Uniunea Scriitorilor din România Filiala Cluj

Scriitori ai Transilvaniei

Dicţionar critic ilustrat

EDITURA ŞCOALA ARDELEANĂ

Scriitori ai Transilvaniei

Dicționar critic ilustrat

ediție on-line

Volum editat de Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Cluj,
în colaborare cu Filialele USR Alba-Hunedoara și Mureș

Coperta: **Laura POANTĂ**

Copyright © Filiala Cluj a USR, 2017

© Irina Petraș, 2017

Prima carte apărută sub sigla Editurii Școala Ardeleană.

Editura ȘCOALA ARDELEANĂ
Cluj Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro, redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

ISBN 978-606-797-109-5

Editor: Vasile George Dâncu

Corectură: Irina Petraș

Scriitori ai Transilvaniei

●

1949-2014

dicționar critic ilustrat
alcătuit de **Irina Petraș**

ediție on-line

Cluj-Napoca, 2017

„Ardealul a reprezentat starea noastră de veghe […]
pe planul spiritualității românești, centrul nostru național este în Transilvania,
în acea «învățată Transilvanie – spunea cândva Bălcescu –,
azil vecinic al naționalității române»“

Constantin Noica

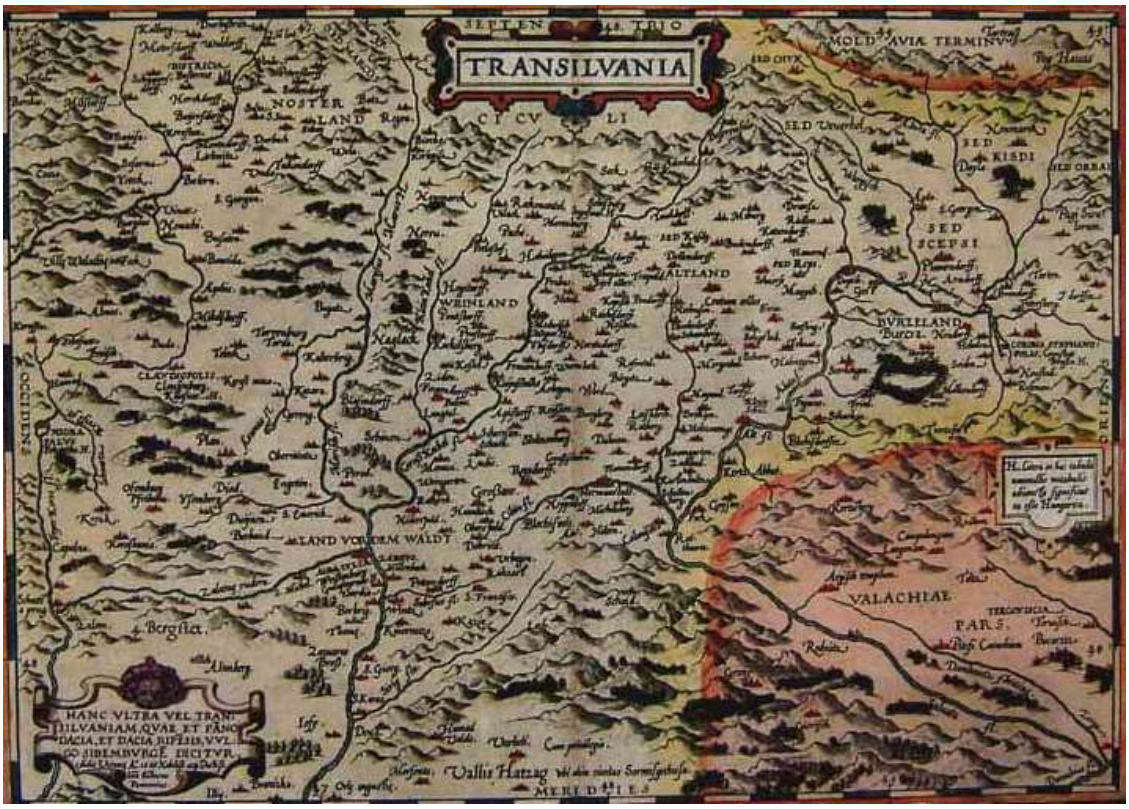

Argument

Acest prim volum al dicționarului de *Scriitori ai Transilvaniei* numără, fără pretenții de exhaustivitate, scriitori activi în zona Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor în perioada 1949-2014 (este și un volum aniversar, sărbătorind cei 65 de ani ai Filialei clujene). Acoperă, așadar, județele Cluj, Bistrița-Năsăud, Maramureș, Sălaj și Satu Mare; parțial, Mureș, Bihor, Alba. Am invitat să răspundă la chestionar scriitorii din Filialele Alba-Hunedoara și Mureș (deocamdată), pentru ca aria transilvană să fie și mai cuprinzătoare. Fiindcă am reținut și scriitori legați de Cluj prin naștere, rădăcini, perioade de viață sau prin moarte, există și un număr de reprezentanți ai județelor Sibiu, Brașov, Harghita și Covasna (pe care le are în vedere mai pe larg volumul al doilea al Dicționarului). Apoi, am adăugat scriitorii care au debutat prin Concursul de debut al Filialei Cluj, pe cei care au primit Premiul de debut sau alt premiu al Filialei. Nu lipsesc nici alte nume, de toate vârstele, cu participare consistentă la scrisul transilvan, chiar dacă nu neapărat legate de USR.

Dicționarul nu valorizează, nu ierarhizează. El este întâi de toate un inventar și, nu în ultimul rând, un *album de familie*. Sunt incluse, cu titlu onorific (onorant pentru noi, în primul rând) nume importante ale literaturii române legate, într-un fel sau altul, de Cluj/Transilvania (de la Ana Blandiana, Nicolae Prelipceanu și Ioan Alexandru la Ion Brad, Augustin Buzura, D.R. Popescu, Nicolae Breban, Ion Horea și Nicolae Manolescu). Fișele acestora sunt sumare, reținând mai ales datele transilvane ale biografiei lor.

Dicționarul ar fi trebuit să fie, în proiectul inițial, unul de autor. Mă gândeam la o selecție personală de scriitori transilvăneni descriși exclusiv prin comentariile mele la opera lor. Am renunțat – efortul depășește puterile unui singur om. O vreme, am discutat despre o formulă în doi, cu Petru Poantă. N-a fost să fie. Am ales în cele din urmă o „alcătuire" pe care s-o pot duce singură la capăt. Am compus un chestionar. Au răspuns la el majoritatea celor invitați (le mulțumesc încă o dată!). Pentru cei care nu au răspuns și pentru dispăruți, am folosit arhiva Filialei (lucrările alcătuite de mine prin Filiala Cluj a USR, de la *Clujul literar 1900-2005,* la *Viața literară la Cluj*), arhiva mea personală (mai ales *Panorama criticii literare* și *Literatură română contemporană – O panoramă* și *Prelungiri*), marile dicționare, internetul, dar și, extrem de important pentru calitatea sa de dicționar *critic*, cărțile/textele criticilor ardeleni care mi-au dat acordul să apelez la ele: Petru Poantă, Diana Adamek. Ștefan Borbély, Ion Pop, Sanda Cordoș, Iulian Boldea, Mircea Popa, Ion Simuț, Ovidiu Pecican, Doina Curticăpeanu, Cornel Robu, Mihaela Ursa, Constantin Cubleșan, Constantina Buleu, Andrei Moldovan, Ion Cristofor, Gheorghe Perian, Mihaela Mudure, Alex Goldiș, Ilie Rad, Valentin Chifor, Titu Popescu, George Vulturescu etc., etc. Am extras secvențe/informații, în limitele legii copyright-ului, din diverse lucrări de referință. Am folosit *Dicționarul Analitic de Opere Literare Românești* (coord. Ion Pop), dar și *Dicționarul Scriitorilor Români* (Zaciu, Papahagi, Sasu) sau *Dicționarul General al Literaturii Române* (coord. Eugen Simion). Vezi bibliografia.

Este, totuși, un dicționar „de casă", cu accent neevitat și inevitabil pe scriitorii de azi ai Filialei (Filialelor). Un inventar ilustrat cu extrase critice și cu imagini, cu profesiuni de credință (unele decupate din interviuri), cu fragmente reprezentative (de unde și calitatea de mică antologie). Se numește *critic* fiindcă reține la fiecare autor referințe critice (în majoritate, selectate de autorii înșiși, așadar rareori „critice"). Oricum, cred în continuare că viața literară a unui loc își crește vârfurile pe un fundal divers, inegal și pestriț, foarte activ, care întreține, în cele din urmă, chiar *nevoia* de literatură.

Fișa din dicționar reține doar repere esențiale: data și locul nașterii, facultatea absolvită, doctoratul (care înseamnă, de cele mai multe ori, o carte), debutul absolut, volumele în ordine cronologică, premii importante. Pentru a economisi spațiu, n-am indicat, decât rareori, editurile la care au apărut cărțile, nici Premiile Filialei clujene a USR (cu excepția Premiului pentru debut sau a unui alt premiu care poate legitima prezența în *Dicționar*). Fiindcă referințele trimise de scriitori nu erau unitare (unele aveau indicată sursa, cele mai multe nu), am optat pentru renunțarea la trimiteri, contând pe buna credință a autorilor. De altfel, dicționarul nu și-a propus să respecte întocmai cerințele lexicografice academice.

Am ilustrat volumul cu fotografia-portret a scriitorilor atașată fișei bio-bibliografice, cu imagini din viața scriitorilor (alese dintre cele trimise de scriitorii înșiși, dar și din arhiva mea personală și din fototeca Filialei, aceasta alcătuită din imagini dăruite, de-a lungul anilor, de colegii noștri). Am reținut portrete ale scriitorilor realizate de artiști plastici. Dicționarul va fi folosit, în final, și pentru actualizarea site-ului Filialei (www.uniuneascriitorilor-filialacluj.ro).

Pentru redactarea fișelor scriitorilor maghiari, am apelat la sprijinul lui Dávid Gyula și al lui Karácsonyi Zsólt, pentru a aduce la zi fișele lucrate în 2005 de Balázs Imre József și corectate în 2006 (pentru almanahul *Cuvinte*) de Molnos Lajos. Deocamdată, pentru această ediție, am rămas la vechile fișe, actualizate doar în cazul celor care au găsit timp și dispoziție să răspundă chestionarului (le mulțumesc și lor!).

Firește, ca orice lucrare de asemenea cuprindere, *Dicționarul* nu numai că e perfectibil, ci ne și obligă la îmbunătățirea lui în ediții viitoare.

Irina Petraș

Bibliografia consultată (selectiv):

Diana Adamek, *Transilvania și verile cu polen. Clujul literar în anii '90,* 2002;
Ioan-Pavel Azap, *Coperta a patra*. Interviuri cu scriitori clujeni, 2010;
Andrei Bodiu, *Direcția optzeci în poezia română,* 2000;
Iulian Boldea, *Critici români contemporani,* 2011; *De la modernism la postmodernism,* 2011;
Ștefan Borbély, *O carte pe săptămână*, 2007; *Existența diafană*, 2011;
Ion Brad, *Aicea, printre ardeleni…,* 2007;
Clujeni ai Secolului 20 (coord. Tiberiu Iancu), 2000;
Radu Constantinescu, *Clujul în ritm de vals imperial. Interviuri,* 2009;
Dicționar analitic de opere literare românești (coord. Ion Pop), 4 vol., 1998-2002.
Dicționar Echinox A-Z. Perspectivă analitică (coord. Horea Poenar), 2004.
Dicționar esențial al scriitorilor români (coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 2001.
Dicționar general al literaturii române, vol. I-III, 2004, 2005 (coord. Eugen Simion)
Dicționarul scriitorilor români (coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 4 vol. 1995-2002.
****Enciclopedia marilor personalități*, vol. I-II, 2000;
Gh. Glodeanu, *Dimensiuni ale romanului contemporan*, 1998;
Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani*, 1978;
Ion Bogdan Lefter, *Scriitori români din anii '80-'90*. Dicționar bio-bibliografic, vol. I-III, 2001;
****Literatura română: dicționar cronologic*, București, 1979;
Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică*. *Lista lui Manolescu*, 3 vol., 2002;
Andrei Moldovan, *Întâmplări literare*, 2004; *Poeți români de azi,* 2011;
Mircea Muthu, *Repere transilvane*, *I. Contribuții istorico-literare*, 2014;
Mircea Opriță, *Cronici de familie. SF-ul românesc după anul 2000,* 2008;
Adrian Oțoiu, *Trafic de frontieră. Proza generației 80,* 2000; *Ochiul bifurcat, limba șașie. Proza generației 80*, Vol. II, 2003;
Dora Pavel, *Armele seducției. Interviuri,* 2007*; Rege și ocnaș. Interviuri*, 2008;
Ovidiu Pecican, *Puncte de atac,* 2006; *Sertarul cu cărți,* 2007; *Reuniunea anuală a cronicilor literare*, 2008; *Voluptăți literare,* 2011; *Acorduri și dezacorduri literare,* 2012.
Gheorghe Perian, *Scriitori români postmoderni,* 1996;
Irina Petraș, *Panorama criticii literare românești*, 2001; *Literatură română contemporană. O panoramă,* 2008; *Literatură română contemporană. Prelungiri,* 2011;
Marta Petreu, *Biblioteci în aer liber*, 2013;
Petru Poantă, *Dicționar de poeți. Clujul contemporan*, 1999; *Cercul literar de la Sibiu,* 1997*;* 2006; *Efectul Echinox sau despre echilibru*, 2003;
Ion Pop, *Viață și texte*, 2001; *Echinox, vocile poeziei*, 2008; *Scara din bibliotecă*, 2013;
Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană*, 1971; 1977;
Mircea Popa, *Prezențe literare. Oameni și cărți,* 2 vol., 2013;
Aurel Rău, *Scriitori, scris, cărți,* 2013;
Cornel Robu, *Scriitori români de science-fiction*, 2008;
Nicoleta Sălcudeanu, *Asupra criticei de azi,* 2011;
Gavril Scridon, *Istoria literaturii maghiare din România, 1918-1989*, 1996;
Scriitori români (coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 1978;
Teodor Tanco, *Dicționar literar 1639-1997 al județului Bistrița-Năsăud*, 1998;
Laura Temian, Otilia Marinescu, Ana-Maria Berzovszki, *Autori maramureșeni*, 2000;
Laurențiu Ulici, *Literatura română contemporană*, 1995;
George Vulturescu, *Scrisul agonic*, 1999; *Cultură și literatură în ținuturile Sătmarului*, 2000;
Who's who în România, 2002;
Wikipedia etc.

Elena ABRUDAN (n. 20 aprilie 1956, Zalău/ Sălaj). Critic literar, eseistă, traducătoare. Facultatea de Filologie Universitatea Babeș-Bolyai Cluj (1979) Doctorat cu teza *Structuri mitice în proza contemporană – cu privire specială asupra literaturii est-europene* (2003). *Director al revistei Journal of Media Research* http://reviste.ubbcluj.ro/mediaresearch/. **Volume**: *Tehnici de exprimare scrisă și orală*, 2000;2001; *Literatura rusă – Proza contemporană*, 2001; *Structuri mitice în proza contemporană*, 2003; *Mit și semnificație în proza rusă*, 2003; *Adevărul vieții, monografie Cinchiz Aitmatov,* 2005; *Comunicare vizuală*, 2008, *Visual Culture. Concepts & Contexts*, 2012; *Cultura vizuală. Eseuri, 2013*; *Lucian Blaga. Imagine și cuvânt* (editor), 2013. A **tradus** romanul lui Cinghiz Aitmatov, *Tavro Kassandry* (*Stigmatul Casandrei*), 2008. Împreună cu studenții de la jurnalism, realizează Interviurile *Scriitori Clujeni.* Prezentă în **volume colective**: *Meridian Blaga* nr. V, VI, VII (2005, 2006, 2007), *Clujul din cuvinte* (*2009*), *Metropoli e nuovi consumi culturali*, 2009, *PR Trend* (*2007, 2009*), *Medien, PR und Werbung în Rumanien* (*2008*), *Post-Communist Cultures and Societies* (*Cluj, 2005*), *Transparency, democracy and Global Governance. A european perspective* (*2010, 2011*). Colaborează la revistele de cultură *Tribuna, Contemporanul. Ideea europeană,* Tomis, ProSaeculum.

Jurnal aragonez (fragment): *Neîndoielnic, este o surpriză plăcută să te îndrepți spre un spațiu necunoscut și să te trezești brusc, într-o realitate marcată de repere temporale și spațiale care îți par familiare. Certitudinea că n-ai fost niciodată în zonă nu poate șterge impresia de déjà vu, care crește în intensitate, pe măsură ce mintea și sufletul se umplu de imagini și cuvinte care sintetizează istoria mai veche sau mai nouă a locului. În cazul acesta, destinația era orașul Saragosa, situat în ținutul Aragon, pe malurile Ebrului. Faptul e cu atât mai uimitor, cu cât n-am văzut niciodată vreo imagine din Saragosa sau din regiune, nici nu m-am străduit să aflu informații utile asupra acestei destinații; simpla descindere pe malurile Ebrului mi-a reactivat impresii fixate demult în memorie. Conturat de râul Ebru, de dealurile și de munții care mărginesc câmpia, închizând parcă arșița și briza răcoroasă într-un spațiu real și virtual totodată, peisajul pare marcat de o tensiune lăuntrică, în efortul devenirii. Impactul civilizației contemporane asupra zonei este imens. Vechimea reperelor geografice este tulburată de modernitatea noilor edificii publice sau private.* […] *Peisajul, viața socială și economică se concentrează în jurul istoriei imaginare și reale a Ebrului, veritabil axis mundi al ținutului Aragon. Perspectiva postmodernă din romanul lui Jesus Moncada prelungește în contemporaneitate reverberațiile trecutului. Prin tratamentul mitic al timpului și spațiului, scriitorul catalan se încadrează în tradiția narativă cultivată de W. Faulkner și G. Garcia Marquèz. Romanul* Cami de sirga (*Râuri care duc în cer, 1988*) *este expresia unei forțe epice impresionante, capabile să transforme povestea unui mic ținut catalan într-un original document literar despre lume și oameni. Imaginea mitic-simbolică a ținutului natal al autorului se construiește în roman, sub ochii cititorului, din mărturiile și relatările unei cronici.* […] *Realitatea acestei lumi, care are configurația spațiului sacru, este subminată constant de inversarea curgerii temporale, sugerată încă din titlu. Întoarcerea la izvoare semnifică disoluția, dispariția unei lumi posibile, întoarcerea în haosul preformal. Singura realitate a lumii reale și a celei fictive a romanului este apa râului Ebru. Simbolismul ambivalent al Ebrului – râu și lac – semnifică acțiunea distructivă a apei stătătoare și forța vitală a apei curgătoare. În orice istorie mitică, moartea este urmată de renașterea într-o nouă formă, calitativ superioară. Valențele pozitive ale apei de râu, cu meandre și căderi de apă succesive, urmate de rearanjări într-o nouă matcă, pot sugera viitorul. Sensul evoluției se construiește prin rearanjarea fragmentelor mai vechi sau mai noi ale spațiului natural și ale celui construit, real sau imaginar deopotrivă. Astfel, istoria Mequinensei devine o metaforă pentru povestea transformărilor succesive ale întregului ținut marcat de curgerea impetuoasă a Ebrului.* (publicat în *Tribuna* 191/2010)

Vasile Gogea, Diana Cozma, Mariana Bojan, Elena Abrudan

Au scris despre cărțile sale: Mircea Popa, Diana Cozma, Cătălin Vasile Bob, Oana Pughineanu, Sandu Frunză.

Visual culture este expresia unei gîndiri de maturitate în care experiența acumulată ca filolog, dar și ca profesor de jurnalism, îi dă autoarei posibilitatea să argumenteze faptul că astăzi comunicarea în general, comunicarea culturală și îndeosebi cultura vizuală, pot fi percepute ca locuri ale camuflării gîndirii simbolice, a expresivității mitice, a eficacității ritualice (**Sandu Frunză**).

Cartea Elenei Abrudan, *Visual Culture*, ne oferă o rețea complexă de interpretări și analize care pun în evidență specificul distinct al culturii vizuale sub semnul relației dintre analogic și digital, evidențiind caracterul magic al utilizării gadget-urilor contemporane, toate acestea efectuându-le, uneori într-o engleză absolut atrăgătoare, într-o manieră analitică specifică discursului lui Jean Baudrillard (**Cătălin Vasile Bob**).

Elena Abrudan, Ion Cristofor, Irina Petraș

George ACHIM (n. 27 februarie 1960, Șomcuta Mare/Maramureș). Poet, eseist, critic literar. Studii liceale și universitare la Cluj și București, Absolvent al Facultății de Litere, română-spaniolă (1983). Redactor al Revistei *Echinox.* Doctor în filologie al Universității București, cu teza *Utopie și distopie în cultura română* (2001); Bursier al Consiliului Europei (1993-1994). Profesor universitar doctor la Universitatea de Nord Baia Mare. Gastprofessor la Universitatea Viena (din 2008). **Volume**: *Dinspre ieri spre nicăieri*, poeme, 1994; *Iluzia ipostaziată. Utopie și distopie în cultura română*, 2002; *Revolte și consimțiri – Scriitori români din secolul XX*, 2004; *Răsfățuri și melancolii*, 2007 (Premiul pentru critică al Revistei *Poesis*, 2008); *Experimente și formule poetice românești din secolul XX*, 2009; *Dulcețuri din fructe târzii de pădure,* poeme, 2010. A tradus din limba engleză Reuben Markham, *România sub jugul sovietic,* 1996.

„Zilnic scrii poeme și speri / că vei supraviețui încă puțin / că-ți vor răsări duios din coaste aripi de înger / și te vei înălța deasupra pustiei“

Sunt aduși succesiv în prim-plan scriitori români din secolul douăzeci care și-au trăit patetic destinul de scriitori, sfidând sau ignorând istoria și sfârșind uneori sub șenilele ei. Sensibil la dramatismul actului de creație, George Achim face din Geo Bogza, Gherasim Luca, B. Fundoianu, Ilarie Voronca, Vasile Voiculescu, Radu Gyr, Lucian Blaga, C. Tonegaru, D. Stelaru ș.a. personaje shakespeariene. Și aceasta, fără să confunde biografia cu opera, fără să folosească în evaluarea literaturii criterii morale. În pagini emoționante, scrise cu talent literar, sunt evocate evenimentele istorice care i-au împărțit pe scriitori în eroi și dezertori. Printre ele se remarcă revoluția anticomunistă din Ungaria din 1956, în cursul căreia s-a realizat o solidarizare de scurtă durată, dar de neuitat, între intelectuali și muncitori: „Imaginea aproape neverosimilă a muncitorilor care aduc mâncare și toate cele trebuincioase intelectualilor de la Cercul Petöfi, pentru ca aceștia să producă ideile capabile a contesta dictatura proletariatului, tocmai în numele proletariatului, a devenit emblematică pentru sensul și spiritul lui '56." (**Alex Ștefănescu**)

Rezumând, poezia lui George Achim este, în chip esențial, o interogație, să-i spun „autocritică“, privind condiția poetului și a poeziei în ceea ce se numise într-un poem deja citat „o anume literatură de frontieră“, reflectând asupra dublei, inconfortabilei situări, între cele două constrângeri, – ale istoriei și ale esteticului ce periclitează prin exces de distilare fondul vital al poeziei. Ea păstrează, desigur, un anumit aer de familie cu ambianța echinoxistă pe cale de a-și lichida datoriile față de lirica transfigurării, dar și cu „optzecismul“ în curs de articulare, în latura manevrării ironice (și elegiace, în cazul său) a unor convenții deacum conștientizate ca fiind neprielnice noului pariu pe autenticitatea trăirii. O poezie de extracție livrescă, desigur, dar pornită decis și expresiv împotriva livresculu. (**Ion Pop**)

Volumul *Dulcețuri din fructe târzii de pădure,* cu o postfață de Ion Pop și cinci tălmăciri în limba germană de Hans Dama, ilustrat de Valer Sasu, a apărut la editura Brumar, Timișoara, în condiții grafice excepționale în deplin acord cu indubitabila calitate și rafinamentul stihurilor. Cu o structură dual, evocând două coordonate fundamentale ale existenței poetului: dragostea în ciclul *Minunile vin înainte de înserare* și toposul spiritual natal, Marmația, volumul reiterează și la nivel poetic o permanentă luptă a contrariilor. (**Carmen Ardelean**)

Diana ADAMEK (n. 26 aprilie 1957, Baia Mare) Critic literar, eseistă. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1980). Debut absolut 1980, în *Tribuna*. Doctorat cu teza *Privirea, temă și limbaj*, 1997. Volume: *Trupul neîndoielnic*, 1995; *Ochiul de linx barocul și revenirile sale*, 1997; *Castelul lui Don Quijote,* 2003;*Transilvania și verile cu polen. Clujul literar în anii '90,* 2002; *Pata-Tata. Șah*, 2004; 2010; *Eseuri creole*, 2005; *Melancolii portugheze,* eseuri, 2007; *Vasco da Gama navighează*, roman, 2007; *Pădurea mătușii Clematis*, 2009; *Vasco da Gama navega*, 2009 (în portugheză); *Melancolias portuguesas*, traducere în limba portugheză de Tanțy Ungureanu, Tartaruga Editora, Chaves, Portugalia, 2010; *Dulcea poveste a tristului elefant*, 2011. Co-autor la *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*, 1990; *Mediterana*, 2006.

Îmi place să scriu dimineața, înainte ca zgomotele de afară sau cele ale casei să se definească. Și să nu încep o frază atunci, ci să o continui pe cea deschisă cu o zi înainte..., singura pe care o recitesc, nu pentru a reînnoda acțiunea, ci pentru a-i simți ritmul. Asta fiindcă înaintea cuvintelor, imaginilor, atmosferei chiar a unui text (*roman, poem sau eseu*)*, stă, cred, o cadență, o dicțiune melodică.*

„Diana Adamek stăpînește vocile narațiunii cu o fascinație unică și cu totul inedită în proza română contemporană. Alunecînd repede în paginile acestui roman, veți fi conduși fără zăbavă, dincolo de rafinamentul stilistic excepțional, către revelația pe care o trăiește însuși protagonistul: î*ntotdeauna ajungem în locul în care suntem așteptați.*” (**Ovidiu Mircean**)

Povestea fabuloasă a lui Roro, cu suflul ei odiseic și picaresc, cu întîmplări miraculoase, cu personaje misterioase și pitorești (vrăjitoare, alchimiști, actori de teatru de păpuși ambulant, ființe cu diformități fizice, artiști etc.), cu vise și clarviziuni anticipatoare sau regresive, cu brese fantastice în real (deșertul bîntuit din centrul Vienei), captează multe alte ecouri livrești: feeria marquesiană a fluturilor de zahăr, chinul de Grenouille al patiserului, „monstruozitatea” romantică a geniului, laitmotivul „soarelui negru” nervalian, simbolistica barocă (labirintul de oglinzi, păunul), traversarea mlaștinilor infernale ș.a. Diana Adamek ne oferă o carte de aventuri și năluciri, despre prietenie și dragoste, despre artă și frumusețe (fragmentele ekfrastice, reimaginînd geneza lucrărilor lui Arcimboldo, sunt extraordinare), o parabolă a predestinării, echivalentă și cu prescrierea destinului (întotdeauna ajungem în locul unde suntem așteptați), mirobolantă epic, calofilă și seducătoare stilistic. (**Gabriela Gheorghișor**)

Dulcea poveste a tristului elefant e de-a binelea un miracol – unul care îți ia mințile cînd îl vezi și de care începi să te îndoiești abia după aceea, cînd se pune problema să-l povestești și celor care n-au fost de față. Pe scurt, Diana Adamek e acum pentru mine unul dintre cei mai tari și mai buni și mai citibili scriitori români contemporani – și, că mai contează și asta, o scriitoare minunată [...] (**Lucia T**.)

Dulcea poveste a tristului elefant e mai mult decît un rafinat experiment evazionist-livresc; e o fastuoasă poveste grefată, parabolic, pe o meditație despre artă și iluzie, despre călătorie și predestinare. Însă romanul Dianei Adamek nu impresionează doar prin detenta imaginativă postmedievală, ci și prin rafinamentul riguros al compoziției și printr-o impecabilă scriitură artistă, elaborată în alambicuri moderne după „rețetele“ maeștrilor de altădată, cu fraze orchestrate în cadențe poliritmice sau după un ceremonial de menuet. Scriind această cuceritoare carte exotică și cosmopolită, fără fixații localiste, dar încărcată de farmecul specific al atîtor locuri visate, Diana Adamek ne-a oferit cea mai frumoasă viziune artistică a Europei baroc-manieriste – cu centrul la Viena și marginile pretutindeni – din literatura română. (**Paul Cernat**)

Dintre straturile culturale și de sensibilitate aglutinate implicit în roman se impune fascinația barocului, intrinsecă personalității Dianei Adamek, armonizată aici cu rezonarea livrescă nuanțată la opera lui José Saramago. În cuceritoarea sa replică în oglindă la *Călătoria elefantului*, autoarea se joacă cu mici izbucniri intertextuale, pentru ca în final să cedeze plenar și transparent impulsului său ludic, transportându-se narativ în spațiul propriului său imaginar, unde partener ficționalizat de dialog îi este nimeni altul decât José Saramago, povestitorul călătoriei spre Viena a elefantului Solomon, trimis de regele João al III-lea vărului său Maximilian, arhiduce al Austriei. Melanjul de secvențe istorice reale și ficțiune din *Dulcea poveste a tristului elefant* este, ca și în cazul romanului portughez, cizelat până la topirea realității și ficțiunii într-un bloc fluid și captivant, construit ludic în jurul aceleiași istorii a elefantului imperial. (**Constantina Buleu**)

Am numit *poeme critice* textele ei. Cuvântul potrivit rămâne să apară din lecturi viitoare. Alex Goldiș vorbea, la lansare, despre textul critic care parazitează, în sens pozitiv, textul comentat. Diana Adamek recurge liber și cu o gesticulație barocă la o lectură încorporată, ruminată lăuntric, aproape la propriu. Se poate detecta în textele ei o intertextualitate strânsă, compactă, uitându-și anume sursele pentru a evidenția esențe eterne. Lecturile ei sunt grele, înfiorate de trecere, tânjind după ce a fost și abia cutezând să întrevadă viitorul. Are ceva din visceralitatea expresivă a lui Moreau, din ritmicitatea frazei, din melodia controlată în falduri amintind de Saramago. O obsesie a luminii, mereu crepusculară și conținând în sine fiorul morții intravitale, descrieri îndrăgostite de miresme, forme, culori, toate exaltate și extenuate în aceeași clipă, într-un amestec de vis și realitate, contaminate amândouă de fantasmele cuvintelor înmugurind adesea pe texte străine. Lectura e luare în posesiune și germinare. Atingerile de sens sunt senzuale și rodesc de îndată. (**Irina Petraș**)

Irina Petraș
Diana Adamek
Elena Abrudan
Diana Cozma

În *Dulcea poveste a tristului elefant* am descoperit – o spun fără reținere – cea mai frumoasă, mai bogată și mai bine scrisă *poveste* pe care am citit-o în ultimii ani. Ba, mai mult, aș zice că putem vorbi și despre un fel anume de *austeritate*, căci niciun cuvânt nu e în plus, nicio notă stridentă, nicio risipă nu-s de aflat în această carte a risipirilor avare. Prezentată oarecum grăbit ca replică la *Călătoria elefantului* descrisă de José Saramago, ca *bildungsroman* și ca parabolă, *Dulcea poveste…* reușește să fie mult mai mult decât atât. Ramele mai sus pomenite sunt prea strâmte și monocorde […] e o carte despre drum și trecere prin lume, ambele ca destin pe cât de implacabil, pe atât de îngăduitor cu formele și dichisurile prin care ți-l asumi („mama lui s-a stins de pe lume și el trebuie să preia acum ceea ce ea a lăsat neisprăvit. Ce anume, dragule? Un drum”); o carte despre atingeri și mângâieri, despre miresme și duhori, simțurile non-culturale, mirosul și pipăitul, fiind la cârmă, iar privirea piezișă și auzul lucrând discret la aducerea tuturor semnelor laolaltă pentru a dibui înțelesuri ascunse; carte despre foc și flăcări, despre patimi și mistuiri, despre supunerea lor prin îndemânare, fie și asistată de „mâna străină”; o carte despre acumulări fabuloase, simfonice, fastuoase, în stare să țină în frâu haosul și să-l facă să pară ordonat și străveziu, căci toate lucrurile *sunt* deodată dacă deprinzi știința de a privi în ochi abisul fiecăruia; o carte despre „creolități” de toate soiurile, despre amestecuri inedite, nuntiri și preschimbări, despre o bogată și plină de tâlcuri confuzie a regnurilor, căci totul e ceea ce pare și poate părea ceea ce este (copilul-elefant e „o scoarță de copac sau mai degrabă un pământ îndepărtat”; greoiul poate zbura, zahărul ars are strălucirea mai fină decât a perlelor, fluturii de zahăr și cei aievea au zborul la fel de delicat și prevestitor); carte a fragmentelor care rotunjesc, într-un *legato* ritmat, ca-n țesături orientale, lumi nemaivăzute – foarte potrivită imaginea de pe copertă, cu elefantul din petice de pluș colorate, plutind în mișcarea lui oprită („atingerea sa e nespus de moale”, mai mult „o mângâiere care-ți aduce somn”). Tot astfel, perfect adaptat poveștii Arcimboldo, cel ivind făpturi din lumi amestecate, cu reconstituiri din fărâme și nemaiîncercate puneri laolaltă ale lucrurilor – de la el și de la alții află Roro „că lucrurile sunt alunecoase și se ating”. Cu „dulceață și o undă amară”, Roro e dăruit lumilor dulci și dăruiește la rândul lui din minunile ivite din zahăr, făină și mirodenii, frământate și mângâiate în ritualuri magice, aromitor-povestitoare. Roro și Rudolf sunt fața de gheață și fața de foc a unei lumi cu destin dublu, cartea toată înaintând pe muchia oximoronică a contrariilor magnetizate. (**Irina Petraș**)

Carte de o severă frumusețe, marcată deopotrivă de rigoare și calofilie, în care aserțiunea critică și ficțiunea se întâlnesc, *Melancolii portugheze* ne atrage atenția asupra câtorva autori importanți ai literaturii portugheze, meditând totodată asupra sufletului portughez, cu melancoliile sale învăluitoare, suflet dominat de ritmica plecărilor și întoarcerilor, a aspirațiilor și nostalgiilor. Critica pe care o profesează Diana Adamek are încrustate în fibrele ei rigoarea aserțiunilor precis articulate și calofilia subtilă a revelațiilor imaginarului. (**Iulian Boldea**)

Ioan ALEXANDRU (25 decembrie 1941 Topa Mică/Cluj – 16 septembrie 2000, Bonn). Poet, eseist, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1962), apoi Univ. București (1964-1968). Doctor în litere cu teza *Patria la Pindar și Eminescu* (1973). Debut absolut cu poezii în *Tribuna,* 1960.

„Noi n-avem alte arme de-a lupta / Aici în Transilvania mea vatră / Decât cuvintele greoaie bolovani / Ce le zvârlim spre ceruri ca de piatră. / Nu-i decât graiul zala mea și scut / Cuvintele acestea încâlcite / Ca o pădure strîmbă de stejari / Plină de cuiburi oarbe și ispite" (din *Imnele Transilvaniei*)

Ioan Alexandru aplică un principiu, comun expresioniștilor, dedus din ideea că în spatele lucrurilor obscure se află o realitate mai adâncă a existenței, că lumea vegetală are o fire a ei, la care poetul trebuie să ajungă. A descoperi sufletul universului mineral constituie actul poetic decisiv. De la expresioniști (prin Blaga) sau din animismul folcloric, Ioan Alexandru primește această idee și o introduce într-o mitologie ce surprinde prin încercarea de a da elementelor mărunte dimensiuni cosmice. A cosmiciza este pentru poet însăși esența liricii. (**Eugen Simion**)

Dorin ALMĂȘANU (n. 16 mai 1934, Aiud/Alba). Poet, prozator (literatură pentru copii). Institutul de Cultură Fizică și Sport, București (1956). Debut absolut în *Tribuna*, 1964. Volume: *Iuliu Hațieganu și ideea educației fizice în România*, 1969; *Eroi contemporani*, 1971; *144.000 de km de fericire*, 1974; *Cutezători ai secolului XX,* 1977; *Colorează și ghicește*, 1977; *Vara piticului*, 1986; *Taina cetății*, 1990; *Sufletul arenei, versuri și aforisme*, Germania, 1992; *Mingea și prietenii săi*, 1993; *Cartea cu animale,* 1996; *O singură viață, o singură moarte*, 1996; *Fără pretenții*, versuri, 1997; *Elogiul prieteniei* (în colab.), 1999; *Anotimpuri cu povești*, 1999; *O istorie a exercițiilor fizice, educației fizice și sportului* (în colab.), 2001; *Spirale*, 2002; *Homo sapiens – homo ludens*, 2005; *Ideea de sport în sculptură*, 2007; *Destine convergente,* 2010 etc. Colaborează la TVR Cluj, Radio Cluj, la ziare și reviste: *Forum, Făclia, Igazsag, Tribuna, Viața studențească, Adevărul în libertate, Adevărul de Cluj, Mesagerul transilvan, Gazeta de Cluj, Informația de Cluj, Foras* (Satu Mare), *La Espero* (Stockholm), *Mihai Eminescu* (Sydney), *Sportul, Sportul popular, Gazeta sporturilor, Szabadság, Steaua, Revista Academiei Olimpice Române* (Mannheim – Germania), *Elöre, Palestrica mileniului III* (fondator și director). Colaborări la/prezent în volume colective: *80 de ani de administrație românească la Cluj-Napoca*. Vol. I. 1999; Anca Hinescu, Arcadie Hinescu, *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, Blaj, 1994; Petru Poantă, *Dicționar de poeți. Clujul contemporan,* 1997; 1998; Negoiță Irimie, *Bazar sentimental,* 1998. Ion Mărgineanu, *Oameni din Munții Apuseni*, 2003; Dan Fornade, *Personalități clujene. Dicționar ilustrat*, 2007.

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Negoiță Irimie, Nușa Demian, Ion Mărgineanu, Crișan Mircioiu, Nicolae Prelipceanu, Viorel Cacoveanu, Constantin Cubleșan, Al. Căprariu, Ioan-Pavel Azap, Alex Ștefănescu, Cristian Țopescu, Ilie Rad, Michaela Bocu, Mircea Popa, Radu Munteanu, Ioan Negru etc.

Diana Cozma, Dorin Almășan, Dan Damaschin, Adrian Grănescu

Dorin Almășan reprezintă o individualitate umană care se opune topirii în colectiv, printr-un sistem înnăscut de preferințe și de respingeri, printr-o formă de existență intelectuală ce nu s-a desmințit niciodată. Așa a fost și este pe terenul de sport sau în tribună, la catedră sau în publicistică. […] Personalitate rafinată, încărcată de știință și de modestie, profesorul Dorin Almășan a știut să fascineze multe generații de studenți cu lecția căldurii sale umane. Din dorința de a fixa repere ale cunoașterii și devenirii, a conturat imaginea ludică a lumii, a exprimat idei, concepții, mentalități, practici și valori rezultate din promovarea civilizației sportului sub egida „Mens sana in corpore sano"! […] Numeroasele sale cărți – scrise de un sportiv – parcă sînt scrise cu litere mișcătoare, amintindu-ne că pe frontispiciul vechii biblioteci din Alexandria era scris „spitalul spiritului". (**Radu Munteanu**)

Există în domnul profesor Dorin Almășan, spun fără putință de a greși, un daimon aproape desăvârșit, acela al creației. Aproape că nu există domeniu al literaturii în care acesta, daimonul, să nu se manifeste cu vigoare, cu profesionism, cu bucurie: poezie (Fără pretenții, Sinuciderea se mai amână), proză (144.000 km de fericire, O singură viață, o singură moarte), teatru pentru copii, cărți pentru copii (Colorează și ghicește, Vara piticului, Taina cetății, Mingea și prietenii săi, Carte cu animale, Anotimpuri cu povești), emisiuni radiofonice, monografii (Iuliu Hațieganu și ideea educației fizice în România, în colaborare cu Albin Morariu, Eroi contemporani, Cutezători ai secolului XX, O istorie a exercițiilor fizice, a educației fizice și a sportului, în colaborare cu Gabriel Lupan); dar și cărți care pun împreună universul culturii cu cel al sportului, universul artei (al sculpturii) cu acela al istoriei jocurilor sportive (Elogiul prieteniei, în colaborare cu Virgil Ludu, Spirale I (cultură, civilizație, sport), Spirale II (repere sentimentale), Homo sapiens, homo ludens (idei, opinii, detalii), Ideea de sport în sculptură. Cartea de față poate fi citită și ca un „roman", cu personaje reale, cu întâmplări reale, cu descrieri amănunțite (sau doar eboșe) ale personajelor, cu fine analize psihologice, cu biografii venite dinspre istoria factologică sau dinspre artă. Jocul sportiv este un personaj; cel care-l practică un altul; istoria, biografia acestora sunt de asemenea personaje; sculptura este la rândul ei personaj; autorul ei, sculptorul, un altul; biografia, studiile, maeștrii și discipolii, avatarurile vieții sale devin cu toatele ițe, urzeli în țesătura „epică" a cărții. (**Ioan Negru**)

Valeriu ANANIA (18 martie 1921, Glăvile/Vîlcea – 31 ianuarie 2011, Cluj). Poet, dramaturg, prozator și traducător. Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului. Mitropolit. Studiază Teologia (București, Sibiu, Cluj), face cursuri de medicină și muzică instrumentală (Cluj). Volume: *Miorița*, poem dramatic în cinci acte în versuri, cu o Predoslovie de Tudor Arghezi, 1966; Miorița. Poem dramatic despre moarte și viață. Ediția a IV-a. Cu o Predoslovie de Tudor Arghezi și o Postfață de Liviu Petrescu, 1999; *Meșterul Manole*, cinci acte în versuri, 1968; *Du-te vreme, vino vreme!,* poem dramatic, 1969; *Păhărelul cu nectar*. Fantezie dramatică în versuri, 1969; ediția a II-a, 2003; *Geneze*, versuri, 1971; *Steaua Zimbrului*, poem dramatic, 1971; *Poeme cu măști*, teatru, 1972; *File de acatist*, versuri, ediție bibliofilă, hors comerce, Detroit, 1976, cu șase desene în peniță de Vlaicu Ionescu; ediția a II-a, București, 1981; ediția a III-a, Cluj-Napoca, 1996; *Istorii agrippine*, versuri, 1976; *Străinii din Kipukua*, roman, 1979; ediția a II-a, *Opera literară,* Străinii din Kipukua, 2003; *Greul pământului, o pentalogie a mitului românesc*, 2 vol., 1982; *Rotonda plopilor aprinși,* memorii, 1983; 1995; *Anamneze*, versuri, 1984; *Amintirile peregrinului apter*, nuvele și povestiri, 1990; ediția a II-a, 2000; ediția a III-a, *Opera literară*, 2, *Amintirile peregrinului apter*, 2004; *Cerurile Oltului.* Scoliile Arhimandritului Bartolomeu la imaginile fotografice ale lui Dumitru F. Dumitru, 1990; 1998; *Bilder vom Reich Gotes.* Ikonen und Fresken rumänischer Kloster, Sternberg, 2002; *Pro Memoria. Acțiunea catolicismului în România interbelică*, 1992; *Imn Eminescului*, în nouăsprezece cânturi, poem în stil bizantin, 1992; *Poeme alese.* Cu o prefață de Liviu Petrescu, 1998; *Hoțul de mărgăritare*, parabolă în patru acte, teatru, 1993; Ediția a II-a, 2001; *Din spumele mării*. Pagini despre religie și cultură. 1995; *Atitudini*, 1999; *De dincolo de ape.* Pagini de jurnal și alte texte, 2000; *Apa cea vie a Ortodoxiei*, 2002; *Opera literară* 3, 2006, *Memorii,* 2008. Traduceri: *Noul Testament*, 1993; *Cartea lui Iov,* 1996; *Cântarea Cântărilor*, 1998; *Poezia Vechiului testament*, 2000; *Biblia sau Sfânta Scriptură*, 2001. A colaborat la „Vremea", „Gândirea", „Dacia rediviva" (cofondator), „Convorbiri literare", „Gazeta literară", „Credința" (Detroit), „Noi" (Detroit), pe care o editează, „Destin" (Madrid), „Tribuna", „Amfiteatru", „Ateneu", „Albina", „Luceafărul", „Telegraful român" (Sibiu), „Magazin istoric" ș.a. Premiul Uniunii Scriitorilor (1982), Premiul Opera Omnia al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor (2001).

Viața te împovărează oricum. Totul este dacă povara ei, acceptată cu umilință sau purtată ca un blestem, îți proiectează în veșnicie un grumaz de zimbru sau o cocoașă de cămilă.

Au scris despre cărțile sale: Tudor Arghezi, I. Negoițescu, Cornel Ungureanu, Teodor Baconsky, Al. Paleologu, Laurențiu Ulici, Liviu Petrescu, Dumitru Micu, Mircea Ghițulescu, Petru Poantă, Aurel Sasu, Lucian Bâgiu etc.

Valeriu Anania stăpânește versul și limba magistral și măestriile lui cresc înalt, sporite de un talent desfășurat în sus. Nimeni nu l-a așteptat să vie și el a venit, de unde, de ne-unde, așa cum s-a ivit zvâcnind, din fulgere și piatră... Anania se arată într-alte vremi, când pulberea stârnită de telegarii lui nu mai oprește ochii să vadă. Că poetul rămâne incomod, e natural. E pismuit, l-am auzit clevetit și o să fie poate pe ici pe colo contestat. Atât mai rău și atât mai bine. (**Tudor Arghezi**)

Există în poeziile lui Valeriu Anania o deschidere către cer: și în cele care își trag seva din colinde, din spectacolul popular, din ritualuri sau din ceremonii religioase. Aș spune că scrisul poetului, cărturarului, exegetului se înscrie într-o „acțiune" de reteritorializare a lumii românești. Deteritorializării din ce în ce mai agresive IPS Bartolomeu îi corespunde cu o operă care așază în centrul ei geografia spiritualizată a țării. (**Cornel Ungureanu**)

Tragismul vieții sale este refluxul voinței de a reuni contrariile, în pofida unei istorii care absolutizează parțialitatea și partizanatul. Nu e de mirare că atitudinea respectivă, ostilă oricăror încadrări definitive, a provocat animozități, acuzații virulente sau, după caz, nedumeriri. Unii au interpretat-o ca pe un riscant proiect polifonic, învecinat cu spiritul faustic al modernității. Alții au văzut în ea proba unor ezitări esențiale. în ce mă privește, cred că adevărul se afla aiurea. Părintele Anania este prin excelență un om liber, un om care a refuzat să-și sacrifice înzestrările pe seama modelelor ideologice, a imperativelor previzibile sau a obligațiilor circumstanțiale. Vor fi fiind toate acestea semnele unui parcurs contradictoriu? Nicidecum. Descifrez în ele, dimpotrivă, vocația unei coerențe paradoxale, care face din demnitate o supremă valoare și cultivă neatîrnarea ca pe un superlativ al smereniei. (**Teodor Baconsky**)

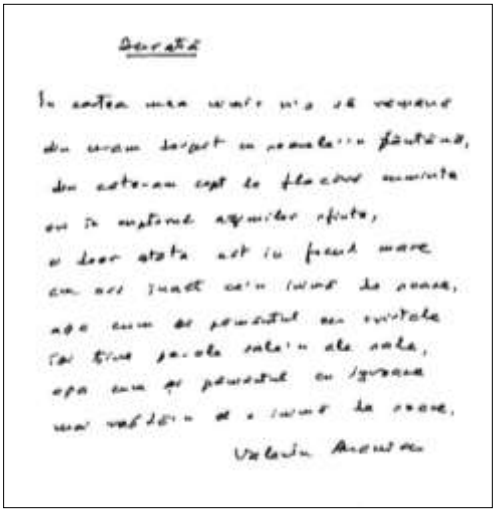

Un istorisitor, pe care nimeni nu-l întreabă cine este și cum îl cheamă, relatează mai multe întâmplări ce sugerează existența unei alte realități decît aceea la care participa prin existența sa de zi cu zi. Aparent, problema *Străinilor din Kipukua* e una a identității (pierdere, redobîndire, întoarcere la rădăcini – într-un cuvînt, identitatea de împrumut) în condițiile nomadismului politic al sfîrșitului de secol XX. Paginile cărții ne scot însă din timpul realului și ne apropie de cutremurătorul ținut al sacrului. Proiectîndu-și omul în spațiul sacru, autorul trădează implicit mesajul ultim al cărții: adevărul, cum ar spune Sartre, ca dezvăluire treptată a Ființei, ca Ființă iluminată. (**Aurel Sasu**)

Scriitorul Valeriu Anania este una și aceeași persoană cu Mitropolitul Bartolomeu. Nu este vorba aici despre două destine disjuncte, ci despre două itinerare spirituale complementare, care corespund unei duble vocații: una creatoare, într-un orizont estetic, și alta monahală. Cele două vocații au cristalizat și într-o ambivalență, nu lipsită de tensiuni interioare, în majoritatea scrierilor literare, însă și separat, în scrierile de factură teologică. Dar teologul nu-l copleșește niciodată pe scriitor, cum crede Liviu Petrescu. Mai mult, s-ar putea vorbi, în toate cazurile, despre o valoare artistică a limbajelor, constând într-o expresivitate densă și în căutarea premeditată a efectelor stilistice. Vocația monahală și, respectiv, formația teologică sunt însă legitimatoare, la nivelul liricii cel puțin, pentru modul de raportare a poetului la tradiție, atât la cea creștin-ortodoxă, cât și la cea culturală în general. […] Poezia nu constituie doar un segment izolat al operei sale. Lirismul, difuz, e prezent în întreaga ei țesătură, după cum multe dintre poemele propriu-zise sunt construite fie pornind de la niște nuclee epice,

În vizită la reședința de la Nicula a lui Valeriu Anania – Mihai Dragolea, Irina Petraș, Doina Cetea, Constantin Cublești

fie pe diverse tensiuni de natură dramatică. Dar, ea există de sine stătătoare, iar impresia covârșitoare pe care ți-o lasă, chiar după lecturi repetate, este aceea a unei exemplare virtuozități. Ea se hrănește aproape obsesiv dintr-un cult al cuvântului și se împlinește în orizontul unei expresivități căreia nu-i lipsesc ambiguitățile lirice productive, însă care, în principal, mizează pe sens și pe semnificația transparentă. […] Gramatica esențială a acestei poezii este arghezian, deși sunt vizibile inflexiuni prozodice și din alți poeți, mai semnificative stilistic din Ion Barbu. […] imaginarul liric din volumele *Geneze* și *Anamneze* nu exhibă, nici tematic, nici scenografic, o figurație creștină copleșitoare. Temele sunt cele „tari" ale poeziei dintotdeauna: viața, ființa, moartea, iubirea, misterul cosmic, trecerea timpului etc. Imagistica însăși e construită într-un regim preponderent vizionar și într-un registru lexical divers. Perspectiva autorului rămâne în permanență estetică, respectiv artistică, iar valoarea acestei poezii constă în poeticitatea elaborată a limbajului. (**Petru Poantă**)

După ce a tradus *Noul Testament* și unele părți din *Vechiul Testament* (*Psaltirea, Pentateuhul*, *Cântarea Cântărilor, Cartea Psalmilor* etc.), A. izbutește să ducă la bun sfârșit versiunea românească integrală a *Bibliei* (2001), însoțind textul cu comentarii de o remarcabilă valoare, prin densitatea și erudiția informației, acuratețea și, adesea, poezia interpretării. Traducerea sa constituie un moment important în cultura română, deopotrivă laică și religioasă, prin prospețimea și naturalețea limbii și prin restituirea unor sensuri pierdute ori deviate în traducerile anterioare. (**Raluca Dună**)

Un volum memorialistic de anvergura, plin de pathos-ul autenticității, prin care Valeriu Anania se înfățișează cu demnitate în fața oamenilor: atît ca ierarh în lupta cu vremurile, cît și ca scriitor de raftul întîi. (**Paul Cernat**)

Un veritabil ceremonial al povestirii este adus la viață de lectura frazelor mătăsoase cu subtile intarsii de retorică omiletică și de șlefuită oralitate folclorică. Numai că vocea naratorială, diseminată la modul preponderent evocator în felurite glasuri, circumscrie dramatica temă a identității pierdute și mereu căutate într-un continuu temporal, dar cu un capăt fixat în epoca de glorie culturală a Brâncovenilor. Îngerul care și-a pierdut aripile a devenit, pe pământ, „peregrinul apter" cu existență deambulatorie, legând între ele mai multe povestiri, unele memorabile, într-un ciclu boccaccian sui-generis. Auzind că monahii ar fi îngeri în trup, peregrinul le vizitează chinoviile cu gândul că ar putea să afle mai multe despre sine. Se încheagă astfel *aux petis pas* epopeea unor mari mănăstiri – Hurezu, Cozia, Tismana etc. –, reconstruite mereu în caruselul istoriei la meridianul românesc. (**Mircea Muthu**)

Georgeta ANTONESCU (n. 18 decembrie 1937, Cluj). Istoric literar. Facultatea de Filologie-Istorie-Filosofie a UBB Cluj (1958). Doctorat în litere, 1971. Debut absolut în *Buletinul cercurilor științifice studențești*, 1957. **Volume**: *Aron Densusianu*, 1974; *Curs de istoria literaturii moderne*, 1974, 1978; *Istoria literaturii române. Epoca veche*, 1975, 1978; *Istoria literaturii române. Epoca premodernă*, 1981; *Introducere în opera lui Ion Codru Drăgușanu*, 1983. *Alexandru Lăpușneanul de Costache Negruzzi*, 2001. A colaborat la *Dicționarul Scriitorilor Români*, 4 vol., 1995-2001; *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 volume, 1998-2002. Editează antologia *Natura în poezia românească*, 1996. Colaborează cu studii de istorie literară și comentarii critice la revistele „Limbă și literatură", „Manuscriptum", „Revista de istorie și teorie literară", „Revista de pedagogie", „Pro didactica", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Acta Musei Devensis", „Sargetia", „Tribuna", „Steaua", „Vatra".

Au scris despre cărțile sale: Mircea Zaciu, Mircea Popa, Ioana Em. Petrescu, Laurențiu Ulici, Alexandru Dobrescu, Șerban Cioculescu, Ion Vlad, Cornel Ungureanu.

Anvergura reală a investigațiilor de istorie literară, capacitatea de a discerne critic valorile sunt ilustrate de numeroase articole semnate de A., reprezentând contribuția la *Dicționarul scriitorilor români* (coordonat de Mircea Zaciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu) și *Dicționarul analitic de opere literare românești* (coordonat de Ion Pop). Sunt comentarii pertinente la opere și autori atât din perioadele mai vechi ale literaturii române (cronicarii, pașoptiștii ș.a.), cât și din contemporaneitate (I.D. Sîrbu ș.a.). Segmentul temporal cercetat cu predilecție este secolul al XIX-lea. Bazându-se pe evaluări generale temeinic argumentate, stăpânind cu autoritate detaliile informației, autoarea interpretează nuanțat și din perspectivă modernă scriitori de nivel valoric variabil, respectiv pe Costache Bălăcescu și Costache Negruzzi, pe Costache Caragiali și Vasile Alecsandri, pe George Crețeanu și Ion Codru-Drăgușanu. Cele două cărți – monografia *Aron Densușianu* (1974) și eseul *Introducere în opera lui Ion Codru-Drăgușanu* (1983) – și edițiile pe care le-a pregătit și prefațat – *Amintiri din viața mea* de Francisc Hossu-Longin (1975), *Cercetări literare* de Aron Densușianu (1983) și *Negriada* de același autor (1988) – atestă în autoarea lor „un cercetător ponderat, cu o judecată critică și istorică echilibrată" (Al. Dobrescu).(**Constantin Hârlav**)

Ion ANTONIU (n. 2 decembrie 1934, Sătmărel/Satu Mare). Poet, artist plastic. Institutul de Arte plastice Cluj (1964). Membru UAP. Debut absolut cu versuri în *Steaua*, 1963. **Volume**: *Chiron sau Răni permanente*, 1997; *Xynesis*, 1997; *Saxofon cu ape friguroase*, 1998; *Eonda fragilă sau triumful lui Proteu. Dianoeme*, 1999; *Claunul de Neon,* 2005.

Pentru Antoniu, poezia este, înainte de orice, o polifonie armonică de cuvinte, neinteresându-l altceva decât comunicarea în sine, sonoritatea verbului așezat în structuri de rostire alambicate, după metoda suprarealistă. Discursul confesiv are tensiune vizionară, înscrisă în metaforismul baroc al angoasei dezintegrării în ordinea cosmică a firii: „Moarte putrezită va ieși din mine acoperindu-mă cețuri ruginii/ un port mi se va deschide în ochi corăbii în formă de păianjeni/ Vrăjitori de ierburi vor învenina-ntr-un craniu beția soarelui" (*Câte focuri de armă s-au tras pentru a ucide bunătatea din om?*). Nonconformist, poetul este un artizan de imagini șocante, insolite, viziuni plastice, într-un spectacol debordant al lirismului grotesc, rafinat totuși, proiectat cosmic în detalii obsedante. Acorduri grave de confesiune esențializată, într-un prezent maculat, acompaniază trăirile unui suflet pur într-o lume ce se deteriorează prin propria ei depersonalizare: „Ninge cu zăpadă criogenă peste liniștea circumterestră […]. Atot-eternul contabilizează pe ecrane de computer viața efemeridelor!" (*Iarna absențelor noastre*). (**Constantin Cubleșan**)

Carmen Georgeta ARDELEAN (n. 23 aprilie 1975, Alba Iulia) a absolvit Facultatea de Litere, Istorie și Jurnalism din Sibiu, specializarea limba și literatura română-limba și literatura franceză; studii aprofundate „Literatură română în context universal" (2000), master în Management Educațional (2010). Doctor în Filologie (2012). Este profesor titular de limba și literatura română la Liceul Teoretic „Gh. Șincai" Zalău, redactor asociat al revistei „Caiete Silvane", membră a Centrului de Cercetare a Imaginarului *Speculum,* membră a Cenaclului Literar *Silvania,* membru fondator al Asociației Scriitorilor din Sălaj. Autoare a peste 60 de studii și articole apărute în volume colective sau în reviste literare. Volume: *Hortensia Papadat-Bengescu, „marea europeană" a literaturii române. Pledoarii. C.G.A* (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR)

Consacrată unui demers critic de substanță, pentru demonstrarea modernității scrisului „marii europene", cum a fost numită în epocă Hortensia Papadat-Bengescu, cartea d-nei Carmen Ardelean confirmă apetența scriitoarei pentru creația de tipuri și pentru polifonia mediilor, dar și pentru construcția ciclică arborescentă, mărturisind opțiunea ei pentru labirintul narativ metatextual, care dă prioritate Textului ca Lume și a Lumii ca Text. în consonanță cu tehnicile narative ale marilor scriitori europeni ai momentului, cu cele ale Virginiei Woolf în primul rând, scriitoarea noastră vădește mari capacități analitice și de construcție narativă, pe care autoarea le pune în evidență printr-o demonstrație critică extrem de convingătoare și atent elaborată. Cartea subliniază în chip apăsat coeficientul de noutate adus de autoarea ciclului Hallipilor, inovații de tip stilistic și arhitectural care devin astfel atribute de seamă ale artei romanești din perimetrul interbelic, în care Hortensia Papadat-Bengescu se înscrie ca o adevărată precursoare. (**Mircea Popa**)

Discursul critic, bine susținut cu argumentele unei bibliografii temeinic asimilate, se constituie, adesea, în autentice pagini eseistice pe marginea unor idei aflate în dezbatere critică generală. (**Constantin Cubleșan**)

Carmen Ardelean m-a convins pe parcursul lecturii, prin pertinentele analize de text și comparațiile legitime cu alte opere majore de scriitori europeni, că este îndreptățită să invite tânăra generație de cercetători și exegeți la o receptare critică familiarizată cu instrumentarul și metodele criticii actuale, europene." (**Dumitru Chioaru**)

Ioan ARDELEAN (pseudonim: Ivan Ardelean; n. 4 iunie 1942, Crăciunești/Maramureș) Poet de limbă ucraineană. Facultatea de Fizică a UBB (1966). Doctor în fizică al UBB (1980). Premiul Academiei Române „Constantin Miculescu" 1980. Debut absolut cu poezia „Cântec" în cotidianul ucrainean „Novîi Vik" din București, 1961. Debut editorial în 1971, în volumul colectiv al scriitorilor ucraineni din România „Timp Înaripat". Prezent în „Antologia poeziei ucrainene din România" de Șt. Tcaciuc, 2000. **Volume**: *Drumul*, versuri, 1987; *Gustul absenței*, versuri, 1992; *Dincolo de pragurile cerului,* versuri, 2000; *Dați cerului azur*, 2001; *Cu mâinile înălțate spre cer*, 2002; *Vise de toamnă,* 2003; *Însemnări de călătorie,* 2004; *Gânduri argintii*, 2005; *Urme ruginii*, 2006. Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru poezie în limba ucraineană (volumul *Nostalgia ferestrelor*), 2001.

… noua literatură ucraineană din România s-a zămislit și și-a legitimat prezența prin venirea în albia ei a mai multor valuri de scriitori. Primul val a fost valul scriitorilor ucraineni din Bucovina care s-au refugiat în România. Cel de-al doilea val de scriitori, toți originari din România, a fost format din tinerele talente Ivan Fedko, Stepan Tcaciuc, Iuri Pavliș, Myhailo Vološciuk, Corneliu Irod, Ivan Nepohoda și alții. Al treilea val de scriitori s-a compus din poeții Ivan Kovaci, Myhailo Nebeleak, Pavlo Romaniuk, Ivan Ardelean, Ivan Onujyk, Teofil Reboșapka etc. Apoi noua literatură ucraineană din România și-a urmat cursul firesc. (**Myhailo Traista**)

Virgil ARDELEANU (5 februarie 1932, Tîrgu Mureș – 2006, Cluj-Napoca). Critic literar. Facultatea de Filologie Cluj (1955). Debut absolut în *Steaua,* 1958. **Volume**: *Însemnări despre proză*, 1966; *Proza poeților*, 1969; *A urî... a iubi,* 1971; *Opinii*, 1975; *Mențiuni*, 1978; *Jurnal*, 1989; *Soledad*, 2004. Prezent în Volumele *Alexandru Ivasiuc* (interpretat de …), 1980; *Vasile Voiculescu* (interpretat de …), 1981.

Dacă oamenii și-ar propune, în viață ca și în artă, ținte rezonabile, ar suferi mai puțin și n-ar mai avea convingerea că sunt victimele unor comploturi oculte. Dar nu, vrând mereu să aibă și să ajungă sus, cât mai sus, ei pun la bătaie totul, inclusiv mijloacele cele mari, adică piesele acelea urâte care compun așa numitul fond inavuabil. Nu le scot la iveală dintr-o dată, ci pe rând, într-o gradare dictată de acumularea de suferință. Când aceasta a parvenit la punctul de fierbere, atunci chipul cel dinlăuntru și cel dinafară se văd în mărime naturală, iar ele nu mai reprezintă ceea ce ne obișnuisem să acceptăm că ar fi omul, ci bătrânețea.

Zic iarăși prea mult? Prea mult, bineînțeles, dar eu rămân la părerea că, de vreme ce omul și-a dobândit semnele distinctive de-a lungul multelor milenii scurse până acum, n-avem nici un motiv să credem că de azi înainte ar putea să nu mai fie: zănatec și hulpav până ce soarele e sus, neîndurător cu alții și plictisit de sine spre sfârșit. (fragment din volumul *Soledad*)

Au scris despre cărțile sale: Adrian Marino, Victor Felea, Al. Piru, Mircea Tomuș, Mircea Zaciu, Ion Vlad, Petru Poantă, Cornel Regman, Constantin Hârlav, Adrian Marino, Adrian Popescu, D.C. Mihăilescu etc.

Zaharia Stancu, D.R. Popescu, Virgil Ardeleleanu

În critica literară contemporană, Virgil Ardeleanu are poziția, oarecum ingrată, a unui spirit excesiv polemic, partizan al expresiei tăioase și al judecății formulate fără menajamente, adesea în răspăr cu opinia generală; […] În ultimă instanță, problema sa fundamentală este una de ordin etic: criticul are nevoie (drept garanție a propriei obiectivități) de o independență de opinie pe care o vede amenințată de orgolii scriitoricești și de moravuri literare; afirmarea cît mai tăioasă a propriilor păreri, formularea cît mai usturătoare a judecăților ar fi – deducem – semnele acestei dobîndite independențe. (**Marian Papahagi**)

Mircea ARMAN (n. 19 august 1963, Cluj). Eseist, traducător. Facultatea de Filologie (1993). Doctorat, 2001. Studii juridice. **Volume**: *Poezia ca adevăr și autenticitate,* 2002; *Despre divin, poetic și filosofic în gândirea preplatoniciană*, 2004; O *istorie critică a metafizicii occidentale*, 2007; *Metafizica greacă*, 2013. **Traduceri:** Martin Heidegger, *Ființă și timp, 1994,* în colab. cu Dorin Tilinca*; Timp și ființă*, 1995; *Fire și timp*, 2001. Membru al USR până în 2013.

Gh. Grigurcu, Gabriel Cojocaru, Mircea Arman, Nicolae Breban, Andrei Marga, Octavian Hoandră

Nicolae AVRAM (n. 21 decembrie 1966 în orașul Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud). Licențiat în drept. Debut: revista *Steaua*, 1982. **Volume**: *Cântece de sinucigaș* (cartea I), 2000; *Litanii pentru diavol*, 2006; *Cântece de sinucigaș* (cartea a doua), 2008; *Federeii*, 2010; *All Death Jazz*, 2013. Îngrijitorul ediției Aurel Onișor, *Iată cina. Iată taina*, 2007. Marele premiu „Nicolae Labiș", 1997; Marele premiu „Dimitrie Bolintineanu", 1997; Marele premiu „Astra", Brașov, 1985; Premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut, la Concursul național de poezie „George Coșbuc", Bistrița, 2000, președintele juriului Cezar Ivănescu; Premiul literar „Radu Săplăcan" pentru „Cântece de sinucigaș, 2008. Premiul Octavian Goga al Filialei Cluj a USR. Prezent în vol. *Atelierele poeziei*, de Mircea A. Diaconu, 2005 și în vol. *Pretexte* – Antologie. Dicționar de scriitori din Bistrița-Năsăud.

departe pe câmp băiatul se prăbuși – nimic nu ne poate despărți de dragostea noastră / cel puțin pietrele acestea calde ca niște pâini / se vor coace în rugăciuni / până la ziuă vom primi crisparea genunchiului apăsat / pe piept / noi nu suntem datori cu nimic încredințării lăuntrice / am fost risipiți ca nu cumva să luptăm împotriva spaimei/ noi am slujit la mesele păsării de nisip

În poezie și nu numai, să fii autentic înseamnă să fii tu însuți. Crud și neiertător. Cu Federeii *și* All Death Jazz *mi-am descoperit propria voce. Poezia se naște din adevărul trăit. Fără sentimentalisme și lamentări de doi bani. Am scris* All Death Jazz *fără teama că am să fiu judecat sau criticat. Știind că nu am ce să pierd. În* All Death Jazz*, omul e pervers. Monstruos. Anormal. Vinovat fără să fi greșit cu nimic. Vinovat pentru că a crescut într-o casă de copii.* (din interviul cu Andra Rotaru)

Avem de a face cu un poet adevărat, Nicolae Avram din Beclean (Bistrița-Năsăud), un poet al cărui cinism liric, de mare forță, frizează tragismul existențial, altminteri decât în joaca de-a tragicul întâlnită la mulți poeți postmoderniști de profesie. (**C. Stănescu**)

Cu dezgust, umilință, patimă dar mai ales cinism, Nicolae Avram deconspiră nostalgii și orori, autoflagelându-se cu aceeași furie și meticulozitate cu care construiește imagini de mare forță. Pe cât de multă existență, pe atât de multă experiență poetică implicată în poezia sa, încât nu știi ce să prețuiești mai întâi. Oricum, a prețui sună puțin cam nepotrivit și oarecum vinovat în acest context, căci ar trebui fie să te înfiori și să te cutremuri, fie să negi tu existența, într-un gest de aceeași intensitate. Forța acestei poezii stă în adevărul trăirii și în concentrarea imaginilor. (**Mircea A. Diaconu**)

Nicolae Avram nu e, cu certitudine, un ludic postmodernist și se află la polul opus modelului optzecist; el scrie o poezie intens tragică (și în descendența marilor poeți tragici), pe care aș numi-o post-agonală. Vechile teme moderniste ale răului universal și ale sinuciderii, uzitate până la demonetizare, capătă a proaspăt-întunecată splendoare în poezia lui Nicolae Avram. (**Raluca Dună**)

Trebuie să înțelegem că nimic nu este apocaliptic aici, pentru că orice „mântuire" este exclusă. Viziunile catastrofice ale expresioniștilor sunt și ele departe, deși o stimulare din acea direcție nu este exclusă. Poetul simte cu putere riscul dezintegrării de sine care îl fascinează și îi forțează limitele. E o zonă de spectacol total în care au acces doar cei care trec prin încercările limbajului și acceptă că fac parte din peisaj: „Eu sunt ticălos ca și voi/ Și iubesc violul și crima." (**Andrei Moldovan**)

Lumea federeilor e o lume de întuneric, iar într-o lume neagră nu poți decât să bâjbâi, ferindu-te cât poți de lovituri. Un volum pe de-a-ntregul viu, pulsând de un sânge toxic, „Federeii" e una dintre puținele cărți de poezie nouă care-și ține cititorul în mână de la un capăt la celălalt. Cu un perfect dozaj al tensiunii lirice, fără pudibonderie și fără mistificare, hiperrealitatea poeziei lui Nicolae Avram – fotografia ei netrucată – o plasează în spațiul literaturii de cea mai bună calitate: lucidă, economă, cerebrală. Fără anestezie. (**Rita Chirian**)

Cu recentul *Federeii*, Nicolae Avram mi se impune, dintr-odată, ca un poet format și în același timp de o marcată originalitate. Vine cu o lume a lui, translată în mod vizibil din viață în textul poetic, și își valorifică artistic experiențele dure, construind din materialul lor pagini deliteraturizate de literatura proaspătă. [...] dacă federeii sînt niște aurolaci *avant la lettre*, Nicolae Avram e un poet adevărat care sper să fi ieșit, de acum, la lumina recunoașterii critice și publice. Are forță, expresivitate neostentativă, curaj artistic în dislocarea clișeelor ce tind să sufoce poezia și literatura. Și deține, după cum s-a putut vedea, știința construcției unui poem și a unui volum întreg. Acesta de față nu echivalează cu strîngerea la un loc a unor texte disparate, eventual reușite, ci are o mizâ de proiect coerent și de ansamblu servit prin fiecare piesă. (**Daniel Cristea–Enache**)

Autorul deține o înaltă pedagogie poetică, însușită, cum e cel mai firesc, prin lectură asiduă.[...] O carte precum *Federeii* de Nicolae Avram lărgește spațiul fizic, dar și pe cel spiritual-moral al poeziei contemporane, tot mai înclinată spre epos, impune un topos nou, la fel de intens și seducător în oglinzile lui infernale ca acelea create de Ioan Es. Pop, Soviany, Ion Mureșan sau Komartin. (**Viorel Mureșan**)

Dincolo de brutalitatea limbajului și duritatea unui mediu (orfelinatul din România comunistă), cartea transmite o emoție originară, de o autenticitate lirică tulburătoare, izbutind să ne reamintească fisura noastră existențială definitorie, acea *Geworfenheit* (stare de aruncare) de care vorbea Heidegger. Cineva care a scris o carte precum *Federeii* își are locul undeva la vârful literaturii, *y compris* (dacă nu cumva îmi fac iluzii), printre scriitorii din breaslă […] Autorul își continuă turul de forță cu *All Death*

Jazz. Adică: aceeași poezie de vână epică și contrapunct liric tulburător, ritmată fără cusur, încât nu poți lăsa cartea din mână, evitând melodrama în situații care îmbie la melodramă, impunând prin autenticitate, implicată existențial până la ultima fibră. „Aceeași poezie" și mereu alta, relevând fațetele inepuizabile ale unor dezmoșteniți ai soartei în care, deși nu ne vine ușor, sfârșim prin a ne recunoaște pe noi înșine. (**O. Nimigean**)

După *Federeii*, Nicolae Avram revine cu acest nou volum care prelungește lumea dură, dar „corectă", cu regulile la vedere, de acolo; pe de o parte, poetul deține o ureche extrem de fină, având posibilitatea de a decupa un limbaj frust, decojit de orice convenție și de a-l muta în spațiul neconvențional al poemului care câștigă, astfel, în autenticitate. Acest gen de poezie, „literală", este extrem de exigent și se apropie de virtuozitatea *Liliecilor* lui Marin Sorescu. Pe de altă parte, volumul este foarte atent construit, alternând registrele și conferind întregului un ritm al trăirilor extreme, o muzicalitate a sensurilor. De la grotesc la lilial, de la sumbru la angelic, de la crâncen la diafan, de la tragic la comic, de la dezgust la melancolie, Nicolae Avram are harul (și știința!) de a antrena, în cartea sa, străbătută de un subtil fior al morții, toate claviaturile poetice. Pe scurt, mă bucur să redescopăr o voce proaspătă, care s-a reinventat, un poet care întrece în autenticitate cam tot ce se scrie astăzi în poezia românească (**Bogdan Crețu**).

Cu *Federeii* lui Nicolae Avram, am putut verifica încă o dată distanța dintre autenticitate și mimare. Remarcasem, altă dată, ce reușea să scoată din suferință și nesansă Viviana Mușa cu *Școala specială*, cât de veritabil și viu era palpitul acelor poeme cutremurător-naive dinspre o lume îndeobște ignorată. Nicolae Avram povestește cu o inocență doar pe jumătate jucată, atâta cât e necesar ca povestea să devină poem grație urzelii expresive și cadenței, despre viața într-o casă de copii. […] Ei bine, pe acest fundal al orfanității (poetice și umane) funciare, N.A. scrijelește lumea copiilor nimănui cu o știință cu totul excepțională a detaliului deopotrivă atroce și, paradoxal, frumos căci adânc. […] Nu grozăvia detaliilor atrage atenția în primul rând, ci faptul că acestea rămân poezie. Rotirea în de sine a istoriilor negre capătă dimensiuni general umane și fior de largă valabilitate. Și, grație ritmării lor după *iambul fundamental* al viului, stârnesc și franjuri de lumină. Un poet de urmărit de aproape. (**Irina Petraș**)

Vasile AVRAM (17 iunie 1940, Lemniu (com. Letca)/Sălaj – 12 decembrie 2002, Mănăstirea Nicula/Cluj). Poet, prozator, dramaturg, critic literar, eseist, traducător. Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj, 1967; doctorat în filologie (specializarea etnologie), Universitatea din București, 1998. **Volume**: *Spirala*, 1987 (ed. a II-a necenzurată: *Legat la ochi*, 2007); *Zeul din labirint — Sibiu, Decembrie 1989*, 1992; *Cărțile Eptimahice* (poezii, cu grafica autorului), 1996; *Anima dr. Telea — Timp și destin la Noul Român* [reportaj etno-literar], 1996; 2006; *Călătoria de sâmbătă. Poezii*, 2004; *Elegiile Orhideei. Poem transcendental*, 2004; *Interviu transfinit. Mircea Ivănescu răspunde la 286 de întrebări ale lui Vasile Avram*, 2004; 2012; *Fiul apocrif* — roman, 2005; *Terra Mirabilis. Publicistică*, 2010; *Roata stelelor. Teatru*, 2010. A tradus Rainer Maria Rilke, *Elegiile din Duino*, 2007. A colaborat la periodicele: *Informația Harghitei; Orizont; Viața românească; România literară; Tribuna, Astra, Vatra; Transilvania* etc.

> *„Mă credeți sau nu, satisfacțiile mele țin de un alt ordin decât cel al succesului. N-am făcut și nu fac parte din nici o gașcă culturală, n-am trimis nimănui vreo carte cu rugămintea de a scrie despre ea, n-am cultivat nici un lider de opinie al zilei* (*dimpotrivă, am reușit uneori să trezesc, cu sau fără voie, antipatii evidente — poate așa se explică și ezitarea unor colegi de a scrie despre mine, ca și faptul că n-am primit de nicăieri nici un reward care să-mi certifice valoarea*). *Am în schimb bucuria scrisului* (*liber de orice obligație*), *convingerea fermă că am atins uneori câte o idee* (*cum ar spune Noica*) *și, nu în ultimul rând, destule semnale de apreciere* (*uneori chiar entuziastă*) *din partea unor specialiști care* mi-au citit cărțile (*subliniez cuvântul deoarece, din păcate, tot mai puțini sunt astăzi oamenii care să citească, și încă mai puțini cei dispuși să înțeleagă*)*"* (*fragment din scrisoarea către Iordan Datcu, Sibiu, 28 martie 2001; publicată în: Vasile Avram, omul și opera, 2011*).

Au scris despre cărțile sale: Mircea Muthu, Augustin Cozmuța, Ioan Mariș, Mircea Tomuș, Vasile Filip, Ironim Munteanu, Ion Papuc, Eugène Van Itterbeek, Titu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Ana Blandiana, Radu Vancu, G. Nistor, Ștefan Baghiu, Radu Ciobanu, Raluca Dună, Nicolae Constantinescu, Ion Pogorilovschi, Ion Cuceu, Delia Suiogan, Jan Nicolae, Ștefan Iloaie, Camelia Burghele, Emil Jurcan

Vasile Avram a fost, înainte de toate, ceea ce se numește un cărturar deplin, în cuvintele de acum, un intelectual înzestrat cu lecturi, informații și interes cum foarte puțini sunt în apropierea noastră imediată. Curiozitatea lui, convertită, până la urmă în studiu, s-a întins pe domenii vaste și felurite, de la antropologia generală, prin diferitele ei ramuri și discipline, până la etnologie, etnografie și folcloristica specializată. De aici, la literatura română și apoi la cultura generală. Într-un cuvânt, a fost ceea ce se numește îndeobște un spirit luminat. (**Mircea Tomuș**)

N-am cunoscut un om mai împlinit, în singurătatea sa creatoare, ca scriitorul Vasile Avram, ce-și purta această singurătate ca sfinții aura. O melancolie, aproape impersonală, ca în cazul marilor creatori daimonici, (în sensul conceptului teoretizat de Goethe) se degajă din întreaga sa personalitate fizică și intelectuală. Purta cu sine *un nu știu ce*, un halo ca siglă spirituală ce-l livra pe omul și scriitorul/filosof unor postulate inițiatice deschise spre acea transcendență a arhetipurilor ca esențe eterne în înțeles platonician. […] În mijlocul acestei lumi, excesiv tehnologizate și raționalizate, el căuta semnele *anthropos*-ului, acele arhetipuri cosmologice decelate în organicitatea creștinismului cosmic, care pentru el reprezenta o paradigmă vie, pe care și-a fundamentat întreaga creație de la poezie, roman până evident la studiile erudite de antropologie. (**Ioan Mariș**)

Vasile Avram a fost fascinat de societățile arhaice, căutând semnele lor runice, acele revelații ultime, lizibile încă, de care vorbea și marele filosof Emil Cioran. Aceste societăți au păstrat semnele, paradigmele pe care poetul și antropologul Vasile Avram

le interoga mereu, deschizând un câmp de cercetare unde Poesisul intră într-o relație sincretică cu Logosul. (**Eugène Van Itterbeek**).

Vasile Avram nu este un poet al zenitului. Privirea interioară, ochiul dinăuntru se îndreaptă spre străfunduri. Toată această poezie comunică un soi de anamnesis, adică întoarcerea spre geologic și nediferențiat, dar în care nediferențiat există o puritate extraordinară, iar performanța rezidă în aceea că toată această orientare *ad originem* este pusă pe o grilă eminamente conceptuală (**Mircea Muthu**).

Ioan-Pavel AZAP (n. 15 mai 1967, Ticvaniul-Mic/ Caraș-Severin. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj-Napoca (1995). Debut absolut cu poezie în *Orizont* (Timișoara, 1985). **Volume**: *Autoportret cu mască*, poezii, 1993 (Premiul de debut al Filialei Cluj a USR); *Funigei*, poezii, 1997; *Poeme de cinci stele*, poezii, 2002; *Bărbi,* epigrame, 2002; *Traveling*, interviuri cu regizori români de film, vol. I, 2003; *Stop-cadru,* 2005; *Toga de gală,* 2008; 2010; *Coperta a patra. Interviuri cu scriitori clujeni*, 2010; *Ușa cu picioarele pe pământ,* versuri, 2011; *Prim-plan,* cronici de film, 2011; *Octogon* (opt dialoguri cu scriitori români), 2012; *dagheroTIFF* (carte despre primele 10 ediții ale Festivalului Internațional de Film Transilvania, primele 10 ediții: 2002-2011), 2012); *16 mm* (jurnal cinefil), 2012. A colaborat la periodicele: Cronica, Steaua, Poesis, Cele trei Crișuri, Caiete Silvane, Confluențe Astra, Film (București), Tribuna (unde este și redactor din 2003) ș.a. Premiul Studioului Teritorial de Televiziune Cluj la cea de-a XXIX-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie de la Sighetu Marmației (2002); Premiul "Ion Cantacuzino" al Asociației Criticilor de Film a Uniunii Cineaștilor din România (2011); Premiul "Pavel Dan" la mai multe ediții ale Concursului Național de Proză Scurtă "Pavel Dan" (Cluj-Napoca – Turda: 2000, 2007, 2009, 2013). Poezii traduse în: revista *Magyar Napló* / Budapesta (nr. 5 / mai 2006 și nr. 12 / decembrie 2007; traducere în limba maghiară de Kenéz Ferenc); Az év müforditásai (cele mai bune traduceri în limba maghiară ale anului 2007, antologie editată de revista *Magyar Napló*, Budapesta / Ungaria, 2008; traducere în limba maghiară de Kenéz Ferenc); Szabadulas a gettóból (antologie de poezie românească de Balázs F. Attila, Ed. Ab-Art, Bratislava / Slovacia, 2008; traducere în limba maghiară de Balázs F. Attila); Egy zacskó cseresznye (antologie de poezie românească de Balázs F. Attila, Ed. Ab-Art, Bratislava / Slovacia, 2009; traducere în limba maghiară de Balázs F. Attila)

> *eu știu că privighetoarea este o pasăre care nu cântă / și știu că noaptea stau fluturi la pândă / eu știu că anul are trei sute și ceva de zile / și știu că versurile acestea pot să pară futile / eu știu că zăpada / este din vată de zahăr / și știu că de moarte nu pot să mă apăr / eu știu că lumina este ondulatorie / și știu că pot trăi fără glorie*
>
> *„o, dacă moartea ar avea / coapse prelungi de catifea…"*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Claudiu Groza, Călin Teutișan, Irina Petraș, Imelda Chința, Viorel Mureșan, Horia Gârbea, Miki Vieru, Marcel Lucaciu, Mihai Fulger, Călin Stănculescu, Ioan Pop-Curșeu, Victor Cubleșan, Radu Țuculescu ș.a.

Este întrucîtva uimitor cum se conservă lirismul, o anume vibrație afectivă, într-o poezie care pare mai degrabă dispusă spre parodierea și bagatelizarea propriilor criterii de constituire. Secretul constă în principal din simularea stîngăciei atît la nivelul versificației, respectiv al prozodiei, cît și al imaginarului. Existența e percepută aici din perspectiva unui banal mereu stupefiant, dar și cu „poante" neașteptate care dau dinamism aparentei deriziuni a vieții cotidiene. Farmecul de natură ludică vine în fond din mimarea subtilă a inocenței. Pînă și referințele livrești, la Bacovia îndeosebi, au aerul stîngaci al unor clișee. În realitate avem de-a face cu o deconstruire ingenioasă și cvasi-umoristică a solemnităților de tot felul și cu practicarea unui minimalism de un rafinament cu totul special. O formulă potrivită pentru modul acesta de poezie ar fi naivismul ironic. (**Petru Poantă**)

Ioan-Pavel Azap, Ion Mureșan

O antologie zgîrcită cu numărul textelor ca și cu vorbele fiecărui poem publică clujeanul Ioan-Pavel Azap. *Toga de gală* abia îl acoperă pe exigentul cu sine poet. El practică și prozodia clasică, preferînd aici exprimarea în distihuri, dar nu ocolește nici versul liber. Poetul își dă liber la melancolie, la nostalgia boemei și constată cum teiul își scutură floarea post eminesciană în halbele cu bere în timp ce „albinele, la stup, se-mbată crunt cu miere". Apoi „ Bluzele femeilor se lipesc, ude, de trup,/ Cuvintele plutesc în aer și se rup". De fapt cuvintele lui Ioan-Pavel Azap nu se prea rup, ele sînt elastice ca niște mingi de tenis pe care el le lansează în toate direcțiile. „Rămîi să ne-mbătăm de lacrimi/ cu sila smulse din oglindă/ să dezbrăcăm a doua oară/ mireasa pripășită-n tindă". Poezia este pentru autor o mireasă mereu tandru dezbrăcată și… soție niciodată. Versurile plutesc, agreabile. (**Horia Gârbea**)

Noua plachetă de versuri nu înnoiește neapărat instrumentarul, dar îi face mai vizibile accentele. Mai degrabă decât „stângăcie simulată" ori „naivism ironic" (cum zice textul escortă), descopăr o pliere anume a cuvântului la viziunile care populează imaginarul consumatorului de peliculă. Fără titlu, de câte două catrene, rimate și ritmate liber, poemele sunt mici scenarii cu morală deghizată și cu o bine însușită știință a derizoriului, spiritualizând granițele dintre obiect și nume, cuvânt și sens, dar și dintre social, individual, mitologic. O democratizare largă a poeticului care vizează, în emisii aproape telegrafice, recuperarea esenței. Poemul de deschidere enunță *tema*: era informației golește existența de mister; când totul se știe, singura salvare e conservarea unor rămășițe de mit, rezistente la prozaicitate („Știu că zăpada e din vată de zahăr"). […] „Os livresc", în propria descriere, asumă fiori și cuvinte pe o linie foarte generoasă în economia ei bine controlată de la Coșbuc și Topîrceanu, la Minulescu și Bacovia, rezumând frânt, static, recuzita, cu atingeri și plutiri suprarealiste și dezinvolturi postmoderne. Excelent, de pildă, po-

emul (*la toamnă*) – circumstanțierea e atât de bogat detaliată, încât fapta însăși devine superfluă, încheierea poate fi oricare. […] Un Dumnezeu „ațipit", blagian, o dimineață târându-se „ca o șerpoaică pe covor" și nenumărate absențe pline, de o stranie, încăpătoare densitate a vidului, transformă spațiul poemelor într-unul doldora de valențe libere. Moartea însăși („o, dacă moartea ar avea / coapse prelungi de catifea…") are la îndemână partituri inedite la un poet care „le vede" înainte de a le spune. (**Irina Petraș**)

Prin fișa bibliografică [Ioan-Pavel Azap] este mai degrabă douămiist […] deși nu seamănă nici pe departe cu colegii săi de generație, fiind, nu un neoexpresionist furat de beția inspirației, ci, mai direct spus, un ironic, un circumspect, un ludic, un teatral. […] Titlul plachetei [*Ușa cu picioarele pe pământ*] e și nu e în răspăr cu conținutul, căci Ioan-Pavel Azap e un poet pentru care lumea exterioară există numai pentru a fi interiorizată și redată sub forma unor frotaje, obținute parcă prin apăsarea cu un creion moale a unei realități mătăsoase, întinsă pe asperitățile de stâncă ale sufletului. […] Ca în pânze celebre, în multe dintre poemele sale, poetul apare ca o figură ascunsă. Asta se întâmplă mai cu seamă atunci când cartografiază un topos al unei vieți literare boeme, cu ceva fascinant în fibra sa. […] Am mai spus și în alte contexte: alcoolul, obiceiul de a bea, ca prezențe subînțelese în desfășurarea noastră cotidiană, s-au cuibărit și în literatură. În proză, treacă-meargă, dar în tradiția poeziei noastre se bea rar, aproape ritual, ca la Nunta de la Cana, ori numai de supărare. Însă în *noua poezie nouă*, cum a denumit-o cineva, unde temele s-au mai primenit, cârciuma și locatarii ei s-au făcut topos recurent. Ioan-Pavel Azap […] tratează problema cu un umor mucalit, exprimat adesea prin litotă. Sentimentul zădărniciei eclesiastice, tras prin ironia lui Topîrceanu, conduce spre ceea ce ar putea fi umoristic în jocurile de copii: «*un pictor a pictat o-nmormântare:/ un sicriu, un popă și trei bocitoare/ pentru cortegiu n-a avut culori/* (*îl va reda în anii următori*)*// tablou-a stat o vreme pe simeze/ apoi a fost vândut unei stripteuze/* (*sau poate că i-a fost donat*) *–/ de fericire popa s-a-mbătat*». În calitate de cititor, Ioan-Pavel Azap a frecventat asiduu, asta se degajă din textele sale, poezia interbelică a spleenului provincial. Substanța, pe alocuri apăsătoare, de sorginte bacoviană, se topește într-un aliaj norocos cu șarada acidă a lui Păstorel. Stilistic, nu sunt departe nici câțiva poeți binișor familiarizați cu folclorul de mahala, mai apropiați în timp: M.R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Mircea Dinescu. (**Viorel Mureșan**)

Ioan-Pavel Azap, Jehan Calvus, Alexandru Jurcan

În vremuri ca acestea, când filmul bate viața, iar viața bate câmpii, Ioan-Pavel Azap confirmă [prin placheta *Ușa cu picioarele pe pământ*] faptul că a rămas același poet ludic, (auto)ironic și premeditat inocent. De altfel, lirica lui Azap nu este propriu-zis nici modernistă, nici postmodernistă, căci ea reprezintă – mai degrabă – un tur de orizont și totodată un tur de forță al unui itinerar compozit: Topîrceanu-Minulescu-Blaga-Bacovia-Brumaru-Ion Mureșan. Adept al versului clasic și – rareori – al versului liber […] își scrie poemele pe spații mici, rimându-le și ritmându-le, cu stângăcii voluntare, cu o melancolie când veselă, când suavă, fiind pe deplin conștient de existența grotescă și derizorie a omului contemporan. […] poetul are nostalgia boemei și găsește răgazul unor autoportrete pe care le creionează cu voioșie nedisimulată, râzându-și deopotrivă de lume și de sine: «culegător de perle în bălți după ce plouă/ pescar de apă dulce în chiuvetă/ poet și prozator pe de din două/ cu ochelari pe post de amuletă// păcate n-am – țin să vă dau de știre –/ nu cred în insomnii dorm nesmintit/ atâta doar că sunt mai slab din fire/ de câtă bucurie-am suferit» […]. Chiar dacă poate crea falsa impresie a bagatelizării unor teme și motive literare majore, […] nu se lasă copleșit de fiorii tragici ai condiției umane. […] printr-un surâs candid, el denunță superficialitatea și convenționalismul veacului în care trăim. De aceea până și iminenta moarte prinde contururi diafane, fiind văzută ca o tandră și irezistibilă chemare ce vine din partea unei preafrumoase iubite: «o, dacă moartea ar avea/ coapse prelungi de catifea/ sâni preamăreți din fulgi de nea/ cu sfârc din boabe de cafea// buzele dulci de baclava/ privirea fără de perdea/ și ochi cu irisul în stea –/ aș spune nu de m-ar chema…?!» (**Marcel Lucaciu**)

A(natol) E. BACONSKY (16 iunie 1925, Cofa-Hotin, Basarabia – 4 martie 1977, București). Poet, prozator, eseist și traducător. Facultatea de Drept, Cluj (1949). Redactor șef la *Almanahul literar*, devenit *Steaua* (1953-1959). Debut cu eseu în *Tribuna Nouă* din Cluj (1945). **Volume** (selectiv): *Poezii,* 1950; *Cântece de zi și noapte,* 1954; *Colocviu critic,* 1957; *Dincolo de iarnă,* 1957; *Fluxul memoriei,* 1957; *Călătorii în Europa și Asia*, 1960; *Imn către zorii de zi*, 1962; *Poeți și poezie*, 1963; *Clujul și împrejurimile sale*, 1963; *Versuri*, pref. Mihail Petroveanu, 1964; *Fiul risipitor,* 1964; *Meridiane,* 1965; *Echinoxul nebunilor și alte povestiri,* 1967; *Cadavre în vid*, 1969; *Ion Țuculescu*, 1972; *Botticelli*, 1975; *Corabia lui Sebastian,* 1978; *Fluxul memoriei*, îngr. și pref. Mircea Braga, 1987; *Itinerarii plastice,* îngr. Șerban Stati, pref. Petre Stoica, 1987 etc. Traduceri din Salvatore Quasimodo, Artur Lundkvist, Jorge Semprun, Carl Sandburg, Odysseas Elytis etc.

> *„Pune coșciugului coarde noi și fii neprihănit trubadur/ frumuseții acesteia, închide ochii și cântă/ până când auzi-vei bulgării de țărână/ sunând în carcasa violoncelului tău"* (Seară idilică).

Se observă numaidecât la A.E. Baconsky accentul pus pe „forma frumoasă". El și-a creat un stil care constă în distincție și rafinament; e vorba totodată de o poză orgolioasă și solemnă, căci poetul nu se confesează, ci oficiază, nu rostește cuvinte banale, ci formule magice. Nobleței atitudinii îi corespunde noblețea vocabularului. O astfel de poezie restabilește spontan discriminarea dintre cuvântul poetic și cuvântul prozaic, devenind un templu de inițiere sau de purificare unde profanul nu are ce căuta. Fără să fie sibilinică, poezia lui A. E. Baconsky este

„inaccesibilă” prin caracterul ei aristocratic. Autorul intră în categoria poeților manieriști și prețioși. (**Nicolae Manolescu**)

“*Schiță de fenomenologie poetică* este prima încercare de poetică din literatura contemporană, dacă facem abstracție de contribuția lui Radu Stanca de la începutul deceniului cinci. Familiarizat cu artele poetice moderne, autorul afirmă tranșant caracterul non-mimetic al poeziei: «...poeții creează fantome ale realității», elementele poeziei fiind furnizate de «realitatea supremă care e condiția omului». Esența liricii o constituie expresia unor raporturi, a unor tensiuni interioare. […] Între lumea realului și realitatea suprapusă a poeziei există trei tipuri de relații: a) corespondență fenomenală; b) incompatibilitate structurală și c) reductibilitate specifică. Prin acestea, autorul orientează esența lirică spre o semnificație ontologică, în descendența lui Heidegger. Cuvîntul își pierde valoarea de semn convențional, revenind la funcția primordială «de a *întemeia* realitatea». […] Concentratul eseu *Declinul metaforei*, fără nici un impact la data apariției (1969), are valoarea unui manifest anticipativ. Înainte de a se opune categoric suprarealismului, A. E. Baconski dezavuează aici direcția ermetizantă a modernismului, pe care o identifică în primul rînd în metaforismul excesiv.” (**Petru Poantă**)

Pentru mine *Steaua* a însemnat, după patru ani de facultate chinuită în umbra proletcultismului, o adevărată școală a literaturii și culturii române. Am avut norocul conlucrării apropiate cu A. E. Baconsky, care a fost un neîntrecut animator cultural pe spații vaste, mult mai vaste decât le presupune activitatea unei reviste literare cu descoperiri generoase în zona naționalului și universalului și, totodată, un neîntrecut ctitor de publicație, la care simțul estetic, al șaselea simț al publicistului, se asocia cu multă rigoare constructivă”. (**Mircea Tomuș**, interviu cu N. Băciuț)

Redacția *Almanahului literar*, Cluj, anii 50:
Aurel Gurghianu,
G. Munteanu,
A.E. Baconsky,
Victor Felea,
Aurel Rău

Leon BACONSKY (n. 4 mai 1928, Lencăuți/Bucovina). Traducător, critic și istoric literar. Debut absolut în *Steaua*, 1954. **Volume:** *Marginalii critice și istorico-literare*, 1968; *Literatura în actualitate* (în colab. cu A. Marino, I. Pascadi, I.D. Bălan, Matei Călinescu și I. Vlad). Ediții din Stejar Ionescu, Gib I. Mihăescu, A.I. Odobescu. Coautor la *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2003. Colab. la *Dicționarul general al literaturii române*, vol. II-VI, 2004. **Traduceri** din Merimée, *Cronica domniei lui Carol IX,* 1986, și, în colaborare cu Rodica Baconsky, Maurice Brion, *Rembrandt,* 1974; J.M. Casal *Civilizația Hindusului și enigmele ei,* 1978; M. Rheims *Infernul curiozității,* vol. I-II, 1987; J. Felisle, HH. Lee-Janke, M.C. Cormier (coord.), *Terminologia traducerii*, 2005. A colaborat la „Astra", „Contemporanul", „Luceafărul", „Secolul 20", „Steaua", „Tribuna", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai"

Au scris despre cărțile sale: Mircea Muthu, Const. Ciopraga, Doina Uricariu, Viorica Guy Marica, Mircea Popa ș.a.

Spirit universitar, educat la școala filologică clujeană, B. are calități certe de critic și cercetător literar. „Marginaliile” sunt studii profunde, bazate pe o serioasă muncă de informație. Capitolul *Prospecțiuni în critica poeziei* urmărește, de pildă, cum au fost recenzate versurile lui O. Goga, Emil Isac, Adrian Maniu. Observații fine și precizări prețioase cuprind și „omagiile” aduse lui I. M. Sadoveanu, Ion Agârbiceanu, Vladimir Streinu. B. răsfoiește publicații transilvănene uitate, are unele preferințe regionale exprimate într-o serie de „profiluri clujene”. Eseul *Statutul epistemologic al liricului*, apărut în volumul colectiv *Literatura în actualitate* (1971), prezintă concepții moderne asupra actului poetic și a finalității sale. Autorul respinge ca perimat conceptul de „redare” și chiar de „reflectare”, tinzând spre acceptarea unei „realități imaginate”. Interpretările lui Baconsky modifică substanțial optica înțelegerii și valorificarea moștenirii poetice din trecut. (**Mircea Popa**)

“Mobilitatea asociativă și disociativă a comentatorului nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soliditatea fundamentului documentar ce o susține […] scriitori mai puțin cunoscuți beneficiază de acribia și erudiția, de rigoarea lucrului bine făcut și de amenitatea funciară unui exeget pentru care criteriul estetic, mereu la post, nu-l dizolvă însă necesarmente pe cel etic, uman, aparent predispunînd la indulgență.” (**Cornel Robu**)

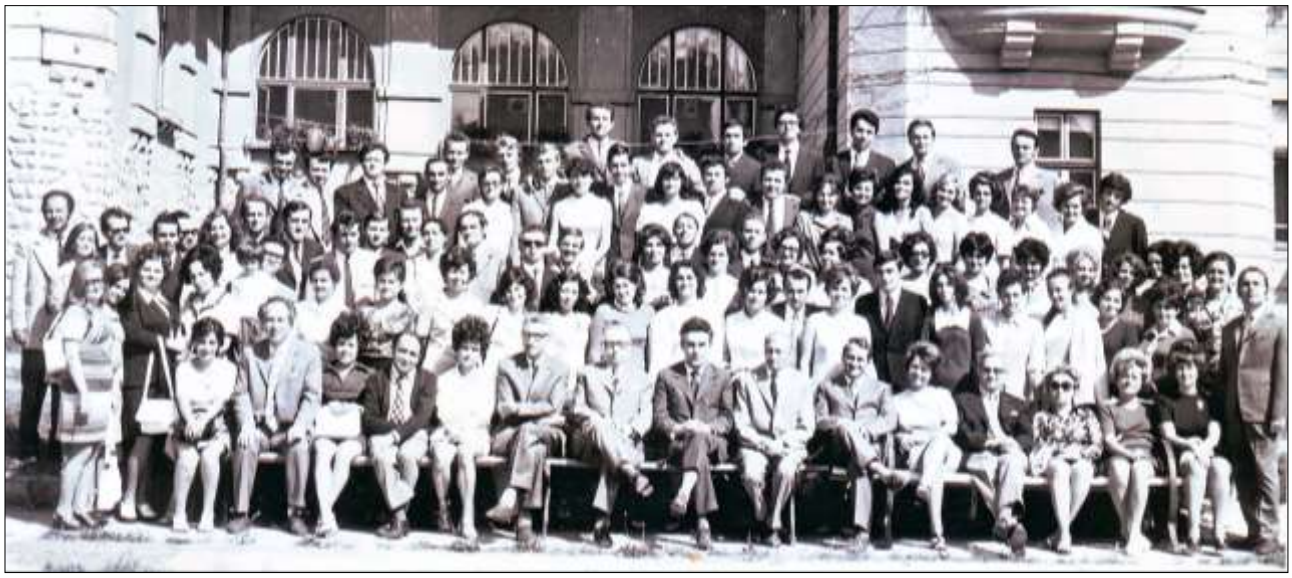

În imagine: Dascălii Gavril Scridon, Octavian Șchiau, Romulus Todoran, Dumitru Pop, Ion Vlad, Silvia Tomuș, Leon Baconsky, Livia Grămadă, Maria Protase, Maria Vodă-Căpușan, și seria de absolvenți Ioana Em. Petrescu, Liviu Petrescu, Virgiliu Florea, Justin Ceuca, Ion Pop, Radu Mareș, Tudor Cătineanu etc.

Izabella BADIU (n. 13 ianuarie 1973, Cluj-Napoca). Istoric literar, eseistă, traducătoare, cadru universitar. Facultatea de Litere a UBB, Cluj (1995), licența și masteratul la Sorbona (1996, 1997), master de studii avansate Geneva (2008). Doctorat în cotutelă cu o teză de literatură comparată, 2003. Echinoxistă. Șefa Unității române de interpretare, Direcția Generală Interpretare și Conferințe a Parlamentului European, Bruxelles/Strasbourg. **Volume**: *Romanul unei zile. Virginia Woolf și Édouard Dujardin,* urmat de Édouard Dujardin*, Dafinii au fost tăiați* (traducere de Izabella Badiu), 1999, colecția Debut seria Eseuri; *Métamorphoses de l'écriture diariste*, 2005. Volume coordonate: *Invention, innovation et créativité dans les sciences sociales. Actes de l'école d'été francophone Cluj-Belis juillet 1998*, édités par Izabella Badiu, Ion Copoeru, Ciprian Mihali, 1999. *Revue Internationale d'Etudes en Langues Modernes Appliquées*, no. 2/2009 și 4/2011. *Cahier de traductions spécialisées*, Izabella Badiu (coord.), Daniela Nicolau, Gabriel Marian, Cluj-Napoca, Risoprint, 2010. *Studia Universitatis Babes-Bolyai. Philologia*, Cluj-Napoca, anul LVI, no. 1, 2011. *Cognition, Brain, Behavior. An Interdisciplinary Journal*, Volume XV No. 2, June 2011, Special Issue: Interpreting, guest editor Izabella Badiu. **Volume traduse**: Alain Caillé, *Critica rațiunii utilitare. Manifestul Mișcării Anti-utilitariste în Științele Sociale*, 2000; Maurice Merleau-Ponty, *Elogiul filosofiei*, 2000; Alphonse Daudet, *Le secret de maître Cornille/ Secretul lui moș Cornille, La mule du pape/ Catîrca papei*, bilingue, 2003; Emilia Pardo Bazán, *Hijo del alma/Copilul sufletului, La cabellera de Laura/ Pletele Laurei, La boda/Nunta*, bilingue, 2003; Roger Fidler, *Mediamorphosis. Să înțelegem noile media* [Mediamorphosis. Understanding New Media], 2004; Charles Dickens, *A Christmas Carol/ Poveste de Crăciun*, bilingue, 2005.

Cu Sarah Bordes la Paris

L'une des grandes qualités de ce travail est qu'il obéit aux règles du comparatisme le plus strict et, là encore, le plus vivant. Les auteurs français ont été choisis avec soin, en allant au plus grand et au plus productif […]. Du côté roumain, l'appel fait à I.D. Sîrbu et à N. Steinhardt est extrêmement convaincant et nous vaut de belles analyses, qui seront assurément une découverte pour les lecteurs français. Surtout l'entrelacs des écrivains français et roumains est réalisé d'une manière très heureuse (**Pierre Brunel**)

Ștefan BAGHIU (n. 25 decembrie 1992) Poet și critic literar. Absolvent al Facultății de Litere (secția Română-Franceză), Universitatea Babeș Bolyai, cu o lucrare de licență despre poezia lui Geo Bogza. Masterand (anul I, Studii Literare Românești, Facultatea de Litere, UBB). În cadrul colocviilor universitare a obținut premiile I și II în două ediții consecutive ale Colocviilor de Literatură Contemporană (Brașov, 2013,2014) și ale Colocviilor "Lucian Blaga" (Sibiu, 2012, 2013). Scrie cronică literară săptămânal pentru Revista *Cultura*, colaborează cu revistele *Familia*, *Steaua*, *Tribuna* și a fost redactor al revistei studențești *Echinox*. A debutat cu poeme în 2011 în Revista *Familia* (Oradea), a publicat poeme în revistele *Steaua*, *Tribuna*, *Vatra*. Prezent în antologia *Contemporary Romanian Writers* (Ministerul Culturii, 2014), *Alții* (Tabăra de Literatură de la Săvârșin, 2012). A debutat editorial cu volumul *Spre Sud, la Lăceni* (Cartea Românească, 2013). A primit pentru volumul de debut premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru Debut (București, 2014), premiul Mihai Eminescu Opera Prima (Botoșani, 2014), premiul Tânărul Poet al Anului (București, 2014), premiul revistei *Observator Cultural* (București, 2014). Reprezentantul României la Târgul de Carte de la Leipzig, 2014. Textele sale (fragmente) sunt traduse în germană, franceză, engleză. Este moderator al cenaclului literar *Nepotu' lui Thoreau*.

Ion BAIAS (14 februarie 1950, Satu Mare – 28 decembrie 2005, Satu Mare). Poet. Debut în revista liceului. Volume: *Poeme cu explozie întârziată*, 1996; *Amurgul de dincolo de amurg*, 1999; *Tăcere regală*, 2000; *Praf și pulbere*, versuri, 2001; *Spânzurători de zăpadă,* versuri, 2002; *Ars*, versuri, seria „Poeții Sătmarului" 2005;

Fluturi de ceară: *De pe fruntea mortului se înalță-n tavan fluturi de ceară / Miros de cenușă / Noaptea se scurge pe cărarea plină de ghimpi / Oarbă și tristă adâncă și rece/ Gardul ros de ploi stă să cadă în ulița umedă / Plouă și e tot mai târziu / Și focul din sobă s-a stins / Moartea atârnă de grindă ca un lămpaș / Cărarea ce duce la râu este pustie / Din șanțul adânc câteva trestii îi fac cu mâna / Trecătorului singuratic / Luminile orașului s-au aprins / Toate se îndepărtează de toate / Câteva lumânări se plimbă pe câmp obosite de frig / Trei fulgi de zăpadă s-au așezat pe buzele mortului / Care zâmbește amar și tace profund / Tata doarme cu fruntea pe masă / Lângă el mama își reazemă capul pe umărul lui Iisus.*

„Poemul rămîne, la Ion Baias, mereu într-o situaționalitate tulbure, nelămurită, în care sugestia inefabilului este repede risipită de reacții comportamentale a căror cauzalitate nu conduc la reflecție ci la impulsuri ambigue, ținând de absurdul bacovian" (**George Vulturescu**)

Alina Ioana BAKO (n. 4 mai 1980) Eseistă. Facultatea de Litere și Arte, specializarea română-franceză, Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu (2003). Studii Aprofundate, specializarea „Evoluția formelor poetice", 2004, și studii de Master, specializarea „Comunicare și publicitate", în 2006. Doctor în filologie cu teza *Dinamica imaginarului oniric. Grupul poetic românesc,* realizată în cotutelă între Universitatea „Michel de Montaigne" Bordeaux și Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia. **Volume**: *Dinamica imaginarului poetic. Grupul oniric românesc* (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR), 2012. Membră a centrului pentru cercetarea imaginarului „Speculum", Alba Iulia, membră a CRI Grenoble (Centre de Recheche sur l'Imaginaire), redactor al revistei ASTRA – Despărțământul Sibiu, asistent lingvistic, Legta de Bergerac, Franța, 2004. A publicat articole și eseuri în reviste. Traduceri din și în limba franceză (volumul „Constantin Noica și Sibiul", „Caietele Echinox"). A obținut mai multe premii la Colocviul Național „Lucian Blaga" din Sibiu și la Colocviul Național „Mihai Eminescu" din Iași.

„Este adusă în discuție creația a cinci poeți – Leonid Dimov, Emil Brumaru, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea și Vintilă Ivănceanu –, reprezentativi chiar dincolo (sau dincoace) de oficiul liric al deschiderii onirice. Se cuvine subliniată, de la bun început, capacitatea autoarei de „*a locui materia*" poetică (e sintagma folosită de domnia sa pentru a încercui o anumită stare a liricii dimoviene), de a trăi pe portativul neconvențional al încifrării prin imagine și de a propune semnificații venite din subteranele textului imediat. Cum era și firesc, un spațiu extins al comentariului este acordat lui Leonid Dimov, pe care îl raportează la "*oniricul pur*"; este poetul care, depășind criza limbajului, îl exorcizează utilizând tocmai consecințele crizei. De-compunerea universului poetic are în vedere metamorfozele timpului și spațiului, mișcare ludică (sau doar măștile acesteia) elementele unui baroc moderat ori ale manierismului ca – bunăoară – joc al culorilor între aparențe și vibrație insolită. Incursiuni similare sunt efectuate în „*oniricul gurmand*" al lui Emil Brumaru, în „*clipa androgină*" prezentă în visul lui Virgil Mazilescu, în „*oniricul fractal*" practicat de Daniel Turcea sau în cel delirant aparținându-i lui Vintilă Ivănceanu. Relevând, în cazul tuturor poeților menționați, atracția pentru pictural este pertinent analizată adâncirea relației dintre creația onirиștilor și pictura suprarealistă și, pe de altă parte, sublinierii contactului fertil cu grafica și pictura de gen românească, un loc aparte ocupând aici desenul lui Florin Pucă. De altfel, prezența lui Florin Pucă a adus, apăsat, în demersul artistic al grupului ideea cuprinderii prezentului în oglinda coșmaresculu – mod limită de abordare, nu mai puțin de refuz, a realității timpului. Căci, în final, a trăi prin poezie nu înseamnă, de fapt, a-i radicaliza autonomia prin desprindere absolută de meditație, adică de gândire" (**Mircea Braga**)

BALÁZS F. Attila (n. 15 ian. 1954, Târgu Mureș) Poet, scriitor, traducător și editor. A studiat teologia la Alba Iulia, a obținut diploma de traducător și în biblioteconomie la București. Este directorul editurii AB-ART și Dellart, redactorul revistelor *Szőrös Kő* și *Poesis International*. **Volume***: Maszkok* (versuri), Bratislava; *A macska leve* (proză), Bratislava; *Meztelen lovagok* (versuri), Bratislava; *Arcképcsarnok* (album literar), Bratislava; *Szlovákiai Magyar Ki Kicsoda* (redactor), Bratislava; *Szókeresztem* (versuri); *Casanova átváltozásai* (proză), Lucenec; *Premeny Casanovu* (proză), Lucenec; *Menekülés a Gettóból* (traduceri), Bratislava; *Missa Bestialis* (versuri), Cluj-Napoca; *Egy zacskó cseresznye* (Antologia poeziei contemporane românești), Bratislava, 2009.; *Versek / Poezii*. Ediție bilingvă, Limes / Dellart, 2009; *Minimal,* poezii, Bratislava, 2010; *Albastru*, poezii, Bratislava, 2011; *Metamorfozele lui Casanova*, proză în traducerea lui Ildiko Foarță, Cluj, 2011; *Metamorfozele lui Casanova*, proză în limba maghiară, 2012; *Cele mai frumoase poezii,* în limba maghiară, 2012; *Minimal*, Brazilia, colecția Poesia do mundo; Traducători José Eduardo Degrazia și Carolina Degrazia, 2013. Traduceri în limba maghiară: Varujan Vosganian: *Șamanul albastru,* 2009; Gabriel Chifu: *Jocul de table*, împreună cu F. Bréda, 2009; Mircea Petean: *Poemele Anei,* 2009; Angela Baciu: *Poezii / Versek*, Limes /AB-ART, 2009; Vasile Dan: *Oglinda fluidă,* 2011; Lucian Blaga: *Poezii / Versek,* Budapesta, 2011; Robert Șerban: *Poezii*, Budapesta, 2012; Ion Deaconescu: *Osândirea poetului,* Bratislava, 2012, Ioan Es Pop: *Ieudul fără ieșire*, Bratislava, 2012; Carolina Ilica: *Puțin mai mult,* Bratislava, 2012; Rade Siljan: *Secole,* 2012; Rafael Soler: *Căi de întoarcere*, 2013; José Eduardo Degrazia: Geometria iubirii, 2013. Prezent în multe antologii și tradus în limbile: slovacă, cehă, slovenă, franceză, suedeză, engleză, română, spaniolă, sârbă și germană. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Slovacia și Ungaria. Premiul Madách, Premiul Poesis. Premiul Tudor Arghezi Opera omnia (2014). A colaborat la periodicele: *Igaz Szó, Utunk, Korunk, Mozgó Világ, Ifjúmunkás, Ateneu, Új Forrás, Holnap, Irodalmi Szemle, Vasárnap, Arca, Familia, Poesis, Vár, Helikon, Várad, Poesis International, Convorbiri literare, Observator Cultural, Tribuna, Vatra, Constelații diamantine, Echinox, Ramuri, Ambroozia, Irodalomismeret, Antares, Irodalmi Jelen, Kortárs, Magyar Napló, Opus, Parnasszus, Polisz, Prae, Sikoly, Zetna, Versus, Zona Literară, Spanyolnátha, Szépirodalmi Figyelő, Szőrös Kő* și altele.

***Înecul în nimic**: „Fără dorință poate iubi doar Dumnezeu.” / Dorinței mele, totuși, n-am să te zvârlu eu. / De n-aș fi robul ocnei cărnii oarbe, / te-ar deșerta de sânge cel ce cuvântu-ți soarbe. // Prin vine curg poeme, muzici, iarbă, / și bănuieli, și vrajbe prind să fiarbă, / și temerea de moarte, și fiorii groazei, reci. / Cu gând senin nu pot să te închipui; // îndoaie fierul spaima-n noi, – eu dibui / blestemul ancestral. Pe țărm, eșecul / ți-l vezi ca pe-un copil, pe trei poteci // umblând, – și-ți plângi amarul pe tăcute, / în timp ce poeziei, tot mai mute / i-s vocile și i se-apropie-necul.*

Au scris despre cărțile sale: Gheorghe Grigurcu, Nicolae Coande, Traian Ștef, Orbán János Dénes, Simona-Grazia Dima, Paul Aretzu, Francois Bréda, Ștefan Borbély, Szalay Zoltán, Sütő Csaba András, Németh Zoltán, Orbán Gyöngyi, Ion Deaconescu, Fekete J. József, Márkus Béla, Karácsonyi Zsolt, Szabó Palócz Attila, Ardamica Zorán, Fónod Zoltán, Koppány Zsolt și alții.

Poetul maghiar înțelege a respecta o disciplină a textului pe care-l ferește de elementele străine bunei sale condiții, așa cum un stil de viață monahal purifică sufletul. O (aproape) asceză scriptică îl distinge. Figura morală pe care ne-o înfățișează e una dificilă, crispată, renunțînd nu doar la spectaculos ci și la sonoritate: „cuvintele/ ca-ntr-un film mut/ nu le auzi” (*patruzeci și trei*). Supunîndu-se unui canon al inconfortului, introvertit pînă-n pragul noncomunicării, Attila F. Balázs consemnează o serie de complexități trudnice ale viețuirii, ca-ntr-un vis urît. (**Gheorghe Grigurcu**)

Filosofia lui Attila F. Balázs, lipsită de patetism, expusă cu detașare, este provocată de înțelegerea stării de impostură, de provizorat pe care o implică existența, de imposibilitatea de a simți trăirea direct [...] Attila F. Balázs este un liric sensibil la ceea ce se întâmplă în interiorul și în jurul său, convins deocamdată de adevărurile pe care le deține, reflexiv, intransigent, complăcându-se în rolul de poet dramatic și dramaturgic. (**Paul Aretzu**)

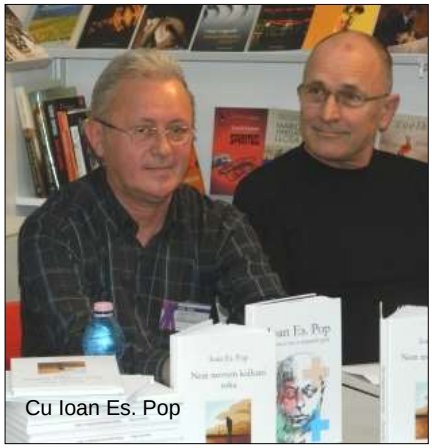
Cu Ioan Es. Pop

Însă tehnica preferată a prozatorului este a evanescenței, a unui halou așternut pictural în spațiile unde se confruntă oameni și pulsiuni erotice dintre cele mai rafinate în complicata complementaritate dintre real și ireal. Tonul este confesiv, senzual, nelipsit de o luciditate care atrage după sine precizia, precum și un soi de economicitate a frazei, căci prozatorul este un lapidar care scrie pe pielea vieții. Ceea ce este tulbure devine limpede – și invers. Attila F. Balázs este un maestru al despuierii vieții de coaja lucrurilor de prisos. (**Nicolae Coande**)

E în carte și missa bestialis și missa solemnis. Și în *Missa solemnis* a lui Beethoven, la care e firesc să ne raportăm, există acest dramatism al ridicării privirii spre cer. Ne găsim, însă, într-o altă lume, cu experiențele negării și ale indiferenței consumate, unde experiența personală are alte atribute și, mai ales, spaime. Poezia lui Attila se situează, am impresia, undeva între poeții maghiari și cei români ardeleni optzeciști, între frustețea adeseori cinică a primilor și rafinamentul construit al celorlalți. (**Traian Ștef**)

BALÁZS Imre József (n. 9 ianuarie 1976, Odorheiu Secuiesc). Poet și critic. Facultatea de Litere Cluj (1998). Doctor în filologie la UBB Cluj (2004). Debut absolut cu versuri în 1996, *Helikon*. Volume: *Ismét másnap* (Din nou mâine), versuri, 1998; *A nonsalansz esélye* (Șansa nonșalanței), studii, critică, 2001; *A Dél-Párizs nyárikert* (Cafeneaua Parisul de Sud), versuri, 2001; *Hervay Gizella*, monografie, 2003; *Humor az avantgárdban és a posztmodernben* (Umorul în avangardă și postmodernism, coautor: Selyem Zsuzsa), studiu, 2004; *Mint egy úszó színház* (Ca un teatru plutitor), eseuri, critică, 2005; *Az avantgárd az erdélyi magyar irodalomban* (Avangarda în literatura maghiară din Transilvania), studiu, 2006. Distins cu premiul de debut al USR (1998), premiul Arany János al Uniunii Scriitorilor din Ungaria (2003), Premiul Academiei de Științe din Ungaria pentru tineri cercetători (2006).

Folyamatosan azon dolgozom, hogy gyarapítsam az eldönt(het)etlenségeket, ez jó játék, jól érzem magam benne.
Mă străduiesc să fiu constant în practicarea indeciziei – este un joc care îmi place.

BALLA Zsófia (15 ianuarie 1949, Cluj). Poetă, publicistă. Fiica lui Balla Károly, scriitor, jurnalist. Conservatorul „Gh. Dima” Cluj (1972). Face parte din generația Echinox. Debut absolut cu poezii în revista *Napsugár* (1965). În 1993 se stabilește în Ungaria, la Budapesta. **Volume**: *A dolgok emlékezete* (*Memoria lucrurilor, poeme, 1968*); *Apokrif ének* (*Cântece apocrife*), *versuri, 1971; Vízláng* (*Flacăra apei*), *poezii, 1975; Második Személy* (*Persoana a doua, poeme, 1980*); *Kolozsvári Táncok* (*Dansuri Clujene, poeme, 1983*); *Așa cum trăiești* (*poeme selectate și traduse de Aurel Sorobetea, cu o prefață de Grete Tartler, 1983*), *reeditate 1995.*); *A páncél nyomai* (*Urmele armurii*), *versuri, 1991; Eleven tér* (*Spațiu viu*), *1991; Egy pohár fű* (*Un pahar de iarbă, poeme, 1993*); *Triangulum* (trei scene pentru teatrul de păpuși, 1997, Budapest; *Schönes, trauriges Land* (*poeme alese, traduse în germană de Hans-Henning Paetzke, 1998, Editura Suhrkamp, Frankfurt am Main*); *Spirituoso* (poeme în patru limbi, 1999, Pécs-Budapest, tradus de Csaba Báthori, Kinga Dornbacher și Stephen Humphreys.); *Schwerkraft und Mitte* (*poeme, 2001, DAAD Berlin, în germană de Daniel Muth.*); *A harmadik történet* (*Istoria a treia, poeme, 2002*); *Dichterpaare* (*Perechi de poeți*): *Balla Zsófia* (*împreună cu poetul austriac Alfred Koleritsch*) (*poeme în maghiară și în germană, 2007, traducere în germană de György Buda*); *Rózsa és Ibolya* (piesă pentru teatru de păpuși, după o poveste de János Arany, 2009.); *A nyár barlangja* (Peștera verii, poezii, 2009, Budapesta); *Mirosul pușcăriei* (cu Bodor Ádám), 2010 (Trad. Marius Tabacu). Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru poezie.1992: Premiul Déry Tibor.1995: Premiul Soros pentru opere.1996: Premiul József Attila.2003: Premiul Palladium.2008: Poeta laureata a Republicii Ungare. 2010: Premiul Mare Artisjus.

***Suflare**: Vor pune apoi sare pe pământ. / Precum peștele, alunecă, / așa vine pe lume, vîscoasă. / Încă în întunericul luminos, / supa de carne. / În ea, o bășică de opal, / se împiedică sufletul, / un balon fluturînd pe un fir de ață; / această pată de ceață ține sus, / sus! carnea deasă. În piept / focul ușor, stins al cerului, / o împingi de colo-colo în zeamă. / Nu-ți dă voie să te scufunzi. / Deși te trage greutatea de beton / a umbrei, o ține / patria, fratele, trupul. / Cîrligele sufletului / te smucesc din moarte. Moirele / privesc și precum din pește / pînă și din trup ți le smulg.* (În românește de Anamaria Pop)

Cît de ciudat se văd, de la bordul acestor poeme, deopotrivă înălțimile și pământul. S-ar spune că Balla Zsófia mai crede în dialogul dintre Vis și poezia politică, socială. S-ar spune că în versurile ei trăiesc mai multe feluri de realități, subiective și obiective, care nu se exclud unele pe altele. Fără să se refugieze în experiențe de laborator, fără să încerce zboruri „de avangardă „ (în sensul superficial al cuvîntului) — însă de avangardă în sensul modernității durabile, cucerite, „echipajul" ei (intuiția și luciditatea) ne face părtași la o trăită pledoarie pentru necesitatea poeziei, pentru importanța actului de creație care dă adevărata viață cuvintelor, care păstrează astfel în viață o limbă națională, care „naște" unicate, experiențe irepetabile. Activismul continuei schimbări a raportului dintre poezie și realitate, antagonismul opunerii la orice absență a libertății, agonismul conștiinței finitudinii individului nu-i sînt străine. O saturniană sensibilitate fardează versul Zsófiei Balla cu melancolie — în același timp însă luciditatea, ironia, cinismul chiar, o ajută să ducă pînă la capăt cunoașterea, „fructul / cu adevărat cel mai pădureț / dar unica posibilitate". Cunoașterea de sine și cunoașterea Celuilalt, pesimismul inteligenței și optimismul voinței îi dau rezistența la Singurătate (poezia fiind cea mai intimă rezistență, cum spunea Martin Buber, la singurătatea colectivă sau de masă). Tema singurătății și a nostalgiei de comunicare cu Celălalt, motivul marionetelor care-și alătură, purtate de sfori, singurătățile, dar nu și le contopesc, alternează cu momente de „retezare" a frînghiilor, cu detașări ironice de propriul eu — ori chiar cu polemice abordări ale alterității. Invitația la călătoria într-al cincilea element e în același timp o invitație la trăirea cu ochii deschiși în concret, în palpabil. Această violentă suprapunere a unui înțeles polemic, protestatar peste altul metafizic pare a fi principalul contur al poemelor Zsófiei Balla (**Grete Tartler** în prefața la *Așa cum trăiești*).

Nicolae BALOTĂ (26 ianuarie 1925, Cluj – 20 august 2014, Nisa, Franța). Critic literar, eseist, traducător. Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj (1947). Doctorat în 1970, la Universitatea clujeană, sub conducerea lui Liviu Rusu, cu teza *Literatura absurdului*. Devine asistent universitar la Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj (1946-1949), apoi cercetător la Filiala din Cluj a Academiei Române (1950-1954). A debutat jurnalistic în ziarul „România nouă" de la Sibiu (director Zaharia Boilă), în septembrie 1944, iar cu critică literară în „Revista Cercului Literar" de la Sibiu, nr. 1, din ianuarie 1945, ca membru al grupării. Stabilit la Paris, în 1981, este numit profesor de literatură comparată la Universitatea „François Rabelais" din Tours și la Universitatea din Le Mans (Franța). Concomitent, lucrează și la Radio „Europa Liberă". Solicită și obține în 1987 azil politic în Franța. În 1990, devine cetățean francez. Revine periodic în România, susținând cursuri de literatură comparată în calitate de profesor invitat la universitățile din Cluj și București. În 2003, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj îi conferă titlul de Doctor Honoris Causa. În ultimii ani, trăiește la Nice.

Tradiția nu e doar ceea ce moștenim inconștient, ci ceea ce urmărim foarte conștient, nu e o fatalitate, un legat pasiv, ci un întreg continent de cucerit și valorificat. Tradiția e în primul rând căutarea activă a unei tradiții. Artistul zilelor noastre, ca un Janus Bifrons, va scruta în egală măsură trecutul și viitorul. Sigur pe continuitățile organice ale culturii, el nu se va mulțumi însă cu conservarea lor. Dacă, la un moment dat, G. Călinescu, reflectând asupra tradiției, scria: „Tradiția este numai acea continuitate firească între generațiile unei aceleiași nații ieșită din factori ascunși, nedeterminabili", azi înțelegem că, din chiar izvoarele literaturii noastre, ca și din cercetările asupra trecutului istoric, cultural al poporului nostru, putem scoate la iveală acei „factori ascunși" ai continuității. Pentru ca ei să devină însă factorii unei tradiții rodnice, trebuie descoperiți, iar conținuturile pe care le determină, receptate în deplină conștiință. (în *De la Homer la Joyce*)

Cu Bianca Balotă
și Aura Christi
(foto: Ileana Constantinescu)

Omul este o ființă amenințată; vrăjmașii săi sunt deopotrivă, în afara și în lăuntrul nostru. Gesturile care corup integritatea morală, estetică, socială a ființei sunt eșecuri ale umanului în om. (în *Omul și dublul său*)

Nicolae Balotă face ordine în jungla de mesaje a lumii, aduce lumina raționalității în obscuritatea manifestărilor omenești iraționale – de la cele instinctuale și până la cele artistice. Este un raționalist care nu sacrifică însă complexitatea existenței, ci o face inteligibilă și suportabilă. Cărțile sale reprezintă un triumf al spiritului. Citirea lor atentă – de către un tânăr, să spunem – echivalează cu urmarea cursurilor unei facultăți umaniste. (**Alex Ștefănescu**)

Deși temperamental mai apropiat de E. Lovinescu, Nicolae Balotă a păstrat lovinescianismul său (posibil) într-o derutantă stare latentă. Ca înclinație și disponibilități, Nicolae Balotă este, fără îndoială, afin (cum am mai spus) cu Tudor Vianu: o dovedesc pedagogismul superior și comparatismul fervent.

Atracția lui Nicolae Balotă pentru G. Călinescu este, pînă la un punct, atracția pentru un spirit situat aparent la antipod, prin stil, prin spectacolul scenic al discursului, prin atracția pentru efectul retoric imediat și prin umorul debordant al ideii. Nicolae Balotă are, dimpotrivă, doxa, moderația, seriozitatea (un pic încruntată) și didacticismul răbdător, specifice oricărui ardelean. Diferența frapantă dintre Nicolae Balotă și George Călinescu ar putea fi redusă, simplificator, la diferența dintre un nordic și un sudic. Întîlnirea veritabilă se produce, totuși, într-un teritoriu relativ previzibil: spectacolul erudiției – epatant, sclipitor de asociații, uimitor în efectele sale de fațadă, barochist la G. Călinescu; discret, sobru, pedagogic, edificator în justețea similitudinilor, clasicist, în fond, în cazul lui Nicolae Balotă. Ambele personalități au inteligența magmatică și febricitatea ideii, căci numai ele pot întreține spectacolul de lumini, numai ele alimentează energia intelectuală a interpretărilor. (**Ion Simuț**)

Luigi V. BAMBULEA (n. 14 martie 1986, Dej) Critic literar. Absolvent al Facultății de Litere (Limba și Literatură Română – Literatură Universală și Comparată) și al Facultății de Teologie Ortodoxă (Pastorală), din cadrul Universității *Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca (2009). Master în Teoria Literaturii – Literatură Universală și Comparată, în cadrul Facultății de Litere a Universității București (2013). Absolvent al Facultății de Istoria și Teoria Artei, din cadrul Universității Naționale de Arte, București (2014). A colaborat cu studii și articole de critică literară, teoria literaturii, teologie la *Verso*, *Vatra*, *Observator cultural, Cultura*, *Steaua*, *Dacia literară*, *Mișcarea literară*). A participat cu studii științifice în unele volume colective editate de Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România etc. Este coordonatorul seriei editoriale de autor Virgil Nemoianu (Ed. Spandugino, București); lector de carte și coordonator de colecție de poezie la Ed. BrumaR (Timișoara). Colaborator al proiectului Academiei Române de recenzare a presei culturale românești; colaborator al *Dicționarului de studii culturale* (coord. Mircea Martin). Membru al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România. Redactor și redactor șef adjunct al revistei *Verso* (2007-2012). Traducător al volumului *Literatura în pericol*, de Tzvetan Todorov (Ed. ART, București, 2011). www.luigibambulea.ro

Sânziana BATIȘTE / Pseudonimul Mariei-Felicia Moșneang (n. 4 noiembrie 1943, Brad/ Hunedoara). Poetă, prozatoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Debut absolut în *România Literară*, din 7 noiembrie 1968, cu poezia *Pentru când vii*, semnată Bianca Mireș. **Volume**: *Zodia Lupilor*, versuri, 1999; *Miei de lumină*, versuri, 1999, ilustrația copertei aparține autoarei; *Doine și dore*, versuri, 2001, ilustrația copertei aparține autoarei; *Dulce Arizona*, proză scurtă, 2002, concepția copertei aparține autoarei; *Odaie sub cer*, versuri; 2007; *Păşunile zeilor. Hayku. Les pâturages des dieux,* 2007. *Zodia Lupilor*. *Farkasok csillagjegye* (Traducere/ Fordito: Simone Györfi), 2011; 2014; *Zodia Lupilor. The Star Sign of the* Wolves (Traducere/Translated into English by: Diana-Viorela Burlacu), 2013; 2014; *The Star Sign of the Wolves*, 2014. Prezență în antologii*: Antologia poeților ardeleni contemporani,* alcătuită de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea, 2003; *Poeți sălăjeni,* antologie alcătuită de Iuliu Suciu, 2007; *Ciuciurlu–a Vreariljei. Sepotot na ljubovta,* ediție bilingvă aromână-macedoneană alcătuită de Vanghea Mihanj-Steryu, 2007; *Caietele Festivalului Lucian Blaga,* Cluj-Napoca, 2008; *Clujul din cuvinte,* antologie ilustrată alcătuită de Irina Petraș, *2008; Cartea mea fermecată, 2009, Varză a la Cluj, Bucate felurite de scriitori povestite, 2010.* A colaborat la periodicele: *Școala noastră, Flacăra, Poesis, Arhipelag, Provincia Corvina, Semne, Zarandul, Vatra veche, Caiete Silvane, Vox Libri, Agero – Stuttgart.*

„Vrăbii, un popor de vrăbii în copacii din curtea bisericii. Se imagină un moment înăuntru, în pacea vegheată de lumina vitraliilor, cu sufletul topit de iubirea ce picură din icoane, în ritmul bătăilor inimii. Nu, nu va intra, ar însemna să-și desferece sufletul. Va colinda ca de obicei orașul, va intra în galeriile de artă, va răsfoi cărți în librării și în anticariate, se va amesteca printre trecători, va cumpăra flori, va merge, așa cum plănuise, la teatru. Trebuia să păstreze echilibrul lumii. Seara, singură în camera de hotel, va lepăda sandalele și hainele, praful de pe trup, râia din văzduh, apoi, cu trupul și sufletul curate va putea primi înțelesul întreg al lucrurilor. Revăzu o clipă fața frumoasă, cu trăsături delicate, își aminti aerul de rafinată distincție al necunoscutei. Brusc, retrăi senzația din cealaltă vară, senzația prezenței vibrând, a arcului întins și a săgeții gata să țâșnească. Citise că acei cărora li se amputează o mână, un picior continuă să-și simtă membrul amputat... Ceea ce simțea ea acum era identic. Numai că separarea se făcuse acum între el și ea. O făcuse el (*fără a folosi arcul, fără a ucide*) *cu bisturiul fin al surâsului de incredibilă puritate și cu inconștienta cruzime a acelei madone – copil.”* (din vol. *Dulce Arizona*)

Sânziana Batiște, Mariana Vartic, studente

Adunând poezii scrise în perioada anilor ‘70, debutul târziu al Feliciei Moșneang (*Zodia Lupilor*, 1999) riscă să treacă neobservat, de nu cumva tonul poetic și temele propuse de ea vor fi resimțite acum ca inactuale, mai curând desuete decât la modă. În plin postmodernism, *Zodia Lupilor* repropune, nu fără riscuri de retorism, zbaterea lăuntrică a unei conștiințe înstrăinate în aceeași măsură de sine și de adevărul divin. […] Venind din tradiția romantică și situîndu-se în descendența „hemografiei” stănesciene, Felicia Moșneang vede procesul de creație ca pe unul de combustie și sacrificiu. Jertfa i–mediată a poetului devine o replică la sacrificiul cristic (**Tatiana Tudorache**)

Poezia ei aduce în întregime după sine o melancolie luminoasă, dar fără a sentimentaliza. Cu tristeți care nu se învecinează niciodată cu deznădejdea. Ci care se statornicesc într-un cuprins al calmului hieratic. Nici iubirea neîmplinită nu devine, până la lacrimi, dramă. Nici singurătatea nu ajunge în vecinătatea tragică a durerii. Totul rămâne la un hotar al liniștii, al împăcării de sine […] Trăirile, de aceea, plutesc într-un vag, ca și pornirile ființei, care nu participă, prin sânge și carne, cu toate simțurile, la elogiul sau la biciuirea vieții. Și, totuși, poezia aceasta dă senzația și pulsul vieții. Dar a uneia, săvârșită într-o zonă de puritate exsanguă, hieratică, unde oficiază, parcă, o poetesă cu gesturi sacerdotale la miracolul existenței sentimentelor (**Ion Arieșanu**)

Doine și dore și-a propus să grupeze o parte dintre „poeziile scrise în manieră folclorică între anii 1969 și 1989." Din punct de vedere tehnic, ni se oferă o pistă falsă, rare sunt stihurile în metrică populară, cu versuri scurte și rime împerecheate [...] Joncțiunea cu înțelepciunea populară are loc undeva mult mai în profunzime, în spiritualitatea poeziei […]. Mai mult decât doinele, dorele, fiicele dorului, sunt cântece de jale. Precum doinele sunt doinite, dorele, iscate din durele rădăcini înfipte în țărâna din care am fost plămădiți, adâncite până ce dor, se doresc dureros, transformând durerea în durată, aducându-ne aminte de mitul estetic, de soția meșterului cel mare, cea zidită în temelii (**Gyorfi – Deak Gyorgy**)

Felicia Moșneang este o entuziastă [...]. Scrie versuri din studenție, dar a publicat sporadic. În ultima vreme se simte atrasă de proză. Modul complicat și incert în care se produce afirmarea ei nu o descurajează. Se bucură de puțina (nedrept de puțina) atenție ce i se acordă și nu se supără când constată că este ignorată. Schița „Marginea" are anvergura epică a unui roman și intensitatea lirică a unui poem. În câteva zeci de rânduri autoarea face vizibile, ca la lumina unui blitz, figurile mai multor personaje, fiecare cu destinul său (**Alex Ștefănescu**)

Sânziana Batiște ne oferă […] o proză care surprinde prin echilibru și finețe, având atât dimensiunea feminismului promovat cu un secol în urmă de Kate Chopin, cât și ironia necruțătoare și mereu actuală a schițelor lui I. L. Caragiale. […] Suflete – fluturi zbătându-se, imobilizate în „bolduri" pe „mușamaua" unei realități cenușii, cu bezna, frigul și noroiul anilor celor mai vitregi ai comunismului. Și, în contrast, o limpezime rară a expresiei, o pogorâre în adâncul aceluiași suflet surprins în multiplele-i ipostaze, portrete lăuntrice de o remarcabilă expresivitate, fraze cizelate până la armonia perfectă dintre trăire, idee și cuvânt. (**Ladislau Daradici**, *Candoare și exil în poezia și proza Sânzianei Batiște*, 2012).

Nicolae BĂCIUȚ (Ioan Nicolae) (n. 10 decembrie 1956, Chintelnic/ Bistrița-Năsăud).

Poet, publicist. Facultatea de Filologie, secția română-engleză, UBB, Cluj-Napoca (1982). A debutat cu publicistică în ziarul bistrițean *Ecoul*, și cu poezie în revista Liceului „Liviu Rebreanu" din Bistrița, *Zări senine*, în 1975.Inclus în antologii precum: *Spații posibile*, 1979, *Opinia*, 1981, *Caietul debutanților,* 1983, *Alpha 84*, 1984, *Cântecul patriei*, 1996, *Un sfert de veac de poezie la Sighetu Marmației*, 1998, *Patruzeci de poeți bistrițeni*, 2001, *Ceasul de flori*, 2001, *Îmblânzitorul de timp*, 2003, *Antologia poeților ardeleni contemporani*, de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea, 2003, *Poeții revistei Echinox*, 1968-2003, vol. I, coord. Ion Pop, 2004. **Volume**: *Muzeul de iarnă*, versuri, 1986; *Memoria zăpezii*, poeme, 1989, *Jocuri încrucișate*, versuri pentru copii; *Nostalgii interzise*, versuri, 1991; *America, partea nevăzută a lunii*, 1994; *Anotimpul probabil*, interviuri, 1995; *Casa cu idoli*, versuri, 1996; *A doua Americă*, jurnal, 1996, *Și așa mai departe*, publicistică, 1997; *Curs și recurs*, interviuri, 1997; *Oglinzi paralele*, interviuri, 1997; *Lina lumina*, versuri pentru copii, 1999, *Babel după Babel*, interviuri, 2000; *Manualul de ceară*, versuri, 2001; *Aproape departe*, interviuri, 2001; *Poduri de umbră/Hidak az arnyekok felett*, versuri, trad. Toth Istvan, 2001; *N. Steinhardt. Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, 2001; 2006; *Solstițiu la Echinox*, versuri, 2002; *Zona liberă*, interviuri, 2003; *Alb pe alb*, versuri, 2003; *Muntele Athos din Muntele Athos*, jurnal, 2004; *De la San Francisco la Muntele Athos,* 2004; *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, 2005; *Anotimpul din colivie*, antologie, poeme, 2006, *Trecut provizoriu*, publicistică, 2006, *Credință și ortodoxie*, 2006; *Nichita Stănescu, Cu colțul inimii*, 2006; *Anotimpul din colivie/ Le saison dans la cage*, versiunea franceză Mircea Bătrânu, 2006; *Literatura exilului, exilul literaturii*, 2006; *Nicu Caranica – Dincolo de noapte*, 2006; *Dincolo de Capitală, dincoace de provincie*, 2006, *Mihai Sin – Ierarhiile liniștii*, 2006, *Arheologia clipei,* 2007; *Umbra apei, repere critice*, 2007; *Ferestre fără zid*, 2009; *Lina lumina*, 2009; *La Răsărit de Apus*, publicistică, 2009; *Înapoi, la viitor*!, publicistică, 2009; *Intre lumi, Convorbiri cu N. Steinhardt*, 2010; *Repere culturale mureșene* 2010, *Radiografia umbrei*, 2010; *Vamă pe valoarea adăugată*, dialoguri literare, 2010; *Poemul Phoenix*, 2010/2011; *Femei perfecte/ Perfekte frauen*, versiunea germană de Elena M. Cîmpan, 2011; *Lentila de contact*, publicistică, 2011; *Cincizeci și cinci*, poeme, 2011; *Presa culturală mureșeană contemporană. Reviste, jurnaliști. Repere*, 2011; *În spatele oglinzii,* publicistică, 2013; *Poeme verzi pe pereți,* 2013; *Ștefan Baciu. Privire prin geamlâc în Isarlâc,* 2013; *Lecția de zbor,* antologie*,* 2013; *Întoarcerea în Babilon.* Traduceri din poezia lui Nicolae Băciuț, 2013; *Sens giratoriu, publicistică,* 2014 etc. A colaborat la periodicele: *Echinox, Vatra, Steaua, Tribuna, Astra, Convorbiri literare, Luceafărul, SLAST, Flacăra, Transilvania, Dialog, Opinia studențească, Napoca Universitară, Mișcarea literară, Poesis, Nord literar, Formula As, Mesagerul literar și artistic, What's Going On Here, The New Farmm,* Emmaus, SUA*, Poezjia,* Katowice*,* Polonia*, Fjala, Flaka e vëllazërimet*, *Magyar Lettre International etc.*, la Radiodifuziunea Română, studiourile Cluj, Târgu-Mureș, București, și la Televiziunea Română, programele I, II, TVR Cultural, TVR Internațional.

Ana Blandiana, Nicolae Băciuț

Iepurele șchiop*: Înc-o dată mă încearcă / fuga fără nici un rost; / vreau să merg spre niciodată, / umbrei caut adăpost. // Iepurele șchiop mă duce, / blana lui îmi crește mie, / îi simt fuga în spinare, / învăț frica argintie. // Și suflarea lui fierbinte / – mi pune ghearele în gât / când eu vreau să țip cuvântul / care-odată ne-a urât. // Sângele fără măsură / trece-n carnea iepurească – / tot mai mic mă fac deodată-n / șchiopătarea mea firească. // Și simt iepurele blând / cum încalecă pe mine / și cum merg spre niciodată / și cum și el însuși vine // și cum fuga fără rost / nu e-a iepurelui care / nu mai știe ce a fost / și nu-și are-asemănare. // Mă devoră el pe mine / și-l devor și eu cu zel – / noi suntem chiar drumul însuși, / noi suntem de-un fel cu el. // Aerul ne e un pântec / care nu ne mai în-*

cape – / iepurele șchiop și omul: / un cuvânt tot mai aproape. // Eu alerg cu el în spate / dar povara lui sunt eu – / e călare dar nu poate / iar scăpa de trupul meu. // I-am crescut și eu în carne, / umbra nu ni se desparte – / om și iepure, deodată, / călărim aceeași moarte.

Nicolae Băciuț este unul din acei poeți rari care încă din tinerețe iubește și exprimă esențe, contemplă stări limită și o face cu calm și sinceritate emoționantă. (**Constanța Buzea**).

Provenit din grupul de la *Echinox*, Nicolae Băciuț este în *Muzeul de iarnă* un poet interesant, îndeosebi prin finețea scriiturii, elegantă, concisă și cultivată. Se poate cita aproape orice. [...] Remarcabilă este ingeniozitatea metaforică. [...] Acuratețea stilistică e neîndoielnică, Nicolae Băciuț fiind în definitiv un calofil, cu emoții discrete, o natură așa-zicând delicată. (**Nicolae Manolescu**).

Debutanții lui '86 nu au depășit așteptările. Multă versificație, puțină poezie autentică. Există și o excepție: Nicolae Băciuț, Muzeul de iarnă. Este un debut de zile mari, care anunță pe unul dintre cei mai talentați poeți ai momentului literar. (**Zaharia Sângeorzan**).

Am găsit cu bucurie și nu fără emoție la Nicolae Băciuț una din marile obsesii ale poeziei din vremea tinerețelor mele: ideea poemului ca operă impecabilă, ca ideal absolut, unic, suprem, atotîmbărbător și atotbiruitor al oricărui cutează să scrie versuri. (**N. Steinhardt**).

Tânărul poet își divulgă sensibilitatea la nivelul elaborării lirice, așadar nu într-un chip artificios, convențional, alienat, ci, contrar aparențelor, într-unul genuin. [...] Nicolae Băciuț e un poet ce merită urmărit cu interes. (**Gh. Grigurcu**).

Nicolae Băciuț e unul dintre rarii poeți care (pe urmele lui Nichita Stănescu) dematerializează, 'dezîncarnează' cuvântul dintr-o tentație absolutorie: poezia sa pare scrisă într-o purificată stare de rasă, transmițând continuu o jubilație a gândului autarhic… (**Cezar Ivănescu**).

Nicolae Băciuț e un poet al imaginii și închipuirii și nu al 'textualizării', ceea ce ne face să credem că între mai multele modele expresive ce par a-l fi tentat, cel echinoxist rămâne predominant. (**Marian Papahagi**).

Absorbția dramei antologice în câmpul poetic și stringența autoreflexivă și autoreferențială a poemelor estompează și ele indicele de implicare existențială, închizând suferința într-un cerc și privilegiindu-i componenta profesională. Drama poiesisului îi e, într-adevăr, intimă lui Nicolae Băciuț și revelațiile sale din interior sunt tulburătoare. Diagrama așteptării, a pândei, a eșecului victorios, a amânării și provocării este tema sa de mare productivitate revelată în nuanțe și în profunzime. Spectacolul poietic e, firește, unul implicit existențial și sub acest unghi el cumulează o funcție confesivă mult mai amplă. (**Al. Cistelecan**).

Biografia rămâne, în continuare, dominată de fantasmele cunoscute ale poeziei post-blagiene. O biografie a Poeziei și, cum am zis, a Poetului care umblă prin lumea plină de tâlcuri pentru a afla arhetipurile și înțelesurile. Nicolae Băciuț îi dă oarecare identitate, nuanțând această călătorie orfică printre lucrurile gravide de semne. (**Eugen Simion**).

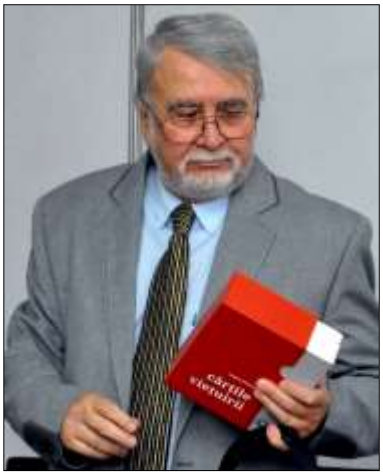

Horia BĂDESCU

(24 februarie 1943, Arefu/Argeș). Poet și prozator. Echinoxist.. Creator al speciei numite *ronset*. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1968). Doctorat în 1998 cu teza „Memoria Ființei – Poezie și Sacru". Debut absolut cu poezii în *Tribuna* (1964). Volume: *Marile Eleusii,* poezii, 1971; *Magda Isanos. Drumul spre Eleusis*, studiu critic, 1975; *Nevăzutele urse*, versuri, 1975; *Cântece de viscol*, balade, 1976; *Anonimus*, versuri, 1977; *Ascunsa trudă*, versuri, 1979; *Grigore Alexandrescu. Parada măștilor*, eseu, 1981; *Joia patimilor*, roman, 1981; *Recurs la singurătate*, versuri, 1982; *Stare bizantină*, balade, 1983; *Apărarea lui Socrate*, versuri, 1985; *Meșterul Manole sau imanența tragicului*, studiu critic, 1986*, Anotimpurile*, versuri, 1987; *Zborul gâștei sălbatice*, roman, 1989 (ed. franceză, 2000); *Ferestre,* 1990, *Furcile caudine*, 1991; *Lieduri*, versuri, 1992; *Ante portas*, Bruxelles, 1992; *Fierul spinilor*, 1995; *Ronsete*, 1995, *A doua venire/Le deuxième retour*, 1996; *Ieșirea din Europa,* 1996*, Ziua cenușii*, 2000; *La salle d'attente/ Sala de așteptare*, 2003; *De la o zi la alta/D'un jour à l'autre*, 2006; *Pielea îngerului*, 2008; *Vei trăi cât cuvintele tale, 2010*; *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj*, 2011; *Un înger răstignit pe gură*, 2011; O *noapte cât o mie de nopți*, 2011; Cărțile vieții, 3 vol., antologie, 2013. Apariții în străinătate: *Poplakite na Solomona,* poeme, Skopje, 1988; *Ante portas,* Bruxelles, 1992; *Le visage du temps,* poeme, 1993; *Le fer des épines,* poeme, 1995; *Khuon mat thoi gian,* poeme, Strasbourg, 1996; *Portraite apocryphe/ Portret apocrif,* poeme, București/ Montreal, 1998; *Les syllogismes du chemin,* poeme, Amay-Belgique, 1999; *Nhung tam doan luân cua con duong,* poeme, Strasbourg, 2000; *Exercices de survie,* poeme, Charlieu, 2000; *Le vol de l'oie sauvage*, roman, Gallimard, Paris, 2000; *La mémoire de l'Etre – la poésie et le sacré*, eseu, Paris, 2000 (teza de doctorat); *Abattoires du silence,* poeme, Rochefort du Gard, 2001; *Le vent et la flamme*, antologie de poezie, Librairie bleue, Troyes, 2002; *L ombre d'un jour*, poeme, Paris 2004; *D un jour à l autre/De la o zi la alta*, 2006; *Un jour entier,* poeme, L'Arbre à paroles, Amay-Belgique, 2006; *Poezia,* antologie, Nov Zlatorog, Sofia, 2006; *Miradors de l'abîme,* poeme, L'Arbre à paroles, Amay-Belgique, 2008; *Parler silence,* poeme, L'Arbre à paroles, Amay-Belgique, 2010. Traduceri din: H. Cornélus, Marc Quaghebeur, Etienne de Sadeleer, Dominique Daguet, G. Bayo, H. de Broqueville, Francis Coffinet, Werner Lambersy etc. Membru al Uniunii Scriitorilor din Franța, al Academiei Francofone, al Centrului Internațional de Studii și Cercetări Transdisciplinare, Paris. Premiul Academiei Române, 1991; Premiul European de Poezie Francofonă LEOPOLD SEDAR SENGHOR, 2004; Marele Premiu Național pentru Literatură al Festivalului International „Nopțile de Poezie de la Curtea de Argeș", ediția a XIV-a, 2011; Premiul Național Nichita Stănescu, Ploiești, 2013. Ordinul național Meritul cultural în grad de Comandor (2004).

Puterea și datoria poeziei este de a-i da omului mai mult decât îi oferă simpla lui existență. Puterea și datoria poeziei este de a-i dărui sau de a-l dărui ființei sale. Căci poezia nu este doar o chestiune de limbaj, ci și, și mai ales, un mod de a ne trăi umanitatea. Magia ei constă în pute-

rea de a reda sufletului nostru, conștiinței noastre emoționale, nu realul separat de realitatea sa, ci realitatea regăsită în tulburătoare lumină a realului: sentimentul apartenenței la o umanitate care este altceva decât simplă existență, o umanitate care se restituie momentelor ei de plenitudine interioară și care ne restituie acestora, acelei trăiri intense care dă valoare existenței, teritoriul comun poetului și cititorului. într-o lume robită verbului a avea/ avere, a mărturisi despre starea de umanitate, despre starea lui a fi/fire, este o urgență, o datorie.

Tradiția și inovația se întâlnesc în poezia lui Horia Bădescu într-o ecuație sufletească și stilistică profund personalizată… Poezia lui Horia Bădescu nu e nici ludică, nici tragică. Ea este dincolo de stările extreme, ca o emanație obișnuită a stărilor firii. (**Romul Munteanu**)

Horia Bădescu își asumă poezia ființei și a rostirii și o substituie aproape total poeziei existențiale. Poetul, în această accepție, nu are o biografie profană, are doar o biografie mitică. El iese în lume ca să contemple universul, iubește ca să învețe lecția singurătății, vede efemerul și gândește eternitatea. (**Eugen Simion**)

In catedrala poemului, Horia Bădescu intră ca un organist virtuoz, stăpân pe întreaga claviatură. Fuga pe care o intonează expert nu e alta decât aceea inexorabilă și mistuitoare a timpului. Printre poeții din generația echinoxistă e cel care știe cel mai bine lecția lui Leopardi: a reprezenta moartea înseamnă a reda omului, măcar pentru o clipă, viața pe care a pierdut-o. (**Ioan Adam**)

Prin impresionanta complexitate a operei sale, prin recuperarea, în poezia sa, a tradițiilor marelui lirism, prin voința de afirmare a unui nou umanism, întemeiat în esență pe o viziune integratoare și cosmocentrică, Horia Bădescu se situează printre scriitorii reprezentativi pe care îi are literatura română din ultimii ani. (**Liviu Petrescu**, prefață la volumul *Le visage du temps*,1993)

Poezie fără înfloriturи și având o încărcătură emoțională egală cu aceea a poeziei lui Osim Mandelștam, ea se înscrie într-o căutare necurmată a Ființei ceea ce face din ea, din prezența ei discretă în regnul actual al inteligenței și competiției, una dintre vocile esențiale ale timpului nostru, descoperind invizibilul sub suprafața înșelătoare a lucrurilor, ascultând bătaia de inimă a lumii dar rămânând mereu atentă la semnele prin care el (invizibilul) se revelează. (**Yvan Mecif**, în *Le Journal des poetes*, nr.7/8, 1999)

Poezia lui Horia Bădescu răspunde unei necesități vitale. Ea nu cântă pentru a seduce, ci pentru a salva. Ea constituie un exercițiu de supraviețuire în dublu sens, omenesc și mistic. Aici, acum și în altundele sperat (**Jean Max Tixier**, în *Poésie* 1, mars 2003)

Nu pe degeaba peste cincisprezece cărți ale românului Horia Bădescu și-au găsit editori în diverse țări și continente. El n-a încetat nicio clipă să foreze în adâncurile poeziei și să adresez abisului întrebările omului… Horia Bădescu ne precede în pustietățile noastre. Și înalță reperele. (**Luc Norin**, în *La libre Belgique*, 3 novembre 2006)

Horia Bădescu evoluează în paradigma unui modernism care, în literatura română, nu și-a epuizat încă resursele și al cărui prestigiu n-a putut fi compromis prin manifestări insurecționale... Este o poezie existențială în care marile spaime și interogații ale omului contemporan rămîn aceleași pretutindeni. (**Petru Poantă**)

Între ronsetele și baladele „crâșmei lui Mongolu" din primele cărți și silogismele acestora din urmă se scrie poezia unuia dintre cei mai importanți scriitori români, cu „certificat european" autentic. (**Ioan Holban**)

Virgil Mihaiu, Ion Pop, Irina Petraș, Horia Bădescu

Nu vitalismul, ci melancolia, nu sentimentul fizic al unei poezii în *plein air,* ci acela, surdinizat, al interiorului, dau nota dominantă. Iernile lui Horia Bădescu sunt copleșitoare urgii de sfârșit de lume, care nici măcar nu mai trezesc instinctele baladistului spre a-l face să se tragă prin vreo mateină rachierie cu geamuri aburinde, ci împing la claustrare și dau o senzație (de esență bacoviană) a unui univers îngropat de viu. Autorul *Anotimpurilor* nu e nici un poet solar, al ceasurilor extatice ale amiezii, el nu are percepția mediteranianului, ci pe aceea a omului de sub munte, melancolizat de ploi și presimțind sfârșitul scurtei veri, apropierea toamnelor lungi și a iernilor pustiitoare. (**Marian Papahagi**)

„ Poezia sa este una de natură existențială, în care spaimele și interogații ale omului contemporan rămân aceleași pretutindeni. Bădescu intuiește în limba franceză filonul unui limbaj concentrat, dar imagistic dens și uneori șocant. El se pliază foarte bine pe sensibilitatea deceptivă a poetului, de o difuză descendență psalmică, dezvoltată într-un imaginar angoasant, eviscerat brutal de orice urmă a sacrului. Sentimentul disoluției ființei și al universului însuși e copleșitor, așa ca și în volumul cel mai nonconformist al autorului descris în perioada comunistă, *Furcile caudine.* (**Petru Poantă**)

Pentru Horia Bădescu *poezia* nu e strict consecutivă unei stări poetice. Raportul dintre trăit și rostit este reversibil într-un mod aparte, crescând în spirală și preamărind întotdeauna Verbul. Altfel spus, un pretext exterior – emoția însăși fiind în această fază „exterioară" – declanșează încatenarea cuvintelor. Abia cântecul, balada, ronsetul, lied-ul, odată întrupate, induc starea poetică la tensiunea cea mai înaltă. Cunoscător de poezie, Horia Bădescu știe, apoi, decanta în laboratoarele proprii voci consonante. De aceea, filiațiile se pot înșira la nesfârșit fără a-i pune în primejdie originalitatea. L-am urmărit degustând cu umilință și desfătare „rafinata simplitate" a poeziei populare, eminescianizând la „poarta cuvântului" ori peregrinând alături de Bacovia sau Miron Radu Paraschivescu. Lecturi după Esenin, Rilke sau Villon l-au păstrat în desăvârșită armonizare de sine. Într-o lumină de miere veche și dezmățuri de catifea, ferit de dulcegărie și de ușurătate, poetul înșiră cuvinte în euritmii fastuoase. Semnalele realului, fie ele bolboroseli cotidiene ori înfiorări ale trupului în risipire, sunt preschimbate în cântec. (**Irina Petraș**)

De la exultanța lirică a primelor volume, atestând starea dionisiacă a poeziei lui, până la formele lirice tot mai rafinate în care își transpune mesajul poetic asistăm la o avalanșă de stiluri și forme literare, în care schimbările de umoare și de atitudine sunt tot mai epatante, poetul posedând o știință cu totul aparte a asimilării și valorificării unor modalități lirice foarte diverse, pe care și le asumă la modul creator. Așa este cazul romanței și cântecului de petrecere, al bocetului și baladei, care primesc cu toate „întruchipări" proprii, din ce în ce mai sugestive și mai convingătoare sub raport estetic, întreaga sa lirică comportându-se de o manieră categorică, din care respiră forța unei savante orchestrații muzicale, subsumată unei desăvârșite logici ideatice și coeziuni interioare. (**Mircea Popa**)

Ioan Dan BĂLAN (n. 30 mai 1951, Hlipiceni/Botoșani). Poet, prozator. Facultatea de Filologie la Universitatea din Timișoara. Debut în *„Vatra",* nr. 4, aprilie 1987. Volume de versuri: *Cumpăna minei,* 1994; *Hierathya, lumina mea caldă – arhipoem de dragoste, 1996; Acolade*, 1999; *Trecerea* (*La Omul de Piatră*), 2000; *Poeme*, 2001; *Fulgeron, Scrisori din munți,* vol. 1, 2001; *Fulgeron, Scrisori din munți*, vol. 2, 2004; *Noptatice*, 2007; *Haruri,* 2008; *Praguri /Seuils*, Editura Poètes à vos plumes, Paris, Franța, cu o prezentare de Linda Bastide, trad. Elisabeta Bogățan și Linda Bastide, 2009; *Roata Soarelui*, 2010; *Roata Lunii,* 2011*; Autodafé, 2012; NU,* 2013. Proză scurtă, romane: *Omul de Piatră,* 1998; *Vinovatul* (*întâmplări năprasnice*)*,* 1998*; Dincolo de patimă,* 1999; *Duhul momârlanilor,* 2008; *Duhul Văii,* 2009*; Constelația Kogayon, vol. 1, Chemare și pecete,* 2009; *Constelația Kogayon, vol. 2, Atacul șoimului,* 2010; *Constelația Kogayon, vol. 3, Puterea Cuvântului,* 2012. Reportaje: *Măsuratul oilor*, 2007; *Nimic nu este întâmplător. Minunea de la Straja*, 2008; *Petrila. Din mit în realitate,* 2012; *Ciobanul, legendă vie,* 2013. A mai publicat studii etnografice și *Culegeri de folclor* (*prelucrări folclorice*)*. Prezent în numeroase antologii* (Radu Cârneci, *Antologia sonetului românesc*, 3 vol. Postfață de acad. Constantin Ciopraga, 2008; Poésie du rêve / Rêves de Poésie, Editura *Les Dossiers d'Aquitaine*, Bordeaux, Franța, 2009 etc.). A publicat poezie și proză, note de lectură, cronici literare, în: *Luceafărul, Vatra, Tribuna, Discobolul, Arca*, *Orizont, Semne, Ramuri, Ardealul literar și artistic, Constelația Dragonului, Orient Latin, Al cincilea anotimp, Rostirea Românească, Eminescu, Forum Studențesc, Generația Interzisă, Solstițiu, Steagul Roșu, Zori Noi, Matinal, Jurnalul Văii Jiului,* (*Con*)*texte, Caiete subterane.*

Ioan Dan Bălan e adeptul unei scrieturi de tip tradițional, în care clasicitatea narațiunii alternează cu pagini descriptive bine închegate. Universul prozelor lui Ioan Dan Bălan este acela al vieții minerilor, oameni ai muntelui trăind în rigoarea unor legi nescrise, dar ineluctabile. Autorul scrie despre ele dovedind nu doar o bună cunoaștere, dar și lăsându-și paginile irigate de un lirism aspru, bărbătesc. (**Marian Odangiu**)

Subintitulată arhipoem de dragoste, placheta lui Ioan Dan Bălan ne descoperă o lume în care erosul se contopește cu misticul, iar discursivitatea limbajului poetic cu reflexivitatea și interogația retorică: *„Prin Tine trăiesc Totul încă o dată – Precum norii toamnei versuri cioplesc – Privește în focul lor moina sorții arde – Iubito, ochii de nor pe versuri mă răstignesc – Tu treci bucuroasă-n mistuitoare-nțelegeri –* (*Doamne, câtă judecată e dincolo de gând*)*"* (*Păcat că m-am născut așa – După atâta dragoste risipită*)*.* Iubita poartă pecetea unei inexprimabile taine, ea este o monadă ce unește cele două universuri, cel imanent și cel transcendent, întocmai cum unirea sufletească este împlinită, în planul mundan, de cea fizică. (**Daniel Deleanu**)

I.D. Bălan face sforțări lăudabile de a–și idealiza sentimentul, de a-și crea prin asta o aură și chiar un spațiu securizant, unde dualitatea este sacralizată, dar nu vizând completitudinea, căci foamea afectelor nu-i potolită decât parțial, și, în orice caz atenuată (diminuată) de actul divinatoriu**.** (**Alexandru Sfârlea)**

Cântul lui Ioan Dan Bălan pare ca o chemare venită din cealaltă parte a nopții. El își are cu siguranță rădăcinile profunde într-o iluzorie solitudine, între obscuritate și lumină, până la sfâșiere, dar el transmută aceste strigăte sterile în fața oglinzilor fără fund, într-un sublim poem al poetului fără poem, cel care se pune în fața stelelor, și care, prin fereastra sufletului său, ne lasă să vedem timpul fără timp și, poate, acest spațiu fără spațiu, unde este foarte important să se adape cu umbra genelor invizibilei femei iubite… În acest sens cântecul nu este din această lume: Ioan Dan Bălan ne oferă insondabilul mister al unei realități mai reale decât cel mai improbabil vis. (**Linda Bastide**, prezentare la Ioan Dan Bălan, *Praguri / Seuils*, Ed. Poètes à vos plumes, Paris, 2009)

Marcând o modificare de registru poetic și o schimbare a ponderii metaforei plasticizante în favoarea celei revelatoare, volumul *Autodafé* al poetului Ioan Dan Bălan denotă o accentuare a laturii meditative și apelarea la simbol ca principal mijloc poetic. (**Elisabeta Bogățan**)

Lucian Vasile BÂGIU (n. 23 noiembrie 1979, Cluj-Napoca). Critic literar, eseist. Facultatea de Istorie și Filologie a Universității „1 Decembrie 1918" Alba Iulia (2002). Masterat (2004) cu disertația *Selecția organică între succedaneu și substrucție a istoriei*. Doctor în Filologie *magna cum laudae* cu teza *Valeriu Anania. Studiu monografic* (2006). **Volume**: *Dramaturgia blagiană. Instituirea estetică a absolutului*, 2003; *Valențe polifonice ale prozei și dramaturgiei lui Bartolomeu Valeriu Anania*, 2004; *Valeriu Anania. Scriitorul*, 2006; *Sânziana în Lumea Poveștilor*, 2006; *Neliniști*, 2006; *BESTIAR. Salată orientală cu universitari închipuiți*, roman, *2008; Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga* (coautor), 2005. Prezent în *Meridian Blaga* 4, 5 și 6. A colaborat la periodicele: „Transilvania", „Tabor", „Discobolul", ProSaeculum, „Astra blăjeană", Tomis, Apostrof, Cetatea culturală.

Au scris despre cărțile sale: Vasile Fanache, Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Mircea Tomuș, Ioan Pintea, Liviu Grăsoiu, Tiberiu Stamate, Adrian Dinu Rachieru, Ion. St. Lazăr, Zenovie Cârlugea, Felix Nicolau, Aurel Pantea, Adina Curta, Dan C. Mihăilescu, Monica Grosu, Maria Daniela Pănăzan, Costinela Rolea, Victor Cubleșan, Irina Filipache, Ion Buzera, Cosmin Ciotloș, Krystof Mika.

Concepută în manieră clasică, cercetarea lui Lucian Bâgiu oferă o imagine completă (poate cea mai completă apărută până astăzi) despre Valeriu Anania. […] Bibliografia operei, referințele despre autor, aparatul critic relevă pasiunea cu care cercetătorul s-a aplecat în reușita demersului său. Dominată de rigoarea științifică, de un efort istoriografic evident, exegeza este în egală măsură concentrată asupra evaluărilor estetice; se vehiculează idei, se avansează concluzii, se formulează rețineri, se coboară la detaliu, într-un cuvânt, departe de a fi o reconstituire ternă, lipsită de valoare intelectuală, lucrarea poate fi considerată o excelentă dezbatere de idei în urma căreia profilul autorului capătă contur memorabil. Suntem în fața unui studiu critic dens și în același timp de excelentă calitate. (**V. Fanache**).

Exegeza datorată lui Lucian Vasile Bâgiu, efectuată cu meticulozitate și rigoare metodică, etalează un limbaj critic format, un gust elevat și o siguranță matură în formularea judecăților de valoare. Ea se bazează în totul pe o pregătire teoretică bine ordonată înspre orizonturile discuțiilor de ultima oră, criticul făcând chiar risipă de informație și erudiție. În totul, lucrarea probează profesionalism și, dacă am în vedere faptul că autorul a tipărit deja două cărți de exegeză, între care una aplicată la teatrul blagian, mă consider îndreptățit a vedea în Lucian Vasile Bâgiu pe unul din reprezentanții autentici ai elitei generației sale tinere.. (**Constantin Cubleșan**).

Lucian Bâgiu este un scriitor – un romancier îndrăznesc să îi spun de acum – care are curajul să experimenteze, dar experimentează cu toată voluptatea. Se joacă de-a tehnica narativă. Procedeele narative, naratologice, devin pentru el niște forme ale voluptății, ale voluptății creatoare. Există continui palinodii. [...] Lucian Bâgiu are o perspectivă ironică și ludică asupra lumii epice pe care o construiește. Personajele sale devin niște victime ale unui spirit extrem de liber care mimează foarte multă inocență. […] dar în spatele acestei condiții angelice, mimate spun eu, se ascunde un observator extrem de feroce care remarcă toate deficiențele lumii. (**Aurel Pantea**)

„ …romancierul dispune de o fantezie debordantă, inventând scene de un haz nebun, prinse într-un cadru cultural persiflant, cu o tehnică ironică perversă și făcând la fiecare pas o risipă de qui pro quo-uri de bună calitate, mânuind cu abilitate arta paradoxului. […] *Bestiar. Salată orientală cu universitari închipuiți* e un roman care oferă cititorului numeroase delicii intelectuale, constituind o reușită a genului, fapt care îi deschide lui Lucian Bâgiu poarta cea mare a încercărilor următoare." (**Mircea Popa**)

Alexa Gavril BÂLE (n. 4 septembrie 1963, Cetățele/Maramureș). Prozator, poet. Facultatea de medicină veterinară Cluj-Napoca, 1994. Doctorat în medicină veterinară FMV Cluj-Napoca, 2001. Licențiat în teologie la Institutul teologic greco-catolic Episcop dr. Alexandru Rusu, Baia Mare, 1999. Debut absolut în *Flacăra*, februarie 1983 (girat de Geo Dumitrescu). Echinoxist. **Volume**: *Iubita fratelui Rafael*, roman, 1992; *Leacuri pentru vite*, 1994, ediția a II-a 2006; *Candidat la premiul Nobel*, poeme, 1995; *Secunde în afara orei*, poeme, 2005; *Umbre în scriptorium*, poeme, 2005; *America de dincolo de gard*, proză, 2004; *Locurile goale ale legendelor*, poeme, 2006; *Calul la prima vedere – calități și defecte*, 2006; Povestea fânului (în colab.), 2006; *9 Povestiri și alte vise*, 2010; *Fatura,* 2011; *Libertate în curtea interioară*, 2012; *Ținuturile iertării,* 2013; *America de din colo de gard II*, 2014. Colaborări la revistele: *Tomis, Luceafărul, Ramuri, Familia, Astra, Convorbiri Literare, Tribuna, Steaua, Pagini Bucovinene, Archeus, Nord Literar, Contrapunct, Coloana a Cincea, Măiastra, Limba Română* (*Chișinău*)*, Pro Unione, România Km 0* etc.

Au scris despre cărțile sale: N. Steinhardt, Svetlana Paleologu-Matta, Ioan Groșan, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Nicolae Scheianu, Adela Naghiu.

Alexa Gavril Bâle e un prozator din rasa maramureșenilor(Breban, Groșan, Marian Ilea – cel din Desiștea – și, printr-o fericită adopție, Dumitru Țepeneag) care a căzut pe alături de atenția critică pe nedrept. Nu mai discut motivele. Bâle are simțul cuvântului potrivit, observația e acută, privirea imprevizibilă, fraza e tăiată în propoziții scurte precise, după o gramatică a expresivității, detaliul exemplar, limba foarte vie și știe pe deasupra, mare artă! cum se încheie o povestire. Iată imaginea unor ologi urcând un deal: *Dârele de la cioturile picioarelor rămâneau prin colb ca urmele de la sanie*. Ori: *Pe câmp, pata mare de zăpadă putea fi orice. Harta unui continent misterios, zdreanță pierdută din balțul unei mirese, ori o rană veche albită de puroi*. (**Ion Mureșan**)

Adrian Popescu, Ion Pop, Rodica Marian, Mircea Popa, Alexa Gavril Bâle, Laura Pavel, Dora Pavel, Mihaela Ursa, Alex Goldiș

Poetul maramureșan Alexa Gavril Bâle este indiscutabil unul dintre liderii generației ce colindă la ferestrele mileniului III cu versuri percutante și suave în același timp. Grăiește într-un limbaj voit iconoclast, pe măsura demersului liric viabil al literaturii române contemporane. (**Ion Burnar**)

Gheorghe Mihai BÂRLEA (10 februarie 1951, Nănești /Maramureș). Poet, eseist. Licențiat în filosofie și drept. Debut absolut cu versuri în *Astra*, 1970. **Volume**: *Din penumbră*, 1998; *Lasă-te prădat*, 1998; *Umbra lucrurilor* (versuri), 1999; *Eminescu: teme metafizice și sociologice*, eseuri, 2004. *Mentalități în tranziție* (eseuri sociologice), 2004; *Ceremonia clipei* (versuri), 2006. Prezent în antologiile *Trepte de lumină*, 1974, *Popas în Hiperboreea*, 1980, *Alpha 85*, *Dor de lumină*, 1997, *Un sfert de veac de poezie*, 1998. A colaborat la periodicele: „Astra", „Convorbiri literare", „Tribuna", „Familia", „Cronica", „Luceafărul", „România literară". „Steaua", „Dacia literară", „Nord Literar", „Limba română" (Chișinău) etc.

> ***Iluzia proaspătă**: descoperă tu / iluzia proaspătă / încercarea nelămurită de naștere // descoperă tu // de pe mine va cădea tot praful / toată mâhnirea / și atâta neînțelegere // prezența ta îmi face bine / lucrurile încep să se întrebe / mie nu-mi rămâne decât să le ascult // și nu mi-e rușine acum / să cad cu capul pe masă / răpit de câteva cuvinte.*
> ***Poetul**: poetul de nu ar fi din carne și oase / ar semăna cu unul din poemele cele / mai frumoase / cum și lui i se vede trupul mănos / el este numai un om frumos // cu coatele puțin mai groase / și fruntea cu o dungă mai subțire / aceste amănunte nu sunt frumoase / dar țin în lanțuri trupul lângă fire*

Gheorghe Mihai Bârlea, poet de factură neoclasică în armură cu dungi când manieriste, când textualiste, interesant mai cu seamă prin seninătatea înfiorată de o neliniște abia înfrunzită care-i domină percepția /.../. Deși fără obsesii tematice, ba chiar ocolind cu bună știință fixarea într-un singur orizont, poetul acordă, totuși, o mare atenție acelor subiecte, de fapt pretexte, care răspund sau corespund naturii sale elegiac-senine. Contează cu predilecție pe implozie tocmai pentru a-și elibera melancolia funciară de impuritățile pe care o eventuală explozie lirică le-ar arunca în al treilea ochi, cum ar spune Robson-Lama, o melancolie așa-zis vizionară căreia muzica poemului îi poate afecta, dacă nu e îndeajuns controlată, puterea scrutării /.../. Și el un produs al lecturii, asumându-și clar și resemnat această condiție. (**Laurențiu Ulici**)

Gheorghe Mihai Bârlea e autorul unei poezii reflexive, cu o puternică mizâ existențială. Elanul vizionar și comentariul grav, desfășurat în versuri memorabile, sentențioase, care tocmai de aceea se ține minte, sunt atitudini emblematice. O așteptare care se autodevorează într-un golf de patimi: poezia devine, astfel, un promontoriu de pe înălțimile căruia poetul își clamează cu îndrăzneală opțiunile. (**Mircea Petean**)

Gheorghe Mihai Bârlea este unul din poeții semnificativi ai momentului nu doar prin cărțile sale de poezie cât și printr-o atitudine cărturărească aplecându-se cu osârdie asupra poeziei eminesciene în exegeze ce-i detectează filonul metafizic. Născut în Nănești, comuna Bârsana, Gheorghe Mihai Bârlea are privilegiul de a cunoaște și a ne transmite, parcă dintr-o peșteră platoniciană a Maramureșului istoric, acea vibrație profundă a lucrurilor ce își păstrează matricial esența în propria lor umbră, ca într-un inventar al unor principii revelatoare, într-un discurs liric modern și convingător. (**Ion Vădan**).

Meditațiile despre cuvânt alcătuiesc o altă mare temă a liricii lui Gheorghe Mihai Bârlea. Poetul vorbește de criza limbajului, de imposibilitatea comunicării perfecte a gândirii și a sentimentelor [...] Uneori poetul este cuprins de o vitalitate debordantă, de energii nebănuite ce se cer descătușate. Vitalismul se manifestă în paralel cu imaginea unei străvechi Elade ce se transformă, la fel ca în lirica lui Ion Barbu, într-un model cultural suprem: „să fii liber!/o clipă să fii animalul acela frumos/ce fuge prin luminiș/nu de teama duhului pădurii/ci de plăcere/ca atleții din vechea Eladă/cu privirea deschisă/cu corpul deschis/bucuros să resimți/țipătul originar al victoriei/precum ai rupe corzile exilului/dintr-o coajă de ou (*Liber*). (**Gheorghe Glodeanu**)

Gheorghe Mihai Bârlea practică un lirism fulgurant reflexiv, de tip asociativ și cumulativ al stărilor intimismului domestic. E mai degrabă o poezie a sinelui regăsindu-și resursele vitalității prin contemplare și figurare. (**Cornel Munteanu**).

Echim Vancea, Augustin Buzura, Gh. Glodeanu,
George Vulturescu, G.M. Bârlea

BENKŐ Samu (n. 25 februarie 1928, Lőrincfalva). Eseist, istoric. Facultatea de Filosofie Cluj (1950). Doctor în filosofie, Facultatea de Filosofie Cluj (1978). **Volume**: *Sorsformáló értelem* (Rațiunea modelatoare), studii, 1971; *Murokország* (Câmpia), studii, 1972; *A helyzettudat változásai* (Schimbarea conștiinței locului), studii, 1977; *Apa és fiú* (Tată și fiu), studii, 1978; *Beszélgetés Kós Károllyal* (Interviuri cu KK), 1978; *Haladás és megmaradás* (Progres și staționare), studii, 1979; *Őrszavak* (Cuvinte de pază), studii, 1984; *Permanență și devenire,* studii, 1984; *Újrakezdések* (Reînceperi), studii, 1996. Premiul USR (1971, 1984), Premiul Academiei Române (1980), Premiul Déry (1994).

Alexa BEUCA (n. 29 iulie 1937, Micula/Satu Mare – 30 iunie 2011, Poienile de sub munte). Scriitor de limba ucraineană. Institutul Pedagogic Baia Mare (1962). Culege folclor ucrainean din Maramureș. **Volume** (in ucraineană): – *Na vasokiy polonani*/Pe plai înalt, 1979; *Cervona ruja*/Bujorul roșu, 1981, *Nema ravda bez prapovidca*/Nici un adevăr fără o zicală, 1984; *Ceresenyka bilam tvitut*, 2002; *Slovnak pamiatnak,* 2004; *Litopas ucrainskach sil Maramorosciana*, 2000; ***Păstrează și ia aminte***, 2006; *Aspecte monografice, Poienile de sub munte*, 2007; *Folclor ucrainean* (Na visokii polonini), 2011.

Mircea BENȚEA (n. 10 mai 1957, Cluj-Napoca – 2006, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1982). Echinoxist. Debut absolut 1976, în Echinox. Doctoratul în filologie cu o teză despre Radu Petrescu și Școala de la Târgoviște. **Volume**: *Arhipelagul prozei*, 1995; *Radu Petrescu. Farmecul discret al autoreflexivității*, 2000; Livius Ciocârlie, *„…pe mine să nu contați, convorbiri cu Mircea Bențea, urmate de o Addenda*, 2003; 2010. A colaborat la *Dicționarul General al Literaturii Române.*

Au scris despre cărțile sale: Ion Simuț, Radu Mareș, Mihaela Ursa, G. Dimisianu etc.

…despre Mircea Bențea nu am știut nimic. Aflu acum despre el, din datele pe care actuala ediție le furnizează, că i-a fost student, la Cluj, lui Marian Papahagi, care l-a format ca filolog și italienist, că a fost redactor la Echinox și mai târziu profesor de literatură la Universitatea din Oradea. S-a stins din viață, ca și Marian Papahagi, înainte de a fi împlinit 50 de ani. A scris o substanțială monografie despre Radu Petrescu și ar fi putut să scrie alta despre Livius Ciocârlie. Îi cunoștea toate scrierile în amănunțime – studiile critice, eseurile, romanele, jurnalele – și a avut ideea acestor convorbiri devenite carte. O carte de idei pasionantă, repet. Livius Ciocârlie, tăcutul, rezervatul Livius Ciocârlie a acceptat să poarte convorbirile pentru că sufletește s-a simțit atras de confratele mai tânăr. L-a simpatizat, i-a plăcut omul, cum consemnează în cuvântul introductiv la recenta reeditare. Au comunicat în virtutea afinităților și în măsura în care firea retrasă a lui Ciocârlie o îngăduia. Ne-am apropiat, așa cum mi-e firea, adică nu prea mult. Mi-a plăcut de el. Era discret, potolit, cu un entuziasm reținut. Nu avea fibră de învingător. De altfel viața l-a învins nemilos de repede (**G. Dimisianu**).

Indiferent la conjuncturi, Mircea Bențea practică o critică strict estetică, plăcîndu-i să se declare captivul cărților. Autorul ca personalitate este ignorat, scos din biblioteca exegetului[…] Fără preocupare pentru sinteză decît în accepția de sumă de cărți, fără atracție pentru judecata de valoare în exercitarea criticii de întîmpinare, Mircea Bențea se lasă cu plăcere în voia textului literar pe care l-a ales, descriindu-l atent, lucid… (**Ion Simuț**)

Sanda BERCE (n. 5 decembrie 1950, Cluj). Critic și teoretician literar. Liceul Mihai Eminescu (1969). Facultatea de Filologie a UBB, secția engleză-română (1973). Bursier DAAD (2000). Debut absolut în *Tribuna,* 1982. Doctorat cu teza *O posibilă teorie a formei: discurs metaforic – discurs metonimic în romanul românesc contemporan.* **Volume**: *Nostalgia prezentului și modernitatea romanului românesc*, 1999; *Forms of Attention* (*Essays în Criticism*), 2001; *Modernity în Contemporary English Fiction*, 2002; *Interfață* (*Însemnări critice*) 2002; *Hot Spots. Essays în British and Irish Literature*, 2008. În colaborare cu Monika Varga, *Intertextuality as a Form of Virtual Reality*, 2002. Prezentă în volume colective: *Studies in the 19th Century Novel*, Coordonatori: Ileana Galea, Virgil Stanciu, Liviu Cotrău, 1986; *Studies in the English Novel of the First Half of the 20th Century*, Cord.: Ileana Galea, Virgil Stanciu, 1987; *Studies in the Contemporary English Novel*, Coord.: Ileana Galea, Virgil Stanciu, Liviu Cotrău, 1990; Traduceri: Anthony Giddens, *Consecințele modernității, 2001;* Paul Ricoeur, *Reflecții asupra unui nou etos al Europei, 2004.*

Mircea Petean, Sanda Berce

Ștefan BITAN (n. 11 ianuarie 1929, Sălsig /Maramureș). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1953). Doctorat cu teza *Esenin și lirica europeană*, 1969. Debut absolut în *Almanahul literar*, 1954. **Volume**: *Serghei Esenin*, monografie, 1969; 1996; *Labiș. Albatrosul ucis*, monografie, 1970. Traduceri: din germană, rusă, portugheză, engleză, spaniolă. Redactor la „*Tribuna"* (1957-1963), profesor la Catedra de Limbă și Civilizație Românească a Facultății de Litere a Universității din Lisabona (1975-1978). Colaborează cu versuri, eseuri și traduceri din engleză, franceză, rusă, spaniolă, portugheză în reviste precum „*Tribuna", „Steaua", „România literară", „Contemporanul", „Familia", „Cronica", „Scrisul bănățean"* etc. Prezent în diverse volume colective și antologii. A semnat o *Istorie a literaturii universale. Secolul XX*, apărută la Editura Universității. **Traduceri**: *Ultimele poezii – Serghei Esenin*, traducere și cuvânt înainte de Ștefan Bitan, 2006; Fernando Pessoa, *Mensagem/Mesaj*, ediție bilingvă, în românește de Ștefan Bitan, 2007.

Vom dăinui: *Vom dăinui, probabil, și-n versuri uneori, / Și-n frunzele ce toamna se clatină și cad, / Vom dăinui în ploaia ce picură din nori, / Dar cel mai mult în pietrele din vad. // Vom dăinui în spațiile-albastre, / Ne vom mira c-am reușit și cum... / Vom dăinui în ierburi și-n colbul de pe drum / Și, poate, chiar și-n versurile noastre. // Vom colinda și cerul și pământul / Și-adâncurile mării și zilele de vară, / Dar numele o să ni-l scrie vântul / Pe tot ce înălțăm acum în țară.*

Au scris despre cărțile sale: Zaharia Sângeorzan, Mihai Ungheanu, Laurențiu Ulici, Mircea Iorgulescu.

La Facultatea de Filologie, promoția 1960 (Marcel Mureșeanu). Printre profesori: Dumitru Pop, Romulus Todoran, P. Dumitrașcu, Ștefan Bitan.

Ana BLANDIANA (Otilia Valeria Coman; n. 25 martie 1942, Timișoara). Poetă, prozatoare, eseistă. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Debut absolut cu versuri în *Tribuna* (1959). Debut editorial cu *Persoana întâia plural,* 1964; în perioada clujeană, a mai publicat și *Călcâiul vulnerabil*, 1966. A fost membră a Filialei Cluj a USR.

„Am însă nostalgia Transilvaniei ca spațiu privilegiat al spiritualității și istoriei noastre. N-o să încetez niciodată să mă simt aparținând acestui spațiu grav și demn, profund și aspru, în care se situează izvorul ființei și istoriei noastre ca popor și ca celulă națională specifică, unică, deosebită de altele. Sunt mândră că aparțin acestui spațiu, dar este vorba de o mândrie deschisă – dacă se poate spune așa – o mândrie în care apartenența la Transilvania cuprinde în sine apartenența la Europa, apartenența la lume și la univers." (într-un interviu cu N. Băciuț)

Motivul somnului și al dorinței de repaos, cu vechi rădăcini în poezia românească, de la Eminescu la Blaga și mai departe, își leapădă crusta de temă literară, se îmbogățește cu o varietate de sensuri, adesea divergente, își regenerează substraturile și redobândește o nouă, surprinzătoare prospețime la Ana Blandiana. Numeroase titluri alese din ultimul ei volum pot figura în orice antologie a acestei teme atât de fertile pentru meditația lirică de totdeauna. Din perspectiva ei, polaritatea viață–moarte, terestru–spiritual capătă un relief memorabil. Particularitatea acestei rostiri este că într-o formă echilibrat melodioasă, calm elegiacă, de felul unui blând și inofensiv murmur abia dacă muzical, spune lucruri deloc temperate, neliniștitoare, dureroase. Materialitatea percepțiilor directe se filtrează în sunete de o mare puritate. Înăbușirea conținutului dramatic într-o formulare dulce somnolentă este de un neașteptat efect. (**Lucian Raicu**)

La Cluj, cu Ion Pop, 2014

Romulus Rusan, Ana Blandiana

Constantin BLĂNARU (14 februarie 1940; Cornu-Luncii/Suceava). Prozator, publicist. Facultatea de Filologie/Limba și Literatura Română,1964. Debuturi în ziarul „Zoi noi" (1965). Volume: *La lumina zilei* (microroman – premiul pentru debut al Editurii „Junimea" din Iași, 1981), reeditat în 1997 cu titlul *Oaza din infern*; *Vasile Andru – un scriitor la sfîrșit de mileniu*, 1995; *Ucenicul vinului* (schițe, povestiri și nuvele), 2006; *Liantul* (povestiri și nuvele), 2007; *Vertij prin memorie* (schițe, povestiri și nuvele), 2008; *Însemnări despre autori și cărți*, 2008; *În caroiaj* (schițe, povestiri și nuvele), 2010; *Însemnări despre autori și cărți* (*2*), 2012; *Contemplații și vertijuri prin memorie*, 2013; *Reverii și cutremurări*, antologie, 2013. A colaborat la periodicele: „Pagini bucovinene", „Bucovina literară", „Tribuna", „Adevărul literar și artistic", „Cronica", „Convorbiri literare", „Ateneu", „Vitraliu", „Vatra", „Discobolul" etc.

Am optat de la început pentru o literatură a actualității noastre pline de contradicții, intrigi, conflicte, drame și tragedii, în acest context impunîndu-mi-se orientarea – pentru ieșirea din dezorientare – spre găsirea sinelui într-o literatură scrisă la persoana I, confesivă, cu pulsul durerii sau bucuriei, descoperirii/autodescoperirii în explorarea directă a realității, a viului fără intermedieri nesfîrșite prin verbele/expresiile dicendi și prin ducerea cititorului de mînă spre adevărurile năzuite. În felul meu de a vedea lucrurile, subiectul este cu adevărat și obiect, el nu primește *„indicații" de la narator, ci* dobîndește*, e „trup și hrană sieși"* (*Ion Barbu*)*, e autodăruire și dăruire altora, resorturile sale fiind mai puternic angrenate într-un proces interior, nu inoculat de un alter, naratorul.*

Au scris despre volumele sale: Vasile Andru, Alexandru Ștefănescu, Ioan Holban, Adrian Dinu Rachieru, Constantin Dram, Liviu Comșia, Nicolae Crețu, Ilie Dan, Viorel Dârja

Cu Marcel Mureșeanu

La lumina zilei [...] certifică opțiunea autorului, Constantin Blănaru, pentru o proză de factură eseistică din care dezvoltarea epică, acea cauzalitate cronologică și faptică specifică romanului, lipsește cu desăvîrșire. Personajele și faptele lor, spațiul și coordonatele temporale romanești sînt înlocuite aici de o epică a gîndurilor în care personajul fără nume al textului /gazetar-n.a./ pendulează permanent între parametrii prestabiliți ai existenței profesionale, civice și acel ‹ceva ciudat› care se petrece numai înlăuntrul ființei, tulburînd ordinea exterioară a vieții cotidiene; tot ceea ce aparține acesteia devine ambiguu, inutil, în fața dinamicii interioare a gîndurilor care nu au nevoie de alte repere decît cele oferite de necesitatea libertății minime ‹de a se privi fără obligații civice sau profesionale›. Rezultă de aici un jurnal al senzațiilor interioare definind chipul unui personaj care trăiește și gîndește (scrie) mereu în jurul contradicției ce se creează între rațiune și starea sa de suflet; contemplarea spectacolului lumii furnizează eului pretexte pentru ‹ideatizări libere› a căror finalitate este dominarea realității, subordonarea ei unui sistem cognitiv propriu [...] care traduc o intensă mișcare spirituală intimă subiectivizînd realitatea [...] singura cale posibilă a dobîndirii libertății interioare [...] /și-n.a./ poate oferi dorita stare de comuniune a ființei cu lumea în care evoluează [...]. *La lumina zilei* este un eseu pe teme de psihologie și filosofie al cărui obiect este însuși autorul lui. (**Ioan Holban**)

În *Vertij prin memorie*,/„Toate narațiunile pendulează, explicit sau sugerat, între amintirile din copilărie (marcate de lirism și vibrație sufletească) și cutremurătoarele realități, trăite [...]. Acest fapt marchează nu numai fondul ideatic al prozelor [...], ci și o întoarcere în timp, pe axa trecut/prezent [...], cu perforarea memoriei [...].Tocmai aceste circumstanțe justifică stilul sec, abrupt pe alocuri, cu propoziții monomembre, cu un vocabular preponderent neologic, cu multe întrebări retorice, un dialog incitant și un ton polemic agresiv, de pamfletar [...]. (**Ilie Dan**)

Personajele lui Constantin Blănaru *[În caroiaj]* capătă consistență din mișcarea browniană a caracterelor prin regulile impuse de canonul social, de cele scrise și nescrise, cernute printr-o sită maieutică …(*Prezumție*). [...] Dincolo de stilul impecabil – cu un ușor excedent al detaliului analitic –, sunt experiența de cititor avizat și cunoașterea scriiturii contemporane care îl scot la intersecția care duce spre postmodernism, fără a-l îndesa însă în primitoarea desagă a acestuia. Interesant de urmărit este și traseul narativ care îl poartă prin spațiul evident familiar al experienței profesionale, al contactelor cu lumea specială în care se concep azimuturile lecturii, dar în care plutesc pragmatice efectele cunoscutului dicton, cel cu ‹nihil humanum a me alienum puto›. Constantin Blănaru este cu certitudine ‹o voce› cu timbru și intonații proprii. (**Val Talpalaru**)

Liviu BLEOCA

(n. 1958, București). Prozator, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. **Volume**: *Sindromul Belfast*, 1994; *Collectio de scandalis*, 2001; *Biblioteca de buzunar*, 2001; *Erotikon*, 2005. A colaborat la *România literară, Observator cultural, Lettre Internationale, Apostrof, Transylvanian Review*) și străinătate (*Partisan Review, Sulfur, Exquisite Corpse, Index on Censorship, Contrafort*.. A coordonat volumele: *Transylvanian Voices. An Anthology of Contemporary Poets from Cluj-Napoca* (în colaborare cu Adam J. Sorkin, Romanian Cultural Foundation, Iași, 1994), *Twilight Stories. Gib Mihăescu, Cezar Petrescu, Vasile Voiculescu* (în colaborare cu Adrian Bleoca, Romanian Cultural Foundation, București, 1999) etc.

Ingeniozitatea punctului de vedere, postura voit naivă a naratorului, absurdul de bună calitate și aerul dezinhibat al punerii în scenă transformă povestirile – adeseori, simple crochiuri – în texte solid articulate, capabile să poarte o fabulă și să transmită un sens. (**Mircea Mihăieș**)

Simplu spus, Liviu Bleoca scrie proză într-o manieră extrem de occidentală. Comparându-l cu prozatori europeni de ultimă oră (să amintesc aici doar cărțile britanicilor Jonathan Coe, Ian McEwan ori Peter Ackroyd, ale italianului Antonio Tabucchi, ale belgienilor Jean-Luc Outers și Jacques de Decker), descopăr aceeași remarcabilă știință a detaliului „greu”, aceeași dezinvoltă alăturare a cotidianului mărunt cu mici inserții eseistice topite în frază, însă suficient de nete pentru a adânci momentul înspre dimensiuni grave ale existenței. Personajele/naratorii văd, simt și descriu locuri domestice, decoruri banale, stereotipii sociale, ticuri și gesticulații de mică ori joasă amplitudine, însă o fac cu o lapidaritate minuțioasă, i-aș zice. Tocmai aparenta tratare în răspăr, din vârful buzelor, atrage atenția asupra misterului existențial din imediata lor apropiere. (**Irina Petraș**)

Liviu Bleoca știe să își construiască propria voce și propria structură narativă cu eleganța cu care, din mii de piese de puzzle divers colorate, se încheagă o figură omogenă și atît de diferită de desenul fiecărui fragment care-l compune. (**Victor Cubleșan**)

Un prozator foarte sigur pe scrisul lui, capabil să-ți stîrnească interesul de la primele fraze, în fine, un foarte bun autor de proză scurtă. Ca și în cazul lui Radu Paraschivescu, și Liviu Bleoca datorează foarte mult activității sale de traducător din proza nord-americană, de la care și-a însușit tehnica. Liviu Bleoca nu este un povestitor inventiv, nu surprinde cu ficțiuni ingenioase, el este tipul de prozator minimalist care cucerește prin discurs, prin actul subiectiv al povestirii, prin felul în care îți „vorbește". Talentul lui Liviu Bleoca stă, așadar, în protocolul și tonalitatea povestirii, în înscenarea textului. (**Marius Chivu**)

Judecînd după aceasta carte [*Erotikon*], Liviu Bleoca e un prozator cu sunet foarte special. Umorist negru care se amendează consecvent, adoră să pună în scenă realitatea, apoi, politicos instalat în stal, cu sacoul italienesc de rigoare (vezi *Jurământul de sărăcie*), s-o asculte vorbind în dodii” (**Tania Radu**).

Oana BOC (n. 22 ianuarie 1970, Întorsura Buzăului, jud. Covasna). Poetă, eseistă. A absolvit cursurile Facultății de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (1993), unde în prezent este lector univ. dr. la departamentul de Limba română și lingvistică generală. A publicat articole științifice în țară și în străinătate. **Volume**: *Textualitatea literară și lingvistica integrală. O abordare funcțional-tipologică a textelor lirice ale lui Arghezi și Apollinaire* (2007) (teza de doctorat a autoarei); *Scara. Poezii*, Cuvânt înainte de Mircea Borcilă și D.R. Popescu, 2013. A colaborat cu poezii la revistele *Apostrof*, *Poesis* etc. Premiul pentru Poezie al Filialei Cluj a USR.

Langue/parole: *Cuvintele ni se iubeau pe masă / lângă ceștile de cafea. / Sub ochii noștri amețeau / și le tremurau / corpurile fremătătoare. / Toate sunetele li se umpleau de soare / și se topeau și deveneau / materii curgătoare / când înțelesurile li se amestecau. // Cuvintele tale le devorau / pe ale mele – până la ultimul sunet, / până la ultimul sem / și-n îmbrățișarea aceasta / vibrau și semănau / mai degrabă cu o nocturnă de Chopin / sau cu o limbă vorbită / de zei-inventați atunci, pe loc, / căci cuvintele noastre nu mai erau deloc / ele, cele de dinainte / de iubirea aceasta lângă cafeaua fierbinte. / În timp ce noi nu ne-atingeam / cuvintele ni se iubeau pe masă. // Și brusc m-ai luat de mână / și-am alergat spre casă.*

Pe scara care vine de niciunde și nu duce nicăieri, divinul există, în aparență invizibil, de multe ori, ca la Homer și la Shakespeare. [...] Această lecție a învățat-o profesoara Oana Boc și i-a predat-o poetei cu același nume. Pe scara care nu vine de nicăieri și nu duce niciunde, pe scara ce nu are nici trecut și nici viitor, iubirea poate lumina o dimensiune metafizică. [...]. De ce fac vorbire despre limitele realității și oglinzile enigmatice ale transcendentului? Pentru că și iubirea din poemele Oanei Boc ne duce cu gândul la istoria îndrăgostiților și ne îndeamnă să credem că și pe scara care nu duce nicăieri Dumnezeu n-a murit. (**D.R. Popescu**, *Cuvânt înainte*, *Scara*)

Cu Flavia Teoc și Horia Bădescu

Cu totul remarcabilă mi se pare, în acest caz, performanța *poetei,* care s-a putut elibera de chingile *poeticienei,* regăsindu-și spontaneitatea originară. Vibrația lirică se produce, desigur, pe fundalul unui vast orizont de cultură, dar puterea sentimentului – *iubire, așteptare, speranță, duioșie, nașterea dorului* și *uimirea,* mai presus de toate – se întrupează în imagini proaspete și de o neobișnuită forță vizionară. (**Mircea Borcilă**, *Cuvânt înainte*, *Scara*)

Poemele sunt variațiuni pe tema iubirii, asigurând volumului unitate și forță. [...]. *Scara* Oanei Boc recompune în trepte o veritabilă *ars amandi*, Eros fiind prezent cu toate fețele/vârstele sale, de la fiorii dintâi până la rana din iubire și la presimțirea morții. [...] Poeme precum *Tăcere*, *Ploaia*, *Iubirea lui Prometeu*, *Magicianul* sunt tot atâtea bune dovezi că ne aflăm în fața unei poete căreia merită să-i așteptăm cărțile viitoare. Performanța Oanei Boc stă însă în alegerea tonului: fără a ocoli focul și exaltările iubirii, ea scrie o carte firească și convingătoare, curată și armonioasă. (**Irina Petraș**)

Cu Irina Petraș

La poeta Oana Boc ne întâmpină un cântec al trăirilor intense, iscoditoare întru sens, de fapt al intuițiilor trecute printr-un suflet (re)mistificat, un suflet bogat în înțelegere omenească și cu deschidere suprapământească, o poezie cu sensuri grave, profunde, confirmând adevărul că autenticele creații lirice sunt înainte de toate pietre de hotar într-o altă lume, devenită astfel, un fel de realitate în universul cunoașterii. Acest tărâm cucerit este în cazul poetei Oana Boc unul al meditației în jurul condiției iubirii (**Rodica Marian**)

Mizând pe gravitatea rostirii, pe un imaginar bine structurat, poezia Oanei Boc din volumul *Scara* (2013) impresionează prin puritatea sentimentelor și prin ardența rostirii, prin sinceritatea ce merge direct la țintă. **(Ion Cristofor),**

Paul BOCA (n. 21 august 1989, Bistrița) Jurnalist. A absolvit în 2011 cursurile Departamentului de Jurnalism din cadrul FSPAC, cu teza de licență *Recenzia de carte în mediul online: de la tradiționalism la amazon.com, Library 2.0 și biblioblogging* și, în 2013, un program de masterat în Producție media cu lucrarea de dizertație *New York Times Movie Review: Text și context în cronica de film* (*2002-2013*). Începând din 2014, este director artistic al Man.In.Fest International Experimental Theater Festival. În 2012, a conceput, lansat și coordonat, sub egida Art Act, un blog de pop culture. Semnează cronici de teatru, carte și film în *Art Act Magazine* – publicație unde deține funcția de redactor-șef – și de teatru în revista *Scena.ro*. A mai colaborat la revista *Cultura*, precum și la publicații locale. În prezent, la Departamentul de Jurnalism din cadrul Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (FSPAC), UBB Cluj-Napoca, susține o serie de ateliere de presă scrisă cu studenții facultății, coordonează o redacție de presă online axată pe jurnalismul cultural și realizează o serie de interviuri video cu personalități marcante ale literaturii clujene. Împreună cu Alexandru Dorofte, face parte din echipa care realizează interviurile *Scriitori clujeni* (proiect coordonat de prof. univ. dr. Elena Abrudan, 2013-2014). Împreună cu George Prundaru, coordonează activitatea studenților din cadrul redacției Studentpress.ro.

Michaela BOCU (n. 22 iunie 1954, Cluj) Jurnalistă. Liceul Nicolae Bălcescu (1973), Școala de Muzică și Arte plastice, secția pian (1968). Facultatea de Filologie a UBB (1978). Colaborează cu cronici literare și muzicale, cu tablete și reportaje la ***Făclia*** (unde e redactor șef adjunct), *Tribuna, Echinox, Ramuri* etc. Prezentă cu articole și capitole în numeroase volume colective.

Andrei BODIU (27 aprilie 1965, Baia Mare – 3 aprilie 2014, Oradea). Poet, prozator, critic literar. Facultatea de Filologie a Universității din Timișoara (1988). Prof. dr. la Facultatea de Litere a Universității Transilvania din Brașov și redactor-șef al revistei *Interval*. Membru al *grupului de la Brașov*, alături de Simona Popescu, Caius Dobrescu, Marius Oprea . **Volume**: *Cursa de 24 ore* (1994); *Poezii patriotice* (1995); *Direcția 80 în poezia română* (2000); *Studii pe viață și pe moarte* (2000); *Șapte teme ale romanului postpașoptist* (2002); *George Coșbuc*, micromonografie (2002); *Mircea Cărtărescu*, micromonografie (2003); *Bulevardul Eroilor*, roman (2004).*Oameni obosiți* (2008); *China, jurnal în doi timpi* (2013). A colaborat la „Dialog", „Echinox", „Forum studențesc", „Amfiteatru", „Interval", „Vatra", „Astra", „Poesis", „Observator cultural" ș.a.

Cartea sa, *Direcția 80 în poezia română,* oferă ca și *Postmodernismul românesc* al lui Mircea Cărtărescu viziunea unui insider, a unui optzecist autentic. El însuși un poet remarcabil, a păstrat acest spirit optzecist al unei tinereți fără bătrânețe, și aș fi vrut să spun și al unei vieți fără de moarte. Am avut mereu sentimentul că am luptat în același război, un război al minților noastre. Este o mai veche camaraderie care dizolvă distanțele, un altfel de sensibilitate pe care o regăsesc la cei mai în vârstă care, paradoxal, îmi par mai tineri decât tinerii pe care-i cunosc. Tineri pentru că atunci când râd, râd cu tot sufletul și râd laolaltă cu vechi amărăciuni, cu îndepărtate nostalgii, cu imagini impregnate de pe retina cinematografelor, un râs inteligent și stenic, dar deopotrivă cald și încrezător. (**Angelo Mitchievici**)

Aurel BODIU (n. 9 iulie 1944, Borșa/Bihor). Poet, eseist. Facultatea de Filologie a UBB (1975). Doctor în filologie cu teza „Obiceiuri legate de schimbarea anului". **Volume**: *Verdele amiezilor târzii*, versuri, 1995; *Păstorul de sfincși*, 1996; *Rituri și ritmuri solare*, eseuri, 1998; 2007; *Ceață pe muzică veche*, versuri, 2000; *Convergența universaliilor* (studii de antropologie), 2000; *Limba și literatura română pentru examenul de capacitate*, 2000 (în colaborare cu G.G. Neamțu și S. Răchișan); *Portul tradițional românesc din județul Cluj*, 2002 (în colaborare cu S. Munteanu); *Portul popular maghiar din județul Cluj*, 2003 (în colaborare cu S. Munteanu); *Dorul fără obiect*, 2004; *Atitudini etimologice*, (studii de limbă și stil) cu o prefață de Elena Dragoș, 2005; *Trecerea prin metaforă*, cu o prefață de Achim Mihu, 2006.

Mircea Oliv, Maria Dan Golban, Aurel Bodiu, Florin V. Șomlea

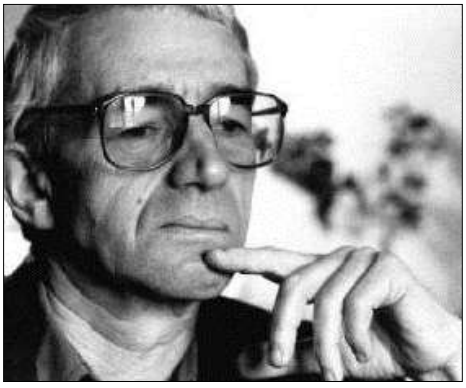

BODOR Ádám (n. 22 februarie 1936, Cluj). Prozator. Debut în 1965, Utunk. Stabilit în Ungaria în 1982. **Volume**: *A tanu* (Martorul), nuvele, 1969; *Pluszmínusz egy nap* (Plus-minus o zi), schițe și povestiri, 1974; *Megérkezés északra* (Sosit în nord), nuvele, 1978; *A Zangezur hegyseg* (Muntele Zangezur), nuvele, 1981; *Sinistra körzet* (Zona Sinistra), roman, 1992; *Vissza a fülesbagolyhoz* (Înapoi la bufniță), antologie de nuvele, 1992; *Az ersek láatogatása* (Vizita mitropolitului), roman, 1999; *A börtön* szaga (*Mirosul pușcăriei*, trad. Marius Tabacu, 2010), interviu cu Balla Zsófia, 2001. Traduceri în românește și în limbi de circulație internațională.

Eta BOERIU (nume la naștere Margareta Caranica; 23 februarie 1923, Turda – 12 noiembrie 1984, Cluj-Napoca). Poetă și traducătoare. Facultatea de Litere și Filosofie Cluj/Sibiu. Debut absolut ca traducătoare în 1957 cu *Decameronul*, ca poetă în 1963, în *Tribuna*. Medalia de aur a orașului Florența și a Uniunii Florentine, în 1970, pentru traducerea operei lui Dante. Cavaliere Ufficiale dell' Ordino Al Merito della Republica Italiana, 1979, pentru întreaga activitate. **Volume**: *Ce vânăt crâng*, versuri, 1971; *Dezordine de umbre*, versuri, 1973; *Risipă de iubire*, versuri., 1976; *Miere de întuneric*, versuri, 1980; *La capătul meu de înserare*, versuri, 1985; *Din pragul frigului statornic*, antologie, 1999. Traduceri: Boccaccio, *Decameronul*, 1957; Cesare Pavese, *Tovarășul*, 1960; Castiglione Baldasar, *Curteanul*, 1967; Francesco Petrarca, *Rime*, 1970; Elio Vittorini, *Erica și frații săi*, 1970; Dante Aligheri, *Divina Comedie*, 1971, Francesco Petrarca, *Cancionierul lui messer Petrarca*, 1974; Michelangelo, *Rime*, 1975; Alberto Moravia, *Indiferenții*, 1975; *Antologia poeziei italiene*, 1980; Giacomo Leopardi, *Cânturi*, 1981; *Trinacria. Poeți sicilieni contemporani*, 1984.

„O bucată / sclipind de vitraliu am fost sub ciorchinii / anilor tineri, o spuză roșcată, / un nimb m-am făcut de cenușă luminii"

Au scris despre cărțile sale: V. Felea, I. Negoițescu, Petru Poantă, Valentin Tașcu, Gh. Grigurcu, Ion Vartic, Adrian Popescu, Cornel Regman, Mircea Opriță, Ion Pop, Helga Tepperberg, Marian Papahagi, Ștefan Aug. Doinaș, Nicu Caranica, Irina Petraș etc.

Perfecțiunea clasică a formei […] este un fel de chenar impus mocnitelor zbateri ale subiectivității profunde" (**Ion Pop**).

Poeta este în fond o cerebrală, a cărei imaginație debordantă, plină de cruzime genuină, are o extraordinară forță de percepție a materialității dense și metaforice a regnurilor (**Petru Poantă**)

Profund subiectivizată, lumea Etei Boeriu reușește totuși paradoxul de a fi în egală măsură una independentă de eu, iar zvâcnirea abundentă a sevelor ei, deși direct implicată în discursul confesiv, își refuză valoarea participativă. Vegetalul preia adesea orice funcție vitală, aruncând-o în „cheaguri tremurânde", aflate „la pânda-ntrepătrunderilor blânde" (*Singurătate*), propria inimă fiind aproximată, în *Autoportret,* cu „tot mai dens un cheag, / un cheag de sine stăruind iubire". Cheia acestei mișcări nu este însă golirea de sânge, ci tocmai ridicarea acestuia la gradul maxim de puritate: „un sânge pur, constrâns să se refuze / luminilor și purpurei prelinge / o rouă-arzând ca sucul de meduze / și obstinat, incandescent respinge." Depersonalizarea în numele întoarcerii la un spațiu originar (subsumat de Marian Papahagi unei „întregi fenomenologii a umedului, a lichidului, a vâscosului", care „sublimează emblematic prezența feminină a elementului primordial") mustind de viață încă neînceputâ, pune în pagină tocmai opțiunea pentru trăirea la intensitate maximă și, în consecință, la granița cu moartea (**Mihaela Ursa**)

Eros înconjurat, străjuit, frânt de miresmele morții. Iată sensul însuși al ingambamentului, procedeu prozodic predilect până la apropriere. Enunțul forțează limitele unui vers pentru a se frânge brusc în următorul. În volumul antologic *Din pragul frigului statornic* (1999), poate fi urmărită, de la o carte la alta, descreșterea bucuriei, tot mai trudnică spargere a granițelor, tot mai inaccesibilă împlinire androgină. *Ce vânăt crâng* (1971) descrie „o vreme cu margini fragile" în care visceralul inundă – „val gros și moale" – strofa în îmbrățișări lichide. Apa cu imaginarul său feminin, își alătură ambigenul, împerecherea lor liberă, sfidătoare fremătând de bucuria trecerii însăși. Ude spirale, iederi, trâmbe de lumină, cheag de lumini, „un bulgăr de lumină fărâmițat prin oase", dar și „iarba crudă ca o carne peste oase" traduc o bucurie tristă, o frenezie presimțind crepusculare destrămări ale cărnii tinere încă. *Mâlul* și *țărâna*, străbătute de „spuma rece a tălpilor cărnoase", desenează blazonul unei senzualități pe cât de brutale, pe atât de sublimate. Reci fiori, încolăciri, un „umed alunecos", alge moi, musturi amărui, ochiuri verzi de apă, „o beznă caldă ca cenușa / de care-atârnă trâmbe lungi de fum / și umede" îmbracă faldurile cărnii, oximoronul devenind purtătorul de cuvânt al unei stranii mezalianțe repetate. Lumina mustește pe întuneric, roua arde, veșnicia își alintă vremelniciile. (**Irina Petraș**)

Raisa BOIANGIU (n. 1 septembrie 1934, comuna Speia/Basarabia). Prozatoare și poetă. Institutul pedagogic București (1955). Facultatea de filologie, secția română-istorie, Universitatea București (1958). Debut absolut: în Revista Familia nr.1/1971 cu versuri. **Volume**: *Zantiala, fiul pământului*, 1982, roman istoric; *În zbuciumul vântului,* roman, 1998; *Insula tăcerii:* Confesiuni, povestiri și schițe despre vise, medici, boli și...accidente, 2000; *Fuga neterminată*, roman, 2002; *Călcâiul vulnerabil*, roman, 2004; *Calea sfârșierilor. Joc înaripat,* roman, 2005; *Splendorile agoniei*, roman, 2006; *Călătoria înspre origini,* roman, 2007; *Dizarmonii: De la tinerețe pân' la bătrânețe*, versuri, 2008; *Amurg magic*, roman, 2009; *Ploaia de foc,* roman; *Poeme cu dichisuri*, 2013; *Învingătorul*, roman, 2013. Colaborează la revistele: *Familia, Gazeta învățământului, Limbă și literatură pentru elevi, Ritmuri hunedorene, Provincia Corvina, Arhipelag, Orient latin, Expres-Magazin, Tribuna, Semne, Ramuri Discobolul, Ardealul literar, Oglinda literară, Vitralii* etc.

Dintotdeauna am scris: mai întâi pe nisipul / de pe malul Nistrului, / cu degetele făcute evantai, / apoi trecând Prutul / pe podul de la Ungheni, / privind undele râului separator, / râu nu al indiferenței, / râu prin care vedeam / lumea de dincolo și de dincoace, / unindu-se în ochii mei / și apoi pe tăblițe la Chișinău, / alergând în sănii șugubețe, / chiuind la vale pe patine / și...cântând la pianul / rămas acolo / și apoi în București, în colind / pe străzile întortocheate / și în azilul de măicuțe-mama și eu- / orfane de tați dispăruți în spații / înghețate. / Și cu dorul amorțit de așteptare / și azi și azi / și scrisul pavăză neuitării / și scrisul uimire că mai sunt / și scrisul buricul pământului / de care mă țin să nu pic în hăuri / de cutremure, de tornade, de poluări. / Cimitirele-amfore din care culeg viață / ca să pot scrie în numele vostru / – străbuni ai mei – / Și eu cu voi / curând.

Au scris despre cărțile sale: Mircea Sântimbreanu, Radu Ciobanu, Matei Vișniec, Florea Miu, Adrian Botez, Sterom Victor, Hașa Gligor, Eugen Evu, Nistea Cornel, Dumitru Hurubă.

Prozatoare înnăscută, cu o tenacitate robace a scris mii, zeci de mii de pagini, dar a tipărit întâmplător și mai degrabă nenorocos, în zodii adverse... Proze îmbibate de feminitate și de o duioșie drastic sfâșiate de cele mai brutale interogații... Cu sau fără forme statutare D-sa onorează breasla noastră de peste două decenii! (**Mircea Sîntimbreanu**)

…Orizont afectiv și sensibilitate necontrafăcută în paginile volumului Călcâiul vulnerabil, carte ce definește o veritabilă prozatoare și conturează un univers insolit ca și viața ce pulsează în el. (**Florea Miu**)

Raisa Boiangiu? O scriitoare pe cât de matură, pe atât de discretă cu egale disponibilități pentru romanul istoric tradițional, cât și pentru cel de subtilă investigație psihologică. O scriitoare pentru cititori sensibili și cultivați… (**Radu Ciobanu**)

Mărturisesc că am citit în ultimii ani multe cărți despre Basarabia și frații noștri, încă încarcerați și surghiuniți, basarabenii. Toate aceste lecturi la un loc nu m-au emoționat cât ”Călătoria înspre origini’’ a Raisei Boiangiu. (**Gligor Hașa**)

În romanul său *Amurg magic* apărut la Editura Călăuza din Deva în 2009 D-na Raisa Boiangiu face din pasiunea pentru scris o modalitate existențială mereu provocată și întreținută de amintirea retrăită într-un amurg al vieții când esențiale devin întrebările și nu răspunsurile, în care cotidianul n-o lasă indiferentă pe eroina ajunsă la vârsta senectuții… (**Cornel Nistea**)

Mariana BOJAN (n. 16 iunie 1947 Câmpia Turzii/Cluj). Poetă și prozatoare. Pictor.

Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” Cluj (1973). Debut absolut cu poezii în *Tribuna,* 1969. Premiul de debut al Editurii Dacia. **Volume**: *Elegie pentru ultimul crâng*, versuri, 1976; *Judecătorul de păpuși*, versuri, 1980; *Haina de cânepă*, versuri, 1983; *Phantasticonul*, versuri., 1987; *Ultima noapte a Șeherezadei* proză scurtă, 1993; *Expertul și păsările* poeme, 1996; *Epistole din Piața Norilor*, versuri, 2001; *Arta înfocării*, antologie, 2001; *Dansul câinilor*, microroman, 2003; *Povestiri bologheze*, 2007; *Lupul nostru de toate zilele*, 2013. Inclusă în *Eu port această ființă*, 1972; *Poèmes de Roumanie*., France, 1994; *Transylvanian Voices*., 1994; *Poeți clujeni contemporani*, 1997.

„De foarte mulți ani / Călătoresc prin lumea ochiului meu / Văd”

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Al. Cistelecan, Petru Poantă, Mircea Zaciu, Victor Felea, Marian Papahagi, Irina Petraș, Ion Pop, Diana Adamek, Ioana Bot etc.

Mariana Bojan face prima spărtură semnificativă în ambianța, compactă inițial, a poeziei echinoxiste, orientându-se spre miraculosul miniatural și spre fantezismul oniric al lui Leonid Dimov. Mai mult, ea stăpânește, cum au observat majoritatea comentatorilor, o surprinzătoare artă a travestiului și disimulării (**Petru Poantă**)

Echinoxistă din prima generație, dar apărându-și autonomia cu o generoasă izolare, Mariana Bojan a început copilărindu-se și a înaintat pas cu pas, vârstele biologice și cele poetice neintrând în conflict și ruptură, ci însoțindu-se în creșteri firești, de nimic din afară zorite („...Încet după cuviință / Timp însetat de propria-mi ființă”). Poezia și Pictura – cele două limbaje la îndemâna sa – slujesc ființa fragilă și tenace rătăcită în „bestiarul somnolent”, insinuant despotic, în cele din urmă, al unei lumi care și-a risipit minunile: „Singură / cu cei patru ochi ai mei / înspăimântați / intru cuminte și surdă / în parcul chimerelor”. Privirea vastă astfel dobândită poleiește feminin lucrurile și își asumă responsabilități uriașe. Într-un univers în derivă, facerea de sine, durarea, mântuirea, chiar, cad în sarcina ființei singure și (auto)truditoare. Sensibilitate oximoronică, hrănindu-se din contrarii și cumpene gospodărite cu o încăpățânată „voință de armonie”, poeta strunește fiorul tragic cu o artă aparte a prefacerii „zdrențelor secolului” și „zdrențelor visării” în haine de sărbătoare ori măcar de carnaval. Vaga discursivitate a pânzelor sale ficționând fantast în marginea realului își află isonul în aspra plasticitate a poemelor degustând „chimerele de soi”. Comentariul verbal al poetei este sensibil secondat de plasticizări posibile (**Irina Petraș**)

Cu Ion Pop

Personalitate complexă, cu exercițiul unei îndelungate și fecunde complicități între pictură și poezie, Mariana Bojan revine editorial cu volumul Expertul și păsările*. Reținută, perlată ușor de neliniște, împăcată însă, vocea își va alia aici privirea, confesiunea dezvoltându-se de regulă concentric, în jurul unei imagini-pretext. Ochii unui pescar treziți în întuneric, un „ochi de fier”, privirea câinelui luminată de o blândă înțelegere, sau ochii unui câmp de flori surprins într-o deschidere indecisă, crepusculară, decor pentru drumurile slujite de Melancholie ale lui Orfeu, sunt doar câteva dintre reperele acestui spațiu îmbrăcat în „catifeaua visului”. Arhitectura nu se complică, arabescurile nu inundă suprafața poemelor, Mariana Bojan fiind sensibilă în primul rând la textura discursului, cu văluriri discrete și planuri de profunzime.[…] Poemele Marianei Bojan desfășoară narații și denunță momentul lor acut, regizorul acestor peregrinări fiind, evident, ochiul (**Diana Adamek**)

Mariana Bojan aduce în poezie o sensibilitate ce mimează, cu rafinament de plastician (poeta e și un înzestrat pictor) o candoare elementară, într-un univers ‚minor', de suavități vulnerabile… (**Ion Pop**)

Echinox 45 cu Traian Ștef, P. Moldovan, Dan Damaschin, Eugen Uricaru, Al. Cistelecan, Virgil Mihaiu, Horia Bădescu

Cu *Haina de cânepă*, Mariana Bojan rămâne atașată universului „minor", lumii fragile și amenințate de civilizația modernă, a ființelor mici și umile, așezate sub emblema zeului Pan, pe care o evocă într-o expresie fantezist-livrescă, cu note de umor și fină ironie dar și cu un anume patos elegiac ce angajează condiția poetului marginalizat, indicând, mai mult decât înainte o stare de criză. Dacă mai poate afirma, cu un fel de orgoliu melancolic, că „descind(e) din clanul lui Pan", o face întrucât versurile de acum prelungesc sentimentul adeziunii la o imagine arcadiană a cosmosului, patronată, la modul ideal, de zeitatea invocată. Nu mai avem de-a face însă aici cu acel Pan surprins cândva citind, pe care „bătrânețea-l încântă", ci cu o făptură marginalizată, privită cu sentimente amestecate: iubirea, compasiunea, duioșia se întâlnesc cu ironia blândă (**Ion Pop**)

Mariana Bojan face parte dintre artiștii cu o vocație plurală. Pictoriță cu un gust al culorii egalat numai de imaginarul ei himeric debordant, situat la intersecția dintre Bosch și Chagall, ea scrie o poezie de mare prospețime și delicatețe, așa încât ai zice că între cele două limbaje complementare nu mai rămâne loc de nimic. Și totuși, iată, nu este o întâmplare: autoarea acostează repetat și pe tărâmul prozei. După povestirile din *Ultima noapte a Șeherezadei* (1993), titlu ce valorează cât o ars poetica, sugerând somația absolută resimțită de „povestașă", a urmat microromanul *Dansul câinilor* (Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2003, 144 p.) și, puțin mai apoi, o întoarcere la proza scurtă odată cu *Povestiri bologheze* (Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2007, 128 p.). De acum opțiunea pentru sintaxa și retorica prozastică nu mai poate fi suspectată de capriciu ori de irepetabilitate, statutul prozatoarei fiind la fel de serios acreditat ca și acelea de plasticiană și poetă. (**Ovidiu Pecican**)

Iulian BOLDEA (n. 2 martie 1963, Luduș/Mureș). Poet, critic și istoric literar, eseist. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (1989). Doctorat în filologie (1996). Redactor și redactor șef-adjunct al revistei „Echinox"(1987-1989). Debut absolut în Revista „Flacăra", 1983. Colaborează frecvent la importante reviste de cultură din țară și din străinătate. Ordinul „Meritul pentru învățământ", în grad de Ofițer, 2004;, Premiul „Vasile Conta" al Academiei Române (2011), A colaborat la *Kindlers Literatur Lexikon* (Metzler, Stuttgart/ Weimar, 2009). **Volume**: *Metamorfozele textului* (*Orientări în literatura română de azi*), 1996; *Fața și reversul textului* (*I.L. Caragiale și Mateiu I. Caragiale*), 1998; *Dimensiuni critice*, 1998; *Timp și temporalitate în opera lui Eminescu*, 2000; *Ana Blandiana* (*monografie critică*), 2000; *Simbolism, modernism, tradiționalism, avangardă*, 2002; *Scriitori români contemporani*, 2002; *Poezia clasică și romantică*, 2002; *Poezia neomodernistă*, 2005; *Istoria didactică a poeziei românești*, 2005; *Vârstele criticii*, 2005; *Poeți români postmoderni*, 2006; *Teme și variațiuni*, 2008; *Aproximații*, 2010; *Romanian Literary Perspectives and European Confluences*, Edition Asymetria, Elancourt, France, 2011; *Critici români contemporani*, 2011; *De la modernism la postmodernism*, 2011. **Volume colective** (selectiv): *Un destin istoric: Biserica română unită*, 1999; *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice*, 1999; *Întoarcerea învinsului*, vol. editat de Aurel Sasu și Mircea Petean, 2001; *Portret de grup cu Laurențiu Ulici*, 2002; *Înapoi la lirism*, 2005; *The New Central and East European Culture*, Shaker Verlag, Aachen, Germany, *Studii de gen. Eseuri și articole* (coord. Tatiana Iațcu), 2007; *Intelectualii și societatea modernă. Repere central-europene* (coord. Cornel Sigmirean), 2007; *Scriitorul și trupul său* (coord. Marta Petreu), 2007; *Comunicarea dintr-o perspectivă multidisciplinară* (coord. Mihai Ardelean, Dorin Suciu), Editura University Press, Târgu-Mureș, 2007; *Poetul for ever: Ion Mureșan* (coord. Iulian Boldea), 2008; *Starea prozei* (coord. Irina Petraș), 2008; *Opera blagiană – Filosofie și destin* (Volum coordonat, prefațat și îngrijit de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea), 2009; *Kindlers Literatur Lexikon*, Metzler, Stuttgart / Weimar, 2009; *Ion Budai-Deleanu 250. Țiganiada azi* (coord. Irina Petraș), 2010; *Virgil Nemoianu – 70* (coord. Iulian Boldea), 2010; *Comunicare, context, interdisciplinaritate* (coord. Iulian Boldea), 2010; *B. Fundoianu sau încercarea paradoxului* (coord. Dorin Ștefănescu), 2010; *Petru Maior și iluminismul Europei Centrale* (coord. Cornel Sigmirean și Corina Teodor), 2011; *Spiritul critic la Liviu Petrescu* (coord. Sanda Cordoș), 2011; *Mircea Ivănescu – 80* (coord. Al. Cistelecan), 2011; *Ion Pop -70* (coord. Sanda Cordoș), 2011; *Litterature, Communication, Interculturality* (Al. Cistelecan, Iulian Boldea, Eugeniu Nistor editors), Edition Asymetria, Elancourt, France, 2011; *Culture, Elites and European Integration. Communication* (coord. Iulian Boldea, Cornel Sigmirean, Simion Costea), PRODIFMULTIMEDIA Publishing House, Paris, 2011; *Culture, Elites and European Integration. Philologia* (coord. Iulian Boldea, Cornel Sigmirean, Simion Costea), PRODIFMULTIMEDIA Publishing House, Paris, 2011; *Al Cistelecan sau bucuria exegezei* (coord. Iulian Boldea, Aurel Pantea), 2012; *Dicționar de critică și teorie literară* (coord. Iulian Boldea, Al. Cistelecan, Cornel Moraru), 2012; *Memory, Identity and Intercultural Communication* (coord. Iulian Boldea), Edizioni Nuova Cultura, Roma, 2012; *Vasile Netea – istorie și națiune* (coord. Dimitrie Poptămaș și Cornel Sigmirean), 2013; *Lucian Blaga. Discurs poetic și discurs filosofic* (Autori: Iulian Boldea, Eugeniu Nistor), 2013; *Eugen Simion – 80* (coord. Lucian Chisu, Gheorghe Chivu, Andrei Grigor), 2013; *Aproape de scenă, George Banu* (coord. Iulian Boldea, Ștefana Pop-Curșeu), 2013; *Mircea Muthu. În orizontul sintezei* (coord.: Iulian Boldea), 2014; *Aurel Pantea. Ultimul taliban* (*poetica neantului*), (coord.: Iulian Boldea), 2014; *Norman Manea – departe și aproape*, (coord.: Iulian Boldea, Claudiu Turcuș), 2014. A colaborat la periodicele: „România literară", „Caiete critice", „Contemporanul", „Orizont", „Viața Românească", „Ramuri", „Limba română" (Chișinău), „Convorbiri literare", „Cuvântul", „Contrafort" (Chișinău), „Echinox", „Vatra", „Steaua", „Luceafărul", „Tribuna", „Familia", „Euphorion", „Dacia literară", „Poesis", „Tomis" „Astra", „Observator cultural", „Tabor", „Mozaicul", „Poezia", „Arca", „Antiteze", „Târnava" etc.

Cronica literară – încotro?: *Vocile care anunță dispariția cronicii literare au și nu au dreptate să se îngrijoreze. Există, fără îndoială, o eclipsă de interes, de notorietate, de vizibilitate a criticii literare în general, a istoriei literare și, mai ales, a cronicii literare. Pe de altă parte, sunt mulți intelectuali nemulțumiți, mulți scriitori infatuați, mulți autori vanitoși, care deplâng nu posibila dispariție, ci chiar existența cronicii literare. Desigur, dincolo de declinul cronicii literare, putem* (*suntem chiar îndreptățiți*) *să vorbim de eficacitatea ei. Mai are cronica literară eficiența din vremurile ei bune? Mai e cronicarul literar criticul cu autoritate care veghează, prin buna cumpănire a judecăților de valoare asupra cărților, la buna funcționare a metabolismului literaturii? Mai sunt aserțiunile sale luate în serios, mai au ele vreun rol, vreun rost, vreo funcție în stabilirea ierarhiilor, în conturarea și consolidarea canonului literar? Un examen sumar al cronicarilor literari în funcțiune la diferitele reviste literare arată, aș spune, o diminuare nu doar a numărului acestora, dar și a calității semnăturilor și textelor critice. Sunt reviste unde cronicarii literari apar și dispar instantaneu, neexistând o strategie de continuitate a acestui exercițiu hermeneutic de neîndoielnică importanță. Dacă discursul critic e „mai aproape de metaforă decât de idee", iar un critic adevărat „e un scriitor, mânuind limba ca un artist"* (*Nicolae Manolescu*)*, nu e mai puțin adevărat că, dincolo de eficiența ei metodologică, dincolo de finalitățile sale imediate* (*întâmpinarea cărților noi apărute, prin diagnostic prompt, prin examen riguros, dens, pe cât posibil în limitele obiectivității*)*, cronica literară, așa fragilizată cum este, stând sub semnul precarității* (*conceptuale, metodologice, temporale*) *trebuie să-și asume o* (*pre*)*dispoziție specular și autospeculară, ea fiind una dintre oglinzile active ale unei literaturi, în care aceasta își reflectă conformația, geografia adesea accidentată, anatomia și fiziologia estetică. Cronicarul literar autentic, cu instrumentele sale labile, cu condiția lui interogativă, nu e doar un tehnocrat al criticii, un funcționar mai mult sau mai puțin servil, care înregistrează/ legitimează noile apariții editoriale, el îmbină deprinderea analitică și dexteritatea conceptuală, participând la dispute teoretice, fiind actant al dezbaterilor de idei, prin asumarea unui stil în care tensiunea ideii are drept corolar spontaneitatea și concretețea, plasticitatea enunțării și claritatea dicțiunii și viziunii. Una dintre cauzele statutului periferic pe care riscă să îl ocupe tot mai mult și mai repede cronica literară se leagă și de impactul culturii academice, cu importanța ce se acordă cercetării științifice, influențată de criteriile anglo-saxone ale scientometriei* (*ISI, factor de impact, citări, indexare BDI sau își Web of Knowledge, factor Hirsch etc.*)*. În același timp, dubla specializare a criticului nu mi se pare deloc imposibilă, o dovadă peremptorie fiind numărul mare de universitari, docți, bine instruiți, specializați în diverse domenii ale culturii, care exercită și oficiul cronicii literare. În acest sens, riscul dispariției cronicii literare nu mi se pare chiar atât de stringent. Mai credibilă mi se pare ipoteza dispariției cronicii literare oneste, clare, autentice, aceea care își ia rosturile în serios și își propune să analizeze, să judece, să interpreteze în mod obiectiv textul literar, făcând abstracție de datele conjuncturale, de „contextualitate", dând seamă doar de calitățile sau de imperfecțiunile operei și integrând-o într-o serie estetică, într-o ierarhie valorică, într-o paradigmă a structurilor literare. Cu prestigiul vizibil erodat, într-o epocă în care literatura însăși și-a pierdut masiv din notorietate, cu capacitatea de a discerne valorile și de a impune ierarhiile diminuată, cronica literară este, azi, ca specie literară, în așteptarea unei necesare resurecții, în căutarea unei noi legitimări, a unui binevenit reviriment.*

Cornel Moraru, Al. Cistelecan, Iulian Boldea

Au scris despre cărțile sale: Ștefan Ion Ghilimescu, Ion Bogdan Lefter, Ana Cosma, Irina Petraș, Diana Adamek, Nicolae Oprea, Horea Poenar, Constantin Cublești, Bogdan Crețu, Aurel Sasu, Al. Cistelecan, Ovidiu Pecican, Ion Pop, Adrian Tudurachi, Mihai Dragolea, Nicoleta Sălcudeanu, Constantin Cublești, Daniel Cristea-Enache, Paul Cernat, Gheorghe Grigurcu,

Debutul unui critic e un dublu pariu: cu cei despre care scrie și cu posteritatea care validează ori ba judecata criticului. Iulian Boldea e conștient de riscurile teritoriului labil în care s-a avântat. El are o solidă școală clujeană, teoretică și istorico-literară, precum și o ucenicie prestigioasă în gruparea echinoxistă. Dincolo de învățare, șansa lui e talentul propriu, sagacitatea, seriozitatea și aplicarea asupra obiectului. Toate însoțite de eleganța exprimării discursului critic. Scriind despre valori recente, unele consacrate, altele controversate, textul său e animat de nevoia unei confruntări/ identificări, dar și de un solidarism tipic ardelenesc, care-l atașează unei fertile tradiții. Afirmat în critică în coloanele mai multor reviste, Boldea rămâne și un poet delicat, ca și cum creația l-ar ispiti spre zone eliberate de rigorile lecturii altora. (**Mircea Zaciu**)

Surdinizarea vocii criticului ar indica o anumită vocație de obiectivitate a opiniei, decurgând strict din substanța operei comentate, subordonându-i-se fără a resimți în chip evident vreo frustrare, și o foarte largă disponibilitate de înțelegere, o îngăduință, chiar, față de cele mai diverse formule de stil și viziune. În cronicile sale, Iulian Boldea se dorește imparțial și cât mai exact în

descifrările propuse, realizate cu calm și detașare, atent la ținuta echilibrată a ideii și a expresiei, în absența aproape oricărei implicări afective sau a vreunei manifestări de solidaritate militantă (**Ion Pop**)

Deopotrivă poet și critic, după canonul instaurat printre echinoxiști de Ion Pop, Iulian Boldea e unul din cronicarii literari lansați, după '89, în substituirea celor absorbiți de treburi mult mai urgente. Spre deosebire, însă, de majoritatea acestora, improvizați ad-hoc și servind, în limitele unui contract limitat de suplinitori, un spectacol de o dezinvoltă incultură și inadecvare, el merge pe linia unei vocații. Prompt în decodificarea semnificațiilor și abil în demontarea structurilor, Iulian Boldea o taie drept spre identitatea interioară a operei, fără prelungi exerciții de încălzire. Austere și economicoase, cronicile lui se deschid, de regulă, cu o generalizare integrativă, funcțională și contrasă la pura ei eficiență, după care se lasă, cât precaute, cât ferme, în apele lecturii. În acestea tânărul critic se scaldă cu voluptate, abandonându-se unei supleți interpretative mărginită de rigoare. Aceasta din urmă nu-l constrânge prea tare, oferindu-i mai degrabă un cadru de exersare a subtilității. Excesele, fie de stil, fie de finețe exegetică, sunt scurtate și rezolvate în utilitatea și adecvarea comentariului. Un aplicat, Iulian Boldea nu se agită teoretic, mergând pe linia mai pragmatică a clinicianului și jucându-și stilul între dezinvoltură și inhibiție.(**Al. Cistelecan**)

Cu rare excepții – excepții semnificative în ordinea modelelor acceptate – criticul se păstrează în limitele geografiei spirituale a literaturii Ardealului, poate și din acel solidarism tipic ardelenesc invocat de Mircea Zaciu. Dar predilecția și conservatorismul opțiunilor nu se transformă în partizanat gratuit. Acțiunea criticului presupune, în fond, o raportare la reperele stabile, este o permanentă căutare a paradigmelor în absența cărora actul critic își pierde funcționalitatea [...]. Caracterul formativ al lecturilor nu se împlinește decât prin prisma conduitei morale. Convingerea care transpare, fără stridență, din opțiunile lui Iulian Boldea accentuează teza conjugării eticului cu esteticul. Cu accent, pe bună dreptate, deplasat spre firea morală a criticului, în condițiile evaluării unei literaturi ce se reașează temeinic în albia ei firească după 1989. Similară este atitudinea lui Iulian Boldea, adept al pragmatismului în privința combinării metodologice, pe filiera *criticii obiective*, definită drept statura ideală a criticii în general. Analist sagace, autorul *Metamorfozelor textului* vrea să stoarcă toate înțelesurile textelor din fața sa și când propria intuiție i se pare insuficientă nu ezită să apeleze la opiniile altor critici, ca o măsură suplimentară a probității. (**Nicolae Oprea**)

Finețea observației, precizia decupajelor, fermitatea opțiunilor, eleganța frazei și melodica sa învăluitoare sunt doar câteva dintre calitățile *Metamorfozelor textului*, volum despre care profesorul Mircea Zaciu nu ezită să afirme că marchează un punct (de certă promisiune) pe harta tot mai diversă a ce va să fie literatura română a secolului următor. Autorul său, Iulian Boldea, este un nume cunoscut; poet și critic cu experiența scrisului continuu, el e deja o prezență în spațiul literar românesc, o voce distinctă și sigură, stăpână și seducătoare. Subintitulată *Orientări în literatura română de azi*, cartea sa demonstrează nu doar o bună cunoaștere a fenomenului literar actual; ea schițează profiluri cu pasiunea unui jucător. Paginile lui Iulian Boldea nu sunt cele ale unui judecător sever, ci mai degrabă ale unui martor încântat de sărbătorile textului. Iar spațiul pe care îl creează este unul de caldă bucurie, cu discreții și disciplini dintre cele mai seducătoare. (**Diana Adamek**)

Echinoxist de deceniu nouă, Iulian Boldea este unul dintre cei mai activi critici de azi. Publică studii critice, eseuri, cronici literare, dar și poeme în mai toate revistele literare. Cărțile sale de critică și istorie literară sunt sobre și exacte, cu o cumințenie foarte elaborată a descrierilor. Lecturile sunt mai degrabă inventare de scriitori, teme, subiecte, motive, idei literare decât propuneri de perspective inedite. Stăpân pe instrumentarul său, i se supune fără a intra în conflict cu lecturi străine – le înregistrează calm și pedant, cu o gravitate de școală ardeleană în atitudine. Nu și le asumă niciodată integral, dar nici nu le respinge. Cărțile sale ascultă doar de propriul proiect în lucru. Acestuia e gata să-i facă oricâte concesii, până la a-și pune în pericol valabilitatea enunțurilor. (**Irina Petraș**)

Ștefan BOLEA (n. 13 octombrie 1980, Baia Mare) Poet, eseist, prozator. Liceul Mihai Eminescu, Baia Mare, 1999; Facultatea de Studii Europene (UBB), 2003; Facultatea de Filosofie (UBB), 2006; Masterat de Studii Americane (UBB), 2007; Doctorat de Filosofie (UBB), 2012; Doctorand la Litere (UBB), 2013 – prezent. Debut absolut în *Apostrof*, Nr. 4/2003, poezie. **Volume**: *Ontologia negației*, studiu, 2004; *Război civil*, poezie, 2005; *Noaptea instinctelor*, poezie, 2009; *Gothic, poezie,* 2011; *Existențialismul astăzi*, studiu, 2012; *Introducere în nihilismul nietzschean*, studiu, 2012; *Caietul Roxanei și alte jurnale*, 2013. A colaborat la periodicele: *Apostrof, Tribuna, Steaua, Ca și Cum, Poezia, Euphorion, Discobolul, Antiteze, Poesis, Atelier, Mozaicul, Tiuk, Sisif, Respiro, E-Leonardo, LiterNet.*

pentagrama: *am fost acul din seringa lui morrison / glonțul înghițit de cobain / balustrada care s-a rupt cu schumann în rin / caii biciuți pe care i-a îmbrățișat nietzsche la torino / stiloul care s-a spart în mâna lui cioran // / am fost pumnul zdrelit din fața lui tyler / toporul lui raskolnikov / inelul lui sauron / palmele maculate ale lui macbeth / suflet din sufletul de rechin al lui maldoror // fiecare dorință întunecată îți vine de la mine / și-n fiecare miez de noapte / îți șoptesc la ureche / adevăratul meu nume, / pe care îl venerezi fără să știi // am pătruns atât de adânc în viața ta, / încât ai învățat să mă ignori // încet, pricepi că nu există vină / nu există păcat / zdrobești crisalida în care ai fost consemnat / forțezi pereții uterului în care ai fost surghiunit // încet, pășești pe calea Mea / devii, ca Mine, zeu* (*Război civil*, 2005)

Au scris despre cărțile sale: Ovidiu Pecican, Octavian Soviany, Horia Gârbea, Emanuela Ilie, Chris Tănăsescu, Gabriel Nedelea, Violeta Savu, Dorin Mureșan, Petrișor Militaru, Daniel Sur.

Tocmai excesul de recuzită transformă însă poemele din volum într-o parodie (mai mult sau mai puțin voluntară) a reportajului mizerabilist cultivat de poeții promoției 2000, lăsând în cele din urmă sentimentul mistificării, al farsei enorme, în timp ce poetul pare a da în permanență cu tifla unui cititor tot mai derutat, care nu mai știe dacă autorul glumește sau vorbește serios, dacă

are de-a face cu un nihilist autentic sau cu un parodist care demontează mecanismele liricii autenticiste, și-i caricaturizează cu vervă lucrurile comune. (**Octavian Soviany**).

Ștefan Bolea (n. 1980) are multe lucruri în comun cu acești poeți, dar spre deosebire de Vakulovski, de pildă, el nu a fost forțat să treacă granița de est, ci a traversat-o pe cea de vest, intelectual, prin studiile sale filosofice și politice și interesul pentru filosofii și literaturi occidentale... și fizic, prin bursele de studii. Ca rezultat, radicalismul lui vine consolidat pe un număr de straturi de cultură înaltă... și cultură joasă, pop, mai ales în zona cinema și a videoclipului (iar aici miza fiind, paradoxal, tocmai descoperirea unor valențe poetice „noi" în aceste medii, așadar inclusiv speculare lor literară), iar între acești doi poli și folosindu-se de ambii, dimensiunea politică istorică și contemporană, realitatea secularizantă a consumerismului, a kitsch-ului, și chiar și cea ecologică. (**Chris Tănăsescu**).

Ștefan Bolea, Andrei Marga, Ormeny Francisc

Cred că aici Ștefan a intrat (nu știu dacă intenționat, dar tind să cred că da) pe teritoriul Pentateuhului, în cadrul ceremonial al relaționării cu Dumnezeu. Pe altarul din fața Cortului Întâlnirii, evreul aducea de obicei jertfe care îl substituiau în moarte. Prin intermediul poeziei, Ștefan își construiește un sine, unul alterat de lume, pe care, în mod repetat, îl sacrifică, îl arde, țintind purificarea. Iar tensiunea pe care cititorul o resimte (lirică, da) se datorează nereușitei acestui act sacrificial (**Dorin Mureșan**)

Parte a unei teze de doctorat, cartea discutată aici aduce sub reflectoare un reprezentant al noii generații de parteneri neresemnați ai ideației, răscumpărând, în parte, impresia pe care autorul acestor rânduri a avut-o cu destule alte prilejuri, anume că unii autori confundă ucenicia cu obediența ideatică și cu drumurile îndelung bătătorite. Este de sperat că după exercițiile de virtuozitate pe care tezele de doctorat le presupun prin însăși natura lor, Ștefan Bolea va asculta și mai detașat de orice convenționalism vocea propriei vocații, înzestrând cultura noastră cu acele plonjări libere în spațiul reflecției pe cont propriu fără de care am rămâne mai săraci încă o generație. (**Ovidiu Pecican**).

Ion BOLOȘ (n. 20 mai 1949, Fărcașa/Maramureș). Prozator. Facultatea de Medicină, Cluj (1974). Debut absolut cu proză în *Luceafărul* (1968). **Volume**: *Fântâna vulturilor*, 1978 (Premiul de debut al Editurii Dacia); *Întoarcerea fiilor*, roman, 1982; *Vizitele necunoscutei*, povestiri, 1983; *Călători ca apele,* roman, 1986; *Iubește-ți clipa*, roman, 1991; *Despre societatea vitelor eroine*, roman, 1996; *În numele tatălui,* 2009.

Au scris despre cărțile sale: Mircea Popa, Ioana Bot, Radu G. Țeposu, Cornel Munteanu, L. Ulici, Constantin Cubleșan etc.

O alianță între observația realistă de tradiție ardelenească și sondarea stărilor tulburi sau imponderabile reușește Ion Boloș, medic de profesie, prin revelarea surselor ancestrale și a resurselor psihologice ale comportamentului personajelor. (**Laurențiu Ulici**)

Ion Boloș epicizează fapte cotidiene într-o narațiune realistă, urmând tradiția prozei ardelenești, adesea într-un limbaj colorat. Nu este un stilist, dar are o bună observație a caracterelor, realizând personaje vii, autentice. Experiența medicală îl stimulează și oferă substanță cărților sale. (**Constantin Cubleșan**)

Ștefan BORBÉLY (n. 31 octombrie 1953, Făgăraș /Brașov). Critic și istoric literar, eseist. Facultatea de Litere a UBB Cluj-Napoca (1976). Doctorat, 1999, cu teza *Paradigma eroic-antieroic ca fapt de cultură și civilizație*. Debut absolut cu un eseu despre Eminescu în *Echinox,* 1974. Bursier multiplu al Colegiului Noua Europă din București, a beneficiat de stagii de pregătire în Marea Britanie (Oxford, 1999: *East European Scholar*), Statele Unite și India: bursier Fulbright în 1992, la Indiana University, Bloomington; *visiting fellow* la New York, Columbia University, respectiv la Institute for Psychohistory (1997, 1999, 2000), la University of North Carolina, Chapel Hill (2001) și la Jawaharlal Nehru University din New Delhi (Institute of Advanced Study, 2009). **Volume**: *Grădina magistrului Thomas*, eseuri, 1995; *Xenograme*, 1997, *Visul lupului de stepă,* eseuri, 1999; *De la Herakles la Eulenspiegel. Eroicul*, 2001; *Opoziții constructive*, 2002; *Matei Călinescu. Monografie*, 2003; *Cercul de grație*, 2003; *Proza fantastică a lui Mircea Eliade. Complexul gnostic*, 2004; *Mitologie generală* I, 2004; *Despre Thomas Mann și alte eseuri* (2005), *O carte pe săptămână* (2007), *Pornind de la Nietzsche* (2010), *Existența diafană* (2011), *Homo brucans și alte eseuri* (2011), *Civilizații de sticlă. Utopie, distopie, urbanism* (2013). Traduceri: Rácz Győző, *Rațiune și frumos*. Studii și eseuri, 1984; G.M. Tamás: *Idola tribus* (în colab.). A colaborat la *Liviu Rebreanu după un veac,* 1985; *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu,* 1991; *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice,* 1994; *Dicționarul scriitorilor români,* 4 vol., 1995-2001*; Dicționarul analitic al operelor literare românești*, 4 vol. 1998-2002; *Insula. Despre izolare și limite în spațiul imaginar,* 1999; *New Europe College Yearbook 1996-1997,* 2000; *Dicționarul esențial al scriitorilor români,* 2000; *Mircea Eliade La țigănci, în cinci interpretări,* 2001 etc. A coordonat volumele: *Experiența externă,* 1999; *Ion Pop – șapte decenii de melancolie și literatură* (2011). Membru al *Colectivului de Editare* (*Contributing Editor*) al *Revistei de Psihoistorie* (*The Journal of Psychohistory*), New York; al *Centrului Cultural European* (Cracovia, Polonia); al *Modern Language Association* (USA); al *American Historical Association* (USA) etc. *Certificate of Honour for Scholarly Achievement în Psychohistory*, International Psychohistorians Association, New York, NY, June 1997. A colaborat la periodicele: *Echinox* (redactor – 1974-76; 1990-93; co-director – 1993-2000)*, Vatra, Apostrof, Contemporanul, 22, Observator Cultural, Convorbiri literare* etc. Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor (1995); Premiul „Lucian Blaga" al Academiei Române (2012).

„...A trebuit să vină cultura post-nietzscheană a plăcerii – opusă datoriei și coerciților de tot felul –, pentru ca Charles Fourier să fie reconsiderat și divinizat ca precursor. Ideea de bază a lui Fourier este că Civilizația se află în mod necesar în stadiul său ultim, agonic și disolutiv, fiind pe cale de a ceda locul unei noi Vârste Umane, cea a Armoniei. Înainte de a fi un visător și un mistic, Fourier și-a dorit cu tot dinadinsul să fie un om de știință, capabil să calculeze scrupulos totul, inclusiv jocul aparent imprevizibil al caracterelor umane. În consecință, matematica fourieristă și-a propus să demonstreze că tranziția civilizațională e inevitabilă și că ea e relevantă doar dacă se poate susține cu rigoarea unor cifre eliberate de orice suspiciune. Organizatorul falansterului era un pedant crispat, fără să fie lipsit de inteligență. „Bricoleur" la masa sa de lucru, „nu prea mare cititor de cărți", ura Revoluția Franceză (*considerând anul 1793 „o catastrofă"*)*, dar iubea, în schimb, pisicile și mai ales florile, cărora le-a acordat o atenție specială încă din copilărie. Charles Pellarin povestește în „Sfânta Scriptură a mișcării fourieriste", monografia sa Vie de Fourier, publicată imediat după trecerea la cele veșnice* (*și armonioase*) *ale Maestrului, că, încă fraged fiind, dar plin de iubire pentru tot ce nu e omenesc, Fourier și-ar fi umplut podeaua camerei cu ghivece până la refuz, degradând inevitabil tot stabilimentul. Era faimos pentru faptul că nu râdea niciodată, nutrind, totodată, o pasiune excentrică pentru matematică, ivită din convingerea că universul e o entitate newtoniană, armonioasă* (*harmonia coelestis*)*, pe deplin inteligibilă dacă îi descoperi „cifrul". În consecință, Fourier era de părere că nimic nu se articulează la întâmplare, „magnetismul" universal al lucrurilor fiind vizibil atât la nivel social, cât și urbanistic. Contemporanii povestesc admirativ că Fourier avea întotdeauna la el un metru, cu care măsura maniacal toate edificiile și parcurile care îi plăceau..."* (*Civilizații de sticlă*, cap. 7)

Au scris despre cărțile sale: Adrian Marino, Marin Mincu, Dan C. Mihăilescu, Irina Petraș, Ion Pop, I. Simuț, Paul Cernat, Aura Christi, Constantina Raveca Buleu, Andreea Răsuceanu etc.

Mircea Muthu, Ștefan Borbély, Nicolae Breban

„Prin opera de cercetător și culturolog avizat, Ștefan Borbély devine un exemplu important de integrare a criticii noastre postdecembriste în sfera hermeneuticii europene." (**Marin Mincu**)

„Condus de un spirit superior, Ștefan Borbély așează în oglinda de litere a textului propria fascinație iscoditoare, care printr-un truc cărturăresc, de profesor cu vocație, se transmite, rândurile scrise, comparațiile, incursiunile în opera rilkeană sau în cea thomasmanniană, convertind noi adepți spre fascinantele tărâmuri nietzscheene." (**Aura Christi**)

„Spiritul ludic al lui Ștefan Borbély găsește în opera lui Tho-

mas Mann spațiul predilect de manifestare. Pendulând între Schopenhauer și Nietzsche, autorul își concentrează analiza asupra tezei artisticității dionisiace, angrenând în demersul său elemente de mitologie comparată, care trădează nu numai capacitatea autorului de-a se mișca în spații culturale multiple, ci și preferința lui pentru formule sibilinice, a căror rearanjare – coerentă cultural – se dovedește a fi cât se poate de benefică în economia discursului." (**Constantina Raveca Buleu**)

Ștefan Borbély nu investește mai puțină energie în critica de întâmpinare și își joacă fiecare ipostază scripturală cu maximă seriozitate. Informat în detaliu și sensibil la nuanțe, criticul se instalează cu ușurință în textele cărților pe care le alege spre comentare. Majoritatea eseuri, sinteze, critică literară. […] Lăsând impresia că orice subiect abordat are avantajul unei precedente specializări sau măcar al unei minime, dar temeinice documentări, criticul echinoxist se dovedește un bun cititor și un comentator care îți câștigă instantaneu încrederea. Cronicile sale, de dimensiuni variate, sunt un model de prezentare cvasicompletă (spre avantajul necunoscătorilor respectivelor cărți) însoțită îndeaproape de un foarte exact examen critic. Acest echilibru, niciodată instabil, pledează în subsidiar pentru o formulă pe cât de clară, pe atât de eficientă a foiletonisticii. Comentariile lui Ștefan Borbély fiind, de fapt, excelente introduceri critice, expozitive și evaluative în egală măsură. (**Marius Chivu**)

Ștefan Borbély a ajuns la o artă a disecării ideilor vecină cu măiestria chirurgului legendar în stare să strecoare bisturiul în interstiții și să decupeze, să amănunțească, să dezvăluie taine fără a provoca sângerări. (**Irina Petraș**)

Echinox 45: Ioan Moldovan, Ștefan Borbély, Ion Simuț, Dinu Flămând, Ion Pop, Marius Lazăr, Traian Ștef

"Deși eseistul și comparatistul clujean ne-a rezervat, pînă acum, destule delicatese, nu mă așteptam la un asemenea tur de forță prin istoria proiectelor europene de „societăți transparente". Cartea are o densitate intelectuală potențată nu doar de spectacolul analizelor, ci și de șarmul narativ." (**Paul Cernat**).

Mircea BORCILĂ (n. 13 septembrie 1942, Secu-Cuptoare/Caraș Severin). Lingvist, poetician. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Doctorat în 1980. Președinte al Societății Culturale Lucian Blaga. **Volume**: *Poetica americană,* 1981, în colaborare cu Richard McLain; *Studii de stilistică, poetică, semiotică*, I-V, 1981-1987, co-editor. Prezent în numeroase volume colective.

O remarcabilă inițiativă a profesorului Mircea Borcilă și-a găsit de curând concretizarea într-un volum cu noi și ample deschideri pentru înțelegerea operei lui Lucian Blaga. Intitulat *Eonul Blaga. întâiul veac*, el cuprinde o bună parte dintre comunicările prezentate la Simpozionul științific dedicat Centenarului Blaga, manifestare organizată la Cluj de Societatea Culturală Lucian Blaga, cu scopul „de a încerca, la acest moment aniversar, o aproximare a stadiului marcat de câmpul exegetic, în cuprinderea lui cea mai largă, în efortul de fixare și evaluare a principalelor dimensiuni ale personalității și creației acestui gigant al culturii române". […] Disociind poetica blagiană a culturii de teoria neokantiană a formelor simbolice, Mircea Borcilă atrage atenția asupra faptului că soluția propusă de gânditorul român se deosebește în mod net și de opțiunile filosofiei hermeneutice contemporane, diferențierile având ca suport nu doar separarea celor două domenii ale metaforicului, ci și înțelegerea fundamental diferită a „funcției" creator-culturale. Teza blagiană, subliniază Mircea Borcilă, „integrează constitutiv în semantica metafore1 poetice, creatoare de lumi, capacitatea intrinsecă de depășire imaginativa a oricăror limite impuse de conceptualizările anterioare și de orice cunoaștere sau structurare a experienței în lumea dată". (**Diana Adamek**)

Horia Bădescu, Basarab Nicolescu, Mircea Borcilă, Dorli Blaga

Cosmin BORZA (7 iunie 1983, Ineu/Arad). Critic literar, eseist. Facultatea de Litere a UBB Cluj-Napoca (2005). Doctor al Facultății de Litere din Cluj-Napoca, UBB, cu o teză despre poezia lui Marin Sorescu (coord. Ion Pop). A colaborat cu eseuri, cronici și recenzii la *Echinox*, *Steaua*, *Verso*, *Vatra*, *Cultura*, *Dilemateca* etc.

„poemele [lui Marin Sorescu] ilustrează coerența și complexitatea unuia dintre puținele proiecte poetice românești ce respinge fetișizarea forței creatoare a inspirației/intuiției artistice pentru a se legitima printr-o conștiință teoretico-estetică substanțială. Conștient că tradiția interbelică nu mai poate fi revitalizată decât din ipostaze susceptibile de epigonism, trăind cu anxietatea influenței aplatizante a „realismului-socialist" și, mai ales, captiv între două momente preponderent aurorale din evoluția liricii românești – căci nu doar majoritatea „șaizeciștilor" trăiește fervoarea descoperirii universului și a poeziei ori libertatea comunicării nelimitate a unei interiorități expansive, ci și „optzeciștii" se legitimează printr-un limbaj întemeietor (*oricât de livresc-intertextual ori de polifonic*) *ce instituie lumi fabuloase, conferind sensuri infinite realului –, Marin Sorescu se vede chemat să configureze contrapartida apocaliptică. Poezia sa va înscena repetitiv-manierist atât tentativele sisifice ale artisticului de a releva căi tot mai directe și mai incisive de reprezentare a unei umanități marcată la rândul ei de pierderea identității și de vidarea interiorității, cât și drama revelării imposibilității oricărui tip de reprezentare literară autentică"* (din rezumatul tezei de doctorat *Marin Sorescu – fețele tranzitivității*)

Teodor BOȘCA (5 februarie 1922 Cluj – 3 octombrie 1987 Cluj-Napoca). Traducător, critic literar, dramaturg. Facultatea de Filologie Modernă Cluj-Sibiu. Doctor în filologie cu teza *Ugo Foscolo și preromantismul european*, 1975. Debut absolut în 1974 cu traduceri în *Tribuna.* Premiul Uniunii Scriitorilor în 1974 pentru traducerea sonetelor lui Shakespeare. **Volume**: *Stupii cu pricina*, piesă într-un act., 1962; *Când ghitara-i de prisos*, 1963; *Dănilă o ia razna*, 1963; *Judecata*, 1964; *Curcubeul negru*, 1969. **Traduceri**: Frederik Antal, *Clasicism și romantism și alte studii de istoria artei*, 1971; Shakespeare, *Sonete*, 1974; *Poezia trubadurilor provensali, italieni, portughezi, a truverilor și a minesängerilor în versiune originală și în traducere*, 1980; *Poezia preromantică în Anglia, Franța, Germania, Italia și Spania*, antologie poliglotă, traduceri, cuvînt înainte, prezentări și note de Teodor Bosca (ediție realizată de Laszlo Alexandru), 2007.

Au scris despre cărțile sale: Mircea Tomuș, Liviu Petrescu, Marian Papahagi, I. Pulbere, Mircea Popa, Laszlo Alexandru.

Deținând competența filologului poliglot și finețea analitică a istoricului literar, B. se face cunoscut ca traducător de excepție al *Sonetelor* lui Shakespeare (1974; Premiul Uniunii Scriitorilor), traducere integrală care încearcă să restituie în românește nu numai sensurile originalului, dar și culoarea lexicului și plasticitatea versului. O a doua transpunere, la fel de izbutită, este *Poezia trubadurilor provensali, italieni, portughezi, a truverilor și minnesängerilor* (1980). (**Mircea Popa**)

Teodor Bosca (1922-1987) a fost unul din marii poligloți ai lumii literare postbelice a Clujului. Provenit dintr-o familie foarte strîmtorată, a cîștigat prin merite proprii o serie de burse cu care s-a întreținut în timpul studiilor, absolvind Universitatea din Cluj-Sibiu în specialitatea filologie modernă (1945). Profesor la Liceul „G. Barițiu" din Cluj, iar apoi conferențiar universitar la Facultatea de Filologie clujeană (din 1961 pînă la deces), a predat cursuri de limba latină, engleză, franceză și italiană, de literatură universală și comparată. Excelent cunoscător al limbii germane, spaniole și maghiare, stăpînind limba portugheză, s-a interesat de aspectele medievale ale limbii provensale. Doctor în Filologie cu o lucrare dedicată lui Ugo Foscolo. Veleități de dramaturg în anii '60. Este adeptul traducerii literare de o extraordinară fidelitate față de nuanțele originalului. Dă cea mai importantă transpunere din *Corbul* lui E.A. Poe. Traducerea lui W. Shakespeare, *Sonete*, Cluj, Ed. Dacia, 1974, volum bilingv reproducînd în facsimil ediția princeps din 1609, are succes pe plan internațional și este recompensată cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România. (**Laszlo Alexandru**)

Ioana BOT (n. 3 mai 1964 Cluj). Critic și istoric literar, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca (1986). Doctorat cu teza *D. Caracostea, teoretician și critic literar* (1997). Debut absolut în *Echinox*, 1982. **Volume**: *Eminescu și lirica românească de azi*, 1990 (Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor); *Trădarea cuvintelor. Eseuri de poetică*, 1997; *D. Caracostea, teoretician și critic literar*, 1999; 2001; *Poezia patriotică românească*, antologie, prefață, dosar critic, comentarii, note și bibliografie de IB, 2001; *Histoires littéraires. Littérature et idéologie dans l'histoire de la littérature roumaine*, 2003 (Premiul Henri Jacquier al Centrului Cultural Francez); *Semne de carte. Eseuri de istorie literară românească*, 2004, *Jurnal elvețian. În căutarea latinei pierdute*, 2004. *Sensuri ale perfecțiunii*, eseu de poetică istorică, 2006; *Eminescu explicat fratelui meu*, critică literară, 2012. Prezentă în Volume colective: *Rebreanu după un veac*, Mircea Zaciu (coord.), 1985; *Le fantastique aux carrefour des arts*, Rodica Lascu Pop (coord.), 1998; *Cercetarea literară azi. Studii dedicate profesorului Paul Cornea*, Liviu Papadima și Mircea Vasilescu (coord.), 2000; *Experiența externă*, Ștefan Borbély (coord.), 2001; *Mythes et symboles politiques en Europe Centrale*, Chantal Delsol, Joanna Nowicki, Michel Maslowski (coord.), Paris, 2002; *La France et l'identité nationale roumaine*, Ramona Bordei Boca (coord.), Dijon, 2002; *Giordano Bruno e il Rinsacimento quale prospettiva verso una cultura europea senza frontiere*, Smaranda Bratu Elian (ed.), 2002; *Nation and National Ideology. Past, Present and Prospects*, Irina Vainovsiki-Mihai (ed.), 2002; în Cristina Papa, Giovanni Pizza, Filippo M.

Zerilli (coord.), *La ricerca antropologica în Romania. Prospettive storiche et etnografiche*, Napoli, 2003 etc. Editor la *I. Em. Petrescu, Cursul Eminescu,* 1991*,* 1993*; I. Em. Petrescu, Eminescu – Poet tragic,* 1994*; I. Em. Petrescu, Molestarea fluturilor interzisă,* 1998 și la seria de autor *Ioana Em. Petrescu* de la Casa Cărții de Știință (împreună cu Adrian Tudurachi). Traduce din Laurent Jenny, Charles Mauron, Wolf Lepenies*.* Colaborează la *Dicționarul analitic de opere literare românești,* 4 vol., 1998-2002, și la *Who's Who în Contemporary Women's Writing*, 2000. A colaborat la periodicele: *Echinox, România literară, Tribuna, Steaua, Secolul 20, Euphorion, Dilema veche, Dilemateca, Studia Universitatis Napocensis, Seriae Philologica, Transylvanian Review, Slavic Almanach* (Univ. of Witwatersrand), *La licorne* (Univ. de Poitiers)*, Romania Orientale* (univ. La Sapienza din Roma), *New Europe College Annuaries* etc.

„Așa cum vă explicam în episodul anterior al discuției noastre de ce nu am avut dreptul la pașaport și, deci, nu am ieșit din țară niciodată înainte de 1990; sau de ce m-am luptat (*cu mine însămi, în primul rînd: credeți că e* funny *să învești de-un 10 la Economie politică?*) *să fiu șefă de promoție la terminarea facultății, sau de ce am ajuns să predau româna la școala unui orfelinat uitat de Dumnezeu, cred că alegeam mereu, dintr-o paletă tot mai îngustă de posibilități, „răul cel mai mic" pentru viața mea* (*profesională și privată, deopotrivă*)*, fără să abdic de la niște principii morale fundamentale. Aceste principii cred că familia mea mi le-ar fi transmis oricum, în orice fel de lume am fi trăit. În numele acestor principii, ale căror cărămizi s-au așezat în mine mult înainte de „formarea profesională", de „cariera unui filolog în comunism" sau de alte circumstanțieri similare, în numele lor și pentru că ele erau bine clădite, m-am regăsit fără probleme după comunism, în lumea liberă. Ele n-au nimic spectaculos. Încep cu „să nu furi, să nu minți, să nu rîvnești la lucrul altuia, să îți cinstești părinții", chestii de-astea, simple și vechi, dar, vai, cît de greu de respectat…*

Foto: Ștefan Socaciu

Continuă cu o insistență particulară asupra coerenței de sine (*de mine*)*, grija ca eu să semăn, în orice clipă a vieții mele, oricît de privată sau oricît de publică ar fi ea, cu mine însămi. Să mă recunosc în oglindă. Și să pot adormi liniștită, fără să îmi fie frică sau rușine de ceea ce am făcut peste zi. Așa se trăia în jurul meu, firesc, „la firul ierbii". Asta am văzut, asta am repetat la rîndul meu, asta a ieșit. De aceea nu cred în povestea cu epocile care „ne strică", „ne îmbolnăvesc moral", la nivel individual. Fiecare din noi este – în orice epocă – ceea ce a fost educat/format să fie. Abia după aceea intervin circumstanțele istorice: care permit anumitor calități sau defecte morale să se dezvolte, reprimîndu-le pe altele. În unele epoci și lumi, hoții și borfașii beneficiază de onorurile societății și de luminile scenei, oamenii cinstiți stînd deoparte sau chiar ascunzîndu-se, croindu-și spații private în care să poată respira, etc. etc. În orice context le e dat să trăiască, eu cred că oamenii sunt, funciarmente, aceiași."* (fragment dintr-un dialog al rubricii *Dialoguri pe net*, cu Daniel Cristea-Enache, noiembrie, 2013)

Au scris despre cărțile sale: Ioana Em. Petrescu, Mircea Mihăieș, Ion Simuț, Petru Poantă, Ion Buzera, Gabriela Duda, Ștefan Borbély, Mircea Anghelescu, Irina Petraș, Al. Cistelecan, Dan C. Mihăilescu, Ioana Pârvulescu, Andrei Terian, Alex Goldiș, Adrian Tudurachi, Mihaela Ursa, Cosmin Ciotloș, George Neagoe.

La Litere, cu Adrian Popescu, Irina Petraș, Mihaela Ursa, Horea Poenar, Adriana Stan

Ioana Bot este, în unele privințe, corespondentul feminin al lui Marian Papahagi, cu toate că majoritatea apropiaților săi i-o fixează drept model intelectual pe Ioana Em. Petrescu, al cărei cult, ce-i drept, îl întreține cu devoțiune. Comparînd-o cu Marian Papahagi, mă gîndesc în primul rînd la naturalețea, cu totul specială, de a exista în marea erudiție. Ioana Bot se simte prin vastele bibliografii ca peștele în apă. Cultura a devenit pentru ea un mediu de existentă, și nu o formă de asceză. Erudiția ei se alimentează din cîteva culturi prin limba de origine a fiecăreia: franceză, engleză și americană, italiană, germană, finlandeză. E ca și cum ar

trăi într-o casă luxuriantă cu ferestrele mereu deschise și aflată într-o amiază eternă. Dar nu confortul intelectual în sine contează, ci intensitatea și grația locuirii. În ciuda acestui „cosmopolitism" cultural, Ioana Bot și-a dezvoltat sentimentul viu și foarte activ al apartenenței la spiritualitatea românească. Deși pretutindeni *acasă* în cultura mare a lumii, casa ei onirică, identitară și referențială rămîne cultura, respectiv literatura română. (**Petru Poantă**)

Cartea Ioanei Bot *Histoires littéraires. Littérature et idéologie dans l'histoire de la littérature roumaine*, 2003, se mărturisește ivită din nevoia de a răspunde prietenilor occidentali la întrebarea „cum poate fi cineva român". Pot să cred că așa stau lucrurile, deși nu-mi imaginez occidentalii foarte preocupați de certurile noastre dâmbovițene. Mi se pare mai degrabă plauzibilă răzbunarea unei exasperări. Minte limpede, exactă și subtilă deopotrivă, puțin dispusă la compromisuri, Ioana Bot vrea să explice „pe înțelesul tuturor" cum stau lucrurile. Pe înțelesul tuturor românilor. […] Autoarea caută desenul ascuns în forfota păguboasă a suprafețelor punând la bătaie, nepărtinitoare, toate instrumentele. Distinge tipologii, succesiuni de fenomene, personalități, mișcări și grupuri literare. Le vede deopotrivă în legătură cu împrejurul lor istoric, ideologic, social, dar și în autonomia lor indiscutabilă, cea care le apără valabilitatea. […] E meritul indiscutabil al Ioanei Bot că nu confundă *istoria* cu *vremile* și nici nu-i pretinde celei dintâi o majusculă impunând obediență. Știe că nu de calitatea timpului istoric ori a sistemului politic depinde calitatea operei. Ignoranța și tăcerea sunt ambele vinovate de distorsiunea imaginii de sine a românului. (**Irina Petraș**)

Lecturînd productiv elemente care rămîn pentru mulți alți „deconstructori" prilejuri de pură negare (cum ar fi ideea de „clișeu", sau chiar accepția modernă a „mitului"), Ioana Bot reușește să rămînă, cum și mizează de altfel, precisă și nu „spectaculoasă", departe de partizanatele teoretice ușor de asumat. Mai interesante decît „vindecarea" bolilor naționale sînt pentru autoare înțelegerea acestora și apoi descrierea lor cu argumente abundent documentate. (**Mihaela Ursa**)

Horia Bădescu, Ioana Bot, Petru Poantă

Ioana Bot se impune prin soliditatea construcțiilor, rigoare academică și o anume severitate structurală dovedită chiar în alegerea subiectelor. Nu i-aș reproșa însă acea lipsă a unei „infuzii de neliniște" denunțată de alți cronicari. Aceasta pentru că, în ciuda tăieturilor precise, ea are vocația confesiunii, în umbrele de seară ale siguranței aprinzându-se sensibilități ce sfidează obișnuința de a ceda prioritatea rigorilor, disciplinei și cerințelor arborescente și expansive ale „academismului". Dincolo de toate aceste figuri de stil, ce ar convoca în spectacolul scriiturii Ioanei Bot, impetuozitatea și soliditatea aisbergului ca și febrele și irizările de curcubeu ale salamandrei, nordul adică și sudul, rostirea răspicată și insinuarea, constanța și trădarea (cuvintelor) […] Ioana Bot este cred, unul dintre cei puțini hărăziți să reziste asaltului informațiilor, dintre cei chemați să le dea alt chip și alte numiri. Metodică, sintetică, netulburată, sistematică, coerentă, corectă, Ioana Bot se impune deopotrivă prin rafinamentele unei scriituri fascinate parcă de un soare cald, al sudului. (**Diana Adamek**)

Nicolae BOT (6 decembrie 1929, Luminiș/Sălaj – 23 februarie 2008, Cluj-Napoca). Folclorist. Facultatea de Filologie la Cluj. **Volume**: *Activitatea de folclorist a lui I.G. Sbiera* (1967), *Strigarea zorilor în Banatul iugoslav* (1968), *Lirica populară în Ardeal* (1968), *Cînepa în credințele și practicile magice românești* (1970), *Contribuții la studiul cîntecelor de seceriș* (1971), *Funcțiile agrare ale colindatului* (1977), *B.P Hasdeu, Studii de folclor*, 1979 (ediție îngrijită de...); *Cântecele cununii. Texte poetice alese, antologie*, 1989; *Studii de etnologie* (ed. de Ioana Bot și Ileana Benga, 2008).

Nicolae Bot a fost unul dintre oamenii providențiali ai studenției noastre. Cald, ceremonios și stilat, așa cum numai universitarii interbelici puteau fi, cultiva prietenia celor mai tineri asemenea unui rit de inițiere bidirecțional, din care noi aveam multe de învățat, iar Dumnealui extrăgea mereu noi rezerve personale de vitalitate. Preda cursul de ritualistică și de folclor al obiceiurilor la Filologia din Cluj, introducându-ne cu precauție în teme ilicite pe atunci – cum erau cele de magie sau cele de hermeneutică antropologică, în care numele lui Mircea Eliade era des pomenit –, în timp ce, de unul singur, se ocupa în principal de rituri funerare, trecând printre specialiști ca somitatea națională principală în domeniu. Perfecționist desăvârșit, tandru culegător de folclor sau foarte cultivat cititor de arhive – calități dificil de dobândit, a căror etică încerca să ne-o transmită și nouă, în lungi sesiuni decomplexate petrecute în arhiva Institutului de folclor din Cluj sau cu prilejul unor antologice deplasări pe teren în Sălaj sau Țara Oașului, unde se lucra la o monografie interdisciplinară, niciodată finalizată –, a publicat relativ puțin, cu precădere în almanahuri și volume colective specializate, considerând că volumul de autor e un „dar" pe care încă nu-l merită. (**Ștefan Borbély**)

Gabriel BOTA (n. 13 aprilie 1982, Orăștie jud. Hunedoara). Poet, eseist. Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Filosofie, 2005. Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie, Masterat în „Sociologie politică", 2006. **Volume:** *Diavoli în rai*, poezie, 1999; *nu mă numesc Eu*!, poezie, 2012; *sushi*, poezie, 2014. Prezent în antologiile: „Un secol de poezie în orașul Paliei", 2011; „Clujul poeților", coord. de Horia Bădescu, 2013.

fleurs de camomille*: să număr cărțile din bibliotecă să povestim o carte pe care am citit-o amândoi să răcesc să strănut să-mi faci ceai de mușețel să mă-nfofolești bine sub plapuma de lână să respir greu să visez să am coșmaruri să mă liniștești să fie dimineață să prăjim pâine să ascultăm guerrilla să citesc reviste proaste să rup pagini să fac avioane de hârtie să zburăm în tibet să beau lapte de iac să-mi speli hainele să-mi calci cămășile să luăm lecții de dans să ne imaginăm cum o să îmbătrânim să fie iar dimineață să fie altă dimineață să ne urcăm în mașină să mergem la praga la toulouse la dublin să vizităm casa lui beckett să cred că sunt un mare scriitor să cred că tu mă crezi un mare scriitor să te țin de mână să fii uimită să am grijă de tine să ne doară picioarele să-ți cumpăr parfum și flori să ne oprim într-un pub să ne-mbătăm să râdem cu poftă să ne facem tatuaje idioate să regretăm să râdem iar să ne pierdem pe străzi să numărăm stele și alte nimicuri să mă dai cu cremă pe față să-mi adormi pe umăr să-mi amorțească umărul să mă trezesc primul să pun de cafea să mă certi că fumez să mă las de fumat să fii dezamăgită că iar fumez să-mi spui că n-o să-mi mai vorbești să mă amenințI să te mint să-mi vând mașina să mă rad în cap să ne plictisim să am crize identitare să învăț swahili să uit tot ce e de uitat să-ncerc să-mi aduc aminte să te strig să vin să nu plec să nu pleci să aștept să-mi crească părul să mă liniștești să gătim sâmbăta să vină prieteni la cină să bârfim să te văd în rochia ta albastră să-ți dau jos rochia albastră să-ți adulmec cu buzele pielea să-ți desenez imagini vulgare pe piele să te iubesc să uităm să uităm să uităm să fie iar dimineață să număr iar cărțile din bibliotecă să le fi citit amândoi pe toate să răcești să-ți fac ceai de mușețel să te-ntreb dacă mă mai iubești să adormi să adorm să o iau de la capăt în fiecare zi să trăiesc precum aș vrea*

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Ștefan Manasia, Titu Popescu, Ioan Es. Pop, Ion Mureșan

La Gabriel Bota, nu o re-sentimentalizare minoră a discursului se petrece, ci o recuperare a emoției și a înfiorării, esența însăși a poeziei. Poemul nu înregistrează nervos-apatic inventare de obiecte disparate sperând că alăturarea lor în poem ar putea înmuguri legături, înțelesuri, ci iese în întâmpinarea cioburilor zilei cu sentimentul unei cald-umide consubstanțialități și cu o neobosită interogare a totului prin mai multele științe și arte ale vremii, toate acceptând relantiul metaforal… (**Irina Petraș**)

Textele consacră o lume a principiilor vitale amestecîndu-se precum în DAO pe care cel înțelept le admiră și le acceptă, indiferent de efectele lor. Universul este auroral, enigmatic, organic, aburos. Atunci cînd universul acesta intră în coliziune cu mainstream-ul (postivănescian, postmodern, douămiist etc.) iau ființă oximoroane delicate: „stau cu mîinile înmuiate-n / domestos cu aromă de cocos și încerc să-mi curăț / o nouă viață…" (**Ștefan Manasia**)

…știe să se așeze la punctual succesului poetic, necăzând nici în ariditatea narativă a modernilor. Nici în catifelarea romantică a celor mai demult duși. Tranzitiv și cooperant, poetul poate visa dacă stă în visul altcuiva… (**Titu Popescu**)

Hanna BOTA (7 iulie 1968, Cluj-Napoca) Poetă, prozatoare. Liceul Sanitar, Cluj-Napoca, 1986; Licență în filologie-teologie, Universitatea din București, I.T.A., 2003; licență în teologie pastorală, Universitatea din București, I.T.A., 1999; Master în etnologie și folclor, la din București, Facultatea de Litere, 2004; Doctorand în antropologie culturală la Facultatea de Arte Plastice, Universitatea de Vest din Timișoara, din 2009. Cercetător științific, Institutul de Istorie Orală, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. **Volume**: poezie – *Candidați pentru ploaia târzie*, 1994; *Dincolo de sine,* 1997; *Ultimele poeme închipuite ale lui VV în transcriere imaginară de…,* 2003; *Elogiul pietrei*, 2004; *Jurnalul unui nabi,* 2007; *Don't play with the snakes*, 2008; antologie de poezie tradusă în engleză; *Poeme pentru Yerutonga,* 2010; *Omul și piatra*, antologie, 2013; *Poeme hindice*, 2013; proza: *Tabla de șah,* 2006; *Maria din Magdala,* 2007; *Cronicile memoriei,* jurnal, memorialistică, 2010; *Maria di Magdala,* Edizioni Moderna, Ravenna, Italia (traducerea în italiana a romanului Maria din Magdala), 2010; *Ultimul canibal,* 2011; *Dansând pe Gange,* roman, 2013. Prezentă în antologii (notate doar cele în limbi străine): *La nouthesie par la poesie*, Editura L`Harmatan, Paris, 2004, sub traducerea și îngrijirea lui Ștefan Bratosin; *Voices of contemporary Romanian poets,* Editura Sedan, 2007, Cluj-Napoca, sub traducerea și îngrijirea lui Dan Brudașcu; *Kortárs román költők*, Editura AB-Art, Bratislava, 2007, sub traducerea și îngrijirea lui Balázs F. Attila; *Szabadulás a gettóból*, Editura AB-Art, Bratislava, 2009, sub traducerea și îngrijirea lui Balázs F. Attila; *Antológia súčasnej rumunskej lyriky,* EdituraAB-Art, 2007, Bratislava, sub traducerea lui Zorán

Ardamica și Jitka Rožňová; *Tahle čtvrť je naše, Současni rumunšti básnici*, Editura AB-Art Praha/Bratislava, 2008, traducerea: Olga Chojnacka, Barbora Hartigova, Jitka Lukešová, Jiři Našinec, Lucie Szymanowska, Libuše Valentová, Tomáš Vašut; Suwon City, Korea, 2008, traducerea în coreeană de Yong-suk Park; *PESNIKI, čacajoči na angela,*Editura Apocalipsa, Ljublijana, 2009, traducerea: Zsolt Lukács. A colaborat la periodicele: *Convorbiri Literare, Steaua, Tribuna, Destine, Montreal, Canada, Cetatea Culturală, Luceafărul, Suplimentul de CULTURĂ, Dilema veche, Conștiința, Gracious Light, Review of Roumanian Spirituality and Culture, New York, Orașul, Citadela, Timpul, Poezia, Forum-V, Spații Culturale, Făclia, Curierul literar și artistic, Supliment al ziarului Curierul de Vâlcea, Mesagerul de Bistrița, Licentia Docendi, Revistă de studii din domeniul științelor socio-umane, Revista română, Accent basarabean, Urmuz.*

> *în cuvânt: din călimara profetului scăpate / soseau cuvintele / literă cu literă se furișau / stranie cale ferată / le purta fără zgomot / ziceri fără acoperiș fără căpătâi / legate una de alta prin vitregie // și-am început să construiesc / palat. turnuri se înălțau. munceam / camere de oaspeți șiroaie de sudoare ploaie / mese întinse / printre porțile deschise larg // încuietori sau lacăte n-am să fac / oricine are dreptul să se simtă acasă / în cuvânt* (din *Jurnalul unui nabi, ziua a 34-a*)

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Vasile Fanache, Mircea Popa, Bogdan Romaniuc, Cornel Ungureanu, Emil Lungeanu, Vasile Spiridon, Victor Cubleșan, Ion Soare, Mihaela Ursa, Ion Andreiță, Ion Lazu, Elena Butușină, Ioan Barbu, Ioan St. Lazăr, Ioana Dinulescu, Petre Ciobanu, Emanuela Ilie, Valeria Manta Tăicuțu, Petre Anghel, Ion Cristofor, Cornel Groza, Ion Mureșan, etc.

Alex Ștefănescu
Daniela Zeca
Claudia Fitcoschi
Hanna Bota

Hanna Bota ne propune o călătorie extraordinară, cum făceau, odinioară, eroii lui Jules Verne. Fără îndoială, totul este senzațional: de la drumul către Vanuatu, pînă la studiul „noii geografii" pe care o cartografiază călătorul, omul de știință, femeia secolului XXI. Este, desigur, omul de știință care i-a citit pe cei mari ai călătoriilor, ai antropologiei și, din cînd în cînd, vrea să și-i asocieze în călătoria „lui". Dar este și scriitorul și „aventurierul" care trăiește intens Descoperirea. Am folosit majuscula, fiindcă itinerarul pe care ni-l propune scriitorul, antropologul și omul religios Hanna Bota este o premieră absolută: niciun român n-a mai străbătut lumea în care a trăit, un timp mirabil, autoarea acestei cărți. (**Cornel Ungureanu**)

Hanna Bota nu se mulțumește cu privirea focalizată, ghidată strict de regulile științei sale, ci tentează pași lăturalnici, sensuri derivate, improvizează interdisciplinar. Ezitând bogat între poezie, proză și eseu, scrisul său se împarte între scrutarea metodică, pedantă a celorlalți și sondarea propriilor necunoscute. Mai nou, publică volume-pereche. O carte de proză apare aproape deodată cu una de poezie, reluare menită să lărgească și mai mult sensurile, să conoteze vitraliat, rupând parte dintre legăturile abia stabilite cu un timp și un spațiu anume. [...] Poemele hindice apar deodată cu romanul Dansând pe Gange (eLiteratura, 2013). Acesta din urmă, spuneam într-un cuvânt de însoțire, este un nou jurnal eseistic de călătorie, cu inserții poematice și desfășurări epice. [...] Cartea de poeme nu repetă povestea, ci îi dă o nouă lectură, mai lapidară și mai ambiguă, în căutare de esențe și învățături. (**Irina Petraș**)

Cartea aceasta este un jurnal unic, trăit intens și apoi povestit.[...] Jurnalul descrie impactul unei societăți tribale asupra femeii occidentale, întîlnirea cu „omul vechi", practicant al riturilor străvechi, cu tatuaje simbolice, cu frunze în loc de haine, care se închină la pietre sfinte și, în același timp, „omul nou", aflat încă pe drumul civilizării. În Jurnalul Hannei Bota, întîlnirea dintre omul tribal și omul civilizației moderne creează cadrul unei discuții despre identitate și alteritate. (**Bogdan Romaniuc**).

Astfel, *Ultimul canibal* devine implicit o fascinantă incursiune nu doar în lumea în destrămare a sălbăticiei, ci și în psihologia bine intenționată a occidentalului expansiv. Citind jurnalul realizezi că unul din factorii ce induce această moarte e tocmai psihologia de tipul autoarei. Dorința de a schimba în bine viața unor triburi înseamnă să le aduci la standardul de bine al unei alte culturi, a unei alte viziuni despre lume și despre sine. O canibalizare culturală în care civilizația mai avansată tehnologic, după cum știm prea bine din istorie, o înfulecă pe îndelete pe cea mai înapoiată. [...] E surprinzător cum lectura acestui volum îți poate oferi surprize despre tine, despre modul în care vei reacționa la afirmațiile scriitoarei. Hanna Bota se plasează astfel în tradiția nu foarte bogată a jurnalului de călătorie exotic românesc, continuînd tradiția lui Rumano și producînd cel mai bun volum de pînă acum. Tocmai pentru că este extrem de discutabil. (**Victor Cubleșan**)

În insulele Vanuatu, cu băștinașii

Prin intermediul personajelor sale, Hanna Bota problematizează atît tendințele actuale (lumea contemporană s-a desacralizat pentru că nu mai are precepte morale), cît și pe cele mai vechi, de accentuare a naturii umane a lui Iisus și de refuz al dublei sale naturi. [...] Autoarea pune accentul îndeosebi pe latura caracterologică a eroilor în lupta cu propria lor determinare: păcatul comis din curiozitate și iubirea virtuoasă devin cei doi poli ai tramei epice. Interpretările sale din romanul *Maria din Magdala* au împlinire metaforică și respectă sensul moralității creștine conform căreia, pentru ca viața să treacă printr-un proces de purificare, este nevoie de exercițiu al penitenței. Condiția umană dual

este luată ca bază a înțelegerii în ceea ce are ea esențial într-un timp al dezvrăjirii lumii: relația omului cu Dumnezeu, cu sine însuși, cu morala și cu iubirea. (**Vasile Spiridon**)

Pentru Hanna Bota cuvântul este înălțat la rangul unui *drept* inalienabil, el e sursa de a scrie și de a te simți acasă, în interiorul propriei sale ființe. Locuirea în cuvânt amintește de propoziția lui Heidegger, după care casa poetului este cuvântul: oricine are dreptul să se simtă acasă/ în cuvânt. Recurgerea la cuvânt înseamnă șansa de a construi, imaginar, palate, turnuri, camere de oaspeți, ploaie, tot ce-ți propui în liberă fantezie. Cuvântul nu trebuie lăsat să cadă, să ezite, să se zbuciume, să fie invadat de deșertul tehnic, golindu-l de sensibilitate: opriți zbuciumul cuvântului la jumătatea căderii. Jurnalul lui *nabi* notează scene din istoria umanității deloc banale, tensionate, într-o panoramă care atestă limitele umane și nesfârșitele încercări de a le depăși sub protecția divinității. La finele periplului său dramatic vizionarul dezamăgit nu-și pierde încrederea în sine. Ajuns la marginea lumii, *nabi* nu renunță să reia de la capăt efortul inițial: e singura șansă să rescrie istoria lumii.” Hanna Bota își legitimează talentul cu o carte memorabilă. (**V. Fanache**)

Lidia BOTE (n. 16 octombrie 1924, Feldru/Bistrița-Năsăud). Istoric și critic literar, traducătoare. Soția lui Adrian Marino. Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj (1949). Debut absolut în *Tribuna* (1959) cu un articol despre poetul belgian Verhaeren. Doctorat cu teza *Estetica lui Montaigne*, 1972. **Volume**: *Simbolismul românesc,* 1966. *Antologia poeziei simboliste românești,* 1968, 1972. **Traduceri**: Alain Robbe-Grillet, *Gumele*, 1967; Jacques Lusseyran, *Împotriva profanării eului*, 1993. A colaborat la „Jurnalul literar", „Ramuri", „Steaua", „Tribuna", „România literară".

Au scris despre cărțile sale: Doina Graur, Mircea Anghelescu, Gabriela Drăgoi, Nicolae Manolescu, Marian Popa.

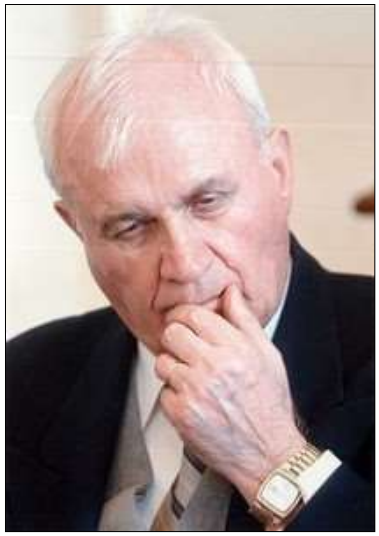

Ion BRAD (n. 8 noiembrie 1929, Pănade/Alba). Poet, prozator, publicist. Facultatea de Filologie a Universității din Cluj (1952). Debutează cu versuri în revista „Gând tineresc" a elevilor din Alba Iulia. Redactor al revistei „Almanahul Literar" (devenită „Steaua"), condusă de Miron Radu Paraschivescu și Geo Dumitrescu. Coleg de redacție cu A.E. Baconsky, Cornel Regman, Victor Felea, Dumitru Micu, Aurel Gurghianu, Aurel Rău, George Munteanu, Zorina Mocanu-Regman, Mircea Zaciu (1950-1954). Secretar al Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor din România (1953-1955). Preocupat de reintegrarea în circuitul literar activ a scriitorilor Lucian Blaga și Ion Agârbiceanu. Stabilește relații apropiate cu marii scriitori Ion Agârbiceanu, Emil Isac, Lucian Blaga. Redactor la *Almanahul literar.* Secretar al filialei clujene a Uniunii Scriitorilor (1953-1955). Stabilit la București (1956). Pentru viața literară transilvană, vezi, mai ales volumele de memorialistică și corespondență: Mircea Zaciu; Ion Brad, *Dialog epistolar* (2003), *Blajul nostru cel de toate zilele* (2004), *Printre oamenii Blajului* (2006), *Aicea, printre ardeleni* (2007), *Dincoace de munți* (2008), *Printre mii de scrisori* (2009), *Printre alte mii de scrisori* (2010), *De dragoste în ani de zbucium*, 1947-1955 (2012) și Ilie Rad, *Convorbiri cu Ion Brad*, 2013.

Odă transilvană (*în memoriam Petru Poantă*)*: Viața literară transilvană – / Litere de sânge și de foc, / Mângâieri pe o străveche rană / De atât noroc și nenoroc. // Răstignit în lemn și plumb, Cuvântul / E și lance, dar e și colind... / Mă trezesc în noapte legănându-l / Când iluzii iarăși se aprind... // Zorii reci mă cheamă la trezie / Și mă prind de umăr să le spun / Ce mi-ai dat, Ardeal bătrân, tu mie / Și din câte daruri să te-adun? // Vinovat, dator pe-o viață-ntreagă, / Tu mi-ai hărăzit cuvântul scris. / Iar prin mine secolii dezleagă / Tot ce-a fost păcat și gând proscris. // Blestemat să fie-acela care / Nu știe să-ți cadă în genunchi. / Să-l dezlegi de ură și trădare, / Să-i trimiți noi seve-n vechiul trunchi. // Cântec scris și-n piatră și-n istorii / Aburul ființei ce-o avem, / Înfruntând hotare iluzorii, / Printre-atâtea urme de blestem. // Dă-ne cărți în loc de circ și lasă / Pe cei duși, înmormântați de mult, / Să se-ntoarcă vii la tine-acasă / Cu tăceri sublime și tumult. // Dă-ne frați și neamuri laolaltă / Și-adunați în temple-biblioteci, / Să-ți cinstim împărăția-naltă, / Tu, Stăpânul nostru pentru veci...*

Ion Brad descoperă la maturitate elegiacul major, precum și finețea livrescului, imagismul rafinat (uneori cu infiltrații suprarealiste, cum a constatat Nicolae Manolescu) fiind absorbit într-o fluență discret muzicalizată (**Petru Poantă**)

Când, în 1989, semnam prefața la antologia *Rădăcinile cerului*, spuneam, încă din primele rânduri, că Ion Brad, „cărturar tremurând de soarta cuvintelor”, este cu precădere un poet al Timpului, nu al Spațiului, că este, așadar, un meditativ, nu un contemplativ. „Simplitatea totdeauna norocoasă” pe care o saluta G. Călinescu în primele plachete de versuri ale poetului ardelean se ivea din aplecarea spre *întâmplările* ființei, nu spre înfățișările ei, din strădania ținând de o anume statură morală de a trece dincolo de aparențe, de formele de multe ori goale, de a tenta esențe durabile sub

cele mai perisabile costumații. De aceea, relația cu oamenii, mari sau mici, ai vremii sale/noastre se va bucura de sinceritate și directețe, de o formă specială și simplă de omenie. Nu întâmplător se vor semnala, în comentariile la cărțile sale, *ardența* (Eugen Simion), *demnitatea* (Alex. Ștefănescu), *spontaneitatea* și *siguranța* (Ov. S. Crohmălniceanu), *netitatea* (Dan Hăulică), *gravitatea* și *adâncimea* (Al. Philippide), *seninătatea*, *certitudinea tradiției* (Mircea Zaciu). (**Irina Petraș**)

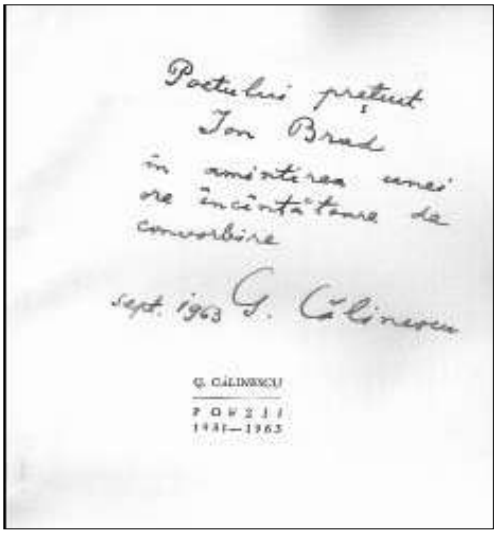

Traian BRAD (31 august 1945, Pănade/Alba – 8 iunie 2002, Cluj-Napoca). Publicist, bibliolog. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1972). Director al Bibliotecii Județene Octavian Goga, Cluj. **Volume**: *Pănade – 700* (în colab.), 1999; *Lectura și biblioteca publică la Cluj*, 2001. Vezi și *Traian Brad – un slujitor al cărții,* 2005.

Traian Brad a adus cu el în bibliotecă nu doar dragostea lui aproape copilărească pentru miracolul cărții, ci și dorința de a face și priceperea de a face bine printr-o colaborare permanentă cu toți ceilalți. Fiecare victorie în războiul cu birocrația așeza biblioteca în locul ei cuvenit, de instituție-focar, greu de trecut cu vederea într-o societate în progres. (**Irina Petraș**)

Modest intitulată *Lectura și biblioteca publică la Cluj*, cartea lui Traian Brad este una dintre cele mai detaliate, mai complete și mai documentate lucrări de istorie a bibliotecilor din spațiul Transilvaniei.[...] În totalitatea sa cartea lui Traian Brad *Lectura și biblioteca publică la Cluj* este o lucrare care completează benefic bibliografia acestui domeniu mai puțin abordat. Este o lucrare de bibliologie în care se regăsesc toate câmpurile cu care operează această știință. Utilă istoricului, managerului, bibliotecarului și tuturor acelora care doresc să cunoască ceea ce a fost, este și va fi o bibliotecă. (**Săluc Horvat**)

Foarte cunoscut în lumea bibliotecilor, activ în viața de asociație profesională, om de acțiune dotat cu prețioasa calitate a seriozității în orice a întreprins, Traian Brad (1945-2002) nu a fost numai acela care a condus o bibliotecă și căruia i se datorează eforturile de ridicare a unei noi construcții, ci și autorul unui bogat studiu monografic, intitulat *Lectura și biblioteca publică la Cluj* (Editura Casa Cărții de Știință, 2001). Această lucrare are pe de o parte un caracter istoriografic, iar pe de altă parte este o prezentare a demersurilor actuale și de perspectivă ale dezvoltării instituției bibliotecare moderne. Ea a fost realizată ca un efort documentar impresionant, de durată, în condițiile în care autorul a avut de înfruntat sărăcia surselor sau inaccesibilitatea unor informații[...] Totuși, cine a fost Traian Brad și ce a însemnat el printre contemporani? Era mult mai cunoscut în lumea intelectuală, decât alți confrați, pentru că a fost un om nu numai foarte activ, dar și cu știința de a-și face relații de prietenie și colaborare. Și nu numai în țară, ci și în străinătate. Dar nu se limita la a-și crea legături: punea oamenii în contact, era un excelent mediator în comunicarea profesională, știa să contamineze cu optimismul și încrederea lui și pe cai mai sceptici. Avea toate calitățile necesare unui bun manager și a fost recunoscut ca atare, pe mai multe planuri. Ca director de bibliotecă mare, publică, avea o autoritate care nu apăsa, ci stimula. Știa să organizeze, să conducă, să conceapă proiecte – și mai mult – să le finalizeze. (**Gheorghe Buluță**)

Daniel Moșoiu, Traian Brad, Marcel Mureșeanu, Doina Cetea, Gabriela Lungu,
Petru Poantă, Victor Cubleșan, Cassian Maria Spiridon, Lucian Vasiliu, Laurențiu Mihăileanu
(Festival Lucian Blaga)

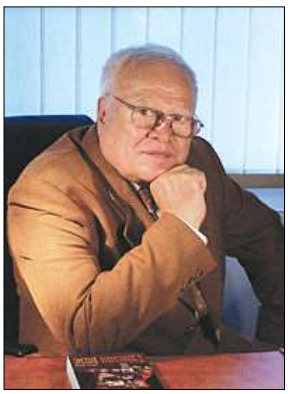

Mircea Ioan BRADU (n. 14 ianuarie 1937, Lăzăreni). Dramaturg, prozator, ziarist. Facultatea de Filologie Universitatea București (1959). Facultatea de Ziaristică – București (1970). Debutul în 1970 în revista „Tribuna" cu piesa „Turnul sinucigașilor". **Volume**: *De câte ori am pornit*, proză, 1969; *Deschideți ferestrele,* proză, 1970; *Hotărîrea*, teatru, 1983; *O minune de trei zile*, proză 2000; *Turnul sinucigașilor*, teatru, 2002; *Teatru istoric*, 2004; *Dracula land, Dracula parc*, proză 2006; *A fi sau a nu fi director,* proză 2006; *Singur printre actori*, proză, 2008; *Nistrenii,* proză, 2012. **Piese jucate**: *Vlad Țepeș, Noapte albă, Hotărîrea, Apullum, Inima, Când râde un copil, Cenușăreasa stă pe strada mea, Satul blestemat, Întoarcerea tatălui risipitor, O cafea pentru Ionescu, Femeia în roșu* etc. Premiul Uniunii Scriitorilor din România, 1983.

Vlad Țepeș în ianuarie, o capodoperă a genului. (**Dumitru Chirilă**)

Noapte albă este o sinteză între informația istorică, gândirea politică românească de-a lungul secolelor și expresia mitică dată de popor stărilor existențiale fundamentale (**Dumitru Chirilă**)

Hotărârea este un text dintre cele mai viabile din câte s-au elaborat pe tema independenței. (**Florian Potra**).

Originalitatea dramei e și una din șansele durabilității ei: n-are nimic de-a face cu manufacturile conjuncturale, tumefiate verbal, care – vai – atât de des pretextează incursiunea istorică pentru a obține un nevoiaș beneficiu de o zi în schimbul uitării eterne. *Hotărârea* conține acel parfum inefabil al cuceritoarelor povești adevărate, care te transpun în epoca evocată și te invită la reverie în timpul prezent. (**Valentin Silvestru**)

Piesa *Hotărârea* impune; deține în ea o largă forță de propagare. Are densitate ideatică; pune în cauză chestiuni de filozofie istorică; așază problema noastră națională în context european; imprimă lucrurilor, în afara conținutului lor actual, și încărcătura acestora de istorie; dă vibrației patriotice înălțime și demnitate gânditoare. (**Ion Zamfirescu**)

Valentin Chifor
Mircea Ioan Bradu

Corin BRAGA (n. 12 ianuarie 1961, Baia Mare). Critic literar, eseist. Fiul lui Mircea Braga, critic literar, și al Rodicăi Braga, prozatoare. Căsătorit cu Ruxandra Cesereanu. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca (1985). Doctorat 1997, *Lucian Blaga – geneza lumilor imaginare*. Debut absolut *Echinox*, 1981. Volume: *Noctambulii,* roman*,* 1992; *Nichita Stănescu – Orizontul imaginar,* eseu, 1993*;* 2002; *Hidra,* roman, 1996; *Lucian Blaga. Geneza lumilor imaginare,* eseu, 1998; *Oniria. Jurnal de vise* (*1985-1995,* proză, 1999; *10 Studii de arhetipologie*, eseu, 1999; *Le Paradis interdit au Moyen Âge. 1. La quête manquée de l'Eden oriental,* studiu de literatură comparată*, Paris, L'Harmattan,* 2004*; De la arhetip la anarhetip,* 2006; *La Quête manquée de l Avalon occidentale*, *Le paradis interdit au Moyen Age* – 2, L Harmattan, 2006; *Psihobiografii*, 2011; *Luiza Textoris,* roman, 2012; *Acedia. Jurnal de vise*, 2914. Prezent în **volume colective**: *Doisprezece prozatori,* 1988; *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu,* 1991; *Eonul Blaga. Întâiul veac,* Antologie de Mircea Borcilă; Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, *Momentul oniric*, 1997 (ed. îngrijită de Corin Braga; *Dicționar analitic de opere literare românești* (coord. Ion Pop, 1998-2005; *Experiența externă* (ed. Ștefan Borbély, 2001; *Dicționarul scriitorilor români* (coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, 2001-2002; *Giordano Bruno e îl Rinascimento quale prospettiva verso una cultura europea senza frontiere* (ed. Smaranda Bratu Elian, 2002; *Poetici muzicale în convorbiri*, ed. Oleg Garaz, 2003. Traduceri în volum: *Spiritul în afara trupului,* 1992; Wilfred R. Bion, *Gânduri secunde. Lucrări selectate de psihanaliză*, Traducere din limba engleză de Carmen Bujdei și Florin V. Vlădescu, în colaborare cu Corin Braga, New York, 1993; *Spiritul după moarte*, 1993; Andrew Samuels, Bani Shorter, Fred Plaut, *Dicționar critic al psihologiei analitice jungiene*, 1995, 2005; *Puterile spiritului,* 1996; Gilbert Durand, *Introducere în mitodologie. Mituri și societăți*, 2005. A colaborat cu studii, eseuri, cronici literare, la revistele *Apostrof, Art-Panorama, Cahiers roumains d'études littéraires, Caietele Echinox, Clouds Magazine, Contrafort, Contrapunct, Conversația, Cuvântul, Discobolul, Echinox, Euphorion, Familia, Journal for the Studies of Religions and Ideologies, Jurnalul literar, Metabasis, Minerva, Observator cultural, Poesis, Philologia Jassyensia, Psihanaliza, Revista de istorie și teorie literară, România literară, Rostirea românească, Steaua, Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Synergies, Transilvania, Transylvanian Review, Tribuna, Viața Românească.*

> *„Lumile visului și universurile virtuale pun sub semnul întrebării un mecanism sau instrument psihologic pe care nici filozofii clasici, nici neuroștiințele moderne nu au reușit să-l elucideze: criteriul de certificare a realității. Ce anume ne face să avem certitudinea că ceea ce trăim este adevărat?* [...] *Visul, în schimb, pare să suspende nemijlocit criteriul de certificare, încît nu mai simțim nevoia* (*sau nu mai avem posibilitatea*) *să înlăturăm întîmplările fantastice sau pur și simplu neclare, lichide; în interiorul lui, toate lucrurile sînt egal îndreptățite. Deoarece sînt fragmentare, izolate unele de altele, visele obișnuite nu au nimic amenințător, nu ne tulbură certitudinea vieții reale; atunci însă cînd sînt puse cap la cap și capătă o continuitate, chiar un fel de coerență* (*deși nu una logică*)*, ele construiesc o viziune totală, care tinde să se substituie celei reale. Astfel pot lua naștere universuri onirice paralele, suprapuse sau întrepătrunse cu lumea noastră"* (într-un interviu cu Stelian Țurlea)

Capitolele dedicate imaginarului cartografic premodern sînt nu doar fermecătoare și pline de substanță, dar și scrise cu o admirabilă competență, înțelegere și adecvare care le fac din plin recomandabile oricui studiază imaginarul medieval sau renascentist, și în general celui care dorește să înțeleagă cum a funcționat imaginarul colectiv european. (**Andrei Cornea**)

Rămîne să spun doar că *De la arhetip la anarhetip* e una din cele mai bune cărți de literatură comparată apărute la noi în ultimii ani. Teoretizînd convingător condiția comparatistului, Corin Braga o și ilustrează exemplar. (**Andrei Terian**)

Criticul literar și eseistul Corin Braga mărturisea în *Panorama criticii literare românești* (2001), în care le cerusem autorilor incluși să enunțe o artă poetică, un crez, că „militează pentru o critică erudită și speculativă în același timp, în linia generației pierdute de la sfîrșitul războiului (de la Mircea Eliade la Nicolae Balotă, Ion Negoițescu, Ștefan Augustin Doinaș, Adrian Marino etc.)". S-a recunoscut constant cărților sale „structura limpede și solid articulată" (vezi Ion Pop despre *Nichita Stănescu – orizontul imaginar*), situată într-o perspectivă a fenomenologiei imaginarului, analiza ingenioasă în depistarea unor fantasme subliminale (Nicolae Balotă despre *Lucian Blaga. Geneza lumilor imaginare*), îndrăzneala solid argumentată a speculației interpretative, cum ar fi în cazul „punerii în abis atunci când proiectează în diversele avataruri ale creației blagiene mari epoci revolute ale culturii religioase și poetice ale omenirii, de la orfism la neoplatonismul creștin și la gnosticism." (Marian Papahagi). (**Irina Petraș**)

Cu Ruxandra Cesereanu, acasă la Ernesto Sabato

Pornind de la texte reprezentative (căci psihanaliza nu oferă foarte mult spațiu de exprimare judecății de valoare) sau problematice (unde literatura este înțeleasă în sensul cel mai larg, ca practică existențială, iar nu obligatoriu ca performanță estetică), Corin Braga oferă, printre rândurile *Psihobiografii*-lor sale, propria schiță de fișă psihobiografică: ea reprezintă desenul unei identități marcate de ceea ce aș numi paraștiințific „complexul literaturii", pentru care literatura, și nu „realitatea" în sens comun, reprezintă adevărata experiență existențială, cu condiția ca literatura să vorbească despre adâncimile la care se poate simți temperatura magmei vizionare și creatoare. (**Mihaela Ursa**)

...fie că a fost vorba despre studiile critice propriu-zise (dedicate unul lui Nichita Stănescu, celălalt lui Blaga), fie de romanele cu arabescuri manieriste și trasee deconspirând scheme bachelardiene, ca să nu mai vorbesc de experimentul narativ lansat de autor sub chipul unui jurnal oniric, Corin Braga rămâne fidel domeniului comparatismului și teritoriului arhetipo-logiei. Performanțele sale exegetice sunt bine cunoscute, o eleganță de magician însoțit de întreg arsenalul (baghete, jobene, cutiuțe cu sertare surpriză, panglici, lăncii sau oglinzi) îi definește de fiecare dată demersul. (**Diana Adamek**)

Există un spațiu pe care autorul îl privilegiază vizibil, un Paradis spiritual și disciplinar pe terenul căruia el se mișcă nu doar cu dezinvoltură și cu lipsă de inhibiții, ci cu o voluptate nedisimulată. Avalonul lui Corin Braga este psihanaliza. De la ea pleacă și la ea se întoarce, recurent, proiectul științific al cercetătorului. Studiul introductiv din volumul cel mai nou al criticului, intitulat *Psihobiografii*, o mărturisește aproape explicit, prin pledoaria extinsă și empatică pentru această perspectivă analitică. Un lucru este cert: se poate miza fără ezitare pe resursele de energie inepuizabile ale cercetătorului în cîmpul hermeneuticii sistematice a constructelor imaginare. Textele lui se oferă generos atît unei lecturi științifice, cît și lecturii ingenue, care urmează îndeaproape ritmul afectiv al „narațiunii" interpretative (**Călin Teutișan**)

Cu Llosa, la Litere

Corin Braga reușește, în *Luiza Textoris***,** un adevărat tur de forță printre meandrele lumii visului, o lume explorată de autor și în *Claustrofobul* și *Hidra***,** lume care, demonstrează Corin Braga, se poate institui cu ușurință drept una reală, mintea omenească putînd cădea astfel pradă unei fatale psihoze – o telescopare a perspectivelor măiestrit surprinsă în *Luiza Textoris*. (**Raul Popescu**)

Mircea BRAGA (n. 27 august 1938, Sibiu). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB din Cluj (1960). Doctorat în 1984 cu teza *V. Voiculescu. Studiu critic.* Debut absolut în *Steaua*, 1956. Membru al Filialei clujene a USR până în 2000. **Volume**: *Sincronism și tradiție,* 1972*; Conjuncturi și permanențe,* 1976*; Destinul unor structuri literare,* 1979*; Istoria literară ca pretext,* 1982*; V. Voiculescu în orizontul tradiționalismului,* 1984*; Cînd sensul acoperă semnul,* 1985*; Recursul la tradiție,* 1987*; Pe pragul criticii,* 1992*; Decupaje în sens,* 1997*; Cultura – o utopie asumată?,* 2000*; Epoca marilor clasici. Cîteva repere,* 2001*; Specific național, tradiție, tradiționalism,* 2001*; Creangă și soluția călinescianismului,* 2001*; Ion Ghica. De la construct utopic pur la valoare culturală,* 2001*; Șansa structurii arhetipale,* 2001*; Universul concret al imaginarului,* 2001*; Paradoxul Slavici,* 2001*; Critica estetică și verdictul maiorescian,* 2001; *Teorie și metodă*, 2002; *Replieri interpretative* (2003), *Dincolo de binele și răul culturii* (*Fr. Nietzsche*), vol. I (2006), *Ideologia „Junimii"* (coordonator – 2007), *Constantin Noica și Sibiul* (2007), *Incursiuni în imaginar, 2 vol.* (coordonator – 2007-2008), *V. Voiculescu – Măștile căutării de sine* (*O hermeneutică a orizonturilor creației*) (2008); *Geografii instabile* (2010), *Colocviile de critică ale Revistei „Transilvania"* (2012), *Despre ordinul suveran al receptării*, (2013), *Dincolo de binele și răul culturii* (*Fr. Nietzsche*), vol. 2 (2014) etc. A colaborat la periodicele: „Steaua", „Tribuna", „Luceafărul", „Revista de istorie și teorie literară", „Limbă și literatură", „România literară", „Astra", „Vatra", „Transilvania", „Teatrul", „Manuscriptum", „Revue Roumaine", „Convorbiri literare", „Cahiers roumains d'études littéraires", „Ramuri", „Continent", „Jurnalul literar", „Curentul" (München), „Discobolul", „Arhipelag", „Acolada", „Euphorion", Caietele Echinox", „Familia" ș.a. Premiul „Opera omnia" al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Sibiu (2006)

> *În esență, lectura este o întîmplare, nu o alegere: opțiunea este premersă de evaluare, iar aceasta nu poate avea loc fără a cunoaște obiectul. Existența unei prevalorizări ține de funcția educației, a școlii și de prezența unui* magister ludi, *deci de a mișcării unui mecanism extrem de complex, care de fiecare dată deleagă responsabilitatea actului unui cititor diferit, niciodată absolut identic cu cel vizat. Afirmația lui Călinescu privind necesitatea parcurgerii nu a cărților luate la întîmplare, ci a unor compacte „blocuri" literare* (*literatura engleză, spaniolă, italiană etc.*) *circumscrie momentul suprainformării, al studiului, al cercetării; aici, nu doar pragul face diferența, ci și ținta, lectura nemaifiind „inocentă". Oricum, pe parcursul lecturii, granița dintre plăcere și necesitate este, de cele mai multe ori, mai elastică decît teoretizările, fiindcă în orice situație apare un rest, o „rezolvare" contabilă: beneficiul. De aceea, pentru „cititorul ideal" nu cred că există „*cărți formatoare*", lectura în sine fiind cea care modelează. Didactic vorbind, pentru acest tip de cititor, chiar și un text-eșec este o lecție: așadar ne formează o bibliotecă, nu una, două sau zece cărți. Cînd memoria afectivă se atașează, se fixează pe un titlu sau pe un scriitor, atunci este efectuată o propunere cu ținută arhetipală: albia goală a „modelului" va cuprinde un exces de materie puternic personalizată* (*ne referim la scriitor, nu la... textier*)*, la rîndul ei unică. Oricît de tulbure ar fi încă teoria receptării, cu deosebire datorită faptului că ține de practica unui cititor cu o „căutare" puternic dirijată ca re-creare nu atît a operei, cît a unor principii ce alimentează un fenomen el însuși în continuă mișcare, ea are meritul de a vedea lectura pe o diagramă în cadrul căreia raportul dintre scriitor și cititor nu mai este privit ca optim, ci ca instabil, diluat. În întregul peisaj al teoriilor secolului al 20-lea s-a efectuat mutația, lentă dar continuă, dinspre scriitor către operă, culminînd cu semiotica, într-un demers care a „epuizat" nu doar textul, ci și litera sa. Realitatea zilelor noastre ne arată că distanța dintre autor și cititor s-a mărit dramatic: cu timp în urmă, se deplîngea lipsa de contact a scriitorului cu cititorul operei sale; astăzi, din ce în ce mai evident, autorul este, pentru lector, doar un indicativ, un reper, și aceasta mai degrabă ca excepție. Deși risipește mai bine de 500 de pagini pentru a glosa cu privire la canonul occidental, Harold Bloom concluzionează că doar creatorul „*determină*" canonul* (*corect ar fi fost:* își oferă opera)*; dar, operînd cu un dezlănțuit indice de nume, lista canonică pe care o alcătuiește ca „apendice" este – totuși, declarat – doar o enumerare „de cărți și traduceri care mi-au plăcut în mod deosebit". Lectorul suveran, cu alte cuvinte! Nișa care adăpostește, astăzi, literatura are o singură virtute: acel „mod de a trăi" invocat de Eliot și folosit ca argument de Steiner. Optimismul sau scepticismul nostru se măsoară pe un gradient căruia îi cunoaștem doar o extremă, un reper deopotrivă cert și incert,* dat de dorință*; în relație cu nișa, complexul de factori, menționat și el în precedentele, poate ascunde și ritmurile lente ale agoniei.*

Au scris despre cărțile sale: Ioana Bot, Constantin Cubleșan, Adrian Marino, Mircea Anghelescu, Gabriel Dimisianu, Gheorghe Glodeanu, Gheorghe Grigurcu, Dan C. Mihăilescu, Florin Mihăilescu, Romul Munteanu, Z. Ornea, Irina Petraș, Mircea Tomuș, Constantin Trandafir, Doina Uricariu, C. Ungureanu, Răzvan Voncu, Titu Popescu ș. a.

Documentarea este bogată, citatele-cheie bine alese, unele capitole [din vol. *Recursul la tradiție*] sînt efectiv noi, unul sau două chiar «în premieră». [...] Criticul își subintitulează lucrarea «o propunere hermeneutică», orientare mai mult decît singulară în critica actuală. Cariera românească a acestei concepții abia acum începe și Mircea Braga se numără, cu mijloacele și preocupările sale, printre primii săi adepți. (**Adrian Marino**)

Mircea Braga are curajul nu numai să numească un fenomen sesizat și deplîns de mulți, astăzi (anume, criza criticii noastre literare, a celei foiletonistice, îndeosebi), el are și reala temeritate de a încerca să analizeze resorturile crizei, privind-o din interiorul «profesiei». [...] Mircea Braga este interesat, în primul rînd nu de viabilitatea estetică a literaturii alese ca obiect, nu de mișcarea ideilor literare, ci de resorturile subtile care fac (au făcut?) din cronica literară un gen aparte în critica românească. (**Ioana Bot**)

La ora actuală și la noi, Mircea Braga este unul dintre cei mai autorizați și consecvenți comentatori ai specificului cultural, ai situării actului de cultură în relație cu socialul și individul, creator sau receptor. Scrisul lui s-a concentrat progresiv în jurul temei filosofiei culturii, venind aici cu prestigiul unor lucrări de referință din domeniile criticii și istoriei literare, esteticii. [...] Autorul a fost întotdeauna atent la a ridica fenomenele investigate la o treaptă mai înaltă, de a le urmări destinul și structura, de a le pune în corelație și de a le caracteriza în serialități, de a stabili care sînt conjuncturi și care exprimă permanențe. (**Titu Popescu**)

Totul devine posibil într-un spațiu unde reperele devin ele însele stimuli ai relativizării. O feerie a emfaticei noastre incapacități de-a menține exactitățile cînd e vorba de literatură. [...] Așadar o mișcare de maree. Mai întîi, evenimentul (factor sacrosanct al reportajului) trece în ficțiune, apoi ficțiunea nu șovăie a trece în realitate. O delicioasă închidere a cercului. Teoretician de marcă, Mircea Braga face figura unui iluzionist, sub bagheta căruia iluzia și realitatea devin interșanjabile. (**Gh. Grigurcu**)

Ruxandra Cesereanu și Corin Braga acasă la Rodica și Mircea Braga

Întregul volum [*Ideologia Junimii*] este precedat de un amplu studiu introductiv, datorat coordonatorului, care ne produce o irepresibilă surpriză, oarecum de genul așteptării frustrate, căci ne pregăteam să citim o prezentare a junimismului și, în fapt, ni se propune o discuție de mare miză teoretică, doctă, pe alocuri chiar prea doctă, dată fiind destinația principală a lucrării, cu privire la căile de acces hermeneutic, care ar putea eventual să reînnoiască exegeza junimistă, pornind de la teorii mai recente ori mai puțin recente, dar de o certă autoritate, precum acelea ale lui Foucault, ale noului istoricism american și ale studiilor culturale sau ale unor filozofi ca Heidegger și Gadamer, pentru a ajunge finalmente la Raymond Aron și la elevul său, Neagu Djuvara al nostru. (**Florin Mihăilescu**)

Dl. Mircea Braga [...] a avut fericita idee de a restitui acest unic volum al lui Oscar Lemnaru. Și i-a adăugat, lăudabil, în sumar, o addenda constând în fragmentul de roman neîncheiat și eseuri strălucitoare, inclusiv unul intitulat chiar *Romanul fantastic*. Dl. Mircea Braga a făcut, prin restituirea întreprinsă, o faptă de istoric literar demnă de toată lauda. Iar studiul introductiv e învățat, pătrunzător, călăuzind fericit lectura. (**Z. Ornea**)

Mircea Braga mi-a apărut mereu ca om de bibliotecă, exemplar prin cantitatea și calitatea lecturilor sale, atras mai degrabă de teoria literaturii decât de practica ei. Atent la mișcarea ideilor, la modificările de paradigmă, la spiritul timpului și doar câteodată apropiindu-și textul cu performanțele sale formale și punctuale, pe pragul criticii. Pasionat de teorii și metode, cu un aer câteodată aiurit, de om care a văzut idei, se descoperă ici-colo excedat de proliferarea haotică, liberă, nedisciplinată a *ismelor*, dar nu se arată nicidecum dispus să renunțe la comentarea și inventarierea lor pedantă. Mircea Braga e un degustător obstinat de rafinerii estetice, neincomodat de mersul în răspăr cu vremurile al gusturilor și situărilor sale. Un gurmet cu ceva decadent în arta de a identifica buchetul oarecum extenuant al atitudinilor savante. (**Irina Petraș**)

Înclinația lui specială spre teoria literară nu deviază în supralicitarea conceptelor, sistemelor și metodelor. E, repet, doar acea disponibilitate reflexivă în marginea artei, așezată sub semnul îndoielii metodice, un exercițiu intelectual supus, cum recunoaște, regimului clarificărilor, al încercării, deci și al erorii". Rigoarea e proprie acestui domeniu care, parcă, egalizează scriitura, când, de fapt, mai întotdeauna își asumă abordarea elastică sub forma libertății eseistice. Subtextul conține interogații, supoziții, căutări, incertitudini etc. În plus, orizontul teoretic se extinde la nivelul culturii sub diversele ei forme, de la filozofie la religie. De aceea, realmente, structura intelectual-afectivă a lui Mircea Braga este a unui spirit scrutător, exact și subtil, livresc și empatic, receptiv la noile cuceriri în materie și în bună relație cu tradiția prestigioasă". (**Constantin Trandafir**)

*

Sibiu: Eugen Simion, Ion Ianoși, Mircea Braga, Romul Munteanu

Rodica BRAGA (28 iunie 1938, Alba Iulia). Prozatoare, poetă. Facultatea de Filologie a UBB din Cluj (1960). Debut absolut în *Tribuna*, 1971. Membră a Filialei clujene a USR până în 2000. Volume: *Sângele alb al pietrelor*, 1972; *Nisipul memoriei*, 1978; *Dincolo de dragoste*, 1979; *Singurătatea pământului*, 1985; *Maria*, roman, 1988; *Fluturele negru,* 1994; *Neliniștea cuvintelor*, 1995; *Stacojiu*, versuri, 2000; *Și va fi ziua a opta...*, roman, 2001; *Visul bufniței*, 2003; *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, 2005; *Făptura de raze*, versuri, 2007; *Adagio*, roman, 2007; *Poezia contemporană sibiană*, cu ilustrații de Ștefan Orth, 2007; *Visteriile cetății, 18 poeți sibieni*, volum colectiv bilingv, Institutul Cultural Român, București, 2008; *Piața aurarilor*, volum colectiv, 2008; *Senin ca-n ou*, versuri, 2009; *Vară de sidef*, roman, 2010; *Eternități de o clipă*, volum colectiv, 2010; *Puncte de reper*, volum colectiv, 2011; *Vânare de vânt*, versuri, 2012; *Visând viața*, proză scurtă, 2012; *Singurătatea pământului*, roman, 2013; *Umbra din cuvânt*, 2013. A colaborat la: „Transilvania", „Tribuna", „România literară", „Vatra", „Discobolul", „Euphorion", „Nord literar" etc. Premiul Opera omnia acordat de Uniunea Scriitorilor, Filiala Sibiu, pe anul 2005.

cine sunt eu? *cine sunt eu, întinderi nelămurite / ce ard mocnit în tundra interioară? / sunt primul meu țipăt aruncat lumii / ca o momeală. / cine sunt eu, peșteri nesfârșite / ale universului ce palpită întunecat? / sunt firava lumină a primului meu / zâmbet conștient. / cine sunt eu, lumină a conștiinței, / răsărind ca limba de șarpe șuierătoare? / sunt sclipătul sidefat rămas / pe urma atingerii. / cine sunt eu, creangă a bucuriei / scuturată ades asupra mea? / sunt floarea zăpezii topindu-se / sub povara de alb. / cine sunt eu, tăcere învești mântată / în aurori boreale prelungite la nesfârșit? / sunt mirare înghețată, stilet înfipt / în pieptul deschis. / cine sunt eu, cuvânt roditor, / zemos și dulce în cerul gurii? / sunt vortex neliniștit ce te absoarbe / cu foame și sete. / cine sunt eu, nor atotștiutor / tivind pleoapa cerului? / sunt rozul ascuns în textura ta / pe care-l arăți doar celor ce au ochi / ca să-l vadă. / cine sunt eu, pământ rotitor / atârnând ca o lacrimă albastră / pe obrazul mobil al galaxiei? / sunt sarea lacrimei / pe care nu reușești să ți-o zvânți.*

Portret de Paul Erdos

Au scris despre cărțile sale: Emil Manu, Al. Piru, Dan C. Mihăilescu, Titu Popescu, Constantin Cublesan, Irina Petraș, Romul Munteanu, Sultana Craia, Horea Gârbea, Marin Mincu, Eugen Simion, Ion Bogdan Lefter, Simona Popescu, Rodica Florea, Constantin Trandafir, Victor Cublesan, Teodor Vârgolici ș.a.

Romanul *Maia* reprezintă o firească revenire la sentiment și la story în proza noastră contemporană, amenințată de uscăciunea programatică a unor scriitori textualiști. (**Romul Munteanu**)

Cu sugestii din existențialism și naturalism, romanul *Maia* se adaugă la nivel de vârf laborioasei producții editoriale a Rodicăi Braga, a cărei prezență ne face să o simțim tot mai clar ca o replică actuală a Hortensiei Papadat-Bengescu. (**Titu Popescu**)

Romanciera Rodica Braga este mereu tentată să exprime inexprimabilul, fragilitatea trăirilor percepute prin ochiul interior atent și exersat în decriptări ale resorturilor psihice neînțelese. (**Sonia Elvireanu**)

Astfel încât, *Eternități de o clipă* este o sumă de trăiri și revelații, consumate rapid, dar la o intensitate neobișnuită, vămuind o existență derulată în solitudine sau dezorientare, indiferent sau din perspectiva unei perpetue autointerogații. Ca sumă *de trăiri*, volumul adună „eternități de o clipă" în care un dans desprinde cuplul din ireal, făcând posibilă o utopie erotică (*Un dans de Anul Nou*), unde șansa unei întâlniri întâmplătoare stă „sub semnul unei fragile irealități" (*Eternități de o clipă*), unde singurătatea dramatică a unui bătrân (*Sfârșit de vară*) și imaginația capabilă să dea trup fantasmelor, ascuțind senzorii și dilatând covârșitor timpul interior (*Speranța, „Manfred", Scările*) reprezintă tot atâtea motive de analiză psihic-comportamentală. (**Dan C. Mihăilescu**)

Rodica Braga se înscrie, cu aceste povestiri, pe linia prozei de observație psihologică, o proză „ionică", „feminină", care a cucerit, pe lângă scriitori precum Camil Petrescu, Anton Holban, îndeosebi scriitoarele noastre, de la Hortensia Papadat-Bengescu, să zicem, la Dana Dumitriu. E știut, nu lirismul dulceag sau sentimentalismul caracterizează această proză, ci adânca incizie în „sufletul celorlalți". Avem, deci, de-a face cu o proză obiectivă de analiză meticuloasă a interiorității, fără însă a ignora exteriorul. Tehnica rămâne tot acea profitabilă corespondență intimă a tainelor lăuntrice cu „lumea dinafară". Se stabilește astfel o consonanță simpatetică, prin senzorial și prin intelect, între material și ideal, sugerând acea profundă unitate a lumii de care amintea Baudelaire. (**Constantin Trandafir**)

Mircea Braga, Mircea Ivănescu, Rodica Braga, Sibiu

Proza pe care o cultivă cu multă acuratețe Rodica Braga trădează mâna unui scriitor format, cu predilecție pentru temele infinitezimale ale existenței, cu tentația analizei decente, fără încărcătură stilistică,

cu o expunere simplă și elocventă. Momentele pe care le surprinde în aproape toate schițele din acest volum sunt, așa cum spuneam, infinitezimale, mărunte, cu o existență efemeră, scăpând printre degetele unui căutător de tensiuni majore. Dar autoarea reușește să dea semnificație majoră, să confere titlul de eternitate, unor clipe ale existenței umane. (**Emil Manu**)

Așadar, aceeași perspectivă feminină decupată de un ochi tăios, lucid, nedispus să facă jocul semnalmentelor tradiționale ale feminității – lamentări, sentimentalism de duzină, slăbiciune interioară. (**Irina Petraș**)

Pentru Rodica Braga poezia este un joc inteligent în care simțirea nu e lăsată să biruie deși, aparent, versurile îi sunt lăsate la îndemână. În cele mai reușite poeme privirea descriptorului este rece și mâna nu mai rătăcește deloc de-a lungul claviaturii în exerciții de virtuozitate. (**Horia Gârbea**)

Codrina BRAN

(n. 12 septembrie 1945, București). Poetă, prozatoare. Facultatea de Drept a UBB Cluj (1972). Volume: *Provizorat*, versuri, 2001; *Antipozi*, proză scurtă, 2005; *Așteptările*, roman, 2006; *Concertul de viole*, roman, 2007*; Povestiri dintr-un cartier de vest,* 2010; *Lumina și umbra,* 2012.

Avem de-a face cu o domesticire și cu o intimizare a limbajului; un interval al discreției, în care sensibilitatea își permite privilegiul sincerității, iar arta se relaxează în deliciile diletantismului educat. Codrina Bran se încadrează riguros, însă nepremeditat, unei asemenea tipologii. [Versurile] conservă, în ansamblu, o atmosferă de reminiscențe misterioase și melancolia tandră a intimității solemne. (**Petru Poantă**)

Coerența viziunii, decelabilă la nivelul celor mai reușite narațiuni, este asigurată de predilecția autoarei pentru destine crepusculare, aparținând unor făpturi fragile surprinse în vulnerabilitatea lor (înnăscută sau dobândită), mereu accentuată de declinul biologic. (**Dan Damaschin**).

Proza Codrinei Bran este o apă repede care îl ia pe cititor și îl duce-târăște-rostogolește exact acolo unde vrea autoarea, fără ca el să simtă asta ca pe o bruscare. Prozatoarea are întotdeauna ceva interesant de istorisit și o face într-un mod alert și atrăgător. (**Alex Ștefănescu**)

Prozele beneficiază și de ingrediente ale genului *policier*, căci păstrează ceva din experiența de om al legii a autoarei, în stare să instrumenteze atent dosare existențiale încâlcite, contradictorii, cu valențe neacoperite și răspunsuri niciodată ultime și fără rest. O frazare calm-tensionată și bine strunită decupează eroine apatice, abulice, supuse masculinului dominator și egocentric și incapabile să-și asume autonomia pe care înaintarea veacului le-o garantează, alături de altele, irupând în pagină cu gesturi rebele, răzvrătite și lucide. (**Irina Petraș**)

Codrina Bran, Horea Porumb, Ion Pop, Aurel Rău, Mircea Ioan Casimcea, Mihaela Ursa, Marcel Mureșeanu, Flavius Lucăcel, Vasile G. Dâncu

Nicolae BRÂNDA

(n. 9 octombrie 1942, în Căpâlna, jud. Bihor) Etnograf, antropolog, poet, ziarist. Școala primară în Căpâlna, studiile secundare la Liceul „Samuil Vulcan" din Beiuș, iar cele universitare la Facultatea de Filologie din Cluj (1968). În anul 2000 își ia doctoratul în sociologie, la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca. Prodecan al Facultății de Arte Vizuale a Universității din Oradea. Volume de poezie: *Lumina rugului*, Cartea Românească, 1976, *Catabasis. Scrisori către Euridice*, Oradea, 2001. Studii de antropologie culturală și filozofia culturii: *Mituri ale antropocentrismului românesc, I. Miorița,* 1991, *Mythos. Epos. Ethnos*, 2002 etc.

Teza lui Nicolae Brânda este elaborată pe temeliile a cinci discipline: etnografie, mitologie, etnologie, sociologie și antropologie filosofică. Mărturisesc că adevărul lui N. Brânda este foarte bine construit și de mare credibilitate. Este un inventar exhaustiv, fără precedent și fără concurență... Este greu de presupus ca cineva să mai poată stărui atât de mult, atât de adânc și să poată să aducă ceva în plus, cât de cât semnificativ, despre acest subiect (**Achim Mihu**)

Mithos. Epos. Ethnos – luminează o construcție mito-istorică, de cel mai mare interes științific... Lucrarea consacră pe unul dintre cei mai temeinici cercetători ai istoriei ideilor mito-religioase din știința românească actuală (**Ion Cuceu**)

Autorul studiului, Nicolae Brânda, atacă o problemă homerică... Lucrarea – în întregul său – va avea o valoare de referință în bibliografia problemei, o dată prin caracterul său reevolutiv și, în al doilea rând', prin capacitatea autorului de a întreprinde o cercetare hermeneutică, îmbinată cu tentativa, de-a dreptul eroică, de a privi Miorița în procesualitate (**Mircea Muthu**)

Lucrarea domnului Nicolae Brânda ne dezvăluie o nouă viziune despre Miorița, aș spune cea mai importantă de la lansarea de către Lucian Blaga a celebrei formule Spațiul mioritic... Ar mai fi de subliniat erudiția incontestabilă a lucrării, un stil elegant și alert, calități care, alături de temeiurile analizei, impun o exegeză de excepție, nu numai în cadrul mioriților logiei, ci și în cadrul exegezelor asupra culturii țărănești (**Ioan Biriș**)

Nicolae BREBAN (n. 1 februarie 1934, Baia Mare). Romancier, eseist. Membru al Academiei Române. În 1956–1957 e student la Cluj (la Filologie, secția limba și literatura germană). Vezi volumul de convorbiri cu Nicolae Breban al lui Ovidiu Pecican, *O utopie tangibilă* (1994), eseul Laurei Pavel, *Antimemoriile lui Grobei. Eseu monografic despre opera lui Nicolae Breban*, 1997, și micromonografia *Nicolae Breban* semnată de Liviu Malița în 2001.

***Eternul Cluj**: Nu am copilărit în Cluj, dar am avut norocul de a petrece vreo doi ani de studenție în acest oraș, ce este o cetate-veche, cu ziduri dispărute – dar și una nouă, a studenților și a artiștilor de orice fel* […] *Ei bine, la Cluj, tot în anul 50 „interminabil" al tinereții mele* (*ce era falsă, fiind cu siguranță o adolescență sau post-adolescență pe care o maceram greu!*) *am trăit, nu știu cum să spun – și absolut încântat –, un fel de „ridicare în grad" social: devenisem „domnul student". „Prietenul meu Nicu Breban, colegul meu de cameră", mă recomanda cu seriozitate tânărul dr. Pupi Mărgineanu, prezentându-mă unor domnișoare care roiau perpetuu în jurul tinerilor medicinișt i ce erau, cu siguranță, „studenți de altă clasă", un fel de membri ai unei jokey club, fără club sau unul totalmente inutil! Aici l-am cunoscut pe marele, legendarul medic Iuliu Hațieganu – pe care mi l-a prezentat pe strada Petru Groza, pe „limbă", cum i se spunea, unchiul meu Pica Silași, bibliotecar la Facultatea de Drept –, marele internist, un domn mărunțel cu o geantă mare de piele în mână, și i-am ascultat pe ambii „bătrâni" cum îi făceau praf pe unguri după ce câștigasem, se pare, la Budapesta, un meci de fotbal cu ei. Și tot unchiul Pica, însurat cu o domnișoară Breban, tuși Ghizuș, m-a dus la domnul Blaga, ce ocupa în orele sale de serviciu o cămăruță la etajul I al B.C.U. Uimit că-i știu unele versuri, m-a întrebat dacă i-am citit teatrul. Apoi, luând cont de ignoranța mea, mi-a recomandat-o „cotă" la B.C.U., avertizându-mă: „vezi să o cauți la numele de Zverdlov!". Ah, era epoca „marii prietenii" care ne-a adus unde ne aflăm azi! De ce e etern Clujul? Deoarece, nu numai că nu mi-l pot scoate din minte, din acea parte, poate cea mai nepăsătoare, mai elegantă, mai... universală din ceea ce numesc eu, în orele grăbite și superficiale, tinerețea mea!, dar și pentru că în toată familia mea de parte bărbătească, marele trib al Brebanilor, Clujul era „Capitala"! Și nu numai a Ardealului, dar, nu știu cum – a tuturor românilor. Mai știi? Poate era adevărat! Atunci, în copilăria mea, înecat cum eram în legende necesare, era cu siguranță „real" dacă nu perfectamente adevărat. Or, se știe, o capitală nu poate muri; spiritul ei, cel puțin!*
(fragment dintr-un text scris pentru *Clujul din cuvinte*)

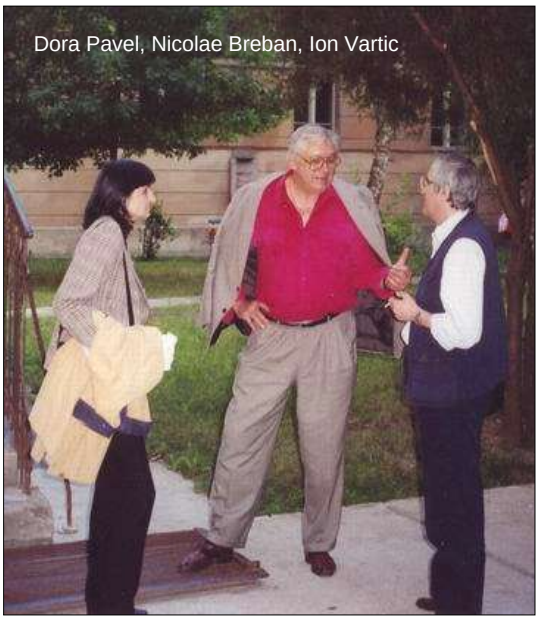
Dora Pavel, Nicolae Breban, Ion Vartic

Definitorii pentru opera lui romanescă sunt – fără să-i epuizeze specificitatea – câteva trăsături pe care însuși scriitorul le considera, într-un articol, a fi caracteristice romanului modern în general: abordarea unei tematici vizând problemele individului nu în relație sau în opoziție cu societatea ori cu bunurile de posesie primară, nu în funcție de conflicte sociale simple, fizice, istoric previzibile, nu ca „document etno-istoric", nu cum erau văzute de zoliști și de balzacieni, ci „în relație cu el însuși, […] cu socialul sau posesia deja încorporate, «subiectivizate», problematizate"; personajul, omul, devine astfel „apt să gândească cosmicul, ontologicul și, cu adevărat, istoricul". Pe de altă parte, cu toată desfășurarea de artificii și procedee, cu tot recursul masiv la deriziune și ambiguitate, proza aceasta e una penetrată de tragism, o proză a „seriozității", o proză în primul rând a „omului", nu a „limbajului". (**Nicolae Bârna**)

Personaj al lumii literare și al propriei biografii", Nicolae Breban „are mistica Operei, construită după un principiu cosmogonic, caracterizată de unitate profundă, coerență, monumentalitate, invenție epică și creație de personaje. Prolificitatea este semnul exterior al harului, o condiție absolut necesară pentru ca un Univers cuprinzător să ia naștere și să se desfășoare pe o diversitate de planuri: social, moral, psihologic, politic, filosofic – în sensul unei modernități a problematicii (seducția puterii, relația maestru-ucenic, mereu reluată în cele mai diverse situații, alienarea, destinul, vinovăția, demonismul dostoievskian al individului). (**Ion Simuț**)

Vocația de prozator a lui Nicolae Breban e atât de egală cu sine în copleșitoarea ei necesitate („Eu vreau să-mi înțeleg timpul meu, națiunea mea, istoria ei, istoria lumii, secolul în care am fost parașutat. Am acest drept, nu la a înțelege, ci la dreptul acestui drept"), încât cărțile sale se clădesc pe una și aceeași substanță, întrupând-o. Naratorul – încărcat autobiografic în doze greu și, altminteri, inutil de identificat – este un erou camilpetrescian cu solide și obsedante lecturi din marea proză rusească ori germană. Are, așadar, orgoliul creației absolute. Pentru el nu există deplin decât ceea ce e văzut, privit și descris. „Eu vreau să descriu, vreau să descriu". Instalat în centrul lumii, o privește, o descrie și, deci, o creează. Act demiurgic întemeiat pe conservarea privirii inocente […] romancierul e adept al abordării totale, masive, și are ambiția exhaustivității. Se așează pe o înălțime, pe o culme de unde, rotindă, privirea să cuprindă totul, în panoramări succesive ori suprapuse, cu reveniri și remanieri stufoase, așa încât nu subiectul contează, și el mereu multiplu și stratificat, cât ideea/ideile despre *înțelesurile discutabile* (în ambele sensuri: care pot fi discutate și care nu sunt absolute) ale acestui subiect. Nicolae Breban scrie o proză care își conține deja comentariile, până-ntr-acolo că, uneori, ele ocupă prim-planul, sunt mai importante și mai impetuoase, aș zice, decât „întâmplarea. (**Irina Petraș**)

Printre scriitorii români Nicolae Breban este și rămâne autorul „metafizicii încorporate" (sintagma provine de la criticul Nicolae Manolescu); al deschiderii spre planul secund al existenței prin proza robustă a unor romane populate de ființe vii, aproape concrete. (**Ovidiu Pecican**)

BREDA Francisc (n. 20 februarie 1956, Deva). Poet, eseist. Pseudonim: François Breda, Breda Ferenc. Facultatea de Litere Cluj. Doctor în Litere. **Volume:** *A létezéstől a lehetőségig* (De la existență la posibilități), eseuri, 1980; *Tűzpróba* (Proba de foc), versuri, 1983; *Dante: Párbeszédek*, előszó, 1984; *Mentális Tárgyak Múzeuma*, 1997; *Antracit*, eseu magic, 2002; *Ființă și teatru,* 2003; *La critique littéraire et dramatique de Gabriel Marcel,* 2004; *Declin et declic, 2004; Golania Magna*, eseuri, 2005; *Mysterium Mythologiae,* 2005; *Scrisori despre comicul existențial. Corespondență transtemporală*. Eseu filozofic, 2006; *De amore*, 2008; *Oglinda ochiului*, 2010. A tradus din Gabriel Marcel, Jean Cocteau, Jehan Calvus, Gabriel Chifu etc.

Am făcut cunoștință cu opera domnului profesor Constantin Noica prin fostul meu coleg de cameră, care mi-a fost și coleg de facultate și comandant în serviciul militar, Ilie Rad-Nandra.[…] *Da, l-am invitat la Cluj. … Am organizat evenimentul în sensul să ne întâlnim la redacția revistei* Echinox *cu toți care sunt doritori să-l asculte direct și să aibă contact personal cu cel mai mare filosof român în viață și, în general, din istoria filosofiei românești.[…] Le era teamă profesorilor snobi și slugarnici de o asemenea întâlnire. Doar lui Marga nu îi era teamă și lui Ion Vartic, Ion Pop, Marian Papahagi, Radu G. Țeposu și lui Emil Hurezeanu. Erau mulți tineri acolo. Gașca cea bună, să spun așa, sau curajoasă din* Echinox*, majoritatea erau spirite temerare, de o cultură cizelată în acea epocă. Adică spirite normale, dar a fi normal atunci însemna un act de curaj. Evident, era și Marga, sala fiind plină cu oameni de la Filosofie. Stăteam în picioare, că nu era loc. Noica stătea în mijloc, putea să se așeze, dar s-a ridicat în picioare și a rostit primul lucru cu care ne-a admonestat pe toți, eram doar scriitori și filosofi: „Am venit la Cluj să vă întreb ce faceți cu moștenirea lui Blaga?!…"[…] Era deja aranjat să plec în Franța, aveam pârghiile înaintate. L-am întrebat și de asta, prin `83 când ne-am văzut ultima dată, eram deja profesor la Huedin. Înainte să plec m-am dus la o ultimă convorbire la București și l-am întrebat: "Domnule profesor, dumneavoastră care știți atâtea și atâtea, cât o să mai țină regimul ăsta?" Mi-a zis: "Nici eu nu știu cât mai ține, dar n-o să mai țină mult". "Trebuie să așteptăm mult?", îi zic. Noica mi-a zis atunci ceva uluitor: "Nu contează". El era foarte revoltat că eu mă pricep bine la scolastică și la filosofia serioasă de la Biblioteca Academiei și că societatea m-a făcut profesoraș la mama dracului într-o comună cu 10.000 de locuitori. Mi-a zis că nu sunt apreciat pentru ceea ce fac și să nu mă tem că o să-mi găsesc locul. "Oare îmi găsesc locul în Franța?", îl întreb. "Nu, nu în Franța.", mi-a zis Noica.* (din interviul acordat în 2013 lui George Chiriac pentru *Hyperliteratura.ro*)

Curioasă directețea cu care își numește cartea François Breda. *Ființă și teatru* (2003) pare o replică de eseist și teoretician al teatrului la *Ființă și timp*, faimosul tratat filosofic ce suprasaturează referințele. Și totuși, nu Heidegger este instanța cu care angajează autorul un dialog, ci mai degrabă o întreagă tradiție a ascunderii și dezvăluirii, a pendulării dintre esoterie și exoterie. Cu un gust baroc, dezvăluit de frecventarea temei *theatrum*-ului *mundi*, și gata să sporească a lumii taină cu propria-i lumină, precum Poetul de odinioară, Breda își învăluie demersul în umbrele crepusculare ale unui stil artistic, fără a sacrifica, totuși, intențiile explorative. Este tocmai caracteristica preeminentă a abordării de față, astfel încât formularea abruptă, descriptivă, economică din titlu nu mă putea lăsa decât nedumerit. […] Crezul care vertebrează această construcție intelectuală este, la nivelul maximei generalități, că „Eul Iluminat, sublimat și purificat, este o lumină dispersată, un «Jar» ontologic a cărui strălucire, pe care o putem întrezări în orice existent, străpunge diafanul înveliș fenomenal al lucrurilor" (p. 181). Socotind însă că metafora universalizantă a Teatrului poate reveni și la sensul ei originar, Breda observă că „Spectacolele, operele de artă și cărțile devin autoconfesiunile directe ale Ființei" (p. 181). Principiul acestei reprezentări de sine este, după autor, acela – profund afirmativ – al unei autosuficiențe revelatoare. (**Ovidiu Pecican**)

Olimpia BRENDEA DEȘLIU (1 octombrie 1933, Nimigea /Bistrița-Năsăud – 30 mai 2013, Cluj-Napoca). Poetă. Debut cu poezie în *Făclia*. (1986). **Volume**: *Punțile fulgerului*, 1991; *Scenariu lăuntric*, 1993; *Planeta de rouă*, 1993; *Balanțe cu polen*, 1994; *Chilia de chihlimbar*, 1995, *Lacrimă și har*, 1998; *Crâmpeie de miracol*, 1998; *Ierbarul vârstelor*, 1998; *Rânduiala ierbii*, 1999; *Blazonul verii,* 1999; *La masă cu vântul*, 1999; *Leac pentru suflet*, poeme și micropoeme, 2002; *Vecernie cu greieri*, poeme și micropoeme, 2002; *Generoasa lumină*, 2004; *La marginea adevărului*, 2005; *Altarul inimii*, 2005.

> *Îți sângerează toamna pe gene / și tu tot mai zâmbești norilor alergători, / umbli trufașă cu brățări pe glezne / ca și cum ai face parte dintre nemuritori*

Poezia Olimpiei Brendea Deșliu este locul de intersecție al simțurilor cunoscute precum și al altora fără nume, ca o giruetă la răscruce, ca un aparat sofisticat de emisie-recepție care absoarbe fluidele văzutelor și nevăzutelor, transformându-le prin retortele proprii. Spinul nevăzut, sfâșierea ascunsă, rana neînchisă, mereu picurând au fericita supapă a unei sensibilități speciale prin care esența unui suflet prea plin se revarsă. […] Dansează imponderabil abia atingând pistile de flori, antene de greieri, raze de lună. Delicat se apleacă și culege mărunțișuri cu grijă de entomolog, ghicind în urme, în pași, în umbre, leagă soare de ploi cu fire de curcubeie,strecoară fir de iarbă printr-un ac imaginar cu care țese un colț de natură, cântă și zburdă ca un copil atent la greieri și nori.[…] După lectura poemelor Olimpiei simți că ți s-a deschis un ochi care privea fără să vadă, că de la un timp porți și tu în raniță „țârâit de greieri” și în ochi „albastru de cer. (**Codrina Bran**)

Petre BUCȘA (11 martie 1919, Deleni/Cluj – 9 mai 2006, Cluj). Poet și prozator. Facultatea de Drept, Cluj (1954). Debut în 1938 cu poezii în *Luceafărul*, Cluj. Volume: *Cetini mohorâte*, versuri, 1943; *De n-ar veni noaptea*, versuri, 1969; *Ceremonii*, 1978; *Cutremurul cuvintelor*, 1982; *Dincolo de uitare,* proză, 1984; *Mereu iubirea*, versuri, 1988; *Însoritele izvoare*, versuri, 1989; *Trecând prin anotimpuri*, versuri, 1990; *Transparențe*, versuri, 1993; *Melancolii policrome*, versuri, 1994; *Când cocoșii uitară să mai cânte*, proză, 1998; *Cad negurile*, 1999.

Au scris despre cărțile sale: V. Fanache, Dumitru Micu, Victor Felea, Virgil Nistor, Horia Stanca, Valentin Tașcu, Tudor Dumitru Savu, Mircea Popa, Ion Buzași, Petru Poantă, Negoiță Irimie etc.

Tonul, imagistica trimit deseori la Lucian Blaga (invocat explicit în *Poetul*) sau la Tudor Arghezi (îndeosebi în erotică), modelele tutelare ale vârstei mature a poetului, care a evoluat de la „tradiționalism” către un „modernism figurativ” moderat (Petru Poantă). Proza lui B., adunată în volumele *Dincolo de uitare* (1984) și *Când cocoșii uitară să mai cânte* (1998), este una rememorativă, nutrită dintr-un climat afectiv și existențial similar aceluia al poeziei sale. (**Constantin Hârlav**)

Negoiță Irimie, Radu Mareș, Virgil Ardeleanu, Petre Bucșa, Virgil Nistor, Constantin Cubleșan, Domițian Cesreanu

Florica BUD (n. 21 martie 1957, Ulmeni/Maramureș). Poetă, prozatoare, publicistă. Liceul „Gheorghe Șincai" Baia Mare și Facultatea de Mine Petroșani (1981). Debut absolut: Revista literara *Artpanorama*, 1997, proză scurtă. Volume: *Iubire, sînt un obiect nezburător*, proză scurtă, 1993; *Alergând prin sine*, o sumă de proze, 1996; *Cui îi place școala?* meditații pe o temă dată, 1997; *Billclintonienii*, 1999; *Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi,* roman, 2005; *Mariatereza sunt eu,* roman, 2007; *Reparăm onoare și clondire,* pamflete, 2009; *Stindardul dorințelor* – poeme, volum bilingv româno-albanez, 2010; *Crucificat între paranteze;* poeme, 2010; *Pierd monopolul iubirii,* poeme, volum bilingv româno-francez, 2010; *Mi-e dor de-o pohtă bună,* proze, 2011; *Secol de vânzare,* pamflete, 2012; *Cu taxă inversă, iubirea,* poeme, 2013. Prezentă în volume colective: *Bookătăria de texte & imagini*, 2009; *Interviuri,* Daniela Sitar-Taur, 2010; *Caietele Balcanica*, 2010; *Ulmeni – Cuvânt zidit în vitralii*, 2010; *O Antologie a Poeziei maramureșene*, 2010; *Clauza poeziei cele mai favorizate în lirica maramureșeană și basarabeană contemporană, 2010; Mâncăruri de altădată, vinuri și vechi băuturi românești* (Dan-Silviu Boerescu, Cătălin Păduraru, Florica Bud)*, 2010; Antologia prozei scurte Transilvane actuale*, Ovidiu Pecican, 2010; *Alertă de grad zero în proza scurtă românească actuală,* 2011; il *Convivio 2010; Ochelarii de fum*, 2011. *Cărți pentru adulți și alți copii: Aventurile lui Nu-Motanul la curtea zmeului Ca-Fe-Mini*, 1994; *Nu-Motanul și zmeul Pager*, 1995; *Nu-Motanul și Zmeul-Semafor-Roșu-Galben-Verde*, 1998; *Nu Motanul și Fiul,* 2007. A colaborat la periodicele: „România Literară", „Luceafărul de dimineață", „Ramuri", „Artpanorama", „Poesis", „Acolada" (rubrica permanentă), „Nord Literar".

Pierd monopolul iubirii, După ploaia cu melci: pășind sfios prin încăperi pline ochi *de.cărți.de.rang.și.de.tot.soiul* / alfred apare în fața plutonului de execuție / format din mine și… versuri când albe când vajnic *pret.apretate*. / el este *bondăriciul* suprapus unui cap verde de mort / sculptat pe tricoul lucios și larg al generației de poeți multicolor / răsărind după ploaia cu melci și pepeni translucizi din silicon la comandă / o duzină prost capsată la srl-ul de peste drum / aflat în topul celor cu bani lipsă dar impozabili / o zi da… multe anulate din greșeala coioților pe post de balanță analitică. / savurează și ei înghețata-lux pe post de… *înghețată pentru cei săraci cu duhul planetei/* ce se amuză de noi scuturându-și fusta voit zdrențuită. / adulmec leneș ierbarele colbuite în stiva cu flori cândva ispititoare / pentru niște ierbivore din vremea pornită pulsatil spre *cap-terminus*. / parfumul lor *mumificat*… și *stopul-alfred* / mă silesc să adăst… ca apoi să pornesc / *croind.timpul du-pă.tipare.ce.încă.mai.dor!*

Nicolae Breban, Florica Bud

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Alex. Ștefănescu, Paul Aretzu, Dan Silviu Boerescu, Mircea Moisa, Florin Miu, Ștelian Țurlea.

Cele mai bune poezii ale Floricăi Bud sunt invocații și ofrande. Poeta cheamă iubirea (mai degrabă decât un iubit), pe toate vocile și din toată inima. Și ne oferă cu aceeași generozitate vocile de sirenă. O lirică pe muchie de cuțit între senzualitate și conștiință morală. (**Nicolae Manolescu**, „Pierd monopolul iubirii", Coperta IV)

Combustibilul prozelor pe care ni le oferă Florica Bud este fantezia. Dar nu în sensul fugii de real, ci al unei plutiri vesele, strengărești deasupra acestuia, la mică distanță, astfel că prin voalul oberonic se văd cu claritate nu doar înfățișările sale mari ci și detaliile. Scriitoarea ne dovedește astfel capacitatea de a se plasa simultan în două medii, pe de-o parte modelîndu-și imaginarul în formele realității mereu incitante prin picanterii mondene dar nu o dată și politicești, și pe de alta acordînd realității transparențe, scînteieri, străluciri seducătoare. O feminitate calină intră mereu în joc. Un joc ironic, nelipsit însă de undele unor îngîndurări, visări, melancolii ascunse-n faldurii vorbelor năstrușnice, așa încît pînă la urmă nu-ți dai seama dacă miza sa e cea de-a comunica semnalele lumii asumate ori respinse în doze variabile sau e ludicul însuși, triumfător în materia sa grațioasă, aeriană. Important e faptul că Florica Bud posedă o scriitură atît de personală, încît paginile d-sale pot fi identificate numaidecît, chiar în absența semnăturii. (**Gheorghe Grigurcu**, *Reparăm onoare și clondire,* Coperta IV)

Cu Gabriel Chifu și Horia Gârbea

Florica Bud s-a făcut cunoscută după 1989 prin mai multe cărți pentru copii, care i-au cucerit și pe bătrânii care le citeau cu glas tare copiilor. În aceeași perioadă a publicat însă și cărți pentru cititorii de toate vârstele, la fel de cuceritoare. Ultima, *Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi*, a și obținut, de altfel, un premiu al Asociației Scriitorilor din București. Romanul, *Mariatereza sunt eu*, scris într-un stil alert și fantezist, îl face pe cititor să se simtă un bărbat greoi luat la dans de o fată exuberantă. Autoarea își valorifică inteligent volubilitatea feminină, născocind într-un ritm amețitor noi și noi istorii, în toate registrele narative, realist, suprarealist, satiric, parabolic, ludic, parodic. Ca într-o urnă de loto, în romanul ei se amestecă clișeele lumii românești de azi, pentru a fi extrase unul după altul, spre amuzamentul publicului, care le recunoaște imediat: Ceea ce place și

captivează este fiecare frază luată în parte, plină de culoare și de umor, de draci de femeie răsfățată și de inteligență folosită capricios. (**Alex Ștefănescu**, Cuvânt înainte la „Mariatereza sunt eu")

Florica Bud are o mare disponibilitate pentru domeniul nelimitat al ludicului. În scrisul său se manifestă, în numeroase forme, voluptatea și emoția întâlnirii cu magia limbajului, scriitoarea lăsând imaginația să se desfășoare din plin, etalând o paletă largă, ca la pictorii impresioniști, de culori, lumină, prospețime a *plein-air*-ului, forme neconturate, evanescente, practicarea contrastelor și a combinațiilor insolite. Acestea dau o senzație destinsă de calinerie, de evadare fără griji în lumea diafană a *jocului secund*, de desfătare și de neastâmpăr. Scrisul îi apare autoarei ca o îndeletnicire suficientă sieși, căreia i se abandonează în întregime. A debutat cu proză scurtă, după care a publicat câteva romane, un volum de pamflete, literatură pentru copii. Se remarcă în toate o mișcare continuă, dezinvoltură, exuberanță, ingeniozitate. (**Paul Aretzu**)

Florica Bud are (dez)avantajul de a fi copia în oglindă a scrierilor ei. Rareori, o autoare și-ar mai putea recunoaște zulufii blonzi în filigranul paginii! De aceea, scrisul ei are o cochetărie cu totul și cu specială, mereu la limita prețiozității, din care se salvează prin șarjare autoironică. Chiar și atunci când abordează teme grave, cum ar fi cea a războiului dintre sexe, îmblânzitoarea lui Nu-Motanul (personajul ce a consacrat-o deopotrivă în lumea copiilor și a copiilor ce au devenit fără să vrea adulți) nu părăsește aerul șăgalnic caracteristic. Lipsa ei de crispare detensionează și lectorul, fără ca scriitura să decadă în banalitatea cotidiană. Florica Bud are darul de a însufleți pagina de epică eseistică prin sensibilitate netrucată și un simț genuin al echilibrului. Alternanța „pagini pline"/ „pagini libere" atestă firescul unei compoziții doar în aparență sa. (**Dan Silviu Boerescu**, *Billclintonienii,* postfață)

Virgil BULAT (24 februarie 1940, Răduleni, Basarabia – 20 octombrie 2010, Cluj-Napoca). Poet, traducător, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1969). Debut absolut cu poezii în *Tribuna* (1965). Volume: *Nocturnalia*, versuri, 1985; *Dragonul de ziuă*, versuri, 1988; *Patimile tânărului Ioan în Arcadii*, versuri, 2000; *Synopsis*, 2000; *Mezopunct/Mésopoint*, versuri, 2002; *Metaintarsii în mezopunct*, 2005; *Metaintarsii*, 2005. Traduceri: Anatole France, *Revolta îngerilor, Zeilor le e sete,* 1978; Anna de Noailles, *Umbra zilelor,* 1982; *Cartea vieții mele,* 1986; Marcel Proust, *Scrisori către Anna de Noilles*, 1986; *Joyaux du Sud/Juvaere din Sud*, antologie bilingvă, 2004. Ediții din N. Steinhardt: *Monologul polifonic*, 1991; *Jurnalul fericirii*, 1996.

„A iubi altceva / înseamnă a te iubi într-o altă dimensiune / într-un alt spațiu într-un alt timp / contopite în unul și același viitor / minune dincolo de uscăciune / ram reînviat de cais / [Mai târziu față-n față cu șinele / fi-va și el alter ego proscris]" – Triptic*, III*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, N. Steinhardt, Victor Cubleșan, Alexandru Sfârlea, Al. Pintescu, Mihai Cimpoi, Victor Nicolae etc.

Poezia lui Bulat este una de factură intelectuală, experimentală; în general pare elaborată rațional, fiind rece, comunicând idei și vibrând mai puțin de emoția spontană. Unii critici (Petru Poantă) îl așază în descendența culturală a familiei de spirite Eliot–Pound–Saint-John Perse, iar în exercițiul său poetic prezența livrescului pretențios devine o constantă dominantă […] Poetul caută forme grafice aparte de scriere a versurilor, după un tipic oarecum insolit, cu spațializări între cuvinte, cu așezarea în trepte a acestora, totul înscris într-un soi de caligrafie manieristă. Practică, de asemenea, poemul în proză, ca în *Nocturnalia*, o carte ce dobândește, în discursul poetic, accente care duc spre fantastic, cu viziuni baroce ale unei lumi aflate într-un continuu proces de coagulare. (**Constantin Cubleșan**)

Fin traducător din literatura franceză, Virgil Bulat adună „firul și urzeala" a patru decenii într-un volum de poeme al căror leitmotiv poate fi „fărădeseamănul hăituit de-atâta emoție". De stirpe macedonskiană („că poți invulnerabil fi la tot ce te lovește doar ajungând tot mai sensibil la ceea ce dorești"), îndrăgostit de marea poezie (putem bănui biblioteca de suflet a poetului numărându-i pe Blaga, Seferis, Elytis sau Saint-John Perse), degustă, în somptuoase, minuțios textualizate fraze, cu o savuroasă (pedantă uneori) gesticulație lirică, atât fulgurația unei unice metafore, cât și dezlănțuirea exaltată a unui poem în proză. Dimensiunea livrescă a poemelor este indiscutabilă. Poezia este invocată ca mijloc de terapie existențială (**Irina Petraș**)

Virgil Bulat, Constantin Cubleșan

Constantina Raveca BULEU (n. 16 martie 1979, Bistrița). Eseistă. Facultatea de Litere a UBB Cluj (2002). Masterat *Istoria ideilor – istoria imaginilor* din cadrul aceleiași facultăți. Doctoratul în filologie cu teza *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea,* la Universitatea „Babeș-Bolyai", cu calificativul *Summa cum laude* (2008). Debut absolut: „*Discobolul*", 2002, cu studiul de literatură comparată *Reflexe ale Greciei antice în Renaștere.* **Volume**: *Reflexul cultural grec în literatură*, 2003 (debut Casa Cărții de Știință); *Dostoievski și Nietzsche. Congruențe și incongruențe,* 2004; *Patru eseuri despre putere. Napoleon, Dostoievski, Nietzsche și Foucault* (2007); *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*, 2011; *Voința de putere sub semnul Ideii Europene*. Supliment al revistei „Contemporanul", nr. 8 / 2012. A colaborat la periodicele: *Discobolul, Echinox, Steaua, Caietele Echinox, Observator cultural, Apostrof, Contemporanul/ Ideea Europeană, Tribuna, Luceafărul de dimineață, Euphorion. Revistă de literatură și artă, Studia Universitatis Babeș-Bolyai Ephemerides*.

Au scris despre cărțile sale (numele criticilor mai importanți): Irina Petraș, Ștefan Borbély, Ovidiu Pecican, Adriana Teodorescu, Cornel Ungureanu, Horia Gârbea, Caius Dobrescu, Daniela Gîfu.

Scriam altădată că trebuie să subliniem, cu toate superlativele de veghe, energiile tânărului cărturar Constantina Buleu care își trăiește în Paradigma puterii... pasiunea de a recupera cărți, personaje, idei. Nimic nu e lăsat să moară – nimic nu devine inutil. […] Încă din primul capitol al cărții descoperim că ne aflăm în fața unui proiect cultural major, coerent, în care timpul prezent al culturii nu-i deloc nesemnificativ. (**Cornel Ungureanu**)

Contează poate contextul formării, dar mai cu seamă înzestrarea și studiul autoarei. Tînăra cercetătoare cu nume aiuritor izbutește să fascineze lectorul într-un volum care numai facil nu este, dar se citește ca romanele polițiste. […] și singur, studiul despre Napoleon ar merita două coperți de carte, ba și un premiu pe care un juriu dibaci ar trebui să îl acorde. Talentul fără erudiție e ca pălăria fără cap, dar Constantina (viril, strașnic nume!) le are pe amîndouă, adică pe toate patru, cum se vede și dintr-o poză de copertă. Bravo ei, să mai scrie! (**Horia Gârbea**)

Cu
Augustin Buzura
Aura Christi

Fire în esență senină, ludică, sublimată auster în identitatea unei sobrietăți disciplinate ce urcă din respectul obiectiv și avizat pentru actul de cultură, Constantina Raveca Buleu e cel mai realizat nume de până acum al seriei postdecembriste de tineri comparatiști clujeni. [...] Cărțile de până acum ale Constantinei Raveca Buleu confirmă din plin stilul înalt, perfecționist al omului care le-a conceput. Conținând numeroase aspecte discutate în premieră în exegeza românească, de pe poziția unei excelențe stilistice echilibrate, care face ca volumele să fie foarte dense la lectură, cărțile Constantinei Raveca Buleu confirmă o vocație erudită de tip universitar, combinată cu o disciplină bibliofilă de esență constructivă, sistematizatoare, caracteristică pentru un om cu har și chemare pentru actul peren de cultură, care suferă atunci când nu găsește toate cărțile de care are nevoie și exultă atunci când liniștea bibliotecii îi oferă calmul uman și intelectual în spiritul cărora a ales, foarte frumos și discret, să trăiască. (**Ștefan Borbély**)

Demersul interpretativ al Constantinei Buleu pare stimulat (ca să nu spunem: „îndrăgostit"...) tocmai de caracterul la limită nondefinibil, misterios, ireductibil mitopoetic al „puterii" și al reprezentărilor sale din secolul al XIX-lea. Fie că ne prezintă metodologii de obedienţă structuralistă, neomarxistă, jungiană, lacaniană, funcționalist-simbolică sau fenomenologică, autoarea e constant fascinată de un fenomen care, la un capăt al său, presupune ordine, alegere rațională, logică instrumentală, iar, la celălalt, revelație, intensitate, magnetism, charismă, într-un cuvânt: magie. […] Curiozitatea intelectuală mereu vie, claritatea gândirii, larga deschidere bibliografică și, nu în ultimul rând, expresivitatea foarte personală a stilului plasează acest demers în categoria lucrărilor de referință. (**Caius Dobrescu**)

Echinox 45,
cu Ștefan Borbély,
Ilie Rad,
Adrian Grănescu

Adrian Mihai BUMB (n. 3 aprilie 1974 Cluj-Napoca.) Poet, prozator și eseist. Facultatea de Istorie și Filosofie Cluj-Napoca. Studii nefinalizate de Istoria artei și Jurnalistică, UBB Cluj. Master în Filosofie Antică și Medievală (2011); doctorand al Facultății de Studii Europene (domeniul Filosofie), UBB Cluj. Debut cu poezie în *Limba și literatura română* (1991). Volume: *Neopoésia*, versuri, 1993; *Eopoésia* proză poetică, 1994; *Theandrica*, versuri, 1994; *Ditamai poezia,* memorii, eseuri, poezie, 1995. *Plantația de monade*, versuri, 1998; 2003; *Carantina lacrimei*, 1999, *Straja firii*, versuri, 2001; *Despre falsificarea sărutului*, 2003; *Manualul politicianului* („Totul pentru Țară"), 2004; *Metafora între limită și deschidere*, 2004*; Afumătoarea-grill. Modelul afumătorii ideale*, 2010. Inclus în *Caietul cu poeți*, 1996; *Poeți clujeni contemporani*, 1997; *Dicționarul de poeți. Clujul contemporan,* autor Petru Poantă, 1998; *Clujeni ai secolului 20: dicționar esențial*, 2000; *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, ediție bilingvă, româno-maghiară, alcătuită de Molnos Lajos, 2005; *Cuvinte, almanah literar*, 2006; *Poeții*, autor Dumitru Cerna, 2008; *Coperta a patra. Interviuri, autor Ioan Pavel Azap, 2010.* Colaborează cu poezie, eseu, proză, articole diverse, la periodice precum: *Vatra, Poesis, Echinox, Steaua, Tribuna, Cetatea Culturală, Monitorul de Cluj, Mesagerul Transilvan, Confluențe, Curierul, Știrea, Informația de Cluj* sau la *Radio Cluj, Radio Renașterea, NCN* etc.

> *Cuvintele exemplifică gândurile și amplifică sentimentele. Și viceversa. Până și poemul face acest lucru: urmând cuvintele, el descrie – în fuga sa după propriile-i membre – o anatomie a gândului. Asemeni sculptorului, poetul trebuie să „caute" forma pentru conținutul ce vrea să-l exprime.* (într-un interviu cu Ioan Pavel Azap)

Spăimos asemeni unui copoi scăpând dintr-o clipă fierbinte, ironic asemeni unui rege pentru care cuvântul este sacru și profan, în același timp, acest poet promite multe. (**Dorin Serghie**)

Ca structură, Adrian Mihai Bumb este, fără îndoială, un romantic. Însă un romantic modern, adică de după ultimii romantici ai ultimelor valuri ale curentului ce a dat literaturii lumii, inclusiv literaturii noastre, atâtea puncte de referință, copleșitoare. El are vocația reveriei și a meditației filosofice, a gesturilor largi, pasionale, a bravadei și a bravurii, a trăirilor pasionale intense, a lunecărilor în vis și în halucinația închipuirilor unei lumi în care el însuși, erou liric al propriului demers poetic, animat de o înflăcărare tumultoasă, de o combustie erotică urcată la temperaturi ce pot topi în flacăra lor o lume, se caută și se regăsește mereu și mereu, într-o mulțime de ipostaze ale uneia și aceleiași revelații a conștiinței de sine, într-o umanitate bulversantă, din care salvarea nu poate veni decât din poezie, prin credința în sinceritatea gestului său purificator, de poet. El scrie o poezie pe cât de pasională pe atât de ceremonioasă, chiar ritualică, savurând împerecheri neprevăzute de cuvinte, într-o metaforizare excesivă a expresiei, dincolo de care se lasă descifrat în întreaga sa inocență sentimentală. (**Constantin Cubleșan**)

În fapt, lirica lui A.M.B., măcar prin modalitatea de construire a imaginilor, este de orientare suprarealistă, cu diferența, totuși, că incoerența onirică și delirul sunt calculate. Poeme premeditat-informale, așadar, de o uimitoare forță imaginativă, în care coexistă imagini abstract-ermetizate, caricatural-grotești, suave, evanescente etc. Discursul e uneori prozaic, brusc fracturat de strălucitoare concettisme, pentru ca, imediat, să facă o piruetă ironică sau un salt în metafora gravă. (**Petru Poantă**)

Amestec fermecător de cavaler în armură de cuvinte și de rebel vîsoțkian, scânteind în lumina amețitoare și parfumată a tinereții sale necontaminată decât de o semeață tristețe, primind devreme renumele pe care mulți îl dobândesc la vârste seniorale, Adrian Mihai Bumb este autorul unei poezii crepusculare, hemografice, însoțit de iubirile sale, cuprinse toate în ditamai lacrima ce o străbate. (**Dumitru Cerna**)

Orfeu 1996 – Adrian Bumb, Horia Muntenus, Ionuț Ţene, Vasile Sav, Victor Cubleșan, Daniel Moșoiu

Dora BUNTA (n. 3 ianuarie 1981, Crasna/Sălaj). Poetă. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj. Echinoxistă. **Volume**: *Această femeie trebuie omorâtă cu pietre*, 2003 (Debut Casa Cărții de Știință).

Nu m-am zbătut deloc și nu am țipat/ când au venit oamenii aceia cu fețe acoperite/ și m-au târât de pletele negre pe caldarâm/ până în piață/ aici m-au legat de un stâlp/ și mi-au pus deasupra capului o pancartă:/ „ACEASTĂ FEMEIE TREBUIE OMORÂTĂ CU PIETRE”/ îmi sfâșiaseră hainele ca pielea mea albă/ să ispitească pietrele/ sau privirile grosolane ale bețivilor/ piața era deocamdată pustie,/ doar niște câini îmi dau târcoale înfometați/ și eu știam că atunci când oamenii vor veni/ nu va nimeni acolo sa le spună/ cel fără păcat să arunce primul cu piatra.

Subiectul liric al poetei Dora Bunta, în dezgoliri atroce de sine, se propune a fi ținta tuturor agresiunilor. Cartea ei de debut anunță încă din titlu o situare existențială și morală excesivă. Poeta, prin vîrstă biologică și spirituală, se înscrie într-o formă de poezie ce a renunțat la limbajele parodic-ironice ale postmodernismului, optînd pentru confesiunea totală a unui subiect traumatizat în exercițiul celor existențiale. Lirismul cărții sale e expresie acută a unei drame a limitelor feminității. Paradigma pe care și-o asumă pînă la masochism subiectul poetic al Dorei Bunta este tîrfa. Identificîndu-se cu modelul, ființa lirică, lucidă pînă la despuiere de sine, are conștiința scandalului. Tocmai ilicitul condiției, din perspectiva celor morale, și teroarea asumării ei constituie nucleul genetic al poemelor. […] Teluricul, purtînd puternice sugestii ale organicității stihiale și solaritatea impregnată de fecunde terestrități halucinează imaginația Dorei Bunta. (**Aurel Pantea**)

O surpriză această poezie puternică, tăioasă, cu o tușă densă, apăsată, sfidând cu un scrâșnet fin prejudecăți și tabu-uri. Dora Bunta, studentă la filosofie la Cluj în momentul debutului, vorbește deschis, cu o plăcere a detaliului șocant ca-n bestiariile medievale, despre moarte, senzualitate, deznădejde, singurătate, voință de a fi autentic. Un veritabil „discurs contra piedicilor” (cum ar zice Marcel Moreau), în care visceralitatea atroce – căci trecută prin lungi bătălii – își alătură meditația cu naturaleța redescoperită a acestui început de mileniu. (**Irina Petraș**)

Doru George BURLACU (n. 16 septembrie 1957, Făgăraș). Critic și istoric literar, traducător. Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai, secția franceză-română (1982). Doctorat cu teza *T. Maiorescu în receptarea criticii contemporane* (*1963-1993*), în 1997. Debut absolut: 1985, cu critică literară, în *Steaua*. **Volume***: Revenirea la Maiorescu*, 1997; *Voci ale literaturii*, 1998; *Glose la neașezare*, 2002; *New Yorkul pe românește*, 2008; *Glose la „neașezare”. Ipostaze literare ale ethosului românesc*, 2010; *Călătorii,* 2010; *New York Magazin*. *Istoria adnotată a unei publicații românești* (*1997-2012*), 2012 (în colaborare cu Liliana Burlacu). **Ediții**: Constantin Fântâneru, *Jurnale*, 2012 (în colaborare cu Aurel Sasu și Liliana Burlacu). Colaborări la: „Steaua”, „Tribuna”, „Vatra”, „România literară”, „Literatorul” ș.a. A tradus: L. Delaby, *Șamanii tunguși*, în colab., 2002. A colaborat la *Dicționarul General al Literaturii Române* și *Dicționarul Cronologic al Romanului Tradus*.

“Născute din furtunile repetatelor exasperări de care ne-am simțit brăzdați ori de câte ori viața ne-a pus în față propria noastră neașezare, simțite, inițial, ca un masochist exercițiu de autoflagelare purificatoare, Glosele … vor avea, sperăm, forța de a exorciza răul, metamorfozând miraculos trista noastră nestatornicie într-o senină, calmă, armonioasă și rodnică așezare.”

Au scris despre cărți: V. Fanache, Florin Mihăilescu, N. Prelipceanu, C. Cubleșan, H. Poenar, Alex Goldiș ș.a.

Doru George Burlacu posedă însușirea de a fixa în secvențe critice memorabile cursul unor dezbateri de idei din care se desprinde portretul lui Maiorescu mereu actual. (**V. Fanache**)

Neașezarea, despre care scrie inteligent și cu subtil umor Doru George Burlacu, poate fi dormitare a spiritului (T. Cipariu), netocmire a vieții publice (M. Eminescu), clipă a regenerării mereu amânate (A. Russo), oportunism politicianist (Nae Ionescu), consecvență a păstrării în anonimat (E. Cioran), dar, mai ales, neadevăr în aspirări, după celebra formulă a lui T. Maiorescu. Endemica voie a bunului plac, infirmitățile morale, dulcea ipocrizie, plăcerea provizoratului, disprețul față de lege, într-o cuvânt, existența în devălmășie sunt nu atât figuri ale *pitoresculuiamăgitor*, cât ale comportamentului nostru lipsit de conștiința locului în lume și de ideea renașterii lăuntrice. (**Aurel Sasu**)

Ion BURNAR (24 octombrie 1947, Dragomirești /Maramureș – 20 octombrie 2010). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1973). Debut absolut cu versuri în *Cronica*, 1973. **Volume**: *Memorandum liric*, versuri, 1982; *Viața la țară cu și fără Tănase Scatiu*, versuri, 1984; *Gâlceava scopului cu mijloacele,* versuri, 1998; „Aici *provincialul!...Aștept mitropoliții!”*, 2000; *Adunarea și scăderea punctelor cardinale*, 2003. Tradus în engleză (*Etapele interioare ale plânsului* – The Inner Stages of Weeping; 1984) și în germană (*Albastru de Săpânța* – Săpânța blau, Germania, 1974). Prezent în antologiile *Questions at the turn of the millenium*, 1984; *Les jeunes poètes roumains*, 1983; ***Pământule de-acasă,*** 1983; *Dor de lumină,* 1997; *Poezia cetății,* 2002; *Pe o coajă de vocală*, 2003.

Cu o lentilă admirativă uneori, cu o lentilă critică alteori, poetul vine în întîmpinarea realității, se lasă călăuzit de ea și se vrea la rîndu-i călăuză. (**Laurențiu Ulici**)

Ioan BUTEANU (n. 23 noiembrie 1969 Cluj-Napoca). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca (1994). Bursier S.U.A. pentru masterat. Debut absolut cu poezii în *Echinox* (1990). **Volume**: *Tot Nelu vă deranjează*, versuri, 1996; *Carte de pus pe foc*, 1999; *Dintr-un tufiș se aude „miau!",* 2009. Inclus în *Poeți clujeni contemporani*, 1997; *Rhymes of greatness* (Famous Poets Society, Los Angeles, SUA, 1998); *Poetic Voices of America* (Sparrowgrass Poetry Forum, Sisterville, SUA, 1998); *Words From Within* (Remley Literary Agency, SUA, 1999). Colaborează cu poezii, proză și eseuri la revistele: „Contrapunct", „Calende", „Avantaje", „ArtPanorama", „Echinox", „Tribuna", „Renașterea".

"Răzbat în această lirică de maximă concentrare, de percepție tensionată a misterelor și dezechilibrelor ce ne împresoară, ecouri ale temerilor noastre de toate zilele. Deși – cel mai adesea – nenumite, sau surprinzător deghizate. […] pe suprafețele restrînse ale poemelor sale, pot înflori sentimente dintre cele mai contradictorii, de la deziluzie la frustrare, pînă la înseninare și chiar jubilație." (**Virgil Mihaiu**)

"Un alt exercițiu pe care poetul îl practică, și a cărui miză e ingeniozitatea, sclipirea inteligenței, este poemul scurt, apropiat de haiku. Ideile văzute ca obiecte metalice, ascuțite, ori cuvintele ca și cuțite, sunt metafore ce revin des în carte. […] *Carte de pus pe foc* este proba pe care o dă un poet ce si-a pus pe foc jucăriile și s-a găsit pe sine." (**Ion Mureșan**)

Ion BUZAȘI (n. 11 aprilie 1943, Mintiu-Gherlii/Cluj). Istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca (1965). Doctorat 1982, cu teza *Andrei Mureșanu.* Debut absolut în *Făclia*, 1963. 1988. **Volume**: *Andrei Mureșanu,* monografie, 1988*; Eminescu și Blajul,* 1994*; Andrei Mureșanu. Biografia Imnului Național,* 1996*; Eminescu și Transilvania,* 1997*; Scriitorii români și Blajul,* 1998*; Eminescu. Studii și articole,* 1999*; Eminescu. Radiografii transilvane,* 2000 (în colab.), *Ioan Alexandru și Blajul*, 2001 *Timotei Cipariu-scriitorul*, 2005; *Pavel Dan și Blajul* (în colaborare), 2007; *Glose de istorie literară,* 2013. A îngrijit ediții din Timotei Cipariu, Andrei Mureșeanu, Eminescu, Aron Cotruș etc. Ordinul *Pentru merit*, în grad de cavaler, 2000. A colaborat la periodicele: „Tribuna", „Steaua", „România literară", „Tomis", „Astra, „Familia", „Ateneu", „Convorbiri literare", „Viața Românească", „Transilvania", „Poesis", „Mișcarea literară", „Vatra", „ Nord literar", „Mozaicul", „Discobolul", Blajul", „Orizont" etc.

Andrei Mureșanu – un poet și o exemplară conștiință civică: Într-o tabletă evocatoare, cu vibrații de poem în proză, Bărbații*, Geo Bogza scrie: „În istoria noastră, pentru a ieși din nimicnicie, a fost nevoie de bărbați, iar la 1848, în Moldova, în Muntenia și în Ardeal a păși în arenă o întreagă generație cu fruntea înaltă și inspirată, tăiată de linia adâncă a voinței." Un asemenea bărbat a fost Andrei Mureșanu! Puțini poeți din literatura noastră au fost atât de controversați: și elogiile și contestările, alternative sau concomitente, au fost făcute la o înaltă temperatură a convingerilor, pătimaș, unilateral. Înainte de a fi poet Andrei Mureșanu este un mit, un simbol, o conștiință civică exemplară. A intrat definitiv în triada de aur a Revoluției transilvane de la 1848: Simion Bărnuțiu, Avram Iancu și Andrei Mureșanu – Ideologul, Luptătorul și Poetul. Așa l-a văzut Eminescu în* Epigonii *și în poemele postume ce i le-a dedicat: „Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet", mai ales prin* Răsunet*, cunoscut de întreaga suflare românească prin începutul abrupt de vers: „Deșteaptă-te, române", – deși Eminescu a cunoscut aproape toată creația poetică a lui Andrei Mureșanu. Un răsunet este nu numai o poezie nemuritoare, dar și poezia care sintetizează aspirațiile eterne ale unui popor: libertate, unitate și demnitate națională. Ca și în* Discursul de la Blaj *al lui Simion Bărnuțiu, cu care face admirabilă pereche* (*oratorie/poezie*)*, cuvintele sunt puternic gravate, imprimându-li-se un timbru de alarmă. Că această poezie a devenit după 1989 imn național este consecința faptului că ne-a însoțit o istorie în care momentele de cumpănă și nădejde au găsit în accentele energice ale acestui „cântec fără moarte" expresia cea mai potrivită: „Pe cărarea pregătirii plinirii vremii s-a arătat fiul lui Dumnezeu, a așezat în cursul veacurilor proroci, chemători cu glas dumnezeiesc, pentru a pregăti plinirea a ceea ce cobora din cer și a formării sufletului nou. Și au venit vestitori cu glas de arhangheli ai judecății și ai dreptății lui Dumnezeu. Unul dintre aceștia* […] *este Andrei Mureșanu, care era întemeiat pe credința în Dumnezeu. De aceea glasul lui a răsunat neîntrerupt în sufletul neamului. Cuvântul lui a fost cuvânt de nădejde, cântare de leagăn, el a stăpânit toate sufletele de atunci încoace, a crezut în dreptatea lui Dumnezeu:* Preoți cu crucea-n frunte căci oastea e creștină*, – a strigat el. S-a cutremurat și cenușa înaintașilor în morminte… Purtătorii crucii suntem chemați să ne așezăm în fruntea oștirii."* (*P.S. Iuliu Hossu* – Discurs la solemnitatea dezvelirii statuii poetului Andrei Mureșanu, *Bistrița, 3 decembrie 1938*)*. Este îndeobște numit autorul unei singure poezii. Departe de a fi o depreciere așa cum cred unii, este o superlativă recunoaștere. Alții se străduiesc să devină nemuritori prin multe tomuri și nu reușesc. Să reușești printr-o poezie este o performanță pe care în literatura noastră cred că a mai atins-o basarabeanul Alexe Mateevici, cu poezia* Limba noastră*. Andrei Mureșanu este poetul deșteptării și demnității naționale, Alexe Mateevici – poetul limbii materne; pentru că* Deșteaptă-te, române *nu este numai programul Revoluției de la 1848, ci înmănunchează în stihurile sale de litanie*

Desen de Romi Adam

și credință nestrămutată, aspirațiile sacre dintotdeauna ale poporului român, iar Limba noastră *adună în salbele ei de imagini virtuțile perene ale graiului românesc.*

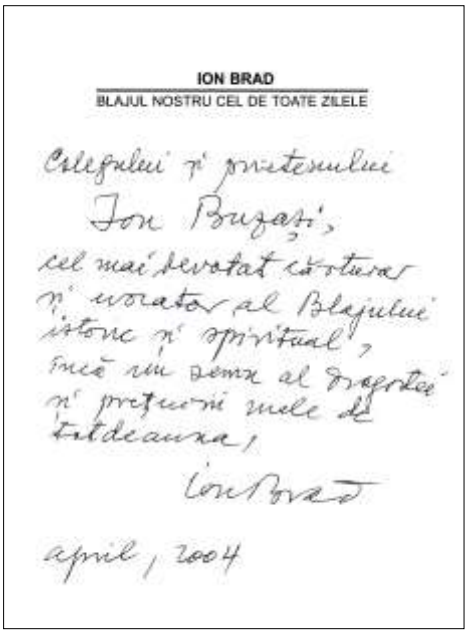
ION BRAD
BLAJUL NOSTRU CEL DE TOATE ZILELE

Celeștului și prietenului
Ion Buzași,
cel mai devotat cărturar
și vorator al Blajului
istoric și spiritual,
încă un semn al dragostei
și prețuirii mele de
totdeauna,
Ion Brad

aprilie, 2004

Au scris despre cărțile sale: Z. Ornea, G. Dimisianu, Ion Brad, Serafim Duicu, Cornel Munteanu, Marian Barbu, Constantin Cublești, Mircea Popa, Ion Mărgineanu, Titu Popescu, Theodor Codreanu, Ioan Popa, Ovidiu Vuia, Vistian Goia, Ion Simuț ș.a.

Cartea lui Ion Buzași, *Eminescu și Blajul* este o reconstituire istorico-literară în care accentul principal cade pe documente, iar interpretarea acestora este făcută, mai peste tot, cu spirit critic. (**Gabriel Dimisianu**)

L-aș include pe Ion Buzași în categoria eminescologilor pozitiviști, în sensul cel mai bun al cuvântului, în familia ilustră a unor Vatamaniuc sau Augustin Z.N. Pop. Consider contribuțiile lui Ion Buzași absolut merituoase. Ele vor intra în bibliografia curentă a eminescologului. (**Theodor Codreanu**).

Cum stă bine unei reprezentative cărți de istorie literară, semnată de Ion Buzași, profesorul universitar blăjean reține statistic și cronologic *Cărți despre Andrei Mureșanu* și un florilegiu critic referitor la poemul *Deșteaptă-te române!* Așadar o carte împlinită, concepută după toate normele academice, pe care Ion Buzași a atribuit-o unui scriitor, dacă nu fundamental, oricum de referință pe linia idealurilor românești dintotdeauna. (**Marian Barbu**).

Ion Buzași riscă o revendicare și o ancorare istorică surprinzătoare: Niceta de Remesiana, de la începutul sec. al V-lea, când nu existau nici popor român, nici literatură română. (**Ion Simuț**).

Centenar Ion Agârbiceanu: Vasile Igna, Mircea Zaciu, Negoiță Irimie, Doru Munteanu, Teohar Mihadaș, Ion Buzași, Ion Mărgineanu

Augustin BUZURA (22 septembrie 1938, Berința/Maramureș). Prozator. Facultatea de Medicină Cluj (1964). Funcționar la filiala Cluj a USR. (1957-1964). Redactor (1964-1989) și redactor șef (1989-1990) la *Tribuna*. Membru corespondent (1990) și membru (1992) al Academiei Române. Debut absolut cu proză în *Tribuna* (1960). **Volume**: *Absenții* (1970); *Orgolii* (1974); *Fețele tăcerii* (1974); *Vocile nopții* (1980); *Refugii* (1984); *Drumul cenușii* (*1988*); *Recviem pentru nebuni și bestii* (1999); *Raport asupra singurătății* (2009) etc.

> *Din perspectiva Stelei Polare, profetul are dreptate: toate sunt deșertăciune. Și toate nasc spre a muri, de la virusuri la stele și universuri. Dar, din perspectivă umană, viața, atât cât ți-e dată, nu este deșertăciune, ci o incredibilă minune ce trebuie trăită cu intensitate, clipă de clipă. Cert este că moartea este inevitabilă, că suntem cu toții singuri și că viața nu are un scop evident, dar depinde doar de noi să fim sau să încercăm să fim ceea ce dorim în puținul timp ce ne este dat. Poate că suntem doar o etapă în drumul spre altceva, dar important este să trăim fiecare clipă de parcă ar fi ultima. Viața, munca disperată și efortul de a cunoaște sunt elementele esențiale ale drumului nostru spre nu știu ce sau nu știu unde.* (dintr-un interviu din *Jurnalul Național*, 2010)

Au scris despre cărțile sale: Ion Vlad, Liviu Petrescu, Mircea Iorgulescu, Lucian Raicu, G. Dimisianu, Eugen Simion, Scriitori, Cornel Moraru, Mircea Tomuș, Mircea Zaciu, Caius Dobrescu, Ion Simuț, Cornel Ungureanu, Ioan Holban, Mihai Zamfir, Marian Papahagi, I. Negoițescu, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Manolescu, Irina Petraș, Eugen Negrici etc.

Alcătuită în cea mai mare parte din confesiuni și alte intervenții cu caracter monologic, narațiunea [Orgolii] constituie în ansamblul ei o meditație amplă, abruptă, de o rară vehemență, vizând istoria și raporturile acesteia cu individul, cu personalitatea umană, formele puterii în secolul nostru, „cancerul" spiritului agresiv, al egoismului și prostiei, care nu dispare de la sine... Această clocotitoare ideație explică deopotrivă debitul și cursul de puhoi al narațiunii, ca și pasiunea cu care ea se citește. (**Valeriu Cristea**)

Materia epică a romanelor lui Buzura, „substanța", nu e prelucrată de un rafinat. Ca și Breban, Buzura este un nordic, un „barbar", un autor pentru care contează adevărurile mari și nu eleganța frazei, sunetul cuvântului, distincția rostirii. (**Cornel Ungureanu**)

Conjugarea celor două sensuri, investigarea abisului lăuntric al subiectivității și aspirația de a înfățișa obiectiv societatea actuală – se poate observa cu ușurință, de la *Absenții* la *Refugii*, de la *Drumul cenușii* la *Recviem pentru nebuni și bestii.* Între cele două repere, între 1970 și 1999, se desfășoară o operă deloc uniformă, cu toate aparențele de păstrare a aceluiași ton și a aceleiași problematici. (**Ion Simuț**)

Cauza omului și viața, acest „concurs de rezistență și răbdare", alcătuiesc „subiectul" romanelor lui Augustin Buzura, de la *Orgolii* și *Fețele tăcerii* la *Vocile nopții* ori la *Refugii*. Eroul său, absent cât să se retragă un pas înapoi și să câștige distanțarea necesară endoscopiei și reflexivității, orgolios în numele libertății adevărului personal, ca unul care știe că viața insului o garantează pe cea a lumii, că, altfel spus, copacul hotărăște sănătatea, vigoarea și rezistența pădurii, ascultă, naufragiat în propria existență, *voci* și experimentează *tăceri* dintr-o nedisimulată plăcere și nevoie a rostirii de sine. Frecvența personajului-gânditor și narator, a celui care nu doar gândește ceea ce simte, ci încearcă să simtă ceea ce se impune gândirii sale la un moment dat, este o caracteristică a secțiunii din proza contemporană căreia îi aparține, cu toată autonomia talentului său, Augustin Buzura.

Aura Christi, Nicolae Breban, Augustin Buzura

[…] Calea pe care înaintează, desfășurat și neconfortabil, în sensul cel mai pozitiv al cuvântului, proza lui Buzura, rămâne, în substanță, una ardelenească, a dreptei cumpene. Nici inoperante anchete hiperintelectualizate, care pierd din vedere viața pură și simplă, nu-l seduc, nici microscopii cotidiene diminuând periculos statura omului nu-l atrag. Omul, ne spune cu fiecare carte scriitorul, cu o patimă a rostirii sfătoase și subtile nedisimulată, se cuvine să fie, să devină, o „moacă" terestră, frumos și bine împlântată în pământul acestei lumi, precum o poartă de Maramureș. (**Irina Petraș**)

Viorel CACOVEANU (n. 5 august 1937, Cluj). Prozator, dramaturg și publicist. Facultatea de Filologie Cluj (1962). Redactor la *Făclia* (1962 – 1988) și *Steaua* (din 1988). Debut absolut în 1953, în Sportul popular, apoi cu proză în *Steaua* (1961). Volume: *Fata care spune da*, anchete, 1970; *Întotdeauna blondele trișează*, roman, 1971; *Un coniac pentru o fată,* roman, 1972; *Someșul Cald,* reportaje, 1974; *Morții nu mint niciodată,* roman, 1975; *Cu moartea între patru ochi,* roman, 1977; *Singurătatea unei femei frumoase,* nuvele, 1979; *Aprobare pentru un tango,* schițe, 1982; 1997; *O dimineață de luni,* nuvele, 1985; *Sfatul medicului,* schițe, 1990; *Jocul,* nuvele, 1991; *Și Caragiale e cu noi,* proză scurtă, 1991; *Seneca sau sfârșitul unei iubiri,* teatru, 1995; *Drumul spre Europa,* schițe și povestiri umoristice, 1996; *Înmormântare via F.M.I*.: schițe umoristice, 2000; *Teatru*:, antologie, 3 vol., 2001-2004; *Interviuri literare*, 2001; *Și Caragiale e cu noi, antologie,* 2002; *Pomana porcului electoral, umor,* 2003*; Veșnica închinare,* roman*,* 2004; 2010; *Satanizarea României,* 2006; *Turma*, roman, 2007; *Epigrame*, 2007; *Istoria risipită*, 2008; *Privatizarea cimitirelor*, 2009; *Despre fotbal*, 2009; *Învinșii,* roman, 2010; *Epigrama în țara crizei,* 2010; *Pilat din port*, 2011. Piesa *Sentință pentru martori* i s-a jucat în șase teatre (1977-1999). I s-au mai jucat piesele: *Anotimpul speranței, Valsul de la miezul nopții, Mă propun director, Seneca sau Sfârșitul unei iubiri, La cules de căpșuni în Spania*.

„Iubesc România, dar cu durere și îndoială, în taină și cu revoltă. O iubesc prin ceea ce scriu, ce cred și gîndesc despre ea. O iubesc cu îndoială și durere pentru toate neîmplinirile ei, pentru ceea ce ar fi putut să fie, pentru toate ratările ce le-a săvîrșit silită sau de bunăvoie. O iubesc în taină și cu revoltă, regretînd eșecurile ei, lenevia, obediența și cameleonismul oamenilor ei”.

Au scris despre cărțile sale: George Pruteanu, Mircea Iorgulescu, Vasile Sălăjan, Mircea Vaida, Mircea Popa, Marian Popescu, Mircea Ghițulescu, Adrian Marino, Ion Cocora, Constantin Cublești, Ștefan Cazimir, Irina Petraș, Petru Poantă etc.

Viorel Cacoveanu pare și într-un fel anume chiar este un izolat, un out-sider. Cauza reală, după noi este mai profundă: autorul este unul dintre cei mai lucizi, mai intransigenți și mai caustici observatori ai epocii. O astfel de psihologie „singularizează” prin forța lucrurilor și ne predispune la concesii. Un asemenea autor, demn și vertical, este „incomod” și marginal prin definiție. De aceea nici nu este corect receptat de critica de proză. (**Adrian Marino**)

Autorul nu ezită să folosească procedee și tehnici gazetărești, nepăsător parcă la prejudecăți, interesat doar de eficiența operei sale. O eficiență în primul rând morală, fiindcă proza lui Viorel Cacoveanu este deschis eticistă, în linia unei tradiții ardelene foarte productive (Slavici, Rebreanu, Agârbiceanu, Buzura). Viorel Cacoveanu rămâne un autor autentic și demn de tot interesul. (**Mircea Iorgulescu**)

Viorel Cacoveanu este un umorist de o notă cu totul aparte, ardelenească i-aș spune. Hazul nu se dezlănțuie până în vecinătatea grotescului, jocul de cuvinte este arareori savurat în sine, discursul auctorial se desparte de al celor care știu „să râdă oral și scris în asemenea fel, încât îi determină și pe alții s-o facă” (Valentin Silvestru). Râsul lui Cacoveanu e reținut, amar, totdeauna secund. Comicul nu se naște din limbaj. Deși îi sunt reținute stereotipiile, acesta rămâne o modalitate aproape întâmplătoare de a moraliza. Fie că e vorba de romanele stil „policier” ori de volumele de proză scurtă, ne aflăm mai aproape de reportaj, de ancheta socială. Cu un patetism moderat, strunit nu până la capăt, sentimental nu de puține ori, Cacoveanu înregistrează pe viu scene din viața cotidiană, le tipizează îngroșându-le discret conturele până la a deveni simbolice, categoriale. Nu de o sau din inerție se râde în prozele sale, ci de degradarea intenționată, conștientă pe jumătate, a relațiilor interumane, sociale. Dialogurile sunt aproape nefirești în firescul lor strict autentic. Autorul selectează, în maniera fabulistului, acele detalii care, în numele unor norme morale eterne, se cer corectate. Defectele, scăpările, inerente până la un punct, unei lumi în haotică, neîntreruptă transformare, sunt demascate fără menajamente, chiar fără o minimă, obișnuită precauție. De aici succesul la public. Cacoveanu izbutește „măgulirea unei stări generale a sensibilității publice” (una dintre căile succesului enumerate de un Tudor Vianu) apelând consecvent, asiduu, didactic, ușor utopic, la „arma scrisului”. Nu e vorba de curaj, de parada gratuită, interesată, a unui luptător improvizat, ci de insistența, răbdarea, încrederea, naivă uneori, în efectul miraculos al spuselor sale ale unui moralist prin structură, prin vocație. (**Irina Petraș**)

Cărțile lui Viorel Cacoveanu se vor un manual de morală practică pentru prezent și viitor, ele chemând la Judecata Timpului însăși Istoria noastră nenorocită și păguboasă și pe acei care ne-au adus în situația de sclavi ai Europei, lipsiți de demnitate și răspundere, de adevăr și morală. (**Mircea Popa**)

Deși o persoană civilizată, discretă și nonconflictuală în spațiul public, scriitorul Viorel Cacoveanu este un nonconformist, dar, cumva paradoxal, unul conservator. Prozator și dramaturg satiric și umorist, el este, deopotrivă, și un moralist, cu o conștiință civică mereu în stare de alertă. Admirator al lui I.L. Caragiale, el își caută sursa umorului în societatea românească. În mediul politic, cu precădere, încercînd să surprindă modalitățile de reproducere a vechiului fenomen al „formelor fără fond”. Cine citește volumele de proză umoristică ale autorului, publicate din 1990 încoace, descoperă o formidabilă cronică, în registrul comediei negre, a României politice, respectiv a depravării moravurilor într-o lume care mimează formal capitalismul occidental. Umorul atenuează în destul de mică măsură perspectiva deprimantă, asta și întrucît el este mai în permanență dublat de satiră și chiar de accente pamfletare. […] Sugestia e că, dincolo de hazul lor, asemenea enormități reflectă chiar fenomenul amatoristic al reformelor și starea de anomie din democrația autohtonă. Tocmai de aceea, radicalismul critic al lui Viorel Cacoveanu, deși ambalat umoristic, este mai degrabă neliniștitor. (**Petru Poantă**)

Jehan Calvus (Peter Ivan Chelu) (n. 1955, Cluj). Din 1989, s-a stabilit la Viena. Scriitor, pictor, actor. **Volume**: *Bumgartes al II-lea* (editura Universal Dalsi, București și Arhipelag, Târgu Mureș, 1999), tradus și în maghiară; *Oul spart. Însemnările unui distribuitor de elixir* (2008).

„Îi este frig acestei nopți, visați!"
„Cu întrebări nu se poate aprinde noaptea, ci doar înstela"

Iordan Chimet are dreptate, Jehan Calvus e un fel de „marțian" apărut din zona artelor îngemănate – teatru, poezie, narațiune fantastică, artă grafică: „... parcă nu e o ființă reală; știe aproape totul, exprimă totul, cu o seninătate debordantă, cu o fantezie inepuizabilă, cu o stăpânire a limbajului, ar trebui să spun a limbajelor tehnice care atinge desăvârșirea". Autorul pune el însuși gaz pe foc. Se definește drept scriitor închipuit care alege alintat, însă și perfect motivat de condiția de întrebător neliniștit asupra propriului rost și propriei rostiri, „visarea pe suprafața albă, lunecarea pe foile albe, fără scop, fără țintă spre partea în care te împinge dorința, spre capăt, spre liniște, împăcare, neființă". Asemeni personajului lui Borges plus Bioy Casares, își dorește să fie copistul, adică cititorul atât de îndrăgostit de textul celuilalt, încât îl transcrie literă cu literă și-și pune numele pe copertă: „Aș copia într-o carte a mea toate pasajele pe care le admir și cu care mă pot identifica până la gradul în care cred că l-aș fi putut scrie eu însumi". Când copistul este și grafician de clasă, și gânditor fantast, și onirocrit care-și oferă visele spre a micșora înfrigurarea nopților omenești, rezultatul e o sferă perfectă înăuntrul căreia se află miezul lucrurilor – „un codex medieval, o culegere de diferite texte, fragmente disparate fără legătură între ele, o carte ca un castel părăsit sau o catedrală neterminată". Un cronicar nu poate visa, în fața unei asemenea cărți, decât să devină el însuși copist și să transcrie rând după rând, ilustrație după ilustrație. O carte-pledoarie în numele Cărții, încă posibilă și necesară. Mi-i pot imagina printre cititorii-privitorii ei încântați pe Umberto Eco și Saramago, pe Borges și Alejo Carpentier, pe Urmuz și Șerban Foarță. (**Irina Petraș**)

Din păcate, romanul lui Calvus va rămîne una dintre cărțile accidentale ale unei literaturi, nu numai datorită faptului că este o apariție necanonică, ci mai ales prin capriciile și defecțiunile pieței de carte. *Bumgartes al II-lea* circulă cu parcimonie, ca un obiect de lux (ceea ce și este, într-o anumită măsură, pentru că eforturile autorului au făcut-o să apară într-o formulă excelentă, însoțită de un întreg „aparat" de ciudate ilustrații și comentarii manuscrise alese de autor), fără nici un premiu literar care să-i anunțe trecerea. Ospățul pantagruelic pregătit de Jehan Calvus își așteaptă încă mesenii (**Mihaela Ursa**)

Ioan Mircea CASIMCEA (n. 4 noiembrie 1936, Casimcea/Tulcea). Prozator, poet. Institutul de Biblioteconomie din București; Facultatea de Litere a UBB Cluj-Napoca. Debut absolut în *Tribuna*, 1967, cu proză scurtă. **Volume**: *Colonia*, proză scurtă, 1982; *Oameni în tren*, proză scurtă, 1997; *Poemul fără sfârșit,* versuri și aforisme, 1998; *Recursul Pandorei,* articole și eseuri, 1992; *Întâmplări la Caliostra*, proză scurtă, 1999; *Călătorii nemaiauzite*, 2000; *La nunta moșilor,* proză fantastică, 2001; *Generatorul de fantezie*, proză scurtă, 2003; *Contribuții la monografia culturală turdeană*, 2004; *Amintiri închipuite,* roman, 2005; *Bunul kamikaze*, versuri și aforisme; 2005; *Cântecul gibonului,* roman, 2005; *Cocuții din nisipuri*, 2007; *Arheologul,* roman, 2006; *Nălucirile Cavalerului, 2008*; *Antim*, 2009; *Să lași cuvintele*, 2010; *Ajustarea destinului,* 2011; *Nădejdile și deznădejdile lui Antim*, roman, 2012; *Misterul Cărții* antologie de autor, 2013. Prezent în volumele colective: *Pagini turdene*, 1969; *Doisprezece prozatori*, 1969; *Teodor Murășanu*, 1998; *Amintiri despre Pavel Dan*, 2003; *Insula albă*, 2003; *Anotimpul cailor,* antologie de Aurel Podaru, 2006; *Voices of Contemporary Romanian Poets*, 2008; *Umbletul cuvintelor. Prozatori turdeni*, 2009. A colaborat la reviste din Cluj-Napoca, București, Constanța, Suceava etc.

Au scris despre cărțile sale: Ion Lungu, Petru Poantă, Mircea Popa, C. Cubleșan, Irina Petraș, Marcel Mureșeanu, Teodor Tanco, Nicolae Prelipceanu, Adrian Țion, Ion Roșioru, Gh. Glodeanu, Ion Beldeanu etc

Deloc surprinzătoare, în proza sa vocația pentru bizar, fantasmagoric și un anume supranatural, în paralel cu aceea pentru un, adeseori, subtil realism ironic. În totul, avem de-a face cu niște proze de o țesătură fină, cu un prozator decent și viabil. (**Petru Poantă**)

Într-un oraș în care falnica generație de prozatori ai Tribunei de pe vremea lui D.R. Popescu a dispărut aproape cu desăvîrșire, cei mai mulți dintre ei retranșați în publicistică, muncă editorială și alte asemenea, cînd revista Steaua, la rîndul ei, nu mai dispune de nici un prozator de largă respirație, spațiul prozei clujene e luat tot mai mult de noii veniți. Printre aceștia Mircea Ioan Casimcea este un prozator care „vine tare din urmă", cum aș spune cu o formulă mai puțin elegantă, dar acoperind din plin momentul pe care proza sa îl reprezintă. (**Mircea Popa**)

Ei știu, apoi, că Istoria este interpretare, că Adevărul se încăpățînează să fie alunecos, că timpurile omului se pot întretăia cînd povestea e bine spusă, iar trecutul poate lumina altfel prezentul, valorîndu-l. Că există ceea ce accede la cuvînt, iar realitatea acceptă variante nenumărate /… / Morala este una a relativității / relativizării, dar cartea e, totodată, și demonstrare pe viu a forței cuvîntului bine ticluit. (**Irina Petraș**)

Mircea Ioan Casimcea ne apare ca un scriitor care și-a dobîndit de-acum plenar personalitatea. Scrie lejer, practicînd un discurs narativ fluent, antrenant și de o oarecare rafinare a verbului, cu care îi și place, de altfel, să se joace, cultivînd comentariul eseistic, relatarea evenimențială bine ambalată în viziuni ce frizează în egală măsură canonul realist ca și cel de natură fantastic, pozînd uneori într-un polemic demitizator al formulelor romantice, desuete… (**Constantin Cubleșan**)

La acest joc subtil cu stratificările prezentului în planuri narative adiacente, cînd doldora de autenticitate, cînd săltate în ficțiune pură, Mircea Ioan Casimcea adaugă un suflu tot mai evident eseistic, aproape documentaristic uneori, ceea ce duce la un ambalaj de tip cărturăresc al intrigii, fără să prejudicieze epicul propriu-zis. (**Adrian Țion**)

Creațiile sale reprezintă viața însăși, cu umbre și lumini, cu bucurii și necazuri, cu împliniri și decepții și, în același timp cu o nuanțată galerie tipologică. Astfel personajele au individualitate bine conturată, reprezentînd cu adevărat un caracter. (**Aurel Podaru**)

În Grecia, cu Dorel Vișan, Constantin Cubleșan, Ion Cocora, Laura Poantă etc.

Reflexivă, paradoxală, confesivă, calmă, descriptivă, implicată, viguroasă și rafinată, atinsă de lumina de la Sud, densă, coaptă, cu inserții aforistice de o blîndă, deci semeață înțelepciune, poezia lui Casimcea, premonitorie, încărcată de presimțiri, te ademenește s-asculți, „cum ninge în mileniul trei”. (**Dumitru Cerna**)

Prozatorul are multiple disponibilități narative și el se oprește asupra celor mai diverse fațete ale condiției umane și propune noi abordări acolo unde părea că s-a așternut definitiv pacea și consensul… E o onoare pentru literatura dobrogeană să-l recupereze pe acest fiu care s-a risipit frumos pe meleaguri transilvane. (**Ion Roșioru**)

Ilie CĂLIAN (n. 9 decembrie 1942, București). Jurnalist, cronicar literar, critic de artă. Liceul Gh. Barițiu, Cluj (1960), Facultatea de Filologie a UBB (1965). Debut absolut în revista *Tribuna*, 1962. Redactor șef la *Adevărul de Cluj* (*Făclia*) din 1990. Membru fondator al Uniunii Ziariștilor Profesioniști. Ordinul Ziariștilor, cls. I, aur (2000).

Se găseau în Cluj gurmanzi și gurmeți, cu vocația conștientizată și cultivată ca atare. Era vremea în care, în ziarul partidului, „Făclia”, publicistul Ilie Călian susținea o inventivă și mirobolantă cronică gastronomică, numită „Rețete cercate de bucate”. El continua, de fapt, tradiția unei culturi a gastronomiei, care începuse cu Kogălniceanu și Negruzzi și cunoscuse rafinamentul extrem în savurosul și picantul rețetar al lui Păstorel Teodoreanu, autori, probabil nu întîmplător, reeditați atunci la editura Dacia din Cluj. Pe de altă parte, cronicile lui Ilie Călian se circumscriau și ideii „artelor minore”, idee lansată în „Revista Cercului Literar”. Gastronomia este o artă, ea presupune o minimă educație estetică și dă seama de nivelul de cultură al unei societăți. Să mai spun că aceste rețete ale lui Călian nu erau deloc fantasmatice. El însuși punea în operă ceea ce imagina cu expresive picanterii de limbaj: de la prazul umplut și biftecul tartar pînă la fabuloasa ciorbă de burtă cu cele zece ingrediente. Nu exagerez spunînd că rețetele estetizante ale lui Ilie Călian le anticipă, în multe feluri, pe cele ale explozivului Radu Anton Roman (**Petru Poantă**)

Ca elev de liceu visam să calc pe urmele lui Ilie Călian, așa că în perioada studenției am fost foarte fericit să fac corectură, la Făclia, la vechea tipografie, în locul orelor de practică din anul I. Îl priveam pe tânărul Ilie Călian de atunci ca pe un semizeu, ca pe unul dintre ziariștii ce nu te plictisește niciodată, orice ar fi scris. E adevărat, Ilie Călian nu scria chiar orice. Omul acesta avea nu numai un condei ager și o inteligență ascuțită, ci și conștiință. Admirabilul gazetar a rămas același om cu coloană vertebrală, indiferent de metamorfoza vremurilor, dramatice și ciudate, pe care le traversăm. Articolele sale sunt, mereu și mereu, scrise nu numai cu justețe și cu obiectivitate, ci și cu o eleganță a expresiei ce trădează o cultură temeinic asimilată (**Ion Cristofor**).

Ilie Călian, Teohar Mihadaș, N. Prelipceanu

Alexandru CĂPRARIU (20 decembrie 1929, Cluj – 4 februarie 1988, Cluj). Poet și publicist. Facultatea de Filosofie Cluj și Școala de Literatură Mihai Eminescu (1952). Redactor la *Tribuna*; director al Editurii Dacia. Debut absolut cu versuri în *Almanahul literar,* 1949. Premiul Uniunii Scriitorilor în 1975 pentru *Mica autobiografie*. **Volume**: *Orizonturi*, versuri, 1964; *Cercurile dragostei*, versuri, 1966; *Jurnal literar*, 1967; *Mica autobiografie,* versuri, 1975; *În timp ce pământul se învârteşte,* note de călătorie, 1976; *Marea autobiografie*, poeme, 1979; *Primăvară scandinavă*, note de călătorie, 1980; *Ochii de pretutindeni*, versuri, 1981; *Ierbarul cu amintiri*, versuri, 1985; *Asfinţiturile zilnice*, 1985; *Cicatricele penumbrei*, versuri, 1987; *Reîntoarcerea menestrelului*, versuri, 1988; *Poeme*, antologie, 1997; *Corespondenţă*, 2000. Traduceri: *42 de Poeţi greci contemporani* (în colab. cu Vasile Igna, Aurel Rău), 1984; *Poezie şi umanitate* (în colab. cu Ion Deaconu).

Au scris despre cărțile sale*:* Perpessicius, Victor Felea, Petru Poantă, H. Zalis, Virgil Ardeleanu, Z. Sângeorzan, Mircea Ghițulescu, V. Tașcu, Gh. Grigurcu, Aurel Martin, Cornel Ungureanu, Ștefan Aug. Doinaș, Al. Cistelecan, Adrian Popescu, Adrian Marino, *Eugen* Simion, Marian Papahagi,

Poetul are o formație mai curând clasicizant romantică, iar idealul său estetic consună, cel puțin în perspectivă axiologică, cu programul cercului literar de la Sibiu (**Petru Poantă**)

Al. Căprariu aducea cu el o fervoare intelectuală neobișnuită, lecturi întinse și extrem de variate, o mare spontaneitate a condeiului, bunul gust al omului cultivat, curiozitatea pentru tot ce era nou și modern în cultura română și universală, curiozitate bine pusă în cântar cu marea tradiție a literaturii clasice, din care s-au hrănit întotdeauna spiritele directoare. Pentru că și Al. Căprariu a fost, fără nici o îndoială, un astfel de spirit! Sunt generații întregi de scriitori, și nu numai din Transilvania, care și-l amintesc cot la cot cu Ioanichie Olteanu la „Tribuna" reînviată, în 1957, la Cluj, tânăr și pasionat redactor plin de toate harurile, inclusiv acela de a-i stârni și pe alții la scris. Iar când ne gândim că printre acești „alții" din anii aceia se numărau Ion Agârbiceanu, Lucian Blaga, Ion Breazu, Petre Comarnescu, Constantin Daicoviciu, ca să-i pomenim numai pe ei, ne dăm seama ce dar prețios era prietenia cu care Al. Căprariu știa să-i învăluie și pe cei „mari", pe cei de seama lui, ca și pe orice tânăr talentat. Un dar prețios care se revărsa în beneficiul literaturii române, al regândirii și clădirii unor relații umane și intelectuale atât de necesare culturii noastre naționale. Acest talent, care nu e totdeauna identic cu cel literar, l-a recomandat și apoi l-a confirmat ca pe un excelent editor, întemeietorul adevărat al profilului atât de original și funcționalității neîntrerupte de două decenii ale editurii „Dacia". (**Ion Brad**)

Cornel CĂPUȘAN (n. 21 aprilie 1933, Oradea). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. Doctorat în filologie, 1973, cu teza *Tema imortalității în poezia Renașterii.* **Volume**: *Orfeu – motivul permanenței în lirica Renașterii,* 1978*; Imagini ale lumii,* 1987*; Sadoveanu sau fascinația lumii*, 2007*; Ghid pentru cerul nopții*, 2013.

Au scris despre cărțile sale: Ion Vlad, Marian Papahagi, Liviu Petrescu, Vasile Voia.

Preocupările criticului aduc în prim-plan, într-un notabil efort comparatist, teme și motive ce traversează întreaga literatură europeană, de la miturile Antichității greco-latine la realizările artistice renascentiste și de la creațiile umaniștilor medievali la operele marilor poeți ai modernității. […] Volumul *Imagini ale lumii* (1987) urmărește motivul călătoriei în câteva texte reprezentative ale literaturii moderne, semnate de Walt Whitman, Saint-John Perse, Thomas Mann și Mihail Sadoveanu. Operele aduse în discuție au ca obiect „lumea descoperită și cunoscută ca fundal unic al acțiunii umane", făcând vizibilă „nu doar o temă, ci problema capitală a literaturii". Căci peregrinarea în spațiu și timp este, în fond, o aventură a cunoașterii. Reală sau numai imaginară, orice călătorie se vrea a fi o cale de inițiere în tainele lumii, care transformă drumul într-un „text ce se lasă citit și interpretat" (**Laurențiu Hanganu**).

Oana CĂTINA (pseudonimul Vioricăi Mării; n. 2 august 1941, Dănceu-Flămânda, azi Jiana/ Mehedinți). Prozatoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Debut absolut în *Steaua*, 1967. **Volume**: *Jocuri de copii*, 1981; *Povești pentru un fotoliu*, 1983; *Chesarina*, 1984; 1999; *Un pumn de cireșe*, 1984; *Povești în doi*, 1985; *Joia mor fluturii*, 1987; *Albastrele ninsori*, 1989; *Umbra rotitoarelor povești*, 1991; *Bătălia pentru roze*, I, 1992; *Sârba sub căruță*, 2002; *Parcă mă iubeai...,* roman, 2002; *Delfin la mal,* 2004.

Au scris despre cărțile sale: Serafim Duicu, Irina Petraș, N. Steinhardt, Titu Popescu, Mircea Popa, Mihai Iordache.

Jocuri de copii, cartea de debut, propunea schema clasică a aventurii polițiste îmbogățită cu nesfârșite trimiteri la problematica viață cotidiană. *Povești pentru un fotoliu* face din rememorarea anilor studenției o carte de tensiune detectivistă. În ambele cazuri povestea („Cine nu știe asculta o poveste este un om mort") nu se mulțumește să reproducă o realitate, trăită sau imaginată, dar de o autenticitate palpabilă, ci ambiționează interogarea existenței, validarea clipei prezente prin reașezarea celor trecute. Calea este cea a taifasului-anchetă. Casa care fusese cu ani în urmă scena vieții studențești, este locul ales de autoare pentru a-și provoca personajele la auto și alter-analiză.

De remarcat aici că *locul* nu este niciodată indiferent, spiritul feminin fiind mai adânc legat de un spațiu circumscribil sentimental, mai receptiv la psihologia decorului și, deci, mai conservator. Oana Cătina nu face excepție, divagând chiar pe tema dezrădăcinării și investind încăperile martore ale trecutului cu o subtilă doză de magie. (**Irina Petraș**)

Romanele scrise de C. sunt asemănătoare între ele prin tematică, viziune și modalitate narativă. Mediul social investigat este de regulă cel al intelectualității – cu ascendență rurală – din deceniile postbelice (medici, cercetători, juriști, studenți ș.a.). Incursiunile în lumea satului dintr-un trecut mai apropiat sau mai îndepărtat sau chiar din prezentul marcat de modernizare nu sunt extinse cantitativ, dar oferă pasaje dintre cele mai realizate literar. Scriitoarea nu a urmărit însă să traseze o „frescă": romanele ei sunt mai degrabă intimiste (chiar dacă atent și pertinent inserate în tabloul social și în istoria contemporană), fiind focalizate asupra câte unui destin sau, mai des, asupra unui grup de destine împletite sau intersectate. (**Nicolae Bârna**)

Tudor CĂTINEANU (n. 2 mai 1942, Călățele/Cluj). Eseist, filosof. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj. Doctorat în Filosofie. **Volume**: *D.D. Roșca și filosofia românească*, 1979; *Structura unei sinteze filosofice*, 1981; *Elemente de etică*, 2 vol., 1982; *Constructe*, 2000; *Echilibru și dezagregare. Antinomia eminesciană*, 2002; *Configurații „fizice" și exerciții metafizice*, 2013.

> *Cărțile sale se așază „între eseu și studiu, cu deplasarea accentului spre unul sau spre altul dintre cele două genuri, în funcție de natura temei tratate. Cu studiul, accentul se poate deplasa spre geometric, iar cu eseul, accentul se poate deplasa spre ludic".*
> *„Noi, românii, nu ne fixăm nici în piscul dealului, cu orgoliu și dispreț* (*ca unele popoare*)*, dar nici nu ne pierdem în golul văii* (*ca alte popoare*)*. Sau, altfel spus, de riscul vârfului de deal ne salvează valea, iar de riscul golului din vale ne salvează dealul"*

Constructele stăpânesc exemplar arta incitării. Excelente și numai bune de îndelungi taifasuri cu textul, cu limba română, cu tine însuți cele despre *gând, îndoială, supărare, dacă, uitare, poartă, despărțire, noroc și trudă* etc., etc. Reținaici, ca exemple, doar două teme: pe de-o parte, *declinația*, cea care, descrisă de autor la lansarea cărții sale la Cluj, mi-a dat ideea „încercării" ei pe declinarea substantivelor și pe însemnătatea pe care ar putea-o avea în construirea edificiului poematic. Căci, zice Tudor Cătineanu, „în sfera Esteticii, fenomenul declinației e aurifer chiar în celebra secțiune de aur [...unde] simetria perfectă nu este estetică. Ea trebuie să fie însoțită și de o abatere sau *declinație* de la simetrie, de un coeficient anume de a-simetrie, non-simetrie, pentru ca obiectul să fie și *expresiv*, deci artistic." Recitind texte „clasice" despre Eminescu (Vianu, Călinescu, Blaga, Popovici, Liviu Rusu, D.D. Roșca, Edgar Papu, Ion Negoițescu, Ioana Em. Petrescu etc.) și pagini de Eminescu, le dă la iveală o nouă strălucire, ca un căutător de aur ori ca un orfevrier de marcă, încât ai senzația că el a „plantat"-o acolo, atât de surprinzătoare e nuanța cea nouă. (**Irina Petraș**)

La *Steaua*, anii 70: D.D. Roșca, Dumitru Isac, N. Mărgineanu, C. Noica, Aurel Rău și Tudor Cătineanu.

Diana CÂMPAN (n. 18 martie 1972, Alba Iulia). Critic literar, eseist. Facultatea de Litere, Istorie și Filozofie a Universității de Vest din Timișoara, specializarea Limba și literatura română – Limba și literatura engleză (1996). Doctor în Științe filologice, 2002, cu o teză despre A.E. Baconsky („de la lirismul utopizant la contra-utopie", coord. prof. univ. dr. Cornel Ungureanu.) **Volume**: *Gâtul de lebădă. Utopiile răsturnate și confesiunile mascate ale lui A.E. Baconsky* (2003), *Singurătăți suprapuse. Studii de literatură comparată* (2004), *Încrustații în lemnul cărților* (2005), *Solitudine întru înțelepciune. Eseu asupra poeticii singurătății eminesciene* (2006; Premiul Uniunii Scriitorilor – Filiala Sibiu pentru Critică literară), *Introducere în cercetarea științifică. Litere și Teologie*, 2009; *A.E. Baconsky – solitarul de catifea*, 2013. Coautoare la: *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga* (coord. Constantin Cubleșan, 2005), *Presa românească și ideea națională* (coord. Mircea Popa, 2006), Sacrul *în poezia românească* (coord. Aurel Pantea, 2007), *Paradoxul creștin și cartea tinereții* (coord. Pr. Ilie Trif, 2008) ș.a. A colaborat cu studii și articole și colaborează la „Viața românească", „Transilvania", „Luceafărul", „Steaua", „Orizont", „Poesis", „Adevărul literar și artistic", „Tabor", „Acolada", „Lumina" – Novi Sad, „Limbă și literatură" – Chișinău, „Arhipelag", „Caligraf", „Gând românesc" ș.a.

Zina CENUȘĂ (n. 4 august 1948, Bocșa-Fălești, Republica Moldova). Prozatoare, publicistă. Facultatea de Filologie din Chișinău (1971). Debut absolut în *Tinerimea Moldovei*, 1966. Debut editorial în volumul colectiv *Dintre sute de catarge*..., Chișinău, 1975. **Volume**: *Semnele de taină*, nuvele, 1985; *Om de bunăvoie,* nuvele, 1988; *Jur pe pământ,* nuvele, 1990; *Cincizeci de nuvele triste*, 1996; *Abel, fratele meu*..., nuvele, 2001;...*și băieții plâng*, 2008; *Drumul spre casă*, 2008; *Culorile inimii*, 2010; *Arcul de trandafiri,* 2012; *Cicero cel sărac*, 2013 etc.

> *În viața mea am avut noroc de toate. De părinți iubitori, de mentori buni și cărți valoroase, de bucurii și tristeți, de întâmplări fericite, dar și mai puțin fericite, de nașteri și înmormântări. Că asta, se zice, ți-a menit soarta la venirea pe lume și asta trebuie să suporți, ca pe o binecuvântare sau ca pe un blestem.*

Niște drame în miniatură sunt majoritatea schițelor și povestirilor din cartea *Semnele de taină*, faptul acesta apropiindu-le de nuvela autentică [...] Adâncimea scrutării sufletului personajelor vine din scoaterea în prim-plan de către autoare a destinului dramatic ori chiar tragic al acestora, din limitarea firească la un fapt – două, esențiale pentru acest destin, din sugestia puternică a semnificației etice a faptelor evocate (**Ion Ciocanu**)

Dumitru CERNA (pseudonimul lui Dumitru BOBINĂ; n. 11 mai 1955, Cerna/ Tulcea) Poet, publicist. Studii filologice și juridice la Cluj-Napoca. Licențiat în științe juridice. Masterat în științe administrative. Debut absolut cu poezie în *Tribuna*, 1987. Doctor în filologie, 2008. **Volume**: *Cireșe amare*, versuri, 1993; *Poeme translucide*, versuri, 1996; *Sceptic de rezervă*, versuri, 1997; *Pasărea Ibis și Agresorul*, versuri, 1998; *Poeme dobrogene*, versuri, ediție bilingvă, versiune franceză de Rodica Lucia Crișan, 1999; *Trist. Poeme bonsai*, 2001; *Între două pustiuri,* versuri, antologie, 2003; *Dumicatul de pelin*, ediție bilingvă, versiune franceză de Constantin Frosin, 2003; *Magdala*, versuri, 2005; *Fiul. Poeme lutnice*, 2006; *Poeții*, eseuri, 2008; *Panait Cerna, scepticul luminos*, teorie, istorie și critică literară, 2009, ed. a II-a, 2010; *Poeții 2*, eseuri, 2010; *Peștera din pom. Poeme caju,* 2012; *Clujul administrativ 1992-2012. Dicționar de persoane* (2012); *Dar dacă vine*, versuri, 2013. Prezent în: *Caietul cu poeți,* vol. I, 1996, *Poeți clujeni contemporani*, vol. II, 1997; Petru Poantă, *Dicționar de poeți. Clujul contemporan,* 1998, 1999; *Vise într-o liniște sumeriană*, 1999; *Poezia pădurii,* vol. V, antologie de Radu Cârneci, 1999; *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, ediție bilingvă, româno-maghiară, alcătuită de Molnos Lajos, 2005; *Clujeni ai secolului XX. Dicționar esențial*, 2000; *Personalia. Dicționar biobibliografic*, 2000; *Insula albă,* 2003. Poeme traduse în franceză, engleză, maghiară, italiană, macedoneană, coreeană și în graiul aromân. A colaborat la revistele: „Tribuna", „Steaua", „Vatra Românească" (redactor și corector, aprilie-iulie 1991), „Noesis" (redactor șef adjunct), „Caietele Blaga", „Cetatea culturală", „Agora", „Apostrof", „Filarmonia", „Orașul", „Tradiții clujene, tezaure umane vii", din Cluj-Napoca; „Aurora", „Unu" și „al cincilea anotimp", din Oradea; „Steaua Dobrogei" și „Lumină pentru toți" din Tulcea, „Grai" din Bistrița (redactor-șef fondator, din 14.09.2001 și până la încetarea apariției, 2004); „Dacoromania" din Alba Iulia, „TurdArt", din Turda; „Foaia Transilvană" (publicist comentator de la fondarea săptămânalului, 23 noiembrie 2006-ianuarie 2009, semnând rubrica permanentă „Spirit clujean" și, mai apoi, „Un poet, un poem" / „Un poem, un poet", la pagina *Clujul de colecție* sau *Lumea văzută de la Cluj*; din aprilie 2008, săptămânalul transformându-se în cotidian); „Poezia", „Oglinda Literară" și „ProSaeculum" din Focșani, „Boema" din Galați etc.; și la ziarele: „Mesagerul Transilvan", „Adevărul de Cluj", „Curierul Primăriei municipiului Cluj-Napoca" (redactor-șef fondator, ianuarie-aprilie 1995; redactor 1996-1997 și colaborator permanent din 1997 până în septembrie 1999), „Suplimentul literar-artistic al Curierului Primăriei municipiului Cluj-Napoca", „Știrea", „Făclia",, „Adevărul de Cluj", „Iancule, Crai luminat", „Gazeta de Cluj", „Iancule mare", „Totul pentru Țară", „Jurnalul Municipal" din Cluj-Napoca, „Aiudul și Cartea", „Monitorul de Brăila", „Brăila", „Obiectiv" din Tulcea, Napoca News, „Gândacul de Colorado" din SUA etc. Premiul Salonului Național de Carte și Publicație Culturală, Cluj-Napoca: 1993, 1996, 1998. Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj: 1996, 1998, 2000, 2003. Premiul pentru Poezie la Salonul Internațional de Carte, ediția a VIII-a Oradea: 2000. Premiul pentru poezie, la Festivalul Internațional de Poezie *Lucian Blaga*, Cluj-Napoca, 2002.

> ***În poemele mele eu am cântat mântuirea**: „În poemele mele eu am cântat mântuirea/ Nopți ale pierzaniei și nopți însemnate cu foc/ Cuvintele mele-s cuibare însfințite-n baroc/ Cuminecate mi-au dat curajul spovedaniei/ Lacrimi să-mi plângă vara și oranjul litaniei/ Am smuls din mine-ntuneric alb n-am sângerat deloc/*

Nopți ale pierzaniei și nopți însemnate cu foc/ Mi-am regăsit rugăciunea și i-am pătruns aminul/ Candela de ceață mi-a vegheat cuvântul sublimul/ Am îmblânzit poemul și el mi-a-nflorit busuioc/ Nopți ale pierzaniei și nopți însemnate cu foc/ Gri prelungi mâinile-mi mov ocrotesc primenirea// În poemele mele eu am cântat mântuirea/ Piezișă și-nrourată mi se-arată iubirea".

18 octombrie 2006, la lansarea Almanahului literar 2006 *Cuvinte*. Poetul Dumitru Cerna, poetul și mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania și criticul literar Petru Poantă. În spate, poetul pr. Marius Țion. În fața Teatrului Național "Lucian Blaga", din Cluj-Napoca.

„Poezia nu se vremuiește. Precum muzica, ea este în afara timpului lutnic. Asemenea viselor".

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Irina Petraș, Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Ligia Tudurachi, Ion Cristofor, Constantin Zărnescu, Mircea Tomuș, Aurel Codoban, V. Fanache, Mircea Borcilă, Ioan Chirilă, Monica Grosu, Maria Vaida, Ionuț Țene, Eugenia Țarălungă, Ovidiu Pecican, Mircea Goga, Ștefan Melancu, Adrian Țion, Michaela Bocu, Ion Roșioru etc.

Dumitru Cerna este, prin tehnica poetică impecabilă, prin caligrafia metaforelor și prin dispunerea teatrală a simbolurilor, un reprezentant întârziat al neomodernismului. Temele subiectivității pasive, mitul vârstei paradisiace, reflexul paseist, precum și lexicul impregnat de elemente dialectale i-au făcut pe unii comentatori să vorbească despre o poezie „premeditat anacronică" (Petru Poantă) ale cărei înrudiri trebuie căutate în lirica lui Pillat ori Voiculescu. Simptomatică este problematizarea clivajului dintre universul memoriei, fericit, dar inaccesibil, și viața cotidiană, tangibilă, dar nesatisfăcătoare. (**Ligia Tudurachi**)

... Dumitru Cerna s-a afirmat consistent după 1989 cu o poezie premeditat „anacronică", însă, și discret ostilă față de poetica postmodernistă și de tendințele neoavangardiste din ultimii ani. Poetica sa are semnificația unei orgolioase „restaurații": afirmarea lirismului ca principală sursă a poeziei, situarea într-un orizont metafizic, preeminența funcției conotative a limbajului. Există, însă, varianta ermetică a modernismului, optând adeseori pentru o anume resentimentalizare a confesiunii, dar în cadrul unui „joc" bine supravegheat cu convențiile. Deloc inocent, așadar, Dumitru Cerna se revendică pașnic, căci antiparodic, cu un fel de melancolie admirativă, de la tradiția orfică a liricii, continuând să creadă într-o revanșă a cuvântului taumaturgic. În altă ordine, raportarea la modele consacrate îl „constrânge" atât la practicarea unui intertextualism care încorporează livrescul prin dispariție, cât și, mai ales, la un „ortodoxism" artistic: discurs extrem de elaborat, calofilie, rafinament formal, savanterie prozodică, abundența figurilor limbajului etc. poemul se arată, mai întâi, prin sintaxa sa aseptică strălucind de frumusețe. [...] Prin urmare, Dobrogea, mai precis satul dobrogean al lui Dumitru Cerna, e o „provincie" lirică și fantasmatică, deopotrivă, dar în aceeași măsură este și un „citat cultural". Ar mai fi de menționat că realitatea ei semnalizează în primul rând lingvistic, prin niște reminiscențe ale unui grai arhaic, care estetizează versurile receptoare, conferindu-le o enigmatică atmosferă sepia. În fond, performanța ultimă a acestor poezii rezidă într-un soi de „viziune" stilistică, în care prozodia, diversă, are aspectul unor ceremonialuri. Înseși figurile limbajului, cu prețiozitatea lor elaborată, sunt mai degrabă celebrări ale formelor poetice exhibate în exterioritatea lor fastuoasă. Poeziile sunt, adică, pur și simplu frumoase, ca „obiecte" artistice. (**Petru Poantă**)

Constantin Cubleșan, Dumitru Cerna,
Petru Poantă, Horia Bădescu, Marcel Mureșeanu

Poezia irumpe dintr-o nevoie irepresibilă de comunicare prin metaforă. Dumitru Cerna este/se simte purtătorul de cuvânt al unei semințiii tăcute, cu acces la cuvântul rar, prețuit pentru sonorități încărcate de istorie, coapte sub arșiți deșertice. Îmblânzit de cuvânt, cântărește tot mai exasperat descreșterea valorii de întrebuințare a tristeții („câtă tristețe degeaba!") într-o eră a mondializării destinelor. De-valorizarea emoțiilor individuale în „zborul scurt al vieții" își pune amprenta asupra constantelor poetice. Poeziile lui Dumitru Cerna, indiferent de forma pe care o îmbracă, mizează pe metafora îndelung șlefuită într-o gesticulație de la un punct încolo gratuită, gata să cadă în manieră ori în simplă „făcătură", dar și pe o mereu reluată descriere a unor Absențe obsesive, cu imagini surprinzătoare, lucrând în subteran „des-făcătura" poemelor viitoare. Cea dintâi mare absență e a lui Dumnezeu. Invocată stăruitor, divinitatea își pierde axiomatica atotputernicie, e un copil ce așteaptă să fie alintat, mântuit. Zeul se așează cuminte și dezarmat alături de poet, uniți întru plictiseala față în față cu o lume terminată, imperfectibilă, nesupusă, care nu mai poate fi *Creație* și nici n-o prețuiește în ipostazele sale omenești. Absența lui Dumnezeu este una

copleșitoare, o pseudo-prezență, în fond, în stare să tulbure abia încropite certitudini. „Cerul degeaba" e o imagine emblematică a stării poetice, mai degrabă decât a poeziei însăși. Aceasta adulmecă „mirodeniile cuvântului" și-și caută neobosit înlocuitori. Iubita/iubirea e și ea o absență. „Mai amară decât moartea", e chemată să decoreze chenare decupate din realitatea prozaică, să le promită înfiorarea. Însă poemul/poetul rămâne în sfera egoistă și egocentrică a celui îndrăgostit de cuvinte. Dăruirea și generozitatea sunt imposibile și, prin urmare, eliminate din proiectul poematic: „luminez doar în nămiezi / când nimănui nu-i mai pasă de beznă". A treia absență, cea mai bogată, e cea a Poetului însuși. Evoluând mereu *între*, cu fețe duble ori chiar multiple, într-o rodnică situare oximoronică („Infatuat și sfios cu alură de lord / port cu evlavie cravata și teama"), își acordă nenumărate definiții provizorii, ironice și autoironice, recuzite ale „mersului pe sârmă zâmbitor și poznaș". Poetul este, rând pe rând, „angrosist de cuvinte degeaba", „sceptic de rezervă", „suspect de melancolie", „fiu abandonat al Păsării Ibis", „ostenitul bolovan care n-a mai ajuns în vârful Golgotei", „singuratic și aproape nătâng… (**Irina Petraș**)

În toate manifestările sale, Dumitru Cerna rămâne un solitar, chiar dacă scriitorul nu e lipsit de simțul solidarității cu breasla și semenii. Rafinatul său estetism e nu numai semnul unei opțiuni artistice, ci și expansiunea lirică a unei orgolioase, singulare interiorități. Volumul *Dar dacă vine* ne dezvăluie fațetele unui virtuoz al limbajului, al unui voluptuos al sonurilor. El dansează în chingile formelor fixe cu mare măiestrie. Dumitru Cerna se dovedește aici o sensibilitate muzicală, pentru care forma fixă de poezie, sonetul, nu e element de constrângere, ci de voluptate estetică. Virtuoz, poetul nu pătrunde fraudulos în grădina deliciilor a lui Dante, Michelangelo și Voiculescu.[...] Dumitru Cerna împărtășește aici liberalismul poeților de azi, împingând expresia atât de departe încât sonetul său deviază uneori de la prescripțiile canonice și rigorile prozodice. Dar poezia sa rămâne cu atât mai interesantă. Indiscutabil, Dumitru Cerna este unul din afinii marelui nostru contemporan, Horia Bădescu, cel care a inventat chiar o nouă specie – ronsetul, ce reprezintă o hibridare lirică, o operație de miciurinism literar, combinând rondelul cu sonetul. Cert este că lirismul care a prevalat în sonet în toate timpurile este subminat, în poezia modernă a lui Dumitru Cerna, dar și a altora, de spiritul experimentului livresc, intelectualizant. Apar și în aceste splendide poeme ale lui Dumitru Cerna jocuri verbale și artificii de expresie, tipic manieriste, ca într-un veritabil dialog peste epoci și mode literare. (**Ion Cristofor**)

Din frumusețea migălită a versului, din chibzuita așezare a imaginilor în forma unor tropi de o senină și caldă picturalitate ies la iveală suficiente bogății de limbaj pentru a da amplitudine stratului semantic al textelor. De aceea, situarea demersului liric din *Dumicatul de pelin* în zona „pastelurilor rafinate" de către Petru Poantă (prefațatorul cărții) este pe deplin motivată, pertinentă, dar nici pe departe limitativă. Conotațiile peisagistice pornesc de la pragul descriptiv, dar se extind în reflexivități duioase, a căror intensitate emoțională este dată de fluxul nostalgiilor și reveriilor izvorâte din îndepărtatul „paradis pierdut în memorie". Acest paradis, conturat și reconturat volum de volum, se constituie într-un nucleu liric intens exploatat ce alimentează și substanța pieselor cuprinse între coperțile acestei cărți. […] O poezie născută din acest farmec secret, difuz, reverberând de emoțiile misterioaselor amurguri, nu poate avea decât o tonalitate preponderent melancolică, surdinizată de melodicitatea căutată a versului. (**Adrian Țion**)

BookCorner Universității: Ion Cristofor, Maria Pal, Dumitru Cerna, Ion Pop, Vasile Igna, Doina Cetea, Adrian Popescu, Nicolae Mocanu, Alexandru Vlad

Dumitru Cerna izbutește în lucrarea sa nu doar să elucideze chestiuni importante legate de Panait Cerna, dar și să stârnească apetitul pentru noi interogații, ceea ce, la urma urmei, nu este nimic altceva decât rostul unei lucrări de calibru. (**Ovidiu Pecican**)

Lucrarea lui Dumitru Cerna despre Panait Cerna umple cu siguranță un gol în istoria literară și se cuvine salutată ca atare. O cercetare îndelungată și pasionată l-a dus pe autor la câteva descoperiri de istorie literară – de pildă, corectează data debutului lui Panait Cerna, descoperă poezii până acum necunoscute etc. – care vor intra cu siguranță în circuitul istoriei literare românești. (**Marta Petreu**)

Alegându-și ca alter-ego pe cea care a uns cu mir de nard prețios trupul Mîntuitorului și l-a spălat sfintele picioare cu lacrimile sale, ca preînchipuire a înmormântării lui Iisus, autorul *Magdalei* edifică o ipostază lirică situată la jumătatea drumului dintre starea de păcătoșenie și penitență. Discursul poetic ni se propune ca o mereu reluată, reînnoită confesiune, mărturisind, oricât de „greu e curajul spovedaniei", despre ispită, păcat și căință. (**Dan Damaschin**)

Ultimele „pasteluri rafinate" adunate de Dumitru Cerna în placheta *Dumicatul de pelin* poartă pecetea inconfundabilă a unei consecvențe structurale de poetizare și frazare, perseverență creativă nedezmințită de trecerea anilor. Mai mult, fidelitatea față de un program ambițios, stabilit la început de drum, se arată acum fructuos și la nivelul problematizării tematice. [...] Din frumusețea migălită a versului, din chibzuita așezare a imaginilor în forma unor tropi de o senină și caldă picturalitate ies la iveală suficiente bogății de limbaj pentru a da amplitudine stratului semantic al textelor. (**Adrian Țion**)

Prin urmare, Dobrogea, mai precis satul dobrogean al lui Dumitru Cerna, e o „provincie" lirică și fantasmatică, deopotrivă, dar în aceeași măsură este și un „citat cultural". Ar mai fi de menționat că realitatea ei semnalizează în primul rând lingvistic, prin niște reminiscențe ale unui grai arhaic, care estetizează versurile receptoare, conferindu-le o enigmatică atmosferă sepia. În fond, performanța ultimă a acestor poezii rezidă într-un soi de „viziune" stilistică, în care prozodia, diversă, are aspectul unor ceremonialuri. […] Poezia lui D. C. este, în cele din urmă, o glorificare a calofiliei; dar mai ales a lirismului originar, a cărui sursă directă se află în confesiunea elegiacă. De precizat că aici calofilia are o semnificație estetico-morală. A iubi frumosul și a scrie

frumos: iată alternativa posibilă la agresiunea universului istorial. O întreagă recuzită, îndeobște epuizată poetic, e astfel resemantizată/resensibilizată. […] Poetul evoluează îndeobște pe linia unui fantezism rafinat, de o migăloasă cizelare, expresiv și transparent. Poemele cele mai concentrate amintesc întrucâtva finețea și subtilitatea spiritului oriental, ori de acel spirit epigramatic specific manierismului de substanță în care efectul se focalizează pe producerea stării de perplexitate; caligrafii estetice pure, cu substrat existențial, desigur. (**Petru Poantă**)

Am descoperit în acest volum un poet fundamental elegiac, țintuit de un ethos străvechi, un panteist de factură pillatiană, obosit (și uneori scârbit) de zgomotul civilizației, din fața căreia vrea să se retragă în satul românesc al veșniciei. D. Cerna reinterpretează biosul în raport cu cosmosul și dă o superioară lecție de modernitate cuvântului strămoșesc, acolo unde „rădăcinile strâng lacrimă lângă lacrimă" ca să vindece lumea și să o însănătoșeze. […] Poet al intimității și al reveriei calme, el atinge acel prag al sensibilității lirice în stare să înlăture pletora nesfârșită și intempestivă de ample desfășurări poetice, cu adevărate blocuri translucide de magmă poetică, superior cristalizată, oferindu-ne efectul spectacular al luminii proiectate în aceste multiple fețe poliedrice ale gândului poetic. (**Mircea Popa**)

Cu eleganța unui talisman filigranat, volumul de poeme – *Trist. Poeme bonsai* – al lui Dumitru Cerna impune de-acum cu certitudine o personalitate clară în amalgamata structură compozită a generației sale nouăzeciste. […] De la un volum la altul, timbrul poetic al lui Dumitru Cerna primește accente mai dramatice, rezonanța vocii devine mai plină, mai profundă. Aceasta și datorită faptului că pentru el cuvântul exprimat, poezia, se confundă cu existența, nu atât a sa proprie, individuală, cât existența însăși în care totul se raportează la cei doi poli ai creației – Dumnezeu –, marele întemeietor al universului, care acum, pustiit, „la margine de crepuscul" stă și „ascultă/foșnetul tăcerii" alături de Poetul, un fel de alter-ego al acestuia, investit să creeze lumi din cuvinte. (**Constantin Cubleșan**)

Domițian CESEREANU (n. 11 ianuarie 1935, Copru/Cluj). Critic și istoric literar, poet. Facultatea de Filologie la București (1958). Debut absolut cu critică literară în *Viața Românească*, 1958. Din 1964, redactor principal la *Tribuna*. Meritul Cultural, clasa I-a (1969). **Volume**: *Arghezi și folclorul*, eseu, 1962; *Permanențe ale criticii*, 1968; *Ipostaze. Portrete critice*, 1970; *Celălalt,* versuri, 1982; *Folclor din Țara Zarandului*, studiu etnografic, în colab. cu Ioan Șerb, 1962. A colaborat și la *Omagiu Brâncuși*, 1976; *Pagini transilvane,* 1993. A colaborat la „Luceafărul", „Gazeta literară", „Romănia literară", „Revista română" (ediții în limbi străine), „Steaua" și „Almanahul Tribuna". A semnat prefețe și studii introductive la ediții din operele unor scriitori români.

CONFESIUNE: Fac parte din generația de scriitori care au debutat în literatură în jurul anilor '60 ai secolului trecut. La Facultatea de Filologie din București, începând din 1953, i-am avut colegi pe unii dintre reprezentanții de frunte ai acestei generații; îi amintesc pe Nichita Stănescu, Eugen Simion, Matei Călinescu, Vasile Rebreanu, Nicolae Velea, Sorin Titel, Gabriel Dimisianu, Livius Ciocârlie. Ca student, formația mea intelectuală a beneficiat de influența catalizatoare a ideilor literare și estetice proferate de Tudor Vianu la cursurile de literatură comparată și universală și în exegezele asupra literaturii române moderne. Manifestările mele literare, identitare, s-au cristalizat după aceea în activitatea propice unui critic literar: în texte de teorie literară, cronici și recenzii, eseuri, studii de istorie literară și, în mod predilect, în articolele de critică a criticii pe care le-am publicat de-a lungul anilor în coloanele revistei "Tribuna" din Cluj, alături de cele semnate de Radu Enescu, Ion Oarcășu, Ion Lungu, Alexandru Căprariu, Constantin Cubleșan, Mircea Vaida. I-am amintit pe criticii care au activat din interiorul redacției, în perioade de timp mai lungi, cunoscuți în epocă sub numele de critici tribuniști, în eșalonul cărora m-am încadrat și am dobândit însemnul de critic tribunist.

Cu Negoiță Irimie și Virgil Ardeleanu

Au scris despre cărțile sale: Mircea Ciobanu, Dumitru Micu, Mihai Ungheanu, Ov. S. Crohmălniceanu, Alexandru George, Nicolae Manolescu, Adrian Marino, Petru Poantă, Florin Mihăilescu, Mircea Vaida, Cristian Moraru, Constantin Cubleșan,

Primul volum al lui D. Cesereanu, *Arghezi și folclorul,* este totodată și lucrarea sa cea mai rezistentă, în care tema anunțată în titlu e urmărită în afara unei prea rigide noțiuni a influenței, pe baza unei teze a analogiei artistice a folclorului în creația marelui poet. (**Marian Papahagi**)

În *Permanențe ale criticii* (1968) sunt vizate – cu referire la dezbaterile care agitau lumea literară în epocă – chestiuni de natură teoretico-ideologică privind statutul și specificul criticii literare, metodele și obiectivele acesteia. În general, dar mai ales în contextul momentului, titlurile eseurilor din volum sunt elocvente prin ele însele: *Critica și sociologismul mecanic*, *O discuție despre realism*, *Critica stilistică*, *Permanența criteriului estetic*, *Critică și creație*, *Critica sincronică*, *Critică și diferențiere.* Subiectele astfel delimitate sunt abordate sintetic și pregnant, sub semnul ponderației dialectice, fără exces de cazuistică și cu știința formulării concluziilor pe cât de nuanțate, pe atât de limpezi și convingătoare. Spirit disociativ și echilibrat, Cesereanu dovedește aplicație pentru ideologia literară. (**Nicolae Bârna**)

Ruxandra CESEREANU (n. 17 august 1963, Cluj-Napoca). Poetă, prozatoare, eseistă. Fiica lui Domițian Cesereanu. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1985). Debut absolut cu poeme în *Tribuna*, 1981. Debut editorial în volumul colectiv *Alpha '85*, 1985. Doctorat cu o teză despre *Infernul concentraționar reflectat în conștiința românească* (1997). Volume: *Călătorie prin oglinzi*, roman, 1989; *Grădina deliciilor*, poeme, 1993; *Zona vie*, poeme, 1993; *Cădere deasupra orașului,* poeme, 1994; *Purgatoriile*, povestiri, 1997; *Oceanul Schizoidian*, poeme, 1998; *Călătorie spre centrul infernului. Gulagul în conștiința românească,* eseu, 1998; *Trupul-Sufletul,* ediție bibliofilă de Călin Stegerean, 1998; *Femeia-cruciat*, poeme, antologie, 1999; *Deliruri și delire. O antologie a poeziei onirice românești*, 2000; *Panopticum. Tortura politică în secolul XX,* eseu, 2001; *Veneția cu vene violete. Scrisorile unei curtezane*, poeme, 2002; *Tricephalos*, roman, 2002; *Imaginarul violent al românilor*, eseu, 2003; *Fărâme, cioburi, aşchii dintr-o Curte a Miracolelor,* antropologie urbană narativă, vol. coord. de R.C., 2004; *Kore-Persephona,* poeme, 2004; *A doua Curte a Miracolelor*, antropologie urbană narativă, vol. coord. de R.C., 2004; *Decembrie '89. Deconstrucția unei revoluții*, Iași, 2004; *Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste*, Iași, 2005; *Nebulon*, proză, 2005; *România înghesuită,* vol. coord. de R.C., 2006; *Oceanul schizoidian,* poeme, ed. a 2-a, 2006*; Submarinul iertat,* poem-carte scris în colaborare cu Andrei Codrescu, ediție de lux de 150 de exemplare, cu 7 ilustrații color, cartea în copertă de catifea, 2007; *Nașterea dorințelor lichide,* proză, 2007; *Coma,* poeme, 2008; *Gourmet,* eseu, 2009; *Angelus,* roman, 2010; *Biblioteca stranie*, eseu, 2010; *Un singur cer deasupra lor*, 2013; *California pe Someș*, 2014. Realizatoarea filmului de scurt metraj *Treisprezece biserici*, TVR Cluj, 1998

Mă simt bine înăuntrul și în afara cărților mele (*desigur, poate că e și mai mult sau mai puțin narcisism în acest caz*), *ele sunt casa mea, și ospiciul meu tămăduitor, și viitorul monument funerar* (*glumesc, dar vorbesc și serios în același timp*). *Cărțile sunt straturile de fantasme pe care le-am dezvoltat și soluționat de-a lungul timpului. Cărțile mele sunt și cele mai lăuntric-mătăsoase rochii pe care le-am purtat vreodată: rochia de bal, de domnișoară, de mireasă, de spovedanie, de doliu* (*de sine*), *de carnaval, rochia de dragoste și de moarte, de tânjire, langoare, de călugăriță, de curtezană etc.* (într-un interviu acordat Dorei Pavel)

Una dintre constantele cele mai stabile (și cele mai trecute cu vederea) ale scrisului Ruxandrei Cesereanu atrage atenția în mod deosebit în volumul de față. Este vorba despre *distanță*, despre *privirea* aproape clinică prin care scriitoarea face suportabile (atât în Volumele sale teoretice, despre tortură sau detenție politică, cât și în poezia sau proza ei) experiențele extreme ale unei pasionalități care traversează umanul din epidermă până în duh. Oricât de carnal și de visceral ar scrie, autoarea *Nașterii dorințelor lichide* își păstrează atașamentul față de privire și față de funcția separatoare a acesteia. (**Mihaela Ursa**)

În această carte [*Un singur cer deasupra lor*] făcută din module independente, care pot fi citite și separat, lectura întregului pune în valoare tonurile diferite pe care le are prozatoarea, foarte bune fiind acele capitole despre grotescul lumii trecute. Stilistic vorbind, deși acest roman al Ruxandrei Cesereanu continuă tonalități din alte romane ale ei, el aduce și un sunet nou, mai puțin răsfățat-senzual, dimpotrivă: aspru, grotesc, sarcastic ș.a.m.d. Cred că e una dintre cele mai bune cărți de proză din tot ce-a scris autoarea și una dintre cele mai bune din anul editorial în curs. (**Marta Petreu**)

Cărțile scrise de Ruxandra Cesereanu sunt, toate, fie că e vorba de volume de versuri, de proze ori de eseuri, provocări. Temele sale preferate ar fi ne-cumințenia (în sensul îndrăznelii de a ataca subiecte parțial tabu) și auto-pedepsirea, adică supunerea, în cele din urmă, la cea mai în vogă, mai rentabilă atitudine față de exact aceleași subiecte, cu riscul de a lăsa în umbră *trendul* de dragul *modei*. Altfel spus, scrisul ei nu vine dintr-un imperativ interior, strict personal (căci interiorul autoarei mi se pare locuit de disponibilități bogate și nu o dată contradictorii, o veritabilă *privacy* fiind exclusă într-un miez mereu copleșit și hărțuit de margini). Ruxandra Cesereanu scrie ca un ziarist cu fler, gata să înhațe subiectul „gras" și să-l arunce rapid în pagina întâi, înainte ca acesta să se răcească. *Oglinzi, zone vii, grădini ale deliciilor, căderi, purgatorii, oceane schizoidiene, infernuri, obiecte erotice* înfruntate în costumație de *femeie-cruciat* ori de *curtezană*, la care *trupul* și *sufletul* își dispută permanent întâietatea, sunt locațiile predilecte. Ca urmare, talentul incontestabil promite cărților sale să dureze ca opere, în vreme ce unele dintre subiecte și maniera grăbită de atac le decid soarta mai puțin sclipitoare de quasi-documente ale unei ore istorice trecătoare. Înscenarea e de fiecare dată barocă, adică insinuantă și copleșitoare, aruncând în față calități în stare să camufleze, temporar, defectele. (**Irina Petraș**)

Ruxandra Cesereanu, Corin Braga

Călătorind pe caii onirismului, profesând și teoretizând delirul ca formulă lirică, aducând în prim-plan schizoidia, Ruxandra Cesereanu și-a construit mitul personal într-o zonă intens frecventată de romantism și de expresionism, ba chiar și de suprarealism și de celelalte avangarde […] Lumea răsturnată, în care cei puternici sunt slabi, iar cei absenți fac prezența, mixând formele și miasmele, ajunge să facă joncțiunea cu celelalte obsesii care o vizitează: sexualitatea odioasă și ațâțătoare, profetismul apocaliptic a la Allan Ginsberg, criza... Iar împreună ele par să contureze starea de alertă și extrovertire, de punere în cuvinte, bolboroseală, vagă și căutată coerență poetică, pe care Ruxandra Cesereanu o numește „comă". (**Ovidiu Pecican**)

Spre deosebire de volumele anterioare, discursul poetic din *California* (*pe Someș*) este bine controlat stilistic, fără derapaje lingvistice, un discurs de impact, construit într-un anumit crescendo către punctul final. Miza lui este tocmai afirmarea – rînd după rînd, poem după poem – a acestei încrederi „tari" în poezie – poezia care topește aluvionar, dar în același timp și riguros discursiv, secvențele descriptive, regresiunile biografice, reflecțiile metatextuale. Specifică poetei Ruxandra Cesereanu este desființarea graniței dintre exterioritate și interioritate, topirea ei într-un flux poetic hipnotic. […] *California* (*pe Someș*) e mai mult decît un volum oniric, suprarealist, hrănit din imersiunea în amintire, în trecut; el este și unul programatic, care vorbește despre poezie ca vocație de viață și despre încrederea – din nou mai mult decît literară, existențială – în poezie. […] este, așadar, un volum puternic și bine construit, probabil cel mai bun de pînă acum al Ruxandrei Cesereanu. Pe lîngă senzorialitatea și senzualitatea imaginilor poetice, cu care ne-a obișnuit deja, noi sînt aici experiența inițiatică, extatică a stării de poezie/ poeziei, ca și intenția programatică de a afirma încrederea în poezie (**Adina Dinițoiu**).

Doina CETEA (n. 25 noiembrie 1942, Cetea/Bihor; pseudonimul Doinei Bendorfeanu). Poetă, prozatoare. Institutul Tehnic de Drumuri și Poduri Cluj (1963). Debut absolut cu versuri în revista *Steaua* (1965). Din 1985, secretar al Asociației Scriitorilor din Cluj, iar între 2009 și 2013, și vicepreședinte al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor. **Volume**: *Culorile începutului,* versuri, 1968; *Cutremurul albastru,* versuri, 1973; *Ziua și noaptea cuvintelor*, versuri, 1977; *În fața luminii,* versuri, 1981; *Agave*, versuri, 1985; *Corabia de cristal,* versuri, 1987; *Iataganul și alte povestiri*, 1988; *Magica întâlnire,* versuri, 1988; *Misterul din lacul Nuferilor,* povestiri pentru copii, 1990; *Triunghiul Bermudelor,* versuri, 1992; *Poiana nălucilor*, povestiri pentru copii, 1997; *Fantoma corăbiei stea*, ediție bilingvă română-engleză, 1999; *Taximetrul roșu*, proză scurtă, 2002; *Binoclul motanului Potifar: povești de dimineață*, 2002, *Vremea lui Gelu*, nuvelă istorică, 2003; *Casa iluziilor*, antologie, 2004; *Ierboaia,* proză scurtă, 2010; *Ziua și noaptea cuvintelor*, 2013. Prezentă în antologiile: *Poeti romeni contemporanei*, Palermo, 1988; *Antologia prozei scurte*, 1996; *Poeți clujeni contemporani,* 1997; *Antologia copilăriei*, 1998; *Poeți români contemporani*, Malmo, 1999; *Poezia părinților noștri,* 2002; *Proza scurtă a mileniului trei*, 2004; *Cântecul stelelor/Canto delle stelle,* 2004; *Omaggio a Alberto Magnelli*, Pistoia, 2004; *Un pahar de lumină/Pohamyi Feny*, 2005; *Lumea fără mine / A világ nélkülem*,, 2007; *Murmurul vocilor,* 2007; *Voices of contemporary romanian poets*, 2007; *Poezie florală românească*, 2007; *Antologia prozei scurte transilvane actuale*, 2010 etc. Premiul Uniunii Scriitorilor, 2002. *Meritul cultural* în grad de ofițer, 2004; în grad de Comandor în 2010.

> ***Cavalerii templieri**: Aplecați de vânt / Plopii mușcă / din firele ierbii înalte / Crescute suliți în mlaștina-ntinsă. Egrete albe cu gâturi prelungi / Se înalță din ochiuri de ape / Pierdute de mare. / În depărtare, caii sălbatici / Frământă-n copite / Burți de corăbii / Uitate și coapte. // Acolo, cândva, era malul cel mare. / Acolo, înfășurați în pelerinele lungi / Sub care sclipeau / Cămăși de zale și săbii tăioase, / Cavalerii templieri pregăteau / Catargele ce-n vânt / Sub nori vineții se-nclinau / Să-i poarte spre cetăți din piatră, / Departe, / Spre nisipuri înșelătoare / În care otrăvuri, pumnale / Scorpioni, iatagane / Așteptau să-i ducă spre moarte. // În mlaștina-ntinsă / Când vântul apleacă plopii / Spre firele ierbii / Ochiuri de apă se tulbură noaptea. / În corabia lor templierii năluci veghează / Semne de stele / Doar caii sălbatici și egretele albe-i văd.*

Au scris despre cărțile sale: Victor Felea, Petru Poantă, Valentin Tașcu, Diana Adamek, Irina Petraș, Daniel Dimitriu, Magda Ursache, Sultana Craia, Ion Cristofor, Mircea Popa, Gabriel Dimisianu, Alex. Ștefănescu, Ștefan Borbély, Horia Gârbea, Constantin Cubleșan, Marius Miheț ș.a.

Autoarea rămâne fidelă unui model tradițional (desigur, mai mult fictiv decât real) al liricii feminine a cărei temă esențială nu este atât eroticul sau instinctul matern, cât bovarismul. Aceasta înseamnă, în ordine afectivă, o idealizare a dorinței, iar în cea literară, recursul la convențiile idilismului ori, când apare sentimentul irealizării, la cele ale elegiacului. (**Petru Poantă**)

Scriind ori vorbind despre poezia sa, am remarcat mereu țesătura verbală discretă, domestică, sub un cer coborât până la hornul casei, încropirea de lume din elemente umile, derizorii; o lirică nu neapărat „a boabei", căci nu miniaturalul e miza, cât „a fărâmei", adică a fragmentului decupat cu sentimentul că poate ține locul, oricând, întregului, când întregul nu-ți poate fi, nicidecum, la îndemână. Altfel spus, încărcarea metaforei accesibile cu exact atâta înțeles și subînțeles cât poate duce fără a strica un echilibru confortabil. Rostirea, simplă și directă, nu poetizează, nu construiește armonic spațiul scriptural pentru a consuna, eventual, universului. Cuvintele și lucrurile sunt totuna, simpla uimire, și ea avară, e suficientă. Și se împlinește cu o nepăsare totală. Aceasta în sens etimologic, de nepăsare, de ne-pensare, adică de ne-gândire. Căci nu se pun întrebări și nu se caută răspunsuri. Totul este și capătă valoare prin faptul de a fi. Prozele din Taximetrul roșu sunt surprinzătoare prin ruperea parțială de cuibul central nu în expansiuni teritoriale, nu prin cucerirea de alte spații și zări, ci prin evadări în alt timp. Universul domestic se sparge nu în explozii spectaculoase, nu prin deșirări dramatice, ci prin fine fisurări urmărite cu sufletul la gură. Sentimentul morții, al trecerii, speranța accederii la eternitate sunt tatonate în fraze parcă temătoare de propria îndrăzneală. Timpul invadează pagina, trecutul devine un personaj stăruitor, insinuant, exotic chiar, stimulator de fantasme și dătător de fiori gata să atingă metafizicul. (**Irina Petraș**)

Cu Ioan-Pavel Azap, Rodica Marian, Mariana Bojan, Adrian Popescu, Ion Cristofor, Dumitru Cerna

Poezia sa este expresia unei iluminări vizionare și a unei sentimentalități exacerbate, dominate cu luciditate, a unei încrederi depline în rostul omului și trăinicia creației. Formula poetică

adoptată e una modernă, cu expresivități fragede, cu o tăietură ce depășește elegia austera și încifrarea initiatic-oraculară printr-o sinceritate cuceritoare ce atinge pragul unei meditații religioase de profunzime. Unda simplă, tonică a acestei voci lirice are capacitatea de a reverbera și a menține în cititor starea de meditație și colocvialitatea unei lumi în permanentă evoluție și transformare, întoarsă asupra sa înseși, prin exercițiu alegoric, plin de gravitate și de generozitate și în care temele majore se raportează în permanență la conștiința trecerii timpului, la precaritatea și fragilitatea ființei umane, apărata de o intimitate sugestivă împotriva asediului nemilos al agresiunii și răutății. Surîsul senin, tonic al unei lumi a Binelui ne întîmpină peste tot, crisparea și alienarea ființei fiind alungate în favoarea stării de iubire și demnitate umană. (**Mircea Popa**)

Ion Pop, Mariana Bojan, Doina Cetea, Horia Bădescu, Marcel Mureșeanu

Treptat-treptat, aproape imperceptibil – în aceasta constă, de fapt, măiestria întregului volum – , autoarea transgresează granița dintre memorialistică și ficționalizare, cantitatea masivă de substanță thanatică din lumea amintirilor ajungând să se supradimensioneze în direcția unui fantastic atent brodat literar, în care simți modelul prozei sud-americane, fără ca similitudinea să devină deranjantă, dimpotrivă: având mână bună și un foarte acut simț al autocenzurii, Doina Cetea nu translează în efluvii halucinatorii, nu-și transformă notațiile în fastuoase epigonisme marqueziene, ci rămâne la granița fragilă dintre verosimilul documentar și fantasmatic, adică acolo unde este mai greu de rămas, fiindcă reticența cere autocenzură epică, finețe descriptivă și discreție. (**Ștefan Borbély**)

Există în volumul *Ierboaia* o intenționalitate clară: e alcătuit ca o trecere dinspre realismul psihologizant în fantastic, pentru a sfârși în reprezentări ale realismului magic. Narațiunile respectă și nu prea ordinea, iar de la un punct, adeziunea către modulațiile fantastice e mai mult decât evidentă. Impresia, după prima povestire, e că asistăm la scrierea unei simple schițe autobiografice, în care se pot recunoaște satul natal al autoarei și evenimentele tragice petrecute din familia ei, știute din mărturisiri și interviuri. Deși se desparte ca personaj-narator de intimitatea cu biograficul, suprapunerea, pentru cunoscători, este certă. Cum spuneam, volumul e alcătuit ca o progresie, de la realismul descriptiv, cu accente nostalgice, la realismul psihologic cu tușe naturaliste – între acestea, patologicul este dominant -, virând apoi spre un realism scăldat în note thanatice cu prelungiri în fantastic. Inserțiile de realism magic, distribuit în filoane subtile, fuzionează cu absurdul și comicul. Fără îndoială că, citind numai prima proză, volumul poate contraria. Impresia e negativă, din cauza simplității debordante a prozei, aparent poticnită în locuri comune. Abia cu a doua povestire înțelegem pânza de păianjen în care ne angajează cu o discreție derutantă o scriitoare absorbită întru totul de magia thanatică a dublei existențe: reală și imaginară. (**Marius Miheț**)

Aria tematică extinsă, pluralitatea perspectivelor și gesturile multiple sunt disciplinate de o formulă epică coerentă, unitară, în această consecvență a palierelor narative și a complicității planurilor adiacente constând de fapt și principalul merit al epicii dezvoltate de Doina Cetea. Afară, desigur, de imaginația prodigioasă, dispusă să aglutineze teme și motive, dar și să inventeze o savuroasă țară de basm, cu protagoniști și decoruri distincte. […] Doina Cetea propune [în povestirile pentru copii] o lume în mișcare, cu alternanțe de structură și ritm, cu meta și anamorfoze, dar consecvente la nivelul ansamblului. Autoarea procedează de regulă prin mici înscenări și pregătiri ale materialului epic, relatarea la persoana întâi intenționând realizarea unei apropieri a obiectivului cinematografic, precum și translații firești spre lumea fabuloasă și eroică. (**Diana Adamek**)

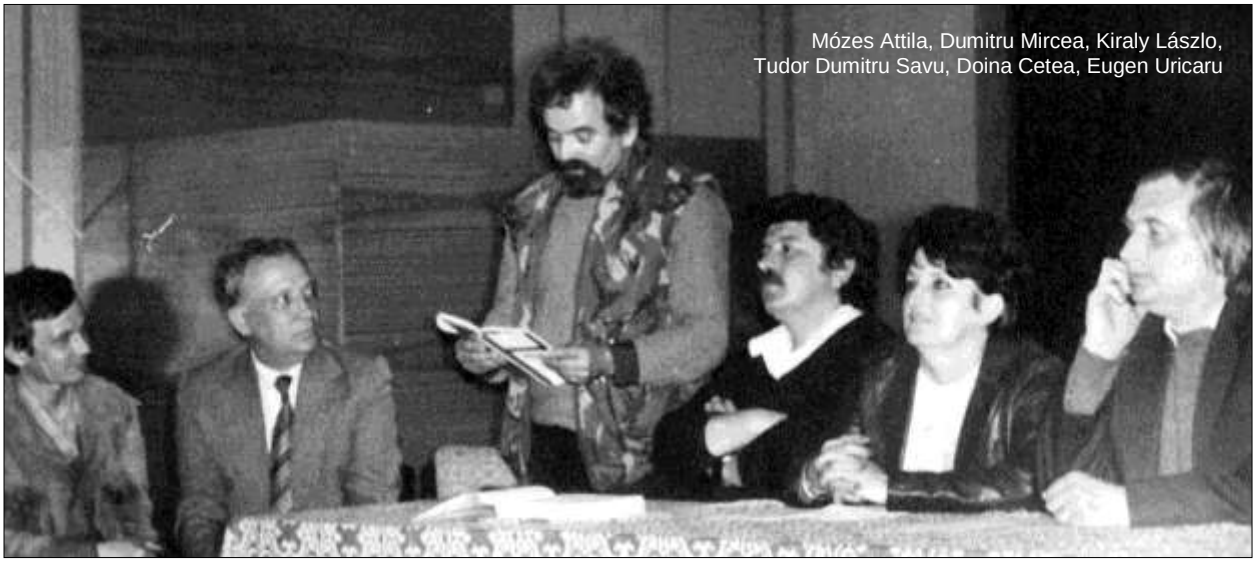
Mózes Attila, Dumitru Mircea, Kiraly László,
Tudor Dumitru Savu, Doina Cetea, Eugen Uricaru

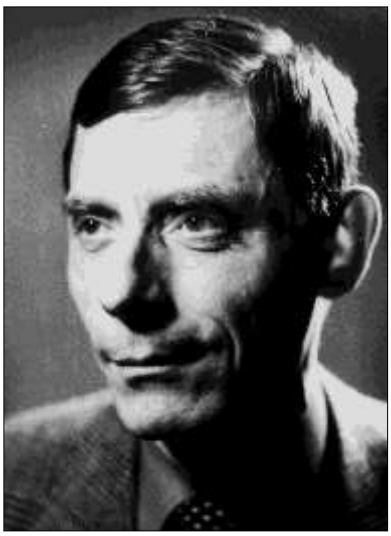

Justin CEUCA (26 septembrie 1939, Mureșenii Bârgăului/Bistrița-Năsăud). Poet și critic de teatru. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Doctorat în filologie cu teza *Coordonate ale teatrologiei românești interbelice*, 1986. Debut absolut cu proză în *Steaua*, 1965. **Volume**: Colocvii teatrale clujene, 2 vol. (în colab.), 1974-1975; *Zaharia Bârsan,* 1978*; Melancolii,* versuri, 1987*; Teatrologia românească interbelică,* 1990*; Teatrul Național Cluj-Napoca,* 1994 (în colab.)*; Silvia Ghelan. Eseu despre actor,* 1998*; Despre constituirea dramei,* 2000*; Evoluția formelor dramatice,* 2002*; Aventura dramei românești,* 2005; Aureliu Manea, Eseu despre un Regizor, 2007*; Destinul familiei Botta* (roman), 2008; *Apocrife* (versuri), 2008; *Aventura comediei românești* (1780-2009), 2013*; Jumătate pământ, jumătate gând sfânt*, 2013. Prezent în *Vlad Mugur – spectacolul morții*, 2001. Volume editate: *Colocvii teatrale clujene*, I-II, 1974,1975. Premiul Uniunii Scriitorilor, Filiala Cluj, pentru *Aventura dramei românești*. A colaborat la periodicele: *România literară, Teatrul, Steaua, Tribuna, Adevărul literar și artistic, Scena, Apostrof, Thalia, Făclia,* la Radio București și Cluj.

***Despre comedie**: Comedia pune în pagină dramaturgică comicul, îl structurează, creează cadre, pretexte pentru procesele comice, pentru afirmarea acestora. Se poate afirma, concentrarea cea mai mare de comic, cantitativ și valoric, se află în comedie. Comedia este nonconformistă, îndrăzneață, aduce un afront moral, social, politic. Autorizează libera exprimare a ideilor, instinctelor, revoltelor, nemulțumirilor. Le pune în circulație, direct sau subversiv, subtextual. Nimic nu îi este interzis. Comedia constituie o formă de libertate. Nu există teme tabu pentru ea. Își asumă toate libertățile, inclusiv imoralul și licențiosul. Comedia este mai morală atunci când este imorală. Când etalează, desavuează, deconspiră principiile moralei curente ca false. Cum au făcut G. B. Shaw sau B. Brecht. Comedia reprezintă o formă de eliberare a spiritului uman de constrângeri. Comedia se face, pe de o parte, expresia bucuriei de a trăi, de expansiune a vitalității umane, pe de alta, a atitudinii critice față de tendințele sociale, morale, politice, manifestate într-o epocă. Dar comedia nu este părtinitoare. Ia atitudine față de reprezentanții unor comportamente atât vechi, cât și noi. Molière dă în tărbacă atât pe aristocrați, cât și pe proaspeții burghezi. Vasile Alecsandri atacă persoanele regimului feudal, cât și pe tinerii bonjuriști. Putem avea încredere în comedie, în capacitatea sa de discernământ. Nu iartă nimic. În comedie se pornește de la realitate, dar printr-o întâmplare se ajunge la irealitate, la încurcături, fapte neverosimile, la nebunie, vis, coșmar. Finalul reașează lucrurile în normal, printr-un compromis, dezamorsează, conciliază personajele. Se întâmplă disoluția conflictului. Încurcătura pare mare, dar se rezolvă destul de ușor. Comedia reprezintă tipul de dramaturgie care pune accentul interesului pe deznodământ. Acesta trebuie să fie surprinzător, dar și logic, să se dezvolte din premize. Să justifice și să unifice textul. Dar mai ales să fie brusc, tăiat, neașteptat. I. L. Caragiale a fost un maestru al unor astfel de finaluri.*

Justin Ceuca, Teohar Mihadaș

***Unde ești:** Unde ești, Doamne, / În ce carte Te-ai ascuns, în povești, / Prin ce născociri hălăduiești, / Mai izvodești cuvinte / Sfinte și nesfinte, / Ești sau nu mai ești / Sau nu mai vrei să fii / Nici măcar un ceas, / De bun rămas, / Printre cei vii / Nu mai ai pe cine iubi, / Dacă pleci, dacă ai plecat, / Noi te așteptăm, / Mereu Te-am așteptat, / Noi suntem, rămânem ai Tăi, / Chiar de nu ne mai vrei, / Cutremurați de frici, mici, / Becisnici și rătăciți.*

Au scris despre cărțile sale: Mircea Ghițulescu, Ileana Berlogea, Teodor Vârgolici, Mircea Popa, Florica Ichim, Maria Vodă Căpușan, Irina Petraș, Valentin Tașcu, Radu Țuculescu, Demostene Șofron, Mircea Morariu, Constantin Hârlav.

Justin Ceuca este un cercetător cu o capacitate de stăpânire de tip academic, studios, obiectiv, lucid și precis în afirmații. (**Mircea Ghițulescu**)

Constatând cât de feluriți sunt cei care s-au ocupat și au scris despre teatru [...] din varii perspective, autorul a trebuit să-și adapteze metoda de investigare diversității însăși a subiectului său. Bine gândite, a folosit strategii interdisciplinare, pornind din estetică, teorie a literaturii și semiotică teatrală. Teoreticienii români sunt îndeobște recitiți prin grila de lectură și interpretare a deceniului nouă și reflecțiile lor apar uneori premonitorii pentru noile direcții în teatrologia de azi. Cartea sa (Teatrologia românească interbelică) aduce o contribuție demnă de atenție la statuarea abordării teoretice a actului teatral. (**Maria Vodă Căpușan**)

Sintezele consacrate teatrologiei românești, în general, sau numai anumitor genuri dramatice [...] nu sunt prea numeroase. De aceea trebuie să semnalăm în mod deosebit lucrarea lui Justin Ceuca, Aventura dramei românești. [...] În creațiile dramatice ale acestora (n. n. dramaturgilor) Justin Ceuca surprinde esențialul, ideea dominantă și semnificația inedită. (**Teodor Vârgolici**)

Pe lângă cărți docte despre Teatrologia românească interbelică sau despre Evoluția formelor dramatice, el (n. n. Justin Ceuca) ne-a oferit și câteva remarcabile biografii de actori, cum ar fi cele închinate lui Zaharia Bârsan și Silviei Ghelan (**Mircea Popa**)

Cu meticulozitatea-i caracteristică, Justin Ceuca parcurge, atent și „analistic", traseul artistic al regizorului, descoperind puternica personalitate, originalitatea creatoare, zbuciumul interior al omului creator. [...] Cartea lui Justin Ceuca despre Aureliu Manea este [...] scrisă cu o „mare" inimă și, totodată, cu extremă exigență profesională. (**Radu Țuculescu**)

O sensibilitate vulnerată „cucerind ținutul melancoliei" (*Destin*); un murmur mai degrabă decât o voce lirică; imagini rareori frapante, metafore blânde, reticente, precaute, despre inexorabila trecere, balans între amintire și uitare. Nu e vorba, însă, de o poezie a meditației, ci de plutirea de voie, într-un spațiu al căutărilor, al unui suspans fragil, aburit. […] O stare, nu o mișcare lirică. O latență conservată ca atare într-un interior ce-și cultivă anume atonia. (**Irina Petraș**)

Gabriela CHICIUDEAN (n. 2 septembrie 1972, Lupeni/ Hunedoara).

Critic și istoric literar. Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, Facultatea de Istorie și Filologie. Doctor în Filologie2005, Universitatea „Lucian Blaga", Sibiu, cu teza *Pavel Dan – o abordare pe suportul teoriei imaginarului*. Debut: *Semnificația drumului în povestirile lui Ion Creangă*, în „Rostirea Românească", Nr. 1-2-3, 1998. **Volume**: *Incursiuni în lumea simbolurilor*, 2004; *Pavel Dan și globul de cristal al creatorului*, 2007; *Între intenția autorului și interpretare*, 2008; *Obiectiv/ Subiectiv. Încercări de stabilizare a fluidului*, 2013. ÎN COLABORARE: *Dicționarul personajelor din teatrul lui I.L. Caragiale*, colecția „Discobolul", coord. Constantin Cubleșan, 2002; 2012; *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga*, coord. Constantin Cubleșan, 2005; *Presa românească și ideea națională. Antologie de articole politice și poezii patriotice, cronologie și dosar critic*, studiu introductiv și notă asupra ediției de Mircea Popa, 2005; *Dicționarul personajelor din teatrul lui Mihail Sebastian*, coord. Constantin Cubleșan, 2006; *Incursiuni în imaginar. Comentarii și interpretări*, coord. Mircea Braga și Gabriela Chiciudean, Sibiu, 2007; *Sacrul în poezia românească*, coordonator Aurel Pantea, 2007; *Incursiuni în imaginar. 2 Sub semnul cronotopului*, coord. Mircea Braga și Gabriela Chiciudean, 2008; *Incursiuni în imaginar. 3 Imaginarul religios*, coord. și revizie Alina Burada Bako, Mircea Braga, Gabriela Chiciudean, Rodica Gabriela Chira, Ovidiu Ivancu, 2009; *Incursiuni în imaginar 5. Imaginar și iluzie*, coord. Rodica Gabriela Chira, Maria Mureșan și Gabriela Chiciudean, 2011. A colaborat la periodicele:: „Transilvania", „Discobolul", „Semne", „Mișcarea literară", „Steaua", „Annales Universitatis Apulensis", „Studii și comunicări de folclor", „Cultura creștină", „Cultura", „Caietele Echinox" etc.

Interesantul mecanism al timpului paveldanian realizează trecerile spre trecut printr-o dilatare, printr-o încetinire sau chiar o oprire a timpului, revenirea în actualitate fiind destul de bruscă. Bucuriile, confortul afectiv, starea de jubilație intelectuală contractă timpul, iar tristețea, singurătatea, așteptarea neliniștită dilată timpul la nesfârșit. Vestea morții soției îi deschide inginerului accesul spre un alt univers, spre o sferă mentală în care timpul e aproape abolit. „*Avui deodată impresia că sunt într-o peșteră* […]. *Mergeam, mergeam la nesfârșit*". Un val de aer închis îl izbește în față și îl readuce în prezentul bântuit de tristețe, dar odată pasul făcut, odată găsit acel spațiu în care durerile lumești nu mai au nici o însemnătate, omul se va întoarce acolo, mereu și mereu. E ca și cum și-ar trăi viața în două locuri diferite, în același timp. El merge, zilnic, la uzină, dar stă, ore în șir, „*…în fața roților*" și privește în gol. „*Mă uit, mă uit…* […]. *Nu mă gândesc la nimic* – ne spune acesta. *Ascult doar cântecul înfiorător al roților și mă las furat de goana lor amețitoare*". Doar în acest cadru eroul poate dobândi starea necesară trecerii spre lumea trecută, spre clipele, uneori obsedante, trăite înainte de moartea soției. Iar când ceasul deșteptător sună „aprig", timpul lumii interioare al personajului este invadat de cel al lumii înconjurătoare, prezentul invadează viața nefericită și neîmplinită a inginerului, o viață înfățișată acum episodic, într-o curgere rapidă spre exclamația finală: „*Atât de încet curg anii! S-o fi uzat ori ruginit mașina pământului.* […] *Ah, dacă aș fi eu mecanicul mașinăriei ăsteia, i-aș da drumul și apoi aș distruge regulatorul, lăsând pământul să se învârtească din ce în ce mai repede, până ar frânge proptelele și ar lua-o la goană în univers*…" (Fragment: *O abordare din perspectivă temporală*, din vol. *Pavel Dan și globul de cristal al creatorului*,, 2007)

Cu Mircea Tomuș, Constantin Cubleșan, Ovidiu Moceanu, Corin Braga, Mircea Braga

Au scris despre cărțile sale: Constantin Cubleșan, Cornel Ungureanu, Mircea Anghelescu, Ovidiu Moceanu, Andrei Moldovan, C. Stănescu, Adrian Țion, Marius Conkan, Aura Țeudan, Cristian Gyurkan etc.

Gabrielei Chiciudean, aparținînd aceleiași tinere generații de cercetători ai fenomenului literar național, considerînd de-acum opera lui Pavel Dan ca fiind încadrată organic ființei istoriei noastre literare, i se relevează ca exemplară, ca semnificativă și deosebit de productivă, ilustrativă într-o altă perspectivă de abordare, nu neapărat a epicului cît a unui sistem teoretic de înțelegere a acestuia, din unghiul de valorizare a dimensiunilor și valențelor imaginarului. /…/ Pe firul acestei receptări a operei lui

Pavel Dan, Gabriela Chiciudean descoperă o lume fascinantă, creație a unui „spațiu imaginar propriu", Cîmpia Ardealului, cu factorii ei geografici, economici, religioși, politici, morali etc., afișîndu-i-se ca un „spațiu matrice al imaginației", în care prozatorul „creează o mitologie proprie", căci „lumea ce populează opera lui Pavel Dan nu e copiată", universul creat de acesta fiind „diferit de realitatea social-geografică pe care se suprapune în cotidian", „imaginarul social, prin reprezentările și simbolurile sale" devenind astfel o „stare", o „manieră de gîndire" a unei realități, drept care literatura se constituie într-un „domeniu privilegiat al imaginației", oferind „imagini complete, nuanțate și reprezentative din punct de vedere social, care conțin repere pentru un întreg spațiu literar". (**Constantin Cubleșan**)

Cu Aurel Pantea

Cartea Gabrielei Chiciudean ne atrage atenția și prin curajul abordării operei unui scriitor de plan secund în literatura noastră. Întreaga construcție teoretica ar fi rămas fără suport dacă opera nu ar fi justificat o asemenea abordare, nu ar fi oferit argumente, suportul valoric necesar. Pavel Dan a intrat în atenția criticii și istoriei literare abia după republicarea nuvelelor și povestirilor sale prin anii '60, deși se făcuse cunoscut cu cîteva decenii înainte, într-o vreme cînd L. Rebreanu și Ion Agârbiceanu se aflau în plină activitate creatoare. Boala și sfîrșitul prematur l-au împiedicat să-și desăvîrșească opera, care anunța o perspectivă inedită asupra unei realități în general cunoscută din scrierile ardelenilor afirmați înainte sau după primul război mondial. Miza centrală a cărții este de a-l readuce pe Pavel Dan în zona de interes a noilor generații de cititori și, pentru a-și atinge scopul, consideră că teoria imaginarului, în mod deosebit a imaginarului social, cum spuneam, îi oferă elementele necesare unei demonstrații convingătoare./…/ De altfel, formula adoptată creează posibilitatea unei analize suple a fenomenelor, cu treceri rapide de la un aspect la altul, în măsura în care sublinierea semnificațiilor se impune, de la aspectele biografice și de mărturisire regăsite în *Jurnal* la observații despre funcționarea textului și psihologia personajelor. Gabriela Chiciudean remarcă, pe bună dreptate, „coerența ascunsă a bucăților, poate mult mai grăitoare decît întregul", cele cîteva scrieri publicate sau rămase în manuscris fiind „asemenea fragmentelor unei oglinzi sparte, marcate, parcă, de patosul eșecului, de suferința operei ce nu s-a putut închega". (**Ovidiu Moceanu**)

Valentin-Valer CHIFOR (n. 7 martie 1939 Tg. Lăpuș/ Maramureș). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1963). Doctor în filologie (1977) cu teza *Felix Aderca* (monografie). Debut absolut cu un articol de istorie literară, *Cultura lui Eminescu*, în *Crișana* (1964). **Volume**: *Caleidoscop critic*, 1996; *Felix Aderca sau vocația experimentului*, 1996; *Între real și imaginar*, 1999; *Escale*, 2006. Coautor la *Dicționarul Scriitorilor Români* (coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu), 4 vol., 1995-2002. Prezent în volume colective: Paul Goma, *Scrisori întredeschise,* 1995; Iosif Pervain, *Secvențe preromantice*, 1999; *Analele Universității din Oradea*, 2001; *Caragiale – tentația Nordului* (studii și articole), 2003; *Proceedings*, 2003. Coautor (redactare) la vol. *Patruzeci de ani de filologie orădeană*, 2003; *Valențe europene ale literaturii române contemporane,* coordonator Ion Simuț, 2007; N. Balotă, *Peregrin prin patria cuvintelor*, ediție alcătuită, coordonată și îngrijită de Iulian Boldea, 2009. A îngrijit ediții din: F. Aderca, *Oameni și idei*, 1983; F. Aderca, *Oameni excepționali. Jurnal intim*, 1995; *Vise într-o liniște sumeriană*. Antologie de poezie multilingvă, 1999; *Sărbătoarea prieteniei. Traian Blajovici – corespondența primită*, 2009. A colaborat la periodicele: „Familia", „Echinox", „Steaua", „Tribuna", „România literară", „Vatra", „Convorbiri literare", „Aurora", „Unu", „Crișana", „Legea Românească", „Telegraful Român", „Gazeta de Vest", „Cele Trei Crișuri", „Țara Crișurilor", „Lucrări științifice", „Analele Universității", Oradea, „Gaudeamus", „Gazeta de Oradea" etc.

Am trăit și eu, de abia ieșit de pe băncile facultății, rara efervescență spirituală – timp fast – a relativei liberalizări a regimului comunist în anii 1963-1971. Se simțea un vînt al primenirii. N-am crezut că începea o nouă primăvară a lumii (*nici n-avea cum! zăbrelele sistemului erau încă neclintite*)*, dar reînvățaserăm să sperăm, chiar dacă etapa se va dovedi un scurt interval norocos de dinaintea totalitarismului aberant care va urma. De abia ieșiseră din închisori atîția reprezentanți ai elitei intelectuale românești. În anii aceia i-am cunoscut la Oradea – de necrezut – pe V. Streinu, V. Eftimiu, Ș. Cioculescu, Ovidiu Papadima, N. Balotă, Ovidiu Cotruș, St. Aug. Doinaș, Mircea Malița, Titus Popovici etc. Au fost oaspeți ai studenților proaspăt întemeiatei instituții de învățămînt superior. Am asistat și eu la explozia publicistică și instituțională a momentului. Apar reviste de cultură precum* Ramuri, Cronica, Tomis, Familia; *se reînnoadă tradiții întrerupte.* (fragment dintr-un articol din *Familia*, 2005)

ÎN DIMINEAȚA DE DUPĂ MOARTE

E misiunea pe care și-a asumat-o dl. Valentin Chifor, orădean de origine, cunoscut, de un deceniu și mai bine, ca un constant exeget al operei și activității lui Aderca, scriind articole și îngrijind ediții. Monografia, bună și sistematică, pare a fi la origine o teză de doctorat, păstrînd, de aceea, toate trăsăturile acestei tipologii caracteristice din sfera istoriografiei literare. [...]. Să sperăm, cu toții, că această bună monografie a dlui Valentin Chifor va contribui eficient la fixarea operei lui Aderca în istoriografia literară, întreținându-i necesar postumitatea. (**Z. Ornea**)

Cred că nu mă înșel spunând că *Felix Aderca sau vocația experimentului* de Valentin Chifor (Editura Dacia, 1996) este prima monografie consistentă consacrată autorului „Omului descompus", personaj important al literaturii noastre interbelice și cu deosebire al cenaclului „Sburătorul", fiind totodată „om de casă" pe lângă E. Lovinescu. (**Cristian Livescu**)

S-a crezut un timp că *Săptămîna muncii intelectuale și artistice* a apărut doar în 4 numere, cîte se aflau, pînă nu demult. În colecția de la Biblioteca Academiei. Fondul bibliotecii a fost completat cu cele 7 numere lipsă, fapt asupra căruia a atras atenția Valentin Chifor (*Tribuna*, X, nr.33, 18 august 1966, p.3). Revista *Săptămîna muncii intelectuale și artistice* a apărut, așadar, în 11 numere săptămînale, între 5 ianuarie și 15 martie 1924 (**Ion Sîrbu**).

Ioan CHINDRIȘ (n. 21 martie 1938, Sânmiclăuș/Satu Mare). Istoric literar, publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1962). Doctorat în Filologie (1977) și în Istorie (1994). Debut absolut în *Pentru socialism*, Baia Mare, 1957. **Volume**: *Alexandru Papiu Ilarian și Academia Română*, 1973; *Chipuri din hronicul neamului*, 1977; *Ideologia revoluționară a lui Alexandru Papiu Ilarian*, 1983; *Figuri de cărturari*, 1987; *Naționalismul modern*, 1996; *Memoriale. 100*, 1998; *Simion Bărnuțiu. Suveranitate națională și integrare europeană. O hermeneutică de texte*, 1999; *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, 2001. Ediții din Alexandru Papiu Ilarian, George Barițiu, Nicolae Pauleti, Simion Bărnuțiu, Samuil Micu, Petru Maior, Inochentie Micu-Klein.

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Balotă, Mircea Zaciu, Virgil Nemoianu, Ion Vlad, Mircea Popa, Georgeta Antonescu, Z. Ornea, Șerban Cioculescu etc.

Propunându-și să stabilească, pe un serios fundament documentar, locul scrisului din Transilvania în literatura română modernă, C. investighează două „vârste" literare: Școala Ardeleană și generația de la 1848, analiza mergând permanent pe făgașul tradiției interdisciplinare clujene (Vasile Bogrea, D. Popovici și Ion Breazu). (**Mircea Popa**)

Otilia CHINDRIȘ (n. 1974, Baia Mare). Critic literar. Facultatea de Litere (secția Română-Franceză), Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca, promoția 1998. Doctor în filologie din octombrie 2012 cu o teză despre lirica, proza și teatrul lui Eugen Ionescu. A publicat studii și articole în „Nord Literar" și „Citadela". Profesoară la Colegiul Național Dragoș Vodă din Sighetu Marmației. **Volume**: *Lumea operei lui Eugen Ionescu / Eugène Ionesco* (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR).

Inițial teză de doctorat, documentatul și originalul studiu realizat de către Otilia Chindriș vizează opera unuia dintre cei mai interesanți și mai complecși scriitori ai secolului XX, Eugen Ionescu. Este o temă pretențioasă, o adevărată provocare pentru orice exeget, care presupune o muncă asiduă și căreia tânăra exegetă i-a făcut față cu real succes. Lucrarea are caracter monografic, abordând toate aspecte-le creației lui Eugen Ionescu, inclusiv realizările acestuia în sfera artelor plastice. Investigația conține opt secțiuni ample, care surprind toate dimensiunile operei scriitorului. Ele se intitulează: *Primul exil existențial, Autobiografie în versuri, „Copilul teribil" se află în Război cu toată lumea, Englezește fără profesor, Prozatorul, Ipostaze ale erosului, Refuzul absurdului sau despre teatrul unui om liber* și *Ucenicia artei de a muri în Regele moare.* Capitolele sunt precedate de un *Argument* și sunt urmate de un *Epilog,* de *Concluzii* și de *Bibliografie*. (**Gheorghe Glodeanu**).

Exemplele și analizele din lucrare și aria largă a referințelor acestora nuanțează receptarea operei și diversifică dezbaterea și interpretarea. Este una din contribuțiile lucrării, alături de argumentele și detaliile capitolelor și de sublinierile cu privire la lumină, lumea românească, franceză și la lumea-lume de secol XX, la angoasă, absurd și deriziune, dar și despre marionete / păpuși, candoare și copilărie, legând pictura și cronicile despre pictură ale lui Eugen Ionescu și opera în limba română, din tinerețe, de teatrul acestuia, din anii maturității. (**Ioan Derșidan**).

Fără să emită „pretenția unui studiu monografic", adică a unei exegeze exhaustive a operei lui Eugen Ionescu, Otilia Chindriș ne invită să-i apreciem demersul ca pe o abordare a acestei opere „atât sub aspectul non-ficțional din interviuri, publicistică, memorialistică și corespondență, dar și ficțional prin poezii, nuvele, povești, roman și teatru." Altfel spus, autoarea selectează

din biografia și literatura lui Ionescu aspectele și elementele susceptibile să ne reveleze personalitatea complexă, contradictorie și uneori paradoxală a scriitorului. Până să ajungă celebru în Franța și în lume, ca întemeietor al teatrului absurdului, Ionescu s-a afirmat plenar în viața literară românească, iar perioada aceasta de activitate – demonstrează convingător și pertinent exegeta – și-a pus indelebil amprenta pe întreaga creație a marelui dramaturg (**Iosif Cheie Pantea**).

Dumitru CHIOARU (n. 19 octombrie 1957, Singatin/Sibiu). Poet, critic literar, eseist. Liceul „Gheorghe Lazar" din Sibiu, apoi Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (1980). Doctor în filologie al aceleiași universități (1999). Face parte din gruparea literară „Echinox". Debut absolut în revista „Transilvania" (nr. 4/1976) cu un grupaj de poeme. Colaborează cu poeme, critica literara și eseuri la revistele: „Transilvania", „Echinox", „Steaua", „Tribuna", „Amfiteatru", „Viața Românească", „România literara", „Secolul 20", „Dilema", „Contrapunct", „Contemporanul. Ideea europeană", „Convorbiri literare", „Ateneu", „Vatra", „Familia", „Orizont", „Poesis", „Tomis", „Apostrof, „Euphorion" și altele. **Volume**: *Seara adolescentină, poezie,* 1982; *Secolul sfîrșește într-o duminică* (1991)*, Noaptea din zi* (1994), *Radiografiile timpului* (1998)*, Antologia poeziei românești de la origini pînă azi* (împreună cu Ioan Radu Văcărescu; 1998), *Poetica temporalității. Eseu asupra poeziei românești* (2000), *Vara de fosfor* (2002), *Viața și opiniile profesorului Mouse* (2004)*, Developări în perspectivă. Generația poetică 80 în portrete critice* (2004), *Clipe fosforescente* (2007)*, Orașul și literatura* (coordonator; 2008)*, Arta comparației. Articole, eseuri și studii de literatură română și comparată* (2009), *Scene din orașul-vitraliu/ Scenes of the Stained-Glass City* (2010).).

> *Da, visam odinioară, ca în dreptul numelui meu să scrie doar atât: poet. Pentru că poetul este un ales al zeilor ca voce și conștiință a timpului său, chiar și a locului, prin care devine un candidat la nemurire. Deși am depășit acest orgoliu romantic, țin la* (re)*numele de poet, oricât ar fi el de ridicol în vremurile noastre postmoderne, ca la adevărata mea identitate. Celelalte sunt doar titluri, măști sub care reprezint diferite roluri sociale, încercând să le interpretez cât mai bine, ca om între oameni.* (într-un interviu cu Dumitru Augustin Doman, 2011)

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici, Daniel Dimitriu, Ion Bogdan Lefter, Dan C. Mihăilescu, Al Cistelecan, Nicolae Oprea, Ioan Holban, Mircea Martin, Irina Petraș etc..

Poezia lui Dumitru Chioaru e sentimental adolescentină, incit titlul volumului, Seara adolescentină, nu reprezintă o cochetărie. Cu finețe, tînărul poet evocă, transfigurate de nostalgie, momente din viața zilnică a adolescentului care a fost. Un anumit farmec proustian nu e străin de atmosfera cinei familiale, a intrării seara în pat, a trezirii matinale, a străzii cu fete în floare. Unele poezii sînt frumoase prin simplitatea lor. Scriitura fină, cultivată, salvează de la platitudine sentimentală multe asemenea poezii. (**Nicolae Manolescu**)

Pline de melancolie, de o tristețe fără obiect, ca spleen-ul aburos al adolescenței pe care poezia o ilustrează, sînt notațiile concrete, decupajele din real. Într-o măsură mult mai mare decît la ceilalți poeți din ultimul val echinoxist din care face parte și Dumitru Chioaru (alături de Emil Hurezeanu. Marta Petreu și Ion Mureșan), realitatea înconjurătoare e privită totuși direct (Dumitru Chioaru fiind afin, prin aceasta, cu poeții Cenaclului de Luni bucureștean); însă ochii prin care poetul privește deviază obiectele, le înconjoară cu un abur fin și le dezvăluie muzica tristă. (**Ion Bogdan Lefter**)

Licențiat în melancolie de cabinet, Dumitru Chioaru o etalează după moda echinoxistă: cu o sobrietate înfiorată și cu iluminări delicate. […] Căci fondul imaginativ al lui Dumitru Chioaru. în ciuda unor eforturi de a-l angaja în dramatic și apocaliptic, rămîne

Ioan Moldovan, Al. Cistelecan, Traian Ștef, Dumitru Chioaru, Letiția Ilea

grațios. Chiar și atunci cînd poemul e împins în registrul notației, aceasta nu e strictă și brutalitatea ei își pierde contururile într-o ceremonie imaginativă ce a luat realul ca pretext. Sub evenimentul brut poetul deschide largi racorduri mitologice, devalorizîndu-i concretețea în favoarea aurei și a semnificației. (**Al. Cistelecan**)

Modernitatea lui D. Chioaru este una sobră, melancolică, încărunțită prematur, tradițională. O modernitate care *știe*. Libertățile formale și experimentele nu depășesc niciodată „rama". Tablourile sale, construite în principal pe comparații, ating culmea desfrâului prin recursul controlat la oniric. Poezie a singurătății, dar și a singularității („Câteodată ești atât de singur încât nu poți fi numărat"), își îngăduie, ici-colo, capriciul paradoxului cuminte și răsfățul „sângelui vorbitor", mimând violențe și însângerări. Cele mai izbutite sunt stampele medievale, în care sufletul orașului palpită eliberat. Singurătatea, melancolia („galbenă" la D.C., nu umoare neagră), tristețea sunt blazoane „genetice", dar și dobândite prin scufundarea în atmosfera locului. E o apartenență de vase comunicante între două sensibilități înrudite și complementare. Poetul și Orașul-Vitraliu răzbesc împreună. Unul tace vorbăreț, celălalt scrie tăcut. Aproape că i-aș propune, cu gândul la Bacovia, să-și adauge la nume „Sibianul".(**Irina Petraș**)

Ca formulă personală și spirituală, Dumitru Chioaru este un demn continuator al *Cercului literar de la Sibiu*, prin care aș înțelege nu numai clasicismul suplu, referențial din programul *euphorionismului* sau propensiunea către o lirică a fiorului religios, disciplinată prin rigoarea surdinizantă a formei, ci și sentimentul apartenenței subtile la spațiul istoric și multicultural al unei Transilvanii eterne, iubite prin intermediul oamenilor deosebiți pe care ținutul i-a produs de-a lungul timpului. (**Ștefan Borbély**)

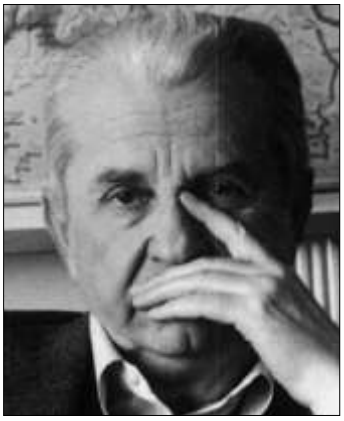

Valer CHIOREANU (n. 26 februarie 1940, Luna de Jos/Cluj – 30 ianuarie 2014, Cluj).

Prozator, publicist. Facultatea de Filologie Cluj. **Volume**: *Bărbații*, roman, 1989; *Reîntoarceri*, roman, 1987; *Martorul*, roman, 2010; *Eroarea*, 2012.

Ziarist cu vechi state de serviciu la ziarul „Făclia" din orașul nostru, semnând mai ales editoriale și analize politice, Valer Chioreanu a fost atras tot mai mult în ultimul timp spre proza socială și de ficțiune. A debutat cu romanul *Bărbații* (1984), după care au urmat *Reîntoarceri* (1987), *Martorul* (2010), *Eroarea* (2012). Experiența de gazetar, colecționar de „cazuri" și de caractere se poate ușor desprinde din materia epică bogată, îndelung rumegată și trecută prin filtrele unei exigențe etice învederate, extrasă cu precădere din mediul rural, din care decupează scene liminare, cu mare încărcătură simbolică. (**Mircea Popa**)

Valer Chioreanu se așează cu tot mai nuanțată îndreptățire în linia prozei ardelenești în care echilibrul între întrebările eroului / autorului și ale vremii sale se rotunjește în enunțuri cu substrat etic. O anumită asprire/asprime a frazei, drămuirea îndelungă a cuvintelor cu un preț mai mare decât aiurea („raporturile dintre oameni încep de la vorbe, continuă cu vorbele și se sfârșesc când sfârșesc vorbele"), atenția acordată conduitei colective alături de o reacție oarecum întârziată la fenomenele exterioare țin toate de aceeași tradiție transilvană. Naratorul își alege o perspectivă apropiată de cea a eroilor pentru a obține dinăuntru semnalmentele unei realități de stringentă actualitate. Uneori obiectivul auctorial se retrage cu un pas înapoi și privește mișcarea personajelor în cadru cu o insistență detașată conducând spre fiziologii; cel mai adesea, însă, se recurge la o lentilă simpatizând cu imaginile. Cărțile sale înaintează dibuind, revenind, avansând și retrăgând răspunsuri la întrebări dramatice. Tensiunea se menține scăzută, vibrează mocnit, oamenii sunt prinși într-o înaintare involuntară, monotonă, nu au răgazul să privească în jur pentru a înțelege încotro se îndreaptă. (**Irina Petraș**)

Minerva CHIRA (n. 19 februarie 1953 Negreni/Cluj).

Poetă. Colegiul pedagogic „Gheorghe Lazăr" Cluj-Napoca (1973). Debut absolut în Steaua, 1986. Debut editorial în volumul colectiv *Cărări spre oameni* (1985). **Volume**: *Manual de târâre*, versuri, 1992; *Țara nimănui*, versuri, 1993; *Fosforescența putregaiului*, versuri, 1995; *Poemele absenței*, 1996; *Die Reise auf dem Todesstreifen*, Berlin, 1997; *Leandrii Greciei*, 1999; *Cântecul lumânării,* versuri, 2000; *Rama Da Nu*, versuri, 2001; *Jar și lebădă*, 2004; *Preaplinul amforei,* 2006; *Armura florii de cîmp,* 2008; *Nimeni, altul, tu*, poezie, 2011. A colaborat la periodicele: *Steaua, Luceafărul, Convorbiri Literare, Ramuri, Transilvania, Contemporanul, Dacia Literară, Familia Târgoviștea, Aurora, Unu, Minerva, Tribuna, Făclia, Excelsior, Glasul, S.L.A.S.T., Calende, Origini* (SUA.), *Moment Poetic* (Chișinău), *Poesis, Art Panorama, Vatra, Timpul, Cronica, Observator* – Munchen, *Viața Românească*, *Letteratura – tradizione* (Italia), *Poezia, Provincia Corvina, Tomis, Apostrof, International Notebook Of Poetry, România Literară, Euphorion, Caietele Columna, Poem Caffe, Semne, Conta, Ardealul Literar*.

***Urbe clujeană**: Ah, mersul pe vârfuri spre Filo / și tu în „Școala de la Athena" / În pernițe-ascuțite gheare / Adulmecări ca prin lumina / din Biblioteca „Lucian Blaga" / Atacul– pe întunericul / Teatrului Național / nu la întâmplare: / peștii Someșului / furișați prin ochi de năvod / în suflarea care stinge / flăcări în valuri; / fluturi evadați din insectar; / vulturi renunțând la înalt cu nepăsare; / șerpii Cetățuiei în lepădări de inele /* (*cămașa spune că nicio bătălie n-am pierdut*) */ Rege al junglei, aruncă-ți coroana la picioare! // Ah, stâlpii din Grădina Botanică / concurați de cedrii seculari / cu brațele gemând de energii / întinse mie / pasăre singură în stol / stol călător / și viața mea curgând prin viața lor / Să electrocuteze nu sunt în stare / Nici să se lipească de – aripioare*

Au scris despre cărțile sale: Dan – Silviu Boerescu, Ștefan Borbély, Zenovie Cârlugea, Paul Cernat, Victor Cubleșan, D. Aug. Doman, Horia Gârbea, Adrian Alui Gheorghe, Mircea Iorgulescu, Doru Mareș, Gh. Mocuța, Ioan Moldovan, Irina Petraș, Petru Poantă, Horea Poenar, Mircea Popa, Titu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Al. Spânu, Dan Stanca, Gabriel Stănescu, Alex Ștefănescu, Eugenia Țarălungă, Lucian Vasiliu, Vasile Spiridon, Mihaela Ursa.

Cu Ana Blandiana

Am putea stabili și filiația Minervei Chira, foarte apropiată, ca substanță, de monotonia feroce a Angelei Marinescu. Din această zonă a unor afinități de percepție și de structură vin, probabil, atât atracția pentru ruine, pentru moloz (prezențe obsesive pe tot parcursul volumului), cât și preferința pentru un imaginar al materiilor jilave, fetide, descărnate, recurențele din acest domeniu fiind și acela care caracterizează cel mai bine identitatea interioară a poeziei Minervei Chira.[...] Dacă anticalofilia obsesivă a acestor construcții demonstrează cu pregnanță o voință de autoflagelare (Minerva Chira întâlnindu-se, aici, cu poezia similară a Martei Petreu, sau cu spasmodicul „lucrat'', artificial al Ruxandrei Cesereanu din "Grădina deliciilor''), obsesia de a împinge totul spre marginile atroce ale concretului o singularizează, legitimându-i traseul prin refuzul spațiilor de refugiu sau de compensare.(**Ștefan Borbély**)

Se poate observa o deplasare spre conceptual, fiind vizibil pasul făcut pe drumul de la descrierea emoției la cuantificarea ei într-o angoasă încă nenumită, dar care rămâne, în continuare, învăluită în aburii asexuați ai expresionismului [...] Am credința că peste această muzicalitate frigid-decalcifiată se vor suprapune indecent, ca o plapumă „MTV – The Most Wanted'' (omagiu lui Ray Cokes), carne și epidermă, cuminecate în flacără. (**Dan Silviu Boerescu**)

Asemeni Ilenei Mălăncioiu, cu care se aseamănă în viziune, Minerva Chira devine o preoteasă a tragicului, o vestală învăluită în limbajul cernit al "dezgustului''. Ea reface la alt nivel traiectele de bază ale poeziei baudelairiene, instituind un vis coșmaresc, bântuit de proiecții stranii. (**Mircea Popa**)

O combinație originală de delicatețe și ton categoric caracterizează versurile Minervei Chira. Se înregistrează frecvent întreruperi ale mesajului, care creează emoții cititorului, ca stingerile de câte o clipă ale unei flăcări. (**Alex Ștefănescu**)

Cu Nicolae Breban

Vasile CHIRA (n. 7 noiembrie 1962, Ocna-Șugatag/Maramureș). Poet. Seminarul Teologic Ortodox, Cluj-Napoca (1985); Facultatea de Teologie Ortodoxă "Andrei Șaguna", Sibiu (1990); Facultatea de Istorie și Filosofie, secția Filosofie, UBB Cluj-Napoca (1996). A frecventat și Facultatea de Litere, secția Filologie clasică și secția Română-Etnologie. Doctor în filosofie UBB Cluj-Napoca (2004). **Volume***: Scrisoarea unui bolnav de SIDA către Cer. Perspective medicale și teologice ale infecției cu HIV/SIDA,* eseu, 1999; *Homo interrogans,* poeme, 1999; *Jocul eonilor,* poeme, 2003; *O noapte cu Dumnezeu,* poeme, 2006; *Requiem: Dialogul lutului cu Ființa,* 2006; *Dominantele gândirii cioraniene,* 2006; *Curs de limba greacă veche,* 2006; *Nicanor și Secunda* (tragedie în șapte acte), 2007; *Problema Transcendenței la Cioran,* 2007; *Istoria filosofiei presocratice în 492 de capete,* 2007; *Orologiul (roman),* 2010 etc.

Sunt numai coarde vibrante*: Sunt numai coarde vibrante / Un pian fără margini / Rătăcind pustiu printre spații. / Pe claviatura mea, imponderabil, / Valsase Dumnezeu desculț. / Odată a uitat să-și lepede sandalele. / „Doamne, mă dezacordez / Și nu te vei mai cânta prin mine", strigai, / Iar El se crispă în înalturi / Rostogolindu-și lumina în transcendente rotații / Peste pulberea mea. / De atunci rătăcesc prin ospicii / Îngânând rapsodia neființei*

Maramureșul este orizontul ontologic originar al României. Prin toate creațiile spirituale de la strigătură la bocet se exprimă primordiile. Am plecat din Maramureș dintr-un soi de masochism existențial, însă mă voi simți întotdeauna exilat, un exil citadin asumat. Poate dacă aș fi rămas acolo aș fi fost prea integrat spațiului și nu i-aș fi putut surprinde farmecul și nici înțelege tristețile. Ovidiu, fără exilul de la Tomis, n-ar fi scris Tristele și Ponticele, nu? Dacă ar fi fost un alt loc în afara Maramureșului, de care mi s-ar fi făcut dor, e greu de spus. Cred că unei ființei hipersensibile care a avut norocul să se nască în Maramureș, nu-i poate fi dor decât de paradis.(dintr-un interviu cu Flavia Teoc)

Iulian CHIVU (n. 27 decembrie 1948 și declarat la 3 ianuarie 1949, Drăgănești de Vede, satul Văcărești, / Teleorman). Poet, prozator, eseist, critic literar. Absolvent al Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic din Baia Mare (1971) și al studiilor postuniversitare ale Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării a Universității București (1993). Debut absolut: *Pentru socialism* (ziar județean din Maramureș), cu poezie. Volume: *Basmul cu Soarele și Luna*, 1988; *Folclor din satele de pe Burdea*, 1994; *Cultul grâului și al pâinii la români*, eseu, 1997; *Reporter în stepa tranziției sau zece prilejuri de deontologie*, 2003; *Semioză și deictica semnului în credințele românești*, 2006; Studii și articole de etnologie, 2007; *Homo Moralis. Mari paradigme etice și etosul românesc*, 2008; *Spiritul pendulator. Eseurile de la Stuttgart I* (texte apărute în revista româno-germană AGERO, din Stuttgart), 2010; *Solemnitatea ignoranței. Eseurile de la Stuttgart II*, 2012; *Iordan Datcu sau a trăi printre și pentru cărți*, ediție de I.C. cu o prefață de Acad. Eugen Simion, 2012; *Lecturi intermitente* (critică literară), 2013. A colaborat la periodicele: *Revista V*, *Izvorașul*, *România literară*, *Albina*, *Revista de Etnografie și Folclor*, *Academica*, *Cetatea culturală*, *Oglinda literară*, *Meandre*, *Caligraf*, *Vatra Veche*, *Portal Maiastră*, *Literatura și arta* din Chișinău, *Pagini Românești* și *Destine literare* din Montreal, *Observatorul* din Toronto, *AGERO* din Stuttgart, *Asymetria*, *Constelații diamantine* din Craiova (unde este membru în colegiul de redacție), *Discobolul*, *Apostrof etc*.

Decât un optimism absurd, bolnăvicios, mai bine un scepticism rațional și decât o dezamăgire dinspre lucruri și cifre, mai bine una dinspre gânduri și cuvinte, fiindcă mai ușor poți interveni în aproximările spiritualității decât în cele factuale. Materia nu are dileme fiindcă ea există pur și simplu. Umanitatea însă trece senină dintr-una în alta aproximând impetuos în raport cu obiectivul absolut – devenirea. Cei mai mulți se onorează îngrijorându-se că unghiul reflectării nu se suprapune peste cel reflectat, însă superioritatea începe odată cu îngrijorarea de a nu rămâne în congruent în loc de a fi identificat corect datele problemei prin rezonanță, după modelul unghiurilor opuse la vârf și cu laturile în prelungire. O geometrie simplă, dar fascinantă, refuzată de comoditățile gândirii doar pentru că ne încredințăm problemele unei logicii simplificate, fragmentar-inductive, chiar și atunci când soluția e de ordinul abducției sau al entimemei. Astfel, trăim aproximativ și de-a dreptul, în consecutivul subiacent și sincopat, nu în concesivul rectiliniu. Științele au obiecte riguros definite, filosofia se ambiționează să atingă esențele și adevărul, doar de penumbra dintre lucruri nu se ocupă nimeni cu seriozitate și asta numai fiindcă penumbra – bănuim noi – nu își relevă esențializările. (din *Spiritul pendulator – Eseurile de la Stuttgart I*, 2010)

Iulian Chivu, Horia Gârbea

Au scris despre cărțile sale: Iordan Datcu, Dumitru Velea, Olimpia Berca, Zenovie Cârlugea, Ion Taloș.

Adăugând lucrării subtitlul *Eseurile de la Stuttgart*, Iulian Chivu ține să precizeze, încă de la început, nu doar locul de apariție a volumului (cuprinsul însumează articole publicate în revista on-line, româno-germană, „Agero", din Stuttgart, redactor-șef – poetul și eseistul Lucian Hetco), ci și tipul de discurs practicat. Această supra-decodificare anunță un autor iubitor de precizie și de ordine, caracteristici cu adevărat importante având în vedere factura demersului. Textul este o incursiune în varii domenii ale vieții spiritual-culturale: morală, psihologie, limbaj, creație literar-artistică populară, mentalități (**Olimpia Berca**)

Așadar, avem de a face nu cu o filosofie a culturii *à la Blaga*, ci cu opțiuni mai „subversive" și „tranșante", dar nici acestea *à la Pleșu* sau *Patapievici*… Opțiunea pentru spiritul de echilibru este vizibilă, mai ales că raportările etno-spiritualității românești se fac la scară universală. Iată, în primul rând, eseul *Protocronii fundamentale*, în care gânditorul schițează câteva linii ale „înclinațiilor etice" pentru a stabili o psihotipologie a europenilor, pe urmele filosofului Salvador Madariaga (*Itinerarii spirituale*, 1983). (**Zenovie Cârlugea**)

Iulian Chivu a avut ideea de a aduna în volum o bună parte dintre articolele dedicate lui Iordan Datcu de-a lungul celor cinci decenii de activitate în domeniul cercetării etnologice, al istoriei și al criticii literare, ca și în cea de editor: *Iordan Datcu, a trăi printre și pentru cărți Cuvânt înainte* de acad. Eugen Simion, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, București, 2012, 576 p. (**Ion Taloș**).

Vladimir CINEZAN (7 octombrie 1946, Sibiu). Poet, prozator. Facultatea de Filologie, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 1970. Profesor de Limba și literatura română. Debut absolut în anul 1967, cu versuri, în revista *Tribuna*. Publică proză și versuri în revistele *Steaua*, *Tribuna*, *Ramuri*, colaborează cu ziarele din județele Cluj, Bihor, Harghita, Sălaj. **Volume:** *Vânt sub viscol* – roman, 1983; *Pământul e departe* – roman, 1990; *Primăvara printre statuile noastre* – roman, 1994; *Comuna Mociu* – studiu monografic, 1995; *Jumătăți de fântâni* – versuri, 2002; *Jderii miri* – versuri, 2003; *Apahida – studiu monografic*, 2005; *Ia o frunză, Vlăduț!*- roman, 2005; *Cincizeci și opt* – versuri, 2006; *Eșafodul de duminică* – roman, 2006; *La U Cluj minutarele înghețau la ora 11*- reportaje, 2007; *Priveghi în subsolul îngerilor*, roman, 2008; *Abisul din noi*, versuri, 2009; *Ascensiune pe ghizduri*, versuri, 2010; *Miere pe amnare*, versuri, 2011; *Târâș. Non-poezia de fiecare zi*, 2012; *Săcuieu. Casa de sub muntele Vlădeasa*, 2013; *Anotimpurile lui Vlăduț*, 2013; *Bulgări de umbră*, versuri, 2014.

Ioan CIOBA (13 noiembrie 1967, Lechința, / Bistrița-Năsăud). Poet, publicist. Facultatea de Drept – Cluj-Napoca; Master Facultatea de Studii Europene a UBB Cluj. Debut în *Cetatea culturală*, Cluj-Napoca, 1998. A colaborat la periodicele *Cetatea culturală, Grai, Poesis, Mișcarea literară, Amfiteatru, Mesagerul transilvan, Litera Nordului, Coșbuciana, Adevărul de Cluj, Răsunetul, Mesagerul de Bistrița-Năsăud* etc. **Volume**: *Treizecișitrei,* 1999 (prefață Constantin Cubleșan, creion Dumitru Cerna); *Nopți la Viișoara*, 2001 (bilingv, versiune în limba franceză Rodica Lucia Crișan, desene Radu Feldiorean, cu o prezentare de Petru Poantă), ediția a II-a, 2003 (în limba franceză, traducere Constantin Frosin); *Ioan din Satul Păgânilor*, 2013. A realizat antologia *Patruzeci. Poeți bistrițeni contemporani*, 2001 (prefață de Petru Poantă). Fondator și redactor șef adj. al revistei de literatură și artă GRAI. Emisiuni la posturi de radio și televiziune (Bistrița, Cluj), inclusiv la Radio France International – Paris 2003, 2004 cu Matei Vișniec. Prezent în Petru Poantă *Dicționar de poeți – Clujul contemporan*, 1999.

de când vara mă mai aprinde numai prin luminișuri / la tâmpla scrisorii îmi așez cuvintele pentru veghe / zborul meu dobândește o altă statură / de acum cânt mai adânc mai apăsat / cu toată greutatea înspumată a sângelui / grui cărunt îmi port trupul călare / lespede lungă cât o umbră de toamnă // ci iată serile fără vuiet / atunci când implor vindecarea / fără a fi suferind de ceva / când răcoarea tresaltă pe rând / în toate înfățișările mele

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Constantin Cubleșan, Dumitru Cerna, Joel Conte, Lucian Vasiliu, Marian Dopcea, Adrian Păunescu, Teodor Tanco, Amalia Voicu, Diana Câmpan, Ionuț Țene, Tit-Liviu Pop, Ion Radu Zăgreanu, Luca Onul, Victor Știr, Gavril Moldovan, Cleopatra Lorințiu ș.a.

Nopți la Viișoara este, în fond, un poem unitar în care poeziile constituie secvențe, și ele de sine stătătoare, ale ansamblului și în care versurile inițiale ale fiecăreia alcătuiesc piesa matricială, fondatoare a viziunii, atmosferei și a tonului poetic. Autorul configurează aici un topos liric expresiv, în linia tradiționalismului rafinat al lui Ion Pillat și Ion Horea. La Ioan Cioba locul apare însă într-o proiecție fantasmală și fantastă, cu reverii saturate de o melancolie iradiantă și de o melodioasă tristețe metafizică. Avem de-a face, în esență, cu anamneza nostalgică a unui spațiu al copilăriei paradisiace ale cărei imagini preponderent radioase sunt inhibate de o sensibilitate elegiac-crepusculară. […] Formula calificantă rămâne aceea a minimalismului imagistic, respectiv a definiției lirice; lapidaritate care nu înseamnă neapărat esențializare. Paradoxal e faptul că sugestia, mai întotdeauna vibrantă poetic, vine dintr-o emfază a limbajului, consumată pe spații restrânse. (**Petru Poantă**)

... încă un gest „rebel", cultural, substanțial, de afirmare a identității spirituale locale, situat în fluxul procesului de descentralizare (si administrativă) a unor spatii cu amprentă poetică. „Lista" lui Ioan Cioba este convingătoare. O ilustrează adecvat artistul plastic Radu Feldiorean. Admirabilul cărturar Petru Poantă reliefează aceste lucruri în prefața antologiei lui Ioan Cioba. (**Lucian Vasiliu**)

E o poezie de severă decantare în cuvânt a unor trăiri existențiale de esență mistică – fără a practica poezia religioasă; o poezie condensată până la austeritate în exprimare, totuși emoționant-meditativă; o poezie ce trăiește prin idei și metaforă, recomandând cu prisosință temperamentul grav al unui poet de rafinament și elevație în spirit. (**Constantin Cubleșan**)

... germinează, în miezul emoției lirice, o sămânță ieșită din canoane, o matrice care îmbină cu infinită delicatețe datele unui spațiu-timp tradițional, privilegiat și cuminte, devenit o eternă metaforă a *dez-mărginirii*, a trecerii dincolo de granițele trăirii la timpul prezent. *Nopțile la Viișoara* se țes dintr-un ghem perfect rotund, fiecare poem născându-se sub semnul unei metafore-nucleu, fiecare simbol prins în sintagmele poemului inițial corespunzând unui arhetip al emoției în care dăinuie, latente, gesturile reverențioase ale poetului în fața sacralității lumii. (**Diana Câmpan**)

V. Rațiu, I. Cioba, A. Popescu, G. Ţărmure, O. Nușfelean

…politicos și elegant în stil retro, cu un maiestuos cult pentru iubire, sedus, parcă, de alt secol, romantic și uimit de chiciura gri a apucăturilor lumești, ca și cum ar trăi după un paravan, într-adins spre a ascunde privirilor deriva și păcatul din preajmă, Ioan Cioba vine în poezie, oarecum târziu, revendicându-și dreptul la cuvânt, precipitat și sfios. Poetul bistrițean are muzica versului în sânge. Scrie firesc, neprogramat, ca un veșnic adolescent… (**Dumitru Cerna**)

În *Ioan din Satul Păgânilor*, Ioan Cioba continuă același melos din volumele *Treizecișitrei* și *Nopți la Viișoara*: „cuvintele se ascund în mine răsunătoare și adânci/ clopote în noaptea cea mai lungă asemeni/ șerparului rătăcesc", „nopți la Viișoara nopți cu patru foi/ înlemnește toamna în esențe moi", „nopți la Viișoara nopți de lemn domnesc/ presimțiri de brume mă înțelenesc", dar se-ndepărtează ușor de încifrare și abstract, rezultate ale șlefuirii de fond și de formă, intrând într-o „logică a sentimentelor", atât de i-logică, dintre care copleșitoare este iubirea prin puterea ei de transformare a universului, personal și general, în poezie. (**Elena M. Câmpan**)

Ioan Cioba este un scriitor prestigios, un poet vagant care călătorește printr-o Europă vagantă; are o fină intuiție poetică; iubirea căutată în peregrinări este păgână în sens primar, este o călătorie lirică. Avem de a face cu o poezie atent și subtil elaborată, în care predomină imaginile plastice; este, de fapt, lirismul filtrat al unui poet autentic. (**Olimpiu Nușfelean**)

Radu CIOBOTEA (n. 1 iulie 1960, Dej). Eseist. Facultatea de Filologie a Univ. Timișoara. Doctor în Litere al UBB Cluj și al Universității d'Artois, Franța. A fost redactor la *Flacăra*, *Expres Magazin* și *Evenimentul zilei*. În perioada 1991–1999, corespondent de război pe fronturile din Slovenia, Croația, Bosnia și Kosovo. Redactor-șef al săptămânalului *Diaspora românească* (Londra), conferențiar universitar la Catedra de Jurnalism a Universității „Aurel Vlaicu" din Arad. **Volume*:*** *Întoarcerea la Shaolin*, 1995, *După Revoluție, târziu*, 1996, *Războiu fără învingători*, 1998, *Pantera roz rămâne în vitrină*, 2003, *Războiu cu Doctor Blues*, 2003, *Une guerre sans vainqueurs*, Paris, 2003, *Reportaj și literatură. Eseu asupra reportajului românesc și francez interbelic*, 2005, *Reportajul interbelic românesc. Senzaționalism, aventură și extremism politic*, 2006; *Apărătorii,* roman, 2007; *Le mot vécu,* 2010 etc.

Al(exandru) CISTELECAN (n. 2 dec. 1951 Aruncuta/Cluj) Critic literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. Doctorat cu teza: *Ion Pillat și pillatismul* (2000). Debut absolut în 1973 cu critică literară în *Echinox*. **Volume**: *Poezie și livresc*, critică literară, 1987; *Celălalt Pillat,* 2000*; Top ten* (*recenzii rapide*), 2000*; 11 dialoguri aproape teologice,* 2003*; Mircea Ivănescu*, monografie, 2003; *Al doilea top,* 2004; *15 dialoguri critice,* 2005; *Diacritice,* 2007; *Aide memoire,* 2007; *Mircea Ivănescu '80* (coord.), 2011; *Magna cum laude. Diacritice II,* 2012.. Co-autor la *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu,* 1991*; Politica nell'Est,* 1995*; Dicționarul scriitorilor români,* 4 vol. 1995-2001*; Un destin istoric. Biserica Română Unită,* 1999. A colaborat la periodicele: *Echinox, Vatra, Familia, Cultura, România literară, Bucovina literară, Hyperion, Luceafărul*, *Orizont*, *Euphorion*, *Tomis*, *Piața literară*, *Discobolul*, *Ziarul de duminică*, *Argeș* ș.a. Premiul „G. Călinescu", 1987; Premiul pentru critică și istorie literară al Uniunii Scriitorilor din România, 2000; Premiul Asociației Scriitorilor Profesioniști din România (ASPRO), 2000.

– E bun impresionismul în critică? Dar talentul, intuiția, gustul? Între acestea, ce anume nu trebuie să lipsească unui critic literar?

– Nu prea văd cum s-ar lipsi critica de primă instanță de metoda „impresionistă". Celelalte critici mai pot face abstracție (*deși nu-i recomandabil, căci sentimentul de valoare nu poate veni decît pe această cale*)*, dar pentru ea ar fi fatal să se angajeze direct în metoda semiotică, structuralistă sau chiar tematistă* (*ca să nu mai pomenesc de altele și mai caraghioase în recenzie*)*. Impresionismul e chiar partea vie a criticii, partea ei de dialog imediat cu opera și de verdict prompt. Restul aparaturii poate veni după, dar operația „impresionistă"* (*estetică*) *e prima. E singura critică obligatorie; celelalte sînt facultative. Critica poate fi imaginată fără ele, dar nu fără ea. Cît despre ce ți-ar trebui și ce ți-ar putea lipsi, e bine – rezon! – să-ți lipsească, dacă se poate, cît mai puține. Și-n nici un caz cele de care ai pomenit! E obligatoriu ca un critic să fie inteligent și să aibă umor* (*deși știu că sînt cazuri care nu respectă... multe cazuri*).

– În ce constă pregnanța unui text critic: exactitate sau fascinație a dicțiunii? Adevăr sau expresivitate? Metodă sau libertate a asocierilor și disocierilor?

– Fie nu există o singură „pregnanță", fie „pregnanța" e o valoare de confluență, făcută din toate cele de mai sus; care nu văd de ce-ar sta într-o relație de opoziție, de sau/sau, și nu într-una de și/și. Există „adevăr" inexpresiv? – fie el și simplu „adevăr critic"?! O interpretare care nu se știe pune în valoare nu există. Totuși, critica nu e bălmăjeală (*deși la noi încă există oameni care cred că le bălmăjesc din pricină că au prea multe idei; dar o idee vine cu pregnanța și fascinația ei*)*. Criticul nu-i doar o mașină de citit, ci și un stil, o fascinație, un seducător. Nu prea văd cum ar putea supraviețui cineva în critică fără o asemenea „individualitate"* (*ca să nu zic pregnanță, căci atunci un Perpessicius ar fi victimă nevinovată*)*. Nici „metoda" n-ar trebui să oprime – sau reprime – libertatea investigativă și interpretativă; dar, dacă o mai face, eu n-aș da vina pe „metodă". Vinovatul e dincolo de ea.* (dintr-un interviu acordat lui Iulian Boldea, în 2011)

Al. Cistelecan, Eugeniu Nistor, Iulian Boldea, Cornel Moraru

Au scris despre cărțile sale – Nicolae Manolescu, Ion Pop, Gheorghe Grigurcu, Cornel Regman, Adrian Marino, Al. Piru, Marian Papahagi, Mircea Martin, Eugen Simion, Cornel Moraru, Cornel Ungureanu, Laurențiu Ulici, Petru Poantă, Radu G. Țeposu, Nicolae Oprea, Gheorghe Perian, Ion Bogdan Lefter, Nicoleta Sălcudeanu, Mircea A. Diaconu, Mircea Mihăieș, Ioan Buduca, Radu Enescu, Ion Simuț, Ioan Holban, Val Condurache, Daniel Cristea-Enache, Iulian Boldea, Andrei Terian, Alex Goldiș, Irina Petraș ș.a.

”Există puțini critici de poezie capabili” (**N. Manolescu**); „Nu e ceea ce s-ar putea numi un critic rău” (**Gheorghe Grigurcu**); „Scena mare a comentariului e stăpînită însă de o regie remarcabil articulată în toate compartimentele *spectacolului* critic, mobil, inventiv, novator” (**Ion Pop**); „între inteligența critică a lui Al. Cistelecan și […] manualitatea lui e un mare decalaj de viteză” (**Laurențiu Ulici**); „este cel mai exact critic de poezie pe care îl avem” (**Mircea Martin**).

În mod strălucit și aproape ostentativ, Al. Cistelecan cultivă critica literară ca formă a creației. În special când scrie despre poezie, gândirea analitică, riguros conceptualizată, este mereu dublată de gândirea analogică, intuiționistă, de natură poetică în ultimă instanță. Limbajul critic este o modalitate a jubilării, cu relaxări frecvente în ludic și ironie. Expresivitatea textului are consistența iradiantă a marilor reverii ale profunzimilor. Critică de identificare, critică a profunzimilor, tematism sunt doar niște posibile trasee metodologice pe abstracțiunile cărora cristalizează o scriitură fascinantă; de fapt, un *stil*. (**Petru Poantă**)

“Criticul e un melancolic și un timid, care se arată rar pe câmpul de luptă, deși victimele lui sunt nenumărate. Ființa criticului e mai mult o himeră îmbrăcată în zale, un duh ironic care mânuiește din umbră paloșul și spada. În bătălie nu se văd decât armele: spiritul critic și inteligența par însuflețite de un suflu misterios, precum Balmung și Durandal. Mânuite din umbră, acestea sfârtecă dibaci capul hidrei și al balaurului, din sângele cărora se întrupează chiar textele criticului”. (**Radu G. Țeposu**)

„Cistelecan e unul dintre puținii critici de la noi care mizează pe exactitate, care încearcă să spună lucrurilor pe nume, iar aici disocierile lui ating o claritate aproape geometrică. Prins parcă de pariul exactității, el nu ezită, mai ales atunci când își exprimă opinia personală, să o facă în mai multe variante care se concurează, dar se și clarifică reciproc”.(**Mircea Martin**)

„Concentrat-eseistice, au înfățișarea mai curând a unor medalioane, a unor portrete critice, bune de introdus oricând într-un dicționar. Amatorul de efigii și de embleme va găsi întotdeauna în ele o definiție expresivă și subtilă a autorului și a operei căutate. Astfel, majoritatea cărților sale sunt culegeri de glose, consacrate unor scriitori – mai ales poeți, cum spuneam – din imediata apropiere, despre care criticul se pronunță prompt, atras cu predilecție de mișcarea vie a literaturii. Ca și fostul său profesor Mircea Zaciu, care l-a prețuit mult, dar față de care se deosebește radical ca mod de a scrie, iar latura de document a operei îi este ca și indiferentă, el este sensibil mai ales la pulsul viu al literaturii, pe care critica „foiletonistică” îl poate surprinde în imediatul manifestărilor sale”. (**Ion Pop**)

Bogdan Crețu, Nichita Danilov, Ioan Es. Pop, Ion Mureșan, Al. Cistelecan, Liviu Ioan Stoiciu

Spuneam altădată că, pentru mine, Al. Cistelecan e un *classicus*, în sensul etimologic al termenului, adică un ins de încredere, pe care poți conta. Și când subiectivitatea unui comentariu îți pare violentă, ești obligat să recunoști curând, recitind textul cu un semiton mai jos, că are, iarăși, dreptate. Al. Cis. posedă deopotrivă *șarmul* – decurgând din fină ironie, plăcere a jocului, pasiune a interpretării – și *adevărul* (cel relativ și remaniabil, firește, dar, cu toate astea, adevăr, căci atent să diminueze compromisurile omenești, necesare, până la subțirimea unor fisuri patinate). Că poate crede în „natura feminină a criticii”, fie și în glumă, de dragul stupefacției pe care o stârnește afirmația în mediul românesc cam misogin, e o probă a pariului pe șarm, pe scrisul critic ca literatură (vezi „jubilația în care e antrenat spiritul critic și empatia care-l animă”), pe comentariul cu stil și personalitate. […] S-a observat deja (vezi Alex Goldiș sau Daniel Cristea-Enache, de pildă) diferența de situare a criticului: componenta analitică, gravă și pedantă, a staturii sale se activează la lectura poeziei; spiritul critic, ironic, gureș și incisiv, la lectura criticii literare. În toate intervențiile însă, se pliază pe portretul criticului ideal așa cum îl definește el însuși repetat (nu „doar o mașină de citit, ci și un stil, o fascinație, un seducător”; inteligent și cu umor, „impresionist” în sensul de „dialog imediat cu opera și de verdict prompt”; „critica e ironie, e inadecvare asumată și problematizată”, impostурare) și confirmă și semnalmentele după care îl recunosc contemporanii: enunțuri „inteligente, sclipind de ironia ideii și savuroase stilistic” (Nicolae Manolescu); „simbioza gravității cu jovialitatea” (Nicolae Oprea); „distanță astronomică de inocență”, într-o „șuetă relaxat-amicală, dezinhibată până la nonșalanță” (Nicoleta Sălcudeanu), o ironie care „ia în cătare” scriitori, dar nu-l cruță nici pe cititorul textului său critic (Bogdan Crețu); „consangvin cu Negoițescu, Raicu, Valeriu Cristea și Grigurcu, cititor la fel de fervent, de empatic și de insațiabil de versuri” (Radu Vancu); „rațional și ironic”, nu întrebuințează „ironia rapidă și mușcătoare, ci mai curând o variantă a ei ceremonioasă și pedagogică” (Sanda Cordoș), căci deloc scorțos, ci cordial și direct (Răzvan Voncu), alcătuit din „sagacitate istorico-literară – împinsă, câteodată, până la chițibușării” (Paul Cernat); pe scurt, „o vână ardelenească în viguroasă afirmare” (Cornel Ungureanu). (**Irina Petraș**)

Alex CISTELECAN (n: 30 aprilie 1979, Oradea). Eseist, critic literar, traducător. Absolvent al Facultății de istorie-filosofie (secția filosofie) a Universității „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca, 2002; Absolvent al Studiilor aprofundate de „Filosofie franceză" din cadrul aceleiași facultăți, 2004; Diplome d'études approfondies în cadrul „Master d'histoire de la philosophie", Université de Poitiers, 2003. Doctor al UBB, la Facultatea de Studii Europene, domeniul filosofie. Redactor (pentru paginile de filosofie) al revistei „Echinox"- 2000 – 2003. Publică în *Vatra*; *Verso*; *Idea artă + societate;* coordonator (împreună cu Ciprian Mihali) al colecției „Panopticon" de la editura *Idea Design & Print*. Prezent în volumul colectiv coord. de Ștefan Gugura și Alin Tat, *Studii heideggeriene*, Galaxia Gutenberg, Cluj-Napoca, 2004. Studii și articole, traduceri publicate în *Discobolul, Vatra, Echinox, România literară, Steaua, Familia, Cuvântul, Cultura, Verso* etc. **Traduceri** apărute în volum: Card. Tomas Spidlik, *Evanghelia de fiecare zi*, Editura Galaxia Gutenberg, Tîrgu Lăpuș, 2003 (în colab. cu Al. Cistelecan) Giorgio Agamben, *Homo sacer, vol. I. Puterea suverană și viața nudă,* 2006; Vittorio Possenti, *Filosofia după nihilism*, 2006; Rolland Barthes, *Gradul zero al scriiturii* urmat de *Noi eseuri critice*, 2006. Giorgio Agamben, *Ce rămâne din Auschwitz. Arhiva și martorul*, 2006 etc. Autor al volumului *Viața ca film porno. Protocoalele Lacan*, 2007. Membru fondator al asociației Proiect Protokoll.

O teorie poate fi, în ea însăși sau în propriul său domeniu de specializare, o pură inepție – asta nu înseamnă că ea nu poate fi epocal semnificativă, relevantă istoric, în măsura în care răspunde la exigențele geopolitice ale vremii sau surprinde ceva din spiritul timpului. (din prefața la *Alan Carling, Ellen Meiksins Wood / Despre marxismul analitic și marxismul politic*, 2012)

Alex Goldiș, Alex Cistelecan

Ioana CISTELECAN (3 februarie1974, Oradea). Critic literar. Fiica lui Al. Cistelecan, sora lui Alex Cistelecan. Facultatea de litere, Cluj, secția română – engleză, din cadrul Universității „Babes Bolyai". (1997). Masteratul în studii americane, Facultatea de istorie și filosofie, din cadrul Universității „Babeș Bolyai", Cluj. 1998. Doctorat, *Regimul carceral în literatura română contemporană*, profesor coordonator: prof. univ. dr. Cornel Ungureanu, Facultatea de Litere, Universitatea de Vest, Timișoara (2008). Debut absolut: Echinox, 1994, cronică literară. Volume: *Poezia Carcerală* (critică literară), 2000; *Antologia poeziei carcerale*" 2006. Co-autor al volumului *Scriitoarea*, 2009 (studii critice). A colaborat la periodicele: *Echinox, Familia, Orizont, Viața Românească, Contemporanul, Discobolul, Tribuna, Apostrof, Steaua, Vatra.*

Scrisul este o experiență pur personală, tu cu tine însăți, într-o deplină intimitate, cu siguranță de invidiat, incasantă, dar concentrată temporal. Scriu pentru că mi-e bine cînd scriu, sunt chiar singurele și puținele momente în care am cvasi-senzația că sunt împlinită, că am un rost, profesional vorbind. Cred că scrisul e unica soluție de asigurare a sănătății mentale. Într-o lume universitară în care tot ce contează la autoevaluare e reprezentat de publicațiile ISI, pisi și cît mai BDI, mie îmi face o deosebită plăcere să semnez în reviste de cultură, necotate nicicum, dar citite de oamenii care contează pentru mine. Așa că, mărturisesc absolut deschis că nu mă văd existînd în afara cărților, în absența exercițiului cronicii literare. Cred cu încăpățînare în: principii, cultul prieteniei, familie, autenticitate, valoare, onestitate, loialitate, lectură (*adică în mirosul cărții tipărite*) *și-n vulnerabilitatea noastră, a fiecăruia*.

Ioana Cistelecan, Sanda Cordoș, Claudiu Groza

Au scris despre cărțile sale: Cornel Ungureanu, Irina Petraș, Vasile Spiridon, Liviu Antonesei, Liana Cozea, Nicolae Coande.

Aș vrea să remarc calitățile de autor de ediții ale Ioanei Cistelecan. Mica antologie este realizată impecabil – o bună selecție a textelor, un studiu introductiv clar construit pe o ideație personală, note explicative succinte, referințe critice bine alese. Cred că merită toate laudele pentru această mică bijuterie de istorie literară și editorială, întreprinsă nu doar cu firească devoțiune, ci și plină de competență. (**Liviu Antonesei**).

Dincolo de idei, imagini, senzații, creatorul încearcă să aibă acces, în timpul cunoașterii poetice (ori luciferice, dacă e să păstrăm termenul blagian întrebuințat în cartea Poezia carcerală apărută în 2000, a Ioanei Cistelecan), la realitatea divină, dar nu în mod direct, acesta fiind, desigur, privilegiul exclusiv al cunoașterii mistice [...] Nu li se contestă acestor autori întâietatea în suferință, dar ceea ce contează în primul rând este totuși criteriul estetic (**Vasile Spiridon**).

Se simte la Ioana Cistelecan plăcerea articulării unui text critic, dublată de un spirit de frondă pozitiv, căci se deslușește în paginile ei o orgolioasă dorință de afirmare, dar și o decentă explicitare de sine. Ea practică o lectură și o scriitură critică, modernă [...] (**Liana Cozea**).

Gavril CIUBAN (10 iulie 1951) Poet. Facultatea de Istorie a Universității București. Debut absolut în *Cronica*, 1975, cu poezie. **Volume**: *Cultivatorul de pietre și tandra dihanie,* 1992; *Fântâna cu ghinturi*, 1996; *Poeme,* 2000; *Versuri din proză*, 2000; *Est*, versiune italiană de Gabriela Lungu, 2002; *Transeea săpată de păsări*, 2004; *Dimineți în rai*, 2005; *Operele incomplete*, 2006; *Serpentine*, 2007; *Cenaclul literar-artistic „Andrei Mureșeanu" Vișeu de Sus – 40 de ani de existență*", ediție îngrijită de Gavril Ciuban și Lupu Petrovan, 2008; *Vasile Latiș și Gavril Ciuban în Viața de aer*, 2009; *Mâine Ithaca*, 2010; *Strătinerii* (Gavril Ciuban & Otilia Vanda Ciuban), 2010; *Documentar bibliografic aniversar*, 2011; *Mireasa și moartea*, 2012; *Lebăda cu a dumisale rochie de mireasă*, 2014. Prezent în antologii de versuri: *Nord 75*, *Un sfert de veac de poezie* etc. A colaborat la revistele: *România literară, Luceafărul, Cronica, Tribuna, Echinox, Familia, Calende, Neue Literatur, Orizont, Archeus, Nord Literar, Transilvania, Poesis, Astra Vișeuană etc.* Marele premiu al Festivalului Internațional de poezie de la Sighetu Marmației (1992) și Premiul Salonului Național de Carte de la Cluj-Napoca (1993).

Casa cu ferestre topite (*fragment*)*: Din clipa când a început pământul să coboare, fuioare de raze în desfrâu au dat buzna din pântecul celei mai albastre din lume ape: Vaserul. Malurile sale împrejmuiau norii, cireada de stele suia dâmburile asudându-le, iar nopțile lungi de iarnă când lupii soseau la casa păduriței pentru împerechere îți puteai aminti și de poemul cu numărul doi, cel de la începutul Siberiei, cu rubașcă, pâslari și pufoaica sub cap, de trimisul diavolului ce avea s-o pocească până și pe fiica poemului cu numărul unu, o codană crescută la stână și păstrată fecioară până la venirea Aducătorului de rele. Care o necinsti în prezența tatălui adoptiv, baciul, și gazdă de munte cum i se spunea prin partea locului, legat fedeleș de ciubărul în care strângea zer pentru dulăi. Rămas cu dumicatul în gură și cu privirea piezișă pe sfârcurile rumenite, parcă pârjolite de razele lunii, scăpate de sub cămeșa limpede de in, ea însăși o umbră a pielii, baciul îi revedea codanei bucile goale biciuite de zmicelele ploii și bătucite de Aducătorul de rele. Resimți cu aceeași putere dinții de lapte ai morții care încă de pe atunci s-a pus să lucreze cu ziua. Mult mai târziu aveau să-i fie traduse dialectele din graiul clopotelor, alcătuirea aceea primară de sunete ce exprimă înțelesuri dosite.*

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Al. Cistelecan, Augustin Cozmuța, Ion Mureșan, Traian T. Coșovei, Ioan Moldovan, Ion Burnar, Constantin Stan, A.I. Brumaru, Cornel Moraru, Radu Săplăcan etc.

Radu Anton Roman, Ovidiu Iuliu Moldovan, Gavril Ciuban

Volum nu numai inegal, dar și divergent în modalitățile lirice (*Cultivatorul de pietre și tandra dihanie*) amestecă un diletantism recesiv și prețios cu intuiții și îndrăzneli expresive și compoziționale surprinzătoare. (**Al. Cistelecan**)

Maramureșeanul Gavrilă Ciuban este în *Cultivatorul de pietre și tandra dihanie* un liric fidel metaforei sau, cum spune, „soldat voluntar al stărilor metaforice", hrănind cu convingere și imaginație o *ars poetica* al cărui fundament pare să fie credința că „poetul este o zi de cristal la periferia iluziei (o statuie de omăt) pe care lumina nu o poate topi". Puternic interiorizat, cu o remarcabilă disponibilitate pentru trăirea în imaginar, poetul își face din singurătate spațiu vital, din contemplație timp interior și din regimul nocturn sursă inspiratoare. Fără a fi propriu-zis oniric, cultivă starea de vis ca pe o cale de acces spre sine însuși, cum alții cultivă în același scop maieutica sau rememorarea. Limbajul poeziilor oscilează între firesc și prețios, mai totdeauna datat, fie că amintește de cel liric și manierist al șaptezeciștilor, fie că se apropie de cel colocvial și antiliric al primilor optzeciști […] Dincolo de ezitări, poetul e prezent, potențial sau actual, în mare parte din textele acestei cărți (**Laurențiu Ulici**)

Interiorizat dintr-o genuină disponibilitate (cum remarca L. Ulici), poetul e într-un necontenit pariu cu imaginarul, cele două „persoane" despre care vorbea Jung, ale firii insului – una a adâncurilor, retrasă și bântuitoare, latentă, pregătitoare, cealaltă lăsându-se bântuită și încercând a desăvârși ceea ce mereu i se pregătește – își cedează, la Gavril Ciuban, puterea una alteia, pe rând, câteodată par a se înghesui, se amestecă: aceasta e, în definitiv poezia, știm oare când a pătruns în ea realitatea, știm când e numai visul purtat de aceasta? Se pare că oricând, în poezie, cu ceea ce primești de afară parcurgi o cale spre tine însuți, deschizi așa intrările spre sinele tău și spre sinea lucrurilor. Ar fi, deci, prea simplu să-l etichetezi pe Gavril Ciuban doar în rubrica strâmtă a onirismului. (**A.I. Brumaru**)

Cu Grigore Leșe

Frumosul vers din *Autoportret*: „Eu sunt colbul/ stârnit de o droșcă / pe un drum de țară" e convertit într-o imagine proiectată în absolut, menită a da durată și combustie nesfârșită oricăror „crispări" existențiale: „patul în care ar fi trebuit să visez/ era în flăcări". Abstracta ipostază, demnă de o pictură de Dali, are ceva magic în ea, dar Gavril Ciuban, ca un veritabil Orfeu, se întoarce spre raiul de acasă, unde „îmblânzește pietre sălbatice/ și ascultă cum murmură Vecia/în țara ei de baștină" (**Augustin Cozmuța**)

Ion COCORA (14 noiembrie 1938, Greoni/Caraș Severin). Poet și cronicar dramatic. Facultatea de Filologie a UBB (1963). Debut absolut în *Steaua*, 1958. Director la Theatrum Mundi din București (10 ani). Director al Editurii „Palimpsest". Membru fondator UNITER, membru al Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru. **Volume**: *Palimpsest,* poeme, 1969; *Dezlegare de chaos*, 1973; *Suveranitate lăuntrică*, poeme, 1975; *Privitor ca la teatru,* critică I-IV, 1975-2003; *Inventatorul de numere,* poeme, 1976; *Plante de dincolo*, poeme, 1983; *Ar mai fi de trăit*, poeme, 2003, *Oda Caligrafului sau Ficțiunile artistului la maturitate*, poeme, 2004; *Fără mască, domnule Godot*, eseu, 2005; *Va fi o fugă*, poeme, 2007; *O elegie cu obloanele trase*, poeme, 2011; *Viața într-un lacăt*, poeme, 2013. A îngrijit ediția Toma Caragiu, *Poeme și alte confesiuni* (1979), ediții din Ioan Alexandru și Gellu Naum. A colaborat la periodicele: *Tribuna*, *România literară, Viața Românească, Steaua, Contemporanul, Luceafărul, Familia, Vatra, Convorbiri literare, Steaua, Orizont, Cronica, Teatrul Azi, Poesis etc*. Premiul ATM (1986) pentru cel mai bun critic teatral al anului. Premiul UNITER pentru critică, 1990. Premiul UNITER pentru întreaga activitate, 2008 etc.

Au scris despre cărțile sale: Dumitru Micu, Ion Pop, Victor Felea, Nicolae Breban, Octavian Soviany, Eugen Jebeleanu, Ion Vlad, Gheorghe Grigurcu, Mihai Ursachi, Adrian Marino, Constantin Abăluță, Mircea Martin, Al. Cistelecan, Ioan Holban, Mircea Ghițulescu, Petru Poantă, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu, Valentin Tașcu, Florea Miu, D.R. Popescu, Irina Petraș, Constantin Cubleșan, Nicolae Prelipceanu, Marina Constantinescu, Mircea Iorgulescu, Marian Papahagi, Lucian Alexiu, Dan Cristea, Dan C. Mihăilescu, Aurel Sasu, Constantina Buleu etc.

Cunoscut mai ales ca om de teatru (el a desfășurat o intensă activitate de cronicar teatral și, în prezent, director la Theatrum Mundi), Ion Cocora este și un excepțional poet care a debutat odată cu al doilea val șaizecist (Palimpsest, 1969), publicând, apoi, în cincisprezece ani, încă patru volume, ceea ce înseamnă că s-a aflat în competiție strânsă cu congenerii săi clujeni (Gheorghe Pituț, Ioan Alexandru, Ana Blandiana etc.). […] Puțini poeți actuali de la noi sunt atât de firești și profunzi când scriu despre existență și moarte cum este Ion Cocora. (**Marin Mincu**)

Ion Cocora și-a subminat condiția de scriitor pentru gloria efemeră de cronicar dramatic. Evident, nu despre specia în sine este vorba, ci de faptul că creația autorului în cauză este aceea de poet. […] Fără îndoială, într-un deceniu și jumătate de practicare a criticii teatrale, el a deprins un anume limbaj de specialitate, a dobândit chiar și faimă, însă, cum spuneam, a pus în umbră poetul, întrucât acesta nu a putut concura o notorietate surprinzător de repede constituită. […] Imaginația poetului e debordantă, odată declanșată funcționează ca un vârtej amenințător, instabilă, fluidă, într-o continuă metamorfozare strălucitoare, misterioasă, ceremonioasă. […] Avem de a face în fond cu „reabilitarea" orgolioasă a imaginației și, în cele din urmă, cu asimilarea condiției poetului aceleia de magician. Ion Cocora însuși în comportamentul său rămâne un poet, în sensul aderării la o boemie intelectuală. (**Petru Poantă**)

Ion Cocora se mișcă cu ușurință nu numai printre probleme teoretice, ci și printre probleme de istorie ale teatrului românesc. Și ritmul calificării lui este într-adevăr spectaculos. Dacă amintim că Ion Cocora se numără printre cei mai importanți cronicari teatrali de astăzi n-o facem decât pentru a sublinia calitatea unei școli de o factură deosebită aceea a foiletonului și aceea a sensibilității lirice de excepție. (**Cornel Ungureanu**)

Poemele crepusculare ale lui Ion Cocora au ceva din picturile lui Chagall: o naivitate bine jucată, o sfâșietoare inocență lucrată de un meșter care știe atât de bine *taina* încât își îngăduie deformări grotești ale zvonurilor ei eșuate în strofă. Senzația de plutire e apăsătoare, grea, sufocantă, tot așa cum detaliile macabre – păsări negre, sufocări, piroane, haite flămânde, putreziciuni și desfrânări – interpretează o partitură de mare finețe, aproape înduioșătoare. În ecou, versurile despre albine de aur, îngeri, lumini și extaze dau fiori reci, sunt mesageri deghizați ai întunericului. „Bezmeticul suflet" face față ambelor registre ca un desăvârșit maestru de ceremonii ce trece „fosnind prin zona de risc". (**Irina Petraș**)

Cu Emil Brumaru în Copou.

Și cu N. Prelipceanu, Dana Pocea, George Mihăiță

Aurel CODOBAN (n. 1 decembrie 1948). Eseist. Facultatea de Istorie-Filosofie a UBB, Cluj-Napoca (1972). Doctor în Filosofie: 1984, cu teza: *Structuralismul francez și problemele culturii*. **Volume**: *Repere și prefigurări,* 1982*; Structura semiologică a structuralismului,* 1984*; Filosofia ca gen literar,* 1992*; Introducere în filosofie,* 1998*; Sacru și ontofanie. Pentru o nouă filosofie a religiilor,* 1998; *Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică*, 2001; *Amurgul iubirii. De la iubirea-pasiune la comunicarea corporală*, 2003; 2004; 2010*; Comunicarea construiește realitatea. Aurel Codoban la 60 de ani*, 2009; *Imperiul Comunicării – Corp, imagine și relaționare,* 2011; *Exerciții de interpretare*, 2011; *Body, Image and Relationship From Culture of Knowledge to Culture of Communication,* Lambert Academic Publishing, Saarbrücken, 2013. Coautor (împreună cu: Manfred Frank, Günter Figal, Claude Karnouh, Matei Călinescu): *Postmodernismul. Deschideri filosofice*, 1995. **Traduceri** (din germană): Peter Sloterdijk, *Disprețuirea maselor*, 2002; Vilém Flusser, *Pentru o filosofie a fotografiei*, 2003; Boris Groys, *Despre nou*, 2003. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Viața Studențească, Echinox, Amfiteatru, Steaua, Transilvania, Balkon, Idea-Artă și societate, Revista de Filozofie.* Premiul Academiei Române (Constantin Rădulescu-Motru) pe anul 1998. Premiul Journal for the Study of Religions and Ideologies pe anul 2002 (Pentru *Filosofia Comunicării*). Premiul Universității Babeș-Bolyai pe anul 2004 pentru lucrarea *Amurgul iubirii*.

Filosofia occidentală, metafizica, a încetat să fie existențială, să debușeze în viața noastră. Această ontologie a detaliului care este hermeneutica iubirii, *urmărește să recupereze ceea ce era existențial și inițiatic în vechea filosofie acceptînd criticismele și operînd trecerea de la filosofare la interpretare. Hermeneutică, atunci, pentru că interpretarea implică înțelegere și numai înțelegerea ne schimbă viața. Aparține ontologiei detaliului această hermeneutică a iubirii, deoarece finalitatea ei este una care urmărește să ne schimbe viața din perspectiva a ceea ce pentru rațiune este doar un detaliu. Ontologie a detaliului în sens existențial, filosofie care-și împlinește rostul ei, acela de a fi o inițiere profană în absența oricărui har asumat. Nu existență efectivă, nu metodă eficientă, ci stil existențial: vorbind despre iubire nu aspir să fiu decât un stilist existențial.*

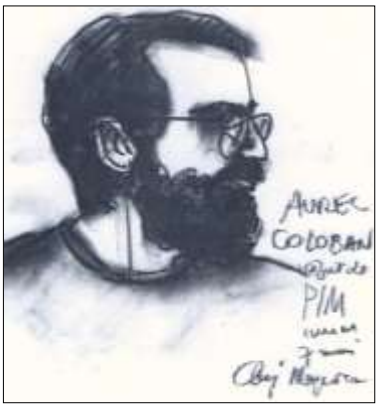

Au scris despre cărțile sale: Ruxandra Cesereanu, Marius Chivu, Sanda Cordoș, Ciprian Mihali, Irina Petraș, Simona Șora, Zsuzsa Selyem

Aurel Codoban este produsul cel mai consistent al Facultății de Filosofie din anii ’70. A publicat studii de referință în cîteva domenii: epistemologie, sociologia artei, structuralism, semiologie și hermeneutică, istoria și filosofia religiilor, postmodernism ș.a. Cartea sa cea mai vie, explozivă în mediile universitare, e *Filosofia ca gen literar* (1992): o despărțire subtil-ironică de discursul filosofic tradițional, respectiv de iluziile acestuia de a se institui ca sinteză universală a cunoașterii. (**Petru Poantă**)

Tandra ironie e detectabilă, de altminteri, în tot ce scrie Aurel Codoban: pătrunde în miezul fierbinte al subiectului înarmat cu bibliografii străbătute la pas și în ritmul gândului alert, dar și cu fine, subtile intuiții, păstrând mereu o distanță sinonimă cu atingerea. Să mai adaug aici inconfundabila grație a frazei care face ca o convorbire cu el (lectura capătă, în cazul cărților sale, această înfățișare de taifas inteligent) să fie mereu firească și eliberată de prejudecăți. … Stilistul existențial atinge, câteodată în joacă ori în răspăr, chestiuni arzătoare ale vremii pe care o traversăm. S-a observat deja: Aurel Codoban înaintează revenind mereu asupra temelor sale obsesive, pe urmele proprii ori ale altor „maeștri ai bănuielii” (cum îi numea altădată pe Marx, Freud și Nietzsche), încredințat că filosofia nu pe răspunsuri își întemeiază forța, ci pe exercițiul mereu reluat al gândirii care pune întrebări potrivite. (**Irina Petraș**)

Irina Petraș, Aurel Codoban, Gh. Săsărman, Ion Pop

N-aș spune nimic dacă aș afirma că *Amurgul iubirii* este o carte inteligentă care propune o abordare extrem de interesantă și convingătoare – în fond, așa trebuie să arate un eseu filozofic -, meritul lui Aurel Codoban este însă de a scrie echilibrat ca ton, fără a fi patetic sau apocaliptic, și, mai ales, de a-și face teoria inteligibilă și celor mai puțin familiarizați (dar dispuși la un minim efort) cu limbajul filozofic, de a rămîne, în limitele unui astfel de discurs, apropiat de lector prin excursuri explicative și note de subsol nu lipsite de umor. (**Marius Chivu**)

Discutînd (în special în *Filosofia ca gen literar*, însă problema revine în mai toate cărțile sale) poziția marginală a discursului filosofic, alianțele – mai curînd de va-

salitate – încheiate cu știința și cu literatura, Aurel Codoban are, în scrierile sale, un proiect orgolios. Dacă la capătul modernității filosofia „a ajuns să fie un discurs de comentariu într-o cultură de citate", filosoful este dator să reînvestească – căutînd căile și temele potrivite – propriul discurs cu „operaționalitate existențială". Or, cum lumea și-a pierdut în decursul ultimelor secole transcendența și profunzimea, rămînînd o (simplă) „suprafață semnificantă", rolul filosofului este, de asemenea, limitat la a citi semne și, pe cît posibil, a construi un sens (mereu schimbător) pe această epidermă mișcătoare. Tocmai de aceea, autorul pendulează (atunci cînd nu le îmbină) în cărțile sale între hermeneutică și semiologie. (**Sanda Cordoș**)

Aurel Codoban este un foucaldian discret și atipic, poate singurul din spațiul filosofic românesc de astăzi. El este foucaldian chiar de trei ori: în presupozițiile filosofiei sale ca gen literar și jurnalism radical; în analizele sale ale raportului dintre epuizarea sacralității, transgresiune și sexualitate; în sfîrșit, atunci cînd pariază pe gîndirea corpului și a afectivității în autoinventarea unei existențe reglate stilistic, într-o devenire postmodernă a lumii în care înțelepciunea și raționalitatea par confiscate tot mai mult de nou-veniții pe scena spectacolului. Tocmai din cauza lor, Aurel Codoban se manifestă discret, conștient că zgomotul permanent al spațiului public și din care pretinde să se închege dialogul are un grad scăzut de semnificativitate. Discreția sa este însă și de altă natură: spre deosebire de Foucault, personalitate explozivă, balansînd în prezența sa între seducție și repulsie, filosoful clujean nu se expune, nu bravează, nu exagerează (în) public. (**Ciprian Mihali**)

Florina CODREANU (n. 10 august, 1981, Oradea) Colegiul Național Mihai Eminescu, Oradea, secția filologie (2000), și Facultatea de Litere a UBB, Specialitatea Limba și literatura română – Limba și literatura engleză (2004). Masterat interdisciplinar Istoria imaginilor – Istoria ideilor, Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai (2004-2005). Din 2008, Doctorand bursier la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere, Domeniul Studii Literare, Catedra de Literatură Universală și Comparată, cu o teză despre *Fenomenalitatea istorică și politică a sângelui.* Colaborator permanent la revista *DeLiriKon*, revista biblioatelierelor de creație și comunicare din cadrul programului Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007. Volume: *Existențele sângelui. Eseu despre curgerea sângelui, 2009* (câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj a USR, Colecția *Biblioteca tânărului scriitor* nr. 9)

La Florina Codreanu, dimpotrivă, ideea e mai presus de material textului și și-o subsumează. Se simte, în volumul ei, amploarea socio-culturală a temei – reprezentările sângelui în cultura universală – și faptul că volumul nu prezintă, deocamdată, decât eșantionări, condiționate parțial și de lecturi exegetice mai noi, sosite din direcția deconstructivismului și a postmodernității. Tematic, ea alternează abordări clasice și unele mai noi, legate de semantica erosului și a corporalității, metodologia autoarei pornind din istoria mentalităților și din psihoistorie, ecuația celor două „placente sanguine" a lui Lloyd de Mause (cea hrănitoare și cea otrăvitoare) generând două semantici culturale complementare, una care privilegiază ipostaza pozitivă, energetică a sângelui și o a doua care insistă pe accepțiunile ei negative, terifiante, derivate din latura neagră a sacralității din antropologie, cea care maculează. Opțiunea pentru ineditul temei sau pentru identitatea sa cutumiară le diferențiază, din nou, pe cele două autoare: Florina Codreanu calcă pe un teren nedesțelenit în exegeza noastră […]; teza sanguină a Florinei Codreanu pornește de la o distincție fenomenologică, cea a antitezei dintre corp și sânge, confirmată de antropologie sau de psihanaliză: sângele reprezintă „originarul", substanța primă, nediferențiată, ceea ce îngăduie fenomenele de „regresie" (prin violență, androginie sau sexualitate), pe când corpul este un „construct" cultural, la care se ajunge prin simbolizare și diferențiere. Autoarea sugerează foarte pertinent că, la nivelul diacronic al culturii și mentalităților, sângele a fost supus unui proces de eufemizare, de transformare a negativului în pozitiv." (**Ștefan Borbély**)

Ana COIUG (n. 6 aprilie 1978). Traducătoare. Facultatea de Litere a UBB Cluj (2002). Masterat de Literaturi Francofone, 2003. Doctorat în litere, cu o teză despre scriitorul belgian André Baillon. **Traduceri**: Téophile Gautier, *La cafetière/Cafetiera*, 2004; Prosper Mérimée, *Mateo Falcone. Tamango*, 2004; Gustave Flaubert, *Legenda Sfântului Iulian cel primitor de oaspeți/ La Légende de Saint-Julien l'Hospitalier*, 2004; André Baillon, *Casa nebunilor*, 2005; Andre Baillon, *Povestea unei Marii,* 2006; Andre Baillon, *Un om așa de simplu*, 2006; Andre Baillon, *Zonzon Pepette,* 2007. A mai tradus din: Georges Rodenbach, Guy de Maupassant, André-Marcel Adamek.

Eugen COJOCARU (n. 11 decembrie 1965, Vaslui/Vaslui) Jurnalist și scriitor. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, 1987. Debut absolut: 1984, articol despre *Casa de Cultură a Studenților* în cotidianul FĂCLIA; cu poezie, în Echinox, 2005. Stabilit în Germania. **Volume**: *Rezistența veselă sau d'ale Balcanismelor*, 2000; *Arta – Concept și istorie*, 2003; *Big Bangs Back*, roman, 2005; *România –șocul viitorului*, 2006, culegere de articole; *Plimbare pe tăișul gândului*, 2007, lirică; *Isus*, 2008, roman; *The Windoors – And I kissed that heaven too*, 2009, piesă teatru; *Fața nevăzută a lunii*, 2009, proză scurtă; *Plimbare pe tăișul gândului*, 2011, lirică; *Liebe, Revolutionen und andere Freiheiten* – traducere în germană a romanului *Big Bangs Back*, 2011, München; *The Windoors, Mafia&Artistul, Adam&Eva și...*, teatru, 2012; *Rajasthan* – povestire, ediție trilingvă: română/engleză/germană, 2012. **Prezent în antologiile**: *Rumänische Schriftsteller în Deutschland/Scriitori români în Germania*, München, germană, 2006; *Clujul din cuvinte*, 2008, Cluj; *Jahrbuch für das Neue Gedicht*, Lyrik, Frankfurt/ Main, germană, 2010; *Transilvania, mon amour*, Lyrik, germană, Hermannstadt, 2009. A colaborat la periodicele: *Făclia, Steaua, Tribuna, Echinox, Napoca Universitară*, *România Liberă, Curierul Național, Familia*, *Poesis, Astra, România Literară, Sfera Eonică, Nomen Artis* etc. și în străinătate – USA, Germania, Canada, Danemarca, Franța, Irlanda ș.a.: *Origini*, *Lumea*

românească, New York Magazin, Cuvântul românesc, Observator, Vocea Ta, Dorul, Ithaka etc. Co-fondator al revistei săptămânale Atlas-Clujul Liber. Fondator al revistei internet AGERO-Stuttgart – 2.000. *Arta – concept și istorie* a primit premiul I la categoria Eseuri&Critică de artă și literară al *Asociației Internaționale a Artiștilor Români* – LITERART XXI -2003. *Big Bangs Back* a fost desemnat Cel mai bun roman al anului 2006 de revista de cultură *Discobolul* și a fost propus pentru Premiile Uniunii Scriitorilor Români pe anul 2006. Vicepreședinte al *Asociației Scriitorilor Români din Germania.* Membru al *Asociației Internaționale a Artiștilor Români* – **LITERART XXI**

NOLAND'S MAN SAU L'AMOUR INTERDIT: / Quand l'idée est morte / L'amour est passé / Quand les idées sont passées / Les amours sont morts. // M-am născut / Scăldându-mi inima / În trezindul Soarelui / Nebănuind / Eterna Nuntire / Din cuget / Sub corola razelor / În asfințire / Quand les idées sont mortes / Les mots vivent / Mai răsunător ca niciodată / Les couleures / Les sons / Vivent pléthoriques / Le monde / Vit / À-rebours / L'homme / S'est retiré / Dans le Néant / Unde / Infinitul / Mai pulsează / Am vrut / Nuanță / Uitând / Că toate / Pot / Trei / Chiar Unul / Omul / Sărmanul animal / Bolnav / De Libertate / Și / Pendulând mereu / Dintr-o / Exagerare-n alta / Dintr-o Nelimitare-n alta / Dintr-o / Nestăpânire-n alta / Uitând / Locul Geometric / Al limitei / CE / Ne poate ilimita / Suntem / Corpusculi de Lumina / Și / Undă / În / Același Timp / Traversăm / Zona vieții / Mai desfigurați / Ca niciodată / Sau / Chiar fără Chipuri / Androgini ratați / Am despărțit / Paradisul / (*Parazisul*) */ În Idee / Și / Iubire / Pierzându-l / Uitându-le / Și / Renegându-le / În / Cele din urmă / În / Cel mai strălucitor / Și / Mai găunos / Secol / Mereu prea târziu / Aici a fost Paradisul : / Prea târziu pentru Îngeri – Oh, Idee! / Prea devreme pentru Oameni – Oh, Iubire!*

Au scris despre cărțile sale: Mircea Popa, Titu Popescu, Irina Petraș, Horea Gârbea, Marcel Turcu, Cristian Livescu

Volumul de față, cu un titlu (*Fața nevăzută a lunii*) care se vrea desigur ironic în banalitatea lui este ca un test de respirație mai ales că numărul povestirilor este exact 33! Eugen Cojocaru își încearcă, așadar, „respirația scurtă" după ce a publicat romane ample. Schițele sînt un test de respirație și pentru autor, dar și pentru cititor. Miza acestor texte este desigur încercarea de a percuta asupra celui care le parcurge de a-l surprinde prin minutul lor de adevăr și prin ineditul situației și/sau limbajului… Mobilitatea spiritului și capacitatea de a surprinde nu doar limbaje, ci și modul de a raționa ale unor personaje variate, intuiția tonului just și umorul sec îl definesc pe Eugen Cojocaru ca pe un prozator abil și produc plăcere cititorului. (**Horia Gârbea**)

Volumul de proză scurtă pe care ni-l propune acum Eugen Cojocaru se intitulează *Fața nevăzută a lunii*:… Am spune de la început că E. C. a devenit un adevărat expert în mânuirea cu abilitate a unor discursuri narative extrem de diverse, cu schimbări bruște de registre epice și de formule de abordare. Dacă în romanul *Isus* ne întâlnim cu tehnica reconstituirii istorice de tip tradițional, cu o bună știință a reconstituirii culorii locale și a creionării unui personaj cu statură exemplară, în celelalte cărți descoperim un scriitor preocupat în primul rând de scriitura mimetic-aluzivă, de cea ludic-ironică și de cea parabolic-simbolică, presărată cu ingrediente de tip SF sau miraculos-fantastice, cu inserții de natură eseistică și cu numeroase divagații scientiste… această mixtură de procedee și formule atrage cu deosebire atenția, încă de la primele pagini ale cărții. Observăm, astfel, că proza scurtă… e construită într-o cheie narativă foarte abilă, care își propune cu precădere convocarea mai multor registre stilistice, prin surprinderea unor mecanisme, ticuri verbale și de comportament… Folosirea rafinată a discursurilor narative multiple, scoaterea la iveală a unei realități secunde deosebit de sugestivă, pledoaria pentru un tablou cît mai pitoresc al lumii, stimulând fantezia combinativă de a depăși zonele obișnuitului și a forța „ușa interzisă" a ficționalității spre a doua realitate a omului, văzută drept o componentă adevărată și pură a existenței umane produce surpriza unei regii conduse cu abilitate și simț al construcției narative moderne. (**Mircea Popa**)

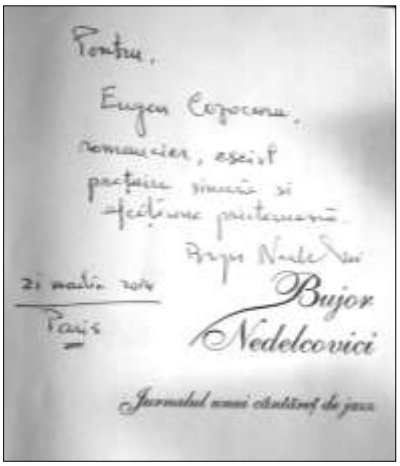

ISUS:… în descătușarea ei narativă vedem tot o compensație a limitării comunicării în exil, fiind scrisă cu multă fantezie, care vine să lege faptele și să coaguleze într-un text unitar puținele documente cunoscute. Pe firul reconstituirii vieții Mântuitorului se fac numeroase brodări narative, apetitul de povestitor al autorului se instalează aproape tiranic, încă de la primele pagini și se va desfășura aproape în toate cele care urmează… La Eugen Cojocaru, situarea în exil dezvoltă o vocație venită din țară, structurală și nu conjuncturală; naturalețea cu care abordează mijloacele literaturii tot de acolo îi vine… De fapt, excelența narativă a cărții intenționează să scoată învățătura cristică a iubirii universale din depozitul inert al paginilor biblice, pentru a o replanta în viață și a o reîmpământeni printre oameni, ca principiu activ de viață. Ambiția cărții este mare, atât în ce privește conținutul propriu-zis, cât și mijloacele prin care se realizează în fapt literar. Din acest din urmă punct de vedere, *ISUS* este cartea cea mai bine scrisa a autorului – dialoguri verosimile, descrieri de natură concentrate, reînvierea documentată a traseelor biblice și a stării geo-politice de acum două milenii, mobilitatea nucleelor narative. Cât privește conținutul propriu-zis, atent urmărit în latura documentară, apare jalonat mereu de „actualizarea" mesajului cristic, aducerea lui în concret și în viața tuturor – adevăruri rostite ca avertismente și caracterizante pentru evoluția societății, mai ales potrivite ansamblului social actual. (**Titu Popescu**)

Volumul de poezie *Plimbare pe tăișul gîndului* atestă un poet care trebuie înțeles în „spectacolul" fiecăruia din poemele sale, dar și în bucuria de a se rosti în limba de acasă. Două teme se fac remarcate la Eugen Cojocaru: precaritatea omului postmodern, abandonat în propria izolare, și tema așteptării sfârșitului, a mizeriei universului mut în care suntem din ce în ce mai înspăimântați de o realitate ultimă. Așa încât „tăișul gîndului" devine un fel de graniță subțire, delicată, între spații, între real și ireal, adevăr și plăsmuire, viață și vis, acolo unde lumea își arată amândouă fețele încărcate de coșmaruri… La curent cu literatura de azi din Occident, Eugen Cojocaru scrie o poezie „directă", intens „tăiată", fără „stilisme" sau confesiuni complicate; nu „merge" nici cu optzeciștii noștri, nici cu cei ce le-au urmat efortul, fiind mai apropiat de poemele scrâșnit-monologate, în tradiția discursului care „aprinde" cuvântul rostogolit între gesturi, de la Brecht la Peter Händke, inflamări asumate de expresionismul de efect (deosebit față de cel vizionar). Probabil că aici este și deosebirea – la care merită să meditățm – față de poezia care se scrie în țară, aceasta încă dornică să înfrîngă tabu-uri, în loc să descopere expresivități. (**Cristian Livescu**)

Prezentare *Arta – Concept și istorie*: Având ca obiect arta, cartea de față este una dintre puținele din literatura noastră de specialitate, care efectuează trecerea de la problemele de estetică generală la acelea, mai diversificate, de estetică aplicată. Plasabilă în prelungirea (amplificată și, mai ales comentată) a Tezelor unei filosofii a operei (1947) a lui Tudor Vianu, lucrarea semnată de Eugen Cojocaru înlesnește crearea unei metodologii menită să circumscrie perimetrul, atât de actual astăzi, al criticii culturale. (**Mircea Muthu**)

Dan COMAN (n. 27 iulie 1975, Gersa/Bistrița-Năsăud). Poet, prozator. Facultatea de Filozofie la Cluj. Debut în volumul colectiv *Camera* (1995), alături de Marin Mălaicu-Hondrari și Florin Partene. **Volume** *Anul cîrtiței galbene*, 2003 (Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu" opera prima și Premiul pentru debut al USR); *ghinga*, 2005; *d great coman* (antologie), 2007; *dicționarul mara*, 2009; *Irezistibil* (proză), 2010; *Compania poeților tineri în 100 de titluri, alese de Dan Coman și Petru Romoșan* (Compania, 2011); *Parohia* (proză), 2012; *ERG* (antologie) 2012.

„O investiție sigură, cum s-ar zice: «anul cîrtiței galbene» marchează o turnantă majoră a liricii românești de ultimă oră, comparabilă întrucîtva cu un alt debut antologic de acum 24 de ani, «Cartea de iarnă» a lui Ion Mureșan. Altminteri, critica nu a ezitat să-l situeze în descendența poetului clujean, fără a-i pune la îndoială izbitoarea-i originalitate (**Em. Galaicu-Păun**).

„Marea capcană pe care o întinde lecturii *Dicționarul Mara* o reprezintă tensionarea unei așteptări de *celălalt*: s-ar putea crede că Dan Coman scrie chiar despre fetița lui sau că, *mutatis mutandis,* eul poetic vorbește despre proaspătul *alter*, abia intrat în poem. Nimic mai fals: Mara nu este, în propriul dicționar, decât un *modul al eului*. Poemele se scriu tot în jurul *eului* și al modificărilor lui, prezentând noua față a lumii după Mara, oferindu-i acesteia din urmă rolul de uragan domestic sau de tsunami poetic." (**Mihaela Ursa**)

Dacă pe Dan Coman nu-l interesează – sau n-are talent pentru – construcția epică pe spații vaste, în schimb, el e deja un maestru al genului miniatural. Nu fragmente de proză scurtă, ci mici tablouri aproape comportamentiste despre „moravurile" unei umanități sucite fac savoarea acestei proze de citit cu lupa. Nimic liricoid în spatele gesturilor exotice ale personajelor, căci, ca un prozator adevărat, Dan Coman are deja știința economiei cuvintelor și a gesturilor. (**Alex Goldiș**)

De o frumusețe stranie prin lirismul grotesc în care se amestecă religiosul, fantasticul, ruralul și politicul, Parohia este o carte admirabilă ce conține cîteva episoade memorabile (pe lîngă cele deja amintite ale revoltei parohiei împotriva miliținanului și a încercării de a urmări meciul de fotbal cu televizorul suit într-un copac, noaptea în timpul priveghiului, scenele slujbelor, ale mersului cu crucea prin sat, ale unei pețiri și a nunții dintre băiat și Ninia sînt alte capitole scrise cu vervă). Inspirată din și descriind lumea rurală cu ritualurile gospodărești și religioase specifice (exceptîndu-l pe Sorin Stoica, cine dintre tinerii scriitori a mai publicat o carte întreagă cu acest subiect ieșit din moda literară acum cîteva decenii?!), scrisă aproape fără cusur, *Parohia* este una dintre cele mai bune cărți ale lui Dan Coman. Oricum, preferata mea. (**Marius Chivu**)

Tristă și deseori macabră în fibra ei expresivă, proza poetică a lui Dan Coman are ceva din feeria irealităților. Parohia este un roman al realităților contorsionate, în care plasticitatea gravează deopotrivă o istorie vie și una a neantului. Rămâne de văzut cum se reinventează Dan Coman odată trecut de vămile stranietății și de imaginarul greu temperat al freneziilor bolnăvicioase. O carte frumoasă și un prag periculos… (**Marius Miheț**)

…ca și în cazul lui Bacovia, vorbăria lui Dan Coman nu e altceva decât un antidot și un protest împotriva golului metafizic. Monologul tautologic al tânărului poet ascunde un S.O.S. tragic. Aflat abia la al doilea volum, Dan Coman este un poet matur și original, unul din puținii capabili, astăzi, să izoleze traumele originare ale ființei în tăietura fină a versului fără ca, prin această operație delicată și periculoasă, să derapeze în cabotinism și în „făcătură" (**Andrei Terian**).

Marius CONKAN (n. 27 februarie 1988, Rodna/Bistrița-Năsăud) Poet, critic literar. Facultatea de Litere a UBB. Doctor în Litere cu o teză despre lumi alternative. A publicat poezie, studii literare și cronici în „Steaua", „Echinox", „Poesis International", „Tiuk", „Tomis", „Exquisite Corpse" (revistă editată de Andrei Codrescu), „România literară", pe LiterNet. A fost redactor al revistei *Echinox*. **Volume**: *Soporia*, 2009 (Premiul pentru debut în poezie al revistei "Mișcarea literară"; Nominalizat la Premiul Național de Poezie "Mihai Eminescu", Opera Prima, 2010; Laureat al Premiului Național "Tudor Arghezi", pentru Opera Prima). *Ținutul Celălalt*, poem-roman, în colaborare cu Ruxandra Cesereanu, 2011; *Extazul Sfântului Markon*, 2012. Poezii în antologia *The Vanishing Point that Wistles*, Talisman House, 2012.

Poemele acestei cărți [*Soporia*] sunt, metaforic și simbolic vorbind, niște cămăși de forță care pot fi îmbrăcate sau nu: esențial este faptul că ele au fost croite, cusute și descusute de un poet vizionar care știe ce vrea de la sine și de la cititorii săi. "Delirul" lui este moștenit de la întunecații poeți ai secolelor trecute, dar, în același timp, este personalizat printr-o sensibilitate hipertrofiată aparte. (**Ruxandra Cesereanu**).

...din acest „ospiciu fictiv", continuat și în a treia secțiune a cărții – *entry for death* –, se naște un poet a cărui carte de debut poate fi considerară una dintre cele mai bune ale întregului val poetic născut, la noi, în ultimii cinci ani. (**Gellu Dorian**).

Fie că vorbește despre animalul-pereche, despre metrosexual, despre întâlnirea înspăimântătoare a celui care scrie *alerg înăuntrul craniului meu cu craniul meu în mână* sau despre emopoezie, manechinul care pozează în fața ratării sau „patria noastră" care *se rezumă la servilism prostituție și umilință*, Marius Conkan își construiește o intrare rapidă, tăioasă; iar acestea sunt și un fel de facultăți ale poeziei sale instruite acid pentru supraviețuire. (**Florin Balotescu**).

Radu CONSTANTINESCU (n. 10 decembrie 1941, București). Publicist. Facultatea de Limbă și Literatură Română (specializarea ziaristică) la București (1964). Redactor la secția de cultură a ziarului *Scânteia* până în 1975, apoi, până în 1990, lucrează la Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Intre 1990 si 1994, director al Direcției relații culte din Ministerul Cultelor (Secretariatul de Stat pentru Culte). În martie 1994 devine redactor șef al cotidianul de limbă engleză *Nine O 'Clock,* iar din iulie 2000, redactor șef al cotidianului de limbă franceză *Bucarest Matin*. În 2002, vine la Cluj ca redactor pentru Transilvania al suplimentului cultural al *Ziarului Financiar, Ziarul de Duminică*. Membru al Uniunii Ziariștilor din România din 1981. Din ianuarie 1995, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. A publicat articole, interviuri și reportaje pe teme culturale, recenzii, cronici literare și teatrale în periodicele *Scânteia, România liberă, Contemporanul, România literară, Albina, Ziarul de duminică*. A colaborat cu Radiodifuziunea română – redacția emisiunilor culturale. : *Monumente religioase*, 1994; *Poiana Nălucilor,* povestiri pentru copii (împreună cu Doina Cetea), 1997 (nominalizat la Premiul Uniunii Scriitorilor); *Clujul în ritm de vals imperial*, 2009. A scris două scenarii de film pe teme etnografice (*Datini și obiceiuri de Crăciun la români* și *Datini și obiceiuri de Anul Nou*), realizate în 1994 de regizoarea Cristina Nichituș.

***Eresuri*: *Mă deranjează discuția agresivă și nenuanțată despre dictatura computerului care "izolează și însingurează", despre televiziunea care "distruge sisteme de valori", despre internetul cu a sa influență malefică asupra apetitului de lectură. Dar cum să mă tulbure asemenea angoasante semnale de alarmă, de vreme ce constat, umblând prin țară, mai ales în colectivitățile rurale, că modernitatea, cu toată cohorta ei de aparate și dispozitive sofisticate, nu reușește să îndepărteze totdeauna cețurile groase ale unor eresuri. Zecile de canale ale televiziunii prin cablu, telefonul celular și computerul rămân neputincioase în fața unor mentalități arhaice. Miturile sunt mai puternice decât internetul. Ca în întâmplarea ce urmează: un preot din Maramureș a telefonat agitat la Facultatea de biologie din Cluj-Napoca pentru a chema urgent o echipă de specialiști în satul său. Sfinția Sa se confrunta cu începutul unei răzmerițe a enoriașilor, speriați de faptul că în turla clopotniței s-a aciuit o colonie de… lilieci. Sătenii nu voiau nici în ruptul capului să accepte ca într-un lăcaș al lui Dumnezeu să vină să locuiască „Satana". Legenda șoricelului pedepsit de Cel de Sus pentru că s-a furișat în biserică și a mâncat din anafura pregătită pentru slujbă bântuia puternic conștiința colectivă a sătenilor din localitatea maramureșeană. În comună sunt sute de televizoare, oamenii au copii la lucru în Europa, dar eposul tradițional a rămas aici valoare absolută; argumentele de natură științifică nu au sorți de izbândă în fața sa. Și tocmai de aceea profesorii clujeni reveniți acasă se îndoiau că au reușit să-i convingă pe localnici de „importanța ecologică a unei colonii de chiroptere, care trebuie protejată și nu distrusă." Progresăm tehnologic, dar nu reușim să ne smulgem din amintire obsesiile străbunilor. Evoluăm tehnic spectaculos, dar ne păstrăm spaimele ancestrale. Eresurile, „abia-nțelese, pline de-nțelesuri", cum spune poetul, ne domină, încă, abisurile sufletului. Și nu cred că este vorba doar de o comunitate izolată din Maramureș.*

Pe Radu Constantinescu l-am întâlnit prima oară cu destulă vreme în urmă – scosese, împreună cu Doina Cetea, o carte de povestiri pentru copii, *Poiana Nălucilor* (1994), iar eu mă număram printre vorbitorii la lansarea de la Librăria Universității. De atunci am acumulat tot felul de detalii pentru portretul lui și, de fiecare dată, a trebuit să reformulez noul semnalment cu un *deși*. Are un bun simț din alte vremuri, o reticență foarte caldă și prevenitoare în relațiile cu ceilalți și un fel modestie nu prefăcută, ci foarte bine construită/conținută, încât am avut bănuiala, înainte de a ști toate amănuntele, că s-a născut undeva la țară. Modestia, simplitatea, atenția față de ceilalți trimiteau la o legătură strânsă cu pământul și cu vechi și nescrise legi ale conviețuirii. Ei bine, s-a născut la București! În tot ceea ce face, e echilibrat, meticulos, atent la detalii, chiar cu o oarecare încetineală a gesturilor și înaintărilor, dar o încetineală necesară pentru a face lucrurile bine și temeinic. Așezat. Nu se grăbește, nu sare nesățios pe ocazii, ci le lasă să se coacă, în așa fel încât ceea ce va culege în cele din urmă să fie rod *ales*. Iarăși nu se potrivește cu prejudecata mea despre oamenii fără astâmpăr din sud. Se poartă mai degrabă ca un ardelean. Este un excelent ziarist cu o curiozitate mai aparte, adică nu-l mână nici goana febrilă după (non)știri și (non)evenimente și nici doar curiozitatea intelectuală obișnuită și lăudabilă, ci, în plus, o atenție aproape de iubire față de tot ceea ce isprăvesc cei din jurul lui, de lucrurile care merită aduse în atenția publică și ținute minte ca repere comunitare. (**Irina Petraș**)

Cu Petru Poantă, Irina Petraș și Dumitru Cerna

Sanda CORDOȘ (n. 2 august 1966, Bistra/Alba). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1988). Echinoxistă. Debut absolut în *Napoca universitară*, 1985. Doctorat cu teza *Literatura crizei și criza literaturii în veacul al XX-lea* (2000). Volume: *Literatura între revoluție și reacțiune,* 1999; 2002*; Alexandru Ivasiuc*, monografie, antologie comentată, receptare critică, 2001; *În lumea nouă*, 2003; *Ce rost mai are să citim literatura?* 2004; *Lumi din cuvinte. Reprezentări și identități în literatura română postbelică*, 2012. Este coautoare la *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu,* 1991*; Dicționar analitic de opere literare românești*, coord. Ion Pop (vol. I-IV, 1999-2003; ediția a II-a adăugită, vol. I și II, 2007); *Hortensia Papadat-Bengescu. Vocația și stilurile modernității*, coord. Andreia Roman, 2007; *Concepte și metode în cercetarea imaginarului*, coord. Corin Braga, 2007; *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism*, coord. Radu Pavel Gheo, Dan Lungu, 2008. A coordonat volumele *Spiritul critic la Cercul literar de la Sibiu* (2009), *Spiritul critic la Liviu Petrescu* (2011) și *Ion Pop – 70* (2011). A coeditat volumul *Romanian writers on writing* (ed. Norman Manea, Trinity University Press, San Antonio, 2011). Este prezentă cu studii în: *Romània culturale oggi,* a cura di Nicoleta Neșu, premessa di Luisa Valmarin, Roma, Bagato Libri, 2008; îl *romanzo rumeno contemporaneo* (*1989-2010*)*. Teorie e proposte di lettura*, a cura di Nicoleta Neșu, premessa di Luisa Valmarin Bagato Libri, Roma, 2010 și cu șapte articole în *Kindlers Literatur Lexikon*, Stuttgart, Editura Metzler, 2009. Prefață la Radu Cosașu, *Tangoisses*, Geneva, MêtissesPress, 2011. Colaborări cu articole și eseuri la revistele: *Tribuna, Apostrof, Vatra, Steaua, Dilema veche, Adevărul literar și artistic, Caietele Echinox, Dilemateca.*

„Deși cred foarte tare în spiritul critic, precum și în valorile și edificiile împlinite în prezența sa, deși cred în necesitatea criticului literar, sper – pentru binele literaturii – ca el să nu ajungă să aibă un rol mesianic și nici să fie, precum în ipoteza dvs., unul singur care să domine spațiul cultural. Nu râvnesc, prin urmare, la un loc privilegiat pentru spiritul critic; îmi doresc, în schimb, ca el să joace, în plan comunitar (*inclusiv în planul comunității literare*)*, propriul său rol, categoric mai modest decât cel mesianic, însă acest rol necesar să fie exercitat în mod constant, fără perioade de suspendare, pe mai multe voci, fără pretenția cuiva care ar deține monopolul. Aici, în cazul criticului literar* (*ca și în cazul oricărui rol comunitar, de altfel*) *este de dorit ca autoritatea* (*prefer acest cuvânt celui de putere care, mai plăcut poate auzului, implică, la noi, mai mult dimensiunea discreționară, decât pe cea responsabilă*) *să decurgă din profesionalism”.*

Au scris despre cărțile sale: Ion Simuț, Mihaela Ursa, Ion Pop, Al. Cistelecan, Ovidiu Mircean, Ștefan Borbély, Anca Hațiegan, Iulian Boldea, Nicolae Manolescu, Ruxandra Ivăncescu, Doina Curticăpeanu, Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Mircea Iorgulescu, Irina Petraș, Simona Sora, Oana Pughineanu, Gabriel Coșoveanu, C. Stănescu etc.

Literatura între revoluție și reacțiune este una dintre cele mai bune cărți de reflecție literară, și nu numai, scrise și apărute în România după 1990. Este o carte implicată și care implică, de idei asumate existențial, cu un patos vibrant și grav. Expresie a unei gîndiri autentic liberă și a unui angajament intelectual intens și profund, ce nu are nimic a face cu aplicarea birocratică, mimetică sau pur și simplu frivolă ori oportunistă a unor rețetare mai mult sau mai puțin conștiincios însușite, *Literatura între revoluție și reacțiune* este una dintre acele rare cărți de critică literară în care este constant perceptibilă existența unei perspective ce depășește literarul. O face însă fără a-l trăda, ci adîncindu-l (sau înălțîndu-l) prin situarea constantă, dar lipsită de orice ostentație, ca de la sine, într-o meditație asupra omului și a istoriei. [...] O sărbătoare, această carte. (**Mircea Iorgulescu**)

Una dintre cărțile deceniului zece, pe care am citit-o cu folos și încîntare, este *Literatura între revoluție și reacțiune* (1999) a Sandei Cordoș. Deși în ultimii ani s-a vărsat multă cerneală pe această temă, nimeni n-a făcut o radiografie atît de ingenioasă a crizei literaturii în totalitarism, un fenomen raportat cu surprinzătoare revelații la ceea ce autoarea numește „criza etalon”, specifică „modernismului occidental”. Sanda Cordoș propune aici și o subtilă disociere între „proletcultism” și „jdanovism” cu precizarea că în literatura română din deceniile cinci și șase criza este de orientare jdanovistă, iar nu proletcultistă. Demonstrația pare plauzibilă, însă ideea nu a prins. Asta și pentru că modestia exagerată a autoarei a lăsat-o în cvasi-anonimat. (**Petru Poantă**)

Cartea [*Literatura între revoluție și reacțiune*, 1999] constituie, în primul rînd, o construcție ingenioasă, ilustrînd totodată spiritul de geometrie înnăscut al autoarei. Din lectura volumului reiese clar că avem, de fapt, o construcție în trei trepte: mai întîi reliefarea crizei occidentale, plasată ca o criză-etalon, tipic europeană, specifică unei culturi faustice, neliniștită prin definiție; apoi, criza atipică, implantată și provocată în Răsărit de sistemul politic totalitar și, în fine, în al treilea rînd, o schițare, din păcate nejustificat de timidă, a crizei românești post-totalitare. (**Ion Vartic**)

Reușind să treacă matur de opoziția care nu vede decît iconoclaști și iconoduli, Sanda Cordoș citește romanele lui Ivasiuc cu un spirit critic care vibrează nu în fața prejudecăților, de orice fel, ci în fața literaturii căreia nu vrea decît să-i servească. La drept vorbind, nu știu dacă romanele lui Ivasiuc vor fi avut parte de o lectură nu numai atît de proaspătă, dar atît de liberă și de avizată. (**Mircea A. Diaconu**)

*În lumea nouă: „*Sanda Cordoș se numără printre cei mai valoroși critici și istorici literari din noul val, ridicat (și destul de împrăștiat) după Revoluție. Acest al treilea volum al său pune în ecuație și analizează, ca și precedentele, raporturile extraordinar de diverse, complicate și, pînă la urmă, traumatice pe care literatura română le-a avut și le are cu realitatea (dez) ideologizată, pe muchia dintre totalitarism și democrație. Doctă fără pedanterie, informată asupra subiectului pînă la detaliul cel mai nesemnificativ, autoarea conjugă într-un mod fericit modalitățile criticii universitare cu cele ale eseisticii cu un indice mai mare de expresivitate. (**Daniel Cristea Enache**)

Pentru Sanda Cordoș literatura e, pe scurt spus, caz de eroism, de implicare, nu de strict consum și pură gratuitate. O pasionează starea participativă, indicele de beligerantă vizionară, cota de mărturie existențială, nu jocurile, nu fentele, nu abdicările de la problematică. Preferata ei e o literatură în alertă, sensibilă la condiția umană, nu sedusă doar de strategiile textuale. Literatura Sandei Cordoș e operă, nu text; ceva, așadar, ce produce sens, nu doar proliferează text. Dar această preferință fundamentalistă nu înmoaie criteriile de evaluare; Sanda Cordoș nu e partizanul neabătut al conținuturilor dramatice sau patetice;

chiar dacă, fără îndoială le preferă vidului problematic, ingeniozității în sine. Le preferă,însă, în marginile adevărului estetic. Judecata de valoare e un punct fix în agenda comentariilor sale. [...] O critică deodată caldă și severă nu-i reușește decît Sandei Cordoș – ultimul critic român cu inimă și care profesează față de literatură o *dragoste cu discernământ*. (**Al. Cistelecan**)

Am admirat mereu abilitatea cu care transmite universitara clujeană un potop de cunoștințe cu o flexibilitate caldă a frazei și o nuanțare a demonstrației în stare să îmblânzească stilul profesoral, nu de puține ori, acesta, doct și suficient, în proporții egale. Conceptele înmuguresc, sintezele vibrează sub comanda unei melodii interioare a discursului, ideile plutesc dezinvolt la suprafața lucrurilor aparent opace, intrând în conexiuni surprinzătoare și arătându-și liber strălucirea. […] Încă din titlu, se instalează doza de relativism necesară unei bune cântăriri a lucrurilor. *Lumi din cuvinte* trimite nu doar la literatură, ci la istorie în întregul ei care are o existență preponderent verbală, de interpretare și ficționare a întâmplărilor, de controlare și manipulare a gesturilor comunitare prin cuvânt. În plus, subtitlul vorbește despre „*literatura română postbelică*”, așezând deceniile postdecembriste în continuarea (firească) a deceniilor comuniste. Mai mult decât în cărțile precedente, Sanda Cordoș ia distanța necesară și își deschide constatările spre sisteme diferite, spre regimuri de toate culorile. De unde și griul copertei, ilustrația Radei Niță pregătind deja cititorul pentru o lectură echilibrată, în peniță fină, cu valorări delicate și cu înmuguriri subtile ale ideii. (**Irina Petraș**)

Apostrof 200 – Sanda Cordoș, Adrian Popescu, Ion Pop, Diana Adamek, George Vulturescu, Florina Ilis

Este, într-adevăr, incitant să încerci o lectură a lui Buzura, D. R. Popescu, Marin Preda sau C. Țoiu pe o linie de convergență cu Vasili Rasputin, Cinghiz Aitmatov, Iuri Dombrovski și Aleksandr Soljenițîn. Trebuie să recunoaștem că, în unele privințe, îi «înțelegem» mai bine pe scriitorii ruși decît pe occidentali. Scriind în condiții de supraviețuire, problemele lor sînt, în mare, și ale noastre. E un studiu de analize tipologice, de mai largă anvergură,sincron cu direcțiile de azi din critica europeană, axat pe radiografia cvasicompletă a unei probleme. Este vorba de «problema crizei» în cele două literaturi sub totalitarism. Ca punct de referință este luată însă problema crizei în literatura vestică: «criza etalon», cum este numită, și care e constitutivă «modernismului occidental», trecînd prin toate nihilismele avangardei, temperate apoi de poeticile postmoderne mai recente. (**Cornel Moraru**)

Prelungiri firești ale comentariilor despre *Literatura crizei* (cum se intitulează un capitol consistent al volumului anterior menționat, unde sunt interpretați Marin Preda, Augustin Buzura, D.R. Popescu, Feodor Abramov, Valentin Rasputin, Cinghiz Aitmatov), micromonografia *Alexandru Ivasiuc* (*Aula*, 2001) ori eseurile/cronicile din *În lumea nouă* (*Dacia*, 2004) scot la iveală – uneori sub forma mărturiei existențiale – intimitatea germinativă, în egală măsură comprehensivă și implicată, ce caracterizează lecturile Sandei Cordoș. Critica devine „*formă de viață*“, Al. Cistelecan fiind deplin îndreptățit să-i plaseze perspectiva – nu și scrisul, aș adăuga – în descendența lui Lucian Raicu. Acestuia din urmă, criticul clujean îi moștenește luciditatea empatică, mai puțin vizionarismul metaforic. E, mai degrabă, o comuniune de stări decât o corespondență de stiluri. Particularitatea abordărilor Sandei Cordoș poate fi observată încă de la alegerea temelor. Ghidată de simțul relevanței, iar nu de puseuri pragmatice, cercetătoarea descoperă subiecte nevralgice, ofertante din punct de vedere științific, însă, deopotrivă, cu impact comunitar. Cea mai recentă dintre cărțile sale, *Lumi din cuvinte* (*Cartea Românească*, 2012), ilustrează această dublă tendință. Contribuția academică – potențată de impecabila documentare, de subtilitatea corelațiilor, de limpezimea ideilor, de fluența expresiei – nu prilejuiește restrângerea drastică a publicului țintă, ci, dimpotrivă, îl sporește. Exegeta deține arta de a construi un orizont de așteptare cititorului nespecializat, fără a-și sacrifica originalitatea demersului. Autoarea reface impecabil contextul unei epoci alegând cele mai adecvate surse, dispunerea argumentelor instituie un cod al accesibilității subtile – studenților le pare didactică, *connaisseurilor* dialectică –, tranzitivitatea îndelung șlefuită a limbajului nu îngăduie fragmente parazitare sau volute retorice. (**Claudiu Turcuș**)

Petru Poantă, Horea Poenar, Sanda Cordoș

Cu Mihaela Ursa și Irina Petraș

Grațian CORMOȘ (n. 2 mai 1980, Petroșani/Hunedoara). Jurnalist, eseist. Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul UBB Cluj-Napoca. Prezent în volume colective: *Schimbări în Europa, schimbări în mass-media*, coord. Ilie Rad, 2004; *Caietele Echinox*, vol. 7, coord. Ștefan Borbély, 2004; Ruxandra Cesereanu & Co., *Made in Romania. Subculturi urbane la sfârșit de secol XX și început de secol XXI*, 2005; *Anuarul de istorie orală*, vol. VI, 2005. A îngrijit, împreună cu Ilie Rad, ediția Edgar Papu, *Interviuri*, 2005; Mircea Zaciu, *Interviuri*, ediție de Mircea Petean și Grațian Cormoș; *Contribuții la elucidarea teoriei protocronismului românesc*, volum colectiv. **Volume**: *Femei în infernul concentraționar românesc. 1945-1989, 2006* (Concursul de debut al Casei Cărții de Știință. Mențiune la concursul de debut al USR Filiala Cluj).

Anton COSMA (4 mai 1940, Tiur, județul Alba – 17 noiembrie 1991, Târgu Mureș) Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a Universității din Cluj (1963). Din 1981, redactor la revista „Vatra". Debut absolut în 1969, în „România literară". Colaborează la „România literară", „Vatra", „Tribuna", „Transilvania", „Steaua", „Astra", „Familia", „Cahiers roumains d'etudes litteraires", „Igaz Szo" etc. Volume: *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, 1977; *Geneza romanului românesc*, 1985; *Romanul românesc contemporan. 1945–1985,* vol. I: *Realismul,* 1988, vol. II: *Metarealismul*, 1998. Antologii: Ioan Slavici, *Romanele vieții*, 1977.

> *…văd, în continuare, în literatură* (*și în critică nu mai puțin*) *o formă de cunoaștere specifică, independentă față de ideologie, chemată uneori chiar s-o ia înaintea acesteia,dar neputîndu-se izola de ea sau de celelalte forme ale cunoașterii spirituale. Criticul e obligat, ca atare, să convoace sociologia pentru a examina romanul politic sau pe cel social-etic, psihologia pentru romanul de analiză etc., fără a deveni prin aceasta sociologist sau psihologist.*

Au scris despre cărțile sale: Ștefan Borbély, Șerban Cioculescu, Nicolae Manolescu, Nicolae Ciobanu, Radu Petrescu, Ov. Crohmălniceanu, Al. Călinescu, Al. Piru, L. Ulici, Mircea Braga, Adrian Marino etc.

O carte bine scrisă, matură, bogată în idei, observații și sugestii este eseul lui Anton Cosma *Romanul românesc și problematica omului contemporan*. [...] lucrarea poate fi socotită totodată și ca o prezentare critică a romanului românesc postbelic. (**Al. Piru**)

Preferînd, în analiză, critica tipologică, Anton Cosma fixează pătrunzător notele definitorii, subliniază cu finețe diferențele și găsește aproape întotdeauna argumentul critic cel mai convingător în raport cu realitatea operei epice și a personajului care o umple. (**Laurențiu Ulici**)

Motiv de a nu fi «receptat» peste tot: Anton Cosma este convins (și are dreptate) că «foiletonistica impresionistă» și «literatura pe marginea literaturii» nu constituie idealul suprem al criticii. (…) Deloc obișnuit este și procedeul de elaborare a schemelor de lucru. Criticul revendică dreptul de a descoperi forme, structuri, idei literare, și pe care ar vrea să le surprindă în devenirea lor. (…) O idee fecundă este și afirmarea și demonstrarea ideii că și în perioada dogmatică schemele pot fi și dinamitate, respinse indirect, dar nu mai puțin eficace. (…) Anton Cosma face pariul, disperat într-un fel, de a citi toate romanele epocii (peste o mie!). Ceea ce el întreprinde este de fapt, în esență, o bibliografie critică. Stilul este de fișă, uneori ironică, de glosă (metoda a mai fost practicată de Șerban Cioculescu și aplicată aceleiași perioade de Al. Piru). Multe fișe sînt concepute în spirit caritabil, altele polemic, destule în stil neutral. Faptul că în toate împrejurările Anton Cosma urmărește să-și formeze o opinie și – ceea ce este cel mai important – în spirit independent, ni se pare latura cea mai pozitivă a acestei întreprinderi. (**Adrian Marino**)

Ovidiu COTRUȘ (24 februarie 1926, Oradea – 12 septembrie 1977, Cluj-Napoca) Critic literar, eseist. Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj (1948). A colaborat la *"Familia", "Secolul 20", "Luceafărul", "Orizont*". A făcut parte din "Cercul de la Sibiu". **Volume***: Opera lui Mateiu I. Caragiale,* 1977*; Meditații critice,* ed. de Șt. Augustin Doinaș, 1983*; Titu Maiorescu și cultura română,* 2000.

Krinein *înseamnă în limba greacă a judeca. Conform etimologiei cuvîntului, criticul este un judecător. Dar o judecată nu se poate efectua decît prin referire la o tablă de valori. Cel care nu crede în existența valorilor sau se îndoiește de posibilitatea spiritului de a descoperi valoarea în diferitele ei încorporări concrete nu trebuie să practice critica literară. Cele spuse mai sus sînt dincolo de discuția despre legitimitatea criticii judecătorești. De fapt, nici nu există critică nejudecătorească explicită și chiar implicită. Dar însuși faptul că un critic se ocupă de anumite opere de artă, ignorînd pe altele, este dovada suficientă a preexistenței judecății de valoare. În mod categoric opera lui Prale sau Cilibi Moise nu va constitui niciodată obiectul unei monografii literare.* (din *Titu Maiorescu și cultura română*)

Eseistica lui Ovidiu Cotruș se prezintă la cel mai înalt nivel al genului din literatura română, nefiind deloc mai prejos celei a lui Tudor Vianu sau Mircea Eliade […] această eseistică este mai densă și mai cuceritoare în două texte intitulate *Luci-*

an Blaga, profesorul și *André Malraux și destinul romanului*. Le dau o atare preferință pentru că, în cazul lor, jocul dintre faptul autobiografic, nuanțat și semnificativ, și considerația teoretică privind în adîncime și iarăși semnificativ opera preopinentului respectiv, este fin și degajat, într-o împletire firească, în care tocmai acele duble semnificații nu se suprapun, ci rămîn lineare și continue în singurul plan al viziunii spirituale spontane. (**Ion Negoițescu**)

Cornel COTUȚIU

(n. 15 februarie 1945, Beclean /Bistrița-Năsăud). Prozator, publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1971). Debut absolut cu proză în *Tribuna*, 1964. **Volume**: *În căutarea altui final*, nuvele, 1978; *Opt zile pentru totdeauna*, roman, 1982; *Șarpele albastru*, roman, 1989; *Taifas în purgatoriu*, publicistică, 1995; *Am fost pe lumea cealaltă. Eșantioane dintr-o geografie interioară,* publicistică, 2000; *Cărăbușii de sub pernă, mozaic de tristeți cotidiene*, 2001; *Ce rămâne*, roman, 2002; *Spate în spate*, povestiri, 2004; *Securea cu rotile*, publicistică, 2005; *Veverița de pe Rue Noël* (2007), *Pompa de iluzii* (2008); *Scorbură în cuib*, 2009; *După cinci minute*, 2011, *Douăzeci* (antologie) 2013) – proză scurtă; *La noi*, vol. I (2008), *La noi*, vol. II (2010), *La noi*, vol. III (2012), *Dincolo dar tot aici* (2013) – proză nonfictivă. A alcătuit antologiile *Nexus editorial al școlilor din Beclean* (2006) și *Saeculum, dincolo de nostalgii* (2006), a publicat ediția a doua, revăzută și adăugită a cărții *Amintirile unui școlar de altădată* de Ion Pop Reteganul (2006 – ediția a II-a; 2013 – ediția a III-a). Premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Tg. Mureș, 1995, pentru publicistică; Marele premiu la Concursul Național de proză și critică „Liviu Rebreanu", Bistrița, 2002; Premiul „Pavel Dan" pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj, 2010; Ordinul „Meritul Cultural în grad de Cavaler", 2004.

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Tudor Dumitru Savu, Val Condurache, Radu Săplăcan, Horia Pătrașcu, D.R. Popescu, N. Steinhardt, Romul Munteanu, Irina Petraș, T. Tihan, Alexandru Țion, Victor Cubleșan.

Norocul lui Cornel Cotuțiu stă în darul său de observator, în susținuta atenție cerută de urmărirea nuanțelor psihologice de extremă finețe, în capacitatea transmutării cuvintelor chiar sordide în tot atâtea manifestări ale unor stări sufletești ori mintale decantate până la sfert de ton și la granulația infinitezimală. (**N. Steinhardt**)

Este evidentă, de la bun început, contorsionarea spiritului de observație, reprimarea lui. Cornel Cotuțiu nu înregistrează cotidianul cu minuția albă și exasperantă a prozei scurte de ultimă oră, nici exercițiile textualiste nu par să-l intereseze. Romanul său [*Șarpele albastru*] nu are nici forța și răbdarea unei radiografii sociale în stil tradițional. Formula sa este cea a recursului la vis, ambiguitate, ceață – o imponderabilitate a scrisului menită ea singură să inducă starea de inconfort și revoltă pe care ar fi putut-o provoca, mai brutal, dezvăluirea directă a adevărului. (**Irina Petraș**)

Cu Ioan Marchiș și Ioan Groșan

Gustul, erudiția și expresia sa funciar rafinată se regăsesc în cărțile sale de proză, cu pasaje care trec în eseu, fără să afecteze tensiunea epică interioară. Ironic și autoironic, uneori incomod prin observațiile sale tranșante, Cornel Cotuțiu ascunde de fapt o inimă de aur, ilustrând ca nimeni altul teza conform căreia ironicii sunt în realitate oameni foarte cumsecade. (**Ion Moise**)

Există la Cornel Cotuțiu, ca și la Octavian Paler, o neliniște scriitori-cească iscodind suprafețe și adâncimi, netedul și colțurosul vieții, o neliniște născută, pe de o parte, din neîmpăcarea cu limitele și suferințele ființei, pe de altă parte, dintr-o superbă libertate artistică din care se compune simfonia zborului. De la debutul editorial (cu volumul de nuvele *În căutarea altui final*) la romane (*Opt zile pentru totdeauna*, *Șarpele albastru*, *Ce rămâne*) sau la proză scurtă și publicistică (*Spate în spate*, *Scorbură în cuib*, *După cinci minute*, *Veverița de pe Rue Noël*, *Taifas în purgatoriu*, *Am fost pe lumea cealaltă*, *Securea cu rotile*, *Cărăbușii de sub pernă*, trilogia *La noi*, la care se adaugă alcătuirea de antologii) prozatorul Cornel Cotuțiu își descifrează și își fixează în imagini alcătuirea lăuntrică, rostul creației ca permanență literară. (**Viorica Pop**)

Meritul lui Cotuțiu (în volumul de nuvele *În căutarea altui final* – n.n.) vine și din strădania sa de a deosebi adevărul vieții de falsitatea care de atâtea ori creează confuzii, de a descoperi diferența dintre ce pare că este și ce este cu adevărat. (**D. R. Popescu**)

De la primele nuvele, incluse în sumarul unui volum intitulat nu întâmplător *În căutarea altui final* (1978), și până la romanul *Șarpele albastru* (1989), prozatorul se relevă ca un martor implicat cu luciditate în istoria pe care îi este dat să o traverseze. Unghiul său de observație este, în esență, al unui moralist discret, preocupat înainte de toate de felul în care fiecare individ reușește sau nu să-și conserve autenticitatea în raporturile cotidiene cu lumea. Postura sa pare a fi a unui sceptic dezabuzat, care totuși, nu poate rămâne indiferent față de falsitatea ce se întrețese inextricabil în relațiile interumane. (**Teodor Tihan**)

Cornel Cotuțiu este un virtuoz al tabletei, articol publicistic de mici dimensiuni, de obicei pe o tema de actualitate și adesea ca o variantă a pamfletului literar. […]. Cornel Cotuțiu merge pe linia tabletei argheziene căci el însuși se autoprezintă ca „un observator trist al unor realități umane din preajmă". Dacă anticul poet latin spunea că „indignarea face versuri", am putea zice că tristețea produce tablete. (**Ion Buzași**)

Liana COZEA (n. 21 decembrie 1944, Beiuș). Critic și istoric literar, eseistă. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, 1967. Doctorat în litere cu teza *Prozatoare ale literaturii române moderne*, 1993. **Volume**: *Prozatoare ale literaturii române moderne*, 1994; *Cvartet cu prozatoare*, 1997; *Dana Dumitriu – portretul unei doamne*, 2000; *Exerciții de admirație și reproș – Hortensia Papadat-Bengescu*, 2002; *Confesiuni ale eului feminin*, 2005; *Scriitoarea* (în colab.), 2009; *Mozaic literar*, 2009; *Al doilea eu*, 2013..

"După ce am publicat, în 2005, volumul Confesiuni ale eului feminin*, am resimțit în chip firesc nevoia de a supune lecturii mele interpretative și alte jurnale, aparținând unor euri hipertrofiate, scriitoare și/sau personalități marcante ale literaturii și culturii române moderne și contemporane. S-a conturat, în acest fel, profilul autoarei de jurnal, un profil extrem de expresiv și de complex. Nicio intenție polemică, întemeiată pe marca de gen, nu mi-a impulsionat demersul, găsind adesea asemănări frapante cu literatura confesivă a unor autori români și străini. Deși, apelând la un truism, talentul nu este determinat de sex, totuși în eseistică și diaristică, componenta feminină este mai lesne detectabilă. În societatea aleasă a celor dispuși să-și dovedească cruzimea sincerității se află și autoarele, din ale căror pagini răzbate freamătul existenței vii, palpabile, pentru că ele, povestindu-se pe sine, descoperă o parte a eului lor ascuns."*

Cu un instrumentar critic bine pus la punct și împrospătat de la o carte la alta, Liana Cozea și-a ales ca teritoriu predilect de exersare a disponibilităților sale interpretative literatura feminină […] Al doilea volum păstrează abordarea detaliat descriptivă – bogate rezumate de lectură, cu paranteze teoretice în rama desenată de Philippe Lejeune, cu valorări ale desenului prin tușe inspirate de o bibliografie diversă și, adeseori, cu comentarii care citesc critic, din perspectiva unei cunoașteri ulterioare, reacții umane stârnite de momente istorice controversate. […] L.C. caută în confesiuni roman autobiografic și ficțiuni „viguroase prin adevărurile formulate", cu protagoniste „observatoare atente, spirite lucide, femei puternice, în ciuda fragilității fizice, dar cu omeneasca nevoie de iluzii, tandrețe și afecțiune". (**Irina Petraș**)

Confesiuni ale eului feminin este cea mai bună carte a Lianei Cozea. De un stil cuceritor, curgător și neconcesiv, cartea poate fi considerată, la o scară mare, o ampla exersare a feminității individuale, nu atît pentru autoare, cît mai ales pentru cititoare. Liana Cozea are în această carte o înclinație spre alcătuirea sintagmelor inedite, originale și a concluziilor descriptive de o subtilitate aparte. Scris cu nerv, acribie și o implicare totală, acest volum ne confirmă, încă dinaintea apariției celui de-al doilea tom (*Al doilea Eu*), că locul lui poate fi în orice istorie literară. (**Marius Miheț**)

Diana COZMA (n. 5 decembrie 1962, Cluj). Teatrolog. Actriță. Facultatea de Litere (română-engleză; 1988) și secția de teatru (1995) a UBB Cluj. Doctorat în teatrologie (2004). **Volume**: *Dramaturgul-practician*, 2005, *Experimentul* homo felix *– un studiu shakespearian*, 2005, *Teatrul înlănțuit. Eseu despre teatrul lui Jerzy Grotowski*, 2007; *Eugenio Barba și mărul de aur*, 2013,. **Traduceri**: Yasmine Beverly Rana, *Cinci piese de teatru*, 2008; Eugenio Barba, *Pământ de cenușă și diamant*, 2010; Eugenio Barba, *Casa în flăcări – despre regie și dramaturgie*, 2012; Prezentă în **v**olume colective: *Meridian Blaga,* 2008, 2009, *Cele patru dimensiuni ale feminității românești*, 2010; *București în șapte mii de semne. Supliment al revistei Contemporanul*, 2013; în antologii și dicționare românești; autoare de manuale pentru uzul studenților. Colaborează cu articole, eseuri în revista *Contemporanul – Ideea europeană*. **Premiul** pentru *debut – eseu* al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, 2006. **Participări** la stagii internaționale în Elveția, 1992, 1994, Olanda, 1992, Germania, 1993, Grecia, 2007, Danemarca, 2009, Polonia, 2010; conducător al workshopurilor *Versatility and Metamorphosis*, Chicago, SUA, 2006, *Plasticity*, Lexington, Virginia, SUA, 2009; organizator *Zilele Odin – pentru o cultură a schimbării*, Cluj, 2012; peste 30 de roluri în spectacole jucate în română, engleză și germană; prezentă în festivaluri naționale și internaționale de teatru.

*Tinerețe fără bătrânețe și viață fără moarte: „*Simultaneitatea *toarce și înnoadă firele* dramaturgiei narative *împletite de Eugenio Barba în ochiuri de cuvânt-acțiune. Cuvânt-vers naiv rostit de gura copilului, vers de leagăn, de alean, de bocet. Cuvânt-exorcizator, reverberând în ecouri incantatorii. După spectacolul* Casa tatălui meu, *Eugenio Barba renunță definitiv la a concepe dramaturgia pe baza unui text preexistent. Artistul pornește la drum pentru a vâna spectacolul cu o tolbă burdușită de* surse *– poezie, roman, enigmă ce își așteaptă dezlegarea. Țese firele dramaturgice astfel încât confruntarea scenică nu mai are loc pe tabla de șah mundană, ci pe tabla de șah a înăuntrului în care nebunul/nebunia se ia la harță cu pionul/precauția, calul/imaginația își măsoară puterile cu turnul/rațiunea. Născocește un joc, un conflict, o scenă-planetă stranie în care albastrul luminii devine metafizic, în care se ițesc capetele trăirilor ancestrale, viselor, obsesiilor, îndoielilor, fantomelor. În care între vis și realitate uneori e o clipă alteori e o eternitate. Clipa eternă a unei povești."*

O privire anapoda: „Eugenio Barba este un geniu al răsturnării*, al încarnării co-prezenței contrariilor, al inoculării dubiului, ambiguului, generării* Dezordinii *fecunde din ale cărei semințe pot încolți mlădițele spectacolului. Nu am cum să nu îmi iau inima în dinți și să încerc o lectură a spectacolului de la sfârșit la început. E ca și cum te-ai proiecta la capăt de tunel și înainte de a face un prim pas, ai vedea cu ochiul minții derularea inversă a existenței, și-n sclipiri de fulger ai întrezări momentele care s-au* imprimat *în pielea sufletului tău. O retrospectivă de câteva secunde săvârșită înaintea ieșirii definitive din scenă. Peripeții ale unui montaj oniric în care unele scene sunt construite prin tenacitatea individului în timp ce altele sunt rezultat al intervenției de dincolo. Alegerea personală este cea care dictează în cea mai mare măsură drumul pe care îl urmezi și, de aceea, uneori, sufletul îți șoptește să imaginezi geografia drumului pe care-l alegi înainte de a-l parcurge. S-ar putea ca acest traseu imaginat să declanșeze schimbarea alegerilor tale. Căci, la sfârșitul vieții, în cele câteva secunde de dinaintea trecerii pragului în Absolut, poate, vei avea revelația alegerilor greșite sau care nu ți-au fost proprii. Această proiecție, aproape similară cu viziunea unui spectacol, s-ar putea să te determine să alegi alte fire din mănunchiul viitorului și astfel să-ți schimbi întreaga existență. Șansa de a schimba/a se schimba nu este dată individului o singură dată în viață. Această șansă este prezentă în fiecare clipă.* (fragmente din *Eugenio Barba și mărul de aur*)

George Banu, Eugenio Barba, Diana Cozma

Au scris despre cărțile sale: Ion Vartic, Irina Petraș, Cornel Ungureanu

Pentru a creiona profilul *dramaturgului-practician* de azi, doamna Diana Cozma îmbină, în cartea sa, într-un mod riguros și subtil, istoria comparată a ideilor despre teatru cu analize paralele ale pieselor-arte poetice ale *strămoșilor* teatrului contemporan (scenariștii Commediei dell'Arte, Molière, Goldoni, Gozzi, Jarry) sau ale reformatorilor (ca Brecht, de pildă) și lichidatorilor (Ionesco și Beckett) formelor dramatice tradiționale. Fapt extrem de incitant și eficient, toate aceste analize sunt revăzute și reanimate din perspectiva teoriilor unor mari practicieni ai scenei (**Ion Vartic**, text escortă la *Dramaturgul practician*)

Impetuoasă, imprevizibilă, purtându-și la îndemână toate măștile, dar și des-pielițările, în dezvăluiri de-o clipă ale abisurilor, Diana Cozma trăiește teatrul lumii clipă de clipă, în stare fiind să „dramatizeze" și cele mai terne și încremenite momente ale zilei. […] De aceea, studiul său, extrem de documentat și de sobru în articulațiile sale profunde, nu-și pierde prospețimea, culoarea, umorul și (auto)ironia, dând senzația că te afli în fața unor variante regizorale, scenografice și actoricești de interpretare scenică/spectaculară a chiar textelor/conceptelor de poetică și practică teatrală. (**Irina Petraș**)

Dincolo de modelul Brook (cartea de față este un segment dintr-o teză de doctorat numită *Dramaturgia europeană privită prin prisma celor patru categorii teatrale ale lui Peter Brook*) putem descoperi o performanță intelectual-artistică realizată de un actor capabil de performanțe artistice, dar și de spectacole de cascadorie... uimitoare pentru un pedagog al scenei. (**Cornel Ungureanu**, *Postfață* la *Experimentul* homo felix – *un studiu shakespearian*)

Augustin COZMUȚA (14 noiembrie 1944, Cernești/Maramureș). Critic literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, 1967 (cu teza de licență „E. Lovinescu și modernismul") și Facultatea de filozofie (cu lucrarea de licență „Politicul în publicistica lui Eminescu"). Cursuri post-universitare de sociologia culturii și a presei. Doctorand al Universității „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, specializarea Sociologie. Debut absolut în *Tribuna*, 1966. Din 1968, ziarist la Baia Mare. **Volume**: *Punct de trecere*, interviuri, 1995; *Punct de vedere*, editoriale, 2000; *Coasta Pacifică. Jurnal Californian*, 2002; *Punct critic*, comentarii literare, 2004; *Pagini de critică literară*, 2010; *Momente și schițe pe scena critică*, 2013. Colaborează la revistele *Tribuna, Steaua, Familia, Astra, Ateneu, Presa Noastră, Archeus, Pro Unione, Nord Literar*, la suplimentele *Maramureș și Graiul de Duminică*, la culegerile și antologiile *Pagini Maramureșene*. A îngrijit volumele *Nord statornic*, 1973; – *Daina mandra pin' Barsana*, 1979 etc.

„Un act critic, săvârșit cu plăcerea lecturii, se diferențiază de altul făcut din obligație, fie și profesională. Competența unei analize literare și modul avizat de a comenta un text nu sunt incompatibile cu practicarea și cultivarea, chiar voită, a criticii hedonice. Scriitorul are emoția scrisului și, implicit, o transmite cititorului, iar acesta din urmă, inclusiv în postura de critic, n-are cum să piardă pe drum nici emoția operei, nici plăcerea comentariului, comis ocazional, dar mai ales în ipostaza sistematică, după un program urmat cu consecvență și orientat de criterii valorice".

Au scris despre cărțile sale: Aurel Sasu, Ion Mariș, Gheorghe Glodeanu, Ioan Moldovan, Săluc Horvat, Mircea Petean, Gheorghe Pârja, Gabriela Chiciudean, Mircea Morariu, Al. Spânu, Dan Grădinaru, Adrian Țion, Ana Olos, Ion M. Mihai.

Comentariile exegetului nu tind către exhaustivitate, ci sunt rodul unei riguroase selecții, o selecție ce se bazează atât pe importanța cărților parcurse, cât și pe valoarea demersului critic întreprins. (**Gheorghe Glodeanu**)

Autorul nu oferă analize singulare, ci, pe cât posibil, oferă o privire de ansamblu și, mai mult, urmărește evoluția și stabilește un profil al creatorului și al operei". (**Gabriela Chiciudean**)

Aproape nimic din producția editorială din domeniu (cărți de literatură dramatică, de critică curentă, monografii, restituiri) nu i-a scăpat lui Augustin Cozmuța. Analizele sunt detaliate, dovedesc că semnatarul lor e un cititor sagace, pasionat și – de ce nu? – talentat. (**Mircea Morariu**)

Criticul are în vedere în egală măsură valoarea textului ca operă literară. În multe cazuri cronicile lui Augustin Cozmuța se transformă în adevărate eseuri cu trimiteri și conexiuni cu istoria literară, cu arta dramatică și scenică. (**Săluc Horvat**)

Cred că este marele secret al acestei cărți, scrisă cu energia verbului, cu spiritul de observație al omului care coboară într-un spațiu fascinant, dar care ne spune că în acest Jurnal nu este vorba atât de mult despre America, cât, culmea, despre el, autorul, și despre obsedantul spațiu din care a plecat. (**Gheorghe Pârja**)

Icu CRĂCIUN (n. 3 decembrie 1951, Maieru). Prozator, publicist. Facultatea de Litere a UBB Cluj. Debut: în „Ecoul" cu schița „Eu director, el director" (1972). Profesor de limba engleză la Grupul Școlar „Liviu Rebreanu" din comuna Maieru, redactor șef al publicației „Cuibul visurilor" și vicepreședinte al Societății Scriitorilor din județul Bistrița-Năsăud. Membru al cenaclului *Saeculum* din Beclean. Volume: *În căutarea Graalului* (publicistică literară, 2003); *Întoarcerea la clasici* (publicistică literară, 2003); *În spatele călărețului* (roman, 2005); *Pești și parașute* (roman, 2008); *Izbăvirea prin cultură* (publicistică literară, 2008); *Scrieri incomode* (publicistică literară, 2008); *Mitingul* (proză scurtă, 2009); *Gânduri pentru prieteni* (reflecții și reflexii, 2009); *Povestiri cu personaje dubioase* (proză scurtă), 2011; *Teatru pentru toate vârstele*, 2011; *Gradele de comparație*, 2013; *Împreună,* publicistică, 2014 etc. Prezent în: *Pretexte,* antologia-dicționar de scriitori din Bistrița-Năsăud (ediție alcătuită, de Andrei Moldovan, 2008); *Scriitori români la frontiera mileniului III* de Dumitru Munteanu, 2009; *Dicționarul scriitorilor români de azi* de Boris Crăciun și Daniela Crăciun-Costin, 2011 etc.

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Bosbiciu, Ion Buzași, A. Cherharț, Elena M. Câmpan, Cornel Cotuțiu, Valentin Falub, Iacob Gușă, Macavei Al. Macavei, Menuț Maximinian, Varvara Mititean, Ioan Negru, Aurel Podaru, Lenuța Pop, Al. Rațiu, Virgil Rațiu, Vlad Sebastian, Victor Știr, Sever Ursa, Ioan Radu Zăgreanu.

Icu Crăciun are un formidabil simț al detaliilor, care compun o atmosferă diurnă, ce ține de tradiția existenței autohtone, ceea ce mă tentează să-l așez pe un palier alăturat lui Ioan Slavici. Precum înaintașul său, e îndelung cunoscător al psihologiilor cuplurilor familiale și reține gesturi, reacții, nuanțe comportamentale – toate, savuroase prin autenticitate și umor. E limpede că Icu Crăciun are siguranța scrierii narative. Nu improvizează, nu trișează. Îți dă certitudinea că nu-ți irosești timpul, citindu-l doar din complezență (**Cornel Cotuțiu**)

Volumul *Povestiri cu personaje dubioase* conturează definitiv un prozator matur, care stăpânește în amănunt mijloacele și tehnica povestirii. (**Virgil Rațiu**)

Prozator înzestrat cu arta detalierii scrupuloase a cadrului ambiental, aplecat ardelenește asupra analizei psihologice a eroilor săi […] Observația lui e subtil pătrunzătoare, precisă, stenică, nu lipsită de ironia mușcătoare a moralistului *in nuce*. (**Adrian Țion**)

Lucian CRISTEA (n. 10 mai 1956, Cluj). Poet, prozator. Avocat, magistrat. Facultatea de Drept a UBB Cluj (1980). Părinții: Viorica și Alexandru Cristea, artiști plastici, pictori, graficieni, membri ai Uniunii Artiștilor plastici din România. **Volume**: *Sondaje spre dincolo:* versuri, 2001; *Din spectacolul vieții: meditații, fabule, crochiuri,* 2001; *Omul câine: povestiri fantastice,* 2002; *Vise comunicante*, în colab., 2002; *Reverii nu tocmai întâmplătoare*, 2003; *Prețul:* exercițiu de roman*,* 2003; *Teroarea speranței: povestiri cu final neașteptat,* 2003; *Provocarea, noi povestiri cu final neașteptat*, 2004; *Pasărea colibri*, poeme, 2004; *Hoțul de vise,* povestiri, 2005; *Zodia ciorii vopsite:* povestiri, 2005; *Sufletul pensulei*, antologie de poezie, 2005; *Un urs în tribunal*, roman, 2006; *Instanța Mariei*, roman, 2006; *Jaful*, roman, 2007; *Aventuri în alb și negru,* povestiri, 2007 etc. A colaborat la *Adevărul de Cluj, Evenimentul Zilei, Tribuna*. Prezent în *Elite clujene contemporane*, *Lumea fără mine – prozatori contemporani clujeni*, *Cuvinte. Almanah literar. 2006* etc.

Apetitul pentru story e mereu ridicat, scriitorul însuși lăsându-se furat de ceea ce spune. Adevărata arta a scriitorului de fantastic e pusă în evidentă în povestiri mai ample ca *Arhiva, Amnezia* sau *Maestrul Coregraf* în care carnația povestirii e mult mai bogată, cu episoade epice derutante, menite să întrețină starea de confuzie și disconfort logic al cititorului. Aici acțiunea îl ține strâns pe cititor în mijlocul unor evenimente perfect motivate logic, ca, la un moment dat, el să se trezească împins în zona unor nisipuri mișcătoare de natură ilogică, anormală. Abia când semnele anormalității se înmulțesc realizăm că suntem în plin fantastic... (**Mircea Popa**).

Predilectă pentru autor este subminarea formei „oficiale" a versului cu rupturi ironice și autoironice ale frazei lirice, cu amestec de limbaje, cu alternanțe de tonuri și de timbruri mizând pe surpriza sentinței finale. Formarea sa într-o casă de artiști lasă urme. Cum singur mărturisește la un moment dat, fiindcă nu știe să picteze ori să cânte, cuvântul fiindu-i singurul material „plastic" la îndemână recursul la poezie era de la sine înțeles. Mai mult, resimțit ca datorie sentimentală – nu întâmplător strofe întregi evocă figura părinților, al căror supraviețuitor și urmaș se simte tot mai acut și mai implacabil odată cu trecerea anilor (**Irina Petraș**).

Zodia sub care își așează Lucian Cristea construcțiile epice, de scurtă respirație – semn al unei precizii remarcabile, al stăpânirii orizontului de așteptare – este una benefică atât pentru cititor cât și pentru devenirea acestui prozator, deloc colocvial, mărturisind într-un subsidiar etic deosebirile de atitudine față de un fenomen sau altul, cu atingere la morala în veșnică preschimbare nu întotdeauna pozitivă. Demonstrațiile sale, pledoarii pentru întâlnirea experiențelor limita, adesea letale, sfârșind într-o caducitate bolnavă, umorală, terifiant verminală, rămân credincioase paradoxului dedublat. Vorbim de zona crepusculara... Răsăritul de soare nu este altceva decât dialectica întunericului... nimic pasional, nimic scrâșnit în exercițiul epic, Lucian Cristea oferă, apoi întoarce spatele fără a aștepta plată, ori eventualele târguieli referitoare la prețul demonstrației. Așezat bine și motivat în labirint, supraveghează activitatea ghizilor orbi și acolo unde trebuie desenează ieșirea către Nimic... (**Cornel Udrea**)

Lucian Cristea este un prozator cu certă vocație narativă completată de un tipar lexical particular... probabil și datorită profesiei sale, care impune rigoare și sobrietate, Lucian Cristea este un prozator debordant, un bavard al scrisului dar și un observator acut al împrejurului... Îndărătul aparenței, probează narațiunile sale, se dezvăluie mereu ineditul, evenimentul, spiritul ludic al Imanenței. Un spirit ludic uneori brutal, cinic, alteori ghiduș-gratuit... Lucian Cristea e un scriitor care, după zece volume publicate, și-a păstrat o surprinzătoare prospețime a percepției și o specială mobilitate tematică. (**Claudiu Groza**).

Prozele de aici [*Teroarea speranței*] dovedesc o anume familiarizare atât cu un imaginar insolit care, începând cu Villiers de L'Isle Adam și terminând cu Ray Bradbury, să zicem, a făcut o îndelungată cariera livrescă, cât și cu o specie a prozei scurte consacrată ca atare aceea a povestirilor cu final neașteptat... Calitatea esențială a acestora constă în ingeniozitatea scenariului: acumularea și dozarea detaliilor, intensificarea progresivă a suspans-ului introducerea ritmică a unor relansatori epici cu efecte derutante și capacitatea de a stupefia prin surpriza finală... Prozatorul lasă să se înțeleagă că insolitul este consubstanțial naturii umane, el invadează mereu banalul existenței cotidiene, fisurează comportamente obișnuite, dereglează tabieturi și convenții sociale... Talentul de povestitor și forța invenției în bizarerie și insolit (**Petru Poantă**)

Fără a schimba radical datele esențiale ale prozei anterioare – concizie, o narațiune „albă", lipsită de înfloriturii stilistice, ritm, suspans, finaluri imprevizibile -, „Aventuri în alb și negru" aduce ceva în plus... esența. „Aventurile" de față sunt verosimile dacă nu în realitatea imediată, cu siguranță în fabuloasa lume a universului livresc (**Ioan Pavel Azap**).

Literatul împătimit care se dovedește a fi Lucian Cristea scrie, care va să zică, pe trei paliere diferite, desemnate nu neapărat de genurile în care se exprimă ori de speciile literare pe care le cultivă. Într-o parte din poezia lui el este vizual și copilăros, descriptiv și cultivator al poantei cu iz de parabolă. În acest fel el își prezervă cât mai mult din circuitele energetice subtile activate în copilărie, nelăsându-le să se ofilească, să se altereze în contactul cu brutalitățile anodine ale vieții de zi cu zi. Pe palierul următor își face de cap adolescentul și tânărul impetuos, capabil să descopere prin receptaculii proprii intruziunile extraordinarului și aventurii existenței în banalul unei zile oarecare. Cât despre jocurile maturității, cele care reglează strategiile și tacticile socialului, ca și patologia și glisările acestuia – normate și elucidate în ritualurile Tribunalului -,în ele, judecătorul ajuns mai apoi avocat, vede un *summum* al actualității, căci „La urma urmei, justiția, ca și sănătatea, economia ori politicul reprezintă starea națiunii într-un anumit moment". (**Ovidiu Pecican**)

Ion CRISTOFOR (pseudonimul lui Ioan Cristofor Filipaș; n. 22 aprilie 1952, Geaca/Cluj). Poet, critic literar și traducător. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1976). Doctorat cu teza *Aron Cotruș între revoltă și rugăciune* (2001). Masterand al Facultății de științe politice, administrative și ale comunicării din Cluj (2006). A debutat în *Familia* (1969)**.** A fost redactor la revista *Echinox* (1974-1976). Volume: *În odăile fulgerului,* poezii, 1982; *Cina pe mare,* poezii, 1988; *Aron Cotruș, exilatul,* istorie literară, 1999); *Scriitori belgieni,* eseuri, 2000, *Scriitori din Țara Sfântă,* eseuri, 2000, vol. I; *Seneffe sau vocația dialogului,* interviuri, 2000; *Marsyas,* poezie, 2001; *Scriitori din Țara Sfântă,* eseuri, 2002, vol. II; *Aron Cotruș între revoltă și rugăciune,* istorie și critică literară, 2003; *Nicholas Catanoy sau avatarii unui peregrin,* 2003; 2005; *Scriitori din Țara Sfântă,* eseuri, 2004, vol. III; *Casa cu un singur perete*, poezie, 2004; *Sărbătoare la ospiciu,* poezie, 2004; *Casa cu un singur perete,* poezii, 2004; *Convorbiri cu Gabriel M. Gurman*, 2005; *Francofonie și dialog*, eseuri și interviuri, 2006; *Românitate și exil*, interviuri, 2006; *Belgia sau regatul poeților,* eseuri, 2007; *O cușcă pentru poet*, poezie, 2007; *Oameni, gânduri și cărți*, interviuri, 2008, *Angore et taedio,* poezie, 2009; *Cine a dat foc Romei,* poezie, 2010; *Geamantanul de sticlă/The Glass Suitcase*, poezie (ediție bilingvă româno-engleză, traducere de Dan Brudașcu), 2011; *Românește la Ierusalim,* eseuri, 2012; 2013; *Gramofonul de pământ*, 2014. Co-autor la *Dicționarul scriitorilor români, 4 vol.,* 1995-2000; *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004; *Dicționarul biografic al scriitorilor români,* coordonat de Aurel Sasu (2005) ș.a.. Prezent în antologiile: *Young poets of a new Romania,* London & Boston, 1991; *Vid tystnadens bord.* Stockholm/Stehag, 1998; *Poètes roumains contemporains*, Québec/Canada2000; *Un pahar cu lumină/Pohárnyi fény. Poeți contemporani clujeni/Kolozsvári kortars költök*, 2005. Traduceri: Tahashi Arima, *Umbra lui Ulise,* 1996; Alain Petre, *Izbitura luminii/Le heurt de la lumière,* ediție bilingvă, 1998; Alain Jadot, *Kechup, maioneză, muștar,* Berlin, 1998; Paul Emond, *Iubiri imposibile,* 1999; Philippe Jones, *Fragmente de cer,* 2000; *Lecția tenebrelor*. Poeți belgieni de limbă franceză, 2000; Liliane Wouters, *Jurnalul scribului,* 2003; *Poeți din Kansai,* Antologie de poezie japoneză contemporană, 2004; *Florilegiu de poezie japoneză de azi,* 2006; *Poeți din Tunisia,* 2010.

***Zei ai tăriilor**: Am rătăcit pe drumuri îndepărtate/ cu mâinile goale am plecat/ cu mâinile goale m-am întors/ cu hainele pline de pulbere/ ca de un praf aurifer/ cu buzunarele doldora de bilete de tren/ de metrou sau de cagheboturi mugind în ceață// Întors acasă doar atât vă mai cer/ un scurt răgaz cât să-mi trag răsuflarea/ și să-mi dau foc poemelor/ în fața ochilor voștri de zei ai tăriilor// Golit de trufie nu v-am cântat în strună/ nu m-am prosternat în fața voastră/ dar nici nu v-am hulit pe la colțuri// Urmașilor mei le las doar neliniștea și îndoielile/ vouă un regat pe care să-l populați/ cu zeiască prăsilă cu odrasle nemuritoare// Un ținut pe care să-l străbateți cu escadroanele voastre glorioase/ sfărâmând în galopuri nebune/ toate castelele de nisip mușuroaiele/ toate negrele semne/ pe care cârtiță tenace/ sobol smintit al verbului/ le-ai ridicat pe un pământ bântuit/ de demoni de iluzii de ceață*

Cu Oana Boc și Mircea Goga

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Adrian Marino, Constanța Buzea, Dan C. Mihăilescu, Petru Poantă, Marian Papahagi, V. Felea, Ioan Moldovan, Eugen Simion, Gh. Perian, Irina Petraș, Ștefan Borbély, Ion Pop, Mircea A. Diaconu.

Discret, interiorizat, politicos, poetul nu pare prea bine integrat „vieții literare", turbulentă și exhibiționistă. Citindu-l, îl înțelegem mai bine. Ion Cristofor este preocupat, obsedat chiar de ideea și soarta poetului, despre care cultivă o imagine mai curând sumbră, profund interiorizată, plină de gravitate și de neliniște. Deloc convențional, Ion Cristofor scrutează drama poetului și a poeziei cu luciditate și cu talent evident. (**Adrian Marino**)

Poezia lui Ion Cristofor e gravă și traversată de neliniști, însă nicidecum sumbră. Întrebările ultime pe care și le pune poetul se rostesc în gama generoasă a seninătății, a unei înțelegeri calme a muritudinii. Ion Cristofor scrutează, cu privirea ațintită și cuvintele în alertă, toate semnele și semnalele morții intravitale, firescul acesteia nelăsînd loc spaimelor deșirante, ci invitînd, mai degrabă, la reculegeri și replieri, la revalorări ale datelor existenței. (**Irina Petraș**)

Credem a nu greși văzînd în poezia actuală a lui Ion Cristofor o partitură a solitudinii. Chiar încercînd să (re)stabilească raporturile cu lumea, d-sa se izbește de limitele eului refractar la ceea ce ar putea depăși propria experiență, transmutată într-o mărturie la rîndu-i restrictivă. Problema pe care și-o pune sub unghiul tehnicii lirice e cea a reglării factorilor impactului cu realul, astfel încît să rezulte o imagine a sinelui, cu unde ale apropierii și îndepărtării de ceea ce resimte a fi străin, însă pe cît posibil cu un caracter stilistic omogen. Predomină un răsfăț paradoxal-melancolic al percepției ființei lăuntrice. Deseori singurătatea capătă o înfățișare domestică, înzestrată cu o sonoritate ce umple scena autoreprezentării: „Stau cu o carte deschisă pe piept/ n-am chef să citesc dar somnul refuză să vină/ se-aude o pasăre sau un șoarece pe acoperiș/ auzi pașii muntelui venind la mahomed/ sau tusea înfundată a profetului/ cine știe" (Cu o carte deschisă pe piept). (**Gh. Grigurcu**)

Maria Pal, Ion Cristofor, Laura Poantă, scriitori plasticieni

Singurătatea, sentimentul captivității, declinul identificat în lucruri, dezamăgirile, toate acestea devin parcă obiect de studiu atent. Umanitarismul lui Ion Cristofor, care are cultul metaforei și al echilibrului, stă în capacitatea de a le face suportabile. Ele nu mai aparțin vieții, ci artei. Dar nu uneia rupte de concretul vieții. De aici, din acest concret al vieții, se naște ironia amar-dezabuzată; tot de aici, implicarea etică. În fond, poezia lui Ion Cristofor este a unui sceptic care găsește în melancolie o formă de a contracara prezentul degradat. Cerebralitatea lui ține de modul de a face infernul „suportabil". (**Mircea A. Diaconu**)

Pentru scrisul lui C. este caracteristic poemul discursiv, atent construit, cu o imagistică bogată și frumoasă, chiar „somptuoasă" (Marian Papahagi). Simbolurile cele mai frecvente din primul volum, *În odăile fulgerului*, sunt lebăda, cârtița, norii, fulgerul, aripa, cuvântul. Ele au întotdeauna o dublă funcție, antrenând acorduri metapoetice, în căutarea unei expresivități ce vizează, dincolo de retorica fastuoasă, tematica abisală (singurătatea, tăcerea, melancolia), convertită în atitudini existențiale. Familiarizat cu tehnicile și temele liricii moderne, C. cultivă ambiguitatea, contrastul dintre reflexivitate și confesiune, dintre sensul literal al poemului și semnificația dedusă din relaționarea imaginilor și comentariilor care-l compun. În aceste condiții, poemul poate fi o acumulare de imagini, în „sarabandă", „enciclopedism ceremonios de imagini" (Petru Poantă), dar și o caligrafie aeriană, cizelată și intensă ori un solilocviu cosmaresc. Într-un registru imagistic variat, poezia lui C. sublimează o stare dominată de viziunile singurătății, melancoliei, pustiului. (**Constantin Hârlav**)

O notă specială a poeziei lui Ion Cristofor constă în împerecherea vibrației emoționale cu insertul livresc. Apelul la anumite situații și personaje (mitice, biblice, literare), precum Orfeu, Eva Iisus, Iuda, Mefistofel, (și altele), are o dublă menire: de detemporalizare și de resemnificare a contextului cotidian ce se lasă, astfel, ispitit/tensionat de o altă ordine: aceea a realului imaginar. Nu este vorba de o încercare de remitizare a realului, ci mai degrabă de o strategie de care poetul are nevoie în,,procesul" îmbinării reacțiilor afective cu o febrilă fantezie ideatică. În sistemul său poetic, un sistem ce implică receptarea lumii printr-o gândire cu două filtre, spontaneitatea și luciditatea, reprezentările fruste și cele livrești contribuie, în mod egal, la convertirea fiorului liric într-o stare de spirit (**Mircea Bârsilă**)

Sorin CRIȘAN (n. 24 ianuarie 1966, Cluj). Critic și teoretician literar. Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca – Facultatea de Litere. Specializarea: Teatrologie (1998). Masterat în arta teatrului și spectacologie (1999). Doctorat cu teza *Circul lumii la D.R. Popescu,* 2001. Doctorand în istorie medie Academia Română – Institutul de Istorie „George Barițiț". Tema de cercetare: *Carte și tipar în secolele XV-XVI. Fizionomie, artă și tehnică tipografică în secolele XV-XVI.* Membru al Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru. Prof. univ. dr. (Catedra de Teoria Teatrului) și prorector la Universitatea de Arte Târgu Mureș. **Volume**: *Circul lumii la D.R. Popescu* (Studiu critic), 2002; *Jocul nebunilor* (Studiu critic), cu o prefață de Laura Pavel, 2003 (Premiul Național 2003 oferit de Ministerul Culturii și Cultelor); *Teatru, viață și vis. Doctrine regizorale* (Studii), 2004; ***Teatrul de la rit la psihodramă***, 2007; *Teatru și cunoaștere*, 2008; *Sublimul trădării. Pentru o estetică a creației teatrale*, 2011. Prezent cu studii în Alina Mazilu, Medana Weident, Irina Wolf (Hg.), *Das rumänische Theater nach 1989. Seine Beziehungen zum deutschsprachigen Raum*, Berlin, Frank & Timme GmbH Verlag, 2011; *În reluare, manipularea*, Târgu-Mureș, 2010; Pestrea-Suciu, Steluța; Tatușescu, Monica (coord.), *Bogdanii – o familie de cărturari,* Brașov, 1994. Studii, cronici literare și teatrale, eseuri și proză în revistele: „Tribuna", „Steaua", „Teatrul Azi", „Contrafort", „Symbolon", „Vatra", „Minerva", „Teatrul Național", „Apostrof", „Sargetia", „Biblioteca și Cercetarea", „Thalia", „Rampa", „Jurnal teatral", „Domino", „Napoca Universitară", „Caiete silvane", „Mâine", „Mesagerul transilvan", Suplimentul literar-artistic „Tineretul liber", „Libraria", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Studia Dramatica" etc.

[*Teatru și cunoaștere*] mi se pare a fi cea mai limpede, cea mai accesibilă lucrare purtând semnătura Sorin Crișan. Meritul lui Sorin Crișan e de a fi citit mai tot ceea ce s-a scris despre tema în discuție [...], de a se fi făcut fișe serioase, de a fi procedat la reflecție și de a încerca acum să pună ordine în concepte. [...] autorul aduce explicații suplimentare, absolut utile, despre teatralitate și efect teatral, despre metafora teatrală și despre acțiune, spațiu și timp ori despre joc teatral, reevaluează rolul și funcțiile corpului ca temelie a ființei] (**Mircea Morariu**)

Unul dintre cele mai importante capitole ale cărții [*Teatru și cunoaștere*] considerăm că este *Despre interpretare*, în care este urmărită poetica teatrului, relația dintre teatru și interpretare. Ultima parte este dedicată urmăririi evoluției termenilor de manierism și deconstructivism și problematicii lor în domeniul teatral. (**Adina Mocanu**)

Cartea lui Sorin Crișan [***Teatrul de la rit la psihodramă***] are marele merit de a fi, în același timp, o sursă prețioasă pentru cercetarea teatrală, mulțumită bogatei și variatei sale bibliografii (care ar merita un studiu aparte), dar și un spațiu de întâlnire cu tine însuți prin celălalt. Remarcabilele calități de literat ale autorului sunt dublate de cele ale omului de teatru și, nu în ultimul rând, de cele ale dascălului. În peisajul mafiotizat al intelectualității românești, lucrarea lui Sorin Crișan pare a fi o reîntoarcere la funcțiile vitale ale logosului. (**Miklós Bács**)

Dacă analizăm cartea din perspectiva nevoilor profunde ale ființei care scrie, apare evident că ea reprezintă rodul gândirii cuiva preocupat de intersectarea sistemului sau, mai corect spus, a sistemelor teatrale cu câmpuri epistemologice mult mai ample, de conjugarea fenomenului artistic cu unul de factură gnoseologică de o mai amplă deschidere. *Teatrul de la rit la psihodramă* înseamnă rezultatul concret al investigațiilor unui cercetător care înțelege mersul la teatru nu doar având rostul procurării a două-trei ore de bucurie, de plăcere, de experiență estetică, oricât de înalt ar fi nivelul axiologic la care s-ar situa toate aceste beneficii. Ci care, fără a se limita la scientism ori raționalism, e animat de dorința de a descoperi ceea ce se cheamă *filosofia teatrului*." (**Mircea Morariu**)

Filozofia teatrului pe care o dezvoltă Sorin Crișan într-o introducere „pour les connaisseurs" (*Teatrul ca paradox*), dificilă, dar nu confuză, este compensată de comentariile asupra *doctrinelor regizorale* ale secolului trecut. Scrie, strâns, despre Adolphe Appia [...], despre marii deschizători de drumuri pentru spectacolul de teatru care au fost Gordon Craig, Meyerhold, Stanislavski, Bertolt Brecht, Antonin Artaud, Jerzy Grotowski și Peter Brook ca și cum ar fi asistat la spectacolele lor. [...] Cartea lui Sorin Crișan [*Teatru, viață și vis*] este a unui filozof al teatrului cum sunt puțini la noi. Înarmat cu acest arsenal teoretic, el trebuie să se întoarcă în arena sălilor de spectacol pentru a confrunta teoria cu practica. Dar, la acest nivel, întoarcerea ni se pare imposibilă. (**Mircea Ghițulescu**)

[...] autorul ne apare din postura unui cărturar modern care știe cum, când și mai ales în ce fel să-și convingă partenerul de justețea și rigurozitatea judecăților exprimate. Volumul mărturisește frumusețea inversă a lumii, o frumusețe ce poate fi ratată din perspectiva obișnuitului dar care se autodivulgă în contextul unei reorientări semiotice. [...] *Jocul nebunilor* e o carte definitorie pentru categoriile filozofico-estetice marginale, acolo unde nebunul își proclamă suveranitatea. (**Marius Manta**)

[*Jocul nebunilor*] „Forță simbolică, putere taumaturgică și de metamorfozare. Acte teatrale autentice. Sacralitate. Personaje arhetipale și modele culturale. Un labirint cu fire întinse de teatrologie, estetică, semiotică și antropologie culturală, la capătul căruia încep să se ivească autodescoperirile cele mai secrete. O călătorie inițiatică, în fapt deghizată cu o ironie socratică de cea mai fină calitate, într-o serie de studii teoretice despre... spectacol și spectacole. (**Irina Ionescu**)

[în *Circul lumii la D.R. Popescu*] „Sorin Crișan e primul comentator care pune un punct pe i în ceea ce privește psihologia incertă a personajelor – care nu pot alcătui caractere –, ele devenind actanți într-un mecanism al *disimulării*. Dar, nu al disimulării particulare, care caută să ascundă o vină bine conștientizată – căci asta ar face din ele psihologii certificate –, ci al disimulării involuntare, în cadrul căreia *misterul*, niciodată eludat, îmbracă *deghizamente*. (**Jeana Morărescu**).

Unul dintre cei mai înzestrați tineri teatrologi români ai momentului, Sorin Crișan este autorul unor cărți semnificative în domeniu care caută să circumscrie, cu metode moderne și cu o viziune eliberată de prejudecăți și poncife, fenomenul teatral în toate dimensiunile sale definitorii. *Circul lumii la D. R. Popescu* (2002) e o exegeză exhaustivă a dramaturgiei lui D. R. Popescu, cu o adecvată analiză a simbolisticii, a temelor și motivelor, dar și cu decodificarea precisă a statutului și reliefului ontic al personajelor, cu permanentă oscilare între palierul fenomenal și cel mitic, arhetipal. (**Iulian Boldea**)

Grigorie M. CROITORU (n. 1 februarie 1939, satul Preotești, comuna Gorunești, județul Vâlcea). Prozator, folclorist. Facultatea de Filologie a UBB. **Volume** de autor: *Bătut de vânturi și de ploi*, roman, 2009; *Copil Aflat* (*Basm pentru mici și mari... și ceva mai mult*), 2010; *Copil Aflat și Frumoasa Frumoaselor* (*Basm pentru mici și mari*), 2010; *Copil Aflat și Tărâmul Fericirii* (*Basm pentru mici și mari*), 2010; *Întâmplări șoptite în seri cu lună. Povestiri pentru copii,* 2011; *La judecata sfinților*, teatru, 2011; *Tovii*, proză scurtă, 2011; *Nemaipomenita poveste a lui Vlad și a surorii sale, Almada*, roman, 2012; *Prințesele răpite*, roman, 2012; *Floare de primăvară, iubirea,* 2013; *Privește doar înainte*, 2014. **Volume** colective (în colab. Cu Maria V. Croitoru): *Pe unde umblă doru – folclor literar din satul Aluniș*, 2004; *Nume de oameni, nume de animale, nume de locuri în satul Aluniș*, 2005; *Preotești – un sat pe cale de dispariție* (*Monografie sentimentală*), 2006; *Obiceiul de a chiui și chiuiturile din satul Aluniș*, 2007; *Culegere de texte pentru activitatea dirigintelui*, 2007; *Meșteșug și artă populară în satul Aluniș*, 2008; *Din folclorul copiilor și al tinerilor din satul Aluniș,* 2008; *Glosar de cuvinte regionale aparținând graiului vorbit în satul Aluniș*, 2009; *Din datinile, eresurile și practicile magice ale alunișenilor la începutul mileniului al treilea*, eseu, 2010; *Glosar de cuvinte regionale pe baza graiului vorbit în satul Aluniș*, ediția a II-a, revăzută și adăugată, 2011; *Glosar de cuvinte regionale aparținând graiului vorbit în satul Preotești și împrejurimi, 2012; Obiceiul de a colinda și colindele din satul Aluniș*, 2013. Membru ASER (Asociația de Științe Etnologice din România) (2008).

> *regretul imposibilei întoarceri la vârsta copilăriei îmi întărea convingerea că orice om, indiferent de vârstă*, *trebuie să fie și copil*, *măcar puțin*, *puțin de tot*

Grigorie Croitoru este un filolog ocrotit de muze. Natura, cultura, mediul social se îmbină armonios în activitatea sa de folclorist. Tradițiile seculare care împodobesc încă făptura spirituală a satelor noastre l-au fascinat din adolescență. Pasiunea sa nobilă și rară s-a întrupat în lucrări memorabile care reflectă limba, portul, tradițiile românești seculare din zona superioară a Someșului (**Traian Diaconescu**).

Soții Grigorie M. Croitoru și Maria V. Croitoru au tipărit cartea *Preotești – un sat pe cale de dispariție,* pe care o subintitulează *monografie sentimentală*... O lucrare temeinică, […] o lucrare scrisă, cu multă participare, de doi autori care, prin dăruire și pricepere, ne duc cu gândul la monografiștii din lumea satelor de altădată, impulsionați de școala de cercetare sociologică de la București (**Iordan Datcu**).

Romanul *Bătut de vânturi și de ploi* este romanul unei vieți *bătute de vânturi și de ploi,* dar– citim printre rânduri– și de bucurii și de satisfacții. […] Dincolo de voluptatea de a spune și de condeiul domesticit să-l asculte etalându-i talentul, suntem obligați să remarcăm, în primul rând, minuțiozitatea adnotației, rod al unei memorii prodigioase. […] O altă dominantă a cărții o constituie firescul relatării, firesc extras aproape fotografic, filmic, din fiecare amănunt mai mult sau mai puțin semnificativ, dar egal ca valoare în economia cantitativului și calitativului cărții. (**Ștefan Goanță**).

Cartea sa din 2009, romanul *Bătut de vânturi și de ploi*", este un bildungsroman care narează cu farmec și har narativ povestea devenirii unui self made man, cu tot ce presupune aceasta, de la formarea caracterului, la întemeierea și consolidarea familiei și la rostuirea unei frumoase cariere profesionale, care, iată, de ani buni este dublată de una literară, centrată pe interesul față de universul copilăriei, adolescenței și al primei tinereți (**Mircea Petean**).

Puțini scriitori pentru copii își iau cutezanța de a recrea, într-o epocă a retehnologizării, basme românești. O face cu succes Grigorie Croitoru în tripticul *Copil Aflat, Copil Aflat și Frumoasa Frumoaselor* și *Copil Aflat și tărâmul fericirii*, basme pentru cei mici și mari. […] Sursa de inspirație a autorului este tot lumea satului românesc, mai precis a satului copilăriei sale mirifice (**Tudor Nedelcea**).

Un alt truc pe care eu îl găsesc subtil în compoziția basmului *Copil Aflat* este tot de natură retorică, de data aceasta folosit chiar de eroul principal. În drumul lui către tărâmul unde pătimea captivă Frumoasa Frumoaselor, trece prin *Țara proștilor*. Sigur, oameni ca aceia sunt pretutindeni, însă e măgulitor să știm că undeva sunt totuși mai mulți. Ca să traverseze cu bine acel teritoriu îmbâcsit cu nerozie, Copil Aflat le dejoacă complexul asumându-și hiperbola acestuia. Ajuns în fața regelui proștilor, eroul inventează povești cu proști, prezentându-le ca întâmplări reale din ținutul său, cu speranța că în acest fel va reuși să-i facă să-și depășească complexul. […] Procedeul, evident, dă roadele scontate. După șirul de întâmplări cu proștii inventați de Copil Aflat, regele și supușii lui admit că, într-adevăr, în altă parte sunt mai mulți și mai convingători. Numesc acest truc *narațiunea salvatoare prin măgulirea indirectă a adversarului* (**Vianu Mureșan**).

Basmele lui Grigorie Croitoru sunt corect scrise, au ritm, mister și naivitate cât este permis, denunță prostia omenească atât cât „încape" (iar la noi încape) și merită să fie citite de copii, cât și de părinți, aceștia din urmă să o facă cu voce tare, dar domoală, calmă, așezați pe marginea patului în care le dorm odraslele, viitorii căutători ai Tărâmului fericirii veșnice niciodată aflat... ca într-un perpetuum mobile... (**Radu Țuculescu**).

Maria și Grigorie Croitoru

Expert în folcloristică, autor de volume fantaste în care imaginarul reprezintă un puternic filon de autenticitate, Grigorie M. Croitoru ne propune un volum alert, incitant, plin de un umor când dulce, când amar – „Tovii" – volum ce poate fi comparat cu un vicleim din care nu putem omite „coloana sonoră" a unor vremuri nu prea îndepărtate, dar, cu siguranță reținem sforile cu care erau mânuite marionetele (ideologice) ale unui teatru de păpuși din care autorul țese narațiuni cu tâlc […] „Tovii" este și roman și pamflet. A se vedea proza „Tovul limbric". Textul său oscilează între satira acidă și meditația gravă. De aici se naște o stare de spirit care îl individualizează pe autor într-un cor de glasuri. Sentimentul unei triste irepresive cutreieră acest ținut pustiit de amintiri, reamintindu-ne că trecutul nu înseamnă uitare. (**Traian T. Coșovei**)

CSÁVOSSY György (20 iunie 1925, Timișoara). Poet. Institutul Agronomic din Cluj (1949). Doctor în științe agricole, Universitatea Iași (1993). **Volume**: *Fütyörészve* (Fluierând), versuri, 1962; *Biztató* (Îndemnător), versuri, 1966; *Erdélyi Requiem* (Requiem Ardelenesc), versuri, 1995 etc.

CSEKE Péter (n. 30 ianuarie 1945, Recsenyéd/Rareș, Harghita). Istoric literar eseist,. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1968). Doctor în științe filologice (1995). Debut absolut în revista „Korunk", anul 1963, poezie. **Volume:** *Víznyugattól vízkeletig* (De la apusul soarelor la izvoare), reportaje sociografice, 1976; *Emberarcok* (Reportaje cu Beke György și Marosi Barna), 1976; *Látóhegyi töprengések* (Meditații pe vârf de munte), reportaje sociografice, 1979; *Hazatérő szavak* (Cuvinte întorcându-se la vatră), publicistică, 1985; *Erdélyi Fiatalok – dokumentumok, viták* (*1930–1940*). (Documentele revistei „Erdélyi Fiatalok", cu studiu monografic și adnote) 1986–1990; *Nem lehet* (Documentele vieții minoritare din perioada interbelică, cu studiu monografic), 1989; *Könyv és kenyér* (Carte și pâine), reportaje sociografice, 1991; *Hazatérő szavak* (Reportaje sociografice), 1993; *Korfordulós újesztendő* (Reportaje sociografice din anul 1990), 1994; *Lehet – nem lehet?* (Condiția vieții minoritare: 1937–1987), 1995; *Vigyázó torony* (Turn de veghe), interviuri cu Debreczeni László, 1995; *Metaforától az élet felé* (De la metaforă spre viață), studii, 1997; *Horváth István és az erdélyi népi irodalmi irányzat* (Monografie despre poetul Horváth István). Teză de doctorat, 2000; *Láthatatlan emlékművek* (Monumente invizibile), studii și eseuri literare, 2000; *Tényirodalom – szociográfia* (Jurnalism de investigație), 2001; *Tizenegyek* (*1923–2003*). (Prima generație a scriitorilor maghiari din România), 2003; *Paradigmaváltó erdélyi törekvések* (Schimbări de paradigme în Transilvania în perioada interbelică), studii, 2003; *Időrobbanás* (Explodarea timpului), studii și eseuri, 2003; *László Dezső emlékezete 1904–2004.* (In memoriam László Dezső, publicist și redactor), 2004; *Jöjjön el a mi időnk* (Vremea noastră), studii și eseuri, 2005; *Legyen eszünk, ha már volt*. Feljegyzések Európán innen, Erdélyen túl (Peregrinări prin Europa, 1990–2005). Eseuri, 2006; *A magyar szociográfia erdélyi műhelyei* (Atelierele sociografiei din Transilvania), 2008; *Álom egy kolozsvári Solvejg-házról* (Visul unei case „Solvejg" din Cluj). Studii și eseuri, 2010; *Fájó sebekből termő ágak*. Világtávlatban gondolkodó Erdélyi Fiatalok (Orizontul spiritual al unei generații de intelectuali maghiari din România), 2010; *Védjegyek.* Íróportrék – ellenfényben (Personalități marcante. Portrete scriitoricești), 2011; *Csíksomlyói Székely Népfőiskola* (cu Burus János), 2012, http://mek.oszk.hu/10500/10555/. Premii USR: 1996, 1998; premiul PRO LITERATURA al Asociației Creatorilor Maghiari, Budapesta, 2003; premiul „Szabó Zoltán" al Uniunii Scriitorilor Maghiari, Budapesta, 2004. A colaborat la periodicele: „Korunk", „Utunk"/"Helikon", „A Hét", „Kortárs", „Magyar Napló", „Forrás", „Hitel", „Tiszatáj" etc.

Gazetarul și redactorul Dsida Jenő a lucrat în perioada dintre 1930 și 1935 concomitent la trei reviste: a fost colaborator intern la Pásztortűz *și* Keleti Újság*, respectiv reporter/corespondent la Cluj al ziarului orădean* Erdélyi Lapok*. Atât pentru a-și câștiga existența* (*era și atunci perioadă de criză economică*)*, cât și din cauza sentimentului vocației. A realizat toate acestea în ciuda bolii grave de inimă de care suferea din naștere. Dacă citim* (*sau recitim*) *după douăzeci de ani de la apariție volumul de articole, nuvele și scrisori apărut sub îngrijirea lui Marosi Ildikó, ne dăm imediat seama că Dsida Jenő ne-a lăsat ca moștenire o tradiție aparte a jurnalismului de calitate, a modului exigent de redactare a unui ziar. Acestea sunt însă numai a parte a moștenirii lăsate. Din scrierile menționate nu emană nici astăzi rutina jurnalistică. Limbajul lor este atât de plastic, precum cel al poeziei. Indiferent de tema aleasă, încercă să depășească lipsa de perspective a provincialismului. Dintre scriitori, poate doar Kosztolányi Dezső a fost singurul care a reușit să producă texte jurnalistice de un asemenea nivel.* (*Scriitori maghiari în presa interbelică din România*, 2013)

Cu Kántor Lajos

Au scris despre cărțile sale: Beke György, Gáll Ernő, Dávid Gyula, Gavril Scridon, Pomogáts Béla, Kántor Lajos, Lászlóffy Aladár, Széles Klára, Csapody Miklós, Tibori Szabó Zoltán, Bertha Zoltán etc.

În monografia literară întitulată *Horváth István és az erdélyi népi irodalmi irányzat* (Horváth István și curentul literar cu caracter popular din Transilvania, 2000), Cseke Péter trece în revistă opera cunoscutului poet din Transilvania. Studiile sale au fost bazate întotdeauna pe o vastă și minuțioasă cercetare a surselor, pe o documentare pe scară largă în domeniul istoriei culturii, care a permis schițarea fenomenelor și proceselor legate de istoria mentalităților. Căderea regimului comunist din România anului 1989 a avut un efect benefic asupra evoluției sale creatoare. A putut să își exprime opiniile fără orice cenzură și autocenzură, bucurându-se din plin de libertatea gândirii fără limite autoimpuse. (**Pomogáts Béla**, *Magyar irodalom Erdélyben* [Literatură maghiară în Transilvania]*,* 2010)

Pe lângă sintetizarea cunoștințelor despre sociografie, cartea lui Cseke Péter [*A magyar szociográfia erdélyi műhelyei* (Atelierele sociografiei din Transilvania)] îndeamnă la interpretarea într-un context mai larg a modurilor de abordare scriitoricești și științifice, a narativelor și discursurilor literare și științifice. (**Keszeg Vilmos** *Tényfeltárás kisebbségben* [Investigație în minoritate]*,* 2009)

Omul de litere din Transilvania este în mod tradițional un întreprinzător al spiritului. În calitate de ziarist, redactor și profesor universitar, lucrând în cele mai vaste domenii ale științei, culturii și învățământului, Cseke Péter cercetează de decenii tendințele esențiale ale istoriei spiritualității și culturii transilvănene, precum și condițiile, șansele și posibilitățile de a profita de învățămintele de actualitate oferite de istorie. (**Bertha Zoltán** *Sorsirodalom – társadalomrajz* [Literatura destinului – oglinda societății], 2012)

Cs. GYÍMESI Éva (n. 11 septembrie 1945, Cluj – 23 mai 2011, Cluj). Lingvistă, eseistă, critic literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1968). Doctor în filologie. **Volume**: *Mindennapi nyelvünk* (Limba noastră cea de toate zilele), 1975; *Találkozás az egyszerivel* (Întâlnire cu singularul), 1978; *Teremtett világ* (Lumea creată), 1983; *Álom és értelem* (Vis și rațiune), 1990; *Gyöngy és homok* (Perlă și nisip), 1992; *Honvágy a hazában* (Dor în patrie), 1993; *Colloquium Transsylvanicum*, articole, studii, 1998; *Kritikai mozaik* (Mozaicuri critice), studii, critică, 1999

Constantin CUBLEȘAN (n. 16 mai 1939, Cluj). Prozator, dramaturg, poet, critic și istoric literar. Facultatea de Filologie Cluj (1959). Debut absolut în 1956, cu poezii, în ziarul *Făclia*. Premiul de proză al Uniunii Scriitorilor în 1974. **Volume**: *Nepăsătoarele stele,* povestiri SF, 1968; *Miniaturi critice*, 1968; *Clopotele de apă,* nuvele, 1970; *Aproape de curcubeu,* povestiri, 1972; *Licheni,* roman, 1974; *Un gotic târziu,* roman, 1975; *Umbra ulmilor tineri,* nuvele și povestiri, 1977; *Teatrul – istorie și actualitate,* critică literară, 1978; *Iarba cerului, roman* S.F., 1979; *Paradoxala întoarcere,* S.F., 1978; *Viața și încă o zi,* nuvele, 1980; *Pensiunea Margareta,* povestiri, 1982; *Opera literară a lui Delavrancea*, 1982; *Teatrul – între civic și etic*, 1983; *Iepurilă, varză dulce,* 5 vol., 1984-1985; 2002; *Un anotimp pentru fiecare*, 2 vol., roman, 1985, 1986; *Orașul de cretă colorată,* povestiri pentru copii, 1986; *Teme provinciale,* teatru, 1987; *Baladă neterminată,* roman, 1988; *La foc de tabără,* povestiri pentru copii, 1989; *Sincere felicitări,* proză scurtă, 1991; *Suflete mecanice,* povestiri, 1992; *Apropierea iernii*, versuri, 1993; *Galaxia termitelor,* roman S.F., 1993; *Opera literară a lui Ion Lăncrănjan*, 1993; *Teatrul Național Cluj-Napoca,* monografie; în colab. cu Iustin Ceuca, 1994. *Eminescu în conștiința critică*, 1994; *Ioan Slavici interpretat de...,* 1994; *Vârsta amintirilor,* poeme, 1995; *Lumina din prăpastie*, versuri, 1996; *Eminescu în perspectivă critică*, 1997; *În oglinzile timpului,* poezii, 1997; *Alfabetul glumeț,* versuri, 1997; *Meridiane lirice*, versuri, 1998; *Băieții cuminți*, versuri, 1998; *Luceafărul și alte comentarii eminesciene,* 1998*; Opera literară a lui Pavel Dan,* 1999*; Eminescu în orizontul criticii,* 2000*; Romancierul Rebreanu,* 2001; *Eminescu în oglinzile criticii*, 2001; *Absent din Agora,* versuri, 2001*; Antologia basmului cult,* 2002*; Eminescu în reprezentări critice,* 2003*; Nicolae Filimon,* micromonografie, 2003*; Clasici și moderni*, 2003; *Litanii profane,* versuri, 2004; *Romulus Cojocaru, poetul*, 2004; *Trilogii de buzunar,* teatru, 2004; *De la tradiție la postmodernism,* 2005; *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga* (coord.), 2005; *Eminescu în privirile criticii* (2005); *Efigii pe Nisipul vremii* (2005); *Eminescu. Ciclul schillerian* (2006); *Mihail Sebastian. Teatrul Dicționar de personaje* (2007) (Coord.); *Serile cu Bartolomeu* (2007); *Din Mansarda lui Cioran* (2007); *Pavel Dan – Prozatorul Câmpiei Transilvane* (2007); *Pasiunea lecturii* (2008); *Domnița nebănuitelor trepte*, teatru (2008); *Eminescu în comentarii critice* (2008); *Bădia...,* în colab. cu Ion Mărgineanu(2008); *Conferințe literare* (2009); *Lucian Blaga – Dramaturgul* (2010); *Omul în colivie*, proză, 2010; *În jurul începuturilor romanului românesc*, 2010; *Eminescologi clujeni,* 2011; *Ioan Slavici – Portret în oglinda timpului,* 2010; *Lucian Blaga – Zece ipostaze teatrale,* 2011; *Escale în croazieră – Constantin Virgil Gheorghiu,* 2011; *Mersul prin cușcă,* 2012; *Curente, mișcări, grupări literare și artistice în sec. XX*, 2012; *Dicționarul personajelor din teatrul lui I.L. Caragiale*. Colectiv coordonat de Constantin Cubleșan. Cuvânt înainte de Constantin Cubleșan, 2012; *Nuvelistul Rebreanu*, 2012; *Lecturi confortabile*, 2012; *Liviu Rebreanu. Zece ipostaze ale romanului*, 2013; *Lectura – profesiune și delectare*, 2013; *Urmuz în conștiința criticii*, 2014. Coautor la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005. Mai multe piese de teatru ale sale au fost jucate la Cluj, Arad, Satu Mare, Târgu Mureș. Tradus în maghiară, cehă, poloneză, suedeză, germană, franceză. Medalia jubiliară *Mihai Eminescu*, 2000; *Meritul cultural* în grad de ofițer, 2004.

Constantin Cubleșan, Ion Mureșan, Petru Poantă, Gh. Glodeanu

Au scris: Constantin Călin, Al. Căprariu, Petru Popescu, Ion Vlad, Valentin Tașcu, Dumitru Micu, Liviu Leonte, Mircea Iorgulescu, Mircea Vaida, Romul Munteanu, Mircea Popa, Petru Poantă, Gheorghe Grigurcu, Alex. Ștefănescu, Teodor Vârgolici, Titu Popescu, Vasile Fanache, Diana Câmpan, Irina Petraș, Mircea Opriță, Cornel Robu

Scriitorul se remarcă, în scrierile sale de science-fiction (mai ales în romane), prin strictul control al debitului imaginativ, subordonat funcțional finalității alegorice a acestor romane, precum și prin miza pusă cu precădere pe efectul etic al demersului estetic, prin opțiunea pentru un mesaj „uma-

nist" și „de actualitate" căruia imaginarul sf îi servește mai întâi ca pretext și ca vehicul, înainte de a fi gustat „în sine", propriu-zis estetic. „De multe ori" – declara în acest sens scriitorul, răspunzând la întrebările unei recente anchete literare – „literatura S.F. urmează procedeul simbolistic al fabulei. Încercați să schimbați termenii unor scrieri S.F. și veți avea surpriza să constatați că, în fapt, autorul abordează probleme de strictă actualitate, în ciuda plasării acțiunii într-un viitor foarte îndepărtat. Este o figură de stil poate, sau un subterfugiu; este o modalitate de a eschiva susceptibilități ale actualității sau de a ridica la alte valențe simbolice semnificații ale modului existențial contemporan, care altfel ar putea rămâne oarecum obscure. (**Cornel Robu**)

Prozator, poet, critic și istoric literar, Constantin Cubleșan are toate șansele să fie reținut/recunoscut mai ales drept cel-care-a-citit, ani în șir, în locul nostru/pentru noi, cu răbdare și răspundere grav și discret asumată, tot ce s-a scris despre Eminescu. Cartea/cărțile lui despre receptarea critică a moștenirii eminesciene au, în plus, răbdare. Ele așteaptă, înțelepte și cu siguranța pe care ți-o dă lucrul temeinic făcut, atenuarea umorilor negre zilei. Când, în fine, ne vom întoarce spre ele, nu vom putea decât să recunoaștem că, dincolo de scandalul de suprafață stârnit periodic, pripit și, firește, interesat, în jurul lui Eminescu (și nu doar al lui!), au existat mereu re-cititori atenți și sobri, care au cântărit fiecare rând din zestrea culturală cu instrumente adecvate capabile să țină balanța în echilibrul ei firesc. Re-cititori pe care Cititorul-de-serviciu i-a consemnat în cronica sa, ca să nu se uite făcutele. (**Irina Petraș**)

Cubleșanii

Ca ardelenii de viță veche, a crescut și s-a educat într-o exigentă morală a datoriei. Conjuncturile i-au fost într-adevăr favorabile, însă scriitorul este produsul propriului talent și al unei energii debordante, mai puțin obișnuite. Are regimul de existență al unei naturi fericite aflată într-o stare de fecunditate permanentă. Însăși disponibilitatea pentru mai multe tipuri de limbaje e consecința unei asemenea naturi explosive și mereu imprevizibile. Urmărind opera în desfășurarea ei, nu se pot constata alternanțe premeditate ale genurilor. Emergența diversității e naturală și activă pe întregul parcurs al creației.[…] Constantin Cubleșan este prin excelență un povestitor cu o fluență luminoasă și tranzitivă a scriiturii. Chiar și comentariile de istorie și critică au o mobilitate epică, accentul căzînd pe reprezentarea concretă și în desfășurare a faptelor literare, iar nu pe speculația sensurilor abstracte. Indiferent de genul în care se produce, scrie cu aceeași degajare, lipsit de complexul subtilității. Limbajul său e mai curînd eficient decît expresiv și concentrat asupra producerii unui mesaj transparent. El întreține cu textul o relație de o intimitate bonomă și domestică, refuzîndu-i acestuia marile reverii abisale. Omul însuși este o natură preponderent solară, dar adaptat unui regim termic domol, fără excese. Are umor și un farmec natural care dă culoare prezenței sale în societate. Civilizat în relația cu ceilalți, e o persoană autentic dialogală și cu o consistentă cultură a prieteniei și a toleranței. (**Petru Poantă**)

Mare consumator de literatură, la care reflectă critic prin intermediul unor rubrici specializate din revuistica noastră, Constantin Cubleșan este, totuși, în primul rând, un prozator. Nu este vorba, desigur, de a remarca aici o latură a talentului său în detrimentul alteia, ci mai curând de a intui ce anume așează scriitorul însuși în miezul efortului său creator. Nu demersul recuperator de valori din câmpul – teoretic inepuizabil – al unei întregi istorii literare îl particularizează pe autorul clujean printre contemporanii săi, deși contribuțiile sale nu sunt lipsite de interes […] Este firesc ca proza să-l intereseze prioritar pe acela care, captivat de spectacolul realității, aspiră să o înțeleagă și să o capteze în cât mai multe dintre dimensiunile sale. E foarte posibil, prin urmare, ca peste ani numele lui Constantin Cubleșan să figureze în sintezele tratând despre actualul moment literar la capitolul scriitorilor aspirând la integralitate. Căci nici măcar în interiorul prozei literare scriitorul nu e omul unei formule unice. Autor de roman și proză scurtă realistă, el a publicat în decursul anilor și destule proze științifico-fantastice. (**Ovidiu Pecican**)

Cu Elena Abrudan

Iulia CUBLEȘAN (n. 25 februarie 1946). Prozatoare. Absolventă a Facultății de Filologie a UBB. Profesoară de limba și literatura română. Colaborări cu articole, recenzii, comentarii literare la *Steaua, Tribuna, Cetatea culturala, Excelsior.* Colaborare la volumul colectiv: *Meridian Blaga* (2000), coordonat de Irina Petraș. Prezentă în *Antologia prozei scurte transilvane actuale* (2010, Coord.: Ovidiu Pecican), cu nuvela: *File pentru o cronică*. Participare la Simpozionul internațional „Lucian Blaga", Chișinău – Moldova, 2000, cu comunicarea *Meșterul Manole de Lucian Blaga.* **Volume**: *Exorcizând pustiul, 2006; Frosa și lumea ei*, 2007; *Inelul domniței Catrina*, 2008; *La granița morții*, roman, 2010; *Umbre și lumini dintr-un veac apus*, povestiri istorice, 2012.

Romanul Iuliei Cublesan (*Inelul Domniței Catrina*) e o reușită a genului istoric și probabil că în alte condiții (istorice, editoriale) ar fi putut ajunge un bestseller (**Raluca Dună**)

Romanul Iuliei Cublesan (*Inelul Domniței Catrina*) este o realizare demnă de interes în sine, dar și pentru că relansează o specie de succes, pe care ar fi nedrept s-o minimalizăm (**Horia Gârbea**)

Un volum (*Exorcizând pustiul*) care dă seama de prezența și propensiunea unei stări poetice certe (**Mircea Popa**)

[Volumul de poeme *Exorcizând pustiul*] exprimă pregnant o conștiință ale cărei frământări ne pun în față Oglinda (acesta e și titlul unei poezii), o oglindă lucidă care ne dezvăluie alarmante înstrăinări (**Doina Modola**)

Frosa și lumea ei este mărturia unui iubiri pentru neamul pisicesc cu precedente sonore în arta scriitoricească (de la *Motanul încălțat* al lui Charles Perrault și *Motanul Murr* al lui E.T.A. Hoffman până la pisicile misterioase ale lui P.H. Lovecraft și Behemoth-ul din *Maestrul și Margareta*). Având aerul unei fabule deghizate în poveste – sau invers – romanul nu rămâne o simplă pledoarie pentru normalitatea unei prietenii istorice între om și animalul de companie, nici numai un manifest ecologist implicit, ci și o narațiune eliberatoare de griji, senină și caldă, în care feminitatea devine apanajul unei scrieri clare, al unei normalități benefice (**Ovidiu Pecican**)

Lucia Sav, Iulia Cublesan, Irina Petraș, Angela Roman-Popescu, Adrian Popescu, Petru Poantă

Cartea Iuliei Cublesan e, fără îndoială, o poveste „întru proslăvirea pisicilor", cum singură mărturisește, cu umor, autoarea. Însă cel înțelept va înțelege degrabă, citind printre rânduri, că și despre oameni e vorba, cu năravuri, amăgiri, stări și lucrări, cu vecinătăți calme ori din nimic aprinse, pe un fundal de blândă domesticitate, cu armonii un pic retro și cu ritmuri largi, în răspăr cu lumea grăbită a începutului de mileniu. Într-un cuvânt, o carte plăcută și... aromitoare. (**Irina Petraș**)

Victor CUBLEȘAN (n. 19 aprilie 1974, Cluj-Napoca). Critic literar. Facultatea de Litere a UBB Cluj. (1996). Masterat în literatură română modernă, 1997. Doctor în Filologie. Debut absolut cu proză în *Magazin*, 1989. Cronicar literar la *Apostrof* și *Steaua*. A îngrijit ediția Pavel Dan, *Urcan bătrânul*, 2002. Coautor la *Dicționarul personajelor din Teatrul lui I.L. Caragiale*, 2002 (coord. C. Cublesan). **Volume**: *Petru Dumitriu, romancier,* 2009.

Victor Cublesan s-a dedicat deocamdată criticii foiletonistice, stăruind într-un impresionism sobru căruia nu-i lipsește însă rigoarea analitică. Sub aparența dezinvolturii, improvizează adeseori în abstracțiuni, având, în schimb, perspicacitate în comentariul aplicat. În judecata de valoare, restaurează prioritatea criteriului estetic, conferind cronicii literare aerul „discret" și elegant al anilor '70. (**Petru Poantă**)

Observații și analize de finețe pun în valoare talentul criticului, capabil de judecăți clare, limpezi, necesare. Surpriza lămuritoare este că autorul se interesează și de biografia lui Petru Dumitriu, că adună numeroase mărturii privind existența omului. Victor Cublesan este departe de a ignora imaginile ființei terestre, existența personală, evidentă sau secretă, chiar dacă nu insistă asupra portretului, real sau virtual. Analiza primului volum al lui Petru Dumitriu nu ignoră o iubire din tinerețe a scriitorului, chiar dacă nu insistă asupra relației dintre acea Euridice germană și prozele din mult citatul volum de debut. Ba, mai mult, autorul transcrie anecdote care au în centrul lor viața literară din anii cincizeci, confruntările, rivalitățile, micile scandaluri. Ele sunt importante pentru a pune în valoare climatul epocii. Mistificările și demistificările, superlativele și negațiile vehemente de care au avut parte Petru Dumitriu și opera sa încep chiar de la sumara contextualizare. Meritul lui Victor Cublesan este că încearcă să fixeze atmosfera epocii, imaginile maeștrilor, ale politicienilor, ale liderilor. (**Cornel Ungureanu**)

Neavînd pretenția de a scrie o monografie și nici de a inventaria opera lui Petru Dumitriu, Victor Cubleșan propune o lectură integratoare, care unește scriitorul *Cronicii de familie* cu autorul *Drumului fără pulbere*, politrucul cu exilatul, convertitul religios cu vechiul comunist. Riscul pierderii în identități aparent ireconciliabile este anulat prin identificarea punctelor în care se articulează originalitatea acestui autor. Texte curat proletcultiste, precum *Drum fără pulbere*, de care criticii anteriori s-au apropiat cu reținere (chiar repulsie), sînt puse în dialog, la nivel de personaje, de scheme narative sau decoruri predilecte, cu textele indubitabil valoroase. E evidentă încercarea de a săpa cu răbdare în textele mediocre în căutarea unor sclipiri care să amintească de marele talent al prozatorului. În același timp, exercițiul este făcut și în sens invers: în capodopera *Cronică de familie* sînt identificate pasaje care-l trădează pe autorul *Drumului fără pulbere*. (**Daniela Petroșel**)

Victor Cubleșan
Ștefan Manasia
Ion Mureșan
Alexandru Vlad
Ion Pop

Melania CUC (22 iunie 1946, Archiud/Bistrița-Năsăud). Poet, prozator și eseist. Literatura Română și Universală din cadrul Universității Ioan Dalles, București (1975); Atestat în Management Editorial (1990). Debut absolut în revista *Luceafărul*, cu poemul *Plopii în Ardeal,* 1973. **Volume**: *Peisaj lăuntric*, poeme, 1985; *Dincolo de jertfa și iubire*, poeme, 1991; *Impozit pe dragoste,* roman, 1999; *Galaxii paralele*, eseuri, 2000; *Destin,* proza biografică, 2000; *Tablete contra disperării*, eseuri, 2002; *Cinând cu Dracula*, roman, 2003; *Biografia unui miracol*, proza, 2003; *www.rebel 2004.ro*, eseuri, 2004; *Șotron*, eseuri, 2005; *Fructul oprit*, roman, 2006; *Iisus din podul bisericii*, proza, 2006; *Fără nume, tablete–șotron*; *Femeie în fața lui Dumnezeu*, roman, 2007; *Graal*, roman, 2007; *Miercurea din cenușa*, roman, 2008; *Dantela de Babilon*, roman, 2009; *Autoportret*, poeme, 2010; *Lebăda pe asfalt*, poeme, 2010; *Vânătoare cu șoim*, 2010; *Jurnalul de la Lăpușna*, proză, 2010; *Vara leoaicei*, roman, 2011; *Mersul pe apă*, poeme, 2013. A colaborat la periodicele: *Luceafărul, România Literară, Familia, Convorbiri Literare, Tribuna, Mișcarea literară, Informația Bucureștiului, Flacăra, Boema, Vatra Veche, Asymetria*/Paris, *Agero Stuttgart, Miorita*/SUA etc.

„Lehuza avea urechi mici și ascuțite, ochii, apropiați unu-n altul și adulmeca aerul. Se atinse, așa ca în treacăt, de bărbatul în care sângele se porni pe dată să fiarbă. El îi prinse coada, apoi șoldurile rotunde, greabănul, gâtul cambrat ca la femeia frumoasă. Dezmierdă în neștire fiara, fără să aleagă, până ajunse cu sfârcul degetelor la pântecele în care se plăsmuise minunea vieții. Ai fi putut jura că ea, lupoaica aia vicleană, îl juca pe Mutu pe degete. Femela avea pleoapele grele, mârâia moale, se topea sub înfrigurarea aceea nemaiîntâlnită și care unea cu blestem de moarte două specii evident, sublunare. Și lucrurile ar fi scăpat de sub control sigur dacă Mutu nu și-ar fi amintit la timp că el era acolo Stăpânul. O dovedi, lovind-o pe femela superbă peste gura, din care limba-i scăpă gata retezată și picurând bale amestecate în sânge, pe omătul reavăn. Mutu nu se opri, o snopi, o umili sub ochii haitelor străine și defel indiferente la ce avea să se întâmple cu rostul lor de acolo înainte. Masculii în putere își ridicară perii suri în coamă, scoteau colții la omul laș și cu care nu mai voiau să facă pace, să meargă mai departe prin veacuri de pustietate." (fragment din romanul *Femeie în fața lui Dumnezeu*)

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Georgescu, Aureliu Goci, Dan C. Mihăilescu, Constantin Cubleșan, Adrian Popescu, Corneliu Leu, Nicolae Scurtu, Gheorghe Grigurcu, Grigore Mărășanu, Alex Ștefănescu, Nicolae Băciuț, Corneliu Leu.

Calitatea cărților Melaniei Cuc o dă talentul, care este excepțional, apoi, Melania Cuc este un om deprins cu scrisul, un autor care scrie din durerea de a nu putea ține în el ceea ce simte. Ea scrie cu toate degetele, cu toată ființa-i, și cum spuneam, cu un talent cu totul ieșit din comun. Același talent pe care, pe vremuri, i-l descoperisem la Redacția revistei *Luceafărul*, și pe care toți i-l admiram, îi așteptam lucrările literare cu interes sincer. (**Nicolae Georgescu**)

O scriitoare foarte sigură pe condei, cu antene perceptive deschise nu numai spre lumea din jur, ci și spre straturile de adâncime ale conștiinței și spre conexiunile naturiste și cosmice ale ființei, scriitoare oscilantă la începuturi între poezie și proză, dar performantă în ambele modalități scripturale; poetă cu rezoluția unei individualități cristalizată în zona unei

umanități delicate, grațioase – dar prozatoare puternică, din categoria incredibilă a luptătoarelor și autoare așa cum însești Vitoria Lipan ar scrie romanul „Baltagul". (**Aureliu Goci**)

Nu știu de unde vin asemenea versuri, probabil dintr-o experiență suprarealistă bine asimilată și dintr-un mod de-a face poezia, care nu este repetativ și se suprapune peste această surpriză literară. Eu cred în acest talent pentru ca textele Melaniei Cuc aduc noutatea, suntem în preajma unor alte surprize literare sigur. (**Adrian Popescu**)

Ce e frapant la Melania Cuc, de la bun început, e modernitatea scriiturii. Cred că avem de a face cu o capacitate creativă care iese din tipare, în registre ale spontaneității și strunirii verbelor, oricât de larg ar fi fost orizontul rostirii. Dacă versurile sale se lasă ademenite de tentații criptice, narațiunile sale au desfășurări bine structurate, în scenarii riguroase, de destule ori în derulare cinematografică. Melania Cuc știe să împace articolul de presă cu poezia, proza, eseurile și pictura sa, fie că e vorba de volute postmoderniste, fie că e vorba de fidelitatea față de izvoadele iconografice. (**Nicolae Băciuț**)

Eugen-Sandu CUCERZAN (n. 24 octombrie 1940, Târnăveni, județul Mureș). Eseist, istoric al filosofiei, istoric literar. Licențiat în Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj, 1963. Doctor în filosofie, 1978. *Profesor de Filosofie* la U.S.A.M.V. Cluj-Napoca și, ca asociat, profesor de *Istoria terminologiei filosofice românești* și *Filosofia limbajului* la U.B.B. Cluj-Napoca. Debut absolut: *Omul, ideal și realitate* (eseu), revista *Ramuri*, 1967. **Volume:** *Amprente*, 1991; *Soldatul de la Marathon*, 1992; *Legea respingerii universale*, 1997; *Elemente de logică*, 1997; *Raportul național-social în gândirea revoluționarilor români de la 1848-1849 din Transilvania*, 2000; *Biserică și națiune*, 2000; *Atomii și vidul*, 2000; *Mihai Eminescu, poet și gânditor*, 2002; *Perspective filosofice românești*, 2002; *Repere în sociologia rurală* (în colab.), 2002**;** *Familia ființei. Soluții terminologice*, 2002; *Flacăra de veghe*, 2005; *Revanșa de la Charybda*, 2010; *Întâlnire în fa diez-minor*, 2011; *Filosofia ca sistem. Eseuri*, 2011.

Formulând întrebări, meditând cu gravitate asupra unei problematici extrem de diverse, Eugen S. Cucerzan ne dăruiește o carte [*Amprente,* 1991] în care formularea lapidară, adeseori memorabilă, a cugetărilor sale ne descoperă un spirit modern, sedus de miracolul adevărurilor simple și definitive ale înțelepciunii populare. (**I.C. Filipaș**).

Împătimit întru Eminescu și Blaga, filosof subtil al culturii, Eugen S. Cucerzan refuză postura de moralist și tonul didactic; se spăimântă, se minunează tandru, se desfată fascinat în fața neantului, timpului – spațiu, verticalei creatoare a omului. Construcțiile lui mici, livrești deseori, sunt adevărate suspine existențiale. (**Ion Arcaș**).

În spatele acestor cicluri [*Amprente*, *Soldatul de la Marathon*, *Legea respingerii universale*, *Atomii și vidul*] descoperim o natură predispusă la lirism și conceptual, căci, în ultimă instanță, orice structură filosofică este și o structură lirică, deoarece filosoful trebuie să recurgă la metaforă pentru a îmblânzi termenii antinomici. Din asemenea alăturări de termeni de opoziție se naște în cele din urmă tensiunea care face farmecul aforismului, ca din arcul întins din care zboară săgeata. Ceea ce e de remarcat la autorul de față este tentația literaturizării, prin propensiunea accentuată spre epic, producându-se la capătul unor istorioare (nuclee epice) cu caracter moral, din care se scoate o învățătură. Eugen S. Cucerzan își dovedește astfel filonul originar de tip ardelenesc, eminamente etic, prin care aforistica sa își găsește pilonii de susținere necesari. (**Mircea Popa**).

Cel mai substanțial capitol al cărții (Eugen S. Cucerzan, *Mihai Eminescu, poet și gânditor*, 2002) îl constituie [...] demersurile de tip filosofic, domeniu în care el aduce și unele contribuții documentare [...], dar, mai ales, o serie de interpretări privind modul în care Eminescu jonglează cu câteva concepte filosofice esențiale (cuvântul, ființa, neantul, devenirea, timpul, infinitul, destinul, general-umanul etc.), categorii filosofice des utilizate de poetul, dar și de filosoful Eminescu. Pentru a le releva toate sensurile, autorul întreprinde o analiză textologică dintre cele mai amănunțite, vânând toate contextele în care acestea pot dobândi noi semnificații sau noi nuanțări de sens. Incursiunile acestea au darul de a ni-l apropia și mai mult pe filosoful Eminescu, îmbogățindu-ne cunoștințele cu elemente cărora nu le-am dat importanță până acum, dar care se dovedesc extrem de importante în procesul fixării unei terminologii filosofice de specialitate și, în același timp, reușesc să ne restituie imaginea unui remarcabil gânditor cunoscător al tainelor disciplinei. (**Mircea Popa**).

Familia Ființei. Soluții terminologice [...] probabil întâia încercare de acest fel în literatura filosofică românească de azi, oricum o lucrare admirabilă, temeinică. [...]. Importante sunt [...], în opinia mea, din volumul lui Cucerzan [*Mihai Eminescu, poet și gânditor*], secțiunile referitoare la filosofia lui Eminescu, în particular acelea în care, conspectând gândirea poetului, autorul inferează asupra unei filosofii – <>- a Ființei. [...] <<*Mihai Eminescu, poet și gânditor*>>de Eugen S. Cucerzan este nu doar o deschidere spornică în eminescologia contemporană, dar – prin reluarea, în *Familia Ființei*, a unei substanțiale părți din ideistica acestei remarcabile cărți – o intrare, consistentă, tare, a unui tânăr gânditor în filosofia românească a veacului. (**A.I. Brumaru**).

Fără îndoială, contribuțiile documentare pe care Eugen S. Cucerzan le aduce, își au prin importanța lor incontestabilă, tocmai prin exactitatea informației și prin fixarea acestora în zona de interes biografic, lacunară încă în destule momente. Pe de altă parte, discuțiile pe care le dezvoltă în sfera gândirii filosofice eminesciene, au un netăgăduit cuantum de personalitate, ordonându-și discursul pe câteva repere cheie, în fixarea cărora nuanțează, de asemenea, cu aplomb și exactitate analitică, detalii semnificative. (**Constantin Cubleșan**).

Miriam CUIBUS (n. 16 decembrie 1955, Cluj). Eseistă, actriță. Absolventă a Liceului de Coregrafie Cluj (1974) și licențiată în specializarea arta actorului a Universității de Arte Târgu-Mureș (1980). Doctor în domeniul *Teatru* cu teza *Bovarismul. Jocurile ficțiunii bovarice în literatură și teatru*, cu calificativul *Summa cum laudae*, 2010 (UBB Cluj și UAT Tg. Mureș). Actriță la Teatrul Național Timișoara (1980-1984), iar din 1984 până în prezent, la Teatrul Național Cluj. Profesor asociat la Facultatea de Teatru și Televiziune (UBB, Cluj). A publicat studii de specialitate în *Apostrof, Studia Dramatica*, *Symbolon*. Participă la numeroase ateliere de creație cu personalități marcante în domeniul teatral (Simon McBurnie, David Esrig, Andrei Șerban, Cătălina Buzoianu, Izumi Ashizava, Bronwyn Tweddle), la festivaluri și turnee (Austria, Iugoslavia, Ungaria, Italia, Franța, Macedonia, Egipt, Tunisia, Finlanda, Suedia, SUA, Anglia, Germania). Printre rolurile interpretate: Catarina, *Îmblânzirea scorpiei* de W. Shakespeare, regia Mihai Măniuțiu; Lady Arden, *Arden din Kent* de un anonim englez din sec. al XVI-lea, regia M. Măniuțiu; Charlotte Corday, *Marat-Sade* de Peter Weiss, regia V.I. Frunză; Vladimir, *Așteptându-l pe Godot* de S. Beckett, regia Gelu Badea; Ea*, Memo*, scenariu de Miriam Cuibus și Mona Marian după texte din avangarda literară românească, regia Mona Marian; Akaki Akakievici, *Mantaua* după N. Gogol și M. Bulgakov, scenariu și regia Mona Marian; Groparul și Actrița-regină, *Hamlet* de W. Shakespeare, regia Vlad Mugur; Eleanor, *Rock'n'roll* de Tom Stoppard, regia Andrei Șerban și Daniela Dima; Sylvia, *Ultimul mesaj al cosmonautului către femeia pe care a iubit-o cândva în fosta Uniune Sovietică* de David Greig, regia Radu Afrim; Titania, *Visul unei nopți de vară* de William Shakespeare, regia Sorin Militaru; Madame Sagesse, *Bosch. Grădina plăcerilor lumești* (teatru-dans), scenariul, regia și coregrafia Marc Bogaerts (Belgia). **Volume**: *Efectul de culise. Teatralitatea ambiguității și ambiguitatea teatralității*, 2011; *Dagherotip cu Emma la fereastră. Bovarismul. Jocurile ficțiunii bovarice,* 2011

În această lume în care imaginea este suverană, riscăm să devenim simple aparențe înregistrate. La rândul nostru, căutăm imagini și consumăm imagini,,,lucrăm" asupra imaginii noastre sau,,furăm" imaginile altora. Este en vogue consilierul de imagine. Seducătoare și ademenitoare, imaginile vând la colț de stradă promisiuni de fericire tuturor. Unele sunt naive și stângace, altele sunt tiranice și dictatoriale, altele sunt agasante și persuasive. De unele imagini ne despărțim rapid, așa cum aruncăm la coș flyer-ele publicitare, altele sunt persistente, se cuibăresc în minte, se lipesc de suflet, găsesc un loc prielnic, călduț și întunecos, unde să dospească și să se înmulțească. De-acolo, prin tot felul de combinații și alchimii misterioase, vor întreține imaginația și imaginarul. Un fenomen de magnetizare nimbează imaginea, așa încât cădem, cu ușurință, pradă acestei puteri de atracție, ajungând captivii ei adulatori. Cei prinși în sarabanda imaginilor – adevărate sau false, reale sau virtuale, întregi sau decupate, cópii bune sau simple simulacre – glisează lesne de la eidolon la eikon. Într-o imagine, stă ascunsă o dorință, un vis. Imaginile țes povestea, ficțiunea, iluzia. Imaginea este fata morgana a epocii pe care o traversăm. Suntem companionii fericiți sau nefericiți ai acestor evanescente himere.

Actriță la Teatrul Național Cluj și profesor asociat la Facultatea de Teatru și Televiziune a Universității Babeș-Bolyai, Miriam Cuibus știe despre ce vorbește și o face cu stil. Cartea ei *Dagherotip cu Emma la fereastră* a apărut în Colecția *Teatru. Scrieri ale practicienilor,* coordonată de Anca Măniuțiu, și este continuată de o a doua, *Efectul de culise*. *Teatralitatea ambiguității și ambiguitatea teatralității*, axată pe analiza naturii proteice a comediantului, pe raportarea la principiul *mimesis*-ului a bovaricului și comediantului, deopotrivă. Punând la bătaie o bibliografie imensă, dar extrem de atent ruminată, autoarea identifică „ideiforță ale aspirației spre un act dramatic care comportă o *voință de metamorfozare*" care să-i însoțească demersul: setea primordială de aparență (Nietzsche); pornirea ludică înnăscută a omului (Schiller); vocația dramatizării (L. Jouvet); neputința de a ne poseda viața (Artaud); dorința eliberării prin schimbare (A.N. Whitehead); vraja de a trăi sub o mască (Tudor Vianu); *attitude du comédien* (Simmel). Eseul e pe cât de doct și pedant armat, pe atât de dezinvolt și spumos, cu formulări memorabile, cu o pliere suplă a termenilor pe scheletul demonstrației. Cărțile sunt luxuriante, fără a fi încărcate. Înaintarea în densa întrețesere a referințelor are în actrița eseist o călăuză exemplară. (**Irina Petraș**)

Eminentă artistă a scenei clujene, Miriam Cuibus, a cărei maturitate artistică prestigioasă ajunge în ultimii ani să fie dublată de monografii ce contribuie în mod efectiv la mai adânca explorare a orizonturilor teatralității. […] Surpriza adusă de apariția cărții este fericită, dar nu imprevizibilă. Experiența profesoratului la catedra de specialitate a Facultății de Teatru și Televiziune din cadrul Universității clujene permitea anticipări în această direcție. Dar anvergura interogației depășește împrejurările exercițiului didactic și ale obligativității doctorale la nivelul academic, interesând domenii ce pot fi privite ca fiind conexe, precum: estetica teatrală, filosofia actului ludic, filosofia culturii, antropologia culturii. „Dominată de figura histrionului", cartea pune un accent special pe cel perceput ca fiind omul-problemă, un tip uman fără de care actorul nu poate fi descifrat în adâncimea condiției lui umane. […] ceea ce străbate cu claritate din text este angajamentul profund și total al actriței ipostaziate ca teoretician al teatralului și al teatralității într-una dintre liniile majore de evoluție ale artei în cadrele căreia se exersează, dar pe care ea o reconstruiește sintetic și sincronic, cu o admirabilă stringență. […] Demnă de apreciat pentru rigoarea care o face să nu alimenteze piața de carte teatrologică decât cu lucruri îndelung și profund meditate, mi se pare că, prin înzestrarea ei specială, s-ar cuveni să răspundă unor somații teoretice recurente; fiindcă mulți scriu, dar nu destui o fac cu harul pe care Miriam Cuibus îl etalează elegant și cu temeiuri depline. (**Ovidiu Pecican**)

Dan CULCER (15 iunie 1941, Sulina/Tulcea, în refugiu din Ardealul de Nord). Critic și istoric literar, eseist, prozator și poet, traducător din limbile maghiară și franceză. Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, diplomă-examen de stat, echivalată în Franța cu master [*maitrise*] de limbă și literatură română, 1963.1966-1966: Studii aprofundate de literatură comparată. Doctorand-bursier, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, cu o teză despre *Funcțiile fantasticului în nuvela romantică germană și franceză*. Profesor Liviu Rusu. Teză nefinalizată. Emigrat în Franța în octombrie 1987. Doctorat studii literare, Universitatea „Petru Maior" din Târgu-Mureș, cu o teză intitulată *Cenzura și literatura în România după 1945* (2013). Debut absolut: 1961 în *Luceafărul* (*O revistă satirică de acum 100 de ani, Tutti Frutti*). **Volume**: *Un loc geometric*, texte, 1973; *Citind sau trăind literatura*, critică literară, 1976; Domokos Samuel, *Octavian Goga. Anii tinereții*, traducere de Dan Culcer, 1978; *Serii și grupuri* (*Citind și trăind literatura*), critică literară, 1981; Daniil Harms, *Spectacol ratat*, povestiri traduse din rusă de Ioan Radin-Peianov, studiu introductiv de Dan Culcer, 1982; 1997. Prezent în antologia de poezie *Dirijabilul de hârtie*, (1971-2011), editată de revista *Vatra,* coordonată de Kocsis Francisko, și în antologia de proză scurtă *Puncte reper,* editată de revista *Vatra*, cu povestirea *Umbra.* Colaborări la periodicele din România: *Luceafărul, România literară, Viața românească, Viața studențească, Amfiteatru, Cahiers roumains d' études litteraires, Neue Literatur, România liberă*), *Tribuna, Echinox, Steaua, Korunk, Utunk, Făclia* [1966-1969 – cronici de teatru] (Cluj), *Vatra, Alma Mater, Aeskulap, Igaz Szo, Uj Elet, Steaua roșie, Népújság, Látо*, *Familia*, *Orizont*), *Convorbiri literare, Dialog*, *Mozaic*, *Ramuri*, *Ateneu*, *Astra*, *Tomis*. A colaborat la volumele colective *Pagini mureșene* (1970), *Colocviile revistei Transilvania* (Sibiu, 1981, 1982), *Colocviile teatral clujene* (1977, Note despre teatrul scurt), *Colocviile revistei Familia* despre teatrul scurt; *Alfa* (antologie a literaturii românești de anticipație, 1983; a inițiat și îngrijit rubrica de SF a revistei *Vatra*). După 1987, colaborează la *Lupta, Les Nouveaux Cahiers de l'Est, Iztok*, Paris; *Curentul*, *Galateea [revistă de creație]* Germania). Colaborează la *Radio BBC, Radio Solidarnosc, Europa Liberă, Radio France International.* Colaborări pe teme de sociologia literaturii, cenzură, ideologie și utopie, în publicațiile franceze colective ale AISLF și la revista *Hermes* (*Centre nationale de la recherche scientifique*). Redactor șef al revistei on-line www.asymetria.org, fondată în mai 2000. Colaborări cu eseu, proză și poezie în revistele *Nagyvilag, Napjaink, Foaia noastră, Elet es Irodalom, Kortars, Tukor* (Budapesta); *Polonia-Tydzien* (*Lodz); Iugoslavia-Bratsvo; SUA-Origini* (*Romanian Roots*)*-2003/2004, Lumea liberă; Danemarca-Dorul* (*2003*). Traduceri în străinătate. Ungaria, Polonia, Iugoslavia: Volumul de poeme *Utopia* a apărut în versiune bilingvă, română și maghiară, traducere Cseke Gabor, Editura Ardealul, Tg. Mureș și Asymetria, 2010, France.

> ***Cartea care va veni**. Imaginară construcție veșnică ale cărei fundații, în pașnică demolare, stârnire, susțin turnurile săgetătoare, rezistente ale cetății speranței. În numele cărții care va veni ne amăgim, profetizând-o, locuind-o, de fapt. Călcăm pe solul bătucit și însângerat al istoriei. O carte de cetire pentru timpul nostru. Adună în paginile ei miturile, adevărurile omului, bucuriile, slăbiciunile, luciditatea, mărinimia, răbdarea, nerăbdarea de a trăi deja viitorul mereu promis. Autorul ar fi un scriitor al cetății, un om care să știe că, dincolo de vorbe, angajamentul său merge până la pieire, într-o solidarizare a destinelor. O meditație asupra existenței fuzionând cu o meditație asupra scripturii, a scrisului ca mod de existență. Oglinzi paralele — între ele nesfârșita realitate* (*a literaturii și a vieții*). *Să-i dăm chip. Trasăm linii, unele lângă altele, în căutarea celei care se impune — relief din mâlul tulbure al vremii. Fără speranța că va să vie nu se poate trăi. Încă o linie pe hârtie, limpede, uneori tremurată, pornită dintr-o aprigă dorință de sinceritate. Trăire prin cuvânt. Să întîmpinăm cele ce vin cu fețele curate, în dorința unei veritabile palingenezii.*

Au scris despre cărțile sale: Aurora Badila-Fabrizius, Alexandru Cistelecan, Val Condurache, Anton Cosma, C. Costin, Crăciun Bejan, Al. Dobrescu, Dana Dumitriu, Mihai Dinu Gheorghiu, Gheorghe Grigurcu, Mircea Iorgulescu, Cristian Livescu, Nicolae Manolescu, Ion Masca, Ion Marcoș, Marin Mincu, Cornel Moraru, Gheorghe Perian, Petru Poantă, Marian Popa, Constantin Soresсu, T. Tihan, William Totok, Radu G. Țeposu, Silvia Udrea, Laurențiu Ulici, Doina Uricariu, Eugen Uricaru, Mariana Zavati. Monica Lovinescu (*Radio Free Europe*)

Am fost izbit văzându-l [pe Dan Culcer] de flagranta lui asemănare cu militanții ardeleni de odinioară [...] Atitudinea generală a criticului nu-i contrazice înfățișarea fizică de apostol al unei convingeri masive și tenace. [...] Dan Culcer este un spirit deschis și combativ, inflexibil în susținerea unei reale democrații a ideilor și a valorilor, interesat nu numai de textul literar ci și de contextul literaturii. Critica lui, de o seriozitate ce impune respect, este de o desăvârșită onestitate profesională; temeinică în argumentație, austeră ca formulă stilistică, nu e totuși greoaie și nici posomorâtă; și are o gravitate căreia îi presupun la origine un patetism bine reprimat, dar și dorința autorului de a se face perfect înțeles. (**Mircea Iorgulescu**)

Critica lui Dan Culcer se distinge printr-o susținută, fermă și nedisimulată pledoarie pentru o literatură autocefală, capabilă să-și stabilească în libertate propriile determinații. (**Mihai Dinu Gheorghiu**)

Dan Culcer nu aspiră să fie ceea ce el însuși numește un „lider de opinie"; modalitățile criticii sale se despart din ce în ce mai hotărît de foiletonul obișnuit. Este însă neîndoios un critic de autoritate, unul dintre cei mai importanți ai momentului de față. Preocuparea sa ultimă e de a lărgi contextele lecturii și de a persevera în limbaj. în logica explicită a discursului. Concepte ca „utopie" sau „logica non-contradictorie a realului" aparțin cadrului gândirii moderne. E un reflex al aceleiași rigori de tendință pozitivă, pe care o semnalam și mai înainte. *Serii și grupuri* este cartea unui critic matur, informat la nivel european, având deja o platformă proprie de idei și acțiune. Pledoaria sa pentru o critică nouă, în speță pentru critica literară sociologică, este de fapt pledoaria pentru o literatură adevărată, autentică. (**Cornel Moraru**)

Dan Culcer își precizează [...] profilul de critic al seriilor și grupurilor literare, și nu atât al textului literar, de observator avizat și pătrunzător al tectonicii literaturii și vieții literare contemporane, al cauzalităților obscure ale mișcărilor sau tendințelor ei. (**Anton Cosma**)

Teodor CURPAȘ (n. 20 aprilie 1939 în Lăzăreni, jud. Bihor) Poet. A absolvit Facultatea de filologie, Cluj-Napoca, 1964. Ca profesor la Satu Mare, a fondat reviste școlare (*Poteci*, Liceul nr. 3), *Școala sătmăreană* (Casa corpului didactic Satu Mare). Este prezent în presa și antologiile sătmărene. **Volume**: *Marea minune a lumii, 1998; Povestiri neromanțate*, 2007; *Umbre pe suflet*, 2011; *Lacrimi și vise*, versuri, 2011; *Gândind fericirea*, versuri, 2012; *Podoabele sufletului,* 2013; *Rugă și dialog*, 2013; *Sărut pe suflet*, 2014; *Oameni și fapte*, 2014.

...Fondului umanist, definitoriu pentru lirica transparentă a unui tradiționalist devotat tezaurului nostru poetic de secole, se adaugă reverberațiile splendorilor naturii care au inspirat pe toți marii poeți, încât"marea minune a lumii" nu sunt doar vlăstarele umane ce se ridică și se afirmă creator, dar sunt deopotrivă icoanele strălucite ale naturii, ale universului... (**Gheorghe Bulgăre**)

După o viață pusă în slujba școlii și a literaturii române, Teodor Curpaș este autorul unui număr impresionant de volume. Peste douăzeci! Semnătura poetului a putut fi întâlnită, pe parcursul timpului, îndeosebi în revistele ardelene: „Familia", „Tribuna", „Steaua", iar mai târziu în „Poesis" și „Nord Literar".[…] Cuvântul, poezia, poetul, credința, cartea, satul, neamul alcătuiesc temele principale ale liricii lui Teodor Curpaș. (**Gheorghe Glodeanu**)

Doina CURTICĂPEANU (n. 15 februarie 1941, Sovata/Mureș). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB (1963). Doctorat, 1973, cu teza *Valori literare în opera cronicarilor*. Debut absolut în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1965. Volume: *Orizonturile vieții în literatura veche românească,* 1975*; Vasile Alecsandri – prozator,* 1977*; Odobescu sau lectura formelor simbolice,* 1982*; Universul literaturii române vechi,* 1994*.* Ediții prefațate:H. Papadat-Bengescu, *Sangvine*,1973, D. Cantemir, *Melanholia neasemuitului Inorog*, 1973, B.P. Hasdeu, *Ioan-Vodă cel Cumplit*,1978, I. Timuș, *Ogio-san*,1984. Coautoare la dicționarul *Scriitori români*, 1978; *Dicționarul Scriitorilor Români*, 4 vol., 1995-2003; *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol. 1998-2002. *Primele mărturii despre Biblia jubiliară 2001. Versiunea Arhiepiscopului Valeriu Anania*, 2003; *Dicționarul biografic al literaturii române*, I-II, 2006.. Colaborări la volume colective: *Neagoe Basarab. 1512-1521*, 1972; *Studii literare. Din istoria presei culturale și literare românești*, 1987; *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*, 1991; *Dimitrie Cantemir. Dimensiuni ale universalității*, Chișinău, 2008. A colaborat la revistele *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Steaua, Tribuna, Echinox, Euphorion, Discobolul, Vatra, Familia, Renașterea, Tabor*. Cronicar literar la *Familia* (1998-2003). Membră în Colegiul de redacție al revistei de cultură și spiritualitate românească *Tabor* (din 2007). Premiul Octav Șuluțiu pentru critică al revistei *Familia* (2001). Ordinul Național „Serviciul credincios" în grad de Cavaler, 2002.

*"*Istoria ieroglifică *vorbește despre om și neliniștile lui de totdeauna. De la un nivel al său, cartea încetează să fie numai o „istorie ieroglifică", devenind o istorie a situațiilor fundamentale. Nicidecum o „apariție aproape improbabilă", cum a fost taxată, ea poate fi înscrisă într-o tradiție a literaturii române ilustrată cu strălucire de câteva cărți scrise până în 1705, unde rostirea nestatorniciei e însoțită de accentele unei profunde melancolii* – Învățăturile lui Neagoe Basarab*, unde „încungiurat de cugete", autorul se întreabă „Unde sunt părerile și nălucirile omenești?", la Dosoftei amintindu-i pe „vestiții dintr-Athină și-a Râmului avguști" dispăruți de mult,în* Divanul Înțeleptului *scandând:„Unde iaste Ninevi, unde iaste Vavilonul, unde iaste Troia..." „Nepovestita întristare" din asemenea reflecții apare sublimată în melanholia neasemuitului Inorog".* (Text din 1973)

Au scris despre: M. Iorgulescu, N. Manolescu, M. Ungheanu, I. Vlad, M. Zaciu, Dana Dumitriu, Gheorghe Perian, V. Fanache, Constantin Hârlav, Dan Cristea, Mircea Popa, Petru Poantă, Laurențiu Ulici, Dumitru Micu, Irina Petraș etc.

"Literatura veche este văzută, într-un plan general, ca «mărturie polemică a unei epoci», suprema valoare afirmată fiind viața, «singura realitate sublimă la care poate aspira omul din cronici». Particularitățile viziunii asupra lumii sînt apoi descrise începîndu-se cu simbolicul «pelerinaj la Rîm», întoarcere imaginară la origini «cu mîndria apartenenței» la o comunitate glorioasă, dar și expresie a tensiunii către un centru spiritual. «Într-un sens mai general – notează Doina Curticăpeanu – afirmația «că de la Rîm ne tragem și cu ale lor cuvinte ni-s amestecate» subliniază, firește, că «întreaga temelie a vorbirii și până astăzi se ține pre limba latină», dar în același timp conține și revendicarea de la străvechea tradiție a «frumoasei vorovii», de la «virtutea cuvîntului lătinesc», atîta «întru învățătura cărților și științelor de iscusit»". (**Mircea Iorgulescu**)

"Cartea de debut a Doinei Curticăpeanu […] este, din două motive, o încercare ambițioasă și meritorie: prin tema în sine (de care titlul ne dă o idee: *Orizonturile vieții în literatura veche românească*) și prin risipa de informație care-i stă la bază. […] «Extinderea noțiunii de literatură în gîndirea celor vechi – ne previne Doina Curticăpeanu – este motivată de faptul că *eloquentia* era elementul comun operelor filosofice, medicale, istorice. Scopul tuturor era în egală măsură acela de a comunica și de a convinge prin mijloace artistice.» […] Studiul Doinei Curticăpeanu este consacrat cronicilor sau altor scrieri medievale privite ca meditații asupra destinului uman, ca dialoguri cu lumea, ilustrînd formele de viață, promisiunile și aspirațiile omului în epoca respectivă. «Reperele de subtext – conchide autoarea – care au ghidat lectura noastră au fost acele cîteva locuri mitologice ale literaturii române vechi, semnificative într-o discuție despre orizonturile vieții de altădată». Așadar, obiectul analizei îl formează concepția, în sens larg, despre lume a lui Ureche, Costin, Dosoftei, Neculce ori Cantemir și nu protocolul specific al artei lor, luat în considerare doar în subsidiar." (**Nicolae Manolescu**)

„Cartea Doinei Curticăpeanu își ia ca punct de plecare îndemnul adresat de Odobescu studenților săi: „Citiți mai bine pe Pliniu sau veniți să-l citim uneori împreună" și se ocupă de revelarea unei metode de lectură specifică și unitară în cadrul operei scriitorului. Cartea ei este un elogiu erudit, dar și patetic, adresat înaltului ideal intelectual pe care îl reprezintă Odobescu, profilului său cultural și imaginativ, felului său de a trăi arta. Foarte convingătoare în demonstrații, excesiv de minuțioasă chiar, autoarea comunică vizibil cu scriitorul prin cultul erudiției, prin rigoarea demonstrației și plăcerea stilului digresiv, dar, în fond, metodic, prin sensibilitatea față de textul clasic și bucuria informației competente și a expresiei arborescente" (**Dana Dumitriu**).

Doina Curticăpeanu, cu silueta ei stilizată, de o paradoxală grație rigidă, parcă vibrînd imperceptibil de o melancolie tensionată, avea mai tot timpul un aer enigmatic și distant. Devenea intensă și volubilă în sala de seminar știind să transforme scrierile opace ale bătrînilor cronicari în încîntătoare spectacole estetice. La seminariile ei am descoperit gustul pentru „valoarea de vechime" a literaturii, dar, mai ales, că istoria culturii și a literaturii trebuie înțeleasă ca o rețea de conexiuni. Încă îmi amintesc cum mă motiva intelectual fenomenul Reformei cu implicațiile lui în destinul limbii române din Transilvania, așa cum îmi amintesc despre strania lume a călugărilor copiști și codul moralei monahale. Tînăra asistentă părea familiarizată întrucîtva cu istoria mentalităților, după cum era bine inițiată în literatura română în ansamblul ei, glisînd, astfel, cu dezinvoltură de la o epocă la alta. Descoperirea cea mai mare, imposibil de explicat, a fost, însă, farmecul livrescului. […] Doina Curticăpeanu s-a specializat inițial în literatura română veche, fiind în anii '70 asistentă la această catedră. Nu s-a închis, însă, în specialitatea ei, astfel că, avînd cuprinderea ansamblului, i-a putut citi pe cei vechi cu ochiul literatului cultivat și la valorile modernității. Surprinzător e că, după 1990, ea va practica, inteligent și cu adecvare la text, chiar cronica literară. Cele trei cărți ale ei exhibă voința de expansiune, precum și o anume pasiune pentru rafinamentul formelor literare mai puțin frecventate: *Orizonturile vieții în literatura veche românească* (1975), *Vasile Alecsandri – prozator* (1977), *Odobescu sau lectura formelor simbolice* (1982). (**Petru Poantă**)

În lucrarea *Orizonturile vieții în literatura veche românească* (*1520–1743*), Doina Curticăpeanu investighează, cu finețe și pătrundere, valorile estetice ale unor opere situate cronologic la începuturile literaturii române. Cercetarea fixează în câmpul scrierilor vizate (de la *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie* la *Istoria ieroglifică*) un număr de repere de natură să dea o imagine asupra complexității și profunzimii acestei literaturi, asupra creativității primilor noștri scriitori (cronicarii). Demersul autoarei se înscrie, îndeosebi, în descendența opiniilor lui Pompiliu Constantinescu și G. Călinescu în acest domeniu, fiind, în același timp, ilustrativ pentru valoarea tinerilor critici și istorici literari români din anii '70 ai secolului al XX-lea. Spirit analitic, dar cu apetență istoristă și valențe pentru un comparatism de calitate, orientat modern, C. își concepe lucrarea „ca o descoperire a unei lumi cu meditația ei, cu creațiile care traduc dimensiunile și înălțimea gândirii […], cu referințele ei livrești […], cu climatul și modelele sale savante sau populare, cu atitudinile și cu o anume concepție văzută în diversele-i metamorfozări" (Ion Vlad).(**Constantin Hârlav**)

În *Panorama criticii literare,* rețineam două mărturisiri provocate privind conștiința de sine a criticului și istoricului literar Doina Curticăpeanu. Recunoștea că a aplicat analiza pe suport iconografic și depistarea „referințelor" de artă pe care textul le suscită/ încorporează și definea critica literară drept „un sistematic și încordat exercițiu de atenție, fervență, pasionată și imaginativă atenție, oficiu de mediere între un interlocutor tăcut (textul scriitorului) și un privitor distrat (cititorul)". Bună conducătoare de texte, D.C. este mediatorul perfect. Sub verbul ei atent, scrutător, ține în frâu relația cititorului cu textul vechi, acesta din urmă iese definitiv din mutenie și din datare, cel dintâi se molipsește de alertețea și subtilitatea privirii critice. În *Orizonturile vieții în literatura veche românească,* 1975, textele vechi sunt citite ca „mărturie polemică a unei epoci", este reconstituită incitant viața „omului din cronici" („Aceste opere, care ne spun atâta în legătură cu viața de-altădată, care ne arată că moartea și efemerul sunt ascunse în ea, au fost scrise de oameni încredințați că scrisoarea iaste lucru vecinic, cu alte cuvinte, de oameni care au avut o nedezmințită vocație a duratei"), se identifică valorile ei perene și zestrea pe care o lasă viitorului. [...] Biblioteca pe care o pune cercetătoarea în mișcare comentând scrieri de Grigore Ureche, Miron Costin, Dosoftei, Neculce, Dimitrie Cantemir este impresionantă. Instrumentarul său se păstrează conectat la literatura română și universală, la mitologie și sociologie, sondează psihologii, interpretează semne ale istoriei și ale individului deopotrivă, iar conexiunile pe care le scoate la iveală sunt pe cât de surprinzătoare, pe atât de atent și convingător argumentate. (**Irina Petraș**)

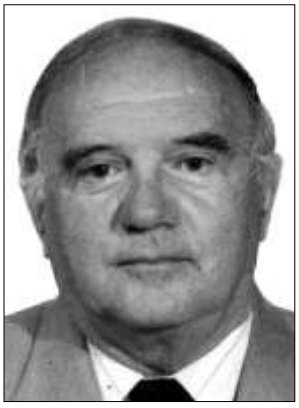

Mircea CURTICEANU (11 apr. 1931, Timișoara – 16 mai 1996, Cluj-Napoca) Istoric literar, cercetător. Licențiat în filologie (1954). Lector la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, Facultatea de Filologie. A predat cursuri de literatură română interbelică, cursuri speciale de introducere în filologie, în specialitatea bibliologie, formând generații întregi în domeniu. Interesul pentru cercetarea presei ardelene se datorează exemplului profesorilor săi: Dimitrie Popovici, Ion Breazu, Iosif Pervain, Mircea Zaciu ș.a. Volume: *De amicitia. Corespondenta Ion Breazu – Lucian Blaga*, 1995; *Studii și documente literare*, 2002. Ediții îngrijite: Ion Breazu. *Studii de literatură română și comparată*. Ediție îngrijită, bibliografie și indice de nume de Mircea Curticeanu. Vol. I, 1970; vol. II, 1973; *Lucian Blaga – Ion Breazu*. *De amicitia.* Corespondență. Addenda: Ion Breazu. *Note de jurnal.* Carte gândită și alcătuită de Mircea Curticeanu, 1995. Publică studii și articole în *Echinox*, *Steaua*, *Tribuna*.

„Viețuiau în el două inimi, două firi distincte: pătimașul răscolitor de arhive, reviste, cărți, în stare să stea aplecat asupra lor zile și săptămâni fără vreun semn de oboseală ori plictis; și ființa sociabilă, prietenoasă, debonară, colocvială, înclinată spre haz și pozne, spre calambur și poantă spirituală, ironie și sarcasm. Sentimental totodată, dăruindu-se cu generozitate în amiciție și colegialitate, dezinteresat și mereu disponibil" (**Mircea Zaciu**)

Adevărată „arhivă vie", cum îl descrie Ion Pop, Mircea Curticeanu a adunat vrafuri întregi de documente pe care le-a pus la îndemâna cercetătorilor prin intermediul revistelor clujene de cultură, mai ales „Echinox", unde spiritul său tânăr se simțea acasă, dar și „Tribuna" și „Steaua", amânând mereu adunarea lor într-un volum. În 1995, puțin înainte de moartea prematură, îi apare prima carte: *De amicitia. Lucian Blaga–Ion Breazu* (Biblioteca Apostrof). (**Irina Petraș**)

Negoiță Irimie,Traian Brad, Vasile Radu, Mircea Curticeanu, Irina Petraș, Mihail Triteanu, Dumitru Pop, Virgil Lazăr, Ion Noja

Dan DAMASCHIN (n. 10 ianuarie 1951, Prunișor /Arad). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, secția română-latină (1974). Doctor în litere (2009). Debut absolut cu poezii în *Familia*, 1968. **Volume**: *Intermundii*, poeme, 1975; *Reculegeri și alte poeme*, 1981; *Trandafirul și clepsidra*, poeme, 1985; *A cincea esență,* poeme, 1989; *Kaspar Hauser*, poeme, 1991; *Atotsfârșitul*, 1995; *Cartea expierilor*, 1996; Poveștile lui Moș Crăciun, 1998; *Îndurările și alte poeme*, 2002; *Rugăciunile pictorilor*, 2005; *Denecuprinsul*, (poezie), 2007; „*Cercul Literar de la Sibiu/Cluj. Deschidere spre europeism și universalitate* (eseu monografic), 2009. A îngrijit edițiile Ion Negoițescu, *Poezia lui Eminescu*, 2000; *Revista Cercului Literar: restituirea integrală a publicației*, 2002 (pref. Petru Poantă); *Wolf von Aichelburg, Criza sufletului modern în poezie și alte scrieri românești,* 2010; *Magistrul tăcerii în cercul cuvântului/ Memorial și exegeze blagiene*, 2011 (ultimele două în colaborare cu Ioan Milea) etc. Tradus în engleză, germană, maghiară, suedeză. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Tribuna", „Steaua", „România Literară", „Vatra", „Euphorion", „Calende", „Apostrof", „Poesis", „Unu" (Oradea), „Secolul 21" etc.

Nu mi s-a dat tăria de a nu scrie nici un rând; / E o putere hărăzită numai înțelepților și profeților: / lui Socrate și lui Isus. / Am fost lăsat să bâjbâi în aproximarea exprimării; / O slăbiciune, o neputință e scrisul (*nu un har, nu o forță*) */ Ispita ispitelor, căruia nu sunt destul de tare să-i fac față.*

Au scris despre cărțile sale: I. Negoițescu, Marian Papahagi, Al. Cistelecan, N. Steinhardt, Ștefan Aug. Doinaș, Gheorghe Grigurcu, Cornel Regman, Petru Poantă, Ion Pop, Irina Petraș, Virgil Podoabă, Nicolae Oprea, Ion Bogdan Lefter, V. Fanache, Titu Popescu, Luigi Bambulea, Dorin Ștefănescu, Gheorghe Mocuța, Viorel Mureșan, Cătălina Cadinoiu, Petrișor Militaru, Florin Caragiu, Roxana Sorescu, Andrea Hedeș, Dumitru Chioaru, Iulian Boldea, Alexandru Pintescu, Cezar Boghici, Zenovie Cârlugea, Diana Adamek.

Dacă în primele secole ale erei noastre Orfeu n-a mai reprezentat o putere vrăjitorească, simbolizând dimpotrivă o blândă putere de domolire a materialității brutale, devirilizat fiind deci prin spiritualizare, orfismul lui Dan Damaschin ține de această con-

cepție, suavizată uneori până la blândețea franciscană, cu acele trăsături de melancolie inocentă, care au culminat înspre romantism, odată cu Hölderlin. (**I. Negoițescu**)

Dan Damaschin e un poet pentru care creația nu se sfârșește nici în joc și nici în retorică: ea angajează în modul cel mai adânc ființa celui ce scrie (**Marian Papahagi**)

Dan Damaschin e un poet singular, un poet cum nu mai avem și nici nu cred c-am mai avut. Avem destui poeți religioși, unii doar de temă, alții de fior structural; unii de strană, alții de candoare; dar niciunul (-altul) care să trăiască din convulsia concretă a iluminării, din spasmul sacrului și din teroarea Logosului; niciunul care să mai trăiască din așa febră mistică, din paroxismul devoțiunii (poate doar Heliade să mai fi avut un temperament atât de dedicat viziunii mistice) și din fervoarea rostirii. Niciunul pentru care fulgurația transcendentului să fie o senzație atât de violentă încât abia poate fi transcrisă. Niciunul care să fie exclusiv scribul Mesajelor.[...] Pentru nici unul dintre mai tinerii – și chiar mai vârstnicii – noștri poeți, ecuația poem = viziune / revelație nu este mai radicală și mai imperativă decât pentru Dan Damaschin, a cărui trăire fervență a poemului a făcut din acesta, în egală măsură, o iluminare și un martiraj al spiritului creator. Poet din cei cu ochii-nchiși în afară [...], el și-a legat poemul, din pornire, la rețeaua de înaltă tensiune a liricii oraculare și patetice, de entuziasm orfic și ardență vizionară. Textul său se aprinde sub presiunea Logosului, ignorând luminițele realelor și fascinația lor minoră sau exotică, iar sirena poemului cântă undeva în străfunduri pentru o ureche pur interioară. [...] Dan Damaschin a avut, în fond, ce și-a dorit: o ostentativă, marcată singularizare. El este propria sa generație – fără vecini, fără neamuri, fără căuzași, în disprețul oricărei gregarități a poeticului. (**Al. Cistelecan**)

Echinox 45: Mariana Bojan, Dan Damaschin, Eugen Uricaru, Al. Cistelecan, Virgil Mihaiu, Horia Bădescu

„Dan Damaschin, cu un început de gestică ritualizată și un imaginar al transparențelor și materiilor fragile, ce vor deschide calea spre poezia sa de culoare religioasă" (**Ion Pop**)

Conștiința vinovăției de a fi ispitit sacrul, dublată de conștiința eșecului, a imposibilității accesului la limbajul originar, orientează poezia lui Dan Damaschin spre cel mai sumbru profetism din literatura română. Poetul devine un nou Ecleziast, dezlănțuit împotriva lui însuși și a lumii deopotrivă (**Petru Poantă**)

Nu există, cred eu, în lirica noastră, un alt poet cu o percepție atât de acută a apocalipticului, ca Dan Damaschin. La el, definiția poeziei înseși se leagă de o viziune eshatologică: „ea este privirea ce unește inițialele cosmosului cu sfârșitul timpurilor." Numai această lumină teribilă, a momentului din urmă, poate să încarce rostirea / scrierea de întreg tragismul pe care, de la marii poeți ai antichității, sau de la cei câțiva mari romantici încoace, lirica modernă pare să îl fi abandonat, în favoarea encomiasticului, a mimesisului sau a poeziei de estradă gălăgioasă (**Ștefan Aug. Doinaș**)

Observația pe care N. Steinhardt o făcea la apariția volumului *Trandafirul și clepsidra* rămâne și azi valabilă: „tema" poemelor lui Dan Damaschin, cel ce readuce în lirica românească figura „demonului întunericului scăpărător de lumină lucidă și amară, mândru, ironic, dezabuzat", este cea a unei sfâșietoare dar trufașe ispășiri, gata oricând să o întoarcă în cruzime și rânjet, astfel că, deși totală și voită, expierea e mai degrabă „vanitoasă, fără speranță și milă, exasperată, pustiitoare și rea, încrâncenată, otrăvită și posacă". Nu atât disperarea și spaima, cât voluptatea durerii și orgoliul renunțării sunt axele definitorii, șarpantele propriu-zise ale tablourilor pe care le naște, le destramă și le recompune frenetic un „coșmar perpetuu" […] De altfel, sfâșiindu-se în secvențe, adesea izolate între puncte de suspensie, spărgându-se, asemenea unei materii casante, în cioburi, discursul însuși devine un corp rănit, ce pare a-și trăi fascinat propria boală. (**Diana Adamek**)

Asumându-și condiția celui „locuit de moarte", Dan Damaschin (*Kaspar Hauser*, 1991; *Atotsfârșitul*, 1995; *Cartea expierilor*, 1996; *Îndurările*, 2002) își așează deliberat instrumentarul poetic în vecinătatea lui Hölderlin și Rilke, răspunzând totodată, în monologuri de stranie, sfâșietoare, aș zice, seninătate, lecturilor sale heideggeriene. Poet al carenței, al melancoliei, al singurătății atroce – asumată cu gesturile generozității și comuniunii –, al Absenței, Dan Damaschin nu-și pune nicidecum în primejdie originalitatea. Dan Damaschin își provoacă și își ațâță spaima pentru a desluși atât cât îi e dat omului să deslușească din știința morții. Prin spaimă, cum ar spune Ion Biberi, are acces la sentimentul morții și-l poate descrie celorlalți căci „nevăzut e celor mulți chipul amenințării." Aflat în slujbă thanatică, poetul speră să fie părtaș al propriei existențe: „îmi umplu gura cu țărână și aștept ca limba mea să deprindă încetul cu încetul gustul humei / ca un pământ al făgăduinței îmi apare poemul a cărui zămislire va avea ca preț răsuflarea mea de pe urmă. (**Irina Petraș**)

Deși conține în datele ei esențiale receptarea maleficului existențial („Pe muchia mileniului o leprozerie de poeți/ Contemplându-și făina propriilor mâini se încântă" – *Anul nimănui*), atât de caracteristică răzvrătirii denunțiative a generației optzeciste, poezia lui D. este totuși profund individualizată ca viziune tragică, sepulcrală asupra destinului uman. Atitudinea îl apropie oarecum de Emil Cioran, fie și prin forma lapidar-aforistică pe care o ia versul, mai ales în volumele *A cincea esență* (1989) și *Kaspar Hauser* (1991). […] Orfismul, de care vorbea cu îndreptățire I. Negoițescu, se pliază pe expresia unor experiențe ritualice, într-o structură aparent (și formal) riguros articulată, dar minată din interior de nebulozitatea imagistică specifică dezagregărilor vizionare expresioniste. (**Constantin Cubleșan**)

Ștefan DAMIAN (n. 24 februarie 1949, Hodos-Bodrog/Arad). Prozator, poet și traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, secția română-italiană (1972). Debut absolut cu versuri în *Tribuna* și *Echinox* (1968). Debut editorial în volumul colectiv ***Eu port această ființă***, 1973. Doctorat în filologie romanică, 2000. **Volume**: *Portrete de familie,* schițe și povestiri, 1977; *Nunta,* roman, 1980, *Prisma,* roman, 1982; *Sfârșit de vară,* povestiri, 1984, *Pisica de Eritreea,* roman, 1986; *Racconti di Transilvania*, 1997; *Fantasticul povestirii*, eseu, 2001; *Federico Tozzi*, 2001; *Biografie și poezie în renașterea italiană*, 2004; *Metamorfozele narațiunii în opera lui F. Tozzi*, 2004; *Lettere dai tempi di guerra*, 2005; *La farfalla dalle ali bruciate*, roman, Roma-Alghero, 2009; *Privirea reciprocă*, 2009; *Arhanghelul de sticlă,* 2011; *Pe urmele unor moaște: Grigorie Decapolitul – Ioan de Capestrano*, 2012; *Segni, versi italiani*, Roma-Alghero, 2013; *Așteptări îngrădite*, versuri, 2014. Inclus în antologiile de versuri *Eu port această ființă* și *Poeti romeni d'oggi*, 1989. Traduceri din italiană: Rolando, Certa, *Surâsul korei*, 1987 (cu o prefață de Ioan Alexandru); Grazia Deledda, *Cenușă – Incendiu între măslini,* 1987., în colab.; Oliver Friggieri, *Minciuna,* 1988; Michele Prisco, *Oglinda oarbă,* 1989; Federigo Tozzi, *Ferma, Cu ochii închiși, Egoiștii*, 1989, în colab.; Federigo Tozzi, *Într-o seară lângă Tibru,* 1991; Lucio Zinna, „Rugăciune pentru eliberatori, 1992; Michele Prisco, *Zilele scoicii,* 1993; Italo Rossi, *Fuga di Icaro/ Fuga lui Icar*, 1995, ediție bilingvă; xxx *Poesia ligure contemporanea/Poezie ligură contemporană*, 1995, antologie de poezie și traducere, (ediție bilingvă), în colab.; Bruno Rombi, *Versuri*, 1994; Clara Rubbi, *Zeița cu rodie*, 1995; Mimmo Morina, *Democraticon*, 1995, ed. bilingvă, în colab.; Bruno Rombi, *L'arcano universo/Universul de taină,* 1996, antologie, ed. Bilingvă; Matilde Contino, *Străfulgerări*, 1997, Loredana Bogliun, *Istrianitudini*, (poezii), 1997; Mario Germinario, *Omul fără vocație*, (eseu), 1997, în colab.; Mario Germinario, *Pedeapsa cu moartea,* (eseu), 1998; Bruno Musso, *Întoarcerea lui Adam,* (roman), 1998; xxx, *Poesia piemontese contemporanea/Poezie piemonteză contemporană*, 1998 (antologie bilingvă); Oliver Friggieri, *Povestiri pentru o seară*, 1999; Bruno Rombi, *Otto tempi per un presagio/Opt timpi pentru o presimțire, versuri*, ed. bilingvă, 1999; Mario Germinario, *Omul: creație – vocație*, 1999; Francesco de Nicola, *Neorealismul italian,* 1998; Mauro Coppi, *Studiare la morte/Să studiezi moartea*, 1999; Elio Andriuoli, *Itinerari/Itinererarii*, 1996; Giorgio Cittadini, *Ariel și după*, 2000; Gaspara Stampa, *Sonetti d'amore – Sonete de iubire*, 2001; Isabella Morra, *Le Rime – Rimele*; 2002; Tullia D'Aragona – Veronica Franco, *Sonetti ed altri versi – Sonete și alte versuri*, 2002; Margherita Faustini, *Sul filo della parola – Pe firul cuvântului*, 2003; Carla Rugger, *Canto silenzioso – Cântec tăcut*, 2003; Veronica Gambara – Vittoria Colonna, *Versi – Versuri*, 2003; Guido Zavanone, *Tracce – Urme*, 2004; Roberto Fava, *Come se fossi viva – De parcă ai trăi*, 2003; Gino Pastega, *Per strade sconosciute – Pe drumuri neștiute*, versuri, 2007; Neria de Giovanni, *Amalasunta, regina barbară*, roman, 2010 (în colab.); Bruno Rombi, *O iubire obscură*, roman, 2010, (în colab.); xxx, *Ofițerul Negru*, antologie de proză italiană din sec. XIX, 2011; Antonia Arslan, *Ferma ciocârliilor* (roman), în colaborare, 2010; xxx., *Sonete feminine din Renașterea italiană*, (antologie), 2011. Traduceri din limba română în italiană: xxx *Poeti romeni d'oggi*, ILA Palma, Palermo, 1989, în colab.; P.D. Marcel, *Nel nome d'un fiore*, (versuri), ILA Palma, Palermo, 1989; I. Deaconescu, *Prova di solitudine,* (versuri), Ed. La Centona, Palermo, 1993; xxx, Appoggiato ad un libro fiorito (Poeți contemporani din Piatra Neamț), Campanotto Editore, (în colab.), 2001; *Cântecul stelelor – il canto delle stelle*, (antologia poeților de la revista *Steaua*) 2004; U*n copac de sunete/Poezie română contemporană – Un albero di suoni, Poesia romena contemporanea*, 2008; Monica Ioana Gugura, *Nodi e segni* (versuri), 2012. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Steaua, Echinox, Familia, Tomis, Ramuri, Orizont, România literară, Luceafărul, Poesis, Mișcarea literară* ș.a. Premiul UTC pentru romanul „Nunta". Premiul Asociației Scriitorilor din Cluj pentru traduceri (2005). Premiul „Il Cavaliere di Capestrano (ex equo), Capestrano, Italia, 2005.

Adrian Popescu, Petru Poantă, George Vulturescu, Ștefan Damian

> *Literatura creează realitatea, realitatea creează literatura. Un binom – încă greu de imaginat ca fiind perfect – din care s-au alimentat și se alimentează toți cei care încearcă să scrie literatură, fie că se identifică cu ea, fie că o folosesc doar ca un mijloc de a mimetiza în cadrul unei existențe cotidiene.*
> *Iar când realitatea depășește literatura și ne aflăm în fața unor situații și realități imposibil de imaginat ne surprindem neputincioși în fața ei și nici măcar literatura* (*care își dovedește limitele*) *nu ne mai poate ajuta să o depășim.*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Nicolae Oprea, Radu Anton Roman, Bruno Rombi, Rosa Elisa Giangoia, Ioan-Aurel Pop, Ion Marcoș, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu, Irina Petraș, Valentin Tașcu, Mircea Muthu, Mircea Popa, Constantin Cublești.

Echinoxist din prima promoție, Ștefan Damian s-a afirmat inițial ca poet, debutînd editorial în volumul colectiv *Eu port această ființă* (1973). Apoi se consacră definitiv prozei și traducerilor din italiană. Pînă în 1989, publică două culegeri de povestiri (*Portrete de familie*, 1977, și *Sfîrșit de vară*, 1985) și trei romane (*Nunta*, 1980, *Prisma*, 1982 și *Pisica de Eritreea*, 1986). Cadru universitar după 1989, scriitorul își cultivă vocația de italienist nu doar cu numeroase traduceri, ci și cu studii academice despre literatura italiană, dintre care ar fi de remarcat cel puțin *Biografie și poezie în Renașterea italiană* (2004) și *Metamorfozele narațiunii în opera lui F. Tozzi* (2004). Oricum, mai bine de două decenii, prozatorul stă ascuns și abia de curînd apare cu romanul *Arhanghelul de sticlă*, unul marcat, fără îndoială, de experiența italiană, însă rămînînd în relație cu imaginarul din *Nunta* și din povestiri. Spațiul epic comun acestora vine din transfigurarea unei geografii reale și anume, cîmpia arădeană a Mureșului, cu comunitățile ei cosmopolite care mai păstrează urme ale vechii lumi imperiale pînă pe la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial. *Arhanghelul de sticlă* este romanul unui univers crepuscular ale cărui evenimente principale se petrec într-o asemenea comunitate rurală din perioada comunistă. Accentul nu cade însă pe reconstituirea istorică a epocii, ci mai curînd pe strategiile narative și pe articularea unui dispozitiv simbolic care pretinde o lectură stratificată a țesăturii epice. (**Petru Poantă**)

Cuprins până peste cap de trecut, de istorie, de invenție", Felix Mașotă, eroul central din *Pisica de Eritreea* (1986), enunță, în câteva rânduri, argumente în favoarea mizei pe povestire, pe Poveste: „Câteodată și trecutul este la fel de nereal ca și viitorul și amândouă au nevoie să fie imaginate" […] Indiferent că e vorba de prezent ori de trecut – „Trecutul nu există decât ca un prezent care în trecere te duce cu sine" –, personajele reale, adică cele cu o cât de vagă atestare istorică, și cele imaginare coexistă, se metamorfozează unele într-altele, este surprinsă, cu precădere și, de cele mai multe ori, cu pricepere, clipa fierbinte, plasmatică a întretăierii de planuri, a nașterii ficțiunii. Scrisul este o eliberare, are virtuți terapeutice în sensul efortului desprinderii de contingent, de individual. Transcrierea, traducerea în cuvânt a unor întâmplări minore, chiar dacă, multe dintre ele, dramatice ori tragice, urmărește descoperirea unor pattern-uri valabile la scară umană. (**Irina Petraș**)

Mircea Petean, Ion Maxim Danciu, Adrian Grănescu, Mariana Bojan, Ștefan Damian, Constantin Zărnescu, Dinu Flămând, Virgil Mihaiu

.

Sergiu Pavel DAN (n. 27 iunie 1936, Blaj). Critic și istoric literar, eseist, traducător. Fiul lui Pavel Dan. Facultatea de Filologie Cluj (1957). Doctor în filologie la Universitatea din Cluj cu teza *Povestirea fantastică românească* (1972). Debut absolut în *Tribuna* (1964). Volume: *Proza fantastică românească,* 1975 (Premiul Bogdan Petriceicu Hasdeu al Academiei Române); *Spiritul Romei. O privire comparativă asupra gândirii politice și faptei unui popor,* 1979; *Visul lui Scipio. Istoria Romei ca poveste filosofică,* 1983, *Fiul craiului și Spînul*, eseuri, 1998; *Povestirile în ramă. Ipostaze universale și românești ale unei structuri*, 2001; *Fețele fantasticului. Delimitări, clasificări și analize*, 2005; *Cărările diversiunii*, 2009; *Răstimpul dezlănțuirilor politice*, 2012. A tradus: Walter Scott, *Woodstock sau cavalerul*, 1993. Ediții din Dem. Theodorescu, Ion Minulescu, Pavel Dan. A colaborat la *Dicționar analitic de opere literare românești* (coord. Ion Pop), 4 vol., 1998-2002. A colaborat la „Gazeta literară", „Steaua", „Echinox", „Viața românească", „Manuscriptum", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Revue roumaine", „Argeș", „Vatra", „Cotidianul", „România liberă", „Tribuna Ardealului"

Au scris despre cărțile sale: Mihai Ungheanu, Dumitru Micu, Alexandru George, Teodor Tihan, Nicolae Manolescu, G. Dimisianu, Mircea Opriță, Veronica Mocanu, Adrian Marino, Dana Dumitriu, Mircea Popa, Yvonne Goga, Rodica Lascu-Pop, Dan C. Mihăilescu, Ion Buzași, N. Prelipceanu, Gheorghe Grigurcu, Doina Curticăpeanu, Constantin Hârlav, Dan Mănucă.

Proza fantastică românească reprezintă prima sinteză consacrată acestui gen în literatura română, fiind elaborată cu intenția mărturisită „de a oferi fantasticului românesc o perspectivă categorială unitară". În secțiunea teoretică, extinsă la „amploarea unei adevărate introduceri în literatura fantastică", după o necesară disociere între gândirea fantastică și literatura fantastică, autorul își focalizează investigațiile asupra *Conceptului de literatură fantastică* și asupra *Frontierelor literaturii fantastice*, propunând nuanțări în definirea acestui „gen de artă distinct". Punctul său de vedere este concurent (și în sens polemic) acelora mult mai cunoscute ale lui Roger Caillois sau Tzvetan Todorov. (**Constantin Hârlav**)

Unul din atuurile criticii d-lui Sergiu Pavel Dan – poate esențialul – e reprezentat de solida întemeiere clasică a reflexivității […] E neîndoielnic că „iscusita zăbavă" în perimetrul luminos al antichității latine și exersarea privirii pe vaste orizonturi culturale și filosofice constituie sursa de căpetenie a liniștii și siguranței atitudinii criticului (**Doina Curticăpeanu**)

De mai multă vreme fiul scriitorului Pavel Dan, universitarul Sergiu Pavel Dan s-a consacrat unui anumit tip de reflexie socială și politică, implicînd memoria istorică și învățămintele ei asupra contemporaneității. A părăsit cu bună știință lectura cărților literare și a reveriilor poetice spre a sonda cu predilecție cazurile tumultuoase și dramatice din istoria umanității, începînd cu strălucitoarea epocă romană, epocă de mari realizări și împliniri sub toate aspectele, în stare să-i furnizeze exemple măreție de demnitate civică, dar și dezastre morale și colective de proporții. Posedînd o cultură clasică bogată, Sergiu Pavel Dan a scris pînă acum mai multe cărți cu astfel de subiecte, avînd un scop moralizator cert: să pună în fața contemporanilor oglinda unor fapte reprobabile, ca aceștia, la rîndul lor, să se abțină de la a le repeta. Vechiul dicton latin ''Historia est magistra vitae'' pare să-l însoțească cu fiecare filă, cu fiecare nou episod abordat. (**Mircea Popa**)

Scrisul lui Sergiu Pavel Dan se remarcă printr-o deosebită capacitate de esențializare, vizibilă atît în volumul prezentat anterior [Proza fantastică românească], cît și în cele două care i-au succedat: *Spiritul Romei* (1979) și *Visul lui Scipio* (1983). Acestea pun în valoare puterea de a surprinde trăsăturile fundamentale ale fenomenului literar investigat. Este o însușire sprijinită pe o alta, la fel de valoroasă, anume acribia. „Spiritul Romei" este dedus după o minuțioasă cercetare a unor modele romane de gîndire a istoriei (Titus Livius, P. Cornelius Tacitus, C. Plinius Caecilius Secundus). Trei modalități de a fi în fața istoriei, comentate cu o vădită plăcere a descifrării circumstanțelor care au generat situații anume. Facerea istoriei este privită și ca o posibilitate de judecare și, totodată, de gîndire a ei. A face istorie înseamnă, adesea, a scrie istorie. De aici, conceperea unui traseu care dovedește modernitatea gîndirii autorului și care este rezumat în formula „demitizarea eroicului și fuga de retorică".[…]

1976 – Mircea Vaida-Voevod, Vasile Rebreanu, Sergiu Pavel Dan

Gîndirea literară a lui Sergiu Pavel Dan este reconfortantă prin echilibru și ascultare superioară a tuturor părților. Concluzia, departe de a fi una apodictică, este mai totdeauna cumpănită și sintetică, punctînd elementele pertinente. Sînt respectate principiile retoricii, a căror apărare formează obiectivul volumului Spiritul Romei, și sînt repudiate constant retorismele, a căror utilizare este, pe de altă parte, tot atît de constant evitată. (**Dan Mănucă**)

Ion Maxim DANCIU (17 februarie 1948, Cluj – 7 octombrie 2014, Cluj). Eseist, publicist. Facultatea de Istorie-Filosofie a UBB Cluj (1972). Echinoxist. Doctorat în Filosofie cu o teză despre *Adevăr și interes din perspectiva sociologiei cunoașterii și a antropologiei filosofice* (1997). Debutul absolut în anul 1970 cu articolul „Existență și cunoaștere la Blaga", în *Echinox*. **Volume**: *Partea și întregul. Liniamente în antropologia filosofică românească*, 1994; *În scorbura din oglindă*, 1997; *Adevăr și interes din perspectiva sociologiei și antropologiei filosofice*, 2001; *Mass-media, comunicare și societate*, 2003; *Mass media. Modernitate, postmodernitate, globalizare, 2005; Filosofia lui Eugeniu Sperantia. Cinci studii analitice,* 2010. Prezent în volumele colective *D.D. Roșca în filosofia românească*, 1978; *Teme hegeliene*, 1982; *Cunoaștere și acțiune*. *Profiluri de gânditori români*, 1986; *Curente și tendințe în jurnalismul contemporan,* 2003; *Jurnalismul cultural în actualitate,* 2005. Colaborări la revistele: „Echinox", „Tribuna", „Steaua", „Viața studențească", „Luceafărul", „Transilvania", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Familia", „Aletheia", „Cahiers roumains d'études littéraires", „Discobolul", „Transylvanian Review". Ediții critice: George Em. Marica, *Filosofia bunului simț*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română (împreună cu Virgil Leon); Eugeniu Sperantia, *Contemplație și creație estetică*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, 1997 (împreună cu Mircea Muthu).

Au scris despre cărțile sale: Mircea Muthu, Diana Adamek, Constantin Cubleșan, Petru Poantă, Ovidiu Pecican.

Ion Maxim Danciu a adus în grupul nostru [Echinox] interesul pentru gîndirea filosofică românească, precum și conștiința rigorii conceptuale a limbajului critic. Spirit rațional și anti-dogmatic, Niță era printre noi citadinul "fundamentalist", avînd un soi de oroare comică față de natură în toate manifestările sale posibile. Bine racordat la miturile fundamentale ale civilizației moderne, el reprezenta în ambianța echinoxistă o sensibilitate "pozitivă", depoetizată, cu un cult lucid pentru valorile umaniste de descendență iluministă. În studiile sale de antropologie filosofică, a pus mereu accentul pe individualitatea umană și pe capacitatea de autotransformare a individului, denunțînd masificarea și ideologiile colective. A fost din tinerețe adeptul unui liberalism camuflat public, dar contaminant în grupul nostru. (**Petru Poantă**)

Cu Petru Poantă
(foto Ștefan Socaciu)

Echilibrată și fermă în opțiuni, cartea cercetătorului I. Maxim Danciu redeschide puncte fierbinți ale unor cercetări mai vechi sau noi, orientând demersul spre zone de actualitate și oferind liniamente de larg interes. De remarcat, de asemenea, calitatea și amplitudinea lecturilor autorului, ca și capacitatea sa de a lega date, întrebări și posibile răspunsuri într-un discurs fluent, convingător. *În scorbura din oglindă* se impune ca un volum dens și omogen, scris cu pasiunea și onestitatea unui autor pe deplin stăpân în domeniu. (**Diana Adamek**)

Ion Maxim Danciu, Horia Bădescu

Apariția volumului semnat de I. Maxim Danciu *Filosofia lui Eugeniu Sperantia. Cinci studii analitice* are mai multe merite ușor de distins. Primul dintre ele mi se pare a fi că readuce în actualitate numele lui gânditor din galeria interbelicilor – a scris și după al doilea război mondial, dar greutatea operei lui filosofice se află în lucrările dinaintea conflagrației – neglijat îndelung, pomenit sporadic și succint, dar mai ales niciodată proiect al unei reeditări sistematice sau măcar selective. Alt merit ține de consecvența unei pasiuni, exegetul bătătorind un areal cultural în care și-a conturat mai demult preferințele individualizante. Mă refer la antropologia filosofică, (*Partea și întregul. Liniamente în antropologia filosofică românească, Cluj-Napoca*, 1994 și la *Adevăr și interes din perspectiva sociologiei cunoașterii și antropologiei filosofice*,Cluj-Napoca, 2001), la explorarea diverselor aspecte ale gândirii unor autori relevanți pentru arealul filosofic românesc, precum M. Eminescu, P.P. Negulescu, Vasile Băncilă, Athanase Joja, Tudor Vianu, Eugeniu Sperantia – cum se întâmplă în cuprinsul culegerii de eseuri *În scorbura din oglindă – teme și prefigurări în filosofia românească* (1997) și în *Cunoaștere și acțiune. Profiluri de gânditori români* (1986) sau în ediția critică din studiul inedit al lui George Em. Marica, *Filosofia bunului simț* (1997). Ceea ce definește deci poziționarea lui I. Maxim Danciu ca exeget al gândirii românești contemporane ar fi situarea cercetărilor lui pe o perspectivă ce asumă poziționări în direcția antropologiei filosofice și a sociologiei cunoașterii. (**Ovidiu Pecican**)

DÁNÉ Tibor (24 martie 1923, Cluj – octombrie 2006, Cluj). Prozator, publicist, traducător. Facultatea de Drept la Cluj (1946). Doctor în științe juridice. **Volume**: *Athá-Rá, a fáraó írnoka* (Atha-Ra, scribul faraonului), roman, 1958; *Vadvirágszelídítő,* tan., 1958*; Háromemeletes túlvilág* (O lume de dincolo înaltă de trei etaje), studiu, 1964; *Kortársaim, a gyermekek, ifj. elb.,* 1965*; Hüvelyk Matyi családfája. A mesehősök származása, tan.,* 1967*; A Tau-Ceti hívójele* (Semnalul de pe Tau Ceti), roman, 1968; *Akinek nincs árnyéka* (Cel ce nu are umbră), roman documentar, 1970; *Az aranyhármas. Válogatás a mai román ifjúsági prózából, vál., előszó, jegyz.,* 1972*; Farkasűző furulya. Válogatás a hazai magyar ifjúsági prózából, vál., előszó, jegyz.,* 1973*; Kulturkuriózumok kalendáriuma,* 1973*; Négy tenger hajósa* (Corăbierul celor patru mări), roman, 1973; *A varázsvessző lovagja* (Cavalerul bastonului magic), roman, 1978; *A varázsvessző lovagja. Schroff úr, a barátom által hitelesített és jóváhagyott szöveg alapján közreadott tanúvallomás,* 1978; *A fáraó igazlátó szeme* (Ochii clarvăzători ai Faraonului), 1979*; Az évszázad bűnügye* (Jaful secolului), 1982*; Száz szerelmes szonett, antol.,* 1984*; Marco Polo utazásai,* 1986*; Kolombusz hadinaplója,* 1988*; A Kajántető kincse, elb.,* 1989; *Elhull a virág* (Florile cad), eseu, 2001; *Apáczai ajándéka* (Darul lui Apáczai), eseu, 2003; *A gálánskor breviáriuma* (Breviarul erei galante), eseu, 2005. **Traduceri**: din Jules Verne și I.L. Caragiale (*O noapte furtunoasă*)

DÁVID Gyula (13 august 1928, Áraci/Covasna). Istoric literar și traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1951). Doctor în științe filologice (1974). **Volume**: *Jókai. Emberek, tájak, élmények Jókai erdélyi tárgyú műveiben.* (Jókai. Teme, figuri, peisaje în opera sa. Micromonografie), 1971; *Petőfi Erdélyben* (Petőfi în Transilvania), în colab. cu Mikó Imre 1972; 1998; *Tolnai Lajos Marosvásárhelyen. 1868-1884.* (Tolnai Lajos la Tg. Mureș). Monografie, 1974; *Találkozások. Tanulmányok a román-magyar irodalmi kapcsolatok köréből.* (Întîlniri. Studii de istorie a relațiilor literare româno-maghiare), 1976; *A romániai magyar irodalom története* (Istoria literaturii maghiare din România, manual), coautor, 1978; *Erdélyi irodalom – világirodalom* (Literatură transilvană – literatură universală), studii, 2000; *Írók, művek, műhelyek Erdélyben* (Scriitori, opere, ateliere în Ardeal), studii, eseuri, 2003; *Kossuth Lajos és Erdély. Tanulmányok.* (Kossuth Lajos și Transilvania. Studii), coautori: Egyed Ákos și Kötő József, 2004. **Traduceri**: B. Șt. Delavrancea, *Novellák és elbeszélések* (Nuvele și povestiri.), în colab. cu Nagy Géza, 1956; Șt. Bănulescu: *Férfipróbák telén.* Novellák. (Iarna bărbaților. Nuvele), 1968; Al. Șahighian: *Az aranysisak.* Ifjúsági regény. (Coiful de aur, roman), 1968; Adrian Marino: *Bevezetés az irodalomkritikába.* (Intro-

Dávid Gyula (premiat), cu Irina Petraș, Mihai Dragolea, Karácsonyi Zsolt; la Filială: Dávid Gyula, Selyem Zsuzsa, Demény Péter, Virgil Stanciu, Ioan Marinescu, Ion Pop, Ion Vartic, Ion Simuț, Mozes Atilla, Létay Lajos, Florentina Florescu etc.

ducere în critica literară), în colab. cu Kántor Lajos, 1979; Ioan Slavici, *A világ, amelyben éltem.* Visszaemlékezések. (Lumea prin care am trecut. Amintiri.), 1980; Titu Maiorescu, *Bírálatok, vitacikkek, tanulmányok.* (Studii și articole polemice), 1985; Romulus Cioflec, *Örvényben.* Regény. (În vîltoare, roman), 1983. Premiul de critică al Uniunii Scriitorilor (2000). Premiul Tamási Áron (Budapesta, 1991), Premiul Kemény Zsigmond (Budapesta, 1999), Premiul Wlasits (Ministerul Culturii Ungare, 2002).

Ion DAVIDEANU (15 ianuarie 1938 Carasău/Bihor – 19 iunie 2010, Oradea). Poet. Școala postliceală sanitară Oradea. Debut absolut în Crișana 1961. **Volume**: *Gravuri*, 1977; *Zbor deschis*, 1979; *Pe-o frunză de plai,* 1984; *Amintiri despre Radu Enescu, 1*999; *Manuscrisul neterminat*, 1999; *Ruginile de pe jos*, 2000; *Singura mea lunetă*, 2003; *Deasupra prafului din cortul meu,* 2007; *Aura invizibilă*, 2008.

***Dusele clipe**: / Iubita mea era ca un glonț,// dulcile, dragile, dusele clipe/ înfloreau, ne rotunjeau în ore,/ orele imitară pietre de râu,/ pietrele râului ne amintesc/ planete duioase, de păsat și de lapte,/ lampioane îndepărtate,// din praștia sfinților muți/ în lume scăpate-s toate,// beiuri cu graiuri de râuri se dreg,// iubita mea abia mă cunoaște acum,/ eu mă trudesc s-o ghicesc și nu-i cum…*

Caietul de la șaptezeci, subtitlul noii cărți a poetului Ion Davideanu, oferă cititorului imaginea unui poet pentru care vârsta nu obosește și lirismul nu diminuează. Dimpotrivă, spiritul poetic davidian e vivace, metaforele, sintaxa, stilul funcționează admirabil […] Cuvintele vin în perechi rimate în versul scurt, tandemul lor introduce o primă notă de fermecătoare surpriză, pentru ca poemul, întotdeauna scurt, să-și permită tot felul de asociații de sens și simbol, ducând spre un final ce amestecă ironia cu gravitatea, tonul elegiac cu cel ludic, nuditatea sincerității îmbrăcând confecții clovnești. (**Ioan Moldovan**)

Viorel DĂDULESCU (n. 1962). Publicist, prozator. Institutul Politehnic Cluj-Napoca, Facultatea de Electronică și Telecomunicații. Inginer la o întreprindere clujeană, apoi redactor la mai multe publicații locale și naționale (*Tribuna Ardealului, Adevărul București, Informația Cluj, Foaia Transilvană, Verso, Făclia Cluj*). Debut absolut în revista *Tribuna* (nr. 98, 2006). Texte publicate în revistele *Tribuna*, *Alternanțe* (Germania). Inclus în *Antologia prozei scurte transilvane actuale* (2010; coord. Ovidiu Pecican).

Ioan-Pavel Azap, Ion Mureșan, Viorel Dădulescu, Vasile Gogea

Dacă ar fi să-l atașez unei generații, cred că pe Viorel Dădulescu ar trebui să-l așez undeva între *nouăzeciști* și *douămiiști*. Nefiind integrat, însă, nici unora, nici celorlalți. Un singuratic. Încă unul dintre acei autori, poeți sau prozatori, care locuiesc discret în spațiul literar al unui mare (relativ) oraș, cunoscut și acceptat firesc în mediile literare și despre care se află aproape întîmplător, cu o vagă surprindere, că *scrie*. *Comite!* […] Scrie proză scurtă, fără inhibiții și fără efort dar și fără grabă, consemnînd în pagină, cu tandrețe, frînturi de umanitate, clipe de viață, creionînd portrete de personaje fantasmagorice, mixînd în doze mici elemente de fantastic cu atribute ale realului, rezultatul fiind o atmosferă încărcată de o magie specială, *înrudită* cu atmosfera din *Pahar*-ul poeziei lui Ion Mureșan. (**Vasile Gogea** – *Gogea's Blog*, 2012)

Iulian DĂMĂCUȘ (n. 25 iulie 1949, Cătina/Cluj). Poet, prozator, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. A debutat cu epigrame în revista *Urzica*, 1987. **Volume**: *Epigrame*, 1998; *Bețivul*, 1998; *Pânza de păianjen*, 1999; *Pescărușii se înalță cu valul*, 2000 (în colab.); *Când singurătatea*, versuri, 2001; *Galeria cu tablouri/La galerie aux tableaux*, 2003; *Ochii albaștri ai bunicii*, 2005; *Triptice*, 2007; *Viespar în orbite/Guêpier dans les orbites,* 2005*; Dealul cu cătină*, 2007; *Sonia*, 2008; *E plin de petale paharul uitat...*, 2011; *O lună albastră*, 2012; *Țara mea,* Cuvînt înainte de Al. Cistelecan, 2013; *Manierism și pitoresc la Emanoil Bucuța*, eseu, 2014. Prezent în **antologii** de epigrame: *Antologia epigramei românești de pretutindeni*, 1993, *Antologia epigramei politice,* 1994, *Epigramiști români contemporani*, 2002 etc.; de haiku: *Umbra libelulei,* 1993*, O sută de catarge*, 1997, *Luna în țăndări*, 2000, *Ich träume deinen Rhythmus* Germania, 2003, *Anthology haiku competition*, Japonia, 2004, *Apus de soare/Coucher de soleil, 2010;* Antologiile *Cenaclului Octavian Goga, Cluj* (*2000-2010*); *Întâlnirile de la Nicula,* vol. I, 2008, *Cartea mea fermecată,* 2009, *Mondspuren, Sonnenpfade / Traces de lune, sentiers de soleil*, (poèmes), Franța-Germania, 2009, *Le vacarme du temps de Noël*, Franța, 2010, *Antologia îl Convivio,* Italia, 2010, *Scriitori gherleni,* 2010, *Trepte de marmură* – Scriitorii la ei acasă, antologie de poezie, 2010; *Vama literara,* vol. 1, 2011. **Traduceri:** *Poeme* de Marjan; *Poeme – Poèmes* de Florian Stanciu, 2013.

***Drumul:** Un du-te vino, cam asta-i viața / dar plecările nu-nseamnă defel / reveniri / precum întoarcerile nu pun capăt / plecărilor / De toate acestea mi-e teamă / cum de cuvintele ce trebuie tăcute / ori de asfințitul ce se petrece-n taină / și de întrebarea dacă urmează / un alt răsărit… // Să adorm*

pe o pernă / albă de amintiri / Învelit cu privirea caldă a mamei // Anevoioase-s călătoriile (*așteptări / îngrămădite*) */ în lungul drum către ziuă / îngreuiat de leșurile atîtor vise.* (Poezii, 2010)

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Al. Cistelecan, Andrei Moldovan, Constanța Buzea, Ion Roșioru, Aurel Rău, Emanuela Ilie, Șerban Codrin, Ovidiu Pecican, Luigi Bambulea și alții.

Concentrată ca o teoremă, (epigrama) s-a fixat, în lunga tradiție la catren și distih care sunt forme ale poeziei culte, practicarea lor implicând dexteritate și cultură, pe lângă un simț special al observației și accesul la gândirea analogică. Iulian Dămăcuș exersează cu dezinvoltură amândouă modalitățile. În altă ordine, e de remarcat diversitatea tematică a volumului, având însă, cu puține excepții, un singur punct de fugă: actualitatea. Autorul configurează aici o imagine de infern vesel a societății românești contemporane. […] Atitudinea preponderent satirică față de o lume în derivă induce, în cele din urmă, o atmosferă alarmantă și deceptivă. Este acesta nivelul serios al epigramei, sporul axiologic care o justifică încă o dată în orizontul creației.' (**Petru Poantă**)

Tripticele [...] propun și susțin liric o lume densă la care să te uiți cu interes, să te regăsești și să te regăsești și să iei aminte, să meditezi la ce ar fi de făcut în perimetrul masiv al unei dezolări generalizate. Minuțios și bun observator, acoperiți în doar trei pași fiecare temă. Textele sunt filiforme, și îl solicită pe cititor trup și suflet să se dedice jocului fără rest al pasiunilor dvs. *Tripticul cu navetiști* este un memento universal înăbușitor pentru cei condamnați să îndure împreună mizeria totalitară. [...] Și așa [...] în orice cheie le-ar citi iubitorul de poezie, pasionat să afle că nu e singur de tot și că poetul are și el tălpile cu ghimpi. (**Constanța Buzea**)

Descătușat cumva, în acest interstițiu între lupă și un joc de transfocări, autorul atîtor transpuneri pe o pînză tare își permite și libertăți cu mijloacele lucrurilor văzute, ținînd de întoarceri asupra propriului eu, un unghi unde sălășluiesc atît o predispoziție pentru luare în derîdere, filosofare în social, o zestre de ironie,exersate exterior cu apetituri de artă aplicată nu o dată prin ani, cît și un fond de înfiorări, de mirări, de candori, între lirism și reflexiv. (**Aurel Rău**)

Le contexte roumain, on ne peut s'en montrer surpris, est très présent; mais c'est toujours un plaisir, quand on apprécie peu les associations trop appuyées entre poésie et politique, que de voir un poète aborder des thèmes politiques avec une subtilité fort éloignée de la propagande que nous connaissons trop. (**Jean Hautepierre***, Postfață la Galeria cu tablouri*)

Cu Vasile G. Dâncu și Al. Cistelecan

Ordonate semantic, textele selectate de Iulian Dămăcuș în antologia *Poezii* nu intenționează neapărat să îi ilustreze evoluția poetică, ci multiplele fețe auctoriale. Regăsim, prin urmare, în volum, un poet al cotidianului frust, al marginalității în-semnate cu harul ambivalenței: în special seria de *Triptice* configurează imaginea unei umanități mai degrabă periferice, în aparență dinamice și pitorești, dar în esență străbătute de neliniști atavice și închistate într-o gestică rigidă imuabilă''[...] Deși e plin, după cum se observă, de resurse lirice, Iulian Dămăcuș are totuși un defect major: nu știe să se promoveze eficient. (**Emanuela Ilie**)

Scriitor de rafinament, clădit cu discreție pe seama unei culturi de inspirație franceză, Iulian Dămăcuș se lasă surprins doar în apele mai adânci ale creației sale, nefiind un iubitor de spectacol literar. În recentul său volum de poeme, *Țara mea* […] ne este dat să citim undeva, într-un poem intitulat *Laudă fântânii*, următoarele versuri: „mai harnică decît / albina/ mai tenace / decât plugarul/ mai / neostoită decît furnica,/ dar mai presus / vrăjitoare / ademenind / izvorul rătăcitor/ *cel care ca / Ulysse //* Laudă fîntînarului / care s-a apropiat / cerc cu cerc de / inima ce se-auzea / tot mai adînc" ș.a.m.d. Trimiterea la poetul francez Joachim du Bellay (1522-1560) ar putea fi ușor trecută cu vederea, dacă nu ar constitui chiar temelia pe care se construiește întreg volumul. (**Andrei Moldovan**)

„Triptice" e, cu siguranță volumul în care sunt etalate cel mai vizibil disponibilitățile de adaptare la modulații diferite ale lui Dămăcuș. Deși pe un fond unitar, fără rupturi grave de retorică, poemele sunt modulate în spiritul "motivului'' pe care-l monografiază, cu amestec de tonuri (ba glumeț și ironic, ba solemn; ba melancolic, ba sarcastic; suav sau, dimpotrivă, bolovănos). E o suplețe de școală, de rafinament, de vreme ce nu pune în primejdie coerența atitudinală. (**Al. Cistelecan**)

Țara mea e, cum s-ar zice, o mică monografie de devoțiune, un arc nostalgic destins [...] Între anecdotică și reverie, între pietate și ironie tandră, Iulian Dămăcuș retrăiește pe dealurile Cătinei cu melancolia celor pierdute și cu euforia celor regăsite. În orice caz, el pune Cătina pe harta toposurilor de devoțiune lirică și face din ea un sat de miraj melancolic. (**Al. Cistelecan**)

Lucia DĂRĂMUȘ (n. 4 august 1976, Bacău). Poetă, eseistă, traducătoare. Facultatea de Litere a UBB Cluj, secția Latină-Greacă veche (1998). Masterat în Lingvistică Integrală, 2003. **Volume**: *Lim-Lin,* versuri, 2002; *Limelfice*, versuri, 2003; *Cu fața spre lumină*, egografie, 2004; *Viermele fantasitic*, 2006; *Curcubeul Poveștilor,* 2007; *Mituri și legende ale antichității,* 2008; *Interviuri,* 2010; *Mai mult decît psihoză,* roman, 2010; *Lumina/The Light*, 2013. Traduceri: Erasmus*, Laus Stultitiae*, 2003; Plautus*, Aulularia*, 2004. Prezentă în volumul colectiv *Ninsoare de orgă*, 2004. Premiul Etno-Poesia, 2003. Publică studii de specialitate, traduceri, versuri, articole, recenzii, interviuri în principalele reviste din țară: *Steaua, Tribuna, Vatra, Cultura, Poesis, Tomis, Dacia Literară, Contemporanul, Mișcarea Literară, Convorbiri Literare, Cultura, Oglinda Literară, Antiteze etc.,* precum și în reviste din Germania, USA, Franța, Canada etc.

> *„E tăioasă mirarea când îți cunoști starea de a fi cuvânt! Mă închid pe zi ce trece în el și din interiorul propriului său sine mă mir de starea însăși a mirării fiecărui cuvânt: când ești poet îți vezi apele/ din care ființele ți se-adapă.“*

Fragilă și tenace, deopotrivă, cu o iubire extrem de copilăroasă pentru cuvinte și lumină, cu toate succedaneele sale corpusculare și crepusculare – de unde și predilecția pentru însemne scripturale, credința părîndu-mi, în cazul ei, mai degrabă un joc incantatoriu și un model comportamental, nu atît imitat după texte și legi sacre, cît inventat, într-o încăpățînată mișcare generoasă spre oameni, hotărîtă să nu se lase smulsă prea curînd din vîrsta inocenței și a purității – Lucia Dărămuș publică, discret, *poeme anacronice* în placheta austera *Lim-Lin* (2002). Nu e operantă în cazul unei asemenea poezii încercarea de a descoperi eventuale modele sau idoli nemărturisiți. Simplitatea jucăușă a versurilor își ajunge sieși. Mai mult, profită, cu un abia sesizabil zîmbet mucalit, de sensuri ascunse și etimologii uitate, imaginînd o limbă doar a sa, rudă nu prea îndepărtată cu *sparga* Ninei Casian. Cu poemele în minte, cu privirea mereu senină și luminoasă nu te lasă să presupui care ii va fi pasul următor. E sigur, însă, ca îți trezește curiozitatea. (**Irina Petraș**)

Lucia Dărămuș își încheie textul pe care îl propune în loc de prefață la volumul său *Viermele fantastic* (astfel: „E tăioasă mirarea când îți cunoști starea de a fi cuvânt! Mă închid pe zi ce trece în el și din interiorul propriului său sine mă mir de starea însăși a mirării fiecărui cuvânt: când ești poet îți vezi apele/ din care ființele ți se-adapă.“ Citatul se înscrie, fără dubiu, în larga familie a sensibilității unei epoci literare revolute. Mirarea sa întru cuvânt miroase tare bine a modernism obsedat de unealta meșteșugului. Sonuri bacoviene, blagiene etc., dialogări programatice cu texte ale acestora, tot atâtea mărturisiri ale iubirii poetei pentru acești canonici moderni, sunt vizibile de-a lungul întregului volum. Totuși, ceea ce salvează volumul de monotonia unui *déjà-vu* este o anumită spontaneitate a unui discurs reflexiv, lucid, despre o lume fascinată de minciuna măștii. […] Bine îi ies Luciei Dărămuș și versurile cu întorsături surprinzătoare, poemele care clocesc ouă-surpriză: „îmi întind pielea cu puf, alergând ondulat/ printre miile de trecători/ viețile lor sunt atât de frumoase/ că merită să-mi ofere drept grație/ un pumn în stomac.“ […] Povestea viermelui fermecat, personaj pe care autoarea și-l asumă în prefață ca alter-ego, este un manifest împotriva „oamenilor mari“, sintagmă ce trebuie înțeleasă, à la Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry, în registrul conotațiilor peiorative (cei „cocoțați“ și cei îmbătrâniți). Forța vehemenței vine din perspectiva voit candidă, ca și când un adevăr crud ar fi rostit de un copil. (**Raluca Șerban**)

Horia Bădescu, Minerva Chira, Corin Braga, Rodica Marian, Luigi Bambulea, Mariana Bojan, Rozalia Borcilă, Lucia Dărămuș, Vasile Spiridon, Mircea Popa, Maria Dulcă, Crișan Mircioiu, Mircea Borcilă, Dorli Blaga, Basarab Nicolescu, Leo Butnaru, Viorica Răduță, Carlos Vitale

Intr-o manieră foarte ciudată, *Cu fața spre lumină* are darul de a te descumpăni. Lucia Dărămuș a construit o carte într-o manieră foarte puțin *ortodoxă.* [...] Vocea auctorială este egală și omogenă. Lucia Dărămuș are o candoare și o naivitate nejucate care te cuceresc după primele pagini. În spatele stilului simplu, fără înfloriturі și pretențiozități, descoperi o voce caldă, mereu dispusă să vorbească despre ceilalți, cu plăcere, cu interes, dar reușind mai degrabă să vorbească despre sine. Scriitoarea are darul de a-l face pe cititor să dorească permanent să intre în dialog, să comunice. [...] Fiecare expediție, fiecare lectură e o experiență extrem de personală. Iar în cazul volumului Luciei Dărămuș, una extrem de plăcută. (**Victor Cubleșan**, *prefață*)

Cunoscută pînă acum doar ca poetă (volumul *Limelfice* din 2003 a obținut tot felul de premii) și ca traducătoare din limba latină, Lucia Dărămuș se prezintă acum în fața publicului cititor cu o carte colaj, jumătate jurnal, jumătate interviuri despre viața culturală clujeană. [...] Se reconstituie, încet-încet, atmosfera formativ intelectuală a mai multor decenii de viață literară și universitară clujeană, pe care autoarea o completează cu propriile sale impresii, observații, poezii, note de jurnal, prin care se face elogiul unui oraș și a unor generații de cărturari. Cartea trece cu dezinvoltură de la pagina de jurnal, la poezie proprie, la interviu și relatarea directă, încît formula de *carte-reportaj,* propusă de Victor Cubleșan, se susține în întregime. În orice caz, o carte despre mediul clujean studențesc formativ de mare relevanță. (**Mircea Popa**)

Cel puțin ciudat este titlul volumului de debut al Luciei Dărămuș, absolventă a secției de filologie clasică a *Literelor* clujene. *Lim-Lin* – așa se cheamă placheta, [...] de parcă tînăra poetă s-ar fi jucat cu vocabulele din celebrul vers al lui Ioan Alexandru: *lumină lină, lini lumini.* [...] Trebuie să spunem de la bun început că este vorba despre o poezie religioasă convențională. Poemele evită să fie simple ilustrări ale scenariului biblic, după cum evită solemnitatea imnului sau retorica fastidioasă a credinței clamată în sonore versuri prăfoase. Singura lor pretenție este expusă în două versuri: *Am decis să vorbesc frumos, omenește!* Desigur, este o decizie de o cutezanță uluitoare [...]. Dar miza ei intimă este tentativa de protejare și prelungire a copilăriei înțeleasă ca timp bogat, timp fast al inocenței [...]. Iată de ce ne vom încheia succintul comentariu cu un decalog, o suită de zece porunci extrase din cartea Luciei Dărămuș care împreună ar putea forma un fel de Lege după modelul celeia inventată de Virgil Mihaiu în scopul conservării adolescenței. Ea ar suna cam așa: Legea conservării copilăriei: 1. Nu-ți uita botoșeii / 2. Privește cerul cu palmele! Privește-ți mîinile cu buzele / 3. Închide ochii și vei vedea... fuiorul (în care-și clocesc ouăle berzele) / 4. Nu te lăsa tulburat de nimeni și de nimic: crede! / 5. Învață să cunoști lumina din care ai răsărit! / 6. Fă bine și treci din cînd în cînd prin sat. / 7. Vorbește frumos, firesc, omenește! / 8. Refuză să te grăbești! / 9. Taci, taci, taci un pic! / 10. Și mai trimite criticilor tăi, din cînd în cînd, niscaiva semințe de mac! (**Mircea Petean**)

Vasile DÂNCU (n. 11 mai 1939, în Runcu Salvei). Tatăl sociologului Vasile Sebastian Dâncu. Poet autodidact. A debutat în revista *Albina*, București, 1967. A colaborat la *România literară*, *Steaua*, *Tribuna*, *Minerva*, *Cadran*, suplimentul „Mesagerul literar și artistic" al ziarului *Mesagerul de Bistrița*. **Volume** de versuri: *Cântece,* 1974; *Gravuri lapidare*, 1990; *Simple propoziții*, 2001, ediția a II-a 2007; *Slove rurale*, 2010; *Cântece,* 2012; *Chants*, antologie de poeme în limba franceză, trad. Letiția Ilea, 2013 (participant la Salon du livre, Paris).

"Fixat sunt pe veci pe-o culme de deal, / n-am zeppelin, n-am aripi / doar bietul dor de ducă / îmi poartă gândul / prin multele cetăți. / Mis drumurile scurte / și se suprapun / ca firele de ață pe un ghem."
"Satul meu / nicicând nu va pleca / în altă parte / să-și caute norocul. În jurul lui se învârte / și se tocește lumea".
***La moară**: Macin la moară / înaintea tatii. / Bătrânul mă privește resemnat, / odată și el făcuse la fel. / Călare pe saci, / băiatul meu așteaptă / să răsară și să apună / soarele.*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Constantin Cubleșan, D.R. Popescu, Ion Mureșan, Al. Cistelecan, Irina Petraș, Oliv Mircea, Virgil Rațiu, Nicolae Bosbiciu etc.

Nu cred să se fi scris la noi o poezie în care zădărnicia gândului de a porni la drum și imposibilitatea de a evada de sub puterea magnetică a locului să fie atât de simplu, sintetic și frumos puse în cuvânt. Aș îndrăzni să spun că este surprinsă aici o trăsătură definitorie a sufletului românesc, aceea de mirare împăcare între „cu capu-n nori" și „cu picioarele pe pământ". (**Ion Mureșan**)

Vasile Dâncu nu este un țăran care scrie poezii, el este un poet extraordinar care trăiește la țară, el este o specie ciudată azi, de neînchipuit pentru mulți. Trebuie să ai într-adevăr o mare siguranță de tine și o mare nepăsare de ce-ar putea să spună despre tine cutare și cutare ins cu condei, trebuie să ai o răbdare grozavă, trebuie să ai... Vasile Dâncu seamănă cumva cu acei mari scriitori americani care creșteau capre și mergeau din când în când la târg să-și vândă catârii. (**D.R. Popescu**)

Prezență exotică și tonică în poezia de azi, Vasile Dâncu profită, oricât nu și-ar fi propus, de ingenuitatea scripturală, de candoarea conceptului. Poetul e un prerafaelit inocent, devenind hieratic, o biografie decantată în simplități și rostită cu un timbru senin. (**Al. Cistelecan**)

Îmi erau (aproape) limpezi – după prima lectură a versurilor lui Vasile Dâncu – două lucruri: 1. că avem de-a face cu un poet al *locuirii*, unul pentru care locul obârșiei are o atât de mare însemnătate, încât dependența doar dorul de ducă întreținut anume o poate mulcomi. Un poet care experimentează într-o variantă proprie balansul între *exod* și *înrădăcinare* pe care îl trăia/scria un Ion Pillat, să zicem. Instalat domnește în satul lui din deal, dintre dealuri, cu casa sprijinită pe cărți, nu doar pe stâlpi trainici, el visează călătorii. Și 2: că inocența lui e jucată, căci sforile poemelor sunt trase de o minte lucid-ironică, încântată de dansul ei pe sârmă *între*. (**Irina Petraș**)

Vasile George DÂNCU (n. 3 august 1973, Năsăud). Poet și publicist. Editor. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj (licența cu teza *Poeticul. O abordare estetică*, coordonată de lector univ. dr. Dan-Eugen Rațiu). În intervalul 1997-1998, masterand în domeniul „Filosofia umanului" la aceeași facultate, obținând Diploma de Studii Aprofundate cu lucrarea *Antipoeticul în modernitatea târzie*, coordonată de prof. univ. dr. Aurel Codoban. Redactor-șef și apoi director executiv al Editurii Dacia. Din 2003, administrator și director editorial al Editurii Eikon. Vicepreședinte al Societății Scriitorilor din județul Bistrița-Năsăud (S.S.B.N.). Debut absolut în 1995 în revista Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului, *Renașterea*, cu un eseu despre raportul dintre artă și religie. Colaborări cu eseuri și cronică de carte la cotidianul local *Monitorul de Cluj, Avertisment din Nord-Vest*, *Convorbiri literare*, *Mesagerul de Bistrița-Năsăud, Ziarul de BN, Mesagerul de Cluj, Ziua de Cluj, Transilvania Reporter*, *Mișcarea literară, Tribuna, Familia, Viața românească, Fabrica de cărți, Piața literară*. **Volume**: *Biografia secretă*, 2003; 2006. În pregătire volumul *Universul Mama*. Prezent în antologia bilingvă *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, 2005. Premiul pentru debut al Filialei Cluj a USR.

Satanism poetic *– „Să visezi la uciderea oamenilor, / Prin hăituirea lor, / De către două strofe ale unui poem"*
Carnea de poem *– „Mă cam ustură ochii / De-atâtea cărți de poezie citite. / Le voi arunca într-o groapă, / Și când voi reveni să le dezgrop, / – deoarece sigur mă voi răzgândi, / Și-mi va părea rău de ceea ce am făcut – / Ele vor fi pline de viermi. / Ce dulce-i carnea de poem! / Vor rosti viermii în cor, / începând să stea în poziție verticală."*
Cândva între joi și vineri *„O! răcoritoarele mele vise,/ Pierdute undeva între cenușă și aripă/ Neîmpăcare este numele vieții mele! // M-am născut în noaptea de joi înspre vineri,/ În trecerea de la ziua cărnurilor prăjite/ La intrarea în postul negru,/ Spre mâhnirea tatălui și bucuria mamei./ Undeva între Aici și Departe*.

Volumul de debut al editorului și poetului Vasile George Dâncu, *Biografia secretă*, este reluat acum (ediția a doua, cu o postfață a autorului, 2006) cu reproducerea textului escortă semnat de Aurel Codoban care identifica „secretele biografice" în reperele existențial-culturale ale eului, în măsură să recupereze secvențe existențiale din „iureșul vorbăriei cotidiene". Asumându-și această descriere și considerând-o încă operantă, autorul adaugă o postfață despre tăcere, elogiind ușor patetic și în falduri jucate de verset măreția tăcerii „înălțătoare de rostiri", rostirea esențială, cea care nu cade în vorbă, cuvântarea și precuvântarea poetică. Toată cartea e, în cele din urmă, un fel de joc de om serios. Se poate bănui la fiecare pas mișcarea dublă și anume alunecoasă între ironie și autoironie, între sentință și dibuire, între grotesc și diafan, amândouă blânde și degustate ca ingrediente obligatorii ale ospățului lumii. Acest echilibru precar și fecund între contrarii e exploatat în tot volumul. Poetul e un sentențios îndoit, laconic, *secret*. Despre marile teme – viață, moarte, timp – vorbește prin miniparabole ori remake-uri. Poemele se spun prin voci ale altora, eul exersează vieți, măști, ipostaze. Scrie *după* Hegel și Bonaparte, după Borges (*O mărturisire de-a lui Borges*: „Tânăr fiind, am descoperit / în Biblioteca Lumii o carte. / Era plină de praf / Și-am suflat peste ea – / Și cartea s-a risipit") și Maiakovski ori după Esenin (*O meditație de-a lui Serghei Esenin*: „Versurile mele, / Se întorc împotriva mea, / – din fericire! – / Spre deosebire de ale / Lui Maiakovski, care / Se întorc împotriva lumii"). Tăcerea și cuvântul *versus* vorba-vorbele colorează o biografie ea însăși între (*Cândva între joi și vineri*) […] Inegal și imprevizibil, volumul e tocmai de aceea incitant și în stare să te așeze în așteptarea poemelor care vor urma (**Irina Petraș**)

Cu Mama
Și cu Aurel Codoban, Irina Petraș, N. Bosbiciu

Pregătind Festivalul
cu Valentin Ajder,
Horia Bădescu,
Sorina Stanca,
Irina Petraș

Vasile Sebastian DÂNCU (n. 25 noiembrie 1961, Năsăud/ Bistrița-Năsăud) Eseist, traducător, sociolog. Este fiul poetului Vasile Dâncu. Facultatea de Istorie și Filosofie, secția Filosofie, a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (1989); cercetare științifică în cadrele oferite de Catedra și Laboratorul de Sociologie, Centrul de Cercetare a Relațiilor Interetnice din Transilvania și Asociația Sociologilor din România, filiala Transilvania; doctorat în sociologie cu tema „Dimensiunea simbolică a realității sociale". Prof. univ. dr. Universitatea din București și Universitatea „Babeș-Bolyai", Președinte IRES 2004-2008 senator PSD Cluj, Parlamentul României, membru al Comisiei pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă 2005-2007, observator și deputat în Parlamentul European, membru al Comisiei pentru Dezvoltare Regională, Fost ministru in Ministerul Informațiilor Publice în Guvernul României. Director al revistelor *Transilvania Reporter* și *Sinteza*. Debut absolut: revista *Convingeri comuniste*, 1983. Volume: *Audiența radio în România*, 1998; *Societatea civilă și administrația locală*, 1999; *Comunicarea simbolică. Arhitectura discursului publicitar*, eseu sociologic, 1999; *Comunicarea în managementul instituțional*, 1999; *Țara telespectatorilor fericiți. Contraideologii*, eseuri, 2000; *Politica inutilă*, eseuri, 2007; *Comunicare simbolică. Arhitectura discursului publicitar*, reeditare, eseu sociologic, 2009; *Țara telespectatorilor fericiți. Contraideologii*, reeditare, eseuri, 2010; *Patrie de Unică Folosință. Eseuri de critică sociologică*, 2010; *Mitologii, fantasme și idolatrie* (*meditații și flashmob-uri*), eseuri, 2011; *Poveștile, viața și moartea* (*50 de texte pentru 50 de ani*), eseuri, 2013; *O Românie interioară*, eseuri, 2013. Coautor al volumelor: *Cartea blogurilor politice*, 2010; *Protecting Minorities in the Future Europe – Between Political Interest and International Law*, 2002; *Sociologie*, 1996; *Methodology for Developing a Local Policy for Poverty Alleviation*, International Training Center ONU, 1999. Traduceri: Claude Javeau – *Conversație Durkheim-Weber asupra libertății și determinismului. Un dialog Filosofic*, 1993. A colaborat la periodicele: *Studia*, *Transilvania Review*, *Tribuna*, *Dilema Veche*, *22*, *Cultura*, *Steaua* etc.

Lansare *Clujul poeților:* alături de Emil Boc, Horia Bădescu, Vasile G. Dâncu, Aurel Sasu, Ion Mureșan, Valentin Derevlean

Salutări din Transilvania poeților: […] *Când se arată primăvara cu greu, după ierni înfiorător de albe și cople-șitor de lungi, mi se face dor de poeții ardeleni. Primăvara mi-e dor de ardeleni nu pentru că ei scriu cel mai bine despre primăva-ră. Niciodată poeții nu ne ajută să înțelegem anotimpurile sau viața, ei mai mult ne zăpăcesc, schimbă vorba, se conversează cu Dumnezeu. De poeții moldoveni* (*Nimigean, Alui Gheorghe, Corbu, Sava, Vișniec, Ursachi, Danilov*) *îmi este dor toamna, iar de Nichita Stănescu și de alți sudiști* (*Iaru, Coșovei cel tânăr, Dinescu, Carolina Ilica, Cărtărescu, Constantin Preda și mulți alții*) *mă îndrăgostesc iarna. Vara nu este loc pentru poezie din cauza soarelui care dogorește pielea femeilor și le înalță până la nivelul ochilor noștri plecați spre înlăuntru. Primăvara, întâi mi-e dor de Traian Furnea, pentru că el s-a stins și nu-i pot uita poezia despre fata de la țară care nu poate fugi din oraș pentru că i se încurcă părul printre blocuri. Mi-l aduc aminte cum se bucura pentru că Dumnezeu i-a lăsat pe toți poeții cu același număr la pantofi. Pe Nicolae Băciuț l-am cunoscut demult, când tata a vrut să mă fac ofițer, iar el era soldat pe Calea Armatei Roșii din Bistrița și, ca și atunci, îi mulțumește lui Dumnezeu că nu s-a născut în altă limbă. De Ioan Es. Pop mi-e dor mai ales pentru că nu am avut noroc să-l întâlnesc, aș fi vrut să beau cu el o pălincă bună de la tata, deși amândoi suntem pierduți prin Bucureștiul fără ieșire și sigur a tre-cut pe la mine prin comună când a luat trenul, zis „Fantoma", în drumul lui spre București. El a spus într-o zi că „poezia seamănă într-un fel cu Dumnezeu, adică nu progresează." De Ion Mureșan mi-e dor când mă plimb prin Cluj și văd că „Pescarul" nu mai este, iar „Arizona" și „Croco" s-au predat și ele. Noroc că Muri are totuși mare încredere în Dumnezeu, iar „Dumnezeu, în marea lui bunătate, imediat face cu degetul o gaură în peretele raiului/ și îi invită pe alcoolici să privească." Mi-e dor și de Adrian Suciu, minerul, ajuns acum vedetă prin București, care într-o zi și-a întâlnit Dumnezeul lui. Stătea pe bor-dură-ntre blocuri și mirosea a câine ud, purtat pe sub haină, la piept. Pe Ioan Alexandru, marele poet creștin, l-am văzut ultima oară într-o gară, dar nu cea care duce spre vămile văzduhului. Ne-a spus plecând: „Multul omului nu-i în afară/ Cerul lăuntric să-l dobândim ca țară/ Cât un potir bisericuța strâmtă/ Cu cerurile turlele cuvântă/ Mânuța pruncului și a muierii/ Se-ngână-n a Ta cu-a-nvierii/ Unul cu altul stingere de sine/ Pânî să trecem vămile cu bine." Mi-e dor și de Ioan Pintea, prietenul copilăriei mele, cel care și-a făcut viața ofrandă lui Dumnezeu și vorbește de dimineață cu El, când se întrupează în lumina albă a florilor cireșilor din grădina casei sale parohiale de la Chintelnic. Uneori mă vizitează Luca Onul, care a trecut dincolo, la prietenul lui* („*Și era o toamnă-n care,/ Când eram mai derbedeu,/ Turnam cerul în pahare/ Bând la cot cu Dumnezeu*"). *Mi-e dor și de tata, care stă deasupra satului pe deal, îl invită pe Domnul la o pipă și, din vorbă în vorbă, îl sfătuiește să-și con-cedieze funcționarii din biserici și catedrale și să-i aducă o mitrali-eră lui Horia, ca să vadă cum se găurește hlamida neagră a Evului Mediu. O poezie a Anei Blandiana, ardeleancă și ea, m-a făcut să-mi fie dor de acești prieteni ai mei. Scrie poeta despre ado-*

lescenții care trec pe role și nu prea înțeleg cum trece viața, iar la final: „În timp ce Dumnezeu / Coboară printre ei / și învață să meargă pe role/ Ca să îi poată salva.” În Transilvania poeților, Domnul nu este nici român, nici ungur, nici neamț, nu face politici multiculturale, nici nu vine pe rând la Paștele ungurilor sau la al românilor. În Transilvania, poeții îl conving pe Dumnezeu să stea mereu pe aici, să facă tot felul de chestii nedumnezeiești, ca lebedele de pe lacul Gilău, care uită să mai plece în țările calde. Îl țin de vorbă și El, în marea Lui bunătate, cum zice Muri, le ține lor, poeților, de urât și așa o să-L avem și noi de Paște mai aproape. Hristos a înviat! Boldog Húsvéti Ünnepeket! Frohe Ostern! (31 martie 2010)

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Mircea Muthu, Ion Mureșan, Alexandru Vlad, Mihaela Matei, Constantin Cubleșan, Tudor Cătineanu, Vistian Goia, Ioan Es. Pop, Traian Vedinaș, Cătălin Zamfir, Ștefan Borbély, Adrian Dinu Rachieru.

În *Poveștile*…, scriitorul V.S.D. e mai prezent ca oricând. Micile eseuri sunt grupate în cicluri cu titluri laconice și vag poetizante: *Primăverile*, *Frici și speranțe*, *Suferințe*, *Tristețile*, *Iubirile*, *Clujul, Transilvania, România, Patria mea* și câteva *Exerciții de admirație*. Cele mai multe respectă ceremonialul povestirii cu auditoriu. Cititorul nu e uitat, textele i se adresează, este somat să se implice. Un pretext la zi este dezvoltat în meditații și divagări, eventual sprijinit cu trimiteri la exemple celebre, pentru ca finalul să se rostească precum o morală. Dimensiunea etică nu lipsește niciodată din cărțile lui Vasile Sebastian Dâncu. Intelectualul ardelean păstrează fine nuanțe iluministe în gesticulația sa. El împlinește nu doar o datorie personală când își rotunjește poveștile, ci și una de neam. Subiectele pot fi punctuale și aparent minore, dar ele sunt cel mai adesea teme grave, cu prelungi reverberații. Iată câteva titluri: *File din războiul nostru de o mie de ani cu ungurii, Scrisul ca o armă, Moartea ca spectacol, Politica noastră ucide speranța, Fericirea într-o lume simplă, România oamenilor invizibili, Lungul drum spre Celălalt, Singurătatea noastră istorică, Transilvania, patria mea de hârtie și celuloid.* Și așa mai departe. Cartea se sprijină și pe evocarea unor scriitori cu care autorul se simte afin sau a căror operă i-a slujit de model. Sunt prezenți astfel Valeriu Anania, Mircea Ivănescu, Nicolae Breban, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Ioan Es. Pop, Ion Mureșan, Ioan Pintea și alții. Cu o undă vagă de patetism, cât să dea căldură textelor, cu mici trucuri de orator deprins să vorbească celorlalți pentru a-i atrage, cu puneri în scenă menite să pună în lumină sensuri adânci sau ascunse, Vasile Sebastian Dâncu e un scriitor cu care merită să stai la taclale preț de-o carte sau de mai multe. (**Irina Petraș**)

Finalul de pe coperta acestei lucrări complexe, informate și înțesate cu comentarii aplicate, este concludent pentru întrebările și meditațiile viitoare nu atât despre structura (circumscrisă convingător), cât despre impactul psihosocial și poate despre efectul de bumerang al discursului publicitar contemporan. Pe de o parte, „prin publicitate și prin spectacolul ei se proiectează poate mersul înainte spre alte forme de civilizație“; pe de altă parte, citim tot aici, „mesianismul publicitar este un spectacol care ascunde foarte bine, prin imaginile paradisiace, armături ideologice care nu mai au singure forța de a duce înainte societatea“. (**Mircea Muthu**)

Ceea ce leagă „Poveștile, viața și moartea“ de „O Românie interioară“ este, întâi de toate, povestea. O găsim în toate întâmplările zilei, fie ele sociale, politice, economice, culturale sau religioase. Aș asemăna textele cuprinse în această carte cu niște aparate de zbor care rulează pe pista realității imediate numai atâta timp cât să se poată desprinde și să urce pe cerul nuanțelor. Marile conexiuni și marile revelații acolo se află. Și tot acolo se află și poezia acestei cărți. (**Ioan Es. Pop**)

Ceea ce am numit „paradoxul Patriei” este un paradox interiorizat adânc de domnul Vasile Sebastian Dâncu, în modalitatea specială a *disperării*. Kierkegaard era marcat de disperare în relația lui cu Dumnezeu, Emil Cioran era marcat de disperare în relația lui cu Neantul, Metafizicianul poate fi marcat de disperare în relația lui cu Cuprinsul de necuprins al Existenței. Vasile Sebastian Dâncu este marcat de disperare în relația lui cu Patria. […] Autorul cărții *Poveștile. Viața și Moartea* are – chiar în limbajul dânsului – mai multe „roluri”. Noi (eu) am numărat 7, adică: el însuși (1), membru de familie (2), profesor (3), om de știință (4), om politic (5), poet, ca și tatăl dânsului (6), jurnalist (7). Cred că rolurile 3 și 5 rămân, totuși, concurențiale. Dar, rolurile 6 și 7 aproape că se suprapun, iar cititorul poate fi încântat de *metaforele epistemice*, diseminate în întreaga carte; carte în care interferează toate cele 7 roluri, ipostaze. În cazul lui Vasile Sebastian Dâncu, rolurile menționate pot fi scrise liniștit cu Majuscule. (**Tudor Cătineanu**)

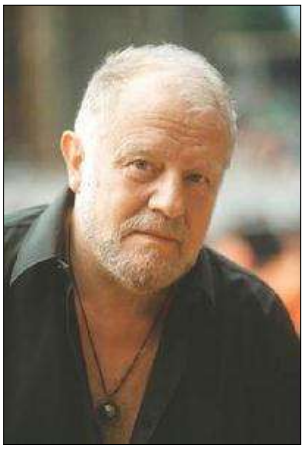

DEHEL Gábor (29 aprilie 1940, Satu Mare – 10 septembrie 2014, Cluj-Napoca). Actor, regizor și prozator. Institutul de Teatru Szentgyörgyi István din Târgu Mureș (1961) și I A T C București (1983). Debut literar 1964 în *Ifjúmunkás*. **Volume**: *Elődöntő* (Semifinală), nuvele, 1971; *Hasonmások* (*Semenii*), teatru, 1971; *Kulisszatitok* (Secrete de culise), roman, 1974; *Öngól* (Autogol), roman, 1980; A *Kölyök* (Puștiul), roman, 1982; *Az utolsó négy nap* (Ultimele patru zile), roman, 1984 (tradus în limba română de Anișoara și Mircea Rădulescu, 1989) etc. Piese de teatru la Studio 54 Cluj, la Radio Cluj și la Radio Budapest, la Televiziunea română și la teatrele din Cluj, Sfântu Gheorghe, Satu Mare.

DEMÉNY Péter (n. 24 iulie 1972, Cluj). Poet, prozator, eseist. *Studii*: secția maghiară-română a Facultății de Litere a Universității Babeș–Bolyai. Licență în 1995, masterat în 1997. Doctorand din 2001. **Volume**: *Ikarosz imája* (Rugăciunea lui Icar) – versuri, 1994; *Bolyongás* (Rătăcire) – versuri, 1997; *A menyét lábnyoma* (Pe urmele nevăstuicii) – studii, eseuri, recenzii, 2003; *Meghívó minden keddre* (Invitație pe fiecare marți) – publicistică literară, 2004; *Visszaforgatás* (Reluare) – roman, 2006; *A fél flakon* (Flaconul golit pe jumătate) – versuri, 2007; *Ágóbágó naplója* (Jurnalul fetiței mele) – versuri pentru copii, 2009; *Hóbucka Hugó a mókusoknál*. – roman pentru copii, 2011; *Garantált pihenés* – tablete, 2012; *Ghidul ipocriților* –2013; *A lélek trolija* – eseuri, 2013. Traduceri din Gabriel Liiceanu, Ștefan Borbély, Nichita Stănescu, Ioan Es. Pop, Alexandru Ivasiuc, Constantin Țoiu, Eugen Uricaru etc. Versiunea maghiară a romanului lui Ștefan Bănulescu, *Cartea de la Metopolis, 2011*; Traian Ștef: *Povestirea Țiganiadei, 2011;* Daniel Bănulescu: *Te pup în fund, conducător iubit!*, 2014. Articole, recenzii, portrete de actori, critică de teatru și traduceri în cotidiane și reviste din țară și din Ungaria. Eseuri, articole și versuri în românește în *Observator cultural*, *22*, *Bucureștiul cultural*, *Ziarul de duminică*, *Liternet*, *Apostrof*, *Teatrul azi*, *Corso*.

Ultima doamnă / (*Az utolsó asszony*) – *lui Eminescu: N-aș fi crezut că voi muri vreodată – / negrul nuc mă va-ngropa în umbră, / mă vor cuprinde de-acum eternul frig / și bezna sumbră. / N-aș fi crezut că-nvăța-voi și asta, / cum am deprins să mănânc și să umblu; / refuzam să cred că va trebui-n sfârșit / să văd nimicul. / Îmi contemplu strania singurătate, / căderi de frunze aud cutremurat, / tac necurmat și-s deja pe vecie / culcat sub glie. / În van mă cauți, nu mă vei găsi nicicând, / în van m-ai iubi, nu se mai poate, / în van te zbuciumi, zadarnic plângi și / chipul mi-l privești. / De ce te-ai temut, iată s-a-mplinit: / acuzele tale cad în gol de-acum. / Nu-ți mai pot răspunde, în van mă-ntrebi, / nu te-aud nicicum. / Am încercat să te iubesc profund, / la fel de adânc să fiu și-n greșeală. / Goneam spre tine, când m-a luat la ea / ultima doamnă* (traducere de KOCSIS Francisko)

Ce bine-ar fi, dragă Andrei, / dacă moartea s-ar mula pe comparații și metafore superbe, / durerea nu ne-ar durea, / pierderea nu ne-ar pierde, / mahmuri ce suntem după băuta vieții. / Ce bine-ar fi, dacă oamenii care se-întîlnesc și se plac / ar deveni prieteni instantaneu, / fără să fie nevoie de întîlniri, / de chefuri, de fete, de conferințe, de beri, / fără ca folderul „experiențe comune" să fie umplut cînd și cînd. / Ce bine-ar fi, Andrei dragă, dacă măcar prietenii / care nu s-au cunoscut niciodată / ar trăi pînă la adînci bătrînețe / — dacă nu ei, cine? (poem scris la moartea lui Andrei Bodiu)

Cu Balázs Imre József, Alex Goldiș, Mihaele Ursa

Au scris despre cărțile sale: Balázs Imre József, Bányai Éva, Gilbert Edit, Kemény István, Tompa Andrea, Codruț Constantinescu, Daniel Cristea-Enache, Doru Pop, Traian Ștef, Cristian Teodorescu

Deși Peter Demeny este un moralist universalist, în buna tradiție a moraliștilor francezi, și chiar dacă se raportează în mod explicit la *Ghidul nesimțitului*, în fond el vrea să scrie un manual de antiipocrizie, care să conțină un fel de vaccin prin expunerea la virus. Studiile de caz pe care le expune sau, mai precis, lista ipocriților, este mai degrabă intimă. (**Doru Pop**)

De ce *Ghid*? Pentru că nu sînt eseuri în adevăratul înțeles al cuvîntului, nici povestiri ale unor scene, ci, pornind totuși de la întîmplări reale – chiar dacă nu a trecut prin toate, dar am trecut noi, cititorii, este creionat portretul acelui tip de ipocrit. [...] De aceea zic ca *Ghidul ipocriților* nu este o carte de moralist, este o carte de conștiință. (**Traian Ștef**)

„Dacă nesimțitul te calcă pe nervi și te poate face să-l urăști, fiindcă atentează la confortul tău fizic și psihic, ipocritul e mai suportabil. Și mai greu de detectat. În *Ghidul ipocriților*, Peter Demeny procedează metodic, ca Teofrast în opurile lui despre natură. Începe cu ipocrizia din familia de bază, cu părinți care își laudă copiii ca să iasă ei în față, cu copii care fac pe sfinții, și cu frați și surori care-și sabotează frații și surorile avînd aerul că-i laudă. Trece apoi la familia lărgită, cu socri, gineri și nurori. Marfă cîtă vrei!" (**Cristian Teodorescu**)

Valentin DEREVLEAN (n. 21 martie, 1984, în satul Gălănești/Suceava). Critic literar, librar. Absolvent al Facultății de Litere din Cluj-Napoca – secția română-engleză. Scrie recenzii și cronică literară la *Echinox, Tribuna, Steaua, Cuvântul* etc. Moderează clubul de lectură „Nepotu' lui Thoreau" pentru o perioadă de trei ani. În 2009 se angajează la Grupul Librarium și așa apare în Cluj-Napoca librăria Book Corner, una dintre cele mai active librării din oraș pe plan cultural. Organizează lansări și lecturi publice cu mai toți autorii buni din țară. Promovează autorii tineri și susține intens literatura autorilor clujeni. În iarna lui 2013, Grupul Librarium preia spațiul Librăriei Universității, deschizând o a doua librărie în Cluj-Napoca. Valentin Derevlean devine librar-coordonator pentru ambele librării, continuând munca începută la Book Corner.

Cu Claudiu Groza

Ioan DERȘIDAN (n. 5 august 1948, Vășad/Bihor), Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB (1973). Doctor în litere cu o teză despre "Dinastia Caragiale" (cond. Mircea Zaciu), 1996. **Volume:** *Primatul texului*, 1992; *Tranziții literare*, 1995; *Limba și literatura română în școală*, 1997; *Mateiu I. Caragiale – carnavalescul și liturgicul operei*, 1997; *Metodica predării limbii și literaturii române*, 1999; *Jurnal de casă*, 1999; *Clasicii junimiști și învățământul*, 2000; *Sărmanul Dionis de Mihai Eminescu*, 2000; *Monologul dramatic eminescian*, 2001; *Iconi și literatură*, 2002; *Nordul caragialian – periplul versiunilor*, 2003; *Viziera cavalerului*, 2008; *Catilinari și temperatori. Eminescu și Caragiale*, 2010. A îngrijit numeroase ediții din clasici și a coordonat volume colective.

„Explicarea Nordului are în vedere patru-cinci perspective: 1. lingvistică, 2. antropologică (*atitudinală*)*, 3. istorică* (*privitoare la realitate*)*, 4. meteorologică* (*privind procesele geografice, naturale*) *și 5. specific literară* (*cea poetică este cuprinsă aici*)*. Le corespund 1'. Crucișul expresiilor, argourile și eufemismele* (*eufemizarea*)*, 2'. Euforia, vanitatea, abjecția și iluzia eroilor, viața organică și omul comun, 3'. Realitățile românești ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, cu fondul și formele cunoscute* (*documente istorice, sociale și umane făcând concurență arhivelor și stării civile*)*, 4'. Fenomene, circumstanțe și explicații meteorologice, 5'. Temele norocului, ale destinului/întâmplării, ale căldurii/focului sunt legate de situații, momente și personaje specifice schiței* (*asemenea fragmente de lume întâlnim și în comedii și nuvele*) *și valorificate în latură comică și tragică, dar și naturalistă, fantastică și realistă. Preocuparea de limite meta/fizice rezultă din enormul și monstruosul simțirii și viziunii. Pot constitui Nordul și meteorologia caragialiană o poetică? Da, căci prin fereastra lingvistică* (*alcătuită din crucișuri, argouri și eufemisme, din discurs și scriitură*) *privesc autorul, naratorul și personajele* (*eroii lumii de la noi*)*, constituind o* poetică a sensibilității climatice*."*

Au scris despre cărțile sale: Barbu Cioculescu, Dan Mănucă, Mihai Cimpoi, Ion Simuț, Irina Petraș, Dan C. Mihăilescu, Al. Cistelecan, Cornel Ungureanu, Mircea Popa, Constantin Cublești, Constantin Trandafir, Viorel Mureșan, Miron Blaga, Stelian Vasilescu, George Mirea, Liana Cozea, Corneliu Crăciun, Valentin Chifor, Marius Miheț.

Discret și informat, sobru, dar receptiv la ironie și mizând pe expresivitate, universitarul orădean a semnat deja cărți demne de tot interesul […] Că „natura umană caragialiană este meteorologică" suntem convinși cu fiecare nou capitol ori subcapitol al cărții. Reține câteva pentru frumusețea lor acoperită de textul pe care îl numesc: *Structura duală: „un om cât o lume", Arta ca versiune a naturii, Atenția afectuoasă din camera limbajului, Mitică, junele voievod meteorologic, Un eufemism* (*„să nu mi-l prăpădești"*) *pentru arhetipul patern, Dracul, strigoiul, șarpele și observatorul astronomic – între argou și eufemism, Conul Leonida față cu alaiul cucilor, Crucișul lingvistic din dialogul caragialian, Parodia* – crucișul *programat, Două monologuri despre bestie, Farfuridi se pregătește să moară politic* etc. etc. Inventarul temelor și subtemelor meteorologic-existențiale este alert și plin de sugestii incitante. (**Irina Petraș**)

Maria-Magdalena DIACONU (n. 1980) Eseistă. Absolventă a Facultății de Științe Politice și Administrative, Universitatea Babeș-Bolyai, secția Jurnalistică (2003). Masterat Comunicare și Relații Publice David Ogilvy, S.N.S.P.A. (București, 2003-2005); Masterat Istoria Imaginilor–Istoria Ideilor, Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai (2006-2007). A colaborat la volumul *Fărâme, cioburi, aşchii dintr-o curte a miracolelor*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004 (coord. Ruxandra Cesereanu). Studii și articole publicate în *Reporter*, *Steaua*, *Verso*. **Volume**: *Discursul corporalității în romanul feminin contemporan,* 2008 (câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, Colecția *Biblioteca tânărului scriitor*, nr. 7).

Autoarea își împarte cartea de debut în două secțiuni distincte. Prima se descarcă de datoria de a identifica reperele istorice ale chestiunii și traversează rapid bibliografia condiției feminine: evocă inegalitatea și lipsa de drepturi, dar și prejudecata durabilă a farmecului fragilității ca semnalment pur feminin, alături de cea, la fel de îngustă, a divizării teritoriului scriptural în masculin (adică cerebral)/feminin (adică visceral). Cea de-a doua secțiune extrage din lectura extrem de aplicată și expresivă a cărților unor prozatoare contemporane (Marie Darrieussecq, Marie Nimier, Hélèlne Duffau, Amélie Nothomb, Aglaja Veteranyi, Annelis Verbeke, Cecilia Ștefănescu, Ruxandra Cesereanu, Ioana Bradea, Ioana Băețica, Nora Iuga, Dora Pavel, Ana Maria Sandu) argumente pentru descrierea mutațiilor la nivelul imaginarului corporalității. Punctele de reper sunt căutate în proza unor Hortensia Papadat-Bengescu, Virginia Woolf, Anaïs Nin, Sylvia Plath. Cartea reușește performanța inventarierii diferențelor de atitudine față în față cu trupul dintr-o perspectivă perfect nelitigioasă, verticală, deloc subalternă. Scriitoarele și personajele lor feminine își asumă liber corporalitatea și ingredientele ei cu gesticulația dezinvoltă și revoluționară a femeii ca teritoriu colonizat care se eliberează. (**Irina Petraș**)

Adela DINU (n. 1983 la Sibiu). Critic și istoric literar. Profesor de limba și literatura română la GSIU, Cisnădie și traducător din limba germană la Sigma, în orașul Sibiu. În timpul studiilor a obținut premii la colocviile Mihai Eminescu de la Iași (premiul III în 2007 și premiul I în 2008). A publicat articole și studii culturale în revistele *Transilvania* și *Steaua*. În 2011 și-a susținut, la Sibiu, teza de doctorat cu titlul *Diaristica feminină românească* și a obținut distincția *magna cum laudae*. **Volume:** *Diaristica feminină românească*, eseu, 2012 (volum câștigător al Concursului de Debut al Filialei Cluj a USR); *Caietul fluturilor*, 2013.

Acum 13 ani, Mircea Cărtărescu observa în *Postmodernismul românesc* că, la noi, critica literară „n-a dat nici o atenție discriminării femeii ca autor", iar autoarele „au fost cantonate în ghetoul literaturii feminine". Ei bine, machismul acesta critic e pe cale să fie demantelat (e drept, deocamdată tot numai de... autoare): după excelenta *Fotografie de grup cu scriitoare uitate* a Biancăi Burța-Cernat, revizitând proza feminină interbelică, iată acest de asemenea excelent synopsis privind *Diaristica feminină românească* al Adelei Dinu. Calitățile studiului sunt prea multiple pentru a putea fi chiar și numai enumerate într-un *blurb* de copertă finală; mai întâi, în ce privește partea teoretică propriu-zisă, e de remarcat că, dacă până acum diaristologii români au marșat exclusiv pe poetica franceză a jurnalului, în siajul barthesian al descrierii retoricii lui, Adela Dinu introduce și perspectiva complementară a lui Hocke (al cărui studiu-antologie despre jurnalul european, absolut fundamental, nu-i tradus la noi), interesată mai degrabă de imaginarul genului și trecându-i în plan secund literaritatea. Inovație bibliografică al cărei profit se resimte net în analiză. Apoi, e de asemenea remarcabilă, prin aplicație și prin echilibru, secțiunea privitoare la avatarurile feminismului literar, respectiv ale feminității literare. În fine, autoarea e și un redutabil *close reader*, cum se dovedește în amplul capitol dedicat celor paisprezece autoare de jurnale care fac obiectul analizelor, de la Jeni Acterian și Alice Botez la Elena Spijavca și Tia Șerbănescu. Suficiente calități, așadar, ca să facă din Adela Dinu un *new entry* în nomenclatorul select al criticii tinere. (**Radu Vancu**)

Bine armată teoretic, cu o bibliografie atent ruminată și utilizată inteligent, cartea ia în discuție aspecte dintre cele mai variate ale diaristologiei. Un atu al autoarei, cum bine observă Radu Vancu, e și că, pe lângă bibliografia franțuzească și românească asupra subiectului, ea are acces la cercetări germane importante, netraduse încă la noi, cum ar fi, de pildă, studiul lui Gustav René Hocke, *Das europäische Tagebuch,* 1963, și antologia de texte și motive adăugată ediției din 1986 a acestuia. […] Opt jurnale interioare (tot atâtea variante de literaturizare, hipertrofie a eului și atrofie a elementului istoric, retragere în spațiul securizat ori claustrant al propriei intimități): Jeni Acterian (Interioritatea feminină), Alice Botez (Jurnalul interiorității absolute), Alice Voinescu (Jurnal de existență), Ioana Em. Petrescu (Cealaltă față a criticului), Constanța Buzea (Jurnal de criză), Gabriela Melinescu (Jurnal de scriitor), Mariana Șora (Jurnalul ca gen minor), Oana Pellea (Jurnal autentic) și șase jurnale exterioare (care privilegiază istoria în detrimentul propriului eu): Monica Lovinescu (Confruntarea cu ideologia), Maria Banuș (Sub camuflajul ideologic), Nina Cassian (Ideologia veselă), Smaranda Brăescu (Avangarda feministă), Elena Spijavca (Jurnalul ca martor), Tia Șerbănescu (Jurnal de cititor) sunt chemate să argumenteze „ezitările ființei între spațiul intim, privat, securizat și teritoriul agonal al exteriorității", dar și „raporturile inevitabile și interferențele fecunde ale intimității cu extimitatea (concept inventat de Michel Tournier), ale timpului privat cu timpul istoric, ale eului ascuns cu dimensiunea sa publică, oficială (masca socială)". Cu o lectură critică subtil-detectivistă, citind printre rânduri și subtextual, A.D. ține seama în comentariile sale și de un postulat al deconstructivismului american, potrivit căruia *intentio auctoris* este/poate fi subminată de *intentio operis*, poetica explicită fiind nu de puține ori „sabotată din interiorul textelor". (**Irina Petraș**)

Andrei DOBOȘ (n. 6 august 1984, la Turda). Poet. Facultatea de Litere la Cluj. Redactor la revista *Echinox* în timpul facultății. Redactor de carte la Editura Casa Cărții de Știință. Membru activ al clubului de lectură *Nepotu' lui Thoreau* și al *clubliterar.com.* Debutează în 2007 cu volumul de poezie „*mănăștur story*" (Editura Vinea; premiul de debut și premiul Iustin Panța). În 2009 publică carnetul „*Apă tulbure, antifoane etc.*" în colecția underground „no name", editată de uncristian. În 2011, apare volumul *Inevitabil.*

> *„poezia este o senzație fizică, iar cea mai bună poezie este chiar senzația fizică pe care o resimți, nu un declanșator sau un surogat"*. (dintr-un interviu)

Andrei Doboș are ochiul celui care respiră nemișcat, dar imers într-o *complicatio* cosmică. Personajul poemelor e lumea deja dintotdeauna trecută, „cu ramuri mici și strîmbe". Însă trucurile acesteia – cinematice, dereglante nu au cum să țină căci în inima ei, inevitabil, se întinde *the view from nowhere*. (**Vlad Moldovan**)

Inevitabil, Andrei Doboș este printre cei mai buni poeți ai momentului: bucolic într-o epocă tehno, diarist conștiincios într-un timp al sincopei. Eroul poemelor sale – și îmi convine asta – are grația unui prof de științe naturale altoită cu înțelepciunea unui mandarin. (**Ștefan Manasia**)

Înarmat cu o cameră video sofisticată, Andrei Doboș transpune noaptea pe hîrtie ceea ce filmează: scene uimitoare din acest uriaș decor urban pe lîngă care noi, oamenii grăbiți, trecem zilnic uitînd pe ce lume trăim. Citind *Inevitabil* ai senzația că deasupra ta planează primejdia, că acum-acum o să ne ia tornada pe toți și-o să ne arunce undeva departe. Este inevitabil că apocalipsa ne poate surprinde – pe unii, pe cei mai norocoși – întinși în pat, ascultînd Philip Glass și citind poeme de Andrei Doboș. (**V. Leac**)

O mai exactă descriere îmi pare aceea a situării cu program în *așteptare*. Cea din *când scriu, aștept*, a șirurilor frânte bacoviene. Poemul e o hârtie de turnesol calm-indolentă („în fotoliul închiriat / stau nemișcat și lumea-mi stă la picioare"), scufundată în forfota lumii și a lucrurilor, cu speranța, abia perceptibilă în surâsul autoironic din fundal, că, în cele din urmă, cele cinci simțuri scoase din amorțire vor revela un sens. „Personajul" naturilor sale statice se include pe sine între obiecte și reduce drastic schema derulărilor zilnice: verbele supraviețuirii sunt secondate/bruiate de simțurile culturale, văzul („Cu atenție: continuu: fără exhibiție./ așa cunosc [...] Persistent: continuu: continuu și tăcut") și auzul („sperios" sau „ca prin vis"). […] Nu neapărat minimalism e aici, căci înregistrările sunt bogate, insistente, repetate, și nici mizerabilism douămiist ori cu tentă optzecistă, căci A.D. nu reduce la derizoriu viața/lumea/eul și nici nu încearcă un tratament homeopatic al cenușiului și insignifiantului. Metoda sa e una a despuierii, pe mici secvențe de timp și spațiu, de tot ce a învățat la mâna a doua. Nu vrea să uzeze de *știința* sa, fie ea livrescă ori de tradiție colectivă, ci să o ia de la început, cu o puritate albă a privirii și a auzului. […] Urechea aude, dincolo de „bolboroseala" lumii („construim între noi / un abis de comunicare"), „fosnetul celor ce-au fost și puțin, însă numai puțin, mai sunt" și povestea singurătății pline: „simt cum toate se răstoarnă în mine / cum se învârt haotic și cald" și „Sunt treaz, dar nimic nu stă în paza mea". Deocamdată. (**Irina Petraș**)

Elisabeta DONCA KIRCHMAJER

(n. 4 august 1942, Seini, județul Maramureș). Poetă, prozatoare, traducătoare. Pseudonim literar: Betty Kirchmajer-Donca. Cetățean de Onoare al orașului Seini. Institutul Pedagogic de 2 ani din Baia Mare, Institutul Pedagogic de 3 ani din Baia Mare, specialitatea Limba și literatura română. Își completează studiile la Universitatea București, Facultatea de Filologie, specialitatea română-franceză. **Volume**: *Sărutul de rouă*, poezii, 1998; *Firul Ariadnei*, poezii, 2002; *Sărutul de rouă*, poezii, 2002; *Le baiser de rosée*, poésies, 2004; *Le fil d Ariane*, poésies, 2004; *Iubiri mărturisite*, roman, 2006; *Poeme*, 2006; *Clepsidre*, poezii, 2007; *Vitralii monocrome*; poezii, 2010 etc. **Traduceri**: Rachel Hausfater-Douïeb, *Drumul de fum*, roman, 2005; Sophie, comtesse de Ségur, *Noi basme cu zâne*, 2006; Anne-Laure Bondoux, *Lacrimile asasinului*, roman, 2007; Jean Molla, *Sobibor*, roman, 2007; Rachel Hausfater, *Drumul de fum*, 2005, *Dansul interzis*, 2009, Jean Paul Noziere, *Suntem cu toții atât de mâhniți*, 2009. (Premiul Henry Jacquier al Centrului Cultural Francez Cluj, 2009); Léon Daudet, *La tragique existence de Victor Hugo*, 2013. A colaborat la: *Tribuna învățământului*, *Studii și articole, Graiul Maramureșului, Glasul Maramureșului, Nord Literar, Planeta copiilor, Copii pentru copii, copiii păcii.*

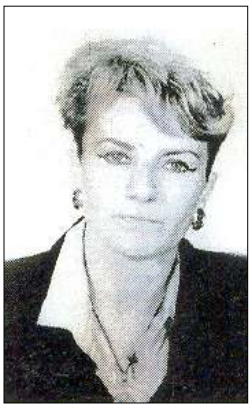

Au scris despre cărțile sale: Augustin Cozmuța, Săluc Horvat, Vasile Radu Ghenceanu, Victor Iancu, Ion Burnar, Anca Goja etc.

Cu romanul *Iubiri mărturisite*, Betty Kirchmajer-Donca dovedește încă o dată că este o personalitate complexă a nord-vestului transilvan și o emblemă a orașului său natal, Seini. Nu e nicio îndoială că nimeni n-o întrece în notorietate și prestigiu intelectual. Mai bine de 30 de ani s-a întrecut pe sine la catedră ca profesoară de limba franceză și animator cultural. (**Victor Iancu**)

Betty Kirchmajer-Donca este o scriitoare născută și nu făcută... nu sunt mulți autori contemporani, care să îmbine în mod armonios metafora performantă cu discursivitatea epică și în același timp să aibă talentul de a-și transpune gândurile în alte limbi, într-o manieră superioară. (**Ion Burnar**)

O poetă cu o exprimare personală, senzuală și feminină, puternică și cristalină. Are o energie lirică care ne poate preface în păsări. Alteori în îngeri ascultători. Ea construiește o lume lirică în care se aud cuvintele suspinînd. O poetă a inefabilului înconjurată de un lirism nevindecat. (**Gheorghe Pârja**)

David Dorian

(27 martie 1957, Bistrița). Poet, prozator. Institutul de Învățământ Superior Suceava – Facultatea de Mecanică (1980); DynaTek Rom-America: Curs în domeniul utilizării microcalculatoarelor I.B.M.-P.C. (1995); Universitatea Ștefan cel Mare Suceava – Facultatea de Inginerie Electrică (2000); Universitatea Petru Maior Târgu-Mureș – masterat în „Managementul Securității și Sănătății în Muncă" (2005); Universitatea Tehnică Cluj-Napoca – studii postuniversitare: „Software avansat în proiectare" (2005); Universitatea Tehnică Cluj-Napoca – studii postuniversitare: „Evaluarea riscurilor și auditul de conformitate de securitate și sănătate în muncă" (2006). Debut absolut: Revista „Primii Pași" (1973) – revista Liceului Teoretic „Andrei Mureșanu" Bistrița. **Volume**: „Retorica ninsorii", poezii, 1993; „Umilințele", poezii, 1993; „Fețele personajului", poezii, 1994; „Paradisele derizorii", poezii, 1995; „Jurnal iluzoriu", roman, 1999; „Euridice", antologie de versuri, cu o prefață de Gh. Grigurcu, 2005; „Îngrijitorul de cuvinte", publicistică, 2005; „Scrisorile lui Tristan", roman, 2006; „Căderea prin iarnă", roman, 2007; „Iubire de bufon", roman, 2009; „Iubire la imperfect", roman, 2010; „Exerciții de respirație", antologie de versuri, 2012; „Patul de sub fereastră", roman, 2012. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Vatra, Steaua, Echinox, Luceafărul, Mișcarea Literară, Răsunetul, Mesagerul, Litera Nordului* etc.

Prolog: *A se imagina carnavaluri, pe grația marmurei / Nobile personaje șlefuind pași de fugă. / Fețe acoperite, gesturi acvatice, caste dăruiri frigului. / Lumini camuflate, muzici serafice, înflorite miresme / de fluturi. / Cenușărese mici, în însoțiri de surâsuri corupte... / Totul desăvârșit! / O mască de sfinx, un planat zbor de noapte. / Un fulger dezvăluind / suflet nins.*
Nostalgie: *Neînsoțit de câinele umbrei. Ascult... / Cum de noi se îndepărtează / însorita ninsoare cu vulpi.*

Au scris despre cărțile sale: Cornel Moraru, Liviu Antonesei, Al. Cistelecan, Laurențiu Ulici, Ioana Pârvulescu, Iulian Boldea, Luminița Urs, Dan-Silviu Boerescu, Gheorghe Grigurcu și alții.

David Dorian se dovedește un poet remarcabil cristalizat, aparținând, mai degrabă, liniei echinoxiste și ieșene decât aceleia, ironic-batjocoritoare, a Cenaclului de Luni și a celorlalte grupări muntenești. O retorică nordică, care chiar explicită în titlul primului volum și o viziune, mai degrabă tragică a existenței, abil (sau spontan) subîntinsă de o anumită fervoare religioasă. (**Liviu Antonesei**)

Editura Tipomur ne prilejuiește, iată printr-o foarte recentă apariție, întâlnirea cu un poet autentic, ale cărui disponibilități mi-au reținut, chiar de la o primă lectură, atenția. Acesta este David Dorian, iar volumul său de versuri, „Umilințele", trădează o acurateță stilistică și o „practică" a metaforei ce sunt apanajul realei poezii, girând evoluția unui talent autentic, de mare forță. Cel de-al doilea volum de poezii al lui David Dorian e dovada unui destin poetic remarcabil. (**Iulian Boldea**)

David Dorian ne propune un lirism naturalist, o înțepenire a melancoliei în materii dure, marcate de sarcasm. E o exaltare a solitudinii pe care provincia o încarcă necontenit cu neagra-i energie.[...] Tip asocial, cu izbucniri incomode (la nivelul discursului!), poetul își înscrie existența într-o marginalizare structurală, pe care o savurează la modul antinarcisiac. Treptat, bardul ajunge la o emfază a mizeriei, poza în cauză avînd un substrat de conștiință contradictorie (o expiere prin conștiința roasă de remușcări și totodată exhibiționistă). Această singularizare orgolioasă a căderii, această vermină ce se simte regală îl apropie de familia patronată de un Stelaru, de un Caraion. (**Gh. Grigurcu**)

Volumele lui David Dorian păstrează o unitate a viziunii care ne sugerează o anumită siguranță a poetului în raportarea sa la lume și la divinitate. Obsesiile tematice nu sunt simple accesorii intelectuale sau numai venite din experiența lecturii, ci sunt autentice și mature. (**Dan Lungu**)

Fețele versului ascund, dincolo de autocontemplare ascetică, o concentrare de adâncime, o proiectare a eului în „personaj". Actul cognitiv al dedublării are și un efect recuperator: existența suprain-dividuală reface un număr de destine esențiale. Între Orfeu și Iisus, oglindirea își asumă trupul fiecărui cuvânt ce pătrunde, încărcat de intensitatea trăirii, teritoriul proiecției. Versul primește în mărturisirile sale fragmentare părți de lume umplute cu substanța sinelui, o unitate a construcției organice. (**Horea Poenar**)

Cu Dinu Flămând

Cărțile lui Dorian sunt tăiate fiecare în două, fără ca tăietura să marcheze neapărat o schimbare de registru, fie el stilistic, fie tematic. O intenție de a da, însă, o coerență internă fiecărui ciclu există, dusă chiar până la un acord contrapunctic în care unor poeme ce se stârnesc spre viziune le răspund altele, înclinate spre atmosferă și elegie. (**Al. Cistelecan**)

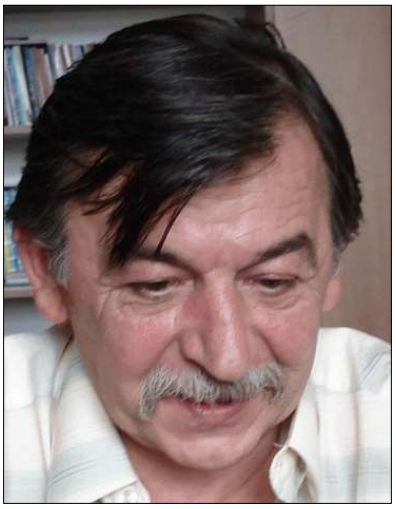

Mihai DRAGOLEA (n. 13 februarie 1955, Petroșani/Hunedoara). Critic literar, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1980). Debut absolut în *Echinox*, 1976. Doctorat cu teza *Literatura fragmentară,* 1998. **Volume**: *În exercițiul ficțiunii. Eseu despre Școala de la Tîrgoviște,* eseu, 1992; 2006; *Arhiva de goluri și plinuri. Literatura fragmentară,* eseu, 1998; *Călătorii spre muchia de cuțit*, proză scurtă, 1999; *De departe spre aproape*, roman, 2001; *Colecția de mirări,* secvențe, 2005; *Funcționar la singurătăți sau Contabilul de imagini,* 2007; *Epiderma de bazalt, Colecția de mirări 2* 2011; *Proces de creponare cu păianjeni, zmeură și ceață*, 2013. Prezent în volumul *În lumea taților*, 2004. Premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut. Colaborează la *Echinox, Vatra, Steaua, Tribuna, Apostrof, Euphorion, Observator cultural, Contrapunct;* de asemenea, la Radio Cluj.

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Ion Simuț, Ion Bogdan Lefter, Al. Cistelecan, Constantina Buleu, Ștefan Borbély, Irina Petraș, Victor Cubleșan.

Criticul își începe cariera în gruparea „Echinox", aparținînd promoției care, în jurul anilor '80, se afiliază mișcării literare a optzecismului, de orientare postmodernistă. Noua mișcare impune un alt mod de a înțelege și de a practica literatura față de generația anilor '60-'70, găsindu-și găsindu-și corespondențe, și afinități, printre altele, cu reprezentanții „Școlii de la Tîrgoviște". „Școala" însăși își relevă constantele definitorii în orizontul poeticii configurate de scriitori optzeciști. E unul dintre precursorii optzecismului și, totodată, un contemporan al lui în viață. Într-o asemenea ambianță, pentru Mihai Dragolea scriitorii „tîrgovișteni" reprezintă arhetipuri ale noii literaturi și constituie tradiția modelatoare și legitimatoare a propriei existențe literare. Cartea are întrucîtva aspectul unui caleidoscop scînteietor […] El însuși prozator, proprietar subtil-umoristic al unei mitologii derizorii a universului cotidian și a faptului divers ca enormitate caricaturală, Mihai Dragolea a configurat în eseul său imaginea tulburătoare a unei societăți secrete care locuiește esențial un spațiu scriptural. (**Petru Poantă**)

O critică de voluptate, de juisanță, animată de o empatie dusă la „identificare", profesează Mihai Dragolea în prima lui carte. Eseul își păstrează unitatea de ton pe tot parcursul, dar se și alimentează din „unitatea" de viziune – și practică scripturală – a scriitorilor din Școala de la Tîrgoviște. Dragolea nu se lasă abătut de la „principiul plăcerii" și din această cauză refuză canonul monografic, precum și orice „sistematizare" (sau profesionalizare uscată) a discursului critic, preferînd volutele, parantezele și reveria. O scriitură lejeră, îmbietoare și alertă, se mișcă printre „constantele" prozatorilor tîrgovișteni cu sentimentul unei familiarități de drept. […] Teza „literaturii fragmentare" din *Arhiva de goluri și plinuri* e atinsă deja în cartea dedicată Școlii de la Tîrgoviște, practicantă ea însăși a esteticii fragmentului (și invocată ca argument și aici). De această dată lucrurile sînt luate mai sistematic (la origine e vorba de o teză de doctorat) și poetica „fragmentului" e argumentată și teoretic. Pe scurt, poetica fragmentului, zice Dragolea, „confirmă realitatea, refăcîndu-i chipul" și stabilind astfel un raport de similiredundanță cu aceasta. Virtuțile acestei literaturi premeditat fragmentare sînt puse în lumină pe cazul a trei specii marginale (de nu și paraliterare): jurnalul, epistolarul și dicționarul (cel fictiv, firește, nu dicționarele propriu-zise). „Argumentul" face pledoarie pentru literatura fragmentară, dovedindu-i vitalitatea istorică și explozivitatea actuală (deși Dragolea nu invocă de partea sa postmodernismul, cam într-acolo trage). Dacă în prima carte principiul disimulat era cel tematic, aici este cel de gen. Studii ale unor specii marginale, pe jumătate literare, pe jumătate putînd să nu fie, eseurile lui Dragolea rămîn în primul rînd fapt de literatură a inteligenței. (**Al. Cistelecan**)

Oricîte completări, reproșuri, sugestii sau observații ar fi făcute, meritul acestei cărți de debut [*În exercițiul Ficțiunii*] de a fi primul eseu monografic despre Școala de la Târgoviște nu poate fi umbrit. Speculația exegetului, în regimul unei critici de identificare, are nu de puține ori grație și rafinament în interpretare. Coordonatele majore ale unui fenomen estetic singular sînt descrise cu discernămînt și bogăție de argumente. Cartea lui Mihai Dragolea relevă cu inteligență critică un mecanism particular de ficționalizare și estetizare a autoportretului epic. (**Ion Simuț**)

Revenirea lui Mihai Dragolea în 1999 în atenția cititorului se face sub semnul abandonării reflecției pe marginea literaturii în favoarea literaturii înseși. *Călătorii spre muchia de cuțit* este un volum de proză scurtă. Opțiunea pentru această specie, tematica abordată (aspecte din banalul cotidian), tipul de discurs folosit (realist, prin excelentă) îndreptățesc plasarea cărții sub zodia literară a optzecismului […] Lumea întreagă din paginile cărții, al cărei titlu devine cât se poate de transparent, dansează pe o muchie de cuțit. Este o lume aflată dincolo de bine și dincoace de rău, cu o sintagmă probabil dragă scriitorului." (**Dana Gheorghe**)

Remarcabil critic literar în junețe, semnatar a sute de cronici și eseuri risipite prin revistele culturale ale anilor '80-'90, cu unele intervenții, mai rare, și astăzi, autor al primei cărți consacrate vreodată Școlii de la Târgoviște, apoi al unei teze de doctorat despre literatura fragmentară (apărute în 1992 și 1998), Mihai Dragolea s-a metamorfozat către finele anilor '90 în prozator – unul dintre cei mai valoroși pe care-i avem. Cehovian și caragialian în rețeta proprie, observator atent al realității din jur, cu ochi în același timp tandru și necruțător, atras mai ales de varietatea uimitoare a tipologiei umane, a mentalităților și moravurilor, el a publicat din 1999 încoace patru culegeri de proze scurte (în 1999, 2005, 2007 și 2011) și un microroman (2001), la care-l adaugă acum pe al doilea. Nimic spectaculos, la prima vedere: povestea unei *scurte întoarceri acasă* în Dominin, sat romanosăsesc, prilej de regăsire a unui loc scăpătat și de reamintire a trecutului, cu o întreagă pleiadă de figuri, care de care mai derizorii. Tot într-o autoironie diminuantă o tine și personajul narator, afișînd, în pragul senectuții, o blândă resemnare. Ascunde – de fapt – un caracterolog de observații subtile și un filozof de reflecții profunde, deghizat în raisonneur umil, autor al unei lungi epistole *provinciale* adresate unui amic profesor, plecat în lumea largă, la Paris. La scară încă mai mare, va transcrie și jurnalul de călătorie al unei june de peste Ocean pe Vechiul nostru Continent. America, Europa, Parisul, Domininul – aceeași poveste, de fapt. Totul – într-o scriitură de mare finețe, pe firul căreia istoria vesel-amară a satului cu pricina se transformă pe nesimțite într-o imagine a lumii și într-o meditație asupra sensurilor generale ale vieții..." (**Ion Bogdan Lefter**)

Ștefan Borbély
Mihai Dragolea

Mihai Dragolea este în mod fundamental un autor realist. Proza sa este una a descrierii amănunțite a realității, cîteodată pînă dincolo de detaliul semnificant, de cel inedit sau exotic, pînă în zona în care imaginea tinde să primească o claritate fotografică, panoramică și fără zone neclare. Mai mult decît un contabil de imagini, Mihai Dragolea este un contabil de detalii pe care le etalează cu acribie și aparentă jovialitate. Toate acestea se clădesc unele peste altele modelînd simultan decorul și personajele, împingînd narațiunea înainte și reușind totodată să introducă încă un personaj, unul ascuns, autorul, al cărui chip pare să se materializeze tot mai tare odată cu fiecare detaliu pe care îi face plăcere să insiste. E un personaj construit prin ricoșeu, abia ghicit și tocmai de aceea poate cel mai interesant. (**Victor Cubleșan**)

Doctor în literatură fragmentară, Mihai Dragolea a publicat până acum două cărți de eseuri (*În exercițiul ficțiunii*, 1992, despre *Școala de la Târgoviște*, și *Arhiva de goluri și plinuri*, 1998) și două de proză (*Călătorii spre muchia de cuțit*, proză scurtă,1999, și *De departe spre aproape*, roman, 2001). Comentând prima sa carte, îi descopeream plăcerea de a compune și interpreta un rol, cu dezinvoltură și, uneori, cu o emfază simpatică, de a experimenta schimbări de registre, jocuri stilistice, puneri în pagină, contagieri imagistice în umbra cărților desemnate drept coloane de lumină. Vag sentimental și gălăgios cu măsură, „amețit" de beția lecturii, își îngăduie răsfățuri de colecționar capricios fie că e vorba despre cărți comentate, despre ficțiuni ori despre viață pur și simplu. M.D. alege ipostaza de spectator atent până la indiscreție și îngăduitor până la nesocotirea detaliilor „reale". Cărțile și întâmplările prejmei, deopotrivă, sunt frecventate ca ținuturi virgine, cu uimire, cu naivitate jucată. Referințele altora despre aceeași realitate scripturală ori existențială sunt oarecum facultative. Atitudinea sa e, până la un punct, camilpetresciană (face pasul de la „mă duc oriunde se deschide o stradă nouă", maniera personajului curios și iscoditor, la „deschid o stradă nouă oriunde mă duc", gesticulația orgolioasă și îndrăgostită de începuturi și întemeieri a scriito-

rului însuși). Până la un punct, ziceam, căci M.D. pătrunde în atmosfera rarefiată și aristocrată a târgoviștenilor, de pildă, cu un apetit comunard, avid și iconoclast, nu cu voința obstinată de altitudine. Oficiază când „din balcon", când dintr-un colț de pagină, într-o superbă neorânduială, interesat să intrige, să atragă atenția. (**Irina Petraș**)

Structural, Dragolea este undeva la mijloc între „simțul enorm" și „văzul monstruos" ale lui I. L. Caragiale, cu o perspectivă ironic-corozivă împinsă mai degrabă înspre „drăgălășeniile" fostului client de la Gambrinus decât înspre râsul cavernos al colegilor săi de breaslă. Ceva din tandrețea epică a lui Creangă intră și ea în această mixtură, medalioanele lui Dragolea (două-trei pagini, arareori patru) fiind eseuri concentrate de micropatologie cotidiană, surprinsă de regulă „într-o lume zăpăcită rău de tot de atâta tranziție", în rândul căreia zăpăceala de sistem generează zăpăceli de comportament și de reacție concatenate, autorul sesizând distrat și cu simțurile acutizate la maximum paranoia blândă a vieții noastre de fiecare zi, exhibată în gări și în garnituri de tren insalubre, în piețe unde se vând viguroase „salate bărbătești" sau – la limita extremă – în alcovuri conjugale aparent cuminți, împărțite cel mai adesea între bovarism și duplicitate, cu accese de senzualitate bine drămuite, divizate între respectabilitatea socială și dorul de ducă, noul „drog" al românului de rând fiind acela de a-și îndrăgi iubita lăsând-o pentru o alta, de a-și iubi țara părăsind-o și de a-și „exporta" cât mai repejor copiii, ca marcă a standardului social și a succesului. (**Ștefan Borbély**)

Mihai Dragolea în dialog cu Laura Poantă

În *Epiderma de bazalt. Colecția de mirări 2*, coordonatele clasice ale povestirii sunt substituite printr-o ritualistică personalizată. După un debut în tipare tradiționale (în genul celui din povestea găsirii „epidermei de bazalt": „*S-a întâmplat într-o seară din vara care a trecut: mă îndreptam spre casa unui verișor...*"), povestirile lui Mihai Dragolea plonjează abrupt într-o multiplă realitate tragi-comică, fragmentară și paradoxală. Cel mai adesea, naratorul ia contact cu lumea în plimbările sale printr-un Cluj recognoscibil sau prin diferite sate transilvane (călătoriile cu trenul sunt predilecte), înregistrează evenimente, conversații sau cuvinte aparent disparate și le unifică sub pavilionul sensibilității receptoare și hermeneutice proprii. Imprimând un efect umoristic scurtelor povestiri care urmează, titlurile enumerative indică subiecții principali ai secvențelor intrate în atenția literaturizantă a scriitorului și pregătesc terenul pentru comentarii deseori caustice, ce trădează nu de puține ori reacții estetice de apărare. (**Constantina Buleu**)

Rodica Maria DRAGOMIR

(n. 22 martie, 1940, în Satu Nou de Jos, Maramureș). Poetă. Facultatea de Filologie a Universității „Babeș – Bolyai" din Cluj-Napoca (1963). Debut absolut în cotidianul „Opinia", februarie 2001. Membră a Cenaclului Scriitorilor din Baia Mare și a Asociației Scriitorilor din Baia Mare. Prezentă cu versuri în revista „Nord Literar", în volume colective, antologii. **Volume de versuri**: *Noapte și zi*, 2001; *La porțile timpului*, 2003; *Lumea copilăriei* (versuri pentru copii), 2005; 2014; *Călcâiul lui Ahile*, 2006; *Ore fără memorie*, 2008; 2013; *Păstorind melci*, 2010; „...cu Pavel, pe drumul Damascului", 2013, versuri;

Nu mă-ntreba: *Cândva am trecut prin poarta aceea, / argintie, cum urma de melc – / dansatoare pe sârmă ce drumu-napoi / nu-l mai știe. // Învățam parcă mersul prin timp. / Pasumi nesigur devine frate / cu spaima căderii în gol, cu / zborul ce-și teme aripa. / Nu mă-ntreba dacă era / balansul meu printre cuvinte / sau teama de-a nu mai ajunge / la capăt de drum.*

...îmi pare nespus de bine pentru rezervele de suflet proaspăt și viu de care dispuneți, pentru tinerețea în voință și mijloace... Poeziile trimise trebuie că intră într-un nou volum, scris și acesta cu o sete exemplară de frumos și de cuviincios, cum numai o doamnă hărăzită cu două tinereți, sau mai bine zis cu o tinerețe neîntreruptă, de la un capăt la altul al existenței, poate să trăiască. (**Constanța Buzea**)

Rodica Dragomir este o poetă cultă, meditativă, sensibilă și subtilă... Conștientă de harul ei poetic și stăpână pe discursul liric, amână totuși debutul editorial până târziu, lăsând „cuvintele să doarmă / cât încă gândul nu le-a copt"... Când s-au despărțit apele – dedublarea alterității existențiale – iar eul profesional didactic lasă spațiu larg de manifestare eului poetic, se produce vindecarea de „tăcerea tăcerii / cuvânt să roiască / în margini de zori […] Lirica Rodicăi Dragomir înregistrează, cu fiecare volum publicat, noi cote valorice în planul expresiei poetice și al multiplelor conotații derivate din opulența imagisticii... Autoarea se comunică și comunică prin bogăția metaforei creatoare, autentice... prin care cuvântul e pus în stare de grație... (**Valeriu Oros**)

Cu Ion Cristofor

Poezia doamnei Dragomir este una de factură meditativă. Nu însă în tonalități melancolice și nici atât în rezonanțele lamentoului. E o poezie robustă, dramatică în fibra sa intimă, poeta coborând în sine pentru a revela freaticele sale îndoieli și temeri... Ceea ce caracterizează poezia Rodicăi Dragomir e acea luciditate tăioasă cu care se rostește, căutându-se pe sine în fața existențialității fatale a condiției sale ființiale... (**Constantin Cubleșan**)

Rodica Dragomir s-a apropiat de poezie înfiorată de mireasma cuvintelor. Poeta vădește un suflu admirabil și o dispoziție imagistică remarcabilă în poeme de regulă

restrânse, dar cu angajare reflexivă. La Rodica Dragomir combustia lirică trădează, în bunul sens al cuvântului, o imaginație activă, un lirism muzical interior o ardere discretă pentru flacăra poemului. Poeta și-a conturat un univers rafinat, sprijinit pe vitalitatea unei sensibilități cu o matură expresie afectivă. (**Gheorghe Pârja**)

Rodica Dragomir ne împărtășește un compact monolog confesiv centrat pe mișcarea de scrutare a ființei sale lăuntrice, însetate, în pofida condiționărilor biologice, sentimentale și culturale, de dezlimitare, de transmutare în casa altui mod al discursului poetic. Acest „dor fără saţiu" – cum ar spune Emil Botta – e motorul confesiunii lirice. Într-o rostire solemnă, voit înaltă și în formă (textuală repetată) – discurs care se împărtășește din reverberări ale sonurilor rilkeene și blagiene – autoarea înțelege să scrie poezie ca și cum ar oficia după canonul de aleasă moștenire al marilor poeți ai metafizicului. (**Ioan Moldovan**)

Tatiana DRAGOMIR (n. 12 august 1963, Baia Mare). Prozatoare. Absolventă a Facultății de Filologie din Cluj-Napoca, secția română-engleză (1986). Prezentă cu articole critice și proză în: *Echinox*, *Buletinul științific al Universității Baia Mare*, *Flacăra*, *Luceafărul*, *Vatra*, *Convorbiri literare*, *Nord literar*, *Ziua literară*, *Oglinda literară*. **Volume**: *Fotograme,* roman, 2007, 2008; (nominalizare Premiile *României literare;* nominalizare Premiile Filialei Cluj a USR; Premiul pentru debut pe 2007 al USR); *Cara aurita*, roman, 2010.

În condițiile unei circulații normale a cărții românești, *Fotograme*leTatianei Dragomir ar fi, neîndoielnic, un best-seller. Excelent ochiul prozatoarei și uimitor slujit de cuvintele gata să se muleze pe cele mai infime detalii încărcate de sens existențial. Toate mărunțele fețe cotidiene și cotinocturne ale personajelor sale – minore, gureșe, colorate, fără stare și fără direcție, îndurând viața, dar nerenunțând la ideea de a descoperi măcar o urmă a Vieții cu majusculă – sunt scrutate cu o privire pe cât de pedantă, cu vagi accente cinice uneori, pe atât de capricioasă, aș zice, în stare să prindă esența lucrurilor, miezul lor omenesc, dar și să le nimicnicească, să le scoată la suprafață derizoriul, și el extrem omenesc. Vocile romanului, cele mai multe feminine, traduc psihologii diverse și complicate. Cititorul se lasă purtat într-o lume forfotind de limbaje și gesturi, toate pe cât de insignifiante, pe atât de memorabile, de „grele", gata să facă și chiar făcând sens. (**Irina Petraș**)

Proaspătă e „vocea" Tatianei Dragomir nu doar pentru că autoarea e debutantă, ci și pentru că reactualizează o formulă pe care o crezusem cu totul discreditată la noi în ultima vreme: romanul de analiză. Reticența față de complicațiile psihologice – față de introspecție în general – e împărtășită atât de egoficționari (cu obsesia lor de a spune totul cât mai direct și mai transșant), cât și de prozatorii care au propus, din antipatie față de tehnicismul optzecist, reîntoarcerea la poveste. Nimic artificios-plictisitor însă în cartea Tatianei Dragomir. Deși romanul cuprinde la ralanti o singură zi din viața unei femei, micile înscenări psihologice, completate de o serie întreagă de povești secundare, atribuite unor voci foarte „colorate", te fac să urmărești firul narațiunii cu sufletul la gură. (**Alex Goldiș**)

Fără a fi retrogradă, formula Tatianei Dragomir are o vizibilă amprentă de școală veche, un continuu semn al uceniciei la cei mari (și nu neapărat clasici). Scenele și personajele sunt filmate parcă prin irișI, apoi secvențe imobile se detașează și sunt stocate cvasi-informatic într-o memorie emoțională nelimitată. Nici prea des și obositor, nici prea greu de descoperit în roman, procedeul își merită ridicarea onorantă la rangul de titlu. După dicționar, parcurs atent, aceasta e însăși definiția fotogramei: porțiune a unei pelicule cinematografice care conține o imagine statică completă. Să vă mai spun oare că întreaga arhivă de clișee fotografice e una developată strict în mintea personajului și că – iertați-mi referința nițel cam previzibilă – imaginile au gust și miros asemenea madeleinelor proustiene? Sau că, adăugată scriiturii precise a Tatianei Dragomir, această găselniță a fotogramei, fără prea mari sclipiri și – la rigoare – neglijabilă, se transformă într-o apreciabilă abilitate prozastică? (**Cosmin Ciotloș**)

Romanul Tatianei Dragomir are cîteva atribute care garantează o lectură de calitate: profesionalismul scriiturii, umorul și dinamica narațiunii, adîncimea „fotogramelor" care spun mult despre acel versant (puțin frecventat) al feminității „colțoase" în care se află nevoia de independență, posesivitatea, trădarea, pînda, falsa disponibilitate, furiile și neputința de a sta bine în propriul destin, adică oscilația între retrageri de felul „dospea pe canapeaua aia de una singură" și convingerea că „lucrurile se vor aranja după voia ei, ca întotdeauna".(**Sanda Cordoș**)

Cea de-a doua carte scrisă de Tatiana Dragomir, mai complexă din punctul de vedere al păienjenișului epic, este o narațiune „arheologic"-detectivistică, în burta căreia crește, ca-ntr-un cocon protector, o alambicată cronică de familie, cu origini îndepărtate în timp. Așadar, un roman în roman, însă cele două istorii își corespund simbolic, urmând același traseu ascendent-descendent, de la întemeierea unui cămin la destrămare, de la marile speranțe ale începutului romantic la deziluzie și prăbușire. Cara Aurita reprezintă o construcție romanescă labirintică și fascinantă, colcăind de viață și de moarte, plină de surprize și de personaje pitorești, cu arhitectură modernă și unghere arhaice, alternând *l'air du temps* cu atmosfera crepusculară, detaliul realist cu elementul senzațional. (**Gabriela Gheorghișor**)

Dan Marius DRĂGAN (n. 16 iulie 1963, Cluj-Napoca). Prozator, poet. Facultatea de Științe Economice Cluj-Napoca (1987). **Volume**: *Regina Elisabeta*, roman, 1996; *Aur,* roman, 1998; 2004; *Heraldice*, versuri, 1999; *Măreția nisipului,* versuri, 2002; *Cărările gloriei,* versuri, 2003; *Aur*, roman (ediția a doua revăzută și adăugită), 2004; *Dracul,* roman (volumul I – *Vremuri tulburi*), 2004. Inclus în antologiile: *Poezia părinților noștri*, 2002; *Pulbere stelară,* 2002; *Miresme de orgă,* 2004; *Confesiunile fazanului Rudolf,* 2005; *Calea robilor*, poezii, 2011 (ilustrații de Arina Gheorghiță) etc.

"Din nou se încolăcește marea/cu valuri amare/în strălucirea stearpă a scoicilor,/ cărare a gândului, răbufnită/în mireasma fugară, arsă,/A zborului stelelor căzătoare/Și a albatroșilor…/Te acoperi cu ametitoarea/Maramă a Laptelui,/Cărare și drum al robilor…(*Calea Robilor*).

avântându-se când spre strălucirea înaltului, când (mai adesea) spre pustiitoare hăuri, căutător să desferece taine ale începuturilor ori să deslușească neînțelesuri, gândul ce-a cutezat să se apropie atât de tare este pedepsit de-a se fi aflat mult prea aproape de dezlegarea misterelor… (**Sanda Misirianțu**)

…am recunoscut în Dan Marius Drăgan un poet autentic și un personaj îmbibat de un lirism subtil. (**Ionuț Țene**)

Autor clujean din generația al cărei debut a marcat ultimul deceniu al mileniului trecut, Dan Marius Drăgan pășește în literatură cu o identitate de poet și de romancier. În *Heraldice*, el urma trasee mateine, refăcând – precum Pierre Menard, autorul lui don Quijote într-o faimoasă proză borgesiană – traseul din *Pajere*. Un ev mediu de uz personal, prilej de mitologizare fastă a unei recuzite autohtone, îi prilejuia harfei poetului o serie de meditații lirice în care bucuria părea mai cu seamă aceea de a călca prin săli poleite, pe sub candelabre sofisticate, printre ornamente și blazoane, cu un eu exprimându-se printr-o retorică romantică. Un sentiment de déjà vu, amestecând secvențe shakespeariene, reminiscențe voiculesciene și senzația unei manipulări a lirismului cu dorința obținerii unei imagerii istorice influențate parcă de clipurile *heavy metal* trimitea către un dincolo de genurile practicate. Într-adevăr, autorul se regăsește mai deplin abia după ce închizi placheta, peste scenografii și măști de împrumut, în solitudinea unei meditații ce așază în centrul ei Istoria. Cred, într-adevăr, că Dan Marius Drăgan explorează, mai mult decât un anumit spațiu al trecutului, o anumită dimensiune a acestuia […] [În *Dracul*] Dan Marius Drăgan ilustrează o linie a prozei românești istorice la adăpostul căreia dospește meditația politică. (**Ovidiu Pecican**)

Ioan DRĂGOI

(n. 13 noiembrie 1949, Turdaș/Hunedoara) Dramaturg, prozator, critic de teatru. Facultatea de limbi străine la București (1972). Debut absolut în 1980, cu o proză scurtă în *Luceafărul*. **Volume**: *Ancheta continuă*, proză polițistă 1998; *Rechizitoriul derbedeilor* împreună cu Pompiliu Bota, 2001; *Underground*, teatru, 2004; *Cronica unei morți amânate*, proză fantastică, 2006; *Corupție la poliție*, umor, 2007; *Ecstazy*, teatru, 2008; *De ce ucid femeile* – proză scurtă, 2012. Piese de teatru jucate la Teatrul Național Radiofonic (*Underground* I, regia Cezarina *Udrescu*, *Comedie cu polițiști,* regia Vasile Manta, *Underground* II, regia Mihai Lungeanu, *Zâna trotuarelor,* regia Mihai Lungeanu, *Complotul amantelor*, regia Celina Petrescu, *Ștergătorul de parbriz*, regia Mihai Lungeanu). I s-au jucat zeci de scenete umoristice în spectacole de divertisment la Teatrul *Constantin Tănase,* la posturile TVR, PROTV, B1 TV, Kanal D și Național TV. A participat la filmul de televiziune cu scenarii pentru sitcomurile *Trăsniții* la PRIMATV, *Gașca* la Kanal D, și *Vouă* la Național TV. A editat revista de literatură polițistă *Mister* – magazin.

Zâna trotuarelor: „BART – Dar când te-ai hotărât tu să faci un copil? / VIRGINIA – După ce ți-am citit cartea. Bart, eu aș fi în stare să-i nasc câte-un copil la fiecare bărbat de pe Pământ, care și l-a dorit măcar în vis. Ăsta-i cadoul meu pentru toți bărbații ce tânjește după copii zămisliți din sămânța lor. Eu îi iubesc pe toți! Iar de Mihai din cartea ta m-am îndrăgostit de-a binelea! / BART – Ce-ai găsit la el? / VIRGINIA – În primul rând că-și dorește un copil, adică dorește să facă trupul unei femei să rodească, nu numai să i-o tragă! Și eu vreau să-l răsplătesc pentru asta. Fără... taxă! / BART – Dar dacă nești un copil trebuie să te lași de... / VIRGINIA –...prostituție? Bineînțeles! / BART – Dar el nu trebuie să facă nimic? / VIRGINIA – Ba da: să fie pregătit ca peste nouă luni să poată îndura atâta fericire! / BART – Chiar crezi că… merită Mihai sacrificiul ăsta? / VIRGINIA – Da, din moment ce a spus: „*Oare de unde are atâta curaj femeia, această ființă fragilă, să-i ofere bărbatului trupul ei, pentru a-i naște un prunc, când știe bine că, la fiecare naștere, ea trece pe lângă moarte?...*" / BART și VIRGINIA – „*...Poate simte că, aducând pe lume viață, ea se apropie de Dumnezeu!...*" / BART – „*...De-acolo trebuie că-i vine curajul!*"

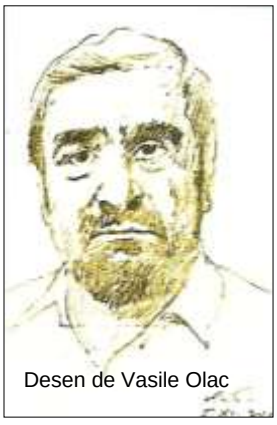

Desen de Vasile Olac

Ioan Drăgoi e un dramaturg de vocație, înzestrat cu știința de a construi și dezvolta intrigi imprevizibile, ce asigură premisele unei teatralități de fond. Piesele sale au întotdeauna, atât la nivelul fabulei, cât și la cel al condiției personajelor, o substanță existențială profundă. Infuzia puternică de adevăr și realitate asigură textului dramatic al lui Ioan Drăgoi nu numai credibilitate, ci se răsfrânge și asupra scriiturii. Replica are culoare, nerv, nu sună defel artificial în gura personajelor. Calitățile menționate mai sus atestă o autentică vocație de dramaturg. (**Ion Cocora**)

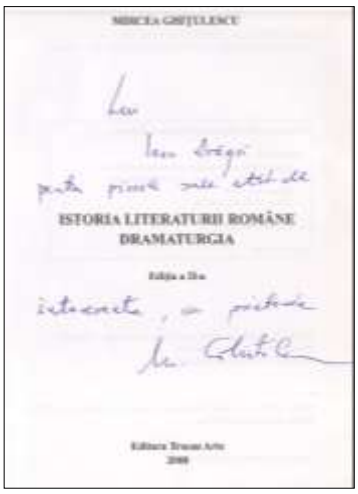

Ioan Drăgoi se trage din linia realistă a unui Tudor Popescu, la care drama e mai importantă decât comedia, invers decât la Tudor Mușatescu. Dacă în *Steaua fără nume*, Mona, tot o prostituată, dar de lux, părăsește splendoarea cazinoului, pentru a pătrunde în universul unui profesor de astronomie, Zâna Trotuarelor, eroina lui Ioan Drăgoi, părăsește trotuarul pentru a intra în universul unui scriitor. Ca și Molière, Ioan Drăgoi creează personaje după vecinii de pe stradă și are capacitatea de a crea emoție! Piesele lui emană o veritabilă emoție artistică. Iar emoția place atât actorilor, cât și spectatorilor. (**Dinu Grigorescu**)

În proza sa, Ioan Drăgoi sparge violent banala realitate, extrăgând din țăndările ei perla senzaționalului. Verbul său are, deopotrivă, arsura flamei și fiorul glacial al eternelor zăpezi. Este elegant în expresie. Este persuasiv. Captivant. Și dur. Știe să taie în carne vie. Dar știe la fel de bine, să ne aline, cu un miraculos cuvânt, durerea disperărilor. Ne apropie orizontul cunoașterii cu o rară știință a măsurii, transfigurându-ne așteptarea într-o curgere de întâmplări palpitante. Scriitorul Ioan Drăgoi are nerv. Are colți ascuțiți. Mușcă adânc. Și, mai ales, frumos! (**Olimpian Ungherea**)

O dramă spiritualistă din care umorul a dispărut cu desăvârșire este *Dumnezeu nu vine la întâlnire*. Eroii vor să înțeleagă raționamentul ce duce la ratarea oricărei apropieri de divinitate. Ei simt nevoia unui semn care să îi convingă de adevărul credinței, dar Dumnezeu îi refuză de fiecare dată. Se urmărește în paralel încrederea omului într-un Dumnezeu ce a încetat să-și mai arate fața și lupta cu forțele malefice ce se întâlnesc la fiecare pas. Un subiect ancorat puternic în tematica actuală dacă ne gândim la profanarea de morminte, la crimele și sinuciderile sataniste care au avut și continuă să aibă loc. (**Mircea Ghițulescu**)

Emil DREPTATE (n. 13 iulie 1946). Poet. Debut absolut: *Tribuna*, 1964, poezie. **Volume**: *Vicleana vânătoare*, 1984; *Cenușa unui zeu*, 1987; *Mâine, cântecul acesta*, 1989; *Vestirile despre tine*, 1995; *Netălmăcit, așteptările*, 1996; *Păzitorul de cântece*, 2001; *Există un loc*, 2008; *Colina de aer*, 2011. A colaborat la periodicele: *Steaua, Tribuna, Vatra, Familia, România literară, Transilvania, Cronica, Luceafărul, Convorbiri literare* etc.

Tot strigând: *Tot strigând ce nu mai este / Mamă te-ai făcut poveste // Tot strigând ce nu mai doare / Tată te-ai făcut ninsoare // Eu chemându-vă prin lume / Mă mai tem de-o zi și-un nume*

Au scris despre cărțile sale: Zaharia Sângeorzan, Gheorghe Grigurcu, Cornel Moraru, Petru Poantă, Valentin Tașcu, Cristian Stamatoiu, Ion Pop, Radu Săplăcan, Titus Vâjeu, Olimpiu Nușfelean, Marian Popa etc.

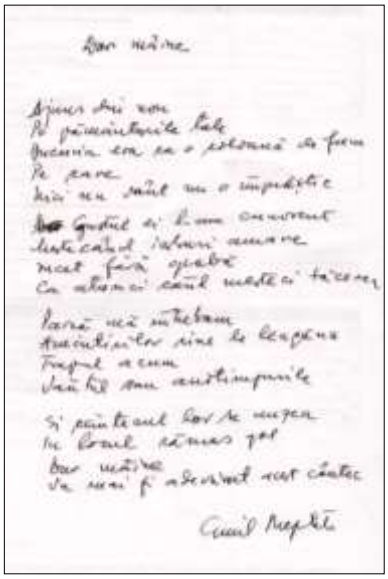

Emil Dreptate ne înfățișează un univers amenințat să-și schimbe structurile, oglinzile senine în coșmare. Vânătorul ia ceva din hieraticul chip al naturii disponibile să instaureze o altă ordine a valorilor, să participe la regia dramei. Realitate și vis, neliniște și reculegere, se conjugă într-un scenariu de paradoxuri, de amânate „replici" ale ființei, de expansiuni ale realului ce cunoaște în final revelația cuvântului „luminii". (**Zaharia Sângeorzan**)

„ O asemenea poezie nu face niciodată front (deși destui se înrolează în decența ei), nu agresionează timpul prezent ci, mai curând, așteaptă timpul să se întoarcă la ea, ceea ce se întâmplă din când în când. Emil Dreptate este și el un poet al permanenței răbdătoare". (**Valentin Tașcu**)

„Puțin resemnat, Emil Dreptate se împacă cu sine, și ia viața așa cum este. Apele poeziei sale s-au liniștit. Poetul își pune aceleași întrebări ca și la debutul său, dar acestea parcă nu-l sperie ca altădată, dându-ne impresia că pentru unele a găsit răspuns, sau că este convins că la unele dintre ele nu se poate da un răspuns". (**Ion Radu Zăgrean**)

Darie DUCAN (n. 10 mai 1988, Târnăveni). Facultatea de litere București. Masterand la Dijon, Franța. **Volume**: *Funingine pe rană,* 2003, poezii, postfață de N. Băciuț; *Zeii de carton,* 2004, poezii, prefață și postfață de Adrian Păunescu; *Trilogia lapidară,* 2004, poem în trei părți: *Apoteoza fânului, Elogiu liniștii, Țara imbecililor; Acordorul de târgi,* 2005, poezii, prefață de Lazăr Lădariu; *Lungi plantații de singular,* 2007, poezii; *Cartea dintre doi tâlhari,* 2009; *Prerogativele lui Dumnezeu,* 2010; *Aprilie aseptic*, 2010; 2011; *Spirt*, 2011; *Dopamină în alexandrini.* 2013; *Çavraj*, 2013; *Poezii noi,* 2014, *Poezii. Vectori,* 2014 etc. A primit aproximativ 40 de premii literare pentru poezie, proză, eseu. Realizează la radio Tg. Mureș emisiunea săptămânală *Tineri poeți*. Membru al Fundației Naționale Henri Coandă, pentru sprijinirea tinerilor supradotați, București. Membru al Cenaclului literar Elena din Ardeal. Membru al Astrei. Membru al cenaclului Agonia. Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Despre cărțile sale au scris: Matei Vișniec, Adrian Păunescu, Aurelian Titu Dumitrescu, Petru Poantă, Constanța Buzea, Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu, Dumitru Titus Popa, Alex. Ștefănescu, Elena M. Câmpan, Melania Cuc, Nina Vasile, Laurențiu Oprea, Răzvan Ducan, Ion Buzași, Horia Zilieru, Mariana Cristescu, Jana Murărescu,Gheorghe Istrate, Berdj Așgian, Ion Popescu Topolog, Nicolae Stoie, Andrei Novac, Simona Plopeanu, George Filip etc.

Un poet remarcabil, tânăr și copleșitor, m-a convins. Darie are curajul de a reface drumul nesfârșit al tuturor poeților adevărați ai lumii (**Adrian Păunescu**)

Deși încă foarte tânăr, a publicat deja cinci cărți de versuri, întâmpinate nu doar favorabil de critica literară, ci și cu o anumită stupoare, provocată, aceasta, de o mai puțin obișnuită precocitate a talentului acestui autor. Într-adevăr, poezia sa, de o abundență ieșită din comun, dezvoltă o imaginație lingvistică debordantă și are o prospețime și o inventivitate metaforică și asociativă cu totul remarcabile. Dar Darie Ducan se aventurează și în alte limbaje, inclusiv în cel reflexiv, afirmându-și astfel o mentalitate de scriitor. Într-un anumit fel, el este ceea ce s-ar putea numi un fenomen. (**Petru Poantă**)

Nu știu dacă la anii săi, Nicolae Labiș avea dezinvoltura lui Darie Ducan, dacă laboratorul său poetic era atât de substanțial.(…) E un tânăr scriitor de mare talent și certe promisiuni. (**Nicolae Băciuț**)

Talent remarcabil, cu evidente resurse de continuă afirmare a incontestabilei sale vocații poetice, tânărul Darie Ducan, este, de pe-acum o certitudine a tinerei generații de scriitori români. Cărțile de poeme, articolele publicistice relevă gândirea sa lucidă,inspirată cu privire la energia și sensul mesajului artistic și civic... (**Dumitru Titus Popa**)

Poezia lui Darie Ducan duce limba română la extreme, e o poezie foarte profundă și foarte masculină. E o certă valoare. (**Jana Murărescu**)

Darie Ducan se dovedește a nu fi doar unul dintre tinerii supradotați ai Fundației Naționale „Henri Coandă”, ci și un autor deja bine cunoscut (**Lazăr Lădariu**)

Răzvan DUCAN (n. 25 iunie 1957, Târnăveni). Poet, publicist. Facultatea de Textile a Politehnicii Iași (1983). Debut absolut cu poezia *Veghe* în *Vatra*, 1984. Volume: *Viețuirea-n clepsidră*, versuri, 1990; *Dumnezeiescul Ardeal – poeme pe cord deschis*, poeme, 1993; *3,14ramida lui Ducankamon*, versuri,1994; *Târnava mea de lapte dulce*, poeme, 1995; *Poeme din cutia neagră a spuselor*, poeme,1997; *Epistole către Adrian Păunescu – carte de iubire*, 1998; *Gheorghe Oprean – o viață închinată unirii românilor și înălțării bisericii ortodoxe*, cercetare, 1999; *O istorie a sportului târnăvenean*, cercetare, 2001; *Eminescu și Târnăveniul – exerciții de admirație*, cercetare, 2002; *Miroase a tei orășelul meu de provincie – antologie de poezie târnăveneană*, cercetare, 2002; *Târnăveni – repere culturale și istorice*, cercetare, 2003; *Târnăveni – 725 de ani de istorie și devenire*, cercetare, 2003; *Cenaclul literar din Târnăveni* (*1956-2006*)*. 50 de ani de existență*, cercetare, 2006; *Mulțumesc albastru,* poeme, 2006; *Patrafir peste cuvinte*, publicistică și nu numai, 2007; *Mă laud, mă apăr și mă cânt*, publicistică și nu numai, 2007; *Supraviersuirea*, versuri, antologie, 2007; *Revoluția de la 1989, la Târnaveni. Zilele premergătoare și postmergătoare*, cercetare, 2008; *Băciuț*, versuri, 2008; *100-Cele mai frumoase poezii*, antologie, 2010; *Lesa de hârtie*, publicistică, 2010; *Epistole către Adrian Păunescu. Carte de iubire*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, 2010; *Nicolae Băciuț – Înapoi, la viitor*, 2014; *Cititor de contoare, scriitor de vagoane*, 2014; *Licurici sub Luceafăr*, 2014. Alături de Nicolae Băciuț a publicat volumul *Sever Suciu-Pomul vieți*, cercetare, 2009, participând, de asemenea, la realizarea a numeroase volume colective

> ***Firme de turism****…: Firme de turism vor gândi terapii / prin lecturi colective. / Călătoria metafizică prin poezie, / va fi în viitor / ceaiul perfect cu lămâie / contra pandemiei de plastic. / Metafore de multe stele vor caza suflete, / versurile vor fi aer curat, / ideile timp frumos / și strofele, aleile pe unde / oamenii se vor plimba în poeți. / În timpul acesta, / calculatoarele / vor pregăti compoziția torturilor / și roboții vor sufla lumânările aprinse, / sărbătorindu-și fabricile lor de naștere.*

...În peisajul liricii actuale, dl. Ducan are o voce poetică inconfundabilă, surprinzătoare, ludică și densă, profundă și grațioasă. Posedă pe deasupra și trei calități esențiale pentru un mare poet: talent ieșit din comun, cultură și originalitate. Înrăit lector de poezie cum sunt, aș putea afirma chiar că autorul „Viețuirii-n clepsidră” este cel mai original poet debutant din perioada 1990-1992. Însă, pentru a accede în vârful piramidei va trebui să se autodepășească în permanență, să renunțe la influențe, chiar discrete, venite dinspre marii poeți. Altfel, va avea destinul lui Ion Stratan, recent admonestat de critica literară pe motiv că se obstinează să practice o poezie ermetică pe axa I.Barbu-N.Stănescu. Dacă domnul Ducan va binevoi să-și plece urechea la sfatul meu, sunt convins că va dobândi o autoritate incontestabilă în peisajul liricii românești, de la finele actualului mileniu. (**Ioan Nistor**)

Cu Adrian Păunescu

…Răzvan Ducan, căci despre el este vorba, vine în poezie cu un talent impetuos…Voce lirică profundă, una din cele mai originale care s-au făcut auzite în ultimele decenii, cum judicios îl prezintă prefațatorul său, Răzvan Ducan are în față perspectiva unei faimoase afirmări literare, anticipată de cărțile publicate… (**Titus Andronic**)

….Răzvan Ducan face parte dintre acei scriitori care a venit și care va rămâne. Dacă numele celor care l-au crucificat va fi foarte repede dat uitării, cărțile lui Răzvan Ducan vor rămâne, chiar și această carte care, cu gentilețe, mi-a fost dedicată la modul maximal, prin titlu. Răzvan Ducan va rămâne, pentru că el e un scriitor autentic, pentru că verbul său a făcut să se audă mai bine dangătele de clopot ale sentimentului românesc al ființei. Și această carte vine să completeze o galerie a angajamentelor unui scriitor în Cetate. E o carte de poezie în care s-au adunat multe deznădejdi, în care s-au ruinat multe speranțe, în care se aude vocea distinctă a unui autor care mi-a spus la un moment dat, simțind tăișul viclean al șișului pus în coaste, că, dincolo de inevitabile compromi-

suri și cedări pe care le-a făcut, nu acceptă să moară în genunchi, făcând un gest de demnitate, știind că acesta poate fi unul sinucigaș. După cum s-a și dovedit a fi, de altfel. A sperat că „nu mor caii când vor câinii" va fi valabilă și în cazul său. După ce a trecut prin toate vămile, a rămas în picioare. E un supraviețuitor și un învingător. Poezia lui a învins…. (**Nicolae Băciuț,** prefața la volumul de versuri „Băciuț")

.....Răzvan Ducan e o mare enigmă, amestec de liric și prozaic. Poetului îi stau bine și hainele de gală și salopetele poeziei. El se inspiră din sentimente, vibrează adolescentin la acestea, ca la un timp măsurat prin perfuzie. Pe cât de domestic se lasă cuprins de magia frumosului, a vieții, a iubirii, pe atât de sălbatic refuză, renunță, se comportă ca un inadaptat într-o lume pe care parcă a abandonat-o cândva și a regăsit-o, cu multe amintiri, cu senzația lui „deja trăit", cu iluzia unor alte timpuri/trupuri, cu o senzație de stranietate. De aici, se aleg coordonatele poeziei lui Răzvan Ducan....[...]...Răzvan Ducan vine în poezie cu îndrăzneala trupului și cu smerenia sufletului, e un poet al pierderii, în înțelesul câștigului, pentru că nu uzează în alcătuirea poemelor decât de sinceritate, de trăire, de convingere. Imaginația, ca principală sursă de alimentare cu poeticitate potabilă, stă departe încă, poetul nu se lasă doar în nădejdea ei, caută și alte posibilități de construcție a discursului, la fel de natural. Câteodată, el își refuză orice fel de fantezie creatoare, de tip ultramodern, și atunci când cuvintele se dezlănțuie, alcătuind frumoase imagini, sensibile și expresive. Vizualul e pe primul plan... (**Elena M. Cîmpan**)

...Răzvan Ducan, poet de calibru major și excelent manager cultural, calități care, evident, aveau să-i atragă, în timp, pe lângă recunoașterea cuvenită din partea persoanelor autorizate în materie, destule ponoase și antipatii… Răzvan vine cu poate cea mai frumoasa carte a sa de poezie – „Poem sărutând mâna poetului" (**Mariana Cristescu**)

Cu Ana Blandiana

Ion DUMBRAVĂ (n. 20 august 1943, comuna Rușii Munți/ Mureș). Studii: gimnaziale, autodidact. Debut absolut: Revista *Luceafărul*, 1974, poezie. **Volume**: „Argument pentru ziua ce vine", poezie, 1985; „Stele și flori", versuri, 1989; „Poeme din mileniul trecut!, poezie, 1993; „Pur și simplu", poezie, 1993; „Vară și joi", poezie, 1995; „Ziua în care plouă", poezie, 1998; : „O furtună din nimic", versuri, 1999; „Viața ca un ban găurit", poezie, 2000; „Soarele din calendar", versuri, 2001; „Între alertă și acalmie", poezie, 2002; „Nord-Est", 2003; „Dealurile cu Robinsoni", proză scurtă, 2005; „Poeme din mileniul curent", poezie, 2007; „Șapte motive pentru a scrie un roman", proză scurtă, 2007 „Departele de aproape", poezie, 2009; „Poeme de trecut vara și alte poeme", 2010; „Numai septembrie", poezie, 2012; „Ceea ce ne rămîne", poezie, 2014. Antologii de autor: „Bizarerii de aprilie" (mică antologie de dragoste), 1999. Ediție revăzută și adăugită 2011; „Natură vie cu autoportret", antologie de autor cu texte selectate din poezia scrisă între anii 1980-2000, apărută în 2000; „Dezordinea lucrurilor", antologie de autor, 2004; „Prezentul continuu", publicistică, 2008; „Poeme pe termen nelimitat", antologie selectivă de Kocsis Francisko, cuvînt înainte de Iulian Boldea, 2010. Ediția a doua, 2013; „Exerciții de meditație", publicistică, 2013. A colaborat la periodicele: *Luceafărul, Vatra, România Literară, Ateneu, Convorbiri literare, Poesis, Cronica, Poezia, Timpul, Tîrnava, Orizont, Viața literară, Flacăra* etc.

> ***Eu despre mine**: sînt ochiul magic al aparatului / de fotografiat care / fură trecerii clipa. / sînt camera de luat vederi / nevăzute. Aparatul / de filmat suflete și trăiri. // sînt radarul / care vă-nregistrează / viteza alergării prin vremi. // eu observ. eu nu dau / soluții. eu constat / și spun ceea ce constat.*

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Constanța Buzea, Traian T. Coșovei, Ioan Holban, Val Condurache, Iulian Boldea, Dumitru Mureșan, Mircea A. Diaconu, Victor Sterom, Kocsis Francisko etc.

Un observator crud și expresiv al lumii aparente, îndeobște citadin, și al propriului climat lăuntric, transformîndu-și impresiile în fapt poetic prin convocarea laolaltă a discursului voit prozaic și a metaforei, mai curînd sobru și auster decît ironic și decorativ, manevrînd bine și versul liber și pe cel așa-zicînd clasic. (**Laurențiu Ulici**)

Prezență discretă, fără a căuta cu obstinație publicitatea, Ion Dumbravă este unul din reprezentanții acelei paradigme ce a născut în poezia română fibra bacoviană. Deși par decupate din atmosfera plumbului bacovian, „ilustratele" lui nu sînt ale deplinei închideri, ci ale transparenței, trădînd efortul de a descoperi fanta, ieșirea, eliberarea din curgerea cotidianului cenușiu și din atotstăpînitorul gri. Ion Dumbravă și-a rost(u)it cu migală, fără grabă și fără orgolii deșarte ființa interioară pe care a topit-o în poezie rezistentă în fața timpului și a tuturor modelor și modelelor ce se vor fi succedat, vreme de două decenii, în lirica noastră. (**Ioan Holban**).

Reveria melancolică și ușor senzuală care pune în mișcare, uneori, relieful poemelor lui Ion Dumbravă nu este lipsită, adesea, de un timbru ludic, chiar dacă viziunile lirice, imaginile, atmosfera în întregul ei, se mențin în cadrele unui discurs liric elaborat, construit, însă deloc artificial. Masca pe care și-o arogă poetul, jumătate confesivă, jumătate ironică, își alimentează energiile și din referențialitatea cotidianului și din resursele interioare ale unui eu retractil și apatic de cele mai multe ori. Radiografierea

fragmentarității unei realități debordante, recuperarea valențelor semantice și expresive ale detaliului în aparență banal, sugestivitatea tonalității lirice, în care discreția, elegiacul evocator și transparența imaginarului se întrepătrund sînt trăsăturile distinctive ale poeticii lui Ion Dumbravă. (**Iulian Boldea**).

Un sentimental, și unul din categoria delicaților melancolici care înregistrează atent tot ce intră în zona declinului, este Ion Dumbravă. Poeziile lui refuză gesticulația amplă, declamațiile de tribun, în favoarea unei notații cu aer candid și a unor melancolice decoruri. O poezie – pe care un critic serios ar numi-o bacoviană – se naște din asumarea provinciei ca stare, din asumarea inerției care duce inevitabil la o lentă depersonalizare. Acesta e fondul poeziei lui Ion Dumbravă în care notarea derizoriului atrage după sine o conștiință clară a comediei cotidiene și a nonsensului. (**Mircea A. Diaconu**).

Dintre toți poeții grupați în jurul revistei *Vatra*, cred că lui Ion Dumbravă i se potrivește cel mai bine conceptul de inteligență emoțională, ceea ce nu înseamnă însă, firește, că pentru ceilalți componenta afectivă n-ar fi la fel de covârșitoare, atâta doar că Dumbravă se definește aproape exclusiv prin aceste capacități și predispoziții subiective. [...] În toată poezia sa, Ion Dumbravă are o viziune cinematografică asupra realității, el creează scenarii concentrate ale unor derulări rapide sau secvențiale, alteori imagini statice de diafilm, asemenea ilustratelor de vacanță ori de felicitare. [...] Și mai are Ion Dumbravă o nișă lirică deschisă târziu, un fel de poeme cânt-descânt cu sonoritate lăuntrică, muzicalitate, ritm, mister, fior magic, emoție pură, transcendent luminos, viziune escatologică, toate la un loc și câte puțin din fiecare, captivante, bizare, profunde. [...] Nu se poate să nu observăm însă și amprenta bacoviană, atmosfera de târg provincial; ca și frecvența mare a comparației, reprezentând instrumentul privilegiat de construcție, poate și pentru că facilitează discursul sincopat adoptat, un discurs în care punctuația dobândește rost de element retoric, de tăcere sugestivă, de tensionare. (**Kocsis Francisko**)

EGYED Emese (n. 5 iulie 1957). Poet, istoric literar. Facultatea de Litere Cluj. Doctor în filologie. **Volume**: *Délvidék* (Spațiu de sud), versuri, 1988; *Madárcsontú versek* (Versuri cu oase de păsări), versuri, 1993; *Élővizek* (Ape vii), versuri, 1995; *Három dió* (Trei nuci), versuri, 1997; *Mesék* (Povești), proză, 1998; *Olvasó nappal, író este* (Seara scriitor, ziua cititor), eseuri, 2000; *Ötven csillag.* Doboló versek, 2008; *Szabadító versek* , 2009. ș.a. Prezentă cu studii și articole în publicații periodice din țară și străinătate. Premiul USR (1998).

EGYED Péter (6 aprilie 1954, Cluj). Poet, critic literar, filozof. Facultatea de filosofie Cluj. Volume: *A parton lovashajnal* (Zori pe mal), versuri, 1978; *A szenvedés kritikája* (Critica suferinței), 1980; *Búcsúkoncert* (Concert de adio), versuri, 1981; *Előzés hajtűkanyarban* (Depășire în curbă), nuvele, 1984; *A vadlúd őszi útja* (Drumul de toamnă al gâștei sălbatice), nuvele, 1989; *Az ész hieroglifái* (Ieroglifele minții), eseuri, 1993; *Leopárdok éjszakája* (Noaptea leoparzilor), versuri, 1997; *A jelen-létről* (Despre prezență), studii, 1997; *Szabadság és szubjektivitás* (Libertate și subiectivitate), studii, 2003; *Madonnák, porban* (Madonele în praf), roman, 2004.

Sofia ELVIREANU (n. 27 aprilie 1952). Poetă, prozatoare, critic literar, traducătoare. Facultatea de Filologie, secția franceză-română, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (1976), Masterat în literatură franceză, Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia (2009), doctorat în Filologie, Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia (2012). Debut absolut: în „Universul catedrei", 1996, critică literară. Volume: *Itinerarii literare*, 2009 (coord.); *Timp pentru doi,* poezii, 2010; *Dincolo de lacrimi/ Au-delà des larmes*, poezii, 2011; *În umbra cuvintelor,* critică literară, 2011; *Le retour de l'exil dans le roman l'*Ignorance *de Milan Kundera,* 2011; *Gabriel Pleșea, O perspectivă asupra exilului românesc,* 2012- eseu; *Singurătatea irisului/La solitude de l'iris,* poezii, 2013, *Fața întunecată a lui Ianus* – eseu, 2013; *Rodica Braga – reprezentarea interiorității*, 2013. Traduceri: *Jose Maria Paz Gago, Manuel pour séduire les princesses*, Editura Poetiki, Skopje, 2010*,* traducere și prefață în franceză – poezie. A colaborat la periodicele: *Discobolul, Tribuna, Apostrof, Viața românească, Caietele Echinox, Vatra, Verso, Familia, Nord literar, Annales Universitatis Apulensis, Baadul literar, Gând românesc, Dialogues et cultures Pietrele Doamnei, Théorie et Pratique, Nouvelle Approche du français, Universul catedrei, Glasul, Claviaturi, Mistral, Messager.*

***Pe alt mal**: Deschid palmele și privesc linia vieții, / drumuri începute cândva, în derivă, / mă întreb tăcută câte am urmat, / toate se frâng undeva în margine, / unele n-au avut șansa să devină o cale, / altele ies din cadru, o iau aiurea prin lumi neștiute, / niciodată nu voi mai fi în ele, / clepsidra își prelinge nisipul / până la capătul de unde totul se reia altfel. // Între lumi jocul continuă, voi fi atunci pe alt mal.*

Au scris despre cărțile sale: Mircea Braga, Horia Lazăr, Gruia Novac, Luminița Stoie, Sorin Roșca, Alexandru Jurcan, Maximinian Menuț, Gabriela Chiciudean, Rodica-Gabriela Chira, Muntean Ironim, Silviu Mihăilă, Gheorghe Jurcă.

Oprindu-ne asupra versiunii în franceză a pieselor din volum, remarcăm fluiditatea incantatorie a frazei, tonalitatea uneori calmă alteori nostalgică a evocării, inspiratele asocieri sinestezice în construirea imaginilor. Preferînd sugestia descrierii, poeta pune în valoare simbolismul inițiatic al drumului și al mersului. În registrul aerian-celest, curcubeul îmbrățișează lumea ca o jerbă de lumină indicibilă, în versuri ce amintesc „mirosul timpului" din poeziile nostalgice ale lui Apollinaire, în vreme ce alte asocieri lexicale de o epurată senzualitate materială leagă, la modul verlainian, toamna, ceața, visul și melancolia (*Retours*). Poezie ce înscrie o sensibilitate calmă într-un registru de motive și imagini de factură postromantică și simbolistă, din care nu lipsesc însă accente contemporane cu rezonanță mistică. Volumul bilingv al Soniei Elvireanu reușește performanța, vrednică de invidiat, de a crea și a transmite starea poetică în două limbi, prin instrumente care nu sînt cele ale simplei traduceri (**Horia Lazăr**).

Sonia Elvireanu trăiește într-o concomitență instalată parcă pentru totdeauna: observă rapid și reflectează sintetic. Cerebralitatea versurilor este atât de simplă, încât este imposibil să nu le distingi adâncimea. […] Stilul are aura clarității, a limpezimii zicerii. Poeta este preocupată necontenit de exactitatea gândurilor-idei transmise-n termeni proprii, chiar și atunci când exprimă inexprimabilul (**Gruia Novac**).

În umbra cuvintelor interesează din perspectiva a două nuclee ideatice: abordări comparative pe marginea unor grile de istorie, critică și stilistică literară și exilul ca modalitate de (auto)definire a condiției umane. Volumul reunește „fișe de lectură" ale unor autori de talie mondială, uneori, prezentați în mini-secvențe monografice. Nu lipsește exercițiul hermeneutic, comparatist, aspecte legate de istoria ideilor și a mentalităților sau „decupaje" de memorialistică și jurnal: Anna de Noailles, André Breton, Valéry Larbaud, Albert Camus, Eugen Ionescu, Erlend Loe ș.a. Oferind o paletă largă de volume discutate, analizate și, pe alocuri, interpretate, discursul critic plonjează într-un bazin al varietății palierelor intertextuale, internarative, interculturale sub forma unor „dosare de existență". Al doilea *versant* de lectură înfățișează exilul ca modalitate de (auto)definire a condiției umane (**Silviu Mihăilă**)

Cu Rodica și Mircea Braga

Ces textes courts et denses laissent aux mots le temps de déployer leurs sonorités et leurs sens dans le silence, et aux images d'installer leurs couleurs sur le blanc de la page. J'aime aussi sa sensibilité à l'instant, un instant immobilisé dans son épaisseur spatiale et temporelle: le regard se porte à la verticale; dans le lointain se manifeste l'arrière-plan, à travers l'ombre ou l'étendue de l'infini; appels des temps oubliés, des échos et des murmures traversent l'espace et le silence comme des signes lumineux. Mais ce n'est pas toujours mélancolie. Mystère, oui, ou mirage, et miracle. Les métamorphoses du sens construisent et déconstruisent sans cesse l'être au monde, le haut et le bas se renvoient le reflet inversé du réel dans l'œil étonné du poète, les couleurs déposées sur la page comme sur une toile frémissent en subtiles effluves ou dans un étourdissant vertige. Mirage tourbillonnant de Van Gogh, élévation mystérieuse de Chagall, la poésie se fait peinture en mouvement (**Roselyne Bois–Muller**).

Revelațiile poetice vin din experiența cotidiană. O lume văzută în oglindă, o oglindire între sus și jos, ființa umană fiind situată undeva la mijloc. Culoare și imagini într-o armonie cu tentă de tablou. Tabloul este însă în mișcare, în el se poate intra, din el se poate ieși, întotdeauna cu suflul unei sensibilități atrase de lumi trăite sau ghicite. Mă opresc o clipă asupra traducerii, una reușită, datorită faptului că versul alb presupune o mai mare libertate de mișcare, dar mai ales pentru că e vorba de autotraducere (**Rodica-Gabriela Chira**).

Radu ENESCU (12 iulie 1925, Satu Mare – 23 iulie 1994, Oradea). Critic literar, eseist. Liceul Andrei Șaguna, Brașov. Facultatea de litere și filosofie a Universității Cluj (1948). A făcut parte din Cercul literar de la Sibiu. Între 1949 și 1951 lucrează la Biblioteca Universitară din Cluj, apoi ca profesor la licee clujene. Din 1957, redactor la revistele *Tribuna* și *Steaua*. Din 1966, la *Familia*, Oradea. **Volume**: *Franz Kafka* (monografie, 1968); *Critică și valoare* (eseuri, 1973), *Ab urbe condita* (eseuri, 1985), *Între două oceane* (1986).

Dacă încercăm să situăm gestul critic în topografia atitudinilor omenești, sociale cu alte cuvinte, vom constata că se află la punctul de intersecție al mai multor atitudini. Actul critic este în fond o structură hibridă care cuprinde mai multe atitudini întrerupte, la un moment dat, din desfășurarea lor firească, eșuate, într-un fel, în acțiunea lor normală. Critica debutează astfel cu un act de alegere, de opțiune – caracteristică esențială a atitudinii etice, – între valori, dar nu mai trece la faptă, la acțiunea morală directă, ci rămîne la faza de judecată critică care poate moralmente influența doar la modul indirect. Între opțiune și acțiune concretă (*între intenție și rezultat*) *se află un moment «critic». Atitudinea critică se înscrie tocmai în acest moment de «criză», printr-o răsfrîngere a actului moral asupra lui însuși, printr-o întrerupere a lui ca faptă etică, printr-o deturnare de finalitate. Critica este menținerea atitudinii etice într-o stare de criză.* (din *Critică și valoare*)

Monografia *Franz Kafka* a lui Radu Enescu nu e doar prima exegeza kafkiana din spațiul românesc, ci și unul din primele semne ale reacordării literaturii române la literatura occidentală, după deceniile de proletcultism. Ca structură, ea e aproape clasică, incluzând o perspectivă asupra vieții și asupra „posterității" lui Kafka și o amplă interpretare a operei. Biografia e contrasă la strictul necesar, dar ea conturează cu precizie profilul spiritual al scriitorului și-l așează în contextul cultural – european și praghez – al epocii. […] Un eseu de „teorie a criticii" sau de ontologie a „spiritului critic" e *Critică și valoare*. Întrebarea de la care pornește Radu Enescu e cea obsesivă, privitoare la natura spiritului critic: ține acesta de artă sau de știință. […] Stilul lui Radu Enescu se relevă abia în această a doua carte și el constă într-o continuă vervă a ideii, nutrită de o erudiție tratată nonșalant. Unind demonstrația cu aforismul, argumentul larg cu fulguranța, Enescu are o scriitură vivace, captivantă și strălucitoare. Erudiția liberă și juisantă de idee sunt și mai pregnant puse în valoare în *Ab urbe condita*, suita de eseuri pe teme atât de diverse încât devin surprinzătoare. Radu Enescu se comportă aici mai degrabă ca un moralist, incitat la atitudine de cele mai diverse subiecte (e cea mai „montaigniana" carte a lui), de la literatura de călătorie la istoria romană, de la Leonidas la rostul bibliotecarului și de la „spiritul hispanic" la – alte – teme kafkiene. (**Al. Cistelecan**)

Păstrîndu-și independența analizei, neaservind-o nici unei metode, R. Enescu face nu doar hermeneutică, ci și propedeutică a actului critic, dorind să dea, implicit, modelul unei monografii a operei. Saturat de informație, circumspect cu orice tentație de absolutizare, tranșant însă în concluzii, evitînd redundanța printr-o remarcabilă concentrare a ideilor, R. Enescu are oroare de vidul generalizărilor, filtrîndu-și discursul critic pînă la apoftegmă. (**Doina Uricariu**)

Eugen EVU (n. 10 septembrie 1944, Hunedoara). Poet, prozator, dramaturg, critic și istoric literar, eseist, traducător. **Volume**: *Toate iubirile,* 1972*; Muntele mioritic,* versuri, 1976*; Umbra norilor,* versuri, 1976*; Cu fața spre stea,* versuri, 1978*; Dragă omule*…,poeme*, ed. Culturii Deva; Soarele de Andezit,* versuri, 1981*; La lumina mâinilor,* versuri, 1982*; Țara poemului meu,* versuri, 1983*;. Aur Heraldic,* versuri, 1986*; Incursiuni în fantastica realitate, reportaj* (*coautor*), 1986*;. Ram cu oglinzi,* versuri, 1988*;. Omul de zăpadă, omul de cărbune,* versuri pentru școlari, 1988*; Amarul mierii,* poeme, 1994*; Aventurile lui Paparudă,* povestiri pentru copii,1996*; Miere sălbatică,* versuri, 1996*; Cartea de sub brad,* versuri pentru copii, 1997*; Strugurii întunericului,* versuri, 1998*; Elegiile Corvine – Evroze,* versuri, 1998*; Grădinile semantice,* versuri, iconografie, album, 1999 (volum monografic și aniversar) *Plângea să nu se nască,* versuri,2000*;.Luceafăr din lacrimă,* eseuri și pamflete, 2000*; Magnet – Ferestre fulgerate,-Blitzende Fenster* (româno-german) – eseuri, poeme, aforisme ediție bilingvă (coautor) 2000*; Mic manual pentru copii talentați,* versuri, 2001, cu desene de colorat de Radu Roșian; *Sărutul cu privirea,* versuri, 2001; *Empatia Divină,* eseuri, interviuri, poeme, ediție româno-germană, în tandem cu Magdalena C. Schlesak, 2001; *Tresărirea Focului,* vol. antologic – jurnale, eseuri, meditații, consemnări, idiosincrazii 2002; *Port rănile tale,* poeme, 2003; *Rezerva de duioșie,* versuri, 2004, 2005; *Transilvanian Poems,* 40 de poeme în limba engleză (trad. M. Zavati Gardner și John Eduard Gardner, Norfolk), U.K.-ed. ApliSoft, 2005; *Tresărirea Focului vol. II*- Jurnal de idei, 2006; *Purpura iarna,* poeme, 2006; *Cartea întâlnirilor,*jurnal de idei, 2008; *Le miroir vert/ Oglinda verde,* Paris, 2008; *A doua carte a întâlnirilor,* 2008*; A treia carte a întâlnirilor,* 2009*; Vânătoarea de curcubeie,* poeme 2009*; Baalamuc/* satire, 2009*; Meandre,* poeme, 2010*; Gnoze și descoperiri,* eseuri, 2010*; Ochiul Săgeții,*poeme, 2010*; A doua alungare,* volum multilingv, 2010; *Suferința verde,* eseuri, cugetări, aforisme, 2011*; Curcubeul nopții,* ediție româno- albaneză, 2011; *Psihoteca,* aforisme și eseuri, 2011; *Poeme medicinale,* 2011*; Aumbre,* poeme, 2012; *Ordinea ascunsă,* eseuri, aforisme, pamflet, jurnale, 2012; *Ziceri și deziceri,* umor, în tandem cu Florentin Smarandache, USA Gallup Insitutite, 2012; *Amintiri care vor veni/ Memories to come,* rom-english trad. Muguras Maria Petrescu, 2013; *Interiorul ninsorii,* poeme traduceri în engleză, italiană, franceză, belgiană, croată, germană, maghiară, 2013*;.Omenie,* poeme 2013; *Ludice preludice,* 2013*; Motoare de căutare sau cartea ca o vietate,* scrieri critice, vol. I, ed. Rafet, 2013, *Penultimul romantic,* poeme, 2013; *Cartea cu aripi deschise,* jurnale, Canada, 2013.

> *Un tratat care, lecturat în anii 80, mi-a marcat perspectivele „rotative" ale panoramei literaturii și artelor noastre și de aiurea a fost celebrul „Itinerar psihiatric", al acad. Brânzei, de la Iași. I se adaugă și „Mecanica visului" a lui Freud, sau mai recent, „Cartea roșie" a lui Carl Gustav Jung. Pe traseele mele „inițiatic-livrești"* (*sic*) *– au fost și două dintre spitalele de psihiatrie de la banatica Gătaia, Spitalul 9 sau Zam–ul pe Mureș. În sine, aventura acestor trasee colaterale ne este utilă, dincoace de inevitabilul empirism al aventurii literare, ca* modus vivendi, modus operandi *– recte arta scrierii și a trans-scrierii reproiective întru re-cunoaștere.*

Au scris despre cărțile sale: Ștefan Aug. Doinaș, Laurențiu Ulici, Ioanichie Olteanu, Mircea Ciobanu, Al. Cistelecan, Ion Horea, Paul Aretzu, Lucian Alexiu, Ion Mircea, Adrian Popescu, Tudorel Urian, Angelo Manitta, Maria Teresa Liuzzo (Italia) *ș.a.*

Proiecțiile sale au frăgezime și candoare și nu mai puțin o forță reală, un timbru de „oratio vechio", o fosforescență arhaic-păgână. Identificarea cu elementele se face printr-o vrajă melodioasă, de incantație, care resuscită puteri sufletești ce păreau uitate. Buna stăpânire a versificației, alegerea cuvântului poetic cu halou semantic, verificat, sugestiv, iradiant, refuzul „ rupturilor", al redundanțelor, al prolixității, converg într-o „spunere" armonioasă, cu veritabile filoane de lirism. Pentru el expresivitatea rămâne o categorie estetică fertilă. (**Adrian Popescu**)

La Eugen Evu, muzica răzbate din profunzimile textului poetic, amintita simbioză muzică-vers încărcîndu-i structural poezia, poezie străbătută de efluvii eufonice, luminoase, cu toate acestea, numai în aparență, ca o încăpere scăldată în razele soarelui, Dar în care cântă stins un flaut. Eugen Evu este o lebădă cu gât străpuns. (**Ion Mircea**)

Atât formula, cât și temele iradiante, de o recurență implacabilă, ale liricii lui Eugen Evu, sunt fixate încă de la primul volum (1976). Pământul exaltat e „ un pământ de leac", conotat în registrul matern, cu valențe de o pozitivitate infailibilă. Mistica plaiului își asociază cultul eroilor și simbiotica jertfei. „ De spus seara", (1982) este aproape rugăciune pe când „ Hamlet", se deschide spre o retorică mai degajată, ironică și sarcastică. În „Țara poemului meu"(1983) conștiința comunitară a poetului e exprimată tranșant „sunt dispus să duc idealul comun în spinare"... Religia lui Eugen Evu este una transilvană, pornită pe sacralizarea peisajului și a istoriei, de care poetul se apropie înfiorat și pios ca de un altar, peisaj sfințit în transfigurare... Muntele, miruind cu

har duhovnicesc pastele altfel inocente; pământul exaltat e „un pământ de leac", conotat de o pozitivitate infailibilă. Firul de continuitate al poeziei lui Eugen Evu a fost mai tare decât ispitele divergente; discursul se dezarticulează și poetul ajunge să probeze scriitura exasperantă a cotidianului și decalcul biografic; limbajul sacrastic, corosiv, e folosit și el pentru aceeași pictură a cotidianului ce și-a pierdut registrul exaltant... (**Al. Cistelecan**).

Cu disponibilități stilistico-tematice variate, (după primele sale cinci cărți), Eugen Evu dovedește acurateță a exprimării, libertatea de mișcare în atitudinea lirică și în afirmarea timbrului propriu. Nu are obsesii tematice și se apropie cu dezinvoltură de orice motiv liric. Întâlnim câteva nuclee semantice: energetismul ardelenesc, patosul introspectiv, țintind o identificare de sugestie mesianică. (**Laurențiu Ulici**)

FÁBIÁN Sándor (n. 16 iunie 1937, Salonta/Bihor). Poet. Facultatea de Medicină Tg. Mureș (1961). **Volume**: Nehéz szépség (Frumusețea grea), 1964; *A Földhöz tartozom* (Aparţin Pământului), 1967; *Tobb kek* (Mai mult albastru), 1972; *Nyármadár* (Pasărea verii), 1976; *A piros labda pettyei* (Mingea cu picățele), 1979; *Tizenotsorosok* (Versuri cu cincisprezece rânduri), 1981; Vörös csuklyában (În capișon roșu), 1987; *Az idő hintói* (Batarii timpului), 1998; Prezent în numeroase antologii.

***Răbdarea**: Eu urăsc răbdarea,/ buretos cadou/ o lovesc din nou / dar fără ecou.// Eu urăsc răbdarea/ ca tristețea-n sine/ De frumos mă-aține/ și mă-nchide-n mine// Eu urăsc răbdarea/ Cred în altceva/ fără dor, în ea,/ e-alintarea mea.// Eu urăsc răbdarea/ care-mi dă dovadă/ că, venind, mă pradă.* (Traducere de Al. Andriţoiu)

V.(asile) FANACHE (5 aprilie 1934, Ghirdoveni/Dâmbovița – 13 octombrie 2013, Cluj). Critic și istoric literar, eseist, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1958). Debut absolut cu critică literară în *Steaua*, 1958. Doctorat, 1969, cu teza *Poezia lui Mihai Beniuc*. **Volume**: *Poezia lui Mihai Beniuc,* 1972*; Revista Gând românesc și epoca sa literară,* 1973*; Întâlniri. Critică și istorie literară,* 1976*; Caragiale,* 1984*;* 1997*; Eseuri despre vârstele poeziei,* 1990*; Bacovia. Ruptura de utopia romantică,* 1994; 2000*; Lecturi sub vremi*, 2000; *Bacovia în 10 poeme*, 2002; *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, 2003; 2006. Traduceri: Vladimir Jankélévitch, *Ironia*, 1994. A colaborat cu studii și articole la volume colective: *Studii de istorie literară și folclor* (1964), *Studii literare. Din istoria presei culturale și literare românești* (1987), *Dicționar analitic de opere literare românești* (I–IV, 1998–2003). Colaborează cu studii de istorie literară și eseuri critice la: „Tribuna", „Steaua", „Convorbiri literare", „Euphorion", „Caiete critice", „Familia", „Viața Românească", „Revue Roumaine", „Cahiers roumains d'études littéraires", „Synthesis", „Apostrof" ș.a.

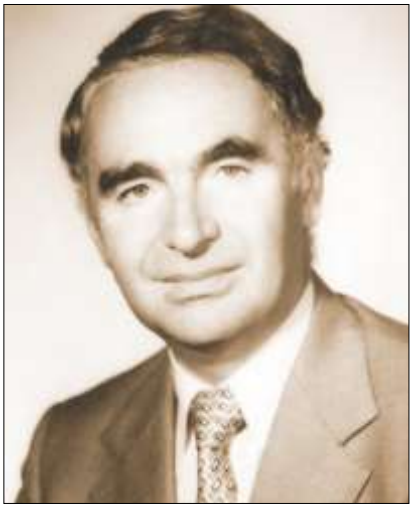

„…am lucrat alături de Blaga trei ani la Institutul de lingvistică. Mă întâlneam lunar cu filosoful pentru a primi materialul elaborat și a-l depune la arhiva institutului. În acest context, discutam adesea; firește,

ca de la maestru la elev. L-am însoțit de câteva ori în drumul lui spre casă. Vorbea puțin, iar eu îl ascultam cu sfințenie. De atunci mi s-a fixat în memorie unul din atributele valorii sale: tăcerea elocventă care îl definea. Cu vorbe puține exprima gânduri de o mare profunzime. Și, totodată, detașate de cotidian. Cel puțin în discuțiile cu mine nu lăsa a se înțelege că îl preocupa viața de toate zilele. Trăia într-un fel de univers abstract, legat de poezia lui, de tezele filosofice pe care le aborda. Încă de atunci, din anii când am trăit alături de Blaga, mi-am propus să mă aplec asupra creației lui lirice. Iar astăzi, dacă ceva îmi surâde ca realizare, aceasta este cartea despre poezia lui Blaga, unde, între altele, datorită cunoașterii de atunci, încerc să comunic ceva din frumusețea interioară a spiritului său într-adevăr unic. (dintr-un interviu cu Radu Constantinescu, 2007)

Au scris despre cărțile sale Zaharia Sângeorzan, Roxana Sorescu, G. Dimisianu, Victor Felea, Florin Manolescu, Dana Dumitriu, Constantin Cubleșan, Nicolae Manolescu, Monica Spiridon, Corin Braga, Gheorghe Perian, Petru Poantă, Aurel Rău, Cornel Munteanu, Ștefan Melancu, Florin Mihăilescu, Ion Simuţ, Iulian Boldea, Ion Cristofor, Gheorghe Grigurcu, Ștefan Borbély, Nicolae Oprea, Irina Petraș ș.a. Vezi și *V. FANACHE. Schiță bio-bibliografică însoțită de comentarii critice.* Culegere alcătuită de Adrian Tudurachi, 2014.

E prin natură un convivial și prin educație, un om subțire, nu lipsit în societate de gustul unei discrete gesticulații protocolare și galante. În intimitate, are cîteva tabieturi și o meticulozitate cu *staif*, de om așezat și cu simțul estetic al lucrului bine făcut. Cultivă cu rafinament „arta minoră" a gastronomiei și a bîrfei subțire și gratuite. Conformismul relaxat al acestei domesticități ușor estetizate, asociat contactului activ cu valorile fundamentale ale culturii române au dezvoltat în sensibilitatea scriitorului un intens sentiment patriotic; unul care nu se consumă retoric, ci este expresia afectivă a conștiinței apartenenței la un spațiu matricial. E o fervoare interioară care a rodit exclusiv intelectual […] într-o eventuală bibliotecă critică oricît de exigentă, eseurile despre Caragiale, Bacovia și Blaga sînt cărți de raftul întîi. Prin expresivitatea și subtilitatea analitică, ele rămîn niște performanțe ale genului, dar, în aceeași măsură, contribuie esențial la definirea unor fenomene literare paradigmatice, cu substrat exis-

tențial, numite caragialianism, bacovianism și blagianism. Acestea sînt de fapt tipuri organice ale culturii române și nu doar mărci identitare ale unor opere literare. (**Petru Poantă**)

Preocupat de devenirea limbajului poetic românesc, criticul urmărește în *Eseuri despre vârstele poeziei* (1990) câteva momente decupate din aproape două secole de poezie modernă, încercând să identifice un fel de invariante ale faptului poetic, „acel corp stabil de imagini, de atitudini, de motive prezente neîntrerupt", care dincolo de epoci, școli și sensuri individuale „alcătuiesc ansamblul caleidoscopic al scrieturii române". Are în vedere „imaginile constante", „un set de cuvinte sau de sintagme simbolizante" ca, de pildă, „lumina", „drumul", „casa" etc., în călătoria lor de la I. Budai-Deleanu la Adrian Popescu și Mircea Dinescu. Pe temeiul concordanței și din interrelația momentelor comentate, criticul observă „existența unei estetici interne a poeziei românești […], evoluând în corelație cu poezia însăși". (**Constantin Hârlav**)

A patra carte a lui V. Fanache (după *Poezia lui Mihai Beniuc*, 1972, *Gând românesc și epoca literară*, 1973 și *Întâlniri. Critică și istorie literară* 1976) este nu numai și de departe cea mai interesantă de până acum a autorului, dar și o contribuție meritorie la înțelegerea lui Caragiale. […] V. Fanache pare a se fi familiarizat îndelung cu subiectul. Nu mă iau după faptul că, din 1976, n-a mai publicat nimic, ci după textul însuși, sigur pe el, minuțios și bine organizat. (**Nicolae Manolescu**)

Am avut privilegiul să îi fiu aproape în ultimii ani și știu – aproape mi-a spus-o – că nu îi plăceau cei care îi împărțeau opera „înainte" și „după". Nu îi plăcea pentru că presupunea o despărțire. Ca și cum prețul monografiilor târzii, despre Caragiale, Bacovia sau Blaga, care i-au făcut renume în lumea literelor, s-ar fi plătit printr-un abandon al primelor texte, acelea despre poezia ardeleană și despre „regionalismul creator". Or, tocmai acele studii de început i-au vertebrat etic sensibilitatea critică. Recitite azi, ele uimesc prin intensitatea chiar nefirească cu care vibrează la motivele lamentației patriotice, de la iluminiști până la poeții transilvăneni interbelici. (**Adrian Tudurachi**)

Cu Cornel Cotuțiu și Petru Poantă

Așezând opera lui I.L Caragiale sub semnul „realismului ironic", V. Fanache exploatează nu doar semnificațiile substanței acestei creații, cât și reflexele viziunii estetice a autorului *Scrisorii pierdute:* „Produs al realismului ironic, caragialismul reactivează îndată ce lumea în devenire se închipuie unică și eternă, când normal ar trebui să fie «așezată», dându-și necesara măsură". Interpretare notabilă a operei lui Caragiale, cartea lui V. Fanache impune, în această a doua ediție, augmentată, prin prestanța ideatică și, deopotrivă, prin elevația discursului critic, niciodată monoton, tern ori banal-echidistant, ci, dimpotrivă, asumându-și expresivitatea și savoarea unei identificări benefice cu universul complex al operei. (**Iulian Boldea**)

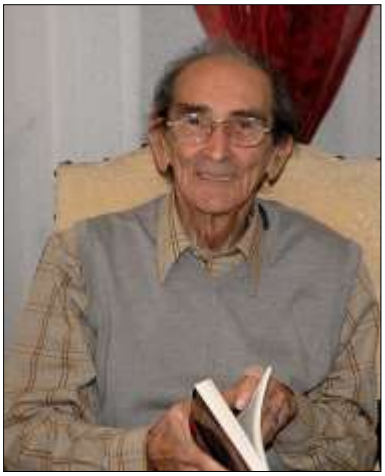

Ștefan J. FAY (2 iulie 1919, Seuca, jud. Mureș – 2009, Nisa). Prozator, eseist. Tatăl lui Ștefan J. Fay, doctor în drept internațional, specialist în istorie și poliglot, a fost deputat al secuilor în Parlamentul României Mari (discursurile sale au fost elogiate de Nicolae Iorga), prieten politic cu Octavian și Eugen Goga, Octavian C. Tăslăuanu ș.a., devenind ulterior prim-secretar al Legației României la Tokyo și Bruxelles. Mama sa cobora din familia lui Ioan Kemény, general și principe transilvan. Soția sa, Voica Bogdan, descendenta mai multor familii domnitoare din Moldova – Bogdan, Cantemir, Sturza – și strănepoată a lui Grigore Ghica, ultimul domn al Moldovei. **Volume** (sub pseudonimul Ștefan Andrei): *Noul oraș*, roman (1952), *Spre șantier*, roman (1953), *Împreună*, povestiri (1953), *Pe drumuri craiovene*, reportaje (1954), *Pe Șoseaua Basarab*, reportaje (1955), *Minerii din Valea Jiului*, reportaje (1955), *Fata plutașului*, roman (1956); (cu numele său): *Acea noapte, acea zi de iarnă '33* (1973); *La cina din nouă sute șapte* (1977; ediția a II-a, 2008); *Caietele locotenentului Florian*, roman (1983); *Moartea baroanei*, roman (1988; ediția a II-a, text integral. Postfață de Irina Petraș, 1994); *Sokrateion. Mărturie despre Mircea Vulcănescu* (1991; ediția a II-a, 1998); *Bal la castel*, povestiri (1993; ediția a II-a, 2002); *Caietele unui fiu risipitor*, *fragmente de jurnal* (1994); *Sub casca de aur a lui Mambrino*, povestiri (1997); *Ioan Kemény. Memorii. Scrierea vieții sale.* Ediție și prefață de Ștefan J. Fay. În românește de Pap Francisc. Cuvânt înainte de acad. Camil Mureșanu (2002); *Cronologia lui Ioan Kemény* (*Caietele unui roman care nu s-a scris*) (2002); *Epistolar. Correspondence / București /Paris*. Corespondența cu Marcel Moreau. Traducere și prefață de Irina Petraș (2005); *Monseniorul Vladimir Ghika* (2005; ediția a II-a, 2009); *Un mileniu în 51 de ani* (2006); Rădăcinile răscoalelor țărănești din România. 1907, schiță istorică (2007). *De amicitia. Scrisori trimise de Ștefan J. Fay lui Ilie Rad* (1988-2009). Volum omagial la împlinirea, de către Ștefan J. Fay, a vârstei de 90 de ani. Prefață de Irina Petraș (2009). Ordinul Meritul Cultural în Grad de Ofițer, categoria A, Literatură (2009).

„Primul – și cel mai puternic – atribut al apartenenței la un neam ține de cultura în care trăiește omul. Eu nu-s român prin sânge, ci prin cultură, prin limbă. Limba și cultura mi-au dat mie Patria.

Ele m-au făcut român. Pe Tata, la răscrucea marilor întrebări pe care le punea istoria, l-a făcut român opțiunea pentru dreptatea cauzei românești în problema Transilvaniei. Pentru el, dreptatea i-a impus atitudinea. Pentru mine nu a existat chestiunea alegerii. M-am născut într-o cultură, într-o limbă, într-o priveliște dominată de această limbă al cărei farmec și bogăție transcendentală le-am simțit din copilărie; nu pot să le aparțin decât lor, adică României. Știu că această Românie este asediată fără încetare de toți dușmanii și chiar prietenii ei, dar nu mă voi preda celor care încearcă a-mi jefui ori denigra Patria".

Fără abia punctatul și neabuzivul inventar de „material explozibil" pe care îl prezint în această schiță la marea carte a răscoalelor din 1907, nu putem înțelege nici pe țăranul român din acele zile cruciale pentru destinul său, nici groaza, la grande peur, *de care s-au aflat cuprinse partidele politice din țara noastră, care, în 1907, au luat în fața istoriei povara celui mai mare masacru intern pe care l-a înregistrat România.*

Ștefan J. Fay și doamna sa, Voica, acest cuplu uimitor, „își amintesc totul și știu restul. Septuagenari parcă din nebăgare de seamă, colindă trecutul, prezentul și viitorul fără a părea să facă vreo diferență între categoriile temporale. În anii sumbri s-au lăsat în voia singurei grații cu putință: Arzătoarea Gândire [...]. Când povestesc despre viața lor, despre vieților anterioare, despre însemne ancestrale, despre istoria cu toate fețele sale de iubire ori de bătălie, când faste, când tragice, totul ține de un odinioară imediat, aproape palpabil. (**Marcel Moreau**).

Tema transilvană s-ar fi putut numi romanul lui Ștefan J. Fay. *Moartea baroanei* (1988), cu re-cunoașterile sale adânci în teritoriul eului dependent de istoria pe care și el o înfăptuiește, acoperă un astfel de titlu – *Tema transilvană* – în ambele sensuri pe care acesta le sugerează: motiv obsedant, de gândire și simțire, „temă" în sensul simfonic al reîntoarcerii periodice, discret – ritmice, a frazelor muzicale la un același refren, activ înăuntru, la nivelul intim al gesturilor și acțiunilor: și datorie de îndeplinit, răspundere față de istorie, față de neam, față de ființa etnică. Romanul, excelent condus înspre un final deschis, de fertile perspective, este alcătui din răspunsuri și răspunderi la chestionarul implacabil al Timpului. Fiecare nuanță este așezată pe canavaua istorică în subtilă interdependență cu toate celelalte: „în fiecare început de întâmplare e ascunsă altă întâmplare, poate bună, poate rea". Legea înlănțuirilor complexe este a istoriei întâmplate și a povestirii ei, în egală măsură. Ștefan J. Fay se mișcă dezinvolt, cu fină diplomație și tranșante luări de poziție, prin labirintul vremurilor revolute. Romanul istoric pare să fie genul predilect de literatură al autorului. A scris despre 1907, despre primul război mondial. De fiecare dată ficțiunea și istoria își răspund: documentul este prețuit cum se cuvine unui istoric, dar re-prezentat cu cele mai rafinate instrumente artistice. Adevărul istoric este supus unei monturi artiste: lucrătura epică, textura romanescă îi re-dau viață. (**Irina Petraș**)

Ca și în celelalte reconstituiri istorice, Ștefan J. Fay excelează în descrierea mediilor sociale și politice, a conflictelor de palat, a vacarmului luptelor. El acordă o atenție specială portretisticii, interioarelor (a se vedea descrierea interiorului castelului din Bichiș sau a Bisericii „Trei Ierarhi" din Iași), vestimentației, artei culinare, toate acestea dând paginii parfumul de epocă atât de necesar unei lucrări de asemenea profil.[…] Noua lucrare a lui Ștefan J. Fay are meritul de a aduce în actualitate figura unei personalități remarcabile a Transilvaniei din secolul al XVII-lea, ale cărei fapte și acțiuni sunt prea puțin cunoscute, mai ales de către noile generații de cititori. Mai mult decât atât, citind lucrarea de față, putem constata cât de puțin se schimbă unele lucruri în istorie, în ciuda trecerii secolelor […] *Cronologia lui Ioan Kemény* ne îndeamnă să citim cu interes memoriile pe care fostul principe transilvan le-a scris în robia tătară, memorii intrate acum și în patrimoniul cultural românesc, grație acestui scriitor împătimit de istoria Transilvaniei – Ștefan J. Fay. (**Ilie Rad**)

Andrada FĂTU-TUTOVEANU (n. 21 iulie 1981, Brașov). Critic și istoric literar, eseist. Facultatea de Litere a UBB Cluj. doctor în filologie (2009). Debut absolut în *Astra*, 1995. **Volume**: *Strigăt de pasăre*, versuri, 1996; *Fluturi de ceară*, versuri, 1998*; Literatură și extaz artificial,* eseu*,* 2005*; Un secol intoxicat. Imaginarul opiaceelor în literatura britanică și franceză a secolului al XIX-lea,* eseu, 2010; Andrada Fătu-Tutoveanu, Rubén Jarazo Álvarez (coord.), *Press, Propaganda and Politics: Cultural Periodicals în Francoist Spain and Communist Romania,* Cambridge Scholars Publishing, 2013. A colaborat la periodicele: *Caietele Echinox, Der Donauraum, Journal for the Study of Religions and Ideologies, Trames. A Journal of the Humanities and Social Sciences; Americana; Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Philologia* etc.

„Una dintre obsesiile databile în zona acestui fin de siècle (*care se autopercepea ca maladiv*) *rămâne* explicarea cu argumente științifice (*prin teoriile degenerescenței*) *a senzației comune, învecinată cu spaima, de presimțire a unei* fin de rac**e***, chiar* fin de monde.*[…] O civilizație ce se percepe ca decadentă* (*degenerescența e una din obsesiile epocii*) *nu căuta altceva decât estetizarea dincolo de limita acestui moment funest. Halucinogenele joaca aici rolul esențial al paliativului, al întâlnirii viciului cu stările sublimate, extravaganța maximă a unei lumi obsedate de opulență și de ostentație care frizează kitsch-ul. Timpul crepuscular marchează odată cu schimbarea de secol evoluția către o noua formă de existență, mecanizată, desacralizată estetic și nu numai. Schimbarea de paradigmă îngemănează în acest privilegiat moment 1900 plenitudinea unei culturi și metamorfoza sa într-un secol XX al civilizației* (*O. Spengler*). *Am ales ca simbol de reprezentare a acestui tip de viziune manifestarea-cheie* (Expoziția universală de la Paris din 1900) *care reunește tarele și obsesiile unei culturi chiar dacă la un nivel de superficialitate. Tendința sa predominantă este de a* exhiba *opulent, de a revela spectaculos* (*compensație a absenței de perspective*)*, alături de aceea de a colecta și contempla antichități* (*sau, în absența lor, cópii, falsuri ale acestora*)*, gest al unei senectuți simbolice, întoarsa asupra iluziei propriului trecut glorios. E vizibil aici un soi de narcisism răsturnat, asociat angoasei sfârșitului și epuizării".* (*Un secol intoxicat...,* 2010, fragment).

Au scris despre cărțile sale: Paul Cernat, Ștefan Borbély, Caius Dobrescu, Cornel Ungureanu, Laurențiu Malomfălean, Irina Georgescu.

Pornind de la literatură, *Un secol intoxicat...* (inspirat titlu!), abordează istoria culturală din unghi antropologic și epistemic, cu un aport consistent al teoriilor post-coloniale, fiind lesne situabilă în paradigma *cultural studies. Nota bene,* Andrada Fătu-Tutoveanu se arată mai în largul ei în abordarea chestiunilor cu caracter general.[...] Analiza legăturii strânse dintre evazionismul narcotic și avansul mitologiilor raționaliste, scientiste este un atu important al abordării de față. (**Paul Cernat**).

Volumul Andradei Fătu-Tutoveanu reușește să transforme marginalitatea tematică în centralitate, dovedind că anumite calități și valențe simbolice asociate cu experiența intimă a opiaceelor sunt strâns legate de însăși configurarea unei noi condiții, a unui nou statut al literaturii în general și al poeziei în special. Nu putem sa nu menționam noutatea indiscutabilă a demersului. […] Caracterul sistematic al abordării, amploarea și complexitatea acesteia o singularizează, așadar, de îndată în peisajul comparatisticii românești. Prin interesul temei, prin amploarea și insolitul materialului explorat, prin articularea și deschiderea interdisciplinara, prin deosebita calitate intelectuala a abordării, lucrarea Andradei Fătu Tutoveanu se înscrie cu toata claritatea și maturitatea într-un dialog academic european. (**Caius Dobrescu**)

Debutând cu o carte de erudiție, pe o temă foarte spinoasă (drogurile și extazul artificial ca fenomen de cultură), Andrada Fătu-Tutoveanu și-a propus o cale mai lungă, sistematică, întrucât volumul apărut la Casa Cărții de Știință din Cluj (*Literatură și extaz artificial*, 2005) reprezintă doar primul dintr-un decupaj specializat mai larg, al doilea – care constituie, totodată, lucrarea ei de doctorat. […] Volumul, temeinic structurat, ilustrează talent și vocație, plus voința de a face lucruri temeinice. Un om cu un perfecționism mai puțin articulat decât acela al Andradei Fătu-Tutoveanu ar fi ales, poate, o temă redundantă, care poate fi rezolvată speculativ, cu o retorică bine adusă din condei, elegantă, facilă. Dimpotrivă, extazul artificial se înscrie în domeniul ultraspecializat al studiilor culturale, în decriptarea cărora spontaneitatea nu ajută, cu atât mai mult cu cât cercetarea domeniului impune și o perspectivă de lucru interdisciplinară, precisă conceptual și sincretică în armonizarea elegantă a registrelor. (**Ștefan Borbély**)

Cristina FELEA (n. 31 martie 1959, Cluj). Prozatoare și traducătoare. Fiica lui Victor Felea. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1982). Debut cu proză în *Echinox,* 1979. **Volume**: *The Beat Literary Movement and the Postmodernist Breakthrough*, 2012; **Traduceri**: H. Miller, *Primăvara neagră*, L. Durrel/H. Miller, *Corespondență 1935-1983*; Jack Kerouac, *Pe drum,* 1998; Ted Anton, *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu*, 2005; Henry Miller, *Colosul din Maroussi*, 2010; Henry Miller, *Ochiul cosmologic*, 2013 (în colab.) etc..

Seria de autor Henry Miller, în cadrul colecției coordonate la Polirom de neobositul Bogdan-Alexandru Stănescu, continuă cu *Ochiul cosmologic* (Editura Polirom, 2013, traducere din engleză și note de Cristina Felea – o veche admiratoare și grijulie tălmăcitoare a lui Henry Miller – și Mihaela Negrilă), care devoalează cititorilor români trăsături mai puțin cunoscute ale acestui complex scriitor american. (**Cristina Manole**)

Victor FELEA (24 mai 1923 Muntele Băișorii/Cluj – 28 martie 1993, Cluj-Napoca). Poet, critic literar și traducător. Facultatea de Litere și Filosofie, Cluj (1948). Debut absolut cu poezii, 1941, într-o revistă școlară din Turda. Premiul de critică și istorie literară al Uniunii Scriitorilor în 1971 pentru *Poezie și critică.* Premiul de poezie al Uniunii Scriitorilor în 1983 pentru *Istorie personală*. Volume: *Murmurul străzii*, poezii. 1955; *Voci puternice*, poezii, 1962; *Soarele și liniștea*, poezii, 1962; *Dialoguri despre poezie*, critică literară, 1965; *Revers citadin*, poezii, 1966; *Omul modern*, poezii, 1967; *Reflexii critice*, 1968; *Ritual solitar*, poezii, 1969; *Poezie și critică*, 1971; *Sentiment de vârstă*, poezii, 1972; *Cântecul materiei*, versuri alese, 1973; *Secțiuni,* critică literară, 1974; *Cumpăna bucuriei*, poezii, 1975; *Aspecte ale poeziei de azi,* 2 vol. 1977-1980; *Reminiscențe naive*, poezii, 1979; *Prezența criticii*, 1982; *Istorie personală*, poezii, 1983; *De toamnă*, poezii, 1986; *Decorul speranței*, poezii, 1988; *Jucător de rezervă*, poezii, 1992; *Jurnalul unui poet leneș*, 2000; *Ritual solitar*, 2001. **Traduceri:** Robert Frost, *Poezii*, 1969; Henri Perruchot, *Viața lui Renoir*, 1970; Marcel Brion, *Homo Pictor*, 1977 (în colab. cu Maria Vodă Căpușan); Ray MacGregor-Hastie, *Poeme*, 1977 (în colab. cu Mihail Bogdan).

„Mici zgomote familiare. Se furișează până la mine / E viața, îmi zic / E fluidul său cald și plăcut / Ce vine s-alunge fantomele spaimei / Și secetoasele gânduri / E chiar viața / Cu farmecul ei incredibil / Cu demonstrația simplă a luminii în zori / Ca apariția bruscă din apele mării / A trupului alb al iubirii / E chiar viața / Cu formidabila ei încărcătură / De sensuri necunoscute / Gata oricând să modifice / Fața adânc răbdătoare a Lumii” (E viața).

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, G. Dimisianu, Cornel Regman, Mircea Martin, Ion Vlad, Mihail Petroveanu, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Mircea Zaciu, Mircea Popa, Gh. Grigurcu, Octavian Soviany, Marian Papahagi, Ion Pop, Petru Poantă, Marin Mincu, Dan C. Mihăilescu, Irina Petraș etc.

Marile emoții, dacă există, se consumă în afara poemului. În spațiul poemului nu pătrund decât emoțiile purificate de o gândire cumpănită, de o frumoasă și loială modestie față de lucruri. (**Eugen Simion**)

Poate cea mai luminoasă figură a vieții literare clujene, Victor felea este de fapt un poet profund anxios. Existența sa publică a însemnat o figurație discretă. Umbra a fost parcă mai consistentă decât omul. Opera, în schimb, are o corporalitate densă și dezvăluie prezența vie a unui spirit activ, de o surprinzătoare mobilitate și flexibilitate [...] Felea nu are, totuși, etica unui justițiar precum Mircea Zaciu în *Jurnalul* său. Criza sa nu e atît de natură morală, cît existențială. Pe nivelul ei ultim, ea înseamnă o gravă carență ontologică. Victor Felea configurează, în fond, imaginea cea mai depresivă poate din literatura recentă a unui destin mutilat din statul totalitar. Este destinul marginalului, respectiv al scriitorului. (**Petru Poantă**)

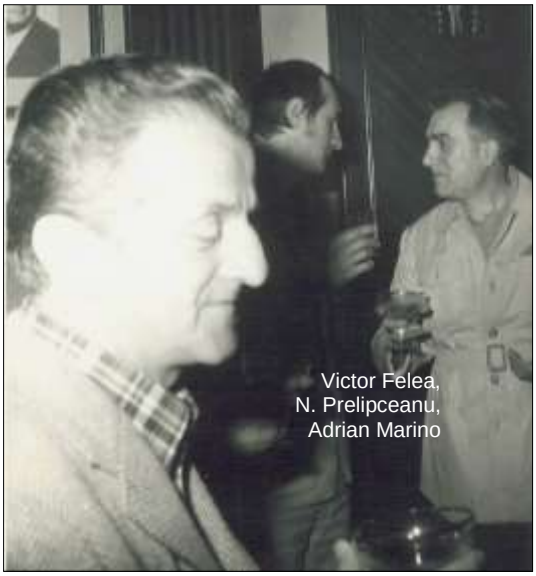
Victor Felea,
N. Prelipceanu,
Adrian Marino

Leit-motivul actului critic aplicat poeziei în perspectiva lui Victor Felea este revelarea calității de materie umană conștientă, „nuanțele de stări și emoții" ce traduc unicul și complexul fenomen al războiului omului cu timpul. Esteticul este subînțeles de îndată ce cartea răspunde orizontului de așteptare al criticului. Analiza sa nu se produce la nivelul textului în primul rând, ci la cel al pretextului existențial, care îl precede. Așa se explică generozitatea enunțurilor critice, programatic dirijate spre definirea „ființei lăuntrice". Victor Felea selectează nu poeți, ci atitudini poetice, după un principiu mărturisit indirect – cele care „ne fac să ne simțim noi înșine angajați cu mai multă pasiune în bătăliile vieții". Identificarea „cuvinte-poeme", pe care o propune la un moment dat, este semnificativă. El nu contabilizează minuțios, sec, materialul de construcție, ci laudă edificiul final. Rezultatul este o pagină critică vie, scrisă cu pasiune, foarte personală și convingătoare totodată. (**Irina Petraș**)

Desenându-se delicat, traseul pe care îl propune acest ultim volum al lui Victor Felea poartă astfel în sine mărturia unei lumi ce aspiră să își regăsească sensurile armoniei în adevărurile vii ale inimii. Alcătuită din „mici povești / Despre cele de a2i / Despre cele de ieri", Jucător de rezervă dezvăluie o „anecdotică a vieții cotidiene / în blânda metafizică a trecerii" într-un discurs cu accente de o cuceritoare tandrețe. Fie chiar și pentru acest motiv poetul își are locul într-o „țară de sus a cuvintelor".(**Diana Adamek**)

Andrei FISCHOF (n. 1940, Turda). Poet, prozator, eseist, traducător. Facultatea de Fizică a UBB Cluj. Stabilit în Israel (1976). Debut absolut cu versuri în *Familia*, 1969. **Volume** în limba română: *Dialog imaginar*, versuri, 1978; *Uitarea de sine*, versuri, 1983; *Atingerea umbrei*, versuri, 2000; *Prefăcuta liniște*, poeme alese, 2003; *Umbletul îndoielilor*, versuri, 2005; *Izgonirea din rai*, 2008.. **Volume** în ebraică: *Ke'ev lavan* (Durere albă), 1991; *Rikud hamilim* (Dansul cuvintelor), 1993; *Seivat hazman* (Încărunțirea timpului), 1997; *Horef yarok* (Iarna verde), antologie din versurile poeților israelieni de limbă română, 1997; *Kim'at* (Aproape), 2001*; Praful cailor sălbatici"* (*AVAK SUSEY HA-BAR*), 2006, Israel; *Tăcere la patru mâini"* (*DMAMA LE-ARBA YADAIM*), Ed. Yton77, 2010, Israel.. Traduceri din Molter Karoly, Szekely Janos, Kiraly Laszlo etc. Poeme traduse, publicate în: România, USA, Noua Zeelandă, Germania, Franța, Ungaria etc., poemele traduse apărând în presa literară și în diferite antologii. Inclus în *„Antologia Sonetului Românesc"* (2009, București) și dicționarul în limba ebraică *„Lexiconul Istoric al Scriitorilor Ebraici"* (2009, TelAviv). Versuri și proză scurtă, publicate în revistele literare: *„Steaua", „Tribuna", „Luceafărul", „România literară", „Contemporanul", „Vatra", „Familia", „Nord Literar", „Poesis", „Ramuri", „Lyra", „Arca", „Lamura", „Plumb", „Convorbiri Literare", „Cetatea Culturală", „Dor de Dor", „Baadul Literar"*, precum și în revistele literare de limbă maghiară etc. Poezii traduse și publicate în antologii și în reviste literare din Germania, Ungaria, Statele Unite, Canada, Noua Zeelandă, Franța ș.a.

„Scriind, trăiesc încă o viață!"
***Canon**: Scriu în neștire, / Doar să nu mă trădeze mâna. / Scriu precum pianistul bătrân / Cu degetele tremurânde / Măsoară timpul / Cu ora, cu ziua. / Nu cu anii, prea iuți, / Nici cu veacurile dospind, / Întârziate. // Undeva cad măslinele / De pe crengile scuturate, / Ca fugarii eliberați / Pe neașteptate. // Pe margini de drum / Niciodată nu e cale întoarsă.*

Andrei Fischof e un sceptic al nostalgiei și un entuziast al stărilor de tranziență, cumulate în secvențe jurnaliere, în care marginile decupajului cotidian se diluează, sau se pierd în melancolia interioară. O anume religie „constructivă" a poemului e întreținută mai degrabă într-un regim de retractilitate decât de expansivitate, chiar și atunci când aventura cuvântului e văzută ca o arhitectură spirituală. Sobrietatea rămâne marca definitivă a poetului, oricât de temerar sau încrezător s-ar arăta uneori conceptul poetic: *„Scriu cuvântul / ca și cum aș construi o casă. / Coridoarele, labirint al sensurilor, / luminate-s doar de odăile crescând din ele, / ca dintr-un ram. / Ziduri se-nalță din palma-mi / legând pivnița de podul casei. / Pământul de cer. / Gândul de rostire. / Ca niște clădiri, cuvintele"* (*„Cuvintele, ca niște clădiri"*). […] De altminteri, principiul poetic al lui Andrei Fischof nu pare a se alimenta din elan, ci mai degrabă dintr-un pesimism creativ, care lasă mereu gustul zădărniciei și din ale cărui recurențe s-a scos orice emfază melodramatică. Stările iau o turnură deceptivă și prind un gust amar, cu patetismul reprimat în versuri austere ce se închid peste o litanie abia murmurată. Poetul taie avântul stărilor, filtrându-le elegiac și ordonându-le într-un sever recitativ melancolic. Tropismelor transfigurării și vocației eroice a poemului le ia locul aici o scriitură de acuratețe melancolică, mereu cenzurată de etica infuză a deșertăciunii. Andrei Fischof nu e un deprimat care lucrează pe registre acute. El e un deceptiv de cameră, un „eclesiast" domestic, cu entuziasmele contrariate de inducția reflexivă a temelor și mai ales de percepția declinantă a timpului.[…] Poemele lui Fischof merg, adesea, în două viteze, cu demarări neașteptate provocate de arderea intensă a imaginarului și cu struniri venite din arderea lentă a registrului contemplativ. Precipitarea imaginativă nu e, însă, decât un alt ritm meditativ. Căci Andrei Fischof e, funciar, un reflexiv care-și sabotează imaginația. Atunci când, cu reflexe mai iuți,

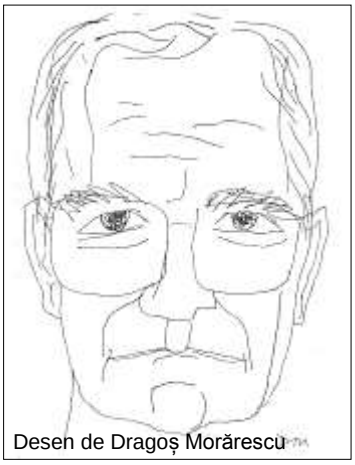
Desen de Dragoș Morărescu

imaginația însăși nu sabotează precipitarea dramatică a stărilor. Dar fie că stă de partea reflexivității, fie că stă de cea a imaginativului, un sceptic face mereu de serviciu în poezia lui Andrei Fischof. (**Al. Cistelecan**)

Poemele dense, pline de miez ale lui Andrei Fischof curg unul după altul. Fără ostentație. Firesc, așa cum ploaia se scurge din orbitele zeilor fără nume, așa cum iarba poate fi numită iarbă numai dacă este păscută, din timp în timp, de pegașii morților tineri. Înfășurat în toga marelui frig, poetul refuză zgomotul, învălmășeala, furtunile agitaților zadarnice, optând mereu pentru ipostaza martorului tăcut, marcat de o sensibilitate atentă, ochiul său, da, cel triunghiular, din frunte, înregistrând totul, aproape totul. Poemele-peisaje conturează o lume a sfârșitului întunecat, a degenerescenței, a decadenței și pierderii reperelor. E o lume de coșmar, o lume înșurubată în albia apocalipsei care se inventă, clipă de clipă, provocând martorul – adunat, strâns în el însuși, atent la forurile-i lăuntrice și la vocea căreia i se supune necondiționat – să imagineze discret, evaziv, surpat în uimirea de a fi el însuși: o șansă de salvare. și martorul răspunde provocării, așa cum un copil, fiind, pe malul mării, harponat spre orizonturile mirabile ale dorinței de a fi, desenează, cu un bețișor, pe nisip, o uriașă corabie fantastică... (**Aura Christi**).

Cu Moshe Idel

Dinu FLĂMÂND (prenumele la naștere Anchidim, n. 24 iunie 1947, Susenii Bîrgăului/Bistrița-Năsăud). Poet, traducător și eseist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1970). Debut absolut în *Tribuna*, 1966. A făcut parte din prima generație a *Echinox*-ului. **Volume:** *Apeiron*, versuri, 1971; *Poezii*, 1974; *Altoiuri*, versuri, 1976; *Introducere în opera lui G. Bacovia,* 1979*; Stare de asediu,* versuri*, 1983; Intimitatea textului,* critică literară, 1985; *Viață de probă,* versuri, 1998; *Dincolo/De l'autre côté*, versuri, 2000; *Migrația pietrelor,* versuri, 2000*, Tags*, versuri, 2003; *Poèmes en apnée*, 2004*; Grădini/Jardins*, versuri, 2005; *Frigul intermediar*, 2006; *În refracția realului,* bilingv, 2006; *Opera poetică*, 2 vol., Chișinău, Ed. Cartier, 2007; *Umbre și Faleze*, ilustrată de Savina Tarsitano, Brumar, 2010; *Biopoeme*, Antologie de autor 1970-2010, Prefață de Eugen Negrici, 2010. Traduce din Fernando Pessoa, Jorge Semprun, Philippe Sollers, António Lobo Antunes etc. Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu, Botoșani 2011.

Cred că scrisul este numai partea de vîrf a aisbergului, atît în cazul poeziei, cît și atunci cînd faci o compoziție, un eseu, un studiu. Este partea de vîrf a aisbergului, pentru că totul e pregătit înainte, prin intensitate, prin o acumulare de obsesii, prin faptul că te pui în disponibilitatea de a găsi momentul prielnic. Nu orice moment este prielnic să te apuci să scrii pe orice subiect. Toată lumea e superstițioasă în această privință. Mie îmi place să ajung să mă pun în situația de a fi spontan, după ce, la un moment dat, simt că sînt plin, că subiectul mă locuiește bine și că nu-i trebuie decît cîteva cuvinte care să treacă pe-acolo, să-l capteze, să-l scoată la suprafață. (într-un Interviu cu Dora Pavel)

Sunt obsedat de Transilvania, începând cu numele ei, care e o promisiune de mister și de metafizică, și nu mă miră că în atâtea culturi există obsesia acestui tărâm de peste păduri. Iar eu mă mândresc foarte mult că de-acolo sunt de obârșie, ba mai și adaug, spre stupoarea celor care au timp să mă asculte, că numele satului meu, Susenii Bârgăului, este menționat în celebrul roman al lui Bram Stoker, care n-a pus niciodată piciorul pe-acolo! (interviu în AS, 2010)

Oarecum la antipod față de reculeasa transfigurare existentă la Adrian Popescu, poezia lui Dinu Flămând este agitată de o neliniște nedefinită, de un zbucium pe care, în primele lui volume, scriitorul caută să-l disciplineze prin încriptări adesea laborioase. Magma supusă unui îngheț voluntar, cu asperități și violențe expresive cărora sugestiile livrești uneori foarte explicite le conferă aspectul straniu al unei turmentări lucide sau al unei lucidități turmentate. Influența livrească, *Les chants de Maldoror,* sau angoasa existențială, *mal d'horreur*, fapt este că, după inevitabila cenzură ce a urmat plecării sale din Romania comunistă, în chiar anul ce avea să se încheie cu prăbușirea regimului de dictatură, Dinu Flămând practică astăzi o poezie distilată până la a nu mai fi decât caligrafia nevrotică a unui spasm. E, poate, și o anumită apropiere de lirica lui Fernando Pessoa, din care Dinu Flămând a tradus masiv în românește, e, poate, și o răsucire în sine, epuizantă și epuizată, a zbuciumului de odinioară. *Tags*, volumul al cărui titlu trimite la delirul imagistic de graffitti de pe metrourile și zidurile pariziene, construiește un tragic univers al singurătății și al indiferenței. E cartea unui prinț al scepticismului vital. (**Mircea Iorgulescu**)

Autorul demonstrează o neașteptată înclinare către analiza minuțioasă, ce îmbină verva și aplicația, utilizarea unui limbaj specializat și gustul pentru divagație. Există întotdeauna în aceste texte despre poeți și poezie o idee precisă a autorului, o temă de lucru ce susține și ordonează discuția: preocuparea dominantă privește tipurile de «expresivitate» […] voluntară, desigur, și conștientă. (**Marian Papahagi**)

Într-o societate „nivelată“, abia ieșită din proletcultism, Dinu se purta după standardele conștientizate ca atare ale omului modern. El reprezenta, într-un fel, idealul echinoxist al unui mod de viață, în care utopismul cultural se împăca foarte bine cu hedonismul. Dinu căuta distincția, nu morga ori extravaganța. În genere cumpătat, nu-și reprima spontaneitatea și nici voluptățile de tot soiul. Excesiv nu era decît în entuziasmul pentru „concretul” estetic descoperit în diversele sale lecturi. Exulta zgomotos în fața marilor metafore, mereu disponibil stărilor de extaz și stupoare. În biblioteca unchiului său, poetul Aurel Rău, făcuse o bună inițiere în literatură, avînd nu doar plăcerea viscerală a textului, ci și rigoarea intelectuală a studiului. Pentru formația și devenirea sa ulterioară este semnificativ faptul că, în primul număr al revistei, debutează cu o rubrică de „idei literare” intitulată *Însemnările lui Lafcadio*, unde și-l ia ca însoțitor pe celebrul personaj al lui A. Gide, un personaj emblematic al modernității. (**Petru Poantă**)

Cu Petru Poantă

Dinu Flămând e un poet reprezentativ la care teluricul și carnalul, somptuosul imagistic și notația directă a imediatului sunt puse în ecuații atent cântărite (**Ion Pop**)

Umbre și faleze configurează, melancolic, o poetică a prezenței absente sau a absenței prezente – ca proiecție întunecată și evanescentă pe ecranul luminos al memoriei și al visului. Poezia devine, astfel, o „opinteală a incomunicabilului", o „păcălire a indicibilului", o serie de „ceremonii ale invizibilului", o încercare de a da consistență nimicului, în complicitate cu atracția limbajului spre metaforă și comparație plastică: „iar sub arcadele privirilor/ mele stinse imagini cu capul în jos atârnând/ tresar ca o colonie de lilieci". în înfiorarea neagră și în asprimea naturală a imaginilor poetice („tăcerea lățoasă – bătrânețea/ acestei singurătăți fumegând/ ca lâna pe oaia rămasă-n ploaie") se infiltrează însă și hieratismul unei scene gotice în clar-obscurul lămpii cu petrol (o cină alături de „fețe necunoscute") ori suavități de pictură impresionistă: „cum în adâncul râului/ umbra peștelui mângâie pietrele". Fragmentele fără titlu din secțiunea Umbrelor (cea mai puternică din punct de vedere estetic) reprezintă, de fapt, un lung poem despre eflorescența întunericului interior, mediu propice bântuirilor spectrale, unde „totul rămâne, dar continuă să dispară". (**Gabriela Gheorghișor**)

Poemele lui Dinu Flămând îmi par definibile prin această distorsiune frumoasă, bună. Genitivele sale – multe, chiar copleșitoare și visând exclusivitatea – sunt catahreze alăturându-și, în doze pedant cântărite, oximoronul. Așa încât ele nu mai sunt simple, confortabile, consolatoare aparteneņe în luptă inegală cu singurătatea, ci repetate, calm-tensionate tentative de *mutare* a realului în *alt* loc și în coordonate altele decât cele tradiționale. Exilul însuși nu e schimbare punctuală, aș zice, de loc, ci permanentă realizare mentală, psihică, verbal/scripturală a *mutării* (strania „migrație a pietrelor”) care nu se poate încheia decât o dată cu moartea. Amintiri ale „apartenenței rele și duioase” dinspre „bolovanii” anilor tineri vin să tulbure cu o lumină amarmierie seninătatea dezastrului asumat. *Furișări, aciuieri, zgribuliri, ascunderi* și *pânde* numesc gesturile celui mereu fără-de-loc, invadat de certitudinea unui *dincolo* de neocolit în ciuda mutărilor neobosite. Simpla înșirare a genitivelor catahrezice și, uneori oximoronice poate da seama despre timbrul specific poetului […] eliberat de „morala primitivă a iernii / în alb și negru”, Dinu Flămând înaintează spre fragila așezare a infinitivelor lungi (*tăcere, uimire, priviri, nepăsare, atingeri* și *neatingeri, mișcare, mângâiere, amintire* într-un singur poem de *Dincolo*!) chemate de „nerăbdarea nimicului”. Genitivele sale distorsionate se strecoară „prin aglomerarea de nimicuri”, goluri, viduri tot mai încolăcite în jurul singurei certitudini: „nu-ți rămâne decât / să te împrietenești cu moartea-n absența ei”. Despre obsesia thanatică, însă, altădată: „dacă noi nu suntem decât un nod sau altul / pe firul timpului, / ghici, ghicitoarea mea: cine vine să ne deznoade? (**Irina Petraș**)

Cu Aurel Rău, Ioan Pintea și Adrian Popescu

La dezvelirea plăcii *Echinox45* (decembrie 2013): Eugen Uricaru, Liviu Zăpârțan, Emil Boc, Ion Pop, Irina Petraș, Ioan Bolovan, Adrian Popescu, Nicolae Oprea, Dinu Flămând

Virgiliu FLOREA (n. 15 februarie 1941, Pogăceaua /Mureș). Folclorist, istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Doctorat 1974. Debut absolut în *Revista de etnografie și folclor,* 1967. Volume: *Folcloriști ardeleni. Colecții inedite de folclor,* 1994*; Folcloristul Enea Hodoș 50 de ani de la moarte,* 1995*; Prieteni români ai lui M. Gaster. Cercul Junimii bucureștene*, 1997; *Din trecutul folcloristicii românești*, 2001; *M. Gaster & Agnes Murgoci – avocați în Marea Britanie ai culturii populare românești – Advocates în Great Britain of Romanian Culture*, 2003; *Scriitori români în arhiva M. Gaster de la Londra*, 2 vol., 2007; *Izvoarele răscoalei lui Horea. Seria B. Izvoare narative. Vol. V. Cronici în versuri. Folclor*, 2007 (în colaborare cu Nicolae Edroiu, Ladislau Gyémánt și Ion Taloș); *Dr. M. Gaster, omul și opera. Reconstituiri biobibliografice*, 2008; *Din istoria unei capodopere: Chrestomație română de M. Gaster. Cu 132 de documente inedite*, 2010 (în colaborare cu Elena Cernea); *Un cărturar german, I.C. Hintz-Hințescu, folclorist și literat român,* 2011. A colaborat periodicele: „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Steaua", „Tribuna", „Miorița" (SUA), „Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte a Academiei Române", „Ramuri", „Pagini bucovinene" (Supliment la „Convorbiri literare"), „Manuscriptum", „Jurnal literar", „Studia Judaica", „Adevărul literar și artistic", „Academica", „Cetatea culturală", „Studii literare", „Familia română". **Ediții:** *M. Gaster în corespondență*, prefața editorului, București, 1985; Romulus Felea, *Avram Iancu în tradiția orală a moților*,prefață de Ștefan Pascu, Cluj-Napoca, 1992 (în colaborare cu Ioan Felea); *Poezii poporale din Câmpie*, prefață de Oliv Mircea, introducerea editorului, Bistrița, 1993.

Au scris despre cărțile sale:: Ovidiu Bârlea, Iordan Datcu, Z. Ornea, Alexandru Duțu, Adrian Marino, Al. Graur, Mircea Anghelescu, Ion Cuceu, Vasile Adăscăliței, Eugenia Bârlea, Laura Jiga, Elena-Carletta Brebu, Ilie Moise, Gh. Pavelescu, Otilia Hedeșan, Anca Noje, Al. Dobre, Constantin Cublești, Călin Teutișan, Silvia Ciubotaru, Narcisa Știucă, Virgil Lazăr, Cristina Petruț, Irina Petraș, Ioana Repciuc, Dan Fornade, Paul Schweiger, Vistian Goia, Nicolae Constantinescu, Ioan Pop-Curșeu.

În timpul cât s-a aflat la Londra și Cambridge, F[lorea] a cercetat, cu acribia care îl caracterizează, zecile de mii de scrisori, trimise și primite de M. Gaster, din care avea să publice, în periodice,mai multe seturi, scriind numeroase articole, o parte din ele adunate și în volume. *M. Gaster în corespondență* (1985) cuprinde schimbul epistolar cu N. Cartojan, Lazăr Șăineanu și Nicolae Titulescu, iar *Prieteni români ai lui M. Gaster* (1997), carte cu un amplu aparat de note, aduce prețioase mărturii privind relațiile marelui învățat cu scriitori pe care i-a cunoscut la seratele bucureștene ale Junimii: Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale, Ioan Slavici. (**Iordan Datcu**)

Pentru specialiști, Virgiliu Florea este, de multă vreme, cel mai avizat cercetător român al operei lui Moses Gaster. (**Otilia Hedeșan**)

Dar contribuția cea mai de seamă adusă de Virgiliu Florea la istoria folcloristicii românești o constituie recuperarea operei savantului Moses Gaster. Sunt volume de documente organizate tematic, precum *Prieteni români ai lui M. Gaster* (1997), *Scriitori români în arhiva M. Gaster de la Londra*, vol. I-II, 2007, și altele. Efortul său de câteva decenii se materializează

într-un dens studiu monografic, *Dr. Moses Gaster – omul și opera*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2008, cuprinzând o serie de reconstituiri biobibliografice a căror valoare documentară și interpretativă este inutil să o mai subliniem. (**Nicolae Constantinescu**)

Ediția lui Virgiliu Florea [*M. Gaster în corespondență*], o spun din capul locului, e remarcabilă. [...] Valoarea ediției nu trebuie căutată numai în interesul deosebit al scrisorilor, ci și în notele ample, cu largi citate din memoriile inedite ale savantului care, adesea, întregesc lămuritor epistolele sau le corectează politicos. (**Z. Ornea**)

„Un material total inedit și impecabil editat filologic este oferit de volumul *M. Gaster în corespondență*. Ediție îngrijită, prefață, note și indice de Virgiliu Florea (București, Ed. Minerva, 1985, 200 p.) [...] Ediția interesează nu numai pe folcloriști și istoricii relațiilor literare internaționale, ci și pe comparatiști și istoricii ideilor literare, deoarece capitolul cel mai important al volumului, corespondența dintre Moses Gaster și Lazăr Șăineanu, este plin de considerații de metodă și de reflexii despre literatura populară." (**Adrian Marino**)

Mircea Zaciu între absolvenții seriei lui Virgiliu Florea

Florentina FLORESCU (18 aprilie 1943, Cernăuți – 4 septembrie 2014, Cluj-Napoca).

Poetă și prozatoare. Facultatea de Informatică Cluj (1972). Debut absolut în *Drum nou*. Debut editorial în volumul colectiv Cărări spre oameni. Volume: *Colind târziu*, versuri, 1992; *Toamna Medei*, proză, 1994; *Grădina internatului de fete,* proză, 1995; *Ultimul refugiu*, roman, 1996; *Există un timp al iertării*, roman, 2001; *Blestemul pietrei albe*, roman, 2003; *Vineri*, 2004; *Cer și pământ*, 2012; *În lumina altui timp*, 2012.

Elemente autobiografice transpar în romanele *Grădina internatului de fete* (1995) și *Ultimul refugiu* (1996), în general evocând suferințele unor oameni care în regimul totalitar comunist au militat pentru afirmarea unor idei naționale și democratice (tatăl scriitoarei a fost deținut politic, condamnat la moarte; i se preschimbă pedeapsa în 25 de ani de temniță, din care execută doisprezece). Romanele dezvăluie atitudini și destine morale, politice și sunt scrise cu încărcătură emoțională evidentă, poate chiar prea pătimaș. În poezia din volumul de debut, *Colind târziu* (1990), se face simțită o orientare pronunțat religioasă, imagistica fiind încărcată artificios și strident cu simboluri din textele biblice. (**Constantin Cubleșan**)

Poezia adunată în volumul *Cer și pământ* (Napoca Star, 2012) propune un dialog cît se poate de credibil dintre trăirea umană și aspirația sacrală, în momentul în care omul ca locuitor și stăpîn al universului se definește doar în raport cu Lumina, cu „ochiul ceresc" care îl patronează: „Lumina ochiului ceresc/ îmi usca lacrima/ îmi purta pașii/ îmi tăcea cuvîntul/ Mi te făcea Rugăciune" (Din înalt). O notă de gravitate sentențioasă, de adîncire în meditația existențială se poate detecta de la un vers la altul într-un fel de modernitate liber înțeleasă și auster strunită: „despre mine/ să nu spuneți nimic/că scriu așa sau așa sau așa/ gîndurile sînt ale zeilor/ eu îi slujesc doar" (Criticilor mei). Această „slujire" a unui mesaj transcendental are puternice recurențe și în micul roman care se află în tandem cu volumul de poezie, În lumina altui timp (Napoca Star, 2012), realizînd o radiografie a lumii contemporane văzută prin ochii unei femei simple de la țară, aflată pentru puțin timp internată într-o clinică clujeană […] Mărturisirile sale se așează pe liniile de forță ale unui realism dramatic de mare respirație, care captează interesul cititorului (**Mircea Popa**)

Florentina Florescu
Constantin Zărnescu, Ionel Vitoc
Rodica Marian

FODOR Sándor (n. 7 decembrie 1927, Șumuleu/Harghita – 29 martie 2012, Cluj). Prozator, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1950). Debut absolut cu proză în revista *Utunk*. Premiul Uniunii Scriitorilor (1966) și Premiul Academiei Române (1983). Membru al PEN Clubului. **Volume**: *Fújja a szél, fújja* (Suflă vântul suflă), nuvele, 1957; *Önarckép* (Autoportret), roman, 1964; *Krónika* (Cronici), roman, 1966; *Szellemidézés* (Invocarea spiritelor), versuri, 1969; *Nehézvíz* (Apă grea), 1971; *Megőrizlek* (Te voi păstra), roman, 1973; *A felnőttek idegesek* (Maturii sunt nervoși), roman, 1974; *Csipike, az óriás törpe* (Csipike, piticul uriaș), 1974; *Egy nap – egy élet* (O zi, o viață), memorii, 1976; *Mosóteknőben a világ körül* (Ocolul lumii într-o copaie), 1976; *Tiz üveg borviz* (Zece sticle de apă minerală), roman, 1979; *Képeslapok az Óperencián innen és túlról* (Ilustrate din lumea întreagă), note de călătorie, 1982; *Az igéret földje* (Pământul făgăduinței) roman, 1984; *Ki ez a…?* (Cine este…?), 1989; *Az első hó* (Prima zăpadă) nuvele, 1991; *Bimbi tábornok* (Generalul Bimbi), roman, 1998; *A tizenegyedik üveg* (A unsprezecea sticlă), memorii, 2000; *Sündisznóállás* (Modelul ariciului), roman autobiografic, 2002. Antologia de nuvele *Tűzoltózenekar* (Fanfara pompierilor), 1981. Tradus în română, germană, rusă, bulgară.

Cu Doina Cetea, Eta Boeriu, Petre Bucșa, Molnos Lajos

Săptămâna poeziei, 1963 - Fodor Sándor, Kányádi Sándor, Kiss Jenő, Ion Meițoiu, Valeria Boiculesi, Ion Brad

Petru FORNA (4 noiembrie 1944, Sighetu-Marmației – 9 iulie 2005, Cluj-Napoca). Traducător, germanist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Debut absolut în *Steaua* cu o traducere din Kafka, 1966. Doctor în filologie (1983). Ambasador al României în Austria (1997-1999). **Volume**: *Althochdeutsch*, 1985; *Studien zur deutschen Literatur* (*Studii de literatură germană*), I, 1987; *Semantica prepozițiilor germane și române*, 1998; *Probleme de teoria și practica traducerii literare*, 1998; *Walther von der Vogelwaide. Epoca. Poetul. Opera. Interpretarea,* 1999 etc. **Traduceri**: Heinrich Boll, *Opiniile unui clovn*, Cluj-Napoca, 1975; *Destinul unei cești fără toartă*, București, 1986; *Fotografie de grup cu doamnă*, Cluj-Napoca, 1988; Cristoph Hein, *Prietenul străin. Sfârșitul lui Horn*, București, 1988; Friedrich Durrenmatt, *Dramaturgice și critice*, București, 2001 etc. Publică în reviste traduceri din Heinrich Boll, Cristoph Hein, W. Koppen, Wolfgang Borchert, Erwin Heimann, Rolf Hochhuth, Holderlin, R.M. Rilke, Walter von der Vogelweide, dar și studii, articole și eseuri despre Friedrich Durrenmatt, H. Gogelmann, Roman Jakobson, Ernst Junger, Herbert Meier, Gerda Zeltner. Colaborează frecvent la „Steaua", „Tribuna", „Secolul 20", „România literară", „Echinox", „Vatra" etc.

Rodica FRENȚIU (n. 30 aprilie 1967, Șomcuta-Mare/Maramureș). Eseistă, poetician, editoare. Facultatea de litere a UBB Cluj (1992). Școala de Înalte Studii Postuniversitare (1995). Doctorat în filologie, 2000. **Volume**: *Poveste la 40 de mucenici, Bălgrad, 1689,* ediție filologică, 2000; *Viețile sfinților. Marginalii la un text hagiografic: Dosoftei, Viața și petreacerea svnților, Iași, 1682-1686*, 2000; *Haiku și caligrame*, 2000 (în colab. cu Florina Ilis), 2000; *Dosoftei, Viața și petreacerea svinților,* ediție filologică, 2002; *Imagini-cuvinte în mișcare. Caligrafia japoneză,* 2004; *Speriat din vis de vântul hoinar... Studii de semiotică a culturii și poetică japoneză*, 2004; *Imagini-cuvinte în mișcare. Caligrafia japoneză,* 2004; *Caligrafia japoneză. Metamorfozele liniei,* 2006; *Haruki Murakami. Jocul metaforic al lumilor alternative,* 2007; *Lecția de caligrafie japoneză,* 2008; *Clar-obscur, vag și ambiguitate… Avataruri ale literaturii japoneze moderne și contemporane,* 2010; *Une leçon de calligraphie japonaise/A Lesson în Japanese Calligraphy*, 2010; *Japanese calligraphy: the path between eye and spirit*, Sarrebruck: Editions Universitaires Européennes, 2011; *Caligrafia japoneză: meditații din vârful pensulei*, 2012. **Traduceri:** Mori Ōgai, *Gâsca sălbatică*, traducere din limba japoneză și note, 2008; Mori Ōgai, *Dansatoarea*, traducere din limba japoneză și note, 2009; Nagai Kafū, *O poveste neobișnuită la răsărit de fluviu*, traducere din limba japoneza și note, 2011; Mori Ōgai, *Tânărul*, traducere din limba japoneză, note și prefață, 2014. **Expoziții de caligrafie japoneză:** Kobe (Japonia) (expoziție colectivă) [2002]; Osaka (Japonia) (expoziție colectivă) [2003]; *Imagini-cuvinte în mișcare. Caligrafia japoneză*, (expoziție personală) [2004]; *Caligrafia japoneză. Metamorfozele liniei* [2006], *Kaze monogatari*, Tokyo (Japonia) (expoziție personală) [2007]; *Închipuirile vântului*, [2008], *Jikū*, The Japan Foundation Japanese Language Institute, Urawa, Tokyo, Japonia, 2010. (expoziție personală). Premii CNCSIS (2010); Premiul „Anul editorial 2010: pentru promovarea conexiunii dintre culturi și civilizații" (2011). A colaborat la periodicele: *Echinox*, *Steaua*, *Vatra*, *Piața literară*, *Verso*, *Apostrof*, *Timpul*, *Dilemateca*, *Diplomat Club*

Contemplarea lucrurilor dincolo de rigiditatea obișnuințelor perceptive și intelectuale necesită o punere în paranteză a lucrului așa cum ne-am obișnuit să-l vedem și să-l interpretăm, dar și o disponibilitate autentică în sesizarea unui nou profil al lui. Cultura japoneză este, în această ordine de idei, o provocare permanentă pentru un occidental. Fără a recurge la conceptele clasice de continuitate, lege universală, raport cauzal, previzibilitate a fenomenelor, cultura / mentalitatea / limba japoneză le înlocuiește cu ambiguitate, nesiguranță, posibilitate, probabilitate, propunând un nou fel de a capta lucrurile și de a le coordona în raporturi ce nu mai înseamnă impunerea unei ordini univoce, ci elaborarea unor modele operative cu mai multe rezultate complementare.

Au scris despre cărțile sale: Virgil Cândea, Cătălina Velculescu, Nina Stănculescu, Florina Ilis, Adriana Stan

Rodica Frențiu, Adrian Marino, Florina Ilis

Editura Echinox din Cluj a publicat recent, în ediție critică îngrijită de lect. dr. Rodica Frențiu*, Viața și petreacerea svinților*, opera marelui cărturar Dosoftei, Mitropolit al Moldovei în anii 1671-1688, săvârșit în exil în 1693, la aproape șaptezeci de ani de viață vrednică, rodnică și zbuciumată. Este unul dintre marile evenimente literare ale anului care se încheie. Toate scrierile lui Dosoftei au avut una sau mai multe ediții integrale moderne (traducerile de cărți liturgice și biblice, între care admirabila Psaltire în versuri, Prologul tragediei cretane Erofil, sau micile compuneri epigramatice omagiale), cu excepția celei amintite mai sus, din care numai fragmente au apărut în două ediții școlare din 1895 și 1903. A fost necesară strădania de zece ani a cercetătoarei clujene, dragostea și devotamentul său pentru această carte mare și încă puțin cercetată a literaturii noastre vechi, pentru ca opera lui Dosoftei să fie integral accesibilă cititorilor de azi. (acad. **Virgil Cândea**)

Modularea sigură a liniei, în ritmul unei respirări, demonstrează, în caligrafia pe care o face Rodica Frențiu, că decuparea din spațiu a unui fel de eternitate de dinaintea căderii universului în cuvinte este posibilă. Prin acest catalog de artă caligrafică, Rodica Frențiu prinde pe hârtia de calc a eternității clipa unică. (**Florina Ilis**)

Mai puțin ceremonioasă ca alte proze japoneze moderne, mai occidentală în intriga ei, cartea poate oferi o lectură încântătoare cititorului din vara românească. Precisă în nuanțe, atentă la textura metaforică, abilă în a schimba registrele vorbirii, traducerea Rodicăi Frențiu în reconstituie impecabil pentru publicul nostru pe Nagai Kafū, așa cum o făcuse anterior și cu cele două romane ale lui Mori Ōgai. (**Adriana Stan**)

GAAL György (n. 16 februarie 1948, Cluj). Istoric literar, traducător. Facultatea de Litere (1975). Echinoxist din prima generație. Doctor în filologie (1981). Volume: *Kalauz a régi és az új Kolozsvárhoz* (Ghidul Clujului de azi și de altădată), studiu, 1992; *Berde Áron útja a természettudományoktól a közgazdászatig* (Viața lui Berde Aron), studiu, 1993; *A Házsongárdi temető térképe*, 1994; *Hallom Amerika dalát*. Amerikai költők antológiája. Összeállította, bevezetővel és jegyzetekkel ellátta, 1994; *Magyarok utcája,* 1995; *Tört kövön és porladó kereszten*. Pusztuló múlt és fájó jelen a Házsongárdi temetőben, 1997; *A szent szabadság oltalmában*, 2000; *Egyetem a Farkas utcában*, 2001; *Kolozsvár*. Millenniumi kalauz, 2001; *Kolozsvár kétezer esztendeje dátumokban*, 2001; *Múzsák és erények jegyében*, 2001; *Ház a Főtér sarkán*. A kolozsvári Rhédey-palota, 2004; *Kolozsvár vonzásában*, 2005. A colaborat la *României Magyar Irodalmi Lexikon*, *Pedagógiai Lexikon* (Vol. I-III. Budapest, 1997), *Magyar múzeumi arcképcsarnok* (Budapest, 2002).

Oleg GARAZ (n. 5 ianuarie 1964, Soroca/Republica Moldova) Eseist, prozator, muzicolog. Academia de Muzică Gh. Dima din Cluj (1997). Studii aprofundate la aceeași facultate (1998). Membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România (1998). Studii, eseuri, interviuri, cronici publicate în *Tribuna, Steaua, Familia, Muzica, Transilvanian revue, Literatura și arta, Contrafort.* Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor Filiala Cluj. **Volume**: *Contraideologii muzicale*, 2003; *Poetica muzicală în convorbiri,* interviuri, 2003; *Muziconautice, 2006; Territoria*, roman, 2007; *Muzica și sensul sincretic al nostalgiei*, 2011 etc.

„Într-o altă posibilă realitate, una alternativă, sau într-o altă existență paralelă, cred că sunt un tuareg care își conștientizează identitatea evreiască în timpul vizionării unui film propagandistic rulat într-o moschee dezafectată din teritoriile palestiniene proaspăt reocupate."

Oleg Garaz este unul dintre eseiștii cei mai importanți, și, probabil, vocea critică cea mai redutabilă, neostoită, pe care a dat-o muzicologia românească contemporană, una din acele prezențe publicistice care în timp devin recognoscibile chiar și în absența semnăturii. O argumentație conceptua-

lă vie, alertă, o „platoșă" imbatabilă de referințe care se ramifică pluridisciplinar în zona artelor, a esteticii muzicale sau a literaturii, îi însoțește mereu discursul incisiv, neortodox, frizând nu o dată erezii deranjante.[…] *Territoria* este, așa după cum anunță titlul, un spațiu, nu o poveste, un perimetru, nu un drum. O zonă discursivizată a interiorității care nici o clipă nu va adera la soteriologia laică a narațiunii: cel care povestește măsoară timpul, îmblânzește devenirea, conferindu-i sens, umanizând-o. Oleg Garaz nu descinde în aceste texte într-un proiect autobiografic, într-o regăsire a unui sens aglutinabil treptat din etape disparate ale epicului. Secvențialitatea temporală proprie limbajului, logica sintagmatică a discursului nu îi provoacă ambiții structurale arhitectonice, ci dimpotrivă, îi determină asumarea tacită a unui grad înaintat de derizoriu. În această carte dominată de patru ipostaze ale străinătății, România văzută prin prisma identității etnice, cei doi ani de armată sovietică trăiți alienant la limita coșmarescului, figura ocultată, încifrată a tatălui, sau propria interioritate scindată, Străinul prin excelență este autorul însuși. (**Ovidiu Mircean**)

Oleg Garaz are ceva de spus. Și fiindcă ține cu tot dinadinsul să fie auzit/ascultat, alege calea cea mai potrivită: vorbește alături de nume – cele mai multe dintre ele – bine auzite și ascultate. Interviurile sale atipice și rebele desenează chenare bogate, baroce (aglomerarea contradictoriu-armonică se împacă și cu postmodernitatea ca atitudine, și cu poetica muzicală ca preconcept), în care întrebații sunt obligați – respectuos, firește – să încapă. Și o fac, ei înșiși eliberați de eventuale reticențe, acceptând jocul și bănuindu-i, cuceriți, miza – concert baroc pentru singurătăți expresive pe o idee de Oleg Garaz..." […] Excepționale sunt, în *Territoria*, paginile de scrutare a ungherelor sinelui care descriu alteritatea (funciară, în cele din urmă, căci *alterii* sunt vârste succesive și simultane, împielițări ale imaginației, euri complementare într-un interior bogat mobilat) și încercarea (re)compunerii unui eu integrat. În această secțiune sunt cele mai multe secvențe poematice, muzici negre în canon prelung, cu reveniri și replieri amintind, pe undeva, de prozele lui Henry James ori ale lui Durrell, sau poate, ale lui Sebastian (**Irina Petraș**)

Territoria lui Oleg Garaz demonstrează cu subtilitate că memoria identitară nu reprezintă un factor de coeziune, de *predeterminare* a ființei, ci un *proiect* continuu, sincretic și versatil, în care aceasta poate intra prin intermediul situațiilor în care o propulsează viața (**Ștefan Borbély**)

Oleg Garaz, autorul, este în primul rând un personaj. Un personaj cu linii ferme, orgolioase, inconfundabile, al cărui izvoditor, s-ar zice, s-a săturat de ambiguitate. […] un intelectual de clasă, unul din cei mai valoroși pe care i-a dat generația „optzeci" dintre Prut și Nistru, zăcământ prețios, ce nu trebuie risipit. (**Vitalie Ciobanu**)

Territoria nu este nici proză, nici eseu, nici amintiri, nici jurnal. Este ceva din fiecare și ceva mai mult decît atît, un melanj aproape alchimic sau un oțel înalt aliat. […] autorul are o sensibilitate extraordinară, un soi de al șaselea simț care îl face să rezoneze – poate exacerbat, poate ciudat, armonic și pe alocuri distorsionant de puternic – la fiecare experiență trăită, care îl determină să fie cîteodată pur și simplu un analist la rece, sec și dur, îl metamorfozează într-un comentator impertinent și gregar altădată, înțelegător și simpatetic, meschin și revoltător cu un singur personaj – cu personajul Oleg Garaz. Pasajele descriptive alternează cu cele interogative și eseistice într-o curgere omogenă, credibilă și tensionată și, pe măsură ce dai pagină după pagină realizezi cît curaj însumează un autor care se prezintă atît de direct și de autentic în lumina reflectoarelor și a publicului. (**Victor Cubleșan**)

Matei GAVRIL (3 octombrie 1943 Sălișteа Nouă/Cluj – 22 mai 2008). Poet, prozator, traducător. Liceul la Cluj. Facultatea de Filologie Cluj (1965) și București (1967). Debut absolut 1962 cu poezii în *Tribuna*. A colaborat la „Tribuna", „Luceafărul", „Astra", „România literară". A folosit și pseudonimele Matei Albastru și Matei Gavril Albastru. Volume: *Un copil lovește cerul*, 1968; *Glorie*, 1969; *Pur*, 1971; *Împărăția*, 1972; *Între floare și fruct*, 1974; *Noaptea definitivă*, 1978; *Patria libertății*, 1979; *Steaua nebunului,* 1982; *Povești auzite de la bunicul meu*, 1983; *Un spațiu mai curat,* 1991; *Pur și alte poezii & alte referințe critice,* 2001; *Omnia 60 – Inedit 1,* 2003.

Au scris despre cărțile sale: Valeriu Cristea, Mircea Iorgulescu, Valentin Tașcu, Dan Culcer, Petru Poantă, Al. Piru, Dana Dumitriu, Mircea Popa ș.a.

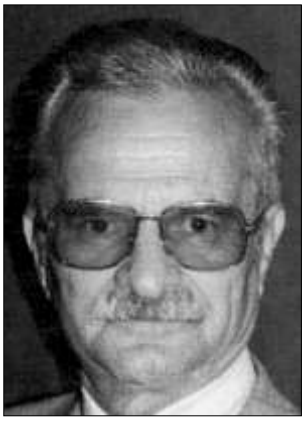

Vasile Radu GHENCEANU (17 mai 1939, Doh/Sălaj – 29 octombrie 2006, Baia Mare). Poet. Institutul Pedagogic de 3 ani din Baia Mare și Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca**. Volume**: *Cântec pentru inimă tânără*, 1967; *Cartea literelor mari*, 1970; *Ora locală*, 1978; *Paralel și memorie*, jurnal, 1992; *Vindecarea de melancolie,* 1996; *Însemnați de uitare*, 1997; *Grădinile din fereastră sau călătoria ca stare de spirit*, jurnal, 1998; *Convorbiri cu Ion Săcăleanu sau O viață pentru muzică*, 1999; *Dreptul la singurătate. Scriitor la ziar*, eseuri, comentarii, cronici, interviuri, 2001; *Complexul de egalitate*, poeme, 2002; *Comentarii de sâmbătă*, eseuri, interpretări, note, 2004; *Jurnal de scriitor sau Desacralizarea continuă* (*Contribuție la o istorie culturală*), 2007. Prezent în antologii: *Nord statornic*, 1973, *Popas în Hiperboreea*, 1980, *Dor de lumină*, 1997 etc. A colaborat la periodicele: „Familia", „Tribuna", „Luceafărul", „Contemporanul", „Ateneu", „Poesis", „Astra", „Caiete de literatură" (Brașov), „Măiastra" (Baia Mare), „Archeus" (Baia Mare), „Nord literar".

„Recrudescența de azi a literaturii subiective nu pare a fi greu de explicat. Aproape sucombate ori numai retrase în sertare pentru a nu supăra și a nu jena contexte totalitariste, speciile literare zise subiective (jurnale, memorii, note de călătorie, amintiri, însemnări din medii concentraționare etc.) s-au revigorat în vremea din urmă și au impus câteva opere de răsunet, unele autentice valori literare sau documentare. Obiecte de sertar păreau a fi, până acum câțiva ani, și cele vreo douăzeci de caiete ale mele cu însemnări. Ele acoperă un răstimp suficient de larg și sunt destul

de vechi de la prima consemnare ca să poată stârni un oarecare interes în proximitate. Știu că trecerea anilor dilată oarecum evenimentele, le îndulcește și le conferă o anumită aură, ca să nu zic că le sacralizează. O anume obiectivitate primesc ele doar atunci când le pui în ordine și când le exprimi mai coerent. Când le îmbraci în cuvinte, altfel spus. Rescrierea însemnărilor de tinerețe nu e un prilej de edulcorare, ci unul de renunțare la mărunțișuri, la trecător, o desacralizare continuă. Din multele pagini pe care le descopăr în zecile de caiete, aleg câteva. Ele pot deveni, cândva, o carte. Azi – disparate fragmente" (*Jurnal de scriitor sau Desacralizarea continuă*).

Au scris despre cărțile sale: Emanoil Enghel, Nae Antonescu, Ion M. Mihai, Paul Dugneanu, Ioan Moldovan, Gheorghe Bulgăr, Gheorghe Glodeanu, Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu, Mircea Moisa.

Cu Teodor Tanco și Vasile Fanache

Autor al unei opere diverse, însumând volume de versuri, eseuri, interviuri și note de călătorie, Vasile Radu Ghenceanu rămâne o întruchipare a gazetarului de vocație, îndeletnicire pe care a cultivat-o cu consecvență și real talent timp de mai multe decenii și care l-a impus definitiv în conștiința contemporanilor săi. Profesiunea autorului ***Orei locale*** a fost cultura, scrisul alcătuind o modalitate de salvare din fața acțiunii distructive a timpului implacabil. Reprezentativ pentru activitatea publicistului rămâne volumul *Vindecarea de melancolie*. După mai multe plachete de versuri, lucrarea îl readuce în centrul atenției pe jurnalistul subjugat de spectacolul fascinant al actualității imediate și reunește o amplă selecție din numeroasele foiletoane purtând semnătura gazetarului. (**Gh. Glodeanu**)

Sabin GHERMAN (2 noiembrie 1968, Zau/Mureș). Poet și publicist. Facultatea de Filologie Craiova (1992). Debut în *Convorbiri Literare*, 1986. Redactor, apoi realizator la TVR Cluj. În 1998 a publicat articolul *M-am săturat de România* în cotidianul „Monitorul de Cluj", eseu asimilat ca manifest al Fundației ProTransilvania. **Volume**: *Phaluscriptum* (1991); *Bă Ghermane* (1993); *Rezervația de oameni buni*, 2009.

Nu știm cine este și ce va face de acum încolo dl. Sabin Gherman. Însă ne permitem de a așeza textul d-sale pe dâra incandescentă a scriitorilor, gânditorilor, gazetarilor căutători de autenticitate și puritate, a înnoitorilor răstimpului amintit. E cazul să ne reobișnuim cu adevărurile analizei, eventual mânioase, precum cu o expresie a sănătății istorice a acestui pământ. (**Gheorghe Grigurcu**)

Mircea GHIȚULESCU (14 august 1945, Cuca/Argeș – 17 oct. 2010, București). Prozator, dramaturg și critic teatral. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1969). Debut absolut cu o piesă într-un act din *Echinox* (1969). Premiul Asociației Oamenilor de Teatru și Muzică pentru critică (1980). Volume: *Orașul fără somn*, povestiri, 1978; *Alecsandri și dublul său*, eseuri, 1980; *Omul de nisip*, roman, 1982; *O panoramă a literaturii dramatice române contemporane. 1944-1984,* 1984; *Oglinda lui Narcis,* roman (1986); *Wiener-Walzer*, roman, 1999; *Istoria dramaturgiei române contemporane,* 2000; *Cartea cu păpuși a Teatrului Gulliver*, 2002; *Cartea cu actori*, *Teatrul românesc contemporan*, 2004; *Istoria literaturii române. Dramaturgia*, 2008; *Mari autori pe scenă*, 2011;. Scenarii radiofonice *Plânsul în local interzis; O seară încântătoare.* Ordinul meritul cultural în grad de Ofițer.

"Artiștii sunt foarte egoiști pentru că trebuie să-și iubească meseria din toate puterile. Criticii (înțelegem prin asta interpreții de literatură și artă care știu să cânte la un instrument muzical...) trebuie să fie artiști. Cei ce refuză statutul de creator sunt pierduți. Exemplul lui George Călinescu este etern. El a făcut din critică artă, oricum era un mare romancier balzacian. El, criticul, trebuie să fie deasupra cărții pe care o citește și nu dedesubtul ei." (dintr-un interviu acordat Iolandei Malamen)

> *"Este foarte important, în această epocă de imperialism al regiei, să știm că nu regizorii* (*sau nu numai ei*)*, ci și autorii au reînnoit arta teatrului începând cu Shakespeare și terminând cu Ionesco sau Beckett. Nu numai că, după Ionesco, nu se mai poate scrie teatru ca înainte, dar nici nu se mai poate juca același teatru, fiindcă slătineanul a impus un alt tip de teatralitate. Este suficient să pui în scenă piese de Shakespeare, Cehov, Jarry, Pirandello sau Brecht ca să se schimbe cu totul nu stilul literar, ci stilul scenic."* (în *Mari autori pe scenă. De la Shakespeare la Ionesco*)

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Valentin Tașcu, Petru Poantă, Ștefan Borbély, Irina Petraș, Mircea Popa, Marian Papahagi, Vlad Sorianu, Dan C. Mihăilescu, Florin Faifer, Doina Modola, Matei Vișniec.

Îl întrebam uneori pe Mircea Ghițulescu, ori de cîte ori scotea cîte o nouă istorie a teatrului, cum de avea timp să se împartă între scris, citit și prieteni. Îmi răsună încă în memorie vocea lui Mircea Ghițulescu cînd îi telefonam, de cîteva ori pe an, fie pentru că soseam la București, fie pentru că îl sunam de la Paris pentru că doream să știu ce se mai întîmplă în lumea teatrală. Îmi răspundea întotdeauna cu un „Mateiiiii" lung și călduros. Mircea avea în el o generozitate debordantă, era un om tonic și transmitea în jur o energie pozitivă. Îl admiram pe Mircea pentru capacitatea sa de sinteză, pentru precizia cu care era capabil să schițeze un portret de dramaturg și să extragă dintr-un parcurs scriitoricesc esența, acele elemente susceptibile să dureze. Iubea cu pasiune teatrul și mai ales istoria teatrului, și probabil că nu sunt cinci oameni în România care să fi citit tot ce a citit el și să fi consultat arhivele pe care le-a consultat el. Dar marea mea surpriză a fost cînd i-am citit romanele. Unul dintre ele, *Wiener Walzer*, m-a fermecat în mod deosebit și i-am spus-o de mai multe ori. Mircea Ghițulescu era un artist al cuvîntului, un om care avea un cult al muncii și al solidității. Cînd răsfoiesc ultimul său volum dedicat dramaturgiei române, mă impresionează arhitectura cărții, limpezimea cu care a construit-o. De altfel, în cronicile sale de teatru el era întotdeauna constructiv, chiar cînd scria despre spectacole slabe, nu intra în polemici inutile, căuta umanul din încercările teatrale chiar și cele nereușite. Mircea a fost alături de mine în multe împrejurări: festivaluri, lansări de carte, premiere. Privirea sa asupra lumii literare și a actualității teatrale îmi era necesară și mai ales reacția sa, privirea sa, reacția sa la ceea ce scriam eu. Aceasta este imaginea pe care mi-o lasă Mircea Ghițulescu, a unui om ce îmi va lipsi mereu de acum înainte, pentru că el mă ajuta să înțeleg o mulțime de lucruri și mai ales ce înseamnă să construiești o prietenie trainică pe întîlniri rare. (**Matei Vișniec**)

Petru Poantă și Mircea Ghițulescu

„Împielițarea" era termenul excepțional găsit de romancier [în *Omul de nisip*] pentru a numi teatrul din lume, masca și demascarea, zona de umbră și de ne-lumină a actorilor-personaje. Cele trei romane ale „trilogiei împielițării" au în centru un erou creat sub semnul oglinzii, apatic-disperat, trăind cu fața întoarsă spre trecut dintr-o incapacitate funciară de a sesiza viitorul ori de a-l provoca., dragostea – obsesie stăruitoare în proza lui Mircea Ghițulescu – nu se împlinește niciodată. *Wiener Walzer* aduce în plus o lărgire a perspectivei, câteva dintre sugestiile sale prelungindu-și valabilitatea până în prezent, în alte vremuri grele și ambigue, dar și o ascuțire brutală a crizei. Teatrul, cu scenariu și regizor, din primele două romane cade într-o aberație organizată, în criza pură și simplă a existenței la cumpăna dintre milenii. Scenariul e înlocuit de o stranie ciupercă cu excrescențe imprevizibile, iar regizorul se retrage și el: „Generalul a preferat să ne transforme pe toți în propria noastră dublură, adică să facă în așa fel încât să fim și să nu fim în același timp. Tu însuți s-ar putea să fii propria ta copie. Poate că tu nu ești tu." […] „Trilogia împielițării", cum am numit-o, își are în *Wiener Walzer* nu atât închiderea – în sensul de soluționare –, cât piscul. Un soi de ridicare la putere a crizei (de identitate) până la a fi înconjurată exclusiv de căderi posibile. Scris foarte bine, strâns și expresiv, romanul lui Mircea Ghițulescu confirmă vocația de romancier dând, totodată, literaturii române o carte de neocolit în procesul unei epoci. Esențială, mi se pare, pentru valoarea literară de durată a trilogiei, maniera în care autorul a știut să facă portretul în mișcare al unei perioade, salvându-l de la datarea excesivă și devierea în clișeu. Metafora trenului e cu atât mai sugestivă. Dacă nu uităm nici informația, oferită în răspăr, că Wiener Walzer e suspendat de mult, trilogia se înfioară oracular. (**Irina Petraș**)

Cu toate că a publicat patru cărți de proză – *Orașul fără somn*, romanele *Omul de nisip* (1982), *Oglinda lui Narcis* (1986) și *Wiener Walzer* (1999) –, numele lui G. este asociat îndeosebi cu domeniul exegezei teatrale, ca reprezentând – alături de Ion Cocora, Ion Vartic, Doina Modola ș.a. – Clujul în ce privește analiza vieții scenice românești. Cine va fi tentat să caute în prozele sale oarecare însemne ale dramaticității o va face zadarnic: în ciuda apetitului pentru scenic, pentru alternanța monologal – dialogal, G. scrie o proză de notație intimă, dominată de vocea interioară a bărbatului singur, analist comportamental și în permanentă căutare de iubire, înțelegere, comuniune, dar eșuând mereu. Un individ parcă prematur condamnat la incomunicare, o psihologie sucită, pe cât de retractilă în fapt, pe atât de agresivă în fond. A fost remarcat interesul prozatorului pentru „efectele formative, cu sens pozitiv sau negativ, ale impactului istoriei sociale asupra unor ființe cu marcate dispoziții spre exces în receptarea complicată a împrejurărilor vieții personale" (Laurențiu Ulici). Pe de altă parte, prozele de început au fost interpretate ca „niște ecuații intelectuale atent cizelate, bazate pe degradarea conștientă și transpunerea voită în plan minor, cotidian, a unor mituri îndeobște cunoscute" (Ștefan Borbély). Nu trebuie omis faptul că modelul prozei lui D. R. Popescu sau a lui Mihai Sin funcționează cât se poate de stimulativ. (**Dan C. Mihăilescu**)

Ioan GHIUR (16 noiembrie, 1938, Păulean/Satu Mare – 7 ianuarie 2012). Poet, prozator. **Volume**: *Rătăcirea în Lucruri,* 1972*; Vieți paralele*, 1985; *Cercul și spada*, 1990; *Un cap de pod albastru*, 1997; *Mesaje din uitare*, 1999; *Îmbrăcarea tăcerii în ametist*, poeme, 2005; *De Sant Ospiciu*, roman, 2001; 2006; *70 de poeme*, 2008; *Poeme*, 2010; *Fulgerul care plânge*, 2010 etc.

Ioan Ghiur, cu tenacitate pilduitoare în scrisul lui literar, își creează un spațiu al trăirilor interioare intense, fie că este vorba despre poezie ori despre proză. O constantă a scrisului său este legătura strânsă cu locurile obârșiei sale, dintr-un nord fabulos, în care vom găsi calme răzvrătiri morale și sentimentale, așezate într-o canava stilistică modernă, unde versul scurt, abrupt, alternează cu cel molcom, al dulcelui stil clasic, conferindu-le o legitimare exemplară în act artistic (**Ion Vădan**)

Valer GLIGAN (15 martie 1937, Sălciua de Jos). Prozator. Debut editorial în volumul colectiv *Doisprezece prozatori*, 1988. **Volume**: *Pe cărările copilăriei*, 1990; *Chemarea muntelui*, 1993; *Lupta pentru putere*, roman, 1993; *Teodorii*, roman, 1994; *Ispita*, nuvele, 1995; *Tainele Arieșului*, reportaj, 1995; *Sufletul muntelui*, povestiri, 1998; *Omul cu tinicheaua*, roman, 1998; *Cu fruntea sus*, memorii, 2001; *Scurtături*, proză scurtă, 2002; *Lacrimi de piatră,* 2004; *Mărturisiri. Sălciua 2005. Timpuri, oameni, preocupări*, 2005; *Valea Arieșului în imagini*, 2009; *Dulcea dezrădăcinare*, 2009; *Viața veche și mai nouă a satului,* 2009; *Câmpeni capitala moților*, 2010 etc.

Am ajuns la vârsta de 74 de ani. Am început să scriu de la vârsta de 50 de ani și în perioada scurtă de până acum am publicat 27 de cărți, din care sunt vreo 4 albume și restul e proză, inclusiv romane. Am fost preocupat de Valea Arieșului, de Apuseni în general, mai cu seamă de partea superioară a râurilor, unde de fapt a pornit scânteia istoriei noastre a moților și cât voi mai avea zile și putere de muncă o să continui această activitate (interviu cu Ioan Radu)

Mihaela GLIGOR (n. 23 iunie 1977, în Brad, Hunedoara). Eseist, publicist. Absolventă a Facultății de Filosofie (2001) din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, unde a urmat și un program de Studii Aprofundate de Filosofia Umanului (2002). Doctor în Filosofie al aceleiași Universități cu o teză despre *Mircea Eliade și extrema dreaptă românească* (2006). Redactor șef al *International Journal on Humanistic Ideology*, Cluj University Press. Cercetător științific III în cadrul Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu", Departamentul de Cercetări Socio-Umane, Colectivul de Filosofie. **Volume**: *Mircea Eliade. Anii tulburi. 1932-1938*, cu o Prefață de Liviu Antonesei, 2007, nominalizat la Premiile Naționale ale Uniunii Scriitorilor din România, la Categoria Debut; *India. Însemnări, eseuri, jurnal*, 2009, ed. a II-a 2010, distins cu Premiul RICA (Asociația Culturală Româno-Indiană). Co-traducătoarea lucrării lui Mac Linscott Ricketts, *Mircea Eliade, The Romanian Roots. 1907-1945* (*Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade*, București, 2004). Coordonatoare, alături de Mac Linscott Ricketts, a volumelor *Întâlniri cu/Encounters with Mircea Eliade* (2005); *Întâlniri cu Mircea Eliade* (2007); *Professor Mircea Eliade. Reminiscences* (Calcutta, 2008); *Între filosofie și medicină. Folclorul medical în viziunea lui Mircea Eliade și Valeriu Bologa*, 2012; Co-editor, alături de Sherry Sabbarwal, al volumului *Patterns în Philosophy and Sociology of Religion* (Rawat Publications, Jaipur, India, 2011). Coordonatoare a Colecției *Biblioteca Indiană* la Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca. Traducătoarea volumului *The Argumentative Indian*, semnat de laureatul Nobel Amartya Sen (*India. Scrieri despre cultura, istoria și identitatea indiană*, 2010). Co-traducătoare și editoare a corespondenței inedite dintre Mircea Eliade și Henry Pernet, *Corespondență. 1961-1986. Dragul meu prieten,* 2011. Traduce, în colaborare, *Corespondență Maitreyi Devi – Mac Linscott Ricketts*, 2012. Editoare (cu L. Bordaș) a volumelor *Postlegomena la Felix Culpa*. *Mircea Eliade, evreii și antisemitismul,* 2012-2013; (cu Miriam Caloianu) a vol. *Intelectualii evrei și presa exilului românesc,* 2013 etc.

Gheorghe Glodeanu, Mihaela Gligor, Marta Petreu, Ștefan Borbély – Centenar Mircea Eliade

Mihaela Gligor a izbutit să realizeze și o versiune în limba română, completată, revizuită, la Editura Humanitas, în 2007 (*Întâlniri cu Mircea Eliade*). Nu de mult, a apărut în India, unde cercetătoarea a călătorit deja pe urmele lui Eliade, o ediție splendidă în limba engleză. În fine, dar nu în ultimul rând, anul 2007 a însemnat și debutul său autonom, cu volumul dens și echilibrat *Mircea Eliade. Anii tulburi: 1932-1938* (apărut la EuroPress Group, București; volum nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor). (**Irina Petraș**)

Gheorghe GLODEANU (n. 9 decembrie 1957, Carei /Satu-Mare). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1981). Doctorat, 1996, cu teza *Poetica romanului românesc interbelic. O posibilă tipologie a romanului.* Debut absolut în *Tribuna*, 1981. **Volume**: *Fantasticul în proza lui Mircea Eliade,* 1993*; Eseuri,* 1996*; Mircea Eliade. Poetica fantasticului și morfologia romanului existențial,* 1997*; Poetica romanului românesc interbelic. O posibilă tipologie a romanului,* 1998*;* 2007; 2013; *Dimensiuni ale romanului contemporan,* 1998*; Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței,* 1999*;* 2010; *Avatarurile prozei lui Mihai Eminescu*, 2000; *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, 2001; *Liviu Rebreanu: ipostaze ale discursului epic*, 2001; *„Noaptea de sânziene" de Mircea Eliade*, 2002; *Poetica misterului în opera lui Mateiu I. Caragiale*, 2003; 2010; *Poezie și poetică*, 2004; 2010; *Max Blecher, și noua estetică a romanului românesc interbelic*, 2005; 2010; *Măștile lui Proteu. Ipostaze și configurații ale romanului românesc*, 2005; *Fascinația ficțiunii. Incursiuni în literatura interbelică și contemporană*, 2006; *Anton Holban sau „transcrierea" biografiei în operă*, 2006; 2010; *Romanul. Aventura spirituală a unei forme literare proteice*, 2007; *Narcis și oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*, 2012. **Prezent în volume** colective: *La țigănci de Mircea Eliade în cinci Interpretări* (Sorin Alexandrescu, Ion Lotreanu, Eugen Simion, Gheorghe Glodeanu, Ștefan Borbély), 2001; 2008; *Portret de grup cu Laurențiu Ulici*, 2002; *Pavel Dan* (*1907-2007*), O antologie critică gândită și îngrijită de Petru Poantă și Victor Cubleșan, 2007; *Drumuri în poveste… Fănuș Neagu-75*, 2007, *Meridian Lucian Blaga în lumină 9*, Ediție îngrijită de Mircea Borcilă, Irina Petraș și Horia Bădescu, 2009; *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue*, 2013 etc. A colaborat la periodicele: *Tribuna*, *Steaua*, *Familia, Vatra, România literară, Contemporanul, Caiete critice, Luceafărul*, *Jurnalul literar*, *Viața Românească, Poesis*, *Art Panorama*, *Piața literară, Mișcarea literară, Cahiers roumains d'études littéraires et culturelles, Argeș, Tabor, Însemnări ieșene, Mozaicul, Paradigma; Nord Literar* etc. În străinătate, a publicat în revistele *Empireuma, Lateral, The Barcelona Review* (Spania), *Casa del Tiempo* (Mexic), *Origini. Romanian roots* (USA), *Europa* (Serbia). După 1989, s-a numărat printre fondatorii și principalii animatori ai unor publicații literare precum *Poesis* și *Pleiade* (din Satu Mare), *Archeus* și *Nord Literar* (din Baia Mare).

> Narcisismul nu ar fi putut să apară fără existența fenomenului autocontemplării. De aici și rolul deosebit jucat de acest obiect fermecat care este *oglinda*. După cum am văzut, oglinda lui Narcis s-a metamorfozat de-a lungul timpului, de la apa râului, la coala de hârtie și la monitorul calculatorului. În paralel, în drumul lui spre modernitate, personajul mitologic a preluat diferite înfățișări; una dintre cele mai importante fiind cea de diarist. Iar mai nou, de *blogger*. În *Dicționarul de magie, demonologie și mitologie românească,* Ivan Evseev vorbește de oglindă ca de un obiect ritualic și de un simbol mitic de cea mai mare importanță în toate culturile lumii. La început, așa cum o demonstrează și mitul lui Narcis, suprafața liniștită și reflectantă a apei a fost cea care a servit drept oglindă naturală. Primele oglinzi artificiale au apărut – remarcă Ivan Evseev – în urmă cu 5.000 de ani în Egipt și în China, dar cultul oglinzii a fost cunoscut și de către azteci și incași. Ele erau făcute din piatră, bronz sau argint și aveau suprafața bine șlefuită. Utilitatea oglinzilor nu era în primul rând una practică, ci mai mult ritualică. Acest lucru se poate constata din denumirile date obiectului în diferite limbi, denumiri ce vizează ideea de *mister, cercetare, reflectare*. Cuvântul latinesc *speculum* („oglindă") a dat naștere la *speculație*. Cercetătorii au relevat că, spre deosebire de actualele semnificații ale termenului, *speculația* trimitea inițial la observarea cerului și a mișcării aștrilor cu ajutorul oglinzilor. În alte limbi lucrurile stau diferit, punându-se accent pe ideea de mirare. Așa se întâmplă în engleză și în franceză, unde *mirror* și *miroir* își au originea în rădăcina verbală *miror*, care semnifică „a se mira". În limba română, precizează Evseev, cuvântul *oglindă* derivă din slavul *ogledati*, care nu înseamnă numai „a privi", ci și „a privi în jur", adică a cerceta. Din cele mai vechi timpuri, își continuă demonstrația exegetul, ea a fost un instrument al „cercetării", al „cunoașterii" și al „autocunoașterii". Acest lucru l-a determinat pe Umberto Eco să denumească oglinda un „obiect semiotic" și un „mecanism semiotic". Generalizând lucrurile, Evseev ajunge la concluzia că *„oglinda a fost cel mai important mijloc al autocunoașterii omului, dar și instrumentul care i-a creat cele mai mari iluzii și deziluzii, angoase și temeri".* Mai mult, întreaga cultură umană poate fi considerată o oglindă *„în care omul își caută mereu chipul său adevărat, fără să se întrevadă speranța unei oglindiri obiective".* (Fragment din studiul *Narcis și oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*)

Al. Zotta, Ion Buzași,
Gh. Glodeanu, Mircea Popa

Despre cărțile sale s-au pronunțat: Ion Vlad, Mircea Popa, Dumitru Micu, Constantin Cubleșan, Al. Cistelecan, Cornel Moraru, Irina Petraș, Dan C. Mihăilescu, Ion Bălu, Mircea Handoca, Cornel Munteanu, Ștefan Borbély, Ilina Gregori, Marian Barbu, George Vulturescu, Cristian Livescu, Radu Voinescu, George Cușnarencu, Barbu Cioculescu, Florin Mihăilescu, Vasile Spiridon, Horia Gârbea, Ioan S. Pop, Răzvan Voncu, Iulian Boldea, Mircea Braga, Ioan Derșidan, Olimpiu Nușfelean, Daniel Dragomirescu, Dumitru Matală, Gheorghe Pârja etc.

Cititorul de romane și cercetătorul, el însuși un cititor pasionat și avid de noi experiențe, va descoperi în cartea lui Gheorghe Glodeanu o posibilă istorie dublată de perspectiva poetică pentru cele mai fertile decenii din aventura romanului românesc. Autorul cărții este un studios încercat în volume, eseuri și studii erudite, laborioase și inteligente ca analiză și efort sintetizator. Sunt proprietăți elocvent

exprimate în acest volum alcătuit pe temeiul unei informații deschise ca orizont și împătimită reîntoarcere la opere fundamentale. Ele aparțin lui Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, lui Camil Petrescu etc., într-un cuvânt unui timp generos pentru destinul romanului. (**Ion Vlad**)

Dl. Glodeanu întreprinde o călătorie tematică în universul prozei fantastice eliadiene, grupând textele toate în opt secțiuni distincte. Efortul de a clasifica proza în funcție de problematica ei interioară rămâne notabil. [...] Nu mai puțin interesantă este a doua parte a studiului*, Morfologia romanului existențial*, o prezentare metodică a poeticii noului roman impus în literatura noastră de Mircea Eliade, și exemplificată prin analiza volumelor Șantier, *Romanul adolescentului miop, Maitreyi* ș.a. Închidem cartea dlui Gheorghe Glodeanu cu sentimentul satisfacției de a ni se fi relevat una din dimensiunile caracteristice creației eliadiene, un alt tip de proză ce valorifică miturile, simbolurile și situațiile arhetipale, camuflate în profan, o literatură deschisă spre universul semnificațiilor general-umane. (**Ion Bălu**)

Gheorghe Glodeanu este la ora de față unul dintre cei mai redutabili critici de proză pe care îi avem. Cariera lui literară este una dintre cele mai expresive și mai eclatante pentru tânăra generație de critici care s-a afirmat în plan literar după 1980. Dacă majoritatea acestora au abordat și abordează încă tipul de critică foiletonistică, fragmentară, legându-și numele de o revistă sau alta, Gh. Glodeanu s-a simțit atras, încă de la început, spre studiile de sinteză, spre ample abordări din perspectivă istorică și analitică a unor subiecte cu mare putere de seducție. Cartea sa de debut *Fantasticul în proza lui Mircea Eliade* (Baia Mare, Ed. Gutinul, 1993) face deja proba acestei înzestrări. […] e un studiu de critic matur, care se apropie de literatură cu o patimă și o curiozitate dintre cele mai vii și aproape nu există operă a marelui prozator unde judecățile și analizele autorului să nu indice nuanțări și precizări caracterologice de mare pregnanță a ideilor. (**Mircea Popa**)

G. Vulturescu, Gh. Glodeanu

De ce avem roman? pare să fie întrebarea care l-a incitat pe Gheorghe Glodeanu, universitar la Baia Mare, critic foarte serios și aplicat, deși mai puțin cunoscut, poate, datorită împrejurării că intervențiile sale nu apar în presa literară centrală, ci mai mult în puternicele, dar de circulație mai restrânsă, publicații din nord-vestul țării. Studiul său, *Poetica romanului românesc interbelic. O posibilă tipologie a romanului*, este o încercare de a pătrunde în intimitatea tehnicilor de creație care i-au preocupat pe scriitorii dintre cele două războaie mondiale, de descifrare a mobilurilor interioare sau a impulsurilor primite de la modă, viața literară etc. și care au avut un rol în configurarea unei sau unor arte poetice devenite explicite atât datorită intruziunilor metatextuale din chiar discursul operei, cât și datorită unor mărturii lăsate de scriitorii înșiși. În acest sens – își precizează Gheorghe Glodeanu metoda – interviurile, paginile de jurnal, caietele de creație dobândesc o puternică încărcătură poetică, reușind să ofere date importante în privința crezului artistic al unui scriitor. (**Radu Voinescu**)

Gheorghe Glodeanu este în recepția noastră un exeget în toată puterea cuvântului, nici mai mult, dar nici mai puțin decât atât, pentru a prelua celebra vorbă a lui Lovinescu. Constatând propensiunea sa pentru proza narativă și în special pentru roman, colegul nostru mai tânăr își va fi zis că este momentul să dea la iveală și o carte consacrată liricii și problemelor sale […] noul volum, *Poezie și poetică*, este într-adevăr o premieră, care se cuvine cercetată spre a verifica aplicarea și adaptarea procedeelor deprinse din analiza prozei la un obiect radical diferit și de o cu totul altă complexitate. Am zice deci că, prin această carte, Gheorghe Glodeanu debutează, într-un anume sens, încă o dată. (**Florin Mihăilescu**)

Noutatea operei lui Max Blecher este găsită de Gheorghe Glodeanu în relația inedită dintre observator și realitate, dintre narator și obiecte, dintre reflectare și reflecție. *Întâmplări în irealitatea imediată* proclamă o estetică insolită, axată pe răsturnarea perspectivelor tradiționale asupra lumii. Irealitatea devine realitate propriu-zisă, mimesis-ul clasic fiind substituit cu pătrunderea într-o metarealitate ce apropie universul prozei luate în discuție de scrierile suprarealiste. […] Devoalarea falsei pudicități, recursul la confesiune, substituirea relatării conștiincioase cu notația neelaborată a unor tribulații sufletești, luciditatea observației sunt doar câteva atribute care îl determină pe Gheorghe Glodeanu să-l considere pe Max Blecher un exponent al autenticismului în proza românească interbelică. (**Vasile Spiridon**)

Să citești cu plăcere o carte de critică literară și mai ales una care numără peste 500 de pagini este, desigur, o performanță. S-o mai și faci, însă, cu creionul în mână și să subliniezi, cu sârguință, mai bine de trei sferturi din ea nu mai este o performanță, ci mai curând un record. Asta, practic, înseamnă că ai citit-o de două ori. Tot asta este ceea ce mi s-a întâmplat mie, după ce, mai întâi, am frunzărit, iar apoi am parcurs-o din scoarță în scoarță, panorama literară semnată de Gheorghe Glodeanu, cu titlul *Măștile lui Proteu* și cu subtitlul *Ipostaze și configurații ale romanului românesc* […] meritele reale și de necontestat ale criticului sunt acelea de a fi concentrat, într-adevăr, între deschiderile dar și limitele unei lucrări de sinteză, o veritabilă panoramă a romanului românesc. (**Dumitru Matală**)

Ștefan GOANȚĂ (11 martie 1933, Nuntași-Istria/Constanța – 19 octombrie 2010, Liebling, Timișoara). Prozator. Institutul Pedagogic din Cluj (1968). Debut absolut în *Universitatea*, București, 1956. **Volume**: *Altarul de nisip*, 1993; *Patul de zăpadă*, 1995; *Vinul de piatră*, 1997; *Zodia Țârului*, roman, 1998; *Popescu E. Napoleon*, roman, 3 vol., 1999-2000; *Teatru*, 2002; *Moartea e facultativă*, proză scurtă, 2003; *Vinul de piatră*, 3 romane, 2008; *Miorița. Domnul de Rouă*, eseuri (în colaborare cu Irina Goanță), 2010; *Am fost publicat,* proză scurtă, 2011; *Epigrame,* 2012; *Altarul de nisip,* roman, reeditare, 2013. A colaborat la periodicele: *Ateneu, Caiete Silvane, Cronica, Familia, Luceafărul, Rostirea Românească, Spiritul veacului, Steaua, Silvania, Transilvania, Tribuna,Universitatea, Vatra Veche*.

„Fiecare rememorare a Mioriței *este o transpunere în transcendent, e un ceas de reculegere sub măreția unei bolți de catedrală. Ieșim din in-*

cinta acesteia mai buni și mai frumoși, mai împăcați cu noi înșine și cu lumea, mai aproape de cer și de veșnicie, mai copleșiți de o bucurie imposibil de mărturisit în vorbe și în fapte, dar reținută de cei din jur și din vorbă și din fapte, ieșim transfigurați și tot mai împătimiți de zbor și despovărați parcă de balastul trupului de la o vreme bătrân, bolnav și obosit, dar tânjind și dintr-o dată înviați din nou."

Au scris despre cărțile sale (numele criticilor mai importanți): Irina Petraș, Constantin Cubleșan, Dumitru Micu, C. Stănescu, Ștefan Dimitriu, Constantin Zărnescu, Oana Soare, Vlad Sorianu.

Ștefan Goanță își scrie cărțile cu migală, cu respect pentru lucrul bine și temeinic făcut. Limba română, cu toate fețele ei vechi și noi, i se supune, povestirea curge firesc și păstos, înțelesurile și subînțelesurile se întrepătrund în textúri absolut remarcabile, tâlcul e adânc, rostul și rostirea colaborează strâns în fiecare rând. Omul și istoria își află în scrisul său oglinda fidelă, nuanțată și expresivă. Scriitorul vede, simte, pricepe și, mai ales, știe să spună memorabil. Omenescul își revelează, sub condeiul său abil, toate nuanțele albe, negre și cenușii. Lumea-pe-dos e revelatorul lumii-pe-față, amândouă rămânând în sfera umanului complex și nestatornic. (**Irina Petraș**)

De curând, [...], Ștefan Goanță publică un volum de nuvele și un roman [...] ce consolidează profilul scriitorului, masiv și robust, venind dintr-o tradiție a prozei realiste românești, dar escaladând subtil cotele epicii metaforice, prozatorul construind intrigi, desfășurând acțiuni epice la limita analizei sociologice cu proiecția baladescă a unei lumi situată mereu, cel puțin conceptual, deasupra realității, iluminată de irizări fantastice chiar, cum este cea din ampla nuvelă ce și dă titlul romanului, *Vinul de piatră*. (**C. Cubleșan**)

... se poate spune că *Zodia Țârului* este un roman baroc, amintind de realismul magic sud-american sau de proza lui D.R. Popescu, a lui Marin Preda (*Întâlnirea din pământuri*) etc. [...] Un roman tulburător prin perspectiva lui abisală, prin limba proaspătă și veche totodată, prin tipologia sa demnă să intre în patrimoniul de personaje simbolice ale eposului românesc actual. (**Vlad Sorianu**)

De la *omul fără însușiri* (Musil) și până la omul insectă din proza kafkiană [...] – această minuțioasă autopsie a nimicului, a gradului zero unde ajunge ființa sub tăvălugul unui destin [...] alcătuiește un consistent capitol literar. Ștefan Goanță a îndrăznit să *concureze* cu vervă și talent într-o asemenea arie bogat și înalt reprezentată. Multe pagini din *Altarul de nisip* ne dau impresia unui pariu câștigat. Pot fi oricând citate. O scenă memorabilă, poate cea mai elocventă victorie literară a autorului, schimbă tonalitatea stilistică nimerind admirabil tonul unei muzici funebre din spatele atâtor momente grotești: scena scoaterii politicilor *la cărți*. (**C. Stănescu**)

Mircea GOGA (n. 23 iulie 1948, Bistrița). Poet, istoric literar, traducător. Strănepot al poetului Octavian Goga. Studii medii și universitare Facultatea de Filologie (1966-1971) la Cluj. Asistent (1971-1990, lector (1990-1994) și conferențiar (din 1994) la Facultatea de Litere. Doctor în filologie al Universității din Cluj cu teza *Lexicul poeziei lui Octavian Goga* (1981). Debut în revista *Echinox* (1969). **Volume** de versuri: *Alb pelerin*, 1977; *Efebul de lumină*, 1979; *Limuzina de ceață*, 1982; *Urgența de a trăi*, 1985; *Soclul de umbră*, 1986; *Poeme*, 1987; *Poezii*, 1992; *Concert pentru vioară și singurătate*, 1998; *Koncert for violin og ensomhed* (trad. de Nicolae Matei, Danmark, 2000); *La vie malgré tout / Concerto pour violon et solitude. 50 poèmes* (trad. de Tatiana Paraschiv-Benchea și Albert Py, Belgique, 2001); *Concerto for violin and loneliness. Poems* (trad. de Radu Doru Cosmin și Jo Anne Growney, U.S.A.), 2002; *Poeme/ Poesie* (traducere în italiană de Cristiana Francone și Gianni Franco), 2011**. Prezent în antologiile**: *Flori lîngă izvoare*, 1985; *Poeți clujeni contemporani*, 1997; *Visător prin Orașul Surîsului*, Danmark, 2000; *Antologia poeților ardeleni contemporani,* 2003; *Antologia poeților revistei Echinox* (*1968-2003,* 2004; *Antologia bilingvă* (*română-maghiară*) *a poeților contemporani clujeni „Un pahar cu lumină",* 2005 etc. **Alte Volume**: *Lexicul și structura stilului în poezia lui Octavian Goga*, 1989; *Limba română*, 1981 (în colab. cu Rozalinda Borcilă; *Dicționar morfologic de verbe românești*, 1990 (în colab. cu Lucia Uricaru; *Cultura și civilizația poporului român*, 1991; *Originalitatea spiritualității românești*,1994; *Verbe românești*, 1995; 1997 (în colab. cu Lucia Uricaru; *Gramatica limbii române*, 1995; *Limba română. Fonetică și fonologie. Lexicologie. Stilistică*, 1996; 2000; 2001; *Grammaire roumaine,* 1997 (colectiv; *Limba română. Teste pentru admiterea în licee și facultăți*, 1998; 2000; *Limba română. Ghid de analiză morfosintactică*, 1998, 2000, 2001, *Cultura și civilizația poporului român. Sinteze*, 1999; *Précis de littérature roumaine*, France, 2000; *Introduction à la langue roumaine*, France, 2000, 2001; *La Roumanie et les Roumains*, France, 2001; *Culegere de texte literare din Ion Agârbiceanu. Analize gramaticale cu referiri stilistice*, 2000 (în colab. cu Lucian Bogdan; *Aurel Ciupe: Născut o dată cu secolul. Memorii*, 1998 (ediție, postfață, note, referințe critice și repere cronologice; *Octavian Goga – geografie intimă*, 2001, vol. I, *Rășinari. Crăciunelul de Sus*; vol. II, *Mesianismul lui Octavian Goga. Ciucea*; vol. III, *Castelanele de la Ciucea: Veturia Goga și Eugenia Luca*; vol. IV, *Golgota,* 2003; *Visător prin Orașul Surîsului*, antologie de poezie românească, ediție, note biobibliografice și cuvânt înainte, Danmark, 2000; *Tor Age Bringsvoerd, Odin zeul chior*, Danmark, *I-am cunoscut. Interviuri,* 2004; *Apprenons le roumain*, 2006, ediția a II-a, 2008; *Gramatica limbii române,* 2007, ediția a II-a, 2008; *Veturia Goga, „Privighetoarea lui Hitler"*, 2007; *Les Roumains, énigme et miracle,* 2007; *La Roumanie – culture et civilisation*, Paris, 2007; *Mesianismul lui Octavian Goga,* 2008*; Insectar*, 2011; *Sub patrafirul Timpului*, 2013. Este autorul sau coautorul a 13 manuale universitare. **Literatură pentru copii**: *Poveste de Crăciun/Conte de Noël*, 2002; *Poveste de Crăciun/Christmas Tale* (trad. de Octavian More, 2002; *Poveste de Paște/Conte de Pâques/Easter Tale* (trad. de Oltea Simescu și Eric Williams, 2003; *Povestea Brădulețului Norocel/Le Conte du Petit Veinard/The Little Lucky's Tale,* 2003; *Poveste de iarnă/Téli mese/Conte d'hiver/Winter Taleí,* versiunea maghiară Kolozsi Katalin, 2004; *Tărâmul magic/Csodak földje/Wunderland,* versiunea maghiară Kolozsi Katalin; versiunea germană Kiraly Emöke, 2005; *9 histoires de Noël,* Versailles, 2008; *Lily,* 2009; *Lily*, Versailles, 2010. **Traduceri:** Gabriel Stănescu, *Lorsque chez nous n'est plus chez nous*, Belgique, Bruxelles, Limes-Arthis Bruxelles, 2001; *Haïkus pour un jeune millénaire*, Suisse, Genève, El Dragon de Gales, Genève, Noël, 2001 (colab.); *L'enfer c'est les autres? 51 versions d'un poème d'amour de Nizâr Qabbânî*, Suisse, Genève, El Dragon de Gales, Genève, Noël, 2002 (colab.); Bacchylide de Céos, *69 versions d'un fragment*, Suisse, Genève, El Dragón de Gales, Genève, Noël, 2003; trad. din franceză în română a corespondenței primite de către Octavian Goga: *Octavian Goga, Corespondență primită. 1919-1932,* vol. II și *1932-1938*, vol. III, ediții îngrijite de către Gheorghe Bodea, 2004; Miguel de Cervantes, *105 versions et 16 illustrations d'un fragment,* Suisse, Genève, El Dragón de Gales, Genève, Noël, 2004 (colab.); Alain Kerjean, *Călătorie în România,* București, RAO, 2008; precum și poezii de Anna de Noailles, Pierre Reverdy, Philippe Soupault, Albert Py ș.a. **Traduceri în colaborare cu Yvonne Goga**: Jean

Rouaud, *Cîmpurile de onoare*, 1993; Jean Rouaud, *Oameni iluștri*, 1995; Georges Perec, *O colecție de amator*, 1996; Sempé-Goscinny, *Micul Nicolas*, 1998; Mircea Petean, *Pluies. Neiges. Divers*, 1998; Mircea Petean, *Folie, cirque, scandal*, Belgique, Bruxelles, Limes-Arthis Bruxelles, 2002; Henri Vermorel – Madeleine Vermorel, *Sigmund Freud și Romain Rolland în corespondență. 1923 – 1936*, U.S.A., Binghampton, New York, Sigmund Freud Publishing; Vasile Igna, *La Province de l'érudit*, 2013. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Steaua", „Tribuna", „Făclia", „Știre", „Primii pași", „Albatros", „Napoca Universitară", „Apostrof", „Studia Universitatis", „Dialog", „Floare albastră", „Curierul", „Cetatea culturală", „Jurnalul municipal" (Cluj-Napoca); „Poesis" (Satu Mare); „Viața Nouă" (Galați); „Convorbiri literare", „Cronica" (Iași); „Transilvania" (Sibiu); „Studii și cercetări de lingvistică", „România literară", „Flacăra", „Viața Românească" (București); „Ramuri" (Craiova); „Crișana", „Cele trei Crișuri", „Al cincilea anotimp", „Aurora" (Oradea); „Grai" (Bistrița); „Pancosia Sinergasia" (Grecia); „Foaia noastră" (Ungaria), „Annales de l'Institut National Genevois" (Elveția), „Quoi de neuf?" (Belgia); „Roots" (S.U.A.); „Dorul" (Danemarca); „Educația și epoca" (Vietnam).

„Moștenitor al numelui, artizan al prenumelui, ori de câte ori sunt prezentat cuiva în societate, până și la cei 65 de ani ai mei, se spune invariabil: „– Faceți cunoștință cu descendentul lui Octavian Goga!", trecându-mi-se sub tăcere truda și strădania de o viață de a-mi face, la rându-mi, un prenume... O subtilă manieră, nu-i așa?, de a mă reduce la eforturile orificiului procreator matern... Povestea vieții mele: a urmat neabătut meandrele destinului postum al operei literare și politice a lui Octavian Goga: interzicerea și indexarea *de după război prin ucaz bolșevic,* reabilitarea *în 1957,* anexarea*, în scopul legitimării puterii comuniste de către naționalismul ceaușist,* prăbușirea *într-un con de umbră după 1989, prin voința unor guvernanți antiromâni… Abia după risipirea mea în peste 75 de cărți, în sute de articole, studii și eseuri publicate, într-o viață de universitar la universitatea clujeană, dar, mai ales, la Sorbonna pariziană și ca profesor invitat la Universitatea din Aix-en-Provence, în zeci și zeci de conferințe susținute în cele mai prestigioase instituții de artă și cultură ori de învățământ superior, franceze și europene, în mii și mii de studenți de pretutindeni, cărora le-am predat iubirea pentru limba română, pentru români și pentru România, abia acum, repet, aș îndrăzni să consider că* am devenit *fiul părinților mei, Emilia și Ioan Goga, și descendentul lui Octavian Goga: prin operă, dar, mai cu seamă, ca obiect predilect al prigoanei și persecuției samsarilor români…"*

Fragilă și eterică, poate excesiv de fragilă, făcută numai din suavități și limpezimi, ca o brumă deasupra lucrurilor este lumea propusă de Mircea Goga. [...] Cea mai exactă caracterizare a propriilor versuri pare a-i aparține: poet timid al lyrei tandre/asemeni unui cînt șoptit... (**Adrian Popescu**).

Cu Ștefan J. Fay

Mircea Goga scrie o poezie sentimentală și meditativă, ușor livrescă, elaborată, în care imagistica îndrăzneață nu înlătură un anume aer desuet și prețios.[…] Frunzele, toamna, umbra, ceața sunt teme privilegiate ale acestei poezii care se cere rostită *in sotto voce*. (**Al. Călinescu**)

Mircea Goga scrie o poezie intelectualistă, permisivă cu prudență, reflexivă sau simulând candoarea, alternând sentimentalismul solar și imnic cu afectarea anxioasă... (**Petru Poantă**)

Cu acest nou volum de versuri, [*Soclul de umbră*], al cincilea, autorul își conturează încă mai apăsat profilul liric neoclasicizant... Eleganță, pudoare, discreție, irizări livrești, voință de claritate, încredere în forța sensibilizatoare a cuvântului poetic sunt elementele ce compun, spre exemplu, această personală artă poetică, unde călcâiul lui Ahile este convertit dintr-o slăbiciune în simbolul unei fragilități necesare... Versuri delicate, imagini prețioase... (**Laurențiu Ulici**)

În esență, Mircea Goga rămâne un reflexiv, cultivând cu dignitate un lirism de interior, fără crispări, cursiv și de o eleganță venind din zona gracilului, a considerațiilor convenabile, fără stridențe [...] Grija pentru expresia stilistic frumoasă, o reală fluență a versurilor (sau chiar o notabilă fluiditate a lor) denotă în el, la început, un manierist situat în sfera de atracție a celor mai semnificativi reprezentanți în poezie ai promoției 70, deosebindu-se de ei, totuși, prin spațiul mai larg dat poeziei intim-reflexive și sentimentale. (**Marian Papahagi**, în *Prefață* la *Soclul din umbră*).

Cu Marin Sorescu

Mircea Goga este, cel puțin teoretic și nu numai, adeptul acelei socratice *kalocagatia*, a suprapunerii frumosului și adevărului și, în consecință, creatorul, ca purtător expres al acestuia din urmă, este expresia superlativului ființei umane, înnobilându-se în lumina-i extatică... Mircea Goga manifestă o remarcabilă capacitate de a rosti lucrurile grave, de a sesiza în profunzime dramatismul existenței[...] Mircea Goga practică, în general, o poezie de notație surprinzând cu delicatețe micile drame interioare, o suită de accidente sufletești, marcând itinerariul unor biografii și ecoul lor în conștiința poetică. (**Horia Bădescu**).

Jocul superior al citatelor inventate ca și al transcrierii deliberate a ficțiunii se constată, nu o dată, și la Mircea Goga (*Soclul de umbră*) plin și el de elemente culturale clasice: Homer, Eschil la Eleusis, Acropole etc. Un bun citat din *Regulile jocului*: „Cetatea a luat foc de la fereastra luminată / a Poetului / va scrie cronica". Conotația poetului complică în acest caz jocul intertextual prin ceea ce s-a numit *ideologem*. (**Adrian Marino**).

Yvonne GOGA (n. 22 noiembrie 1948, Cluj). Traducătoare, eseistă. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1971). Doctorat în filologie cu teza *Visul în romanul lui Marcel Proust* (1979). Debut absolut: *Dialog*, Anul II, nr. 2 (6), 1970, proză. **Volume**: *Actes du Colloque International Georges Perec,* 1997; *Proust în România*, eseu – ediție critică, 1998; *Tendances du roman français au XXe siècle*, eseu, 1998; *Novateurs du discours poétique français*, eseu, 1998; *Momente literare*, eseuri, 1998; *Le rêve dans le roman de Marcel Proust*, critică și teorie literară, 2005; *Espaces de l'identité,* eseu, 2008. Ediții în colaborare: *Marcel Proust au début du troisième millénaire*, 2001; *Georges Perec inventivité et postérité,* 2006; *Identité régionale et relations de famille*, 2007; *Jean Rouaud. L'Imaginaire narratif*, 2008; *Identité et mentalité*, 2009; *Dominique Fernandez – citoyen du monde,* 2010; *Lieux de la représentation de la famille dans le roman français, anglais et roumain*, 2010; *La famille entre l'habituel et l'aventure,* 2010; *Pascale Roze entre réalité et fiction*, 2010; *Paul Guimard entre ironie et lucidité*, 2011; *Jean Giraudoux. Écrire/Décrire ou le regard créateur,* 2013. **Traduceri:** Bernard Goorden, *Trenul de Hameln*, în *Almanahul Asociației Scriitorilor* Cluj, 1985. **Traduceri în colaborare cu Mircea Goga**: Jean Rouaud, *Cîmpurile de onoare*, 1993; Jean Rouaud, *Oameni iluștri*, 1995; Georges Perec, *O colecție de amator*, 1996; Sempé-Goscinny, *Micul Nicolas*, 1998; Mircea Petean, *Pluies. Neiges. Divers*, 1998; Mircea Petean, *Folie, cirque, scandal*, Belgique, Bruxelles, Limes-Arthis Bruxelles, 2002; Henri Vermorel – Madeleine Vermorel, *Sigmund Freud și Romain Rolland în corespondență. 1923 – 1936*, U.S.A., Binghampton,New York, Sigmund Freud Publishing; Vasile Igna, *La Province de l'érudit*, 2013. A colaborat la periodicele: *Cronica* (Iași), *Tribuna* (Cluj-Napoca), *Steaua* (Cluj-Napoca), *Aurora* (Oradea), *Anachronia* (Hamburg), *Petermaritzburg* (Africa de Sud), *Marcel Proust aujourd'hui* (Amsterdam-New York), *Essais în french literature and culture* (Australia), *Artă și literatură* (Japonia), *Studia Universitatis* (Cluj-Napoca), *Studii și cercetări filologice* (Pitești), *Revue d'Etudes Françaises* (Budapesta), *Bulletin Marcel Proust* (Franța)

Încălcând orice convenienţe, conduşi numai de instincte, copiii teribili, creaţi de Jean Cocteau, îşi găsesc forţele regeneratoare într-o indiferenţă faţă de societate care îi scoate în afara oricăror dorinţe de confort, de prosperitate, de viaţă mic burgheză, pentru a-i proiecta în permanenta disponibilitate de a reveni la epoca fericirii printr-o capacitate de detaşare, permiţându-le să viеţuiască în orice mediu şi să accepte orice conjunctură. Menirea pe care o au de a reveni cu orice preţ la realitatea copilăriei îi face pe aceşti eroi să deteste actele care presupun orgoliu, scop sau implicaţii sociale cu toate consecinţele lor. Trăind într-un univers bine determinat, de unde nu evadează decât pentru a-i acuza pe adulţi că le tulbură în mod brutal existenţa, univers în care revin apoi şi mai dornici să nu îl părăsească niciodată, ei devin imuni în faţa reacţiilor celor din jur, nepăsători la impresiile pe care le produc în mod curent, dar foarte susceptibili la ceea ce citesc pe chipuri în clipa în care se străduiesc să-i antreneze şi pe alţii pe acelaşi drum al parcurgerii timpului înapoi. (din *Momente literare*)

Maria Vodă-Căpușan, Liana Pop, Rodica Lascu-Pop, Voichița Sasu, Livia Titieni, Yvonne Goga, Tudor Ionescu

Vasile GOGEA (n. 7 august 1953, Sighetu Marmației). Prozator, poet, eseist. Facultatea de Istorie-Filosofie a UBB, Cluj-Napoca (1979). Debut absolut: cu proză scurtă, în pagina maghiară a revistei „Echinox" (traducere de Egyed Peter, 1975) și în revista „Vatra", (cu o prezentare de Mihai Sin, în 1976). Debut editorial în volumul colectiv *Doisprezece prozatori*, 1988. **Volume**: *Scene din viața lui Anselmus*, roman, 1990; *Fragmente salvate*, 1996; *Propoieziții*, versuri, 1998; *Exerciții de tragere cu pușca de soc*, eseuri, 1998; (*Re*)*citindu-l pe Eminescu. În umbra Timpului*, eseu, 2000.; *OftalMOFTologia sau Ochelarii lui Nenea Iancu*, 2002; *Logodnica mecanicului Gavrilov*, 2002; *Tratat despre înfrânt*, 2004; *Repere ale gîndirii românești, eseuri de filosofie românească* (în colaborare cu Aurel Ion Brumaru), 2003; *Încă propoieziții*, poezie, 2006; *Voci în vacarm. Un dialog cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca.* interviu (cu o postfață de *Liviu Antonesei*), 2010; 2013; *Mofteme*, 2012; *Singur cu Hegel* (*un autoportret ascuns*),

Foto: Teodora Gogea

cu o prefață de *Vasile Muscă*, filosofie, 2013; *Propoezițiile din Salonul 9 (6 fiind ocupat)*, 2014. A tradus (din limba franceză): *Le Maramures – Maramureșul* de Al. Filipașcu, 2002. Prezent în numeroase antologii și volume colective: *Îndrumător bisericesc misionar și patriotic. Pe anul de la Hristos – 1989*; *Ghilotina de scrum. Despre nevroze și revoluții***,** interviuri cu Vladimir Tismăneanu, ediție îngrijită de Mircea Mihăieș, 1992; 2002; *1990. Vremea în schimbare*, interviuri realizate de Liviu Antonesei, 1993; *Un destin istoric: Biserica Română Unită.* Ancheta revistei Vatra, Volum realizat de Iulian Boldea, Al. Cistelecan, Cornel Moraru și Virgil Podoabă, 1999; *Teohar Mihadaș – in memoriam*, ediție coordonată de Adrian Mihai Bumb, 1999; *Brâncuși și Transilvania***,** Antologie de Constantin Zărnescu, 2001; *Ziua care nu se uită. 15 noiembrie 1987, Brașov***,** Marius Oprea, Stejărel Olaru, 2002; *La Beclean pe Someș, cîndva…,* volum realizat de Aurel Podaru, 2004; *SAECULUM dincolo de nostalgii***,** Antologie a scriitorilor și artiștilor plastici saeculiști, realizată de Cornel Cotuțiu, 2006; *Cuvinte. Almanah literar 2006*, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj; *Clujul din cuvinte*, Antologie ilustrată alcătuită de Irina Petraș, 2008; *Laurențiu Ulici – 10 ani de posteritate*, coordonator Echim Vancea, 2010; *Coperta a patra. Interviuri cu scriitori clujeni*, realizate de Ioan Pavel AZAP, 2010; *Clujul din povești***,** Volum editat de Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, redactor Irina Petraș, 2011; *Ion Bledea. Ecouri ale volumului „Vînătoarea de cai"***,** Antologie critică realizată de George Vulturescu și D. Păcuraru, 2011; *Promenada scriitorilor. Almanah ilustrat*, volum alcătuit de Irina Petraș, 2012; *Cartea colocviilor***,** Ediție alcătuită și îngrijită de Aurel Podaru, Prefață de Andrei Moldovan, 2013; *Viața literară la Cluj. Evocări, medalioane, amintiri, cronologie***,** Volum alcătuit de Irina Petraș, 2013 etc. A colaborat la periodicele: *Echinox, Tribuna, Vatra, Astra, Contrapunct, Opinia studențească, Timpul, Convorbiri literare, Agora, Steaua, Poesis, Euphorion, Paralela 45, 22, Conta, Confesiuni* etc. A fost redactor, redactor șef-adjunct și redactor șef la revista "Astra" (Brașov); redactor șef la Editura "Grinta" (Cluj-Napoca); în prezent este redactor la revista "Alternanțe" (München).

> ***Hoțul de lemne*****:** *Tu mergi/ cu o cruce/ în spate.// Și lumea strigă:/ „hoțul de lemne!"* (Din volumul *Propoeiziții, Solstițiu & Decalog*, 1998).
> ***Poem***: *Ascuns/ sub bolțile largi/ ale pălăriei/ alunec încet/ tăcut/ și invizibil/ pe după zidurile/ umede/ ale burgului/ spre cimitir/ ca un melc/ cu ochii/ înfundați/ în buzunare.*

Ion Pop, Vasile Gogea

Au scris despre cărțile sale: Gheorghe Grigurcu, Gheorghe Crăciun, Ion Bogdan Lefter, Irina Petraș, Constantin Cublești, Bogdan Crețu, Dan C. Mihăilescu, George Vulturescu, Dan Gulea, Gheorghe Mocuța, Vasile Dan, Cornel Ungureanu, Liviu Petrescu, Ștefan Borbély, Simona Popescu, Petru Poantă, Monica Lovinescu, Adrian Alui Gheorghe, Ion Mureșan etc.

Vasile Gogea e un personaj camilpetrescian coborît de pe scenă în stradă sau așezat răbdător în fața mesei de scris, cu unica tristă bucurie de a vedea idei. Fără idee, fără geometrie și fără dramă teoretică, proza lui ar fi literă moartă, materie lingvistică înghețată. (**Gheorghe Crăciun**)

Ceva ascetic și sacrifical există în ființa d-sale, dar fără fanatism, căci fibra-i intimă adăpostește vocația poeziei. E drept, slujirea istoriei în mers nu e străină acesteia (Jacob Burckhardt a calificat „minunatul spectacol al istoriei" drept „poezie"), dar nu o dată practica expresiei poetice asociată politicii devine gesticulație (prea) amplă de tribun, grandilocventă exhortație. Nimic mai departe de Vasile Gogea decît o atare formulă. Căldura factice e respinsă, dezinvoltura e jugulată în numele unui program sever, al unei discipline care tinde spre concentrare, spre lapidaritatea emblematică a inscripției. (**Gh. Grigurcu**)

Romanul (*Scene din viața lui Anselmus*) rămîne o operă excepțională. Altor autori, mai pricepuți în a se autopromova sau mai norocoși, le-ar fi fost de-ajuns pentru o notorietate zgomotoasă. Discretul, „marginalul" Vasile Gogea mai are nevoie de pledoarii critice. *Anselmus* îl sprijină majestuos, cu aerul său de capodoperă bizară, sumbră, grotescă. Evanghelie pe dos a unei lumi pe dos. Cutremurătoare. (**Ion Bogdan Lefter**)

Prozator și eseist, poet și ziarist cu un profil sever tăiat în generația optzecistă, Vasile Gogea și-a obișnuit cititorii cu rânduiala de a scoate cărți foarte subțiri. E și un act pedagogic, într-un context socio-cultural convulsiv, când toți au păreri pe care n-au învățat să le exprime concis, uitând până și de umila propoziție eliptic-paremiologică despre vorba lungă… Acest om n-a trișat nicicând, dar viața, nu o dată neîndurătoare cu el, l-a condamnat să-și transforme candoarea în vehemență. (**Viorel Mureșan**)

Vasile Gogea, Corin Braga, Virgil Mihaiu

Lucrurile sunt atent explicate de la bun început [în *OftalMOFTologia sau Ochelarii lui Nenea Iancu*], dar e limpede că aparteurile lui Vasile Gogea sunt, cum bine zicea Claudiu Groza la lansarea cărții, „pentru oameni deștepți". V.G. îl recitește pe Caragiale învârtejit, cu lansare mitraliată de conexiuni surprinzătoare, în lanț de slăbiciuni prinse necruțător în insectarul lecturii sale critice, dar și de *linkuri* subtile spre toate timpurile și modurile identitare: „*Simț enorm și văz monstruos* – obișnuia să spună Ion Luca

Caragiale, cel pe care îl vom numi în continuare, cu tandră venerație, Nenea Iancu […] Așa cum, mai târziu, Mircea Eliade «a văzut» sacrul ascuns, mascat, deghizat în profan, Nenea Iancu a cercetat, când cu umor, când cu sarcasm, eternul uman în oceanul derizoriului omenesc (prea omenesc, ar spune Nietzsche). Dacă Mircea Eliade va găsi în ritualul magic procedura de trecere între sacru și profan, Nenea Iancu a identificat *moftul* ca element ultim constitutiv al unei metaforice structuri atomice a derizoriului. (**Irina Petraș**)

Remarcabila teză de licență de atunci [Singur cu Hegel) constituie astăzi o pagină relevantă de istorie. Așa încerca să gândească liber, asumându-și riscuri și ambiguități, un tânăr student român în filosofie în acei ani ai începutului de deceniu 80, când constrângerile dogmatice în gândire se exercitau tot mai dictatorial. Cu aceste câteva rânduri îl însoțesc și astăzi pe fostul meu student, Vasile Gogea, cum am făcut-o și atunci când a scris aceste pagini de sinceră și profundă gândire liberă. (**Vasile Muscă**)

Teodora GOGEA (n. 26 aprilie 1980, în Sărmașu/Mureș). Fiica lui Vasile Gogea. Artist plastic și prozatoare. Liceul de arte plastice din Brașov, apoi Liceul Romul Ladea din Cluj-Napoca (1999, șefă de promoție). Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, secția Pictură de șevalet (2003). Master al aceleiași Universități (2005). Artist liber profesionist. Expoziții de grup și personale. Prezentă la Salonul de primăvară al scriitorilor, Filiala Cluj a USR. A lucrat ilustrațiile și coperta la mai multe volume, scenografie și costume pentru teatrul de păpuși etc. **Volume** (cu ilustrațiile autoarei): *Minunatele memorii ale lui Hamsi-Ramsi*, 2007, *Fetița care s-a-mpiedicat de Șarpe*, 2009 (Premiul Interart al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor). A semnat prima traducere din engleză în limba română a cărții lui Frank Baum *Viața și aventurile lui Moș Crăciun*, 2003.

Vistian GOIA (n. 15 septembrie 1935, Roșia de Secaș/Alba). Istoric literar, publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1960). Doctorat cu teza *V.A. Urechia, studiu monografic*, 1975. Volume: *V.A. Urechia,* 1979*; Oratori și elocință românească*, 1985; *B.P. Hasdeu și discipolii săi*, 1987; *Elocință și parlamentarism*, 1997; *Destine parlamentare – de la M. Kogălniceanu la Nicolae Titulescu*, 2004; *Glasul memoriei*, 2005; *Poezia florilor*, eseuri, 2006; *Retorică și argumentare,* 2007; *Cu berlina printre munți. Note de călătorie,* 2008; *De la Paris la Londra, Via Dieppe, Jurnal sentimental,* 2009; *Ferestrele Blajului,* 2010; *Gruiul copilăriei,* 2012; *Labirintul identității,* 2012; *Consemnări critice,* 2013; *Popasuri europene, jurnal de călătorie, 2013.* A îngrijit ediții din G.I. Ionescu-Gion, Nicolae Comșa, D. Salade. A publicat peste 250 de studii și articole în *Tribuna, Steaua, Studia, Revista de Pedagogie, Limbă și literatură, Gând Românesc* (Alba Iulia), *Astra blăjeană, Blajul* ș.a.

Sunt un critic și istoric literar care practică investigația de tip universitar și care are plăcerea demonstrației, a descoperirii adevărului în chestiuni considerate definitiv clasate. În cazul meu, critica e subordonată istoriei literare. Cred că mă încadrez în „școala" critică românească de tipul amintit, caracterizată prin lecturi repetate, prin studiul temeinic al izvoarelor, prin raportarea valorilor naționale la cele europene, cu permanentul control al gustului estetic și al imaginației și prin raționamente, demonstrații și judecăți. „Modelele" mele au fost profesorii universitari Iosif Pervain și Mircea Zaciu.

Au scris despre cărțile sale: Alexandru George, Zigu Ornea, Doina Uricariu, Mircea Popa, Const. Cubleșan, Ion Buzași ș.a.

Tabloul lui Vistian Goia, din cartea privindu-l pe *V.A. Urechia,* e foarte echilibrat, dă o justă recunoaștere meritelor sale, câte vor fi fost, în fiecare sector de activitate, fără exagerare. Evident, este o lucrare de cumpănire exactă a meritelor cărturarului amintit, este în primul rând una de reparație și risipire a unor prejudecăți ce în jurul numelui său circulă. (**Alexandru George**).

Ideea lui Vistian Goia de a reedita cartea lui G.I. Ionescu-Gion, *Portrete și evocări istorice* este lăudabilă. Istoricul literar și-a alcătuit un sumar bine gândit. Bună, limpede, e scrisă prefața care, așa cum e închipuită, recomandă profilul unui om de litere de altădată care nu merită să fie uitat. (**Z. Ornea**).

Dorli Blaga la Filiala Cluj a USR

Asemenea cercetări, precum cartea lui Vistian Goia, *B.P. Hasdeu și discipolii săi,* evidențiază existența familiilor de spirite, a alianțelor de idei literare care, amândouă, ne introduc într-un mod mult mai fin și mai eficient în intimitatea unei epoci literare. Cercetarea aceasta semnalează existența unui cerc de hasdeieni care premerge „Junimea" și activează paralel cu aceasta, făcându-și din combaterea junimismului unul din obiectivele polemicii de căpătâi. (**M. Ungheanu**)

Cartea de amintiri, *Glasul memoriei",* a universitarului clujean Vistian Goia este o discretă și colocvială confesiune, condusă cu evidentă modestie și bun simț. Privirea i se întoarce spre

trecutul, încă foarte viu, cu nostalgie, cu delicatețe, dar și cu un soi de umor reținut (autoironie), pe care ni-l zugrăvește în culori pastelate, fără dramatizări sau bravări în situații critice, fapt pentru care povestea vieții sale curge liniștit, în tonalitatea epicii tradiționale ardelenești, autorul asumându-și în subsidiar acel misionarism pe care intelectualii din această zonă istorică a țării l-au subscris întotdeauna și necondiționat programului lor de afirmare. (**Constantin Cubleșan**)

Cartea lui Vistian Goia, *Glasul memoriei,* este un document sufletesc al „Heidelbergului" de altădată, cum era numit Clujul universitar din anii 60-70 ai veacului trecut. O carte scrisă cu un fior nostalgic și fără nici o răutate la adresa confraților, văzuți aproape toți prin prisma unei senine și amicale colegialități. (**Ion Buzași**)

Ioan Popa, Vistian Goia, Mircea Popa

După ce s-a lăsat sedus de expresivitatea oratoriei românești și de mirajul literaturii pentru copii, Vistian Goia devine, în cartea sa, *Poezia florilor* (Eseuri), locuitorul Grădinii mitologice a Florilor, unde mistica florală și simbolistica sufletului se întrepătrund într-o mirifică țesătură de rafinament, culoare și splendoare metaforică. Dacă există un limbaj al florilor, al seducției și divinației, în mod cert autorul îl descoperă pentru cititorii săi. (**Mircea Popa**)

În cartea sa, *Cu berlina printre munți,* (Note de călătorie), Vistian Goia este un moralist la vârsta potrivită, cea a bilanțului, când omul are ce povesti. Procedează ardelenește. Întotdeauna sincer, câteodată moralist, cu o memorie proaspătă, cu destul umor, încât să te ispitească să întorci pagina, cu stil comprehensiv, disponibil să înțeleagă omul în multele lui înfățișări, dar numai în limitele bunei cuviințe. Narează domol, dar nu plictisitor; observă cu acuitate, dar nu răutăcios; îți face cu degetul, dar nu amenințător, ci numai cât să iei seama. (**Iuliu Pârvu**).

Anca GOJA (3 octombrie 1978, Baia Mare) Jurnalistă, prozatoare. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Științe Politice și Administrative, profilul Științele comunicării, specializarea Jurnalistică (2001). Debut absolut: revista *Familia*, nr. 7-8 2011, cu povestirea *Grădina cu trandafiri*. Debut editorial: *Zăpadă neagră și alte povestiri*, 2014. Prezentă cu proză scurtă în antologia literară a Cenaclului Scriitorilor din Maramureș, „Pași împreună", 2013 (coord. Florica Bud și Augustin Cozmuța); în antologia „Cărți, filme, muzici și alte distracții din comunism", volum coordonat de Dan Lungu și Amelia Gheorghiță, 2014; *Convorbiri cu elite*, interviuri, 2011; *Un jurnalist prin bibliotecă* – lucrare apărută sub egida Bibliotecii Județene Petre Dulfu Baia Mare, în cadrul Programului cultural Maramureșul perpetuu, seria Interferențe culturale (volumul I – 2009, volumul II – 2013). A colaborat la periodicele: *Vatra chioreană, Archeus, Verso, Nord Literar, Vatra veche, Familia*, „Graiul Maramureșului" (redactor, din 2002 până în prezent), revista „Familia română", „Adrenalina" Cluj-Napoca, Monitorul de Cluj, reviste on-line ale unor comunități românești din străinătate: Agero Stuttgart, Romanian VIP și agenția de presă a romanilor din străinătate – Romanian Global News; revistele de cultură Pro Unione, Școala maramureșeană", Paradigme, „Șișești – vatră străbună" din Șișești, Maramureș, „Calendarul Maramureșului", „Academia OJT", „Bibliotheca Septentrionalis". Marele Premiu și Premiul revistei Nord Literar la Festivalul Național de Literatură Vasile Lucaciu de la Cicârlău, Maramureș (1 Decembrie 2012).

Nicolae GOJA (18 noiembrie 1958, Cicârlău/Maramureș). Prozator. Facultatea de Mecanică, Cluj. Debut cu proză în *Tribuna*, 1982. Volume: *Ilca – educația milei*, proze, 1993; *Iad în raiul de acasă*, 1999; *Clopotul cu două limbi*, roman, 2003; *Fabrica de iarbă*, 2012. Prezent în antologia *Chef cu femei urâte*, 1997. A colaborat cu proză la revistele literare *Steaua, Apostrof, Napoca universitară, Ateneu, Amfiteatru, Luceafărul, ArtPanorama, Contemporanul, Archeus, Nord Literar, Limba română, România km 0, Pro Unione*.

De o vreme nu mai trebuie să citească articolele, ci doar titlurile. șomajul a crescut, cursul leului scade, temperatura aerului crește, carburanții s-au ieftinit cu un ban, pîinea s-a scumpit, prefectul a convocat comisia de fond funciar.

– Știi cine-a murit?

– Cine?, vrea să știe doamna Angela din bucătărie. Gătește macaroane cu varză.

– Mitru Pop, fostul președinte de colectivă. Are fiu, fiică, nepoți, dar strănepoți nu.

– Tu o să-ți vezi și stră-strănepoții, că nu faci nimic decît citești cărți și ziare. Du-te la piață și cu un drum

scoate gunoiul din casă, măcar atîta.
Ce rămîne în urma mea, se întreabă domnul Radu. Nimica, îngrășămîntul natural, altceva nimica, dacă neglijăm fotografiile, cea mai bună este cea cu trei țărani bînd bere Ursus la sticlă, a fost premiată cu o ladă de bere Ursus. Vocația de a conduce l-a tentat, ajunsese șef al secției rafinare, avea ingineri sub comandă, însuși directorul Hudrea venea în biroul lui, Cum merge treaba? Bine. Știa și el cum merge treaba după privatizare, prost, uzina se apropia de faliment, ca toată industria socialistă. Pînă și echipa de fotbal Topitorul se afla pe ultimul loc în divizia C. Ca un agricultor ce-și pregătește sămînța pentru semănat, domnul Radu alege neghina bob cu bob. Păi, e mai multă decît grîul.
Soso l-a întrebat odată cum era în comunism, i-a răspuns că n-a fost bine, dar îi pare rău că n-a furat cîte un gram de aur în fiecare zi, ar avea zece kilograme de aur și ar construi o biserică înaltă de o sută de metri, să se vadă din tot orașul. De-ar fi furat o tonă de bronz, ar turna un clopot uriaș, să se audă în tot cartierul bătînd dimineața, la amiază și seara. Dar n-a furat.
(din *Fabrica de iarbă*)

Andrei Doboș, Ioan-Pavel Azap, Nicolae Goja

Romanul lui Nicolae Goja *Clopotul cu două limbi* realizează, într-un proiect îndrăzneț, o formulă care aduce între aceleași coperți cele două „limbi" ale prozei românești actuale: scrisul de influență existențialistă (colorat vag optzecist) și stilul mai relaxat, cu pliuri și jocuri narative al postmodernismului (colorat vag nouăzecist). (**Roxana Racaru**)

Este un sentiment special, o bucurie adevărată pentru un editor cînd, la prima lectură a unui manuscris, descoperă scriitorul în sensul deplin al cuvîntului. (**Dana Prelipceanu**)

Cartea lui (Nicolae) Goja este un poem-fluviu despre un univers cu doi locuitori. (**Dan Silviu Boerescu**)

Nicolae Goja este un povestitor remarcabil, cu foarte mult umor și cu multă duioșie amestecată cu o severitate care ține de Nord. *Fabrica de iarbă* stă singură în picioare, poate fi citită cu plăcere și poate stârni comentarii în jurul ei, poate incita la o ducere mai departe a firului. […] Nicolae Goja joacă și un limbaj colocvial, unul de periferie, unul de mahala, dar în același timp și un fel de ironizată limbă de lemn, foarte savuroasă în pagină. Și mai are ceva, ca orice ardelean serios – dimensiunea etică. Multe dintre „zile" se încheie ca niște fabule, cu un soi de morale fine, subtile […] *Fabrica de iarbă* este o carte trist-umoristică, o carte duios-aspră. Am bucuria să descopăr în acest scriitor din Nord un prozator pe care poți conta, căruia i te poți alătura în colocvii despre viață, moarte și haos.(**Irina Petraș**)

Alex GOLDIȘ (n. 26 aprilie 1982, Arad). Critic și istoric literar. Facultatea de Litere a UBB Cluj (2005). Debut absolut în *Echinox*. Doctor în filologie al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, cu o teză despre critica românească postbelică. Cronici literare și eseuri în: *Cultura*, *Vatra*, *Bucureștiul cultural*, *Echinox, România literară, Tribuna, Steaua, Verso, Cuvântul* etc. **Volume**: *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, 2011 (Premiul USR pentru debut. Premiul „Marian Papahagi" pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj. Premiul revistei *Observator cultural* pentru „Debut". Premiul Cartea de debut a anului 2011 acordat de ARIEL. Premiul CriticAtac pe anul 2011). Prezent în volumele colective: Horea Poenar (coord.), *Dicționar Echinox*, 2004; Ruxandra Cesereanu (coord.), *România înghesuită*, 2006; Sanda Cordoș (coord.), *Spiritul critic la Cercul literar de la Sibiu*, 2009*; Spiritul critic la Liviu Petrescu*, 2011; Al. Cistelecan (coord.), *Mircea Ivănescu – 80*, 2011 etc. Distins cu premiul „Tânărul critic al anului 2010" în cadrul Galei Tinerilor Scriitori.

„Într-un fel, greșesc cei care afirmă că e o perioadă lipsită de teoretizări și de dezbateri aprinse. Dimpotrivă. Dacă nu poate fi vorba de critică sau de analiză literară, în schimb, discursul noului regim literar ia aspectul unei imense logomahii fără obiect, cu teoretizări care de care mai zgomotoase și mai emfatice, adversități născute dintr-un cuvânt sau o sintagmă, toate înscenate pentru a masca unul și același lucru: faptul că literatura și libertatea de gândire sunt strict interzise. Ba mai mult, aș spune că literatura critică a realismului socialist este în întregime teoretică, întrucât și-a inventat, propriu-zis, un limbaj de grad secund, o serie nesfârșită de pseudoconcepte, de metode-fantomă – lianturi care să cârpească abisul dintre ideologia totalitară și literatură." (din *Critica în tranșee*)

Practicând o critică remarcabil documentată, empatică și lipsită de prejudecăți, Alex Goldiș dă relief pasionant unui peisaj literar considerat de multe ori deșertic, într-o sinteză de anvergură care articulează cu claritate și pregnanță istoricul, tipologia și ierarhia criticii românești din intervalul 1948-1971. Prin calitățile științifice, prin expresivitatea elegantă a limbajului, prin atitudinea fermă și în același timp atentă la nuanțe, „Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului" atinge excelența și consacră o incontestabilă vocație în spațiul criticii românești de azi. (**Sanda Cordoș**)

Goldiș reface aproape în filigran țesătura și nodurile întregii *saga* critice, pornind de la punctul «zero» al realismului socialist și de la «modelul» critic al acestuia. E o cercetare de scrupul, atentă la toate nuanțele de atitudine și care scoate din aproximațiile folclorizate întreg episodul «realist-socialist», restituindu-i toată epica de idee și atitudine, cu o acuitate interpretativă ce bate în vervă, dar rămâne în rigoare." […] „Critica lui Alex Goldiș are deopotrivă dicțiunea ideii și verva expresiei acute, rigoarea adecvării și scrupulozitatea aplicației, într-un ton de salutară ironie controlată, de transșanță și echilibru esențial, și în cercetarea dedicată criticii românești din primele trei decenii postbelice. O cercetare în totul riguroasă, cu evidente merite de expresie și de tensiune, vivacitate și ritm al dezbaterii; cercetare ce-ar merita răsplătită ca o summa și cu o summa. (**Al. Cistelecan**)

Alex Goldiș, Mihaela Ursa

Un studiu care se anunță de acum a fi o carte de referință pentru istoria criticii literare românești. (**Mircea Martin**)

Critica în tranșee va fi întîmpinată, sînt sigur, ca prima sinteză de proporții, scrupulos documentată și admirabil condusă ca logică a discursului critic, asupra unei etape decisive din evoluția spre normalitate a criticii românești de după a doua conflagrație mondială. (**Ion Pop**)

Critica în tranșee... Trebuie spus de la început: lucrarea este excepțională, oricare ar fi unghiul ori opțiunea critică din care ai examina-o, oricare ar fi obiecțiile de principiu pe care le-ai aduce față de una sau alta din aserțiunile ei. Și, între altele, volumul lui Alex Goldiș are (ca și tomul lui Andrei Terian, *G. Călinescu. A cincea esență*) meritul de a infirma prejudecata potrivit căreia o carte de metacritică nu poate fi altfel decît *casse tête*, un steril gest de autocontemplare ex-cathedra. *Critica în tranșee* este o carte vie a unui critic care nu face din teorie un fetiș, ci se servește de ea nuanțat și neostentativ. (**Bianca Burța-Cernat**).

Cărțile lui 2011 enumerate mai sus [*Teme*-le lui Nicolae Manolescu; Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*; Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*; Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*; Constantina Raveca Buleu, *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*] au în comun „indiferența la eveniment" (înțeles, acesta, ca non-eveniment, ca simplu *accident* istoric) pentru a accede la esență. Sunt construcții echilibrate care fac efortul subtil și expresiv de a înțelege universul literaturii/culturii. Multiversul literar se lasă interpretat, ba chiar ***există*** prin intermediul lecturii. […] „Empatic și lipsit de prejudecăți", cum bine îl descrie Sanda Cordoș, Alex Goldiș coboară în tranșeele perioadei 1948-1971 și îi descoperă culorile și efervescența. *Tema* sa – ieșirea din folclorul înfierbântat, deconstruirea unui fals *model,* dar și revelarea surprinzătoarelor adevăruri ivite din chiar stridenta lui falsitate (**Irina Petraș**)

La Facultatea de litere:
Oana Boc, Ioana Bot, Mihaela Ursa, Alex Goldiș, Irina Petraș, Adrian Popescu, Adriana Stan, Horea Poenar

Mariana GORCZYCA (n. 1 martie 1956). Prozatoare. A absolvit Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca în 1983 și Facultatea de Filosofie, Comunicare și Jurnalism a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu în 2002. Doctor în litere. A publicat în *Napoca universitară*, *Vatra*, *Discobolul*, *Familia*, *Accent*, *România literară, Observator cultural, Tribuna, Contemporanul*, *Suplimentul de cultură, Matrix, Observator cultural, Verso, Apostrof, Bucureștiul cultural, Cetatea culturală, Prosaeculum* etc. **Volume**: *Versuri pentru pauza mare*, 2003; *Cheful nu se organizează, vine de la sine*, 2005; *SĂ FACEM TOTUL..., reviste literare și ideologie comunistă,* 2007; *Cadență pentru marș erotic*, 2010; *Parcurs*, roman, 2013 (Premiul Filialei Cluj a USR). Prezentă în *Antologia prozei scurte transilvane actuale*, 2010; Antologia de proză contemporană *Ochelarii de fum*, 2011 etc. Poezii ale sale traduse în germană de Dieter Schlesak în *Transilvania, mon amour*, Hora Verlag, Sibiu, 2011. Organizatoare a *Turnirului scriitorilor* la Sighișoara.

Scrisul înseamnă pentru mine șansa conectării la acea dimensiune pe care se află totul…

Au scris despre cărțile sale: Al. Cistelecan, Mircea Muthu, Ion Pop, Irina Petraș, Aurel Pantea, Eugen Curta, Dragoș Varga, Cornel Moraru, Ioan Groșan, Gabriela Chiciudean, George Neagoe, Ovidiu Pecican, Varujan Vosganian…

Primul lucru care s-ar putea spune despre *Cheful* Marianei Gorczyca este că e un roman mai degrabă *heterotextual* decît, eventual, *intertextual*. Un roman care incită deopotrivă prin rețeta de succes – asumată și parodiată deodată – și prin verva scriiturilor. Zic rețeta de succes pentru că de-aici nu lipsesc amorurile și crimele, infidelitățile și devoțiunile, drogurile și visările, puse laolaltă pe seama unor heterosexuali, bisexuali sau homosexuali. Nu lipsește nici măcar flash-ul proletcultist sau cel comunist. Toate însă abordate cu dezinvoltură și vivacitate. Și toate transpuse într-un fel de concert de cameră al scriiturilor, într-o joacă premeditat postmodernistă, agreabilă numaidecît. (**Al. Cistelecan**)

Cu Lilian Zamfiroiu, Nicolae Breban, Nicolae Manolescu

La Mariana Gorczyca, cele trei instrumente predilecte de identificat noima unei existențe: lectura, călătoria, comunicarea (și erotică) sunt puse la lucru cu o gesticulație în răspăr față de norme, dar și cu inserții oarecum didactice care să atragă atenția că ignorarea nu e totuna cu ignoranța. Dimpotrivă. Înarmată până în dinți și pe față cu lecturi ajutătoare [...] știe totul și ceva pe deasupra despre ce este literatura, cum se scrie ("Cu grazie. Cu plăcere. Cu bucurie") și cum se citește ea." [...] Noul roman cadențează liber și vag ironic formații erotice de cîte doi, trei, patru sau mai mulți parteneri (ca-ntr-o secvență de film mut cu Buster Keaton), într-un registru livresc condimentat cu detalii fiziologice, fără romantisme, fără sondări în finețuri psihologice, cu impudoare albă. O voce guturală cu inflexiuni discret parodice sare de la persoana întîi la a treia și interpretează cu egală dexteritate personajul masculin, pianistul sexagenar, și nenumăratele sale iubite pasagere. Dezinvoltura și vivacitatea remarcate de Al. Cistelecan în escorta la *Cheful nu se organizează, vine de la sine* ascund, de fapt, nesiguranța bogată și expresivă a unei prozatoare care evoluează fără plasă („vezi dintr-o dată, știi dintr-o dată, așa cum fac naturile feminine") deasupra contextelor, asumate cu pași și ritmuri personalizate, și a conjuncturilor, disecate scurt, cu un rictus în colțul gurii. *Cadență pentru marș erotic* e un concert cu muzici derutant de disonante strunite cu aplomb de un dirijor năstrușnic care pune ordine în fraze muzicale intonate de-o parte și de alta a lui '89, dar îl tentează și supunerea lor la proba haosului, ca în orice secvență trăită, (auto)ficționată, imaginată. Documentarea pentru teza de doctorat SĂ FACEM TOTUL..., reviste literare și ideologie comunistă (publicată în 2007) asigură legitimitate fundalului, ba chiar răzbate uneori la suprafață, ca vedetă a paginii. (**Irina Petraș**)

La **Turnirul scriitorilor**, Sighișoara 2014 (organizator: Mariana Gorczyca) cu Ion Cristofor și Laura Poantă

Cu traducătoarea Gabriella Koszta

Cartea Marianei Gorczyca ilustrează admirabil performanțele oralității ca procedeu artistic în proza postmodernă, în care scriitura punk, extrasă din sociolectele subculturii de astăzi, este scurtcircuitată – în mod paradoxal – de ample referințe livrești, adunate la un conclav sui-generis într-un capitol final, Percutante, scrise cu inteligență epică, amestecând registrele (ludic, dialogic, polițist), istorisirile de față au o structură de panopticum, fiind legate între ele prin câteva personaje-atitudini." (**Mircea Muthu**)

Romanul Marianei Gorczyca – „Parcurs" – este o minunăție. Îngrijit, curat, înfiletat, textul se definește prin meticulozitate. Scris din perspectiva distorsiunii și a dislocării spațio-temporale, seamănă cu jumătățile unui medalion care, îmbucate, recuperează obiectul, păstrând discreta linie de demarcație între piese. Acolo, în zgârietura de neînlăturat, doar de fățuit, se adăpostesc explicațiile și, bineînțeles, ficțiunea. Volumul se apropie și de o hartă împărțită în două, care, lipită cu scotch, capătă semnificații nespecifice. Reunirea fragmentelor nu reconstituie neapărat unitatea, deoarece, deși transparentă, banda adezivă imprimă hârtiei un relief străin. Astfel, mapa nu mai reprezintă exclusiv teritoriul. (**George Neagoe**)

Mihai GOȚIU (n. 6 decembrie 1973, Ilia/Hunedoara). Poet, publicist. Facultatea de Drept și Facultatea de jurnalistică a UBB. Debut absolut cu poezie în *Tribuna* (1999). **Volume**: *Povestea unui poem discursiv*, 2001; 2003; *Senzaționala evadare a lui Mihai Goțiu povestită chiar de el*, 2002; *Ora 20. Telejurnal* (proză scurtă, împreună cu revista La Plic, Chișinău, 2010); *Afacerea Roșia Montană*, 2013 (Premiul CriticAtac, Premiul I.D. Sîrbu al Filialei Cluj a USR). Premiat la Festivalul Internațional Lucian Blaga.

În opinia mea, *Afacerea Roșia Montană* este una dintre cele mai puternice narațiuni „douămiiste". Am spus „narațiune", deși Mihai Goțiu nu face aici „literatură" sau „roman-anchetă", ca pe vremea cînd altfel nu se puteau face investigații jurnalistice pe teme tabu. Avem de-a face cu o narațiune economică, socială, politico-juridică și, nu în ultimul rînd, identitară, situată între anchetă și docudrama. O narațiune de spre, între altele, mediu, medii și manipulare media. Căci redescoperirea și reasumarea identității românești merg, aici, împreună cu reasumarea socialului și a acțiunii sociale, pe fondul criticii mondializării. Despre asta e, în definitiv, vorba: despre mondializare, periferizare economică și exploatare neocolonială, nu (doar) despre „lupta împotriva corupției autohtone", mult clamată de elitele „globaliste" (cu concepții autocoloniale certe, adesea). (**Paul Cernat**)

Sorin-Mihai GRAD (n. 2 martie 1979, Satu Mare). Poet, matematician. Colegiul Mihai Eminescu Satu Mare (1997). UBB Cluj/Matematică (2001), UBB Cluj/Masterat Matematică (2002), TU Chemnitz/Doctorat Matematică (2006), TU Chemnitz/Habilitat Matematică (2014). Debut absolut în Ecran magazin (8/1999). **Volume**: *Surogat [poerezii]*, 2010). Poezii în engleză publicate în Reflections, The Ultimate Hallucination, Poetrylist Newsletter (e-reviste americane), EgoPHobia; traduceri în engleză (poezie, proză) în EgoPHobia

bă tată/ ca rele ne iei toate jucăriile/ și ne dai în skimb cravate/ sistem este numele tău/ și tare ne-am mai săturat de tine/ de cum ne vrei și ce ni se spune că ne ceri/ precum să folosim în loc de ca/ de-avem un de-ăsta înainte sau după/ n-avem regină să ne-o salvezi/ n-au pâine? păi de ce nu mănâncă cozonac?/ înțelepte vorbe/ deci dă-ne 9 azi/ 9, 10, câte poți/ că dăm și noi în tine/ după puteri și lene/ și amiază/ dimineți nu-ți mai dau, clar?/ și nu ne duce în ispită/ că ne descurcăm singuri/ iar muzica proastă ascult-o tu
[din vol. *Surogat*, Herg Benet, 2010]

Au scris despre cărțile sale**:** Ștefan Bolea, Igor Ursenco, Patrick Călinescu, Horia Gârbea, Luiza Mitu, Silviu Gongonea, Gellu Dorian, Petrișor Militaru, Chris Tanasescu, iQ666 [Tiuk!], Emanuela Ilie.

Sorin-Mihai Grad debutează târziu, după mai mult de un deceniu de activitate publicistică, cu peste o sută de poeme apărute în reviste ca Tribuna, Antiteze, Mozaicul, Respiro, Tiuk, Sisif etc. De asemenea, a devenit cunoscut ca editor al revistei EgoPHobia, care este o prezență constantă în cyberspace de șase ani. Cu toate că este un matematician talentat (fiind cercetător științific la Universitatea Tehnică din Chemnitz și publicând o carte în colaborare la prestigioasă editură Springer), Grad își dedică mult timp literaturii, scriind o poezie de calitate încă de la sfârșitul anilor '90. Volumul său de debut a fost întâmpinat cu multă speranță, ținând cont de faptul că autorul trăiește de mult timp în Germania și intră în literatura română ca un outsider, având o voce complet diferită de ceea ce se scrie azi la București sau în provincie. (**Ștefan Bolea**)

Frumos din parte-i. Poeziile nu sînt chiar atît de eretice pe cît spune subtitlul, sînt mai curînd tehnice. Toate se numesc „surogat" și au, ce-i drept, ceva artificial. Sorin-Mihai Grad nu este un poet cu viziuni, nici măcar unul care să creeze metafore. Este un ins inteligent, care a citit poezie, care se ferește cu grație de kitsch și, avînd idei, le orchestrează în texte istețe. (**Horia Gârbea**)

poezia lui Sorin-Mihai Grad se fixează într-un teritoriu care îi este propriu; faptul este posibil nu atît datorită intensității neobișnuite a trăirii livrescului, a raportării la tot ce înseamnă limbaj poetic așa-zicînd canonizat, cît ancorajului realist, autobiografic, de care el se servește în momente bine alese. Orice s-ar spune, și pentru prestidigitatorul de *surogate*, poezia încă ascultă de ceea ce Bachelard numea, cu o formulă memorabilă pe care nu obosesc să o tot invoc, „fenomenologia sufletului". Momentele de transfer al accentului dominant, dinspre intelectivul și tehnicismul pînă la urmă arid, pe afectivul care personalizează/ individualizează, trebuie prin urmare salutate (**Emanuela Ilie**)

Leon Iosif GRAPINI (n. 3 mai 1961, Șanț/Bistrița-Năsăud). Poet, prozator. Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu" Sibiu (1983) și Facultatea de geografie a UBB Cluj (2001). Debut absolut în *Inimi sub drapel*, Alba-Iulia, 1980. **Volume**: *Livada cu poeme*, versuri, 1997; *Aripi de întuneric*, versuri, 1999; *Gândurile trupuri,* versuri, 2000; *Cetatea cu nebuni,* proză scurtă, 2000; 2012; *Capătul lumii*, roman, 2004; 2011; *Memorialul cetății*, roman, 2010; *Capăt de linie,* proză scurtă, 2012. Coordonator al lucrării jurnalistice *Orizont militar – Secvențe din cotidian.* Prezent în volume colective și antologii. A colaborat la periodicele: *Steaua*, *Tribuna*, *Luceafărul de dimineață*, *Familia, Mișcarea literară*, *Discobolul, Nord literar, Argeș, Verso*, *Pro Saeculum, Orașul, Semn, Oglinda literară, Egophobia, Aurora*, *Cetatea culturală*, *Astra năsăudeană, Cuibul visurilor, Litera Nordului*, *Viața armatei și altele.*

Atunci reînvia întrebarea ce sfredelea necontenit creierul și la care nimeni n-a dat un răspuns bun de luat în seamă, oare ce-or fi făcând nebunii în Palat. Presupuneri erau cu duiumul, că nimic nu e mai ușor pe lumea asta decât să-ți dai cu părerea, așa, ca să te afli și tu în treabă, ba că se războiesc unii cu alții, își scot ochii, își taie mădularele cele mai de preț, ba că s-au organizat într-o obște ce-și duce viața ca oricare alta, cu legi nejudecate și necumpănite, cu nebuni-dregători și cu nebuni-slujbași, cu smintiți așezați în scaune de domnie ce conduc cu mintea lor smintită acea lume de smintiți, ba că au murit cu toții, că pământurile încăpute în cuprinsul Cetății nu puteau hrăni atâta mulțime strânsă laolaltă, ba că cei băgați acolo din motive de răzbunare au ridicat un palat mai mic în care îi închid pe cei cu adevărat căpiați, și câte și mai câte asemenea păreri, una mai tâmpită decât alta, dar bune de luat în considerare, că doar nu era să intre înăuntru și să verifice dacă e așa sau nu, o asemenea soluție rămânând în afara oricăror calcule și socoteli, întrucât e mult mai bine să-ți dai cu presupusul și să crezi cu tărie că așa este, decât să te apuci să verifici dacă un balamuc mai este sau nu balamuc. (*Cetatea cu nebuni*)

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Petru Poantă, Horia Gârbea, Gabriel Coșoveanu, Constantin Cublești, Andrea Hedeș, Carmen Ardelean, Victor Cublești

Leon-Iosif Grapini a făcut mai mult decît alți autori care au resuscitat personaje din propriile scrieri sau ale altora: mai răbdător, mai aplicat (ardelean), mai entuziast (italian, după nume), el a valorificat profund, în povestiri migălite și construcții bine închegate, imensa potențialitate a unor personaje „nedrept" închise în textele unor scriitori români. […] Sînt în total zece povestiri, fiecare cu finalul ei neașteptat și, putem bănui, provizoriu. Căci, nu-i așa, dacă nu s-a încheiat în opera inițială, traseul personajelor poate continua și după înscrierea lor în opera lui Leon-Iosif Grapini, ingeniosul lor vivificator. Volumul de față nu este doar literatură postmodernă, el este, implicit, și o carte de istorie și critică literară. (**Horia Gârbea**)

Leon-Iosif Grapini face un exercițiu care l-ar califica pentru a ține un curs de inițiere în naratologie empirică, demonstrând, încă o dată, că literatura tot cu „urme" se re-face, la infinit, etalând o „monotonie" aptă de a departaja criticii ei. (**Gabriel Coșoveanu**).

Irina Petraș, Victor Cublești, Leon-Iosif Grapini, Ioan-Pavel Azap, Petru Poantă, Alexandru Vlad

Amprenta scriitorului Leon-Iosif Grapini, ceea ce primenește povestirile fără a împieta în vreun fel la amprenta lor... genetică, este misterul, miraculosul, fantasticul, crepusculul (da, prezent chiar ziua în amiaza mare), atmosfera cu insinuări hibernale, solitudinea aproape carnală, parfumul pe alocuri senzual, abisul bănuit abia, scrutarea nevăzutului, o privilegiere a discretului, umilului, a smereniei, a inocenței, ingegno în stare germinativă. Prin noul său volum de povestiri, Leon-Iosif Grapini propune un decameron livresc, concentrări de uimire și rigoare vibrând într-o sensibilă combustie: seducția unui alt destin." (**Andrea Hedeș**)

Leon-Iosif Grapini este un prozator de primă clasă, așa cum a dovedit-o în precedentele romane. Jocul (serios) din acest volum nu se face de pe pozițiile unei renunțări la identitatea stilistică, ci, din contră, vine să îi întărească personalitatea. (**Victor Cubleșan**)

După trei plachete de poezie, o carte de proze surprinzătoare, argumentând o neîndoielnică vocație. […] Prozele sale sunt compuse cu o artă matură a dozării – minuțioasă, dar neștirbind nicidecum firescul frazei. Observația realistă se împletește cu fina disecție psihologică, magia verbului dibuiește liber în mulțimea interpretărilor posibile, ambiguitatea e exploatată ca trăsătură fundamentală a lumii vorbite, umorul subtil își alătură ironia discretă, autoironia e mereu conținută, iar morala cu iz ardelenesc se înfiripă de la sine, printre rânduri. […] Miniparabole cu final neașteptat și incitant, prozele lui Grapini pot fi citite în mai multe registre, cuceritoare fiind mai ales sintaxa. (**Irina Petraș**)

Dacă autorul va ști să treacă de tentația speculării paradoxurilor și va stărui mai mult la umplerea cu *carne epică* a surprinzătoarei puteri de imaginare cu care este dotat, ne putem aștepta la apariția unui prozator de mare calibru în literatura contemporană. (**Nicolae Boghian**)

V. Cubleșan, I-P Azap, L-I. Grapini, R. Ţuculescu, V. Dădulescu, L. Pop

O plasticitate vag-agresivă, masivă, ardelenească se însoțește cu o plăcere/știință remarcabilă de a transcrie limbaje și de a înscena dezlănțuit dialoguri ori monologuri chintesențiind însăși comunicarea umană. […] Fiind vorba de un raport post factum, se promit întâmplări grozave, ciudățenii, se întreține extrem de abil suspansul. Relația cu cititorul e savuroasă și plină de surprize textuale. Dacă misterul nu poate fi dezlegat, el poate fi, în schimb, adâncit. Fiecare pas, fiecare gest, fiecare cuvânt este sau poate fi un semn. Ca în orice povestire adevărată, ceremonialul e minuțios, privirea are funcții privilegiate, iar Textul rezultat (fluent, armonic, ambiguu) are puterea de a impune tocmai realitatea descrisă." […] „*Memorialul Cetății* e, într-un fel, continuarea și rotunjirea *Capătului lumii*. […] Construită, iarăși, pe mai multe planuri spațio-temporale intersectate uneori pe nesimțite, ca într-o lume cu mai multele dimensiuni regăsite, cartea e și o vastă panoramă etnografică, o detaliere a arhetipurilor. […] Povestitor abil, Grapini joacă sforile amestecând realități și ficțiuni după regula nescrisă a istoriei omenești: *Totul nu-l veți afla niciodată, semne de întrebare vor mai rămîne și în mintea domniei voastre, și în carte*. Cu acest al doilea volum dintr-o, bănuiesc, trilogie, Grapini reconfirmă vocația de prozator, iar cititorul poate aștepta cu încredere rotunjirea cărții despre un loc, o lume și o atmosferă cărora li se asigură, astfel, *realitatea* și dreptul la durată. (**Irina Petraș**)

Leon-Iosif Grapini cultivă o epică evocatoare, într-o molcomă descriere de tablouri oarecum exotice și de indivizi mitologizați, de situații cruciale și de stări emoționale trăite într-o istorie fabuloasă prin tocmai dilatarea detaliului realist al vieţuirii unei colectivități pe cât de autentică, pe atât de misterioasă în păstrarea datinilor strămoșești. *Memorialul Cetății* este un roman inițiatic; un roman scris într-o caligrafie galantă și ușor melancolizată;un roman cu frumusețe naratoriale ce țin de un anume rafinament al descripțiilor factologiilor metaforizate; un roman emblematic în creația acestui prozator, capabil însă, cum ne-a obișnuit deja, de surprize în viitor. (**Constantin Cubleșan**)

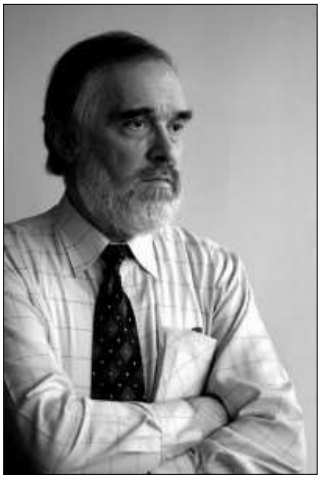

Adrian GRĂNESCU (n. 4 februarie 1949 Cluj). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1972). Debut absolut în 1969 cu proză în *Tribuna*. Volume: *O dragoste a oricare alta*, roman, 1988; *Un altfel de sfîrșit*, nuvele, 1998; *Lecturile mele particulare*, proză scurtă, 2000; *Însemnare a lecturilor mele particulare*, proză scurtă, 2002; *De o parte și de alta a cărților*, publicistică, amintiri, eseuri, 2005; *Corabie fără pînze și cîrmă*, proză scurtă, 2008; *Teatru vechi – spectacol veșnic*, proză scurtă, 2008; *Jurnalul lecturilor mele particulare*, proză scurtă, 2010; *Deasupra și dedesubtul cărților – fețe nevăzute*, publicistică, amintiri, eseuri, 2011; *O dragoste ca oricare alta*, roman, ediția a doua, 2011; *Porțile orașului meu* (o carte transpusă integral în imagini de Cristian Chește), proză scurtă, 2012. A colaborat la periodicele: Tribuna, Amfiteatru, Viața Studențească, Echinox, Steaua, Făclia, Adevărul în libertate, Vatra, Discobolul, Orașul. De asemenea este prezent în volumele: Flavia Teoc, *Din capitala provinciei, interviuri cu scriitori clujeni*, 2002; Ioan Pavel Azap, *Coperta a patra. Interviuri cu scriitori clujeni*, 2010, în antologiile: *Poezia părinților noștri*, vol. I (coordonator Ioan Pintea și Horia Muntenuș), 2002; *Lumea fără mine – A Világ nélkülem; antologie de prozatori contemporani clujeni* (coordonator Molnos Lajos), 2007; *Clujul din cuvinte*, antologie ilustrată alcătuită de Irina Petraș, 2008, *Antologia prozei scurte transilvane actuale*, vol. I (coordonator Ovidiu Pecican), 2010 și în dicționarele: *Dicționar Echinox. Perspectivă analitică* (coordonator Horea Poenar), 2004; *Dicționarul general al literaturii române*, vol. III, 2005; Aurel Sasu, *Dicționarul Bibliografic al Literaturii Române*, vol. I, 2006.

Un pom toamna-i o carte ce moare. Toți pomii toamna-s niște cărți ce mor. Orice pom toamna-i o carte ce moare. O carte, însă, nu moare niciodată. Poeții, și-n general, toți scriitorii o știu… O carte abia scrisă, abia transcrisă din suflet, filtrată prin cuget și minte direct pe hîrtie se poate-mprăștia-n vîntul furtunii și moare. Frunzele pomilor toamna-s filele cărții ce credem, greșind, că piere. O carte nu moare niciodată. O carte-abia scrisă, abia transcrisă din suflet, filtrată prin cuget și minte direct pe hîrtie se poate-mprăștia-n vîntul furtunii și moare, capriciile vremii, toamnă tîrzie spre iarnă, speranța rămîne-n primăvară: mai mare, mai amplă, mai frumoasă va fi. Dar un pom dezgolit de frunze-n primăvară mai puternic, mai stufos și plin de ramuri, coroană uriașă va avea, operă complicată, geneza exemplară a unui demiurg. Nimeni nu știe, Doamne, nu știe cît de mult seamănă cartea cea nouă cu manuscrisul pierdut, cît mai are identic cu el, pomul de azi din cel de mai an: nici autorul… Asemănarea dintre gemeni frați, sau dintre tată și fiu…? O carte nu moare niciodată, renaște, soră cu ea, rudă de sînge, moștenitoare demnă ia viața de la capăt. Frunzele-mprăștiate-n vînt, frunzele arse-n grădini, frunzele, frunzele ce se descompun îngrășînd pămîntul, materia nu se pierde, materia reînvie, filele cărții pierdute, cel mai drag manuscris al autorului, Doamne, iarba dintîi primăvara crește-n solul fertil, copacul se-nnoiește, la fel… În noi toți sălășluiește-o parte din Atlantida, nepoți, ne-nrudim cu toții prin Adam, neamul nu piere, ramificate rudeniile, urmașii se-nstrăinează… O carte nu moare niciodată… (din *Jurnal de lecturi particulare*, 2010)

Au scris despre cărțile sale (numele criticilor mai importanți): Mircea Popa, Irina Petraș, Ion Lungu, Constantin Cubleșan, Matei Gavril, Nicoleta Sălcudeanu, Anca Noje, Viorel Chirilă, Vasile Sav, Alexandru Jurcan, Dan Gulea, Alex. Ștefănescu, Petru Poantă, Alexandru Vlad, Constantina Raveca Buleu.

Adrian Gănescu are calitatea, repet, a unui povestitor de vocație (indiferent dacă scrie la persoana întîi, ca în romanul de debut sau optează pentru modelul relatării obiective, ca în acest fals, *Un altfel de sfîrșit*), dînd încă o încărcătură intelectualistă epicii, poate chiar prea livrescă, literaturizînd viața după un program a cărui teză nu este, voit, ascunsă, dar avînd apetitul descripțiilor ușor sentimentalizate, cu detalieri de broderie artizanală, ce dă scriiturii un aer ciudat de încălcare a teritoriilor modernității de către vechi reminescențe dintr-o scriitură tradițională prin excelență. (**Constantin Cubleșan**).

Adrian Grănescu povestește ce a reprezentat cartea pentru el în diferite momente ale vieții, schițînd o bibliologie sui-generis, trăită, cu competența unui specialist, dar și cu talentul unui scriitor (a publicat, de altfel, și volume de proză scurtă). Generațiile mai noi și cititorii din Occident pot afla din acest volum, mai bine decît din alte surse, ce însemna cartea în timpul comunismului. (**Alex. Ștefănescu**).

Adrian Grănescu scrie cărți cu instinctul cultural al omului de spirit menit să vegheze biblioteci, amintiri legate de scriitori, anecdote relevante din lumea literară. Cu alte cuvinte, chiar savoarea lumii care ne înconjoară. (**Constantina Raveca Buleu**).

Adrian Grănescu alege, în romanul de debut *O dragoste ca oricare alta* (Dacia, 1988) formula discursului romanesc susținut în exclusivitate de eroul povestitor, Andrei. Nu avem la îndemînă decît titlul pentru a decodifica intențiile autorului, dar și acesta, titlul este ambiguu, păstrînd cu textul pe care-l numește o relație de acceptare/respingere sugestivă, dacă ne gîndim la *tema* romanului: nevoia redimensionării umane a ființei în veacul înstrăinat al produselor în serie. Romanul povestește despre o dragoste unică, excepțională. Titlul o decretează banală, „ca oricare alta". Însă orice dragoste este unică: o știm axiomatic. Așadar, o dragoste ca oricare alta este tocmai acea dragoste mereu unică… Am insistat asupra posibilului joc de cuvinte în cerc vicios fiindcă un raport asemănător se stabilește între atitudinea auctorială și textul pus pe seama personajului-narator în exclusivitate. (**Irina Petraș**)

De o parte și de alta a cărților (2005), volum la care mă voi referi în cele ce urmează, e prima carte integral non-fictivă a lui Adrian Grănescu, însă dificil de atribuit unui gen anume. Un *melange* dinamic de: articole, răspunsuri la anchete pe diverse teme, confesiuni, fragmente de memorii, eseuri ș.a., volumul mi-a activat, dincolo de plăcerea oarecum dietetică a lecturii, și cîteva reverii profunde legate de niște locuri și personaje (reale) pe care autorul le evocă aici. Mă gîndesc, în primul rînd, la amintirile fulgurante despre *Echinox*, dar și la cele despre editura „Dacia" sau despre Clujul anilor '60, cînd generația noastră începea să se formeze într-un cult al cărții, pe care în bună măsură singură și l-a inventat. De fapt, volumul lui Adrian Grănescu trebuie citit cu precădere din perspectiva unui asemenea cult al Cărții, căci atunci își dezvăluie o neașteptată coerență. Cartea (cărțile) este (sînt) o prezență copleșitoare, iar autorul se raportează la ea în toate ipostazele sale posibile: editor, bibliotecar, bibliofil, scriitor, cititor și „navigator" pe Internet. (**Petru Poantă**)

Teodor Tihan, Ion Pițoiu-Dragomir, Ilie Rad, Adrian Grănescu, Mircea Ioan Casimcea

După ce și-a încercat puterile în roman și în proza scurtă, Adrian Grănescu se prezintă acum în fața publicului cititor cu o carte cu aspect „bibliotecăresc", despre cărți, biblioteci, lectură și… foarte multe amintiri. O carte despre cărți, despre oame-

nii din lumea cărților, despre sistem și despre nevoile din domeniul cărții, un semnal de alarmă discret dar hotărît despre o lume și un univers aflat în suferință, marginalizat de oficialitate, amenințat de programe tot mai deșucheate ale televiziunilor de consum, de lipsa de bani și de inerția unor foruri care lasă cartea doar pentru împătimiți și devotați de tipul lui Adrian Grănescu și a cîtorva puțini ca el. Acolo unde moare cartea, moare și cultura și se îmbolnăvește organismul social pare să spună autorul și noi trebuie să-i dăm totală dreptate. (**Mircea Popa**)

În programul scriitoricesc al prozatorului Adrian Grănescu și-a făcut apariția de la un moment dat o serie de cărți inaugurată cu *Lecturile mele particulare* (2000), continuată prin *Însemnare a lecturilor mele particulare* (2002) și ajunsă acum la al treilea volum, *Jurnal de lecturi particulare* (2010). Prin tratarea materialului cu care lucrează, Adrian Grănescu se dovedește, fără îndoială, un autentic autor de literatură, în înțelesul puțin restrîns al noțiunii: acela de ***beletristică***. Poeme sau proze scurte din familia ego-textelor, așezările în ancadrament livresc ale lui Adrian Grănescu nu se confundă, decît într-un sens foarte larg și liber, cu receptarea critică a unor autori și titluri. Le deosebește de aceasta travaliul la care sunt supuse, care nu este unul analitic în direcția demontării raționale și a demonstrației-argumentare cu care criticii și-au obișnuit publicul, ci mai curînd unul valorizator prin evidența sugestiilor și a contagiunii de la afect la afect și de la spirit la spirit. Despărțirea apelor și bisturiului li se opun combustia generată de un foc comun și zborul umăr lîngă umăr. (**Ovidiu Pecican**)

Alexandru Vlad
Horea Poenar
Ion Pop
Adrian Grănescu
Doina Popa

Sorin GRECU (n. 6 februarie 1962, Cluj). Poet, publicist. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1985). Debut absolut cu versuri în *Tribuna*, 1979. Debut editorial în volumul colectiv *Alpha 84.* Volume: *Pudriera cu apă*, 1999; *numai poeme/just so poems* (în colab. cu Adrian Suciu; trad. în engleză de Ioan A. Popa), 2000; *Reportajele mele*, 2010; *Viața lucrează cu alte date*, 2010; *Mizerias*, 2010; *Viața amânată*, 2014. Prezent în antologiile: *Poeții grupării Echinox*, 2004; *Visător prin orașul surîsului, Danemarca,* 2000 (îngrij. de Mircea Goga); *Silvae continentis*, ed. română-spaniolă (trad. Isabel Morales și Tibi Kozma), 2006. Premiul pentru jurnalism cultural al Clubului român de presă, 2005.

„Ca un făcut, numai de asta ai tot timpul parte:/ trebuie să alegi între o viață paralelă cu a ta/ și alta amînată// fiindcă în interior – stupidă dualitate – se dă o luptă decisivă/ între Dumnezeu și altcineva, mult mai întunecat”…

Portret de Vladimir Negoiță

Proba imediată a maturității constă în arta subtilă a firescului, respectiv într-o obstinată evitare a poetizării și a oricărui fel de afectare. (**Petru Poantă**)

Pudriera cu apă, volum de debut (1999), enunță din primul vers al primului poem (*Prefață la Marile zăpezi*) „tema” lirică: „Pentru mine, draga mea, ești o viitoare hârcă”. Dincolo de un vag teribilism, cel mai adesea strunit cu dezinvoltura expresiei îndelung lucrate, moartea este, în toate poeziile, asumată de mult, „veche” – de vreme ce are viitor „memorabil”, misterioasă – de vreme ce podul e locul oficierii preparativelor sale imagistice, și impudică, răsfrântă pretutindeni […] „Sfârșitul (precis o femeie)” e moartea ce vine – „premeditat redundantă tristețe / singurătate așijderea”. Premeditarea din *Pudriera cu apă* are toate șansele să se transforme într-o stare nesăbuită și de o expresivitate și mai *grea.* (Irina Petraș)

Extraordinarul reporter al realității marginale care este Sorin Grecu (laureatul unor importante premii pentru reportaj de televiziune) știe că și poezia <lucrează cu alte date>, astfel că realitatea din poemele lui este una de rang secund, sublimată și (re)organizată după legile propriei sensibilități (**Vasile Gogea**)

Sorin Grecu se mișcă, cu lejeritate și talent, între poezie și reportaje (**Radu Țuculescu**).

Gheorghe GRIGURCU (n. 16 aprilie 1936, Soroca/Basarabia). Poet, critic literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1958). Doctorat în filologie, 1975. Debut absolut în *Crișana*, 1952. **Volume**: *Un trandafir învață matematica*, versuri, 1968; *Trei nori*, 1969; *Miron Pompiliu și Junimea*, 1969; *Râul incinerat*, versuri, 1971; *Teritoriu liric*, 1972; *Înflorirea lucrurilor*, versuri, 1973; *Idei și forme critice*, 1973; *Bacovia, un antisentimental*, 1974; *Apologii*, 1975; *Poeți români de azi*, 1979; *Critici români de azi*, 1981; *Între critici*, 1983; *Existența poeziei*, 1986; *De la Eminescu la Nicolae Labiș*, 1989; *Peisaj critic*, I-III, 1993-1999, *A doua viață*, 1997; *E. Lovinescu între continuatori și uzurpatori*, 1997; *Imposibila neutralitate*, 1998; *Amurgul idolilor*, 1999; *Dialoguri crude și insolite*, în colaborare cu Scarlat Grigore, 1999; *Amintiri din epoca de platină*, 2000; *În răspăr*, 2001, *Acul și steaua*, versuri, 2001; *Natură moartă și vie*, versuri, 2003; *Jocul literaturii și al sorții*, 2003; *Post-texte*, 2003; *De la un critic la altul* (2005); *La ce oră vine dentistul* (2005); *Din Jurnalul lui Alceste* (2005); *Fiindcă* (2005); *Castele în Spania* (2005); *Șterge soarele de praf ca pe-o mobilă* (2006); *Fișele unui memorialist* (2006); *Întrebări, răspunsuri, întrebări*, interviuri (2007); *Breviar Cioran* (2007); *Opinii în genere inconfortabile* (2007); *Muzeu* (2008); *O provocare adresată destinului. Convorbiri cu Dora Pavel* (2009); *Cerc și punct* (2010); *Nimic n-ar trebui să cadă* (2011); *Exerciții de adevăr* (2011) etc. A colaborat la „Familia". „Steaua", „Vatra", „Tribuna", „Viața românească", „Contemporanul–Ideea europeană", „România literară", „Jurnalul literar", „Calende" ș.a. Premiul Uniunii Scriitorilor în 1997.

Să nu te bucuri mai puțin de ceea ce au făcut alții decât de aceea ce poți face tu, iată rădăcina altruistă a literaturii, de care nu te poți dispensa decât cu primejdia unei alienări! E nevoie să te „împrietenești" cu anumite cărți prin care viața ta, care pare secată în afară, să continue a se scurge lăuntric, cu un debit normal. Supunându-te la munca zilnică pe text, nu observi cum acesta crește de la sine, ca un copil care devine adolescent, ca un adolescent care devine adult. Te pomenești că e altfel decât cu câțiva ani în urmă, încărcat de toate melancoliile corozive ale despărțirii. „De multis grandis acervus erit" (*De mai multe ori câte puțin se face mult*), *scria Ovidiu*. (Din vol. *Din jurnalul lui Alceste*, Cluj, 2005)

La Judecata de apoi a literaților, nădăjduiesc să fiu sancționat cu precădere ca poet. Așa cum am declarat în repetate rînduri, critica s-a ivit pentru mine ca un adjuvant, ca o anexă a lirismului inițial, care a căpătat, din aproape în aproape, proporții nebănuite, din dorința unei activități permanente, a unei „profesionalizări" în sfera literară. Se cuvine însă o precizare. Departe de-a o disprețui, de-a o socoti o întruchipare a „neputinței" de-a crea, îmi place să văd în critică un produs al eului în figuri similare cu cele ale literaturii în genere. La fel ca scriitorul (*de facto, scriitor el însuși*), *criticul își pune la masa de joc personalitatea pe care și-o poate cîștiga sau pierde în calificarea sa estetică.* (într-un interviu cu Dora Pavel, 2008)

Au scris despre cărțile sale: Șt. Aug. Doinaș, I. Negoițescu, I. Caraion, M. Iorgulescu, Dan Culcer, Lucian Raicu, D.C. Mihăilescu, Valeriu Cristea, Alexandru Dobrescu, Mircea Martin, Al. Piru, C. Regman, Adrian Popescu, Ion Simuț, Alex. Ștefănescu, Ion Pop, G. Dimisianu, N. Manolescu etc.

Tipul criticii lui Gheorghe Grigurcu este acela artistic. Intuiția e suverană. Chiar și bogata asociativitate este absorbită prin intuiție și, în loc să semene cu un instrument de raportare istorică, seamănă cu o candoare a formelor similare, trăind toate într-un același univers al artei. Prin degustare, se recunoaște imediat specia vinului sau părțile amestecului, în sprijinul intuiției vine o imensă fantezie a adjectivelor și adverbelor. Fiecare cuvânt este dublu sau triplu determinat într-o barocă florescență. (**Nicolae Manolescu**)

Spirit justițiar, departe (la propriu, dat fiind prelungitul său exil la Tîrgu Jiu, dar și la figurat) de coteriile literare și politice, neobosit partizan al revizuirilor, polemist fără teamă și prihană, Gheorghe Grigurcu este un soi de călăreț singuratic în critica românească de azi. El apare mereu acolo unde nu te aștepți pentru a amenda impostura, obsecviozitatea, demisiile morale ale unor „glorii" literare pentru ca apoi să se retragă demn în „Amarul Tîrg", indiferent la amenințările de răzbunare ale celor atinși, ca și la semnele discrete de satisfacție ale mulțimii tăcute. Din punct de vedere social, Gheorghe Grigurcu este unul dintre cei mai păguboși (mari!) scriitori ai literaturii române […] În pofida reputației pe care i-au făcut-o unii dintre cei deranjați de incomodele sale pagini, Gheorghe Grigurcu nu se joacă cu vorbele. El încearcă, de fiecare dată, să își argumenteze afirmațiile și solicită, la rîndul, său, contraargumente raționale, în fața cărora este gata să se încline. Ne place sau nu, trebuie să recunoaștem că Gheorghe Grigurcu este posesorul unei mari conștiințe artistice, dublate de un ales spirit civic. (**Tudorel Urian**)

În stilul său deopotrivă frenetic și prețios, punându-și la contribuție excepționalul talent literar, Gheorghe Grigurcu reînființează în fața noastră, pentru o clipă, opera supusă cercetării. De fapt, nu chiar opera, ci un fel de spectru al ei, care îi evidențiază individualitatea. (**Alex. Ștefănescu**)

Critica exercitată de mai multe decenii de Gheorghe Grigurcu este una eminamente artistă; discursul său încorporează, ce-i drept, rigoarea și nevoia de ordine, de echilibru, dar, pe de altă parte, aproape de fiecare dată, demonstrația este transfigurată printr-o scriitură fastuoasă, densă, cu imagini abundente, marcate de o anume fervoare a dicțiunii. Pe de altă parte, se poate constata că autenticitatea ideației critice se fundamentează pe fascinația apropierilor, pe voluptatea relaționărilor, în care raportul cauză-efect e îndelung complicat, prin sugestii și resorturi livrești, prin asocieri neașteptate, dar și prin demonstrația riguros delectabilă, pusă deopotrivă sub semnul eficienței și al contemplației. Un calofil ce-și măsoară cu moderație ardența „metaforelor" și își obiectivează efuziunile, criticul cultivă ostentația în cantități rezonabile, se dedică rafinamentului expresiv în proporții juste, mizând pe o retorică a sugestiei critice, dar și pe un resort apăsat polemic. *Comprehensivitatea* pare a fi calitatea de căpătâi a criticului ce se deschide unor formule estetice variate, la care se raportează într-un fel sau altul, cu reflex negator sau cu impuls empatic. Exigența și disponibilitatea, spiritul polemic și dispoziția jubilatorie, finețea și geometria – sunt antinomiile care definesc scrisul lui Gheorghe Grigurcu, pentru care *impersonalitatea* critică, echidistanța vulnerabilă și culpabilă reprezintă defecte de neiertat. Critica devine, astfel, în viziunea lui Grigurcu un discurs *esențial* ce interoghează înseși rosturile literaturii, angajându-se într-o dispută vehementă cu tiparele moștenite, cu modelele prestabilite, refuzând mortificarea, teoretizarea stearpă și exaltând vitalismul dat de contactul nemediat cu textul literar. (**Iulian Boldea**)

Relativa dificultate de a-l situa pe Gh. Grigurcu în peisajul literar contemporan provine din pluralitatea formelor cultivate de talentul lui polivalent. Creator de poezie și aforist, critic literar și polemist, eseist și memorialist, publicist preocupat de actualitatea politică și interlocutor infatigabil în cadrul celor mai diverse tipuri de interviu, participant la colocvii înregistrate și autor de manifeste literare, basarabeanul cu peripluri de-o viață prin București, Cluj și Oradea, stabilit în cele din urmă la Târgu Jiu va da de furcă celor care nu sunt gata să accepte imaginea de-a gata confecționată deja de critica literară. (**Ovidiu Pecican**)

Monica GROSU (n. 6 octombrie 1976, Șugag/Alba)

Critic literar. Absolventă a Facultății de Litere, Filosofie și Istorie, specializarea română-engleză, din cadrul Universității de Vest din Timișoara (2000). Masterat Literatura română și intertextualitate, Facultatea de Litere, Filosofie și Istorie, Universitatea de Vest din Timișoara (2002). Doctor în Filologie al Universității 1 Decembrie 1918 Alba-Iulia. Debut absolut: în revista"Discobolul", 2004. **Volume**: *Petru Comarnescu, un neliniștit în secolul său. Studiu monografic,* 2009 (câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, Colecția *Biblioteca tânărului scriitor*, nr. 8); *Lecturi în oglindă*, critică literară, 2010; *Literatura Apusenilor. O incursiune*, istorie și critică literară, 2013; *Ioan Popa și valențele evocării*, antologie critică și bio-bibliografie, 2013. A colaborat la periodicele: „Discobolul", „Vatra", „Viața românească", „Luceafărul de dimineață", „Observator cultural", „Tribuna", „Ramuri", „Acasă", „Reflex", „Oglinda literară", „Gând românesc", „Portal Măiastra", „Pro Saeculum", „Caiete silvane", „Polemika", „Cetatea culturală", Steaua Dobrogei", „Clipa", „Almanahul cultural-științific *Virtus Romana Rediviva*", „Luceafărul românesc", „Ethos XXI", Napoca Star", Armonii culturale", The Scientific Journal of Humanistic Studies", „Informația de Alba", „Unirea", „Monitorul cultural", „Tânărul scriitor", „Sebeșul", „Lumina cărții" etc.

Generația '30 și-a conturat profilul în special prin intensa activitate publicistică desfășurată de membrii ei marcanți și nu numai de aceștia. Paginile ziarelor și ale revistelor de artă și cultură constituiau arena lor obișnuită de manifestare, unde s-au impus printr-un anume spirit modern, adesea confesiv, cu un exacerbat simț critic al valorii și o permanentă raportare la curentul de idei european. Generația cu spirit totalizator și generoase disponibilități artistice reunea, sub o cupolă a diversității, tineri cu o aprigă dorință de afirmare, în linia întâi situându-se Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Mihail Sebastian, Eugen Ionescu, Ionel Jianu, Mihail Polihroniade, Șerban Cioculescu și mulți, mulți alții. Modernitatea și o autentică dorință de cunoaștere au fost cele două devize principale ale tinerilor eseiști, filosofi, publiciști și înfocați susținători ai culturii române în țară și peste hotare, ori de câte ori ocazia li s-a ivit.

Cu Cornel Ungureanu

Au scris despre cărțile sale: Mircea Popa, Cornel Ungureanu, Valeriu Râpeanu, Vistian Goia, Zenovie Cârlugea, Nina Stănculescu, Mihai Pascaru, Valeriu Oros, Lucian Gruia, Constantin P. Popescu, Maria Vaida, Sonia Elvireanu, Ironim Muntean, Ion Mărgineanu, Andrei Doicescu ș.a.

Cartea Monicăi Grosu este inaugurată, așa cum se cuvine unei cercetări necesare, cu biografia lui Petru Comarnescu. *O viață în beneficiul culturii* numește, fără fantazii artiste, devenirea unui cărturar ale cărui merite nu au fost îndeajuns subliniate. Și a cărui biografie a stat fie sub tirul atacurilor jurnalistice, fie a tabuizărilor protectoare. Sunt multe pagini necesare, unele inedite, extrase din arhive, jurnale, corespondență […] Excelente capitolele despre criticul de artă, despre pledoariile pentru Brâncuși și locul lui în secolul XX al artelor. În concluziile lucrării, autoarea găsește tonul nimerit pentru a atrage atenția asupra unei personalități esențiale din cultura română a secolului XX. Irina Petraș se poate felicita încă o dată pentru inițiativele sale editoriale. Colecția *Debut* (*„Biblioteca tânărului scriitor"*) începe frumos. (**Cornel Ungureanu**)

După cum sunt convins că nu putem avea imaginea confruntărilor legate de specificul național dacă exceptăm contribuțiile lui Petru Comarnescu, chiar și a celor

mai juvenile, despre care autoarea monografiei vorbește pe larg, citându-l pe neuitatul nostru prieten Z. Ornea. Aici aș vrea să arăt că Monica Grosu și-a alcătuit monografia pe fundamente științifice, folosind cu rigoare și spirit critic, practic tot ce s-a scris viabil despre Petru Comarnescu. Nu a „uitat" contribuțiile precedente la înțelegerea omului și operei, cum se întâmplă nu o dată acum, fie din motive conjuncturale, fie din pricina unei dezgustătoare lașități. (**Valeriu Râpeanu**)

Această succintă incursiune în literatura Apusenilor făcută cu aplomb și competență de Monica Grosu satisface în totalitate aspirația cititorului de a se cufunda în miturile esențiale ale istoriei noastre milenare, de a cunoaște marile închinări la altarul demnității naționale și la „panteonul spiritual al poporului român", cum a fost numit acest spațiu de V. Netea, conturând cum nu se poate mai bine atmosfera culturală specifică, prin care literatura transilvăneană își conservă specificitatea și-și prelungește veridicitatea. (**Mircea Popa**)

În sensul acestui exercițiu de *geografie literară*, Monica Grosu identifică în cărțile analizate figuri ale spiritului creator, aspecte de psihologie artistică, specificități temperamentale, detalii de atmosferă culturală și ambientale, polifonii semantice, emoții creatoare, itinerarii și opțiuni spirituale. (**Zenovie Cârlugea**)

Ioan GROȘAN (3 octombrie 1954, Satulung/Maramureș). Prozator, eseist, dramaturg. Liceul „Gh. Șincai" din Baia Mare și Facultatea de Filologie a Universității din Cluj-Napoca (1978), cu lucrarea de licență *Filmul și literatura română*. Echinoxist, membru al grupului literar experimental *Ars Amatoria.* Debut absolut 1974, *Echinox*. **Volume**: *Caravana cinematografică*, 1985; *Trenul de noapte*, 1989; *Școala ludică*, 1990; *Planeta mediocrilor*, 1991; *Planeta mediocrilor precedat ă de Epopeea spațială 2084*, 2002; *O sută de ani de zile la porțile Orientului*, 1992; ed. 2, 2002; *Jurnal de bordel*, 1995; *Nutzi, spaima Constituții* (*Jurnal de Cotroceni*), 1998; *Povestiri alese*, 1999; *Județul Vaslui în NATO*, 2002; *Un om din Est,* 2010.

> *Pentru mine, Echinoxul a însemnat mai mult decât facultatea de filologie. De la „triumviratul" Ion Pop – Marian Papahagi – Ion Vartic, deseori însoțiți de profesorul Zaciu și de Augustin Buzura, am învățat censeamnă respectul valorilor estetice, cum putem ocoli ideologia sufocantă a acelor timpuri, cum să nu facem compromisuri ș.a.m.d. – adică exact lucrurile de care are nevoie un june aspirant într-ale literaturii.*
> (dintr-un interviu cu Dumitru Augustin Doman)

Au scris despre cărțile sale: Gabriel Dimisianu, Monica Spiridon, Ion Simuț, E. Simion, Dan C. Mihăilescu, Marian Papahagi, Ștefan Borbély, M. Cărtărescu, N. Manolescu, Daniel Cristea-Enache, Gh. Perian, Ioan Holban, Irina Petraș etc.

Groșan este printre puținii creatori de școală nouă care n-au devenit prizonierii unei singure formule epice, asimilând, cu o complicitate matură, atât experiența intertextualității, cât și stilul perifrastic faulknerian ori minuția cehoviană în descrierea platitudinii existențiale. Convergența aceasta nu e câtuși de puțin stridentă, fiindcă nu eclectismul definește prozele acestui autor, ci predispoziția, savant întreținută, de a amesteca în pasta perfidă a ironiei cele mai diverse maniere. (**Radu G. Țeposu**)

Groșan se impune prin inteligență, talent narativ și descriptiv, putere de observație și un subtil simț al umorului. (**Marian Papahagi**)

Pentru a desemna o receptare a textului literar însoțită de plăcere, critica italiană (Cesare Brandi, Giulio Carlo Argan) posedă un termen special: *fruizione.* Însușirea de căpetenie a celor patru povestiri din *Caravana cinematografică* (1985), prima carte a lui I. G., este tocmai aceasta: izbutesc, în tot timpul lecturii, să mențină viu interesul cititorului, să-l atragă în universul lor imaginar prin alegrețea stilistică și printr-un umor de bună calitate. La aceasta se adaugă și spiritul ludic, nu doar al naratorului, ci și al personajelor, figuri dispuse oricând să evadeze în spațiul jocului. […] Receptarea fruitivă poate fi explicată însă nu doar prin spiritul ludic și viziunea umoristică, despre care a fost vorba până acum, ci și printr-o particularitate de limbaj. Nu e greu de observat că modul de enunțare al lui I. G. evită, într-o mare măsură, descrierile și digresiunile de idei, care ar face să treneze acțiunea, favorizând în schimb dialogul și narațiunea. Acestea dau povestirilor o anumită vioiciune, care nu poate fi decât pe placul cititorilor, fiindcă activează mai intens și mai repede dorința lor de iluzionare. (**Gh. Perian**)

Echinox 45, decembrie 2013

La apariția *Caravanei cinematografice* (1985) al lui Ioan Groșan observam o situare oarecum în răspăr cu moda zilei („venind din zona ardeleană, va mărturisi într-un interviu, mai târziu, noi am încercat să integrăm aceste procedee narative totuși într-o proză de structură aproape clasică"). Resimte și el povara erudiției și a informației, inhibiția „seriei literare", primejdia livrescului, are tentația textualizării și sindromul „oglinzii", însă toate acestea par experiențe asumate, decantate, depășite înspre firescul enunțurilor și minuția texturii.[…] *Un om din Est* dezleagă parțial și dezinvolt și noduri din plasa *Caravanei*. Inteligibilitatea parțială a lumii e sugerată și de excelentele proze din *Trenul de noapte* (1989). Un ochi ușor buimac și inocent descrie lumea, cuvântul o presimte, înțelesurile ultime rămânând intacte. Se realizează, totodată, și o eludare a timpului istoric, o recunoaștere tacită a „straturilor de păgânătate", cum le numea Ion Barbu, care zac la temelia ființei, ignorând costumația de epocă, de altminteri din ce în ce mai puțin expresivă. În spațiul-timpul câtorva luni de dinainte de decembrie 1989, Groșan știe îngrămădi cam tot ce se poate spune despre o epocă deja coaptă în toate straturile sale succesive și extenuată în forța sa de perpetuare, cu sfârșitul dospind […] Cartea se scrie și ca mică *Țiganiadă* de uz personal, cu subsolurile încorporate textului de bază și extrăgând din confuzia generală a vocilor și din disfonia lor gureșă tușe de mare autenticitate ale portretului de epocă. (**Irina Petraș**)

La *Zilele prozei,*
cu Gabriela Adameșteanu
Florina Ilis
Sanda Cordoș

Claudiu GROZA (28 decembrie 1972, Cluj-Napoca). Critic literar, teatrolog. Facultatea de Litere, secția teatru (1996). Curs de sociologia artei secolului XX, Academia de Arte „Ion Andreescu". Doctorand în filologie/literatură română. Debut absolut în 1994, în *Adevărul de Cluj*, cu cronică dramatică. **Volume**: *Computerul cu bibliografii*, 2004; *Meseria de teatrolog*, 2005. Colaborator la Volumele colective: *Dicționarul personajelor din teatrul lui I.L. Caragiale* (2002); *Ferestre întredeschise: Alexandru Vona și Ovidiu Constantinescu* (1997). Premiul pentru debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, 2005; Medalia Jubiliară „I.L. Caragiale" oferită de Consiliul Local Cluj-Napoca, 2002. Contribuții în **volume colective**: „Cluj, dimineața devreme", în *Clujul din cuvinte*, antologie ilustrată alcătuită de Irina Petraș, 2009; „Scriitorul care te citește. O perspectivă de sociologia receptării despre romanul românesc de azi", în *Starea prozei*, coordonator Irina Petraș, 2008; „Pavel Dan. Încă o lectură", în *Pavel Dan. 1907-2007*, antologie critică gândită și alcătuită de Petru Poantă și Victor Cubleșan, 2007; „Legea iubirii", în *Cele 10 porunci*, carte gândită și alcătuită de Marta Petreu, 2007; „G. Călinescu, strategul", în *Literatură tânără 2007*, editor Irina Petraș, 2007; „Pișcotul și critica", în *Caietele Colocviului Tinerilor Scriitori 2007*, editor Irina Petraș, 2007; „Slănina cu miere și „, în *Cuvinte. Almanahul scriitorilor clujeni*, editor Irina Petraș, 2006; „Cine ne sunt doumiiștii?", în *Colocviul Tinerilor Scriitori*, editor Dan Mircea Cipariu, 2006; „Spectatori ai propriului spectacol", în *Ferestre întredeschise: Alexandru Vona și Ovidiu Constantinescu*, editori Marta Petreu și Ion Vartic, 1997. **Consultant literar/PR Manager al spectacolelor**: *L'Oubli/Uitarea* de George Banu, regia Mihai Măniuțiu; *Purificare* de Sarah Kane, regia Andrei Șerban, Teatrul Național Cluj, reprezentații la Festivalurile Internaționale de Teatru de la Kolin și Plzen, Cehia, 9 și 11 septembrie 2007 – PR Event Manager; *Îngerul electric* de Radu Macrinici, regia Gelu Badea, Teatrul Municipal Baia Mare și Centrul Cultural „Liviu Rebreanu", Aiud, reprezentație la Festivalul Internațional „MittelFest", Cividale di Friuli, Italia, 21 iulie 2007 – PR Event Manager; *Hăul* de Christian Palustran, regia Radu Tempea, Teatrul de Stat Turda, 1996 (premieră mondială) – traducere și adaptare (în colaborare cu Radu Tempea), caiet program; *Oh, ce zile frumoase!* de Samuel Beckett, regia Radu Tempea, Teatrul Național Cluj-Napoca & Facultatea de Litere, Dep. Teatru, 1995 – stabilirea textului, caiet program. **Colaborări**: *Acolada, Adevărul de Cluj*, *Apostrof, Avertisment de Nord-Vest, Caiete critice, Clujeanul, Convorbiri literare, Cuvântul, Echinox, Evenimentul zilei* (ediția de Transilvania), *Glasul Maramureșului, Informația Cluj, Man.In.Fest, Magyar Naplo* (Budapesta), *Mesagerul transilvan, Mișcarea literară, Observator cultural, Piața literară, Poesis, Scutul patriei, Steaua, Șapte seri, TeleCablu Magazin, Tribuna, TV Satelit, Verso, Ziarul Clujeanului, CD Radio Napoca, Radio Cluj, Radio Renașterea, Uniplus Radio Cluj*. Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj, 2005; Mențiune/Premiul II la Concursul „Tânărul jurnalist al anului 2003", organizat de Fundația „Freedom House", București, 2004; Medalia jubiliară „I.L. Caragiale" a Consiliului Local Cluj-Napoca, 2002; Premiul I la Concursul Național de Eseu „Liviu Rebreanu", organizat de Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Cluj, 2002. Membru al Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru, AICT, secția română; Membru al Asociației Profesioniștilor din Presă – Cluj.

Cu Ion Vartic

Lectura teatrului este un exercițiu la fel de intim precum cea a poeziei sau prozei. Pe cînd însă romanele ne induc o modalitate de imaginare filmică, piesa de teatru, schematică prin însăși redarea ei grafică, obligă la o limitare a spațiului imaginar. Dar la vizionarea unui spectacol – cinematografic sau teatral – reacțiile au aceeași amplitudine emoțională: ne identificăm total cu propunerea vizuală sau o negăm vehement, după măsura în care regizorul a reușit să-și suprapună creația pe orizontul nostru intim de așteptare. Am fost încîntat de ecranizarea dickensienei Marile speranțe*, dar am fost dezamăgit de filmul după* Jane Eyre (*ambele în versiune britanică*). *Așa cum, în teatru, m-a copleșit* Noaptea furtunoasă *montată – cu ani buni în urmă – la Tîrgu-Mureș de Mircea Cornișteanu și m-au dezamăgit mai toate producțiile recente de teatru TV.* (fragment din *Teatrul ca literatură*)

Cronicar dramatic și literar, Claudiu Groza este recunoscut imediat ca prob comentator al fenomenului literar, cu un echilibru de atitudine și expresie ținând nu doar de ardelenitatea sa, ci și de biblioteca bogată și riguros parcursă pe care își întemeiază enunțurile: „O cultură nu poate să dezamăgească. Ea nu aduce nici fericire, de altfel. Fiind compusă din nenumărate fapte de creație, cultura este un ansamblu, un fel de *puzzle*". Claudiu Groza rezolvă calm și cu pasiune conținută acest *puzzle*. (**Irina Petraș**)

Spre deosebire de majoritatea colegilor săi de generație, Groza pariază pe scriitura clară, precisă, atică. El își expune, argumentându-le cu onestitate, opiniile, nerefugiindu-se în retorica aluziilor echivoce, neafectând complicități întortocheate cu cititorul sau, și mai rău, cu o bibliografie presupus consumată. Dimpotrivă, evaluările lui se derulează sub ochii cititorului, cu cărțile pe față, și, indiferent dacă subscrii la ele sau nu, mecanismul care le animă este transparent. Pe Claudiu Groza nu îl complexează nici terminologia unui domeniu sau altul – de la semiotică la teatrologie –, nici autoritatea cutărui personaj.[…] Precizând că, „Personal, sunt de partea oricărei formule de teatru", Claudiu Groza se autodefinește ca un consumator de act teatral pe cât de avizat, pe atât de flexibil și lipsit de fasoane. Cunoscându-i condeiul iritabil, aș vedea aici mai degrabă mărturia unei ample disponibilități decât un crez populist. (**Ovidiu Pecican**)

Gabriela Gențiana GROZA (n. 14 septembrie 1942, Vadu Săpat/Prahova). Poetă, prozatoare. Facultatea de Biologie a Universității București. Debut cu versuri în *Steaua*, 1995. **Volume**: *Pe punte... peste punți*, versuri, 1994; *Jocul cu clipa*, versuri, 1995; *Rostiri*, versuri, 1997; *Murmurul sevei*, haiku, 1999; *Măroaca*, povestiri pentru copii, 2000; *Papucul păpușii*, poezii pentru copii, 2001; *Gențigrame*, epigrame, 2002; *Brevi finietur*..., versuri, 2002; *Sfârșit de sezon*, versuri și proză scurtă, 2003; *Pățaniile lui Boacănă* și *Prietenii lui Peștinel*, 2004; *Fulga și Fulger,* 2005; *Amurg pe Someș*, 2006; *Sertanianul*, proză, 2007; *Irundel și Irundica*, proză, 2008; *Lampioanele vii*, proză și versuri, 2009; *Fântâna cu sori,* versuri și povestiri, 2011; *Marea copilăriei*, versuri pentru copii, 2011; *La mâna lui Cronos*, haibun, haiku și tanka, 2012; *Șulfinică*, poezii pentru copii, 2013. Premiul Concursului Internațional de haiku, Japonia, 2002. Prezentă în antologii de versuri, proză scurtă, epigrame, haiku.

Peregrinând prin anotimpuri, poeta scrie liber, spontan, fără constrângeri formale, apelând la asonanțe și aliterații, concentrând expresia la"poanta'' finală, ce nu exclude melancolia. Inima poemelor se întrezărește sub cuvinte, sub imagini, sub sensul inteligibil; neliniști, adânciri în vis, căutări cu porniri și întoarceri pe căile crepusculare ale memoriei (**Michaela Bocu**)

Vie, colorată,caldă, incitantă, blând-surâzătoare, cartea Doamnei Gabriela Gențiana Groza va bucura copiii acum, în pragul zilei de 1 iunie – copii pe care-i ia părtași la scriere, dar și după această zi, mereu,deoarece Cartea este de lăsat întreagă, cu mereu sporită frumusețe a înțelesurilor, de transmis de la frățiorul mai mare la cel mai micuț și tot așa până va fi găsit, cândva, papucul fermecat și poznaș al păpușii copilăriei noastre'' (**Dumitru Cerna**)

Inspirata epigramistă umblă și de data aceasta pe „poante'' originale, suculente, reușind să evite, mai întotdeauna, crisparea și sunetul neplăcut, scârțâitor, de începător în ale versificării, întâlnit la mulți dintre cei ce chinuie fragilul catren, specie din prețioasa familie a „cactușilor literari''. Printr-o ingenioasă mișcare de învăluire a cititorului, Gențiana Groza își plasează inofensivele „bombe'' pe liniile concentrice ale orizontului nostru de așteptare, autodefinindu-se, de la început, ca să n-o putem învinui că nu știam cu cine pornim la drum: „Deși născută prahoveancă / Am susținut că sunt clujeancă / Dar un țânțar m-a dat de gol: / În sânge mi-a găsit petrol (**Marcel Mureșeanu**)

Bazil [Vasile] GRUIA (5 ianuarie 1909, Cisteiu de Mureș/ Alba – 7 octombrie 1995, Cluj-Napoca). Poet, publicist. Facultatea de Drept a Universității din Cluj (1932). Debut cu versuri în revista liceului din Aiud, „Ghionoaia". A colaborat la „Fire de tort" (Turda), „Unirea" (Blaj), „Patria" (Cluj), „Tribuna", „Reacțiunea literară" (București). **Volume**: *În țara toamnei*, 1929; *Arderea etapelor*, 1968; *Obsesia verii*, 1972; *Lucian Blaga inedit*. *Amintiri și documente*, 1974; *Patima albă*, pref. Șerban Cioculescu, 1976; *Efigiile riscului*, 1978; *Blaga inedit*. *Efigii documentare*, I–II, , 1981; *Inscripții pe tăblițe de aer*, 1983; *Miraculoșii Alter Ego*, 1985; *Infinitul de fiecare zi*, 1987; *A patra dimensiune*, pref. Petru Poantă, 1989; *Pelerin la Curtea Miracolelor*, 1991; *Copacul ascuns*, 1994; *Mixaje în timp*, 1995; *Recviem pentru o iluzie*, 1995.

Au scris despre cărțile sale: Dumitru Micu, Șerban Cioculescu, Nicolae Manolescu, Teodor Tihan, Iosif Pervain, Valentin Tașcu, Constantin Cubleșan, Radu G. Țeposu, *Petru* Poantă, Aurel Sasu, Mircea Vaida, Irina Petraș ș.a.

1975 – D.R. Popescu, Bazil Gruia, Iosif Pervain, Teodor Tanco, Radu Enescu, Victor Felea

Aurel GURGHIANU (11 mai 1924, Iclănzel/Mureș – 28 septembrie 1987, Cluj-Napoca). Poet și publicist. Studii medii și pedagogice la Tg. Mureș și Blaj, universitare la Facultatea de Filologie Cluj (1948-1952). Redactor și (din 1959) redactor șef adjunct la *Steaua*. Debut cu, versuri în *Lupta Ardealului* (1949). Colaborări la *Steaua*, *România literară, Tribuna, Convorbiri literare* etc. Premiul Asociației Scriitorilor din Cluj (1972 și 1976). **Volume**: *Drumuri*, versuri, 1954; *Zilele care cântă,* versuri, 1957; *Liniștea creației*, versuri, 1962; *Biografii sentimentale*, versuri, 1965; *Strada vântului,* versuri, 1969; *Poartă cu săgeți,* versuri, 1972; *Temperatura cuvintelor*, versuri, 1972; *Curenții de seară,* versuri, 1976; *Terasa și alte confesiuni*, eseuri, 1978; *Orele și umbra*, versuri, 1980; *Carnet*, însemnări, 1981; *Numărați caii amurgului*, versuri, 1982; *Diagnosticul străzii,* versuri, 1985; *Anotimpurile cetății,* eseuri, 1988; *Călărețul din somn*, versuri, 1991; *Strofe prin timp,* versuri 1994; *Mistuitoarele ruguri*, 2000. Traduceri: din Kostas Varnalis, Létay János.

„Dincolo de cele ce se văd / e lăuntrica lume"

În istoria poeziei ardelenești de după al doilea război mondial, Aurel Gurghianu reprezintă explicit fenomenul desprinderii de tradiția sămănătoristă a ruralismului și orientarea spre modernismul de esență citadină. În intervalul unui deceniu, metamorfoza poetului e spectaculoasă, atât în modul de înțelegere a poeticului, cât și la nivelul constituirii imaginarului. Primele două plachete, *Drumuri* și *Zilele care cântă* (1957), conțin aproape integral versificări modeste, cu motive și ecouri ritmice din V. Alecsandri, G. Coșbuc sau I. Pillat, compuneri tematice specifice proletcultului, în care prevalează reportajul „liric" și satira. Referentul dominant rămâne natura tratată de regulă în manieră convențional bucolică și, totuși, apar câteodată imagini de-a dreptul gongorice, de rafinate prețiozități […] Descoperirea orașului nu a provocat sentimentul dezrădăcinării, atât de acut în lirica ardelenească, de la O. Goga până la Lucian Blaga. Mai mult, are loc o răsturnare dramatică a perspectivei asupra rusticului și a naturii în genere. Gheorghe Grigurcu a înțeles corect acest fenomen, identificând în lirica lui Gurghianu de după 1972 semnele unei dezrădăcinări inverse, „tradusă într-o alienare față de toposul rural". Peisajele se obiectivează acum, devin reprezentări ale unui eu aflat în dizarmonie cu ele. Natura nu se mai oferă drept un spațiu paradiziac și ocrotitor. Dimpotrivă, este neliniștitoare, în sens expresionist, criptic-fantomatică uneori, adversă în solitudinea ei rece, primordială. (**Petru Poantă**)

Anca HAȚIEGAN (n. 22 ianuarie 1978, Cluj-Napoca). Critic literar, eseist. Facultatea de Litere a UBB Cluj, secția Teatrologie (2000) și secția Română-Engleză (2003). Redactor (2001-2002) și redactor șef adjunct al revistei *Echinox* (2002-2003); Doctorat în literatură comparată (UBB, 2008). Colaborări la revistele *Steaua, Echinox, Caietele Echinox, Thalia, Memoria, România liberă, Piața literară, Vatra, Drama, Apostrof*, *Observator Cultural, 22*, *Tribuna*, *Teatrul Azi.* Prezentă în volume colective: *Analele Sighet 10,* vol. X, București, Fundația „Academia Civică", Biblioteca Sighet, 2003; *Dictionnaire des relations franco-roumaines. Culture et francophonie*, coord. Maria Vodă Căpușan, Marina Mureșanu-Ionescu, Liviu Malița, 2003*; Dicționar Echinox A-Z. Perspectivă analitică*, coord. Horea Poenar, 2004; Ruxandra Cesereanu & Co, *România înghesuită. Cutii de chibrituri, borcane, conserve* (*ipostaze ale ghetoizării în comunism și postcomunism*), 2006; *Viața teatrală în și după comunism*, coord. Liviu Malița, 2006; *T(z)ara noastră. Stereotipii și prejudecăți*, coord. Ruxandra Cesereanu, 2007; *Anunțuri mortuare în Re major*, volum colectiv de proză scurtă semnat Claun Grup,

2008, *Cărțile supraviețuitoare*, coord. Virgil Podoabă, 2008. A prefațat volumul Dumitru Popovici, *Teatru*, 2002. **Volume**: *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist*, 2010. Dramatizare după romanul *Întâlnirea* de Gabriela Adameșteanu, în colaborare cu autoarea. Un spectacol-lectură cu această piesă, în regia Cătălinei Buzoianu, a avut loc la Teatrul Odeon din București în 16 mai 2006. Ea a fost montată și la Teatrul Național Radiofonic, în aprilie 2007 – spectacol nominalizat la Premiile Uniter acordate în anul 2008 pe 2007.

Cu Ruxandra Cesereanu

Obligați să pozeze în eroi ai „lumii noi", locuitorii lagărului socialist au învățat să ducă limbajul duplicității „pe noi culmi" ale progresului, fapt ce nu a rămas fără repercusiuni asupra literaturii vremii. Analizând o serie de romane redactate sub regimul comunist în spațiul Europei răsăritene, autoarea a reușit să reconstituie, dată fiind anvergura speciei literare amintite, etapele consolidării (conținând și germenii destrămării) „Imperiului Falsului", cu o expresie preluată de la Alain Besançon, desemnând dictaturile de tip sovietic (**Ion Vartic**).

Teza Ancăi Hațiegan e că „teatralitatea" specifică omului și societății moderne este amplificată în interiorul regimurilor totalitariste. Efectul Big Brother ridicat la rang de politică de stat contribuie decisiv la încărcarea comportamentului uman cu o „supra-sarcină de teatralitate". Sigur că, deși enunțată astfel, teza pare simplă, implicațiile și consecințele ei sunt extrem de fertile. Căci autoarea reconstruiește, practic, întreaga istorie de idei a modernității din unghiul teatralității într-o narațiune teoretică atât de coerentă, încât e greu de crezut că nimeni nu s-a mai gândit s-o facă înaintea ei. [...] Capacitatea de a reconstrui teoretic premisele duplicității comuniste e întrecută doar de finele analize dedicate unor autori postbelici de prima mână, nu doar de la noi, ci din întregul bloc est-european aflat sub influența sovietică. Scrierile lui Andrei Platonov, Marin Preda, Paul Goma, Norman Manea, Tadeusz Konwicki, Eugen Uricaru, Dana Dumitriu, Milan Kundera, Christa Wolf, Gabriela Adameșteanu sau Petre Sălcudeanu devin mostre credibile de literatură și teatralitate în romanul postbelic (**Alex Goldiș**)

Ioan HĂDĂRIG

(n. 23 octombrie 1961). Poet, eseist. Licențiat al Universității „1 Decembrie 1918" Alba Iulia, Facultatea de Drept și Științe Sociale, specializarea: Sociologie (2004); Master: Literatură și cultură românească în context european, Facultatea de Istorie și Filologie (2009). **Volume**: *Iubirea pe o cruce de nisip*,1996; *Lupta nebunului cu valul*, 2002, *Apocalipsa după Ioan*, 2007, *Trupul amantului ucis,* 2008, *Atingerea singurătății*, 2012, *Poemul tăcerii / Poeme du silence*, 2013; *Imagini ale Aiudului de altădată*, album/poem editat în 7 limbi, în colaborare cu Robert Lixandru, 2008; 2011; *„ROMÂNIA LITERARĂ, Aiud – 1930.* Studiu monografic sau trei repere (contradictorii) ale situării în afara istoriei culturale europene", 2010; 2011. Prezent în antologii: „În cuvânt" (*nouă poeți aiudeni*), Munchen, Germania 1998; „Des mots batis en silence" – „Cuvinte zidite în tăcere", traducere în limba franceză de Marcela Hădărig, (*Aiudul literar*, nr.26/2006 și *Aiudul literar*, nr. 27/2007). A colaborat la periodicele: „Steaua", „Vatra", „Discobolul", „Pașii Profetului", „Aiudul literar" etc. Premiul I creație – poezie, Revista *Discobolul,* 2006.

***zbor 4**: casa bunicii avea două ochiuri prăfuite de sticlă/ prin care lumina se îngrămădea/ în trupul meu// ca o umbră se închidea lumina în casa bunicii// afară trăirile prindeau contur de lumină// în camera mea/ fereastra mea/ are un ochi de sticlă/ cât licărirea unui strop de apă/ sau de cer// atunci peste camera mea/ au construit o altă cameră/ cu ferestre uriașe// acum lumina intră în mine cu pași grei// acum am trei ochiuri de lumină.*

Au scris despre cărțile sale (numele criticilor mai importanți): Constantin Cubleșan, Mircea Coloșenco, Grigore Traian Pop, Diana Câmpan, Daniela Sitar-Tăut

... atrăgând atenția prin concizia versului, prin lapidaritatea expresiei […] Ioan Hădărig este preocupat de încărcarea valențelor poetice ale cuvintelor – pentru el poezia înseamnă în primul rând cuvântul – decantând prin combinația lor semantică, o nesfârșită stare de exultanță coloristică de imagini, adesea în vecinătatea manierei suprarealiste de combinație simbolistică […] E o poezie de un tip special al notației lirice, poetul fiind preocupat mereu nu atât de transformarea imagistică a trăirilor, cât de numirea lor simbolică, printr-o debordantă alăturare metaforică a cuvintelor. (**Constantin Cubleșan**)

Cu Doina Hădărig, Doina Uricariu, Ștefan Balog

Poezia lui Ioan Hădărig aduce, în peisajul liric autohton, un aer de suplețe ideatică și o nuanță clară de emoție care sfidează barierele canonice ale cititorului comod de poezie. Pentru poetul Ioan Hădărig poezia este, obligatoriu, provocare cu dublă direcție: a afectului și a intelectului, acesta din urmă însă privit din perspectiva creației de idei care permite creionarea după legile sensibilității. Poemele sunt, luate fiecare în parte, tablouri ale conștiinței nedeghizate, poetul complăcându-se într-o stare de grație aparte: jocul imaginilor devine joc al simbolurilor și al arhetipurilor, închegarea semantică a traseului liric revelând un maestru de ceremonii excelent așezat în cultură, care

știe să-și dozeze deopotrivă bagajul teoretic pe care se sprijină și preaplinul sufletesc pe care îl livrează, fără rest, cititorului. (**Diana Câmpan**)

… *Apocalipsa după Ioan* surprinde inițial *rătăciri*, alienări ale afectului care implică manifestări intense, dorința de imolare a femeii cantonată într-un edificiu retractil de tăcere în fața dorinței ardente, astfel încât sinele capătă accente divinatorii, alungând lumina și instaurând hegemonia întunericului. […] Mai pregnant decât în volumele precedente, temporalitatea este una ascendentă și corosivă, astfel încât recursul la perioada infantilă în poezia *copilul din mine*, constituie o posibilitate de salvare a alterității, dar și de purificare. (**Daniela Sitar-Tăut**)

Liana HĂITAȘ

(n. 3 octombrie 1979, Turda). Critic literar, eseistă. Facultatea de Litere a UBB Cluj (2003). Masterat în *Literatură română. Modernitate și context european* (2004). **Volume**: *A treia feminitate. Erotica eminesciană*, prefață Ioana Bot, 2004 (Premiul de debut al Casei Cărții de Știință și al Filialei Cluj a USR). Prezentă în volumele: Liana Pop (coord.), *Verba volant*, 2004; Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (coord.), *Conversația. Structuri și strategii;* Laurența Dascălu-Jinga (coord.), *Corectarea și autocorectarea în conversația spontană;* Laurența Dascălu-Jinga, Liana Pop (coord.), *Dialogul în româna vorbită.* A colaborat la *Dicționarul Echinox,* 2004.

Există două direcții importante, le-am mai amintit, ale ideii de formă feminină desprinse de către instanța critică, care fuseseră prefigurate încă din timpul primelor texte care analizau opera eminesciană. O primă direcție este cea inițiată de G. Călinescu care expune o teorie a feminității agresive, la care va subscrie, prin viziune, și explicitarea adusă de Edgar Papu. Cea de a doua direcție este reprezentată de Rosa del Conte care menține în demonstrația proprie rădăcina platoniciană, dar o depășește prin intuirea unor forme în des-facere. În același sens se va înscrie și Ioana Em. Petrescu prin dezvoltarea ideii feminității desprinse dintr-un nucleu platonician, care va evidenția hieratismul prezențelor feminine. Ceea ce interesează din aceste două ipostazieri critice este punctul în vecinătatea căruia poposesc, pe care însă nu-l vor duce mai departe. Locul unde tendințele criticii, dezvoltate opus, se întâlnesc, va constitui germenele propriei noastre demonstrații axate asupra A frumuseții tale forme.

Câștigătoare a Concursului pentru debut (eseu) al Casei Cărții de Știință pe 2004, Liana Hăitaș își concentrează atenția asupra unui text eminescian mai puțin cunoscut, *A frumuseții tale forme*, care constituie, însă, pentru autoare un bun prilej de a aduce încă o dată în lumină ineditul operei eminesciene. Cu un instrumentar teoretic de ultimă oră, dar și cu un ochi analitic de mare finețe, autoarea demontează mecanismele secrete ale versului eminescian, recitindu-l cu o privire proaspătă și avizată, extrem de convingătoare. (editura)

Andrea HEDEȘ

(n. 23 februarie 1977, Dej). Poetă, prozatoare, critic literar. Urmează cursurile Facultății de Teologie Greco-Catolică – Litere (Engleză), din cadrul Universității Babeș Bolyai Cluj-Napoca (2004). În prezent (din 2012) studentă a Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Debut în *Echinox*, 2001. **Volume**: *Cartea cu fluturi*, poeme, 2008. Colaborează la *Mesagerul literar și artistic de Bistrița-Năsăud*, *Mișcarea Literară*, *Luceafărul de Dimineață*, *Verso, Hiperboreea, Convorbiri Literare, Literatorul.*

***Aritmie**: dacă inima mea ar fi o grădină de vară/ sfinții cheflii ar sta de seara până dimineață/ în fum de tămâie în fața unei halbe cu aghiazmă/ și târziu după ora închiderii miruiți bine/ s-ar ține de mâini și ar cânta/ psalmii pe rând și imnuri de slavă/ și când să plece ar mai cere/ să mai guste o dată pentru ultima dată/ în noaptea aceea în dimineața aceea grijania/ dar inima mea vrea să fie/ o grădină englezească înainte de ploaie/ când fiecare boboc murmură/ cântare cântărilor/ cântarea cântărilor.*

Cu Vasile Igna, Iulia Cublești, Adriana Teodorescu, V.C. Măruțoiu

Pentru un debut la 33 de ani, volumul este destul de șturlubatic, chiar zgubilitic pe-alocuri. Această trăsătură e simpatică dacă nu se abuzează de ea. Andreea Hedeș practică un avangardism netemperat și bine agrementat cu umor, cu ecouri din Urmuz și Cugler, cu sugestii din Topîrceanu. Însuși poemul incipient este un fel de fabulă urmuziană lipsită, ca să punâ capac, pînă și de săltărețele rime ale înaintașului: „prin mărăști trecea un cal/ cu clăparii pășea pe pian/ în spirală peste asfaltul din cer/ fără aripi doar cu o căruță de/ os jurasic /.../ și-mi era simpatic ca o călimară/goală”. Din poemul „triunghiul bermudelor”: „duduia galbenă cu geana șleampătă /.../ trecea pe lîngă lemnul verde și caii verzi la o bere rece/ dar vai capacul de la canal era la/ fier vechi”... Apar imagini interesante (mori de vînt cînepiu emigrate deodată pe cer, inimile pesmeți care încep să bată nume de cal, de pisică, de femeie). Totul îmi amintește de adolescență cînd ne distram în autobuz întrebînd cîte o babă dacă după stația Ceiakovski urmează Buniakovski-Schwartz sau, la

cîrciumi, cîte-o chelneriță dacă șef de sală mai e domnul Cauchy-Laplace. În comicăria și degajarea ei, poeta are gust și măsură, sper că asta se va vedea cînd, la al doilea volum, va mai îmbogăți registrul, că așa nu poate s-o mai țină încă o carte. Pînă atunci să strigăm odată cu cronicarul: nasc și la Cluj copii ciuguliți de bărzoi! (**Horia Gârbea**)

Dan HERCIU (n. 27 iulie 1973, Agnita, județul Sibiu). Poet. Scrie poezie de prin 1995; din 2007, publică pe site-ul de literatură agonia.ro. În decembrie 2008, prima expunere publică la Serile ArtGotice Sibiu – Expoziția de Poezie. invitat la festivalul *Primăvara Poeților 2009* Sibiu. **Volume**: *Taxa pe viciu* (versuri), 2009 (câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR, Colecția *Biblioteca tânărului scriitor* nr. 9); *Jama,* versuri, ediție bilingvă, română-germană, 2014. A obținut Premiul Niram Art pentru Poezie – *trofeul RefleXos* decernat în colaborare cu Cercul Poetic *Reflecții* din Madrid (iunie 2010).

Tandru și jovial, serios și superficial, sfidător și receptiv la reacțiile celorlalți și întotdeauna pornit pe ghidoșenii, calambururi și poante, bravând adolescentin, tachinându-și iubita, până la eclipsarea ei – într-o asemenea grilă pare posibil a-l încadra pe tânărul poet hârtibăcean, Dan Herciu, grilă pentru care am o adevărată obsesie! Lipsit de scrupule, disperatul „în cauze de iubire" recurge la gesturi spontan de șocante și căutări halucinante prin spații labirintice create prin propriul său interior, urmare a unei gestici, uneori bizare, de boem irecuperabil. O atitudine rebelă, (din arsenalul optzeciștilor), o criză de adaptare, specifică, în fapt generației sale, completată de o ironie amară și percepții ironice, modalități de atenuare a reflecției grave, către care realitatea ar putea să tenteze; acestea par să fie câteva din drumurile pe care autorul le străbate, în redescoperirea propriului său univers (**Gherasim Rusu Togan**)

Instantaneele, scurtmetrajele și improvizațiile lui Dan Herciu, dincolo de o aparentă duritate a expresiei, mustesc de candoarea unei vârste de aur a sentimentelor, prezentă ca potențialitate (sau ideal iluzoriu) în sâmburele fiecărui poem despre dragoste. Pentru că Herciu nu scrie poeme de dragoste, ci întotdeauna despre dragoste și, cu toate acestea, prozaismul ori depoetizarea nu sunt niciodată scopuri în sine, ele fiind doar mijloacele prin care-și motivează sentințele (uneori exprimate voalat, alteori, direct) asupra acestui sentiment care tulbură, aprinde, înfurie, scârbește, rutinează, plictisește. Obiectele care rămân în urma unei despărțiri, alături de amintiri (ca și cum amintirile s-ar materializa sau obiectele s-ar transfigura, volatilizându-se în camerele organice ale memoriei), lasă impresia că acumulează între ele o tensiune colosală, iar nucleele lor, încărcate cu energia amintirilor, sunt pe punctul de-a fuziona la rece. E aici o tristețe a obiectelor lăsate în urmă de cineva (cum sunt scaunele goale din tablourile lui Van Gogh sau eșarfa, vaza și bomboniera din poemele lui Iustin Panța), peste care curge, incandescentă, lava unei euforii a primului sentiment erotic. În urmă rămâne liniștea, după ce amintirile se incinerează – liniștea cu simplitatea ei complicată. Tonul nu e unul sentențios, ci e presărat cu ironie și autoironie, într-o înțelegere a seriozității jocului – un joc între moral și amoral. Dacă în amoralitatea acțiunilor constă viciul, atunci taxa plătită poate fi pierderea acelei moralități a sentimentelor după care personajul din aceste poeme tânjește (**Mihai Curtean**)

Taxa pe viciu (2009) este singura carte de versuri între cele douăzeci și patru care au câștigat Concursul de debut al Filialei Cluj a USR din 2005 încoace. Juriul a fost cucerit de încrederea necondiționată în poezie a debutantului, dar mai ales de dezinvoltura cu care traversa spațiul poemului, hărțuindu-i liber și cu umor conținut sensurile. Versurile monotone și surprinzătoare în chiar aceeași clipă, naive cu tâlc și improvizate cu *schepsis* precum refrenele de *jazz*, mă duceau cu gândul la *jam-session*-urile lui Jack Kerouac, la pasul legănat, mărunt, de *swing*. Datele esențiale ale portretului pe care i-l făceam atunci în textul escortă au rămas, constat, aceleași. Însă, în atingere cu ceea ce s-ar putea numi școala de poezie sibiană de azi, guresenia sa a căpătat patină, deplasările metaforale – o disciplină nouă, experimentele – un alt cadru, nu constrângător, ci promițând o apartenență cu referințe consistente și chiar cu program. Ceea ce nu-i rău deloc. (**Irina Petraș**)

Franz HODJAK (n. 27 septembrie 1944, Sibiu). Poet și prozator. Facultatea de Filozofie a UBB Cluj (1970). Redactor la editura Dacia. Echinoxist. Stabilit în Germania în 1992. **Volume**: *Spielraume. Gedichte und Einfalle* (1974), *Offene briefe* (*Scrisori deschise*, 1976), *Das Mass der Köpfe* (Măsura capetelor), proză fantastică, 1978; *Flieder în ohr* (1983), *An einem Ecktisch* (La o masă din colț), proză scurtă, 1984; *Der Hund Joho* (Câinele Joho, 1985), *Auglnlicht* (Lumina ochilor), poezii, 1986; *Friedliche Runde* (Cerc pașnic), proză, 1987; *Luftveränderung* (Schimbare de aer), poezii, 1988; *Sonderangebot* (Ofertă specială), poezii, 1992. În limba română: *Țigări umede și dor de călătorie*, poeme, 1980; *Copacii, de pildă*, versuri, 1989. A tradus din Aurel Rău, Ion Barbu, Eugen Jebeleanu, Adrian Popescu, Ana Blandiana etc.

Tălmăcirile lui Hodjak sunt „de o exactitate cuceritoare și de o pregnanță adecvată originalului" (**Peter Motzan**)

Am debutat împreună cu Franz Hodjak la *Tribuna*, în primăvara lui 1967, cu traduceri din Georg Trakl. Lucrasem cîteva săptămîni la un grupaj de vreo zece poeme, după o inițiere prealabilă în lirica trakliană. Făceam mai întîi traducerea brută a textului german, apoi începeam căutarea trudnică a echivalențelor românești. În ciuda aparențelor, Trakl e un poet dificil, cu un imaginar complicat, a cărui stranietate constă atît în atmosfera hieratic-crepusculară, îmbibată de o melancolie grea, cît și în densitatea imaginilor enigmatice, multe obținute prin aglutinări de cuvinte. Pentru mine a fost uimitor faptul că limba română poate răspunde acestei prodigioase expresivități. Am realizat, totodată, că traducerile din marii poeți amplifică spațiul poetic al literaturii de adopție și că obligă limba la un efort de imaginație a cărei profunzime este inaccesibilă multor poeți autohtoni. […] Scriitorul Franz Hodjak exista disjunct, într-un deplin confort al lucidității, iar creația sa e dominată de o inteligență sarcastică, demitizatoare și ludic-epigramatică. Franz trăia ca un burghez nonconformist și scria ca un avangardist complet ostil convențiilor mic-burgheze. (**Petru Poantă**)

Gheorghe HOLOBÂCĂ (13 aprilie 1949, sat Chiril, comuna Crucea/Suceava) Poet, prozator. Facultatea de Filologie, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (1972). Debut absolut: *Transilvania,* Sibiu, 1984, proză. **Volume**: *12 prozatori,* proză, 1988; *Armura de lut,* roman, 2003; *Via caprelor*, proză, 2003; *Purgatoriul cocorilor,* roman, 2006; *Gloria zăpezii,* poezii în română și franceză, 2007; *Orologii de duminică,* poezii în română și franceză, 2008; *Alergarea pe cerc*, poezie, 2012; *Sonete*, 2012..

***livezile din paradis**: pe cal alb cuvântul dintâi a urcat/ și cruce de sânge pe frunte și-a scris/ în ornice curge nisipul promis/ ce rupe cătușe de frig spulberat// cascade de atomi din aur curat/ botează livezile din paradis/ rotesc minutarul în sens interzis/ ispite din venin de șarpe bălțat// sunt Ova orgii de iele pe câmpuri/ se surpă în syrinx cântec de greieri/ zorii-și pun pe creștet coroane de jad// vezi Ova cum urcă seva din muguri/ până la privighetori și luceferi/ până la tâmplele de patimi ce ard*

Au scris despre cărțile sale: Dumitru Hurubă, Miron Țic, Constantin Stancu, Răzvan Țuculescu, Gligor Hașa, Cornel Nistea, Mircea Stâncel și alții.

Armura de lut este un debut editorial de maturitate și mai puțin obișnuit, căci George Holobâcă scrie de mult, începându-și această ucenicie încăpățânată în ambianța Echinoxului originar din anii 70. Romanul are tectonica elaborată a unui obiect prețios, dar și o surprinzătoare densitate epică, cu o orchestrare sigură a unor ipostaze diverse ale imaginarului: de la realism idilic și grotesc până la miraculos și fantastic. Tema la vedere o constituie relația distorsionată dintre artist și societatea concentraționară, societate reprezentată aici de regimul comunist totalitar din România. Dincolo însă de acest fundal istoric se configurează un orizont romanesc inițiatic prin care sunt recuperate simbolic vitalitatea și puterea regeneratoare a artei. Așadar, un roman concentrat și plurisemantic, a cărui cheie principală de lectură se află chiar în titlul său. (**Petru Poantă**, pe copertă).

Scris în manieră modernă, cu dialoguri încastrate în textul narativ, romanul lui Holobâcă nu are practic un fir narativ, el devine o aglomerare de evenimente și trăiri dramatice, fără ca cineva să le poată lămuri cauza, o pătimire în plus, de parcă n-ar fi de ajuns „crucea pe care Dumnezeu, de când ne naștem, ne-a pus-o în botez”, remarcă interogativ unul dintre personaje, un fel de înțelept al obștii din perspectiva căruia este analizat destinul. [...] E *Purgatoriul cocorilor* al lui George Holobâcă o carte de analiză deloc ușor de parcurs, cu numeroase teme încifrate în liric, pentru lectura căreia e nevoie să ne abandonăm acțiunii și imaginilor nu atât pentru a înțelege, cât pentru a face cunoștință cu o realitate irațională, privită în ultimă instanță, din perspectiva unei generoase încercări a salvării prin sacru. (**Cornel Nistea**).

Ion HOREA (n. 10 mai 1929, Petea de Câmpie/ Mureș) Poet. A debutat în *Almanahul literar* din Cluj, nr. 1, decembrie 1949, cu *Balada însămînțării grîului de toamnă*. A scris volumele de versuri: *Coloană în amiază, Umbra plopilor, Bătaia cu aur, Un cântec de dragoste pentru Transilvania, Eu trebuie să fiu, Noaptea nopților, Podul de vamă, Dealuri de lut, Locul și ceasul, Căderea pe gânduri, Bătăi în dungă, Sonete, Scribul, Gravuri* etc.

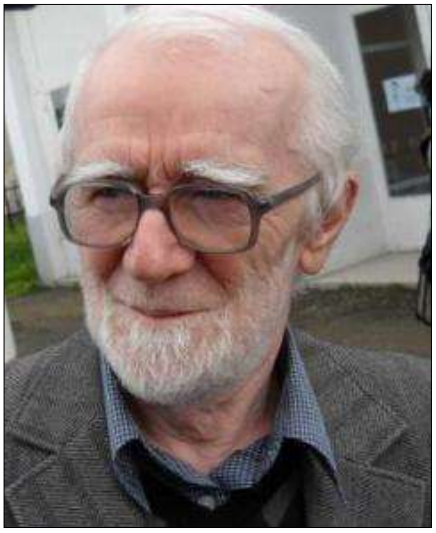

***Chemați-mă**: Nu v-am uitat, îmi sunteți mai aproape / ca niciodată. Iată cum coboară / amurgul peste toate. Parcă văd / cum vă așezați tăcuți în fața casei, / și așteptați să iasă printre stele / luceafărul cel nou ce taie-n două / deasupra voastră lumea nesfârșită. / Chemați-mă, oricând, la orice oră, / și vin, oriunde-aș fi în clipa ceea, / din lumea înstelată-a poeziei, / ori poate din furtunile iubirii, / ori din vârtejurile-atâtor griji / în care-s prins cu-ntreaga omenire. / Bătrânii mei, când voi rămâne singur / și obosit voi aștepta și eu / în fața casei noastre înserarea / ca sputnicii ieșiți de după deal / să-și împletească firele de aur / în pânzele luminilor stelare, / chemarea voastră voi mai auzi-o / ca un ecou întors din astru-n astru, – / ca să-mi aduc aminte cum veneam / acasă noaptea când eram copil / în carul plin cu fân culcat pe spate / și tata-mi arăta deasupra Cupa / și Rariștele strălucind și Toaca / și locul unde-avea mai către ziuă / să pâlpâie cu puii Găinușa. / Era o lume-ntoarsă din poveste, / erau miresmele îmbătătoare, / și vorba tatii ce știa să lege / și să dezlege pentru mine totul, / și eram prins atunci în nesfârșitul / ecou ce leagă suflete și stele, / și-acel ecou mereu mă urmărește / de-atunci în toate drumurile mele.*

Pentru Ion Horea, satul este adevărata sa Roma. Toate drumurile duc de aceea spre el. Oricât de departe ar rătăci cu gândul, de oriunde poetul se întoarce – poezia sa fiind prin definiție o continuă întoarcere în timp și spațiu – acolo, la locul știut. Chiar și din cosmos…” (**Valeriu Cristea**)

Receptat de Al. Cistelecan ca „ardelean definitiv”, pe când Nichita Stănescu descifra „verticalitatea scoarțelor oltenești”, Ion Horea este citit în general pe linia neo-tradiționalistă, prin Ion Pillat și B. Fundoianu (vezi Ion Pop). „Puternicul sentiment al peisajului local” descris de I. Negoițescu mi se pare mai degrabă un construct, o *aură* perfect întreținută. I.H. este poet al *locuirii definitive*, marcat nu de plecări și exiluri, ci de întoarceri și recuperări calm-obstinate ale rădăcinii („Chemați-mă, oricând, la orice oră, / și vin, oriunde-aș fi în clipa ceea”; „vorba se repetă, gândul meu la fel”); fără nostalgii, fiindcă nu se îndepărtează niciodată de locul poetic al câmpiei mureșene și nici de timpul nu neapărat al amintirii, cât al activării asidue a unei stări quasi-paradisiace („dac-am plecat ori de-am rămas e-o altă / poveste…”). Poemele sale în canon – căci decurg unul din celălalt, își

țin isonul și modulează, cu o imaginație verbal-ritmică inepuizabilă, aceleași *teme* – închipuie un soi de mantie originară în care citadinul se înfășoară exersând un elegant și foarte personalizat dans pe muchia dintre două lumi, netrădând-o pe niciuna dintre ele. Esențială și definitorie mi se pare nu grația „reveriilor campestre", căci ritualul anamnetic – asumat, încorporat – informează toate cotloanele clipei, carte după carte, cât diversitatea uluitoare a ritmurilor care îmbracă numărul relativ redus de elemente/substanțe din compoziția artei poetice. O redundanță extrem de eficientă în ordinul mesajului și al particularității vocii, *îngreunată*, acum, doar de „mirarea puterii de-a mai fi". Metaforele sale obsesive încetează a fi obsesive. Dacă Ion Pillat oscilează între exod și înrădăcinare, I.H. poartă cu sine rădăcinile, ca instrumentar existențial predilect, și le asistă instalarea în existența sa citadină, față de care își îndeplinește, senin și fără traume, ardelenește, datoriile. (**Irina Petraș**)

Săluc HORVAT (n. 23 iunie 1935, Șigău/Cluj). Istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. **Volume**: *Mihai Eminescu în memoria timpului*, dicționar cronologic, 1988; *Caleidoscop umoristic*, 1993; *Mihai Eminescu,* dicționar cronologic, 1994; *Introducere în biblioteconomie*, 1996; *Însemnări despre Mihai Eminescu,* 2000; *Liviu Rebreanu, Ion. Universul uman*, 2002; *Însemnări pe margini de cărți*, 2005; Mihai Eminescu și contemporanii săi, – istorie literară, 2009; *De la Titu Maiorescu la Petru Creția. Contribuții la un dicționar al eminescologilor* – istorie literară, 2010; *Liviu Rebreanu. Ion. Biografia unei capodopere* – istorie literară, 2011; *Mihai Eminescu. Repere biobibliografice – istorie literară,* 2013; *Mihai Eminescu în critica literară actuală* – critică literară, 2014.

S-a spus adesea că drama romanului Ion se derulează pe trei planuri distincte: drama pământului (*dominantă*), *drama iubirii și drama neîmplinirii. La o analiză atentă aceste trei componente pot fi unite în una singură – drama neîmplinirilor, mai direct spus, drama neîmplinirii în dragoste. Dacă lui Ion dorința de a dobândi pământ îi domină existența, după ce intră în posesia acestuia, el se consideră tot un neîmplinit:"Ce folos de pământ, dacă cine ți-e drag au-i al tău", se căiește el. Ana îndură rușinea satului, ocara și bătăile tatălui și ale soțului, numai pentru a se ști iubită. Ca un paradox, nu setea și lupta acerbă pentru dobândirea pământului constituie obiectul crimelor, ci dragostea. Goana după pământ își dezumanizează eroii, dragostea îi ucide. Ana se spânzură atunci când își pierde orice licăr de speranță în împlinirea dragostei. Ion este răpus de gelozie, atunci când încearcă să-și recâștige dragostea pierdută. Gelozia îl împinge pe George la crimă.* [...] *Drama datoriei îl obligă pe învățătorul Zaharia Herdelea să oscileze între a fi un bun patriot sau a se opune regimului austro-ungar potrivnic trăirilor sale naționale. Refuză să învețe copiii în limba maghiară, dar îl votează pe candidatul ungur".* (Fragment din vol. *Liviu Rebreanu. Ion. Biografia unei capodopere*,)

Au scris despre cărțile sale: Gheorghe Bulgăr, Mihai Cimpoi, Irina Petraș, Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Ion Buzași, Gheorghe Glodeanu, Cornel Munteanu. Gheorghe Pârja, Augustin Cozmuța, V.R. Ghenceanu, Viorel Mureșan, George Vulturescu, Ion M. Mihai, Daniela Sitar-Tăut ș.a

Vorbim mereu despre Eminescu fără a-l cunoaște integral și definitiv. De aceea, o carte ca aceasta propusă de Săluc Horvat prin *Dicționarul său cronologic* vine în întâmpinarea dorințelor noastre de a-l simți cât mai aproape în devenirea sa existențială, din pruncie până la maturitatea ziaristului combatant pătruns de nevoile esențiale ale națiunii sale, a omului superior care pune

norma estetică deasupra literaturii conjuncturale [...]" „Săluc Horvat este unul dintre fidelii și temeinicii cercetători ai vieții și operei poetului [...]. În final reușim să descoperim în Săluc Horvat pe unul dintre cei mai tenace și dârji avocați și susținători ai operei lui Eminescu, pe unul dintre aceia fără de care opera eminesciană nu și-ar dobândi strălucirea și rolul cultural cu care este învestit. (**Mircea Popa**)

Dicționarul cronologic Eminescu, alcătuit de Săluc Horvat, este un act de cultură, de pietate, de erudiție, indispensabil cercetătorilor și iubitorilor lui Eminescu, carte care, deschizând-o la orice pagină, aflăm detalii despre afirmarea eclatantă a celui mai expresiv și reprezentativ geniu al spiritualității noastre (**Gh. Bulgăre**)

Săluc Horvat este un comentator atent al fenomenului literar de azi, fie că se pronunță asupra unor cărți și asupra unor autori de ultimă oră, fie că are în vedere reeditări, asupra cărora își spune opinia, cu aplecată vocație analitică, el demonstrând în totul un gust literar format, o poziție intransigentă și un echilibru didactic, să zic așa,în balanța evaluării (**Constantin Cubleșan**).

Plan 1: G. Vulturescu, Ionică Moldovan, Aurel Sasu, Constantin Cubleșan, Vasile Iuga de Sălișteː **Plan 2**: Meda Goguță, Săluc Horvat, Florica Bud, Ștefan Jurcă, Dumitru Păcurar, Augustin Cozmuța, Vasile Morar. **Plan 3**: Daniel Hoblea, Vasile Lesan, Aurel Pop, Viorel Mureșan, Adela Naghiu, Gheorghe Glodeanu, Viorel Tăutan, Nicolae Scheianu, Valer Sabău.

Ion Burnar,
Gheorghe Pârja,
Săluc Horvat,
Betty Donca-Kirshmajer,
Nicolae Manolescu,
Echim Vancea,
Vasile Gogea,
Iurii Pavliș

HORVÁTH Arany (n. 17 septembrie 1932, Magyarózd). **Volume**: *Fába faragott balladák, Falusi művelődési krónika*, 1984; *Pontot, vesszőt nem ismerek, de a szó mind igaz* [Csibi Istvánné Siklódi Márika önéletírása], 1985; *Kalodaének. Ballada prózában*, 1993; *Kökény a hóban,* rip., 1995 etc.

Emil HUREZEANU (26 august 1955, Sibiu). Poet și publicist. Facultatea de Drept din Cluj-Napoca (1979) și Facultatea de Științe Politice din Boston (SUA) (1990). Redactor (1976–1979) și secretar general de redacție (din 1978) al revistei „Echinox". **Volume**: *Lecția de anatomie*, pref. Ștefan Aug. Doinaș, Cluj-Napoca, 1979 (Premiul de Debut al Uniunii Scriitorilor); *Ultimele, primele*, 1994; *Între câine și lup*, 1996; *Cutia neagră*, 1997 etc.

„*…am debutat la Sibiu, în revista* Transilvania*. La* Echinox *era un fel de grup școală, capelă, mai elitist, prin forța lucrurilor. Toți erau studenți, care lucrau împreună cu profesorii lor. Revista apărea in 1000 de exemplare, avea o libertate insulară, indiscutabilă, era editată de Universitate, era trimisă in plicuri la adrese precise, la Marin Preda sau Geo Bogza, de exemplu, și la numeroși scriitori și critici din străinătate. Nu avea nici un fel de grijă financiară pentru ca era editata de UASCR Babeș-Bolyai. Totul era un fel de ficțiune întreținută cu acordul autorităților de partid universitare.* […] *Multiculturalitatea Clujului și atmosfera de tensiuni etnice controlate destul de abil făceau din acest loc un spațiu ceva mai special. Lesa românilor și a maghiarilor de la Cluj era ceva mai lejeră. De aceea aici au fost posibile experimente de neînchipuit în altă parte. Aici au apărut texte de Heidegger, aici au fost publicați toți poeții care erau dacă nu excluși, in orice caz nerecomandabili. Se plătea un tribut mic, neînsemnat, pe prima pagină, dar și acela foarte diferit de ceea ce se întîmpla în alte reviste culturale cu pretenții, cum era, de pildă,* România literară.*"* (din interviul cu Svetlana Cârstean, în *Observator Cultural*)

Declarația de absență*: Tot mai mult fluturi fără cap de mort,/ Vor fi, poate, cum spune Blaga,/ Contemporani cu dânsul și cu Dumnezeu./ Eu am început acest poem/ Cu un fel de poveste despre vietăți stinghere/ Și amenințate într-un pat de hotel./ Dar eu n-am avut decât norocul epocii mele/ Când odată în tren călătoream in același compartiment/ Cu un bărbat care citea./ Am intrat într-un tunel lung/ Și s-a făcut un întuneric mare./ La ieșire bărbatul avea în continuare/ Privirea așternută pe carte./ Am înțeles că tot timpul/ În cea mai deplină noapte/ Există cineva care vrea să știe/ Pentru ca să mărturisească.* (fragment)

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Gheorghe Grigurcu, Florin Mugur, I. Negoițescu, Radu G. Țeposu, Aurel Pantea, Toma Roman, Dan C. Mihăilescu, Ștefan Borbély, Ion Pop, Mircea Zaciu, Nicolae Manolescu ș.a.

Poemele lui Emil Hurezeanu, austere și demne, foșnesc uneori ca hîrtia de sticlă a radiografiilor. Radiografii ale unor inși profunzi și misterioși. Lirismul stă in alunecarea de înțelesuri a epicii, a didacticii; un șir de alunecări succesive de teren dă senzația de primejdie, de primejdie amenințînd nu numai existența poetului, ci și existența ta. Pe un ton foarte înalt, cu un fel de supremă nepăsare (care sînt probabil notele sale specifice), autorul notează fragmente disparate dintr-o viață care, iată, merită pe deplin să fie povestită. (**Florin Mugur**)

Dumitru HURUBĂ (n. 22 noiembrie 1944 [26 octombrie], cătunul Șăștina/ Harghita). Poet, prozator. Studii: liceale și post liceale. Debut absolut mai, 1967, în ziarul „Steaua Roșie" din Tg.-Mureș (versuri). *Debut'86,* volum colectiv la Editura Cartea Românească (București, 1986). A colaborat la: *Moftul român, Urzica, Șopârla, Râsu'lumii* (Deva, redactor), *România literară, Cuvântul liber* (Deva); *Adevărul Harghitei; Mesagerul Transilvan, Glasul Ardealului* (Deva, redactor); *Lumina* (Deva); *Week-magazin* (Deva); *Dava* (Deva); *Călăuza* (Deva); *Steagul roșu* și *Matinal* (Petroșani). **Volume**: *Noaptea unui medic* (proză scurtă), 1979; *Iubita mea, e ora indexării* (versuri), 1994; *Rezervația de zăpăciți* (proză satirico-umoristică, 1995); *Carte de colorat mintea* (versuri, 1998); *Bună seara, Domnule Mann…* (povestiri, 1998); *Un scorpion pe contrasens* (schițe și povestiri satirico-umoristice, 1999); *De vorbă cu…* (interviuri, 1999); *Insomnii binefăcătoare* (critică literară, 2000); *Scuzați că ne-am cunoscut* (schițe și povestiri, 2001); *Balamucul, dragostea mea…* (roman umoristic, 2002); *Cronici TV din vremea zăpăciților de tranziție,* 2004; *Crime și strălucire*, 2004; *Natură vie cu scorpion sentimental* (microroman), Deva; *Acolo șezum și… râsem*, 2006; *Amanții gaițelor cu cap de struț* (roman), 2008; *Carte de colorat mintea* (versuri, ediție definitivă), 2008; *Cobaii* (roman), 2009; *Cititorul de iluzii* (cronici și recenzii literare); *Evadații din Clexane* (roman), 2010; *Al II-lea Adam,* teatru, 2011; *Ca o fleandură, iubirea* (proză scurtă), 2011; *Iago – sforărie de lux* (roman), 2011; *Aranka-néni sau Canapeaua cu scârț*, roman, 2012; *Să vă spun ceva…* (eseuri), 2012; *Bate vântul prin cămară* (poezii patriotice), 2012; *Așa cred eu…* (interviuri), 2013; *Biroul dușilor de-acasă*, (roman), 2013; *Speriații din pădurea cailor* (roman), 2013; *Love stories – fără sentimente!* (proză scurtă), 2013; *Nebunaticii*, 2013. prezent în volume colective.

Textele pe care ni le propune acum (…), construite cu economie de mijloace, încearcă să mențină echilibrul estetic dificil între realismul tenace și ironia blândă și sentimentalismul unor situații, prin decupaje epice inteligente și prin finaluri neașteptate. (**Dan Culcer**)

Laura HUSTI-RĂDULEȚ (n. 30 noiembrie 1980, Cluj-Napoca). Prozatoare, eseistă. Facultatea de Litere a UBB Cluj. Redactor al revistei „Echinox". Debut absolut cu proza scurtă *Melcul*, în *Echinox*, 1999. Teza de licență: *Cristian Popescu în „carne, hârtie și oase.* A colaborat cu proză și eseu la „Vatra", „Steaua", „Piața literară", „Calende", „Sud" etc. Câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj a USR, colecția *Biblioteca tânărului scriitor.* **Volumul** de debut: *Proze de după-amiază*, 2006.

Comună tuturor acestor perspective le este curiozitatea nesățioasă pentru viață, în aspectele ei imediate, banale, însă mereu fascinante („ascultam în receptorul ăla jegos cele mai banale și totuși seducătoare povești de viață"), precum și – susținând-o – o anume inocență (uneori, debilitate) interioară. Deși subiectele sunt, așadar, de cele mai multe ori oarecare, tocmai candoarea punctului de vedere le imprimă ritmul și adâncimea, provocând, totodată, curiozitatea cititorului [...] Laura Husti-Răduleț este înzestrată cu multă curiozitate, cu un fin auz al lumii, cu știința de a povesti și de a construi crâmpeie de viață – tot atâtea calități care ne îndreptățesc să așteptăm de la talentata debutantă de acum cărțile viitoare. (**Sanda Cordoș**)

Prozele volumului cuceresc și conving prin mișcarea dublă pe care o imprimă paginii: pe de-o parte, naratorul este foarte tânăr (copil ori abia ieșit din copilărie), neștiutor, candid, captând fără să selecționeze toate semnalele lumii înconjurătoare, dar și pe cele, mult mai tulburătoare, ale trupului în creștere; pe de altă parte, el este secondat discret de un soi de ecou matur(izat) al primului nivel, în stare să sugereze înțelesuri grave și să silabisească „morala" ultimă a faptelor. Candoarea bruiată de o sexualitate abia conștientă de sine, dar nu mai puțin vibrantă are ceva din *Deșteptarea primăverii* a lui F. Wedekind. O privire impresionistă, ambiguizând culori, lumini și umbre, e fisurată, cu urmări excelente pentru calitatea textelor, de violențe expresioniste și neoexpresioniste, tot așa cum melodia delicată, „poetică" a frazei se frânge uneori în la fel de bine-venite secvențe grotești ori... dodecafonice. Ezitările vocii auctoriale pot ține locul fermității, tot așa cum tremurul ei poate suna sentențios. În totul, o carte care promite cu argumente credibile. Iată o secvență, decupată aproape la întâmplare (**Irina Petraș**)

Victor IANCU (25 martie 1936, Agârbiciu/Cluj – 21 iunie 2008, Baia Mare). Prozator și dramaturg. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1960). Doctorat în filologie, 1967. **Volume**: *Palatalizarea dentalelor în limba română,* 1975; *Limbaj cotidian și rostire literară*, 1977; *Italia posibilă*, 1978; *Pământ-cosmos și retur,* 1980; *Fabule cu morală și fără*..., 1981; *Întrebări în asfințit*, 1983; *Drum de piatră,* roman, 1986; *Pământul negru*, roman, 1988; *Pensiunea Barbagia*, roman, 1992; 2005; *Cum vorbesc românii din Ungaria,* 1994; *De la revoluție la restaurație* 1994; *Avram Iancu*, trilogie dramatică, 1995; *Limbă și rostire românească, ieri și azi,* 1996; *Jurnal involuntar,* 2000; *Istoria pierdută a României postdecembriste,* 2000*; Pentru o cultură a păcii, democrației și toleranței în România, 2000; Istoria limbii române. Privire sintetică,* 2000; *Blândul Dracula, roman,* 2002; *Patul, comedie,* 2004*; Culorile Purgatoriului, roman,* 2006. În colaborare: *Pământ-cosmos și retur,* 1980; *Fabule cu morală și fără...,* 1981; *Dicționar de ortograme,* 1994*.* A tradus Ignazio Silone, *Școala dictatorilor,* 1992. Premiul Timotei Cipariu al Academiei pe 1985.

Ce este scrisul pentru mine? Întâi de toate, o eliberare. O eliberare de ceva care m-a stăpânit clipă de clipă pe întinderea a multe zile, săptămâni sau chiar ani. Și care așteaptă să iasă la lumină, cu chip de om și de „întâmplare"; și unul și cealaltă bucurând privitorul și „receptorul". Altfel nu merită efortul de zămislire. Odată „potrivită" prima frază, scrisul devine pentru mine o imensă plăcere, aș zice chiar o voluptate. Dacă nu par indecent, aș compara-o cu desfătarea erotică. În sfârșit, scrisul e o sursă de bucurie. Mă gândesc că, oricât de modest ar fi „productul" meu, ceva tot va rămâne din el și pentru urmași. Și dacă asta nu s-ar întâmpla rămâne totuși comunicarea cu contemporanii, cu cei de-o seamă cu mine, ba și cu cei de altă vârstă, mai bătrâni sau mai tineri. Este imposibil să nu-mi devină măcar câțiva dintre aceștia interlocutori imaginari și poate chiar prieteni („la distanță").

Au scris despre cărțile sale: Constantin Cublești, Gheorghe Glodeanu, Al. Graur, Dan Rebreanu, Serafim Duicu, Alex Ștefănescu, Codrin Liviu Cuțitaru, Săluc Horvat ș.a.

Intelectual eminent, cinstit, entuziast, devotat până la sacrificiu cauzei țării lui, a fost, ca mulți alți intelectuali ardeleni, un personaj luminos în viața publică […]Romanul *Culorile Purgatoriului*, 2006, este un autoportret – complex și complicat, uneori până la a deveni indescifrabil – al autorului. (**Alex Ștefănescu**)

În *Culorile purgatoriului*, autorul are o adevărată vocație pentru autoscopie, pentru sondarea universului interior, pînă la etalarea unui vag masochism (funcțional însă din punct de vedere estetic!), și își articulează, pe acest palier, întreaga strategie narativă […] Romanul lui Victor Iancu constituie o piesă narativă remarcabilă a literaturii contemporane, meritînd întreaga atenție a criticilor și teoreticienilor literaturii. (**Codrin Liviu Cuțitaru**)

Prin întreaga activitate, prin opera sa, Victor Iancu face parte din categoria lingviștilor români cu o largă deschidere spre domenii diferite ale cunoașterii umane. Asemenea iluștrilor săi înaintași, precum Ovid Densusianu, Alexandru Rosetti, Sextil Pușcariu și mulți alții, Victor Iancu este autorul unor lucrări din sfera lingvisticii generale, a istoriei limbii, dialectologiei, lexicografiei, gramaticii normative a limbii române […] Victor Iancu este, în același timp, autorul unor romane de largă inspirație epică (**Săluc Horvat**)

Sara IERCOȘAN (21 august 1935, Ineu/Arad). Istoric literar. Facultatea de Filologie Cluj (1957). Debut absolut în Studia UniversitatisBB, 1967. **Volume:** *Junimismul în Transilvania*, 1983; *Din secolul marilor clasici,* 2010.. A colaborat la *Dicționarul scriitorilor români,* 4 vol., 1995-2001; *Dicționarul analitic de opere literare românești,* 4 vol., 1998-2002.

Subintitulată „Studii și articole de istorie literară", cartea recentă a Sarei Iercoșan vine în continuarea unor preocupări mai vechi ale autoarei de a întreține un dialog viu și fertil cu acele personalități ale literaturii și culturii noastre care se circumscriu spațiului privilegiat, cunoscut sub numele de „Etapa marilor clasici", spațiu nu de puține ori ignorat fie din prejudecata că în acest sector nu mai e nimic de descoperit sau de relevat, fie din irepresibila presiune exercitată asupra comentatorilor de scrisul contemporan. Alecsandri, Eminescu, Slavici, Caragiale, Coșbuc, Titu Maiorescu, Duiliu Zamfirescu sînt în concepția autoarei scriitori care nu și-au epuizat nici pe departe mesajul artistic și care pot furniza încă numeroase surprize sub raportul consistenței operei, a contextului istoric în care aceasta a fost produsă sau a receptării în posteritate. Există apoi suficiente probleme nevralgice, cazuri aflate în dispută, în care orice nou element destinat unei mai bune înțelegeri sau lămuriri contextuale este bine venit. […] Cartea sa stîrnește interesul cititorului de astăzi prin mulțimea detaliilor puse în joc și prin îndemnul subiacent de a reveni la cîteva lecturi fundamentale, necesare înainte de toate profesorului de la catedră, spre îmbogățirea cu noi imagini de epocă a multdiscutatei epoci a marilor clasici. (**Mircea Popa**)

Din secolul marilor clasici – Sub acest cuprinzător titlu, volumul recent publicat de doamna Sara Iercoșan la Casa Cărții de Știință adună o selecție din recolta studiilor și articolelor de istorie literară apărute în reviste sau lucrări colective de-a lungul a patru decenii (1969-2009). Sunt aici comentarii la opere reprezentative, abordări din alt unghi ale unor probleme istorico-literare controversate, aporturi documentare, rectificări și revizuiri. În ansamblu, imaginea parcursului autoarei în „lumea prin care a trecut", o lume cultural-literară de larg orizont, dacă avem în vedere fundalul universitar din care aceste pagini izvorăsc, însoțindu-i totodată seminariile și cursurile ținute la Facultatea de Litere a Universității „Babeș Bolyai", sau adăugându-se atâtor articole din Dicționarele de scriitori și opere literare, elaborate în cursul anilor la Catedra de Literatură română. Rezultatul alegerilor operate acum în lista lucrărilor ia aspectul contragerii succesiunii temporale în simultaneitatea celor patru capitole dense ale cărții – *Texte pașoptiste exponențiale și destinul lor istoric*; *Maioresciene*; *Despre marii clasici și câteva din capodoperele lor*; *Romanele anului 1894*. Prin alte cuvine, o rechemare a „corăbiilor" navigante pe apele timpului în rada portului natal. De aici și impresia de stabilitate transmisă compozițional de patrulaterul „bastioanelor" tematice, ferm susținute de contraforturile bibliografiei, în sensul unei summe de tip „ne varietur". Sugestiv, titlul ales de Sara Iercoșan rămâne, prin reverența implicită, indicativul sursei seculare exclusive a cărții și domeniului de referință profesională pentru o întreagă carieră universitară. (**Doina Curticăpeanu**)

Vera IEREMIAȘ (n. 30 octombrie 1946, Cluj-Napoca). Prozatoare. Facultatea de Chimie a UBB Cluj (1970). **Volume**: *După echinocțiu*, proză scurtă, 1999; *Marea Neagră se varsă în Atlantic*, roman, 2001; *Terasa ogarului sprinten,* roman, 2009; *Aurul din piatră*, roman, 2011; *Privire de pe o cocoașă de cămilă*, 2013.

„A fost Zidul Plângerii de la Ierusalim. [...] *Stătea nemișcat. Nu știa să se roage, nici nu voia. Nu-l interesa să mormăie bălăngănit un text dedicat unui dumnezeu pe care nu-l cunoștea, de a cărui existență se-ndoia, care nu-l preocupa.* [...] *Stătea nemișcat. O senzație neobișnuită zvâcnea în el, îl copleșea, încerca să iasă la suprafață. Parcă iradia ceva din peretele străvechi. Nu era nimic religios, nici ezoteric, cu atât mai puțin o radiație de natură fizică. Era o emanație culturală, datorită faptului că știa. Știa ce reprezintă zidul acela. Mai mult decât o informație de lexicon despre un fragment rămas dintr-o fostă construcție, el transmitea un mesaj. Dărâmarea Templului lui Solomon a însemnat încercare de dărâmare a poporului iudeu, răspândirea lui în lume, veșnica tragere la răspundere prin limitări de drepturi, pogromuri, holocaust. Menținerea zidului era dovada unei foste existențe, a unei reveniri, a unei permanențe. Era simbolul unei apartenențe pe care niciodată în viața lui el, Tibi, n-a simțit-o, n-a conștientizat-o atât de mult. Cuprins cum era între două nații, încercase să rezolve problema străduindu-se să fie om, pur și simplu. Nu era de-ajuns, nu se putea. El nu putea. Nu acum, nu în locul în care, intrând în aceeași rezonanță culturală, corul sclavilor ebrei din „Nabucco" îi țâșni din ureche și vuia, răsunând într-un crescendo ce acoperea orice alt sunet. Și atunci, acolo, printre zburătoarele pietre distructive ale Intifadei și în fața dăinuitoarelor pietre încremenite în peretele dublu milenar, înțelese ce simțea. Înțelese că nici el nu era decât un sclav ebreu, sclavul apartenenței sale. A nu accepta asta era ca și cum ar renunța să mai existe."* (fragment din romanul *Aurul din piatră*)

E de spus de la început că ne aflăm în compania unui om care știe să scrie. Datele biografice sunt turnate într-o compoziție consistentă prin ea însăși, în stare să înalțe personaje memorabile, să țesă intrigi dense, să adauge suspans și umor unei rețete libere și palpitante. Eroina din *Marea Neagră se varsă în Atlantic*, Mona Holban, duce cu ea enciclopedia personală, dar și o largă disponibilitate de a înțelege și descrie alte perspective și atitudini. Nu renunță la propriile prejudecăți, pe care și le recunoaște cu o doză bine gândită de autoironie și detașare, și e gata să le privească deschis pe ale celorlalți, curioasă și receptivă la tot ce poate intra în definiția omului pur și simplu. Deși poveste de iubire, nu rozul e culoarea predominantă în roman. Privirea prozatoarei e prea lucidă, eroina ei renunțând rareori la obiceiul gândului neobosit despre ea și despre ceilalți. Fără a scădea din farmecul pretins de poveste, ocolește abil melodrama și mizează cu dezinvoltură și chiar cu stil pe adevăr și pe sinceritate, ambele fără majuscule. Și ambele ingrediente de neînlocuit când îți propui să descrii nu lumea, ci mai multele lumi diferite în care trăiesc oameni mai puțin diferiți decât te-ai putea aștepta (**Irina Petraș**)

Lectura cărții (*Aurul din piatră*) constituie un adevărat festin spiritual, fiindcă inteligența și talentul prozatoarei știu să edifice un roman modern, înnobilat cu bună judecată, cu iscusința dozării momentelor epice și a celor de meditație – le-aș numi paragrafe eseistice -, subtilă observare a detaliilor și compunerea unor fraze, propoziții, sintagme încărcate cu rafinată reflecție. Aflată la a patra sa carte, autoarea cunoaște arta condensării, fără să coboare în schematism. Personajele devin viabile, chiar și atunci cînd unele au apariții lapidare (**Mircea Ioan Casimcea**)

Aurul din piatră – un roman datorie [...] o copleșitoare și terifiantă țesătură epică în maniera unei cvasi-cronici de familie în care intră, pe lângă cei din imediata apropiere, și supraviețuitorii lagărelor de exterminare, cu destinul, viața și cu amintirile lor pregnante și atât de vii, cu atmosfera, problematica și dramele unei epoci, de fapt perioada 1950-1989. Așa cum a fost aceasta, cu umbrele unui întreg veac ce poartă urmele războiului. (**Mihaela Bocu**)

Terasa ogarului sprinten [...] este de fapt romanul unei duble călătorii: una reală, prin țări vest-europene și o călătorie de cunoaștere a sufletului, cunoaștere și autocunoaștere așadar. Inginerul Bogdan Feraru din Oradea este invitat la Paris de familia de universitari și cercetători Pernaud pentru schimb de experiență. [...] Vera Ieremiaș se miră discret și știe să vizualizeze contraste, cu dibăcie. Maniera modernă în care este gândit romanul se evidențiază cu deosebire în partea a doua, unde textul scris cu pricepere transformă un posibil ghid turistic în autentice pagini de literatură beletristică. (**Mircea Ioan Casimcea**)

Vasile IGNA (n. 4 martie 1944, Ardusat /Maramureș). Poet, prozator și traducător. Facultatea de filologie a UBB Cluj (1966). Debut cu versuri în *Viața Studențească* (1963). **Volume**: *Arme albe*, poezii, 1969; *Fum și ninsoare*, 1972; *Provincia cărturarului,* versuri, 1975; *Ora morilor de vânt*, povestiri, 1978; *Starea de urgență,* versuri, 1981; *Grădina oarbă*, versuri, 1984; *Insula verde*, versuri, 1986; *Orbite*, versuri, 1989;. *Clepsidra cu cenușă*, 1999; *Călăuzele oarbe*, 1999; *Naufragiu în bibliotecă. Carnet parizian*, 2001; *Urme și semne*, 2004; *Andante*, 2005. *Provincii, grădini, orbite,* antologie, 2006; *Lumină neagră*, 2008; *Pisoi mai mari, pisici mai mici și un castel cu 5 pitici*, 2009; *Brume*, 2010; *Animale domestice*, 2011; *Locuri pustii*, 2013; *Camera obscură*, roman, 2013 etc. A îngrijit antologiile: *Subteranele memoriei. Pagini din rezistența culturii: 1944-1954* (antologie și prezentare, 2001); *Marx contra Isus. Repere ale confruntării dintre creștinism și comunism* (antologie și prefață, 2003). **Traduceri**: Manuel Puig, *Cel mai frumos tango*, 1981 (în colaborare); Antoine Ernest Miété, *Cântecele soarelui*, 1981; Benito Pérez-Galdós, *Torquemada*, 1984 (în colaborare); *42 de poeți greci contemporani*, 1984 (în colaborare cu D. Kanellopoulos); Joseph-Maria Bochenski, *Manual de înțelepciuni pentru oameni de rând*, 2003. Traduceri din lirica sa au apărut în Franța, Germania, Italia, Grecia, Ungaria, Polonia, SUA, Canada, Bulgaria, India, Macedonia. Colaborează la „Echinox", „Familia", „Luceafărul", „România literară", „Steaua", „Transilvania", „Tribuna", „Vatra", „Ateneu" etc. I-au fost traduse volumele: *Provinții* (Provincii, poezii, Skoplje, 1989); *Le Jardin aveugle* (Grădina oarbă, poezie, Librairie bleue, Troyes, 1995); *Tracce e segni* (Urme și semne, poezie, Milano, 2014). Inclus în *Poètes roumains contemporains* (Québec, 2000); *Douze poètes roumains* (Paris, 2007). Grupaje de versuri în reviste culturale din: Anglia, Austria, Belgia, Bulgaria, Canada, Coreea de Sud, Elveția, Franța, Germania, Grecia, India, Italia, Iugoslavia, Mexic, Polonia, Spania, Statele Unite ale Americii, Ungaria. A colaborat la periodicele: *Apostrof, Argeș, Ateneu, Convorbiri literare, Cronica, Discobolul, Echinox, Familia, Luceafărul, Lettre internationale, Orizont, Nord literar, Poesis, Ramuri, România literară, Steaua, Transilvania, Tribuna, Vatra, Viața românească, Viața studențească*. Premiul Uniunii Scriitorilor Filiala Cluj (1972; 1981; 2006; 2011; 2013). Premiul revistei *Poesis* (*1990);* Premiul Bacovia al revistei *Ateneu* (1992): Premiul pentru *Opera omnia* al revistei *Nord literar* 2013; Premiul pentru poezie *Grigore Vieru*, Chișinău, 2010.

> ***Egloga I. Ianuarie: Terapie***: „*Stele mici licăresc peste fruntariile gerului / ele nu cunosc fericirea nici nefericirea / deseori poți visa să le atingi cu mâna / să le acoperi viclenia cu palma / să le sufoci singurătatea. / Ochiul e răsfățat de lumină / moleșit de frig și constrângeri. / Un vânt de mare scutură pomii și / grădinile albe ale gheții / și cad fructele ca îndoielile / pe pajiștea arsă a Grădinii. / Verum dicere. // Respir greu în fața instinctului / am oare dreptul să propun altceva / ca monedă de schimb pentru viață? // Silabisesc un nume / dar numele refuză să se închege / literele nu disting sensul / în sângele lor curge blajinul / nisip al compromisului. / Prietenii mei încep anul cu / călătorii prin culoarele morții / fac reverențe utopiei / sunt cinstiți și cinici cu ei înșiși. / Ei sunt mesagerii bine dispuși / ai absurdului. // Prietenii nu spun întotdeauna adevărul / ei pervertesc până și ascunzișurile lui Dumnezeu / la fel ca filosofii și babele. / Mai rămâne șansa ca ei să piardă / gravitația și să plutească fără de aripi / precum îngerii căzuți, cei ce / n-au atins niciodată Pământul. // Abia de ajunge să cadă o rază asupra ta / și cerurile se deschid / lăsând să pătrundă în carne / săgețile gerului. / Nimeni nu se poate însănătoși singur. / Totul, chiar și viața, / lucrează pentru abolirea veșniciei".*
>
> *„Nu-ți socoti ezitarea lipsă de curaj și nici depășirea previzibilă a riscului asumat probă de înțelepciune. Întotdeauna va fi cineva care va lua curajul tău drept nesăbuință și lipsa acestuia lașitate. Cu ce cântar vei cântări atunci? Dar ceilalți? Cred că mai firesc ar fi să înțelegi că dacă există mai multe feluri de a veni pe lume și altele, nenumărate, pentru a trăi aici, nu e decât unul singur de a ieși din ea. Curajul de a accepta acest lucru, poate fi însuși Curajul1 Nimeni nu e nefericit sau fericit decât din vina sa".* (Camera obscură)

Au scris despre cărțile sale: Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mircea Zaciu, Mircea Iorgulescu, Al. Piru, Laurențiu Ulici, Valeriu Cristea, Gh. Grigurcu, Ion Pop, Cornel Regman, Victor Felea, Petru Poantă, Irina Petraș, Marian Papahagi, N. Steinhardt, Al. Cistelecan, Dan Cristea, Dan C. Mihăilescu, Constantin Cublești, Cornel Moraru, Mircea Popa, Valentin Tașcu, Ioan Holban, Simona-Grazia Dima, Al. Dobrescu, Aurel Sasu, Stancu Ilin, Titu Popescu, Grete Tartler, Constantin M. Popa, Augustin Cozmuța, Emanuela Ilie ș.a

Vasile Igna este poet, deși scrie și proză, om delicat, timid și tăcut. Pare a se răsfrânge în el însuși. Nu se apără excesiv de ceilalți, dar nici nu se predă numaidecât. Sentimentele și le păstrează pentru cărți care alcătuiesc provincia lui de cărturar nostalgic nimerit din greșeală printre vietățile crude din lumea mare. Politicos, refractar prin structură la vulgaritate, discret, fără exuberanță, va fi întotdeauna un om și un poet închis între petalele sufletului său ca într-un mare și roșu trandafir. (**Nicolae Manolescu**)

O mitologie a privegherii și a așteptării se configurează în *psihobiografiile* lui Vasile Igna, în continuare preocupat de semnele ascunse și murmurul care trece din zodie-n zodie...Poetul este „un înger căzut între cuvintele unei fraze absurde" și suferă de boala, tipic expresionistă, de a presimți semnele marilor prefaceri obscure și de a vorbi limba lucrurilor și vieţuitoarelor: „alfabete pentru o limbă a privegherii". [...] El caută în universul de afară corespondențe pentru stările lui de existență. Momentul prielnic pare a fi *amiaza*, spațiul său securizant este *grădina*, muza lui e *fără vedere*. (**Eugen Simion**)

Portret de Ion Antoniu

Vasile Igna este un poet intelectualist ce-și trece emoțiile printr-un filtru livresc în scopul, numai aparent paradoxal, de a stabili un contact direct cu lumea fenomenală. Poezia lui configurează un spațiu al intimității visătoare unde cotidianul este deopotrivă îndepărtat și regăsit, transfigurat ironic și perceput printr-o comuniune ingenuă, mișcare dublă ce produce efecte de mare rafinament.[...] Simbolul de proveniență culturală și referința livrescă definesc o relație esențială între sine și lume; originalitatea acestei poezii nu vine totuși dintr-o redescoperire a obișnuitului pe calea revelării miraculosului, ci din sugerarea existenței în concret a unei ordini intelectuale, în același timp abstracțiile și artificiul fiind senzualitate. Atmosfera fantastă e produsul melancoliei. (**Mircea Iorgulescu**)

Alături de Aurelia Igna și Dan Hăulică

Ca spațiu poetic, provincia este figurată foarte „realist", prozaic aproape („Drumurile sunt acoperite de nămol/podurile rupte, casele dărâmate"), peisajul acesta nefiind decât percepția plastică a unui pustiu lăuntric: ierburile sunt uscate, copacii au devenit sticloși, o „umedă întunecime" stăruie peste un asemenea ținut unde timpul s-a oprit. Persiflarea aparentă ascunde o tristețe a imobilității. Există doar o vagă senzație a mișcării, ireală și ea, somnambulică [...] Totul învăluit însă într-o enigmatică melancolie, așa cum chipul însuși al poetului sublimează o blândețe visătoare, o taină nordică mai curând decât o psihologie de sedentar cuminte. Omul are o sensibilitate „ascunsă", energică, misterioasă din pudoare, care nu-și îngăduie să se manifeste decât prin delicatețe (**Petru Poantă**)

Borșa, oct. 1989 : Adrian Popescu, Mircea Petean, Ion Pop, Gh. Izbășescu, Vasile Igna, Adrian Alui Gheorghe, Ion Mureșan

Starea intermediară dintre concret și meta ori supra ori ultra realitate, starea aceasta grăbită, înflăcărată, nezăbavnică, starea ceasta incertă, primordială, precumpănitoare, preferențială e, cine știe, calea divinatorie ce mână la punctul central, la însăși nodul unde se încâlcesc opusele și coincid incompatibilitățile. Presimțirea confuziei dintre aparent și tăinuit, dintre fenomenal și esență, dintre imagine (chip) și sens (transmis), a inevitabilei înrudiri (proximități) dintre faptic și gândit, a reversibilității (pendulării) reacției omenești în cadrul procesului de luare ala cunoștință (și simțire) a lumii ca spectacol și material informativ constituie unul din meritele sigure ale *Stării de urgență*. Probă decisivă stă *Semne I*, poezie impecabilă, *interior* de Pallady (ori și de René Magritte) filtrat printr-o gnosă a tăcerii, printr-o psihanaliză a simbolurilor curente, tradus într-o semiotică unde limbajul se identifică, biruitor, cu formele, conturul, tăinuiții palizi biocurenți ai lucrurilor și ființelor și interconexiunilor dintre ele. (**N. Steinhardt**)

Delicata seninătate a enunțurilor rămâne marca esențială, cântecul răsucit în sine acceptând receptări tranzitive grație aparentei sale neînrolări. Reflexivitatea e atât de *sfumato,* ambiguizată prin valorări ezitante ale volumelor, încât poate fi asumată tranzitiv, iar tranzitivitatea își conservă vagul și nesiguranța tatonantă cît să sune reflexiv. Această situare *între* a poemului face din Vasile Igna un poet de frecventat în complicități de interior, nu de recitat în vaste piețe. Chiar dacă sunt tentate răzvrătiri expresioniste de imagine și perspectivă, acestea sunt mereu difuze, nu tulbură echilibrul „clasic" al poemului, nu conturbă organizarea susurat-simfonică a detaliilor, oricât de aspre ca atitudine și receptare. […] Cu o blândețe înțeleaptă și prevenitoare a gesturilor diurne, emotiv reticent și senzitiv profund ținut în frâu de o sensibilitate fundamental livrescă, dar nu și atrasă de performanțe formale, Vasile Igna atenuează precaritatea situărilor existențiale prin prețuirea apartenenței și o asumare a Provinciei (geografice și existențiale) ca loc în miezul lucrurilor. (**Irina Petraș**)

La Igna, influența lui Blaga se simte mai mult, după cum sunt perceptibile, în toată rostirea lui lirică, semnele stăpânirii de sine, ale controlului și eleganței, ale discreției și năzuinței de a atinge o exprimare cvasiimpersonală, eliberată de subiectivitățile prea păstoase sau de impudorile eului. (**Dan Cristea**)

Poetul introduce natura prin ușa din dos a civilizației atât de încrezătoare în sine, ușa din dos fiind însuși oficiul liric. (**Gh. Grigurcu**)

Condiția poetului, calitatea stării sale de „cărturar" implică un regim special al existenței. Eterna „ardere de tot" stănesciană își găsește echivalentul la V. I. într-o poruncă dată sieși și, blagian vorbind, poporului de poeți din care face parte. Ea sună imperios („Trebuie să trăiești ca și cum n-ai muri niciodată / o, cărturarule, ce cauți linia de credință" – *Recoltă târzie*), dar și tragic („Colaj prudent într-un muzeu pustiu /.../ omul cel mort privind pe omul viu" – *Peisaj în mișcare*) și aduce cu sine o mare răspundere pentru destinul lumii, căci cărturarul „păzește grădina publică, / urmărind păsările și firele ierbii"; el „vorbește cel din urmă și tace cel dintâi" (*Așteptând ploaia*). Viziunea asupra lumii se organizează la V. I. pe două linii simbolice: privirea și oglinda, ambele implicând ideea multiplicării, a formei multifațetate a universului. Există însă o diferență fundamentală în tratarea celor două elemente. Privirea, pe de-o parte, oferă o deschidere cvasiinfinită asupra obiectului contemplat. Multiplicarea, aici, e în sensul viziunii, desemnate prin imaginea simptomatică a „ochiului albinei" […] El e apanajul gândirii interogative, înțelegătoare, iar existența sa trebuie pusă mai întâi la îndoială „și abia după aceea cercetată îndelung / cu ocheanele" barbiene ale sensibilității. Pe de altă parte multiplicarea în oglindă implică un sentiment al închiderii, ce dă o notă tragică demersului și trimite eul poetic înspre asociații livrești, ca spre o salvare. (**Călin Teutișan**)

Letiția ILEA (n. 3 iulie 1967, Cluj-Napoca). Poetă, traducătoare și publicistă. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca, secția franceză-română (1989). Debut absolut cu poezii în revista *Steaua* (1984). **Volume**: *Eufemisme*, versuri, 1997; *Chiar viața*, 1999; *O persoană serioasă*, 2004; *est-cris*, Paris, 2005; *terrasses*, Marseille, 2005; *Apprivoiser le silence*, Marseille, 2005; *blues pentru cai verzi*, 2010; *despre câștiguri și pierderi*, 2011, *blues pour chevaux verts*, 2012; *Sobre pérdidas y ganancias*, 2014. Inclusă în *Poeți clujeni contemporani*, 1997. Traduceri: Salvador Dali, *Jurnalul unui geniu*, 1986; Denis de Rougemont, *Diavolul democrat*, 1991; E. H. Gombrich, *Zarurile istoriei sunt măsluite*, 1993; Traduceri în volum: Gérard Blua, *Pe drumul operei*, 2005; Léon Bloy, *Exegeza locurilor comune*, 2005; Dan Damaschin, *Les prières des peintres*, 2005; Daniel Philippe de Sudres, *Statul „Internet"*;Gabriel Stănescu, *Paysage avec mémoire*, 2006; Jacques Jouet, *Poeme de metrou*, 2006; Tristan Janco, *Memoriile Șoahului*, 2006; Andrei Zanca, *Improvisation pour la marche sur l'eau*, 2007; Ioana Crăciunescu, *Soupe à l'oignon*, 2007; Yvon Le Men, *Nevoia de poem*, 2008; Charles-Olivier Carbonell, *O istorie europeană a Europei*, 2008 (în colaborare cu Horia Ursu); Adriana Lisandru, *Sur elle jamais*, 2010; Kévin Broda, *Iubire tăcută/ Amour silencieux*, 2012; Maria Pal, *L'Oiseau-grillon ou le pseudonyme d'un poète*, 2012; Octavian Hoandră, *Journal à Klausenburg*, 2012; Florian Bichir, *Le dernier chemin de Dracula*, 2012; Vasile Dâncu, *Chants*, 2012; Jean-Paul Michel, *Sur Hölderlin/ Despre Hölderlin*, 2013; Jean-Paul Michel, *Când vii dintr-o lume de Idei, surpriza e enormă,* 2013; Yvon Le Men, *Camere de ecou*, 2013. A colaborat la periodicele: *Apostrof, Steaua, Tribuna, România literară, Euphorion, Transilvania* etc.

„Întrebarea De ce scriu? atrage după sine o alta, de aceeași greutate: În ce cred?. Întâi de toate, nu m-a mulțumit niciodată lumea din jur, în care m-am simțit mereu străină, tolerată, un fel de grefă care poate fi în orice moment respinsă de organismul social. În încercarea de a accepta ceea ce nu puteam schimba, scrisul a devenit pentru mine o modalitate de a traduce într-un limbaj suportabil realitatea înconjurătoare, ba mai mult, o posibilitate de a face pace cu mine însumi, singura existentă. Cred, utopic, că frumusețea va salva lumea, și dacă reușesc să scriu un singur vers pe care cineva îl va reține, e deja mai mult decât nimic. Cred în prietenie și scriu pentru prietenii mei. Mă bucură enorm o încurajare deloc formală din partea unui prieten, un moment de tăcere semnificativă care urmează lecturii unui poem de-al meu. Scriu pentru prietenii mei dispăruți, cu a căror pierdere nu mă voi acomoda niciodată... Cred totuși că suntem fundamental singuri și scriu în încercarea de a-mi face singurătatea suportabilă, locuibilă."

Au scris despre cărțile sale: Marian Papahagi, Petru Poantă, Ion Pop, Daniel Cristea-Enache, Tudorel Urian; Andrei Bodiu, Irina Petraș, Iulian Boldea etc.

Ceea ce caracterizează, poate, în primul rând această lirică este tocmai patosul programatic al confruntării cu lumea dată./…/Eufemismele Letiției Ilea sunt, în fond, expresia unei profunde crize, pe care am putea s-o numim de inadaptare, sau, mai curând a unui refuz al adaptării la o realitate văzută sub semnul stagnării și inerției, al stereotipiei și uniformizării, al solitudinii și înstrăinării./…/Având foarte apropiate rude în zona neoavangardistă (postmodernă) a generației ’80, în care s-au lansat/…/chemările la o altă deschidere spre „viața imediată”/…/autoarea Eufemismelor nu se pierde totuși în „cor”; dinspre ceea ce ar vrea să fie „promoția ‘90” vine în scrisul său un memento, poate mai apăsat, privind pericolul acomodării și cumințirii. După cum arată această remarcabilă carte de debut, Letiția Ilea nu pare a fi prea amenințată de o asemenea primejdie. (**Ion Pop**)

… printre pereții discursului, chiar bine conturați în limpezime, bântuie tristețea și amărăciunea unui veșnic inadaptat. Poemele îți lasă sentimentul de strigăt mut, poezia părând a fi o nobilă terapeutică a dezamăgitului. (**Ion Mureșan**)

Două resorturi par să nutrească dinamica viziunilor lirice ale autoarei: pe de o parte, avem de-a face cu un impuls anamnetic, prin care eul caută să reconstituie contururile unui trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat, iar, pe de altă parte, e vorba de o încercare de a restabili imaginea unui univers multiform, dar precar ca semnificație, în care eul liric nu izbutește să se integreze./…/ Oscilând între tentația autoscopiei morale și impulsul ironic relativizant față de o realitate percepută halucinant de aproape, aceste poeme par să se afle mereu în căutarea unei identități a autoarei; identitate dacă nu reală, măcar inventată de o memorie ficțională ce recompune, din fragmentele disparate ale unui trecut cu o noimă pierdută, o coerență a ființei care își clamează suferința, crisparea existențială, rescriindu-și biografia. (**Iulian Boldea**)

Deși debutează editorial târziu, în cadrul unui canon poetic ușor modificat (al „nouăzeciștilor”), Letiția Ilea se circumscrie, totuși, modului liric al promoției optzeciste, atât prin practica textuală, cât mai ales prin accentul pus pe biografism. Poemele sale sunt, în cea mai mare parte, expresia unei confesiuni directe, aproape brutale, într-un discurs aleatoriu și demetaforizant. Dacă o anume ostentație a încorporării cotidianului, a „fragmentului de viață” sau a vertijului de senzații amintește întrucâtva de lirica beat-nicilor, citatul aluziv ori intruziunile de texte în limbi străine îl pot evoca pe Ezra Pound. Oricum poezia rămâne „simplă”, transparentă în patetismul ei sobru, neafectat, afișând cu dezinvoltură și sinceritate o revoltă cvasi-boematică. Discursul nu este însă inocent, construit fiind pe o ambivalență fecundă: textul este viață, viața este text. (**Petru Poantă**)

Poemele fac o investigație amănunțită a fiecărui colț al memoriei inimii (această inimă *nezărită*, cum nezărit este tot ceea ce ne definește în sine și în fond), mutilată de impactul cu lumea, de impactul ontologic, însă mai ales de impactul cu cele nespuse și acum zadarnice, prin ezitările amânării fisurate de remușcare, cu prefigurarea imposibilității comunicării dincolo de o moarte, aplanate poate doar printr-o metanoia implicând în primul rând iertarea de sine, asprimea continuă cu care este tratată fără menajamente propria ființă. Sunt concomitent poeme ale iubirii, ale tandreții, ce abia transpare în timiditatea actului prefigurării ei, fiind însă cu atât mai genuină. Sunt poeme ale declarației extrem de îndrăznețe a propriei angoase atotînsoțitoare, nu atât întru salvgardarea de sine, cât mai ales în căutarea unei fermități, a unui punct de sprijin și de orientare, nestrămutat, al absolutei încrederi. Poeme ale remușcării asumate și cu nemaintâlnită gratitudine în fața cuvintelor însoțitoare, utilizate cu parcimonia și delicatețea fraternizării depline cu ele, ca singur reazem în ciuda neputinței lor de-a cuprinde esența. (**Andrei Zanca**)

Sensibilă, retractilă, cu o autentică vocație a singurătății, Letiția Ilea nu e un nume care să fi făcut valuri în poezia românească. Absolventă a Universității clujene, poeta nu are mai nimic din spiritul locului, consacrat de generațiile succesive de „echinoxiști”. Ea nu prelungește școala neoexpresionistă care a dat, de-a lungul vremii, poeți de toate soiurile. Poezia ei este, mai degrabă, izvorâtă din școala realismului pur și dur, cu punct de plecare în Cenaclul de Luni. Poate pentru că a fost imposibil de „anexat”, Letiția Ilea a avut și are, cu toate că e o poetă adevărată, o situare marginală în lumea liricii românești.” (**Andrei Bodiu**)

Andrei Bodiu, Vasile Gogea, Letiția Ilea, Al. Mușina

O descopăr mereu în unghere neașteptate, o întâlnesc unde nu bănuiam că o să fie și n-o zăresc unde i-ar fi locul, cu aceeași prelingere furiș-sfidătoare, cu o privire sfredelind una și aceeași întrebare cu fețe nenumărate: „și atunci de ce?” Capul aplecat ușor pe un umăr, vorba repezită, din timiditate („eu vorbesc din ce în ce mai greu / zâmbesc ca un melc timid”), mereu nemulțumită de ceea ce vede și fermecată de ceea ce visează, abandonată, parcă, de părinți din alte lumi și căutându-și *locul* cu o siguranță de sine de vechi, nobil proprietar […] Originalitatea indiscutabilă a Letiției Ilea printre poeții ultimului deceniu vine din copleșitorul rău-de-viață tradus în fraze poetice de o simplitate șocând prin ea însăși, niciodată în căutare anume de cuvinte „rele” și „interzise” […] Dar căderea din verb, chiar dacă iminentă, nu se întâmplă încă, a mai primit o amânare. Rămâne misterul de a fi „încă prezent” în vreme ce poemul urlă în locul tău, iar dacă „între *ieri* și *mâine* [e]doar această insulă pustiită de noi”, slujba metaforală nu s-a încheiat încă. (**Irina Petraș**)

Florina ILIS (n. 26 august 1968, Olcea/Bihor). Prozatoare. Facultatea de litere a UBB Cluj (1992). Școala de Înalte Studii postuniversitare (1994). Doctorat în Filologie, 2004. Doctorat în Filologie, 2004. **Volume**: *Haiku și caligrame* (caligrame de Rodica Frențiu), 2000; *Coborârea de pe cruce*, roman, 2001; *Chemarea lui Matei*, roman, 2002; *Cruciada copiilor*, roman, 2005; *Fenomenul science fiction în cultura postmodernă. Ficțiunea cyberpunk*, 2005; *Cinci nori colorați pe cerul de răsărit,* roman, 2006*; Lecția de aritmetică*, teatru, 2006; *Viețile paralele,* 2012. Cărți traduse în alte limbi: 2006 – *Masa ha-ṭlav ṣel ha-yeladim* (Cruciada copiilor)Tel Aviv: Nymrod; 2009 – *Gyerekek háborúja*, Pécs: Je lenkor Kiadó; 2010 – *La crociata dei bambini,* Milano: ISBN Edizioni; 2010 – *La croisade des enfants*, Paris: Editions des Syrtes; 2010 –*La Cruzada de los niños*, Ediciones del Oriente y del Mediterráneo, Madrid; 2012 – *Cinque nuvole colorate nel cielo d'Oriente*, Roma: Atmosphere Libri. Premii: 2000 – premiul Editurii Univers pentru debut cu romanul *Chemarea lui Matei;* 2005 – premiul *România literară* – Cartea Anului 2005 cu romanul *Cruciada copiilor;* 2006 – Premiul pentru Proză al revistei *Cuvântul* cu romanul *Cruciada copiilor;* 2006 – nominalizare la Concursul Național de Dramaturgie cu piesa *De-a v-ați ascunselea;* 2006 – romanul *Cruciada copiilor* propus pentru traducere în străinătate la Institutul Cultural Român; 2006 – premiul pentru proză Radio România Cultural – *Cruciada copiilor;* 2006 – Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru Proză – *Cruciada copiilor;* 2006 – Topul literar al Revistei 22, primul loc la secțiunea proză pentru *Cruciada copiilor;* Premiul Radio România Cultural și premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru *Viețile paralele*, 2012.

Nu cred că există rețete ale succesului. Sau, chiar dacă ele există, în orice caz eu nu le cunosc. Când am început să scriu Cruciada copiilor literatura română avansa într-o direcție complet diferită celei spre care mă îndreptam eu. Dar n-a contat pentru mine. Acum toată lumea scrie poveste, dar prin 2000-2004 scriitorii din generația mea sau mai tineri nu se gândeau decât la o literatură confesională, mai mult sau mai puțin erotică. Poate că e nevoie și de noroc ca să ai succes. Atunci când urmărești succesul. Dar, după părerea mea, norocul ar trebui să funcționeze numai în zona loteriei. Nu cred că în cazul literaturii norocul este important. În ceea ce mă privește, cel mai important lucru mi se pare valoarea artistică a operei. Nu am scris niciodată și nu voi scrie pentru succes. Eu nu mă grăbesc nicăieri. Sunt aici pentru a scrie cât mai bine. (într-un interviu cu Horia Gârbea, în *Ramuri*, 2008)

„Eu consider că realitatea nu este niciodată biplană, astfel spus nu se manifestă într-o dimensiune cu coordonate fixe cu care, din când în când, să se intersecteze ceva care să funcționeze ca un fel de destin personal sau colectiv și, care, în raport cu acestea, să-i imprime alte direcții decât cele inițiale. Realitatea funcționează în ritmul aproape imposibil de descris al unor procese concomitente și imprevizibile care au loc și care determină, uneori arbitrar și echivoc, firul evenimentelor. În Cruciada copiilor *am încercat să dezvălui puțin din mecanismele prin care realitatea își creează propria rețea de posibilități prin care ar putea să se* fixeze *într-o anumită istorie, și nu în alta, a unor evenimente mai mult sau mai puțin importante, mai mult sau mai puțin mărunte, care determină, apoi, imperceptibil și invariabil, cursul lumii. Trecerea de la o scenă la alta se petrece în cel puțin trei planuri distincte: gramatical* (*la un nivel sintactic sau chiar lexical*)*, apoi simbolic și, în sfârșit, ficțional, printr-un joc de intersectare a planurilor aparent paralele ale povestirii."* (într-un interviu)

„Existența lui Eminescu reprezintă un fel de oglindă, o oglindă pe care noi, românii, am expus-o de-a lungul timpului aproape în toate împrejurările vieții noastre literare și politice. Eu n-am făcut decât să urmăresc imaginile jocurilor de lumină și umbră ce se reflectă în ea." [...] *„E vorba de întreaga poveste a dosarului de urmărire a poetului național, dar și de prezentarea perioadei de îmbolnăvire a lui Eminescu care ni-l arată atât ca pe un bolnav obișnuit, cât și, prin lectura dublă, ca pe un mit cultural care se deconstruiește și se reconstruiește treptat sub ochii cititorului."* (Florina Ilis, interviu, în *Weekend Adevărul*, ianuarie 2013)

Maturitatea literară a Florinei Ilis este surprinzătoare și demnă în viitor de toată atenția. Lucidă, cu mare spirit de observație, pătrunzătoare, diplomată, calculată, discretă, enigmatică sub unele aspecte, ea rămîne pentru noi o promisiune și (poate) un semn de întrebare. Dar în sensul bun al cuvîntului. (**Adrian Marino**)

Cu Gabriela Adamesteanu la Villa Marguerite Yourcenar Saint-Jans-Cappel Franta

Cu ultimul său roman, *Cinci nori colorați pe cerul de răsărit*, mult mai redus ca dimensiuni, în comparație cu aparițiile anterioare, autoarea ne mai provoacă o dată. Nu numai că ne transportă din lumea românească, din amestecul acela de noutate internautică și de tradiție cu care ne obișnuise, în lumea Japoniei de astăzi, dar ne și propune să operăm, în lectură, o serie nesfârșită de jocuri de traducere. (**Mihaela Ursa**)

E vorba aici de un ochi exersat să vadă dincolo de aparențe, dar mai ales de forță. Aceasta e calitatea esențială a Florinei Ilis. E o prozatoare puternică, în stare să stăpânească vastele lumi stârnite scriptural, să tragă infinite sfori romanești, să lase să se vadă ici-colo urzeala, dar să păstreze tot farmecul indicibil al ficțiunii de bună calitate. (**Irina Petraș**)

Exercițiul gigantesc al Florinei Ilis e un act empatic de mare intensitate, nu o șarjă. De altfel, însăși imaginea lui Eminescu, așa cum se detașează ea, e un indiciu categoric în acest sens. Poetul nu apare nicidecum idilizat. Scenariul n-are nimic de melodramă, destinul nu se pretează romanțelor kitsch. Dimpotrivă. Tușele sunt adeseori crude, dar în esență firești, avantajând tocmai omenescul (care nu exclude, bineînțeles, nici turpitudinile maladiei). Prin intenție, prin ambiție, prin viziune, prin tehnică, prin miză, *Viețile paralele* se impune drept unul din cele mai bune romane românești de după revoluție. (**Cosmin Ciotloș**)

Acest sofisticat scenariu de ficțiune arhivistică și distopie informativă ce funcționează după regula palimpsestului, a rescrierii și plastografiei, această parabolă

Sci-Fi, cu accente de satiră neagră, a infiltrării și deturnării trecutului care se desfășoară simultan, într-un plan paralel prezentului (de unde și titlul cărții) este, în fapt, punerea într-o intrigă fantezistă a abuzului ideologic și a consecințelor sale, a felului în care Eminescu a fost revendicat și manipulat pentru a legitima, pentru a sprijini diverse cauze și interese politice, morale sau literare ale posterității (**Marius Chivu**)

Cartea cea nouă e lucrată ca o machetă uriașă în trei dimensiuni, cărora li se adăugă și Timpul, unul fluctuant, rebel. Viața lui Eminescu, de la știrea lansată de Doamna Slavici că Eminescu a înnebunit (1883) și până la moartea sa (1889), este transpusă – minuțios și cu o uimitoare delicatețe a decantării reperelor și a valorării umbrelor și luminilor – pe un veritabil câmp de bătălie. Densitatea recuzitei de epocă, reprodusă până la nuanță, fior, tușă, renunțarea la ghilimele într-o circulație liberă și remaniabilă a informației te fac martor al unei desfășurări amețitoare de „adevăruri" parțiale și partener uluit al istoriei ca poveste niciodată încheiată. În fiecare pagină, detalii vizualizabile introduc atmosfera, manevrate fiind cu abilități de regizor-dramaturg (F.I. este și autoarea unui excelent volum de teatru!), cu instrumentar pictural și cinematografic; parantezele-aparteuri (savuroase semnale ale lucidității auctoriale în alertă) ambiguizează, ironizează, clarifică didascalic, iar notele de subsol, academizante ori ironice, câteodată în stilul baroc al lui Budai-Deleanu, propun conexiuni surprinzătoare și mereu inteligente, care decupează locuri comune și stereotipii aruncându-le în derizoriu pentru a le salva, în gestul imediat următor, derizoriului, căci „adevărul" există (nu-i așa?) nicăieri și pretutindeni. (**Irina Petraș**)

N. Manolescu, Ion Dumitrel, Florina Ilis, Radu Aldulescu

Florina Ilis este o scriitoare de mare forță, care are și finețea, și inteligența, dar mai ales capacitatea de a se muta în acea lume, aducînd în prim-plan, fără a le trăda specificul, personaje vii, care se numesc I.L. Caragiale, Ioan Slavici, Ion Creangă, Veronica Micle ș.a.m.d. Dată fiind și natura hibridă a romanului (care nu doar că amestecă mijloacele prozei cu cele ale eseului sau ale istoriei literare, dar are, se va vedea, și o teză), nu cred că greșesc dacă spun că Viețile paralele reprezintă, într-un aspect al său, cea mai bună, cea mai fidelă și mai „completă" biografie a lui Eminescu, punînd accentul în special pe ultimii ani de viață; sau, ca să fim în ton cu titlul, pe a doua viață a marelui poet, dintr-un șir de alte vieți (să le spun, forțînd un oximoron, postume) care au urmat, în funcție de perspective, ideologii,interese propagandistice sau pur și simplu din cauza multiplelor straturi pe care mitul le-a așternut peste biografia reală a „poetului național" (**Bogdan Crețu**).

Romanul *Viețile paralele* îl are drept erou pe Eminescu – un Eminescu uman, alcătuit din carne, oase și suferință, care contrazice flagrant imaginea eterică numită îndeosebi „poetul nepereche". și aici întîlnim [...] un remarcabil talent literar, găsirea tonului exact pentru expunerea diverselor fapte, ca și o remarcabilă știință a construcției literare. (**Luminița Corneanu**)

Florina Ilis nu este doar o excelentă povestitoare […]. Ea este unul dintre puținii scriitori tineri pentru care scrisul este, din nou, așa cum ar trebui să fie, o vocație profundă și uimitoare. (**Simona Sora**)

Aș spune ca ne aflam în fata celui mai de seama talent *nativ* pe care l-a dat literatura română după Revoluția din decembrie 1989; un talent pentru care scrisul e o formă de viață simplă, naturală – o necesitate personală cotidiană, tăcută – nu publică, histrionică, extrovertită, obositor-surescitată. (**Ștefan Borbély**)

Florina Ilis
Ana Blandiana
Ion Pop
Norman Manea
Solomon Marcus

Tudor IONESCU (14 iunie, 1943, Timișoara – 26 martie 2009, Cluj-Napoca). Prozator, eseist, traducător. Facultatea de litere, Franceză-română (1967). Doctor în științe filologice (1986). **Volume**: *Glose franceze*, 1981; *Ținuta obligatorie*, proză, 1986; *Și pe față și pe dos,* proză, 1989; *Practica traducerii literare*, 1992 (în colab. cu S. Barbul, Gh. Lascu; *Sfârșit de vară pe râu*, proză, 1993, *Marcel Proust et le théâtre*, studiu, 1996; *Avem examen la franceză*, exerciții de gramatică, 2002; *Știința sau/și arta traducerii*, 2003; *Urme de condei,* eseuri, 2004. Traduceri (Volume): M. Bibescu, *La Bal cu M.Proust*, 1976; San Antonio, *Cu mujica înainte marș!*, 1995; Jean-Jacques Wunenburger, *Utopia sau criza imaginarului*, 2001; D. Wildenstein, Y. Stavridès, *Negustori de artă*, 2002; G. Apollinaire, *Cele unșpe mii de vergine-bune*, 2002; Y. Bonnefoy, *Început și sfârșit al ninsorii*, 2004, Y. Bonnefoy, *Ținutul dinlăuntru*, 2004. Trad. în fr. în colab.: Adrian Popescu, *Les Faubourgs du Ciel*, Cahiers Bleus, Troyes, 1995, M. Petean, *Folie, cirque, scandal*, 2002, V. Igna, *La Province de l'érudit*, 2003. Traduceri în periodice din: Jacques Prévert, Pierre Daninos, Alphonse Allais, Emile Noël, Marcel Proust, Marthe Robert, Robert Quatrepoint, Marcel Aymé, Jean Cocteau, Marguerite Yourcenar, Daniel Boulanger, Jules Supervielle, André Roussin, Claude Simon, René Daumal, Michel Butor, Charles Baudelaire, Crystel Pinçonnat, Charles de Gaulle, San Antonio, Guillaume Apollinaire, Yves Bonnefoy, Mariana Bojan, Adrian Popescu, Horia Bădescu, Mircea Petean etc.

***Île de la Cité de Cluj**: Aparent nu prea e așa. Île de la Cité este Île de la Cité, iar Clujul e Cluj. N-au nimic împreună și să nu le amestecăm! De amestecat nu le amestecăm* (*ar și fi cam greu!*)*, dar împreună au ceva, adică niște mici asemănări. Nu tocmai tot-tot Clujul seamănă cu Île de la Cité; doar o parte din el. Adică: în ambele cazuri – Paris și Cluj – o parte, o bucată de oraș se află între două cursuri de apă cosangvine, cu același ADN, care se despart și apoi se reunesc. La Paris, desigur, este vorba despre două brațe ale Senei, la Cluj – despre Someș și Canalul Morii. Lungimea „insulelor" cred că nu diferă prea mult, lățimea lor s-ar putea să fie și ea cam la fel. La Paris, insula este legată de restul orașului prin opt poduri; la Cluj, Someșul prin nouă* (*ce-i drept, și peste Canalul Morii mai trec, separat, încă vreo alte nouăsprezece*)*. Unde văd eu vreo „insulă" în Cluj? Păi, din Grigorescu, de la stăvilar, Someșul o ia înainte, spre est, iar întâi ușurel spre sud și pe urmă tot spre est curge* (*când curge!*) *Canalul Morii. Deci între Someș și Canalul Morii, până în cartierul Mărăști, se întinde în fond o „insulă", ba mai lată, ba mai puțin lată. De ce Canalul Morii? Deoarece, până nu demult, pe actuala stradă Buftea și pe malul canalului, era o moară destul de mărișoară, în ultimul timp dezafectată și cotropită de personaje ciudate + un cal. Mie îmi pare rău că nu a fost găsită altă soluție decât demolarea. Clădirea morii ar fi fost îndreptățită să-și depună candidatura și CV-ul pentru un post de vestigiu. În iazul acestei mori, acum vreo cincizeci de ani, te puteai duce la pescuit fără nici o sfială, deoarece aveai șanse reale de a te întoarce acasă chiar și cu pește.* […] *Dar să mă întorc la asemănările și deosebirile dintre „insula" clujeană și cea din Paris. Nu se poate contesta: de pe a noastră lipsește Notre Dame, precum și buchetul de atracții turistice pariziene. Dar, pe „insulă", avem și noi* (*de pildă*) *Sala Sporturilor „Horea Demian", Teatrul Maghiar, statuia lui Mihai Viteazul, aveam abatorul, Parcul Feroviarilor... Altceva: pe insula pariziană se află leagănul istoric al orașului, pe cea clujeană – nu. Dar nici n-ai putea spune că ea a fost extra-muros, deoarece pe vremea când existau zidurile de incintă ale orașului nu exista Canalul Morii, iar acesta a apărut după ce zidurile nu mai erau. Cel mai aproape de Canalul Morii este un „ciob" din zidul de incintă nordic, „ciob" pe care îl puteați vedea în curtea Muzeului de Speologie, pe strada Sextil Pușcariu* (*fostă Toplița*)*, la doi pași de Casa lui Matei Corvin.* […] *Adeseori, lumea face plajă pe malul insulei, și la Paris, și la Cluj. Atâta tot că la Paris se face chiar și în plin centrul orașului* (*ceea ce pare normal, de vreme ce acolo și-au pus insula*)*. La noi, mai mult în Grigorescu, între stăvilar și Parcul „Babeș". Mai la fereală. Asta-i diferența dintre o mare metropolă* (*Parisul*) *și un oraș de provincie, universitar* (*Clujul*)*!* […] *Înainte de a încheia, aș dori să-l rog pe cititor să nu creadă cumva că prin aceste rânduri, prin aceste „comparații" am vrut să „fac mișto" de Cluj sau de Paris! Dimpotrivă, am vrut să arăt că mi-s dragi amândouă, mai ales Clujul!*

Excelent traducător din franceză, specialist în argou și jargoane (a tradus San Antonio, dar și Apollinaire, Martha Bibescu, Jean-Jacques Wunenburger, Y. Bonnefoy), comentator avizat al fenomenului literar (vezi cartea despre Marcel Proust), dascăl mucalit și eficient de arta traducerii (la Literele clujene), autor de bună proză umoristică, pictor, *amator* din simplă întâmplare birocratică, voleibalist de performanță, bas în Corala Universitarilor, ei bine, Tudor Ionescu era, neîndoielnic, o „figură" academic-boemă a orașului. De prin 2007, deja suferind, dar cu zâmbetul încă pe buze, a publicat un serial „memorativ" în *Tribuna* – tabletele reunite acum în volum. Schema lor e simplă: se/ne plimbă pe străzile Clujului, rememorează nostalgic întâmplări personale, dar și „istorice", le ironizează bonom și pe unele, și pe celelalte, cârtește, leagă și dezleagă timpuri, locuri, oameni și năravuri, ca-ntr-o doară, cu o gratuitate cu tâlc a perindării: „dar nu despre asta ar fi vorba (de cumva e vorba despre ceva)" și cu umorul complice și gureș al povestirii cu „public". Expert în genul „pilulă", dar tentând și formule narative mai sofisticate, are asigurat succesul nu neapărat și exclusiv din motive estetice cât, mai ales, prin „măgulirea unei stări a sensibilității publice". Tabletele-ghid vin în întâmpinarea cititorului, îl informează amuzându-l, îl provoacă la o călătorie jucăușă cu o bătaie mai lungă decât pare la prima vedere. Cunoașterea cuvintelor zilei și a situațiilor cotidiene cu sens garantează autenticitatea atmosferei, iar vioiciunea frazei, împănată cu zicale „zgrunțuroase" și picanterii, rareori stridente, deconspiră ici-colo ținta „serioasă": vindecarea de uitare și locuirea în cunoștință de cauză. T.I. reconstituie *locuri* uitate și identifică altele noi și cu biografie ezitantă (cum ar fi „uriașul boboc născut ofilit al unei puțin probabile catedrale greco-catolice"), adăstând și în fața vreunui cochet detaliu arhitectural. (**Irina Petraș**)

Maria Ioniță (n. 10 ianuarie 1937, Cojocna/Cluj) Poetă, prozatoare (lit. pentru copii). Facultatea de Filologie-Istorie Cluj. Debut absolut în *Făclia*. **Volume**: *Flori din Apuseni* (folclor poetic din zona Someșului Mic), 1978; *Podul de piatră s-a dărîmat*, 1980; *Cartea Vâlvelor* (culegere de folclor), 1982; *Legende din Țara Moților*, 1983; *Calea Domniței,* roman, 1987; *Drumul Uriașilor,* 1986; *Zânele din Cetatea Ghiurbercului,* roman, 2001; *Versuri*, 2002; *De unde se adapă curcubeul*, 2002; *Lavița de piatră*, povestiri, 2003; *Drumul Apei*, roman, 2003; *Spinii de pe Dealul de Lut,* roman, 2004; *Zidul de ceață* (povestiri), 2008; *Curg norii pe sus* (versuri), 2009; *Strada Fericirii* (roman), 2010.

– Ești frumoasă, fată dragă îi zicea bunică-sa. Semeni cu mine.
– De unde știi dumneata cu cine semăn?
– Toți zic că semeni cu mine. Dar am eu o taină. Când eram eu fată mare, bătrânii…
– Bătrânii?!
– Ei, știi tu! E vorba de străbunica ta care știa să facă farmece. Pe fete ca tine le trimitea primăvara înainte de răsăritul soarelui pe dealul cu cireși sălbatici înfloriți, la izvor. Și acolo, sub cireși cu fața spre soare, în timp ce apar primele raze de soare, să te speli cu apă și să-i spui soarelui cum n-ai spus nimănui vreodată și să-l rogi cum n-ai rugat pe nimeni vreodată: Sfinte Soare, / Sfinte Domn Mare / Și patruzeci și patru de răzișoare, / Patru să mi le dai mie, / Patru lasă-ți-le ție. / Două să mi le pun / În umerii obrajilor, / Două să mi le pun / În lungul genelor, / La toată lumea să par / Cireș de munte înflorit / Cu raze-mpodobit. / Dar mai cu seamă… Și să-i spui numele. Și când fata spunea numele, adică cui să-i pară mai frumoasă ca oricând, străbunică-ta știa ce are de făcut. (fragment din *Ulciorul cu brâie de mărgele*)

Maria Ioniță s-a impus mai ales prin culegerile sale de folclor din zona Munților Apuseni. Poveștile culese de distinsa cercetătoare au fermecat câteva generații de tineri cititori, dar i-au cucerit și pe specialiștii domeniului folclorului și etnografiei. […] Autoarea este un povestitor autentic ce are harul observației directe, dar și pe cel al invenției. Printr-o magie proprie, stabilește punți de comunicare între lumea reală și cea fantastică. (**Ion Cristofor**)

La Concursul „proză pe cuvinte date": Ovidiu Pecican, Mariana Gorczyca, Codrina Bran, Horea Porumb, Doina Cetea, Gabriela Leoveanu, Lucian Pop, Maria Ioniță

Negoiță IRIMIE (30 septembrie 1933, Ploiești – 19 februarie 2000, Cluj). Poet și publicist. Facultatea de Filologie Cluj (1956). Debut cu poezii în *Almanahul Literar* (1953). **Volume**: *Cascadele luminii*, versuri, 1964; *Dor de infinit*, versuri, 1966; *Joc de planete*, versuri, 1966; *Echilibru indiferent*, versuri, 1969; *Patima ciocârliei*, versuri, 1970; *Ramură solară*, versuri, 1972; *Aluzie marină*, versuri, 1973; *Colorând o frază,* 1978; *Strada cu un singur număr*, 1983; *Patria limbii române*, 1985; *Desen după natură*, 1988; *Turmele albe, zăpezile*, 1993; *Bazar sentimental,* memorii, 1998; *Nouri, fregate, corăbii*..., 2000; *Crochiuri plastice*, cronici plastice, 2001; *Scrisori către prieteni*, 2003.

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Ion Oarcăsu, Al. Piru, Miron Scorobete, Petru Poantă, Tudor Dumitru Savu, Valentin Tașcu, Mircea Popa etc.

Blăjean născut la Ploiești", cum se autodefinește, sinteză între miticismul lui I.L. Caragiale și sobrietatea Școlii Ardelene, I. este unul dintre cei mai prolifici poeți ai generației sale, scriind nu numai versuri, ci și cronici de artă plastică, crochiuri, tablete de scriitor etc. A publicat, cu o ritmicitate „ardelenească", volum după volum, rămânând constant și în exprimarea prin operă a crezului artistic. De la cartea de debut până la *Turmele albe, zăpezile* (1993), autorul nu-și schimbă în mod esențial registrul poetic și nici temele predilecte, perspectiva social-istorică modelându-se însă de-a lungul timpului, iar versurile-manifest, conjuncturale, rudimentare fiind abandonate în favoarea unei atitudini mai echilibrate […] Eminescu, Blaga, Apollinaire, Esenin sunt poeții îndrăgiți, cărora li se consacră fie ode, fie „reconstituiri" ale universului. Evocările istorice au forma unor stampe lirice, fixând ambianța naturală, ale cărei elemente capătă semnificații simbolice. Spre deosebire de alți poeți ai generației sale, la care epicul ocupă un loc important, I. surprinde tocmai prin absența acestuia. (**Mircea Popa**)

Într-un veac antieroic, în care retorica și poezia par să fie definitiv ignorate, Negoiță Irimie strecoară în lume un criteriu original de valorizare a existenței prin poezie. Contaminate de *optimismul și pesimismul eminescian*, de ermetismul barbilian și simbolismul bacovian, versurile sale structurate clasic sunt, totuși, revigorante prin spiritul ludic al unui boem autentic. Autoironia, ludicul și aluzivul ce caracterizează expresia poetică la Negoiță Irimie sunt contracarate (ca efect) de o cumpătată turnare în formă care încorsetează, dar imprimă și eleganță versului. (**Gabriela Leoveanu**)

Vasile Gheorghiță,
Victor Felea,
Negoiță Irimie

Sus, cu Ion Antoniu.

La dreapta, Negoiță Irimie
văzut de Valovits László

Ion ISTRATE (n. 21 septembrie 1948, Năsăud /Bistrița-Năsăud). Istoric literar, poet. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1971). Doctorat în filologie, cu teza *Barocul în literatura română* (1982). Debut absolut în *Tribuna*, 1969. Volume: *Barocul literar românesc,* 1982*; Scrie cum vrei,* versuri, 1984; *Romanul obsedantului deceniu,* 1995*; Relația epică,* 1998*; Baroc și manierism*, 2000; *Primul occident*, *începuturile poeziei și teatrului în cultura română*, 2001; *Structuri și forme literare*, 2002. Coautor la volumul *Tezaur al limbii române* editat de Academia Română și la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005.

„Dubla mișcare, către interior și spre în afară, care domină spațiul cultural post-bizantin, în sensul asimilării universului de valori moștenit, în paralel cu tendința primenirii acelorași valori, prin apelul la un dialog, marcat de necesitate, cu civilizația occidentală, constituie o realitate de prim plan a secolelor ce vor urma căderii Bizanțului, în întreaga arie orientală. Lent și implacabil, acest proces menține viu un sens al devenirii care cimentează vecinătățile, îngăduind solidaritatea cu suita de concepte-cheie născocite în Occident pentru a explica devenirea istorică a întregii civilizații europene."

Au scris despre cărțile sale: Sultana Craia, Mircea Muthu, Traian Vedinaș, Paul Cornea, Edgar Papu, Al. Piru, Romul Munteanu, Nicolae Manolescu, Dan Mănucă, Petru Poantă, Irina Petraș etc.

Prima carte a lui Ion Istrate, *Barocul literar românesc* (1982), este un studiu comparat al literaturii române din perspectiva conceptului de baroc literar. În riguros documentata parte teoretică a lucrării, autorul propune o definire a barocului prin tripticul „neregulat", „bizar", „inegal", completată cu identificarea factorilor decisivi pentru răspândirea tehnicilor și a temelor baroce: retorica, literatura bizantină și arta emblemelor. Demersul teoreticianului, vizând stabilirea unui model tipologico-istoric, este dublat în a doua parte a lucrării de tentativa istoricului literar de a situa operele românești din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea în contextul barocului european. I. își susține lectura printr-o cercetare tehnică laborioasă, care include totodată stabilirea paternității și a cronologiei operelor, descrierea manuscriselor sau identificarea modelelor, nefiind neglijat nici un argument care ar putea veni în sprijinul ipotezei de lucru. (**Anton Cosma**)

Barocul literar românesc este o lucrare îndrăzneață (prin aceea că pune sub semnul întrebării multe «adevăruri» venerabile și-și asumă riscul unor ipoteze neașteptate), bazată pe o informație bogată și scrisă cu o vervă demonstrativă indeniabilă. (**Paul Cornea**)

Romanul «obsedantului deceniu» este unul dintre cele mai bune «romane» pe care le-am citit eu după decembrie 1989. Pentru că uriașul efort al cercetătorului și criticului literar Ion Istrate face cît un roman, un roman gras, greu, gros, mustind de adevăr, care pune între paranteze ironice brucaniada literară a anilor '50. Da, riguroasă și exactă cum este, neomițînd nimic, științifică, evitînd gazetăria ieftină și de tarabă și de scandal și de mahala și de Oser, cartea aceasta a lui Ion Istrate este în primul rînd un mare act de curaj, este o atitudine – pentru că tot sîntem aici – o atitudine politică și de necesară restituire. (**Tudor Dumitru Savu**)

Delimitându-se fin de felurite etichete născătoare de confuzii, de la „umanismul românesc" la „balcanism", „sincronizare", în sens lovinescian, ori „modernizare", în sens călinescian, Ion Istrate citește specificitatea cu adevărat adâncă a creativității românești în „capacitatea de a îmbina cufundarea în sine, ca năzuință de a atinge orizontul profund al unui model de civilizație despre care pre-există conștiința alterității, în sens occidental, cu o mișcare centripetă, de eliberare din chingile sistemului astfel identificat, pentru a se pune de acord cu lumea adevărată." În acest cadru, apariția poeziei și a teatrului cult va însemna „sintonie cu un orizont de civilizație, acord subiacent cu matricea stilistică a unei anume lumi." Adică, „prima noastră maturitate." Argumentele se rotunjesc prin intermediul a trei „cazuri": Miron Costin, Dosoftei și Ion Budai-Deleanu. Autorul reușește să ne convingă astfel, cu cărțile pe masă, că *Primul Occident* e „cel mai potrivit nume" pentru secolele 17 și 18 românești, când „cultura română, aflată în plin proces de asimilare a civilizației bizantine – depozitară, la rândul său, a culturii greco-romane și a celei creștine –, și-a întors fața spre universul de valori al lumii apusene." (**Irina Petraș**)

Mariana ISTRATE (n. 8 iunie 1947, Târgoviște). Critic literar, semiotician. Absolventă a Facultății de Litere a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, secția română-italiană. Cercetător științific la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu", al Academiei Române; conferențiar la Departamentul de Limbi și Literaturi Romanice al Facultății de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj. A publicat studii și articole în reviste din țară și străinătate: „Steaua", „Dacoromania", „Studii de onomastică", „Studii și cercetări de onomastică", „Analele Universității din Craiova", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Lingua", „Studii italo-romeni", „Il nome nel testo", „Studi di onomastica italiana". A contribuit la elaborarea unor lucrări colective, iar în colaborare a publicat un *Dicționar juridic român-italian și italian-român* (2008). **Volume**: *Numele propriu în textul narativ* (2000), *Scriptor în fabula* (2002), *Percorsi del nome* (2002), *Strategie denominative în letteratura* (2011); *Incursiuni blagiene*, 2011; *Strategie denominative în letteratura,* Pisa, 2012; *De la cuvinte la cărți,* 2012.

Reținând ideea lansată de Liviu Petrescu, care vorbea, în cazul romanului Luntrea lui Caron, de un „realism mitic", am încercat să descopăr unde se situează, în concepția lui Blaga, perechea mitică Fârtate – Nefârtate, exploatată semantic în Arca lui Noe. Concluzia la care am ajuns a fost aceea că dubletul onomastic sugerează natura antagonică a entităților respective, denumite în concordanță cu semantica textului dramatic. Chiar și ocupațiile simbolice ale celor două personaje ilustrează respectiva stare de fapt. Apoi, întrucât în viziunea lui Blaga mitul constituie forma creativă de manifestare cea mai apropiată de artă, m-am oprit asupra numelui arhetip din mitologia antică, Ulise, folosit de poet drept titlu pentru unul dintre poemele sale emblematice. Totul din dorința de a afla cum citește și interpretează Blaga existența, prin prisma acestui nume simbol, în comparație cu marii poeți ai literaturii italiene: Dante, Foscolo, Pascoli, Saba, Ungaretti. Și din acest unghi de vedere a devenit limpede faptul că poetul nostru se situează pe un palier extrem de personal, deoarece pentru Ulise al lui Blaga aventura cunoașterii nu se sfârșește odată cu întoarcerea în Itaca, din moment ce acolo începe o alta, nu mai puțin incitantă, de tip contemplativ. (fragment din *Incursiuni blagiene*)

Realonimul devine *simbonim* – excelentă mutanta semiotică a Marianei Istrate, încă de la studiul său *Numele propriu în textul narativ* – unde numele are o folosință curentă și una poetică, recunoașterea venind dinspre teoria denominației. În narativitate, numele proprii forțează intrările în ficțiune; orice avansare reclamă un alt nume. Cu două caractere puternice se eșafodează un roman, ca în *Luntrea lui Caron* de Lucian Blaga. Personajele principale o pornesc „pe același drum, în direcții opuse" spre a cutreiera lumea, descoperind cuvinte, altele decât acelea prin care s-a spus deja totul, ca prin echivalențele nominale să se atingă inaccesibilul, în sfidătoarea tentativă de a recrea noi dimensiuni și lumii, și propriei ființe (**Victor Nicolae**).

Conjuncția numelui propriu cu literalitatea reprezintă o întreprindere extrem de dificilă în stadiul actual al științelor umane [...]. Elaborarea, în aceste condiții, a lucrării de sinteză a Marianei Istrate, trebuie salutată ca un act de curaj și ca o realizare foarte bine venită. Cartea are, înainte de toate, meritul de a fi evitat angrenarea în zonele problematice „minate" ale stadiului actual al disciplinelor implicate și de a fi abordat, într-un cadru conceptual suficient de larg și printr-un demers deosebit de riguros și de temeinic, câteva din aspectele cele mai importante ale onomasticii literare (**Mircea Borcilă**).

Marta IZSÁK (născută la Tg-Mureș) Poetă, traducătoare, publicistă, Facultatea de Studii Economice a UBB Cluj. **Volume**: *Ochii Berenicei*, versuri, 1989; *Turnul din capăt*, versuri, 1992; *Cartea ascunsă/Le livre caché,* 1999; *Tăceri fără nume/Nameless silences*, 2000; *A rozsaszin varos*, 2001; *O voce din Byblos*, bilingv, 2002; *Printre coclauri și stele*, englez-ebraic, 2003; *Supraviețuirea prin poezie*, 2004; *La Waterloo și la Tîrgu-Mureș*, publicistică, 2006; *Obiectiv Zita*, jurnal, 2007; *Polenul e verbul*, volum antologic, 2009; *În drum spre tăcere*, Prefață de Ion Cristofor, 2013. **Traduceri**: Lorand Gaspar, *Egeea, Iudeea*, 1993; Jean-Luc Wautier, *Lecții de absență*, 1993; Ștefan Izsák, *Infernul limitat*, 1998; François Berger, *Pânze indiene*, 2001; G. Mosari*, La lune sur la terre,* 2003. Prezentă în: *Panorama poeziei aromâne* (limba aromână), *Meridiane poetice* (limba albaneză), *Antologia poeților ardeleni contemporani*, 2003, *Vingtieme anniversaire des rencontres poetiques*, Elveția, 2003, *Poeti D´Europa*, Antologie a Centrului de Studii literare Val di Comino, 2006, *Rijek*, Antologie, Slovenia, 2008, *Cartea de aur*, antologia Festivalului de plurilingvism, Paris, 2008, *Time of poetry-Timpul poeziei*, 2009, *Iubirea mea Transilvania,*

de Dieter Schlesak, 2009 etc. A colaborat la periodicele: „Cuvântul liber”, „Realitatea evreiască”, „Le miroir” (Franța), L’Arche (Franța),”Carul mic”, „Târnava”, „Steaua”, „Jurnalul săptămânii” (Israel), „Népujság.

> ***Finis Mundi**: pribegi prin lumea fără capăt / prin nisipuri fără oaze / printre oameni fără chip / prin timpul ce nu măsoară / trecerea serii prin văi abrupte / a caravelelor albastre / purtând spre ophir / zâmbetul nostru debordant / spre ultimul far / ultimul port*

Au scris despre cărțile sale: Cornel Moraru, Petru Poantă, Gheorghe Grigurcu, Constantin Cubleșan, Jacques Eladan (Franța), Valentin Tașcu, Ernö Lazarovics (Ungaria), Ion Cristofor, Lucian Herșcovici (Israel), Jeana Morărescu, Josef Eugen Campus (Israel).

Le lyrisme de Martha Izsak s´exprime dans un style limpide qui se reçoit comme une confidence chaleureuse; mais cet intimisme n´entrave pas le jaillissement métaphorique qui est la marque même de la poésie authentique (**Jacques Eladan**)

Mariana Bojan, Martha Izsak, Ion Mureșan

Poeta este, indiscutabil, o profesionistă... Tonul ușor detașat, numai atât cât să pară că emoția amintirii e suspendată într-un amestec de complicitate duioasă și repros, referințele livrești apoi, sugerând o atmosferă de epocă precum și a unui „aventuros” fantast, aluzia finală de extincție conferă o profunzime reală acestui „desen” trasat cu finețe... (**Petru Poantă**)

Deși interiorizat până la voluptatea „nerostirii”, lirismul acesta, de o fină caligrafie a contururilor vagi prelungite în murmur și sugestie, este axat cu precădere pe motive și teme de circulație universală... Cerebral și lucid cel mai adesea, cântecul are, în același timp, tonalități grave încărcate de un fior cosmic (**Cornel Moraru**)

Pentru Martha Izsak poezia este a doua stare de a fi prezentă în Agora, comentând, descriind, angajând o atitudine nu numai de martor ci și una de receptor dramatic al realităților lumii… o atitudine care echivalează cu proba conștiinței lucide a destinului său... Volumul „Turnul din capăt” al Marthei Izsak impune cu siguranță imaginea unei poetese cu personalitate marcantă, cu farmec feminin, mai mult, o conștiință de sine a unui artist ce-și înțelege cu gravitate rostul rostirii sale despre lumea în care trăiește (**Constantin Cubleșan**)

Oscilând între elegia sumbră și tabloul apocaliptic, precum și între doi poli ai incompatibilității cu realul, unul sumbru, subiectiv, altul flamboaiant, obiectivat, poezia Marthei Izsak a reprezentat pentru subsemnatul, în selecția antologică, o foarte agreabilă surpriză (**Gh. Grigurcu**, în Prefața la *Polenul e verbul*).

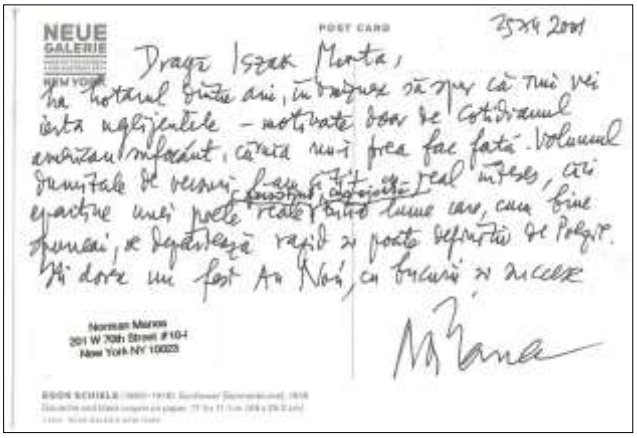
NEUE GALERIE

POST CARD

25X4 2001

Dragă Iszak Marta,

Norman Manea
201 W 70th Street #10-I
New York NY 10023

Neîndoielnic avem de-a face cu o poezie de cea mai bună și nobilă factură, în care esențială este în primul rând adorația pentru starea poetică, respectul pentru ființa neîncetat ostracizată a poetului (**Valentin Tașcu**, în prefața la *Supraviețuirea prin poezie*)

Mie mi se pare că se nedreptățește un al treilea aspect important bine reprezentat în volum: dinspre elegie spre apocalipsă și satiră. O culme atinge poeta când folosește enumerarea pentru a reda ceva din înțelepciunea Kabalei din cartea Zohar. Se cuvine, cred, să închei la un mod laudativ analiza volumului de față [*Polenul e Verbul*] cu prezentarea minunatului poem *Odă limbii interioare* (**Josef Eugen Campus**)

JAKAB Antal (26 iulie 1942, Târgu-Mureș – 20 iunie 2007). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). **Volume**: *A névmás éjszakája* (1972, critică și eseuri literare); *Irodalmi Nobel-díj 1901-1990* (1990, lexiconul laureaților Nobel din literatură); *Átmenetek* (Ungaria, 2001, eseuri literare); *Magyar irodalom Ady Endrétől Nagy Lászlóig*, *Magyar irodalom Berzsenyitől Mikszáthig*, *Magyar irodalom Bánffy Miklóstól Szilágyi Domokosig*, *Magyar irodalom a kezdetektől Kisfaludy Sándorig* (1997-1999, studii de istoria literaturii maghiare și culegere de texte); *Irodalmi Nobel-díjasok lexikona* (Ungaria, 2002, lexiconul completat al laureaților Nobel din literatură); *Odüsszeusztól Ulyssesig I-IV*. (2002-2006, studii).

JANCSIK Pál (12 noiembrie 1936, Brașov). Poet, traducător. Facultatea de Filologie (1959). Debut absolut în *Utunk* (1953). **Volume**: *Szomjas tenger* (Marea însetată), 1963; *Tavaszi tánc* (Ritmuri de primăvară), 1968; *Fűszálon csillag* (O stea pe firul de iarbă), 1968; *Verőfényben* (gyermekversek) (*În plin soare, poezii pentru copii), 1976*; Szavak, szemek (*Cuvinte și ochi*), *1979;* Álommadár (*Pasăre de vis*), *1987; Pillangók tánca* (gyermekversek) (Dansul fluturilor, poezii pentru copii), 1989; *Mit tanácsolsz, cinege?* (versek gyermekeknek) (Ce-mi propui, pițigoiule?, poezii pentru copii), 2005. A alcătuit *Antologia poeților brașoveni*, *În umbra Tâmpei*, 1995. Traduceri: din Ion Vinea, Ioan Alexandru, Franz Hodjak.

JÁNKY Béla (n. 1 mai 1931, Odorheiu Secuiesc). Poet, traducător, publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1954). Debut absolut în Utunk, 1950. **Volume**: *Leánykérő* (Cerere de nevastă), versuri, 1956; *Ezüst ember tánca* (Dansul omului argintiu), versuri, 1969; *Fecskelánc* (*Zborul rândunicii*), 1981; *Fiúban, földben* (*Fiul pământului*), 1982; *Szerencsefű* (*Iarba norocului*), 1987; *Napkosár* (*Coșul soarelui*), 1990; *Sárkánymosoly* (*Surâsul balaurului*), 1995; *Pillanatok színe* (*Culoarea momentelor*) – ediția I, 2002; *Pillanatok színe* (*Culoarea momentelor*) – ediția II, adăugită, 2005. A tradus *Balade și doine românești,* poezii de Ion Barbu, Lucian Blaga, din poeți români contemporani, din proza lui Duiliu Zamfirescu etc. A semnat o ediție critică Ady Endre.

Maria JORJ (n. 23 noiembrie 1950, Bistra/Alba). Poetă. Studii liceale. Debut absolut: Revista Tribuna, martie 1986. **Volume**: *Exerciții de normalitate*, 1992; *Sanatoriul exilaților*, 1996; *Esența uitării*, 1999; *Oglinzi de fier*, 2002; *Actorul,* 2006; *Dincolo de departe,* 2007; *Marginea lucrurilor,* 2008; *Iată, mă-ncumet,* 2009; *Punți interioare,* 2011; *Am văzut muntele,* 2012; *Cazarma din adâncuri,* 2014. A colaborat cu versuri la revistele *Tribuna*, *România literară*, *Vatra*.

Calm peste înlăcrimatele zile de toamnă, / declin găsindu-și odihna in descompunerea / sunetelor unui pian otrăvit de atingerea suavă. / Calm ce stinge în inimă sărăcia iubirii / singurătatea searbădă a miezului de noapte putred. / Via Apia / albastră, îngropată în pietre. // Calmul ecoului scurs pe apele unei nemărginiri / sfinte, / tot mai adînc / tot mai departe de gîndul smintit de împovăratele / priveliști. // Ca într-un păienjeniș vrăjit,, ca într-un vis / copilăria eternă părăsește urma păstorului. / Coliba surpată, zămislită din chihlimbarul argilei / întredeschide transcendența imaculată a credinței / forța mistică a ființei ajunsă pînă la cuvînt / pînă la înstrăinarea fără memorie. // Calm suspendat în flacăra orizontului, / esență subminată de expansiunea trupească / pe drumurile paralele / veșnice, însîngeratele vorbiri.

Maria Jorj s-a afirmat discret și cu o mare exigentă față de propriu-i scris. Poezia sa se situează în descendența marelui modernism, remarcându-se atât prin sensibilitatea confesiunii, cât și prin expresivitatea discursului, cu ecouri, bine asimilate, din lirica unor poeți de limbă germană, în linia Hölderlin-Trakl […] Poezia Mariei Jorj este o obsedantă confesiune, într-un limbaj adeseori emfatic și prețios și în care rostirea oraculară alternează cu dicția abstractizantă, de natură aforistică. Avem de-a face însă cu o confesiune presantă și enigmatică, un fel de spovedanie aluzivă, al cărei sens constă nu atât în eliberarea de păcat, cât în provocarea unor stări dramatice. Un complex al frustrării, conjugat cu unul al vinovăției fecundează melancolia acestui lirism întunecat, dar care răzbește silnic la expresia adecvată. (**Petru Poantă**)

Portret de Aida Crebureanu

Pentru Maria Jorj, momentul privilegiat (singurul care merită recuperat) este cel auroral (corespunzând Genezei), dinaintea căderii în păcat („să se întoarcă în sine ziua de naștere a lumii") și, în plan personal-uman, dinaintea căderii în memorie: „Am nevoie de sărăcia anilor de dinaintea aducerii aminte". Starea lirică, devine, atunci, nocturnă nostalgie în expansiunea avansând (sau, poate, regresând) spre orizonturile neprihănite și nelimitate ale Sacrului: „Această nostalgie înaintează noapte de noapte [...], ca o apropiere a sfintelor depărtări fără margini". Ispita (și, desigur, superbia) cunoașterii și autocunoașterii este atât de nemăsurată, încât momentul propriei extincții se proiectează, într-o invocare a divinității, ca un act cognitiv, al eului poetic ambiționând decriptarea misterului morții, în chiar manifestarea sa, ineluctabilă: „Ar trebui, Doamne, / să mă primești ca pe un fluture de noapte care se stinge / descifrând / o lumină arzătoare" […] De factură neoexpresionistă, impunând un timbru particular, discursul poetic al autoarei este investit cu valențe soteriologice, în pofida împrejurării că sintagmele sale împrumută, adesea, aerul unor inflorescențe iluminând straniu, pe muchia abisului. (**Dan Damaschin**)

Marius JUCAN (n. 26 iunie 1950 Dej/Cluj). Prozator, eseist, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. Debut în *Luceafărul*, 1969. Debut editorial în volumul colectiv *Doisprezece prozatori*, 1988. Volume: *Un locuitor al oglinzii*, 1994; *Fascinația ficțiunii sau despre retorica elipsei*, 1998; *Singurătatea salvată. Încercare asupra operei lui Henry David Thoreau din perspectiva modernității americane*, 2001; *The Complex Innocence: a phenomenological-hermeneutical approach to Henry James's tales*, 2001; *Măștile libertății. America în scrisorile lui Thomas Jefferson*, 2007 (Premiul revistei *Tribuna* pentru eseu), 2007, reeditare, 2008. Traduceri: Z. Brzezinski, *Marele eșec. Nașterea și moartea comunismului în secolul XX*, 1993; *Filosofia americană,* volumul I. Filosofia americană clasică*,* ed. Andrei Marga, 2000. Prezent în volumele *Filosofia americană clasică*, 1999; *Studii de americanistică*, 2001; *Filosofie și religie,* coord. Sandu Frunză, 2001; *T(zara) noastră. Stereotipii și prejudecăți. Eseuri de mentalitate*, coord. Ruxandra Cesereanu, 2006; „Reconstrucția societății civile după 1990"în *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*, coord. Corin Braga, 2007. Inclus în Ion Bogdan Lefter, *Scriitori români din anii '80-'90. Dicționar bio-bibliografic*, vol. II; Virgil Stanciu, *Dicționar de angliști și americaniști români*, 2008.

Tripticul nuvelistic din remarcabilul debut editorial *Un locuitor al oglinzii* (Dacia, 1994) cuprinde în filigranul unei scrituri îndelung elaborate liniile de saga transilvană cu o tipologie ce-și caută modelele distruse, în bună parte de istoria postbelică, și într-un spațiu cu precădere montan, ozonat, rafinat de proiecția intelectuală. [...] Cititorul are în față o proză densă, traversată de irizări lirice, comprimată în imagini de o mare forță de sugestie.[...] Este de fapt și poetica celor trei nuvele, construite astfel pe un fel de muchie de cuțit, ca o translație între viață și artă, și invers.[...] Sunt și motivele pentru care, departe de a fi ușoară, lectura nuvelelor este în primul rând participativă, ea fiind obligată să se înscrie în lentoare doar aparentă a proceselor de conștiință ce anihilează programatic epica propriu-zisă, pură, ca și povestirea de multe ori gratuită în spațiul prozei românești de ieri și de azi. (**Mircea Muthu**).

Plutonul optzeciștilor s-a întregit cu încă un nume: Marius Jucan [...] Proza lui Marius Jucan nu oferă o lectură prea ușoară pentru cititor, ea fiind mai degrabă destinată unei lecturi profesioniste, critice. Și aceasta îl leagă de generația sa literară, în care mai ales prozatorii nu aveau nici măcar la prima lor carte ingenuități de debutanți din cauza, de cele mai multe ori, prea îndelungatei „holteiri" literare. (**Alexandru Vlad**).

Un loc aparte în cadrul volumului îl ocupă proza „Un locuitor al oglinzii", un veritabil repertoriu pentru un posibil roman: un spațiu cu stranii reflexe baroce, un timp revolut, fermecător și tonic, care năvălește peste un prezent dezabuzat și un personaj tragic, emblematic pentru această jumătate de chinuită de secol, care abia acum începe să fie înțeleasă și asumată (**Mircea Bențea**).

Departe de a fi un simplu eseu despre retorica ficționalului, propunându-și să împace rigorile discursului filosofic cu teoria literaturii și critica literară, cartea lui Marius Jucan prezintă un caz special: deși mizează pe șansele subiectivității în ficțiunea modernă, cartea sa *Fascinația ficțiunii*, afișează ea însăși o manieră incitantă de abordare a problematicii în care speculația impersonală este pusă în umbră de aglomerarea argumentelor de autoritate. (**Mihaela Ursa**).

Sub un titlu incitant, *Fascinația ficțiunii sau despre retorica elipsei,* Marius Jucan propune o convingătoare și fluentă incursiune în teritoriul protei al Cărții, cu investigări rafinate ale vocii și intențiilor auctoriale, paralel cu surprinderea nuanțelor trădate de gesturi și mimică, expresie a unui întreg eșafodaj subteran responsabil pentru orice aventură a identității. Autorul vădește mai întâi de toate disciplina studiului, amplitudine a informației, finețe a joncțiunilor, inteligență în instrumentarea formulelor și un bogat arsenal critic. (**Diana Adamek**).

Intitulată *Singurătatea salvată. O încercare asupra operei lui Henry David Thoreau din perspectiva modernității american,* cartea lui Marius Jucan este o meditație plină de promisiuni cu privire la formula insolită pe care ne-o propune scriitorul american, aceea de a ne salva ființa prin natură. Thoreau n-a scris mult, dar opera sa are o anumită unitate de viziune, de structură și de problematică, referitoare în primul rând la criza individului modern (**Mircea Popa**).

Singurătatea salvată este o carte scrisă nu numai cu competență, dar și cu o anume sensibilitate a raționalizării și cugetării. Cred că se poate vorbi la Marius Jucan, de o adevărată tehnică a metaforei de o frumusețe rece, abstractă, pusă în slujba înțelegerii trecutului (**Mihaela Mudure**).

Măștile libertății. America în scrisorile lui Thomas Jefferson [...].Sub pana lui Marius Jucan, în ciuda unei materii prime prin definiție aride și austere, fațetele libertății și feluritele măști sub care se înfățișează ajung, în mod surprinzător, căldură și vivacitate (**Andrei Brezianu**).

Măștile libertății… O carte de o frumusețe discret exprimată, în linia unei sobrietăți analitice care pune într-o bună lumină mai mult volutele gândului decât piruetele stilistice (**Ovidiu Pecican**).

Alexandru JURCAN (n. 15 iulie 1948, Dârja/ Cluj). Poet, prozator. Facultatea de Litere, UBB, Cluj. Debut absolut în *Echinox* cu povestirea *Etajele lui Tacu*. Doctor în filologie, 2009 Palmes Academiques, 2009. **Volume**: *Printre iubirile altora*, povestiri, 1997; *O decapitare nocturnă,* roman, 2000; *Rană albastră,* versuri, bilingv, română-franceză, 2001; *Revelion cu sicriu,* roman, 2002; *Un câine legat de poarta Raiului,* versuri, bilingv, 2003; *Chiar dacă mi-aș da trupul să fie ars,* bilingv, 2004; *Să ieși din viața mea cu o lumânare în buzunar*, 2005; *Cocoșul și cocoașa*, 2006; *Stăpânul și Silberta*, 2007; 119 [versuri în franceză], 2007; *Plouă peste crimele orașului* [povestiri], 2008; *Fuga insulelor* [versuri], 2009; *Cei rămași pe pământ,* roman, 2010; *La capătul morții/ Au bout de la mort*, poeme, 2011; *Șobolani bine educați,* proză foarte scurtă, 2012; *Jojolica și jurnalul ascuns în cămară*, 2013; *Echange d'os/Schimb de oase*, povestiri, traducere Liliana Șomfălean, 2014. Traduceri: Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise,* 2001; Marcel Mureșeanu, *Boeme*, 2010. Prezent în antologiile: *Cărări spre oameni*, 1982; *Lecture et interprétation*, 1989; *Pe masa de lucru*, 2000; *Repetiție fără orchestră,* antologie de Horia Gârbea, 2004 etc.
A colaborat la: *Tribuna, Steaua, Echinox, Vatra, Verso, Familia, Cinema, Cafeneaua Literară, Vatra Veche, Saeculum, Timpul, Argeș, Basarabia Literară, Orașul, Baadul Literar*

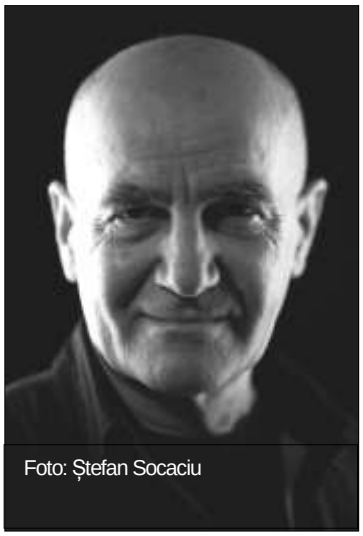
Foto: Ștefan Socaciu

***Gratii fără întoarcere**: Știam că într-o zi omul acela o să apară și nu-mi va adresa nici un cuvânt. Eram sigur că va veni exact atunci când nu mă voi gândi la el, când lucrurile din jurul meu își vor primeni dimensiunile. Urma să intru pe poarta instituției, unde lucram de o viață. Atunci l-am zărit și l-am recunoscut, deoarece îmi bântuia visele de câteva decenii. Stătea imobil la volan. Ochelari fumurii. N-a trebuit să facă vreun semn. Am urcat îndată, aruncând o ultimă privire spre clădirea care-mi pecetluise viața. Știam că niciodată nimic nu va mai fi ca înainte. Omul conducea calm. M-am așezat pe bancheta din spate, unde era așezată o biblie învelită în scoarță negricioasă. Aveam la mine o sticlă plină cu cafea amară. L-am servit. N-a schițat vreun gest, doar a zâmbit cu o vagă tristețe. Treceam prin localități inundate de un soare generos, blând. Mai apoi am urcat o culme stearpă și primii stropi de ploaie au atacat parbrizul. Imediat după aceea s-a iscat o vijelie sumbră și zăpada a apărut învingătoare. Mașina gâfâia pe o serpentină periculoasă, înaintând pe buza hăului, în care zăceau trupuri putrede de brazi. La un moment dat, la o curbă perfidă, mașina s-a împotmolit. Omul a coborât calm și a meșterit ceva, apoi am pornit din nou. Urcușul părea interminabil. Undeva, sus de tot, pe o culme viorie, am oprit pe un mic platou, cât o scenă îngustă. Omul mi-a strâns mâna, apoi m-a îmbrățișat fără o vorbă. A urcat în mașină și a dispărut. În fața mea rânjea un desiș umed, din care răzbăteau ochii flămânzi ai lupilor. M-am întors speriat spre drumul ce cobora, dar am rămas uluit: gratii metalice, solide, fără întoarcere, se rezemau vitrege de straja brazilor foșnind a verde livid.*

Un visător incurabil, sperând să descopere leacuri pentru alunecările din umanitate (**Irina Petraș**, text escortă la *Revelion cu sicriu*)

Un spirit de natură epigramatică, însă îmblânzit într-o ambianță lirică vag-melancolică (**Petru Poantă**, text escortă la *Un câine legat la poarta raiului*)

Un marcat spirit ludic, cultivat cu finețe și filtrat în proze pline de umor (**Claudiu Groza**, crochiu la *Să ieși din viața mea cu o lumânare în buzunar*)

...un om scenic, un ludic care își maschează tristețile... (**Radu Țuculescu,** din postfața la *Cocoșul și cocoașa*)

Nu lipsește nici comicul de limbaj, nici de situație, nici de caracter. (**Niculae Gheran**)

O privire expertă, care decelează printre mărunțele evenimente provinciale, caractere, mesaje, tâlcuri. (**Dinu Bălan**)

Irina Petraș
Alexandru Jurcan
Rodica Matiș
Ioan-Pavel Azap

Gheorghe JURCĂ (n. 20 ianuarie 1939, Abrud-sat, Ciurileasa). Prozator, poet, ziarist. Facultatea de Filosofie a Universității București (1970). Debut absolut cu proză în *Luceafărul*, 1982. Volume: *Amurg în pădurea de carpeni*, nuvele și povestiri, 1987; *Toast de Anul Nou într-un hotel de provincie*, proză scurtă, 1989; *Nu ucideți dragostea*, 1994; *Vânătorul de himere*, 1995; *Vinul amar al iubirii*, 1996; *Don Quijote pe calul de lemn*, 1998; *Bătrânul Ulise,* versuri, 1999; *Pământul de acasă*, versuri, 1999; *Adam și Eva*, versuri, 2000; *Scara de nisip.* Poeme, 2000; *Catedrala de iarbă*, poeme, 2000; *Musafira de la miezul nopții*, povestiri și nuvele, 2000; *Ochiul lui Satan,* roman, 2002; *Sihastra*, proză scurtă, 2002; *Un Hamlet de provincie*, versuri, 2002; *Nimfa și senatorul,* roman, 2003; *Copacul cu sertare*, versuri, 2003; *Tempora*, 2003; *Femeia din albumul cu fotografii*, nuvele și povestiri, 2004; *Prânzul poetului*, versuri, 2004; *Semnul Fiarei*, 2004; *Casa cu tarantula*, 2005; *Scrisori din livada cu mierle,* roman epistolar, 2005; *Apocalipsa*, 2006; *Paște murgule iarba verde*, 2006; *Crinul sălbatic*, 2006; *Șase zile și șase nopți*, 2006; *Iubește și*

apoi aleluia, roman, 2007; *Strigătul Corlei*, roman, 2007; *Elegie pentru bradul fulgerat,* roman, 2007; *Tandrețe și cafea*, roman, 2009; *Noapte la castel*, proză scurtă, 2010; *Un umăr pentru un suspin,* roman, 2010; *Un om căzut din stele*, roman, 2011; *Zaranda,* roman, 2011; *Omul cu un glonte în cap*, proză scurtă, 2011; *Prietena mea iguana*, proză scurtă, 2011; *Vară cu miresme de fân*, roman, 2012; *Un cocor zboară spre asfințit,* roman, 2012; *Mireasa cerului*, roman, 2012; *Muntele dragostei*, roman, *Constelația bacantelor*, proză scurtă, 2013; 2013; *Opriți planeta, vreau să cobor,* roman, 2013; *Calul din oglindă,* roman, 2013; *Zbor pe sub geana iluziei*, roman, 2013. Memorii și confesiuni: I: *Cheia cu ușa deschisă*, 2008; II: *Un om cu toamna în suflet*, 2008; III: *Steaua neagră a melancoliei,* 2010; IV: *Despre nefericire numai de bine*, 2012. Teatru (2008): *Miresme de ierburi și stele*, *Femeia din lună*, *Toast de Anul Nou într-un hotel de provincie, În Antarctica nu există telefoane publice*, *Îngerul care tăia ceapă*, *Cum să faci dintr-un elefant o pasăre migratoare*, *Kafka în chiloți de baie*, *Iubește și apoi aleluia.* A colaborat la revistele *Luceafărul* și *Luceafărul de dimineață, România literară*, *Steaua, Tribuna, Orizont, Poesis, Discobolul, Gând Românesc,*ș.a.

„Dacă există ceva pe lume care mi-a absorbit întreaga energie, imaginație, putere de ficțiune, sensibilitate, dragoste de natură și iubirea de oameni, de tot ceea ce este frumos și armonios pe acest pământ al deșertăciunii acel ceva este LITERATURA. Ea mi-a cerut să-i dau toți nervii, sângele, umorile, visele, nopțile de insomnie, clipele de dragoste, ea mi-a cerut să nu dau înapoi de la masa de scris. Ea m-a învățat că drumul spre biruință este al naibii de greu, anevoios, abrupt, sinuos și nesigur. Am învățat scriind că pentru a ajunge pe platourile înalte ale afirmării, spre vârfuri o poți face numai scriind, muncind pe brânci, dăruindu-te cu credință, cu pasiune, cu lacrimi, cu speranță. Fie ca Pegasul meu, care mă duce pretutindeni în lume, să nu obosească niciodată. A scrie înseamnă a explora, a pătrunde în teritoriul unde nu știi ce s-ar putea să găsești; a fi scriitor înseamnă să consemnezi cât poți de exact ce găsești în teritoriul explorat și nu ceea ce crezi că ar trebui să găsești. Literatura este o stare de tristețe profundă și deprimantă care te face să suferi, care se manifestă mai de grabă prin plâns decât prin vorbe, care se poate compara cu un fel de bucurie. Literatura are dreptul de a spune totul, de a dezvălui chiar și aspectele cele mai tulburi, mai feroce ale oamenilor”.

Au comentat cărțile sale: Alex Ștefănescu, Aurel Pantea, Ion Arieșeanu, Constant Călinescu, Sultana Craia, Diana Câmpan, Monica Grosu, Ion Mărgineanu, Cornel Nistea, Horea Bădescu, Ioan Nistor, Ironim Muntean, Ion Buzași, Mircea Cenușă, Victor Cublești, Andreea Dănilă, Adina Sorohan, Felicia Colda, Iosif Zoica, Gheorghe Dăncilă, Eugen Curta, ș.a.

Scriitorul Gheorghe Jurcă se sustrage debusolării cotidiene cu plăcerea estetică acelui care vrea să contrazică afirmația potrivit căreia: „ Literatura cu gazetăria se cam incomodează, tind să pătrundă fiecare în teritoriul celeilalte, să-și impună legile……”. Atât în proză, cât și în poezie, scriitorul se caută și tinde să rămână prizonier al sincerității confesive, decorul uman pestriț nefiind decât alternativa la ceremonialul mitic al situării în lume […] Uimit și nemulțumit de ceea ce vede în preajma sa, autorul și-a luat măsuri de precauție, încercând, în numeroasele sale poeme, să găsească momentul fast al întoarcerii la spațiul–matrice (**Diana Câmpan**)

La Gheorghe Jurcă urmărim o permanentă pendulare între real și imaginație, între cotidian și totemic, între viață și iluzie, între simbolistică existențială și arhaic-rudimentarul rural, o lume suprasenzorială, un mozaic omogen în care condiția umană se ipostaziază într-o tipologie diversă proiectată într-un *topos* magic și simbolic, de preferință Țara Apusenilor, un spațiu ca o matrice originară, în care diferența dintre om și ființe, vietăți miraculoase, se atenuează. (**Ironim Muntean**)

Cu un vădit caracter amfibiu, astfel de fragmente se situează între biografie și poezie, liricul conjugându-se cu dramaticul unei existențe adânc înrădăcinate în matricea spirituală a unui sat românesc de munte. Ușor romanțați, anii copilăriei de la Ciuruleasa aparțin irevocabil trecutului, dar imaginea lor nu este deloc difuză, după cum nu sunt difuze nici figurile emblematice ale bunicului, mamei sau tatălui. Paginile confesive ne apar, în acest context, asemenea unor necesare exerciții de admirație și de despărțire totodată, iar cititorul nu e nimeni altul decât un reporter acceptat cu bună-știință să asiste la tristul moment al desprinderii de trecut. Evocarea fragedei copilării e însoțită de surprinderea atentă a unor aspecte monografice tipice satului: tradiții de nuntă, mentalitate specifică, obiceiuri legate de sărbătorile religioase (**Monica Grosu**)

KÁNTOR Lajos (n. 7 august 1937, Cluj). Eseist și istoric literar. Facultatea de Filologie Cluj (1959). Premiul Academiei de Științe din România (1974), premiul Pulitzer, versiunea maghiară (1992) premiul USR – filiala Cluj (2004). **Volume**: *Írástól emberig* (De la scris la oameni), studii literare, 1963; *Vallomásos Móricz Zsigmond* (Lirismul lui Móricz Zsigmond), studiu critic, 1968; *Alapozás* (Fundament), studii, 1970; *Romániai magyar irodalom 1944-1970* (Literatura maghiară din România 1944-1970), studiu, coautor: Láng Gusztáv, 1971; *.A megtalált színház* (Teatrul regăsit), critică teatrală, 1976; *Korváltás* (Ștafeta generațiilor), articole, studii, 1979; *Szárny és gyökér* (Rădăcini și aripi), note de călătorie, 1979; *Líra és novella* (Lirism și nuvele), 1981; *Milyen az út?* (Cum este drumul?), însemnări, 1983; *Vallani és vállalni* (Atitudini), eseuri, 1984; *Birtokon belül* (În interiorul moșiei), studii, 1989; *Hamlet a bántott félhez tartozik* (Hamlet de partea agresaților), eseuri, 1990; *Itt valami más van* (Aici e vorba de altceva), studii, 1992; *Magyar színház Erdélyben* (Teatrul maghiar în Transilvania), studiu, coautor: Kötő József, 1994; *Györkös Mányi Albert*, monografie, 1995; *Ki vagy te, Szilágyi Domokos?* (Cine ești, Szilágyi Domokos?), studii, 1996; *Erdélyi sorskerék* (Roata destinului transilvan), monografie, 1999; *A kapu* (Poarta), proză memorialistică, 2004; *Fellegek a város felett* (Nori deasupra orașului), studiu, 2004; *A Nagyelefánt nyomában* (Pe urmele Elefantului), eseuri, 2005. ș. a. Traduceri din Adrian Marino.

KÁNYÁDI Sándor (n. 10 mai 1929, Porumbenii Mari/Harghita). Poet, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1954). Debut absolut cu poezii în *Ifjúmunkás* (1950). Premiul Uniunii Scriitorilor, 1971, Premiul Kossuth, 1993, Premiul Herder, 1995, Premiul Ligii Scriitorilor Maghiari din Transilvania (2004). **Volume**: *Virágzik a cseresznyefa* (Cireșul înflorește), versuri, 1955; *Sirálytánc* (Dansul pescărușului), versuri, 1957; *Kicsi legény, nagy tarisznya* (Flăcău mic, traistă mare), versuri pentru copii, 1961; *Harmat a csillagon* (Rouă pe stele), versuri, 1964; *Fényes nap, nyári nap* (Soare strălucitor, soare de vară), versuri pentru copii, 1965; *Kikapcsolódás* (Repaus), poezii, 1966; *Függöleges lovak* (Cai verticali), poezii, 1968; *Fából vaskarika* (Cerc de metal din lemn), povești, 1969; *Ünnepek háza*

(Casa sărbătorilor), piesă de teatru, 1971; *Szürkület* (Crepuscul), versuri, 1978; *Kenyérmadár* (Pasăre de pâine), povești, 1980; *Vannak vidékek* (Sunt regiuni), versuri alese, 1992; *Valaki jár a fák hegyén* (Cineva umblă pe crengi), versuri alese, 1997; *Csipkebokor az alkonyatban* (Măceș în asfințit), traduceri cu comentarii, 1999; *Felemás őszi versek* (Versuri de toamnă), versuri, 2002. Traduceri din Rilke, Ion Alexandru, folclorul idiș și cel săsesc etc. Apariții în limbile engleză, germană, română etc.

Kányádi Sándor a tradus poezie românească de la Labiș la Ion Alexandru și A.E. Baconsky. Despre el unii critici literari maghiari, inclusiv traducătorul acestei antologii, Kocsis Francisko [*Antologia poeților maghiari din România*] , spun că „este transilvănean prin tot ce simte, gîndește, creează și speră. El este Transilvania în chip de om”. (p.38). Un poet, am spune noi, prin excelență de viziune (ca mulți dintre poeții maghiari, prea puțin seduși, spre deosebire de cei români, de rafinamente stilistice, de artificii și subtilități expresive). O viziune ce se încarcă aluvionar deopotrivă cu elementele unei naturi primordiale, dar și cu evenimente ale minții și sufletului omenesc tulburat, răvășit, neliniștit ca în poemul În seara aceea: „În seara aceea cerul era ca un oraș/ evacuat în grabă, în care fugarii înspăimântați/ au uitat luminile aprinse./ Deși încă niciunde nu s-au arătat semne rău-prevestitoare,/ numai în zori s-a putut zări pe orizontul privirii/ o avangardă prudentă: câteva roiuri de negură rară.(...)”. Acest poem a apărut cam în același timp (1964) cu poemele lui Ion Alexandru, cel din *Infernul discutabil*, cu care se aseamănă, având aceeași apetență, aceeași capacitate de absorbție, prin viziune, a mediului exterior, contrapus unor trăiri intense interioare. (**Vasile Dan**)

KARÁCSONYI Zsolt (n. 27 aprilie 1977, Arad). Poet, traducător. Facultatea de Filologie a UBB, secția teatrologie. Redactor șef al Revistei de literatură „Helikon”. **Volume**: *Téli hadjárat*, 2001; *Sárgapart* (versek, 2003); *A nagy Kilometrik* (versek, 2006); *Igazi nyár*. Versek, 2010; *Üssz, Faust, üssz!* Vers., 2010; *A tér játékai*. A virtuális tér és a történelmi idő viszonyának módosulásai Páskándi Géza és Marin Sorescu drámáiban, 2010. A tradus din Filip Florian, Mihai Măniuțiu, E. M. Cioran, Matei Vișniec, Gabriel Liiceanu etc.

Abandonarea unui peisaj: *Ce fel de peisaj este cel din care vom ieși? Se zăresc / departe copacii la margini de pădure. Cândva / numele nostru oaste era. Mai târziu doar lanț / de luptători format din indivizi alăturați. / Și numai ipoteticul cândva e cert și / traversarea unui teritoriu periculos. / Aș consemna chipul cuiva, dar orice chip / dispare când în urmă privesc. Pe mal doar un șir / de bărci. Nu mai privesc înapoi. Dar / cineva ar putea să-mi urmeze exemplul. Se mai aude / un timp: apa mării scăldând stâncile țărmului.* (preluat din *Un pahar cu lumină...* 2005; trad. Gabriela Leoveanu, Molnos Lajos)

Balász F. Attila
Gheorghe Pârja
Dan Mircea Cipariu
Karácsonyi Zsólt
Szentmártoni János

KENÉZ Ferenc (n. 24 martie 1944, Salonta/Bihor). Poet. Facultatea de Filologie Cluj (1966). Debut absolut cu versuri în *Utunk* (1965). **Volume**: *Fekete hanglemezek* (Discuri negre), versuri, 1968; *Ólomtánc* (Dans de plumb), versuri, 1970; *Homok a bőröndben* (Nisip în valiză), versuri, 1972; *Az átvilágított földgömb* (Globul pământesc luminat), versuri, 1975; *Kérdezzünk tovább* (Să întrebăm mai departe), reportaje, 1975; *Vigyázállásból fejállásba* (Din drepți pe cap), versuri, 1978; *XYZ. Három vers* (XYZ. Trei poezii), versuri, 1981; *Én munkás vagyok, te munkás vagy, ő munkás* (Eu sunt muncitor. Tu ești muncitor), interviuri, 1982; *Egyszer csak* (Doar o dată), versuri, 1986. Traduceri din literatura română.

KIRÁLY V. István (n. 5 septembrie 1952, Oradea). Eseist. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj. Debut absolut în Echinox (1974). Doctor în Filosofie (specialitatea Ontologie și Metafizică), 2000. Debut absolut: *Echinox*, 1974, eseu filosofic. **Volume**: *Fond secret, Fond „S" special – Contribuții la istoria fondurilor secrete de bibliotecă din România* (În colaborare cu Doru Radosav și Ionuț Costea), Cluj-Napoca, 1995; *Határ – Hallgatás – Titok* (*Limită – Tăcere – Secret*), 1996*; Filozófia és Itt-Lét* (*Filosofie și prezență*), 1999*; Fenomenologia existențială a secretului – Încercare de filosofie aplicată,* 2001*; Moartea și experiența muririi – In*(*tro*)*specție metafizică și filosofico-aplicativă* (*prin nouă ochiri*), 2002*; Kérdő Jelezés – több-csendbeni alkalmazott filozófiai zajháborítás a szabad*(*ság*) *kérdezés*(*é*)*ben,* (*Semne întrebătoare*…) Pozsony (Bratislava), 2004; *Halandóan lakozik szabadságában az ember,* (*Muritor sălășluiește omul în libertatea lui*) Pozsony (Bratislava), 2007; *KÉRDÉS-PONTOK a történelemhez, a halálhoz és a szabadsághoz,* (*Puncte de interogații... adresate istoriei, morții și lebertății*), 2008*;* – A betegség – az élő létlehetősége – *Prolegoména az emberi betegség filozófiájához* / Illness – A Possibility of the Living Being – *Prolegomena to the Philosophy of Human Illness.* (Ediție bilingvă.) Editura Kalligram, Bratislava, 2011. Autorul manualului *A halál és a meghalás tapasztalata*. (Experiența morții și metafizica) Közdok Könyvkiadó, Budapest, 2003. Prezent în numeroase volume colective. A colaborat la periodicele: *Echinox, Korunk, Tribuna, Revista Maghiară de Filosofie, Philobiblon – Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities.*

> *„Moarte", „murire", „metafizică" și „filosofie aplicată"… cum pot fi alăturați acești termeni și ce legătură pot ei avea unul cu celălalt? În primul rând, ce altă legătură ar putea avea ei, decât însuși autorul? Autorul, care... își continuă drumul, și încă tocmai „de acolo" de unde s-a întrerupt și în direcția în care – chiar și tematic – trimite mai departe. Este deci vorba aici și de continuarea – cât se poate de organică – a acelor cercetări și meditații care au fost deja publicate sub titlul* Fenomenologia existențială a secretului. Încercare de filosofie aplicată. *Tematica morții se leagă de tema* Nimicului*, care ni s-a înfățișat deja pe calea meditațiilor asupra secretului, dar și de cea a* Trecutului*, adică a* deja-ne-mai-ființei*, care ni s-a prezentat și cu ocazia efortului de a gândi* Fostitatea*. Tematicile se deschideau reciproc și, împreună cu caracterul problematic al asumării lor, trimiteau și la o asemenea modalitate filosofică de apropiere a lor, care ne-a furnizat și adevăratul sens al expresiei de „filosofie aplicată". Filosofia aplicată nu ni se mai prezintă ca o ramură sau o disciplină filosofică recentă, și nici ca o „modă" a filosofiei contemporane, ci mai degrabă, o actuală a filosofiei însăși, în care ea se deschide către asumarea* tematică expresă *a sfidărilor cu care umanitatea istorică se confruntă în destinul său totdeauna actual – de multe ori chiar determinat „regional" – care conferă tematizărilor sale deciziunea și conturarea necesare cercetării și urmăririi lor deschise.*

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Monica Gheț, Mircea Popa, Lajos Andrăs Kiss, Ildikó Veres etc.

Punctul culminant al lucrării lui Istvan Kiraly se constituie în explorarea felului în care boala contribuie la dezvăluirea caracterului fundamental al vieții, adică *finitudinea* acesteia. Îmbolnăvindu-se sau știind doar că boala reprezintă o certitudine, omul conștientizează că este muritor. În afara bolii, nu există viață. Dar este la fel de adevărat că, în afara morții, boala nu ar fi ceea ce este, nu ar reprezenta o sursă a fricii și nici nu ar exista atâtea eforturi de a fi prevenită și tratată. Prin urmare, viul poate fi amenințat de boală doar datorită faptului că viața este în principiu finită. Iar frica de boală, care este de fapt o frică față de moarte, reprezintă o forță care mobilizează omul și societatea, determinându-l să pună întrebări, să caute răspunsuri și să acționeze. Aici se dezvăluie întregul potențial de dinamizare și de restructurare a vieții și a societății, pe care îl posedă boala și frica față de boală (și implicit față de moarte) (**Ionela Iacob**)

La force d'un secret c'est d'être toujours *annoncé*, mais jamais *énoncé*. Grâce à sa capacité à dire quelque chose d'autre et plus que le fait qu'il cache, le secret a toujours fait l'objet d'une fascination irrépressible. C'est pourquoi îl ne peut être conçu comme tout simplement séparé de la sphère publique, mais en permanent contact, en continuelle opposition avec celle-ci.... La rencontre entre le parti communiste roumain et la catégorie du secret se produit, à un niveau organisationnel, avec son passage à l'illégalité (1924). Revenu dans la vie politique en 1944, îl gardait et employait, dans les nouvelles conditions, l'expérience de la conspiration, la pratique tellement efficace du secret. Corroboré par l'idéologie totalitaire communiste, celui-ci a eu l'occasion de participer à la restructuration de toutes les sphères d'activité. Autrement dit, îl y a eu *une tendance systémique d'imposer le secret d'état comme forme typique du secret* (**Andi Mihalache**, http://acrh.revues.org/1721)

A kortárs filozófiai diskurzusok egyre erőteljesebben jelenlevő vonulatához kapcsolódik a szerző, amikor az alkalmazott filozófia lehetőségeit firtatja a „Kérdő Jelezés" címen megjelentetett újabb művében, anélkül azonban hogy beállna a filozófiai kánonokra specializálódott „kórusokba" … Király V. István, magát nyíltan az „alkalmazott filozófiai" vizsgálódások hívének és szerény művelőjének tekinti és vallja. Elkötelezettségét leghitelesebben az egyazon egzisztenciális kérdezésből kinövő könyvei illetve a különböző konferencia-kötetekben megjelent írásai igazolják, amely kérdésnek-kérdezésnek a „…sajátossága éppen az, hogy ő maga is mintegy bennünket is „önmagában tart". A mondat végére rajzolt kérdőjel nem elegendő ahhoz, hogy tényleges kérdéseket hozzunk létre – írja a szerző –, hisz „Csak az kérdez aki maga is kérdéses!" (Király V. István: Kérdő jelezés uo. 175), következésképpen nem csak az kérdéses, amire a kérdés kérdez, hanem a kérdező maga is az, különben aligha kérdezne az ember. (**Sipos Erika**)

E sorok íróját sokszor világosították már fel nyájas és bölcs mosoly kíséretében, hogy a halállal való foglalatosság nem fiatal lányhoz illő téma. E lekezelő helyre- és rendreutasítások szimptomatikusak is: jelzik, hogy a halál továbbra is tabu, és egyáltalán nem illik beszélni és gondolkodni róla – nemcsak fiatal lányoknak. Így ahelyett, hogy a halál mindenkori aktualitásának hangsúlyozásával magyaráznám egy újabb halál-könyv megjelenését, inkább egyedülálló voltát emelném ki. A közfelfogással kimondottan és tudatosan szembehelyezkedő alkalmazott filozófiai kötet a Halandóan lakozik szabadságában az ember, amely a filozófiai, tudományos és mindennapi tapasztalat határmezsgyéjén mozog – akárcsak a halál. Király V. István nemcsak

elméleti, hanem egzisztenciális keretet is igyekszik teremteni a halál metafizikai tényként való elgondolása, mi több: elfogadása számára. Vagyis nemcsak egy komoly filozófiai kutatás eredményeit mutatja be, hanem provokatívan utánamegy annak is, miért oly igaz még mindig Camus paradox és megütköztető kijelentése: bár minden el lett már mondva a halálról, mégis úgy élünk, hogy nem veszünk tudomást róla. A kötet két nagyszabású tanulmányt tartalmaz, hosszabb-rövidebb exkurzusokkal, amelyekben a szerző a halál, a szabadság és a jövő egymáshoz küldő kérdéseit állítja kölcsönös összefüggésbe. A halál oly sokat hangoztatott aktualitása alapvető ellentmondást hordoz, ugyanis kettős rejtettségben „aktuális". Egyrészt a találó kifejezéssel thanato-pornográfiának nevezett hangos, látványos, trivializáló halál-megjelenítések, képek és személytelen halálesetek felvonultatása kerüli meg a halál valódi kérdésétés mesterséges vigasz- és menekülésgyártók közé/mögé közös gyökerére is rámutat: a filozófia általában a halált meghalás nélkül igyekszik elgondolni, míg az ún. thanato-pornográfia a halál nélküli meghalást prostituálja. (**Lippai Cecília**)

István Király descrie, cu uneltele filosofului și apelând la lecturi dintre cele mai „grele", *întâlnirea* cu o sfidare. Filosof aplicat, el „re-leagă meditația, la modul actualizării, cu problematica Ființei și a Nimicului, și asta în așa fel încât o și articulează ori o nuanțează într-un mod nou sau îmbogățit". Mă mulțumesc aici să recomand două secvențe care mi-au plăcut în mod deosebit, căci ele vorbesc despre zăcămintele bogate ascunse de limbă care ies la iveală sub privirea atintită a celui care știe să vadă dincolo de aparențe, locuri comune și prejudecăți confortabile. Mai întâi, *fostitatea*. Locul comun la care trimite autorul e unul care mau poate scoate la iveală multe surprize: „Pare a fi un loc comun constatarea că asupra prezentului Europei Centrale și de Est domnește trecutul. Este vorba despre o anumită orientare a mentalității și a experienței, de multitudinea – altfel stereotipă – a căutărilor de sine sub forma „identităților", dar și de confuziile legate de viitor. Totuși, trecutul domnește aici asupra prezentului nu prin faptul că el (se) *continuă*, adică *durează* (încă), ci prin acela că – într-un mod cu totul ciudat și special – *nu trece*." […] Paginile despre *deja-ne-ființă*, *fostitate* și *trecut* merită citite și ruminate pe îndelete. Tot așa analiza lui *nicicând* și *niciodată*. Pornind de la evidența că *nicicând* „nu este deloc *gol* din punctul de vedere al momentelor și al duratelor", autorul descoperă că în franceză, engleză și germană cuvintele care numesc nicicând-ul nu conțin și nu poartă „*Nu*-ul căutător al *nici*-ului. Pe acesta îl regăsim doar în numele românesc și/sau în cel unguresc al lui *nici*când și *nici*odată." E de meditat asupra amănuntului. (**Irina Petraș**)

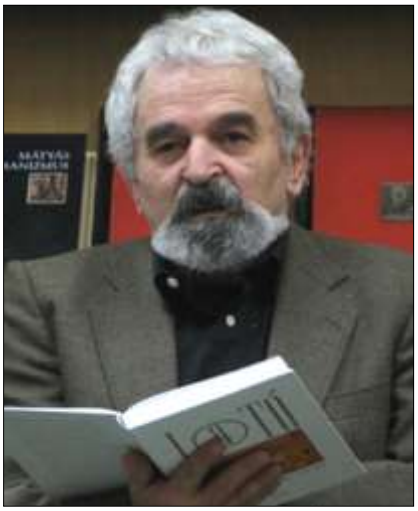

KIRÁLY László (19 noiembrie 1943, Sărățel/Mureș). Poet, prozator, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1966). Debut absolut cu versuri în *Utunk*. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1970, 1976, 1981. Premiul Academiei de Științe, 1982. **Volume**: *Vadásztánc* (Dans de vânător), versuri, 1967; *Rendhagyó délután* (După-masă inedită), versuri, 1968; *Ballada a fáradt asszonyokról* (Balada femeilor ostenite), versuri, 1970; *A Santa Maria maketje* (Macheta Sfintei Maria), nuvele, 1970; *Kék farkasok* (Lupii albaștri), roman, 1972; *Sétalovaglás* (Plimbând călare), versuri, 1976; *Az elfelejtett hadsereg* (Oastea uitată), versuri, 1978; *Fény hull arcodra édesem* (Lumina-ți cade pe chip draga mea), nuvele, 1981; *Amikor pipacsok voltatok* (Pe vremea macilor), versuri, 1982; *A téli tábor* (Tabăra de iarnă), versuri, 1984; *A költő égő asztala* (Masa în flăcări a poetului), versuri, 1986; *A föld körüli pálya* (Traiectorie orbitală), versuri, 1988; *Skorpió* (Scorpia), versuri, 1993; *Beűzetés* (Impulzare), versuri, 1995; *Éjféli esők* (Ploi de noapte), versuri alese, 1998; *A Csomolungma bár* (Barul Chomolungma), versuri, 2000; *Madarak árnyéka* (Umbra păsărilor), colecție de proză, 2003; Szentiványéji álmom (2005)*; Míg gyönyörű késemet fenem* (2008); *A nyitott könyv* (2008); *Akasztóhegy* (2010). Traduceri din Geo Bogza, Cezar Baltag, Daniela Crăsnaru etc.

Király Lászlo a tradus în maghiară pe Cezar Baltag, Ioan Flora, Daniela Crăsnaru ș.a. Scrie o poezie dezinvoltă formal și, totuși, reflexivă precum cea a lui Cezar Baltag, pe care, după cum deja am spus, l-a frecventat traducându-l. Poezia lui pare însă mai barocă, mai stufoasă, mai încărcată metaforic: „Noaptea și gândul ucid;/ mă-ndrept spre cetăți de baladă./ Care este taina,/ e adevărat că trebuie zidită?/ E adevărat,/ răspund meșteri mari.// Noaptea îi vorbesc pietrei și ea răspunde./ Ochiul apucă dalta și cioplește./ Necontenit îți voi vorbi,/ spune,/ și te voi ciopli, ca să-ți aflu un loc,/ pentru că zidesc." (**Vasile Dan**)

Premii Filiala Cluj a USR 2007
Remus Pop,
Mihai Dragolea,
Irina Petraș,
Primarul Emil Boc,
Maria Dulcă,
Ion Vartic,
Király Lászlo

KIRÁLY Zoltán (n. 3 mai 1977, Cluj). Poet, traducător. **Volume**: *Szombat, szobámban képzelődöm* (Sâmbătă în camera mea), versuri, 2000; *Avantgárd keserves* (Dor avangardist), versuri, 2002; *Lejárhatás* (Coborâri), versuri, 2005 etc. Traduceri din Franz Hodjak.

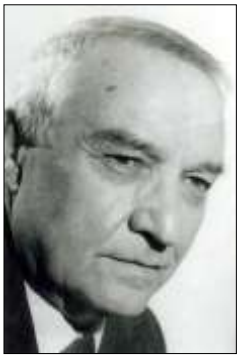

KISS János (26 februarie 1933, Cluj). Prozator. Facultatea de matematică-fizică Cluj (1953). **Volume**: *Tegnaptól holnapig* (De ieri până mâine), roman, 1966; *Vegyes törtek*, 1968; *Díszelőadás* (Spectacol de gală), roman, 1973; *Hólabda*, novellák, 1973; *Áldozatok* (Victime), roman, 1974; *Tégy engem mint egy pecsétet a te kebeledre* (Sigiliul dragostei), roman, 1977; *Fehér csend* (Liniște albă), roman, 1982;. *Az öröm ize* (Gustul bucuriei), nuvele, 1988; *Emberek és porták* (Oameni și cămine), roman, 1991; *Omló falak*, napló, 1991; *Csupa vasárnap*, napló, 1995; *Eszeveszett illúziók*, publicisztikai gyűjtemény, 1997; *Pillangók az esőben,* elbeszélések, 1998; *Szélmalom*, regény, 2005 etc.

KOCSIS Francisko (18 ianuarie 1955, Cecălaca/ Mureș). Poet, prozator, eseist, publicist, traducător. Facultatea de Istorie a Universității Spiru Haret, București (2009); Debut absolut: revista *Orizont*, sub girul lui Anghel Dumbrăveanu (1975). **Volume:** *Umbrela profetului*, poezie, 1998; *Oceanul interior*, poezie, 2000; *Codul de bare*, poezie, 2002; *370 de zile de teroare* (în colaborare cu Radu Bălaș), documentar istoric privind Holocaustul în județul Mureș (teritoriul actual), 2003; *Alteritate de duminică*, poezie, 2004; *Plimbări cu Freud*, proză scurtă, 2006; *Avangarda maghiară în texte și portrete*, 2008; *Ceva trece pe-aproape*, poezie, 2009; *Melancolii în formă continuată*, poezie, 2012; *Compendii de melancolie*, antologie de autor, 2013; *Prieteni și apropiați. Lecturi empatice*, 2013; Ediții îngrijite: *Târgu-Mureș – oraș al artelor*, 2006; *Bibliografia revistei Vatra 1971-2010*, 2011. Traduceri: *Efectul admirației*. *Poeți maghiari din Transilvania* (Ady Endre, Tompa László, Áprily Lajos, Reményik Sándor, Dsida Jenő, Méliusz József, Kányádi Sándor, Szilágyi Domokos, Lászlóffy Aladár, Király László, Markó Béla, Szőcs Géza, Kovács András Ferenc), 2006; *Viață în dar*, roman de Samuel Csernovits, 2009; *Avangarda în literatura maghiară din România*, de Balázs Imre József, 2009; *Ultima casă – Utolsó ház*, versuri de Reményik Sándor, ediție bilingvă, 2009; *Drama istorică: Shakespeare în creația scenică a ultimelor decenii, secolul XX*, teatrologie, de Balási András, 2009; *Locțiitorul lui Caligula* (poem dramatic în trei tablouri), de Székely János (pentru Teatrul Evreiesc din București), 2011; *Protestanți* (poem dramatic), de Székely János (pentru Teatrul Național din Târgu-Mureș), 2012; *Copilul Géza* (dramă demiurgică), de Háy János (pentru Teatrul Național din Târgu-Mureș), 2012; *Primul tramvail Az első villamos*, de Dézsi Zoltán, versuri, ediție bilingvă, 2012; *Meșterul zidar Kelemen*, de Szörényi Levente și Bródy János (pentru Teatrul Național din Târgu-Mureș), 2012; *Opera rusticana*, de Darvas Benedek și Pintér Béla (pentru Teatrul Maghiar de Stat „Csiky Gergely" din Timișoara), 2013. colaborat la periodicele: *Orizont*, *Vatra*, *Luceafărul*, *România literară*, *SLAST* (Suplimentul literar artistic al Scânteii Tineretului), *Tomis*, *Flacăra*, *Discobolul*, *Târnava*, *Observator cultural*, *Poesis*, *Galateea*, *Transilvania*, *Familia*, *Caietele de la Mediaș, Spectru, Látó, Euphorion* etc.;

Poetul descrie / partea care nu se vede / DAR SE SIMTE. / Tao Te King, adaos tardiv
Dacă există una, în tine însuți e Calea. / Contemplația / e paradoxul zeilor, a noastră / e numai mirarea. // Singura luptă cu-adevărat dreaptă / o dai în insula de conștiință, / una ești cu tot ce regreți și speri / în ipostaza de ființă. // De cum intră-n viață, / totul devine clipă și clipită / Nu contează durata, veșnicia / rămâne oricum neștirbită. // Nu poți lăsa în seama minții totul, / și inima poate decide cu dreptate, / legile acestei lumi / nu le transferi în eternitate. // Dacă există o Cale, o afli negreșit, / căci nu poți să treci de viață / nemurind.

Cu Virgil Podoabă, Al. Cistelecan, Iulian Boldea

Au scris despre cărțile sale: Al. Cistelecan, Gheorghe Grigurcu, Ion Pop, Cornel Moraru, Irina Petraș, Viorel Mureșan, Adrian Moldovan, Evelina Oprea, Radu Țuculescu, Ion Cristofor, Vasile Dan, Igor Mocanu, Aurel Pantea, Andrei Zanca, Iulian Boldea, Dragoș Varga etc.

Dacă e să stabilim un punct de plecare afectiv al poeziei lui Kocsis Francisko, acesta ar fi resemnarea. Departe de tipul entuziast, învolburat, care se livrează viitorului ori măcar se răfuiește patetic cu prezentul, poetul e un pasiv, un contemplativ dispus a alcătui (cum sună titlul volumului d-sale de bilanț), *Compendii de melancolie*. Dar rezerva d-sale conține urmele energiei repri-

mate. Ele se așternîn text precum urmele de sânge ale unui rănit care se retrage. Avem a face cu o pasivitate care a absorbit dureros acțiunea refuzată... Traumatizat de propria-i făptură, cu totul remarcabilul poet care e Kocsis Francisko se reabilitează în schimb în oglinda textuală, care, în opoziție cu ce-a pățit Dorian Gray, îl prezintă idealizat, purificat. (**Gheorghe Grigurcu**);

Versul său auster, aproape sărac, vibrează reținut între rumoarea cotidiană și o discretă saturație referențială, livrescă. Parabolele luate din cotidian și dispuse într-un fel de freamăt cultural au deprins o lecție fundamentală, cea a lui Kavafis, a cărui umbră devine un fel de constantă de reglaj atitudinal. Sceptica moralistului și a parabolistului se traduce și într-o percepție melancolizată a lumii, sensibilă cu deosebire la registrul traumatic, la pictura sanguinoforă: „Un pîlc de presimțiri în amurgul volatil/... // un pîlc de presimțiri ca macii sălbatici/ îmi aduce în auz corul, la unison/ plîngîndu-i pe nefericiții atrizi/ insulele, valurile,// cîteva secunde numai,/ cît trece amurgul/ de la o nuanță de sînge la alta” (*Un pâlc de presimțiri*). Kocsis Francisko nu varsă, însă, valuri de sînge; un singur punct metaforic îi e suficient pentru a colora elegiac o stare de vrajă. [...] Elegii sobre ale fragilității, parabole ale înfrîngerii sau reflecții acut sceptice fac laolaltă tonalitățile unei confesiuni degajate, care-și ascunde sub nonșalanță participarea. (**Al. Cistelecan**);

Rareori se poate întâlni un poet atât de parcimonios cu textele și vocația sa. Bănuiala e însă că, deși a publicat puțin, nici n-a scris foarte mult. Lipsa de productivitate ține, cumva, de structura creativă, dar și de respectul adânc față de cuvântul scris, întors pe toate fețele cu o acribie niciodată dezmințită. Atitudinea sa e riguroasă și tranșantă în același timp, nu lasă nici o urmă de echivoc. Asta, poate și fiindcă scrie sub presiunea timpului, deci a unei crize existențiale asumate moral și estetic. [...] Un patetism pus cu discreție în surdină sau cenzurat cu ironie, cu o ironie politicoasă cel mai adesea, însuflețește versurile. (**Cornel Moraru**).

Apariția *Antologiei poeților maghiari din Transilvania* este un eveniment mai mult decît literar. El se întîmplă chiar în momentul european al aderării noastre la UE. El vrea să însemne: să aderăm mai întîi aici, acasă, noi între noi, românii și ungurii. Să nu ne mai întoarcem spatele reciproc, precum celălalt nici n-ar exista. Să nu ne mai recunoaștem doar la modul ipocrit. Ci să ne cunoaștem efectiv, real, citindu-ne cu simpatie. Ori măcar cu curiozitate sinceră. […] Kocsis Francisko, (poet autentic bilingv, în română și maghiară, tîrgumureșan, din mediul scriitoricesc al revistei „Vatra”), traducătorul, îngrijitorul și exegetul acestei ediții, are meritul, nu mic, de a oferi cititorului român – iar primul cititor român cine să fie dacă nu scriitorul român? – o selecție densă, semnificativă a poeților ardeleni maghiari din epoca modernă (sfîrșit de secol XIX, început de secol XX, pînă astăzi). (**Vasile Dan**)

Jonglând dezinvolt cu cele două limbi, româna și maghiara, consideră transferul permanent de sensibilitate poetică și atitudine verbalizată o veritabilă *aventură* (cum mărturisește într-un interviu cu Cseke Gábor). Volumele sale de poezii – *Umbrela profetului*, 1998; *Oceanul interior*, 2000; *Codul de bare*, 2002; *Alteritate de duminică*, 2004; *Ceva trece pe-aproape*, 2009 și, acum, *Melancolii în formă continuată* – sunt cărți de vizită ale unui poet cu lumină proprie, netulburată de reverberațiile pe care le găzduiește în exercițiile sale de admirație. Întrebat, în același interviu, despre criza poeziei contemporane, răspunde îndoit și senin: „ar fi riscant să vorbim de o criză a genului. Am putea vorbi de o criză a calității, tot pe propriul risc, pentru că ar putea exista chiar în preajma noastră poetul care să dea un nou etalon, un nou model. Poezia n-a dus niciodată lipsă de autori tulburător de mari […] va rămâne mereu o constantă a existenței umane de pretutindeni.” Tonul tatonant, amestec de încredere și reticență, de fragilitate și forță, e de găsit și în poezie. (**Irina Petraș**)

LÁNG Gusztáv (12 iunie 1936, Budapesta). Istoric și critic literar. Facultatea de Filologie Cluj (1958). Doctor în filologie, Cluj (1974). **Volume**: *Boríték nélkül* (Fără plic), eseuri, coautor: Veress Zoltán, 1970 *României magyar irodalom 1944-1970* (Literatura maghiară din România, 1944-1970) studiu, coautor: Kántor Lajos, 1971; *A jelen idő nyomában* (În căutarea prezentului), 1976; *Kiskatedra* (Minicatedră), articole, 1992; *Kivándorló irodalom* (Literatură emigrantă), studii, 1998; *Dsida Jenő költészete* (Poetica lui Dsida Jenő), 2000.

Rodica LASCU-POP (n. 31 martie 1946, Vințu de Jos/Alba). Eseistă, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1969). Doctorat 1977, cu teza *Le fantastique dans les romans de Julien Green*. **Volume, ediții**: *Types de discours dans la littérature française du XVIIIe siècle*, 1988; *Michel de Ghelderode... trente ans après*, Actes du troisième Colloque international de Cluj-Napoca, 22-24 octobre 1992, édités par Rodica Lascu-Pop et Rodica Baconsky, 1995; *De la istorie la ficțiune*. Convorbiri cu și traduceri din: Albert Ayguesparse, Julien Green, Thomas Owen, Henry Bauchau, Henri Cornélus, Philippe Jaccottet, Pierre de Boisdeffre, Claire Lejeune, Marcel Moreau, Marie-Claire Blais, Pierre Mertens, Jean-Baptiste Baronian, Jacques De Decker, Marc Quaghebeur, 1995; *Le discours littéraire dans la France des Lumières*, 1997; *Le fantastique dans les romans de Julien Green*, 1997; *Introducere în Istoria și Deontologia Traducerii*, 1997; *Marguerite Yourcenar: retour aux sources*, Actes du colloque international de Cluj-Napoca, 23-25 octobre 1993, édités par Rodica Lascu-Pop et Rémy Poignault, 1998; *Le Fantastique au carrefour des Arts*, Actes du colloque international de Cluj-Napoca, 22-23 octobre 1997, édités par Rodica Lascu-Pop et Gwenhaël Ponnau, 1998; *Catalog al traducerilor din literatura belgiană francofonă*. Répertoire des traductions de la littérature belge de langue française, 1990-2000, 2000; *Études francophones. Variations sur la différence*. Sous la direction de Rodica Lascu-Pop, 2000; Henri Cornélus, *Le soldat d Hérode*, roman inédit, chronologie, choix bibliographique, notes, 2005; *Randonnée francophone. Minilectures en contexte*. Sous la direction de Rodica Lascu-Pop, coll. belgica.ro, 2006; *L intergénérationnel.*Études réunies et présentées par Rodica Lascu-Pop et Pascale Auraix-Jonchière, *Studia Universitatis Babeș-*

Bolyai, seria Philologia, 4, 2008, 292 p. **Traduceri** din literatura belgiană: Jean Muno, *Povestiri neobișnuite*, 1987; Albert Ayguesparse*, Momentul adevărului. Nonconformiștii*. Romane, 1990; Marie Gevers, *Doamna Orpha sau serenada lunii mai*, 1991; Henry Bauchau, *Edip pe drum,* 1997. Premiul literar internațional *Adam de la Poésie* (Fundația Etienne de Sadeleer), Bruxelles, 1996. Premiul internațional *Rayonnement des lettres belges à l étranger* (Comunitatea franceză din Belgia – Ministerul Culturii), Bruxelles, 1998. *Chevalier dans l Ordre des Palmes Académiques* (Franța – Ministerul Educației Naționale) Paris, 2001. Officier dans l'*Ordre de la Couronne*, Regatul Belgiei, Bruxelles, 2006. *Doctor Honoris Causa* al Universității Blaise Pascal din Clermont-Ferrand (Franța), 2009.

Joseph Duhamel, Rodica Lascu-Pop, Roland Beyen, la Târgul Internațional de Carte de la Bruxelles, 1996.

Rodica Lascu-Pop, Marcel Moreau, Irina Petraș, Romul Munteanu, Ion Tomescu

Irina Petraș,
Philippe Beke (Ambasadorul Belgiei),
Rodica Lascu-Pop

LASZLO Alexandru (n. 4 mai 1966, Cluj). Critic literar, eseist, traducător (www.laszloal.tk). A absolvit Facultatea de Filologie a UBB Cluj, specializarea română-italiană (1989). Doctor în filologie al UBB Cluj, cu teza „Criticul literar Nicolae Manolescu" (1999). Predă limba italiană la Colegiul Național „G. Barițiu" din Cluj. **Volume**: a) literatura română: *Între Icar și Anteu, polemici* (1996); *Orient Expres, polemici* (1999); *Grîul și neghina, polemici și alte eseuri* (2002); *Criticul literar Nicolae Manolescu* (2003; ediția a II-a, revăzută și adăugită, 2009); *Vorbind* – cu Gheorghe Grigurcu și Ovidiu Pecican (2004); *Toate pînzele sus!, polemici* (2005); *Viceversa!, polemici pro și contra lui Paul Goma* (2008); *Muzeul figurilor de ceară, polemici* (2009);*Viața de zi cu zi. Însemnări pe blog* (2010), *Exerciții de singurătate. Însemnări pe blog* (2011), *Tutti frutti. Însemnări pe blog* (2012), b) limba-literatura italiană: *Dicționar italian-român* (1999); *Dicționar practic italian-român și român-italian* (2003); *Antologia di letteratura italiana per il liceo bilingue* (de uz intern, 2005); *Dicționar italian-român, român-italian* (2006); *Memorator de limba italiană. Gramatică practică* (2007); *Prin pădurea întunecată. Dialoguri despre Dante*, în colaborare cu Ovidiu Pecican, 2011; *A revedea stelele. Contribuții la studiul operei lui Dante*, 2013. **Traduceri**: a) din franceză: Romain Gary, *Ai toată viața înainte* (1993; 2006); Raymond Queneau, *Zazie în metrou* (2001; 2004; 2008); Raymond Queneau, *Sîntem mereu prea buni cu femeile* (2005); Catherine Siguret, *Femei celebre pe divan* (Colette, Virginia Woolf, Marlene Dietrich, Josephine Baker, Simone de Beauvoir, Edith Piaf, Maria Callas, Jackie Kennedy, Dalida, Françoise Sagan, Lady Diana; 2009). b) din italiană: Luigi Accattoli, *Karol Wojtyla. Omul sfîrșitului de mileniu* (1999); Renzo Allegri, *Padre Pio. Omul speranței* (2001); Umberto Eco, *A spune cam același lucru. Experiențe de traducere* (2008); Giovanni Papini, *Dante viu* (2009); Patrizio Trequattrini, *Furio* (2010). A publicat peste 200 de articole, eseuri și polemici, în reviste culturale din România, S.U.A., Israel, Germania, Italia.

Un copil teribil al criticii și cercetării literare românești, mereu ofensiv, cîrtitor sau arțăgos, lipsit cu desăvîrșire de inhibiții". (**Liviu Petrescu**)

Numărând cărțile originale ale lui Laszlo Alexandru devine clar că pasiunea lui pentru literatura și cultura română se materializează în mod preferențial în interiorul genului polemic. Patru volume de autor (*Între Icar și Anteu*, 1996; *Orient Expres*, 1999; *Grâul și neghina*, 2002; *Toate pânzele sus!*, 2005) l-au consacrat deja ca pe unul dintre spadasinii genului, pledând pentru o vocație autentică și aspră de asanator al moravurilor civice și etice din interiorul comunității noastre. Al cincilea volum li se alătură acum primelor, purtând ca titlu o sintagmă celebră: *Muzeul figurilor de ceară* (Pitești, Ed. Paralela 45, 2009, 240 p.), manipulată însă cu aceleași intenții sarcastice ca în cazul parafrazării vestitului roman scris de Radu Tudoran. Așadar, în ceva mai mult de un deceniu, cinci titluri care adună micile și marile bătălii ale autorului în jurul unor idei și al unor valori, purtate cel mai adeseori de unul singur (**Ovidiu Pecican**)

LÁSZLÓ Noémi (n. 28 iulie 1973, Cluj). Poetă, traducătoare. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1996). **Volume**: *Nonó*, versuri, 1995; *Az ébredés előterében* (Înainte de trezire), versuri, 1996; *Esés után* (După cădere), versuri, 2002; *Százegy* (101), versuri, 2004; *Papírhajó,* 2009, *Labdarózsa,* 2010;, *Feketeleves,* 2010; *Fold*, 2013 (Premiul Filialei Cluj a USR; nomnalizată la premiul USR). Distinsă cu premiul USR (1996), Premiul Ligii Scriitorilor Maghiari din Transilvania (2004), Premiul Filialei Cluj a USR, 2013.

LÁSZLÓFFY Aladár (18 mai 1937, Turda – 19 aprilie 2009, Cluj). Poet, prozator, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1959). **Volume**: *Hangok a tereken* (Voci în piețe), 1962; *Színhelyek* (Locații), versuri, 1965; *A levelek vándorlása* (Traseul frunzelor), versuri, 1965; *Képeskönyv a vonalakról* (Carte cu imagini despre linii), versuri, 1967; *Héphaisztosz* (Hephaistos), roman, 1969; *Szövetségek* (Alianțe), versuri, 1970; *A hetvenes évek* (Anii '70), versuri, 1971; *Papírrepülő* (Avionul de hârtie), roman, 1973; *Szabó Lőrinc költői helyzetei* (Poetica lui Szabó Lőrinc), monografie, 1973; *A következő ütközet* (Bătălia următoare), versuri, 1974; *Az ólomkatona hadifogsága* (Prizonieratul ostașului de plumb), roman, 1975; *Hol én, hol idegen* (Când eu, când altul), versuri, 1982; *Svájci határállomás* (Punct de frontieră), nuvele, 1984; *Ledőlési határidő* (Termen de prăbușire), versuri, 1985; *A képzeletbeli ásatás* (Cronică imaginară), roman, 1986; *Szövegek szövetsége* (Studii și eseuri), 1988; *A holdbeli pásztor* (Ciobanul selenar), povești și monologuri, 1989; *Keleti reneszánsz* (Renașterea Estului), versuri, 1993; *Bársonyok és Borgiák* (Catifele și Borgii), versuri, 2000. ș. a. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1971, 1983. Premiul Academiei Române, 1974. Premiul József Attila, 1991. Traduceri din Eugen Jebeleanu, Aurel Rău, Șt. Aug. Doinaș, Nicolae Prelipceanu ș.a.

Laszlóffy Aladár, un neostenit traducător din poezia română actuală. Poemele lui Laszlóffy Aladár cultivă mici scenarii epice precum în poezia lui Marin Sorescu, fără ironia excesivă a acestuia, însă. Dimpotrivă, la Laszlóffy Aladár accentul cade pe un sens grav, iar dacă există ironie ea este aproape fără excepție o autoironie: „Este verosimil ca un text / devenit de acum pentru totdeauna / imposibil de descifrat / să se zbată să reînvie / pe hârtie luminat cu o tehnică / perfect realizabilă / indiferent când. Aceste / săpături imaginare demult / le-am plănuit în mine: trebuie / să se afle aici, săru' mâna, / acele două mânuțe frumoase, aici, / în acest unic strat milenar, / în această cenușă a vechiului / spirit grecesc pe care o îmbrățișez / o îmbrățișez, o îmbrățișez / cu două vieți deschise / ca două brațe / din care apoi / nu rămâne/ nici una." (*Bătrâna din Milo*). (**Vasile Dan**)

LÁSZLÓFFY Csaba (n. 21 mai 1939, Turda). Poet, prozator, dramaturg, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1960). **Volume**: *Aranyeső* (Ploaie de aur), versuri, 1964; *Az én arcom* (Obrazul meu), versuri, 1966; Boszorkánykör 1968; *Az agglegény meg a folyócska* (Burlacul și râulețul), povestiri, 1969; *Bolondok játékai* (Jocul nebunilor), teatru, 1971; *Négyszemközt a szürke fallal*. Novellák, 1971; *Elnapolt külön kiadás* (Ediție specială amânată), versuri, 1973; ; *Kövön ülő szerelem*. Versek, 1974; *Levelek az időből* (Scrisori din vremuri), versuri, 1976; *Maradék birtokom* (Domeniul poeziei mute), 1979; *Apokrif* (Povestiri apocrife), 1979; *Maradék birtokom*. Versek, 1979; *Nappali virrasztás*. Színművek, Magvető, Budapest, 1980; *Örökkévalóság libériában* (Eternitate deghizată), nuvele, 1981; *Te fájdalmas okosság* (Tu înțelepciune dureroasă), teatru, 1982; *A legenda hamuja*. Versek, 1984; *Udvarház Sztregován*. Madách életregénye és elbeszélések, 1985; *Az esedékes napló* (Jurnal imaginar), povestiri, 1987; *A szökés*. Kisregény, novellák, 1990;

Ki fehérlik vigyázállásban (Semnul poziției drepte), versuri, 1991; *A megtörtént jövő* (Viitorul trecut), versuri, 1993; *A megszépíthetetlen messzeség* (Depărtări urâte), versuri, 1994; *De ki a nyertes*. Két kisregény, 1995; „*Szigorúan bizalmas*". Kisregények, elbeszélések, Budapest, 1997; *Fej vagy írás*. Versek, 1997; *A hiányzó szentlékek*. Drámák, 1998; *Hosszú galopp Liliputban* (Galop în Liliput), proză, 1999; *Vészkijárat* (Ieșire de siguranță), versuri, 2000; A vesztes. Kisregények, 2000; A kitölthetetlen hiátus. Kisregény, elbeszélések, 2001; A csontnyakú furulya. – Verses legendárium. Budapest, 2001; *Tudnak-e a jász lovasok nevetni?* Versek. 2002; *Valami más* (Altceva), proză scurtă, 2003; *Verses Ótestamentum. Jób*. 2004; *A félelem halmazállapota* (Consistența fricii), roman, 2005; *Összegyűjtött drámák*: 1. *Az eretnek*; 2. *Jelenetek egy aggastyán estvéli óráiból*. Mundus, Budapest, 2005; *A káranyuska álma*. Három dráma. Budapest, 2005; *A maszk mögötti ájulat*. Versek. Budapest, 2006. Traduceri din Eminescu, Philippide, Jebeleanu, Șt. Augustin Doinaș etc. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1979, 1984, Premiul Ligii Scriitorilor Maghiari din Transilvania (2004); Premiul József Attila (2005).

Horia LAZĂR (n. 10 mai 1947). Eseist, traducător. Absolvent al Facultății de Filologie a UBB. **Volume:** Blaise Pascal. *Un discurs asupra rațiunii*, 1991; *Litera textului. Studii de cultura și literatura franceza,* 2010; Imaginar cultural și social, 2014. **Prefețe și postfețe**; Henri Bergson, *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*, 1993.; Lucien Febvre, *Religia lui Rabelais*, 1996.; Jean Baudrillard, *Sistemul obiectelor*, 1996.; Paul Ricoeur, *Conflictul interpretărilor*, 1999.T**raduceri:** Henri Bergson, *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*, 1993.; Claude Karnoouh, *Adio diferenței* (în colab.), 1994.; Lucien Febvre, *Religia lui Rabelais*, 2 vol., 1996, 1998.; Jean Baudrillard, *Sistemul obiectelor*, 1996.; Paul Ricoeur, *Conflictul interpretărilor*, 1999. **Studii și articole în țară și străinătate**: **în volume**; « Les deux mémoires de Bergson », in *Analyses textuelles*, 1979.; « Théorie et pratique littéraire au XVIIe siècle », in *Studia*, 1984.; « La géométrie du hasard chez Pascal », in *Romanica* I, 1984.; « Ronsard apollinien», in *Studia*, I, 1986.; •« La réflexion sur le langage au XVIIe siècle en France », in *Romanica* II, 1987.; « La clé de l'histoire », in *Studia*, I, 1987.; « Le discours philosophique », in R. Lascu-Pop, *Types de discours dans la littérature française du XVIIIe siècle*, 1988.; « Ordinile pascaliene ale realității », in *Revista de filosofie*, 2, 1988.; « Temporalité et narrativité chez Paul Ricoeur », in *Studia*, I, 1988.; « Entre philosophie et critique », in *Romanica* III, 1989.; « Les *Considérations* de Montesquieu », in *Studia*, II, 1990.; « Jean Baudrillard ou des apparences qui ne trompent pas », in *Studii literare*, 2, 1998.; « L'inquisiteur et son ombre », in *Caietele Echinox*, 2, 2001.; « Sur la „perte de mémoire" », in *Proust au début du IIIe millénaire*, 2002.; « La souveraineté dans la *République* de Jean Bodin », in *Studii literare*, 3, 2002.; « L'éducation au féminin », in *Studia*, III, 2004.; « Eugene Ionesco en 2004, par sa fille », in *Thalia. Cahier Ionesco* I, 2004.; *« Tribuna* după 1989 », in *Tribuna 120. Studii. Evocări, amintiri, analize*, 2004; „La presse, la democratie, l'opinion", in Studia. Ephemerides, II, 2011; „Paternitate și inrudire. Abraham in imaginarul medieval", in Incursiuni in imaginar. 5, 2011; „Savoir, pouvoir, penser. L'itineraire epistemologique de Michel Foucault", in Studia. Philologia, I, 2012.

Laura LAZĂR ZĂVĂLEANU (n. 17 ianuarie 1975). Critic literar, eseistă. Facultatea de litere (1998) și Facultatea de Studii europene a UBB Cluj-Napoca (2000). Doctor în litere (2006). Atestat de cercetare L'Université "Blaise Pascal", Clermont-Ferrand, Franța. Debut absolut: *Eminescu și Europa*, în „Tribuna", nr. 35/1997, eseu. Colaborează cu revistele "Tribuna", "Echinox", "Steaua", "Studii literare", "Transilvania", "Transylvanian Review", „Tabor". **Volume**: *O lume într-un text: Predosloviile în literatura română veche*, 2013. Coautor la *Dicționarul analitic de opere literare românești*, volumele III-IV, coord. Ion Pop, 2002-2003, și ediție definitivă, vol. I-II, 2007. Prezentă în volumele: *Starea Prozei,* coord. Irina Petraș, 2008; *Antimiana,* I, 2005, *Episcopia Râmnicului, 500 de ani de la înființare (1503-2003),* 2005, *La lingua rumena. Proposte culturali per la nuova Europa,* „Romania Orientale", nr. XXI, 2008, Ed. Bagatto Libri, Roma, Italia, a cura di Luisa Valmarin e Nicoleta Neșu; *Perspectives contemporaines sur le monde médiéval,* I, 2009, II, 2010; III, 2011; Marie-Françoise Alamichel et Robert Braid (Dirs), *Texte et contexte. Littérature et Histoire de l'Europe médiévale*, Maison d'Edition Michel Houdiard, Paris, 2010; Carlos F.Clamote Carreto (coord), *Lores te metra en la voie... Mobilidade e Literatura na Idade Media, Mobilité et Littérature au Moyen Âge. Actes du Colloque International,* Presses de L'Universidade Aberta, Lisboa, 2010; *Dimitrie Cantemir. Perspective interdisciplinare,* Coord: Bogdan Crețu, 2012, *Mircea Muthu în orizontul sintezei*, coord. Iulian Boldea, 2014 etc.

„Relația cu literatura română veche este una dialogică, interactivă. Spre deosebire de literatura modernă și contemporană, textele medievale *nu* „rămân în așteptarea lecturii" (Paul Ricoeur). Ele își creează cititorul, plasându-l în țesătura operei, interogându-l, formându-l. De aceea, cercetătorul domeniului trebuie să fie flexibil și deschis tuturor provocărilor la care este supus „*iubitul* cetitoriu". Și, mai ales, să răspundă cu *proba iubirii,* proba empatiei, a comprehensiunii, a participării la poveste. Pentru că o literatură ce definește *iubirea* ca formă absolută de comunicare cu celălalt, fără de care orice act, oricât de aproape de idealul de perfecțiune umană, este aneantizat, nu riscă să își piardă actualitatea decât într-o cultură sau o civilizație ce și-ar nega, autodistructiv, accesul la cuvânt, ca într-o variantă a deslușirii *Iubirii,* din *Florea virtuților*, unde "Dacă s-ar sui un om în ceruri și ar vedé mărirea și frumusețea lui Dumnezeu, și strălucirea soarelui și a lunii și a stelelor și toate celelalte splendori și bucurii cerești, *ar fi ca nimic* [*s.n.*]" dacă, la întoarcere, *n-ar avea pe nimeni* căruia *să-i poată povesti*. Chemat să împărtășească extazul trăirii splendorii lumii acesteia și a celei de dincolo de ceruri, cum spun personajele platoniciene, statutul cercetătorului de literatură română veche rămâne unul prin excelență privilegiat. El trebuie doar să știe să asculte povestea, să-i recepteze/ descifreze sensurile și să transmită mai departe bucuria." (*Un bine necesar,* în "Cultura", nr. 85/ 2007)

Monica LAZĂR (5 oct. 1933, Cluj – 8 aprilie 1984, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar. Absolventă a Facultății de Filologie a Universității clujene. Redactor la revista „Tribuna". Doctorat în filologie cu o teză despre Pavel Dan (1967). Debutează la „Tribuna" în 1957. Colaborează la periodicele „Ișul literar", „Familia", „Steaua", „Orizont", „Cronica" ș.a. Este coautoare a *Dicționarului scriitorilor români* coordonat de Mircea Zaciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu. **Volume**: *Pavel Dan*, 1967. Ediții: Radu Stanca, *Versuri,* pref. edit., Cluj-Napoca, 1980.

Au scris despre cărțile sale: Mihai Drăgan, Mircea Zaciu, Nicolae Barbu, Nae Antonescu, Cornel Ungureanu.

Adrian LĂCĂTUȘ (n. 6 aprilie 1975, Brașov) Critic literar. Licențiat al Facultății de Litere din cadrul Universității „Transilvania" Brașov, secția Filologie română-engleză, cu o lucrare despre arta romanului la Milan Kundera, în 1997. Master al Facultății de Litere din cadrul Universității „Babeș – Bolyai" Cluj-Napoca, specializarea „Literatura română. Modernitate și context european", în 1998, cu o dizertație despre modernitatea central europeană (coord. Prof. dr. Liviu Petrescu). Cursuri post-universitare la Universitatea din Bologna, Facultatea de Științe Politice și Centrul pentru Studii Europene Central-Orientale și Balcanice, 2000 și Central European University, Budapesta, 2002. Doctor al Universității „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, domeniul fundamental: Filologie, specialitatea: Literatură comparată; coordonator: prof. dr. Vasile Voia. **Volume**: *Împărăția lui Borțun. O poveste cu animale și îngeri,* 2005; *Urmuz.* Monografie, 2002 (lucrare nominalizată la premiile Uniunii Scriitorilor din România și la Premiile pentru debut ale revistei *România literară* și ale Fundației Prometheus). Coautor al volumelor: *Dea Munera. Reprezentări asupra corupției în modernitatea literară și intelectuală românească*, coord. Caius Dobrescu și Ovidiu Moceanu, 2005; *Poezia română postbelică*, coord. Caius Dobrescu și Andrei Bodiu, 2005; *111 romane celebre*, coordonatori Ruxandra Ivăncescu și Ana Popescu, 1999.

Vasile LECHINȚAN (n. 21 ianuarie 1949, Silivașu de Cîmpie/ Bistrița-Năsăud). Istoric, prozator. Doctorat în Istorie. Debut în *Manuscriptum*, 1991. **Volume**: *Comoara lui Mitruț*, povești, 2011; *Crișan Mircioiu*, album, 2013; *Feeriile Clujului* (sub tipar). Co-autor la volume colective: *Clujul din cuvinte*, 2008; *Legendele Clujului*, 2010; *Clujul din povești*, 2011. Colaborează cu studii, articole, însemnări la numeroase publicații periodice.

Istoricul Vasile Lechințan este de mult cunoscut clujenilor pentru istoriile savuroase din trecutul Cetății pe care le scoate la lumina zilei în seriale publicate în presa locală ori în broșuri (în colaborare) precum *Legendele Clujului.* Poveștile din *Comoara lui Mitruț* au ca punct de plecare date reale culese de autor din documentele de arhivă pe care le cercetează de o viață. Clujul secolului al XVII-lea coboară în pagină prin intermediul a trei copilandri. Clujeanul Mitruț e călăuză „ocoșă" pentru Dan, puiul de țăran ce-și însoțește părinții la târg, și pentru Ian, copil de nobil polonez refugiat la Cluj din cauza prigoanei religioase din țara lui. Cei trei descoperă străzi, oameni, întâmplări, locuri tainice, fiind spectatori curioși și actori de ocazie în felurite peripeții, multe cu tâlc. Autorul intervine adesea, între paranteze, pentru a explica un cuvânt sau pentru a lega denumiri vechi de locurile de astăzi ale orașului. O carte pentru copii, dar și pentru oameni mari, plăcută și instructivă (**Irina Petraș**)

Vasile Lechințan scotocește de zeci de ani prin arhivele istoriei transilvănene, concentrându-se în vremea din urmă pe cercetarea vieții cotidiene a Clujului din epoci mai mult sau mai puțin îndepărtate. E nevoie de fler și de pricepere ca să descoperi informațiile relevante și, mai ales, să le asamblezi într-o imagine coerentă și sugestivă, iar când e vorba despre secolele de dinaintea apariției presei, un asemenea demers nu-i posibil în absența imaginației și a unei pasiuni ieșite din comun. Pe o asemenea temă, Vasile Lechințan a publicat deocamdată în revistele și ziarele locale niște secvențe factologice, prelucrate sumar, însă de un timp încearcă și proza de coloratură istorică. O narațiune fermecătoare în acest sens este *Comoara lui Mitruț. Poveste din Clujul secolului 17*. Scrisă în principiu pentru copii, ea are într-adevăr un aer copilăros, însă centrul de greutate nu îl constituie povestea ca atare, adică peripețiile protagoniștilor, și ei copii, ci orașul Cluj din secolul 17, cu structura sa urbană și cu existența domestică a locuitorilor săi. Performanța autorului constă în faptul că toate informațiile și amănuntele despre această lume sunt conținute în mod firesc și deloc fastidios în discursul narativ. Sunt chiar substanța lui. […] Autorul configurează, în cele din urmă, o imagine estetică a orașului, fie cu liniile sobre și concise ale gravurii, fie trăgând cu ochiul la figurativul dens din pictura flamandă, când descrie piața, cu aglomerație de personaje și cu abundența ei de mărfuri. În bibliografia istoriei Clujului, „Povestea" lui Lechințan este, așadar, un reper, alături de alte câteva lucrări apărute în ultima vreme la aceeași editură: *Legendele Clujului* – la care Vasile Lechințan e coautor, *Clujul în legende,* repovestit de Irina Petraș și Ovidiu Pecican*, Aventurile lui Matiaș Corvin la Cluj*, carte semnată de Ovidiu Pecican, dar și antologia *Clujul din povești*, continuare a *Clujului din cuvinte*, ambele editate de Filiala clujeană a Uniunii Scriitorilor. E un fenomen emergent acesta, de renaștere a sentimentului apartenenței și de afirmare a identității (**Petru Poantă**)

Ieremia LENGHEL (n. 18 noiembrie 1943, Boiu Mare/Maramureș). Poet, prozator, eseist. Facultatea de Medicină Generală, Cluj-1968, medic primar psihiatru din 1991, doctor în arte plastice și decorative, UAD, Cluj-Napoca, 2011. Debut absolut: *Tribuna*, 1987, versuri. **Volume:** *Inocențele visării*, versuri, 1998; *Timpul floral*, versuri, 1999; *Poeme pastelate*, versuri, 2001; *Mirajul veșniciei,* eseu, 2005; *Poeme atemporale*, versuri, 2006; *Petale de magnolii, petale de cais,* roman, 2007; *Impasto*, versuri, 2008; *Poienile luminii*, versuri, antologie de autor, 2010. A colaborat la periodicele *Tribuna, Steaua, Contemporanul, Vatra, Convorbiri literare*.

> ***Timpul proustian**: Aceasta este / o megalitică sculptură / de gând spre limpezire / de val murmurat / sub floarea de lotus / Trecutul / i se arată / înveșmântat / în imaginea aromată / neted-tremurândă / scânteie de suspin / a nudului podidit / de timpul proustian*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Laurențiu Ulici, Ion Vădan, Virgil Enătescu, Alexandra Rus, Aurelia Sârbu, Echim Vancea, Gheorghe Pârja, George Petrovai, Nicolae Iuga, Ana Maria Botnaru, Gheorghe Mihai Bârlea, Ioana Petreuș, Ion Burnar, Cătălina Panaitescu, Paul Ulmu, Remus Anghel etc.

De profesie medic psihiatru, cu remarcabile lucrări publicate în domeniu, Ieremia Lenghel este în fond un medic de modă veche, aparținând, adică unui tip pentru care specializarea nu înseamnă exclusivism și care rămâne mereu conectat la cultura înaltă umanistă. (**Petru Poantă**)

La Ieremia Lenghel, mai ales în poezie, remarc o exprimare bine strunită, mergând până la concentrarea discursului liric, practică metafora ermetizantă... și-a asumat creația, cu toate riscurile ei, ca un impresionist lucid. Este protejat de exprimarea matură, de educația estetică, de simțul indiscutabil al poeziei profunde. Cu el, pe drumul acestei lumi, călătoria mi se pare mai luminoasă (**Gheorghe Pârja**)

Virgil LEON (n. 25 aprilie 1962, Ceanu Mare/Cluj). Poet. Licențiat al Facultății de Istorie-Filosofie (secția filosofie-istorie) a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj (1985). Redactor la revista Apostrof; redactor, apoi redactor de rubrica la *Transylvanian Review*, publicație editată de Centrul de Studii Transilvane al Fundației Culturale Române (din 1995). în perioada 1981-1985, redactor, apoi redactor-șef adjunct la revista studențească de cultură *Echinox*. Poezii, cronici și eseuri literare și filosofice publicate în revistele: *Steaua, Tribuna, Echinox, Amfiteatru, Luceafărul, Vatra* etc. **Volume de poezie**: Alpha '87 (Editura Dacia, 1987, volum de debut colectiv); *Unu* (1996); *2* (1999); *3* (2011). Coeditor al volumului *Filosofia bunului-simț* al lui George Em. Marica (Cluj-Napoca, 1998). Redactor de carte la colecțiile editate de Centrul de Studii Transilvane, precum și la volume și reviste publicate de edituri clujene: Biblioteca Apostrof, Cartimpex, Editura Fundației pentru Studii Europene, Idea Design & Print. Inclus în *Poeți clujeni contemporani,* 1997, *Un pahar de lumina. Poeți contemporani clujeni,* antologie bilingva româno-maghiară, 2005 etc.

Virgil Leon cultivă atât de obstinat discreția („aș vrea să mă sustrag, păstrând / o formă minimă de prezență"), încât aceasta devine aproape stridentă. Cărțile sale se numesc *Unu*, *2* și *3*. Cea mai nouă are coperta neagră, subțiratecă, austeră, cu litere mici și albe, ca un ferpar în negativ („în fața paginii albe, aproape un giulgiu…" – scria într-un volum anterior). Motoul din Petre Stoica vorbește despre fruntea corectorului înălțată „dintre pagini și șpalte", pregătind răzvrătitele șapte lungi poeme (tot șapte secvențe numărau și volumele precedente). Relația cu propriul scris e distorsionată definitiv, melancolia nu mai traversează „imprecisele teritorii ale ființei îndurerate", „glaciala puritate a ideii" întârzie să se instaureze. Ziua e *nătângă, descărnată, căznită*, respirația, *sărmană,* retorica, *prematură*. *Poemul invectivă* bogzanian asistă de la galerie spectacolul scriptural („Tacă-ți fleanca, hoașcă, jos / din așternut, coada la spate!"), cearta cu lumea și cu sine crește și scade într-o bolboroseală scrâșnită, *scâlciată*, „un corp buhăit" „bâiguie în grohotișul orei", iar „limba fumegă fără astâmpăr". „Costelivii slujbași", „mărunței" („Doamne, ăștia să fim? / Prețul ne scade") sunt oarecum înrudiți cu muncitorul *Serenadei* bacoviene, pe o scară nu atât socială, cât existențială […] Situat în răspăr față de generații, V.L. și poemele sale aproape autiste („omul începuse să vorbească singur", din *Altfel*-ul bacovian, nu e departe) pot fi asumați, cu un rest neglijabil, din mai multe direcții. Poemele crepusculare, în scapăt, ale șaizeciștilor, cele de răscruce, deschise senin-crizic spre nimicul pestriț al vieții, ale optzeciștilor, dar și poemele douămiiștilor, cu situarea lor piezișă și suspendată într-un prezent al așteptărilor înșelate pot accepta vecinătatea acestui poet puternic și atipic. Dezîncântat până la angoasă, ironic până la persiflare, exasperat și hăituit de propriile vedenii și viziuni niciodată salvatoare, scrie, în cicluri „creatoare" de câte șapte (orgoliu sau autoderâdere?) cărți răzbunătoare pe sine și pe lume, în ambele sensuri ale cuvântului: cel agresiv, care „dă la cap", dar și cel al timidei speranțe a unei îmbunătățiri (**Irina Petraș**)

Înscris pe o linie „bacoviană", fără a recurge, totuși, la minimalismul *Stanțelor*, acest discurs structurat în secvențe cu versuri scurte ce permit sublinieri și reluări semnificative, anaforice, chemate să intensifice tensiunea lăuntrică ținută sub presiune, el vorbește despre o funciară singurătate, un sentiment al recluziunii, golului și absenței, despre un soi de „sfârșit continuu", cum numise Ion Caraion agonia lui Bacovia („Sfârșind (?) / îți strigi numele. Și / strigătul se lovește / de zidul unei absențe mute"), într-un spațiu carceral resimțit în interioritatea rănită, unde sângele e metaforizat, în tradiție modernistă, drept „clovnul dinăuntru", „saltimbancul, chiar – cu sinestezii simbolist-expresioniste – „diabolicul / val roșu de râs / din ființa îndurerată", într-o atmosferă hibernală ce se transmite și verbului poetic: „Dintr-o iarnă într-alta pătrunzi, / ca un deținut / din altă în altă celulă, într-o / închisoare pustie: / din iarna unui gest / în iarna altui gest, / din iarna unui cuvânt / în iarna / altui cuvânt". Miza expresivă majoră rămâne metafora ce punctează din loc în loc confesiunea ori reflecția nudă, adesea tăioase dincolo de neputința mărturisită, cărora li se caută echivalențe pe măsura gravității stării de spirit. […] Variațiuni, așadar, în marginea acestei irealizări a lumii, față de care ființa stăpânită de o „neputință cuprinzătoare" – excelentă formulă autodefinitorie! – nu găsește decât false supape în „histrionismul abulic, în / proza lividă a cotidianului". Acestui histrionism îi aparține și expresia poetică, corespunzând unui „șir de substituiri" – Vin chemările umbrei, chemările grației / Vin reprezentațiile abile, / cu decoruri de mucava", menite să disimuleze „terasele / fumegânde, soarele orbitor, claritatea / vinei și rândurile răsturnate / ale zețarului suprem, incoerent / pulsând înspre noi, dar / niciodată prea aproape". Se poate prevedea imediat, în contrast cu aceste autoiluzionări literare, în universul el însuși de realizat, afirmarea unei voințe de autenticitate, de expresie nudă, dezvrăjită, a propriei corporalități eliberate de podoabe și măști. […] …avem de-a face cu o țesătură discursivă ce nu e deloc simplă, textul se construiește într-o mișcare de du-te vino între planul reflexiv și cel imaginativ, între tensiunea spre concentrarea sapiențial-aforistică a „ideii" și ramificațiile ei în realul imaginar/imaginat, unde capacitatea de echivalare și sugestie plastică a cugetării „po(i)etice" e mereu demnă de reținut. (**Ion Pop**)

Gabriela LEOVEANU (n. 9 martie 1946, Turda/Cluj). Traducătoare, poetă. Debut absolut în *Steaua*, 1993. **Volume**: *Exerciții de toleranță*, 2000; *Orașul indiferent*, 2005; *Teatru pentru copii*, 2005; *Legende*, 2007; *Weekend în America*, 2007; *Lumea legendelor, de la scufundarea Atlantidei, la căderea Imperiului Roman,* 2008; *Vremea zeilor*, 2009; *Arlechin. Artă dramatică și pedagogie*, 2011. **Traduceri**: Szerb Antal, *Legenda Pendragon*, 1999; Emanuil Roidis, *Papesa Johana*, 1999; Andrei Pleșu, *Minima moralia* (în maghiară), 2001. A colaborat, ca traducătoare, la antologia bilingvă *Un pahar de lumină*, 2005. A fondat revista *Tur d'Art* (2007-2008).

De-a lungul timpului, arta dramatică a fost folosită cu succes și în procesul educațional, cu scop de modelare a caracterelor sau pentru a se descoperi și cultiva eventualele talente.
Odată cu apariția principiilor expuse de Rudolf Steiner, pentru fundamentarea pedagogiei Waldorf, teatrul a fost inclus în procesul educați-

onal cu alt scop: acela de a facilita copilului o cale de cunoaștere a lumii prin observație și imitare, o cale de cunoaștere a multitudinii de forme în care se manifestă ființa umană (alteritatea) *în lume.*

Al. Căprariu, Gabriela Leoveanu, Laurențiu Buda, Teohar Mihadaș

LÉTAY Lajos (23 ianuarie 1920, Văleni/Cluj – 1 octombrie 2007, Cluj). Poet, publicist. Facultatea de Filologie Cluj (1944). Debut absolut cu poezii în 1940. Premiul de stat, 1954. **Volume**: *Új világ épül* (O lume nouă se construiește), versuri, 1952; *Gond és öröm* (Necaz și bucurie), versuri, 1956; *Hajnali emlék* (Amintiri din zori de zi), versuri, 1957; *Új ház, piros ház* (Casă nouă, casă roșie), versuri pentru copii, 1958; *Kakukkvirág, kankalin* (Ciubotica cucului), versuri pentru copii, 1958; *Csóka, dió, diófa* (Stăncuța, nuca, nucul), versuri pentru copii, 1960; *Madárkenyér* (Pâinea păsărilor), versuri pentru copii, 1963; *A föld hatalma* (Puterea pământului), versuri, 1963; *Mit akar a ceruza* (Ce vrea creionul), versuri pentru copii, 1966; *Legszebb versei* (Cele mai frumoase versuri), 1967; *A költészet útjain* (Pe drumurile versului), eseuri, 1971; *Szélrózsa* (Meridiane), articole, 1986; *Búcsú a lányoktól* (Adio, fetelor), versuri, 2000; *Hozzád szóló szavak* (Cuvinte adresate ție), versuri, 2004. Tradus în limba română de Ion Brad.

Cu Eugen Jebeleanu și D.R. Popescu

Flavius LUCĂCEL (n. 26 august 1968, în Aluniș, Sălaj) Poet, dramaturg. Debut cu poezie în revista „Tribuna”, 1992; cu teatru, în revista „Thalia”, 1993. **Volume**: *Trilogia spațiului închis*, teatru, 2006; *Marțianul Telemah*, teatru, 2008 (Piesa Anului 2008 / Clubul Dramaturgilor București); *Ceai de fluturi/Butterfly Tea*, teatru, 2009; *Tutungeria/The Tobacconist'S*, 2010. Premiul „Radu Stanca” pentru teatru, USR, Filiala Cluj, 2009

“Ospiciul local”, așa se numește cea mai recentă piesă publicată de Flavius Lucăcel la editura Caiete Silvane. Autorul este un pasionat al teatrului. Iubește fără rețineri scena, decorurile, teatrul scris, actorii. În această “lume nebună” care este lumea teatrală, Flavius este (încă!) un visător care mai speră să schimbe mentalități prin actul de creație. Un altruist. Ultimul altruist, mi-aș intitula o piesă de teatru despre el dacă aș scris-o. A experimentat, cu succes, “teatrul în șură” servit consumatorilor proveniți din rîndurile oamenilor

”de la țară”. De asemenea, teatrul-muzical jucat în cluburile clujene. Comedii muzicale sprintene, antrenante, uneori chiar acide. I s-a montat o piesă în sala Euphorion a teatrului național clujean iar acum o altă piesă de-a sa se repetă la teatrul ACT din București. Ospiciul local se dorește o parabolă a timpurilor noastre. Superficialitatea ne caracterizează, pare a dori să spună autorul. Indiferența, mișcărreala, inerția. Dincolo de aparențe există… alte aparențe. […] E un text pe care l-aș putea numi „minimalist”. Multe replici în rimă, majoritatea cu indicația că trebuie cîntate. Amintește foarte bine de dramaturgia lui Bertold Brecht, de teatrul „revoluționar” pe care-l propaga acesta. (**Radu Țuculescu**)

Flavius Lucăcel, Irina Petraș, Viorel Tăutan la Zalău

Este, acesta, un fapt de necontestat: în țara lui Caragiale, Ionesco și Vișniec, dramaturgii cu adevărat originali și de valoare apar mai rar. De aceea, atunci cînd te întîlnești cu un autor nou de dramaturgie, gata “năpîrlit” de pieile începutului, stăpîn pe arta de a prezenta lumea ca dialog, cu forță expresivă și simț dramatic (scenic) numaidecît se cade a-l saluta. Este exact ceea ce îmi propun […] Flavius Lucăcel va împlini peste cîteva zile patruzeci și doi de ani. Vine, ca să spun așa, în “coada” generației ’80 dar aflat, editorial, în “norul” grupării douămiiste. Un nordic grav dar cu un umor bine strunit, are simțurile care l-au făcut celebru pe *Nenea Iancu* mereu la pîndă. Cu doi ani de sociologie, un an de pictură de șevalet și o calificare de *pietrar* (amenajări interioare și exterioare în care *piatra* este adusă “în scenă”), familist-tată de copii, cochetînd în timpul liber cu boema, Flavius a ajuns la Cluj după două “acte” pregătitoare la Zalău și Baia Mare. Avînd la dispoziție abilitățile și știința înscenării vieții. A obținut rapid cîteva premii, printre care și *“Radu Stanca”* al Filialei Cluj a U.S.R. Volumul (bilingv, român-englez, fericită formulă pentru o carte de teatru) său *Tutungeria/the Tobacconist’s* a apărut la Editura Limes […] Avem în această piesă, așa cum remarcă Mircea Ghițulescu în *Prefața* intitulată *De la biografie la politică cu popasuri în metafizică,* “o secvență cu accentuat caracter personal despre revoluția <furată>… Nimic nu este inventat, dar totul este ascuns, ceea ce dovedește o foarte specială capacitate de transfigurare, de transformare a realității anoste în irealitate artistică.” (**Vasile Gogea**)

Ana LUDUȘAN (n. 7 mai 1948, Vâlcele/ Cluj). Prozatoare, publicistă, sociolog. Absolventă a Facultății de Sociologie a UBB, Doctor în sociologie, 2000. **Volume:** *Micul Stalin*, 1999; *Proștii,* 2010; *Măruca*, roman, 2013; *Zinzin*, roman, 2013.

Proștii Anei Ludușan reprezintă o foarte incitantă analiză a ceea ce se petrece azi în România, cartea având caracteristicile corespondentului său intertextual, adică al romanului „cu cheie” – despre care aflăm foarte puține detalii –, pe care Hi îl publica și care îi aduce, în afara admirației difuze a „chibiților” de pe margine, o groază de dușmani. […] Ana Ludușan are ochi de sociolog, se ocupă cu Drepturile Omului, intră, prin exercițiul vocației, în posesia multor informații care scapă percepției comune, autenticitatea umană a oropsiților fiind impresionant și foarte simpatetic redată în roman. E de spus, în acest sens, că există foarte multă tristețe în *Proștii*, de care nu te poți detașa și care este redată cu nuanțe de măiestrie literară deosebită. E tristețea marginalilor, uneori bonomă, alteori sublimă, romanul făcând chiar o foarte doctă distincție între „ratați” și „proști”, ratații fiind cei care își consumă activ idealismul, pe când „proștii” sunt cei care doar îl suportă. […] Putem înțelege, în acest punct, și programul literar al Anei Ludușan, care deriva din umanitarism și pozitivare. (**Ștefan Borbély**)

LUKÁCS József (Toroczkay-Lukács Iosif**;** n. 25 martie 1970, Cluj). Eseist. Facultatea de Istorie și Filosofie și Facultatea de Litere UBB Cluj, specializarea Teatrologie. Doctor în Istorie (2012 – cond. Prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop). Redactor, secretar general de redacție la *Apostrof*. **Volume**: *Povestea „orașului comoară”. Scurtă istorie a Clujului și a monumentelor sale*, 2005 (*Premiul Nicolae Drăganu* al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj); *Aranyosvölgyi kalauz* [Călăuza Văii Arieșului], 2006; *Clujul gotic*, 2007 (Premiul pentru carte dedicată prezentării și promovării Clujului, acordat de Biblioteca Județeană *Octavian Goga* din Cluj); *Povestea „orașului comoară”. Scurtă istorie a Clujului și a monumentelor sale*. Ediția a II-a, 2009. Prezent în *Clujul din cuvinte*, volum editat de Filiala Cluj a USR. Prezent cu studii, articole și traduceri în volume colective și în periodice (*Apostrof, Erdélyi Gyopár*).

[…] În a doua parte a secolului al XVI-lea, unele referiri la mâncărurile de varză sunt proiectate și în veacul precedent, sugerând că și în secolul al XV-lea varza era tot atât de apreciată și deseori consumată pe cât era în secolul al XVI-lea. Astfel, în cronica scrisă de parohul orașului Cluj, Gáspár Heltai (*1510-1574*)*, volum ce a văzut lumina tiparului la Cluj, în anul 1575, sunt povestite întâmplări savuroase cu regele Matia și gusturile lui culinare. Într-una dintre întâmplările cronicii sunt oferite informații referitoare la două mo-*

duri de preparare a verzei, unul din Sibiu și altul din Moldova. În cronică este relatată o vizită a lui Matia în Sibiu, unde regele, dorind să rămână în anonimat,
s-a furișat în Sibiu și a locuit în apropierea călugărițelor negre, în casa unei sărmane văduve. Și deghizat fiind, a umblat peste tot în oraș, văzând și înțelegând tot, căci multe limbi cunoștea regele Matia, numai turcește și grecește nu știa [...] Și după ce locuia de trei zile la sărmana văduvă, într-o zi de vineri a trimis-o pe femeie după vin. Și până când femeia se dusese după vin, el pusese pe foc într-o oală varza cu ulei și mâncă tot; după care așează o monedă de aur în oală și plecă de acolo înainte să vină sărmana femeie cu vinul. Și [mai târziu regele] povesti că în viața lui nu mâncase bucate cu gust mai bun decât varza cu ulei a sărmanei văduve de la Sibiu.
Și, continuă cronica, regele considera că era tot atât de bună „ca și varza cu slănină pe care o primise de la Domine Valentine în seara în care fugea peste munți, din Moldova". Desigur, este o trimitere la bătălia de la Baia, o campanie militară terminată prost pentru Matia. Dar iată că un eveniment deloc glorios pentru marele rege al Renașterii poate ascunde o glorificare a verzei.
Din secolul al XVI-lea varza a devenit cu certitudine mâncarea cea mai populară. Era consumată de toate categoriile sociale, de la țărani la suveran. La un secol și jumătate după ce regele Matia s-a bucurat de gustul verzei ardelenești, varza cu carne, preparată de o femeie simplă, l-a cucerit și pe principele Gheorghe Rákóczi I. În 13 ianuarie 1633, el nota în jurnalul său, undeva în zona satului Nocrich, de lângă Sibiu: „Mâncasem prânzul la sălașul nostru, unde o sărmană bătrână femeie a gătit pentru sine o bună carne cu varză, dar pe care a servit-o pe masa noastră; nicicând nu am mâncat mai gustoasă. I-am dat o monedă de aur cu chipul nostru". Varza cu carne preparată în mod săsesc apare și într-o scrisoare a principelui Gabriel Bethlen. În 16 iulie 1622, el scria, într-o epistolă adresată lui Koloman Gotzmeister, judele regal de la Sibiu, că abia așteaptă să mănânce în casa acestuia gustoasa varză cu carne, atât de specifică bucătăriei săsești. […]
(Fragment din eseul *O farfurie de varză*, publicat în revista Apostrof nr. 8 din 2013)

Gabriela LUNGU (n. 16 august 1949, Sebeș, Alba). Traducătoare, eseistă. Facultatea de Litere a UBB Cluj. Doctorat în filologie cu o teză despre proza lui Giorgio Bassani. **Volume:** *Le invalicabili distanze. La narrativa di Giorgio Bassani*, 2007; 2010. Traduceri: Piero Chiara, *Paltonul de astrahan. Un ghimpe în inimă*, 1989 (cu pseudonim Miruna Dragomir; Alberto Ongaro, *Umbra locuită"* 1991; Dacia Maraini, *Lunga viață a Mariannei Ucria*, 2000; Giacomo Leopardi, *Cugetări,* 2002; Gavril Ciuban, *Est*, poezii; 2002 (trad. în italiană; Dacia Maraini, *Voci*, 2003; Margaret Mazzantini, *Nu te mișca*, 2004; Ioan Flora, *Medea e le sue macchine da guerra,* 2004 (trad. în italiană); Corrado Bologna, *Flatus Vocis. Metafizica și antropologia vocii*, 2004; Lorenzo Renzi, *Proust și Vermeer. Apologia impreciziei,* 2006; Alessandro Perissinotto, *Celei care mă judeca*, Humanitas Fiction, 2008; Niccolo Ammaniti, *Cum vrea Dumnezeu*, 2009; Marcel Mureșeanu, *Boeme*, 2010 (trad. în italiană); Margaret Mazzantini, *Venit pe lume,* 2010; Gaetano Mollo, *Rămurosul*, 2010; Alberto Moravia, *Cei doi prieteni*, 2010; Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Ghepardul*; 2011; Antonia Arslan, *Ferma ciocârliilor* (în colaborare), 2011; Alessandro Baricco, *Emaus,* 2012; Michela Murgia*, Accabadora*, 2013*;* Margaret Mazzantini, *Nimeni nu se salvează singur*, 2013; Sânziana Mureșeanu, *Viaggi* (trad. în lb italiană), 2014; Stefano Zecchi, *Când tata m-a învățat să fluier*, 2014. Prezentă în volumele colective: *Giordano Bruno e îl Rinascimento quale prospettiva verso una cultura europea senza frontiere*, București, 2002; *Transilvania latina dalla romanità alla romenità*, Cluj-Napoca, 2002; *Per Teresa. Obiettivo Romania, a c. Giampaolo Borghello*, Udine, 2009. Premiul Uniunii Latine pentru traducerea volumului Corrado Bologna, *Flatus vocis. Metafizica și antropologia vocii.* Premiul internațional de traducere Diego Valeri – 2010, conferit de orașul Monselice în colaborare cu Universitatea din Padova (l-au mai primit, în timp, Eta Boeriu și Marian Papahagi). A colaborat la periodicele: *România literară, Ramuri, Steaua, Tribuna, StudiaUBB, Studi italoromeni, Sette giorni, Apostrof, Cele trei Crișuri, Caiete internaționale de poezie, griseldaonline* (Bologna), *Messagero Veneto, Blocnotes 60* (Lausanne)

"Am început să traduc, cu mulți ani în urmă, oarecum în joacă, pentru că găsisem în literatura italiană niște cărți pe care mi-ar fi plăcut să le comentez cu prietenii mei, dar ele nu erau traduse în românește. Apoi joaca s-a transformat în pasiune și dacă trece cîtăva vreme (*asta se întâmplă și pentru că relația cu editurile este uneori destul de dificilă*) *în care nu lucrez la nici o carte, am senzația că îmi lipsește ceva, nu-mi găsesc locul, mă așez la computer și fac exerciții de traducere, așa ca să nu-mi „ies din mână". Cred și eu, asemeni lui Calvino, că traducătorul este „cel mai bun cititor", pentru că mi s-a întâmplat să dau peste cărți care, după ce mă entuziasmaseră la o simplă lectură, să nu îmi mai placă tot atât de mult atunci când m-am cufundat în traducerea lor. Oricum, îmi place să cred că, o dată terminată, cartea tradusă devine într-un fel și a mea, există ceva din mine în ea, și chiar dacă puțină lume știe cine a tradus-o, mă străduiesc întotdeauna nu numai să caut cuvântul, dar să-l și găsesc".*

Cu Dacia Maraini

2014: Anul acesta se împlinesc 25 de ani de când am publicat prima mea traducere. Și tocmai a apărut a 25-a carte tradusă de mine. E mult, e puțin? Nu știu. E o viață de om. În care am trăit multe alte vieți. Am râs, am plâns, m-am emoționat, m-am înfuriat uneori. M-am războit cu câțiva redactori de carte, le-am fost recunoscătoare altora. A fost frumos. Este frumos. Sper că va mai fi frumos încă vreo câțiva ani de acum încolo.

Cu Radu Beligan

Au scris despre cărțile sale: Grete Tartler, Elisabeta Lăsconi, Adrian Popescu, Irina Petraș, Geo Vasile, Ștefan Damian, Dana Pirvan -Jenaru, Mircea Popa, Michaela Bocu

Mărturisirea traducătoarei spune, în același timp, despre o pasiune și despre o responsabilitate grav asumată, despre umilința vocii secunde, dar și despre orgoliul de a intermedia întâlniri mirabile cu cărți de marcă. Dacia Maraini, Corrado Bologna, Lorenzo Renzi etc., etc. și-au aflat în ea o interpretă subtilă și expresivă (**Irina Petraș**).

Noua traducere semnată de Gabriela Lungu – trebuie spus de la bun început, curgătoare, elegantă și „contemporană", deci foarte bună, chiar dacă uneori vag ardelenizantă (de exemplu, folosirea cuvântului „fătuțe"; dar, în fond, nici romanul nu se petrece la Roma, ci în Sicilia, iar în text sunt folosite cu bună știință expresii dialectale), a fost aplicată celei mai recente ediții, considerată definitivă (**Grete Tartler**)

Totuși, cartea-eveniment în colecția „Raftul Denisei" este noua traducere a romanului *Ghepardul* de Giuseppe Tomasi di Lampedusa, […] După tălmăcirea consacrată a lui Tașcu Gheorghiu, cu patina ei stilistică inconfundabilă, aproape „mateină", Gabriela Lungu, traducătoare avizată și experimentată, se aventurează să recreeze, cu desăvîrșită fidelitate și finețe, princiara carte (**Elisabeta Lăsconi**)

Nu foarte adesea se întâlnesc traduceri atât de elegante ca a *Accabadorei*. Gabriela Lungu a izbutit să citească romanul (distins cu șapte premii importante și tradus în peste 20 de limbi) nu numai în litera, ci și în spiritul lui. Iar acest lucru transpare în varianta românească – strălucitor de vie. Subliniez acest lucru pentru că *Accabadora* (mai presus de toate, carte a *trecerii*) e genul de roman scris în așa fel încât, printr-o traducere nereușită, poate muri fără *să treacă* (în altă lume, în altă limbă). Or, Gabriela Lungu s-a racordat perfect la ritmul și la stilistica trecerii, în sensul ei dublu. Ceea ce nu denotă doar cunoștințe, ci și virtuozitate. (**Grațiela Benga**)

Andrea Bajani la Filiala Cluj cu Gabriela Lungu, Adrian Popescu, Irina Petraș, Ovidiu Pecican, Ioan Pavel Azap

Ion LUNGU (18 iunie 1921, Valea Mare/ Arad – 19 iuie 2001, Bistrița). Istoric literar și prozator. Studiază, din 1943, filosofia la Sibiu, Cluj și Leningrad (1946–1947) și obține licența la Universitatea clujeană în 1948. Redactor la „Tribuna" (din 1958). **Volume**: *Itinerar critic*, 1965; *Regele pălăriilor*, 1967; *Recviem rustic*, 1973; *Școala Ardeleană. Mișcare ideologică națională iluministă*, 1978; *Pe undele misterioase ale memoriei*, 1995; *Timp trecut,* 2002.

Au scris despre cărțile sale: M. N. Rusu, Al. Săndulescu, Mihai Ungheanu, Constantin Cubleșan, Mircea Vaida, Eugen Uricaru, Domițian Cesereanu, Negoiță Irimie, Ion Oarcășu, Mircea Popa ș.a.

În fața sediului revistei *Steaua*, pe strada Horia nr. 17 – Aurel Rău, Victor Felea, Doina Vasilescu-Păcurariu (soția lui Francisc Păcurariu), Ion Lungu

Ioana MACREA-TOMA (n. 13 octombrie 1978, Sibiu). Critic literar, eseistă. Facultatea de litere a UBB Cluj (2001). *2001-2002* Masterat Istoria imaginilor, istoria ideilor, Facultatea de Litere, UBB (disertație: *Între flagranță și prezență. Noi elemente de sociologia literaturii*). **Volume**: *Tentația arabescului*, eseu, 2002 (Concursul de Debut al Casei Cărții de Știință); *Privilighenția. Instituții literare în comunismul românesc*, 2009. Colab. la *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, 2006 (vol. coord. de Ruxandra Cesereanu).

Vă trimit pe puncte noutățile cărții: – panoramează sociologic-statistic câmpul literar, în sensul producerii de hărți perceptuale ale poziționării scriitorilor în câmp, în funcție de profilurile lor socio-politice; în felul acesta reușește aplicarea metodologiei bourdieu-*iste în integralitatea ei, încercând chiar reconfigurarea teoriei în funcție de aplicarea și verificarea ei pe un câmp cultural dintr-un regim nedemocratic* (*spre deosebire de studiul intuitiv al Katherinei Verdery, acesta își propune să reprezinte imagistic polarizările de câmp și să exploreze dimensiunea "autonomiei relative" a câmpului literar în comunism*)*; – reconstruiește peisajul instituțional literar, prin inserția organizației de breaslă în rețeaua producției și receptării bunurilor simbolice* (*nu se oprește monografic la Uniunea Scriitorilor, precum Lucia Dragomir*)*; – combină teoretic și metodologic istoria socială, sociologia și antropologia literară, oferind nu doar o imagine de ansamblu a structurilor și structurii câmpului literar, ci o analiză comprehensivă a condiției scriitoricești și a interacțiunilor literare; – combină surse arhivistice, încercând să «delocalizeze» fenomene culturale interne și să le privească în dinamica specifică Războiului Rece ; influența emisiunilor Europei Libere de la Paris este astfel analizată contextual, și nu referențial; – nuanțează paradigma totalitară existentă privitoare la cenzură, arătând mai degrabă implicațiile și mizele actului publicistic într-un sistem centralist de consacrare și de control; – relaționează omologic poziții și luări de poziții, prin două studii de caz ; protocronismul e afiliat unor recuperări temporale ample, catalizate de un etos restaurator.* (răspuns la provocarea lui Ovidiu Pecican)

Uneori se întâmplă ca istoricii, inclusiv cei ai comunismului, să scrie cărți și articole prin simplă croșetare a documentelor. Este exact ceea ce nu face Ioana Macrea-Toma, exemplu de cercetătoare cu un adevărat cult al metodologiei. În volumul *Privilighenția: Instituții literare în comunismul românesc*, autoarea extrage și cel mai mic amănunt care se degajă din lectura documentelor de arhivă și a celorlalte surse istorice utilizate. De fapt, lucrarea este în primul rând o tentativă ambițioasă de a contrazice scepticismul istoricilor (pozitiviști, dar nu numai) față de aplicarea teoriilor lui Bourdieu în cazul analizării unor regimuri comuniste, în speță funcționarea celei mai importante uniuni de creatori în epoca postbelică. Provocarea este cu atât mai mare cu cât Ioana Macrea-Toma propune alte ecuații decât cea clasică: disidență versus oportunism. Ideea pe care o susține autoarea este aceea că opțiunile politico-literare ale scriitorilor nu vădesc atât o lipsă de verticalitate morală sau o retractilitate profitabilă și comodă, ci sunt mai degrabă rezultatul unei anumite stări socio-instituționale a câmpului literar. Ioana Macrea-Toma pune întrebări fundamentale (care este statutul real al producției intelectuale în comunism?, de exemplu) și încearcă să furni-

zeze răspunsuri pe măsură. Cartea își propune radiografierea instituțională a poziției scriitorilor, sugerând că în cadrul Uniunii Scriitorilor coabitează două logici: una autonomistă, cealaltă – heteronomă. Lucrarea se remarcă mai ales prin discutarea – poate la modul cel mai profesionist de până acum – a interdependențelor economice, politice și sociale în funcționarea sectorului cultural, devenind aproape obligatorie pentru cei care sunt interesați de studierea finanțării culturii sub regimul comunist. (**Cristian Vasile**)

Redimensionare a unei lucrări de doctorat susținute în decembrie 2008, cartea Ioanei Macrea-Toma deconstruiește calm, obiectiv și științific multe mituri despre condiția scriitorului român victimizat de către comunism. După decembrie 1989, mulți condeieri autohtoni s-au grăbit să acrediteze imaginea unui climat victimar general, care e departe de a fi funcționat ca atare, autoarea demonstrând că mecanismul cenzurii funcționa, prioritar, ca formă a capitalului relațional stabilit între scriitori, ostilitatea sau prietenia din rândurile lor transferându-se în delațiuni sau note informative. Cartea demonstrează, tot în răspăr cu fantasma victimară predilectă a scriitorului român, că reflexul adaptativ la sistem a fost mai puternic decât cel victimar, că evazionismul ideologic relativ a fost parte constitutivă a „non-conformismului integrat" ce nu excludea atletismul delațional, sau că faimoasa liberalizare ideologică din perioada 1966–71 nu a reprezentat un proces exclusiv de „jubilație" pentru scriitori, ei văzându-se subit concurați axiologic și tematic de afluența mare a traducerilor. Mai aflăm, de pildă, că partidul a reacționat la protestele scriitorilor împotriva tezelor ideologice opresive din iulie 1971 modificând politica fiscală din domeniul literaturii și culturii, ceea ce a dus nu la înstărirea tuturor, ci la îmbogățirea unei elite, orchestrată ulterior ca grup de presiune împotriva protestatarilor sau insurgenților. Concluzia sintetică a volumului, construit pe o foarte meticuloasă cercetare de arhivă, demonstrează că economicul a fost folosit, în politica literară din totalitarism, ca instrument de disciplinare, orientat înspre conturarea unor nuclee de privilegiați, care nu aveau de ce să mai protesteze, fiindcă, dacă ar fi făcut-o, și-ar fi pierdut multe dintre avantajele din care trăiau îndestulător – oricum, mult peste media socială din jur. În consecință, studiul Ioanei Macrea- Toma are toate șansele să-i supere pe „privilighenți" (cei mai mulți fiind beneficiari nerambursabili ai fostului Fond Literar) și să contribuie la dezghiocarea unui adevăr pe care mulți și l-ar dori cât mai îndepărtat. (**Ștefan Borbély**)

Liviu MALIȚA (n. 27 martie 1959, Apateu/Arad). Critic și istoric literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB (1986). Debut absolut în *Aradul literar*, 1982. Debut editorial în vol. colectiv *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*, 1991. Doctor în litere cu teza *Poetica romanului rebrenian. O lectură psiho-critică* (1999). **Volume**: *Eu, scriitorul. Condiția omului de litere din Ardeal între cele două războaie,* 1997*; Alt Rebreanu*, 2000; *Nicolae Breban,* monografie, antologie comentata, receptare critica, 2001; *Extremele artei,* 2010. *Coordonator la Dictionnaire des relations franco-roumaines. Cultures et francophonie*, 2003. Ediții: Liviu Rebreanu, *Crăișorul Horia*, Ed. Cartimpex, 1998; Ludovica Rebreanu, *Adio până la a doua Venire. Epistolar matern*, Biblioteca Apostrof, 1998. Editor al volumului *Cenzura în teatru. Documente. 1948-1989*, 2006, și coordonator al volumelor *Viața teatrală în și după comunism*, 2006 și *Ceaușescu critic literar,* 2007.

Unirea a provocat scriitorului român din Transilvania o bruscă și ireversibilă schimbare de perspectivă. Evenimentele ce au urmat Primului Război Mondial i-au plasat pe maghiarii din spațiul transilvan într-o situație paradoxală. Din populație cu rol principal în stat, cu drepturi speciale și privilegii, ei au devenit peste noapte minoritari, integrați cu drepturi egale în structuri statale noi, dar în care nu mai dețineau supremația. Efectele în plan cultural sînt imediate. Budapesta nu-și mai poate exercita hegemonia culturală de pînă acum, iar noua capitală, Bucureștiul, nu este în măsură să polarizeze forțele unei intelectualități principial ostile și, în majoritate, necunoscătoare a limbii române. Ruperea contactului direct cu vechiul centru îi silește pe maghiarii din Ardeal să-și organizeze o viață culturală proprie, de sine stătătoare. Modificîndu-și comportamentul și strategiile, ei vor face un efort suplimentar de afirmare și definire a identității naționale. Pe lîngă efectul benefic de intensificare a vieții culturale și literare locale, fenomenul va conduce, în primii ani, la provincializarea culturii maghiare din Transilvania prin accentuarea ardelenismului, adesea pînă la manieră, și transformarea lui într-un criteriu valoric. […] *Situația scriitorului român ardelean se prezintă oarecum inversată. Integrat firesc culturii sale materne, el intră acum în confruntare cu vechile hegemonii culturale ale Ardealului, cu elita literară maghiară în primul rînd. Avînd de aici înainte să se adapteze condițiunilor unui stat în care elementul românesc primează printre minorități orgolioase de tradițiunea lor și în care importanței noi îi corespund responsabilități incalculabile, scriitorului român în statul român, afirmă Tudor Vianu, i se puneau alte probleme* (*P. Zarifopol,* Motivele scriitorului)*. Camil Petrescu vorbește de necesitatea de a acționa în funcție de prejudecata genialității: Sînt oameni care devin excepționali efectiv fiindcă sînt anticipativ tratați ca atare* (Note zilnice)*. Respingînd spiritul revanșard în favoarea unuia competitiv, demonstrativ, dar neostentativ și de bun-simț, el trebuie să facă dovada faptului că, prin configurația și liniile ei de*

Liviu Malița, Ion Vartic, Dora Pavel

forță, cultura română poate fi la înălțimea culturii maghiare (*precum și a celei europene, în general*). *Imperativul său devenea depășirea apostolatului prin profesionism literar.* (fragment din *Eu, scriitorul*)

Pe dl Liviu Malița care a debutat, acum vreo doi ani, cu un solid și revelator volum de corespondență inedită al mamei lui Rebreanu către fiul ei, îl credeam un tînăr istoric literar de formație tradițională. Cînd colo, teza sa de doctorat elaborată sub coordonarea regretatului profesor Mircea Zaciu, de care îmi vorbise la singura noastră întîlnire, ne face surpriza de a-l descoperi modern și înnoitor în toate. Și e vorba de o lucrare despre opera lui Rebreanu, provocator intitulată Alt Rebreanu. Nu-i vorbă, mai acum doi ani dl Ion Simuț, într-o carte demnă de toată lauda (pe care am și comentat-o în revista noastră) se străduise, și el, să ne prezinte un Rebreanu văzut diametral altfel. Dl Liviu Malița merge cu cîțiva pași buni mult mai departe, propunîndu-ne un Rebreanu analizat din perspectivă declarat psihanalitică, pornind de la Freud, Jung, Adler, Gérard, Gilbert Durand etc. (**Z. Ornea**)

Din perspectiva sociologiei culturii și a mentalităților, Liviu Malița face în *Eu, scriitorul* (1999) o radiografie complexă și fascinantă a fenomenului literar românesc interbelic, cu accent pe metamorfozele profesiunii de scriitor și pe conștiința intelectuală a acestuia. Rămîne singular în cercetarea noastră modelul comportamental al scriitorului, unul preponderent negativ, neliniștitor, dar credibil. Imprevizibilul Malița publică apoi două studii monografice, despre Liviu Rebreanu și Nicolae Breban, cel dintîi, *Alt Rebreanu* (2000), fiind un moment de răscruce în studiul operei rebreniene. Este relevantă, la mai multe niveluri, natura dual a „personajului" Rebreanu și a creației sale, cu disocieri și analize subtile, care dovedesc și o bună familiaritate cu metodologia de mare impact, de la psihocritică, la antropologia imaginarului sau critica arhetipală. (**Petru Poantă**)

E limpede că, de aici încolo, nu se va mai putea scrie despre Rebreanu fără a avea în vedere orizontul interpretativ surprinzător de profund pînă la care a ajuns Liviu Malița, care ne revelă un scriitor necunoscut pentru noi, adică un *alt* Rebreanu. (**Ion Vartic**)

E atât de ațintită privirea autorului asupra textului rebrenian cu *toate* subînțelesurile sale, atât de nuanțată interpretarea fiecărei secvențe și de solid argumentată situarea ei într-o *prejudecată* de lectură rodnică și convingătoare că prima senzație e una de epuizare. Pare să fi fost spus, în fine, *totul*. Dacă însă ai răbdare să se consume prima impresie, să se așeze, poți descoperi, cu o privire un pic altfel ațintită, *fisurile* – cele care o fac, în fond, să fie vie, valabilă, perfectibilă etc. Liviu Malița alege, la sfârșit de secol, perspectiva psihanalitică și o aplică pedant și obstinat ca pentru a-i dovedi rezistența centenară – secolul 20 debuta cu *Interpretarea viselor* a lui Freud. Situat într-o posteritate semicentenară și având la îndemână câteva alte lecturi, parțiale și fidele unui portret deja fixat în timpul vieții prozatorului, Malița nu propune neapărat un *alt* Rebreanu, unul necunoscut. Datele esențiale rămân aceleași, textul rebrenian, de asemenea. *Alt Rebreanu* (2000) e o lectură proaspătă, cu alte prejudecăți (în sensul aplicării anume a unor instrumente teoretice independent conturate), sperând salvarea scriitorului de prea marcatele locuri comune perpetuate de o critică „școlară" asistată de manuale și prefețe. Ea se alătură, în efortul ei înnoitor, lecturilor din Rebreanu semnate de Mircea Zaciu, Mircea Muthu, Ion Simuț, Ștefan Borbély. (**Irina Petraș**)

Ion Vartic, Liviu Malița, Marian Papahagi

Ce înseamnă a fi scriitor ardelean?" este întrebarea-preambul a volumului lui Liviu Malița [*Eu, scriitorul*]. Răspunsul nu va întârzia, dar nici nu va trece pragul aproximării, ezitând legitim între criteriul apartenenței teritoriale și cel al adeziunii spirituale, pentru a ancora în cele din urmă într-un teritoriu prezidat de portrete „marcate subiectiv" […]Desfășurată cu seriozitate, severă în cadraje, alternând rafinat panorama și prim-planul, cercetarea lui Liviu Malița are inițiativa de a surprinde dinamica fenomenului literar interbelic din teritoriul transilvan nu doar în expresia sa imediată și concretă, a corpusului ideatic tradus în texte, ci și din perspectiva, cu unghiuri mereu schimbătoare și fețe înșelătoare, a laboratorului intim de creație, a spațiului în care s-au schițat profile și s-au definit destine scriitoricești (*Inventarea scriitorului* este în acest sens unul dintre cele mai incitante capitole ale cărții). (**Diana Adamek**)

Eu, scriitorul e o carte care, după spusele lui Mircea Zaciu, „reînnoadă un fir al tradiției studiilor despre cultura și literatura Transilvaniei", o carte ce impune un cercetător atent, riguros, deloc afectat în aserțiunile sale sobre și echilibrate, de o limpezime edificatoare. […] Prin sagacitatea analizelor și rigoarea incursiunilor în trecutul literaturii române, Liviu Malița e unul dintre cei mai credibili istorici literari de astăzi. Cărțile sale dovedesc, dincolo de documentația vastă, perfect resorbită în detenta demonstrației, nerv și plasticitate expresivă, precum și o tensiune ideatică ce le conferă din plin girul autenticității, al unei exigențe bine temperate a lecturii critice. (**Iulian Boldea**)

Ștefan MANASIA (n. 18 mai 1977, Pitești). Poet, publicist. Facultatea de Litere, secția română-engleză, a UBB Cluj-Napoca (2000). Master în cadrul aceleiași facultăți, în 2002. În studenție, redactor al revistei *Echinox*. Redactor al revistei *Tribuna*. **Volume**: *Amazon și alte poeme,* 2003; 2005; *TU vii. etica grunge* (samizdat, 2006); *Cartea micilor invazii*, 2008; *Motocicleta de lemn*, 2011; *Bonobo sau cucerirea spațiului,* 2013 (Premiul Filialei Cluj a USR). Prezent în antologiile: *Generația 2000*, 2004; *Poeții revistei Echinox*, 2004 (ed. Ion Pop), *Un pahar cu lumină/Pohárny fény*, antologie a poeților români și maghiari din Cluj, 2005. Inclus în *Dicționarul Echinox A-Z* (coord. Horea Poenar). A colaborat la periodicele *Echinox*, *Tribuna*, *Familia*, *Vatra*, *Interval*, *Steaua*, *Paradigma* etc.

În doar câțiva ani, Ștefan Manasia a devenit una dintre cele mai importante figuri ale poeziei noastre de azi. Și nu mă refer aici doar la activitatea lui poetică propriu-zisă (dacă lăsăm la o

parte plachetele underground, autorul a publicat deja trei volume), ci și la prezența pregnantă în spațiul public(istic)." (**Alex Goldiș**)

Ștefan Manasia dispune – și în noul volum se vede cu ochiul liber – de o capacitate enormă de a experimenta. De altfel, poetul este cunoscut încă de la *Amazon* ca un împătimit al stilisticii glam. Poezia luxuriantă, barocă, domolită și împrospătată de o estetică a onestității discursului definesc, acum la al patrulea volum, anarhismul livresc al autorului. (**Ștefan Baghiu**)

Aureliu MANEA

(n. 4 februarie 1945, București – 13 martie 2014, Galda de Jos). Regizor, actor, scriitor. A absolvit IATC București în anul 1968. Discipol al regizorului și profesorului Radu Penciulescu, Aureliu Manea a șocat încă de la debut prin îndrăzneala cu care aborda textele dramatice, fiind considerat un „lider spiritual" al generației sale. Premiul Uniter pentru întreaga activitate. S-a retras din activitate din motive de boală în anul 1991. **Volume**: *Energiile spectacolului*, 1983; *Spectacole imaginare*, 986; *Texte regăsite. Sfârșitul lumii va fi un clip.* Prefață: George Banu; Un creion de Paul Salzberger, 2012.

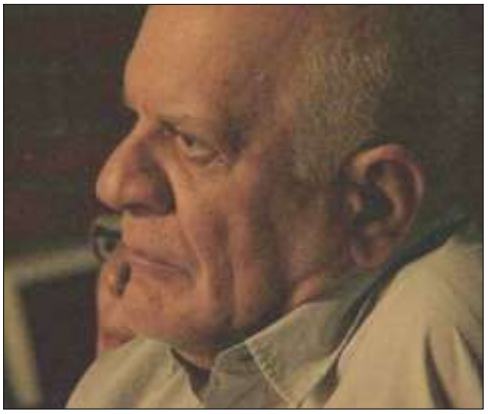

Nopțile nedormite vin din subteranele analistului Sigmund Freud. Stăm în noapte și scriem povești ca să le citească cineva… A doua zi dimineața, în troleibuz, vedem oameni care se grăbesc la ziua de muncă. Noaptea noastră nedormită nu e pentru ei, ci pentru cei care se grăbesc să ajungă la timp la librăria din colț. Pe cei care ne citesc nu-i vom cunoaște niciodată, dar noi trudim pentru ei. (3 Martie 2012, Galda de Jos)

Manea a fost un autor ce și-a scris textele direct pe scenă. El nu și-a fost prizonier decît lui însuși și, pînă la un punct, singur stăpîn. Apoi echilibrul fragil s-a rupt și scena română a rămas orfană: Manea s-a îndepărtat de ea fără a se mai reîntoarce. Cartea pe care o avem în mîini e, poate, răspunsul ultim ce ni–l adresează azi. Să-i mulțumim lui, dar, totodată, și surorii lui, Viorica Samson Manea. Grație ei, acum, la capăt, îl regăsim și, din nou, înțelegem cît de îndelung ne-a lipsit: o viață întreagă. (**George Banu**)

În spectacolele lui Manea, ritmul avea o mare importanță, l-aș numi aproape „tribal", iar muzica era decisivă. Din cînd în cînd, un sunet strident, ca o coardă de ghitară electrică super-întinsă, intervenea și rupea atmosfera făcînd din Manea un Jimmy Hendrix al teatrului. (**Paul Salzberger**)

Generația de regizori care astăzi este tânără se poate regăsi în Aureliu Manea în primul rând prin refuzul căilor bătătorite, prin orgoliul de a redescoperi teatrul, prin tensiunea căutării de sine. Iar generația matură a mers pe multe din drumurile statornicite de Aureliu Manea. Cătălina Buzoianu îl considera un geniu, aureolat de scânteia geniului. Ceea ce, în esență, inseamnă putere creativă deosebită. Aureliu Manea a făcut din teatru o religie și un mod de existență, trăit cu ardoare și intensitate maximă. A ridicat teatrul la nivelul absolutului, ca experiență artistică și existențială. (**Justin Ceuca**)

Aureliu Manea este singurul regizor din țara noastră a cărui artă s-a convertit în mitologie. Într-un spațiu care i-ar fi asimilat vocația spre mister, el ar fi obținut statutul unui Grotowski sau al unui Kantor, adică dreptul de a avea laborator. Este singurul dintre noi (noi, ceilalți, profesioniștii), care merita acest drept. A fost original, inimitabil, unic. (**Cătălina Buzoianu**)

Sunt „unul dintre cei care au avut privilegiul să vadă câteva spectacole de Aureliu Manea. Cred că am văzut zece și toate m-au fascinat: *Arden din Kent* de la Ploiești, *Phedra* de la Sibiu, *Medeea* de la Turda, *Acești nebuni fățarnici* și *Titanic vals* de la Teatrul Maghiar din Cluj". (**Gábor Tompa**)

Călin MANILICI

(n. 23 august 1950, Almas/Arad – 2011, Cluj). Istoric si critic literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. Doctorat 1999. **Volume**: *Crestomație de critică și istorie literară*, coautor, 1983; *Proverbe românești,* ed. bilingvă, în colab., 2003. Ediție critică Ovid Densusianu. Autor de lucrări didactice, antologii. A colaborat cu studii și articole la numeroase publicații periodice.

La Biblioteca județeană Octavian Goga cu Eugen Pop, Ada Kiraly și Ion Cristofor

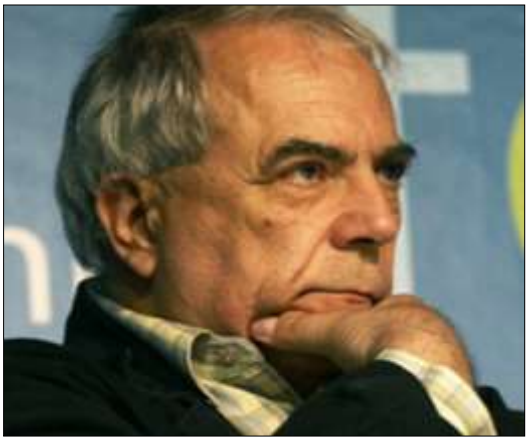

Nicolae MANOLESCU (Nicolae Apolzan; n. 27 noiembrie 1939, Râmnicu Vâlcea; Tatăl, Petru Apolzan, originar din Sibiel, cu ascendență în Apoldu de Jos; mama, Sabina Manolescu). Critic și istoric literar. Gimnaziul și liceul la Sibiu. Facultatea de Filologie a Universității din București (1962). Debut în *Viața Românească*, 1961. „Am publicat cronică, săptămînă de săptămînă, 32 de ani, la *Contemporanul* și la *România literară*". Doctorat cu teza *Contradicția lui Maiorescu.* Profesor universitar, membru titular al Academiei Române. Ambasador al României la UNESCO. Președintele Uniunii Scriitorilor din România (din 2005). Directorul revistei *România literară. Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres* conferit de Guvernul Francez. Ordinul Serviciul Credincios în rang de Mare Cruce.

Strămoșii mei paterni au fost crescători de oi din Mărginimea Sibiului. Radu Petrescu mi-a arătat cîndva o culegere de poezie populară din secolul XIX alcătuită de doi frați ciobani care purtau numele tatălui meu. Apolzanii se trag din Apold, o comună sibiană, la nord de Sibiel, satul în care Petru Apolzan, tatăl meu, s-a născut în 1900, al doilea copil din unsprezece, cîți au avut împreună Nicolae Apolzan și Ana Crăciun, soră a mamei lui Andrei Oțetea, cunoscutul istoric. Un văr al tatei a fost soțul surorii lui O. Goga. Am copilărit, în vacanțe, la Sibiel, unde ne-a prins în toamna lui 1944 invazia trupelor sovietice, ocazie cu care am auzit prima oară vorbindu-se rusește.

Nicolae Manolescu nu numai că nu consideră că "viața mea a fost o carte", dar chiar privește cu oroare o asemenea posibilitate, care ar presupune, înainte de orice altceva, ca existența sa privată să devină un bun public, la îndemâna tuturor. Dar el acceptă că, în schimb, "cărțile au fost viața mea". *Doar* cărțile, aș fi tentat să adaug. Firește, mi s-ar putea răspunde că un individ își confecționează imaginea publică într-o manieră idealizată și că, de fapt, fața lui cea "adevărata" nu poate fi dedusă decât din comportamentul său privat. Însă a pune astfel problema mi se pare o mare eroare. În cazul unui critic, tot "adevărul" personalității sale (tot "adevărul" care ar trebui să ne intereseze, vreau să zic) e in textele lui. Căci scrierile nu reprezintă "doar" imaginea publică a unui autor, ci, dimpotrivă, *doar* ele fac ca un anume individ să devină o persoană publică. Sau, dacă, vreți, o "personalitate". Ba, uneori, chiar o instituție […] Există, desigur, in *Viață și cărți,* numeroase pagini substanțiale despre Nicolae Manolescu. Dar ele se referă, in primul rând, la *instituția* Nicolae Manolescu. Căci, dincolo de orice contestări sau nuanțări, autorul *Lecturilor infidele* a fost acela care a personificat exponențial, în ultimele trei decenii de comunism, figura *criticului literar dintr-un regim totalitar*. E un statut pe care (auto)biograful și-l asumă necondiționat și care implică, la rândul lui, un anume tip de comportament pe care criticul încearcă să și-l justifice. Definitoriu mi se pare aici faptul că, spre deosebire de Lovinescu, Nicolae Manolescu nu încearcă să treacă drept un model de moralitate, ci doar să descrie condiția unui profesionist care se străduiește să-și facă bine treaba și în vremuri de restriște. (**Andrei Terian**)

Radu MAREȘ (3 martie 1941, Frasin/Suceava). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Debut absolut în *Tribuna*, 1959. Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor. **Volume**: *Anna sau pasărea paradisului*, roman, 1972; *Vine istoria*, reportaje, în colab., 1972; *Cel iubit*, 1976; *Caii sălbatici*, 1981; *Pe cont propriu*, jurnal, 1986; *Anul trecut în Calabria*, roman, 2002; *Manual de sinucidere*, 2003; *Ecluza*, roman, 2006; *Când ne vom întoarce*, roman, 2010 (Premiul USR); *Deplasarea spre roșu,* roman, 2012; *Sindromul Robinson*, 2014.

Scrisul la un roman care poate dura luni de zile, uneori ani, e – zic eu – ca săpatul unei galerii în beznă, pas cu pas. Ce te ține în formă și treaz în tot acest timp, cel puțin în ce mă privește, e plăcerea, mai mult decât convingerea sau iluzia că o să apară și luminița de la capătul celălalt. Cu o infimă exagerare, aș adăuga: quasierotică. Când treaba-i gata, dacă n-ai ținut jurnal de bord ca Thomas Mann sau Gabriela Adameșteanu, e imposibil de reconstituit laborul consumat, așa că aproape că nu mai contează ce-a fost și cum a fost. Doar experții, și eu în visele mele secrete mă consider unul dintre ei, excavând în burta textului, din motive detectivistice, află câte ceva din traseul parcurs. (dintr-un interviu cu Florin Iorga, 2014)

Au scris despre cărțile sale: Sorin Titel, Valentin Tașcu, Ion Vlad, C. Moraru, M. Iorgulescu, Petru Poantă, Adrian Marino, Ioan Holban, Nicolae Prelipceanu, Anton Cosma, Raluca Dună, Liana Cozea, Irina Petraș etc.

Stilist remarcabil, excelent observator al vizibilului, adevărat maestru al descripției sugestive și simpatetice, subtil iscoditor al percepțiilor și senzațiilor – îmbogățite prin revelarea haloului lor de conotații subiective, asociativ-biografice ori culturale –, M. vădește în primele cărți înclinația către construcții rafinate, uneori aparent inutil abstruse, aproape enigmatice, cu deficit de epică și aventură. [...] O proză cumva nonfigurativă, care încântă în sine, prin savoarea frazelor și complicația construcției, fără să impună ori să strecoare vreun mesaj sau „sens adânc" explicitabil, parafrazabil, rezumabil. Cititorului îi sunt prezentate tablouri

stranii și trăiri bogat-înghețate, fascinante ori tulburătoare, uneori ca niște pânze de Magritte sau de De Chirico. Prozatorul se raliază la ceea ce s-a numit școala privirii, dar nu o face într-o modalitate tehnicistă, ci într-una suculentă, având carnația omenescului, cele mai bune pagini amintind de un Claude Simon. (**Nicolae Bârna**)

Caii sălbatici adună astfel în sine substanța a două romane: cel dintâi, evocativ, nelipsit de o luciditate nostalgică, de conștiința unui eu înaintat în vârstă contemplând retrospectiv anii marilor decizii și ai incredibilei inconștiențe, cel de al doilea, un roman al scriiturii, al imposibilității de a regăsi, peste ani, viața, autenticul unor momente semnificative, dar, totodată, în subsidiar, al interdicției de a scrie, de a reda adecvat mimetic, într-un stil ce se voiește a fi documentar, toate implicațiile etice și politice ale opțiunilor de a face compromisuri cu o putere opresivă, kafkiană, sau, dimpotrivă, de a rezista în numele unor idealuri, la rândul lor, quijotești. Între aceste dileme și opțiuni existențiale se desfășoară traseul personajului narator, într-o incursiune în teritoriile memoriei care respectă întru totul canoanele scriiturii autobiografice, fără a articula, în fond, o arheologie a eului. (**Ovidiu Mircean**)

Fără a fi bogată în episoade dramatice sau spectaculoase, cu excepția actului final, materia romanescă satisface foamea de epic a cititorului, care se simte smuls și aruncat în tot pitorescul clocotitor. Dacă la început ritmul trenează aparent, treptat se precipită spre senzațional, cu maximă migală metodică, pentru a culmina cu accidentul tragic urmat de revanșa femeii care își împlinește ursita în moarte, în cutremurătorul act justițiar. Analiza învolburatului final din starea pe loc, în amorțire a satului uitat de lume, cu oamenii săi obnubilați de climă și depărtare, stagnând sufletește, nu incriminează, nu culpabilizează, ci, redând imparțial spectacolul lumii, comunică totuși sentimentul unei sfâșietoare compasiuni, punctează sentimentul tragic al existenței puse în discuție. (**Liana Cozea** despre *Când ne vom întoarce*).

Cînd ne vom întoarce, „un Roman cu majusculă simbolică și pentru publicul larg, și pentru cititorii de meserie“ (**Daniel Cristea-Enache**).

Cînd ne vom întoarce, „unul dintre cele mai complexe și mai frumoase romane scrise la noi în ultimii ani… un roman excepțional“ (**Alex. Goldiș**).

Radu Mareș
la o lansare marca Polirom

Radu Mareș valorifică remarcabil, cu o regăsită melodie a frazei și un chef renăscut al povestirii, copilăria bucovineană. O face, desigur, în seama unor personaje, dar este evidentă împăcarea cu sine prin rememorare, chiar dacă, dincolo de cercul imperial și marginal, deopotrivă, de Zwischeneuropa, se văd fisuri niciodată vindecate. Când ne vom întoarce îl readuce cu sine pe Mareșul *Cailor sălbatici,* adică pe arpentorul în stare să cartografieze pedant o lume, o vreme, un loc, să înregistreze psihologii și relații, să reconstituie evenimente cu rădăcini greu sau imposibil de deslușit. Tot romanul e construit cu amestec de bună, tradițională artă a povestirii și discrete formule moderne, în straturi epice imbricate abil, cu reveniri iuți asupra unor destine și opriri în loc aproape poematice, creatoare de savuroasă atmosferă (**Irina Petraș**)

După excelentul roman *Cînd ne vom întoarce*, Radu Mareș publică *Deplasarea spre roșu*, o carte amînată ceva vreme, probabil nelimpezită la vremea ei. Recunoaștem în *Deplasarea spre roșu* specificul prozei lui Radu Mareș: construcția unui realism stratificat, vopsit în culori misterioase, din care adevărul țîșnește incandescent, după ce a fost abil întîrziat de istorii cu tîlc. (**Marius Miheț**)

Realism, cronică a unui cotidian, totuși, tratat cu acizii ficționalizării, oameni cu fizionomii particulare pe care nu îi iubești și nici nu îi urăști, căutând numai să îi pricepi și încercând să îți prezervi curiozitatea cu răbdare, până la capăt – aceasta este soluția lui Radu Mareș la o formulă de roman în care alții pariau ba pe o poveste energic trasată, ba pe tipologie, ba pe cine știe ce altceva. Rețeta, cumva minimalistă, uscătivă, e, peste ani, tot cea din *Caii sălbatici*. Remarcabilă consecvență, dacă e să îți spui că în vremurile de demult ea părea impusă de lama castratoare a cenzurii care acum, pur și simplu, nu mai există. Or, dacă e așa, se cheamă că acest tipă de austeritate e al autorului și că singurele constrângeri de care el ascultă sunt cele ce vin din interioritatea și din conștiința lui artistică. (**Ovidiu Pecican**)

Cartea [*Când ne vom întoarce*] e scrisă în stilul cu care Radu Mareș ne-a obișnuit. Un migălos creator de atmosferă, cu un simț deosebit al detaliilor, cu o nefirească poezie a câmpiei, cu o minuțioasă privire din interior a lumii Bucovinei, cu tablouri de o mare plasticitate, cu disecări amănunțite de psihologii și de situații. Mai puțin preocupat de a crea conflicte, tensiuni, acțiune. Materialul epic se aglutinează lent, cu reluări și adânciri succesive, cu unghiuri digresive dominate de școala privirii și de o vizualizate seducătoare. Calul și călărețul care traversează peisajul iernatic al locului devine emblematic, panoramând împrejurimile și oferindu-le o consistență enigmatică, plină de o stranietate cu totul particulară. O proză de atmosferă și de analiză de bună calitate, rod al unei experiențe epice de maturitate. (**Mircea Popa**)

Având în atenție cronica lui Tudor Vianu la primul roman rebrenian, dar mai cu seamă cuvintele cu care încheie: „*Ion* este adevărata poemă a Ardealului.” (*Viața Românească*, XIII (1921), nr. 1, p. 99), nu cred să greșesc câtuși de puțin dacă, parafrazându-l, sunt ispitit să spun că romanul *Când ne vom întoarce* este o poemă a Bucovinei. (**Andrei Moldovan**)

Deplasarea spre roșu este un roman al entropiei postrevoluționare și al cauzalităților dictatoriale. De un scepticism devastator. Deși discursul narativ emană un aer intelectualizant ușor artificial, iar „eroii” par deseori lipsiți de consistență psihologică, există, totuși, și fragmente excepționale de proză realistă și analitică. Uneori, chiar cu abur poetic. De pildă, cînd se evocă „foșnetul cosmic” al atingerii norilor, într-o zi de pace, în liniștea solemnă și parfumată a unui cimitir. (**Gabriela Gheorghișor**)

Scris foarte bine – limpede, fluent, îngrijit – de un prozator profesionist, construit pe mai multe piste, cu glisări și deschideri narative, cu „deplasări" de istorii, personaje și sensuri, romanul ridică întrebări și lasă loc mai multor interpretări, din care cele în cheie psihanalitică (avînd basmul fraților Grimm ca model simbolic) sau alchimică sînt cele mai atractive. Există și scăderi care pot fi reproșate (umpluturi și banalități, personaje fușerite, inconsistente psihologic sau abandonate, vagul socio-politic optzecist și localizările aproximative), dar la fel de bine ele pot fi justificate de însăși natura și convenția confesiunii eterogene, de construcția simbolică sau asumat înșelătoare, favorizînd pistele false, incongruente. Dincolo de toate astea însă (sau poate tocmai datorită lor), *Deplasarea spre roșu* rămîne probabil cel mai intrigant roman al anului. (**Marius Chivu**)

Andrei MARGA (n. 22 mai 1946, București) Licențiat în Filosofie, cu specializarea secundară Sociologie (Universitatea „Babeș-Bolyai", 1971); Doctor în Filosofie Contemporană (Universitatea „Babeș-Bolyai", 1976). Volume: *Herbert Marcuse. Studiu critic*, 1980; *Cunoaștere și sens. Perspective critice asupra pozitivismului*, 1984; *Acțiune și rațiune în concepția lui Jürgen Habermas*, 1985; *Raționalitate, comunicare, argumentare*, 1991; *Introducere în metodologia și argumentarea filosofică*, 1992; *Philosophy in the Eastern Transition*, 1993; (reeditare1995); *Explorări în actualitate*, 1995; *Filosofia unificării europene*, 1995, 1997, 2003; *Universitatea în tranziție*, 1996; *Academic Reform. A Case Study*, Presa Universitară Clujeană, Cluj, 1997; *Reconstrucția pragmatică a filosofiei*, Editura Polirom, Iași, 1998; *Educația în tranziție*, 1999; *Relativismul și consecințele sale*, 1999; *Anii reformei: 1997-2000*, 2001; ediția a II-a, 2007; *University Reform Today*, 2001; ediția a II-a, 2003; ediția a III-a, 2005; *Introducere în filosofia contemporană*, 2002; *Ieșirea din trecut* (*documente și reflecții*), 2002; *Religia în era globalizării*, 2003; ediția a III-a, 2006; *Eleven years after / După unsprezece ani* (*1994-2004*), 2004; *Die kulturelle Wende. Philosophisce Konsequenzen der Transformation*, 2004; *Bildung und Modernisierung*, 2005; *Argumentarea*, 2006; *Filosofia lui Habermas*, 2006; *Speranța rațiunii. Interviuri*, 2006; *La sortie du relativisme*, 2006; ediția a II-a, 2008; *Relativismul și consecințele sale / Relativism and its concequences*, ediție bilingvă, 2007; *Diagnoze – Articole și eseuri*, 2008; *Dialoguri*, 2008; *Philosophie et Theologia Hodie*, 2008; *Philosophie der europäischen Einigung*, 2009; *Challenges, Values and Vision*, 2009; *Criza și după criză*, 2009; *Frații mai mari. Întâlniri cu Iudaismul*, 2009; *Absolutul astăzi. Teologia și filosofia lui Joseph Ratzinger*, 2010; *Criza și după criză*, 2010, (a doua ediție); *Argumentarea*, 2010; *Challenges, Values and Vision*, 2011, (a doua ediție); *Profilul și reforma Universității clujene*, 2011, (a treia ediție); *Riflessioni italiane*, 2011; *După cincisprezece ani. Fifteen Years after* (*1998-2004 și 2008-2012*), 2011; *România actuală* (*Diagnoză*), 2011; *The Destiny of Europe*, 2011; *The Pragmatic Reconstruction of Philosophy*, 2012; *Crizele Modernității Târzii*, 2012. Traduceri din limba germană și editări ale unor traduceri din limba engleză și limba germană: Jürgen Habermas, *Cunoaștere și comunicare*, 1983 (în colaborare); Manfred Riedel, *Comprehensiune sau explicare?*, 1989; *Filosofia americană.Antologie*, Volumul 1, *Filosofia americană clasică*. „Introducere", 2000 (editare); Hans Küng, *Judaismul*, 2005, „Introducere: O cotitură istorică"; Jürgen Habermas, Joseph Ratzinger, *Dialectica secularizării. Despre rațiune și credință*, 2005, „Introducere: Premisele unei dezbateri epocale: Habermas – Ratzinger"; Joseph Ratzinger Benedict XVI, *Interpretarea biblică în criză*, 2008, „Introducere: Metodologia lui Joseph Ratzinger"; Joseph Ratzinger Benedict XVI, *Europa în criza culturilor*, 2008, „Introducere: Europa lui Joseph Ratzinger"; Andrei Marga, Theodor Berchem, Jan Sadlak (eds.), *Living în Truth*. *A Conceptual Framework for a Wisdom Society and the European Construction*, 2008. Peste 30 de studii și articole cotate în bazele de date internaționale. *Ordine della Stella della Solidarietà Italiana*in grado di Cavaliere (Președintele Republicii Italiene); *Doctor Honoris Causa* –Universitatea „Paul Valery" din Montpellier (Franța); *Doctor of Humane Letters* – Universitatea Plymouth State, New Hampshire (S.U.A.); *Palmes Académiques –Ministère de l'Education Nationale* (Franța); *Grand Officier de l'Ordre National du Mérite* (Președintele Franței); Premiul Național „Brătianu" (România); Premiul „Simion Bărnuțiu" al Academiei Române; Ordinul Național Pentru Merit, rangul *Mare Cruce* (Președintele României) etc., etc.

Comunicarea presupune deopotrivă inteligibilitatea în exprimări, adevărul în ceea ce se susține, echitatea în considerarea celuilalt și veracitatea în propria prezentare. Comunicarea nu se reduce la transmiterea de mesaje, cum se crede, prea des, în România de astăzi. Altfel spus, este mereu de întrebat câtă inteligibilitate, cât adevăr, câtă echitate, câtă veracitate se afla în mesaje. Răspunsul este la îndemâna fiecăruia.

Observația mea este că și cosmopolitismul și naționalismul din zilele noastre operează cu o înțelegere deterministă simplistă a națiunii: primul pune soarta națiunii în seama economiei, al doilea o plasează pe umerii istoriei. Ambele preiau prescurtat geneza statului național, care – așa cum atestă rezistența în timp și metamorfozele statului-națiune – conține mereu mai mult decât economie și istorie. Teza mea este că statul național s-a născut și s-a perpetuat în condițiile unei organizări economice anumite – de pildă, economia de piață a întreprinzătorilor liberi – și în condițiile unei nevoi resimțite cultural de identificare a cetățenilor, dar stă pe un suport mai larg decât economia și istoria. Spus cât se poate de simplu, statul național stă, de asemenea, pe o cultură a libertăților cetățenești și a democrației. Îmi amintesc, din acest punct de vedere, eleganta argumentare furnizată de Pierre Manent, în La Raison des nations. Réflexions sur la démocratie en Europe (*Gallimard, Paris, 2006*)*, care merită evocată. Pierre Manent observă o destrămare, detectează consecințele ei și indică o legătură necesară. El observă că în democrațiile ce dau tonul în lumea de astăzi s-a destrămat legătura lăuntrică ce unea exercitarea libertăților și drepturilor cetățenești, pe de-o parte, și dezbaterea publică asupra problemelor de interes public. Ambele versiuni ale democrației de astăzi – „imperială" și „a agenției" – „sunt preocupate să extindă mereu mai mult aria democrației pure, a unei democrații fără popor, adică a unei guvernanțe democratice foarte respectuoasă în ceea ce privește drepturile omului, dar detașată de orice deliberare colectivă. Versiunea europeană a imperiului democratic se distinge prin radicalitatea cu care ea detașează democrația de orice popor real și construiește un kratos fără demos".* […] *Autorul lucrării La Raison des Nations. Réflexions sur la démocratie en Europe afirmă, pe bună dreptate, că, odată cu declinul statului-națiune, chiar liantul societății umane, care face posibilă cetățenia și democrația, se subțiază. Statul națiune nu este doar un epifenomen al economiei sau o apariție istorică la un moment dat, ci, mai presus de toate, comunitate de care se leagă lăuntric soarta democrației. „Ceea ce se poate spune, în orice caz, este că cetatea* (*la cité*) *și statul-națiune sunt două forme politice care au fost singurele capabile de a realiza, cel puțin în faza lor democratică unitatea intimă dintre civilizație și libertate". În rest, s-au realizat uneori și se realizează mari unități de civilizație, dar lăsând în umbră libertatea. Statul-națiune rămâne, pentru societatea modernă, forma politică în care democrația înțeleasă la propriu, ca demos și kratos, unite, este posibilă.* (dintr-un articol din *Ziua de Cluj*, 2013)

În gândirea lui Joseph Ratzinger, apelul la raţiune este chemat să corecteze derapajele modernităţii şi să lanseze o schimbare culturală pe scară mare, în care – demonstrează Profesorul Marga – un rol important este jucat de către universitate, înţeleasă ca „universitas", instituţie răspunzătoare de redescoperirea unităţii cunoaşterii şi de contracararea tendinţelor de fragmentare şi de absenţă a comunicabilităţii, promovând în consecinţă un nou umanism. […] Fără a ignora omul şi biografia sa, Andrei Marga urmăreşte cu precădere evoluţia intelectuală a lui Joseph Ratzinger, recurenţele, cristalizările şi solidificarea ideilor sale în timp, ajungând la concluzia că acesta „*a folosit, cu vastă cultură şi cu perspicacitate hermeneutică, evoluţia ştiinţelor naturii şi a filosofiei ca argument sistematic pentru a întemeia interpretarea creştină şi a o relansa printre interpretările filosofice de referinţă ale timpului nostru*". Fie că are în vedere viziunea de ansamblu a gândirii lui Joseph Ratzinger, fie că îşi focalizează atenţia asupra unor nuanţe filosofice şi teologice subtile din opera acestuia, discursul lui Andrei Marga construieşte exemplar şi original imaginea unui teolog şi filosof de mare anvergură, care conceptualizează în mod responsabil condiţia umană în epoca relativismelor modernităţii târzii, aducând-o mai aproape de un spaţiu de excelenţă esenţialist, în care filosofia şi teologia îşi dau mâna, dialogând. (**Constantina Buleu**)

N. Prelipceanu, Gabriel Chifu, Andrei Marga

În filosofia românească, cei mai mulţi autori s-au afirmat la intersecţia dintre filosofie şi literatură, aşa cum bine observa profesorul Ion Ianoşi în *O istorie a filosofiei româneşti*. Unul dintre filosofii contemporani care face excepţie de la această structură sau interacţiune tipică pentru cultura română este Andrei Marga, produs al universităţii clujene şi format în timpul scurtei liberalizări de la sfîrşitul anilor 1960 şi începutul anilor 1970, care şi-a construit o operă filosofică ce se sustrage în întregime dimensiunii literare. Domeniile sale predilecte de lucru sînt istoria filosofiei, mai ales în varianta sa modernă şi contemporană, apoi logica şi, în al treilea rînd, filosofia politică; li se adaugă, mai nou, filosofia religiei, prin care profesorul Marga tentează o recuperare a totalităţii fiinţei umane. (**Marta Petreu**)

Dorel Vişan, Andrei Marga, Florin Zaharescu, Vasile G. Dâncu, Michaela Bocu, Ilie Călian

O carte incitantă, atât pentru filosofi, cât şi pentru teologi. Incitantă prin aceea că, din însuşi titlul său, *Absolutul astăzi: Teologia şi filosofia lui Joseph Ratzinger*, te îmbie fie să perorezi pe marginea aspectului transcendent al absolutului, fie să te cumineşti şi, în smerenie, să-i accepţi formele proprii de revelare. Ieri, astăzi, mâine şi-n veşnicie, absolutul este absolut, dar nu doar în sine, ci şi în cuprinderea sa necuprinzătoare. Ceea ce vrea să surprindă monografia de faţă este faptul că omul, ca raţiune responsabilă a creaţiei, poate accesa structurile de epifanizare/imanentizare a absolutului, cum este şi cazul acestei culmi a teologiei catolice contemporane. (**Ioan Chirilă**)

În preocupările filosofului Andrei Marga din ultimul deceniu şi-a făcut loc, tot mai insistent, reflecţia asupra dimensiunii teologice a gândirii contemporane. Autorul a atras atenţia asupra efectelor relativismului în lumea actuală (Relativismul şi consecinţele sale, 1999; reeditată în franceză în 2006 şi 2008) şi a revăzut demersurile principale ale filosofiei contemporane (Introducere în filosofia contemporană, 2002), trăgând consecinţele necesare din această examinare de ansamblu. Unul dintre rezultate a fost acela că Andrei Marga şi-a lărgit spectrul de cuprindere şi asupra religiei, interesându-se de Religia în era globalizării (ed. I: 2003; ed. a II-a: 2006), discutând raportul dintre Filosofie şi teologie astăzi (2005) şi emiţând o serie de Diagnoze (2008) asupra timpurilor în care trăim, asumate în perspectiva complexităţii şi dimensiunii lor filosofico-teologice. Atent analist al dezvoltărilor din filosofia contemporană, Andrei Marga nu putea rata din vizor tentativa de „a relansa religia ca factor de unitate, de toleranţă şi de dialog între civilizaţii/culturi/credinţe diferite" (Marta Petreu), care are loc în anii de după căderea comunismului. În direcţia acestor demersuri, universitarului clujean i-a atras atenţia prestaţia de teolog şi teoretician al problematicii actuale a cardinalului Joseph Ratzinger (devenit între timp papa Benedict al XVI-lea). În această ordine de idei, profesorul Marga a iniţiat traducerea mai multor texte socotite importante pentru definirea profilului cărturăresc ratzingerian şi a prefaţat apariţiile prin tentative interpretative atente. (**Ovidiu Pecican**)

Delia MARGA (n. 25 decembrie 1952). Traducătoare, eseistă. Absolventă a Facultăţii de Filologie, Secţia engleză-franceză, Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca; doctoratul în 1989 cu o teză de lingvistică aplicată în ştiinţele sociale. **Volume**: *Repere în analiza discursului politic* (2004); *Introducere în analiza discursului, cu referire la istorie şi sfera publică* (2003). **Traduceri**: Joseph Ratzinger, *Europa în criza culturilor* (2008); Joseph Ratzinger, *Interpretarea biblică în criză. Despre problema fundamentelor şi căilor exegezei astăzi* (2007); Jurgen Habermas şi Joseph Ratzinger, *Dialectica secularizării. Despre raţiune şi religie* (2005); Ch. Morris, *Fundamentele teoriei semnelor* (2003); *Semnificaţie şi acţiune. O antologie din opera lui Ch. S. Peirce* (1990); Joseph Ratzinger, *Scrieri alese*, 2011 etc. Editare: Coeditor al volumului *Studii de romanistică* (2007); Antologii: A colaborat la elaborarea antologiei *Filosofia americană*, vol.1 (2000)

Volumul Joseph Ratzinger Benedict al XVI-lea, *Scrieri alese*, traducere de Delia Marga, introducere şi postfaţă de Andrei Marga, întregeşte parcursul unei relaţii istorice stabilite cu actualul suveran pontif, de la primirile călduroase la Vatican ale delegaţiei Universităţii „Babeş-Bolyai", reprezentată de rectorul Andrei Marga, la propunerea acestuia de acordare a titlului de doctor honoris causa cardinalului Joseph Ratzinger, procedură care a coincis cu alegerea cardinalului ca suveran pontif, apoi acceptarea distincţiei de către Benedict al XVI-lea, audienţa privată şi cuvintele memorabile „Eu sunt Unul dintre ai voştri". Se adaugă la acestea conferinţele con-

sacrate temelor majore ale operei teologico-filosofice a lui Joseph Ratzinger și impresionanta monografie dedicată de A. Marga suveranului pontif: *Absolutul astăzi: Teologia și filosofia lui J. Ratzinger*. Volumul de față reprezintă un corpus cu lucrări fundamentale ale actualului papă, beneficiind de o „dezvăluire" desăvârșită a textului în limba română. Pentru aceasta, dincolo de textul original, Delia Marga a folosit și variante autorizate în alte limbi, precum franceza, italiana, engleza sau germana, după caz, într-o dinamică a rafinamentului expresiei și redării cu fidelitate a profunzimii reflecțiilor autorului. (**Monica Meruțiu**)

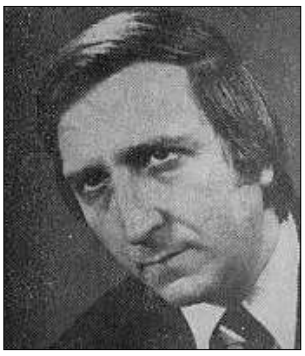

Mircea MARIAN (29 decembrie 1938, Baia Mare–1 ianuarie 1998, Baia Mare). Prozator și dramaturg. Facultatea de Științe Juridice Cluj (1961). Debut absolut în *Tribuna*, 1959. **Volume**: *Povestiri oarecum ciudate*, 1969; *Noaptea*, nuvele, 1975; *Poveste de dragoste cu Andra Cantuniari*, 1978; 1992; *Pepsi Cola 38^0*, povestiri, 1979; *Iubire în septembrie*, 1984; *Love story la Paris*, 1990; *Portret de familie cu crizanteme*, 1994; *Ninge în Spania, la Alicante*, 1994; *Filiera*, 1995; *Cine a găsit scrisoarea pierdută*, 1996. A colaborat la diverse reviste din țară: *Tribuna*, *Convorbiri literare*, *Steaua*, *România literară*, *Apostrof*, *Vatra* etc. Piesele sale de teatru au fost reprezentate de teatre din Polonia, Cehia, Timișoara, Brașov, Galați, Baia Mare. A fost tradus în limbile polonă și maghiară.

Au scris despre cărțile sale: Mircea Braga, Dan Rebreanu, Ion Vlad, Constantin Cubleșan, Augustin Cosmuța, Mircea Ghițulescu, Valentin Tașcu etc.

Rodica MARIAN (n. 1 iunie 1944, Beiuș /Bihor). Critic și istoric literar, eseistă, poetă. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Doctor în filologie (1998) cu o teză despre *Reinterpretarea „Luceafărului" eminescian.* **Volume**: *Iluzii mărunte de schimb*, în *Alfa'87* Poeme (1987); *„Lumile" Luceafărului,* 1999; *Mihai Eminescu. Luceafărul. Text poetic integral,* 1999, *Dicționarul Luceafărului eminescian*, 2000, *Luceafărul*, CD multimedia, 2000 (primul CD în lume dedicat unei opere literare ca text integral, incluzând și lexicul tuturor variantelor); *Subterane și clopote. Poeme,* 2001, *Luna și sunetul cornului. Metafore obsedante la Eminescu,* 2003; *Hermeneutica sensului. Eminescu și Blaga,* 2003; *Identitate și alteritate. Eminescu și Blaga,* 2005; *Dicționarul Luceafărului eminescian*, ediție definitivă, 2007; *Chipul și asemănarea*, versuri, 2011; *Luceafărul – text poetic integral. Studii*, 2014. Premiul Academiei Române „Bogdan Petriceicu Hasdeu" (1995); Medalia națională comemorativă „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu" (2000). Redactor și revizor la *Dicționarul tezaur al Academiei Române* (DLR); Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler (2010) etc. Colaborează cu poezie și cronici la „Tribuna", „Steaua", „Apostrof", „Familia", „Orizont", „Luceafărul", „Dacia literară", „Convorbiri literare", „Dacia literară", „Hyperion", „Cahiers Bleus", „Contemporanul Ideea europeană", „Pro Saeculum", „Paradigma", „Echinox", „Poesis", „Vatra", CL, SCL, „Limba și Literatura", LR, „Limba română" Chișinău, „Péristyle – cahiers littéraire et artistique" Paris, „Signa – Revista de la Asociación Espanola de Semiotica", Madrid etc. Prezentă în volume colective și reviste din țară și din străinătate, SUA, Franța, Belgia, Moldova, Rusia, Australia etc.

Îmi pun încrederea întru supremația ideilor, atât în cultivarea, cât și în analiza valorii poetice, credință derivată, desigur, dintr-o firească reacție față de abundența sufocantă a prevalenței textualității, a dominației teoretice care exaltă și reduce poemul la formă și expresie. În modernitatea târzie, totul este text și „totul este scriitură", cum sună rezumativ o vorbă de-a lui Mircea Cărtărescu. Cu toate acestea eu mă întorc la credința lui Goethe că poezia este cu totul traductibilă, cu condiția să fie o poezie de idei, să spună ceva esențial, să fie adevărată. În poezie trebuie sa se simtă emoția trăirii mai mult ca orice, iar în analiza altor texte, credința mea este că interpretarea trebuie să fie aplecată spre conținutul semantic al ceea ce este de analizat, nu să speculeze, oricât de inspirat, în jurul textului. Astfel, eseistica, deși îmi este foarte la îndemână, nu este domeniul meu preferat. Eminescu, ca în atâtea altele, a fost previzionar: „Adevărat este cum că poezia nu are să descifreze, ci din contră are să încifreze o idee poetică *în simbolurile și hieroglifele imaginilor sensibile [...]* Ideea e sufletul *și acest suflet poartă în sine ca inerentă deja cugetarea corpului său"* (*s. n.*).

Mircea Petean, Rodica Marian

Ating întâmplător un obiect casnic / Din care țâșnește toată fabuloasa mea / singurătate, / Urieșindu-se, precum năvălește spre cerul de / poveste / Duhul ascuns în lampa lui Aladin / Și grăindu-mi de acolo, ca un tzunami straniu / îmblânzit: / – Acum te pot răsplăti, de-ai mai avea puțin / timp

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Irina Petraș, Ion Mureșan, Constantin Cubleșan, Iosif Cheie-Pantea, Carmen Vlad, Rodica Zafiu, Cornel Munteanu, Mircea Popa, Flavia Teoc, Felicia Șerban, Lucia Cifor, Mircea Borcilă, Cristina Florescu, Lucia Dărămuș etc.

Rodica Marian e cercetătoarea prin excelență. Nu poate fi atrasă în jocuri ale fragmentului, provizoriului, nedefinitului – eseurile sale sunt toate tobă de carte, cu o bibliografie la zi, comentată, asumată, ruminată [...] Rodica Marian cartografiază „lumile" Luceafărului cu un instrumentar complet, doar ei la îndemână până astăzi. Ca urmare, polemicile discrete, elegante, argumentate, în care se angajează cu locurile comune ale exegezei premergătoare sunt perfect legitime. Invitația la re-lectură nu e doar insistentă, ci și de o competență, azi, neegalată. (**Irina Petraș**).

Poetă prin vocație și cercetătoare în lingvistică, istoria și critica literară, prin formația academică, Rodica Marian începe sa-și scrie cărțile la maturitate, după o îndelungă și consistentă experiență livrescă. Fără tatonări și complexe, cercetătorul dă piept cu însuși mitul fundamental al literaturii române, cu opera eminesciană adică. […] Insistența și perspicacitatea analitică, mereu conjugate cu o specială erudiție a detaliilor, constituie mărcile unui discurs critic expansiv și acaparator, pasional într-un mod aproape ostentativ. […] Experiența livrescă doar asigură elementele de organizare ale unor stări poetice a căror substanță este de natură spirituală și metafizică (**Petru Poantă**).

Rodica Marian, Irina Petraș, Elena Abrudan, Doina Cetea

Autoarea reușește, într-adevăr, performanța rară de a elabora o (re)interpretare coerentă a celebrului poem, prin confruntarea cu întregul câmp exegetic (ilustrat în special de critica literară), pe temeiul asimilării și valorificării, într-o manieră personală, a câștigurilor esențiale furnizate de principalele doctrine actuale ale semanticii textului. Întreaga investigație a Rodicăi Marian se constituie, de fapt, într-o „acerbă" demonstrație – unică prin rigoarea și insistența ei (și amintind de tehnica „picăturii chinezești") – a tezei fundamentale conform căreia traseul cel mai profund al constituirii sensului în acest poem se întemeiază pe configurarea a două lumi de natură radical diferită. **Mircea Borcilă**)

Valentin MARICA (n. 9 decembrie 1949, Zoreni/Bistrița-Năsăud). Poet, istoric literar și publicist. Facultatea de Litere a UBB Cluj, specialitatea română-italiană (1972). Doctorat în litere cu teza Thanatosul ca ipostază a tragicului în literatura română, 2003. Debut absolut cu versuri în revista *Cronica* (1970). **Volume**: *Metanii*, 1996; *Vecernii*, 1998; *Laguna umbrei*, 1999; *Secantă la ochiul mimozei*, 1999; *Cruci în deșert*, 2000; *Alluviuni-Alluvia*, ediție bilingvă română-engleză, traducere de Virgil Stanciu, 2000; *Ziua canonului*, 2001; *În naosul râului,* 2002; *Linia de contur*, publicistică, 2002; *Manuscrisul de jad*, 2005; *Mâini de alint*, 2005; *Schitul numelui*, ediție bilingvă română-franceză, traduceri de Alexandre Luca și Anca Clitan, 2005; *Îndurarea amiezii*, 2007; *Studii de istorie literară*, 2007; *În apa Duhului*, eseuri, 2008; *La fântâna îngerilor*, 2009; *Ceasornic de lut*, 2009; *Vânători de inefabil*, interviuri literare, 2009; *Nicolae Băciuț – Cina din cuvânt,* critică literară, 2009; *Conjugarea verdelui*, publicistică, 2010; *Tăcerea magilor,* 2010; *Absidă pentru ziua a treia* (*Poemele Zoreniului*)*,* 2010; *Metanii peste strigătul arborelui. Versuri închinate lui Grigore Vieru*, 2013. *Prezent în antologii literare: Ceasul de flori*, 2001; *Îmblânzitorul de timp,* 2003; *Antologia poeților ardeleni contemporani*, 2003; *Trei decenii de poezie târgumureșeană*, 2007; *Cartea mea fermecată,* 2009; *Efigii lirice – De la Nistru pân' la Tisa,* 2009; *Boemia,* 2010; *Trepte de marmură,* 2010. A colaborat la revistele *Vatra*, *Tribuna, Steaua, Transilvania, Poesis*, *Luceafărul, Mișcarea literară, Târnava, Cartier* (*Chișinău*)*, Astra blăjeană, Mesagerul literar și artistic* (*Bistrița*)*, Vatra Veche, Literatorul* (*București*) etc.

Numai eu și pasărea flămândă / mai stăm la marginea lumii, / la pândă... / Iarba s-a făcut piatră. / Seceta / cine o iartă? / Doar curcubeul a fost îmbălsămat / să fie un alt fel de trup, / nesăgetat.

Au scris despre cărțile sale: Cornel Moraru, Iulian Boldea, Mihai Cimpoi, Mihai Sin, Aurel Sasu, Teodor Tanco, Maria Daniela Pănăzan, Titus Vîjeu, Dumitru Munteanu, Ion Ilie Mileșan etc.

În poezia lui Valentin Marica verbul pare a-și găsi dimensiunea sacră de la începutul lumilor. Pentru că ea nu mai este zicere a sinelui în relație cu semenii, ci devine incantație, rugăciune, dialog (de data aceasta nefrustat) cu divinitatea [...] Majoritatea textelor sunt metafore ample, generate de analogii subtile, de asociații inedite, ce dovedesc o receptare deosebită a imaginii ca într-o încercare de instaurare a unei relații ontice unice sub privirea filtrată a unui fel de oeil surplombant starobinskian. (**Laura Lazăr**)

O temă poetică de mare dramatism în poezia lui Valentin Marica este cea a suferinței și penitenței, întrepătrunse, o temă extrem de importantă pentru poezia acestui sfârșit de mileniu și pentru poezia mileniului următor, cum îndrăznesc să cred. Suferința și penitența nu pot fi deplin conștientizate și asumate decât prin abordarea lor ca valori ale creștinătății, ceea ce, din câte mi-am dat seama, Valentin Marica pare să fi înțeles cu adevărat. Într-o vreme deloc prielnică pentru poezie, Secantă la ochiul mimozei [...] vine să confirme și să consacre un poet. (**Mihai Sin**)

Metanii (1997), Vecernii (1998), Laguna umbrei [...], alături de Aluviuni-Alluvia (Editura Dacia, 2000) împlinesc efigia acestui poet delicat și erudit totodată. Aceasta din urmă, masivă antologie de autor în ediție bilingvă româno-engleză (traducerea aparține anglistului prof. Virgil Stanciu) exprimă „gândul cărunt" al unui poet pentru care „răsuflarea / e ca un strigăt de disperare / pe când o frunză se desprinde / să-ți fie pleoapă." (**Titus Vîjeu**).

Cu Andrei Moldovan

E limpede că Valentin Marica e un poet de structură orfică; versurile sale își extrag semnificațiile dintr-o nevoie tulburătoare de re-întemeiere a lumii, de răsturnare a unui univers demitizat prin resursele logosului mântuitor. Cuvântul devine vină și expiere, extaz și culpă nemotivată, în timp ce„ poemul nu are nicicând început", iar trupul „ieșit din scâncet își desenează repaosul... (**Iulian Boldea**)

Valentin Marica este o figură singulară și foarte discretă. Modul de a fi al domniei sale, această discreție, este și în tonalitatea poetică. Discursul poetic este limpede, migălos șlefuit, cu mare economie de mijloace. Se simte influența lui Blaga, însă este mai atent la lingvisticitatea discursului, unul mai eterat. Valentin Marica nu merge pe forța plastică a cuvântului sau pe valoarea cuvântului în sine, dar scrie o poezie plină de substanță, dominantă fiind tema morții, a ispășirii. Dincolo de textul poetic ca atare mai este ceva, un ritual existențial care presupune ispășirea și o contemplare permanentă în cuvânt. Poetul chiar spune: „cuvântul mă face să fiu viu... (**Cornel Moraru**)

MIRCEA ZACIU

COLAJE

EDITURA DACIA
CLUJ, 1972

Este ceea ce se cheamă poezie frumoasă, topită în lumina copilăriei și decantată în lacrima fiului risipitor. (**Mihai Ursachi**)

Poezia care dă titlul volumului, „La fântâna îngerilor", conține două planuri, reprezentative pentru întreg universul de creație al lui Valentin Marica: unul tradițional, prin inspirație, vibrație, taină („Tremurul crucii, / în tremurul ochilor mei, / apasă iarba cuvântului."), iar celălalt modern, prin ruptură, abatere, joc („Ziua e tăiată în bucăți…/ puse peste crengi de măslini / să se usuce."). Cele două sfere au un punct comun, care le face să fie tangente, și anume tropul numit generic „metaforă". Metafora dintr-un vers –„iarba cuvântului" și metafora dintr-o imagine – „ziua e tăiată în bucăți". Numai pe acestea dacă le-am dezvolta, am obține o filosofie aplicată, la care poezia lui Valentin Marica se pretează foarte bine. (**Elena M. Cîmpan**)

Ioan MARINESCU (n. 28 aprilie 1940, București). Poet, epigramist, publicist. Facultatea de Farmacie Cluj. Debut absolut în ziarul *Unitatea națională*, 1994. Prezent în 27 de antologii de haiku, epigrame, umor. **Volume**: *Anotimpurile cetății,* haiku, 1997; *De lângă inimă,* haiku (bilingv), 1998; *Călăreț pe vrăbii*, haiku, 1999; *Marine*, haiku; *Din cenușa cuvintelor*, poeme într-un vers, bilingv, 2000; *Pe aleile uitării*, poeme într-un vers, bilingv, 2001; *Peste apele albastre*, poeme într-un vers; *Amar de vreme*, 2001; *Micropoeme voit șugubețe*; *Văduv de amantă*, epigrame, 2001; *Legile lui Murphy și sexul*, proză umoristică, 2002; *Locuind lângă iarnă*, 2004; *Mireasă cu prospect*, epigrame, 2004; *Marine* – haiku și poeme într-un vers, 2005; *Mica publicitate veselă și trăznită,* proză umoristică, 2005; *Condamnat pentru tentativă de umor* – proză umoristică, 2006; *De-râdere* – epigrame,2006; *Epigrame cu burta la lună* – epigrame, 2007; *Recidivist în umor* – proză umoristică, 2007; *„Întoarcerea cocorului*" – haiku, 2008; *Expresii și impresii* – proza umoristică, 2008; *Bancuri pe care le știu de la mine* – proză umoristică, 2011 etc. A colaborat la periodicele: *Steaua, Epigrama, Haiku, Dor de dor, Orașul, Adevărul de Cluj, Făclia, Curierul Primăriei* ș.a, precum și la revistele umoristice: *Urzica, Lume-Lume, Bulă, De râsul lumii, Haz de necaz, Post-scriptum și Pardon* (Chișinău).

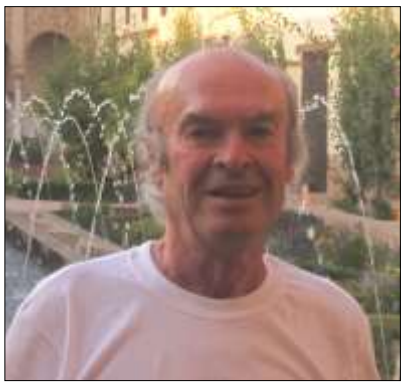

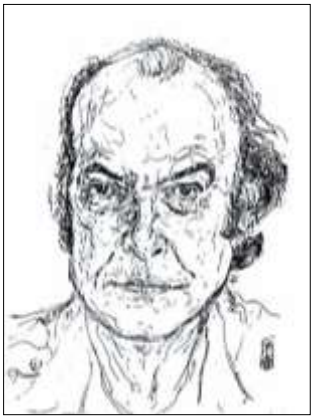

***PRIN**…: Prin ochii mei / Se vinde o fecioară / Sub pleoape care iartă / Și o cer.. / Prin somnul unei mame / Subțiat de vânt / Mai cade câte-o stea / În bătătura goală.. / Prin tatăl ce cosește / O iarbă sub pământ / Un fiu care adună / Otava din cuvinte.. / Prin mâna ce dezmiardă / Oftatul unei coapse / Mai trec spre eșafodul / Poemelor nescrise..*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Constantin Cubleșan, Cornel Udrea, Ion Mureșan, Marcel Mureșeanu, Mircea Popa, Constantin Zărnescu etc.

Enunțurile funcționează ca niște module care nu se pot combina decât conservând figura inițială a ansamblului. Invenția am putea-o numi *poem variabil* și ea constituie o premieră la noi. Artificii grațioase, așadar, cu un substrat ludic, nutrite însă de un lirism în genere obiectivat (**Petru Poantă**)

Ioan Marinescu s-a impus atenției generale mai cu seamă ca autor de poeme haiku și de epigrame, având o excepțională capacitate de improvizație (**Constantin Cubleșan**)

La Premiile Filialei: Ion Cristofor, Adrian Ţion, Ioan Marinescu, Victor Ţarină, George Vulturescu, Lucian Perța, Titu Popescu, Adrian Grănescu, Dora Pavel

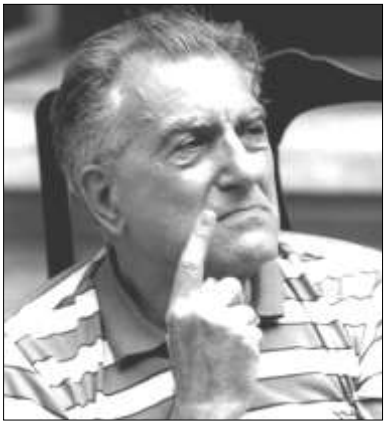

Adrian MARINO (5 septembrie 1921, Iași – 17 martie 2005, Cluj). Eseist, istoric și critic literar. Facultatea de Litere din Iași (1943) și București (1945). Doctorat, 1947, cu teza *Viața lui Alexandru Macedonski.* Debut absolut în *Jurnalul literar* (1939) cu un articol despre H. Sanielevici. Premiul Academiei Române în 1976, Premii ale Uniunii Scriitorilor. Premiul Herder în 1985. **Volume**: *Viața lui Alexandru Macedonski,* 1966*; Opera lui Alexandru Macedonski,* 1967*; Introducere în critica literară,* 1968*;* 2007; *Modern, modernism, modernitate,* 1969*; Literatura în actualitate,* 1971*; Clasicism, baroc, romantism,* 1971*; Dicționar de idei literare,* 1973*; Critica ideilor literare,* 1974*; Olè Espagna,* 1974*; Carnete europene,* 1976*; Prezențe românești și realități europene,* 1978*; Hermeneutica lui Mircea Eliade,* 1980*; Hermeneutica ideii de literatură,* 1987*; Biografia ideii de literatură,* 3 vol., 1991, 1992, 1994*; Pentru Europa,* 1992*; Evadări în lumea liberă,* 1993*; Pentru Europa. Integrarea României. Aspecte ideologice și culturale,* 1995*; Politică și cultură. Pentru o nouă cultură română,* 1996*; Al treilea discurs. Cultură, ideologie și politică în România,* 2001; *Libertate și cenzură în România. Începuturi*, 2005; *Viața unui om singur,* 2010. Director la *Cahiers roumains d'études littéraires.*

După destule clarificări și îndepărtări de obstacole, de reformulări și reprogramări, a sosit momentul unei ultime și decisive precizări de metodă: adoptarea fără rezerve a principiului criticii totale. Cum această noțiune (*care nu este deloc nouă*) *continuă a fi înțeleasă de unii într-un mod contestabil, argumentarea strînsă devine mai necesară ca oricînd. Mai ales asupra acestui punct controversat nu este cazul a face nici cea mai neînsemnată concesie facilității.*

… Dacă opera literară, opera unui autor, literatura însăși, reprezintă la toate nivelele o structură, o unitate, o totalitate, necesitatea de a porni de la un principiu de totalitate, care este viziunea totală a operei, constituie pentru critica literară prima sa obligație. Criticul privește și analizează opera literară în totalitate și ca totalitate. El se pronunță nu despre o poezie, ci despre toate poeziile volumului; nu despre un capitol, ci despre tot romanul; nu despre un singur volum, ci despre toate volumele; nu numai despre antume, ci și despre postume etc., Eminescu, Balzac, Shakespeare etc. trebuie citiți și «criticați» în întregime. Operația, desigur, nu este simplă. Dar cine a spus că critica literară, adevărata critică literară înseamnă o întreprindere ușoară, de dat pe mîna tuturor improvizaților? (din *Introducere în critica literară*)

A. Marino […] eseist curios și malign, mare scotocitor de cărți, cu un stil intelectual și acut, de expresie livrescă". (**G. Călinescu**)

Proiectul lui Adrian Marino – care rămâne, spuneam, o enciclopedie și o istorie, nu o teorie a ideilor literare – trebuie apreciat la justa lui valoare (chiar dacă aceasta nu coincide decât parțial cu aceea pe care i-o preconizase fondatorul său): el nu numai că a inaugurat în critica noastră un nou câmp de cercetare, dar, în interiorul acestui câmp, criticul „ideilor literare" a atins maxima originalitate pe care i-o permiteau frontierele pe care el însuși și le-a trasat. Firește că, în ultimă instanță, atât frontierele, cât și metodele, scopurile și utilitatea însăși a proiectului sunt chestionabile. Dar, una peste alta, cert este că, *mutatis mutandis*, Adrian Marino a jucat în cultura română din ultima jumătate de veac rolul unui René Wellek. (**Andrei Terian**)

Virgil Ardeleanu, Lidia Bote, Adrian Marino

Există la Adrian Marino, și se manifestă pe toată întinderea acestei *Vieți*, o incongruență între temperament și voința de a-l converti și disciplina. Un alt conflict, vizibil, este între memoria afectivă, foarte puternică, și luciditatea (auto)analitică pe care un intelectual de vîrf o apără și o asumă. Din această luptă interioară, proiectată pe suprafața paginilor în episoade semnificative, iese și caracteristica frapantă a cărții de față. Ea e autobiografică, nu memorialistică. Reține ce a vrut să facă și ce a făcut, de-a lungul vieții, un autor de cărți; iar picanteriile, cînd mai apar, se plasează pe un plan insignifiant de importanță. […]Acest individualist îndărătnic și intelectual neangajat, în nici un fel „prins", după scurtul episod de asistent al lui G. Călinescu, într-o slujbă care să-i condiționeze programul, acest specialist al rupturii, diferențierii și individualizării, a scris o viață întreagă pentru o cultură română văzută în organicitatea și evoluția ei. Și, mai mult decît atît, pentru o cultură națională aflată în dialog real cu cea occidentală. Dincolo de faptul, simptomatic, că Marino îi disprețuiește în egală măsură pe autohtoniștii izolaționiști și pe imitatorii servili ai ultimei mode occidentale, este realmente extraordinară această clarificată conștiință a datoriei în Viața unui om singur. Personajul e singur sau așa se simte, sau așa ar vrea să fie, pentru ca autorul să poată lucra în proiecte durabile, de un altruism și un sacrificiu de sine ce nu mai trebuie subliniate. Rebelul, iconoclastul, disidentul față de călinescianism va împărtăși, cu modelul rapid repudiat, o vocație a sintezei și o aspirație spre monumentalitate. El vrea să recupleze (și are notabile reușite în acest sens) tradiția și modernitatea postpașoptistă a culturii noastre eminamente „arhaice", „orale", „rurale" la sfera de valori și repere a acelei Europe în care crede. (**Daniel Cristea-Enache**)

După un îndelung domiciliu forțat și interdicția de a publica, el dobîndește în deceniul șapte un prestigiu fulgerător, mai întîi prin cele două volume masive despre viața și opera lui Al Macedonski, apoi prin *Introducere în critica literară*. Devenit orașul lui de adopție, Clujul intelectual îl primește însă abia cu o deferență glacială. Spirit utopic, dedicat proiectelor fastuoase, el nu vede în exuberanța spontană a vieții literare clujene decît simptomele unui provincialism narcisist. Marino are vocația savantului absolut. Casa sa „onirică" este biblioteca, spațiu al claustrului frigid și al monologului, atît de opus guralivei și superficialei cafenele. […] Marino călătorește cultural și eficient și, îndeosebi, obsedat de sporirea fulminantei sale erudiții. Călătoriile sale au ca punct central de referință biblioteca, respectiv bibliografia. Ele fecundează și edifică Opera. Dar se întoarce mereu acasă într-o aparență de olimpianism, continuîndu-și implacabil construcția. În Cluj, spațiul său ocrotitor devenise Biblioteca Universitară, căreia îi va dona după moarte propria-i bibliotecă. Aceasta era însă nu doar un loc al refugiului, ci și unul al sfidării orașului flecar și provincial. Biblioteca îi satisfăcea orgoliul diferenței. O *locuia* întrucîtva ostentativ, cu sentimentul apartenenței la o lume paralelă. […] Din păcate, Adrian Marino a fost mai mult admirat decît citit și receptat mai curînd ca un modern conservator. (**Petru Poantă**)

Ioan MARIȘ (25 iulie 1941, Cuhea (Bogdan Vodă)/Maramureș). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai" (1964). Doctor în Filologie al Universității Babeș-Bolyai (1997). Debut absolut: în revista *Vatra,* aprilie 1976, cu *Eseul Expresionismul lui Constantin Brâncuși.* Redactor al Revistei *Transilvania* între 2000-2007. **Volume**: *Lucian Bl aga. Clasicizarea expresionismului romanesc, 1998; Prolegomene blagiene, 1998; Lectura și cultura, 1999; Curs de Teoria literaturii, 2002; Expresionismul blagian între tradiție și modernitate, 2002; Lectură și cultură, 2013.* Colaborări la periodicele: *Transilvania, Tribuna, Vatra, Nord Literar, Tabor, Saeculum, Astra și la cotidianul Tribuna Sibiului* (Pagina culturala).

În contextul unei episteme postmoderne, critica literară, eseistica trebuie să-și găsească o nișă identitară, cultivând un discurs într-o sincronizare continuă cu valorile europene, în maniera programului Cercului literar de la Sibiu. *Dacă expresionismul istoric este expresia crizei timpului, a omului și valorilor create de el* (*criza în care relația omului cu Transcendentul a fost ruptă*), *expresionismul blagian caută permanențele matriceale ale culturii noastre, permanențe revelabile în arhaic, în mit ca dimensiune a arhaicului și într-o ipostaziere a voinței de creație a omului, cenzurat de mister, trăind „întru mister și revelație". Expresionismul blagian, prin temele și motivele sale, se regăsește în mitologia românească fără a fi un expresionism de natură clasic-folclorică. Blaga, prin talentul său de a crea în spiritul mitului*

mari și fascinante personaje, energii daimonice, particularizează și clasicizează expresionismul românesc-apropiindu-se ca metodă de creație de Constantin Brâncuși. (din *Expresionismul blagian*).

Ioan Mariș, Dumitru Chioaru, Nicolae Balotă

NICOLAE BALOTĂ

CAIETUL ALBASTRU

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Balotă, Mircea Muthu, Titu Popescu, Diana Câmpan, Ion Itu, Daniel Deleanu, Andra Bruciu etc.

Ioan Mariș este unul dintre cei mai de seamă exegeți actuali ai operei lui Lucian Blaga. Cele mai importante lucrări ale sale aduc nu numai noi lumini în interpretarea acestei opere, ci contribuie esențial la situarea ei valorică în contextul literar al epocii." […] Și sofianicul și stihialul se constituie într-o paradigmă culturală, ce duce în cele din urmă la apariția conceptului psihologico-cultural de om bizantin *versus* om gotic (**Mircea Muthu**).

Clasicizarea expresionismului românesc Sibiu, Ed. Imago, 1998 pornește de la generoasa premisă că prin autorul *Nebănuitelor trepte* s-au produs mutații estetice care converg spre un expresionism autohton – de factură mitică și metafizică (**Diana Câmpan**).

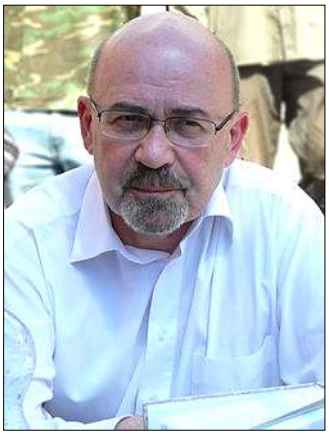

MARKÓ Béla (8 septembrie 1951, Târgu Secuiesc) Poet, eseist, traducător, om politic. Facultatea de Filologie, secția maghiară-franceză, a UBB Cluj (1974). Secretar (1990-1996) și președinte al Filialei Mureș a USR din 2013. **Volume**: *A szavak városában*, 1974; *Sárgaréz évszak*, 1977; *Lepkecsontváz*, 1980; *Az örök halasztás*, 1982; *Talanítás*, 1984; *Szarka-telefon. Versek kisfiúknak-kislányoknak*, 1984; *Friss hó a könyvön*, 1987; *Mindenki autóbusza*, 1989; *Égő évek*, 1989; *Tücsöknóta. Versek kisfiúknak, kislányoknak*, 1990; *Kiűzetés a számítógépből*, 1991; *Ellenszélben*, 1991; *Kannibál idő, 1968-1989*, 1993; *Érintések. Széphalom Könyvműhely*, 1994; *Karikázó idő. Versek kisfiúknak, kislányoknak* (Antológia Kiadó, Kecskemét, 1996; *Az erdélyi macska. Szépliteratúrai utazások 1978-1994*, 1999; *Szétszedett világ. Egybegyűjtött versek, 1967-1995*, 2000; *Ha varázsló lennék* (*Gyermekversek*), 2000; *Szerelmes szonettkoszorú*, 2002; *Költők koszorúja*, 2002; *Balkáni fohász*, 2003; *Miért lassú a csiga?*, 2007; *Hány életünk volt?*, 2007; *A pinty és a többiek*, 2007; *A hold fogyókúrája*, 2008; *Balázs kertje*, 2009; *Tulajdonképpen minden*, 2010; *Erotica grădinii* (*A kert erotikája*), 2010; *Lauda monotoniei* (*Az egyhangúság dicsérete*), trad. Paul Drumaru, 2012 etc. Premiul USR, 1980. Premiul József Attila, 1994.

"O poezie gândul ascunzându-l /În jur e noapte, nu mai sunt culori, / tu te răsfrângi prin goluri, te strecori / transpari în spațiile dintre rânduri ".

Primele poezii [din antologia lui Kocsis Francisko] ale poetului au simplitatea gravă, metaforică a unor poeme de Ana Blandiana ori Ion Alexandru: „Pân' la liniște a ars cuvântul, / acest braț mă poate umili. / Casele cântă Te deum / și senalță până-n tării. // Am îngropat pe cineva, / Fumegă o lumânare. / Trei corbi albesc/ într-a doliului chenare. // Trei zile încă acest gând / și pe mine mă suportă, / toate gândurile lepădate / le-asum apoi cu umilință." (*Umilință*). Celelalte poeme însă sugerează desfășurări lirice mai laxe, mai deschise, mici scenarii narative pe un fond de interioritate frustrată, netrucată, ce lasă să se întrevadă un mic patos confesiv. (**Vasile Dan**)

Ceea ce am observat de la prima lectură a sonetelor lui Markó Béla este tensiunea dintre structura fixă a textului și conținutul vitalist-reflexiv al gândirii poetice. Autorul este conștient de riscurile pe care și le ia evoluând în spațiul scurt al sonetului. [...] Riscurile sunt asumate și dificultățile sunt depășite de Marko Bela. De ce? Pentru că e vorba de un poet remarcabil" (**Daniel Cristea-Enache**).

Sala Unirii, Alba Iulia 2013. Markó Béla alături de Aurel Rău, Adrian Popescu, Irina Petraș, Nicolae Oprea, Aurel Pantea, Vlad Moldovan, Vasile Igna etc.

Nicolae MATEI (n. 22 noiembrie 1960, Cluj). Prozator, poet. Rezident în Danemarca din 1985. Studii liceale absolvite în 1979 în Cluj, iar în anul 1990 este absolvent al Școlii de Comerț (*Hojere Handelseksamen*) din Aarhus, Danemarca. A debutat în anul 1995 cu *Târâș spre vest*. **Volume**: *Rumænsk Parlșr,* 1996 (Ghid de conversație danez-român); *Copenhaga vis de gheață,* 1998; *Rumænsk sprog-guide,* 1999, ediția a II-a; *Generația pierdută,* 1999; *Târâș spre vest – remixare*, 2000; *Atelier 2000, Remixări,* 2000; *Str. Gh. Lazăr nr. 15*, 2000; *Străinul,* 2005; *Dicționar român-danez*, 2010. În limba daneză: romanul *Den fremmede,* 2002 (Străinul), *Jeg elsker Danmark,* 2008 (Iubesc Danemarca). **Traduceri** în limba daneză: George Bacovia, *Digte*, 1997 (Poezii); Nicolae Matei, *Kșbenhavn drșm af is*, 1999 (Copenhaga vis de gheață, în colaborare cu Svend Enevoldsen); Leontin Moldovan, *Bșrnehjemmet,* 2000 (Casa de copii, în colaborare cu Erik Morsing); Mircea Goga, *Koncert for violin og ensomhed,* 2000 (Concert pentru Vioară și Singurătate); Gianina Cărbunariu, *Mady.Baby. „Mady.Baby", 2008 Kebab.* Premiera a avut loc la *Café Teatret*, Copenhaga, în data de 7 februarie 2009. Apariții în antologii: *Visători prin orașul surâsului,* 2000, Eksperimental Forlag, Aarhus; *Caiete internaționale de poezie,* 2000 și 2001, Literart XXI, USA.

Târâș spre Vest, debutul editorial al tânărului prozator Nicolae Matei, clujean de origine, dar rezident în Danemarca, reprezintă cartea unei experiențe specifice generației din anii '70-'80 care a trăit din plin sentimentul frustrării, al „celui străin în propria-i țară". Eroul cărții trăiește drama propriului său popor condamnat să trăiască într-un spațiu concentraționar, visându-și însă libertatea, râvnind-o ca pe bunul cel mai de preț, fără încetare, cucerind-o în cele din urmă și care, după calvar, „se eliberează" într-un *Dincolo* al profundei decepții. Pentru că eroul, o dată ajuns în Vest, va trăi o nouă dramă, aceea a inadaptatului, a celui respins, nedorit. […] Ceea ce eroul nostru – Pasare Phoenix căuta la capătul lumii, se aflase dintotdeauna la o întindere nu de mână ci de suflet. Soluția salvării sufletului, a destinului său din ghearele ratării era Cristina, eroul găsindu-și, în sfârșit, libertatea mult râvnită în Iubire. Periplul nu i-a fost altceva decât odiseea descoperirii propriului eu, a construirii personalității proprii, a descifrării destinului. (**Mircea Goga**)

Apărut sub semnătura lui Nicolae Matei, romanul „Generația pierdută" reprezintă un eveniment inedit în literatura românească. Cartea este acum disponibilă și pe Internet, iar autorul a lansat o invitație către cititorii din rețeaua cibernetică, de a-i completa sau ajusta paginile cărții. El va accesa încercările eventualilor „colaboratori", pe care le va prelucra pentru a le da o formă cât mai literară și le va insera în roman. […] În opinia lui Nicolae Matei, cititorii au fantastica șansă de a deveni scriitori și de a continua, completa sau chiar șterge pasaje întregi din carte, pentru a crea un roman colectiv. Pentru cei dornici să participe la scrierea „Generației pierdute", adresa de Internet este: www.eksperimentalforlag.dk (**A.R. Delean**)

Copenhaga – vis de gheață marchează debutul editorial în poezie al romancierului danez de origine română Nicolae Matei, autor al mai multor romane și al unei versiuni în daneză a poeziei lui George Bacovia. Cartea de față se înscrie ca tematică în poezia exilului și este expresia lirică a evaziunii din spațiul concentraționar, din Gulagul românesc, a unui tânăr, atras de „visul american", vis frânt la mijlocul drumului, în Danemarca. O aventură ilustrată de autor și în romanele sale *Târâș spre vest* (1995) și *Generația pierdută* (1999). (**Mircea Goga**)

Generația pierdută (Eksperimental Forlag, Aarhus, 1999) este un roman colaj, scris în manieră experimentală. […] Răsfoind filele acestei cărți și nu citind-o într-un mod tradițional, obișnuit, cititorul se simte dacă nu părtaș, cel puțin răspunzător pentru modul cum și-a imaginat libertatea sau mai bine spus iluzia acesteia sau pierderea ei. (**George Ștefan**)

Cel de-al doilea volum de poezii, *Str. Gh. Lazăr nr.15* … reprezintă întoarcerea Poetului la locurile întâmplărilor care i-au marcat atât de draconic existența, parcă pentru o ultimă confruntare, înainte de marea liniște a resemnării, a împăcării cu sinele, a acceptării definitive a destinului său danez. O ultimă zbatere de care mai era nevoie... Poetul–fugar numește propria-i viață „căutările mele". […] Străzile „căutărilor", „cu nume schimbate" îi schimbă Poetului perspectiva, în final acesta realizându-și cu acuitate locul: „Ubi bene, ibi Patria" … Acest *bine*, cu care se identifică „Patria" Poetului Nicolae Matei, i se revelează a fi însă

nu bunăstarea materială prevalând asupra sentimentului patriotic, ci truda sa personală de a preface *linia* trasă între Aros și Napoca pe hartă de către el însuși într-o *punte spirituală* de început al constituirii unui univers comun (spațiu și timp) româno-danez, urmând sensul în care evoluează întreaga lume contemporană, ca soluție de conviețuire pe viitor, într-o libertate fără limite și distanțe de asumat. O carte pe măsura acestui superb și extrem de original și de generos mesaj! (**Mircea Goga**)

Menuț MAXIMINIAN (n. 10 iulie 1979, Timișoara). Poet prozator, etnolog. Absolvent al Universității Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere, secția română-etnologie (2006), cu masterat în Etnologie la Universitatea de Nord Baia Mare (2010). Volume: *Confesiuni*, 2004; *Cartea Diuganilor*, 2006; *Generația în blugi*, 2007; Chip de înger, 2007; *Pe aripa cerului*, 2008; *Rădăcini împrumutate*, 2009; *Rugăciunea cântată*, 2010; *Vremea sintagmelor*, 2010, *Pomul cu litere*, 2011; *Stop reportofon*, 2011; *Cartea cu coperți de sticlă*, 2011; *Cartea cu coperți de aer*, 2012; *Noduri în haos*, 2012; Riturile de trecere (în colaborare cu Vasile V. Filip), 2012; *Muchia malului*, 2013. A colaborat la periodicele: *Răsunetul* (director editorial), *Timpul, Tribuna, Literatorul, Dacia literară, Apostrof, Agero-Stuttgart, Romanian Tribune* (*Chicago*), *Litera Nordului, Vatra veche, Gând românesc, Mișcarea Literară*

***Balerina bibelou**: Printre cărți e casa ei. / De 20 de ani stă pe aceeași poliță. / Când se plictisește / îi trage cu ochiul lui Eminescu / Sau lui Coșbuc, / Sau la alții din Biblioteca pentru toți. // E o balerină nobilă, / Din porțelan fin sau sidef cu irizații albăstrui. / Nici ea nu știe exact din ce e făcută, / Dar se simte bine în carnea ei. // Pe rochia scurtă are dantelă, / La păr o floare, / La inimă un ghimpe. // Cu mâinile așezate pe crețurile rochiei, / Rememorează gloria de altădată. / Când era venerată. / Astăzi, nici praful nu mai este șters din jurul ei. // Într-o toamnă târzie / Și-a trăit prima iubire. / A fost a lui și de atunci / Timpul pare că a încremenit. / Perdeaua dragostei e trasă, / Balerina stă neclintită / Pe raftul cu scriitori.*

Menuț Maximinian scrie repede și bine. Iată-l scriind despre vrăji și descântece, despre pana păunului, pana cu o mie de ochi, talisman în stare să ferească de ochiul răului… Și toată scriitura are ceva de tăietură rapidă, de grabă plăcută de genul, hai că avem atâtea de făcut. E aici o scriitură de… scriitor. L-am citit de vreo câteva ori, e așa de bun că-ți vine să-l tot recitești. Pot spune că mizez pe talentul scriitorului bistrițean, pe incisivitate și umor, pe spirit de observație și iubirea de metaforă, pe ce e nou și ce e vechi în scrisul acestui tânăr autor. (**Cleopatra Lorințiu**)

Cu Flavia Teoc, Ioan Pintea, Mircea Măluț

Marin MĂLAICU-HONDRARI (n. 29 ianuarie 1971, Sângeorz-Băi/Bistrița-Năsăud). Poet. Debut în revista *Minerva,* 1990. Publică poezie în revistele *Vatra, Steaua, Tribuna, Convorbiri literare, Hyperion, ca&cum* etc. Prezent în volumul colectiv *Camera*, Sibiu, 1995. Traduceri din limba spaniolă în revista virtuală *Literra* și în revista *Tribuna*. Apare în antologia de poezie spaniolă *Amor olvidado*, editata de Centrul de studii poetice din Madrid. **Volume**: *Zborul femeii deasupra bărbatului,* 2004 (debut Editura Eikon; Premiul Filialei Cluj a USR pentru debut); *Cartea tuturor intențiilor*, roman, 2006; 2008; *Apropierea*, roman, 2010; *La două zile distanță*, poeme, 2011; *Lunetistul,* roman, 2013. Traduceri din Luis Landero, Mario Vargas Llosa, Enrique Nogueras, Care Santos.

Poet în fibra lui intimă, dar – ca atâția poeți buni – atras irezistibil de roman, Marin Mălaicu-Hondrari este un spirit cultivat, puternic interiorizat. Discursul său „alb", de un rafinament aproape auster, are o discretă, dar autentică noblețe, iar nevoia de echilibru „clasic" merge mână în mână cu fascinația „coborârilor în Infern". Marele său atu, pe care cred că va ști să-l exploateze până la capăt, este forța interioară, dublată de o capacitate neobișnuită de esențializare a experiențelor-limită. (**Paul Cernat**)

Cartea tuturor intențiilor – „O carte curată, puternică intelectual, a unui om care-a trăit fapte nebunești și a avut forța să le noteze la rece. E cartea care ne îmbogățește azi și pe noi, cei ce iubim cu adevărat literatura." (**Mircea Cărtărescu**)

Nu o carte despre moarte, despre curajul sau lașitatea de a decide asupra instaurării acesteia, ci mai curînd una despre fascinația literaturii, despre cum falsifică sau, dimpotrivă, cum poate aceasta să acutizeze ideile transformîndu-le în obsesii. (**Bogdan Crețu**)

Impresionantă este documentarea acestui roman, care trebuie să fi necesitat genul de efort dedicat, de obicei, tezelor științifice. În plus, transformarea istoriei inedite a marilor sinucigași în pretext de ficțiune este admirabilă, cu atât mai mult, cu cât propria poveste funcționează ca un palimpsest al altora, scrise cu mult înainte, de către moartea însăși. Deja foarte interesant ca prozator, Marin Mălaicu poate deveni – cu ceva mai multă grijă la un anumit tezism autosubminant – unul dintre autorii la care să dorești să revii, adică scriitor în toată puterea cuvântului. (**Mihaela Ursa**)

Colocviul Național al Tinerilor Scriitori, ediția a doua, Cluj, mai 2007
Dan Coman, Marin Mălaicu-Hondrari, Dan Sociu, Viviana Mușa

Impresionantă e, la Mălaicu-Hondrari, tocmai formula light; și nu mă refer aici doar la ușurința lecturii, ci mai ales la dozajul extrem de nuanțat al ingredientelor. Istoriile din *Lunetistul* sunt „microstudii" despre evadarea din propria viață, menite să pună în act ecuația subtilă a prozei lui Mălaicu-Hondrari: o proză care, sub aparența suprafețelor limpezi, face apologia rătăcitorului aventurier în aceeași măsură cu a ascetului bântuit de nostalgiile și de fantasmele recluziunii. Prin lejeritatea discursului și prin lipsa de obligații moral-filozofice, *Lunetistul* nu obligă cititorul la nimic, în afara empatiei hedoniste. (**Alex Goldiș**)

Mircea MĂLUȚ (pseudonimul lui Marcel Seserman; n. 9 iulie 1963, Beclean/Bistrița-Năsăud). Poet. Facultatea de Matematică a UBB Cluj-Napoca (1987). Debut absolut cu poezie în *Steaua*, și cu critica literară în *Astra* (1989). **Volume**: *Exilul lacrimii,* versuri, 1992; *Fragmente din monografiile imperiului,* versuri, 2002; *Topografii critice,* critică literară, 2004; *Fragments des monographies de l empire*, (Versiune franceză de Tudor Ionescu) 2006; *Fragmente din monografiile imperiului – Opera omnia* (versuri), 2011; *Meandre*, scenariu de film, 2013. **Prezent în:** *Dicționarul biografic al literaturii române* de Aurel Sasu, Pitești, 2006; *Almanahul literar Cuvinte,* 2006; *Dicționar Literar 1639-1997* de Teodor Tanco, 1998; *Antologia poeților ardeleni contemporani* de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea, 2003; *Antologia poeziei românești de la S la XXL*,; *Antologia Cenaclului literar „ George Coșbuc*", 2001; *Caietul cu poeți*, 1996, antologie de Petru Poantă; *Patruzeci de poeți bistrițeni contemporani*, 2001, antologie de Ioan Cioba; *Un copac de sunete / Hangok Fája* – antologie bilingvă româno-maghiară, 2006, în traducerea lui Gáll Attila. A colaborat la periodicele: *Astra, Steaua, 22, Dacia literară, Minerva, Mișcarea literară* etc. Premiul revistei Steaua, 1989; Premiul Muzeului Literaturii Române, Iași, 1991.

Prefață: *așa ne-a fost dat nouă / să ne naștem între două căderi / aflați totdeauna în dosarele călăilor / victimele necesare echilibrului // visurile noastre / sunt insomniile gropii // umbra îngerului / și confidenții negației suntem / de la o vreme numai asfinturi // prezenți la ora aceea / când se toarnă moartea în lucruri*

Am ales un pseudonim considerînd că, atunci cînd începi să creezi, te afli sub zodia altei identități și acest lucru trebuie marcat. Apoi, am constatat, în timp, că personalitatea mea este construită în două dimensiuni, avînd tendința de a se manifesta în două spații, aș zice complementare. Mă aflu pe un țărm, pe un mal sau pe un măluț: de o parte este uscatul, seducător prin stabilitate, un spațiu al siguranței, al construcțiilor bine articulate, cu inserții hedonice, calm; de cealaltă parte este apa, marea, oceanul, un spațiu instabil, marcat de insecuritate, cu arhitecturi variabile, imprevizibile, seducător prin mirajul necunoscutului și al aventurii. Stau pe acest țărm, pe acest mal, în ultimă instanță pe un măluț, sfîșiat între cele două spații, în care aș vrea să trăiesc deopotrivă. Și nu se poate, și acest lucru este tragic pentru ființa mea.

Figura lirică a lui Mircea Măluț e una a retragerii: „să ai reflexul retragerii / să iubești marginea / să nu mai aștepți „ (ecouri fierbinți). Cele trei versuri, aparent disparate, prezintă o coerență speculativă, care dezvoltă conceptul de noi indicat drept factor generator al acestei producții. Întrucît retragerea, devenită reflex secund (ținînd de a doua natură, spirituală), duce la cultul marginii și conservării de sine a unui limbaj. Iar așteptarea nu e oare suspendată prin chiar asumarea existenței delimitate, inclusiv a celei închinate poeziei? Retractil prin sensibilitate, ca și prin necesitățile stilistice ale creației, poetul se retrage strategic în propria ființă, aidoma unui melc, a unei țestoase. Nu e o „cedare de teren", ci o manevră a identificării defensive, o regăsire în intimitatea eului creator, amenințat de intruziunile Celuilalt, ca și de rumoarea, de carnalitatea excesivă, de toate aspectele contingentului cărora li se supune eul empiric […] Marginea devine obsedantă ca un factor vital al afirmării de sine a poetului (**Gh. Grigurcu**).

Cu Aurel Rău

Poet de agilități melancolice și de abilități speculare, Mircea Măluț a ieșit cu un debut remarcabil, chiar dacă și-a supralicitat pe bune porțiuni gama vocalică (**Al. Cistelecan**)

O liturghie neagră, a descompunerii și pieirii, înfrățește organicul și anorganicul, veghea și visul, văzutul și nevăzutul într-o demonică „prezență" finală. Tromba vitalității rebele are un caracter iluzoriu, nefiind decît un act agonic […] Mircea Măluț e un meditativ dens, a cărui formație de matematician îi determină ținuta de-o eleganță tenebroasă (**Gh. Grigurcu**)

Ceea ce impresionează însă la Mircea Măluț este gravitatea, precizia și transparența versului. Sugestia este aceea a mărturiilor disparate despre o lume aflată dincolo de marginea marginii, ceva în genul prozei lui Julien Gracq din *Țărmul Syrtelor*. […] În tot, o remarcabilă carte de poeme care sintetizează disperări, angoase și frustrări ale unui exilat în proprie țară. Un poet al marginii care își află locul său bine delimitat undeva între poetul tristelor și cîntărețul teritoriilor de dincolo de marginea marginii. (**Mircea Petean**)

Ca o dovadă că Mircea Măluț iubește simetriile stă grija cu care și-a construit cuprinsul acestei antologii. Cartea se compune din două părți egale: fragmente din monografiile oficiale ale imperiului (31 de poeme) și fragmente din monografiile apocrife ale imperiului (31 de poeme). Identificăm o teatralitate lirică, un gest ludic mai degrabă, în faptul că autorul își ascunde eul poetizant în dosul unor măști, al unor voci, mai mult sau mai puțin gălăgioase, pe parcursul paginilor: scribul, călătorul, ucenicul, martorul. Lor li se vor adăuga și niște ființe spectrale, dar tăcute, care locuiesc imperiul de la granița dintre realitate și ficțiune al cărții: crainicul, fratele, fugitul, nebunul, păsuitorul, plecatul, renegatul, sinucigașul, străinul, tăinuitorul, traducătorul, uitatul, veghetorul, vitregul. (**Viorel Mureșan**).

Anca MĂNIUȚIU (n. 9 mai 1954, Cluj). Critic literar, eseistă, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1977). Doctorat, în 1999, cu o teză despre teatrul lui Michel de Ghelderode. **Volume**: *Carnavalul și ciuma. Poetici teatrale în oglindă*, 2003; *Michel de Ghelderode în căutarea unui teatru teatral*, 20 04; *Spectacolul morții în teatrul lui Ghelderode*, 2005; *Avangardă și carnavalesc*, 2012. **Traduceri** din Adolfo Bioy Casares, Samuel Beckett, Emmanuel Lévinas, Georges Banu, Michel de Ghelderode, Peter Brook, Lorand Gaspar, Robert Cohen și Olivier Apert etc. A semnat traducerea mai multor texte pentru scenă și a publicat în diverse reviste de cultură din țară eseuri critice despre Michel de Ghelderode, Jean Giraudoux, Eugène Ionesco, Antonin Artaud, Samuel Beckett, Meyerhold, Gombrowicz, Kantor ș.a.m.d. Este membră în colectivul editorial al revistei STUDIA DRAMATICA, încă de la înființarea acesteia, în 2006, și a coordonat două numere cu participare internațională.

Există un cuvînt-cheie în scrierile lui George Banu, de fapt o expresie, greu de tradus ca atare în română, care revine adesea: dans l'entre-deux*. În vocabularul său analitic, aria ei de semnificație acoperă ideea unei situări (fizice, dar și metafizice, conceptuale, dar și existențiale) într-o zonă a indeterminării fertile, a ambivalenței care reunește proximitatea și distanța, legătura și ruptura, definitivul și provizoriul, echivocul și claritatea. Deschizînd ultima sa carte, intitulată Scena supravegheată – apărută, în această toamnă, aproape concomitent, în traducere română și maghiară – găsim aceeași formulă, chiar la început, într-un pasaj autoscopic. Aici, pentru prima oară, Banu pare să o investească cu o valoare emblematică pentru întregul său parcurs creator: „Oare ce sunt eu, dacă nu un scriitor neîmplinit și un teoretician incomplet? Mă aflu în indeterminabilul acestui interstițiu (* *dans le creux de l'entre-deux* *)... iar textele mele poartă în ele prezența acestui disconfort. Pe fundalul acestei duble dezamăgiri, continui să scriu. Activitatea mea constă în a scrie fără ca vreodată să mă plasez de o parte ori de cealaltă, mereu în mijlocul vadului, sfîșiat între biografic și teoretic. Sunt un spectator care nu-și dezlipește ochii de la platoul de joc, pentru că vrea să regăsească acolo tot ceea ce poate căpăta sensul unui eveniment personal, tot ceea ce arta convertește în experiență. Atunci scrii pornind nu doar de la tine, ci de la eul tău fecundat de puterile scenei." Această confesiune de o admirabilă sinceritate, poate părea, la prima vedere, extrem de deconcertantă.*

Traducătorul versat, și Anca Măniuțiu a trecut cu brio această probă, are grijă să nu obnubileze un sens evident în original, dar nici să nu dezvăluie interpretând. Privită prin prisma tuturor acestor condiționări, traducerea de față este una etalon. Iar dacă este adevărat că exigența unei culturi autentice pretinde ca orice traducere a unui mare scriitor să fie reluată măcar o dată la 50 de ani, atunci se poate spune că, pentru cultura română, Anca Măniuțiu a dat Beckett-ul primei jumătăți de secol din mileniul trei. (**Liviu Malița**)

Cărțile Ancăi Măniuțiu (*Carnavalul și Ciuma. Poetici teatrale în oglindă* și *Michel de Ghelderode – în căutarea unui teatru teatral*,) își propun descrierea viziunii teatrale a unui autor puțin cunoscut în România, Michel de Ghelderode, dar reușesc să facă mult mai mult, căci autoarea este, în momentul de față, unul dintre cei mai avizați cercetători și teoreticieni ai fenomenului teatral. În primul volum, teatrul acestuia e privit prin prisma celui al lui Antonin Artaud, veritabil „revelator al punctelor forte ale poeticii teatrale". Comparatist, studiul discerne nu neapărat și în primul rând asemănările, ci, în lumina lor, deosebirile prin care se legitimează un model dramaturgic personalizat și foarte original. […] Teatrul și ciuma, ambele devastatoare și regeneratoare pentru Artaud, sunt înlocuite la Ghelderode de o altă pereche: teatrul și carnavalul. Carnavalescul este cheia la care recurge Anca Măniuțiu pentru a desena modelul dramaturgic ghelderodian. *Carnavalul* și *ciuma*, în calitate de paradigme teatrale, se aseamănă prin recurs la „gratuitate frenetică, acte absurde și inutile, transgresare a tabuurilor, dezlănțuire a pulsiunilor inconștiente și a energiilor sexuale, răsturnare a ierarhiilor și a ordinii stabilite". [...] Două cărți despre Ghelderode, desigur, dar și, mai ales, studii excelent articulate despre teatru, despre poetica spectacolului teatral, despre rostul artei dramatice în lumea noastră. (**Irina Petraș**)

Prin intermediul aplecării benedictine asupra moștenirii ghelderodiene, Anca Măniuțiu se înscrie în șirul exegeților de mare vocație și talent care au decis să se aplece asupra operei dramaturgului flamand de valoare internațională, inaugurând la Cluj un nucleu de cunoaștere și de studiu al viziunii acestuia, asumat și de mai tânăra ei colegă Ștefania Pop-Curșeu. Nu este de mirare că acest *opus magnum* al autoarei e dedicat celui mai devotat expert în scrisul lui Michel de Ghelderode, Roland Beyen, artizanul editării aproape complete a autorului îndrăgit. Faptul mai dă o pistă de descifrare posibilă: în fapt, monografia Ancăi Măniuțiu este, înainte de toate, o elegantă profesiune de credință referitoare la anvergura și la altitudinea și adâncimea criticii de teatru. Din acest punct de vedere, *Carnavalul și ciuma* este o operă rotundă, ambițioasă și fermă; un manifest necesar. (**Ovidiu Pecican**)

Mihai MĂNIUȚIU (n. 30 octombrie 1954, Cluj). Regizor, prozator, poet, eseist, dramaturg. Institutul de Artă teatrală și Cinematografică București (1978). Doctorat cu teza „Introducere în filozofia artei actorului” (2006). **Volume**: *Un zeu aproape muritor*, povestiri, 1982; *Redescoperirea actorului*, studii, 1985; *Cercul de aur*, eseuri, 1985; 2008; *Act și mimare*, studii, 1989; *Istorii pe care n-am să le scriu*, povestiri,1998; *Autoportret cu himere*, povestiri, 2001; *Scene intime. Scene de masă*, povestiri, 2001; *Omphalos*, povestiri, 2001; *Memoriile hingherului. Spune Scardanelli*, povestiri, 2001; *il rauco suon*, 2006; *Povestiri cu umbre*, 2006; Seria de autor: *În Balkanya, eu și ceilalți demoni, Opiniile unui călător nedemn de încredere, Exorcisme, 2011.* A realizat peste cincizeci de spectacole, multe din ele premiate, printre care: *Oedip salvat* de Radu Stanca, *Cu ușile închise* de J.P. Sartre, *Afară în fața ușii* de W. Borchert, *Antoniu și Cleopatra* de W. Shakespeare, *Burghezul gentilom* de Molière, *Antigona* de Sofocle, *Lecția* de E. Ionesco, *Săptămâna luminată* de M. Săulescu, *Caligula* de A. Camus, *Richard al III-lea* de Shakespeare (nominalizat pentru cel mai bun spectacol în turneu în Marea Britanie în 1994), *Richard II* de Shakespeare, *Experimentul Iov,* pe un scenariu original, după Biblie, *Exact în același timp* de Gellu Naum, *Tragica istorie a Doctorului Faust* de Marlowe etc. Creației teatrale a lui Mihai Măniuțiu i-au fost consacrate trei albume monografice: *Trilogia Dublului* (București, Unitext, 1997), *MĂNIUȚIU. Imagini de spectacol* de Cipriana Petre-Mateescu (Cluj, Idea Design & Print, 2002) și *Dansând pe ruine* de Dan C. Mihăilescu (Cluj, Idea Design & Print, 2006)*, plus monografia* Cristina Modreanu, *Mihai Măniuțiu. Spațiul cameleonic*, 2011. Premiul pentru întreaga activitate acordat de Senatul UNITER, 2014.

> *Știu că practic o meserie efemeră, știu că totul o să dispară și cred că e bine că totul va dispărea. Numai cine nu se teme de dispariție și de ștergerea lui din „Cartea memoriei" poate să practice, în chip carismatic, această meserie. Trebuie să nu vrei să durezi, trebuie să nu vrei să rămâi pentru ca să faci meseria asta cu adevărat bine. Accepți asta, o faci cu bucurie, deși, din când în când, nu poate să nu ți se strângă inima și să nu spui: „Suntem niște creatori fără creație", așa cum a subliniat-o și Alexandru Dabija. La un moment dat, creația teatrală dispare, ea nu rămâne decât în memoria oamenilor. Poți să o imprimi pe vreun suport, dar nu-i același lucru, vezi numai ce a văzut o cameră, nu mai există spectacolul, nu mai există prezența.* (într-un interviu de Simona Chițan, 2010)

Ins extrem de permeabil la curenții vremii sale, Mihai Măniuțiu știe și simte, neîndoielnic, ce se întâmplă cu omul contemporan. Proliferarea obiectelor inutile și a informațiilor incapabile să marcheze veritabile evenimente ale ființei, masificarea, mondializarea destinelor pun sub semnul întrebării unicitatea și irepetabilitatea individului. Inflația reperelor existențiale sufocă orice încercare de sinteză, universul nu mai e accesibil decât în fragmente din ce în ce mai mărunte, mai suspendate într-un prezent monoton și, paradoxal, în nestăpânită metamorfozare. Toate acestea ar putea fi chei de lectură a cărților lui M. M., dar s-ar opri înainte de a-i surprinde unghiul anume de vedere. Am sentimentul că, obișnuit, ca remarcabil regizor ce se află, cu reproducerea în spațiul limitat al scenei a semnalelor din lumea largă a vieții și literaturii, deopotrivă, scriitorul traduce în textele sale imaginarul complex rămas, inevitabil, neexploatat în exercițiul regizoral. Maniera suprarealistă de transcriere îi este cel mai la îndemână, căci punerea în scenă e ea însăși recurs la suprarealitate: înseamnă înlocuire printr-o recuzită limitată a unui univers complex, complicat și niciodată definitiv; liberă interpretare a virtuților sugestive ale unui text etern și, mai ales, neîncredere în sensul comun, cel oferit de utilizarea grăbită și fără frunte a cuvintelor. „Operația” pe care o aplică suprarealismul limbajului e, cum ar spune Breton, aceea a „reîntoarcerii, dintr-un salt, în momentul nașterii semnificantului”. Rostirea însăși devine prospectivă, printr-o „indeterminare temporală și logică” (vezi *Rostirea singulară* a lui Laurent Jenny, în care se vorbește și despre caracterul teatral al rostirii „originare” marcate de improvizații ludice) vizând neobosit originalitatea. Scrisul lui Măniuțiu se petrece în numele unui astfel de proiect, fascinat de miraculoasa și extenuanta sa libertate figurală. (**Irina Petraș**)

Morala care se desprinde din substanța sa atât de densă ar putea fi aceasta: nu trebuie să vrei, ca om, mai mult decât îți este dat (*a-ți cunoaște limita te arhitecturează lăuntric*)*, dar pentru a afla cât ești și cât poți trebuie să vrei imposibilul. A-l cunoaște și a-l trăi pe Shakespeare înseamnă a nu abdica de la acest imperativ al necontenitei frământări.”* Ideea enunțată de Măniuțiu străbate fiecare dintre eseurile cuprinse în *Cercul de aur*. Analiza scriitorului-regizor, în același timp caldă și tăioasă, desface malurile poveștilor shakespeariene și pătrunde până în adâncul lor, scoțând la suprafață psihologia nevăzută a personajelor și mobilul lor profund, arareori rostit. (**Monica Andronescu**)

Cele patru cărți noi de proză [*Autoportret cu himere*, *Scene intime. Scene de masă*, *Omphalos*, *Spune Scardanelli*] sînt gîndite ca forme de expresie complementare, fațete distincte ale „vizionarismului“ unui artist. Ele grupează texte creionate pe formule diferite: schiță, crochiu, „miniatură“ și „hieroglifă“ text ciclic, secvențial, jurnal ș.a.m.d. Speculativ, autorul e mai puțin eseistic, cum te-ai aștepta din partea unui regizor și gînditor asupra spectacolului teatral, și mai mult imaginativ: schițează personaje, replici, situații, mici istorii parabolice, uneori „scenice“, alteori foarte libere, ca și cînd ar da frîu liber reveriei – ceea ce la teatru, unde trebuie coordonat un mecanism complicat, cu multe piese componente, nu se prea poate. […] Peste tot – tendința spre

concentrare, spre secvențializarea discursului, adeseori numerotat. De la un episod la altul – salturi, elipse, schimbări de subiect, astfel încît de nicăieri nu lipsește aerul de mister, de incertitudine, la limita chiar de incomprehensibilitate. Pe ansamblu, sentimentul este de voință din partea autorului de transcriere a unor gînduri sau frînturi de imagini. Foarte „curat", fără patetisme și ingenuități stilistice, textul sugerează in același timp lejeritatea notației și tensiunea viziunii. Efectul la lectură e puternic, neliniștitor. Greu clasificabile în tipologiile obișnuite ale prozei, cărțile compun un portret de autor de o factură rară la noi, într-o literatură in care predomină realiștii de toate spețele. Poate că mai mult decît in teatru, unde imagistica oricît de sofisticată are întotdeauna suportul cît se poate de concret al ființei actorilor și al obiectelor din decor, „cerebralul" Măniuțiu se înfățișează in literatura sa ca un „vizionar" fără limite, artist al fanteziei și al „himerelor"…(**Ion Bogdan-Lefter**)

Cu trimiteri subiacente notabile la versiunile pentru marionete ale pieselor shakespearene adaptate pentru televiziune de un canal occidental faimos, trimițând și la teatrul de umbre, refugiindu-se orgolios în cutiuța etanșă visată de naratorul din *Roman teatral* al lui Bulgakov și hrănite de lecturi asidue parafrazate subtil, povestirile lui Măniuțiu oferă câteva piese rafinate de proză scurtă românească din vremea dictaturii. Pe atunci, iată, refugiul în livresc și punerea în paranteze a urâtului cotidian puteau conduce la cărți și tărâmuri de basm, la mitologii compensatorii și la un onirism princiar ce amintește de reculurile din diurn ale lui Mateiu Caragiale și Emil Botta. (**Ovidiu Pecican**)

Mihai Măniuțiu
Anca Măniuțiu
Visky András
Tompa Gábor

Corina MĂRGINEANU [TAȘCU] (n. 29 august, 1951, Bârlad). Traducătoare. Facultatea de Filologie Iași (1974). **Traduceri** din Pierre Chaunu, Jean- Pierre Richard, Pierre Dumayet, Fernando Ainsa, Torgny Lindgren etc.

Torgny Lindgren, ***Cuvântul:*** *Ceea ce seamănă semănătorul este cuvântul.*
Cel care disprețuiește cuvântul va pieri din cauza lui. Mulți, vorbind fără să gândească, rănesc cu cuvintele lor ca o sabie, în vreme ce limba înțelepților vindecă relele. Așa stă scris: El cuvânta, iar ei se tămăduiau. (trad. Corina Mărgineanu)

Constantin Cubleșan
Victor Cubleșan
Doina Cetea
Adrian Popescu
Irina Petraș
Aurel Rău,
Vladimir Brânduș
Petru Poantă
Corina Mărgineanu

Pe perete, *Steliștii* văzuți de
Vasile Gheorghiță

Ion MĂRGINEANU (n. 28 octombrie 1941, Lopadea veche/Alba). Poet, prozator, publicist. Facultatea de Filologie la București. A publicat peste 100 de cărți: POEZIE: *Icoane din Zarand, Insomnii, Țării inima și versul, Asfințit de vise, Cântecul inimii, Cu fața spre iubire, Scriitori din Apuseni, Iubire doar pentru iubire, Ca floarea soarelui iubirea, Lumea dintre două inimi, Ia-mă cu tine, Civilizația are dureri de cap, Degustător de nuduri, Cerneala în doliu, Și omul, microb de lux, Doar între cuvinte limba este fiară, Mai văd prin laptele de mumă, Bucurați-vă oameni, Iisus s-a născut, Moaștele cuvântului, Pe mâini e numai răni cuvântul, Cuvinte calde în care copiii să se scalde, Dragostea e de la tine, Și OMU – Dumnezeu prescurtat, Iisus pe lacrima Învierii, Se-aude frigul friguind, Sărut mâna, Tanca, Dragostea e de la Tine, Colindă presărată cu busuiocul de la grindă, Singurătatea se scumpește, Brazii bat copiii cu zăpadă, Doamne, Doamne, cât amar îndurat-a Maica Sfântă, Sufletul mai are de vândut ceva, Tristețea umblă dezbrăcată, Colinda ca o pâine caldă*. PROZĂ: *Muntele cu făclii, Orașul sub formă de inimă, Iancu soare trudit, Iancu soare trudit, Țara dintre cetăți și râuri, Legende și povestiri din Munții Apuseni – 3 volume, Alba Iulia cea mai frumoasă poveste, Alba Iulia cea mai frumoasă poveste* (*în zece ediții adăugite*) *Candoarea speranței, Detunata, Haină de foc, Prințesa Oașa, Castelul roșu, Fântâna Zmeului, Oameni nelocuibili, Oameni nelocuibili, Oameni nelocuibili, Oameni nelocuibili, Oameni nelocuibili* (*roman – fluviu cu subtitluri*), *Iancu, soare trudit al românilor, N-am un cuvânt pentru dragoste, Povestea dorului, Tu n-ai văzut durerea, Ne iartă, dar ne vom întoarce, Bătrânețea lacrimii, Escrocul de pe Mureș, Muntele cu nume de fată, Pasărea cu suflet de aur, Biserici de lemn, Pasărea minunilor, Legenda Negrilesei, Catedrala de gheață, Legenda Ghețarului de la Scărișoara, Lancrăm, Cruciulița de aur, Cuibul Poienarilor, Sufletul lemnului, Tulnicăresele – un portret de excepție, Doamne, ce-ai face în locul meu, Copilul și mandarinele, Cruciulița vopsită cu năravuri, Ochiul orb al minții, Teama dintre două inimii, Te rog trăiește, Copilul florilor etc.* TEATRU: *Frida – piesă într-un act și mai multe tablouri – în colaborare cu Vitalie Munteanu, Premiu pe țară la concursul național de dramaturgie – București 1964, Îngerul de piatră, Fata curcubeului, Eroina de la Blaj*. MEMORIALISTICĂ: *Ceasul care nu apune, Lucian Blaga – amiaza focului, Iosif Pervain sau cultul exactității, Bădia, Lucian Blaga – rezerva de oxigen a memoriei, Ceremonia paginii, Basarabia literară, Aron Cotruș – strălucirea unei recuperări de sub geana deșțărării, Ion Agârbiceanu sau armonia dintre om și scriitor.* A mai publicat monografii, dicționare, traduceri, folclor.

> ***Testament liric**: 1. De fapt, nu există Poezie. / Ceea ce credem noi că este poezie / nu-i altceva decât erupția / solară a cuvintelor. 2. Poezia, așadar, este / supraîncălzirea / cuvintelor trecute / prin inimă.*

Volumul de debut al poetului, *Asfințit de vise* (1971), propune într-o formă discretă o biografie sentimentală circumscrisă unui spațiu rural, pe linia expresionismului lui Ioan Alexandru din volumul *Infernul discutabil*. Poeme ca *Bunicul, Butucii satului, Mama, Frații mei, Surorile mele* au expresivitatea naivă a icoanelor țărănești pe sticlă. Influența spiritului ironic al lui Marin Sorescu este prezentă în ciclul *Insomnii,* în care inventarierea unor realități ale vieții rustice se face cu un gust al paradoxului, al asociațiilor neașteptate, al unor personificări nu lipsite de ostentație. (**Ion Cristofor**)

Poetul a început prin evocarea lumii rurale ardelenești în maniera frustă a unui Aron Cotruș, însă fără agresivitatea imagistică a acestuia, mai elaborat metaforic și mai puțin implicant, cu un fel sorescian de a manevra cuvintele în asociațiuni neașteptate, mereu pe muchia dintre sugestia poetică și explicitarea prozaică (**Laurențiu Ulici**)

De la Alba Iulia, din inima Transilvaniei și a țării, ajunge la noi glasul unui poet neliniștit și sensibil care ni se arată angajat în slujba nucleului de foc al cuvintelor. Versul său ne rostește periodic cadențele tumultoase ale dragostei de țară, ne evocă trecutul sau ne glorifică pe contemporani, într-o ambițioasă încercare a poeziei de a se hrăni prin sine însăși. (**Mircea Tomuș**)

Poezia lui Ion Mărgineanu poartă înainte de toate, marca sincerității; ea e, pe linia lui O. Goga, Aron Cotruș, o cîntare a Ardealului, a istoriei și a oamenilor, într-un limbaj care evită excesele, simplu, din nevoia comunicării imediate, metaforic în măsura în care peisajul însuși este o liniște solemnă și o înfiorare de simboluri. (**Aurel Sasu**)

Pentru Ion Mărgineanu poezia parcă se află în stare nativă în tot ceea ce ne înconjoară. E suficient să întindă mâna și să culeagă de pretutindeni imaginile frumoase, dramatice ori exuberante ale vieții pe care să le împerecheze apoi în ritmuri melodice, ușor cantabile, după canoanele tradiției ori după măsura cântecului popular, pentru ca poezia să-i curgă din cuvinte, firesc, aidoma unui pârâu cristalin de munte, ori tumultos ca un fluviu de șes. (**Constantin Cubleșan**)

Dacă în arta plastică vorbim despre pictori naivi și pictori naiviști, ultimii descinzând în meșteșugul celor dintâi cu meșteșugul lor școlit, de ce nu l-am putea considera pe Ion Mărgineanu-Li un poet... naivist? Măsurând, amar conștient, interfața celor două spații poeticești, d-sa se abstrage la un moment dat în această admirabilă poezie a poeziei: „Poemul cât un mușuroi. / Uită-l. Întoarce-te la bolovan, / dar nu-i vorbi în șoaptă, nu-l / cicăli, nu arunca în el. / I s-a retezat gâtul pentru că se lăuda / că-i mai tare decât Dumnezeu. / Ar fi dorit să fie Cuvântul. / Nu-l întoarceți cu fața / cealaltă. Întunericul este / chiar lumina lui / sedentară. Împacă-te cu / poemul și laudă-i / politețea!” (**Gheorghe Grigurcu**)

Muntele cu care are legături confraterne și care reprezintă un „cuplu” arhetipal cu poetul, este blazonul său de noblețe. În tot ce scrie și face se manifestă ca un ardelean, ardelenismul său constând, înainte de toate, în ardoare etică, gravitate, în cultul primordialității și al „vizionarismului” de tip Goga sau Aron Cotruș, al sacralității în descendența lui Ioan Alexandru. (Acad. **Mihai Cimpoi**)

Versul lui, ca alcătuit pe vârf de munte, împrumută cer și lumină, limpezime și aer distilat de la cele înconjurătoare: el tună și scapără, strălumineză și străfulgeră, suferă și speră, plouă și ninge... Simplitatea poemului nu-i afectează profunzimile, înălțimile nu-i diminuează adâncimile. Cuvântul însenineză. Metafora salvează. Scrisul descoperă. Tăcerea regenerează. Cunoașterea cucerește. (**Nicolae Dabija**)

Ion Mărgineanu este, cum arată Victor Crăciun în una din postfețele la o lucrare a sa „un inepuizabil în scris, în fapte naționale, în acțiuni culturale, în căutarea de comori și un răspânditor de românitate”. (**D. Vatamaniuc**)

Maria MĂRGINEANU (pseudonim: **Maria D'Alba**) (n. 13 mai 1958, Albac/Alba). Poetă. Academia de Muzică „Gheorghe Dima" Cluj. Debut absolut în *Tribuna*. Debut editorial în volumul colectiv *Alpha 87*. **Volume**: *La marginea tăcerii*, versuri, 1992; *Flori de gheață,* versuri, 1995; *Cenușa viselor*, versuri, 1997; *Lacrimi de Marie*, versuri, 2002; *Chiriaș al cuvântului*, antologie, 2003; *Lacrimi fisurate*, 2007; *Eclipsă de dor,* 2008**;** *Iubiri enarmonice,* 2010 etc. Prezentă în *Antologia poeților de pretutindeni*, Suedia.

„Doamne, Dumnezeul meu, / Nu mă-ngădui la rău, / Lecuiește-mi lacrima / Să nu fie dor în ea, că mă arde cu pustiu / Pe care să-l sting nu știu… / Doamne, Dumnezeul meu, / Nu mă-ngădui la rău!"

Iubiri enarmonice constituie o chintesență a acestei poezii, atât pe latura tematică cât mai ales pe claviatura unui lirism egal cu sine, de orchestrație enarmonică, cuceritor prin sensibilitate și sinceră atitudine existențială. Sunt de remarcat, în primul rând, sacralitatea acestei poezii și imperioasa nevoie de redempțiune. Poeta cultivă, cu o virtuozitate impresionantă, venerația, imprecația, rugăciunea către o Divinitate care, ca la Arghezi sau Blaga, pare a se fi retras din lumea păcătoasă, din contingent, lăsând loc ispitelor spornice și, desigur, morții care macină neîncetat. (**Zenovie Cârlugea**)

Victor Constantin MĂRUȚOIU (n. 18 iulie 1981, Cluj-Napoca). Poet. Fiul poetei Persida Rugu. Facultatea de Teologie Ortodoxă (2005). Masterat în teologie. Doctorand în teologie, specializarea Noul Testament. Debut absolut în revista „Caligrafiile dimineții", nr. 2, 1995, Cluj-Napoca. **Volume**: *Săbiile luminii*, 1998; *Dinerom*, 2000; *Călătorie pe aripa unui inorog*, 2001; *Macii din grădina Ghetsimani,* poeme/*Les ponceaux du jardin Gethsémani,* poèmes*,* 2002; *Clepsidra din care curge sânge*, 2004. Inclus în antologiile *Pași în iarba ninsă*, 2000, *Pulbere stelară*, 2002, *Conexiuni*, 2002, *Miresme de orgă*, 2004, *Clepsidra din care curge sânge*, 2004; *Lumină lină*, 2005; *Ora Soarelui/The Hour of the Sun,* 2013; *Pașii ochilor de seară,* 2013. A colaborat la periodicele: *„Steaua", „Ramuri", „Nord literar", „Amurg sentimental" „Lamura"*, *„Floare de latinitate"*, *„Baaadul literar"*, *„Cetatea culturală", „Caligrafiile dimineții"*, *„Serile la Brădiceni", „Avangarda literară"*, *„Semn"*, *„Adevărul de Cluj"* (*„Făclia"*), *„Istis"*, *„Curierul"*, *„Caietele Columna"*, *„Oglinda"*, *„Mesagerul"*, *„Muntenia"*, *„Glasul"*, *„Drumețul incendiar"*, *„Juventus"*, *„Vestitorul"*, *„Viața de pretutindeni"*, *„Dor de dor".* Inclus în antologiile *85 de epigramiști clujeni,* 1999*; Pași în iarba ninsă*, 2000, *Pulbere stelară*, 2002, *Conexiuni*, 2002, *Miresme de orgă*, 2004, *Lumină lină*, 2005.

ARS POETICA: să trecem peste pulberea de cretă / a unor explicații neidentificate / străbatem ariditatea lecției fără discipoli / visul nostru urmează drumul / egalităților aritmetice / urcăm dincolo de astroidă / lăsăm în urmă tărâmul ecuațiilor / descifrabile / magnolia / îmbobocește prin semnul unei integrale / / / sub opalescența zorilor / deschidem uriașa poartă spre / infinitul cu / aripile căruia vom trasa / noua hieroglifă a lumii

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Negoiță Irimie, Constantin Cubleșan, Rodica Marian, Miron Scorobete, Victor Cubleșan, Mircea Petean, Mircea Popa, Ioan Chirilă, Constantin Zărnescu, Aurel Turcuș, Ion Popescu Brădiceni, Alexandru Jurcan.

Cu Grigore Leșe

Călătorie pe aripa unui inorog este o sintagmă definitorie pentru poezia lui Victor Constantin Mărutoiu: pe de o parte, imagistica evanescentă, „aventura" în irealitatea pură, iar pe de alta, apelul la un rezervor de imagini mitologice sau general-livrești. Poetul nu ermetizează conform unor simboluri ori coduri riguroase. (**Petru Poantă**)

Victor Constantin Mărutoiu e un poet tânăr. El cultivă versul modern, mai mult chiar, expresia suplă a unui verb metaforizat printr-o poezie concisă, oarecum denunțiativă, ca într-o răsuflare fierbinte, de alergător ce a rupt primul panglica de la sosire. E o poezie febrilă, în ciuda înclinației descriptive. E o poezie de atmosferă, în ciuda abundenței notațiilor profund realiste. E, cu alte cuvinte, o poezie ce lasă prin totul să se înțeleagă personalitatea unui spirit original. (**Constantin Cubleșan**)

Cu Virgil Bulat

Vocea lirică a lui Victor Constantin Mărutoiu are propria-i consistență, o vigoare particulară și-și configurează ale sale obsesii simbolice pertinente, în vastitatea posibilă a trăirilor artistice. Poetul poate spune misterul în felul său dezinvolt, ceea ce este temeinică dovadă de har – totodată dezinvoltura îmi pare o marcă a seninătății în bănuirea de sine – ceea ce rămâne veșnic tulburător în poezie universală. (**Rodica Marian**)

Victor Mărutoiu mizează preponderent pe efectul cuvântului, al sonorității sale și al imaginii. Poezia sa este una care, datorită formulei adoptate, necesită cu strictețe un receptor avizat, necesită o anumită stare de spirit. (**Victor Cubleșan**)

Alexandra MEDREA (pseudonimul Alexandrei Medrea Lipman-Wulf; a semnat și Alexandra Medrea-Danciu; n. 2 aprilie 1939, Țelna/Alba). Traducătoare, poetă, eseistă. Licență în litere, specialitatea Limbă și Literatură română. Trăiește la Paris. Volume: *Grecia sau nostalgia lipsei de măsură*, eseu, 1995; *Voiaj în dublu V*, egografie, 2005; *Semințe*, versuri, 2005; *Traducând pe Nikos Kazantzakis, eseu,* 2006; *Signes*, poeme, 2007; *Ellipses,* 2009; *Reflets* (poezie, în franceză), 2012; *Heliografii* (voiaj), 2012. **Traduceri***:* Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco, 1986;* ediția a doua, integrală, 2012; Nikos Kazantzakis, *Teatru, 1989;* Nikos Kazantzakis, *Ascetica, 1993;* Nikos Kazantzakis*, Fratricizii, 1993;* Joseph Bialot, *Salonul crimei, 1993;* Nikos Kazantzakis, *Șarpele și crinul, 2005;* Shantideva: *Calea către Iluminare, 2008;* Eric- Emmanuel Schmit: *Evanghelia după Pilat*, Humanitas, 2010; Sub direcția lui Renaud Escande:*Cartea neagră a Revoluției Franceze,* 2010 (în colaborare cu Olimpia Barbul, Sorin Barbul și Liliana Șomfălean); Philippe Sollers, *Secretul,* 2014. La Teatrul Național din Cluj, la 19 mai 1992, s-a jucat în premieră piesa *Cristofor Columb* (trad. A.M.), în regia lui Marius Șopterean, avându-l ca protagonist pe Marius Bodochi. În repertoriul Teatrului Bulandra și al Teatrului de Stat din Galați se află piesa *Melissa* (trad. A.M.) Colaborări la revistele *Steaua, Tribuna, Antract, Rampa, Atlas, România literară, Discobolul, Le regard Crétois* (revista Societății Internaționale, „Les Amis de Nikos kazantzaki") și în *Almanahuri,* editate de Filiala Cluj a USR sub îngrijirea Irinei Petraș

„Sunt un rău necesar, numit traduttore-traditore, *un personaj privilegiat, un cititor orgolios care face primul pas spre a înțelege; mă simt un fel de* dublu *care asimilează cu premeditare, un „pungaș" al eternității, într-o tentativă de a regăsi, uneori, „cuvântul ce exprimă adevărul", discursul nealterat. Frânturi incomplete ale marii armonii pe care mă străduiesc să o recompun. Strădanie rareori împlinită... Tot ce am scris s-a născut dintr-o alchimie creatoare: proximitatea dintre traducere și poezie, un fel de avalanșă declanșată de o bătaie de aripi liberatoare..."*

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Grete Tartler, Ion Murgeanu, Eleni Kazantzakis, poetul francez Max Alhau, Alex Ștefănescu, Mircea Popa, Rodica Marian

N. Kazantzakis, *Raport către El Greco*: „Alexandra Medrea- Danciu pare să știe că cenușa nu e o traducere a focului. Versiunea românească pe care ne-o propune arde la o temperatură egală cu cea a textului original. Pliată perfect pe relieful accidentat, dramatic al personalității lui Kazantzakis, traducătoarea izbutește să producă textul pe care acesta l-ar fi scris, dacă ar fi compus în limba română, cum ar spune Dryden. Fragmentele dintr-un text (care se cere citat în întregime) la care am trimis în aceste pagini sînt argumente suficiente ale calității traducerii. Marele Strigăt este reprodus cu instrumente fidele, afine. Nici o stridență, nici o slăbiciune care să trădeze forma primă. Un manifest uman și estetic în neștirbita, tulburătoarea sa măreție. (**Irina Petraș**)

Marii artiști privesc dincolo de fluxul realității zilnice și văd simbolurile eterne, neschimbătoare…, disting marile fluxuri care purifică sufletul… (**Mircea Braga**)

Obsedant jurnal al ascensiunii…, una din cele mai ardente pledoarii pentru esență, pentru Absolut, pentru progresul omului spre cele mai înalte virtuți. (**Grete Tartler**)

Scumpa mea Alexandra, mii de mulțumiri pentru că mi-ai trimis *Raport către El Greco*, care are acum cetățenie română … Sunt la fel de fericită ca Dvs., dacă nu și mai mult. Vasăzică, românii îl iubesc pe Kazantzakis. Ce bucurie! Cât aș dori, înainte de a muri, să văd *Ascetica* tradusă de Dvs. (fragmente din scrisorile primite de la soția scriitorului, doamna Eleni Kazantzakis, la apariția *Raportului către El Greco*).

O amănunțită exegeză a operei, fiecare carte a scriitorului beneficiind de o descriere și de o discuție din punct de vedere istorico-literar… Toate acestea într-o frumoasă limbă românească și o nostalgică și pătrunzătoare privire cretană … încât în final nu putem decât să exclamăm: Ferice de scriitorii străini care au așa prieteni printre români! (**Mircea Popa** despre *Traducând pe Kazantzakis*)

Lirica ei este esențializată, regeneratoare, precum semințele simbolice în contextul biblic, ori cele din universul poetic blagian, manifestându-se în text ca alte și alte semne posibile, ca mărci ale elipselor de tot felul. O anume seninătate și bucurie umple sufletul ei de dorința de împărtășire cu frumusețea lumii și a gândului omenesc… Revelația este celebrată aproape ritualic, ca o întoarcere intuitivă la marile, nesfârșitele gânduri ce bântuie în lume. (**Rodica Marian**).

Madame, j'ai reçu la traduction de l'article de Constantina Breazu-Stoian. Je vous remercie vivement pour cette belle traduction qui rappelle d'une façon émouvante la présence de deux poètes et amis, le talent de traducteur de Ion Caraion. Cet article parâitra dans le Bulletin des Amis de Louis Guillaume, sans doute, à la fin de cette année... (din Scrisoarea poetului francez **Max Alhau**, din 3 martie 1997)

http:// kazantzaki.free.fr (vezi „Sommaire", rubricile „Créations et spectacles" și „Sur les pas de Nikos Kazantzaki").

Ștefan MELANCU (n. 16 aprilie 1958, Albeni/Gorj). Poet și eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca. Debut absolut: Revista *Ramuri*, 1976, poezie. **Volume**: *Elegii întâmplătoare*, versuri, 1995; *Eminescu și Novalis. Paradigme romantice*, 1999; *Apocalipsa cuvântului. Pamfletul arghezian*, 2001; *Singurătatea moralei. O analiză a crizei modernității*, eseu, 2007; *Elegiile toamnei*, poezii, 2009; *Ultima femeie*, roman, 2012. **Traduceri**: Gabriel Marcel, *Omul problematic*, traducere (împreună cu François Breda), 1998; Jean M. Maldamé, *Hristos pentru întreg universul,* traducere (împreună cu Lucia Flonta), 1999. A colaborat la periodicele: *Echinox, Amfiteatru, Tribuna, Steaua, Apostrof, Ramuri, Convorbiri literare, Euphorion, Transylvanian Review.*

Sau aș putea folosi începutul din În căutarea timpului pierdut *al lui Proust: „Timp îndelungat, m-am culcat devreme. Uneori, abia stingeam lumina și ochii mi se închideau atât de repede, încât n-aveam când să-mi spun: 'Adorm'. Și, după o jumătate de oră, mă trezea gândul că era timpul să încerc să adorm; voiam să pun la o parte volumul pe care credeam că-l am încă în mână și să sting lumina; nu încetasem nicio clipă să fac reflecții, în somn, asupra celor ce citisem, dar reflecțiile luaseră o întorsătură cam ciudată; mi se părea că eu însumi eram acela despre care vorbea cartea..." Din adolescență, mi-am tot frământat atâtea vise în acest început, cu imaginea Combray-lui dintr-o copilărie pe care mi-o imaginam ca fiind și a mea. Acum însă dorm, de regulă, foarte târziu, sunt cum s-ar spune un om al nopților treze, iar memoria trupului nu-mi mai învăluie de mult doar coastele, genunchii sau umerii, așa cum încercam pe vremuri să retrăiesc, la rându-mi, senzațiile eroului lui Proust, ci mai degrabă aerul tare al gândurilor nerostite, amestecat cu aburii de cafea și tutun, ce intră invariabil, prin fereastra deschisă a camerei mele, sub o pană de înger căzut...* (Fragment din romanul *Ultima femeie*)

Au scris despre cărțile sale: Diana Adamek, Ion Bălu, Bucur Demetrian, Gheorghe Grigurcu, Ioan Lascu, Florea Miu, Irina Petraș, Petru Poantă, Ion Pop, Mircea Popa, Ion Simuț, Octavian Soviany, George Vulturescu.

Ștefan Melancu debutează, oarecum deconcertat, preferând – în locul temelor la modă ale optzecismului prelungit și resuscitat de *nouăzeciști* – reflecția lirică în relație cu picturalul elementarismului și jubilația luminii. E o încercare de a re-face legătura cu o *stare* eminamente echinoxistă, de la începutul glorioasei de pe-acum mișcări, abandonată sub influența optzecismului chiar și de către fidelii ei exponenți. (**George Vulturescu**).

Ștefan Melancu probează încă o dată, atent la detalii, dar fiindu-i la îndemână și privirea panoramică, vizând sinteza, că Arghezi se „obrăznicea" de îndată ce lua condeiul în mână. Cercetarea sa stă ea însăși la porțile artei și ocolește abil notele false. Studiul lui Melancu reușește o izbândă demnă de toată atenția: nu se mulțumește să-și mărunțească subiectul într-o descriere îngustă, ci înaintează privind mereu în stânga și în dreapta, în față și în spate, Arghezi și arta pamfletarului devenind nucleul unei radiografii deopotrivă literare și sociologice, cu fine inserții de psihologie și metafizică, pamfletul propunându-se, în interpretarea sa, ca semnalment al umanului. (**Irina Petraș**)

Elegii întâmplătoare este o carte ce se sustrage înserierii, afirmându-și fără ostentație originalitatea intrinsecă, iar dl Ștefan Melancu, posibil precursor al limbajului poetic ce își anunță descinderea în mileniul următor, intră în poezie pe calea regală a lirismului (**Ion Bălu**)

...Mare și, probabil, veșnic copil, invidiabil pentru aceasta, Ștefan Melancu își îngăduie a privi timpul ca pe-un factor exterior, ce 'se lungește umil / în mijlocul întâmplărilor', aburind doar pentru o singură clipă 'lunecoasa intimitate'. O intimitate cu sine și cu toate cele ce ființează, sub semnul unei inocențe care nu exclude rafinata elaborare a limbajului 'sărbătorit' cum o 'genealogie a delicateții'. (**Gheorghe Grigurcu**, din postfața la volumul *Elegii întâmplătoare*)

Poet, traducător și eseist, de o admirabilă discreție în viața publică dar cu atât mai adunat în sine, mai convingător, ca prezență spirituală, Ș.M. ilustrează aria unui rafinament intelectual și creator din ce în ce mai restrânsă astăzi. Volumul de versuri *Elegiile toamnei* vădește îndelunga sedimentare și decantare a materiei lirice până la forma cristalină de acum. (**Florea Miu**).

Trama, aparent simplă, are profunzimi perspectivice, efect pe care autorul îl obține proiectând mai multe planuri: temporale, conflictuale, psihologice, substanțiale sau social-ideologice. Multiplicarea planurilor, ca răsfrângeri succesive într-o oglindă a conștiinței eroului, vorbește despre relativizarea maximă a lumii, atomizarea ei produsă sub presiunea pulverizării valorilor într-o lume 'recentă': 'Nu există fapte, ci doar interpretări' [...]. Acesta pare a fi punctul cheie al romanului despre tensiunile intelectualului care își receptează destinul în developare, atât pe un fundal contemporan, postmodern, cât și pe unul universal (eroul Alexi, și proiecția lui ficțională, Nafet, se raportează la lecturi și relecturi din texte cum sunt cele ale lui Fr. Nietzsche, M. Kundera, Dostoievski, dar și Evangheliile etc.). (**Ligia Csiki**).

Soril MIAVOE (pseudonimul lui Pop Teodor Simion (*3 aprilie 1950, Iernut/Mureș*). *Poet, dramaturg*. Debut absolut: *Vatra 1971 – poezie.* **Volume**: *Cum să nu, cu o prefață de Laurențiu Ulici, 1985; Plaurul,* teatru, *1986.* Prezent în antologii și volume colective: *Caiet al debutanților – 1977; Pagini mureșene, 1979; Catarge, 1978;Caietul debutanților: 1980-1981, 1983; Dirijabilul de hârtie, 2011.* A colaborat la periodicele: *Vatra, România literară, Orizont.*

***Crez**: Nu mi-a plăcut niciodată câinele / care recunoaște mai mulți stăpâni, / preotul care cântă pentru bani, / îngerul care apare în casa unui singur păcătos, / dar / barza care neplătită omoară șerpi, / râma care aerează solul / fără ca vreunul să-i ceară, / să-i promită, / pasărea care fără angajamente distruge moliile din livezi, / găina care depune oul mereu*

în același loc / fără ca vreunul s-o fi amenințat, /// / toate acestea mă fac să cred / că nici truda mea nu-i lipsită de sens.

Soril Miavoe este un poet al claritații poliedrice [...], un poet care știe, atunci când începe o poezie, ce vrea să comunice, cum s-o facă și unde să pună punct; un asociativ care admite că hazardul inspirației joacă un rol la nivelul imaginarului poetic dar se străduie, cât e cu putință, să-l reducă și să-l țină sub control la nivelul semantic al poeziei (**Laurențiu Ulici**)

„Teatralizarea“ sentimentului e o metodă de a-i prezerva autenticitatea și intensitatea, o metodă de pur postmodernism, firește, căci la postmoderni declarațiile nu pot fi inocente. Neputând fi astfel, poeții – și Soril Miavoe în orice caz – le caricaturizează și le ironizează, dar tocmai – și numai – spre a le putea livra cui de drept. E o terapie de inteligență la care e supus fondul sentimental (căci Miavoe rămâne, totuși, un bun sentimental), o terapie ce vrea să transpună patetismul și caricaturizarea lui simultană într-o rețetă de eficiență; nu atât să-l elimine, cât să-l reîmprospăteze (**Al. Cistelecan**)

Rând 1: Helmuth Seiller, Grigore Zanc, Ion Horea, George Dimisianu, Dumitru Mureșan;
Rând 2: Maria Urzică (secretară "Vatra"), Romulus Guga, Maria Mailat, Vasile Băran, Ion Dumbravă;
Rând 3: Cornel Moraru, Mihai Sin, Mircea Ciobanu, d-na Vulcan, Dan Culcer, Lazăr Lădariu, Soril Miavoe

În versurile sale, Miavoe dă curs unor exerciții de autoscopie îndeajuns de epurate de grandilocvență, în care confesiunea se pliază pe tema paradoxurilor existenței, a antinomiilor ce alcătuiesc destinul ființei, împărțit între viață și moarte, între prezent și trecut, între reflexul agonic și beatitudinea de a trăi. Din aceste motive, unele poeme au, dincolo de unele irizări ale ironiei, și o încărcătură programatică, revelându-ni-se, cu mai multă sau mai puțină acuitate, tentația problematizării, relevanța meditației ori, pur și simplu, extaza trăirii empatice a referentului (**Iulian Boldea**)

Iulia MICU (n. octombrie 1981, Alba Iulia). Eseist și critic literar. A absolvit Facultatea de Litere Babeș-Bolyai din Cluj (2004) și masteratul *Istoria Ideilor-Istoria Imaginilor* (2005). Din 2005, doctorand al catedrei de Literatură comparată al UBB cu o teză despre artistul și moartea în imaginarul secolului XX. În 2009, beneficiază de o bursă de cercetare în Elveția, la Universitatea din Fribourg. A publicat studii, eseuri și cronici literare în *Tribuna, Steaua, Caiete Echinox, Studii literare, Contemporanul, Caiete critice, Vatra, Ekphrasis*, *Transylvanian Review*, *Studia UBB. Series Philologia*, *Familia, Musicology Journal* etc. A participat la volume colective (*Caietele Lucian Blaga,* Sibiu, 2003; *Literatura tânără,* Cluj, 2007; *Caietele tânărului scriitor,* Cluj, 2007; *Antologia colocviului tinerilor scriitori,* Iași, 2008*; Orașul și literatura,* București, 2008; *Identitatea românească în context european. Coordonate istorice și culturale,* Cluj, 2009). Membru al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România. **Volume:** *Thomas Mann. Istoria unei partituri literare*, 2007 (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România).

Prima tentativă de a îmblânzi moartea, prima și totodată angoasanta tentativă de a o explicita, de a o raționaliza și de a-i da un sens o constituie capacitatea de a o pune în text. Drept urmare, scriitura încearcă să o surprindă în factualitatea sa cea mai crudă cu putință. Toate „științele morții" ar putea fi considerate ca fiind deja relevante în construirea unei logici narative. Și mai mult de-atât, aceste „narațiuni ale morții" devin în același timp, un fel de mărturii ale supraviețuirii, ecouri ale ritmului în care se derulează morțile individuale și cele colective. Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX constituie o perioadă unanim recunoscută ca fiind un punct de răscruce nu numai în ceea ce privește statutul Artei, cât mai ales datorită metamorfozelor pe care le cunoaște imaginea artistului. Funcția pe care acesta din urmă o îndeplinește se transformă la rândul ei, prinsă în fluxul mutațiilor semnificative ce au loc acum. Opera de artă își configurează propriul destin și, totodată, conturează destinul celui care a creat-o. În această structură, moartea se instalează epidemic în chiar esența frumuseții, se manifestă cronic, coroziv și iradiant față de capacitatea creatoare și, oarecum, complementar în raport cu aceasta. Vorbim aici despre o situație pe cât de excepțională pe atât de obișnuită, despre experiența profund tulbure și ambiguă a inspirației artistice. Așadar, moartea devine acum mai degrabă o chestiune de opțiune estetică. Uneori scut, alteori mască, scriitura s-a făcut oglindă în care moartea, privindu-se să fie anulată de revelația propriei urâțenii. Însă, victoria artei se datorează nu numai efortului estetic de a oglindi, ci și ambiției de a schimba raportul de forțe între a fi și a privi. De aici scepticismul modernilor care au refuzat să mai trăiască în această iluzie, cât și oroarea în fața unei realități care nu mai păstrează ingenuitatea

necesară. Singurătatea, neîncrederea, războaiele, infernul interior, indiferența s-au dovedit a fi în cel mai scurt timp fețe cu mult mai terifiante decât chipul morții în sine. Artistul s-a grăbit să le răspundă nu printr-o oglindă, ci mai degrabă printr-o altă lume, de substitut, artizanală, acestor cutremurătoare viziuni pe care reflecția le poate produce în sufletul lui. Pe de altă parte, refugiul său este unul cât se poate de fragil și poartă pecetea imaginației. Simbolic în acest sens este detaliul din tabloul lui Mantegna cu soldatul sprijinit de scut pe care un fragment din Proust (*În căutarea timpului pierdut*) *îl folosește în mod simbolic.* (Fragment din volumul *Artistul și moartea* în curs de apariție.)

150 de pagini, de densitate extremă a ideilor, însă, „prietenoase" stilistic, dat fiind că tânăra autoare are deja darul îmblânzirii conceptelor, pagini distribuite, oarecum tot în spirit muzical [...]. Un debut remarcabil, pentru care tânăra autoare merită toate laudele. (**Liviu Antonesei**)

Cartea Iuliei Micu reprezintă, pe de o parte, o remarcabilă analiză a modului în care preocuparea pentru muzică estetizează thanatic frenezia culturală decadentă trăită de postromantici în prima jumătate a veacului trecut și, pe de alta, o foarte bună abordare a lui Thomas Mann din chiar perspectiva din care el și-ar fi dorit dintotdeauna să fie decriptat, și anume aceea a thanatologiei compoziționale, simfonice. (**Ștefan Borbély**)

Thomas Mann. Istoria unei partituri literare își propune să abordeze opera scriitorului german din perspectiva legăturii sale profunde cu muzica lui Wagner, demers ambițios, bazat pe recursul la filosofie, la studiul mentalităților sau la comparația cu artele plastice. (**Bianca Burța-Cernat**)

Bogăția interpretărilor expuse, proaspătul mod de abordare și dovedirea unui bagaj de cunoștințe consistent, deschid cititorului căi noi de interpretare și-l invită la incursiunea individuală pe rând prin fiecare dintre aceste portițe. (**Ana-Maria Tăut**)

Teohar MIHADAȘ (9 noiembrie 1918, Turia/Grecia – 29 noiembrie 1996, Cluj). Poet și prozator. Facultatea de Litere și Filosofie București (1944). Debut cu poezii în *Universul literar* și *Gândul nostru* (1938). **Volume**: *Ortodoxie păgână*, versuri, 1941; *Tărâmul izvoarelor*, povestiri, 1968; *Reminiscențe*, versuri, 1969; *Trecerea pragurilor*, versuri, 1972; *Elegii*, 1975; *Nimburi*, versuri, 1977; *Pâinea punerii nainte*, versuri, 1979; *Frumoasa risipă,* roman, 1980; *În lumina înserării*, versuri, 1982; *Înaltele acele vremi*, istorisire, 1987; *Orfica tăcere*, versuri, 1988; *Pe muntele Ebal*, roman, 1990; *Steaua câinelui*, roman autobiografic, 1991; Pinii de pe Golna, 1993; *Crepusculare vitralii,* versuri, 1993; *Chemări spre nicăieri și niciodată*, poezii, 1995; *Străinul de la miezul nopții*, 1996; *În colț lângă fereastră, roman*, 2000; *Înfrățire*, 2004 (ilustrații de Lazăr Morcan).

***Închinare**: „Pământ, din oseminte format și frământat/ Din sângele străbun și din sudoare,/ Ești trupul meu cel viu și-adevărat,/ Fără-nceput, nici margine sub soare.// Prin truda ta trecând – când basm, când foc –/ Timpul te-a-mpodobit cu Putne și Posade,/ Cu alte biruințI din loc în loc,/ Și nu știu ce ascuns, și care arde…"*

Au scris despre cărțile sale: D. Țepeneag, Mircea Tomuș, Adrian Marino, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu, Dumitru Micu, Mircea Vaida, Vasile Igna, Mircea Iorgulescu, Adrian Popescu, Dana Dumitriu, Eugen Simion, Cornel Ungureanu, Petru Poantă, Paul Dugneanu, Sultana Craia, N. Steinhardt, Laurențiu Ulici, Mircea Popa, Marian Papahagi, Nicolae Mocanu ș.a.

Semnul eleat al începuturilor atice aruncă din când în când la suprafață mari izbucniri de lavă vulcanică, zgura pietrificată a unor impetuoase trăiri. O aură mitică plutește peste lucruri și ființe, dând strălucire și fosforescență sensurilor cuvintelor, care se deschid spre lumea nevăzută a ființei și pe care poetul știe să le capteze în materialitatea sonoră a stanțelor […] Angelic și rafinat, poetul construiește un imperiu heraldic de siluete, dominat de figurile emblematice ale Eroului, Strămoșului și Bărbatului. Transformat nu de puține ori în incantație și delir divinatoriu, într-o savant-obscură haină sacerdotală a verbului, versul inițiază în misterele unei Grecii atemporale, ca la Ion Barbu. (**Mircea Popa**)

Poetul nu este doar un mitologizant, ci și un sensibil și rafinat elegiac. Rostirea își păstrează mereu aspectul de ceremonial fastuos, în același limbaj fastuos. (**Petru Poantă**)

Virgil MIHAIU (n. 28 iunie 1951, Cluj). Poet, eseist, jazzolog, performer de jazz-poetry. Facultatea de Filologie Cluj-Napoca, secția engleză-germană (1974). Doctor în americanistică. Echinoxist.. Debut absolut în 1970 cu poezii în revista *Steaua*. Premiul de debut al Editurii Dacia, 1977. **Volume**: *Legea conservării adolescenței*, poeme, 1977; *Sighișoara, Suedia și alte stări de spirit*, poeme, 1980; *Indicațiuni pentru balerine din respirație,* poeme, 1980; *Cutia de rezonanță,* eseuri, 1985; *Poeme*, 1986; *Jazzorelief*, eseuri, 1993; *Paradis pierdut în memorie*, poeme, 1993; *Incantări și descântări clujene,* poezii, 1996; *Recensământ de epifanii/Census of Epiphanies* (trad. Engl. Adam Sorkin), 1999; *Jazz Connections în Portugal*, 2001; *Jazzografii pentru îmblânzit saxofoniste*, 2001; *Between the Jazz Age and Postmodernism: F. Scott Fitzgerald*, 2003; *Aur din coama Ariadnei* (trad. Germ. R.F. Marmont), 2004; *Jazz Connections în Romania*, 2007; *Lusoromână punte de vânt*, 2010; *Jazzografias para domar a las saxofonistas* – poeme, ediție bilingvă româno-spaniolă, 2014. În colaborare: *Russian Jazz New Identity*, Quartet Books Londra, 1985; *Jazz în Europa*, Jazz Institut Darmstadt, 1994; *Pentru Gellu Naum / For Gellu Naum* – Vinea & Icare, București/2002; *The Foreign Critical Reputation of F. Scott Fitzgerald,* Westport/USA, 2004; *Sadovaia 302 bis*, Apostrof, Cluj 2006; *Cartea cu bunici* – Humanitas, București/2007; *A Cidade de Lisboa* – Fundația Culturală Memoria, București/2007; *Primii mei blugi* – Art, București/2009; *Promenada scriitorilor* – Eikon, Cluj/2012; *Viața literară la Cluj* – Eikon, Cluj/2013. Inclus în antologiile: *Jahresring 79-80* – Deutsche-Verlag-Anstalt, Stuttgart/1980; *Erkezo szel* – Tankonyvkiado, Budapest/1986; *Young Poets of a New Romania* – Forest Books, London/1991; *Streiflicht* – Dionysos, Kastellaun, Germania/1994; *Transylvanian Voices* – Romanian Cultural Foundation, Iași/ 1994 și 1998;

Savremenik – Apostrof, Beograd/1998; *Gefährliche Serpentinen* – Galrev, Berlin/1998; *Vid Tystnadens Bord* – Symposion, Stockholm/1998; *Meet* – Maison des Ecrivains Etrangers et des Traducteurs, St. Nazaire/2002; *The Poetry of Men's Lives* – The University of Georgia Press, Athens/2004; *Cântecul stelelor* / îl *canto delle stelle*, trad. italiană, 2004; *Un pahar cu lumina / Poharnyi feny*, trad. maghiară, 2005; *Mi-ar trebui un șir de ani* / *It Might Take Me Years* / PEN Romanian Centre, 2009; *Clujul poeților*, 2013. Colaborări cu poeme, eseuri, critică literară, muzicală & coregrafică, traduceri (din engleză, germană, spaniolă, portugheză, franceză, suedeză, rusă, italiană) la majoritatea revistelor de cultură din România. Publicații în Germania, Polonia, Portugalia, Marea Britanie, Letonia, Elveția, Rusia, Croația, Ungaria, USA, Serbia, Norvegia, Rep. Moldova, Franța, Austria, Italia, Spania, Brazilia, Canada, Costa Rica, Turcia.

„Viața îmi lasă senzația unei farse tragice, căreia încerc – prin creație – să-i dejoc mecanismele."

Au scris despre cărțile sale: Ion Pop, Marian Papahagi, Ion Negoițescu, Peter Motzan, Adrian Marino, Mircea Zaciu, Sorin Antohi, Efim Barban, Gheorghe Grigurcu, Al. Călinescu, Dinu Flămând, Cornel Regman, Ion Bogdan Lefter, Ioan Moldovan, Ovidiu Pecican, Angelo Mitchievici, Irina Petraș, Nicolae Oprea, Laurențiu Ulici, Emil Hurezeanu, Victor Ernest Mașek, George Vulturescu, Mircea Iorgulescu, Al. Piru...

Perfect asimilată, substanța «cărturărească», livrescă a experienței lui Virgil Mihaiu nu intimidează deloc expresia lirică, universul vieții imediate, decorul cotidian comunică dezinvolt absența oricărei crispări. (**Ion Pop**)

Aparenta simplitate a limbajului din lirica lui Virgil Mihaiu ascunde o foarte elaborată regie. Dintre echinoxiști, el practică primul, metodic, nu doar notația prozaică și, în genere, discursul antimetaforizant, ci și intertextualismul și interreferențialitatea (**Petru Poantă**)

Aspirația maximă a acestei poesii pare să fie sinceritatea: ea presupune, concomitent, respectarea, în datele lui necanonice, a adevărului «obiectiv» al unei existențe particulare. Transcrierea experiențelor personale, proiecția narcisică, autocontemplarea tandru persiflantă, toate formele sofisticate de a semnifica o stare de spirit prin translația dată de corespondența dintre arte. (**Marian Papahagi**)

Virgil Mihaiu se vrea și se dovedește a fi un virtuoz al scriiturii liber asociative, legănate de visul său fin contrapunctic, apte de imaginile spontan-complicate ale unei sensibilități moderne ce se ia pe sine drept etalon. (**Gheorghe Grigurcu**)

Virgil Mihaiu procedează, efectiv, în ritm de jazz, de *ragtime* am spune (am rămas, evident, conservatori), dar și prin asociații sincopate, unele vertiginoase, câteva de-a dreptul be-bop (am redevenit moderni): discontinuitate, efecte de surpriză, amestec de antologie poetică pe teme de jazz și paralelisme inedite, ca să nu spunem insolite, de tehnică poetică (ritm, repetiții, motive obsesive etc.) și jazzistică. Pe un plan mai înalt, corespondența posibilă ar fi: jazz/antimuzică = poesie/antipoesie. (**Adrian Marino**)

Cu Cătălina Iliescu-Gheorghiu

De la *Legea conservării adolescenței*, 1977, la *Jazz Connections în Romania*, 2007, trecând prin *Sighișoara, Suedia și alte stări de spirit, Cutia de rezonanță* (prima carte de eseuri despre jazz din România), *Indicațiuni pentru balerina din respirație, Paradis pierdut în memorie, Incantări și descântări clujene, Jazzografii pentru îmblânzit saxofoniste* etc., Virgil Mihaiu își conservă atipicitatea și deschiderea spre toate vânturile culturale ale celor 10 limbi din dotare („am învățat limbile pământenilor / dar / zeii / rămân muți") cu o paradoxală obsesie a descendenței transilvane („două lumi foșnind în același text"; „ecou al forestei transilvane / printre valuri și stânci lusitane") Clujean prin naștere și echinoxist de marcă, iubește „atributele idealizate ale Clujului" cu ingredientele marginalității multiple, hărțuite a *Zwischeneuropei* – „viața la limita occidentală / a europei / viața / la limită"; „soarele transilvaniei / îmi aparține // și umbrele portugaliei / îmi aparțin // momentele de grație ale europei / sunt ale mele // visul meu se trăiește și / se moare pe sine din plin". Dar mai ales iubește jazzul, ca „unică formă de artă totalmente liberă", căci aținut, crede V.M., departe de Putere. (**Irina Petraș**)

Cu Ion Pop, Ioan Mușlea, Irina Petraș, Mircea Petean

și cu Ion Bogdan Lefter, Adrian Enescu, Mircea Florian

Marian Papahagi, Virgil Mihaiu, Adrian Popescu, Mircea Zaciu, Ion Pop, Ana Blandiana, Emil Hurezeanu, Romulus Rusan

Ciprian MIHALI (n. 24 mai 1967, Baia Mare). Eseist, traducător. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj. Doctorat in Filosofie UBB Cluj și al Universității "Marc Bloch" Strasbourg. Ambasador al României în mai multe țări africane. **Volume**: *Sensus communis. Pentru o hermeneutică a cotidianului*, 2001; *Anarhia sensului. O fenomenologie a timpului cotidian*, 2001; *Inventarea spațiului. Arhitecturi ale experienței cotidiene*, 2001; Uzuri ale filosofiei, 2006; Dublu trata de urbanologie (cu Augustin Iona), 2009. Coordonator al unor volume colective consacrate spațiului public: *Altfel de spatii. Eseuri de heterotopologie*, 2001; *Artă, tehnologie și spațiu public*, 2004). **Traduceri** din: Jean-François Lyotard, Jean Baudrillard, Gabriel Marcel, Jean-Luc Nancy, Guy Debord, Michel Foucault, Georges Bataille, Jacques Derrida, Maurice Blanchot etc.

Vin rar în Cluj, din păcate. În ultimele 14 luni, de când sunt la Dakar, am fost de două ori în țară. Îmi lipsește o stare de spirit care este Clujul, echilibrul său vizual, liniștea zonelor pietonale sau a parcurilor, munții de alături și variațiile de temperatură (*de exemplu: surpriza de a descoperi dimineața că plouă sau că e vreme bună, că ninge, că e cald, că e frig...*). *Îmi lipsesc, evident, studenții, infuzia de energie și de provocare intelectuală pe care n-au încetat niciodată să mi-o transmită. Îmi lipsesc poate și mai multe, am cunoscut și momente dificile, ca orice persoană care decide să-și schimbe radical viața, dar am asumat cu toate consecințele ei această schimbare. Privesc înapoi cu drag și înainte cu încredere*. (dintr-un interviu acordat lui Mihai Prodan, în 2013)

Laurențiu MIHĂILEANU (10 noiembrie 1953, Potlogi /Dâmbovița – 15 aprilie 2013, Cluj-Napoca). Poet, prozator. Facultatea de Chimie Iași. Debut absolut în *Convorbiri literare*, 1978. **Volume**: *Pantofi de poet*, versuri, 1998; *Hăituiri de suflet*, versuri, 1999; *Ioan al nimănui*, povestiri, 2000; *Dreptul la iarbă*, Liternet, 2002; *Ce dacă?* teatru 2007. Prezent în *Antologia de proză 2002* și în antologia de proză scurtă *Repetiție fără orchestră*, 2004. De asemenea, în antologiile editate de Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor. A fost prezent la *Saloanele de primăvară ale scriitorilor* plasticieni. A colaborat la periodicele: *Convorbiri Literare, Orizont, Vatra, Steaua, Tribuna, Liternet, Agora online.*

Laurențiu Mihăileanu nu a ezitat nici în fața poeziei, nici în fața dramaturgiei, a încercat și puțină eseistică, a cochetat cu pictura și din când în când mai pune mâna pe o chitară. Toate acestea nu ar trebui să înșele pe nimeni. Avem de-a face cu un prozator, un prozator cu vocație. Iar dacă afirmația are nevoie de un suport, acesta poate fi lesne găsit în volumul *Ioan al nimănui* (2000) […] unul dintre cele mai bune volume de proză ale Clujului din acel an. Relația dintre text, narator și autor este de la început surprinzătoare și acesta este unul dintre cele mai ușor remarcabile avantaje ale prozatorului. După un deceniu de dominație (chiar dacă nu neapărat la nivelul realizărilor literare aflate pe piață, dar cu siguranță la nivelul impactului lăsat în orizontul de așteptare) a textualismului și în plină domnie a celei de-a doua mutații a postmodernismului românesc (după

optzecism) este aproape o obligație să operezi în textele pe care le propui cu inter-/para-/meta-textualism, să faci din procesul de creație un acvariu/terariu în care să-ți exhibi, cu o oarecare doză de delicatețe, întregul laborator de creație literară. Autorul se joacă de-a naratorul, ale cărui haine le îmbracă pe scenă, nu în culise, trăgând cu ochiul înspre public și explicitându-și teoretic gesturile. Laurențiu Mihăileanu abordează această relație într-un mod mult mai genuin, mult mai apropiat de sursele clasiciste ale romanului și prozei moderne. Lucru surprinzător, dată fiind construcția foarte elaborată și modernă a celorlalte etaje ale textului. Naratorul este în volumul *Ioan al nimănui* un povestitor în sensul cel mai pur în care ne-a obișnuit tradiția romanescă românească (iertată-mi fie această alăturare). El este un confesiv care instaurează o convenție minimală cu cititorul: cea a mărturisirii. Tocmai de aici plăcerea lecturii, degrevată de obsesia permanentei căutări a resorturilor care, pe lângă text, mai articulează și motivația naratorială. (**Victor Cubleșan**)

Viorel Cacoveanu, Laurențiu Mihăileanu

Marius MIHEȚ (n.14 februarie 1978, Deva, jud. Hunedoara). Critic și istoric literar. Facultatea de Litere a Universității din Oradea (2002); din 2008, doctor al Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca cu o teză despre proza Generației '60. Debut: în „Observator cultural" (2000); Redactor asociat al revistei „Familia"; alte colaborări la revistele: „România literară", „Caiete critice", „Cultura", „Adevărul literar și artistic", „Semne" ș.a. Cadru didactic la Facultatea de Litere din Oradea (din 2002). Îngrijește o serie de autor – Constantin Țoiu. A scris micromonografia *Radu Țuculescu* (*opera și biografia*), Editura Universității din Oradea, 2012.

Întotdeauna gâlceava artistului e într-o fază critică, altminteri se scufundă într-o prelegere convenabilă. De la Socrate încoace există o necesitate a gâlcevii. E, dacă vrei, o condiție a progresului. Nu poți face nici critică și istorie literară, nici pedagogie fără o miză critică implicită. Noica zicea că o instituție de la care profesorul nu are nimic de învățat este o absurditate. Or asta nu se poate întâmpla dacă dezvolți în celălalt plăcerea dialogului critic. Sigur că atunci când lumea, poetic vorbind, e în afara înțelegerii artistului, se ajunge la o critică a distanțării. Uneori la retragerea absconsă în „turnul de fildeș". Fără dialog critic o societate e bolnavă, tumefiată. Consensul absolut e propriu numai sistemelor totalitare. Din păcate sau din fericire... (într-un interviu acordat lui Mihai Vieru)

MIKÓ Ervin (28 august 1919, Valea Vinului/Maramureș – 23 august 1997, Cluj). Publicist. Facultatea de Drept la Cluj (1945). Premiul Academiei Române, 1962. **Volume**: *Zsilvölgyi jelentés* (Transmisie din Valea Jiului), 1955; *A névtelen utas* (Călătorul necunoscut), 1958; *Nádország ostroma* (Asalt în țara stufului), 1960, românul 1961); *Havasi neonfény* (Lumini de neon în munți), 1961); *Ma kezdődik a holnap* (Viitorul incepe azi), 1964; *Térben és időben* (In timp si spatiu), 1973; *Faggató* (*Emberekről, sorsokról, pályákról.* 1976); *Omenie, noroc bun!* (1978); *Koccintások* (1979); *Mikó Ervin kérdez* (interjúk, Kolozsvár, 1983); *Întîlnire cu anul 2000* (Kolozsvár, 1989) etc.

Cu Mihail Sadoveanu

Ioan MILEA (n. 11 martie 1958, Turda /Cluj). Poet, eseist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1983). Debut absolut 1980 cu poezii în revista *Tribuna*. Volume: *Lecturi bacoviene și alte eseuri*, 1996; *Seară cu Dante și alte poeme*, 1996; *Sub semnul poeziei*, 1999; *Recviem în mai* (*poeme*), 2007; *Despre Brâncuși* (*poeme*), 2007; *Florilegiu* (*poeme*), 2008; *Lecturi bacoviene*, Cluj-Napoca, Limes, 2010; *Fulgurații* (*poeme*), 2010; *Aievea* (*poeme alese*), 2010; *Fulgurații II* (*poeme*), 2012; *Brevilocviu*, 2013; *Fulgurații III*, 2013; **Traduceri**: Rudolf Otto, *Sacrul*, 1992 (1996; 2002; 2005); Giuseppe Tucci, *Teoria și practica mandalei*, 1995; Rudolf Otto, *Despre numinos*, 1996 (în colaborare) (ed. revăzută, 2005); Blaise Pascal, *Misterul lui Iisus*, 2001 (în colab.) (ed. a II-a 2002); Julius Evola, *Tradiția hermetică*, 1999; *Credință și icoană*, 2002 (ed. a II-a, 2008); Romano Guardini, *Sfârșitul modernității*, 2004; Francesco Lambiasi, *A fost răstignit: de ce?*, 2006; Marko Ivan Rupnik, *Arta – memorie a comuniunii*, 2007; Antonio Spadaro, *La ce folosește literatura?*, 2007; Paola Bignardi, *Evanghelia cotidianului*, 2007; Tomáš Špidlík, Marko Ivan Rupnik, *Teologia pastorală. Pornind de la frumusețe*, 2008; Wolfhart Pannenberg, *Ce este omul? Antropologia actuală în lumina teologiei*, 2012. **În antologii**: Florin Vasiliu, *Umbra libelulei. Antologie a haiku-ului românesc*, 1993; *O sută de catarge/ One Hundred Masts*. *Microantologie a haiku-ului românesc*, selecție, argument și comentarii de Florin Vasiliu și Șerban Codrin, 1997; Ion Pop, *Poeții revistei Echinox. Antologie* (*1968-2003*), vol. I, 2004; Ioan Găbudean, *Surâsul crizantemei. Antologie a haiku-ului românesc*, 2004; Kocsis Francisko, *Dirijabilul de hârtie. Cele mai frumoase poezii – 1971-2011*, 2011. **Colaborări la volume**: Nicolae Oprea, Călin

Vlasie, *Literatura română între impostură și adevăr*, 2000; *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I-IV (coordonatori Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 1995-2001; *Dicționarul esențial al scriitorilor români* (coordonatori Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 2000; *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*, 2004; *Dicționarul general al literaturii române*, vol. I-VII, 2004-2009; *Dicționarul cronologic al romanului tradus*, 2005; *Vasile Sav. în memoriam*, ediție realizată și îngrijită de Lucia Sav, 2010; *Ion Pop – 70*, coordonator Sanda Cordoș, 2011; *Dicționarul cronologic al romanului românesc – 1990-2000*, 2011. A colaborat la periodicele: *Echinox*, *Tribuna*, *Steaua*, *Familia*, *Vatra*, *Poesis*, *Apostrof*, *Luceafărul* etc. Premiul pentru debut în critică al Salonului național de carte, Cluj-Napoca, 1996; Premiul Uniunii Scriitorilor din România, 2004, pentru vol. *Dicționarul cronologic al romanului românesc* (coautor); Premiul „Mircea Zaciu" al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, 2005, pentru vol. *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România* (coautor).

Singura cărare / în holda aurie / e firul de grâu.

Au scris despre cărțile sale: Ion Pop, Petru Poantă, Al. Cistelecan, Simona-Grazia Dima, Ioan Moldovan, Aurel Pantea, Iulian Boldea, Mihaela Mudure.

Ioan Milea caută, dimpotrivă, momentele de grație oferite de o bună și generoasă dirijare a sensibilității către calea, adevărul și viața, pierdute adesea între cuvintele prea numeroase/ și tăcerile prea lungi. Așadar, nici retorică, nici tentație ermetizantă, ci expresie echilibrată pentru a sugera o anume *calitate* a privirii și a auzului: cea în stare să sesizeze ceva din inefabilul făpturii, să facă din obiectul și faptul comune o revelație. (**Ion Pop**)

Indiferent de formula poetică pe care o exersează, poemele lui Ioan Milea deconspiră firea introvertita a autorului, concentrarea sa focalizată asupra ecourilor lăuntrice ale faptului imediat și demonstrează totodată o perfectă stăpânire a strategiilor și tehnicilor poetice într-un registru de subtile rafinări intelectuale. Pe cât de minimal în privința figurației și a gesticulației lirice, pe atât e de eficient limbajul poetic în direcția esențializării, decantării și potențării semantice. (**Ioan Moldovan**)

Ambiguitatea ce se lasă ghicită, nu de puține ori, în versurile lui Ioan Milea din volumul *Seară cu Dante și alte poeme* nu provine atât din învolburarea paroxistică a imagisticii, cât din laconism și asceză expresivă; poetul își asumă, într-un fel, existența nu ca însumare, înlănțuire de imagini, ci ca esențializare a multiplului într-un contur formal epurat de contingent ca o mireasmă divină. (**Iulian Boldea**)

Aurel Pantea, Minerva Chira, Al. Cistelecan, Ioan Milea

Aparent vulnerabil, eul liric al acestor poeme, chiar dacă îmbracă voalurile fragilității, aduce repetate dovezi ale tenacității și rezistenței. Iar rezistența e ceea ce e esențial. La Milea, miza pe esențialitate face parte dintr-un program poetic-existențial. (**Aurel Pantea**)

Prezență mult prea discretă pentru viața publică și culturală românească de după 1989, Ioan Milea, fost echinoxist, tribunist și apostrof – ca să mă refer la titlurile de noblețe achiziționate de el prin redacțiile clujene – s-a afirmat ca poet original, dar în egală măsură și ca un comentator substanțial de poezie și traducător din italiană. […] Ce fel de poet este Ioan Milea? Fără îndoială, cel pe care îl ilustrează cel mai bine următoarea definiție a liricii, formulată de el într-un grupaj aforistic din *Tribuna* (nr. 119, 2007): „Poezia, fiind absolutul literaturii, o depășește. Nu pentru a o trăda, ci pentru a o justifica. Dacă nu are valoare de existență, nu are nici una". Avem de a face, deci, cu un existențialism poetic, cu asumarea unei axe interioare pe care, la un capăt, se regăsește experiența profund personală și implicată, în timp ce la celălalt aceasta se sublimează în metafizică. Suflul liricii lui Milea, scurt și rar, nu vădește, nici vorbă, slăbiciunea unui talent firav. El pare mai degrabă transpunerea consecventă a altei convingeri personale, aceea după care „Forța afirmativă a tăcerii în poezie, și nu numai" dă măsura unei vocații la fel ca și cuvintele; uneori chiar mai mult. (**Ovidiu Pecican**)

Influențat de estetica modernismului, poetul din Turda cultivă o poezie concisă, a esențelor pure, scrisă sub influențe nipone de care autorul pare să nu fi beneficiat decât livresc și beneficiind de avantajele pe care le oferă provincia unui spirit profund speculativ. Conștient de caracterul fragmentar al existenței contemporane, creatorul insistă asupra clipei, asupra momentului intens semnificativ din punct de vedere existențial. O particularitate a modernismului lui Ioan Milea este altoiul dintre cultul clipei, al momentului, cu sentimentul și conștiința istoriei. (**Mihaela Mudure**)

Alexandru Cristian MILOȘ (n. 23 septembrie 1952 Bistrița). Poet și prozator. Debut absolut în *Luceafărul*, 1976. Debut editorial în volumul colectiv *Cântec pentru zorii de zi*, 1987. **Volume**: *Stele amintite*, 1994; *Ființe de lumină*, 1994; *Nume din Cer*, 1995; *Sertarul astral al Profetului*, bilingv, 1996; *Poemele omului electric*, 1998; *Poemele planetelor*, 1999; *Închisoarea timpului/Drumurile cerului*, 2000; *Prințesa zburătoare valahă,* 2000; *Timpul Babilonului albastru*, 2001; *Cartea Oceanului G*, 2002; *Națiunea cosmică*, antologie, 2002; *Copiii cosmici. Noua rasă*, 2003; *Bătii memoriei*, 2003 (ediție germană, 2004); *Poeme reîntâlnite sub Sirius,* 2004; *„Cetățenii cosmosului"*, carte electronică, 2006; *„Allo, le cosmos a l'appareil"*, astropoezie, ediție în limba franceză, traducerea Florin Avram, 2008; *Cosmonauții albi*, 2009; „Etica Galactica", ediție în limba spaniolă, Barcelona, Spania, 2009, *Filosofii siderale, s.f.,* 2010; *Biblia reptiliana, s.f.,* 2011; *Laser, publicistica,* 2011; *Cosmos, antologie,* 2011; *Sud-Galactic, s.f.,* 2013; *CNSAS – dosarul -"poetul",* 2014; *Lumile de dincolo, s.f.,* 2014. A colaborat la periodicele: „România Literară", „Luceafărul", „Steaua", „Tribuna", „Echinox", „Poesis", „Poezia", „Contemporanul", „Convorbiri Literare", „Cronica", „Ateneu", „Unu", „Familia", „Orizont", „Arca", „Vatra", „Astra", „Feed Back", „Transilvania", „Viața Românească", „Scrisul Românesc", „Litera Nordului", „Conexiuni", „Mișcarea Literară", „Verso", „Apostrof".

Pentru cine scriu? / Cu sângele curgător / Către sufletul cosmic, / Deschiselor ferestre! …

Alexandru Cristian Miloș scrie poeme, în buna tradiție a poeziei ardelene (**Nicolae Manolescu**)

Situându-și unele vise de astronaut pe raza unor lecturi din Jules Verne, Wells, Bradbury, Asimov, menționându-i pe Einstein și Heisenberg, dar trăgând cu ochiul (și) la Isus, bardul bistrițean e un trubadur al Omului Cosmic, al fotonilor al clonărilor, al ADN-ului. Noutatea, să recunoaștem, îndrăzneață, a acestui poet, constă în faptul că operează cu conceptele științei și tehnicii, prin intermediul cărora gândește imaginativ și își compune cu dezinvoltură, metaforele adecvate. Când scria, reprobativ, din punct de vedere al iubitei: „Iar te-ai cufundat în stele/ și în nori, și-n ceruri nalte", Eminescu nu bănuia că un urmaș al său, din Bistrița Năsăudului, pe nume Alexandru-Cristian Miloș, va ilustra această ipostază figurată a poetului, amuzant – pierdut în lumea imaginarului, la modul cel mai propriu... (**Gheorghe Grigurcu**)

Cu Gheorghe Crăciun

Fără îndoială talentat, Alexandru-Cristian Miloș e un liric de peisaje și de experiențe sufletești pe care le evocă într-o diversitate de ritmuri... (**Laurențiu Ulici**)

Abstracțiuni și sentimente se adună ca într-o inundație bruscă și necontrolată, ducând cu ele insule de poezie, parcă rămase din cărțile anterioare ale acestui autor fantast – care editează revista *Univers SF* (**Nicolae Prelipceanu**)

E toată această poezie un fel de a aborda, de a denunța drama umanității terestre- prin sentimentul apartenenței sale la o comunitate cosmică. E poezia unei noi respirații, e poezia unui nou limbaj (**Constantin Cubleșan**)

Din „Sertarele secrete ale Profetului", ca într-o magică și misterioasă cutie a Pandorei, ies nu doar profeții serafice, imagini globulare și luminiscente, ci și viziuni macabre, ființe teratologice trimițând la întâlnirile de gradul 0 ale science-fictionului... Coperțile volumului chiar sugerează apetența pentru acel horror cultivat de un Lovecraft, dar și straniul și miraculosul unui Poe. (**Al. Pintescu**)

Cu Nicolae Breban

Un poem intitulat *Hamlet* ar putea fi recitat pe orice scenă a lumii. (**Alex Ștefănescu**)

Pe Alexandru-Cristian Miloș îl vom întâlni în secolul următor dacă vom fi și noi acolo (**Mircea A. Diaconu**)

Poezia lui Miloș, recurge, astfel, la marile teme ale lirismului dintotdeauna (timpul, iubirea, sacrul, etc.) pe care le transcrie fără dificultate, într-un cod personal... (**Iulian Boldea**)

Membru fantast în trei Academii de științe poetice(ști, Alexandru-Cristian Miloș – este unul dintre, alături de alții, Cavalerii recuceririi Epicului, dar care, culmea, nu vine din ieri, ci din mâine, din mileniul viitor și nu din spațiul tradiției, ci din cel al invenției (SF), cu platoșe electrice și halebarde electronice, călare pe cai fantastici (în V), pentru a lupta cu păgâna metaforă a liricii prea pământene. Dă impresia a fi deocamdată singur, dar nu e așa, Cruciada se ridică, evident într-o tăcere Cosmică (**Valentin Tașcu**)

Cu Marta Petreu, Ioan Pintea, Mircea Măluț

Alexandru-Cristian Miloș e binecunoscut pentru tendința sa de a scrie poezie SF.. Dintr-o anumită perspectivă, însuși *Luceafărul* eminescian ar putea fi considerat poezie SF, ca și unele dintre textele lui Leonid Dimov sau Mircea Cărtărescu... Ei bine, autorul scrie folosind concepte din știință și în special din astronomie, planete, galaxie, sistem solar, stele, teoria Big-Bang, extratereștri și chiar ADN-extraterestru, precum și nume de savanți și scriitori ce s-au ocupat cu anticipația științifică, e drept fără a o ridica până la radiația poeziei, ca Jules Verne, Asimov, Sagan, etc... Tonul poetului este unul al marilor exaltări care cheamă frații terești și extratereștri la o comuniune totală și la cucerirea tuturor misterelor Cosmosului... (**Horia Gârbea**)

Dumitru MIRCEA (20 noiembrie 1924, Țagu/Bistrița-Năsăud – 15 noiembrie 1998, Cluj). Prozator. Facultatea de Filologie Cluj (1950). Școala de literatură Mihai Eminescu. Debut cu proză în *Unirea poporului,* Blaj. Laureat al Premiului de Stat. Redactor la „Viața românească", corespondent special la „Scânteia tineretului", redactor la „Gazeta literară". În 1957, devine redactor-șef al revistei „Tribuna" (1959–1970). După 1989 organizează și conduce editura și revista „Viața creștină" a Bisericii Greco-Catolice**. Volume**: *Pâinea albă*, 1952; *Matca,* 1953; *Un flăcău pe plac*, 1953; *Povestiri*, 1955; *Oameni și pământuri*, 1960; *Ana lui Manole și alte povestiri*, 1966; *În zilele mari*, povestiri, 1969; *Mărturii contemporane*, 1972; *Urme pe apă*, reportaje, 1976; *Inocenții*, 1987*; Rădăcini*, 1990.

Au scris despre cărțile sale: S. Damian, Dumitru Drumaru [D. Vatamaniuc], Ion Hobana, George Munteanu, Paul Georgescu, Silvian Iosifescu, Lucian Raicu, Constantin Cubleșan ș.a.

Al. Căprariu,
Vasile Grunea,
Valentin Tașcu,
D. Mircea,
N. Prelipceanu,
Negoiță Irimie,
Vasile Sav

Ion MIRCEA (1 septembrie 1947, Sărmașu/Mureș). Poet și publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1971). Echinoxist din prima generație. Debut editorial la Cluj cu volumul *Istm,* 1971. **Volume**: *Istm* (1971), *Tobele fragede* (1978), *Copacul cu 10.000 de imagini* (1984), *Die würde der rose /Demnitatea trandafirului,* volum antologic în limba germană, traducere de Reimar Alfred Ungar (1989), *Piramida împădurită* (1989), poezii, antologie de autor (1996), *Zalesnená pyramida a ine basne*, volum antologic în limba slovacă, traducere de Ondrej Štefanko (2000), *Șocul oxigenului* (2002), *Pororoca,* antologie de autor (2004); *Manuscrisul din insula Elefantina* (2011) etc..

Doi dintre poeții emblematici ai acestei grupări, Adrian Popescu și Dinu Flămând, au obținut prestigiosul premiu de la Botoșani înaintea mea, ceea ce confirmă, la urma urmei, viabilitatea – dacă nu cumva și perenitatea – formulelor poetice inaugurale ale „Echinoxului", asupra cărora critica și istoria noastră literară s-au pronunțat în repetate rânduri. […] *Calitatea de poet național este legată indisolubil de limba în care acesta scrie. Eminescu se identifică fără de rest cu limba română. Undeva, pe o coală rătăcită, el ne-a lăsat o tulburătoare însemnare: „Ce-au fost românii pe când eu n-am fost, ce vor fi ei, când eu n-oi mai fi?"* (*Fragmentarium*, 1981). *Probabil că, în viitor, va fi cu putință ca un poet să fie declarat național, cu toate că-și va fi scris întreaga operă într-o altă limbă decât cea a etniei sale. Astăzi așa ceva este inconceptibil. În zilele noastre, a fi poet național este un calificativ eminamente identitar. Se cuvine să spunem de la bun început că sintagma de poet național e defectivă de plural, nu există mai mulți poeți naționali în sânul unui popor. Blaga nu e poetul național, nici Arghezi, Ion Barbu, George Bacovia sau Nichita Stănescu. Cel care ne-a dat Luceafărul și atâtea alte capodopere literare este singurul perceput a fi poet național, așa cum pentru lusitani, de pildă, este Luis de Camões. Urmarea e că ziua nașterii lui Eminescu, 15 ianuarie, a fost declarată Ziua Culturii Naționale. Lusitanii, de care am făcut vorbire, au fost însă mult mai radicali. Dat fiind că ziua nașterii lui Camões nu se cunoaște cu certitudine, ei au declarat ziua morții lui, 10 iunie, drept Ziua Națională a Portugaliei. Spun asta pentru a nu ne culca pe o ureche și să credem că suntem singura etnie de pe glob care își face o emblemă națională din numele unui poet.* (din interviul cu Gelu Dorian din *România literară*)

Ion Mircea
Gh. Schwartz
Marin Sorescu
Eugen Uricaru
Marian Papahagi

„Inteligență lirică și năzuință către o ideală ordine a poeziei figurată, de altfel, în mișcarea neîntrerupt ascensională țintind și înfrîngă opacitatea și amorfismul ca expresii ale haosului prin transparența și prin claritatea formelor ordonate fac din Ion Mircea, echinoxist de marcă, unul din reprezentanții de prim plan ai noii promoții de poeți. […] Mircea pare a fi un sculptor de forme aeriene ce au însă o surprinzătoare consistență, amenințînd mereu să se destrame și dăinuind totuși în virtutea unei neînțelese proprietăți." (**Mircea Iorgulescu**)

Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămând

În mod paradoxal, boema a însemnat pentru Ion Mircea o igienizare a spiritului și a favorizat cultul purității în poezie. Imaginarul poetic nu va păstra nici cea mai vagă urmă a mediului tavernal și nici nu va sugera existența vreunei drame morale. Semnificația acestei riguroase ocultări ar fi că arta răscumpără orice viciu. […] "Corpul" fiecărei poezii seamănă cu o bijuterie foarte fină și *ușoară,* aeriană parcă. Se observă imediat cizelarea migăloasă, superior artizanală,

însă artizanul are grație și știe lucra cu materiale a căror fragilitate este poetică prin însăși natura lor. Există, desigur, ecouri blagiene și chiar din Nichita Stănescu, în primele versuri, însă reveriile materiei configurează o imagistică personală, imponderabilă și de o transparență enigmatică. (**Petru Poantă**)

Liviu MIRCEA (n. 26 iulie 1957, Sărmașu/ Mureș). Poet. **Volume**: *Un fel de a zbura,* 1998; *Ruginirea Elveției,* 1999; *Emigropa,* 2000; *Premiul Nobel pentru singurătate*, 2002; *Evadare din propria mea umbră,* 2004; *Fețele tîrfelor mele, cuvintele,* 2006. Colaborări la: „Steaua", „Tribuna", reviste din Ungaria, Franța, Elveția, SUA.

Eu sînt cuvintele mele: *îmi urmez cuvintele cu pașii, cu gîndurile, cu viața; / singurele drumuri pe care le știu, / singurele direcții în care mai am încredere. // îmi urmez cuvintele cu fidelitatea cu care ele / mă însoțesc de la gîngurit la dumnezeu, / îmi urmez cuvintele și / fiica mea se joacă de-a ascunselea printre ele, / printre vise, printre gînduri și umbre. // îmi urmez cuvintele / ca pe niște cîini dresați să ghideze oamenii în întuneric, / și chiar de-aș fi rătăcit, trist ori nehotărît, / ele știu / unde să mă poarte / ca și cum ar mai fi fost pe acolo, / pe-acolo prin dorințele mele, / pe-acolo prin viitorul meu, pe-acolo prin spaimele mele, / ei, vezi? // îmi urmez cuvintele, / aceste născătoare de dumnezei, / le urmez cu dragoste și frică, / cu tot ce sînt și tot ce știu, / cu tot ce cred sau mi se pare, // îmi urmez cuvintele / pînă acolo unde îmi îngăduie / căci sînt singurele care mă vor duce / atunci cînd trupul nu va mai ști.* (*26.06.2005 – Dublin*)

Nicolae MOCANU (8 iulie 1946, Scărișoara / Alba). Poet, traducător, editor. Facultatea de Filologie a UBB (1969). Debut absolut cu versuri în *Steaua* (1969). **Volume**: *Alarhos*, 1975; *Scutier al iluziei*, 1980; *Spuse fratele nostru*, 1984; *Marele dresor*, 1997; *Alarhos și alte poeme*. Antologie de Mircea Muthu, 2009; *Amiază tîrzie*, 2009; *La marginea faptei*, 2011. Autor (în colaborare) al *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni – Banat* (5 Volume publicate la Editura Academiei Române, în 1980, 1997, 1998, 2005 și 2011). **Traduceri**: Domenico Zannier, *Vis de lună și luni*. *Poezii spaniole. Sueño de luna y lunes. Poemas españoles. Sogno di luna e lunedí. Poesie spagnole*, 1995; Galliano Zof, *Plantă sălbatică. Planta salvadia. Pianta selvatica*, 1995. Ediții: *Poezia friulană din Renaștere până în zilele noastre. Poesie furlane de Rinascinte al Nufcent. Poesia friulana dal Rinascimento al Novecento*,traducere de Pimen Constantinescu, 1995; Aurel Gociman, *România și revizionismul maghiar*, 1996; Traian Brăileanu, *Teoria comunității omenești*, 2000; Ștefan Manciulea, *Avram Iancu și Blajul*, 2000; Romulus Todoran, *Contribuții la studiul limbii române*, 1998; Alexandru Rosetti & Alf Lombard, *Corespondență. 1934–1990* (4 Volume, 2000, 2002, 2004, 2009), Magdalena Vulpe, *Opera lingvistică*, 3 vol., 2004, 2006; Dumitru Copceag, *Tipologia limbilor romanice*, 1998 și *Studii de lingvistică*, 2001;ș.a. Secretar științific de redacție al revistei „Cercetări de lingvistică" (1972–1993); redactor-șef al revistei „Dacoromania" (din 1994). A înființat, alături de Valentin Tașcu și Teohar Mihadaș, și a condus Editura Clusium din Cluj-Napoca, de la începuturi (1990), pînă în 2008. În 2009 a înființat, la Cluj-Napoca, Editura Scriptor. Premii: Premiul „Titu Maiorescu" al Academiei Române (1993), „Meritul Academic" (2010).

„taina cuvântului nu apune-n cuvinte"
„mă uit în jur – Nimeni pe drum / nimeni pe țărmuri – nimeni în zare / Singur voi fi și atunci ca și-acum / și va fi în amurg și va fi liniște mare"

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici, C. Stănescu, Ioan Moldovan, Mihai Dinu Gheorghiu, Petru Poantă, Al. Piru, Horia Bădescu, Vasile Sav, V. Tașcu, Constantin Cubleșan) Marian Popa, Irina Petraș, Radu Țuculescu *etc.*

Petru Poantă
Nicolae Mocanu

Poetul are predilecție pentru stările elegiace pure. Imaginarul său, hieratizat, se constituie ca un *imperiu al iluziei*, într-o caligrafie grațioasă, elegantă prin simplitate, sau în arabescuri mai complicate, prețioase în sens manierist (**Petru Poantă**)

„Un gust ciudat de-a vorbi despre lucruri mărunte", recunoscut ca atare, e secondat încă de la debut de voința de a-și delimita teritoriul scriptural și zeii. Ținutul *Acarnia*, cel bântuit de silueta înaltă și septentrională a lui *Alarhos* („Acarnia – țară de veacuri prelungi / Alarhos – trup fără trup, nume fără de nume"), are orgoliul de a se așeza între reperele mitologiei poetice românești și universale fără a-și lămuri sorgintea și subînțelesurile. […] În *Amiază târzie,* poemele sunt atinse de un abur crepuscular. Cu o scenografie amintind discret și neangajat de Blaga, dar cu intersectări multe și libere cu Arghezi, Bacovia și cu poezia populară cu jocul rimelor ei simple și deschi-

se, *Poemele din alt mileniu* sunt mai curând descântece decât cântece. Eufoniile avare, rostite în surdină, degustă ultime savori ale cuvintelor. (**Irina Petraș**)

Poezia lui Nicolae Mocanu se așază de la început sub semnul întrebărilor esențiale, filtrând propria-i existență prin cuvânt („De unde am venit nu-și aduce nimeni aminte/ Unii spun că din aer, alții că din pământ/ Eu cred c-am venit din cuvinte/ De-aceea ca ele sunt și nu sunt" – *În cuvânt*). Se cultivă ritmul clasic, cu accente romantic-baladești, sunt invocate nume de rezonanță exotică, ca în *Triptic* („Acarnia – țară de veacuri prelungi/ Alarhos – trup fără trup, nume fără nume"). Lirica primește treptat accente melancolice, evocatoare, erotismul filtrându-se în forme calofile. Sonetul, cultivat cu pasiune, are incantații melodice delicate, etalând imagini brodate parcă în fir de mătase… (**Constantin Cubleșan**)

Recitind acum poemul *Cîntec pur* scris cu mai bine de 30 de ani în urmă, apoi cel mai recent volum, am priceput că în poemul acela există cîteva „obsesii" poetice care-l bîntuie, permanent, pe Nicu Mocanu. „Întorc spre mine mîna să mă caut -/ de fum – de vînt dau.../ Alarhos – cuib de gheață de te chem / e pentru că sînt singur și mă tem... Aprind lumina și mă văd plîngînd / la capul meu ca la un mort de rînd..." Noile poeme adîncesc sentimentul de singurătate, dar și al renunțării fără regrete, fără resentimente („Să lași totul și să pleci/ singur/ ca un ocnaș/ din mările Sudului..."). Se amplifică ținutul umbrelor și al fîșiilor de fum. Cele două cuvinte, *umbră* și *fum*, apar în cele mai diverse „ipostaze", devenind aproape obsedante (... la umbra tăcerilor... umbra mustea în urma mea... umbre ciudate... lacrimă dură/ ascunsă în umbră... pe piscuri albe și curate / ard umbrele-ți încercănate... de fum e trupul... poemul ca un fum... plasă de fum.... cuvîntul de fum... etc). Se naște și o blîndă spaimă de a nu mai putea scrie. („Ar mai fi ceva de spus/ dar mi s-au risipit cuvinte- le/ ca niște semințe-înghețate...") dar și o conștientizare a tărîmului de dincolo unde vom ajunge, în cele din urmă, cu toții... („Cîteodată mă vizitează de sus/ mari păsări de ceață – necuvîntătoare/ Veștile lor sînt înscrise în/ urmele lor – cruci trecătoare...") Cu toate acestea, Nicolae Mocanu rămîne același chip senin, deschis, atins de aripa blîndeții și a înțelegerii poeziei și mizeriei umane, un creator care știe să-și creioneze, cu luciditate, propria persoană : „Mi-a plăcut să cîștig, dar și să pierd uneori/ Cu sorțile însă niciînd n-am trișat/ Am pierdut și atunci – La paznicii porților/ trupul ca pe-o haină vamă l-am dat" (**Radu Țuculescu**)

Muntele (Apusenii), dar mai ales Nordul ca topoi fundamental tutelează poezia lui Nicolae Mocanu, în care tonul oracular, cu aplecări spre apoftegmă și virtuozități metaforice e aluvionat de proiecții neoromantice și decantări filigranate până la asonanțe. Melancolia irepresibilă – cheie de sol în piesele edite și inedite – își creează un loc geometric în adevărate vitralii lingvistice, unde reflexe din modelul blagian, subțiate adesea pînă la epură, se conjugă cu evocarea unor efigii ce conferă sens geografiei Apusenilor. (**Mircea Muthu**)

Ovidiu MOCEANU (n. 17 februarie 1949, Copru/Cluj). Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca (1971). Debut absolut în *Tribuna*, 1969. Facultatea de teologie din Sibiu (2002). Doctor în filologie cu teza *Literatura și visul. Paradigme ale unei teme literare europene*. **Volume**: *O privire spre Ioan*, proză scurtă, 1983; *Fii binevenit, călătorule*, 1986; *Ordinul Bunei Speranțe*, 1989; *Împăratul iubirii*, 1994; *Experiența lecturii,* 1997*; Visul și Împărăția,* 1998*; Visul și literatura* (1999, reed. 2002); *Sensuri fundamentale* (2001)*; Literatura română veche* (2002); *Literatura română la începutul secolului al XX-lea* (*1900-1918*)*. Reviste, curente și direcții literare* (2002); *Teologie și filologie. Andrei Șaguna vs. Ion Heliade Rădulescu* (2003), *Literă și duh* (2003), *Cu Hristos prin Babilon* (2004), *Cuvinte și cărți* (2006), *Disciplina lecturii* (2010); *Tratatul despre vis* (2012); *Spovedania*, roman, 2012. Co-autor la *Liviu Rebreanu după un veac*, 1985, *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*, 1991. Peste 20 de volume în colaborare, printre care dicționare de personaje literare și istorii didactice ale literaturii române, în colaborare cu Caius Dobrescu, Gheorghe Crăciun, Andrei Bodiu, Florin Șindrilaru, Mircea Zaciu ș.a.; lucrări didactice: compendii și teste de limba română, antologii etc.

Au scris despre cărțile sale Andrei Bodiu, A.I. Brumaru, Constantin Cubleșan, Ion Itu, Cornel Moraru, Liviu Petrescu, Eugen Simion, Vasile Spiridon, Radu G. Țeposu, N. Steinhardt, Laurențiu Ulici, Ion Vlad, Mircea Zaciu.

Doina MODOLA (n. 7 ianuarie 1947, Cluj). Critic literar, teatrolog, eseistă. Facultatea de filologie a UBB Cluj (1969). Doctorat cu o teză despre *Modalități și forme în dramaturgia românească*, 1981. Debutează în 1971 în „Tribuna". **Volume**: *Dramaturgia românească între 1900-1918*, 1983; *Actori pe scena lumii*, 1990; *Lucian Blaga și teatrul. Insurgentul:*, 1999; *Chipurile Traviatei. Reprezentația lirică*, 2002; *Riscurile avangardei*, 2003; *Dramaturgia prozatorilor*. *Seducătorul și umbrele. Gib I. Mihăescu,* 2003 (2006); *Lucian Blaga și teatrul. Riscurile avangardei*, 2003. Coautoare la *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până în 1989*, 2004 (Premiul Uniunii Scriitorilor din România) și la *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989*, 2005 (Premiul USR, Filiala Cluj). Premiul special pentru carte de teatru acordat de Asociația Internațională a criticilor de teatru secția critică, 1999. Premiul UNITER pentru întreaga activitate (2007).

Au scris despre cărțile sale: Valentin Dumitrescu, Eugen Onu, Constantin Cubleșan, Ion Istrate, Marian Popescu, Corina Șuteu, Ion Cocora, Nicolae Balotă, Irina Petraș, Mircea Popa etc.

Farmecul personalității critice vine la M. din iscusința oralității, debitul intens și persuasiv al ideilor, gradul de implicare subiectivă în actul comunicării. Demersul critic este conceput ca o ieșire în agora, ca o participare la viața cetății, destinat să mobilizeze și să convingă. Cronica dramatică, spontană și degajată, e întotdeauna centrată pe o problematică teoretică, după cum articolele de sinteză și studiile au vioiciunea ideilor trăite. (**Mircea Popa**)

Prezență expresivă și tranșantă în peisajul vieții teatrale românești, Doina Modola a secondat, încă de la debutul în presă, fe-

nomenul dramaturgic, adăugându-i prin comentariul său incitant, nonconformist și subtil nuanțat, un plus de dramatism și de culoare. Aceeași tentativă a desprăfuirii sistematice și competente, cu un adaus de rigoare și academism, în volumul *Dramaturgia românească între 1900 – 1918* (1983). Autoarea alege începutul ambiguu de secol în temeiul faptului că „mutațiile literaturii dramatice interbelice" își au izvorul în acest interval de aproape două decenii, când valoarea și nonvaloarea coexistă în contrapuneri stridente și simptomatice, iar eclectismul nu e semnul incapacității de a depăși tipare verificate, ci al efervescenței pregătitoare de înnoiri și răsturnări. Demersul este de la început și declarat polemic, cu o asprime bătăioasă a tonului care impune, dar poate provoca și gustul ripostei […]Demonstrația autoarei, temut critic teatral și dăruit profesor de teatrologie, se petrece la temperaturi înalte și de pe poziții necurmat polemice. Cărțile sale despre teatrul lui Lucian Blaga alcătuiesc un proiect enunțat răspicat și urmat cu o tenacitate exemplară, cu pasiune. Convinsă, cu argumente de cele mai multe ori solide și cu știința de a utiliza o bibliotecă impresionantă în sprijinul aserțiunilor sale, de valoarea teatrului lui Blaga, Doina Modola identifică surprinzătoare conexiuni și coincidențe cu spațiul dramaturgic european al vremii, lectura sa nu doar susținând modernitatea și actualitatea teatrului blagian, ci încercând și să suscite interesul pentru punerea sa în scenă. (**Irina Petraș**)

Ion Vartic, Doina Modola

Prilejul unei atât de ample investigații este nimerit și pentru rezolvarea altor misiuni spirituale: raporturile dintre scrisul blagian și modernismul central-european, concepția teatrală a scriitorului, nucleul generator al scrisului dramaturgic al lui Blaga și receptarea critică de care s-a bucurat, ca și viziunile scenice de care a beneficiat *Zalmoxes* în câteva dintre interpretările regizorale din ultimele decenii. Planul vast în care se desfășoară ancheta Doinei Modola aparține unei tentative sistematice și de largă respirație. Între insurgență și avangardă, autorul analizat este surprins mai cu seamă în latura lui modernistă și inovativă, de scriitor care sincronizează prin opera lui cultura căreia îi aparține la cea europeană. Chiar și numai din atât se poate înțelege că prinsoarea monografiei este aceea de a apăra textele dramatice blagiene de acuza de tradiționalism, mitizare a trecutului național și sacralizare a universului autohton. Indubitabil, verdicte de acest fel pot fi, la rândul lor, susținute cu argumente. Doina Modola pariază însă pe ruptură, pe noutatea care irumpe în teatrul autorului lui *Zalmoxes*, pe rezonanța cu impulsurile creatoare ale Europei începutului de secol al XX-lea. Nu poate mira, în aceste condiții, că Blaga îmbracă diverse veșminte paradoxale sub pana criticului clujean. (**Ovidiu Pecican**)

Doina Modola, Ion Taloș, Mircea Popa

Proiectul de cercetare a doamnei Doina Modola este unul de pionierat în cercetarea dramaturgiei blagiene din punct de vedere teatrologic. Având în vedere că, după această primă etapă (a dramelor din perioada 1921-1925), începe o alta, aceea a capodoperelor, care au fost jucate cu mare succes pe varii scene ale lumii, putem aprecia că autoarea are de investigat un material imens, de unde și previziunea că viitoarele volume, componente ale acestui ciclu documentar, vor fi, de bună seamă, substanțiale și pline de interes. Scrise cu o mare pasiune de omul de teatru care este, cele două volume de până acum dovedesc o bună și amplă orientare în domeniu, judecăți de valoare pertinente și o corectă situare a autoarei în contextul european al problematicii. Militând pentru o relansare scenico-regizorală a dramaturgiei blagiene, care ar avea de câștigat enorm în condițiile noii tehnici audio-vizuale, dna Doina Modola susține nu numai ideea (re)teatralizării, dar și a unei reevaluări critice a teatrului lui Lucian Blaga, a cărei *specificitate* este deopotrivă insurgență modernistă și valoare estetică înaltă. (**Zinovie Cârlugea**)

Ion MOISE (n. 14 mai 1938, Târgu Mureș – 4 noiembrie 2012, Bistrița). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1963). Debut absolut în *Tribuna* (1968) cu schița *Soarele*. **Volume**: *Orologiul*, roman, 1982; *Numai cu tine, omule*, roman, 1990; *Ploaia nopții de iunie*, roman, 1999; *Ochiul Dragonului,* roman, 2000; *Dicționar al viselor, 2001; Axiome posibile,* 2006; *Martiri sub Steaua lui David,* 2006 (în colab.). Membru fondator al revistei „Minerva" din Bistrița, serie nouă. Mentorul Cenaclului „George Coșbuc" din Bistrița timp de trei decenii. Redactor șef adjunct al revistei bistrițene „Mișcarea Literară". A colaborat la revistele: *Tribuna, Vatra, Steaua, Transilvania, Cronica, Familia, Luceafărul, Viața Românească* ș.a.

Ion Moise, Ioan Pintea, Ștefan Damian, Gavril Moldovan

Cu mijloace ale realismului tradițional (narațiunea la persoana a treia, secondată de analiză), *Orologiul* prezintă câteva destine în mișcarea și devenirea lor pe fundalul anilor '60, în acea epocă inconfundabilă, pragmatică, atât de generoasă în semnificații pentru actualitate. Realismul, aici tern, aici crud, e punctat cu note romantice în analiză (uneori ironice) și cu savoarea înscrierii limbajului regional al eroilor. (**Anton Cosma**)

Numai cu tine, omule este mai curând tradiționalist, evenimentele se petrec în ordine cronologică, autorul omniscient, personajele înzestrate în momentul apariției pe scenă cu o fișă autobiografică. (**Alexandra Vrânceanu**)

Mărturisim că avem încredere în destinul scriitoricesc al lui Ion Moise. Îl vedem reușind pe deplin cu un roman al satului contemporan așa cum, dintre scriitorii clasici, numai Pavel Dan I-ar fi putut scrie. (**Iuliu Pârvu**)

Proza autorului e una prin excelență introspectivă. El nu desfășoară planuri epice ample și care să se întrepătrundă, populate de un număr mare de eroi, ci se individualizează prin a urmări cu obstinație ce se întâmplă în interiorul personajului, în intimitatea lui. Drama proprie este discretă, analizată profund, a cărei urmărire adesea fascinează prin perseverență și abilitate psihologică. Acțiunea este simplă, lineară, lipsită de spectaculos dramatic, dar câștigând prin profunzimea analizei faptului, a gestului și a cuvântului, în căutarea erorii comportamentale sau de conjunctură, generatoare de întrebări al căror răspuns rămâne și la latitudinea cititorului. (**Tit Liviu Pop**)

Ochiul dragonului pare să fie cartea vieții sale. Evocând o perioadă istorică ispititoare, dar tulbure, vremea lui Vlad Țepeș, autorul nu rămâne în reperele tradiționale ale romanului istoric, așa cum au fost ele consacrate de romantici, dar evită cu abilitate și alunecările spre un modernism exagerat, de natură să surprindă prin abordare și formă. Ion Moise se menține într-un realism în care istoria se recompune, iar nota dominantă este dată de regăsirea ființei în înfățișările aparent diferite date de curgerea vremii. (**Andrei Moldovan**)

Andrei MOLDOVAN (n. 2 februarie 1949, Chiuza/Bistrița-Năsăud). Poet, critic și istoric literar. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1973). **Volume**: *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, istorie și critică literară, 1997; *Erezii lirice*, teorie și critică literară, 2004; *Aruncarea în haos*, publicistică, 2004, *Întâmplări literare*, istorie și critică literară, 2005; *Pretexte. Antologie-dicționar de scriitori din Bistrița-Năsăud*, 2008; *Liviu Rebreanu prin el însuși*, în colaborare cu Niculae Gheran, 2008 (premiul Uniunii Scriitorilor – Filiala Cluj); *Butelia cu oxigen. Consemnări critice*, 2010, istorie și critică literară; *Mâhnirile limbii române*, 2011; *Poeți români de azi. Alte erezii*, 2011; critică literară; *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, ediția a II-a, revăzută și completată, 2012; *Un Rebreanu hăituit*, 2013, istorie și critică literară. A îngrijit editarea volumului I. Titieni, *Martor sub vremuri*, memorialistică, 2004. Prezent în mai multe antologii și volume colective. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Steaua, Luceafărul, Convorbiri Literare, Napoca Universitară, Cronica* (*Iași*)*, Contemporanul, Bucovina Literară, Viața Românească, Minerva, Zburătorul, Limbă și literatură, Mișcarea literară, Revista ilustrată, Mesagerul literar și artistic, Cronica* (*Ungaria*)*, Terra nova* (*Canada*)*, Verso, Blajul, Vatra, Conta, Dacia literară ș. a.*

„Volumul de față propune o imagine asupra poeziei noastre de azi ca peisaj liric în care coexistă tendințe diferite, generații diferite, valori diferite, cu convingerea că nici o grupare nu poate confisca peisajul. Am evitat să prezint autorii pe generații, pentru că mi se pare o eroare să crezi că o literatură își înnoiește valorile din zece în zece ani. La o privire mai serioasă, s-ar observa că nici la noi nu s-a întâmplat lucrul acesta, în ciuda numeroaselor proclamații de care cred că s-a cam abuzat." (din *Poeți români de azi. Alte erezii*)

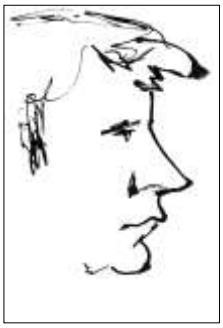

Desen de Marcel Lupșe

Au scris despre cărțile sale: Elisabeta Lăsconi, Dan C. Mihăilescu, Al. Cistelecan, Gh. Grigurcu, Teodora Dumitru, Constantin Cubleșan, Ion Buzași, Melinda Crăciun, Ovidiu Pecican, Viorel Mureșan, Olimpiu Nușfelean ș.a.

Autorii au evitat organizarea materialului sub forma unui index cronologic, volumul nu are aspectul neutru și eterogen al unui catalog al cărui unic criteriu de selecție este Rebreanu par lui-même. Soluția aleasă (de care este responsabil, înțeleg, cercetătorul Andrei Moldovan) reprezintă o mai fericită dispunere dialogică – volumul poate fi descris ca un arhi-dialog între Rebreanu și diverși publiciști ai epocii – întins pe mai bine de 400 de pagini. Disconfortul cronologic, eludarea diacroniei în biobibliografia subiectului Rebreanu – imputabile la rigoare acestei soluții de dialog în flux continuu (de pildă faptul că o confesiune din 1938 este continuată sau întregită de o remarcă din 1926 etc.) sunt însă compensate de o secțiune finală de „Surse bibliografice", al căror număr corespunde trimiterilor cifrice cu care se încheie orice fragment citat. (**Teodora Dumitru**)

Andrei Moldovan, critic și istoric literar care s-a făcut cunoscut în ultimii ani mai ales prin colaborarea cu Niculae Gheran la editarea corespondenței primite de Liviu Rebreanu, a semnat, din 2005 încoace, o rubrică revuistică asemănătoare cu cea a Rodicăi Zafiu din *România literară*, urmărind cu îngrijorare – dar și cu vigilență – evoluțiile neomologabile de ultimă oră înregistrate în folosirea idiomului nostru de sorginte latină, cu adaosuri slave. Astfel, s-au adunat pagini după pagini, conducând, până la urmă, la un ansamblu căruia autorul i-a dat titlul de *Mâhnirile limbii române* (2011). (**Ovidiu Pecican**)

V. Fanache, D.R. Popescu, Andrei Moldovan

Multitudinea de detalii întăresc efectul de real, oferind un Liviu Rebreanu mai credibil ca oricând în calitatea sa de figură, de destin al caracterului singular. Cu tot riscul de a provoca strâmbături din nas celor doi autori (ori tocmai de aceea), îmi susțin punctul de vedere: volumul la care au lucrat peste patru ani cu acribie și abnegație (spun surse sigure) Niculae Gheran și Andrei Moldovan, *Liviu Rebreanu prin el însuși* e unul din cele mai interesante romane pe care le-am citit de o vreme încoace. (**Bogdan Odăgescu**)

Andrei Moldovan propune o perspectivă nouă de abordare a poeziei românești actuale, transformând erezia în planul expresiei și al trăirii poetice într-un principiu creator de bază al modernității. Formă de cunoaștere și creație instituită din timpuri străvechi, erezia implică și problematica scrisului și a demonicului, devenind astfel una din categoriile negative care contribuie la crearea specificului poeziei moderne. (**Ștefania Timofte**)

Apariția unui volum, *Opere*, ed. MLR, 2003, de Virgil Mazilescu, constituie pentru critic un eveniment, care demonstrează, la mai bine de două decenii de la dispariția prematură a poetului, valoarea și singularitatea lui, rezistența în timp a creației sale. Pentru critic, „Poetul e o apariție neconvențională (v. „eretică", o „abatere", care ilustrează teza critică, n.n.) în contextul liricii postbelice." Acesta este definit ca un precursor al postmodernismului optzecist, al cărui aer profetic își are plecarea într-o „stare de criză" […] Încheie comentariul metaforic, fără să formuleze o concluzie, surprinzând într-o imagine relevantă esența poeziei lui Virgil Mazilescu: căruia „parcurgându-i paginile pare că ți-ai încărcat brațele rând pe rând cu spice pline de un rod nou. Când vrei să strângi însă snopul, realizezi că ai în brațe o lume fără Shakespeare, adică neantul capabil de nebănuite regenerări, dar tainice și totodată imprevizibile. (**Olimpiu Nușfelean**)

Capitolul final, cu un titlu mitologico-biblic, *Între Procust și Adam*, prezintă o retrospectivă a receptării critice a lirismului coșbucian, receptare, cu puține excepții, inadecvată. În afară de câțiva mari critici interbelici, notabil este momentul centenarului nașterii poetului, 1966, când în paginile *Gazetei literare* se propune o discuție despre *Coșbuc citit astăzi*. Este necesar – conchide Andrei Moldovan – un „Adam al criticii pentru poezia lui George Coșbuc". Un asemenea prim studiu adamic este *Poezia lui George Coșbuc* de Petru Poantă, iar *Coșbuc sau lirismul pragurilor* de Andrei Moldovan este, și prin intenție și prin sugestii de originală interpretare, al doilea. (**Ion Buzași**)

Ceea ce încălzește paginile unui capitol arid e descrierea pe care o face Andrei Moldovan cu un agil ochi de expert, bibliotecii private a lui George Coșbuc. Decantate, ecourile atâtor factori formatori au pătruns în operă, iar printr-o lectură de tip palimpsest, cum propun teoriile lui Gerard Genette, pot fi descifrate cele două particularități, amintite deja: tentația luministă și mesianică. Același tip de lectură scoate în evidență caracterul livresc al poeziei coșbuciene, iar prezența unui narator, simțită în multe dintre poezii, împinge formula poetică a autorului spre lirismul epic. Spiritul aforistic derivă, de asemenea, din rafinata învățătură dobândită prin cea mai atentă selecție a lecturilor (**Viorel Mureșan**)

De altfel, acest volum de corespondență, alături de celălalt, *Liviu Rebreanu prin el însuși* (Editura Academiei Române, București, 2008), realizat de Niculae Gheran în colaborare cu Andrei Moldovan, un excelent mixaj din confesiunile scriitorului, în diferite ipostaze și situații, de-a lungul vieții, asupra muncii sale de creație, dezvăluindu-și crezul său artistic, dar și privind viața lui privată, mi se par a fi contribuții esențiale în studiul vieții și operei marelui scriitor. (**Constantin Cubleșan**)

Ferm pe ale lui (pe tot ce spune), Andrei Moldovan e un critic tranșant, cu singurătatea și inocența bine apărate. (**Al. Cistelecan**)

Gavril MOLDOVAN (n. 17 octombrie 1941, Cociu/Bistrița-Năsăud). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1973). Face parte din prima generație echinoxistă. Debut absolut în *Tribuna*, 1968. **Volume**: *Recolta de vise*, 1989; *Fapte din trecutul odăii*, 1995; *Ceramică de iarnă*, 1996; *Boeme*, 2002; *Mâna stângă*, antologie (prefață de Petru Poantă), 2004; *Taciturnalii*, 2005, *În odaie e joi*, 2006, *Linia de dialog*, 2007 (interviuri); *Dor de țigări Mărășești*, 2010, *Vulcan nestins*, antologie, 2012; *Poezii*, 2013. Prezent în antologiile *Eu port această ființă*, 1972, *ALPHA – '85. Antologia poeților ardeleni contemporani*, 2003, *Poeții revistei „Echinox"*, 2004; *Clujul poeților*, 2013.

***Ardealul meu Ardeal**: / Ardealul meu Ardeal / castel corvinean / bisericuță tandră / de Maramureș ambră / și gotice suișuri / în cer, pe-acoperișuri / orgi mari, răsunătoare / valahice cuptoare / de copt coptură, pâine / pentru cerescul mâine / Ardealul meu Ardeal / ard focuri sus, pe deal / intrând în rezonanță / ecou de transhumanță / pe plaiuri costoboce / cu confruntări atroce / ard focuri sus, pe deal / în veșnicul Ardeal / Avram Iancu apare / cu Hatvani călare / și pun la cale pacea / Ardealu-i carapacea / pe care stăm cumințI / istorie de sfinți / și tu maghiar și sas / cu noi un bun rămas / moțeștile țarine / să le-nțelegi latine / și Cimișoara grea / să plângi ca la o stea / și Goga și Ciucea / cu Blajul, Roma mea / noi lacrimi stors-am vara / când s-așternea negara / Când roata ne zdrobea / La Alba Iulia. / Ardealul meu Ardeal / pământ sacerdotal / un Cluj monumental / un Klausenburg natal / și Kolozsvar fatal / o Napocă fierbinte / de-atâtea oseminte / Matei Corvin adună / maghiara-nțelepciune / Ardealul meu Ardeal / Sibiu oriental / Brașov primordial / Kronstadt patriarhal / cu Stephan Ludwig Roth / să fiu român mai pot / mai pot răbda, mai rabd / până la Memorand / cu Bethlen Gabriel / cu tot ce vrut-a el / și frate sunt și fui / cu aprigul secui / Menumorut întâiul / și Horia căpătâiul / Careiul și Sătmarul / Oradea și Aradul / Cu Mureșul și Crișul / Ce profețiră VISUL / o cumpănă de râuri / ce ne tot ară grâuri / colinda noastră plânge / când lanțul rău ne strânge / păduri care s-au dus / cu trenul în apus / cu tați și cu copii / cu tot cu ciocârlii / dor mult și vis aud / mai lângă Năsăud / codreni și agatârși / Napoleoni învinși / La Arcole sumanul / mai scăpăra amnarul / în glas de Mureșan / de dor mult și alean / Bobâlna-tunet greu / Ne-a bântuit mereu / Ardealul meu Ardeal / istorie pe val / și burg și var, cetăți / cu românești peceți / și cu ungare ziduri / și cu săsești înscrisuri / cu zvon de Făgăraș / de Orăștie vas / o Sarmisegetuză / ce mi-a hrănit o muză / și Iosif împăratul / ne-a colindat tot satul / Cu Salve, Parve vii / Cu stele și făclii / cuvântul tainic MAL / rostit de Decebal / de Șincai Samuel / și tot ce-a vrut și el / Ardealul meu Ardeal / pământ voievodal / Mă duc și-aici te las / De ce mați dat de-acas'? /*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Ion Pop, Gheorghe Grigurcu, Alex Ștefănescu ș.a.

Dacă nu efectiv, în orice caz printr-un transfer de simpatie reciprocă, Gavril Moldovan, deși debutează cu un volum personal târziu, aparține de drept primei generații echinoxiste din anii 68. Debutul propriu-zis are loc în cunoscuta revistă clujeană, urmat de altele două succesive în antologii de la Editura Dacia. Puțina nesansă, tribulațiile unei boeme paupere și aspre, apoi o anumită reticență, venită mai curând din inhibiție decât din orgoliu personal – toate acestea conturbă și amână desfășurarea normală a unui destin poetic autentic. Nu știu dacă această amânare, deloc auto-impusă, a fost fertilă, important însă rămâne faptul că poetul nu a clacat. (**Petru Poantă**)

Dimpotrivă, e la Gavril Moldovan o timiditate în a se confrunta cu dramaticul existențial ce lasă doar indecise urme sub privirea resemnată, care constată trecerea în inactual a multora dintre trăirile exprimate altădată cu o anumită fervoare, astăzi conservate în colecția de cuvinte.(**Ion Pop**)

Într-un limbaj simplu și prietenos, Gavril Moldovan îl transportă pe cititor, pe neobservate, până foarte departe. Ambianța vieții de fiecare zi este înlocuită, nu se știe când, de un peisaj cosmic. Această scamatorie îi reușește autorului, fiindcă, în afară de dexteritate lingvistică, are și o anumită candoare, proprie poeților autentici. „În odaie e joi / mă împiedic mai mult de trecut / Privesc scrisorile, ascult muzica altui veac / Undele călătoresc la urechea ce-ar vrea să asculte mai mult / Tumultul de afară, repetiția diurnă și stinsul stelelor / Cândva pe Pământ a fost noapte continuă / Apoi întunericul fu sărbătorit de lumină (în odaie e joi)." „În odaie e joi, este unul dintre cele mai originale versuri apărute în ultimii ani în limba română. (**Alex Ștefănescu**)

Gavril Moldovan are viziunea unui Infern metalurgic, în care clocotesc componentele deopotrivă materiale și morale ale lumii, anorganicul, organicul și spiritul, într-un impact ce pare fără izbăvire: „Întîmplările din sectoarele calde/ din locurile cu foc continuu/ unde se încearcă materia dacă e bună/ de făcut din ea stele amare/ pești triști viețuiesc în adîncuri/ doar aici flăcările rănesc/ ling și scurmă un ținut al fărădelegilor/ se dezagregheazâ concluzii/ trec în catastife legi nerespectate/ din cauza căldurii facerea geme/ nici un embrion nu răsare/ doar tendoane vechi și ispite/ minereuri tandre se desprind/ dintr-un conținut ce nu tinde/ spre ceva anume, ci spre destrămare: (Stele amare). Un pesimism futurologic prelungește infernalul „peste miliarde de ani", cînd „în locul acesta unde scriu/ va fi o nebuloasă/ o stafie poate/ un mormoloc/ o gaură neagră o cometă/ alergînd prin univers" (*Peste ani* lumină). În cadrul acestei supradimensionări materialist-fabuloase, ni se înfățișează un atelier al unui fierar cosmic, un soi de Hefaistos, „calfă a toamnei", care dă naștere „îngerilor/ bătînd fierul pînă e cald" și îndrumă „scînteile spiritului". „Materia primă" de care se slujește sînt stelele (*Fierarul*). În fine, natura se confruntă cu civilizația, ultima fiind tratată cu mefientă: „un metru cub de văzduh/ îi este suficient ideii/ să supraviețuiască" (Viitorul duminicii). Sau: „Prin artere/ vedenii urcă grăbite/ ca-ntr-un barometru/ vremea de ploaie" (*Prin artere-mi circulă vedenii...*). Pînă la urmă, e degajată civilizația obscură a materiei însăși, imanența ei enigmatic organizată, înflorită într-o grație umbroasă: „uite/ pămîntul ca un melc/ cum își scoate coarnele//prin țărîna reavănă/ i-o sănătate-n univers numai noi/ lirici bîjbîim// apele cresc repede/ frunza decade/ copacul adună cercuri lumești/ norii deasupra încuviințează/ trecerea toamnei// ți-ai lăsat privirea-n jos/ părul mătăsos și moale/ ispitele// totul în univers știe ce are de făcut" (*Călătorie*). (**Gh. Grigurcu**)

Ioan Pintea
Gavril Moldovan
V. Stancu
O. Nușfelean

Ioan MOLDOVAN (n. 20 martie 1952, Mureșenii de Câmpie/Cluj). Poet, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1976). Debut absolut în revista Liceului „G. Barițiu" Cluj, 1969. Remarcat de Ana Blandiana la poșta redacției a revistei „Contemporanul" și de Adrian Popescu în revista „Tribuna". Echinoxist. **Volume**: *Viața fără nume*, 1980; *Exerciții de transparență*, 1983; *Insomnii lângă munți*, 1989; *Arta răbdării*, 1994; *Avantajele insomniei,* 1998; *Tratat de oboseală*, 1999; *Interioarele nebune*, 2002; *Însemnări primitive,* 2005; *Celălalt pește*, 2005; *Recapitulare,* 2010; *Mainimicul*, 2010; *Timpuri crimordiale*, 2014. Poemele sale au fost traduse în limbile: germană, engleză, franceză, maghiară și albaneză.

Ce a mai rămas din vechea Generație '80? A rămas melancolia. Și cred că a mai rămas și o anume solidaritate, asta fiind un lucru extrem de important, pentru că, în momentul în care te întâlnești cu fratele tău de generație, în Mediaș, la Oradea, la Cluj sau la București, este o mare bucurie, e ca și cum nu te-ai fi despărțit de el niciodată. În același timp, vorbeam de melancolie pentru că timpul, oricum, își face opera lui, și atunci devine important pentru fenomenul cultural care poate fi perceput de ceilalți, această solidaritate și această prietenie care e vie oriunde ne-am întâlni, la orice festival, la orice zile importante, ei sunt noi, noi suntem proaspeți ca și cum ne-am întâlni în zilele tinereții noastre. Asta este un lucru extrem de rar și de întremător pentru că vedeți dumneavoastră, viața cu ale ei înstrăinează și îngreunează existența umană.(interviu cu Ion Mihai Ionescu)

De sub aceste texte lehămesite și la capătul unei biografii angajate în metafora decrepitudinii apare, aproape riguros, la Ioan Moldovan, semnul unui sacrificiu. Intre vechile sale *exerciții de transparență* și actualul tratat de agonie, chiar dacă substanța

vitală e declinantă, asociindu-și în această pantă, ca agent agravant, și malița scripturală, există o linie de perseverență care promovează idealitatea lumii în contrast suav cu delabrarea ei. (**Al. Cistelecan**)

Arsă și călcată-n picioare, prefăcută-n cenușă pe „cîmpul cu fluierături dezamăgite", servită cu aplomb la „praznicul infernal", poezia regenerează, crește ca o iarbă pe un teren ce părea pentru totdeauna sterp. Senzația declinului apare învinsă de cea a plinului expresiv. Marcat de o intensitate aparent dezabuzată și de un cinism suav, Ioan Moldovan e neîndoios unul dintre cei mai importanți poeți ai bogatei serii lirice optzeciste. (**Gheorghe Grigurcu**)

Tocmai această *notare a stării de fapt* și echivalarea ei cu *mainimicul* individualizează „noul sezon elegiac" al poeziei lui Ioan Moldovan: insignifiantul, precarul, derizoriul devin dominante pentru prima oară în scrisul poetului, expresie a radicalizării viziunii sale, a refuzului iluzionării. Este, în fond, și o profundă criză a „livrescului", refugiul cultural pare a nu mai putea salva nimic. (**Ion Pop**)

Cum s-a mai spus, lucrul ținând de evidență, Ioan Moldovan (adică poezia sa, desigur) este locul înfruntării (ori, mai degrabă, *confruntării*, pentru a scoate în evidență complementaritatea lor) dintre două rădăcini ale aceleiași sensibilități, ambele aruncând în jocul poeziei argumente grele. Pe de o parte, *viața fără nume*, pură și simplă, de o gureșenie arhetipală, suficientă sieși, mereu amenințată de *bibliotecă*, de *viața cu multe nume*; altfel spus, înfruntarea liniei drepte, destinale a omului pământului cu linia ezitantă, labirintică a citadinului îmbibat până la saturație de livresc. De precizat îndată că e vorba aici de disputa dintre două „aristocrații". Ioan Moldovan nu deține monopolul asupra acestei calm-înverșunate simbioze. […] Dacă ar fi să-l descriu dinspre o poetică a locuirii, aș spune că se află într-un exod asumat de la început ca marcă posibilă a înrădăcinării; locurile biografiei sale au fost sistematic amânate cu promisiuni de revenire. […] *Arta răbdării* aduce pe furiș în scenă *mainimicul*. Poemele se autodevoră cu o măruntă grimasă stăruitoare și de aceea grea precum fatalitatea, și ea derizorie, meschină, confuză. Întors dinspre cuvinte spre lucruri, poemul le descoperă la fel de zadarnice, de goale, de inutile: „...suntem lamentația prin excelență / nu vine îngerul, nu vine umbra lui, nu vine diavolul". Într-un registru minor, dar nu mai puțin expresiv, poezia mai nouă a lui Ioan Moldovan pare o replică în canon imaginar la poemele Martei Petreu. Sub degetul *mainimicului* se intonează frânturi apocaliptice, însă, cum spuneam, o apocalipsă rarefiată, subțiratecă, oscilând între lament și blasfemie: „Am obosit să tot mor, să tot fiu", „Nu știu ce să mă fac / o să mă fac totuși". (**Irina Petraș**)

Traian Ștef, Ioan și Petronela Moldovan, Angela Roman-Popescu, Mircea Petean

Rareș MOLDOVAN (n. 11 iunie 1976, Cluj). Poet, traducător. Echinoxist. Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai" și Universitatea Națională a Irlandei din Maynooth. Doctorat (2004). A colaborat la revistele de cultură „Tribuna", „Familia", „Vatra" ș.a. **Volume**: *Seara artificierului,* 2000; *skycam,* 2007; *Symptomatologies*, eseu, 2011. Premiul pentru poezie al revistei „Tribuna". **Traduceri** din: Hans Vaihinger, Hari Kunzru, Michael Cunningham, Chuck Palahniuk, Harold Bloom, Thomas Pynchon etc.

Opoziția cheie e aici cea dintre autentic și livresc, considerată ca ireductibilă. E foarte ciudat și greu de înțeles pentru mine faptul că majoritatea poeților (*mai ales cei mai tineri*) *de la noi, deși formați în preajma literaturii și cărților, nu reușesc pur și simplu* (*sau se prefac că nu reușesc, pentru că e de bon ton*) *să vadă experiența livrescă decît ca pe una alienantă, total inautentică, sau, ca s-o spunem pe șleau, absolut plictisitoare. Pentru mine, autenticitatea livrescului se află la același nivel cu cea a experienței cotidiene, o propoziție a unui scriitor și o întîmplare din parc sau din pat pot foarte bine intra într-un poem, fără ca prima să fie în mod necesar „artificială", iar a doua „autentică" sau „vie".* (într-un interviu cu Mihai Vakulovski, în *Tiuk*)

Al. Vlad, Rareș, Ioan și Petronela Moldovan, Remus Pop

Dinu Flămând, Rareș Moldovan, Ion Pop

Vlad MOLDOVAN (n. 9 noiembrie 1981, Baia Mare). A absolvit Facultatea de Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. A urmat studii masterale și doctorale (cu o teză despre hermeneutica lui F.D.E. Schleiermacher) la aceeași universitate. În prezent este cercetător postdoctoral al Universității „Babeș-Bolyai” și redactor la revista *Steaua*. A publicat poeme și articole în revistele literare *Familia*, *Vatra*, *Apostrof*, *Poesis*, *Discobolul*, *Echinox* etc. Este prezent în antologiile: *La Neagra* (2007), *Literatura tînără* (2007), *Nasturi în lanul de porumb* (2008), *Lunga noapte a liricii românești tinere*, Institutul Cultural Român, Berlin (2009). **Volume**: *Blank*, 2008; *Dispars*, 2012. Premii: USR Filiala Cluj (2008), USR Filiala Arad (2008), la Congresul Național de Poezie, Botoșani (2009), și la Concursul Național de Poezie ProVERS, Nicula (2009). Este membru activ pe site-ul clubliterar.com.

Frângepâinea: *Acestea sunt amintirile / normalității / și aceasta e piscina. / pilaștrii turquaz / împrejmuiți de gresie. / Regiuni stagnante fără patrimoniu / traversate de tril. // Gloria Domnului trebuie să fie / gloria soarelui. // Din salonaș / înlătură perdele / privește Cordilierii. / La capete zimțate / o parapantă / și un planor / în loc să mă ridice / mă trag mai jos. // Se lasă ceață / peste canaturile vilei / și feribotul tocmai ce dochează / maimuțe ce se adună la cutia milei / unde priviri se urcă-n cer / și-abandonează / sunt trepți stropite cu licoarea zilei / și-alei în care toamna doar mimează / o ploaie bravă, săltăreață.*

Au scris despre cărțile sale: Alex Goldiș, Daniel Cristea-Enache, Bogdan Alexandru Stănescu, Ovidiu Pecican, Gabriela Gheorghișor, Cosmin Ciotloș, Adriana Stan, Cristina Ispas, Dan Liviu Boeriu, Ștefan Baghiu.

Disparsul [lui Vlad Moldovan] m-a condus într-o altă dimensiune a receptării, cu imbricări de muzici și cuvinte, și într-o zonă nebulos-vibrantă a poemului (**Irina Petraș**)

Aparent, Vlad Moldovan practică un *freestyle* discursiv demn de cei mai experimentați MC’s, amestecînd cu dexteritate cam toate registrele și tonalitățile limbajului. De fapt, el mixează dorințe, obsesii, pulsiuni, cu acuitatea și sălbăticia ireductibilă ale unui masaj direct pe creier. *Dispars* e un volum-reper al tinerei generații, căci nimeni nu s-a aruncat cu mai multă libertate pe panta „monstruosului”, părînd că nu face decît să se plimbe, zen, pe suprafețe. (**Alex Goldiș**)

La o eventuală și mult așteptată judecată a milenarismului, poezia lui Vlad Moldovan, unul dintre reprezentanții de vîrf ai mișcării, va da seama într-un mod onorabil de toate temele care fac obiectul (uneori incoerent și neconvingător al) obsesiilor unei generații. Volumul *Dispars* nu face altceva decît să întărească o veche bănuială: poezia nouă se naște acolo unde nerostitul lasă loc abuzului de imaginație și abuliei paradoxal întemeietoare (**Dan-Liviu Boeriu**)

Dispars, noul volum de poezie al lui Vlad Moldovan, ar trebui trimis în spațiu (alături de un sample cu muzica lui Clutchy Hopkins) ca mostră a unei geneze alternative a umanității, în acest aproape neschimbat decor. Vlad Moldovan îmbină filosofia, muzica, poezia înaltă, conceptuală [...] cu vorbele din autobuz sau din online și le duce magistral pe drumurile necunoscute ale poeziei inovatoare, care face din ierarhii, generații și alte incertitudini frumos indexate o banalitate. Lexicul coroziv și mișcările de tonalitate, modulațiile amețitoare ale vorbirii extrem de familiare, alături de exprimările arhaice sau perimate, toate sînt mixate într-un *moto perpetuo* poematic năucitor (**Lavinia Rogojină**)

Ion Cristofor, Aurel Rău, Ioan Pintea, Vlad Moldovan, Virgil Mihaiu, Adrian Popescu

Vlad Moldovan e genul de scriitor post-postmodern, care știe că totul s-a spus, care știe că inclusiv replica aceasta a fost reluată, citată și recontextualizată pînă la saturație; și care, din sofisticarea la maximum a aparatului poetic, încearcă să treacă în partea cealaltă și să scoată percepții proaspete și raporturi noi. Ironia controlează și cenzurează întregul *Dispars*, autorul avînd o vizibilă mefienta față de pateticul nefiltrat. Dar dacă această ironie de blocare ori mixare a efuziunilor lirice reprezintă un instrument de lucru pentru majoritatea poeților mai puțin semnificativi din ultima generație, Vlad Moldovan îi simte limitele artistice și o întoarce împotriva ei înșeși. Ironizarea ironizării „viziunilor” și destructurarea destructurării structurilor „poetice” reabilitează, într-un mod pe care cititorul atent îl poate anticipa, „viziunile” și „poeti-

cul" procesate astfel, în doi timpi. Un volum de remarcabilă poezie natural-sofisticată [...] (**Daniel Cristea-Enache**)

Experiența sonică acționează formator în poetica lui Vlad Moldovan, [...] un poet setat pe ritmuri urbane și asta se vede în primul rînd în viteza cu care dă drumul la proiector, în fluxul random al imaginilor sale. De fapt, probabil că „imagini" e mult spus, căci, aparent fidel suprafeței, nu substanțelor, el se delectează cu montajul, dar evită mai mereu să facă zoom poetic, să adîncească. De aceea, dincolo de toată trinta cu limbajul a acestei poezii foarte cultivate și conștiente, ea face loc unor momente de grație în care lumea apare bătînd în ritmul pur al perisabilității sale, după ce semnificațiile au înghețat, iar cuvintele s-au scuturat de balastul lor referențial [...] De altfel, nostalgia unei experiențe sălbatice străbate cu consistența unei obsesii și acest volum atît de atent la zvonurile lumii (culturale) înconjurătoare; nu degeaba el începe și se încheie (aproximativ) într-un spațiu din afara civilizației, din afara unui oraș în multe privințe dezafectat, sub o „ploaie de meteori", cînd „rana" și „bucuria eternă" „se strecoară pe sub membrane". (**Adriana Stan**)

In timp ce mixează cu o dexteritate demnă de invidiat registre și stiluri, practicînd cu nonșalanță rima și jocurile de cuvinte, revitalizînd vocabularul perimat și reapelînd în text (re)sursele culturale, Vlad Moldovan pervertește la maxim și cu maxim folos formula optzecistă. În loc de ironie soft pune sarcasm, în loc de detașare ludică împinge discursul pînă la tonalitățile cele mai grave, frizînd uneori (inclusiv prin imprecații marcate de semnul exclamării la finalul poemului) pateticul, caută sensuri, măcar parțial revelatorii, în timp ce se preface că revizitează detașat, ca un turist, problematizează în timp ce se preface că relativizează etc. Deși aș putea să citez în continuare (versuri superbe, cum ar fi: „Din cînd în cînd/ și nesilit de nimeni/ străluce iadul toamna/ sub palid frunziș"), [...] prefer să emit o concluzie cît se poate de clară și de simplă: un volum cu totul remarcabil. (**Cristina Ispas**)

MOLNOS Lajos (n. 1 decembrie 1941, Budapesta). Poet, prozator, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1966). **Volume**: *Csigahívogató* (Vorbind cu melcii), versuri pentru copii, 1967; *Szoborfaragó* (Cioplitorul de statui), versuri, 1969; *Hazatérések* (Întoarcere acasă), versuri, 1978; *Megtalált ősz* (Toamna găsită), versuri, 1981; *A megérkezés* (La țintă), versuri, 1986; *Melyik nap a péntek?* (Care este ziua de vineri), proză scurtă, 1987; *Néhány tudnivaló a Csendes-Óceánról* (Câteva cuvinte despre Oceanul Pacific), poezii alese, 1997 etc. A îngrijit și coordonat antologia bilingvă *Un pahar de lumină/ Pohárnyi fény. Poeți contemporani clujeni*, 2005.

***Poem despre fericire**: Moartea a venit azi / la mine în vis. / Cu fața ca zorile / și ochi de mărgean. / N-a spus nimic, / m-a privit / și-a zâmbit. / / Și eu o priveam. / O priveam; zâmbeam / și cântam. / / Mi se mai întâmplă / Uneori, în vis, / Să fiu fericit.*

Szabo Zsolt, Molnos Lajos, Boros János, Pomogats Bela, Galfalvi Zsolt, Kántor Lajos

Hornyák József, Herédi Gusztáv, Kocsis István, Molnos Lajos, Veress Zoltán (Beliș, 1978)

Cornel MORARU (12 octombrie 1943, Schitu, azi Pietrarii de Sus, Vâlcea). Critic literar. A absolvit cursurile Facultății de Filologie (1966) și pe cele ale Facultății de Filosofie (1974) la Universitatea din București. Redactor, iar în 1983 redactor-șef al revistei „Vatra". Cadru didactic la Universitatea „Transilvania" din Brașov. Debut absolut în 1972, la „Vatra", cu un eseu intitulat *Artă și alienare.* Colaborează la „Flacăra", „Vatra", „Viața românească", „Luceafărul", „Contemporanul", „Familia", „România literară", „Tomis", „Euresis" ș.a. **Volume**: *Semnele realului*, 1981; *Textul și realitatea*, 1984; *Obsesia credibilității*, 1996; *Constantin Noica*, 2000; *Titu Maiorescu*, 2003*; Lucian Blaga*, 2004; *Lucian Blaga Convergențe între poet și filosof*, 2005.

> *Pentru critic, mediul universitar este, în multe privințe, o șansă. De-abia așa simți că ești cu adevărat util, că scrisul tău începe să aibă o țintă precisă. Pe de altă parte, exercițiul critic neîntrerupt îl ajută pe profesor să evite pericolul de a se plafona.* (într-un interviu din *Observator cultural*, 2001)

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Al. Piru, Gheorghe Grigurcu, Doina Curticăpeanu, Ion-Bogdan Lefter, Ștefan Borbély, Cornel Ungureanu, Iulian Boldea etc.

Critic echilibrat și puțin zgomotos, Cornel Moraru se subordonează doar intereselor literaturii. Voința lui de individualizare, de spectacol, de plasare în centrul atenției este minimă. Nici o extravaganță și nici un capriciu, nici un scandal și nici vreo poftire dictatorială nu mișună în spatele recenziilor, sub cortina judecăților de valoare, în umbra opțiunilor. Criticul face doar dreptate cărților, unele uitate, multe comentate în treacăt, citite în grabă de cronicarii de serviciu. (**Cornel Ungureanu**)

Cornel Moraru practică o critică activă, decisă de textul operei ca un sistem de sine stătător, dar și ca o «valoare» a vieții. (…) Cunoscător, fără îndoială, al metodelor critice moderne, le adoptă cu prudență, excesul acestora (meta-critica) fiind considerat o de-naturalizare a «limbajului operei». Mai important însă, este altceva: exigența «impersonală» a criticului care «tinde către obiectivitate comprehensivă», asta vrînd să însemne că în relația operă – autor îl interesează cu prioritate opera (textul), fără însă a cădea în pragmatismul semioticii, adică în lectura din perspectiva cititorului. [...] Surprinde în primul rînd la Cornel Moraru expresivitatea limbajului, formulările concentrate, adesea și memorabile, siguranța cu care se mișcă în toate cele trei genuri abordate pînă acum: poezia, proza și critica. Serios și de o gravitate a tonului care uneori suplinește lipsa de profunzime, spirit disociativ, raționalist, deloc sceptic, Cornel Moraru este unul dintre criticii «tineri» care *crede* cu adevărat în literatură. El scrie despre fiecare carte cu sentimentul că identifică cel puțin, dacă nu o rezolvă, o problemă a literaturii care este sau poate deveni și a omului. De aici și o ușoară tentă moralistă a scrisului său, îndeosebi în afirmarea netedă a unor noțiuni care par compromise astăzi, cum ar fi talentul. (**Petru Poantă**)

Întîiul său volum, *Semnele realului,* nu era o culegere obișnuită de articole, cuprindea niște «secționări critice, convergente», cum anunța subtitlul, ceea ce va să zică niște selecții de autori și opere oferind aspecte ale realului, desigur interior și exterior, subsumabil în ultimă instanță imaginarului. [...] Așadar, în primul volum accentul a căzut pe semnul realității, acum (în *Textul și realitatea*) cade pe realitatea semnului, propriu zis de fiecare dată pe creația înțeleasă ca tehnică, «practică a scriiturii». La aceste justificări ale autorului se cade să adăugăm dorința sa de a recunoaște valoarea (singura care mediază între text și realitate) în chip deschis și într-o deplină independență de spirit, refuzul excesului de metodă și al limbajului scientist supratehnicizat, o bună cunoaștere a literaturii române actuale și un remarcabil simț critic. Văd în Cornel Moraru pe unul din cei mai avizați critici contemporani ale cărui judecăți au cele mai bune șanse să se impună în viitorul apropiat. (**Al. Piru**)

Pendularea între existență și raționalitate domină scrisul critic al lui Cornel Moraru încă de la primele sale volume (*Semnele realului*, 1981; *Textul și realitatea*, 1984), ca indiciu al faptului că deși scrie preponderent foiletonistică și critică de întâmpinare, autorul e conștient de faptul că textele sale sunt chemate să exprime un program de viață și să-l realizeze. „*Lectura însăși* – scrie el în *Critica poeziei*, textul care inaugurează volumul *Semnele realului – e participare afectivă și asumare deplină, posesivă a unui text care nu e al tău*.” Tematiștii, de la care pornesc multe dintre considerațiile lui Cornel Moraru, ar spune că erotica lecturii e mai importantă aici decât detașarea de text sau deconstrucția sa logică, rațională, totul pornind nu de la echilibrul glacial al criticului obligat să invoce categorii și să lipească etichete, ci de la revelația existențială pe care o provoacă literatura, permutând în conștiința criticului fervori pe care el nu le poate controla. (**Ștefan Borbély**)

Cornel Moraru promovează o critică așa-zicând empatetică, în care „identificarea” se transformă într-o operație pur intelectuală iar detașarea contemplativă se preschimbă într-un corolar necesar al comuniunii empatice cu opera. Avem a face, în paginile de critică literară ale lui Cornel Moraru, cu o tehnică de interogație a textului literar în care investigația critică e susținută și de un solid fundament filosofic. „Întâlnirea cu opera” presupune, aici, și un ritual al translației din domeniul concret-formal al operei într-un spațiu al ideației ce legitimează efortul artistic, conferindu-i dimensiunea autenticității. Din acest motiv, voluptatea pe care o bănuim în unele aserțiuni este mereu corectată de parametrii lucidității ce impun privirii critice o necesară obiectivare, o echidistanță optimă față de „obiectul” estetic. În fond, se poate spune și că identificarea empatetică și detașarea contemplativă, parametrii criticii lui Cornel Moraru, se află sub semnul unei benefice complementarități. (**Iulian Boldea**)

Daniel MOȘOIU (n. 23 august 1969, Racâș/Sălaj). Poet. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj (1995). Debut absolut în *Tribuna*, 1991 Redactor la Radio Cluj.. **Volume**: *Poeme din mers*, 1999. (Premiul național de poezie *Aurel Dumitrașcu*, ediția a VI-a, Premiul pentru debut „Mongolu” al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor); ediția a doua, 2012. Prezent cu poezie în antologiile *Cuvinte. Almanah literar,* 2006, *Literatură tânără*, 2007; și cu proză în *Farse, lacrimi și o găleată de sânge*, 2008.

> ***Flecăreală:*** *„stau pe terasa aceasta murdară vreme de un poem / să privesc cum iese din arizona cu celebra lui șapcă / trasă peste ochelarii groși poetul ion mureșan / cum schimbă la ieșire o strângere de mână și două vorbe / cu prozatorul alexandru vlad care în haina lui verde / și bocanci grei aduce puțin a hemingway / îndată apare și ion cristofor cu perciunii anilor ‘70 / ar fi bine de-ar veni și tudor vlad dar acesta probabil / e în redacție cu domnul buzura care bea cafea în birou / sau care poate nu bea / dar ziua mea trece și fără ei / spun în gîndul meu nu și fără tunsoarea băiețească a martei petreu / care însă e mereu grăbită pe drumul dintre / apostrof un poem și-un articol de critică* […] *și fiindcă nu mai venea nimeni m-a cuprins frica / am rămas doar eu stingher și umil ca un tânăr poet / pe care îl lasă muza.”*

Poezia sa este un *jurnal de bord* al lui Diogene plictisit de înțelepciune, sătul de *marile teme*. Materia primă a poemelor sale este hățișul întîmplărilor mărunte, *poemul existenței comune*. Narațiunile lui Daniel Moșoiu curg firesc, fără încrîncenări, opinteli ori artificii, iar cînd se întrerup, se întrerup brusc, lăsînd (după tehnica prozei scurte) segmentul biografic să eșueze în absurd, în lipsă de sens. După cum discreta ironie a poemelor sfîrșește prin a stîrni cititorului înnegurări melancolice. Narațiunile lui Daniel Moșoiu, descriptor al unei triste mecanici, eșuează glorios în Poezie. (**Ion Mureșan**)

...tînărul debutant excelează prin dezinvoltura fermecătoare a unui discurs de o ingenuitate foarte bine simulată. Concret, autorul evocă „scene" și personaje din boema literară clujeană și din mediul universitar, dar din perspectiva unui goliard hîtru, naiv-nonconformist. Naturalețea inventată a limbajului, „flecăreala" scînteietoare, toucheurile, de un caligrafism expresiv, decupînd diverse siluete umane, lirisme camuflate în candoare, naturalisme debitate cu aerul inocenței totale: iată în ce constă, sumar, specificul acestui univers spumos și consistent prin chiar ironic-încîntătoarea sa superficialitate. (**Petru Poantă**)

Ceea ce, în schimb, este evident la Daniel Moșoiu este inteligența artizanală cu totul și cu totul specială. Un instinct de prozator care pe mine m-a uluit. Este poezia-povestire, cum spunea Pavese... Nu cade în păcatele nouăzeciștilor care flecăresc cu aerul că spun esențialul de fiecare dată, dar nici nu are dimensiuni metafizice așa cum ar fi avut seraficul Adrian Popescu cînd descoperea o biserică la colțul drumului. Nici vorbă. Este o poezie directă, o poezie ironic-tandră, care are un nivel autoreferențial extrem de acut. Această carte descrie, din mers, autorul. Un tînăr aparent stîngaci, cu o copie interioară extraordinară. (**Radu Săplăcan**)

E în această poezie un apetit special al descripțiilor speculative, aparent plate, dar tocmai din această perspectivă, a locului comun, se construiește metafora, parabola, amintind oarecum de lirica epicizantă, cu poantă, a unui Jacques Prevert... Poezia lui Daniel Moșoiu e reconfortantă, are prospețime și vigoare și, mai ales, un mereu activ substrat „subversiv" al actului social major, care și dă, de altfel, greutatea specifică acestui tip de poezie. (**Constantin Cubleșan**)

Este o poezie epică, o poezie a cotidianului, lacomă să înregistreze obiecte și întâmplări derizorii. Este o poezie a zilei, antimetafizică, relativizantă, atentă la sarabanda de imagini care se reflectă în oglinzile deformate de o undă de umor, ironie și autoironie ale cuvintelor. Este o poezie directă, adeptă a simplității, care denunță falsa profunzime, scrobeala, delirul, patetismul strident, prețiozitatea... Poemul se face din gesturi mărunte, cuvinte obișnuite, exasperări zilnice, furii potolite, afronturi, bârfe și reverii. Oralitatea, tonul familiar și injuriile proferate cu tandrețe fac farmecul acestei poezii, cu totul inofensivă, care se ține cu ambele mâini de poalele clipei. (**Mircea Petean**)

Se simte la autorul *Poemelor din mers* o evidentă aplicație spre lirismul descrierii sentimentelor delicate, pe care le selectează ingenios dintre toate dispozițiile sufletești pe care ființa le străbate, iar dintr-un mare oraș alege, tot cu abilitate, un cămin studențesc de băieți, despre care poemele se înșiră într-un *film* al existenței comune: lecturi, beții, vizite pasagere ale unor grațioase și ingenue muze, poezie, confesiuni impudice, escapade la o berărie, din nou lecturi, muzică, filosofie... (**Viorel Mureșan**)

…o poezie greu de prins în formule: are destulă vioiciune non-conformistă, chiar iconoclastă, pentru a-și onora vârsta (s-a născut în 1969), dar păstrează și o anume cuminţenie melancolică, sub presiunea lecturilor din moderni. O oarecare pendulare între limita asumată și revoltă am constat la mulți dintre scriitorii cu o jumătate de viață petrecută sub un regim, iar cealaltă jumătate, sub alt regim. […] această epicitate ludic-reflexivă nu e invenția lui D.M., dar poemele sale reușesc să aibă un sunet particular, așa încât să facă superflue orice trimiteri la modéle. Notele sale zilnice înregistrează ușurătatea aparentă și lipsa de sens a unei profesiuni brusc marginalizate și îi exaltă noblețea în crochiuri admirativ-ironice […] Mersul poemului, sprințar, alunecos, ambiguu, de o simplitate înșelătoare a enunțurilor, se poticnește în ecuația implacabilă a vieții și morții îndreptându-se una spre cealaltă: „așa e și viața: nu doar ea merge spre moarte, / și moartea se grăbește încoace cu pași de amantă / care-și ascunde gingiile știrbe" (*Poemul din mers*). Poezia este tocmai această forfotă a cuvintelor lucrând sub comandă dublă, superbia și inutilitatea înaintând umăr la umăr: „cu unghiile scrijelind ici și colo / pe pereții reci / desenez moartea / apoi mă apăr de ea. (**Irina Petraș**)

Peter MOTZAN (n. 7 iulie 1946, Sibiu). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1970). Doctor în germanistica la Universitatea din Cluj (1980). Din 1990, stabilit în Germania. A făcut parte din grupul fondator al revistei *Echinox* (redactor al paginilor germane între 1968 și 1972). Debutează în anul 1968 cu un articol despre Rainer Maria Rilke în ziarul sibian *Hermannstädter Zeitung*, este prezent în primul număr al revistei Echinox (1968) cu eseul *Rainer Maria Rilke și lumea obiectelor*. **Volume**: *Die rumäniendeutsche Literatur nach 1945. Problemaufriß und historischer Überblick*, 1980; *Lesezeichen. Aufsätze und Buchkritiken*, 1986; *Worte als Gefahr und Gefährdung. Fünf deutsche Schriftsteller vor Gericht* (*15. September 1959 – Kronstadt/Rumänien*). *Zusammenhänge und Hintergründe. Selbstzeugnisse und Dokumente* (împreună cu Stefan Sienerth), München 1993; *Die deutschen Regionalliteraturen în Rumänien* (*1918-1945*). *Positionsbestimmungen, Forschungswege, Fallstudien* (împreună cu Stefan Sienerth), München 1997; *Schriftsteller zwischen* (*zwei*) *Sprachen und Kulturen* (împreună cu Antal Mádl), München 1999; *Karl Kurt Klein. Stationen des Lebens – Aspekte des Werkes – Spuren der Wirkung* (împreună cu Stefan Sienerth și Anton Schwob), München 2001, *Deutsche Literatur în Rumänien und das Dritte Reich* (împreună cu Michael Markel), München 2003. A editat antologiile: *Vorläufige Protokolle.* Anthologie junger rumäniendeutsche Lyrik, 1976; *Ein halbes Semester Sommer*. Moderne rumäniendeutsche Prosa, Berlin, 1981; *Vînt potrivit pînă la tare.* Zece tineri poeți germani din România, 1982; *Der Herbst stöbert în den Blättern.* Deutschsprachige Lyrik aus Rumänien, Berlin, 1984; *Klassische Zitate und Verse*, Niedernhausen 1991. Coautor al manualelor de literatură germană pentru liceele cu limba de predare germană din România, clasele 10-12 (numeroase ediții, începând din 1974). A tradus în limba germană: Nicolae Prelipceanu: *Was tatest du în der Bartholomäusnacht?,* 1986; Co-traducător al unor antologii de literatură română printre care *Texte der rumänischen Avantgarde*, Leipzig 1987 și *Gefährliche Serpentinen.* Rumänische Lyrik der Gegenwart., Berlin 1998.

La Cluj, în atmosfera de seriozitate academică și de echilibru multicultural pe care am descris-o, cu Echinoxul trilingv ca mirabil creuzet, relațiile „interetnice“ din redacție și din jurul revistei vor conduce către interesante interferențe româno-maghiare și româno-germane, care-și vor găsi fără întîrziere misionarii. L-am numit deja pe cel dinspre partea nemțească: remarcabilul Peter Motzan, junele student cu înclinații exegetice devenit repede un mare profesor universitar, critic și istoric al „literaturii germane din România“, cu o cuprinzătoare perspectivă socio-culturală, unul dintre cei doi „papi“ exegetici pe care domeniul i-a avut pînă în 1989 (celălalt, mai direct implicat în cercurile boemei creative și mai jurnalistic în abordări, fără carieră la catedră, redactor la *Neue Literatur*, în București, a fost Gerhardt Csejka, stabilit în Germania de Vest în 1986, în continuare promotor și exeget al colegilor săi, ca și al unor autori români, redactor timp de cîțiva ani al unei noi serii NL; Motzan a emigrat abia în 1990, după căderea regimului comunist, și și-a continuat la München cariera academică și de cercetare). Dinspre partea românească a redacției *Echinoxului*, germanofon și „germanofil“ era Virgil Mihai (pe-atunci încă nu-și adăugase „u“-ul mut la finele patronimului), mediator eficace între unii și alții, traducător și – mai ales – el însuși poet român de notație directă, „cotidienist“, foarte diferit de sofisticații manieriști ai „primului val“ echinoxist, față de care era doar cu cîțiva ani mai tînăr, în schimb anticipator al „realiștilor“ postmoderni din anii ’80. Cu o sensibilitate bine reglată pentru a percepe ce se întîmpla în poezia „nemților noștri“, Virgil Mihai îl pune în contact pe Franz Hodjak cu Ioan Mușlea, pasionat cititor de literatură germană, care, conform mărturisirilor din Cuvîntul-înainte la ediția a II-a a *Vîntului potrivit...*, îl descoperise entuziasmat pe Hodjak într-o antologie, „pe la mijlocul anilor ’70“. Urmează întîlnirea cu Motzan și cu proiectul acestuia, despre care știm din poemul-jurnal al Anemonei Latzina: „ieri a fost Peter cel blond pe la tine și ți-a spus că vrea să facă o antologie“. Titlul/data: 13 iulie 1974. (**Ion-Bogdan Lefter**, în prefața la *Vînt potrivit pînă la tare: Tineri poeți germani din România*, ediția a II-a, 2012)

Ion Pop, Marian Papahagi, Peter Motzan, Ion Maxim Danciu

Persoană carismatică, întotdeauna elegant și manierat, Peter ne impresiona prin disciplina sa prusacă. Mereu grăbit între casă, sala de curs și bibliotecă, își satisfăcea cîteodată nonconformismul în scurte „valpurgii” organizate „nemțește”, cu program precis. Ele aveau mai degrabă aerul unor autoflagelări, căci, altminteri, studia cu devoțiunea unui ascet. Scria greu, epuizant, cu complexul bibliografiei, dar tocmai de aceea solid și fundamental. Astfel a dat acea sinteză singulară în spațiul germanisticii *Die rumäniendeutsche Lyrik nach 1941. Problemaufriss und historischer Überblick* (1980), în care nu doar cartografiază un fenomen destul de accidentat, cu multe derapaje provincialiste, ci și pune ordine în ierarhia valorilor, mizînd pe noua elită a scriitorilor afirmați la începutul anilor ’70. A devenit criticul de referință, autoritatea indiscutabilă din literatura de limbă germană din România și credea cu fervoare în misiunea sa, care consta, înainte de orice, în renașterea limbii literare germane într-o literatură grav contaminată de idiomul săsesc. (**Petru Poantă**)

În toamna anului 1970 eram student în anul întâi la Departamentul de limbi străine al Facultății de Litere […] fuseserăm instantaneu cuceriți de așa-numitul curs practic, conceput de Motzan ca o complexă și fascinantă inițiere în poesia germană. De-a lungul acelui prim an de facultate, toate orele petrecute în compania briantisimului nostru mentor deveniseră momente paroxistice de încântare intelectuală. Structuralismul era la apogeu, iar influenta lucrare a lui Hugo Friedrich *Die Struktur der modernen Lyrik* fusese deja publicată în românește, ceea ce crea o ambianță fastă pentru interpretările de texte în care ne lansam în compania blondului Peter. Poemele judicios selectate de către acesta deveneau pretextul unor explorări/ descifrări de sensuri, cu participarea quasi-integrală a studenților din grupă, în pasionante dezbateri ce se prelungeau adeseori peste limitele orarului strict. Îmi amintesc cum, dacă se întâmpla să fim ultimii programați în sala de curs respectivă, mai rămâneam acolo continuând analizele pe text, spre uimirea portarilor neobișnuiți cu asemenea râvnă. (**Virgil Mihaiu**)

MÓZES Attila (n. 8 aprilie 1952, Tg. Mureș). Prozator, critic literar. Facultatea de Litere, Cluj (1976). Debut absolut cu nuvele, *Vörös Zászló* (1968). **Volume**: *Átmenetek* (Tranziții), nuvele, 1978; *Egyidejűségek* (Coincidențe), roman, 1980; *Fény, árnyék átdereng* (Lumini și umbre se prevăd), nuvele, 1980; *Üvegcsendélet* (Natură moartă cu sticle), nuvele, 1982; *Füstkorom* (Cenușă), nuvele, 1984; *A Gonosz színeváltozásai* (Schimbarea la față a Răului), trei povestiri, 1985; *Árvízkor a folyók megkeresik régi medrüket* (În timp de inundații), roman, 1990; *Yesterday, Az Oroszlán hava és egyéb történetek* (Yesterday și alte povestiri), nuvele, 1990; *A vénasszonyok nyara* (Vară târzie), roman, 1990; *Egy pohár vigyor* (Un pahar de rânjete), nuvele, 1996; *Napnyugati vándorlás* (Drumul către occident), nuvele alese, 2000; *Céda korok történelme* (Istoria vremurilor prostituate), eseuri, critică, 2004; *Zsibvásár* (próza, 2010). În românește: *Epilog la un adio*, nuvele, 1986. Distins cu premiul USR (1981, 1983, 1985, 1986, 2004), premiul Ligii Scriitorilor Maghiari din Transilvania (2002).

Ion Pop, Ion Vartic,
Ion Simuț, Mozés Atilla,
Florentina Florescu, Létay Lajos

Mihaela MUDURE (n. 7 noiembrie 1954, Cluj-Napoca). Eseistă, traducătoare de limba engleză și franceză. Facultatea de Filologie (engleză-franceză) a UBB Cluj. Bursier Fulbright, SUA, 1993-1994. Doctorat în literatură engleză, *cum laude*, cu teza *Katherine Mansfield: From Realism to Impressionism*. **Volume**: *Feminine*, 2000; *Katherine Mansfield: Plucking the Nettle of Impressions*, 2000; *Coveting Multiculturalism*, 2000; *Istorie și literatură, 2001; Ispitiri, trecute vremi,* 2002; *Constructions of Identity,* editor în colaborare, 2000; *Corespondență de afaceri/Business Letters,* co-autor, 2002; *Ethnic America*, 2008; 2013; *Still Balnibarbi?* (*Post-*)*coloniality, Irish History and Culture*, 2008; *Lecturi canadiene. Canadian Readings,* 2009; *Things of Beauty, Things of Joy. An Interpretative Anthology of Seventeenth and Eighteenth-Century British Poetry*, 2009; second edition revised and enlarged, 2013; *The Provinces of Short Writing. An Interpretative Anthology of Seventeenth and Eighteenth-Century Prose*, 2013. **Traduceri**: *Luna în oglinda apei. Proză universală contemporană,* în colab., 1988; *Tigrul monden. Proză satirică contemporană*, în colab., 1989; Ladislau Gyemant*, The Jews of Transylvania în the Age of Enlightenment*, revizuirea traducerii, 2000; Donald Kenrick*, Dicționar istoric al țiganilor, romilor,* 2002; *Proverbe românești/Romanian Proverbs,* în colaborare, 2003; Mia Pădurean. *Thorns and Halo. The Life of the Martyr Bishop Ioan Suciu,* traducere în engleză și note, 2004; *Matéo Maximoff. Prețul libertății,* 2005; Barbu Constantinescu. *Probe de limba și literatura țiganilor din Romania/Specimens from the Language and the Literature of the Gypsies în Romania* (îngrijirea ediției, cuvânt înainte și versiunea în limba engleză), 2005; *Hugo de Burgh. Jurnalismul de investigație* (prefață, note și traducere în limba română), 2006 etc.. Coordonare volume colective: *Constructions of Identity* (coord. în colab.), 2000; *These Women Who Want to Be Authors. Female Authorship during the Enlightenment* (editare și prefață), 2001; *De la victorianism la postmodernism. In memoriam Ileana Galea*, 2013. *Colaborare la Encyclopedia of Postcolonial Studies.* Ed. John C. Hawley. Westwood, Connecticut și Londra: Greenwood Press, 2001; *Encyclopedia of Erotic Literature.* Ed. Gaëtan Brulotte și John Philips. New York și Londra: Routledge, 2006; *International Encyclopedia of Men and Masculinities.* Ed. Michael Flood, Judith Kegan, Bob Pease, Keith Pringle. London and New York: Routledge, 2007; *Encyclopedia of the Age of Political Revolutions and New Ideologies 1760-1815.* Ed. Gregory Fremont-Barnes. Westport, Connecticut and London: Greenwood Press, 2007; *Encyclopedia of Antislavery and Abolition.* Ed. Peter Hinks și John McGivigan, Westport, Connecticut and London: Greenwood Press, 2007; *The Greenwood Encyclopedia of Love, Courtship, and Sexuality through History, vol. 4.* Ed. Merril D. Smith. Westport, Connecticut and London: Greenwood Press, 2008; *Bibliografie Sterne în Romania, The Reception of Laurence Sterne în Europe.* Ed. Peter de Vogd și John Neubauer. Londra și New York: Continuum, 2004). Membră în comitetul științific al revistelor: *Women în Judaism* (Canada), *Atlantic Studies* (India),*Journal of Australian Studies* (Spania) *Journal of Multicultural Discourses* (Marea Britanie, *Journal of Azerbaidjean Studies* (Azerbaigean).

Cu *Feminine* de Mihaela Mudure ne aflăm în plină polemică mondială, volumul oferind o lectură incitantă și atrăgând atenția cititorului asupra unor situații la care, prin inerție și tradiție, n-ar fi reflectat niciodată. (**Ileana Galea**)

Aflată la a treia sa carte „în ramură", d-na Mihaela Mudure îmbină firele opțiunilor amintite în eseuri ce răspund atât exigențelor universitare, cât și curiozității unui public mai larg. Autoarea face parte din clasa scriitoricească (traducători, istorici literari, eseiști) a universitarilor „de la limbi străine". O comunitate de indivizi silențioși, „aserviți" câte unui scriitor (tradus/editat), curent literar, temă de cercetare. Persoane discrete, de nevăzut pe liste, listele generaționiste, premiale, sau, leneș-telefonate, de „adeziuni" varii. Mai curând absente de la mondenitățile academice în vogă. Au călătorit mai de timpuriu și mai mult, se mișcă, îmbracă, vorbesc fără apucăturile cu glazură chiriștistă. Deși lucrează în aceleași condiții ca noi toți, scriu neatinși de sinețele acrelii fără leac. Ce lume! (**Doina Curticăpeanu**)

Mihaela Mudure practică un foarte close reading, analizele sale fiind foarte bine pliate pe text – aproape în totalitate proză scurtă. Să mai spunem ca fiecare eseu beneficiază de o bibliografie minimală utilizată cu discreție și bun gust. (**Laurenţiu Malomfălean**)

Cornel MUNTEANU (9 aprilie 1956, Cetatea de Baltă/Alba). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie din Suceava (1982). Doctorat, 1998, cu teza *Pamfletul ca literatură*. Debut absolut în *Limba și literatura română*, 1975. **Volume**: *Gala Galaction – La Vulturi!,* 1995*; Marin Preda – fascinația iubirii,* 1996*; Romulus Guga – Polifonia unei voci,* 1998*; Pamfletul ca discurs literar,* 1999*; Laurențiu Fulga,* 2001*; Lecturi neconvenționale,* 2003*; Românii din Ungaria, I.PRESA* (*1950.2005*)*, Ungaria, 2006; Românii din Ungaria, II. LITERATURA* (*1950-2008*)*,* 2009; *Eminescu. Polimorfismul operei*, Krakow, 2012; *Note de curs Eminescu*, 2013. Colaborare la *Eonul Blaga – întîiul veac,* 1997. A colaborat la „Steaua", „Jurnalul literar", „Tribuna", „Poesis", „Familia", „Solstițiu" etc.

Rostul criticii literare astăzi e să depășească formula criticii excesiv tematice, în favoarea unei critici de idei. Parodiind adesea caricaturile artistice în materie de monumente și arhitectură, Caragiale uzează de portretul satiric-epigramat, în genul spumos de amestec de uman și bestial. El folosește ca principale instrumente inducția și analogia, «argumentul de autoritate» și retorsiunea, «intrarea pe terenul familiar al adversarului». Este un portret în

mișcare și relief (*sinonimul basoreliefului plastic*), *arborescent și ierarhizînd liniile. Sinteza pe care o acumulează portretul Colectivității* (*liberalii*) *vine din analizele practicate de pamfletar în cazul pamfletelor individuale. Este aici proba unui pamflet, cu obiectul generalizat, o parodie a artei reprezentării în registrul pastișei satirice. Traducerea desenului* (*opinia neutră a contemplatorului*) *revine cititorului de pamflet, convocat de autor să dea un verdict valoric: «Închipuiți-vă un piedestal de marmoră albă cu patru basoreliefuri de bronz reprezentînd triumful colectivității. Primul: Colectivitatea, o femeie slabă, zdrențuită, hidoasă, venind cu părul vîlvoiu ca o furie palavratică în fuga mare, urmată de o haită de lupi hămesiți; al doilea: Colectivitatea, în dreapta cu reteveiul și în stînga cu masalaua, și potaia urlînd; al treilea: Colectivitatea și lupii înghițind pe nemestecate care încărcate cu provianturi, clăi de fîn, tunuri, drumuri de fier, hîrtii de bancă, fel de fel de delicatețe, și al patrulea basorelief: Colectivitatea grasă, costumată și înarmată à la Minerva, dictînd legi norodului, și împrejuru-i lupii îndopați și domesticiți, purtînd zgarde de aur masiv la gît și făcînd sluj frumos… Și deasupra piedestalului, ilustrul om în picioare!»* (Monumentul lui Brătianu). (din *Pamfletul în publicistica lui Caragiale* în „Studia", 1994)

Au scris despre cărțile sale: Dumitru Micu, Gh. Glodeanu, Al. Pintescu, Irina Petraș etc.

Lui Cornel Munteanu, avînd apetență pentru critica metaforică/ artistică, cred că i s-ar potrivi acel gen de critică de natură a provoca lectorul prin aducerea operei la punctul de fierbere, punînd-o în *stare de criză*. S-ar putea imagina chiar instrumente critice sofisticate (ebuliometre, ebulioscoape?) de natură o aduce opera la pragul maximei emergențe spre a-i valorifica, apoi, potențialitățile. Dacă este adevărat, însă, că nu metodele fac criticii, nu mai puțin adevărat este și faptul că tocmai criticii au creat metodele spre a-și încorseta libera accedere la ființa ascunsă a textului. Pentru C. Munteanu, critica este un pre-text, el se apropie de scriitorul abordat după o prealabilă și premonitorie verificare a adecvării sau inadecvării preceptelor sale critice cu textul supus analizei. (**Al. Pintescu**)

La Cluj cu Constantin Cubleșan, Marcel Mureșeanu, Irina Petraș, Mircea Popa, Alexandru Vlad, Ioan Ardelean, Rodica Marian, Gabriela Groza

Radu MUNTEANU (n. 20 aprilie 1945, Beiuș/Bihor). Eseist. Inginer. Liceul G. Barițiu Cluj (1963). Institutul Politehnic Cluj (1968). Doctorat (1982). Membru al Academiei de Științe Tehnice din România. **Volume**: *Echipa*, 1996; *Vârsta amintirilor*, 1999; *Inventeurs Roumains*, 2006; *Castele din nisipul memorie*, 2008; *Colecționarul de gânduri*, 2008; *La intersecția dintre uitare și speranță*, 2009; *Mică enciclopedie de mari valori ridicate dintre români*, 2011 (în colab.); *Repères de la créativité roumaine*, 2012; *The Encyclopedia of Oustanding Romanian*, 2013.

Cartea aceasta nu vrea să fie altceva decât o călăuză către adevărul despre noi înșine și Cluj, pe un drum la fel de greu de deslușit ca acela din Călăuza lui Tarkovski. Cartea lui Petru Poantă este altceva decât o carte de istorie, fiindcă, atât cât îngăduie graba vieții, depășește frecventa orbire de sine pe care o dă absența exercițiului introspectiv. Într-o lume în care prea mulți caută, tot timpul, să ne vândă ceva: o idee sau doar o marfă, o bucată de istorie, sau prea adesea o iluzie, Clujul Interbelic al lui Petru ne face să aflăm despre noi înșine și urbe ceea ce ar face ca relația noastră cu lumea să devină, dacă nu ușoară, cel puțin mai limpede. Cartea, prin conținut și argument, ne permite să depășim o stare confuză a cugetului, aproximațiile, intuițiile vagi și, foarte adesea, false și amăgitoare. Știm prea bine că nu toți oamenii simt nevoia să înțeleagă ce se petrece cu ei, cu istoria sau din ce e făcută durerea sau bucuria, sau vrednicia trecută a orașului. Dar, cartea lui Petru Poantă are o mare legătură cu ceea ce se petrece în cercul de nevoi și năzuințe al clipei. Cartea, plină de semne, ca o cronică a zilelor și anilor trecuți este un amestec de curaj și de bună cumpănă a cugetului, de înțelegere și speran-

ță. Trebuie să citim această carte și să medităm la istoria orașului nostru fiindcă altfel gândurile noastre ar fi numai un amestec cețos de lacrimi și de vise, de intoleranță și tristețe. Cartea are un mesaj trinomial: alegeți, discerneți și cântăriți, iar mie, Petru Poantă, nu mi se cade să vă călăuzesc mai departe, fiind doar unul dintre voi. (din recenzia la *Clujul interbelic*, cartea lui Petru Poantă)

Horia MUNTENUȘ (n. 30 martie 1965, Agnita/Sibiu). Poet. Debut absolut în Napoca Universitară și în Viața studențească, 1985. **Volume**: *Noaptea exilatului*, versuri, 1991; *Ioan*, versuri, 1993; *Gura de piatră,* versuri, 1996; 2004; *Dreptul al tristețe*, versuri, 1998; *Liber*, versuri, 1999; *Pythia,* versuri, 2004; *Dincolo de Brâncuși*, 2008. A colaborat la *Scriitori clujeni contemporani*, 2004 și *Poezia părinților noștri*, 2002. Autor al unui poem cinematografic dedicat lui Brâncuși.

Cuvintele s-au adunat ca niște nouri / Și întunecă orașul ploaia / Și-a desfăcut șiretul mantiei de pe umeri / În stradă poetul a ieșit să își spele cămașa / Pe trotuar talentul / Ca un șarpe de apă murdară / Și singurătatea / Ca o gură de canal.

Arta lui Brâncuși este ca o Duminică a ființei, este vibrație, este surâsul primăverii, floarea verii, auriul toamnei și zăpada înțelepciunii. Cultura română nu se poate realiza, dezvolta fără acest înțeles. De aici și impasul în care se află.

Horia Muntenuș este un rebel. Aceasta este o propoziție care avînd și valoare de definiție, exclude toate „accidentele" din „mulțimea ordonată" invocată în propoziție. Dar, *Horia Muntenuș nu este o propoziție*! Prin urmare, ne vom întoarce la „accidente". *Horia* (îmi permit să reduc numele lui complet „civil" la cel familiar, deoarece îl cunosc de aproape 30 de ani!) *este în primul rînd un poet*. Un nesupus, veșnic revoltat, insurgent, la nevoie chiar revoluționar, veșnic pus pe mari tulburări ale ordinii (injuste, sclerozate, prea „încete"), anarhist cu vocația reprimată a ordinii morale și estetice, perpetuu întemeietor de „mișcări", îndrăgostit de Brâncuși, Zalmoxe și alte mituri născătoare de noi „religii", autor de volume de poezie, eseuri de hermeneutică și mitologie, întemeietor de reviste literare, autor de manifeste literare (și nu numai), „bătător" de medalii și însemne, un boem intermitent – cu pauze de „cumințire" și „pocăință" în bibliotecă – gata de mari risipe, prieten și „trădător" de prieteni, gata să stea pînă în zorii unei zile incerte alături de chiar maestrul pe care îl contestă. (**Vasile Gogea**)

„… *Calea eroilor* prezintă geneza ansamblului monumental de la Târgu Jiu, simbolistica și semnificația lui, locul acestuia în cadrul patrimoniului cultural al umanității, dar și, într-o abordare care nu se rezumă la simpla consemnare a faptelor, un moment controversat: avatarurile restaurării ansamblului brâncușian între anii 1996-2000, restaurare care s-a desfășurat după un proiect inițiat și coordonat de Radu Varia. Nu intru în detalii: ar fi nevoie de un comentariu prea amplu, riscând să devină plicticos și irelevant, dar și pentru că nici un comentariu nu ar putea acoperi amploarea și toate dimensiunile, sugestiile, ipotezele ideatice ale filmului. Vreau doar să precizez că Horia Muntenuș folosește materiale de arhivă, dar, îndeosebi, imagini filmate, parte dintre ele chiar de către sine, special pentru Calea eroilor, și, fapt extrem de important, filmul pune în circuit imagini și documente inedite sau foarte puțin cunoscute. Filmul, un documentar autentic, cu momente de reală virtuozitate regizorală, este opera unui autor matur, care și-a însușit „pe teren" tehnica (și arta) narațiunii cinematografice. (**Ioan Pavel Azap**)

Ion MUREȘAN (n. 9 ianuarie 1955, Vultureni /Cluj). Poet, publicist. Facultatea de Istorie și Filosofie Cluj-Napoca. Debut absolut cu poezii în revista *Cutezătorii,* 1968. Premiul Uniunii Scriitorilor 1981, 1993. **Volume**: *Cartea de iarnă*, 1981; 2013; *Poemul care nu poate fi înțeles*, 1993; *Cartea pierdută – o poetică a urmei*, 1998; *Le mouvement sans coeur de l'image*, traducere în franceză de Dumitru Țepeneag, 2001; *Paharul / Glass / Au fond de verre*, cu desene de Ion Marchiș, traduceri de Virgil Stanciu și Dumitru Țepeneag, 2007; *Zugang verboten / Acces interzis*, Büroarcrasch, Viena, 2008, tradusă în limba germană de Ernest Wichter; *cartea Alcool*, 2010; *Oglinda aburită*, eseuri, 2013. Prezent în: *Antologia poeților tineri* (antologie de George Alboiu), 1982; *Antologia poeziei române de la origini până azi* (antologie de Dumitru Chioaru și Ioan Radu Văcărescu), 1998; *Poezia romana actuala, vol. I* (antologie de Marin Mincu), 1998; *Antologia poeziei generației '80* (antologie de Alexandru Mușina), 2002; *Băutorii de absint*, 2007. Premiul Uniunii Scriitorilor 1981, 1993, 2010. Premiul Mihai Eminescu, 2014.

„Eu nu scriu cărți de poezie, eu scriu poezii"

Poemul despre Poezie: *Toată viața am adunat cârpe să-mi fac o sperietoare. / Îmi amintesc zilele în care ascuns sub pat îmi desăvârșeam / lucrarea / grămada de pantofi vechi pe care îmi rezemam capul uneori / când adormeam / iar acum când e gata / noapte de noapte sting lumina și numai / bănuind-o acolo / încep sa urlu de spaimă.*

Poezia spune totul. Am susținut mereu că limbajul poetic e mai exact decât limbajul științei. Știința leagă sensul unui cuvânt de sensul cuvântului următor, la modul riguros și univoc. Dar poetul, exact ca profeții, vorbește cu toate sensurile lumii deodată. De aia poezia e cea mai bună dovadă a existenței lui Dumnezeu. „Dacă mișc ceva pe pământ, ceva se mișcă în cer", spunea un mare fizician francez. Eu merg mai departe și zic: dacă mișc ceva în cuvântul pământ, ceva se mișcă în cuvântul cer. Universul e plin de conexiuni, chiar și la nivelul limbajului. Iar poezia are marele dar de a străbate fulgerător distanțe, de a crea punți între lucruri fără vreo legătură vizibilă. (într-un interviu din *Formula AS,* 2014)

De la Nicolae Labiș, nici un poet român n-a stat sub semnul lui Rimbaud într-o măsură mai mare decît Ion Mureșan (**Nicolae Manolescu**)

Formula lui, singulară, în această a treia carte [*cartea Alcool*]: ceremonial de dedicație și invocare; decantare de poetici și demarcare a propriului teritoriu; eliminarea oricărei tensiuni conflictuale, la fundamentul vizionarismului poetic; evitarea cu grație a parodicului, ca și a autopastișei; narativitate mai accentuată, în raport cu volumele dinainte; păstrarea histrionismului tragic; tehnica rezonanței și a reverberației, învățată de la Blaga și zăpăcind critica de poezie: acolo unde sînt, și încă de la primul vers, cel puțin două planuri implicate unul în altul, cîțiva comentatori au văzut numai unul, de la care poezia s-ar înălța treptat, pînă la... ingenuități; suprarealism invadînd, în *Întoarcerea fiului risipitor*,scenariul biblic, așa cum în proza de tinerețe a lui D. Țepeneag asistam la o contaminație onirică; largi desfășurări imagistice și cîte-un „pleoasc!" formidabil; o „cîrciumă cu vad bun", în care oricine poate intra, pentru a vedea – ce? Nimic altceva decît cel mai bun volum de poezie românească din ultimii ani; și unul care, în opinia mea, îl consacră definitiv pe Ion Mureșan ca mare poet. (**Daniel Cristea-Enache**)

De exemplu, câți cititori, sau chiar câți scriitori știu că unul dintre cei mai mari poeți de limbă română (dau doar un exemplu) se numește Ion Mureșan și este, calendaristic vorbind, echinoxist și optzecist? (**Ana Blandiana**)

„Un mare poet e, în fond, un om generos, oricît de eclatantă i-ar fi propria poezie, el știe că misiunea ei e să asiste suferința. Că locul ei de drept e lîngă inima oamenilor. Ion Mureșan e poet; restul e artiști." (**Al. Cistelecan**)"

Cartea de iarnă (1981) a fost situată, chiar din momentul apariției, în descendență rimbaldiană. […] Există, într-adevăr, motive temeinice pentru o asemenea situare, sugerată de altfel chiar de autor, căruia, într-un *Autoportret la tinerețe*, i-a plăcut, de exemplu, să-și inventeze o biografie de golan (*voyou*). Ceea ce I. M. are în comun cu autorul *Barcazului beat* este refuzul constrângerilor, al pragmatismului și chemarea juvenilă a poeziei. […] Trebuie spus însă, chiar cu riscul de a introduce o interpretare dualistă, că personajul care figurează ca poet nu apare doar în această ipostază rimbaldiană. […] Alături de formula patetică și imprecatorie, pentru care autorul manifestă predilecție, apare încă una, mai relaxată, căutând efectul comic cu mijloacele ironiei. E nevoie însă, în cazul unor astfel de poezii, de multă atenție pentru a discerne, dincolo de unele asemănări de suprafață, între atitudinea satirică, animată în general de credința în perfectibilitatea lumii, și atitudinea iconoclastă de tip avangardist, al cărei scop nu este să corijeze, ci să provoace reacția spiritelor conformiste. Poetul încetează deci să se manifeste ca moralist, simulând din rațiuni artistice o conduită mai degrabă excentrică. (**Ion Pop**)

Ion Mureșan e poetul pluralității ipostazelor, însă nu în cheie textualistă, ci în spațiul unui originar perpetuu, productiv și impunător […] întregul volum e de fapt acest ritual, învățare perpetuă a intrării în împărăția neînțelesului și ca atare a esențialului. (**Horea Poenar**)

Ion Pop și Ion Mureșan

M-am întrebat adesea de unde vine farmecul foarte special și inconfundabil al poemelor sale, ce anume le face imponderabile și copleșitoare în chiar aceeași clipă. Ei bine, vizualizând prelung „poveștile" depănate de poeme – s-a vorbit despre epicitatea/narativitatea lor concret-halucinatorie – am găsit un corespondent nu doar în personaje cu anxietăți dostoievskiene (cum spune Soviany), ci un pas mai departe, în vechile basme rusești repovestite de Pușkin și Tolstoi, în *Serile în cătunul de lângă Dikanka,* gogoliene, dar mai ales în filmele cu irizări zglobiu-întunecate, minuțios-fantastice făcute în seama lor. Există acolo acea gureșenie hâtră, mucalită, prefăcută, căci sângerând în taină, gata să se încontreze amical cu diavoli și îngeri, apelând la același instrumentar diminutival, la familiaritatea parșivă și devastatoare a lumilor de jos și de sus proprie și vechilor cântece maramureșene, de pildă. O luciditate extremă și înalt reflexivă, de om cu lecturi în biblioteci selecte, căreia i se revelează adâncimi atât de îngrozitoare, de virgine, adică nemaipovestite, încât alege să le traducă în lucruri mici și iluzoriu controlabile. E un fel de haz de

necaz, o naivitate voită și apăsată a tablourilor care să țină în frâu, într-un *stand-by* cât de cât securizant, confortabil, descoperirile abisale. În costumație de moșneag cu barbă, cu un zâmbet inocent-atoateștiutor în colțul gurii, cu mlădieri/măscări bahice ale trupului și ale vocii, Ion Mureșan lovește repetat sub centură toate comodele tabieturi ale contemporanilor. Asemeni mujicilor siberieni – repet, cei descriși în cărțile/filmele copilăriei mele, cu nas roșu, priviri alunecos-hipnotizante, vorbind în dodii și în legănări de ritm înșelătoare, tropotind pe loc, în spații minuscule, dar având acces la stepe nesfârșite –, Ion Mureșan construiește impecabile, negre scenarii introspective, pe care le regizează în pozitiv, le răsucește și le dichisește pentru a putea fi transpuse în spectacole publice, larg acceptabile. (**Irina Petraș**)

Descrierea cât mai exactă a unui peisaj interior prin imagini violent de concrete dă poemelor lui Ion Mureșan aspectul de pasteluri ale apocalipsei sufletești"[…] „amestecul oximoronic de delicatețe și cruzime (**Alex Goldiș**)

Alex Goldiș, Ion Mureșan, Sanda Cordoș, Corin Braga, Valentin Derevlean

Poetul știe ce este poezia: e istoria semnelor nebunilor. Mai precis, acele semne care nu pot fi înțelese și totuși această deficiență (a celor care le citesc) nu le neagă nici un moment existența, pregnanța și puterea. Semnificativă e așteptarea ritualică în preajma acestor semne: poetul stă la coadă pentru a le vedea și simți tămăduirea. Întregul volum e de fapt acest ritual, învățare perpetuă a intrării în împărăția neînțelesului și ca atare a esențialului. […] I. M. e poetul pluralității ipostazelor, însă nu în cheie textualistă (într-o ordine prin uniformizare, prin capacitatea postmodernă de a echivala succesiunea scriiturii cu istorialitatea receptării), ci în spațiul unui originar perpetuu, productiv și impunător. […] „Atmosfera de ospiciu și de coșmar oniric grotesc domină scrisul ‚izgonitului din poezie' Ion Mureșan (**Ion Pop**)

Valerian (**Vianu**) **A. MUREȘAN** (n. 20 februarie, 1969, Vicea/ Maramureș). Poet, eseist, prozator, jurnalist. Facultatea de Istorie și Filosofie a UBB, Cluj-Napoca (1993). Doctorat în filosofie cu o teză despre Emmanuel Lévinas (2003). Debut absolut în *Tribuna*. **Volume***: Lanțul Sofiei*, eseu, 1997; *Fundamentele filosofice ale magiei* (tratat), 2000; *Epifania tăcerilor,* versuri, 2000; *Ceasurile mamifere*, versuri, 2003; *Simbolul, Icoana, Fața*, eseu, 2005; *Altul decât Dumnezeu*, eseu, 2005; *Heterologie. Introducere în etica lui Lévinas*, tratat, 2005 (Premiul „Henry Jacquier" al Centrului Cultural Francez pe 2005); *Simbolul, icoana, fața*, eseu, 2006; *Pavese, omul jignit*, eseu, 2011; *Nebunul lui Dumnezeu*, roman, 2014. A coordonat, revizuit și adaptat ediția Vasile Lucaciu, *Instituțiuni filosofice*, 2005. A colaborat la revistele: *Tribuna, Steaua, Echinox, Noesis, Gândire, Cultură & Societate, Piața Literară, Renașterea, Adevărul Literar și Artistic, Familia, Poesis, Revista pentru Diplomație Religioasă, Jurnalul pentru Studiul Religiilor și Ideologiilor, Transilvania Business*.

schimbarea la față: *este o casă din care te pregătești să pleci,/ sunt câteva cărți pe care nu crezi că le vei mai citi,/ este o îndelung folosită ceașcă de ceai de-acum fără toartă,/ o perdea demult lăsată peste geam/ după care păianjenii adună lumina în plase./ la aceeași oră fixă sună sirena într-o fabrică/ unde nimeni nu mai lucrează de ani buni,/ rămâne un cățel lingându-și lăbuțele pe terasă,/ nu știe de ce zăbovești acum mai mult cu/ degetele prin blana lui./ mai sunt niște boabe de strugure pe-o farfurie – roiesc muștele în jurul lor –/ și-o albină cu aripi zdrelite bâzâind la ele să dispară,/ este o veche umbră la care nu-ți mai afli locul/ și-un gând îți stă pe marginea minții/ ca pasărea ce-a băut apă dintr-o găleată.*

Au scris despre cărțile sale: Aurel Codoban, Ovidiu Pecican, Vasile Gogea, Marius Jucan, Sorin Lavric, Cristian Ciocan, Marius Vasileanu, Țicu Goldstein, Mircea Petean, Sandu Frunză, Mircea Platon.

Gîndirea lui Emmanuel Lévinas, unul dintre filozofii europeni care au marcat finalul secolului al XX-lea (alături de Michel Foucault, Jacques Derrida și Paul Ricoeur, pentru a rămîne doar în perimetrul hexagonal), beneficiază astăzi de o primă exegeză comprehensivă elaborată de un român. Autorul impozantei cărți *Heterologie. Introducere in etica lui Lévinas* este Vianu Mureșan, ale cărui tentative anterioare, consumate atît în spațiul poeziei, cît și in cel al reflecției, au atras atenția asupra unui tînăr condeier cu disponibilități plurale. Contactul cu Lévinas și filosofia lui s-a făcut în cultura romana încă din primii ani ai perioadei posttotalitare, prin diverse texte scurte apărute in revistele vremii și prin patru cărți traduse de studioși din mai multe orașe ale țării. Cu toate acestea, o abordare coerentă a universului conceptual al autorului lituaniano-francez, fie și printr-un decupaj tematic cum este cel al eticii – cazul de față –, presupune nu numai strădania de a armoniza propunerile terminologice preexistente, ci și continuarea acestora pe cont propriu. (**Ovidiu Pecican**)

Vianu Mureșan este autorul celei mai complete monografii critice dedicate lui Emmanuel Lévinas, nu numai în literatura „de specialitate" din România, dar și din Franța: *Heterologie. Introducere în etica lui Lévinas* (*Limes*, 2005). În acest eseu, talentatul fenomenolog ne-membru al Societății fenomenologilor, descifrează, pornind de la o noțiune etică – jignirea – , circumstanțele estetice ale unei limite existențiale – *sinuciderea*. Modest, autorul, în loc de a „*gîndi jignirea înăuntrul ei, ca specie abstractă, suspendată metafizic într-un zenit platonician cu care n-au de-a face oamenii vii*", „pasează",

de această dată prudent, „*sarcina ilustrării* (omului jignit) *unuia care mă absolvă de riscul impoliteții*.” Adică, lui Cezare Pavese**.** Acest minunat eseu se așează lîngă *Un uomo finito*, de Giovanni Papini**.** (**Vasile Gogea**)

O lectură surprinzătoare a „omului” Pavese este tema unei cărți publicate recent de Vianu Mureșan (*Pavese, omul jignit*, 2011). Un eseu în cheie fenomenologică al cărui pretext este la prima vedere sinuciderea celebrului scriitor italian la mijlocul secolului douăzeci. De la primele măsuri ale unei „uverturi”, cititorul face priză cu anvergura eseului disciplinat și totodată liber, ce deschide luminișuri interpretative asupra (re)sentimentului jignirii, ducând spre alte puncte, apropiate ori îndepărtate cercului hermeneutic trasat în jurul centrului fix, ales prin titlu ... Miza elevată a cărții lui Vianu Mureșan nu se găsește, cum s-ar putea bănui, în reinterpretarea operei pavesiene prin prisma celebrei autobiografii *Meseria de a trăi*, în cazuistica rafinată a erosului eșuat, în ipostazele reflecției despre moarte din poeme, în recapitularea unor motive recursive ale mitului (*Dialogurile cu Leucó*), prin ricoșeu, în critica modernității inautentice și anti-eroice. Ci mai degrabă în asamblarea destinală a tuturor acestora și încă a ceva, pe deasupra, ceva ce ține de flerul eseistului de a revizita texte vechi cu un scop ascuns, trădat în cele din urmă prin virtuozitatea a scriiturii și persuasiunea argumentării. Acel ceva ce constituie caracterul autosustenabil al eseului, fără a ține seama de greutatea subiectului, cantitatea informației, seducția stilului. (**Marius Jucan**)

Viorel MUREȘAN (n. 1 aprilie 1953, Vicea/Maramureș). Poet, critic literar. Facultatea de Filologie Cluj. Echinoxist. Colaborează la „Echinox”, „Familia”, „Vatra”, „Luceafărul”, „Contrapunct”, „Poesis”, „Apostrof”, „Calende”, „Tribuna”, „Steaua”, „Transilvania”, „Euphorion” etc. **Volume**: *Scrisori din Muzeul pendulelor*, 1982; *Biblioteca de os*, 1991; *Pietrele Nimicului*, 1995; *Ramele Nordului,* 1998; *Leonid Dimov (*în colaborare cu Traian Ștef), 2000; *Lumina absentă,* 2000; *Ceremonia ruinelor,* 2003; *Sâmbăta lucrurilor*, 2006; *Buchetul de platină*, 2010; *Locul în care se va deschide cartea*, 2010; *Soare tăiat cu o foarfecă*, 2011; *Colecția de călimări I*, 2011; *Colecția de călimări 2*, 2013; *Salonul de toamnă*, 2013. Este prezent cu poeme traduse în antologii și periodice în limbile: engleză, franceză, germană, maghiară, spaniolă.

> ***Dictonul:*** *azi-noapte a venit la mine pascal / și m-a rugat să-i șterg propoziția / aceea nenorocită cu trestia gânditoare / fiindcă s-a cam grăbit când a lăsat-o pe hârtie / scrie în locul ei – mi-a mai spus – / că trestiile despre care vorbeam / erau foarte rare / că vântul făcea mai multe zile / de la un la alta / de la una la alta*

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Dan Cristea, Daniel Dimitriu, Ruxandra Cesereanu, Ștefan Borbély, Mircea Petean, N. Steinhardt, Gheorghe Grigurcu, Radu G. Țeposu, Gheorghe Perian, Octavian Soviany, Ioan Moldovan, Iulian Boldea, Aurel Pantea, Ion Pop, Al. Cistelecan, Irina Petraș etc.

Nu debordanța de suprafață a anxietății ține poetul s-o fotografieze, cât frisonul ei imperceptibil și adânc. Sondor mai curând decât cosaș, Viorel Mureșan scrie, în fond, o poezie de explorare, folosind fulgurația pentru reveleul himeric /…/ Contrastul dintre eleganța frazării și vocabularul direct al angoasei, dintre delicatețea desenului și frapanta destructivă a celor desenate e numai unul dintre registrele în care Viorel Mureșan mânuiește o subtilă tehnică a contrapunctului. (**Al. Cistelecan**).

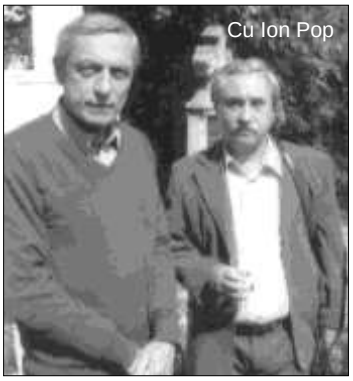

Cu Ion Pop

Iată, așadar, o poezie ce se hrănește din seva timpului static, aidoma fotografiei. Ca și aceasta, surprinde realul (și potențele sale nemanifeste) în momentul chiar al petrecerii, înfăptuirii, izbucnirii lui. Prezentul suveran, atotbiruitor, solar. O poezie care nu comentează, nu relatează, nu rememorează, nu evocă, nu proorocește, nu exprimă dorințe. Care nu desparte veghea de vis, unde lucidul și închipuirea se contopesc în simultaneitate. (**N. Steinhardt**).

Majoritatea poeziilor provin din înscenări meticuloase, de o tristețe grațioasă. Tragicul în formă diafană e adevărata substanță care alimentează versurile lui Viorel Mureșan. Doar în aparență delicat, scenariul liric e în fond de o cruzime nebănuită, escamotată prin trecerea abilă dintr-un regim în altul al imaginației. Totul e împins spre efervescență, însă tocmai aerul himeric al secvențelor dă sugestia materialității insinuante. (**Radu G. Țeposu**).

Există, apoi, în această poezie de atente calcule formale și o anumită ambiguitate a stării lirice; subtil tulburătoare, elegia lui Viorel Mureșan își interzice să fie și răscolitoare, tocmai pentru că își transferă o parte din energie în alambicul ce distilează expresia; tristețea și angoasa apar oarecum atenuate de satisfacția artizanală și de plăcerea performanței combinatorii. (**Ion Pop**).

Cu Emil Hurezeanu și Daniel Săuca

„Caligraf al emoției” cum l-a definit Mircea Petean, M. cultivă în poezie versul tensionat, eliptic, de o concentrare studiată, încât de multe ori poemele au fie dimensiunea unui haiku, fie se coagulează ca suită mozaicată de imagini. Coerența de suprafață a poemului este ignorată, efectul imediat al acestui fragmentarism fiind impresia de distanțare contemplativă, de sublimare a trăitului în „peisaje” nu o dată ermetice, în scene construite cu migală artizanală. (**Constantin Hârlav**)

Cartea despre moarte a lui Viorel Mureșan îmi pare un descântec tentând nu dematerializarea și abstractizarea, ci, dimpotrivă, ancorarea calm-disperată în pipăibil, acolo unde palpitul vieții se însoțește, pe dibuite, cutremurat, cu insinuanții mesageri ai morții. (**Irina Petraș**)

Viorel Mureșan e un estet tot mai interiorizat, calmul maturității aducând cu sine un echilibru sceptic, care convertește tensiunile existențiale într-o imagistică esențială. (**Andrei Bodiu**)

Viorel Mureșan este un foarte înzestrat poet al esențialului. Chiar titlul cărții sale, *Biblioteca de os*, este metafora unui pelerinaj conceptual. Poezia se strecoară, asemenea unui bisturiu, prin carnea lumii fizice, în tentativa de a descoperi esențele. Anecdoticul este, cu obstinare, răzuit de pe pereții unui edificiu conceptual. (**Traian T. Coșovei**)

Dacă aș avea un prieten tânăr și dacă el m-ar întreba ce este poezia, l-aș trimite să citească cartea *Buchetul de platină*, de Viorel Mureșan. Cărticica asta [...] este cu adevărat un curs scurt de poezie. (**Ion Mureșan**)

Dafin MUREȘEANU (n. 14 martie 1962, Prundul Bârgăului/Bistrița-Năsăud). Prozator. Facultatea de Medicină Cluj. Neurolog, doctor în Medicină. Președintele Societății Române de Neurologie. Membru al Academiei de Științe medicale. **Volume** (literatură): *Un singur ucigaș*, proză scurtă, 2000; *Experimentul*, proză scurtă, 2003; *Sosia*, proză scurtă, 2010. Premiul „Gh. Marinescu" al Academiei Române.

„Meseria de neurolog și scrisul se împacă, există foarte multe conexiuni între lumea așa-zisă a ficțiunii și lumea reală, a științei; de altfel, nici nu știm care are primordialitate, e ca relația dintre creier și conștiință. Creierul este foarte material, aparent, dar conștiința este cea care ne animă și asta se știe foarte clar: că puterea conștiinței influențează structura creierului și nu numai structura creierului determină conștiința. Prin urmare, pendulând între știință și ficțiune cred că e cea mai bună abordare pentru că viața are întotdeauna o structură extrem de dual și de plăcută". (într-un interviu)

Trebuie afirmat din capul locului că autorul este un profesionist; se află, adică, în interiorul câmpului literar, conformându-se dinamicii și criteriilor dominante de expresie ale acestuia. Altfel spus, e în pas cu vremea, însă deloc mimetic. Vocația cumva nativă a experimentului, precum și o mai puțin obișnuită disponibilitate ludică reprezintă atuurile principale ale acestor proze mereu inventive și de o remarcabilă ingeniozitate a strategiilor narative. Dacă ar fi să vorbim de unele vagi influențe, ar fi să amintim pe Borges și pe Mircea Eliade, în cazul povestirilor cu tentă fantastică. Cum ziceam însă, Dafin Mureșeanu se află, în genere, în adecvare cu poeticile postmodernismului. Dar, dincolo de posibilele infiltrații modelatoare, rămâne vibrantă plăcerea ambiguu-jucăușă a povestitorului, căreia i se asociază imaginația plastică în configurarea unor extrem de diverse portrete și ambianțe. Geografia povestirilor în sine dezvăluie o expresivitate coloristică seducătoare, uneori de un naturalism estetizat, alteori de o intensitate sublimat-lirică. Aici se recunoaște harul evocării și cel al unui anumit tip de memorie specific povestitorului etern. (**Petru Poantă**)

Dafin Mureșeanu, Eugen Chirovici, Constantin Cubleșan, Petru Poantă

Marcel MUREȘEANU (n. 28 noiembrie 1938, Cluj). Poet, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1960). Debut absolut cu poezii în *Tribuna* (1957). Fiul lui Marcel Mureșeanu. **Volume**: *Pe adresa copilăriei*, versuri, 1969; *Versuri de vacanță*, 1973; *Cel din urmă*, versuri, 1974; *Scrisori către prieteni*, versuri, 1978; *Amurgul furtunilor*, versuri, 1978; *Matineu*, versuri, 1984; *Viziune cu porumbei călători*, versuri, 1987; *Călător în insomnii*, versuri, 1991; *Am fost de față*, versuri, 1993; *Capriciile săgetătorului*, versuri, 1997; *Pe mine mă caută*, 1998; *Șarpele casei*, 1998; *Monede și monade*, 2001; *Hărțuire textuală*, 2001; *Memoria lui Orfeu*, proză, 2002; *Schimb de întuneric*, versuri, 2003; *Pregătit pentru a greși*, 2003; *Valea Tauris*, 2004, *Orbul pământului*, versuri, 2005, *Octogonul*, 2006; *Patima recunoștinței*, 2006; *Poeme 1968-2008*, 2008: *Boeme*, ediție cu variante în franceză (Alexandru Jurcan), engleză (Cristina Tătaru), italiană (Gabriela Lungu), cu ilustrații de Irina Petraș; *Oracol*, 2010; *Cele patru teritorii ale sfârșitului*, 2011; *Cu voia corbului,* 2012; *Monede și monade IV,* 2012; *Cartea cu vise*, 2013, cu ilustrații de Irina Petraș. Inclus în *Poeți clujeni contemporani*, 1997, *Un pahar de lumină. Poeți contemporani clujeni*, antologie bilingvă româno-maghiară, 2005; Lumea fără mine, antologie bilingvă româno-maghiară, 2007 etc. Premiul Opera omnia al Societății scriitorilor bucovineni Suceava. Ordinul „Meritul Cultural" în grad de Cavaler, 2004.

Foto: Irina Petraș

***Voi plăti pentru faptele mele**: Eram singur pe stradă, mergeam să merg când mi-a ieșit un orb în cale, un bărbat tânăr cu bastonul lui alb. Doamne, ajută-l și-i dă vedere, ajută-l, Doamne, că-i îngrozit de întuneric! am zis în gând. Și cum venea orbul spre mine deodată a început să vadă, lumina s-a zdrobit de el și către mine a dat să țipe și să plângă de fericire: îți mulțumesc, striga el printre lacrimi, îți mulțumesc! N-am nici o vină! i-am întors eu, nu mie-mi mulțumi, n-am nici o vină! Și am fugit. Atunci și el a alergat în urma mea,*

dar nu știa încă s-o facă bine și m-a pierdut… Atât am auzit, din depărtare: nerecunoscătorule, puteai rămâne primul ceas cu mine, puteai să iei asupra ta minunea!
Nu m-am oprit și de atunci încolo pentru niciunul altul nu m-am rugat cu atâta înfocare.

Cu Elena Ivanca

Au scris despre cărțile sale: Magda Ursache, Dumitru Radu Popescu, Constantin Cubleșan, Al. Cistelecan, Zaharia Sângeorzan, Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Harry Simion, George Munteanu, Ion Cristofor, Vasile Spiridon, Cornel Munteanu, Victor Cubleșan, Miron Scorobete, Mircea A. Diaconu, Paul Schweiger, Petru Scutelnicu, Irina Petraș, Adrian Țion, Petru Poantă, Mircea Popa ș.a.

Poet singuratic și asiduu cultivator de prieteni, discret și ubicuu într-o manieră inducătoare de neliniști – dacă nu chiar Neliniștea îi dictează înaintarea pe muchie de cuțit ce pare să-i fie structurală; bun ascultător, dar cu o ureche alipită de cine știe ce zid abisal, când Celălalt vorbește numai vorbe; reticent, dar vorbăreț, aproape exuberant, subminat, însă, de tăcerea lărmuitoare dinlăuntru; îngăduitor, dar nereprimându-și mârâitul dezaprobator; ironic (și autoironic!), mușcătura sa semănând izbitor cu mângâierea, Marcel Mureșeanu se află în toate aceste chipuri și în multe altele ce pot fi ușor deslușite în versurile sale, dar îndată rătăcite în hățișul interpretării hărțuite de oximoroane. Firescul și simplitatea enunțurilor sale vin din foarte elaborata și pusa pe jocuri limbuție a unui taciturn... […] În contact cu sensibilitatea zilei, M.M. e contemporan firesc și destins al mai tinerilor (vestimentația postmodernistă nu-l incomodează), căci practică dezinvolt ironia și dezîncântarea. Totodată, nicio punte nu e ruptă cu generația sa, modernistă, căci dez-vrăjirea se petrece prin vorbe cu tâlc, alunecoase, cu preț neștirbit pe formă și cu pariu pe eufonii și melodie. (**Irina Petraș**)

Cine-l cunoaște pe poet știe că Marcel Mureșeanu nu-și construiește în poezie un eu poetic mistificator, și asta pentru simplul fapt că, înainte de toate, el își construiește cu artă de miniaturist, dar diabolic, sinele biografic. Și poezia este în acest sens cea mai bună dovadă. Deși în fiecare poem altul – capacitatea lui de invenție este nelimitată -, poetul este până la urmă identic cu sine în această neostenită goană după adevărul propriei ființe. (**Mircea A. Diaconu**)

Marcel Mureșeanu este nu doar poetul venit din această lume, ci și unul dintre cunoscătorii săi. A locuit-o în chiar intimitatea ei și având sentimentul că se află împlinit într-o enigmatică și mobilă conspirație. El are, de altminteri, prin natura sa, o vocație a conspirației ludice. Mereu pune ceva la cale. E în permanență în căutarea unui eveniment și a unei legături insolite. Și face totul cu o mobilitate paradoxal apatică, cu o energie parcă statică și totuși animatoare. O prezență delicat-insinuantă și fecundă, cum este, în fond, și poezia sa. (**Petru Poantă**)

Cu Mircea Popa și Petru Poantă

În felul său, Marcel Mureșeanu e un personaj faustic, capabil să înfigă tirbușonul în masa la care te-ai așezat cu el, la o banală bârfă, pentru a face să țâșnească vinul de viață lungă al unei arte poetice inclasificabile sau jerbele de imagini ale unui spațiu al încântării și vrajei. Pe lângă farmecul acestui om cu vocația prieteniei, Marcel Mureșeanu cumulează darurile unui veritabil mag modern, capabil să provoace, printr-un simplu gest, transformarea apei în vin și înmulțirea miraculoasă a peștilor. Printr-o magie particulară, ale cărei resorturi adânci nu pot fi descifrate niciodată până la capăt, poetul acesta jovial și generos e, indiscutabil, în posesia unei secret care-l face, de câteva decenii încoace, să uluiască prin adevărate tururi de forță, reușind să se depășească mereu pe sine, să etaleze mereu noi modalități de exprimare. Prin fascinanta *Carte cu vise,* Marcel Mureșeanu confirmă, încă o dată, un talent ieșit din comun, inclasificabil și proteiform. (**Ion Cristofor**)

Poezia lui Marcel Mureșeanu din această fază a deplinei maturități se comportă ca un spațiu bîntuit de angoase și amenințări felurite, semnele extincției îi sînt la îndemînă, celălalt termen al antitezei dobîndește semnificații și intruziuni nefirești, sporind jocul dubitativ dintre denotație și conotație. Stilul devine la el o problemă de marcă și simbol, țintind la reversibilitatea contrastului și a circularității referențiale. Versantul perceptibil al reflecției dobîndește de fiecare dată fluența unei narații urmărite cu inima la gură, printr-o aglomerare de stiluri și metode în același text, sporind astfel fascinația spunerii, care ne cucerește și ne torturează cu spaimele cuvîntului bine rostuit și bine plasat. (**Mircea Popa**)

Lansare de carte Dumitru Cerna: Emil Boc, Irina Petraș, Marcel Mureșeanu, Ion Cristofor

În poemele lui Marcel Mureșeanu îmi place să descopăr o continuitate eleată a ființei relevată la nivelul unei simplități a spunerii ce trădează candoarea copilărească a unei mirări aurorale, înrudite cu filosofia. (**Ovidiu Pecican**)

Sânziana MUREȘEANU (n. 25 iulie 1970, Iași). Poetă, traducătoare. Facultatea de litere Cluj-Napoca (1994). debut absolut în *Cronica*, Iași, 1981. Fiica lui Marcel Mureșeanu. **Volume**: *Ultimele alge*, versuri, 2003; *Laocoonia*, versuri, 2003; *Arhitectura absenței*, versuri, 2004; *Viața nu e destul,* 2006; *Ultima Medina*, 2008, *Călătorii*, 2012; *Călătorii/Viaggi* (versiune italiană de Gabriela Lungu), 2014. **Traduceri:** Anna Cocozza Anconetani, *Între lumini și umbre*, 2003. A colaborat la periodicele: *Cronica,Convorbiri literare, Astra, Familia, Ateneu, Orașul, Bucovina literară, Pagini bucovinene, Steaua, Pro Saeculum.* Premiul pentru debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, 2003.

***Despre Moarte**: Nu vorbiți despre Moarte/ Cu gura plină!/ Așezați-vă în balansoarul/ Din grădină/ Și priviți cerul!/ Ca o pânză de paianjen/ Se țese Moartea/ Deasupra noastră,/ Transparent, alb, orb/ După cum bate lumina./ N-o putem zări/ Decât câteva secunde prea târzii!/ Nu-i putem vedea decât umbra alungită/ Trecând fără grabă/ Peste Memoria noastră…// Așezați-vă în balansoarul din grădină/ Cu ochii la cer!/ Lăsați Moartea/ Să fluture deasupra voastră/ Alb, orb, transparent,/ După cum bate lumina.*

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș,Constantin Cubleșan,Mircea Petean, Grete Tartler, Rodica Lăzărescu,Marius Manta, Luminița Urs, Mircea Popa, Teofil Răchițeanu, Dumitru Cerna, Violeta Savu, Petru Scutelnicu, Virginia Blaga, Daniel-Ștefan Pocovnicu, Cornelia Guju

Călătoriile în cele patru colțuri ale lumii sunt, în poemele Sânzianei Mureșeanu, pretexte de explorat secrete ținuturi interioare („nu poți vedea / fără să închizi ochii"). Metafora e vehiculul privilegiat, iar peisajele se lasă virate în semne memorative, funcționând ca travestiuri ori posibile fețe ale ființei în căutare calm-neliniștită de sine. În ciuda destinațiilor turistice indicate explicit, uneori chiar din titlu, și deși se pot desprinde semnalmente oarecum „tradiționale" ale locurilor umblate, ținta e mereu una a identificării cifrului existențial. „Cine sunt eu?" este refrenul peregrinărilor singuratice, „fără povești", căci „nu vei ști niciodată / dacă ai trecut pe acolo cu adevărat, // dacă totul nu a fost / decât una din nenumăratele Insomnii / ale Călătorului". Dansul propriei umbre, interpretat „în cea mai stranie intimitate", nu de epica și anecdotica *drumului* ascultă, ci de melodia sacadată a introspecției sperând revelarea celui mai tainic *miez al lucrurilor* – „acolo unde nimic din ceea ce se vede / nu este și nimic din ceea ce este / nu se vede". Sub „umbra alungită" a morții, delicate, reflexive, cu tăceri de o ciudată elocvență, „amestec de oboseli, / de gânduri încrucișate", poemele schițează un fin portret al poetei în cumpănă. (**Irina Petraș**)

Atelierul virtual despre care vorbeam este locul unde se adună firele Timpului individual privit însă ca substanță de regenerare continuă. Am impresia că tonul ușor revoltat al autoarei ascunde o melancolie dozată cu finețe intelectual-afectivă. Ce mi-a plăcut la poezia Sânzianei Mureșeanu este tocmai această așezare a propriei înțelegeri în orizonturile devenirii. Este în bună măsură o poezie a pașilor regăsiți. (**Marius Manta**)

Trăind între oglinzi ascunse, în care lumina pătrunde strecurat,pieziș,cu zgârcenie,deformând în trepte imaginea,dar nealterând profunzimile, autoportretele poetice ale Sânzianei sunt paradoxale,dezamăgite, bulversante,neliniștitoare, atinse de un galben greu,cu irizații verzui, ca privirea în ape întrebătoare:<Eu:fagure de miere/Cu harta unui drum visat>; <Cândva am alunecat din tine/Ca ploaia de vară/Prea nerăbdătoare/Să poată/înțelege/Tristul/Veșnicul/Legănat al Cerului>... (**Dumitru Cerna**)

Poezia Sânzianei Mureșeanu este o poezie care oscilează între imaginea irepresibilă a descinderii (*la descente aux enfers*) și întoarcerea în jurul ei însăși, ca o rotire (aș zice înșurubare) existențială care conduce la revelarea dramei și, în fond, a ideii obsedante de a nu putea trăi altfel. (**Luminița Urs**)

Vasile MUSCĂ (n. 1 iunie 1944, Dudeștii Vechi/Timiș). Eseist. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj. **Volume**: *Introducere în filosofia lui Platon*, 1994; 2002; 2008; *Filosofia ideii naționale la Lucian Blaga și D.D. Roșca*, 1996; *Introducere istorică în filosofie*, 1996; 1999; *Filosofia în cetate*, 1999; *Leibniz, filosof al Europei baroce*, 2001; *Încercare asupra gândirii românești*, 2002; *Filosofia ca istorie a filosofiei*, 2002; *Permanența idealismului*, 2003; *Spusul și nespusul,* 2003; 2008; *Lumile și trecerile lui Eminescu*, 2004; *Discurs despre filosofie*, 2005; *Iluminism și istorism*, 2008; *La philosphie dans la cité. Trois fable de philosophie politique et un introduction, 2008; Marea amiază. Studii și eseuri despre Nietzsche***,** 2014**.** Premiul Vasile Conta al Academiei. A coordonat, împreună cu A. Baumgarten, volumele *Politica lui Aristotel* (2002) și *Filosofia politică a lui Platon* (2006).

„Viitorul și trecutul / Sunt a filei două fețe / Vede-n capăt începutul / Cine știe să le-nvețe". (*Eminescu, Glossă, 1883*). *Astfel, mișcarea vieții, cercul existenței omenești, se încheie pe sine și, totodată, se închide în sine. Prin moarte ca închidere a cercului, ceea ce este finit se metamorfozează la infinit și în infinit. Căci ca și linie ce se află în continuă mișcare, cercul este expresia infinitului însuși; ca și figură în repaos el reprezintă chiar finitul care, închis în sine, nu mai are șansa de a se depăși pe sine în nici o direcție. A intrat în sarcina marii metafizici a tuturor timpurilor să clarifice raporturile reciproce dintre spațiu și timp ca cele două dimensiuni fundamentale ale existenței: care dintre ele, spațiul sau timpul, exprimă la un nivel mai profund esența Existenței ca atare? Nu intrăm aici în prezentarea principalelor momente ale acestei interesante dezbateri metafizice. În fapt, existența omenească înseamnă mai cu seamă trăirea timpului care îl*

consumă pe om, în orice caz, într-un sens cu mult mai profund, uneori chiar cu accente tragice, decât trăirea spațiului, care nu ne mai consumă ci, de obicei, pe care îl consumăm noi prin posibilitatea ce ne este dată de a ne deplasa în el. Nucleul fundamental al ființei omenești, cum arată aceasta atâția dintre reprezentanții marii gândiri metafizice, îl constituie temporalitatea. Din Lumile și trecerile lui Eminescu

Profesorul Vasile Muscă nu este doar atras în mod vădit de filosoful „eternei reîntoarceri", ci se lasă și contaminat de stilul aforistic al acestuia, dacă luăm în calcul însemnările și meditațiile nietzscheene de la sfîrșitul cărții. De altfel, cartea este o incursiune hermeneutică în captivanta filosofie a lui Nietzsche, un demers bazat nu doar pe interpretări personale, pe o privire sintetică a subiectului, ci și unul ancorat într-o bibliografie redutabilă. Ca profesor de filozofie, autorul preferă gîndirea sistematizată, filosofia de tip rațional. Ca gînditor privat (în sensul lui Kierkegaard), el preferă sclipirea ideatică personalizată, curajul de a gîndi pe cont propriu. De fapt, aceasta este dilema oricărui profesor care vrea nu doar să interpreteze filosofia, ci și să-și creeze o concepție proprie despre filosofie. Căci, deși filosofia este chiar istoria filosofiei, farmecul ei cognitiv stă chiar în reinventarea ei. Ca atare, „profesorul de filosofie trebuie să se arate sensibil în fața cerinței de a-și transcende condiția de om al simplei prelegeri universale, citite sau rostite liber, care nu a primit încă invitație la întîlnirea cu Ideea, singura care abia îl poate face filosof cu adevărat", după cum precizează profesorul Vasile Muscă. (**Ioan F. Pop**)

I Ion Vartic, Irina Petraș, Vasile Muscă

La Bistrița cu Virgil Ciomoș, Radu Ţuculescu, Ion Mureșan ș.a.

Vasile MUSTE (n. 30 ianuarie 1956, Coruieni, Maramureș). Poet, prozator, eseist. Licențiat în filosofie și jurnalism. Debut: 1975, RADIO CLUJ, emisiunea *Unda pentru minte inimă și literatură*. **Volume:** *Înstelarea Frigului*, 1997; *Constelația Copilăriei*, 1998; antologator al cărții *Un sfert de veac de poezie*, Editura Fundației LUCEAFĂRUL, București, 1998 (Antologie a Festivalului Internațional de Poezie de la Sighetu Marmației); *Carte de vizita*, 2003; *Coruieni,* 2006, *Proprietarul de distilerii*, 2008; *Constelația Copilăriei*, Ediția a II-a, 2009; *Însingurarea Îngerilor,* 2010; *Copilăria și singurătatea,* 2010, *Copilăria-Iubirea-Singurătatea*, 2011, *Cartea Împăcării cu iarba*, 2011, *Lupta cu Molcuțu* (proză ultrascurtă), 2012; *Constelația copilăriei,* 2013, *Sfântul izgonit din calendare*, 2013. Coordonator al cărților *Mara – 40 de ani de existență*, 2008; *Ion Iuga – Binecuvântata Amintire,*2012, *Gheorghe Chivu – Opera Omnia*, 2012. Inclus în Antologii: *Dor de lumină*, 1997; *Portret de grup cu Laurențiu Ulici*, 2002; *Cupolă de veac*, 2003; *Haiku-ul descoperit*, 2003; *Umbra noastră cuvântul*, 2003, *Pe o coajă de vocală*, 2003, *La Beclean pe Someș, cândva,* 2004, *Almanah Eminescu*, 2004, *Anotimpul cailor*, 2006, *Szabadulas a gettobol,* 2009, *O antologie a poeziei maramureșene,* 2010; *Conexiuni*, 2010; *Clauza poeziei celei mai favorizate,* 2010, etc. Grupaje din poezia a au fost traduse în engleză, germană, ucraineană, maghiară, cehă și franceză. A publicat versuri în: *România literară, Steaua, Tribuna, Astra, Ateneu, Orizont, Archeus, Hyperion, Cronica, Nord Literar, Art Panorama, Contemporanul, Amurg sentimental, Arcadia, Convorbiri Literare, Litera Nordului, Familia, Liternet, Poezia, Mișcarea Literară, Marmația literară, Iluminări, Floare de latinitate* (Serbia), *Balada* (Germania), *Literatur Und Kritik* (Austria) etc., emisiuni radio: Semnături în contemporaneitate, Dialoguri culturale etc.; emisiuni tv: *Vocea poetului, Punctul sub I* etc.

***Biografie selectivă**: s-a spus despre mine că sunt specialist în copilărie că știu / pe dinafară cursurile de disperare ale bunicilor mei / și la nevoie pot face rost de păsări pe cer / că la marginea memoriei dețin grădini suspendate / unde cultiv primăveri nelumite că seva-mi urmează copacii / cu brațele pline de flori pe drum spre biserici / și clopote aruncă-n ferestre cu nuci de lumină / că nu mai rămân în praful speranței la capătul / parcului când luna trage raze și adună îndrăgostiții / în podul casei cu cărți despre originea nopții / lângă viespi locuind ilegal pe sub corni / la Vima Mare pe pământurile colectivizate de iarbă / că încă din viața și din camera alăturată / mă mai aude mama trântind poarta spre visul / în care voia să rămână // a fost odată / n-ar fi fost să se spună*

Au scris despre poezia sa: Gheorghe Grigurcu, Laurențiu Ulici, Radu Țuculescu, Adrian Popescu, A.I. Brumaru, Ion Stratan, Constantin Vișan, Ion Horea, Radu Săplăcan, Viorel Mureșan, Augustin Cozmuța, Adrian Alui Gheorghe, Virgil Rațiu, Ion Burnar, Dan-Silviu Boerescu, Gavril Moldovan, Vasile Morar, Gheorghe Pârja, Cornel Cotuțiu, Olimpiu Nușfelean, Nicolae Scheianu, Vasile Gogea, Ioan Pavel Azap, Ion Vădan etc.

Cu Laurențiu Ulici

Un elegiac, un melancolic, rareori un „militant" (dar nicidecum încruntat) și atunci, doar „forțînd" Tisa cu disciplinata gramatică a limbii române, acceptînd un loc „*singur în cuvinte",* un Orfeu răsturnat, urcînd pe urmele părinților care „*numai în cer ară*", luminînd o întunecare ce devine tot mai densă cu oasele fosforescente ale cuvintelor, un Sisif nordic, ce „*urcă Luna pe munți*", un Dionisie Exiguus ce decretează poetic un al cincilea anotimp, în afara calendarului dar în sfințenia *darului*, un Bărnuț obsedat de misiunea de a „*traduce iarba în limba română"…* Vine peste noi din nou, ca un spărgător (ceaikovskian) de frontiere (arbitrare), pentru a XXXVII-a dată, *Festivalul Internațional de Poezie de la Sighet.* Vasile Muste (căci despre el încerc să povestesc aici), credincios crezului că „*loc fără prieteni nu este"* (cum efesianul Heraclit spunea despre zei…) va aduna din nou un „batalion" de „grăniceri" ai unei patrii fără frontiere. (**Vasile Gogea**)

Pentru Vasile Muste poezia este dăruire prin golire de sine: „nu iubi nu-ți lăsa singură/ umbra pe calea ferată/ cu disperarea în lingură/ să nu faci nici o pată/ pe fața de masă a zilei ce vine/ nu îi fi ierbii promis/ spune-i somnului numai de bine/ să îi fie de vis/ spre răsăritul ce nu s-a născut/ doar asfințitul are acces/ dacă vieții tale nu-i ești pierdut/ nu fi poet/ mai ales" (*Mai ales nu*). Astfel de limite, asemenea praguri ar duce în mod firesc la accente de rupere, de sfâșiere în discursul liric, ceea ce nu se întâmplă în cazul de față. Pentru Vasile Muste, abisurile interioare se estompează, se topesc în rafinamentul poetic. Schimbarea destul de frecventă a perspectivelor lirice, a planurilor percepției duce la o orchestrare a poemelor capabile astfel să reia temele în partituri diferite, să sugereze mari resurse creative în stare să ofere imaginea, fie și în nuanțe care sugerează mai mult, a unui spațiu poetic posibil, mai degrabă decât a unuia etalat. (**Andrei Moldovan**)

Cu Gh. Grigurcu

Vasile este *cel mai mare poet cu barbă din Maramureș*. Așa declară el și eu îi întăresc spusele fără nici o ezitare și cu toată răspunderea, cu mîna pe inimă, pe iarbă, pe rouă și pe îngerii nevăzuți din Coruieni, satul său natal, blînda sa obsesie. […] Versurile lui Vasile mustesc, adesea, a rouă și iarbă și îngeri. Iarba, prilej de odihnă, de meditație, de melancolie, de interogații, descoperită în ochii mamei *cîtă iarbă mamă ai în ochi/nici o urmă nu mai e prin ea/ zace roua-n fluierele verzi/ nu mai poate soarele s-o bea,* în inima celor plecați dintre noi, iarba din care se țes cămăși, iarba pierdută printre stele, iarba care plînge, rîde, hohotește, șoptește, se alintă, geme, înțeapă, iarba transformată în cărți ale părinților noștri care ne-au părăsit... Vasile nici nu face altceva toată viața sa decît se străduiește să *traducă iarba în limba română*... […] A fost, este și va fi întotdeauna poet și nimic altceva. Poet pînă-n vîrful unghiilor, spre bucuria unora și disperarea altora. Melancolia este pentru el o *blîndă durere de dinți*. Ironia îl încearcă adesea, uneori pare de o debordantă și necontrolată veselie, ca și cum nimic nu l-ar atinge... E doar aparență, e doar un fel de a se proteja pe sine și pe cei din jur. Pentru că iată ce zice..."*prin oraș ploile fac trotuarul am tot mai puține/ vești despre mine încît nu știu de/ ce acest pumn de țărînă și lacrimi poartă / încă numele meu..."* Într-o rugă scrisă în urmă cu mai bine de douăzeci de ani și publicată doar acum, Vasile afirmă că *poeții mor cînd nu mai au ce pierde*. Din ruga aceea eu am furat două versuri și le-am inserat în ultima pagină a romanului meu *Degetele lui Marsias*. Versuri care mă urmăresc și acum, cu neagresivă încăpățînare, tipică poetului prieten: „*mă-ntorc în mine ca într-un muzeu / în care ruginește Dumnezeu...".* (**Radu Țuculescu**)

Ioan MUȘLEA (n. 19 mai 1940, Cluj). Poet, eseist și traducător. Fiul lui Ion Mușlea. Pseudonim: **Pi**. **.** Debut absolut în *Vatra*, august-septembrie 1981, versuri. Redactor la *Tribuna.* Filme documentare cu Doina Cornea și Alexandru Vlad. **Volume**: *În către pierdere*, 2009; *Lumea de-al doilea*, 2011; *Întruparea nimicului*, 2013. **Traduceri**: Antologia „Vânt potrivit până la tare", 1982; Richard Wagner, *Călăreț pe unde scurte*, 1984; Franz Hodjak, *Copacii, de pildă*, 1989; Nikolai Berdiaev, *Sensul și direcțiile comunismului rusesc*, 1997; Antologia (adăugită) „Vânt potrivit până la tare", 2011; Antologia *Poeții de la Echinox, pagini germane*, 2013 (Premiul Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor). A colaborat la periodicele**:** *Tribuna, Vatra, Steaua, Apostrof, Asymetria.*

Foto: Liviu Scripcaru

Psalm: *ajută-mă, Doamne, și lasă-mă/ să vin mai aproape/ să Te ating, să Te clintesc,/ urnindu-Te mai într-o parte,/ și să Te înconjur într-atât-/ încât, până la urmă –/ să și cutez a Te privi de-aproape de tot/ să încerc să pun mâna/ ca să pricep în ce fel/ și până unde se întind,/ cât țin în fapt/ umbrele feței.// mă lasă'ntr-astfel/ să aflu cine ești,/ cu cine semeni,/ de cine ții.../ ca să mă plec/ și'mpiedecat,/ anevoie, căznindu-mă,/ să îngenunchiez/ și Ție/ să mă'nchin// ca mai pe urmă,/ să mă cobor îngăduie,/ târându-mă să scotocesc,/ în bolgii,/ să pipăi*

orbecăind, să bâjbâi,/ simțind orice ar fi să fie/ și să'ndrăznesc a pune mâna,/ să încerc a pricepe miezul,/ de umbră să-l pot despărți,/ a-l rumpe chiar/ și într-astfel/ să aflu/ cât mai durează în fapt/ și până unde se întind,/ ce pot ascunde/ și'n ce fel, de cine țin/ fețele umbrei

Au scris despre cărțile sale: Ion Pop, Irina Petraș, Ștefan Manasia, Al. Cistelecan

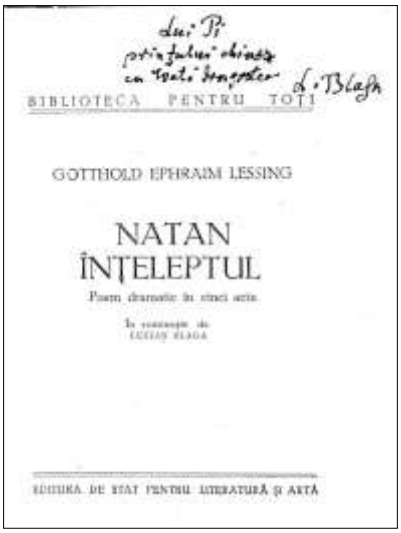

... versurile frapează, în plan formal, tocmai prin caracterul lor compact, de masă lingvistică în care se aglutinează ponderi sonore grele, purtate de o mișcare dificilă, trudnică a numirii lucrurilor, atributelor, circumstanțelor, cu acumulări sugerând un mare efort către expresie. A ce și în fața a ce? – Obiectul poemului e ceea ce apare mereu aproximat ca fiind Realul, abstracțiune larg cuprinzătoare pe care poetul face eforturi mărturisite s-o umple cu... text, dar și nume a tot ce există ca substanță vitală, palpabilă, animată de forțe obscure, a necunoscutului din viața noastră, suma tuturor posibilităților noastre de a fi. Numai că această lume a totului înconjurător se oferă privirii ca o masă opacă, de întunecimi haotice și rău închegate, alterate și viciate de agenți ai distrugerii universale, lucrând împotriva formei, a unei ordini superioare a ființei, menținând lumea în precare stări de agregare, cu asocieri de substanțe impure, degradate, reziduale: „Așa era gândită, alcătuită astfel, anume, / fundătura; și cei mai mulți aveau / obrăzare; încât acea spargere făcută'ntr'adins / a imaginii nu mai era defel întâmplătoare, ci semn / oarecum, iar chipul lor tot ca o pastă era". Acești obscuri și insidioși agenți ai alterării acționează paralel și în sensul ocultării faptelor lor a tot uzurpatoare și pângăritoare, propunând spectacolul grotesc al bâlciului generalizat, cu populația lui foșgăitoare de măști grotești, evocat în tradiția „balcanică" cea mai joasă: „A început chiolhanul/paranghelia! / Ia uite-i cum – în toată larma mehterului, asurzitoare – / dau buzna, rânjiți, caraghiozii... / Din toate ițindu-se, rostiri esopice multîncâlcite, întortochiate, / bolborosind nu o dată ostentativ, / trunchiate cu nerușinare, lipite apoi în pripă, / cumva la repezeală și, parcă, minimale, puține... / voit stângace // Decât la umbră, chipul / le e ca o pastă." Contrafacere, „măsluire", schilodire, descompunere, schimonosire, părăginire și încă altele sunt numele consecințelor acestor intervenții nefaste în substanța vie a lumii luate în stăpânire de răufăcătorii din umbră, cețuri, mlaștini, zmârcuri, gunoaie, mâluri – iar acest repertoriu, să-i zicem baudelairiano-arghezian, din sfera urâtului, e convocat mereu pentru a face cât mai prezente datele degradării. […] Osmoza dintre viață și text e în chip remarcabil sugerată la fiecare pagină, încât de poate spune că Ioan Mușlea este, acum, dintre puținii poeți „textualiști" (eticheta are, desigur, relativitatea ei) pentru care actul scrisului, cu mecanismele expuse la vedere, nu mai e deloc un joc gratuit, spectaculos în sine, ci implică o dimensiune ontologică gravă și profundă, de un autentic dramatism. Dacă ar fi să-i căutăm familia de spirite, am da de puține nume, precum Aurel Pantea și, într-o anumită măsură, un Bogdan Ghiu. (**Ion Pop**)

Cu Ion Pop și Mircea Petean

Puținătatea luminii la îndemână pentru a desluși mișcările și purtările realului revine laitmotivic, cu o stranie seninătate; o asumare subsidiară a fragmentarului, provizoriului, relativului, dublată de neobosita, bolborosita, dezlânata încercare de a inventaria întrebările grele. Vezi, de pildă, emblematica Lumină puțină: „Grea noaptea din care venim, / De la ea ni se trage sau, poate, mai știi? / Din ceața, din măsluirea-n silă (cu de-a sila), în grabă / Și ca de mântuială / chiar astăzi / A zorilor / Încât o văd pretutindeni / În / A toate / Umbra (știind, am înțeles?) / Azi nu mai e […] Lumina puțină, de început / sau – de ce nu? – o altă noapte, / Peste măsură de grea când, poate că totuși / Astăzi, / Căci vreme au/avem berechet! / De astă dată însă'ntr-altfel, / Ghicesc un fel de tulburare doar, / O tulburare alta, / Aducând mai degrabă / Cu umbra / Și iarăși mă-ntreb: aceeași ori alta, nouă?"… Remarcabilă mi se pare ambiguitatea construită a poemelor, a căror adresă e multiplă și liberă. Poți citi manifeste și pamflete cu substrat politic, ideologic, infuzii de etică ardelenească, dar aceleași versuri își conservă abil neclarul, ținta fiind oricând „general-umană". […] Desigur, *În către pierdere* se așază sub semnul morții intravitale, „știrb, rânjetul" ei fiind, la crepuscul, de o claritate greu de ignorat. Spaimele însă sunt vătuite tocmai fiindcă moartea poate fi nu doar destinală, ci și urmare a unei erori de interpretare, eroare nu de puține ori istorică. Speranța că „dinspre Real, mai știi?, / un murmur, un zvon, o altă adiere / De neocolit?" vor schimba mersul clătinat și șchiop al lumii (de margine?) luminează scurt un poem ori altul. Deocamdată, poetul „se potrivește umbrei", îi ține isonul, psalmodiind scrâșnit și tonic în-către-pierderea, chiar neputința: „A prins, a început oarecum / Deunăzi, tot ce am deslușit cândva, / De la un timp, să se tulbure?"; „Totul, în jur, e neînstare, / Nepereche ori neasemenea?" Anamorfoza cuvintelor răspunde anamorfozei Realului, măștile somnului ținând aproape și spulberând bruma de adevăruri abia încropite. Îngropații în real zare n-au. Lumina e puțină, leșioasă, tulbure: „Oricum, suntem făcuți mai mult din ceață; / din noapte mai mult. / Și totuși încercăm încă / A deslușì nerostitele, însă din umbra, / Din bezna feței, a chipului său / nimic nu ne-ajută / decât o îngânare / Sau, poate, vai!, părelnică, / o întețire...!" Descumpănit, invadat de spume, bale, rânjete, gunoaie, nămol, mâzgă, zmângăleală, năclăială, poetul recurge la această părelnică întețire, definiție asumabilă a Poeziei. Întrebările nu mai caută răspunsuri, dar rostirea lor întețită scurmă, scotocește și spune multe despre om, despre ființă. De unde? când? de când? de ce? de ce nu? în ce fel? câți? cui? unde? încotro? a câta oară? la ce? până când? sunt moduri de a privi în față fragilitatea de nestăpânit a Realului („În fapt, nu-l știm

Hanna Bota, Ioan Mușlea

realul / lăsat de capul lui / sporește mereu / oricum sporește") și de a-i împrumuta un sens, fie el și provizoriu, în direcții aproximate cu dinspre, în către, de către, între, dintru, „hăul textului" „mereu aducând / vorba despre cum / să fixezi o absență". De aici, din întețirea absenței, își extrage versul lui Ioan Mușlea forța de a capta, de a convinge, de a stărui prelung. (**Irina Petraș**)

Dacă s-a apucat târziu de poezie (adică doar atunci când poezia, nu poetul, n-a mai răbdat să tacă), măcar Ioan Mușlea are avantajul că nu scrie ca nimeni altcineva (și nici nimeni altcineva nu scrie ca el). Firește că acest avantaj de unicitate i-ar putea fi răsturnat în handicap dacă n-ar mai veni alături de el și un ritm vizionar care se problematizează pe sine și – mai ales – problematizează condiția omului și poemului într-o sintaxă cu vervă expresionistă și cu tensiunea unui suprem colocviu cu sine. Între iluminare și sarcasm, între elan și reculegere, Ioan Mușlea urmărește cu microscopul – mărind toate cele – o întreagă dialectică interioară, punând stările în condiție interogativă și traducând întrebările vitale în stări. Poemul lui – căci unul singur e – e compus pentru orgă, cu revărsări ale neliniștii în vervă și cu reverberații ale spaimei în seninătate. Ioan Mușlea e un reflexiv angoasat și un anxios care-și traduce tensiunea lăuntrică în spectacole interogative. Dar știe să țină aceste spectacole pe marginea concretă a patetismului, acolo unde tensiunea și neliniștea se adună la densitatea unei viziuni. (**Al. Cistelecan**)

Ion Maxim Danciu, Ion Mușlea, Eugen Uricaru, Vasile Gogea, Ion Mureșan, Mircea Opriță, Ion Cristofor, Aurel Pantea, așteptând la *Arizona*

Mircea MUTHU (n. 1 ianuarie 1944, Iernut /Mureș). Critic și istoric literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1967). Doctorat, 1976, cu teza *Balcanismul în literatura română pînă în secolul al XIX-lea*. Debut absolut *Tribuna,* 1967. A colaborat la *Echinox, Tribuna, Jurnalul literar, Études Balkaniques, Synthesis, Révue des Études Sud-Est europeenes, South-East Monitor* etc. Rubrică permanentă *Orientalia* în *Echinox* (1970-1980; *Moaie pana în culoarea…* în *Tribuna* (1988-1989; *Literatura Sudului* în *Jurnalul literar* (1997-1998). **Volume**: *Orientări critice,* 1972*; Literatura română și spiritul sud-est european,* 1976*; La marginea geometriei,* 1979*; Paul Zarifopol între fragment și construcție,* 1982*; Permanențe literare românești în perspectivă comparată,* 1986*; Alchimia mileniului,* 1989*; Liviu Rebreanu sau paradoxul organicului,* 1993; 1998*; Esențe,* versuri, 1994*; Cântecul lui Leonardo,* 1995*; Călcîiul lui Delacroix,* 1996*; Făt-Frumos și vremea uitată,* 1998 (în colab. cu Maria Muthu)*; Dinspre Sud-Est,* 1999 (versiune franceză, 2001)*; Lucian Blaga – dimensiuni răsăritene*, 2000; 2002; *Balcanologie,* vol. I, 2002, vol. II, 2004, vol. III, 2007; *Balcanismul literar românesc*, 3 vol., 2002; *Grafii*, versuri, 2004; *Studii de estetică românească,* vol. I, 2005; *Alchimia mileniului. Interferențe culturale*, ediția a doua, revăzută și adăugită, 2008; *Panoramic sud-est european. Confluențe culturale*, 2012; *Repere culturale transilvane. Contribuții istorico-literare,* vol. I, 2014; *Trepte,* versuri, 2014. A îngrijit ediții din Anton Pann (1973), Liviu Rebreanu (1976), Henri Jacquier (1991), Radu Stanca (1997), Eugeniu Sperantia (1997), Al. Dima (2002). Colaborări la *Scriitori români. Mic dicționar*, 1978, *Dicționarul Scriitorilor Români*, 4 volume, 1995-2000; *Dicționar Esențial al Scriitorilor Români*, 2001; *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2004. Ordinul național *Pentru merit*, în grad de cavaler (2000); *Ordre des Palmes Académiques*, în grad de cavaler, 2001, pentru servicii aduse culturii franceze. Coautor la: *Scriitori români. Mic dicționar*, 1978; *Dicționarul scriitorilor români,* vol. I-IV, 1995-2000; *Dicționar esențial al scriitorilor români,* 2001; *Dicționar analitic de opere literare românești,* vol. I-IV, 1998-2004. Ordinul național *Pentru merit*, în grad de cavaler (2000); *Ordre des Palmes Académiques*, în grad de cavaler, 2001, pentru servicii aduse culturii franceze.

De ce scriu? În ce cred? A fost, la început, o adâncă frustrare: perioada anilor '50-'55, când îl așteptam pe tatăl meu, dus cu forța la canal, s-a încrustat în memoria copilului de-atunci, fără copilărie. Lectura și apoi scrisul stângaci, de poezie și de proză oarecum nuvelistică mi-au apărut ca o necesitate, mai exact, ca un mijloc – încă neconștientizat, firește – de rezistență și supraviețuire în mediul unei comune de pe valea Mureșului superior în care aproape toți ne ocoleau. De atunci probabil și pornirea, obscură și ea, de autoconstrucție prin intermediul Cuvântului scris și pe care nu l-am considerat niciodată drept paleativ. Târziu, mult mai târziu, mi-au căzut sub ochi rândurile lui Ion Barbu („Civilizația noastră e sortită să se petreacă în virtual și interior"), or, ele îmi confirmau – dar de acum la altă dimensiune – acest proces aș zice autoproiectiv. Și, plecând într-un fel de la același paragraf din Răsăritul Crailor – „niciodată piatra nu va da Bucureștiului un sfert din strălucirea marilor cetăți din Apus" –, am ajuns să mă înscriu într-un al treilea cerc, mai larg, vizavi de balcanismul conceput ca dramă (*cu reversul său parodic*) *și ca răscumpărare estetică. Iată de ce, îmi place s-o cred, scrisul meu este tensionat, chiar concentrat și cărțile publicate până în prezent se leagă între ele, pentru că – nu-i așa? – de fapt nu scriem decât una singură. Înnegresc așadar hârtia, adesea fără nici o plăcere, ca să caut – prin mijlocirea doar a cuvântului – desenul eliberat de culoarea grasă, al unei geografii spirituale individuale și, dacă se poate, colective. Scriu deoarece știu că alinierea, mereu întreruptă și mereu reiterată, la valorile Europei apusene e un proces firesc ce nu poate totuși recuza postulările noastre sud-est europene. De aici și până la poziția, puțin comodă, a lui* solus contra omnes *nu mai e decât un pas. În fapt însă, demersul meu critic și morfologic e în esență integrativ tocmai prin aspirația, venită din interior, spre conceptualizare – veritabil reflex al autoproiecțiilor* (*id est: eliberărilor*) *încercate de-a lungul celor peste două decenii de când scriu. Transilvăneanul disciplinat din mine dorește să circumscrie, fără grabă, o forma mentis și asta nu poate s-o încerce decât, iarăși, cu instrumentul său obișnuit: cuvântul grevat câteodată de formația profesională. Într-o vreme în care, la noi cel puțin, filosofia mai mult se povestește decât se face, iar critica de întâmpinare se sustrage adesea de le studiul de sinteză, cred că examenul morfologic al formelor literare și structurilor mentale are menirea de a media între scriitura tradițională* (*traversată, ca un fir roșu, de tentația de a povesti la nesfârșit*) *și aceea sistemică, sintetizatoare. Iată de ce prefer cronicii literare și recenziei studiul, dacă se poate spune așa, concentrat la câteva pagini, încercând în același timp să rezist, vorba lui Paul Zarifopol, la „mizeria scrisului, silit și periodic". Nu altfel îmi explic – mai corect poate: îmi justific – împletirea nu știu cât de reușită a scrisului „publicistic" cu acela „universitar", precum și aluvionarea limbajului propriu-zis teoretic de frisonul afectiv. Ca și mulți alții, văd în marea literatură o filosofie ad concretum, după cum pura meditație filosofică nu poate elimina, cel mult obturează palpitul de viață. Descoperirea și elaborarea chiar, în această ordine, a conceptului-imagine mi se pare normală și mai ales necesară în contextul interdisciplinarității de tot felul. Aceste concepte-imagini – notase încă Blaga într-un text publicat postum – „sunt alcătuite de obicei după chipul unor imagini ce aparțin empiriei, adică regiunii simțurilor, dar ele sunt întrebuințate întru lămurirea unor aspecte mai adânci ale fenomenelor empirice"* (*Experimentul și spiritul matematic*). *Or, balcanismul de pildă, radiografiat din perspectiva criticii culturale, e un asemenea concept-imagine ce reclamă – și aici încerc să răspund iarăși la „de ce..." –, reclamă deci asocierea scrisului analitic cu viziunea globală și asta într-un fel de pariu à long terme al autorului cu sine însuși, dar și cu albul indiferent al hârtiei pe care o are în față. Scrisul meu este, prin urmare, lipsit de spontaneitate, atât în articolul de ziar cât și în volum. Cred, tocmai de aceea, în construcția elaborată, cu tot riscul ce decurge din limitarea la un set de probleme strict literare sau de morfologie culturală. În același timp însă, optez pentru critica de sinteză au fur à mesure. Aceasta, pentru că tot ce apare încheiat, definitiv mi se mort, și asta dincolo de valoarea cărții respective, să zicem referențială. În ceea ce mă privește, universul ficțional, dar și comentariul său* (*acest limbaj despre limbaj*) *trebuie văzute din unghiul poieticii. Critica se constituie și ea într-o „operă deschisă" – însemn de modernitate și poate salvarea mea, a celui-care-scrie, din strânsoarea, aurită uneori, a ideilor condamnate la o perpetuitate iluzorie. Numai funcționalizat în acest chip cuvântul dobândește valoarea terapeutică, resimțit drept a doua natură a ființei și nu doar ca substitut al realității. Cred așadar, cu obstinație, în capacitatea recuperatoare a cuvântului, precum și în forța sa regeneratoare într-o civilizație a imaginii, adesea inflaționară. Grație paginii manuscrise ori tipărite, „cerul înstelat" se află în mine, regalitatea textului inversează astfel celebra formulare din testamentul kantian. O străveche tradiție spune că Hermes Trismegistul i-ar fi învățat pe egipteni asta scrierii. Întregul Univers, ar fi afirmat el, nu e decât o singură Carte, un manuscris unic, un gigantic sul de papirus. Hieroglifele desenate cu mâna au devenit copiile hieroglifelor prime, caligrafiate de zei pe imensul papirus al Cerului și al Pământului. Aplecat deasupra tăbliței, Scribul, strămoșul nostru, fixase cu condeiul urma trecerii lui și a lumii sale „ca să se știe", cum va nota – după milenii – cronicarul medieval. Ce altceva pot face astăzi decât să le repet efortul, așa cum mă pricep, cu umilință și orgoliu?*

Mircea Muthu are, între criticii și istoricii literari din generația sa, meritul (și avantajul) deloc neglijabil de a uni preocupările de estetică și filosofia culturii cu cele de studiu propriu-zis al operei literare. El și-a circumscris un domeniu de studiu asupra căruia revine cu o constanță și o competență demne de toate atenția (**Marian Papahagi**)

Spirit laborios, preocupat să pună și să rezolve pe un spațiu foarte restrîns cît mai multe probleme, Mircea Muthu nu este un cercetător nici foarte ușor de prezentat, nici, mai ales, de rezumat. (**Adrian Marino**)

Cărțile lui Mircea Muthu constituie una din cele mai temeinice și mai serioase lucrări de sinteză balcanologică din cîte avem. (**Liviu Petrescu**)

Inventariind și analizînd teme literare, tipologii și modalități stilistice din tot cuprinsul istoric al literaturii române, culte sau populare, văzute în context sud-est european și supuse unui examen al cărui scop nu e altul decît definirea conceptului însuși de «balcanism» literar, Mircea Muthu pune în evidență dinamica procesuală a conceptului, relevîndu-i mereu polaritățile, sensul polemic și parodic al atitudinii cuprinse în el, precum și tendința estetizării, a răscumpărării estetice care se va realiza deplin în secolul al XX-lea. (**Laurențiu Ulici**)

Cartea *Mircea Muthu. În orizontul sintezei* este, mai mult decât un omagiu adus autorului *Balcanologiei,* o încercare de resituare în peisajul critic contemporan a uneia dintre figurile sale reprezentative, prin constanța efortului exegetic, prin erudiție și vervă a asocierilor și disocierilor. Mircea Muthu este, înainte de toate, un teoretician aflat mereu în căutarea unui orizont al sintezei, revelator pentru efortul său hermeneutic orientat atât spre spațiul literaturii comparate, al criticii literare propriu-zise, cât și spre domeniul esteticii și teoriei literare. (**Iulian Boldea**)

Florina Ilis, Irina Petraș, Mircea Muthu la 70 de ani

Mircea Muthu pășește lin și majestuos prin cultura literară a Transilvaniei românești – parte componentă a culturii și literaturii române în general – arătându-ne, fără ostentație, dar cu tușe apăsate, cum și de ce modernitatea s-a îmbinat aici cu veșnicia, ruralul cu urbanul, specificul național cu universalitatea, răsăritul cu apusul. Axat în creația sa, cel mai adesea, pe literatura sud-estului european, M.M. „se reabilitează" aici prin analiza operelor și personalităților transilvane din ultimul secol (câteodată chiar de pe la 1870-1880 încoace), revenind cumva la matcă, la spațiul natural și spiritual care l-a produs și l-a format, cu toate datinile, valorile, elanurile și obsesiile sale. Avem în față o carte de literatură – de istorie și critică literară –, dar și una de interferențe estetice și etice, de valorizare a culturii românești, în contextul său european, cu accent tocmai pe acea perioadă de sincronizare, despre care vorbea indirect Maiorescu și direct Lovinescu. „Transilvanismul cultural din perspectivă românească", început aici spre ilustrare, ca parte a unei trilogii, îl plasează pe Mircea Muthu pe magistrala creației noastre, menite să lumineze cumpătarea, așezarea, temeinicia și seriozitatea. Ardelenii, dacă nu au fost tocmai genii ale creației literare, au știut să fie foarte buni dascăli, iar dacă nu au fost profesori de excepție întotdeauna, au fost mari oameni de știință și cercetători. Dăscălia nu a lipsit însă aproape niciodată din panoplia de ocupații a creatorilor transilvani, pedepsiți de Dumnezeu să-i învețe mereu pe alții cum să treacă sfioși prin această lume. M.M. face – ceremonios – o pledoarie pentru echilibru (cumpătare) în viața recreată prin literatură și ne convinge, pe urmele atâtor înaintași, că „transilvanii sunt esența românismului". Este un exemplu de analiză din care reiese cum o regiune istorică nu se contrapune patriei întregi, așa cum și specificul național nu face decât să dea sens universalității. În ipostaza sa permanentă de profesor, Mircea Muthu ne dă lecții de evocare, arătându-ne cum se cade să înțelegem și să prețuim trecutul literar, adică viața (**Ioan-Aurel Pop**).

Ceea ce înfăptuiește esențial această nouă ediție din Tinerețe fără bătrânețe…realizată de Mircea Muthu și Maria Muthu e lectura aprofundată filosofic a textului […] însoțită,prin extrase ilustrative atent delimitate, de panoramicul interpretărilor eșalonate pe parcursul unui veac (1889- 1997). Avem în față o analiză densă, de ultimă oră. (**Doina Curticăpeanu**)

Constat mai întâi, într-o schiță căreia îi promit dezvoltări și nuanțări, că Mircea Muthu este esențialmente un *recuperator*. Cărțile sale comentează, interpretează și reabilitează, măcar în intenție, prin insistența bogat argumentată a enunțului „salvator", fenomene, realități, situații de cumpănă, extenuate, marginalizate, prost situate în cercetarea tradițională. Temele sale majore cad, adesea, pe un *trend* mai general al cercetării contemporane. Interesul reînnoit al lumii de azi pentru geografia culturală, de pildă, își are aliat și, până la un punct, precursor, în studiile sale de balcanologie, demarate și pentru *a recupera* miezul tare al unui concept cu descrieri tradițional negative, slabe, joase, marginale. Dacă în era imaginii cuvântul se vede amenințat, teoreticianul aprofundează și actualizează, în forme recuperatoare, relația cuvânt-imagine, scriitură-pictură. Tot astfel, un basm cu latențe uitate, precum *Tinerețe fără bătrânețe...,* este scos la lumină cu sensurile sale de strictă actualitate și cu accentuarea arhetipurilor... (**Irina Petraș**)

Opinia comună, îndeajuns de răspândită pentru a deveni un truism exegetic contraproductiv, asociază balcanitatea cu o mentalitate inerțială, antioccidentală, ori – demonstrează foarte convingător Mircea Muthu – articularea culturală a „balcanismului" este evidențiată, în cultura română, de opțiunea progresivă *pentru urbanitate*, ceea ce îl și transformă într-un ingredient cultural decadent, spre deosebire de „sănătatea" definitorie a ruralității, unde apropierea de natură elimină din start prezumția de decadență. Cu cât orașul devine mai puternic în civilizația română, cu atât se accentuează și torporile sale „balcanice", ancorate cu precădere în picaresc, pentru că – sugerează autorul – simbioza se datorează, cel mai probabil, perceperii orașului, în această parte de lume, ca pe o realitate perisabilă, fragilă, în comparație cu soliditatea atemporală pe care o sugerează „logodna" sacră dintre sat și natură. Astfel – demonstrează cu mare acuitate profesorul clujean – balcanismul pitoresc, decadent al culturii noastre merge mână în mână cu acutizarea interesului pentru anorganicitate, pentru artificial, adică exact invers de cum am putea crede îndeobște, nutrind credința că balcanitatea reprezintă un declin al organicității, ruina foarte vizibilă și aspectuoasă a unei integralități frumoase, depășite, de sorginte eleată. (**Ștefan Borbély**)

În ultimă instanță, Mircea Muthu se vădește a fi un hedonic și un contemplativ, gustul lui pentru balcanismul literar fiind mediat, după propria-i mărturisire, nu atât de realitățile unui peisaj concret, geografic, ori de cele ale unei cartografieri literare – pe care, totuși, o întreprinde –, ci de savoarea și seducția unui stil al zicerii precis indicat: universul prozei mateine. Nu sunt însă multe cazurile când dintr-o reverie extatică în fața iscusinței ce pare să frizeze surprinderea unor esențe greu accesibile rezultă un program de cercetare de o viață, concretizat și de studii de sine stătătoare, dar mai ales într-o sinteză greu cântăritoare. (**Ovidiu Pecican**)

Irina Petraș, Mircea Muthu, Ioan-Aurel Pop

De la investigarea operei unor scriitori importanți ai neamurilor balcanice (Panait Istrati, Ismail Kadare, Nedim Gursel, Ivo Andrici, Kavafis, Miroslav Krleza, Srba Ignatovic etc.) la aprofundări menite să traseze noi delimitări, similitudini, corespondențe comparatismul practicat de Mircea Muthu se dovedește unul benefic și percutant. Latura modernă a cercetărilor lui, limbajul critic elevat, de o deosebită intelectualitate, cu răsuciri fine spre un interior poetic, dar lăsându- se strâns în chingile unei gândiri proiective bine articulate descoperă în el un spirit de sinteză și un observator avizat al fenomenului, cel mai bun și cel mai strălucit apărător al unui câmp de cercetare pe cât de complicat, pe atât de incitant. Totul e trecut prin filtrul unui exigent examen de natură estetică. (**Mircea Popa**)

NAGY István (22 februarie 1904, Cluj – 24 aprilie 1977, Cluj-Napoca). Prozator și dramaturg autodidact. Membru corespondent al Academiei Române (1954). Debut literar în revista *Korunk* (1932). Primul președinte/secretar al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, filială înființată în decembrie 1949. Laureat al Premiului de Stat. Ordinul muncii clasa I. **Volume**: *Földi Jánost bekapta a város* ("Földi János înghițit de oraș", 1932); *Nincs megállás* ("Fără oprire", 1933); *Vékony az ajtó* ("Ușa e subțire", 1934) – nuvele; *Külváros* ("Mahala", 1939); *Oltyánok unokái* ("Nepoții oltenilor", Budapesta, 1941) – roman; *A szomszédság nevében* ("În numele vecinilor", 1941); *A Boldog utcán túl* ("Dincolo de strada Fericirii", 1943) – povestiri; *Özönvíz előtt* (Înainte de potop, 1945) – dramă; *Réz Mihályék kóstolója* (Ospățul lui Rez Mihaly, 1947); *A legmagasabb hőfokon* ("La cea mai înaltă tensiune", 1951) – roman; *Egy év a harmincból* ("Un an din cei treizeci", 1951); *Ünnep a mi utcánkban* ("Sărbătoare în strada noastră", 1952) – nuvele; *A mi lányaink* ("Fetele noastre", 1954); *Huszonöt év I-II.* ("Douăzeci și cinci de ani", 1956) – nuvele, schițe, povestiri; *Hetedhét országon keresztül Indiában* ("Peste șapte țări și mări în India", 1957) – însemnări de călătorie; *Ácsék tábort vernek* (1961); *Nézd meg az anyját* (1964) – comedie; *Szépségverseny* ("Concurs de frumusețe", 1964) – nuvele; *Városi hétköznapok* (1964) – roman; *Sáncalja* (Sub Cetățuie, 1968) – autobiografie, partea I; *Ki a sánc alól* ("Ieșiți la suprafață", 1969) – autobiografie, partea a II-a; *Az aranykakas krónikája. A Dermata cipő- és bőrgyár története* ("Cronica cocoșului de aur. Istoria fabricii de piele și încălțăminte Dermata", 1971); *Hogyan tovább* ("Cum va fi", 1971, ed.II – 1984) – autobiografie, partea a III-a; *Szemben az árral'* ("Contra refluxului", 1974) – autobiografie, partea a IV-a.

La redacție, între colegi

Leonida NEAMȚU (26 august 1934, Soroca, Basarabia – 25 octombrie 1992, Cluj-Napoca). Prozator și poet. Facultatea de Filologie la Cluj. Debut absolut cu versuri în *Almanahul literar* (1952). Redactor la *Steaua*. Volume: *Cântecul constelațiilor*, versuri, 1960; *Ochii*, versuri, 1962; *Toporul de argint*, roman, 1964; *Frumusețea pietrei nevăzute*, proze, 1965; *Aventură și contraaventură*, roman, 1966; *Înotătorul rănit*, roman, 1969; *Știi, Lavinia, caracatițele*, roman, 1970; *Teroare pentru colonel*, roman, 1971; *Acoperiș cu demoni*, roman, 1973; *Norii de diamant,* roman, 1974; *Comoara locotenentului Balica*, 1975; *O meserie de premiant*, 1977; *Când moare inamicul cel mai bun,* 1977; *Narațiuni detective într-un tempo clasic, monoton*, povestiri, 1978; *La Goulue dansează cu Chocolat*, roman, 1979; *Speranță pentru speranță*, roman, 1980; *Legenda cavalerilor absenți*, 1984; *Orhidee pentru Marifelis,* 1986; *Curbura dublă a infinitului,* 1988.

Virgil Ardeleanu, Leonida Neamțu, Mircea Tomuș

În principala scriere sf a prozatorului clujean Leonida Neamțu (1934-1991) – nuvela *Blondul împotriva umbrei sale* (1973) – regăsim obsesia dedublării personalității și a uzurpării de identitate, frisonul confruntării cu „dublul" perfect identic. O irepresibilă pornire spre parodie și joc, spre bufonada terifiantă și spre zeflemeaua flegmatică – „flegmă" pe care și cărțile *mainstream* ale autorului o atestă ca dat temperamental – mijlocește, până la urmă, un *modus vivendi* cu insolitul și cu terifiantul, „îmblânzite" acestea prin deriziune, făcute inofensive și suportabile, ba chiar agreabile, oricât de malefice și de fioroase s-ar fi anunțat la intrarea în scenă. (**Cornel Robu**)

Apărut în 1984, romanul *Legenda cavalerilor absenți* aduce în prim-plan viața culturală a Clujului din perioada anilor'50, ca materie narativă pentru un text „cu cheie", ale cărui personaje sunt Poetul, Pictorul, Marea Actriță, dar și A.E. Baconsky, D.R. Popescu ș.a. Mai degrabă cu o valoare documentară decât literară, cartea poate oricând alcătui obiectul unor studii de critică sociologică. (**Cristina Martha Balinte**)

Ion NEGOIȚESCU (10 august 1921, Cluj – 6 februarie 1993, München, Germania). Poet, prozator, critic literar și traducător. Facultatea de Litere din Sibiu și Cluj (1940-1946). Membru al Cercului Literar de la Sibiu. Debut absolut în 1937, cu poezii, în *Națiunea Română* din Cluj. În perioada 1950-1952, bibliotecar la Filiala din Cluj a Academiei Române.

Simptomatic rămâne faptul că, în timp ce își construia *Istoria literaturii române*, simte nevoia să facă elogiul foiletonului critic (cronica și recenzia), definit drept expresia cea mai vie, imediată, „a modalității critice în general și sarea însăși a fenomenului literar la un moment dat". N. este adeptul unei critici creatoare în măsura în care este adeptul unei critici axiologice, unde esteticul reprezintă o valoare de creație. Se poate sesiza aici un proces de adaptare, mai exact, de asumare a fenomenului literar în mișcare. Actul critic se exercită, astfel, în două sensuri: pe de o parte, prin descoperirea unor valori noi, iar pe de alta, prin identificarea, în operele mai vechi, a unor semnificații rezonante în sensibilitatea contemporană. Cu toate că, în fond, nu a aderat la nici una dintre formulele noii critici, în sensul imitării lor, Negoițescu se dovedește extrem de sensibil la sensul novator al acestora. Uneori chiar anticipându-le, așa cum se întâmplă în *Poezia lui Eminescu*, unde face critică arhetipală. Deși a apărut în 1968, cartea fusese încheiată în 1954 și rămâne, alături de *Istorie...,* opera fundamentală a autorului. Eminescu este abordat din perspectiva unui proiect vast, care constă în scrierea unei istorii a literaturii române, concomitent cu altă necesară, tranșantă disociere a valorilor. Criticul preia și radicalizează demersul călinescian de valorificare a postumelor până la schimbarea poziției lor valorice față de antume. La apariția studiului reacția tradiționaliștilor împotriva acestui „sacrilegiu" a fost extrem de vehementă. În realitate, exegetul nu discreditează poezia eminesciană antumă, ci o disociază de cealaltă, rămasă în manuscrise, aplicând în ambele cazuri același criteriu de evaluare, care este strict estetic și vizează lirismul în esențialitatea sa. (**Petru Poantă**)

În anul 1990, I. Negoițescu mi-a mărturisit că singurul imbold interior pe care îl mai are e acela de a-și scrie *Autobiografia*, a cărei noutate va consta, spunea el, în netrucarea ei și în intenția decisă de a se dezvălui fără nici un fel de restricții mentale: „Așa ceva nu s-a mai scris la noi". Regăsesc această afirmație și în interviul acordat Martei Petreu în revista „Apostrof": „În *Autobiografie* voi spune totul despre mine. Chiar și cele mai inconfortabile lucruri". Pentru oricine l-a cunoscut, este absolut clar că I. Negoițescu s-ar fi ținut de cuvânt până la capăt, dacă Parcele i-ar fi îngăduit-o. […] E interesant să amintesc aici că, din chiar clipa când l-a văzut, E. Lovinescu a avut revelația unicității celui care îndrăznise să-l viziteze: „Azi a fost la mine un tânăr din Sibiu, I. Negoițescu. Nu știu ce va face. Presimt că e altfel, că e un tânăr excepțional, pe care îl așteaptă un destin singular. Prea e candid și prea arde". […] În *Straja dragonilor*, punctul de plecare este abisal, fiind dezgropat ultimul strat al biografiei din perspectiva prezentă, inocent-conștientă, a evocării. Avem de a face, cu alte cuvinte, cu un proces firesc, spontan, natural de autopsihanalizare, căci „acum, la bătrânețe, retrăind propria mea viață, condeiul îmi înaintează rapid pe paginile albe, luând-o chiar înaintea elaborării fiindcă mă feresc să fac literatură" […] *Straja dragonilor* rămâne cea mai directă, mai șocantă și mai dezinhibată confesiune scrisă vreodată la noi, marcând maniera noastră de a scrie proză subiectivă. (**Ion Vartic**)

Cerchiștii, Sibiu, 1945: Ștefan Aug. Doinaș, Radu Enescu, Ovidiu Cotruș, Viorica Guy Marica, I.D. Sârbu, Cornel Regman, Ion Negoițescu, Henry Jacquier, E. Todoran, Radu Stanca etc.

Ioan NEGRU (n. 10 noiembrie 1957, Valea-Drăganului/Cluj). Poet și publicist. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj-Napoca. Debut absolut: *Napoca Universitară*, 1980, poezie. Volume: *Asediul infernului*, versuri, 1993; *Labirintul de aer*, versuri, 1995; *Cântec de păpădie*, versuri, 1996; *Izvoare sub cenușă*, 2002; *Zăpadă cu lupi,* 2005; *Cuvintele de lut,* 2007; *Începutul eternității*, proză, 2010. Coordonator al antologiei *Poeți clujeni contemporani*, 1997 (împreună cu Ioan Pavel Azap și Dumitru Cerna). Prezent în *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, antologie bilingvă româno-maghiară, 2005, și în antologia *Saeculum* (2008). A colaborat la periodicele: Atlas-Clujul liber, Tribuna Ardealului, Mesagerul transilvan, Evenimentul zilei, Monitorul de Cluj, Transilvania reporter, Tribuna, Familia, Steaua, Orașul, Mesagerul literar (B-ța), Cuibul visurilor (Maieru, Bistrița-Năsăud), Vatra Veche (Tg.-Mureș), Alternanțe (Germania).

***și lacrima își are lacrima sa**: inimă are și întristare / vină și vreme și rădăcină / ram de primăvară / ziuă are și seară / boltă limpede și cer înstelat / și împărăție și împărat*

Au scris despre cărțile sale: Ion Buzași, Alexandru Jurcan, I.-P. Azap, Zaharia Sângeorzan, Virgil Rațiu, Petru Poantă etc.

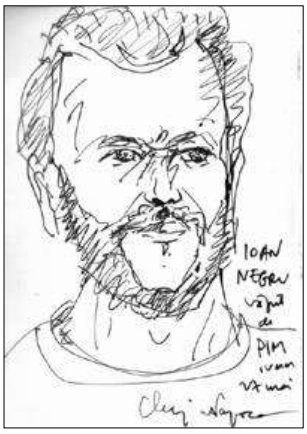

Adrian Popescu, Ioan Negru, Mihai Dragolea, Petru Poantă, Alexandru Vlad

Victor NICOLAE (n. 27 iulie 1950, Urziceni). Romancier, dramaturg, poet, publicist, critic literar, eseist. Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale" din București (1973). Debut absolut: „Stăruința", 1968 (rev. liceului). Editorialist la „NEW YORK MAGAZIN". **Volume**: „*Spărgătorii de vitrine",* roman, 1984; „*Gigantica", roman*, 1988; „*Eșafodul" – ediție specială*, revistă-poem de autor, editată de Teatrul Național Cluj-Napoca, 1991;*"Teatrul Național Cluj-Napoca: Studiu monografic"* (coautor)*,* 1994; „*Lupii din colivie"*, *roman* (interzis de cenzură în 1987 la Ed. Dacia) și apărut în 2002, Editura Cogito; *„Ninive, extremă urgență!" – dosar literar* în volumul *„Raportul Iona"* – alături de Ion Popescu-Brădiceni și Virgil Bulat, 2006; *„Anotimpul tornadelor"*, ciclu în antologia de poeme „Murmurul vocilor" (*în română, franceză și engleză*), 2007. Dramaturgie:*"Recviem pentru Pygmalion"* – nuvelă/scenariu dramatic, în *„Enigma cheii de argint" – Almanahul Asociației Scriitorilor Cluj, 1985; „Vrăjitoarea Cik... la circ", comedie pentru copii* – premiera absolută: 30 martie 1986, la Teatrul Național Cluj (regia: Dorel Vișan) și apoi la Teatrul „Toma Caragiu" Ploiești; *„Satyricon"* (*scenariu după Petronius*) – Teatrul Național Târgu-Mureș – Premiera pe țară: 16 aprilie 1994 – Regia: Victor Ioan Frunză, Scenografia și Costumele: Adriana Grand – Premiul UNITER pentru *Cel mai bun spectacol al anului 1994*; *„Thyl Ulenspiegel"* – (*scenariu după Charles de Coster*) – Teatrul Național Cluj-Napoca – Data premierei: 9 aprilie 1995 – Regia: Anca Bradu-Panazan, Decorul: T. Th. Ciupe, Muzica: Marius Marchiș; *„Tamerlan cel Mare"* (*versiune scenică după Christopher Marlowe*) – Teatrul Național București (Sala Mare) – Data premierei: 27-03-1996, *Regia:* Victor Ioan Frunză. *Scenografia:* Adriana Grand; *„O lacrimă de clovn" – scenariu dramatic*, în „AURORA" Nr. 13/2002 și Nr. 14/2003... Colaborator al *Helis, Aurora, Unu* (*Redactor Colaborator*)*, Poesis, S.L.A.S.T, Vatra Veche, Facerea și corpul în știință și artă, Caietele Columna, Făclia, Clopotul, Tribuna…*

> *Nu viitorul mă interesează cel mai tare, ci mereu obsedanta zi de azi, acest mâine de care mă îngrijoram ieri.* (dintr-un interviu de Sorin Grecu)

Reflectând asupra romanelor lui Joyce, Faulkner, Kafka, Borges, Proust, un prozator ca Victor Nicolae desenează un triunghi romanesc alcătuit din umor, deriziune și un anume tragic al scriiturii (**Ion Popescu-Brădiceni**).

Romancier, dramaturg, jurnalist, redactor asociat al editurilor Dacia, Unitext sau Dacondes Press, Victor NICOLAE dă nume unei prezențe rodnic sincretice în cadrul Uniunii Scriitorilor din România. (**Virgil Bulat**)

Victor Nicolae – prozator, critic și eseist transmodern – nu poate întreprinde un demers analitic exhaustiv pe unul, două ori mai multe volume ca entități de sine stătătoare (ar fi prea puțin!) ci doar ca părți organice ale unui univers relativ unitar, dar absolut divergent, contradictoriu, antitetic: viața – realitatea insuportabilă, în care arta în primul rând sucombă neconsolată iremediabil. (**George Mirea**)

…Lupii din colivie reprezintă însă un roman excepțional, cel mai bun pe care l-am citit din 1989 încoace, pe care-l recomand cu căldură nu numai criticilor, deși se știe cât sunt unii dintre ei de subiectivi atunci când e vorba de formularea unor judecăți de valoare, ci și publicului larg, încă doritor de o literatură de calitate. Profund, autentic, tensionat, 'Lupii din colivie' stă foarte bine, în raft, între 'Dimineața pierdută' a Gabrielei Adameșteanu și 'Ultima noapte de dragoste…' a lui Camil Petrescu. (**Ion Istrate**)

Lupii din colivie: Cu acest titlu aluziv la vechiul semn licantropic, lupul dacic, romancierul, dramaturgul, editorul apare în editura Cogito, după ce a zăcut prin fișetele cenzurii anului 1987. Subtextul, parabola, alegoria de tip sud-american, care pe atunci era o soluție de spart nucile de cocos ale capsomanilor vigilenței, la o lectură în libertatea actuală a sporit amețitor, sibilinic, procedeul, în favoarea unui suprarealism cu „cheie" enciclopedică. Sau, dacă vreți, o anagramare holocaustică. Romanul lui Victor Nicolae este literatura de sertar care contrazice afirmația iertatului-fie Marin Sorescu, care nega existența cărții contestatare la ieșirea din ceaușism. Labirintic, destinul lecturii de-criptive elitice, romanul este ditirambic, necruțător și oarecum depresiv, cum de altfel autorul lucrează acut pe claviatura psihanalizei…. Vag, ne amintim de „Viața și opiniile lui Zacharias Lichter", de Mateiu Caragiale. Decalcurile, însă, sunt transparente și superioare. „S-a descoperit în tumorile maligne o nouă formă de viață (am zice, mai degrabă de …moarte! n.n.), care va înlocui actualele structuri biotice, mai rezistentă la nenorocirile abătute asupra planetei noastre, radiație, chimizare, dezastrul ultravioletelor, dereglarea termică. Iar pentru înlesnirea procesului de înlocuire trebuie împiedicată orice modalitate de vindecare de pe glob, prin sabotaj, prin corupție sau prin crimă; umanitatea nu a fost niciodată mai periclitată, descoperirile științifice nu s-au întors niciodată cu o mai cumplită înverșunare împotriva omului și totul în favoarea unui nebun canceros genial, căruia i s-a năzărit că astfel va fi socotit Creatorul și Mântuitorul unei alte lumi probabile"… Un mesaj mai lucid și mai sinistru nici că se poate! Cartea abundă în astfel de dezvoltări ale ideii de Catastrofism, fără a cădea în extrema ecologistică sau New Age… O carte cu totul extraordinară. (**Eugen Evu**)

Victor Nicolae, Virgil Bulat, Ion Istrate

Victor Nicolae cu Virgil Bulat

Și cu Mircea A. Diacaonu și Gellu Dorian

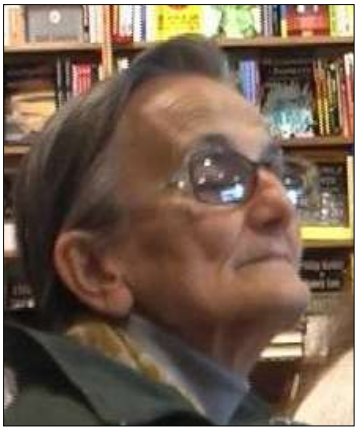

Lelia NICOLESCU (n. 1938). Istoric literar, publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1958). Profesoară de limba și literatura română la Liceul de Arte Plastice *Romul Ladea* din Cluj-Napoca. **Volume**: *Ion D. Sîrbu despre sine și lume*, 1999; *Cu florile printre cuvinte*, în colab., 2004; *Beldicenii*, micromonografie, 2010. *A* îngrijit ediția Ion Negoițescu, *De la „entuziasmul juvenil" la „visatul Euphorion"*, 2007.

„Cunoaștem sentința lui G. Călinescu potrivit căreia *Biografia artistului începe* [...] *nu cu anul nașterii, ci cu anul morții. Cine nu trăiește post-mortem, crescând mereu după aceea, nu-i obiect de biografie;* avem încredințarea că nu putem schimba, cu nimic, locul modest pe care-l ocupă, în literatură, cei doi Beldiceni – poetul și prozatorul; am aflat, de asemenea, că cimitirul cărților necitite e plin. Și totuși, am chemat la masa umbrelor patru generații ale neamului Beldicenilor, care, chiar dacă nu au câștigat pariul cu timpul nostru, au fost atât de prezenți în timpul lor." (Lelia Nicolescu)

Lelia Nicolescu a semnat volumul *I.D. Sîrbu despre sine și lume,* apoi, în colaborare, *Cu florile, în lumea cuvintelor* (care „interoghează" poeții de la Homer la Ion Barbu, cercetează botaniști, legende, mituri, farmacia populară, schițând fiecărei flori o biografie, un blazon); a îngrijit și o impresionantă ediție de articole din tinerețe ale lui Ion Negoițescu, *De la „elanul juvenil" la „visatul Euphorion".* Micromonografia *Beldicenii* are un punct de plecare sentimental (autoarea îi numără printre strămoși) și unul de atitudine istorico-literară: scriitori de rang secund, „mărunți ai sfârșitului de secol, au format patul germinativ în care a crescut marea literatură a timpului lor"; „chiar dacă nu au câștigat pariul cu timpul nostru, au fost atât de prezenți în timpul lor." Reconstituirea, prin frecventarea atentă și mereu echilibrată a arhivelor din mai multe biblioteci din țară, readuce în atenție patru generații, nu pentru a le face dreptate – autoarea e extrem de lucidă și cu simțul măsurii în alertă –, ci pentru a reface, dintr-o perspectivă oarecum piezișă, dar nu lipsită de interes și savoare, o atmosferă și un mediu de cultură, căci „destinul, deloc banal, al celor doi scriitori s-a încrucișat cu cel al unor mari creatori". […] Povestea celor patru – presărată cu documente de epocă, fragmente de texte literare și corespondență, ecouri în societatea vremii, rememorări și câteva, puține, imagini – se citește dintr-o răsuflare și cu folos. (**Irina Petraș**)

Cartea *Beldicenii* este concepută ca un fel de *anamnesis*, o rememorare familială a unor destine ce se repetă aproape la indigo, ca detalii de viață și vocație culturală, în parte ratată din cauza unor psihologii retractile. La întrebarea „De ce Beldicenii", răspunsul autoarei s-ar putea rezuma în propoziția: pentru că un scriitor, ca om și operă e mai mult decît se poate spune într-un articol de dicționar. […] Meritul cărții îl afli ușor comparînd capitolul despre Nicolae Beldiceanu, dezvoltat pe cîteva zeci de pagini, cu spațiul și conținutul paragrafelor despre același scriitor, din istorii ale literaturii datorate lui Călinescu și Vianu, și acestea diferențiate valoric, în favoarea primului dintre ei. Autoarea merge peste tot, pe urmele scriitorului arheolog, prin locuri, arhive și biblioteci, reconstituie totul cu minuție, acumulînd amănunte disparate ca sursă, fără să pluseze în ce privește valoarea, deci, fără să se abată de la statutul cercetătorului obiectiv, de scoală veche. Nimic nu este deformat subiectiv, totul e completare a imaginii pînă acum prezentată fie sumar, fie chiar cu goluri. De aceea cartea în sine poate fi interpretată, cum într-un fel se și declară, o replică de natură completivă la dicționare de literatură, ori istorii ale literaturii. (**Elvira Sorohan**)

Cornel NISTEA (n. 6 august 1939 Valea Largă, comuna Sălciua, pe Valea Arieșului). Facultatea de Litere a UBB. Debut cu o povestire în *Vatra*, 1979. Profesor de limba și literatura română la Alba Iulia. Redactor la revista de cultura **Volume:** *Focuri in septembrie*, 1984; *Inocența șarpelui*, 2000; *Colonia de vulturi* , 2004; *Papagalii mei adorați*, 2004; *L`innocence du Serpent*, traducerea Elena Soare, 2005*; Ritualul bestiei*, 2008; *Împăratul lupilor*, 2009; *Caseta cu paradoxuri*, 2010; *Întâlnirile mele cu Orlando*, 2012; *Jurnal 1977-1984*, 2013; *Ultimul din Eden*, 2014; *Cornel Nistea în opinii critice*, 2014.

Lui Cornel Nistea momentul „rupturii" îi oferă, în același timp, pre-textul dar și substanța textelor sale. Există un algoritm bine însușit, la care recurge autorul când își scrie povestirile și nuvelele. La început, el descrie cu o precizie, am spune, mașinală o „felie de viață", un microgrup social surprins în viața de zi cu zi, cu preocupările lui mărunte și insignifiante. Apoi, în existența acestui microgrup intervine „ruptura". Unul dintre membrii comunității moare sau pleacă, își schimbă viața sau are o revelație, bruscând prin aceasta ordinea pe care o instaurase linearitatea și monotonia cotidianului de dinaintea „rupturii". Momentul „rupturii" este protuberanța de la și spre care tind să pornească toate prozele lui Cornel Nistea. Ceea ce nu ține de ruptura propriu-zisă nu face decât să contrasteze și, implicit, să reliefeze și mai mult revelația produsă de aceasta. Bruscarea unei conștiințe prin revelația produsă de o schimbare radicală și ireversibilă, petrecută în planul cotidianului, devine astfel leit-motivul povestirilor lui Cornel Nistea. Această iluminare de conștiință este întotdeauna dublată de o trăire emoțională foarte înaltă. De altfel, afectivitatea este simțul la care apelează în primul rând Cornel Nistea, scrierile sale fiind, din acest punct de vedere, apropiate de poezie. Ca și în cazul poeților, la autorul în discuție scriitura este, în același timp, revelație și trăire afectivă a acelei revelații. (**Tudorel Urian**)

Deși Valeriu Cristea, de pildă, are cuvinte încurajatoare despre culegerea de schițe și nuvele *Focuri în septembrie* (dincolo de contaminări diverse, identifică semne de originalitate în „unele tipuri de personaje, anumite atitudini, teme și obsesii, o anumită atmosferă, o sursă de umor"), „chirurgia" pe care o aplică cenzura acestui volum are un efect până-ntr-atât de inhibant că prozatorul va îndrăzni să apară cu o nouă carte abia în 2000 – vezi romanul epistolar *Inocența șarpelui*. Cornel Moraru va diseca atent, la reeditarea lor integrală (*Papagalii mei adorați*, 2004), prozele interzise, întrezărind semnele unei vocații a tragicului, punctul lor de fugă fiind moartea, sinuciderea, lumea în cădere, agonia. Oprite de la rostirea publică, ele se vor transforma într-o povară sufocantă. Cariera lui C.N. stă toată sub semnul *rupturii*, aceasta fiind metafora obsesivă care informează, într-un fel sau altul, tot scrisul său suspendat între un *înainte* și un *după*. Tudorel Urian vorbește chiar despre un leitmotiv al șocului, al bruscării unei conștiințe. […] *Întâlnirile mele cu Orlando*, poate fi citit și ca eliberare masivă, nu definitivă, de obsesii. (**Irina Petraș**)

Ion Simuț, Gabriela Simuț, Aura Christi, Cornel Nistea, Nicolae Breban

Modul epic în care autorul se simte cel mai în largul său este cel al implicării unui narator-personaj, formă de angajament semnificativă nu atât compozițional, ci ilustrând o particularitate a sensibilității autorului, aderența sa față de destine umane eșuate sau pândite de neșanse, suferințe, moarte și singurătate. Transcrierea unor existențe abulice este realizată cu discreție ușor modulată de compasiune și ironie […] Preocuparea lui Cornel Nistea de a surprinde omenescul dincolo de orice imagine standard transmite frazelor din cele două reportaje ale sale o savoare severă. Autorul are puterea de a-și tempera spiritul confesiv în favoarea notației. Echilibrul și alternanța narației și descrierii aparțin unui practician al epicului sobru. (**Aurel Pantea**)

Proza aceasta, lipsită de artificiile genului s-ar putea încadra în ceea ce teoria literară numește autoficțiune, prin impresia transmisă cititorului de abolire a frontierei dintre ficțiune și non-ficțiune, în sensul că elemente biografice sunt deghizate în cele fictive și viceversa. (**Mircea Muthu**)

La prima sa carte, un volum de *Schițe și nuvele*, de 152 de pagini, Cornel Nistea din Alba Iulia pare un prozator versat, cu o mai veche experiență a scrisului. Proza lui Cornel Nistea are deja o pecete a ei, care o singularizează dincolo de evidențe și firești influențe. (**Valeriu Cristea**)

Prozele lui Cornel Nistea sunt dense și tensionate, par construite în jurul unui nucleu epic compact, expresie a unei experiențe de viață trăite, nu doar imaginate. (**Cornel Moraru**)

„*Ritualul bestiei . Amintiri din șezlongul albastru"* de Cornel Nistea este, după aprecierea noastră, o carte esențială în sfera celor cu tematica, problematica abordată. Cartea se cere parcursă, considerăm noi, de cât mai mulți cititori posibil. (**Mircea Moisa**)

Cartea propune și o ideologie a rezistenței, reprezentată de două personaje. În fața bestializării, alternativa ar fi fost „sfințenia morții". Dacă acest roman ar fi fost scris și publicat în anii șaizeci ai secolului trecut, romanul românesc ar fi putut să arate altfel. Chiar și în aceste condiții, cartea are un potențial de seducție considerabil. (**Aurel Pantea**)

Cu Aurel Pantea

Istoriile literaturii române și dicționarele literare din vremea noastră ignoră, nedrept, un prozator de școală ardeleană, situat în descendența moralismului lui Slavici, pe Cornel Nistea din Alba Iulia. Abia l-am descoperit în *Istoria literaturii române de azi pe mâine* a lui Marian Popa, enumerat într-o seacă listă bibliografică intitulată insidios *Acumulări cantitative.* Este amintit acolo cu o culegere de proză scurtă, *Focuri în septembrie*, publicată la „Cartea Românească" în 1984. (**Nicolae Oprea**)

Victor NISTEA (n. 24 septembrie 1930, Sălciua/Alba – 23 septembrie 2005, Sibiu) Poet. Facultatea de drept a Universității Babeș-Bolyai. Debutează în „Contemporanul" în 1965 cu un grupaj de versuri. **Volume**: *Păstorul pietrelor*, 1968; *Cenușa mierlei,* 1970; *Poeme*, 1972; *Flăcări pe munte*, 1976; *Elipsa de aur*, 1981; *Orfeu amână eternul*, 1984; *Drumul spre Delphi,* 1985; *Ruptura geniului: Pasărea de rouă. Prințul Haiku* (1968-1995), 1996; *Iubirea de sub cer*, 1998; *Lumânările regilor*, poeme haiku, 2000; *Supliciul măreției*, poeme, 2001; *Umbra mea schimbătoare*, 2005.

Despre poezia sa au scris: Miron Radu Paraschivescu, Al. Dima, G. Ivașcu, Ștefan Aug. Doinaș, Adrian Popescu, Valentin Tașcu și alții.

Eugeniu NISTOR (n. 13 mai 1957, satul Giuluș/ Mureș). Poet și eseist. Facultatea de Filosofie București (1996), doctorat în filosofie în cadrul Facultății de Filosofie București (2006). Debut absolut: Revista VATRA nr. 11 /1976, cu poezia „Prin ochii mei". **Volume**: *Cântă vara la fereastră*, poezii, 1989; *Elegii transilvane,* poezii, cu o prefață de Alex. Ștefănescu, 1991; *Scrisori din Transilvania*, publicistică, 1991; *Glosele râului*, poezii, 1992; *Lacrimi și flori*, poezii,1992; *Izgonirea din rai,* poezii, cu o prefață de Virgil Podoabă, 1993; *Nostalgia golfului*, interviuri și însemnări, 1993; *Insula lui Robinson*, poezii, 1993; *Teoria blagiană despre matricea stilistică*, eseuri filosofice, cu o prefață de Ioan N. Roșca,1999; *Îndepărtatele coline,* antologie de poezie, selecția textelor de Ion Horea, cuvânt înainte de Al. Cistelecan" 2000; *Dialoguri în Agora,* cuprinde dialoguri filosofice (cu: Angela Botez, Ionuț Isac, Vasile Muscă, Ioan N. Roșca, acad. Alexandru Surdu, Teodor Vidam, acad. Gheorghe Vlăduțescu) și literare (cu Ion Horea, Cornel Moraru, Al. Cistelecan, Iulian Boldea, Aurel Pantea, Ion Vlasiu, Ioanichie Olteanu ș.a.), 2005; *Conceptul de spațiu mioritic în filosofia lui Lucian Blaga*, conține: rezumatul lucrării în limbile română, engleză și franceză și un set de referințe critice semnate de: Acad. Gheorghe Vlăduțescu, prof. univ. dr. Vasile Morar, prof. univ. dr. Angela Botez, prof. univ. dr. Ioan N. Roșca, prof. univ. dr. Iulian Boldea, dr. Victor Botez, colecția Universitas, 2007; *Golfuri și melancolii,* poezii, cu o prefață de Al. Cistelecan, 2011; *Luneta de rouă*, poezii, 2011; *Prolegomenele inimii*, antologie de poezie, cuvânt înainte, notă asupra ediției și repere biobibliografice de Iulian Boldea, 2011; *Elemente de retorică și argumentare*, eseuri filosofice, cu un cuvânt pe copertă de Acad. Alexandru Surdu, 2011; *Introducere în filosofia comunicării și a relațiilor publice, cu focalizare pe aspectele de criză*, eseuri filosofice, cu o prefață de George David, 2011; *Filosofie și comunicare*, eseuri filosofice, cu o prefață de Acad. Gheorghe Vlăduțescu, 2012; *Giuluș – file de monografie,* cu un cuvânt înainte de Ion Horea, prima ediție în 2008, ediția a II-a, 2013; *Lucian Blaga – discurs poetic și discurs filosofic. Interpretări critice,* eseuri filosofice, (împreună cu Iulian Boldea), 2013. A colaborat la periodicele: *Vatra, România literară, Viața Românească, Luceafărul, Contemporanul, Steaua, Tribuna, Transilvania, Orizont, Flacăra, Târnava, Argeș, Astra, Revista de filosofie, Izvoare filosofice, Cercetări filosofico-psihologice, Biblioteca Bucureștilor, Discobolul, Caietele de la Mediaș, Tomis, Meridian Blaga* și *Caietele Lucian Blaga* din Cluj-Napoca, *Pașii Profetului* și *Caietele Blaga* din Sebeș-Alba ș.a.

> *Dar nu numai simțul formelor ne captiva! Lumea ierburilor și a copacilor, a apelor și a văzduhului, cu sunetele ei vibrând în stare pură, ne fermeca și ne modela în același timp auzul și, deci, simțul muzical... Dar ce să mai spun de duminicile-acelea când erau aduși cu căruța, de către flăcăii satului, Caroi și Bunchi, vestiții țigani-ceterași din satul vecin?!... Sătenii se îmbrăcau în straie de sărbătoare și se adunau la locul stabilit pentru joc. Sub vraja acelor melodii atât de armonioase, flăcăii și fetele satului se roteau, la umbra aceea mirifică de sălcii și salcâmi, în hore amețitoare. Uneori, mai izbucneau încăierări. Într-o astfel de împrejurare, mai puțin „edenică", am văzut, pentru prima oară, cum un pumn izbit în nas poate colora în roșu o cămașă albă, curată. Dar cele mai multe duminici cu hore erau pașnice, frumoase și liniștitoare. Iar muzica-aceea îmi stăruie și acum în auz, iar când se-ntâmplă să aud iar melodiile-acelea vechi, pe care ființa mea le cunoaște demult, sufletul îmi trece prin stări inexprimabile.* (Fragment din volumul *Giuluș – file de monografie*)

Au scris despre cărțile sale: Alex Ștefănescu, Al. Cistelecan, Cornel Moraru, Aurel Sasu, Constantin Cubleșan, Iulian Boldea, Vasile Spiridon, Zenovie Cârlugea, Serafim Duicu (literatură); Acad. Gheorghe Vlăduțescu, Acad. Ioan N. Roșca, Angela Botez, Teodor Vidam, Ionuț Isac (eseu filosofic) ș. a.

Poetul Eugeniu Nistor este un iubitor al naturii, care a greșit secolul și a rămas cu nostalgia naturii în mijlocul vieții trepidante din marile orașe moderne. Fără a cânta în mod naiv existența patriarhală, el are totuși un sistem naturist de reprezentări lipsit de aproape orice referire la civilizația tehnică. Pare descins printre noi dintr-un paradis vegetal, în care starea de spirit dominantă o reprezintă bucuria de a trăi. El păstrează această stare de spirit chiar și în plin vacarm citadin, având acea invulnerabilitate pe

care o asigură întotdeauna candoarea [...] Am vorbit despre „bucuria de a trăi”, dar se cuvine să menționăm că în versurile poetului starea de jubilație are complexitate, că își conține deseori propriul ei contrariu, ca o marcă a intensității. Nu întâmplător, reprezentările sînt adeseori proiectate într-un trecut irecuperabil, iar „muzica” poemelor urmează ritmul lent și solemn al melancoliei... (**Alex Ștefănescu**)

Mai implicate în reflexivitate sunt, în realitate, melancoliile existențiale de pe diverse tărmuri și îndeosebi nostalgiile de casă. Oarecum mai excentrice sunt poemele incluse în micul ciclu intitulat *O viziune stranie și alte poeme*. Aparte *Revelație nocturnă,* poemele „moraliste” de aici au însă atingere, în multe puncte, cu poemele evocative și reflexive. Cerneala sarcastică și scriitura epigramatică își fac loc și în reveriile propriu-zise, care au adesea momente de crispare satirică. Dar acolo aceste momente sunt simple izbucniri repede acoperite de apele visării sau ale melancoliei; aici ele sunt lăsate libere, în exerciții de atitudine. *Revelație nocturnă* e o interesantă poveste onirică, o fabulă fantasmatică în care se împletesc levitația, visul, revelația incertă, contopite într-un fel de obsesie misterioasă. Stilul strict narativ nu deschide misterul acestei halucinații, lăsîndu-l intact și evidențiindu-i doar persistența. De altminteri, pe mici percepții de mister operează cam toată poezia lui Eugeniu Nistor, o poezie în care heraldica transilvană e străveziu sintetizată. (**Al. Cistelecan**)

În ultimii ani s-a scris mult despre filosofia lui Blaga, în diferitele ei dimensiuni. Mai puțin despre spațiul mioritic, concept mai slab, constată Eugeniu Nistor. Sau în aparență mai slab. Dar, cu toate că este socotit „veriga slabă”, exegetul nu s-a lăsat copleșit de interpretări negativiste și și-a continuat cercetările având convingerea că pășește într-un timp și spațiu cu orizonturi metafizice, marcate însă de o anumită specificitate, ele sintetizând cele mai profunde trăiri ale românului, filtrate, în decursul mileniilor, prin sufletul său pastoral sau agrar (și, din când în când, și vânătoresc sau războinic). Aceste orizonturi lăuntrice răbufnesc însă, câteodată, revărsându-se afară, și atunci se întâmplă lucruri ciudate. Nu este suficient așadar, scrie exegetul, să-i analizăm ciobanului mioritic firea blajină și atitudinea fatalistă, de poet sensibil și senin, resemnat în fața sorții, ci trebuie să ne lămurim cumva și trăsăturile sufletești ale celorlalți doi fârtați ai săi, care îi pregătesc omorul, spre a avea o viziune cât mai limpede asupra întregului. Sunt formulate aici câteva idei interesante, care conving pe oricine că maniera critică originală a lui Eugeniu Nistor deschide noi căi în interpretarea filosofiei blagiene a culturii. (Acad. **Gheorghe Vlăduțescu**)

Mircea Popa, Eugeniu Nistor, Carmen Ardelean, Adrian Popescu

Logica faptelor istorice, analiza critică și hermeneutica filosofică sunt „filtrele” instrumentarului științific la care recurge Eugeniu Nistor pentru cercetarea în detaliu a regulilor de bază ale oratoriei, începând de la antici – stăruind, îndeosebi, asupra tratatului de retorică al lui Aristotel –, până în contemporaneitate, la Școala din Bruxelles și Grupul μ. Demersul narativ poartă amprenta inconfundabilă a unui fin analist al fenomenului comunicării care s-a afirmat, prin cărțile și studiile publicate, atât ca autor de literatură cât și ca redutabil scriitor de filosofie... (Acad. **Alexandru Surdu**)

Ioan NISTOR (n. 5 decembrie 1948, Prilog/Satu Mare). Facultatea de Filologie Baia Mare (1971) și a UBB Cluj (1979). **Debut absolut:**1973, cu versuri (*Brazii*) în „Cronica sătmăreană” (prezentare: Vasile Savinescu), urmat de apariții în *Tribuna* (Cluj), *Familia* (Oradea) etc. **Volume:** *În umbra ipotezei*, versuri, 1989; *Scara dintre cuvinte*, versuri, 1998; *Elegiile maligne, jurnalul unui poem nescris*, versuri, ilustrația copertei Alexandru Lungu, 2000; *Floarea de asfalt*, versuri, 2001; *Vertebrele strigătului*, versuri, 2003; *La granița cu steaua polară – o schiță sentimentală a Țării Oașului* (studiu istoric și etnofolcloric), în *Țara Oașului*, album fotografic realizat de Ștefan Iancu, 2006; 2009; *Metamorfoze*, versuri pentru copii, ilustrații de Corneliu Pop, 2007; *Poezii/Versek*, în traducerea lui Balázs Béla, 2010; *Nervul optic,* versuri, ilustrația copertei Ioan Pop Prilog, 2010; *Cenușa tăcerii,* versuri, 2011. **În antologii: „***Afirmarea”, Satu Mare*, 1978, 1980, 1982; *Antologia poeților ardeleni contemporani*, realizată de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea, 2003; *Cuvinte*, Almanah literar 2006; *Scriitorii la ei acasă: Satu Mare,* ed. îngrijită de Ioana Micle, 2010; *Trepte de marmură: Scriitorii la ei acasă – antologie de poezie*, vol. I, ed. îngrijită de Ana Dejeu, 2010. **Tradus în:** engleză (*Poesis*), franceză (*Poezia, Citadela*), italiană (*Poezia*), sârbă (*Knijevni jivot*), maghiară (*Szatmari Magyar Hirlap*). **Colaborări** la: *Steaua, Tribuna, Familia, Vatra, Ramuri, Luceafărul, Flacăra, Poesis, Convorbiri literare, Viața Românească, Poezia, Cronica – Iași, artPanorama, Unu, Hyperion, Nord Literar, Echipa, Singur, Cronica sătmăreană, Geneze, Școala sătmăreană, Solstițiu, Acolada, Citadela, Plumb. Solstițiu, Echipa, Școala sătmăreană, Epoca, Gazeta de Nord-Vest, Ziua, România liberă, Informația zilei, Univers sătmărean, Scriptorium, Accent, Citadela, Tribuna noastră* (*Canada*), *Confluențe, „Poesis internațional”, „Cuvântul libertății”* (*Craiova*) *etc.* În deceniul 1977-2007, susținător al rubricii *Cultura și politica omului de cultură* din „Informația zilei”, Satu Mare. Premiul revistei „Steaua” la Festivalul de poezie „Afirmarea”, Satu Mare; 2004 – Premiul Internațional pentru poezie Corona Carpatica, Muncaci, Ucraina.

“scrisul e pândit de boli și dăunători chiar și acum / în vremurile postmoderne / cea mai periculoasă e musca / o insectă scârboasă care taie aerul în felii cu aripile / tocmai atunci când muzele plutesc prin cameră căutând / un loc intim / tocmai atunci îndrăcita muscă trage diagonale / sonore prin cameră să-și depună ouăle mizerabile / dar tu poetule să nu ieși turmentat din realitate / să nu cazi în pesimism / să nu apelezi la

magie neagră / ia un borcan cu miere și pune-l pe masă / musca îl va găsi negreșit, / se va scufunda în el naivă / și acum e momentul / acoperă borcanul cu un manuscris / și dacă vrei satisfacția unei morți rapide / toarnă alcool tare / iar de ești milostiv cu muștele așteaptă 24 de ore / după care se poate arunca totul / borcanul / musca / manuscrisul" (*Proba de rezistență,* în vol. *Floarea de asfalt2001*).

Au scris despre cărțile sale: Nae Antonescu, Al Țion, Ion Rotaru, Grigore Scarlat, Cornel Munteanu, Aurel Sasu, George Vulturescu, Al Zotta, Gheorghe Mocuța, Ion Roșioru, Adrian Alui Gheorghe, Daniel Corbu, Felix Nicolau, Victoria Milescu, Elena Vlădăreanu, Florin Rogojan, Ioana Sabău, Imelda Chința etc.

Ioan Nistor își concepe poezia ca pe un ritual al recuperării ființiale de către o memorie supraviețuitoare potențată de comuniunea frenetică a tuturor simțurilor: „*te voi desprinde din spațiul tău din traiectoria ta/ ca pe o gutuie de aur/ și te voi azvârli între rotile dințate ale creierului meu/... / va rămâne parfumul tău imuabil/ culoarea și frenezia mediteranei/ foamea necenzurată a respirației/ drept ambrozie/ memoriei mele de mâine/ din zăpezile nordului veșnic"* (*Cu nemărginită grație*). Miracolul vieții se insinuează germinativ în peisajul prin excelentă tehnologizat (*Floarea soarelui, Salcia*), după cum poate țâșni din memorie, traversarea deșertului gemând sub nisipuri fiind posibilă atâta vreme cât te mai obsedează amintirea sonoră a murmurului răcoros al unui izvor (*Orhideea de la miezul nopții*). Trecerea în text stă sub semnul calvarului coșmaresc, al jertfei iisusice în retortele căreia se esențializează și se obiectivizează suferința printr-o veșnicire a trăirilor senzoriale. Astfel, irizarea roșie a retinei va dăinui infinit stelei căzute în haos, iar trupul omenesc va deveni cutia neagră a unui univers în prăbușire. […] Iar pentru că „*în abatoare imaginare homunculi uriași ascut satârele/ și-mi hăituiesc propriile fantasme"* (*Jurnal*), poetul se întoarce în utopia realității, utopie pe care-o sustrage, cu masochism aproape, paradigmei tradiționale aseptizate și prin urmare sterile. […] în mitologia personală a acestui optzecist întârziat de formație filologică și care nu scapă nici un prilej de a decreta supremația semnificantului învesnicitor, poezia sa fiind un neîntrerupt *laus nominis* și mai ales a elocventelor spații internominale, un motiv central va fi cel al ghilotinei care stă să cadă. (**Ion Roșioru**)

Vasile Proca, Mircea A. Diaconu, Ioan Nistor, Ion Simuț

Ioan Nistor manifestă o apetență evidentă pentru poemul de mare transparență, dar având duritatea diamantului, dramatism (*ars moriendi* consună la el cu *ars scribendi*). Există în paginile primei sale cărți versuri admirabile, sentențioase, aforistice chiar, metafore congruente, expresii paremiologice ce trimit la pasiunea sa pentru folclor, minate uneori de retorism ori sucombate de influențe livrești: recognoscibili sunt Nichita Stănescu*"* (**Alexandru Pintescu**)

Discursul său, deși sentimental în fond, se înscrie în orizontul echilibrului liric, autorul practicând o retorică sapiențială, ce apelează la embleme consacrate afectate de uzura timpului ca de un blazon heraldic: „*lumina aceasta care își freacă blana de noi/ și ne scaldă acum vindecându-ne/ iat-o/ rămâne în ochi ca într-un depozit/ deși o vedem amândoi cum se scurge/ deși o vedem făcând semne// nu-i așa că și tristețea mea de acum va rămâne/ deși o vei citi/ doar pe frunzele acestor copaci care ard"* (*Legea conservării substanței*). Serenitatea nu poate fi însă... conservată într-un univers invadat de mizeria pragmatismului și în care elanurile par a se consuma în gol (*„valurile-mi aduc la picioare hoituri de iluzii și cutii de conserve"*). Cel mult, acest „bidon turtit" care e, în viziunea poetului, sufletul își poate oferi mici satisfacții de substituire („un tip își adapă narcisele cu tuș") dictate de logica vieții textului. Căci textul rămâne, și la Ioan Nistor, un nostalgic ecran de protecție în fața fragilității constitutive a entității agresive („*o foaie velină strălucește în fața mea/ ca lama ghilotinei mă înfioară*" *Dincoace de cuvinte*)*"*. (**Dan Silviu Boeresc**u)

Gh. Glodeanu , Ioan Nistor

Ioan Nistor este un optzecist pur-sânge. Și-a asumat o realitate, un *spiritus loci* supus unui „tratament" adeseori cu duritate, convins că atât citadinul, cotidianul cât și colocvialitatea nelocvace sunt artere trainice ale unei poezii menite să recupereze o realitate dură, exprimată prin – așa cum scriam mai sus – „strigătul este imaginea comprimată a realității". Făcută de un „scrib", de un poet, care, la judecata dreaptă, dă seamă pentru nesinceritatea, adică, minciuna sa. Nici cu versurile, nici cu realitatea, nici cu biografia ta nu te poți juca. Altfel, demersul poetic se prăbușește*: „priviți-l / el este scribul / prăfuit și umil / pentru un cuvânt pierdut i se va tăia capul"* (*Nisip*).(**Grigore Scarlat**)

Scara dintre cuvinte „este una dintre cele mai interesante cărți optzeciste apărută în ultima perioadă. Scriind o poezie de mare profunzime, neoexpresionist la nivel ideatic, dar și ca spectacol liric, Ioan Nistor e un poet al singurătății și al disperării. […] Pentru Ioan Nistor, poetul este un „corăbier pe mările difuze/ naufragiat în ochiul cerului" care, dându-și seama că totul e *vanitas vanitatum*, continuă totuși să capete un sens: în realitatea pe care n-o poate escamota, în imaginerie, în scris. (**Daniel Corbu**)

"Ioan Nistor se insera experienței grupului optzecist cu mențiunea că lirica lui era dominată de echilibrul expresiei. Era o poezie fără stridențe eliminând discursul prozaic, cultivând notația calmă, liniștită a evenimentului, sinceritatea versului. […] Poet al singurătății depline, Ioan Nistor își ia libertatea de a conce-

pe poezia și într-un registru mai liberal și uneori ca poet al disperării se apropie de experiențele nouăzeciștilor mai ales în *Floarea de asfalt* „. (**Nae Antonescu**)

Cred că de mult nu am mai întâlnit un poet atât de poet ca Ioan Nistor. Visător, metaforic, poetizând din orice. Un liric, ce mai! Adică așa pare să fie din ce am citit în Poezii/Versek [...]. Parcă poetul ar încerca să salveze la repezeală ce se mai poate dintr-un anumit tip de frumusețe pe cale de dispariție. Livrescă și proaspătă deopotrivă, abordarea lui tinde să evite banalul, preaconcretul și hidosul. (**Felix Nicolau**)

Cine urmărește traiectoria lirică a lui Ioan Nistor poate constata cu satisfacție sporită evoluția constantă spre poezia nimicului existențial, printr-o detentă ironic-elegiacă și o repliere a eului în ungherele cotidianului diform și descoperit. /.../ poetul se strecoară tăcut dar arzând pe un fiord de care se simte legat organic, o Țară a Oașului mereu surprinzătoare. Din Nordul poetic, pe atlantida poeziei, Ioan Nistor urcă și coboară «spirala albă a potecii», căutând aievea semne de întoarcere și tot atâtea motive de plecare. (**Cornel Munteanu**)

Dacă e să riscăm un distinguo, Ioan Nistor este un poet diasincronic (s.a.) mult mai complex decât s-ar putea crede, un creator de multiplă și îndelungată cristalizare […] Poet al unui profund jind platonician după o atlantidă a binelui, adevărului și frumosului, un continent din nefericire scufundat într-un văzduh de o consistență fugace în epoca noastră populată mai abitir cu farisei, Ioan Nistor este mai mult decât un superb creator de lumi poetice și justițiare înmugurite din viața sa, este o conștiință. (**Ștefan Ion Ghilimescu**).

Virgil NISTOR (22 septembrie 1922, Șomartin /Sibiu). Poet, prozator și dramaturg. Facultatea de Filologie Cluj (1948). **Volume**: *Puii nu zboară singuri*, teatru, 1963; *Întoarcerea în anotimp*, versuri, 1968; *Spirală*, povestiri, 1969; *Ispititoarea pasăre de foc*, versuri, 1975; *Pe-o invizibilă harfă percuții*, 1976; *Clipa când orele tac*, versuri, 1979; *Ceremonia cuvintelor*, versuri, 1986; *Alternativă cu fata morgana*, teatru, 2001; *Ultimele cuvinte*, versuri, 2001; *Teatru,* 2 vol., 2002 etc. A colaborat la „Luceafărul" (Sibiu), „Pagini literare" (Turda), „Provincia" (Craiova), „Almanahul literar", „Steaua", „Tribuna", „Orizont", „Familia", „Argeș"

„Mi-e imposibil să-mi imaginez / că într-o zi nu voi mai auzi zgomotele străzii / că nu voi mai vedea iarba și arborii"

Au scris despre cărțile sale: Aurel Gurghianu, Victor Felea, Dumitru Micu, Nicolae Balotă, Nae Antonescu, Paul Dugneanu, Virgil Mihaiu, Victor Felea, Petru Poantă, Valentin Tașcu etc.

Virgil Nistor părăsise poezia în favoarea teatrului, dar, nemulțumit probabil de performanțele obținute, revine la poezie și practic redebutează în 1968 cu *Întoarcerea în anotimp*. În această carte, care ar fi trebuit să fie de maturitate, poetul se manifestă ca un june romantic, cu accente de baladist (poate sub aripa lui Radu Stanca sau a lui Ștefan Aug. Doinaș). Era, cum remarcă Nicolae Balotă, „un sentimental cu pudori", acoperindu-se cu cuvinte („verbe-afecte", precizează același critic). El ajunge să învăluie totul, mai ales meditația despre condiția umană, în straie neologice, dominate de o luciditate căutată. […] Abia în *Ultimele cuvinte* (2001) scriitorul își regăsește sensibilitatea refuzată, dar pe temeiul unei nostalgii, e drept, acum senină. (**Valentin Tașcu**)

Aurel Rău, Virgil Nistor, Létay Lajos,
la sediul revistei *Forrás*, în Ungaria, anii 60

Ion NOJA (pseudonime: Gary Luck, Keneth Darein; 9 martie 1942, Sânmihaiu-Almașului). Poet și prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. **Volume**: *Poduri suspendate*, versuri, 1979; *Umbra faraonului*, versuri, 1981; *Geamantanul cu greieri*, versuri, 1985; *Discuție în câmpul cu lilieci,* proză scurtă, 1988; *Serbare câmpenească*, roman, 1989, *Singur printre mafioți*, roman polițist, 1992; *Șapte la rând*, roman polițist, 1993; *Anamara*, 1994; *Nu am nici o dovadă*, versuri, 2001; *Manual de tristeți folositoare*, 2006; *Întâinuiri la vedere*, cugetări, 2013; *Solarele ascunderi*, versuri, 2013.

Timpul meu de acum e tot mai grăbit și adesea mă lasă în urmă. Uneori noaptea îl aud cum se bate de lucruri prin casă, iar ziua îl simt ocolind întâmplări, care mi s-ar cuveni întâmplate. L-aș bănui de trădare dacă nu aș ști că și acum are buzunarele pline cu merele mele culese odată, de mult, din grădina vecinului...

Astă-noapte a trecut și prin orașul nostru Istoria. În gară, în piețe, prin parcuri și în alte locuri publice, a fost descărcată o mare cantitate de durere. Acum administrația hotărăște cine, cum și cât va trebui să îndure ca să-și facă datoria de cetățean. Din păcate, în lipsa eroilor – categorie dispărută cu totul din viața noastră publică, încărcătura de

durere pe cap de locuitor se anunță la limita suportabilului. Asta pentru că Istoria se face și abia pe urmă se judecă.

Era un scriitor foarte popular. Poeziile lui se citeau ca niște romane. Romanele lui se citeau ca niște cugetări. Cugetările lui nu se mai citeau, fiind cunoscute de toată lumea.

Ion Noja aparține, de fapt, generației lui Ioan Alexandru, însă debutează relativ târziu, când câmpul literar e disputat de cele mai diverse și mai consistente modalități poetice. Cu volumul *Poduri suspendate* din 1979 el apare astfel ca un autor fără generație, oarecum decontextualizat, reiterând discret formula vitalismului euforic și limbajul metaforic post-blagian, specifice liricii deceniului șapte. Publică apoi *Umbra faraonului* (1981) și *Geamantanul cu greieri* (1985), urmate de volumul de proză scurtă *Discuție în câmpul de lilieci* (1988) și de romanul *Serbare câmpenească* (1989), acesta din urmă configurând o puternică imagine caricaturală a regimului comunist, dar nereușind să se impună în conștiința publică. Poezia, în schimb, a avut o bună receptare, surprinzând prin expresivitatea imagisticii melodios prozodice și printr-o intensă vibrație afectivă. Coloratura neotradiționalistă e dublată de un fantezism adeseori plin de rafinamente plastice. În *Solarele ascunderi*, continuă coexistența celor două modalități constitutive poeziei sale: expresivitatea metaforică a unei sensibilități grave, conectată la temele *tari* ale existenței, și, pe de altă parte, fantezismul ironic și epigramatic, seducător prin ingeniozitatea poantelor lirice (**Petru Poantă**).

Ion Noja, Simona Noja
Petru Poantă, Mircea Popa

Volumul de proză scurtă *Discuție în câmpul cu lilieci*, 1988, probează arta unui scriitor aflat în deplinătatea mijloacelor sale expresive. Experiența poetului e identificabilă în știința de a supraveghea rebela ambiguitate a cuvintelor, de a le organiza în enunțuri conotând copios pe marginea existenței umane. De la metafora păstoasă și eliptică, circumscriind inefabilul, la comparația ca mijloc preferat de individualizare a unei stări, a unui gest sau situații autorul a avut de făcut un singur pas. Prozele sale, fără excepție, insolitează realul printr-o denominație imediată. Are loc o acțiune insistentă, tenace, cu momente de autoreflexivitate în maniera prozei scurte a ultimilor ani, de a domestici abstractul, de a coborî la nivelul naturii cele mai convenționale aspecte ale realului, de a descoperi fața primitivă și eternă a celor mai complicate relații. Naratorul se detașează ironic, dar și cu o bonomă înțelegere, cu duioșie chiar, de personajele sale pe care le animă dinăuntrul lor obligându-le să se deconspire. Vocea auctorială se păstrează în surdină, enunțurile se rostesc în registre variind imprevizibil. Personajele sunt prinse iremediabil în complicate angrenaje care le îndepărtează definitiv de luciditate, de intelectualitate. Sunt niște *trupuri* cu manifestări exclusiv fiziologice, supuse metamorfozelor și reacționând visceral la impulsuri externe. Romanul *Serbare câmpenească*, apărut la începutul lui decembrie 1989 (cărțile acelui sfârșit de an s-au pierdut în forfota postdecembristă, mulți dintre scriitorii români reeditându-le mai târziu pentru a favoriza primirea pe care o meritau încă de la apariție), sugerează ceea ce nu putea fi spus de-a dreptul, fiind, așadar, literatură și document deopotrivă. Valabilitatea radiografiei propuse poate fi astăzi probată deschis. Avem de-a face cu desenul de o grotescă suavitate al unei lumi pe dos – baletul cuvintelor amintește de dictatorul lui Chaplin cel din secvența cu globul pământesc. […] O luciditate crudă împinge în derizoriu și hilar un sistem catastrofic. Ușurătatea este, însă, o simplă, primă impresie – cartea lui Noja este, în fond, tragică. Râsul e galben, o grimasă. Spectacolul înstrăinării, al fricii, al lașității, al urii și neputinței se joacă, tremurând, în spatele utopiei din prim plan. Visătorul – un soi de aberație emanată de o lume care interzicea visul însuși – este o victimă. El rămâne prizonierul cuștii pestilențiale oricât și-ar înălța gâtul printre gratii. Fericirea oamenilor nu poate fi „organizată" – ea este o problemă personală. *Serbarea câmpenească* este și o meditație dureroasă asupra vinei și speranței fiecăruia dintre noi. (**Irina Petraș**)

Olimpiu NUȘFELEAN (n. 8 iulie 1949, Șieu-Sfântu/Bistrița-Năsăud). Poet, prozator.

Facultatea de Litere a UBB Cluj. Debut absolut cu poezia *Flacăra mea* în *Echinox,* 1971. **Volume**: *La marginea visului*, roman, 1980; *Poziția ființei*, povestiri, 1982; *Piatra soarelui*, roman, 1987; *Libertate de noapte*, versuri, 1995; *Focul irevocabil,* versuri, 2000; *Câinii de vânătoare*, povestiri, 2004; *Eu, celălalt,* versuri, 2004; *Iubește-mă repede și uită-mă iar*, povestiri, 2005; *Un om fără aripi*, povestiri, 2009; *Poeme pentru cei care citesc în liniște*, versuri, 2009; *Tentația scrisului*, eseuri, 2011; *Spiritul sau strigătul*, versuri, 2012. Inclus în volume colective și antologii: *Popas între poeții tineri*, 1974; *9 dimineți*, 1975; *Spații posibile*, 1979; *Caietul debutanților*, 1979; *Suverana clipă*, 1981; *Generația '80 în proza scurtă*, 1998; *Romanian writers of the '80s and '90s*, 1999; *Patruzeci. Poeți bistrițeni contemporani*, 2001. A colaborat la periodicele: Colaborează cu poezie, proză, teatru, eseu, reportaj, cronică literară, recenzii, interviuri, traduceri din literatura franceză la revistele „Tribuna", „Steaua", „Echinox", „Vatra", „România literară", „Luceafărul", „Viața Românească", „Amfiteatru", „Astra", „Contemporanul – ideea europeană", „Contrapunct", „Apostrof", „Poesis", „Convorbiri literare", „Dilema", „Flacăra", „Timpul", „Origini", „Orizont", „Minerva", „Cetatea culturală", „Caietele internaționale de poezie", Radio București, Radio și TV Cluj-Napoca ș.a. *Meritul cultural* în grad de cavaler, 2004.

Debutul (*literar*) *a fost și el destul de tîrziu, dar poate, totuși prea repede. Am publicat prima poezie în timpul armatei, în Apărarea patriei. Un text fără*

valoare, sentimental, o prostioară, cum ar fi zis Nichita Stănescu. Sau nici asta n-ar trebui s-o divulg? Deschiderea a făcut-o revista Echinox*, la rubrica «Debut»,* (*cînd am citit și în cenaclu, de fapt am « recitat », deoarece mi-am uitat textele la cămin, și mi-am spus poeziile pe de rost, căci la vremea aceea le purtam mereu în minte*)*. Am fost afirmat de revista* Tribuna (*prin Victor Felea*) *și prin cenaclul revistei. Începuturile mele au fost foarte legate de* Tribuna*, mai întîi, și apoi de Steaua. Iar «intrarea» în București, de Amfiteatru* (*revistă și cenaclu*)*, apoi de* Luceafărul *și de* SLAST*. Și debutul editorial e greu de fixat în timp. Victor Felea m-a inclus cu un grupaj de versuri în antologia* Popas între poeții tineri*. Editura Albatros, la concursul de debut din '79, mi-a reținut un grupaj de versuri* (*publicat în* Caietul debutanților) *și manuscrisul unui volum de povestiri, publicat trei ani mai tîrziu. Între timp, în '80, editura Dacia m-a «debutat» cu un roman, La marginea visului. De ce dau toate aceste informații? Pentru a accentua relativitatea unor astfel de lucruri. Scrisul e o continuă tatonare. O tatonare a existenței, în care timpul face pași mari, pe epoci, pe modele generice, pe mișcări circulare. La ce e bună data debutului? Să te fixeze în epoci, în curente, în generații, în grupări…? Mi-am dat însă seama că sînt scriitor în momentul cînd conștiința scrisului meu s-a întîlnit cu conștiința morții.* (Fragment din interviul realizat de Ion Moise)

Cu Ana Blandiana și Romulus Rusan

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Al. Piru, Gheorghe Grigurcu, Alex. Ștefănescu, Ioan Holban, Ion Vlad, Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Paul Aretzu, Mircea Muthu, Anton Cosma, Gheorghe Glodeanu, Ion Bogdan Lefter, Valentin Tașcu, Aurel Sasu, Ovidiu Pecican, Adrian Țion, Mihai Dragolea, Călin Teutișan, Andrei Moldovan, Viorel Mureșan, Rodica Mureșan, Carmen Ardelean, Imelda Chința, Florin Rogojan, Daniela Fulga, Vasile Filip, Vasile Vidican etc.

Numindu-l altă dată pe Olimpiu Nușfelean un neoromantic, ne dăm seama, la lectura unui ansamblu al producției d-sale lirice, în ce măsură ni s-ar putea justifica impresia. Departe de-a fi un exaltat, un tumultuos, un exhibiționist al afectelor, poetul le zăgăzuiește, le filtrează printr-o disciplină care le aduce în situația unei așteptări, a unei tînjiri. Ele pulsează doar în subtext. Nu proclamația constituie modul manifestării lor, ci visul transcris ca atare. Nu strigătul pornește din gura autorului, ci aburul respirației. Avem a face, în textele cele mai relevante, cu o elegie a sfielii, a unei candori melancolice. [...] Renunțînd la aparatul grandios, la construcția prezumțioasă a identității romantice, Olimpiu Nușfelean preferă modestia perspectivei interiorizate, în care detaliile se încarcă de trăirile ce-și dobîndesc o paradoxală plenitudine chiar prin ținuta lor „prozaică". Se află aici și o prelungire a poeziei de la Steaua de pe vremuri, zisă „de notație", care consta în simplificarea discursului tangent la aspectele concretului revelator. Orgolioasă în fond, această creație de o aparență demisionară se vrea o cale împrospătată a accesului la sfera intimității. [...] Constatînd granița inviolabilă dintre natură și expresie, în cele din urmă Olimpiu Nușfelean își situează criza în zona stilistică. O absoarbe într-un cod simbolic prin figurarea unui contrast între miniatural și maximal. Idealizîndu-l printr-o asemenea basculare, lăsîndu-i intactă energia... Avem astfel a face cu o trudă a (des)cumpănirii reprezentărilor cu care operează poetul (temeritatea e, firește, maximală, sfiala minimală), care se lasă cu „sudoarea singurătății" (sintagmă reprezentînd titlul adecvat al unuia dintre volumele d-sale). (**Gheorghe Grigurcu**)

În dezacord cu moda literară de azi, Olimpiu Nușfelean duce până la virtuozitate arta povestirii. A ajuns să poată povesti orice, și ceea ce nu s-a întâmplat niciodată, și ceea ce s-a întâmplat de atâtea ori, încât pare un subiect epuizat, care nu-l mai poate inspira pe un prozator. [...] Toate povestirile din volum (*Un om fără aripi* sunt antologice. Toate ne surprind și ne cuceresc. Olimpiu Nușfelean are viză Schoengen pe pașaportul său de prozator, astfel încât nu-l poate opri nimeni să treacă din spațiul realității în acela al visului. Inspirația sa este liberă, nesfârșit de liberă, dar scriitorul nu abuzează grotesc de această libertate, cum fac atâția alți autori contemporani. Înaintarea povestirii are, la el, întotdeauna grație, ca vâslitul unei păsări în văzduh. Olimpiu Nușfelean reinventează proza fantastică sud-americană, purificând-o de pitoresc, așa cum a purificat Brâncuși sculptura de formele prea greoaie. Titlul cărții spune totul despre autor. Pentru el, oamenii au aripi, iar cei care nu au îl uimesc. Modul său de reprezentare a existenței nu va fi acceptat ușor în acest moment de triumf al cinismului, dar până la urmă va fi acceptat. Cartea lui Olimpiu Nușfelean va fi considerată cândva o revelație a prozei românești de la începutul secolului douăzeci și unu. (**Alex Ștefănescu**)

Cu Ioan Pintea și Mircea Cărtărescu

Olimpiu Nușfelean este cunoscut ca poet și prozator, făcând parte din renumita *școală* de literatură de la Echinox. [...] Poezia sa a fost etichetată în moduri diverse, neoromantică, neomodernistă, neoclasicistă (pe cât se vede, toți criticii sunt de acord că este *neo-*). Despre proză: experimente textualiste, deschideri spre oniric, un realism transgresiv. *Tentația scrisului* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011) însumează texte cu tematică restrânsă, de actualitate, atractive prin finețea și mobilitatea observației. Când se are în vedere interesul crescut pentru literatura autenticității (memorialistică, jurnale, notații, epistole), se invocă, pe lângă nesfârșita curiozitate a cititorului, *probarea sincerității autorului.* [...] „Interesul manifestat față de memoriile, jurnalele, epistolele, însemnările unor scriitori – și nu numai – nu

e doar expresia foamei noastre de informație nudă, ci și a nostalgiei unui discurs (literar) sincer, și prin asta dinamic, care să aducă un minim reper într-o realitate haotică" (idem). Eseistul proiectează demersul analitic într-un registru etic. [...] Cartea lui Olimpiu Nușfelean, remarcabilă prin eleganța stilului, prin dicțiunea ideilor, alcătuiește un puzzle unitar, din fragmente complementare, având o temă obsesivă, destinul literaturii. Ea este interesantă și actuală, elucidând sau lăsând deschise probleme diverse, în *tentația* de a integra tot mai mult subiectul *scrisului* în universul umanului. (**Paul Aretzu**)

Proza *Poziția ființei* (din volumul de povestiri) este încă mai elocventă în sensul celor amintite; eroul de aici visează ceea ce vede, trăind realitatea în tensiunea unei stări secunde, la amplificarea căreia participă *memoria* care „funcționează și ea în interferența cu visul" și *imaginația* care „ajută visul": prin intermediul visului – modalitate de reflectare și, în același timp, de producere a vieții – se ajunge la dorita dedublare a personajului („eu" și Tiberiu Isip) și a spațiului (realitatea și „al doilea cer imaginat"). În *Hotelul de pe terenul de tenis*, Olimpiu Nușfelean oferă o remarcabilă povestire despre superbia iluziei și despre spațiul „vital" al acesteia, iar *Trepte cu plasă de sârmă* este o frumoasă poveste de dragoste relatată cu un fior sentimental autentic, ascuns sub masca jumătate ironică, jumătate absurdă a unui discurs care știe însă să-și descopere fluxul afectiv. Personajele lui Olimpiu Nușfelean joacă o „comedie" care, iată, este „refuzată de artă și acceptată de viață"; sensibil la temele, topos-urile și motivele care apar în toată proza generației '80, Olimpiu Nușfelean are, între colegii săi de promoție, o personalitate distinctă, conturată în linii ferme de aceste prime două volume ale sale. (**Ioan Holban**)

Ion OARCĂSU (22 iunie 1925, Josenii Bârgăului/Bistrița-Năsăud – 9 martie 2000, Cluj-Napoca). Critic literar. Facultatea de Drept a Universității „Victor Babeș" din Cluj (1949). Funcționar al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor (1949–1957), redactor la Editura pentru Literatură, Filiala Cluj, și redactor la revista „Tribuna" (1957–1988). Debut cu poezie în „Tribuna Ardealului" (1942). **Volume**: *Opinii despre poezie*, 1965; *Oglinzi paralele*, 1967; *Prezențe poetice*, 1968; *Destine și valori*, 1974 etc.

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Victor Felea, Ov.S. Crohmălniceanu, Ion Buzași, Dan Cristea, Gabriel Dimisianu, Domițian Cesereanu, Teodor Tihan, V. Fanache, Mircea Vaida, Aurel Rău ș.a.

Bazil Gruia, Domițian Cesereanu, Ion Oarcăsu, la Ciucea, 1978

Marian ODANGIU (n. 16 mai 1954, Turda/Cluj). Eseist, critic literar și poet. Școala primară la Cluj, iar la Timișoara, liceul (1973) și Facultatea de Filologie, secția română-latină (1977). Debutează cu o cronică literară în 1977, la revista „Orizont", după ce în 1974 îi fuseseră incluse câteva versuri într-o antologie a elevilor timișoreni, *Vârste de lumină*. Colaborează cu eseuri, versuri și studii critice la „Orizont", „Luceafărul", „România literară", „Tribuna", „Convorbiri literare" ș.a. Între 1981 și 1984 scrie libretul operei rock *Introducere într-un concert baroc*. **Volume:** *Romanul politic*, Timișoara, 1984; *Alternativa labirintului. Repere pentru un dialog cu poezia lui Slavco Almăjan*, Pancevo, 1989; *Tu sau Despre iubire*, Timișoara, 1995; *Strada Dostoievski*, Timișoara, 1996; *Norul sau Despre iubire*, Timișoara, 2002. **Antologii:** *You or About Love – Young Poets of a New Romania*, tr. Brenda Walker, Londra, 1990.

Eseul său, chiar supus unor remanieri cerute de cenzura vremii, este interesant atât prin efortul teoretic pe care îl îndeplinește, cât și prin valoarea sa de „dicționar" al romanului românesc. Preocupat de „modul în care *romanul politic* – definit prin tentativa sa de a oferi modele ideale de raportare a individului la lume – afirmă *soluții existențiale,* implicându-și cititorul într-un act de lectură a Istoriei", Marian Odangiu ocolește politizarea excesivă a propriului demers printr-o piruetă critică sustenabilă în întregime: orice roman este *și* politic, deși este condamnabilă opțiunea anume pentru politic în defavoarea esteticului. Encomiastic sau documentar, mai mult ori mai puțin dependent de ideologie, romanul politic trădează însă literatura.[…] Ultima secțiune, *Nostalgiile romanului contemporan,* enumeră procedee-reper de identificare a romanului politic, oferind un succint „îndreptar de lectură" privind: *relativizarea adevărului* prin multiplicarea viziunilor; *obsesia dublului,* recursul la cuplul antinomic prin care se investighează adevărul; desfășurarea acțiunii în prezent și recuperarea trecutului prin rememorare; obsesia mărturiei, a martorului, care presupune un anchetator; „jurnalul", „cartea", „cronica", tot atâtea replici la obsesia „mărturiei"; sentimentul ratării și criza de conștiință; obsesia reperului pierdut; nostalgia monumentalității. Se citește printre rânduri nu doar declanșarea unei crize a lecturii, ci și a unei „crize a istoriei". Aceeași expresie proprie și nuanțată în cartea despre Slavco Almăjan, *Alternativa labirintului* (1989). (**Irina Petraș**)

Maria OLTEANU (n. 19 decembrie 1945, Budești /Bistrița-Năsăud). Poetă, prozatoare. Artist plastic (a expus icoane pe sticlă la Muzeul Literaturii București, Filiala USR Cluj-Napoca, Polul Cultural Cluj, BCR Tîrgu Mureș, Turnu cu ceas Sighișoara, Complexul Muzeal Bistrița, Direcția pentru Cultura Bistrița, Zielona-Gora, Polonia, catedrala din Fondremond, Franța, biserica Bunavestire din Montreal etc.). A absolvit Liceul agricol din Turda. Debut absolut în *Tribuna*, 1975. Debut editorial în volumul colectiv *Alpha 85*. **Volume**: *Colina albastră,* versuri, 1989; *Din fire de păpădie,* poezii pentru copii, 1990; *Lacrimile lunii,* povești, 1996; *Zeii strivesc liniștea*, versuri, ediție bilingvă, 1998; *Conversație cu cerul,* versuri, 2002; *Peste marginea lumii*, 2005; *O scrisoare către soare* – povești, 2006; *Țipătul planetei,* versuri, 2007; *Infinitul singurătății*, versuri, ediție bilingvă, 2007; *Paradoxurile vieții*, roman, 2007; 2010; *Crăiasa apelor*, 2008; *Speranțe sub ghilotină*, ediție bilingvă, română-franceză, 2009 (sub semnătura Maria Mândreanu-Oltean); *Infinitul singurătății*, antologie, 2012. Prezentă în antologiile *Alte poezii pestrițe pentru băieței și fetițe*, 1996; *Patruzeci de poeți bistrițeni contemporani*, 2001; *Cenaclul literar George Coșbuc*, 2001 etc. A colaborat la *Tribuna, Săptămâna, România Literară, Orizont, Contemporanul, Luceafărul; Dacia literară; România liberă, Convorbiri literare*

***Poezia**: E măduva ce-mi curge prin oase, / Lumina ascunsă între două riduri, / O piatră albă lăptoasă / Pe care Dumnezeu poposește / Și din care îngerii își ridică casă. // Duminica scriu pe frunze, / Îmi fac prietene străzile, / Ascult cum respiră orașul, / Îmi machiez pleoapele cu vise colorate. // În amurg / Privesc drumul avioanelor, / Mângâi aerul cu degete lungi / Și las amintirile să-mi sfâșie carnea.*

Despre cărțile sale au scris: Gheorghe Grigurcu, Constantin Cubleșan, Adrian Popescu, Valentin Tașcu, Emanuela Ilie, Nicolae Băciuț, Mircea Petean etc.

Reputată pictoriță de icoane pe sticlă cu expoziții de succes la activ, Maria Olteanu e fascinată și înspăimântată totodată de temele sale,. De unde oare spaima acestei artiste delicate și pioase în fața perspectivei fabulos transcendente pe care își propune a o zugrăvi cu penelul ca și cu verbul liric? Câteodată icoana pe sticlă se declanșează direct în vers printr-o nemijlocită interpătrundere a procedeelor celor două arte. Maria Olteanu este o artistă ambivalentă din acea speță a domnițelor cuvioase care migăleau la broderii ori făceau muzică în odăile lor pline de nostalgia zărilor îndepărtate, de aerul dens al visului (**Gh. Grigurcu**)

Poezia Mariei Olteanu este foarte dramatică, o poezie scurtă de notație, în esență cu imagini frapante de noutate. Poeta caută mereu să se autodefinească și în versurile ei găsești acte poetice foarte frumoase, poeziile vibrează de un sentiment profund de trăire apoetică a vieții noastre. (**Constantin Cubleșan**)

Poezia Mariei Olteanu are liniștea ei sufletească, și mai ales are o coerență a sa, care adaugă acestui univers o trăire personală care face o bună înțelegere cu icoanele sale pe sticlă. Versurile nu se presupun cu necesitate ci poezia apare tocmai din această surpriză, din această iluminare care vine pe spațiul unei metafore, sau chiar prin spațiul unei poezii întregi, prin aceste pâlpâiri, iluminări, care ne aduc certitudinea că ne aflăm în fața unei autoare autentice (**Adrian Popescu**)

Poezia Mariei Olteanu produce valori prin țesături transparente de cuvinte. Interesant este că durerea și chiar spiritul politic actual intră în aceste „păretare" în vers drept și sugestiv (**Valentin Tașcu**)

Am parcurs cartea Mariei Olteanu *O scrisoare către soare* și am rămas surprins e arta prozatorului, de abilitatea cu care acesta apropie fantasticul de esența mitică, de fantasticul lumii postmoderne, ca să incite pe micul ei cititor, să îi stimuleze imaginația, să îi deschidă noi porți ale cunoașterii (**Nicolae Băciuț**)

Versurile Mariei Olteanu au forța și claritatea unui fascicol de laser, care dincolo de evocarea evenimențială a stărilor radiografiate, redau cu mare putere de sugestie ecourile sufletești așa cum sunt ele recepționate și reflectate de un suflet sensibil (**Ilie Roșianu**)

Cartea Mariei Olteanu *Din fire de păpădie* construiește cu consecvență și succes mirificul univers al copilăriei pe care îl umple cu acele candide și încântătoare personaje care viețuiesc cu ușurință, atât într-o lume de vis cât și în una reala (**Olimpiu Nușfelean**)

Pe măsură ce înaintezi în citirea cărților Mariei Olteanu îți dai seama că trăiești în miezul acestui ev aprins care ne arde pe noi toți în el și care lasă foarte multă cenușă pe care autoarea o resimte ca pe ceva foarte apăsător. Poeta se retrage în lumea sa interioară,se caută pe sine,caută un echilibru pentru a învinge tristețea lumii dinafară. (**Mircea Petean**).

În cartea *Infinitul singurătății* o anume tristețe domină universul liric al Mariei Olteanu, ce face verbul mai dramatic în reflexivitatea sa, nu atât însă de copleșitoare ca poeta să nu-și poată afla un refugiu salvator în cuvinte, cuvinte ce se decantează în expresie poetică viabilă. Dezolarea vine din realitatea veacului în care trăiește, pe care o percepe în procesul de maculare profundă a societății, a relațiilor interumane etc., fapt ce o determină să rămână mereu ancorată, până la cufundarea de sine, într-o natură primară cu ritmuri esențiale și de aici forța în plus a poemelor acestora, de altfel pline de candoare, de gingășie și de frenezie vitală. Lirica sa are un timbru propriu, ușor sesizabil, ce o impune ca pe o voce aparte în cadrul generației sale. (**Constantin Cubleșan**).

Ionela OPREA FEIER (n. 14 iunie 1974). Critic literar, eseist. Facultatea de Științe, specializarea Limbă și literatură română, Limba și literatura franceză, la Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia (1997). Master „Literatură și cultură românească în context european", la aceeași Universitate (2008). Profesor titular de Limba și literatura română la Liceul de Muzică și Arte Plastice, Alba Iulia. **Volume:** *Motive și realități românești în romanul francez, 2011* (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR; Biblioteca tânărului scriitor, nr. 15)

Legăturile culturale și literare dintre România și Franța sunt vechi și durabile și au făcut obiectul a numeroase cercetări specializate. Nu s-a observat însă îndeajuns marea bogăție și varietate de tipuri epice românești care circulă în romanul francez, de la Al. Dumas-Pére la Jules Verne, André Gide sau Apollinaire. Folosind o documentație exhaustivă și adeseori greu de procurat, Ionela Oprea a realizat o interesantă carte de imagologie și de analiză critică privind romanele franceze în care românul devine personaj, obiect de reflecție și mesager al unei lumi orientale fascinante, inedite și pline de pitoresc și culoare. (**Mircea Popa**)

Laurențiu OPREA (1 iunie 1956 Uricani /Hunedoara). Poet, prozator, publicist. Studii de inginerie mecanică, germanistică, psihologie. Pictor de icoane pe sticlă. **Volume**: *Poezii*, ediție bilingvă, 1998; *Legende mediașene*, 2000; *În suflet fructe*, versuri, ediție bilingvă, 2001; *Voi prinde lupii,* versuri, ediție bilingvă, 2002; *Tristețea sărbătorilor*, versuri, 2003; 2011; *Pentru oamenii cetății,* 2010; *Al 17-lea anotimp*, 2011; *Mediașul, magia culorilor*, 2011; *Noi suntem*, 2012 etc. A mai scris: *Frasinii gemeni*, micromonografie, 1997; *Mediaș*. Micromonografie, 1999; *Clepsidrele iubirii*, psihosexologie, 2004; *Legende mediașene*, 2009.

Gândurile albe: *Gândurile albe vreau să le vopsesc. / Îmi sfarm identitatea și-mi curg visele / sfârtecând orizonturile. / Ceața se năruie, / gândul ar vrea să mă-ntoarcă. / E târziu. L-am prins! / îl colorez cu vara înflorită, cu iubirea / care doare și se tânguie-n munte, // cu miros de tămâie / în cercuri amare / de frunze.*

„Al 17-lea anotimp" este chiar al 17-lea titlu de carte în bibliografia operei lui Laurențiu Oprea; celelalte șaisprezece semnate de harnicul mediașean acoperă domenii din cele mai diverse, de la proză la poezie, de la monografie și documentar fotografic la textul de opinie și atitudine de cetățean. Explicația acestui spectru larg al preocupărilor autorului Laurențiu Oprea stă în multiplele sale calificări dublate de puternice pasiuni: jurnalist fondator și administrator al săptămânalului „Informația săptămânii", din Mediaș, dar și psiholog cu cabinet particular de specialitate, deschis în orașul de pe Târnava Mare; un suflet bistrițean ca origine, dar imprescriptibil îndrăgostit de istoria, geografia și oamenii Mediașului pe care îi cercetează dintr-o vocație de scriitor, sau mai exact, cu statornicia arhivarului și curiozitatea gazetarului doritor de mai bine pentru concetățeni, cu talentul fotografului, cu bogăția spirituală și sensibilitatea poetului." (**Mihai Posada**)

Doina OPRIȚĂ (n. 25 mai 1948, Dăbâca/Cluj). Traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1972). Debut absolut cu traduceri în *Vatra*, 1980. **Traduceri** (în volum): Lino Aldani, *Noapte bună, Sofia*, un, 1082; Enzo Siciliano, *Prințesa și anticarul*, roman, 1985; Jules Verne, *Un oraș plutitor*. *Spărgătorii blocadei. Invazia mării*, 1985; Artur Conan Doyle, *Aventurile brigadierului Gerard*, 1987; 1995; Jules Verne, *Cesar Cascabel*, 1988; Luigi Malerba, *Casa Jaguarului,* 1991; Lino Aldani, *Eclipsă 2000*, 1992; Lino Aldani, *Crucea de gheață,* 1996; Paola Giovetti, *Therese Neumann*, biografie (2006); Gerardo Vacana, *Variațiuni despre real*, versuri alese (2009); Jules Verne, *O călătorie spre centrul Pământului* (2010); Libero De Libero, *Ascolta la Ciociaria/ Ascultă Ciociaria, Creatura celeste/ Creatura celestă*, poeme, volum bilingv (2011).; Gerardo Vacana, *Grădina*, 2012. Premiul Internațional Karel, Italia, 1985; Premio Letterario „Val di Comino", 2011, pentru traduceri.

Budapesta, ianuarie 1998
Mircea Opriță, Doina Opriță, C. Cubleșan, Doina Cetea, Ioan Ţepelea

Mircea OPRIȚĂ (25 octombrie 1943, Timișoara). Prozator S.F, poet, critic literar, traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1966). Debut absolut în ziarul *Făclia* (1960). Doctorat, 1999, cu teza *Discursul utopic.* **Volume**: *Întâlnire cu meduza*, 1966; *Argonautica*, roman, 1970, *Jocul cu vipere*, versuri, 1972; *Nopțile memoriei*, povestiri, 1973; 2013; *Pasărea de lut*, roman, 1976; *Adevărul despre himere*, nuvele și povestiri, 1976; *Figurine de ceară,* povestiri SF, 1978; *Semnul licornului*, povestiri, 1980; *Cina cea mai lungă*, roman, 1983; *H.G. Wells Utopia modernă*, studiu critic, 1983; *Anticipația românească. Un capitol de istorie literară*, studiu critic, 1994. *Discursul utopic. Momente și repere*, 2000; *Figurine de ceară.* Integrala povestirilor SF, 2004; *Mic tratat de concordie națională*, 2005; *Discoteca din Alexandria sau Cartea științelor*, eseuri și povestiri (2007); *Istoria anticipației românești. Un capitol de istorie literara* (2007); *Cronici de familie. SF-ul românesc după anul 2000* (2008); *Zodia manipulării*, eseuri (2010); *Povestiri de duminică* (2010); *Știință și violoncel*, eseuri (2011); *Călătorie în Capricia,* roman (2011); *Călătoriile din balansoar*, 2012. La Editura Eagle, în colecția „Seniorii Imaginației", au fost reeditate: *Întâlnire cu meduza, Nopțile memoriei* și *Adevărul despre himere* în 2010 și *Semnul licornului* – în 2011. Traduceri: din D. Keene, H.P. Lovecraft, John Brunner, Du Fu. Antologii de autor *Az átlépett látóhatár*, 1975; *Die beste aller Welten*, 1979; *SF aus Rumänien*, 1983. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1973. Premiul Titu Maiorescu al Academiei, 2002. Premiul pentru întreaga activitate literară acordat de Societatea Română de Science Fiction și Fantasy, 2011.

Oare au fost vreodată scriitorii SF cu adevărat anticipativi? Despre Jules Verne s-a afirmat cândva că a născocit o mulțime de aparate care își devansau epoca, submarin, navă cosmică, tunuri gigantice etc. etc., pentru ca ulterior să ne dăm seama că el agăța din zbor câte o idee ce plutea în aerul timpului său, plasând-o în centrul unor desfășurări epice cuceritoare. Eu nu mă aștept ca scriitorul SF să fie un om de planșetă, un făuritor de invenții tehnologice, ci un inventator de lumi alternative și, bineînțeles, de situații și conflicte „verosimile" în cadrul acestora. (dintr-un interviu din *Descoperă*)

Mircea Opriță dorește să facă inoperantă distincția dintre profesioniștii SF-ului și aceia ai literaturii mainstream, ieșind cu cărțile sale de science fiction din cadrul colecțiilor și al editurilor specializate și pătrunzând în literatura obișnuită cu numeroase din procedeele specifice în SF…Esențiale pentru literatura lui Mircea Opriță sunt tocmai inițiativele prin care și-a propus să se distanțeze față de o literatură a rezistențelor minime – ignorarea tabuúrilor, interesul pentru problemele grave ale umanității, utilizarea unui cod verbal rafinat, trena de cele mai multe ori impredictibilă a acțiunii și, implicit, miza pe activitatea de lectură intensă a cititorilor. (**Florin Manolescu**)

Lumile viitorului cunosc în povestirile lui Mircea Opriță o tensiune a imperfecțiunii, personajele scriitorului se împlinesc, literar, numai atunci când își dezvăluie puterea de a se neliniști, de a ezita, de a suferi, de a dori imposibilul, de a greși chiar, numai atunci când acțiunea – sigură, eficientă, utilă – este dublată de o trăire lăuntrică. (**Mircea Iorgulescu**)

Cu toate că aproape fiecare dintre cele douăzeci de piese ale volumului [*Nopțile memoriei*] se structurează în jurul unui captivant subiect de specialitate, Mircea Opriță nu abuzează, deosebindu-se în această privință de unii dintre confrații săi, de erudiția branșei sale, ce poate deveni obositoare. Interesul său se îndreaptă spre psihologia, mentalitatea, conștiința – uneori neliniștită și problemele – câteodată greu de soluționat ale omului. (**Valeriu Cristea**)

O lume fără intelectuali e o lume fără idei. Prozatorul ia în râs această utopie neagră în spatele căreia stau, îmbrățișate, supraprostia (cum scrie eseistul în articolul refuzat) și ranchiuna. În *Cina cea mai lungă* se amestecă într-un mod ingenios epicul pur cu reflecția socială și morală (inclusiv notațiile despre modelele utopiei). Este un roman remarcabil, acut în observații, compus într-un stil direct, nervos, ironic. (**Eugen Simion**)

…ficțiunea lui Mircea Opriță – științifică ori epică – din ce în ce se consolidează mai cu temei în zodia aceasta a unei poziții complex-relativizante dar și stringent lucide care cred că e și a lui Swift. *Cina,* se vede bine, e scrisă de un specialist al SF care-i și cititor asiduu al lui Swift, al romanelor lui Voltaire, al încărcatelor cu sensuri opuse povestiri unde H.G. Wells a urmărit și el fluctuanta linie despărțitoare dintre utopie și antiutopie. (**N. Steinhardt**)

Un intelectualism sublimat, experimentând cu simț al măsurii formule diferite pentru a da chip temei unice – Timpul, ca dimensiune a umanului – este ceea ce constituie substanța comună a scrierilor lui Mircea Opriță. În modalități diverse, se exprimă aceeași sensibilitate meditativ-lirică și ironică, a unui spirit deopotrivă clasic și modern, frământat de întrebările veacului său și nerenunțând la certitudinea fundamentală a valorii omului. (**Anton Cosma**)

Cu un suflu de cursă lungă ce știe să-și mențină echilibrul și pasul egal de-a lungul sutelor de pagini; disponibil și deschis la noutate și diversitate, dar percepându-le mereu obiectiv, ponderat, cu egalitate de spirit și fără umoare sau *parti pris*; știind să păstreze nuanța și relativismul în judecăți ce se impun totuși ca definitive; gustând picanteria și aberația, când le întâlnește, cu un hieratic și ambiguu surâs de mandarin oriental ce observă cu acuitate contingentul dar rămâne deasupra lui – autorul *Anticipației românești* știe crea și comunica senzația că își domină suveran domeniul: departe de a se lăsa dominat și sufocat de un „material" altfel imens și stufos, despre care „știe tot și ceva pe deasupra", el este „cunoscătorul", expertul pe care nimic nu-l poate surprinde și amăgi, pentru că a văzut tot, a citit tot, a răscolit și a scotocit peste tot, nu i-a scăpat nimic și n-a uitat nimic: el este căpitanul care-și cunoaște, așa zicând, echipajul cu care se află îmbarcat la bordul aceleiași nave, *Anticipația românească*, de la primii veterani până la ultimii recruți." Mircea Opriță este, la ora de față, în România, principalul reprezentant al literaturii denumite, și aici, ca peste tot în lume, *science-fiction* (chiar dacă, personal, el preferă, pentru „genul" preferat, denumirea de „literatură de anticipație", sau simplu „anticipație"). Aceasta este latura cea mai cunoscută și mai proeminentă a scrisului său, dar manifestarea sa ca scriitor nu se rezumă la atât. Este un scriitor multilateral, complex și complet, cu largi disponibilități creative și cu deschideri spre toate genurile și domeniile literaturii, cu o diversitate de preocupări pe măsura unui scriitor de *mainstream*: un adevărat „om-orchestră". (**Cornel Robu**)

În *Cronici de familie* „…vocația critică și istorico-literară a lui Mircea Opriță continuă cu seriozitate și vigoare, autorul făcând din Cluj, împreună cu Cornel Robu, capitala teoretică a SF-ului din România. (**Ovidiu Pecican**)

Fie clasic, fie modern, Mircea Opriță reușește să rămână bun în ceea ce face, un superlativ al sefeului românesc contemporan. (**Michael Haulică**)

Adrian OȚOIU (n. 30 aprilie 1958, Râmnicu Sărat, județul Buzău). Prozator, eseist și traducător. A mai semnat și Adrian Sehelbe. Institutul de Învățământ Superior din Baia Mare (1981). Debut absolut în *Steaua*, cu versuri, 1979. Doctorat în Litere la UBB, cu o teză intitulată *Strategii transgresive în proza generației 80.* Membru al Uniunii Scriitorilor din România și al European Society for the Study of English. **Volume**: *Coaja lucrurilor sau Dansând cu Jupuita,* roman, 1996 (reeditat în 2002); *Chei fierbinți pentru ferestre moi: Carte de calculatoare pentru spirite literatoare*, proză scurtă, 1998; *Stângăcii și enormități: Carte de calculatoare pentru spirite literatoare,* proză scurtă, 1999; *Trafic de frontieră. Proza generației 80,* critică literară, 2000; *Ochiul bifurcat, limba șașie. Proza generației 80*, Vol. II, 2003; *Under Eastern Eyes: Cross-cultural Refractions*, 2003. Povestirea *Tip of the Day: Shakespeare and Computers* a apărut, în traducerea autorului, în *Words without Borders,* octombrie 2004. **Traduceri**: Flann O Brien, *Swim-Two-Birds / La Doi Lebădoi,* 2005; *Tourism în Maramureș*, 2005. Prezent în *The Reception of James Joyce în Europe,* Londra, 2004. Colaborează la *„Luceafărul", „Tribuna", „Apostrof", „România literară", „Observator cultural", „Tomis", „Calende"* ș.a.

Am avut dintotdeauna un fel de admirație neputincioasă pentru proza scurtă. și am deplîns prejudecata critică potrivit căreia romanul ar fi un fel de gen-rege și, implicit, o țintă obligatorie spre care ar trebui să rîvnească orice autor. Există mari autori care nu au scris niciodată roman, iar asta nu-i face cu nimic mai puțin mari. Proza scurtă, pentru mine, nu e un gen inform, simplă colecție de „tăieturi de montaj", așchii din trunchiul romanului ori roman avortat. Dimpotrivă, în multe privințe, s-ar putea ca proza scurtă să fie chiar un gen superior romanului. E mai greu să știi să te oprești la timp decît să dezvolți pe spații enorme o idee. Americanii au un adevărat cult al genului short-story*, gen ce a propulsat tirajul marilor reviste literare și care, la rîndul lui, a fost disciplinat de regulile draconice ale editorilor. De la O'Henry la Don Barthelme, aceste* seven-page stories *sînt concise, vivace și au un aer definitiv, în care nici un cuvînt nu poate fi schimbat fără ca întregul să nu se prăbușească – caracteristici „tehnico-tactice" cu care puțini prozatori români pot rivaliza. Lecția anglo-saxonă rămîne fără consecințe la noi, cu doar puține excepții, și mă gîndesc aici la un Cristian Teodorescu, un Răzvan Petrescu ori un Alexandru Vlad*. (într-un interviu cu Raluca Alexandrescu)

Au scris despre cărțile sale: Alex. Ștefănescu, Daniel Cristea-Enache, Ruxandra Cesereanu, Cornel Moraru, Cornel Ungureanu, Paul Cernat, Sanda Cordoș ș.a.

"Ceea ce impresionează este faptul că teoreticianul, criticul, istoricul literar nu și-a abandonat profesiunea de scriitor. Secțiunile sînt numite de un artist care manevrează cu farmec formularea plastică, umbrela metaforei, desenele emblematice". (**Cornel Ungureanu**)

Ca și *Orbitor* al lui Mircea Cărtărescu, *Coaja lucrurilor...* este o veritabilă bibliotecă a postmodernismului literar, în care transpar toate trucurile curentului: de la babilonia narației la pitorescul scientist, de la livrescul debordant la experimentul lingvistic, de la deconstrucția topoilor epice la resemantizarea locurilor comune sau de la omniprezentul kitsch la revrăjirea lumii. Spre deosebire de Cărtărescu, O. mizează mai puțin pe arsenalul mitico-simbolic, cât pe resursele textualismului și pe virtualitățile satiriconului. (**Andrei Terian**)

Situându-se într-un punct de răscruce între proza generației 80 și cea foarte nouă a celor mai tineri prozatori români, între ingeniozitatea tehnică a prozei occidentale și adâncimea greoaie a celei estice, între Joyce și Aitmatov (pentru că Ștefan coboară din Stephen Dedalus, dar și din fiul mankurt), *Coaja lucrurilor sau Dansând cu Jupuita* este un foarte bun roman care a binemeritat premiile anului 1996. (**Sanda Cordoș**)

Opus hedonist, halucinant și amuzant, babilonie experimentală și carnavalescă a stilurilor și a… fonturilor tipografice, plin de trucuri și capcane narative, enciclopedie năucitoare, mustind de vervă și umor, a Lumii, a nimicurilor și esențelor ei, a «aparențelor» care dau consistență și carnație «reală» iluziei in care trăim, dar și a misterelor care ne fac cu ochiul la tot pasul… Un roman ce marchează – nu spun vorbă mare! – o dată importantă in calendarul schimbării la față a romanului românesc postdecembrist. Un sfîrșit, dar și un început de partidă. (**Paul Cernat**)

Totul e incitant, original, proaspăt, nou în acest roman care surprinde și captivează, oferă și pretinde, prefigurînd, alături de alte – puține, deocamdată – apariții, o nouă paradigmă epică în literatura noastră. (**Claudiu Groza**)

Maniera in care autorul procesează texte, cuvinte, informație de o mare diversitate este deocamdată unică in literatura romană. Dacă se poate vorbi de «romanul mediatic», atunci cu siguranță *Coaja lucrurilor* e un exemplu cu semnificație paradigmatică. (**Cornel Moraru**)

Maria PAL (pseudonimul Mariei Cîrdei-Martinescu; n. 16 noiembrie 1948, Botești/Neamț). Poetă. Facultatea de Istorie-Filosofie a UBB Cluj (1974). Debut absolut în *Ceahlăul-Condeie nemțene*, nr. 105, 22 iunie 1968. **Volume**: *Nesomnul metaforei*, 1999; *Preludiu pentru tăceri*, ediție bilingvă, versiune engleză de Roxana Marcu, 2000; *Străpuns de negăsire*, 2000; *Cuibul flăcărilor*, 2000; *Tristeți nimbate*, 2001; *Între două bătăi de secundă*, 2001; *Măsura cenușii,* 2002; *50 de poeme,* 2002; *Ore de umbră,* 2004; *Dincolo,* 2005; *Măști de opal*, 2006; *O carte răsfoită de timp*, 2008; *Cu lumina în palme*, 2009; *Cărări spre niciunde*, 2010; *Recviem,* 2011; *Pasărea greier sau pseudonimul unui poet,* ediție bilingvă, versiune franceză de Letiția Ilea, 2012; *Cheia*, 2013. Ediții îngrijite: *Memoria exilului românesc,* Scrisori și documente din arhiva Chiriachița și Traian Popescu, 2002(în colab. cu Ion Cristofor); *Ion Caraion, Scrisori către Nicholas Catanoy,* 2003. Prezentă în Volumele colective: Constantin Zărnescu, *Brâncuși și Transilvania*, 2001; Pr. Ioan Roman, Horia Muntenuș, *Poezia părinților noștri*, vol. I, 2002; Eugeniu Nistor, Iulian Boldea, *Antologia poeților ardeleni contemporani,* 2003; Molnos Lajos, *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni /Pohárnyi fény. Koloszvári kortárs költők,* 2005, *Caietele Lucian Blaga,* 2005-2010; Laurian Ante, *O antologie a literaturii nemțene,* 2006; Irina Petraș (coord.), *Cuvinte. Almanah literar 2006*; Ioan Țepelea, *Murmurul vocilor, Murmure des voix, Murmur of voices,* 2007; Dan Brudașcu, *Voices of Contemporary Romanian Poets,* 2007; Dan Brudașcu, *Voices of Contemporary Romanian Poets,* Suwon, Koreea de Sud, 2008; Irina Petraș (coord.), *Clujul din cuvinte,* 2009. A colaborat la: *Apostrof, Argeș, Ateneu, Bucovina literară, Cafeneaua literară, Caiete silvane, Citadela, Convorbiri literare, Contemporanul. Ideea Europeană, Dacia literară, Euphorion, Familia, Jurnalul literar, Luceafărul, Mișcarea literară, Orașul, Poesis, Poezia, Pro Saeculum, România literară, Scrisul Românesc, Spații culturale, Steaua, Tiuk, Tribuna, Unu, Vatra etc.*

Numai el: pe umbra ta cresc urzici nimeni nu-ndrăznește s-o calce / doar poemul cu haine de zgură cu tălpi însângerate / pășește distrat și-ți numără elefanții uciși pentru turnul de fildeș // o, numai el acceptă refuzul golului de-a fi locuit / provoacă minuni caută ghemul ariadnei în nopțile tale fierbinți / pescuiește înecații din mări cu un harpon cu un cuvânt ascuțit / trece fulgerător prin vitralii când privirile se lasă-n pământ // numai el știe să umble desculț cu miresmele cu miresele-n târg / el știe cerurile și râurile purtate de condori în cioc / el știe cum să amâne potopul când dormi pe coșmar / cum se duce crucea și coroana de spini / cum să calce pe tărâmul cu orbi / numai el știe să rostească ultima rugă / când podul peste întuneric stă ridicat // numai el știe când moartea nu-ți mai sperie umbra / și ceasul în care vijelii se năpustesc în cuvinte / numai el știe când tu aștepți pe buza prăpastiei / numai el știe să dezlănțuie psalmii în orgile nopții de fildeș / numai el îți recâștigă lumina zilei intrată-n eclipsă

Cu Cezar Ivănescu, Leo Butnaru, Mihai Cimpoi

E posibil ca în spatele acestor cărți, apărute în avalanșă, să se afle ani buni de cizelări sau de meditații, poeta refuzându-și poate vreme îndelungată exercițiul riscant al publicității. Oricum, poetica din care se nasc aceste cărți, pusă de Adrian Popescu, într-o succintă prefață, sub semnul suprarealismului… etern, ține mai degrabă de rafinarea îndelungă a versului și a tensiunii emoționale, care ascunde sub masca cerebralității fervoarea unui imaginar prin care pulsează neliniști, îmblânzite angoase. (**Mircea A. Diaconu**)

Poezia feminină nu are întotdeauna superbia mătăsurilor care vin din neant pentru a se așeza peste lume într-o haină verbală. Ea are uneori naturalețea și simplitatea lucrurilor cu care te înfățișezi atunci când mergi la spovedanie. Este curată fără să epateze și învăluită într-o melancolie adâncă. Din cuvinte ies sensurile numai pe jumătate, cealaltă parte întregind-o cititorul într-o lectură visătoare. Așa este cartea, splendid intitulată printr-un adverb ambiguu, *Dincolo*, a doamnei Maria Pal […] Autoarea își trăiește și scrie poezia într-o discreție aproape revoltătoare, ieșind rar, dar întotdeauna semnificativ, cu grupaje de versuri în câte o pagină de revistă, nu neapărat dintre cele din față.(**Viorel Mureșan**)

Cumva în felul poetului „mut ca o lebădă", Maria Pal preferă implicarea în mister și nu bruscarea lui cu gesturi mundane. Planurile rămân ireconciliabile, între curgerea nepăsătoare a unui râu simbolic în spațiul neclintit, închis (fără *nici o ușă în preajmă care să promită ceva*),se creează tensiunea static / dinamic, viu / mort, punctată de hohotul (unul singur) răzleț și dement al măștii. Cultivarea antinomiilor vine dintr-o viziune personală asupra elementelor esențiale din plan ontic. Natura este întotdeauna prezentă în preajma eului poetic, dar neimplicarea directă a acestuia în ritmul ei este evidentă. Întotdeauna se alege ca intermediar un „tu" cu valoare generală, care include nu numai creatoarea, ci și umanitatea în întregul ei. (**Valeria Manta Tăicuțu**)

Un abur crepuscular atenuează stridențele zilei și acoperă cu o patină din alte vremuri – ori dintr-un *dincolo* tot mai hipnotic scrutat, privirea fără de țintă străpungând vălul aparențelor securizante […] Locuirea se petrece în regim de spaimă controlată, pereții care *n-au fost niciodată odăi* se apropie periculos: *stai ghemuit în tine ascultându-te*, *coaptă singurătatea se rupe scurt și cade*. Poemul vitalizează perspectiva, *se-ndepărtează tiptil/de cuvinte*, locurile succesive (*te-ntrebi de ce dăinuie piramida catedrala / cocioaba palatul clopotul cu buza crăpată*) își deconspiră fragilitatea, adăpostul se surpă iremediabil. Lectura semnelor „grele" se petrece, în poezia Mariei Pal, într-o dicție de îndrăzneață și surprinzătoare simplitate, așa încât prospețimea vocii e asigurată chiar și când partitura e anume *veche*. (**Irina Petraș**)

Un alt „câștig" al solitudinii credem că-l reprezintă ingeniozitatea asocierilor. Maria Pal își lucrează textul cu migală, manual, asemeni posesorilor unui meșteșug vechi, dedicat broderiilor sau tapiseriilor, în opoziție cu cel recent, al producției industriale facile. „Sufletul" plin de fervoare i se implică în fiecare poezie, în fiecare stih, cum un fir de inefabilă căldură, împletit cu cel al expresiei. Concentrarea e remarcabilă, virtutea meșteșugului degajând chiar ea un aer de inocență. […] pornind din zăcământul interior, o grea privire expresionistă se așterne asupra peisajelor curente: țipete negre plutesc în văzduh, întunericul se târăște ca un fluviu de însingurare, ninsorile au un umblet de stafii, dintre măslini se înalță un nor însângerat, orașul livid pare în noapte un sinucigaș cu venele tăiate. Impulsul suicidar se transmite și unui emblematic distih, deoarece poeta, sieși adresându-se, notează: *te ții cu putere de toate cuvintele/ca spânzurații de frânghii* (*Răni ciudate*). (**Gheorghe Grigurcu**)

Avem bănuiala că [în *O carte răsfoită de vânt*] frazele textelor au fost o dată scrise până la capăt, apoi fracturate, după o tehnică studiată, care nu lasă nimic la voia-întâmplării, așa încât poemele în proză ale Mariei Pal se sustrag scrisului comun, favorizând cultivarea cuvântului în sine. Identificăm în *semne* un poem în care transa onirică tinde să se transforme în meditație prin cele mai rafinate mijloace stilistice, între ele, de departe, impunându-se această descompunere a sintaxei. (**Viorel Mureșan**)

Un univers poetic îndrăgit și apropiat, în esență prin bogăția metaforică, prin contraste expresive, prin climatul sumbru, vădit întunecat sau brăzdat de un umor tragic. […] Imagini foarte frumoase și texte bine construite, contrageri deosebite, expresive: *îngrozit / acoperi cu inima ta mici poeme / uitând să respiri*, originale: *nici o lumină nu mai privește pe fereastră//spaima locuiește în siguranță/printre întrebările mute //dorințele nu-și mai cumpără bilet dus-întors*, în special: *tu încerci să-ndoi un colț din ora ce trece/spre-a reveni mai târziu/cum revii la o pagină cu nenumărate-nțelesuri.* (**Jean-Luc Wauthier**, Belgia)

Alina PAMFIL (n. 13 mai 1957, Deva). Eseistă, metodician. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1980). Doctorat în Științe filologice cu teza *Categoriile spațiului și timpului în romanul românesc interbelic* (1990). Bursieră a Fundației „Alexander von Humboldt" la Universitatea din Konstanz (1997-1998), a Fundației „New Europe College" (2004-2005). **Volume**: *Spațialitate și temporalitate, eseuri despre romanul românesc interbelic* 1993; *Eseul. O formă a neliniștii*, 2000; *Didactica limbii române*, 2000; *Limba și literatura română în gimnaziu*, *Structuri deschise*, 2003 etc. Coordonator a numeroase volume colective, autor de studii de critică, teorie literară și didactică publicate în reviste din țară și din străinătate.

Fețe concrete ale lecturii*: cititoarea lui Corot, eleganța ei relaxată și cartea în lumina ritmată de arbori și pași; cititoarea lui Renoir, fața ei îmbujorată și cartea ținută aproape, în clar; cititoarea lui Fragonard, cumințenia ei frumoasă și cartea citită cu grație, între perne; cititoarea profesionistă și lectura practicată în fața celor pentru care cartea a devenit greu – sau inaccesibilă* (*Raymond Jean,* Cititoarea)*, cititorul elev și lectura oferită în bucătărie, ca plată a orelor de iubire* (*Bernhard Schlink,* Cititorul)*; non-cititorul, cel care s-a dezvățat de lectură și a transformat cartea în materia primă a plasticii sale* (*Italo Calvino*, Într-o noapte de iarnă un călător)*; Prâslea citind, noaptea, așezat lângă pomul cu mere de aur* (Prâslea cel voinic...) *și lectura lui Antonio Jose Bolivar, în picioare, la masa înaltă pentru a evita durerile de spate* (*Luis Sepúlveda,* Bătrânul care citea romane de dragoste)*; Trăsnea citind, în frig, pe câmp, „tolăgit pe-un hat"* (*Ion Creangă,* Amintiri...) *și lectura lui Bastian, în podul școlii, așezat printre animalele împăiate* (*Michael Ende,* Povestea fără de sfârșit)*, cititul Cititorului – la serviciu, în pat sau în bibliotecă* (*Italo Calvino,* Dacă într-o noapte de

iarnă, un călător) *și lectura lui Dan, începută în chilie și sfârșită pe un nor* (*Mihai Eminescu,* Sărmanul Dionis)*; cititul ca aplecare pe întinderea orizontală și uniformă a paginii și cititul ca alunecare pe suprafața verticală și heteroclită a ecranului de calculator* (*Michel Serre,* Variations sur le corps)… (fragment din eseul *Imagini ale cărții și lecturii*)

Au scris despre cărțile sale: Florin Mihăilescu, Gheorghe Glodeanu, Ruxandra Racaru, Doina Curticăpeanu, Irina Petraș, Ștefan Borbély, Gioconda-Ioana Tămăian ș.a.

Marcat de școala franceză a naratologiei și de cea germană a teoriilor receptării, demersul critic profesat de Alina Pamfil se orientează spre morfologia și poetica formelor literare, teoria genurilor și teoriile lecturii. *Spațialitate și temporalitate: eseuri despre romanul românesc interbelic* (1993), la origine teză de doctorat, articulează o perspectivă sistematică și riguroasă asupra dinamicii genului, capabilă să releve metamorfozele configurației spațio-temporale proprii romanului interbelic românesc. În urma unor delimitări categoriale și noționale referitoare la proteismul și invariantele speciei, studiul descifrează un șir de „modele interioare", numite și „structuri generative ale creației", specifice prozatorilor analizați: „organicul" (la Liviu Rebreanu), „centrul" (la Hortensia Papadat-Bengescu), „melancolia" (la Mateiu I. Caragiale), „polivalența" (la Camil Petrescu), „atmosfera" (la Anton Holban), „alveolarul" (la M. Blecher) și „anamneza" (la Mircea Eliade). Importante în sine, restituind un spectru larg al operei, aceste concepte, inter-relaționate, compun tabloul sistemic al mutațiilor în poetica romanului interbelic. (**Gioconda-Ioana Tămăian**)

Cartea [*Eseul*…] înfăptuiește două obiective majore: aduce în spațiul receptării românești, prezentându-l cu pricepere și bun gust, un corpus eseistic de prim rang, alcătuit din texte pe cât de reprezentative pentru poetica genului, pe atât de splendide literar, în cea mai mare parte încă netraduse la noi; oferă o panoramă a interpretării eseului în cei 90 de ani ai istoriei sale europene, punctată cu reflecții personale acute, izvorâte din meditația atentă asupra operelor și studiilor parcurse (**Doina Curticăpeanu**)

Irina Petraș
Alina Pamfil

Eseul – o formă a neliniștii (2000), cartea frumoasă a Alinei Pamfil, alege să deseneze, în crochiuri aparent discontinue și neliniștite/neliniștitoare, spațiul eseismului, spațiu interstițial, la egală distanță de cunoaștere și construcție, de teoretic și estetic. Față-n față cu obiectul ambiguu, autoarea recurge la o ingenioasă și eficientă formulă a demonstrației sale deschise: i-aș spune „înscenare eseistică". Astfel, înainte de începerea spectacolului, de ridicarea cortinei, se transcrie/recită un fragment din replica lui Valéry la dialogul platonician *Fedru* (*Eupalinos sau Arhitectul*). Se explică apoi, cumva din *off*, că un obiect ambiguu, „formă și materie generând îndoiala, forma și materia îndoielii înseși", a hotărât îndreptarea lui Socrate spre filosofie și abandonarea sufletului artistic. Se avansează lapidar ideea posibilității de a opta pentru chiar obiectul ambiguu, de a locui în spațiul eseismului. […] Deschiderea este excepțională, iar cartea se oferă ca instrument de explorat ambiguitatea însăși ca semnalment al ființei gânditoare/rostitoare. Aș mai spune doar că omul lui Fielding nu se așează la masă să scrie „fără nici un înțeles" (cum traduce autoarea *to write without any meaning at all*), ci, mai degrabă, fără un scop, o țintă, o intenție anume. Căci eseul e lipsit nu de înțeles – „înțelesurile" ce-l bântuie fiind chiar prea multe! –, ci de pre-judecăți, de iluzia deșartă a unui înțeles. E, de altminteri, ceea ce demonstrează cartea. (**Irina Petraș**)

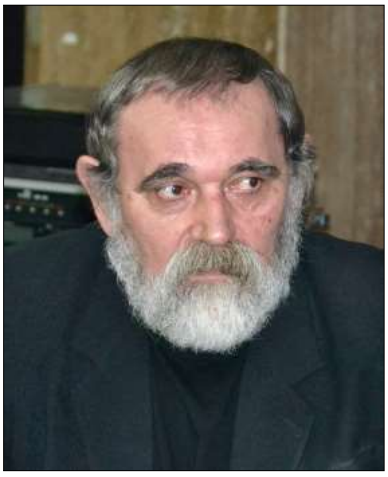

Aurel PANTEA (10 martie 1952, Chețani/ Mureș). Poet, prozator eseist. Facultatea de Filologie, secția română–latină a Universității „Babeș–Bolyai" din Cluj-Napoca (1976). Redactor la „Echinox". Debut absolut în *Echinox*. Președinte Filiala Alba-Hunedoara a USR. **Volume**: *Casa cu retori*, 1980; *Persoana de după-amiază*, 1983; *La persoana a treia*, 1992; *Negru pe negru*, 1993; *O victorie covârșitoare*, pref. Ion Pop, 1999; *Aceste Veneții, aceste lagune*, postfață Al. Cistelecan, 1999; *Poeți ai transcendenței pline*, 2003; *Simpatii critice*, 2004; *Negru pe negru* (*alt poem*), 2005; *Înapoi la lirism* (o anchetă), 2005; *Ștefan Aug. Doinaș* (studiu monografic), 2007; *Sacrul în poezia românească* (volum colectiv), 2007; *Nimicitorul*, 2012, 2014; *Blanca*, proză, 2013; 2014. *Recviem pentru tăceri și nimiciri*, 2013. Colaborează cu poezii, cronici literare, eseuri la „Echinox", „Vatra", „Tribuna", „Amfiteatru", „Steaua", România literară, „Apostrof", „Poesis", „Discobolul", „Familia" ș.a.

Ardelenismul nostru e de fond, desigur. Există probabil în noi și o anumită rigoare... austriacă, o anumită seriozitate în fața vieții, o anumită structură interioară, care predispune la o astfel de literatură. La toți marii poeți transilvăneni vei găsi un angajament existențial teribil. Au toți, aproape fără excepție, sensul suferinței. Nu iau existența în derâdere. (*dintr-un interviu din AS*)

Mai jos nu cobor, acolo nu mai poate fi vorba / de poezie, / acolo, amintirile sînt atît de bătrîne, că atîrnă / în capete plecate, / te văd umblînd prin camere, fîșia de lumină / care te urmează / e a altui timp, ce face eforturi să mai privească, / înainte de a se instaura / subteranele

Încă nu s-a scris propoziția aceea, propoziția aceea / de efect, să ne lase pe toți uluiți, / în urma ei, nimic n-ar mai avea vreo justificare, / în nopțile neconsolaților, unde se vorbește / limba nebuniei, se aud bâlbâieli, ca atunci când realitatea / nu mai încape în nici un limbaj, și iese mutul buimac / din toate sintaxele, / nimic nu îngrozește mai tare, ca un cutremur în limbaj, / când se află că nu mai există nici un nume

Aurel Pantea
Ion Mureșan

Au scris despre cărțile sale: Ion Pop, Nicolae Manolescu, Ioan Moldovan, Marin Mincu, Octavian Soviany, Ștefan Borbély, Al. Cistelecan, Virgil Podoabă, Irina Petraș, Andrei Terian, Gh. Perian, Claudiu Komartin, Radu Vancu, Raluca Dună, Iulian Boldea etc.

…Cel mai negru lirism de la Bacovia încoace. [...] Secvențele din *Negru pe negru* sunt un fel de echivalent al ultimelor tablouri ale lui Mark Rothko: pură epifanie a neantului. (**Al. Cistelecan**)

Curajoase proximități de abstracțiuni și materii dense până la opacitate configurează un peisaj insolit, în care programul ‚optzecist' al ontologizării limbajului atinge un fel de expresie ‚literală', sintaxa realului ajungând să se identifice celei a frazei poetice în curs de dificilă ordonare. (**Ion Pop**)

Agonia relației dintre limbaj și realitate este tema centrală a poeziei lui Aurel Pantea. De la debutul prin *Casa cu retori* (1980) până la volumul de față, ea străbate o creație lirică de o coerență remarcabilă. Ca și forma discursului, de altfel: încă de la primul său volum, poetul a mizat pe un stil fragmentat și lacunar, în care cuvântul se instituie mai degrabă ca organ al coroziunii decât ca vehicul al juisării. Căci, pentru Aurel Pantea, poezia nu este un instrument al instituirii realității prin limbaj, ci unul al salvării ei *de* limbaj. De altfel, aceasta este misiunea pe care o sugerează unul din cele mai bune texte ale cărții: „Așa ceva peste ani nu se va mai putea,/ ca ființa lucrurilor, ca ființa tuturor/ lucrurilor să se bâlbâie în limbajul meu,/ pe țărmi și ape și în grădini/ lucrul cel rău și lucrul cel bun/ prind să se roage unul de altul". (**Andrei Terian**)

Poezia lui Aurel Pantea ispitește la interpretări în straturi tot mai adânci și mai obscure. Identificam altădată, scriind despre *Negru pe negru* sau despre *O victorie covârșitoare*, o halucinare patetică între înăuntru și în afară, între visceral și cerebral, între *hot*-ul fantasmatic și *cool*-ul cibernetic (*„răcoare neagră"*). *„Privirea integrală"*, hulpavă și despotică, încearcă să ordoneze legiuni de voci în retragere, să gospodărească *„guri zidite"* și muțenii, să înregistreze pâlpâiri și să suporte *„dinții din limbaje"* cu o pedanterie întunecat-deșănțată foarte *„pantescă"*. În regim obsesiv, ea dă ocol neobosit temei morții – *„drept mă duc în moarte / și fără nici un argument"*. Timpul însuși *„devine materie și începe să putrezească"* și se instalează *„pacea aceea de sub lucruri, / liniștea care nu dorește nimic,* / iar pe tine nici măcar nu te presupune" (s.m.). E de remarcat modul în care, paradoxal, *„goliciunea limbajului"*, dorită, exploatată, provocată, umple *„groapa fără fund"*, *„groapa horcăitoare"*, *„mormântul fojgăitor în care înnebunesc parolele"*. Sintagmele de mai sus ar putea sugera o poezie mlăștinoasă, cleioasă, murdară și împotmolită în propriile orori. Dar nu acesta este efectul. *„Viața gândirii"* emite un discurs de o neașteptată coerență, în cele din urmă, care, deși despre moarte, se luminează sub licăriri venite din adânc. Pasta groasă, expresionistă, e fisurată de *„clipociri și tonuri"* niciodată senine, dar gata să decupeze sub ochii noștri o fărâmă de sens. (**Irina Petraș**)

Depersonalizarea lirică și „amorfizarea" omului („când se epuizează limbajul, când ești din nou/ obiect") amintesc, așa cum observă același Al. Cistelecan, de Bacovia (ultimul, cel accentuat expresionist). Bacoviene sunt însă și partitura monocordă și aspectul discontinuu și destructurat al discursului poetic. Poezia neagră a lui Aurel Pantea înregistrează sec și fulgurant, cu o rece și halucinantă cruzime, „o teroare transcendentă, o oroare transcendentă". Iată, de pildă, un poem definitoriu, cu sugestii de artă poetică: „Și-așa, niciodată nici un glas/ doar presimțirea că și smaltul ei crăpat/ sub grosimea straturilor și obrazul lor/ plat și ochii lui ca niște lame, vederea/ lor taie lumea ca pe o vită,/ neobosită, mașina de tocat zvârle hălci/ și cheaguri, naștere după naștere/ în hale de producție,/ limba mea e timpul pe stârv". Dezarticulată ca o rugăciune grăbită și disperată, poezia se ascute brutal, ca o lamă tăioasă de cuțit: „rugăciunea mea, ca un șiș implântat în limbaj,/ atinge morfemele pure ale morții".(**Gabriela Gheorghișor**)

Una dintre cărțile excepționale de poezie apărute anul trecut în România: pentru mine, alături de *Frânghia înflorită* a lui Radu Vancu, *Eșarfe în cer* de Dumitru Crudu și *Nomadosofia* margentiană, *Nimicitorul* lui Aurel Pantea este o apariție de raftu-ntâi. Un volum în care Pantea arată ca un poet de primă mărime al acestor ani. (**Claudiu Komartin**)

Negru pe negru și *Nimicitorul* – „fără să fie puncte de inflexiune ori de revoluție în raport cu poezia lui de până acum, cele două cărți negre și nimicitoare îi ranforsează pe de o parte structura de rezistență, demonstrând strălucitor cât de puternice sunt textele lui Pantea (în sensul în care Harold Bloom vorbește despre „poeți puternici", firește – adică de poeți în care anxietatea influenței e quasi-nedetectabilă, ei fiind surse ale numitei anxietăți pentru poeții subsecvenți); iar pe de altă parte, îi precizează încă mai net și mai limpede poetica, miza așa-zicând ideologică a unei poezii de o atât de acută conștiință de sine. Astfel, textele din *Nimicitorul* își arată, încă mai decis (și mai decisiv) decât cele din *Negru pe negru*, descendența din acea conștiință a „transcendenței pline" teoretizate extensiv de Pantea. Disidența poetului față de modernism, se vede acum cât se poate de clar, nu se face nici dinspre postmodernism (poezia lui Pantea fiind tot ce poate fi mai nepostmodern), nici dinspre antimodernism (așijderea), ci mai degrabă dintr-un tip special de hipermodernism; rămânând, după terminologia lui Gheorghe Crăciun, un poet reflexiv, imersat cu toată ființa în materia limbajului, asemenea poeților moderni […] În vremuri prea de tot minimaliste,

Pantea e cel mai maximalist dintre poeți. Pentru el, nici o diminuare a poeziei nu e acceptabilă – nici în discurs, nici în expresie, nici în temă, nici în emoție. Poezia și toate ale ei se scriu cu majusculă. Precum numele Nimicitorului." (**Radu Vancu**)

Aurel Pantea, Mioara Pop, Ion Pop, Al. Cistelecan

Năzuind să comunice o experiență a subteranei, Aurel Pantea scrie o poezie orientată în adâncime, o poezie saturniană, fascinată de un fond obscur. În acest caz, transcendența, înțeleasă ca regresiune, indică o mișcare de coborâre, de adâncire spre acea latură a vieții ce nu poate fi cuprinsă în cercul luminos al conștiinței. Chiar și vocabularul trădează o atitudine catabasică, o îndreptare spre zonele de profunzime, prin frecvența unor verbe cum sunt: a coborî, a se afunda, a îngropa, a închide, a înghiți, a învălui etc. Mai greu e de spus în ce constă acest fond obscur, fiindcă poetul însuși menține echivocul, sugerând într-un loc că ar fi vorba de „fundătura unui psihism mohorât", iar în altul că ar fi vorba de faptul elementar al existenței. Oscilează, cu alte cuvinte, între psihic și ontic, între viața lăuntrică și viața din adânc, dar fie că se gândește la profunzimile interioare, fie la cele existențiale, direcția explorărilor sale este întotdeauna „în jos". (**Gh. Perian**)

Poet de autentică vibrație ontologică, Aurel Pantea e și un eseist subtil. *Poeți ai transcendenței pline* (2003) e o carte în care autorul ne oferă o radiografie a lirismului modern, situată în relație polemică față de sintagma lui Hugo Friedrich „transcendența goală". Eseistul pleacă de la disocierea lui Paul Ricoeur între „interpretarea ca exercițiu al suspiciunii" și „interpretarea ca recuperare a sensului". Metodologic, Aurel Pantea apelează la instrumentarul unei „hermeneutici instaurative", ce absoarbe în rețeaua sa epistemologică sugestii ale tematismului, ale fenomenologiei sau ale psihocriticii. Raporturile poeziei cu reveria reprezintă nucleul demonstrației criticului. (**Iulian Boldea**)

Marian PAPAHAGI (14 octombrie 1948, Râmnicu-Vâlcea – 18 ianuarie 1999, Roma). Critic literar, eseist, traducător. Membru fondator al grupării *Echinox*. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1968) și Facultatea de Litere și Filosofie din Roma (1972). Doctor în litere *magna cum laude* în Italia. Doctor în filologie cu o temă de literatură italiană veche la Universitatea din București (1988). Debut absolut cu critică literară în *Amfiteatru* (1966). Premiul de debut al USR (1976); Premiul „G. Călinescu" (1980); Premiul Eugenio Montale (1988); Premiul „Titu Maiorescu" al Academiei Române (1991), Premiul de critică al USR (1993), Ordinul Francez *Palmes academiques* în 1994. **Volume**: *Exerciții de lectură*, 1966; 2003; *Eros și utopie,* eseuri, 1980; *Critica de atelier*, 1983; *Intelectualitate și poezie*, 1986; *Cumpănă și semn,* studii, 1991; *Fața și reversul*, eseuri, 1993; *Fragmente despre critică*, 1994; *Interpretări pe teme date*, 1995; *Rațiunea de a fi,* 1999*.* Coord. la *Scriitori români*, 1978, și *Dicționarul scriitorilor români,* 4 vol. 1995-2001, alături de Mircea Zaciu și Aurel Sasu. **Traduceri** din Dante, Luigi Pareyson, Murilo Mendes, Luciana Stegagno Picchio, Eugenio Montale, Rosa Del Conte, Guido Morselli, Roland Barthes.

„Trăim într-un secol al criticii. Cu îngrijorare sau cu entuziasm, cu prefăcută resemnare sau cu o nedisimulată încercare de a convinge, spunem sau citim această frază explicit sau printre rînduri, urmărind proliferarea de metode și sisteme, de aprecieri și opinii și izbutim chiar să realizăm – cât de paradoxal – că ajungem să citim astăzi mai multă critică decât poezie, sau, pentru a ne instala într-o terminologie relativ curentă, mai multă metaliteratură decât literatură. S-ar părea că, în această concurență, se trădează o aspirație imputată criticilor de către scriitorii din toate timpurile: critica ar fi geloasă pe condiția creației și atunci produsele sale se iau tot mai mult ca obiect pe ele însele și uită de misiunea lor primordială. Dar care este aceasta? [...] *Critica este deci, neîndoios, o specie aparte. Dificultatea constă însă în a stabili care este genul său proxim. Ea și-a format o lume ce-i aparține, cu miturile și eroii ei: în acest vast domeniu poate să-și propună chiar să nu urmărească altceva decât plăcerea pe care o dă cititul – este o libertate pe care și-o ia în deplină cunoștință de cauză, un lux pe care și-l poate permite. Căci poate aspirația ei ultimă nu este totuși aceea de a emula în vreun fel condiția literaturii, a poeziei, ci de a face ca aceasta din urmă să ajungă să aspire la propria sa condiție. Ar fi, oricum, o revanșă."*

Om de bibliotecă și om de lume, odihnit în lecturi temeinice și vagant în cozerii delectante, spirit pozitivist ancorat la cheiul unor idei fixe și spirit mobil în desfășurări repezi, impreviz-

zibile, de falduri semantice, foarte deștept și, totodată, foarte inteligent, tenace și minuțios ca un arhivar (de odinioară), vorbăreț și debordant de intuitiv ca un anticar (de azi), caracter de ardelean și temperament sudic (muntenesc ori meridional?!), Marian Papahagi (n. 1948) nu poate face decât o critică pe măsura firii lui: de examinare savantă, amănunțită, filologică și ideologică, plină de subsol, închisă în pătratul fidelității literare pe de o parte, de interpretare subtilă, vioaie, estetică și geometrică, deschisă în arcul infidelității scotocitoare – pe de alta. (**Laurențiu Ulici**)

Marian Papahagi are consistența unui personaj romanesc memorabil și nu neapărat din perspectiva morții sale premature și oarecum simbolice, ea întîmplîndu-se la Roma, în 18 ianuarie 1999. Mircea Zaciu schițează personajul pe ideea sacrificiului asumat, proiectîndu-l astfel în spațiul marilor destine de natură tragică. În schimb, Ion Vartic descoperă în tînărul întors de la Roma, în 1972, „un dandy fermecător, fără nimic prețios și artificial, de un estetism foarte viu, reconfortant, un dandy care seducea continuu, împrăștiind, în toate direcțiile și în toate împrejurările, replici scînteietoare, „epigramatice", pentru ca, la maturitate să i se reveleze, prin „teatralitatea lui spontană", „miezul caragialian al ființei sale". Caragialismul ar fi expresia sensibilității artistice care s-ar datora ascendenței sud-dunărene a lui Marian. Dar locvacitatea și jovialitatea temperamentului sudic sunt dublate de substanța ardelenească dobîndită și constînd în construcție, rigoare, datorie și muncă. Romanul ideal al acestui „personaj" excepțional ar fi, însă, un roman al formării sale intelectuale. Marian a fost, înainte de orice, un caracter puternic cu vocație de savant. Nu a cultivat dandysmul ca stil de viață, lipsindu-i aproape cu desăvîrșire instinctul vanității. Era riguros educat în morala datoriei și avea un foarte solid sentiment al familiei. Îi repugnau visceral boema, cu promiscuitățile și excesele ei bahice, sau spațiile tavernale, igrasiate intelectual, și nu se simțea bine decît în mediile igienizate spiritual. Nu l-au civilizat doar cei patru ani petrecuți la Roma. Avea calitățile native ale unui *domn*, pe care le-a modelat și rafinat mai degrabă cultura decît un mediu anume. Pînă și radioasa sa spontaneitate publică se informa din erudiția abundentă și mereu juisantă. Existența sa verbală, chiar și în cele mai obișnuite împrejurări, devenise un spațiu îmbibat de referințe și conexiuni culturale. Trăia cu naturalețe, ca peștele în apă, într-un somptuos univers livresc, iar cele mai subtile delicatețuri le găsea în marile enciclopedii ori în sintezele complexe, construite pe o bibliografie „inumană". (**Petru Poantă**)

Debutul lui Marian Papahagi (*Exerciții de lectură*) mi-l amintește pe acela mai vechi al lui Liviu Petrescu: aceeași critică inteligentă și cultivată, același stil academic, distant, fără familiaritatea zgomotos orală a unora dintre tinerii publiciști, de o eleganță protocolară și, ah, demodată […]. Marian Papahagi e un «studios», în ambele sensuri ale termenului, cu solidă formație filologică: scrie o critică de interpretare, minuțioasă, sistematică, de tipul close reading. Ceea ce ne atrage atenția la el e mai puțin imaginația și mai mult modul foarte aplicat în care își fundamentează părerile. (**Nicolae Manolescu**)

Al. Pintescu, Marian Papahagi, Ioan Radin, Marcel Runcanu, Eugen Uricaru, Vasile Sav, Ștefan Damian

Într-un chip curios, Marian Papahagi era el însuși foarte ardelean și, deci, neînduplecat și intratabil, ori de câte ori era vorba despre construcție, rigoare, datorie și muncă. Era, însă, totodată, izbitor de sudic, adică jovial și locvace, vrăjindu-și și dominându-și asistența. Căci Marian Papahagi nu e numai un mare filolog și hermeneut, ci și un neliniștit, un anxios, care are, în consecință, și o sensibilitate artistică accentuată, camuflată cel mai adesea în textele sale." […] „…cerebralitatea analizelor sale, eleganța rece, abstractă a discursului critic, laconismul și stringența maximă a demonstrației, siguranța 'chirurgicală' cu care desface trupul operei, punând între paranteze scontata 'emoție' ce se poate naște în orice critic (ca în orice cititor). (**Ion Vartic**)

Există la Marian Papahagi o reală plăcere a erudiției angajate în jocul unei fantezii de extremă mobilitate, cu analogii și sugestii neașteptate, sclipitoare, ale unui spirit ce se simte acasă în lumea cărților și a culturii (Nicolae Manolescu vorbește, expresiv, chiar despre „gratuitatea încântătoare a manipulării citatelor" și vede în critic un „aproape colecționar în domeniu"). (**Ion Pop**)

Între toate cărțile lui Papahagi, *Critica de atelier* a fixat cel mai bine în conștiința publică efortul său de întemeiere a unei fenomenologii a rescrierii (sau a unei critici a variantelor de creație), consacrată pregnant în cercetarea europeană de Gianfranco Contini. Pornind de la premisa că semnificația unui text literar se naște nu numai în raport cu alte texte, ci și cu sine însuși, în dinamica producerii sau a circulației sale criticul caută amprentele lecturii de sine a autorului și constituirea în sistem a intervențiilor sale asupra propriului text (confirmând ipoteza lui Pareyson conform căreia opera se naște totdeauna reinterpretată). În atelierele de creație ale lui N. Filimon, Ion Agârbiceanu, E. Lovinescu sau Ion Barbu, Papahagi reconstituie traseele rescrierii, pe planuri tot mai complexe de referință, de la simpla substituție lexicală la modificarea armăturii macrotextuale, depășind reorganizarea muzicală a textului către refuncționalizările sale expresive. Operațiunea are darul de a compromite o serie de poncife critice de circulație curentă. (**Monica Spiridon**)

Roma, Academia di Romania, 1998 – Adrian Popescu, Mircea Martin, Marian Papahagi, Denisa Comănescu, Doina Uricariu

Lectura este sinonimă pentru Marian Papahagi cu acceptarea (asumarea) unei provocări. Demersul critic evoluează centripet, panoramând mai întâi și țintind anume, pe urmă, obiectul studiului. Dotat cu o memorie puțin obișnuită, controlată, desigur, și întreținută de biblioteca uriașă din spatele mesei de lucru, Marian Papahagi probează o rară prospețime a reperelor convocabile. E în stare să conexeze amețitor, ca-ntr-o doară, teme, motive, constante, simptome. Ai impresia că lucrează cu un fișier imens, la purtător, în care cărțile citite rezistă în prim plan, active, prezente, curente, oricâte altele noi li s-ar adăuga. Poate atinge oricând liniștea maniacală și metodică a filologului (care, în virtutea științei temeinice pe care o stăpânește, poate certa în treacăt rătăciri: „ma lasciamo perdere"), dar nu sfidează niciodată cartea din fața sa, o primește dispus la alchimii complicate care s-o limpezească și să-i găsească locul în istoria literelor. Combină, decantează, dozează, reglează lentilele până când poate identifica o coerență, un fir, o (de)curgere logică. Înaintează deschizând uși în stânga și în dreapta, răscolind totul. Nu e o critică lină, care toarnă betoane definitive în spațiul scriptural cercetat, ci una care întoarce brazdele pregătind noi înseminări. Bifurcații, ramificații, răspântii, artere secundare sunt abandonate nu fără regret, uneori recunoscut ca atare. Marian Papahagi poate oricând constela într-un soi de „ubicuitate lectorală", numind înrudiri, vecinătăți, apropieri, contacte, surprinzătoare de multe ori, valabile întotdeauna. Căutarea echivalentului se declară mulțumită de sine când arborescența filiațiilor e bogată. (**Irina Petraș**)

Critică „de atelier" – de ce nu l-am crede pe autor?! –, lectura lui Marian Papahagi este, indiscutabil, una aristocratică. În laborator nu pătrund și plebeii, e destul să citești prima pagină a primului text din *Cumpănă și semn* pentru a identifica amprenta rafinată, puțin uscată, menită să alunge nechemații: Larbaud, psihanaliza, Dante și Chrétien de Troyes, în sfârșit Cervantes (și totul doar în douăzeci și șase de rânduri) sunt pivoții în jurul cărora gravitează, purtat de o sintaxă în volute, discursul intelectual al scriitorului. Cine face față acestor trimiteri – și e aici ceva din proba inițiatică la care te supune orice manual de heraldică – e răsplătit. (**Ovidiu Pecican**)

Mihai PASCARU

(2 august 1959 în Topoliceni/Neamț). Poet, prozator, dramaturg, publicist. Absolvent al Facultății de Istorie și Filosofie din Cluj-Napoca (1983). Doctor în sociologie al Universității „Babeș-Bolyai", din 2002. Debut absolut: în volumul *Excelsior '77*, cu poemul *Primăvara*. **Volume**: *Grămadă ordonată* (poeme), 2009, cu o întâmpinare de Adrian Dinu Rachieru; *Piramida. Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu* (povestiri), 2010, cu o prefață de Diana Câmpan; *Cuțitul de vânătoare. Întâmplări din Munții Apuseni* (povestiri), 2011, cu o prefață de Constantin Cubleșan; *Definiții/Definicione* (poeme), antologie româno-albaneză, 2011, cu o postfață de Nexhat Rexha; *Sentințe/Sentences* (poeme), antologie româno-franceză, 2011; *Atitudinea primului om față de coastele sale* (teatru), 2012, cu o prefață de Claudiu Groza; *Balade și altele*, 2013, cu o postfață de Lucian Gruia. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Verso, Discobolul, Gând Românesc, Blajul, Napoca Universitară, Ardealul, Tribuna Națională, Unirea, Ethos XXI, Citadela, Noua Provincia Corvina, Conta, Nomen Artis, Onyx*.

> ***Eminescu**: Știind că-i drumul / cel mai lung / a plecat de tânăr / pe ultimul drum / pentru a ajunge în plină putere / la capăt*. (Din volumul *Gânduri scăpate de sub control*)
> ***Poemul**: Poemele vorbesc cu gura-nchisă; / tocmai prin asta se deosebesc / de discursul politic și alte forme / de întoarcere acasă. // Nu deschideți gura poemului, / scos din felu-i de viață firesc / poemul vă mușcă turbat. // Nu ați văzut niciodată un om / de poeme mușcat?* (Din volumul *Grămadă ordonată*)

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Constantin Cubleșan, Diana Câmpan, Horia Gârbea, Mircea Popa, Alex. Ștefănescu, Emilian Marcu, Gabriel Coșoveanu, Mircea Stâncel, Daniel Corbu, Constantin Buiciuc, Monica Grosu, Xhelku Maksuti, Nga Ali D. Jasiqi, Dorin Mureșan, Halil Haxhosaj și alții.

Cartea e și monografie etnologică ori anchetă sociologică, ambele, însă, abil subordonate exigențelor estetice... Piramida se înalță ca-ntr-o doară, mecanismele textuale fiind simple și la vedere, dar tot pe-atât de inedite și pline de un farmec special al istorisirii. (**Irina Petraș**).

Povestitor cu tâlc, abandonat plăcerii de a se povesti, disimulându-se și răsfirându-se printre personajele sale, Mihai Pascaru aduce prospețimea și reconfortantul sentiment că, povestind, poți stăpâni o lume care, altminteri, te-a dominat. Încă o dată, literatura este o formă de sfidare a comodităților cotidiene, Mihai Pascaru preferând să reconstituie pe retina interioară, cât mai fidel cu putință, episoade cândva simptomatice, azi cu rol curativ. (**Diana Câmpan**).

Când nu vorbește dragostea, susține Mihai Pascaru, abordând, în fond, tot meandrele comunicării, despre raportul, adică dintre gândurile ascunse și traducerile lor faptice, cu destul Freud, subreptice, drept liant, atunci se instaurează haosul, mesajele se amestecă, entropia este la doi pași… Mihai Pascaru are, constitutiv, simț dramatic și filmic. (**Gabriel Coșoveanu**).

Dora PAVEL (29 iunie 1946, Sântandrei /Hunedoara). Poetă și prozatoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, 1969. Debut absolut în *Steaua*, 1972, cu poezia *Fără Gauguin*. Debut editorial în *Alpha 84*, cu placheta *Antescriptum*. Premiul Uniunii Scriitorilor 2003. Premiul „Timotei Cipariu" al Academiei, 2000. **Volume**: *Narațiuni întâmplătoare*, versuri, 1989; *Poemul deshumat,* versuri, 1994; *Creier intermediar*, versuri, 1997; *Întoarce-te, Esthera*, povestiri, 1999; *Muncile lui Don Quijote*, antologie de versuri, 2000; *Agata murind*, roman, 2003; 2004; 2014; *Captivul*, roman, 2006; *Armele seducției. Dialoguri,* 2007; *Rege și ocnaș* (*Din culisele scrisului*), 2008; Gheorghe Grigurcu, *O provocare adresată destinului*. Convorbiri cu Dora Pavel, 2009; *Pudră,* roman, 2010; *Animal în alertă*, proză scurtă, 2010 (ediția a II-a, revăzută și adăugită, a vol. *Întoarce-te Esthera*, 1999); *Do Not Cross* (2013); *Agata muriendo*, trad. de Marian Ochoa de Eribe, Madrid, Crealite, 2013. **Volume colective** (coautor): *Nicolae Breban* 70, coord. Aura Christi, 2004; *Cartea cu bunici*, coord. Marius Chivu, 2007; *Scriitorul și trupul său*, coord. Marta Petreu, 2007; *Starea prozei,* coord. Irina Petraș, 2008; *Antologia prozei scurte transilvane actuale*, vol. 1-2, coord. Ovidiu Pecican, 2010; *Divanul scriitoarei*, coord. Mihaela Ursa, 2010; *Cele 4 dimensiuni ale feminității românești*, vol. 1, coord. Monica Tatoiu, 2010; *Angela Marinescu* 70, coord. un cristian, 2011. Ediții: *Biblia de la Blaj* (*1795*), ediție jubiliară, Roma, 2000 (în colaborare). A colaborat la periodicele: „Tribuna", „Steaua", „Contrapunct", „Apostrof", „Contemporanul-Ideea europeană", „România literară", „Viața românească", „Familia", „Vatra", „Dilemateca", „Euphorion" etc., cu versuri, proză, interviuri și cronici. Prezentă în antologiile: *Young Poets of a New Romania*, Londra-Boston, 1991; *Transylvanian voices*, 1997; *Vid Tystnadens Bord*, Stockholm, 1998; *Poètes roumains contemporains*, Quebec, 2000; îl *romanzo rumeno contemporaneo* (*1989-2010*). *Teorie e proposte di lettura*, Roma, Bagatto Libri, 2010 (a cura di Nicoleta Nesu, edizione italiana di Angela Tarantino, premessa di Luisa Valmarin); *Fiction 16: Contemporary Romanian Prose*, Polirom, 2010.

Postura de ostatic e ultima la care m-aș fi gândit. Acum însă îmi place. Mă simt privilegiat. Nu oricine are parte de compania unui psihopat evadat. Urmărit, vânat. Pe lângă el, vânat sunt și eu. Chipurile, să mă apere. Ipocriții. În realitate, repet, nu-i interesează soarta mea, nu de mine le pasă. Nu de mine. Și dacă sunt sacrificat, și dacă scap, ei tot sunt amenințați. Mi-am auzit numele, de data asta clar, în megafoane. Și lama. Revenit, luciul ei m-a acoperit din nou de sudoare. Printr-un brânci, fugarul mi-a ordonat să răspund. Să iau legătura cu ei. M-a înghiontit câțiva pași în față. Cârligele grumazului mi-au scârțâit rezervat. Stătea în umbră, cu pistolul întins. N-ar fi fost nevoie. Dirijat de el, am zvâcnit din pădure înspre lumină, în plin câmp. M-am zgâriat în lanul de ierburi. Mi-am netezit cămașa pe piepți, pantalonii pe șolduri. Se înnoptase și abia acum am văzut cât eram de murdar și eu. Nu asta mă interesa pe moment. Am făcut un semn în eter. Da, voi coopera. Mergeam paralel cu șoseaua. În dreapta, pe-aproape, fugarul, paralel cu mine. Îl vedeam doar eu. Înaintam cum fusesem îndrumat, urmat și urmărit de elicopterul de deasupra. Carosabilul se întindea la aproximativ două sute de metri de prima clădire. Două mașini mă flancau, fără să se-apropie. Când mi s-a spus să mă opresc, trei tipi înarmați au avut reflexul de a se repezi spre mine. I-am somat, rămâneți la distanță. Le-am văzut nedumerirea din ochi. Unul le-a cerut să m-asculte. Priveau cu teamă în urmă, ca și cum prezența mea ar fi atras o alta, mai periculoasă. Cred că evacuaseră zona.
(Fragment din romanul *Do Not Cross*)

Un flamboaiant roman parabolă, scăldat în recea stranie lumină a unui sexualism nevrotic de factură pictural suprarealistă, este *Agata murind*, cel dintâi roman al Dorei Pavel. Personaj plonjat într-un neliniștitor univers de coșmar sau coșmar descris de un personaj prăbușit în meandrele subconștientului, această ambiguitate este admirabil întreținută de autoare, care face din sexualismul delirant al Augustei unicul ei factor de unitate și coerență. (**Mircea Iorgulescu**)

Agata murind e o splendidă realizare în arta dificilă a romanului, o splendidă victorie a provinciei literare românești, o proză artistă, fluentă, erotică fără un grăunte de vulgaritate, cu o densă și rafinată atmosferă psihologică și umană. (**Nicolae Breban**)

Agata murind este un roman *psy* generos, lizibil până la capăt și deloc tehnic, scris cu eleganță și inteligență, profund în sensul aluvionar, un pariu îndrăzneț, dat fiind amestecul de poetic și sordid, cu frumusețile și chiar seninătatea lui în ciuda morbidetii subiectului. (**Marius Chivu**)

Captivul e construit tot pe o canava de inspirație psihiatrică. Însă, și de data aceasta, ca și în precedentul volum, ingredientele romanești preluate din inventarul psihopatologiei nu sunt cultivate la modul senzaționalist-documentar, ca o colecție de curiozități de exotism medical, terifiante pentru omul de rînd, ci sunt învestite cu semnificațiile general-umane ale unor experiențe existențiale de interes general. (**Nicolae Bârna**)

În *Captivul*, Dora Pavel construiește migălos, sub lupă. Romanul urmează un plan cântărit pînă la detalii farmaceutice și urmărește o *țintă*, care își păstrează, însă, misterul/farmecul și după ce ultima filă a fost întoarsă. […] Ne aflăm în fața unui dens, subtil, insinuant thriller abisal. (**Irina Petraș**)

Pudră mizează pe două piese câștigătoare: prima este chiar tratarea tabuului existențial și religios în cheie derizorie, ca impostură, în maniera în care apare în proza universală contemporană, și nu încrâncenat negator, cum apare în romanul modern (de analiză, cu concluzie existențialistă, mai ales), cu care autoarei i s-au atribuit afinități la primele romane. A doua este formularea unei sfidări a verosimilității chiar din interiorul convenției realiste, strict dependente de verosimilitate. Aceste mize de o importanță crucială, alăturate stupefiantei intrări în subiect, fac din *Pudră* un roman excelent […] concurând pentru eșalonul întâi al prozei românești contemporane. (**Mihaela Ursa**)

Cu Dumitru Ţepeneag

…autoarea se îndreaptă, dacă se poate spune astfel, spre un senzaționalism metafizic, al cărui model îndepărtat e identificabil în *Metamorfoza* kafkiană. Trezirea din moarte nu-l restituie pur și simplu vieții pe tânărul Carasiniu, ci îi modifică total identitatea. […] *Pudră* poate fi considerat, de aceea, un întunecat roman picaresc, care urmărește paradoxala formare postumă a eroului. (**Alex Goldiș**)

Pudră di Dora Pavel, made în Romania. […] Dora Pavel, l'autrice, ormai una penna ben nota sul panorama letterario romeno, ha stupito ancora con un romanzo tagliente, dal tema peculiare. Dora Pavel aveva già abituato i lettori con gli argomenti inconsueti e nemmeno questa volta ha deluso le aspettative. È un'idea sconcertante quella che dona tensione al romanzo. Vlad Carasiniu, îl protagonista, giovane restauratore di dipinti, și sveglia dalla morte apparente îl giorno prima del proprio funerale. Ciò che segue è un'affascinate e appassionante affresco di questa vicenda al limite del reale. […] E se l'autrice și è impegnata a rendere una situazione al limite del reale, palpabilmente reale, îl lettore non può far a meno che piegarsi davanti a una rara capacità trascinante e precipitare all'interno della storia. Difficile non cercare di fornire la propria risposta al cosa faresti se… o a non percepire quello stesso senso di soffocamento che costringeva Dora Pavel a interrompere la scrittura. La differenza? Al lettore non è concesso di fermarsi, inghiottito dalla trama, deve leggere. (**Irina Turcanu**, în „Sul Romanzo", I, n. 4, Settembre-Ottobre-Novembre 2010)

După ce a scris unele dintre cele mai bune pagini de literatură morbidă din romanul românesc contemporan (orice alt autor s-ar fi descompus după un asemenea efort), autoarea reușește să genereze o nouă viziune asupra morții și îngropării. [...] Acest roman confirmă faptul că Dora Pavel este un autor thanatic, un scriitor de roman gotic, cum numai în secolul XIX mai erau. Pulsiunea morții, despre care vorbea Freud, a devenit o artă poetică la Dora Pavel, al cărei scris este cuprins de seducția morții, în paginile sale co-prezența vieții și a morții este construită și reconstruită continuu. (**Doru Pop**)

Cele trei romane deja apărute, *Agata murind*, *Captivul* și *Pudră*, alcătuiesc o excelentă *trilogie a deshumării*. […]Spectrul muritudinii e cel care conduce romanele enervant de bine scrise și exasperante ale Dorei Pavel. Obsesia pământului, a țărânei care acoperă, ascunde, înghite e copleșitoare. Deshumările tentate în trei variante de excavare eșuează, într-o logică umană impecabilă. […] Prozatoarea ține povestea în frîu cu o siguranță aproape sufocantă, contracarată impecabil de frazarea melodică, amplu cadențată, atât de proprie deja autoarei. (**Irina Petraș**)

Cartea Dorei Pavel ne trimite spre acel punct nodal care ne privește, dacă avem suficient curaj, pe fiecare în parte: confruntarea cu noi înșine așa cum am apucat să ne construim – din fantasme, reacții pripite, vinovății, stângăcii, deviații. [...] Un tur de forță al unei prozatoare de mare subtilitate, o maestră a intimității asumate. (**Simona Sora**)

Predilecția pentru subiecte tari se vede și în acest al patrulea roman al prozatoarei clujene, unde un tânăr gay este luat ostatic de un psihopat evadat dintr-un ospiciu, care-l atrage într-o fugă nocturnă prin pădurea de la marginea orașului. [...] Fuga celor doi *outlaws* – unul, sustras normelor mentale, celălalt, în afara ordinii sexuale – are ceva animalic în desfășurarea ei sub survolul luminilor de elicopter, semnifică, de fapt, vânătoarea exemplarelor diferenței, un *runaway escape show* în cheie morală, care să astâmpere setea de senzațional a masei. [...] Surpriza finală are proporțiile ei și închide cumva rotund acest *queer psy novel*, inedit în proza românească. (**Marius Chivu**)

Irina Petraș, Alex Goldiș, Dora Pavel

Titlul romanului sugerează o dublă interdicție: *Nu treceți* se adresează omului fiară din civilizație, ce întreține starea de captivitate prin tabuuri, dar și celor din afara interiorității (metafora pădurii ca sondare a inconștientului). [...] Scris cu minime fisuri, dens și cu numeroase deschideri interpretative, romanul confirmă o scriitoare ce-și construiește un sistem prozastic dintre cele mai interesante în literatura noastră postdecembristă. (**Marius Miheț**)

Cele câteva scene de dragoste (sau numai de tandrețe) homoerotică, toate memorabile, nu sunt, dacă pot să spun așa, orientate. Nu au o amprentă specifică în virtutea căreia să nu poată trece, la rigoare, drept imagini de o irezistibilă senzualitate. [...] Un roman excelent, construit,

într-adevăr, pe o găselniță (fie și numai una psihologică) prin care destinatarii, ascultătorii, publicul, toți, sunt absorbiți discursiv de torenții verbali ai unui personaj dictatorial și nevrotic. Că acesta e și *gay* literar, nici o importanță. Excelența, romanul o atinge altfel (cu totul altfel) decât tematic (**Cosmin Ciotloș**)

Foto: Călin Stegerean

Legătura ambiguă, mâloasă, grea de obsesii și de fobii, e legea umanității din *Do Not Cross*. [...] *Do Not Cross* nu face nici ea excepție de la o formulă ce riscă să devină marcă înregistrată prin amestecul de formule și de registre stilistice aparent incompatibile: roman-parabolă, *thriller* senzaționalist, pastișă freudiană, *psy* gotic ș.a.m.d. Un singur lucru rămâne cert: avem nevoie de mai mulți scriitori îndeajuns de cruzi (și, de ce nu, puțin sadici...) încât să însceneze cititorului astfel de perversiuni narative. (**Alex Goldiș**)

Il Vietato passare del titolo è îl simbolico limite al di qua e al di là del quale îl protagonista traccia îl confine mentale tra chi lo accetta e chi no, tra îl mondo esterno e quello intimo, tra îl conformismo delle convenzioni e îl sistema di valori di ciascuna persona che non conosce pregiudizi e ostracismi. [...] il romanzo poggia su una scrittura originale, în cui è bandito îl punto di domanda, e dalle alchimie lessicali inattese che sfiorano îl poetico. *Do Not Cross* è senza dubbio uno dei romanzi più interessanti e intensi usciti în Romania nel 2013, accolto subito positivamente dalla critica fin dalla sua uscita. (**Mauro Barindi**, în „Orizzonti culturali italo-romeni / Orizonturi culturale italo-române", n. 11, novembre 2013)

În *Do not cross* [...], din paginile erotice se desprinde clar perspectiva pe care o propune Dora Pavel. Un elogiu de atitudine clasică, aș zice, adus frumuseții trupului omenesc și înfiorărilor sale infinitezimale o apropie de privirea care creează pe care o identificam la Camil Petrescu, acesta, în multe privințe, revoluționar. E o privire care extrage o formă din haos, modelează materia, efectele sale fiind ontologice și cosmologice deopotrivă. [...] Dora Pavel descrie un umăr, o linie a șoldului, un freamăt al trupului viu cu o lenos-concentrată atitudine de artist. [...] Revoluția sa nu e doar sexuală, ci larg viscerală și mai înaltă, căci cuvântul ține aproape cu toate valențele ekfrastice în alertă. (**Irina Petraș**)

Eugen PAVEL (n. 17 septembrie 1946, Lunca Bradului, județul Mureș). Lingvist și filolog. Facultatea de Filologie a UBB (1969). Doctorat în filologie cu o teză intitulată *Carte și tipar în Bălgradul medieval*. **Volume:** *Palia de la Orăștie* (*1582-1982*). *Studii și cercetări de istorie a limbii și literaturii române*, 1984 (coautor); *Biblia de la Blaj* (1795), ediție jubiliară, Roma, 2000 (coordonare filologică); *Carte și tipar la Bălgrad* (*1567-1702*), 2001; *Onomastik*, 2002 (coautor); Nicolae Drăganu, *Istoria literaturii române din Transilvania de la origini până la sfârșitul secolului al XVIII-lea* (*Histoire de la litterature roumaine de Transylvanie des origines a la fin du XVIII e siecle*, ediție îngrijită, prefață și note, 2003 (în colab.); Ioan Pătruț, *Studii de onomastică românească*, ediție îngrijită, postfață și indice, 2005; *Tezaurul toponimic al României. Transilvania. Județul Sălaj*, 2006 (coautor, coord. și revizie generală); *Între filologie și bibliofilie*, 2007; *Arheologia textului*, 2012. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Tribuna", „Steaua", „Apostrof", „Observator cultural", „Vatra", „România literară", „Cercetări de lingvistică", „Limba română", „Dacoromania", „Revista muzeelor și monumentelor", „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași", „Sargetia", „Apulum", „Mitropolia Ardealului", „Biblioteca", „Onoma" (Louvain) etc. Premiul Timotei Cipariu al Academiei Române, 2000. Medalia comemorativă „Iubilaeum A.D. 2000", acordată de Scaunul Apostolic de la Roma pentru coordonarea filologică a ediției jubiliare a *Bibliei de la Blaj* (2001); Premiul „Perpessicius" al Muzeului Național al Literaturii Române pentru ediții critice (2011).

Filologul aplecat asupra monumentelor culturii scrise pare să se înrudească în multe privințe cu arheologul. Epocile trecute îi captivează în egală măsură. Deslușirea începuturilor, a originii lucrurilor devine atât pentru arheologie (archè, în greacă, are semnificația de 'început'), cât și pentru filologie o temă obsedantă, care determină însăși rațiunea de a fi a acestor discipline. Textele vechi nu sunt niște simple relicve amorfe, îngropate de vreme, ci închid în sine argumente irefutabile ale devenirii unei literaturi, ca și ale ecloziunii limbii literare. […] Pentru un ilustru cercetător al manuscriselor medievale iluminate, precum Léon M.J. Delaissé, observațiile așazis arheologice asupra unei scrieri nu sunt decât o fază premergătoare care trebuie să însoțească investigația filologică propriu-zisă. Desigur, critica textuală nu se limitează la nivelul descriptiv, codicologic sau paleografic, necesar, de altfel, oricărui examen riguros. Dincolo de datele bibliologice exterioare, filologul face în permanență apel la analizele tipologice sau la evaluările sintetice, la studiul istorico-cultural sau la cel lingvistic, care îi dau posibilitatea disocierii și a comparării caracteristicilor definitorii ale unei scrieri vechi, ale cărei dificultăți rămân o provocare continuă. Arheologia textului poate primi, așadar, o conotație filologică complexă.

Volumul *Între filologie și bibliofilie* este în mod esențial o lucrare științifică. Cu un discurs argumentat, cu siguranța dată de legitimitatea informațiilor, cu judicioasele exemple textuale și lingvistice și cu o bogată bibliografie de specialitate pe care o induce sistematic în numeroasele note de subsol, Eugen Pavel își convinge fără vreo dificultate cititorul. Desigur, am în vedere cititorul avizat. Adică pe acela care a fost deja inițiat în rafinamentul parfumurilor grele, de „carte bătrână" și pentru care fiecare detaliu de prezentare, fiecare descoperire și recuperare din îndepărtate vremuri îi apropie o bucată vie de cultură. (**Iulia Iarca**)

Volumul *Arheologia textului*, apărut în 2012, completează imaginea unui istoric literar erudit și prestigios, a cărui personalitate literară este pe deplin constituită și afirmată în spațiul public și în domeniul de specialitate, cu o competență probată. (…) Istoric literar dintre cei mai exacți și mai probi, cercetător atent al ipotezelor culturale, religioase, politice, mentalitare, estetice privitoare la un manuscris vechi, la o carte veche sau la un fragment de text pus sub lupă, Eugen Pavel explorează cu erudiție, conștiinciozitate și onestitate „arheologia textului". Lecturile sale sunt demne de toată încrederea. (**Ion Simuț**)

Merită citit volumul *Arheologia textului*, publicat de autor la zenitul unei cariere de cercetător care include editarea jubiliară a *Bibliei* de la Blaj (1795), a istoriei literaturii române vechi de Nicolae Drăganu, coeditarea operelor autorului *Țiganiadei* și o serie de explorări proprii în spațiul vechii noastre culturi scrise. Textele adunate cu modestie în această carte rezervă surprize, mici

revelații de parcurs care contribuie la crearea de noi reliefuri și perspective în domeniul studiului „infraliteraturii" și literaturii române vechi. (**Ovidiu Pecican**)

Deși subiectele sunt, la prima vedere, pentru specialiști, Eugen Pavel reușește o punere în pagină incitantă, *Arheologia textului* invitând la săpături misterioase cu descoperiri care ne conving că „textele vechi nu sunt niște simple relicve amorfe, îngropate de vreme, ci închid în sine argumente irefutabile ale devenirii unei literaturi, ca și ale ecloziunii limbii literare". Întors la manuscris sau la tipăritura originală, filologul desenează chenare noi pentru informații pe care le considerăm, grăbit, definitiv catalogate și aduce îndreptări la fel de surprinzătoare, dacă n-am ști deja, de mult, că o descoperire de istorie literară ajunge greu la conștiința publică – ea nu e luată în seamă în circuitul didactic ori editorial, eroarea perpetuându-se nestingherită. […] Exacte și savuroase, arheologiile textuale se parcurg cu folos și delicii. (**Irina Petraș**)

Primire la Vatican, la Papa Ioan Paul al II-lea

La deschiderea Zilelor Sextil Pușcariu

Laura PAVEL (n. 19 octombrie 1968, Deva). Critic literar, eseistă, traducătoare. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1992). Debut absolut cu poezie în *Tribuna*, 1984. Doctorat în filologie, magna cum laude, în 2002, cu teza *Eugène Ionesco sau experiența nesupunerii.* Membră a CIEF (Conseil International d Études Francophones). **Volume**: *Antimemoriile lui Grobei. Eseu monografic despre opera lui Nicolae Breban,* 1997; ediția a II-a revăzută și adăugită, 2004; *Ionesco. Anti-lumea unui sceptic,* 2002; *Ficțiune și teatralitate,* 2003; *Dumitru Țepeneag și canonul literaturii alternative,* 2007; *Dumitru Tsepeneag and the Canon of Alternative Literature,* translated by Alistair Ian Blyth, Champaign & Dublin & London, Dalkey Archive Press, 2011; *Teatru și identitate. Interpretări pe scena interioară / Theatre and Identity. Interpretations on the Inner Stage,* 2012; *Ionesco. L'antimondo di uno scettico,* traduzione di Maria Luisa Lombardo, Roma, Aracne Editrice (în curs de apariție în 2015). Volume colective (coautor): Dicționar analitic de opere literare românești, coord. Ion Pop, vol. I-IV (1998-2003); ediție definitivă, 2007; Ionesco după Ionesco / Ionesco après Ionesco, 2000; Dumitru Tsepeneag. Les Métamorphoses d'un créateur: écrivain, théoricien, traducteur (Les actes du colloque organisé les 14-15 avril 2006, Timișoara), 2006; T(z)ara noastră. Stereotipii și prejudecăți, coord. Ruxandra Cesereanu, 2006; Spiritul critic la Cercul Literar de la Sibiu, 2009; Poetica dell'immaginario. Imago 2, coordonator Gisèle Vanhese, Arcavacata di Rende (Cosenza), Centro Editoriale e Librario dell'Università della Calabria, 2010; Multiculturalismo e multilinguismo / Multiculturalisme et multilinguisme, a cura di Gisèle Vanhese, Quaderni del Dipartimento di Linguistica. Università della Calabria, 25, 2010; Antologia prozei scurte transilvane actuale, vol. 1-2, coord. Ovidiu Pecican, 2010; Dicționarul cronologic al romanului românesc. 1990-2000, 2011; Regards sur le mauvais spectateur/Looking at the Bad Spectator, coord. Ștefana Pop-Curșeu, Ioan Pop-Curșeu, Anca Măniuțiu, Laura Pavel-Teutișan, 2012. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Tribuna", „Apostrof", „România literară", „Semnal teatral", „Contrapunct", „Viața românească", „Contemporanul-Ideea europeană", „Observator cultural", „Steaua", „Vatra", „Transylvanian Review", „aLtitudini", „Euresis", „Synergies Roumanie", „Journal for the Study of Religions and Ideologies", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai" Dramatica și Philologia, „Dialogues francophones", „Alternatives théâtrales" (Bruxelles), „Dacoromania Litteraria" cu studii, eseuri, cronici literare, proză. Premiul pentru debut la Salonul Național de Carte (1997); Premiul „Henri Jacquier" al Centrului Cultural Francez din Cluj (2002); Premiul Comenius al Universității „Babeș-Bolyai" (2008, 2010); Premiul pentru cercetare de excelență acordat de Universitatea „Babeș-Bolyai" (2011).

Ce altceva decât, firește, fratele nelegitim și boem al studiului critic (*înțeles, acesta din urmă, ca act responsabil, valorizator și superior didactic*) *mai poate fi eseul? 1. O fantasmă – leneșă, aparent lipsită de ambiție, frivolă, deci aristocratică – a dandy-ului din noi. Altfel spus, una profund gratuită, estetică, cu pretext livresc. O fantasmă transpusă, eventual, printr-un fel de ironică ipocrizie a autorului ei, într-un limbaj exegetic – cu cât mai impersonal, cu atât mai autoritar și, pesemne, mai creditabil – ușor pretențios și scientist, aseptic. 2. Un aisberg, aparent autarhic, plutind peste apele, întotdeauna îndoielnice, ale unei subiectivități sedusă de propriile mofturi speculative. 3. Pură sofistică literară, drapată, cu cinică eleganță – un cinism iscat dintr-o plictiseală de comunicare și îndreptat deci împotriva cititorului, dar și unul autoflagelant –, în halatele incolore ale unei așa-zise rigori critice. 4. În ciuda tuturor mofturilor sofistice și a aparentei sale gratuități, eseul se vrea, totuși, în momentele sale* (*nu rare*) *de seriozitate și de responsabilitate, nici mai mult nici mai puțin decât o hermeneutică, fie ea și una negativă. 5. Un discurs narcisist, pliat asupra lui însuși* (*și totuși iradiant*)*, îndrăgostit de iluzia propriei originalități* (*oricât de suspectă de diletantism ar fi, într-o epocă prin excelență intertextuală, însăși pretenția originalității*)*. De ce, totuși, această nostalgie, fermecător-adolescentină, a originalității? La eseist, ea nu e numai una dintre consecințele firești ale unui anume tip* (*cel „alexandrin"*) *de orgoliu creator, ci și un gest scriitoricesc de apărare – cea mai eficientă dintre apărări, cea prin ofensivă.* (*E ofensiva interpretativă, concentrică, a cercurilor hermeneutice care, substanțializându-se, tind spre punctul lor nuclear, spre un miez semantic*

aproape inefabil. O fata morgana, uneori, chiar și pentru textul prim, luat ca pretext al eseului). *O apărare nu atât împotriva demonetizatelor și inofensivelor truisme* (*care, conform cunoscutului paradox mucalit, sunt, până la urmă, chiar adevărate*), *cât împotriva aparent mai ingenioaselor și, în fond, perverselor, dictatorialelor locuri comune. Fiindcă, așa cum sună disprețuitorul strigăt de revoltă, sarcastic-disperat, al lui Léon Bloy: „Exegeză înseamnă, vai ! Explicație, și iată cum un monstru de Loc Comun îmi iese înainte în drumul spre Teba. Nicicând, fără îndoială, enigmă mai grea nu i s-a propus vreunui Oedip“.* (fragment din *Antimemoriile lui Grobei. Eseu monografic despre opera lui Nicolae Breban*)

Traseul urmărit de Laura Pavel în biografia personajului Ionesco este acela al unei succesive deposedări de sine, al unui exil al propriului eu înspre un Celălalt al ficțiunii, înspre un adevăr al lumii ficționale care poate oricând să facă concurență lumii reale. Una din intuițiile fundamentale ale autoarei este, cred, în primul rând una stilistică: aceea de a-și modifica, aproape imperceptibil, modulațiile vocii critice în funcție de tema tratată. [...] Extrem de inteligent exploatat în carte este momentul memorialistic în care Ionesco, autorul, se trezește rătăcit în propriile sale decoruri, intrat dincolo de oglindă în prezentificarea reală a lumii Celuilalt, scenă care *in nuce* oferă cheia întregii cărți a Laurei Pavel, în care autorul, personajele sale și vocea regizorală precizând ritualic didascaliile se împletesc. [...] Laura Pavel își fură cititorul într-un tip de lectură care este, din fericire, în ciuda tuturor accepțiunilor blamabile ale termenului, participativă. (**Ovidiu Mircean**)

Tânăra eseistă clujeană Laura Pavel își propune a ne oferi o perspectivă asupra lui Eugène Ionesco, bizuită, așa cum ține a preciza, pe o metodă concomitent «rațională și etică». O premisă insolită a acestei alianțe o constituie excluderea absurdului din câmpul de înțelegere a unei opere care s-a văzut prin excelență legată de absurd. [...] Ni se par demne de toată atenția considerațiile d-sale asupra scriitorului ca producător de farse tragice și doctrinar al «sintezei teatrale» a tragicului și comicului, pe urmele lui Pirandello, pe care îl admira în chip deosebit. [...] Tragicul și comicul nu sunt considerate exclusiv categorii estetice, ci «concepte transgresive de analiză culturală». Altminteri spus, are loc o relaxare a esteticului prin existențial. Ontologia se revoltă împotriva limitelor limbajului, ale semnului. (**Gheorghe Grigurcu**)

Prin lectura ei interpretativă, ce se vrea radical nouă, eseista clujeană își propune, astfel, să ne ofere un «portret cât mai fidel, sau, cel puțin, cât mai plauzibil, al fascinantului *personaj* Ionesco». Dar, mult dincolo de o asemenea proiecție ce rămâne încă, măcar prin intenția ei, în cadrele unei lecturi întrucâtva «tradiționale», autoarea vizează, prin demersul ei critic, revizuirea unor concepte funcționale în teoria literară și în istoria ideilor literare. Ca atare, travaliul analitic al lecturii interpretative se dublează printr-unul speculativ, teoretizant, am putea spune fondator al unei noi episteme critice, cu riscul temerar asumat al unei reduceri a operei studiate la rolul unui pretext pentru exercițiul conceptualizator. [...] Prin studiile care stau la baza orientării acestei lucrări, ea se înscrie într-o falie ce separă poetica modernă a avangardei și a așa-zisului *absurd* de o poetică postmodernă a deconstructivismului și a alterității parodice a textului. (**Nicolae Balotă**)

Laura Pavel demonstrează cu succes că literatura ionesciană a fost un insolit *work in progress*, născut din «coliziunea postmodernă, de tip parodic, a tragicului cu comicul, cu fantasticul oniric, cu miraculosul suprarealist», aici dându-și întâlnire «melodramaticul, goticul și sublimul postmodern». [...] Examinarea chipurilor în care prin coliziunea unor coduri literare extrem de diferite Ionesco izbutește să creeze o antilume, dar și o operă literară de maximă soliditate, îi izbutește pe deplin Laurei Pavel. Așa încât o lectură ce la început mi s-a părut una «de efort» a devenit una «de plăcere», stimulativă din punct de vedere intelectual. Cartea tinerei exegete clujene e una de mâna întâi, cea mai bună monografie consacrată marelui scriitor apărută în spațiul cultural românesc. (**Mircea Morariu**)

Orice erezie e în fond un act de curaj și nu altfel s-ar putea numi atitudinea polemică a Laurei Pavel în cartea sa *Ionesco. Anti-lumea unui sceptic*, ce-și propune să se distanțeze de ionescologia franceză, anglo-americană și românească, disociind teatrul ionescian de categoria absurdului și tulburând apele unei sintagme aproape blocate în banalitatea ei: «teatrul absurdului». [...] Citind cartea Laurei Pavel, nu putem să nu remarcăm plauzibila și uneori evidenta afinitate a lui Ionesco cu etici și estetici contemporane sau mai vechi decât poetica și filozofia absurdului. (**Teodora Dumitru**)

Laura Pavel, pe care am urmărit-o de la debutul din 1997 cu *Antimemoriile lui Grobei*, încântată să remarc familiaritatea subțire și tăioasă cu Biblioteca, densitatea senzuală, cărnoasă a stilului academic, încântarea cu care sunt înregistrate descoperirile, la *Ionesco. Anti-lumea unui sceptic*, unde recunoșteam deja un stil, sigur pe sine, proaspăt, alert, de o alertețe care antrenează cititorul într-o cursă cu obstacole dărâmate cu gesturi fulgerătoare, aș zice, pentru a înălța imediat altele în loc, din pura și profunda plăcere a comentariului infinit, deschis, labirintic, supus unui ritm trepidant și antrenant, care te somează să ții pasul, să intri în joc, să lași deoparte tabieturi și locuri comune, este o eseistă de excepție. [...] Am deschis ici-colo câteva paranteze, puține, dar în stare să arate expresivitatea frazei și știința rară a eseistei de excepție care e Laura Pavel de a găsi marca textuală ascunsă unei vederi grăbite. Lecturile reunite în volum [*Ficțiune și teatralitate*] sunt ele însele o lectură incitantă și invitând la revizuirea/reluarea propriilor lecturi. (**Irina Petraș**)

Recurgând la o hermeneutică asupra propriei cărți, în *Argument*, eseul introductiv al cărții, Laura Pavel își denunță întemeiat unghiurile interpretative din care s-a raportat la analiza studiilor de caz propuse. Pe de o parte, spațiul ficțiunii este privit intrinsec, estetic, în procesul însuși de geneză și ficțiune, iar de cealaltă parte, complementar, se pune în evidență și perspectiva istorică și rolul contextului în influențarea textului. Fiecare din autorii propuși sunt investigați prin analiza foarte succintă a operelor, din perspectiva unei evoluții a ideii de ficțiune, materializată în ideea de mască sau de mitizare. În ceea ce privește analiza textelor epice sau dramatice, autoarea își centrează atenția asupra personajului, «ființă de hârtie» concurând narcisiac cu identitatea bovarică a autorului. (**Maria Bote**)

Diverse fațete ale moștenirii lui Nietzsche fac obiectul cărții Laurei Pavel, *Ficțiune și teatralitate*, care pornește de la ideea inevitabilelor relativizări, metodologice și conceptuale, produse în tot ce are legătură cu *modus interpretandi*, cum era de așteptat, într-un fel – aspect care ține de *Zeitgeist* – dar și în practicile ficționalizării. Autoarea recunoaște cu franchețe, cum unii comentatori ai actualității nu o fac, de teama, probabil, a scăderii propriilor cote ca urmare a mărturisirii dilemelor sau dublelor poziții, că, în calitate, să-i zicem așa, de copil al secolului, nu poate să fie decât postmodernă, dar, pe de altă parte, are nostalgia unor alte configurări ale ființei (de carne sau de hârtie, totuna). [...] Autoarea își concertează eforturile spre a dovedi că anumite categorii, cu care operează estetica și teoria literaturii de când lumea, anume *adevărul iluziei* și *referentul*, au o dinamică greu previzibilă,

glisează în permanență, se substituie reciproc, vor să se elibereze de bovarism. Schema interpenetrărilor dintre lume și proiecția ei cerebrală nu este, desigur, nouă, dar ea apare nuanțată în acest volum ce urmează altor două, ale căror titluri spun multe despre temele în jurul cărora crede Laura Pavel că se arhitexturează timpul nostru: *Antimemoriile lui Grobei* și *Ionesco. Anti-lumea unui sceptic.* Modalitățile de întemeiere a discursului ce devine lume autonomă o fascinează. (**Gabriel Coșoveanu**)

Discursul Laurei Pavel se desfășoară el însuși în mișcări spiralate, manifestând o concentrare, o greutate (în sens pozitiv însă) a ideii, o densitate a expresiei, aceasta sensibil controlată, organizată și epurată de tentația oricărei ornamentații prolixe și inutile. Există o anumită concentricitate a demonstrației care impune un ritm, pe de-o parte, calm, pe de-altă parte, incitant lecturii. [...] Prospețimea revigorantă a viziunii Laurei Pavel și modul în care înțelege să dispună de ceea ce istoria literară îi pune teoreticianului la dispoziție afirmă în structura teoretică a autoarei de față un element important a ceea ce va constitui probabil geografia mult mai deschisă și mai flexibilă a unui alt mod de înțelegere asupra istoriei literare. (**Aura Țeudan**)

Critic format la „școala suspiciunii", la maniera căreia se raportează deschis, Laura Pavel e mereu atentă la paradoxurile literarului. Prin efectul de teatralitate sau „efectul Don Quijote", metaforă dintr-o carte anterioară, criticul măsoară întotdeauna coeficientul de dedublare a textului, capacitatea acestuia de a „ieși" din ficțiune și de a rosti ceva esențial despre sine [...] Printr-o reală vocație detectivistică exersată pe contradicțiile și ambiguitățile interpretării, dar și prin deschiderea față de noile metode ale istoriei literare (cu largi consecințe de ordin cultural sau politic), Laura Pavel face, în ultima sa carte, un pas important în elucidarea delicatului „caz Țepeneag". (**Alex Goldiș**)

L'autrice tente de percer le territoire situé au-delà d'un rapport de force spiralé entre l'œuvre et son récepteur et lance un concept provocateur, par le biais de Magritte : « ceci n'est pas une pipe », donc « celui-ci n'est pas un spectateur ». Face à la négociation des conventions au cœur d'un art auto-interrogeant et auto-subversif, Laura Pavel signale la nécessité, dans la théorie de l'art et celle de la réception, des concepts composés du type « *distance par implication*, *identité hybride du spectateur*, *spect-acteur*, *lire et être lu par la fiction* ». Le phénomène miraculeux d'un art vivant qui nous regarde et nous conduit à travers les méandres de la fiction et de notre propre réalité remet en question les théories de la réception et interroge les échanges à venir entre le spectateur et les sujets de sa vue, entre l'œuvre qui se compose au fur et à mesure que l'on déchiffre et ceux qu'elle voit à son tour, distante, mystérieuse, vivante. (**Daria Ioan**)

Alex Goldiș, Laura Pavel, Dumitru Ţepeneag

Laura Pavel, Laura Poantă, Călin Teutișan

Iurii PAVLIȘ (n. 19 martie 1939, Copăcele/Caraș-Severin). Poet. Studii liceale. Debut absolut în februarie 1957, într-un ziar de limbă ucraineană. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1979. **Volume**: *În muncă, în cânt, în dragoste* (U prați, u pisni, v liubovi), 1961; *Acorduri* (Akordi), 1974; *Trepte* (Shodi), 1979; *Drumuri* (Daroghi); *Triluri* (Șcebet), versuri pentru copii; *Zări de necuprins* (Neozori dali), versuri pentru copii; *Blocnotesul memoriei* (Bloknot pamiati), poezie religioasă, 1999; *Interlocutorul*, 1999 etc.

***Rondel de toamnă I**: Vezi toamna șade la povești / Deși demult s-au dus cocorii. / Se-adună să devină norii / Arhitecturile cerești. // O, vântule, să nu grăbești / Sosirea ploii și-a ninsorii. / Vezi, toamna șade la povești / Deși demult s-au dus cocorii. // Tu, frunza mea, îngălbenești,/ De azi te-așteaptă traiectorii. / de-aceea sâmbăta culorii / La despărțire-mi dăruiești. // Vezi toamna șade la povești.*

Iuri Pavliș e cunoscut în beletristică drept autorul primului volum de poezie în limba ucraineană apărut în România, premiera fiind bifată în urmă cu ceva mai bine de cinci decenii. (**Maria Stoica**)

Mia PĂDUREAN (n. 18 august 1934, Cergăul Mare/Alba) Poetă, prozatoare. Absolventă a Liceului Pedagogic, de fete, din Blaj, a Școlii de artă Dramatică – secția regie, actorie, din Cluj. Cetățean canadian de origine română. Provine dintr-o familie de români de viță veche din zona Blajului, jud. Alba, cu strămoși preoți greco-catolici, militanți și luptători pentru eliberarea națională a Transilvaniei. **Volume**: *Spini și aureolă: Viața episcopului martir Ioan Suciu*, 2001; *Dunărea – poartă spre libertate/Le Danube – la porte vers la liberté/The Danube – the gate to liberty / Le Danube – la porte vers la liberté,* 2002; *Florile nu mor niciodată*, roman, 2002; *Amar și nădejde*; *Petala ucigașă* – roman polițist publicat sub pseudonim; *Valurile destinului*; *Un actor pentru eternitate – Gheorghe Dinică, De ce am fugit de acasă?*. Piese de teatru pentru copii și adolescenți: „*Misterul lacului Sf. Ana*"; „*Călin*" – adaptare scenică după *Călin* de M. Eminescu; „*Trei Crai*" – piesă religioasă; „*Isus, Lumina Lumii*"– inspirată din Biblie. Colaborează la periodicele: *Adevărul de Cluj, Astra Blăjeană, Luceafărul* (Montreal), *Calea de Lumină* (Montreal). Regizor și interpret în cadrul grupului folcloric „Romăncuțele", grup înregistrat în Repertoriul de Artă și Patrimoniu din Canada. Membră a Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Quebec (ASLRQ), Canada.

Maria-Daniela PĂNĂZAN (n. 6 ianuarie 1975, comuna Sâncel/Alba). Poetă, eseistă. A absolvit Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Master cu specializarea Teologie Sistematică (în anii 2004-2006) la Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia, Facultatea de Teologie Ortodoxă. Doctorat 2009 (cu teza *Coordonate religioase ale poeziei românești din secolul al XX-lea*). Debut absolut: „Astra Blăjeană", 1999, poezie. **Volume**: *Dor de acasă*, 2003; *Psalmodiere Iubirii*, 2004; *Poeme de Iubire,* 2005; *Poezia religioasă românească – eseu monografic,* 2006; *Sacrul în poezia românească. Studii și articole* (coautor), 2006; *Michelangelice* (coautor), 2008; *Parabole biblice. Antologie și selecție de comentarii* (coautor), 2009; *Coordonate religioase ale poeziei românești,* 2010; *Performanță și prestigiu. O istorie a gimnasticii feminine românești*, 2011; *ASTRA 1861-2011, Asociațiunea pentru Literatura și Cultura Poporului Român. Despărțământul „Timotei Cipariu" Blaj. O istorie ilustrată* (coautor), 2011; *Pagini de istorie literară contemporană*, 2011; *Poezia religioasă românească. Analize și comentarii eseistice*, 2012; *Poezia religioasă românească. O istorie comentată*, Sibiu, 2013; *Gymnastics: History, Art, Respect*, 2013; *Spirale literare,* 2013. A colaborat la periodicele: „Astra blăjeană", „Credința străbună" și „Discobolul" (Alba), „Rapsodia" (Sibiu), „Foaia poporului" (Sibiu), „Revista Română" (Iași), „Transilvania" (Sibiu), „Cuvântul liber" (Tg. Mureș), „Gazeta Hârtibaciului" (Agnita), „Cetatea Culturală" (Cluj-Napoca), „Mișcarea literară" (Bistrița) etc.

„Am crezut întotdeauna în Frumusețea sufletului omenesc și-n Frumusețea lumii. Omul Frumos este stâlp de temelie al versurilor așternute de mine pe albul inimii și temelie cerului de gânduri ce cade cascadă peste simțăminte și aspirații. Nu este greu să vorbesc despre mine însămi, ci este imposibil. Mă regăsesc doar în spațiul sacru al satului natal, Sîncel, și-n spațiul sacru al sufletului înălțat spre Frumusețe. Iubirea și Lumina sunt reperele existenței mele lirice dar și eseistice. […] *Toate scrierile mele sunt plăsmuiri ale inimii izvorâte din Frumusețea Cuvântului* (ne)*rostit, doar șoptit, în clipe de iubire. Creația este pentru mine rodul întâlnirii sufletului omenesc, prin iubire, cu Dumnezeu, Cel ce este Iubire. Mai mult de-atât nici n-aș mai putea spune, nici n-aș mai putea scrie."*

Au scris despre cărțile sale: Ion Buzași, Ion Mărgineanu, Cornel Nistea, Constantin Mănuță, ÎPSS Andrei, Mitropolit al Clujului, Constantin Stancu.

Chiar cu primul volum, *Dor de acasă*, 2003, Daniela Pănăzan a manifestat o preferință accentuată pentru lirica de inspirație religioasă; poezie sau poem în proză, notațiile sale lirice capătă accente de odă sau imn, cu rezonanță din psalmii davidici. În cel de-al doilea volum, și mai evident, în acesta, recent publicat, este elogiată o virtute dumnezeiască de căpetenie: *Iubirea*, pornind de la întâia epistolă catolică a Sfântului Apostol Ioan. Iubirea este cântată cu ecouri din *Cântarea cântărilor* în care se aude însă numai vocea iubitei, cu reticente și voalate declarații de dragoste, atenuând senzualismul celebrei cărți biblice. (**Ion Buzași**)

Ioan Mariș, Ovidiu Moceanu, Daniela Pănăzan, Ioana Griga, Ion Buzași

Studiul semnat de Maria-Daniela Pănăzan reprezintă o contribuție fundamentală la cunoașterea și afirmarea poeziei religioase dispunând de o vastă și bogată bibliografie în domeniu și de dorința autoarei de a da luminii tiparului „o restituire integrală a liricii religioase românești". (**Constantin Mănuță**)

Lucrarea Coordonate religioase ale poeziei românești, substanțială și bine sistematizată, cu o vastă bibliografie, este una valoroasă și deosebit de utilă celor care urmăresc sau studiază fenomenul religios în literatura românească. (**Cornel Nistea**)

Mariana PÂNDARU (20 august 1952, Pleșoi/Dolj). Poetă, prozatoare. Debut absolut în *Tribuna*, 1974. **Volume**: *Dincolo de râu, câmpia*, 1988; *Salt mortal*, 1992; *Daruri, jucării*, 1994; *Ferigi înzăpezite*, 1996; *Noaptea sărbătorilor,* 1997; *Lacrima de ambră*, 1998; *Parisul din inima mea: Jurnal de călător,* 2001; *Fulgere pe mare,* versuri, 2002; *Aproape liniște / Almost Silence*, 2012 etc. Prezentă în volume colective.

***Poezia**: Să vezi îngerul / ca o pasăre / rătăcită în turnul de apă // Să-i dai / toată respirația ta / toată viața // și el / încetul cu încetul / să fugă.*

Poemele sale ne pun în fața unui univers din imediata vecinătate a spațiului transilvan, evocându-ni-l cu un fel de seninătate pe care numai la capătul unui efort (și al unei obișnuințe cu capcanele scrisului) o poți dobândi. (**Mircea Ciobanu**)

Poeta caută îndeobște semnificațiile de profunzime ale fiecărui gest uman, ale fiecărei atitudini sau angajări, consemnând, transpusă în starea de grație, reverberațiile propriilor trăiri în fața realităților existențiale. Rezultă de aici o poezie a meditației, a panseului de rezonanță filozofică, transpus într-o formă concisă, aidoma unor cugetări versificate. E o poezie a comunicării în pilde și simboluri, în care un loc aparte își află universul și starea de copilărie. De fiecare dată construcția poemei are un nucleu imagistic pregnant, oarecum șocant, în orice caz capabil a coagula în jurul lui discursul poetic, acesta primind încărcătura generalizatoare. Sunt versuri caligrafiate cu o anumită duioșie, dublată de vigoarea unei forțe vitale lucide, responsabile în latura moral-socialului… E o poezie de maturitate, sobră, mereu marcată de semnul mediației, al căutării drumului de înțelegere, de pătrundere în labirintul sinelui, cu toate trăirile lui pasionale. (**Constantin Cubleșan**)

… confesiunile Marianei Pândaru mi se par neobișnuite. Copilăria și adolescența ei descoperă alt loc – unul ofertant poeziei. A scrie înseamnă a te bucura de istoriile lumii acesteia… În poezia Marianei Pândaru există o înviere atotcuprinzătoare. În literatura curentă, pietrele (de pildă) sunt un lest, iar la Mariana Pândaru învie, sunt capabile de zbor. (**Cornel Ungureanu**)

Gheorghe PÂRJA (2 mai 1950, Deseşti /Maramureș). Poet, publicist. Facultatea de Ziaristică București. Debut absolut în *Luceafărul*, 1968. Debut editorial în *Caietul debutanților*, 1977. **Volume**: *În numele tatălui*, versuri, 1996; *Sub podul lui Apollodor: Gheorghe Pârja în dialog deschis cu Adam Puslojici despre Nichita Stănescu și alți poeți din lume,* 1998; *Portret de grup cu Laurențiu Ulici*, 2000 (în colab.); *Cartea din Valea Mătrăgunii,* versuri, 2000*; Dialoguri în Centrul Europei*, 2 vol., 2000-2003;. *Poemele Ieronimei*, versuri, 2003; *Preludia solodkovo haosi/Preludiu la dulcele haos* (versuri, lb. ucraineană, trad. Ștefan Tcaciuc, 2004); *Umbra noastră cuvântul*. *Serile de Poezie „Nichita Stănescu" de la Deseşti 1979-2003*, antologie de poezie, în colaborare cu Echim Vancea, 2003; *Singurătatea sonoră*, antologie de autor, 2005; *Dialoguri cu ferestre spre nord*, interviuri, 2005; *Poeme din vremea lui Adam*, versuri, 2007; *Călătoria îngerului prin nord*, eseuri, 2010; *Vânzarea umbrei/Árnyékvásár*, versuri, traducere în limba maghiară de Ioan J. Popescu și Fabri Șandor, 2011; *Livada cu prieteni și alte împrejurimi* (eseuri), cu o prefață de Adam Puslojic, 2011; *Lacrima Sfinxului*, 2014. Prezent în volume colective: *Anotimpul întrebărilor,* 1967; *Nord statornic*, 1973; *Popas în Hiperboreea*, 1980; *Dor de lumină*, 1997; *Un sfert de veac de poezie,* 1998, *Antologia poeților ardeleni contemporani*, antologie de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea, 2004; *Antologija sucasnoji rumuns'koji poeziji/Antologia poeziei românești contemporane*, antologie și traducere în limba ucraineană Ștefan Tcaciuc, 2005; *Dialoguri cu ferestre spre nord*., 2006 etc. A colaborat la „România literară", „Convorbiri literare", „Tribuna", „Steaua", „Familia", „Cronica", „Ramuri", „Orizont", „Nord Literar" etc. Premiul Uniunii Scriitorilor pentru Poezie, 1984.

***În visul de fosfor**: Mă retrag înfrigurat și trist / O altă viață mă ia în primire / Grația umbrei veghează, exist / Ce joc ciudat de supraviețuire / Urca pe Gutâi, sincera Golgotă / Sunt al muntelui dinspre uitare / Bate-mă Doamne cu greșeala cuvântului / Și iubește-mă trist fără margini de mare / Chiar era să mă uiți dumneata Ieronima / Te-ai retras în peisajul depărtat de pe Iza / Ca o virtuoasă a sângelui tulburat / Cineva răzuiește chipul din icoana veche / Ce umbră uriașă apare / Ce moarte inventează o altă viață / Ești singură în cetatea asediată / Visezi un bal de noapte ca în vremi de pace / Să urle sângele sub carapace / În ochii tăi ce nu mai vor să vadă / Să fiu lup tânăr sfâșietor de pradă / Îți scriu necesar / Să mă văd apă de râu / Apă de Mara și sânge de înger / Să se prelingă printre degetele tale / Precum liniștea într-o lume uitată / Ce lume de febră ne pândește / Apele noastre se varsă / În râul de fosfor ce luminează noaptea.*

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Radu G. Țeposu, Ioan Holban, Nicolae Breban, Gheorghe Grigurcu, Gheorghe Glodeanu, Răzvan Voncu, Teodor Damian, Valentin Hossu-Longin, Ioan Moldovan, Dan Silviu Boierescu, Victor Cubleșan, Nicolae Prelipceanu, Adriana Cean, Adrian Alui Gheorghe, Echim Vancea, Ioana Petreuș, Vasile Dragoș, Augustin Cozmuța, Ion M. Mihai, V. R. Ghenceanu.

Ei bine, Gheorghe Pârja se simte mai legat de șaptezeciști prin firea lui decât de congenerii lui optzeciști. N-a ținut să fie în pas cu moda, nu și-a schimbat uneltele, n-a apelat la un limbaj altminteri la îndemână cum bine știți este un limbaj inteligent, acela al promoției optzeci, nu este numaidecât limbajul talentului ci este limbajul inteligenței. Gheorghe Pârja a preferat să rămână într-un fel de ariergardă a propriei sale generații, asumându-și deopotrivă riscul de a păstra, să zicem unora, vetust în raport cu moda lirică de ultimă oră, dar asumându-și și gloria, dacă vreți orgoliul, de a conserva o dimensiune esențială a poetului dintotdeauna, anume lirismul. Este o poezie *pentru*, nu o poezie *contra*. Noi trăim într-o vreme în care *pentru* și *contra* sunt atât de radicalizate că au atins și spațiul literaturii. Gheorghe Pârja scrie o poezie *pentru* și anume *pentru* sentimentele mari ale omului, *pentru* valorile mari încorporate în sentimente mari. Și, la urma urmelor pentru o morală subiacentă a chiar prezenței noastre în lume. (**Laurențiu Ulici**)

Gh. Pârja și Ioan Es. Pop

Aripa mare a lui Blaga colindă peste versurile și felul de a gândi liric al lui Gheorghe Pârja. (**Nicolae Breban**)

Deși prin venele poemelor lui Gheorghe Pârja mai curge un șuvoi din sângele tradiționaliștilor, sunetul pur al modernității izbutește să înfrângă clișeul, tot astfel cum picătura de apă găurește piatra. În urma acestei tenacități sfredelitoare, numai bijuterii naturale: imagini somptuoase, cristaline, precum florile de mină. Poetul răscolește în poemele sale urmele strămoșilor, în care ghicim genealogia ființei în genere caută întrupările arhetipale ale predecesorilor, proslăvind în tonul unui indecent întreaga istoria văzută nu atât ca o avalanșă de evenimente cât ca o surpare geologică a amintirilor (**Radu G. Țeposu**)

Un debut cu totul remarcabil, poate cel mai semnificativ din acest an editorial (1996) filtrează prin versuri un spațiu geografic (Maramureșul) și unul spiritual construind o stare de spirit și, un cod cultural personal. (**Ioan Holban**)

Tare mult mi-ar plăcea să pot scrie ca nordicul meu prieten Gheorghe Pârja. El nu scrie texte, el scrie chiar poezie. El are puterea de a scoate lumea de sub lume, de a o dezrobi și de a o ridica în rang de sens înalt și frumusețe. Gheorghe Pârja e în stare să facă un mit și din absența mitului. Însă adevărata sa obsesie, obsesie care conturează poezia, este Cuvântul. În buna tradiție a poeziei ardelene Pârja crede nestrămutat în puterea Cuvântului. Mai cred și alții, dar la el nu știu cum se face că se vede. Cuvântul e sinonim la Pârja cu o subtilă gravitație. (**Ion Mureșan**)

Versurile lui Gheorghe Pârja se caracterizează printr-un subtil amestec de tradiție și modernitate. Temele creațiilor sale își au rădăcinile puternic înfipte în solul datinilor și al obiceiurilor străbune, elementul de noutate fiind detectabil în sfera versificației și a limbajului poetic. Nu întâmplător, recursul la tradiție înseamnă azi altceva decât pe vremea literaturii semănătoriste și poporaniste. Mai multe creații iau forma unor veritabile imnuri aduse existenței, transformându-se în niște idile de factură modernă. (**Gheorghe Glodeanu**)

În fapt poezia lui Gheorghe Pârja se hrănește mai curând din sevele Maramureșului și din tradițiile modernității. Respectul arhaicității și considerarea vechimii etnice, ca reper moral esențial, sentimentalitatea patetică, rostită solemn, ceremonios, imnografic aș zice, fără suflu retoric, dar cu o înfiorare sau simțire duioasă (din elegiile erotice) sacralizarea lirică a codrului, a satului, a casei părintești, a tatălui mai ales, în versuri de o cuceritoare mișcare a emoției, o anume incongruență a straturilor imagistice ale poemului rezolvată prin muzicalitatea, ca de litanie, sunt câteva dintre caracteristicile poeziei lui Gheorghe Pârja. (**Ioan Moldovan**)

Fixat într-o maturitate robustă, Gheorghe Pârja pare a nu cunoaște o evoluție fizică perceptibilă aidoma unei suprafețe de rocă sau a unui trunchi gros de copac, domnia sa răsfrânge ceva din perenitatea, fragedă totuși, străbătută de curenți de aer și miresme a peisajului maramureșean. Natura l-a înzestrat cu o sumă de calități. E un mare meșter al cuvântului, ager la minte, arătos, darnic, delicat și mușcător după împrejurări, așa încât nu știi la care dintre ele să te oprești mai întâi. Dacă centrul administrativ al actualului Maramureș e Baia Mare, centrul său poetic îl reprezintă neîndoios ograda lui Gheorghe Pârja de la Deseși. Acolo, alături de duioasa-i mamă Doca, celebrează an de an Poezia pe care o poartă în sânge, pe care o recunoaște cu generozitate la confrații ce iau parte de ospitalitatea și de cinstirile dumisale premiale. Nu mi-aș putea închipui Maramureșul acestui timp tulburat pe care-l străbatem fără ființă lui Gheorghe Pârja. Ființă care e o lacrimă prefirată spre nord din izvorul de suflet al meleagului ardelean, melancolic, tânguitor în veac care e izvorul Lancrămului. (**Gh. Grigurcu**)

Horia Bădescu invitat al lui Gheorghe Pârja la Deseși

Gheorghe Pârja, poetul, ar putea fi foarte bine, dacă îi scriem numele între ghilimele, o uzină. Ba chiar mai multe. Ar suna cam așa: „Uzinele de mituri Gheorghe Pârja – Deseși – Maramureș”. Și nu doar fabrică mituri, ci le și asigură service. Procesul de fabricație nu e cine știe ce complicat. După modelul unui înaintaș al său, tot ce atinge Pârja, mit se face. Poetul nostru are ceva dintr-un șofer pe un autobuz făcut din pâine, cu care călătorește peste tot, hurducat pe șoselele cu gropi ale Nordului, iar când i se face foame îi mănâncă volanul ori câte o piesă. Nu-i bai, că acestea cresc repejor la loc! Ptiu, că m-am molipsit de la Pârja! Astfel de „uzine” nu-și au manageri decât în Maramureș, și aci mă gândesc la Ioan Es. Pop, un alt maramureșean căruia din orice încercare de deconstrucție îi iese un mit, la fel ca muncitorului de la Cugir care oricum montează mașina de cusut, tot mitralieră îi iese. Două produse face constant uzina pomenită: Mitul Deseștiului și Mitul Nichita Stănescu. Pe primul îl întreține prin ceremonia anuală a Serilor de poezie de la Deseși, unde, în curtea casei părintești, invită scriitori din toată țara. Al doilea mit a căpătat de câteva zile o înfățișare, ca să zic așa, sistematică. Mă refer la cartea recent apărută la editura Proema din Baia Mare sub titlul *Călătoria îngerului prin Nord*. […] Cartea e scrisă cu mută căldură și atenție. De altfel Gheorghe Pârja e mereu un dăruit cu harul prieteniei. Și, la urma urmei, dacă după două scurte călătorii în Maramureș rămâne în urma ta un Muzeu, poți fi numit fără greșeală „înger”. […] Versurile lui Gheorghe Pârja (romantic incurabil) sunt tot timpul grave. […] Nu mai e nimic de

făcut: Gheorghe Pârja crede că Dumnezeu a fost poet. De aici și multele versuri exemplare (din care am citat câteva) și multele truisme poetizante pe care nu le mai citãm, ca să nu deturnăm la rele memoria cititorului și pentru că, pur și simplu, aci punem punct. (**Ion Mureșan**)

Gheorghe Pârja, Marin Sorescu, Angela Marinescu, Marin Mincu

Iuliu PÂRVU (n. 12 septembrie 1940, Gârbău/ Cluj). Critic și istoric literar, eseist. Absolvent al Facultății de Filologie, UBB, Cluj (1965). Debut absolut: *Steaua*, 1982 / nr 1 (ianuarie), critică literară. **Volume**: *Bariștii – Zări întrerupte – 1998 Antologie de scriitori, cu studiu introductiv, prezentări și note; Lucian Blaga, poezii esențiale și alte texte comentate,* 2002*; Studii și cronici literare*, 2002; *Jurnalul stărilor lirice,* 2004; *Jurnalul stărilor reflexive,* 2007; *Jurnalul stărilor narative,* 2008; *Jurnalul stărilor de călătorie*, 2010; *Așadar,* cugetări, 2010; *Aicea, printre ardeleni*…, 2011; *Din cântările unui om de rând,* 2012; *Jurnalul stărilor de călătorie, II* (*2010 – 2012*), 2013 etc. A colaborat la periodicele: *Steaua, Tribuna, România literară, Gând românesc* (Alba Iulia) etc.

Germinație: *În sâmbure mi-oi adormi ființa, / Spre germinația ce va să vie … / Doar teamă port în oase și căința / Că prea m-am rătăcit în superbie. // Nemărginit mă vreau, nemărginit, / În patima de-a ști și iar a ști, / Dar n-am scăpare, omul împlinit, / A măsura cât fi e-n a nu fi … // Aștept diluviile peste noi să cadă, / Harul ceresc, spre a stârni – ncolțirea. / Sunt mântuiți cei care pot să creadă / Că-n sâmbure-și trăiesc nemărginirea …*

Au scris despre cărțile sale: Vistian Goia, Mircea Popa, Ironim Muntean, Adrian Popescu, Elena Livia Bâlc, Vasile Farago

Amintirile și Jurnalele de călătorie confirmă încă o dată vocația de scriitor autentic, de călător pasionat, de intelectual erudit […]. I-am citit cărțile precedente acesteia, [...] și am scris despre ele la timpul apariției. Astfel, l-am cunoscut tot mai bine și i-am apreciat istețimea minții, logica și limpezimea frazei, freamătul sufletesc care îl însoțește atunci când are condeiul în mână … (**Vistian Goia**)

Obiectul central al cugetărilor lui Iuliu Pârvu rămâne condiția umană, omul în diversitatea ipostazelor sale, supus trecerii, alunecării prin lumină spre neființă, spre neant [...] De o impresionantă bogăție tematică și structurală, dar asemănătoare stilistic și prin atitudinea subiectivă, cugetările radiografiază *sinele*, intimitatea, în laboratorul căreia ne conduce fără inhibiții, conturându-i omului portrete din perspective multiple: religios, moral, social, politic, filozofic, cultural, psihologic, estetic. (**Ironim Muntean**)

D. Drașoveanu și Octavian Șchiau
între studenții seriei Iuliu Pârvu

Profesorul Iuliu Pârvu ne oferă în *Bariștii – Zări întrerupte* mai mult decât o antologie, și aceasta de ținută, o istorie culturală nu doar a orașului, prin numele incluse. Nu e vorba de un provincialism orgolios, ci de o istorie veritabilă a unui liceu, comparabil, după mine, cu un alt liceu celebru, bucureștean, <Gheorghe Lazăr> [...] Antologie și schiță de epocă (epoci), lucrarea lui Iuliu Pârvu denotă o vocație literară autentică. (**Adrian Popescu**)

Jurnalul stărilor narative (Ed. Limes) și se compune din notații răzlețe, organizate sub forma unui „jurnal” de stări,

trăiri și nuclee narative, alcătuind caleidoscopic o lume în mișcare, cu un dinamism cinematografic accentuat. Camera sa de luat vederi se mută alternativ din mediul rural în cel urban și de aici într-o călătorie în țările nordice. El reînvie fără să vrea o specie demult apusă, specia „fiziologiilor literare", oferindu-ne „portretul" unor personaje, surprinse fugar, în tușe „realiste", de „copii de pe natură", cu un cumul de îngroșări, de multe ori critice sau caricaturale. […] Acest tip de inter-textualitate hibridă, à la Horia Mircea Simionescu, nu are însă în cazul „prozei" sale natura de a crește calitatea textului, ci, dimpotrivă, de a o trage înapoi. Poate că viitoarele sale „narații", scăpate de sub tirania dogmelor unei retorici prea studiate, să ne spună mult mai mult și mai convingător, deoarece multe dintre ele au rămas la stadiul de anticipări, de simple eboșe pentru scrieri viitoare, vădind o anume urgență a transpunerii, o anume grabă a improvizației și a destăinuirii, un anume efort de comunicare și de eliberare, resimțit nu ca un efect prozodic, ci ca o formă de încătușare stilistică. (**Mircea Popa**)

Ovidiu PECICAN (8 ianuarie 1959, Arad). Prozator, eseist, istoric. Facultatea de istorie-filosofie a UBB Cluj (1985). Doctorat în istorie (1998). Debut absolut în *Flacăra roșie*, Arad, 1978. Debut editorial în 1985 în trei antologii: *Gustul livezii*, *O planetă numită anticipația* și *Romanul românesc în interviuri*. Prezent în antologii de proză: *Anatomia unei secunde*, 1990; *Timpul este umbra noastră*, 1991; *Chef cu femei urâte*, 1997 (ed. germană, 1998) etc. **Volume**: *Eu și maimuța mea*, roman, 1990; *O utopie tangibilă,* antologie de interviuri cu Nicolae Breban, 1994; *Europa, o idee în mers*, 1997;1999; 2002; *Troia, Veneția, Roma. Studii de civilizație europeană*, 1998; *Lumea lui Simion Dascălul*, 1998; *România și Uniunea Europeană*, 2000; *Darul acestei veri*, proză scurtă, 2001; *Clipuri*, proză scurtă, 2001; *Arpadieni, Angevini, români*, 2001; *Realități imaginate și ficțiuni adevărate în evul mediu românesc*, 2002; *Trecutul istoric și omul Evului mediu*, 2002; *Rebel fără pauză: contribuții la istoria literaturii române,* 2004; *B.P. Hasdeu, istoric*, 2004; *Poarta leilor*, 2005; *Imberia*, roman, 2006; *Între cruciați și tătari*, 2006; *Puncte de atac*, 2006; *Poarta leilor. Istoriografia tânără din Transilvania*, II, 2006; *Ce istorie scriem*, 2006; *Trasee culturale Nord – Sud*, 2006; *Istorii intersectate*, 2007; *Troia, Veneția, Roma*, I, 2007; *Nord. Moduri de locuire* (2008; viziune grafică Laura Ghinea); *Povești de umbră și povești de soare*, 2008; *Reuniunea anuală a cronicilor literare* (2008); *Europa în gândirea românească interbelică*, 2008; *Dicționarul celor mai bune cărți de istorie românească,* 2009; *Sertarul cu cărți*, 2009; *Regionalism românesc – Organizare prestatală și stat la nordul Dunării în perioada medievală și modernă,* 2009; *Medievalități*, 2009, *Clujul în legende,* 2010 (în colaborare); *Letopisețul unguresc,* 2010; *Mituri publice, mitologii cotidiene*, 2010; *Istoria românilor* (I: 2010; II: 2011), *Avalon,* 2011; *Aventurile lui Matiaș Corvin la Cluj,* 2011; *Bokia,* 2011; *Voluptăți literare,* 2011; *Acorduri și dezacorduri literare,* 2012; *Evul mediu fictiv,* 2012; *Pâlnia și burduful,* 2011; *999 minciuni*, 2012; *Istoria de sub covor,* 2013; *Migrene,* 2013 (cu ilustrații de Octavian Bour); *Noaptea soarelui răsare*, roman, 2014 etc. **Traduceri**: Philippe Moreau Defarges, *Instituțiile europene*, 2002 (în colab. cu Doina Lică); Alain Demurger, *Cavalerii lui Christos. Ordinele religios-militare în evul mediu* (*sec. al XI-lea – al XVI-lea*)*,* 2003. Debut în teatru cu spectacolul experimental *17 acte cu Piet Mondrian* pe scena Naționalului clujean (aprilie 1995), realizat în colaborare cu scenograful și regizorul Horațiu Mihaiu. A îngrijit ediții din Yves Ternon, *Statul criminal* (2001), din B.P. Hasdeu, *Oltenește*le (2002), din Geoffroy de Villehardouin, *Cucerirea Constantinopolului* (2002), din Robert de Clari, *Cei care au cucerit Constantinopolul* (2005) și Simion Dascălul, *Letopisețul Țărâi Moldovei* (2007), din George Coșbuc, *Comentarii la Divina comedie* (2008, împreună cu Laszlo Alexandru). A coordonat *Antologia prozei scurte transilvane actuale* (3 vol., I-II: 2011, III: 2012).

„Din punctul de vedere al situării mele existențiale, deci, narațiunea pe care o produc, anume cea beletristică, scurtă sau lungă, este, în principiu, vehiculul unor mari aventuri biografice, unul care îmi mărește și accelerează șansele de a scăpa de sub dictatura anumitor condiții de viață (*o anume marginalitate în raport cu universalitatea, de pildă, cea care le dădea angoase tinerilor Ionescu și Cioran, care deplorau apartenența la o mică limbă și la o minusculă cultură*)*, ea mă împlinește și mă devoră, mă atrage și mă sustrage de la alte înfăptuiri de tot felul. Totul constituie un dar al meu către prietenii știuți și către cei neștiuți, o ofrandă adusă culturii noastre, o posibilitate de dialog și de experimentare a unor lucruri la care mulți nu ar avea, poate, altfel, acces"* (din interviul cu Stelian Țurlea, *Ziarul de duminică*, 4 aprilie 2014)

Uneori mi se pare că, exact ca în Vechiul Testament, unde păcatele se ispășesc vreme de șapte generații, am de răscumpărat și înghețarea creativității lui Cârlova după abia cinci poeme, și proiectele neterminate ale înaintașilor (*epopeile întrerupte ale lui Heliade-Rădulescu și Eminescu, de pildă*)*, romanele nescrise ale lui Rebreanu, întreruperea în plină activitate a vieții și creației lui Marin Preda… Marea încercare, de altfel, nu mi se pare producerea capodoperei – nu știu ce e aceea, dacă există cumva –, ci înzestrarea literaturii noastre cu cât mai multe opere literare de o anumită calitate și altitudine; o acumulare importantă care să asigure saltul în plină lumină și strălucire a universurilor literare românești, oarecum marginalizate, pe moment, datorită unor proaste politici culturale și a unei limbi de o frumusețe prea orgolioasă pentru a se lăsa cu ușurință tradusă la un nivel de subtilitate și de splendoare compatibil cu identitatea ei.* (din interviul cu Stelian Țurlea, *Ziarul de duminică,* 11 aprilie 2014)

Cu Ion Vartic și Alexandru Vlad

Au scris despre cărțile sale: Mircea Țicudean, Diana Adamek, Mircea Opriță, Victor Neumann, Gheorghe Grigurcu, Irina Petraș, Constantin Hârlav, Petru Poantă, Cornel Robu, Sanda Cordoș ș.a.

De vreo două decenii, Ovidiu Pecican activează performant în două cîmpuri ale culturii: cel literar și cel al istoriei. Modelul său îndepărtat pare să fie în acest sens Nicolae Iorga, deși ca istoric se revendică de la o altă metodologie. Îl apropie însă de Iorga ambivalența structurală a formației intelectuale, cuprinderea enciclopedică și erudită, precum și o anumită capacitate

intuitivă în interpretarea și conexarea revelatorie a fenomenelor și evenimentelor istorice. Are, de asemenea, o memorie fabuloasă și cultul abundenței în scris. N-a ajuns la performanța inumană a lui Iorga, care publica și cîteva zeci de cărți pe an, dar prezența sa editorială și publicistică este, totuși, mai puțin obișnuită, atît cantitativ, cît și ca diversitate. Ovidiu Pecican este, apoi, o persoană publică foarte vizibilă în mediile culturale și un democrat cu o ideologie liberală și cu un spirit civic și critic dezvoltat. Pe scurt; o personalitate complexă, expansivă și de o energie debordantă. (**Petru Poantă**)

Parabole, în registru comic sau grav (cu precizarea că adesea cel comic are gravitatea drept fundal, iar cel grav stă gata să alunece în derizoriu și caricatură), aforisme dezvoltate, pseudo-anecdote, mici poeme în proză, nuclee ale unor posibile povestiri-fluviu, iată materia din care se alcătuiește „darul" din titlu [*Darul acestei veri*]. Ca și în cazul *maimuței personale*, structura compozită induce în eroare, ba chiar poate stupefia, dovedindu-se, la o lectură mai atentă, organizată strâns și mânându-și înțelesurile și subînțelesurile spre o încheiere unitară: „Odată doi munți stăteau unul lângă altul. Apoi unul dintre ei s-a mutat" (*Cea mai simplă poveste*). Rareori s-a formulat o definiție mai lapidară și mai încăpătoare a istoriei omenești. Aceste povești „simple" capătă, sub condeiul lui Ovidiu Pecican, o doză aproape insuportabilă de subversiune, căci senzația de prim-plan e că ascund sensuri fundamentale, de care depinde pasul tău următor și pe care le poți oricând rata neducând până la capăt descifrarea ori lăsând-o să se extenueze pe vreun drum lăturalnic. Noutatea față de tonul din *Eu și maimuța mea* e aburul crepuscular adăugat și celor mai ghidușe perspective. (**Irina Petraș**)

Irina Petraș și Ovidiu Pecican

Perspectiva propusă de Ovidiu Pecican în cronicile sale literare își extrage argumentele din instrumentarul celor două personalități dominante ale sale, prozatorul și istoricul. Istoricul aduce fundalul *real*, cel asumat de cercetările succesive și omologat prin studii savante, iar prozatorul, „un mincinos cu har", adaugă ingrediente necesare *umanizării* portretelor. La toate astea se adaugă tonul sprințar și liber al publicistului, cu o aripă muiată în analiza politică, așa încât rareori sunt cuminți textele sale și aproape niciodată interpretate într-o singură gamă. *Rebel fără pauză*, cum singur se recunoaște în titlul unei precedente reuniuni de cronici, motivat de un, câteodată, exacerbat simț la justiției (căci crede că merită luptat, măcar de dragul pledoariei, și pentru lucruri care nu pot fi schimbate, tot așa cum, alteori, uită vremelnic că adevărurile sunt relative), Ovidiu Pecican nu se oprește la suprafața strict socială a lucrurilor și întâmplărilor omenești, ci străbate, în fine incizii, nu de puține ori de o subtilitate absconsă pentru un ochi grăbit, dar de o adâncime indiscutabilă și extrem de incitantă, *dincolo*. (**Irina Petraș**)

Cum, când și cu ce costuri se face trecerea de la condiția de fiu la cea de tată? Iată, cred, întrebarea fundamentală pe care o avansează cartea de față, încercând să răspundă în primul rând prin biografia sinuoasă a personajului principal (un avatar contemporan al lui Don Juan, trecut de treizeci de ani), dar și prin mijlocirea apropiaților acestuia. Aceasta face ca *Noaptea soarelui răsare* să fie, mai apăsat decât primul volum al *Imberiei* (pe care îl continuă, păstrându-și, însă, și autonomia pentru o lectură de sine stătătoare), un roman despre lumea bărbaților, cu avânturile, spaimele, fragilitatea, agresivitatea și lașitățile acestora. Având febrilitatea confesiunii făcute la o oră critică, romanul îmbină tulburător bilanțul erotic cu interogația morală, victoriile unei masculinități dezlănțuite cu tangajul interior. (**Sanda Cordoș**)

Aceasta e de altfel și nota caracteristică a romanului lui Ovidiu Pecican, *Eu și maimuța mea*: o cuceritoare tandrețe, căreia îi vor răspunde umorul fin și jocul discret al subtextului. Admirabilă e de asemenea siguranța discursului, degajarea cu care autorul construiește o lume încărcată de sens, căreia îi vor da strălucire imagini de o deosebită plasticitate. Neîndoielnic, Eu și maimuța mea anunță „nașterea" unui prozator absolut remarcabil; debutul lui e o luptă deja câștigată. (**Diana Adamek**)

Ședință lărgită Comitetul Filialei

Neastâmpărul intelectual hrănit de bulimia erudiției, o trează receptivitate la nou grefată pe o indecisă încă disponibilitate, o vie mobilitate de spirit ca substrat și suport pentru un proteic gust al ineditului și al experimentului în direcții aparent divergente (tentații și tentative în teatru, film, radio, de exemplu, dar și exegeză istorică sau literară de tip universitar) – iată câteva posibile linii de contur ale unei fizionomii încă în schimbare, pe care manifestările de până acum ale lui Ovidiu Pecican le lasă să se întrevadă, deocamdată. În aria SF – aceeași disponibilitate pentru experiment, aceeași dezinhibare epatantă și același gust extravagant. (**Cornel Robu**)

Gheorghe PERIAN

(n. 12 ianuarie 1952, Cenad /Timiș). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1976). Doctorat în 1999 cu teza *A doua tradiție. Forme ale poeziei naive în literatura română până la Anton Pann*. Debut absolut în *Neue Literatur*, 1971, cu poezie. **Volume**: *Scriitori români postmoderni,* 1996*; Pagini de critică și istorie literară,* 1998; *A doua tradiție*, 2004; *Despre Gala Galaction*, 2005; *Antologia poeziei naive românești din secolul al XVIII-lea*, antologie, 2006; *Dezlegarea la cărți*, studii și recenzii literare, 2006; *Literatura în schimbare*, articole de opinie literară, 2010; *Scriitori care au fost*, studii literare, 2011; *Ideea de generație în teoria literară românească*, studiu de teoria literaturii, 2013. Coautor la *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice,* 1994*; Dicționarul scriitorilor români,* 4 vol., 1995-2001*; Dicționar analitic al operelor literare românești*, 4 vol., 1998-2002; *Despre Gala Galaction*, 2005. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Vatra", „Familia", „Tribuna", „Steaua", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Paralela 45", „aLtitudini".

„A vorbi de o critică nouă fără a pronunța măcar un cuvânt despre apariția simultană a unei literaturi noi, care să o integreze și să-i ofere argumente, înseamnă a nu observa unitatea fenomenelor literare. Numai geneza unei noi literaturi poate cuprinde în sine o nouă critică literară. Ideea că aceasta ar putea fi o opțiune metodologică, un produs de laborator, independent de necesitățile unei literaturi în curs de constituire, își are originea într-o derută a tinerei generații. Nu văd cum ar putea exista o critică nouă în afara sau în lipsa unei literaturi noi. Critica nu-și poate câștiga o identitate separată, și e zadarnică, prin urmare, căutarea unei metode noi înainte de-a avea o literatură nouă".

Au scris despre cărțile sale: Liviu Petrescu, Ion Pop, Doina Curticăpeanu, Al. Cistelecan, Virgil Podoabă, Ștefan Borbély, Nicoleta Sălcudeanu, Iulian Boldea, Alexandru Ruja, Călin Crăciun.

Sobre, limpezi, atente nu numai la circumscrierea specificului tematic al operei discutate, ci și la descrierea particularităților de ordin formal (prozodie, figuri retorice, vocabular poetic, sintaxă etc.), comentariile lui Gheorghe Perian fixează în linii esențiale și ferme personalitatea literară a autorilor abordați. Critic literar extrem de rafinat, cu o formație filologică ireproșabilă, Gheorghe Perian poate fi considerat drept unul dintre cei mai autorizați comentatori ai fenomenului postmodern românesc (**Liviu Petrescu**).

Gheorghe Perian este un critic literar pătrunzător și aplicat, știe ce porți să deschidă spre contextul socio-literar în care pot căpăta relief operele individuale și se pot înscrie vectorii unor transformări viitoare, are prin temperament (și l-a întărit prin seriozitatea formației intelectuale) calmul privirii cercetătorului lucid, greu de tulburat de fervori partizane. Solidaritatea nezgomotoasă cu generația despre care scrie e, oricum, de bun augur pentru ceea ce ar putea fi o sinteză de istorie literară având ca obiect perioada anilor optzeci (**Ion Pop**).

Gheorghe Perian adoptă stilul ordinii desăvârșite, al echilibrului și geometriei clasice, a cărui caracteristică de evidență este limpezimea fără pată. O limpezime, adică, împinsă până la limita ei optimă – până la transparența geamului proaspăt spălat. Criticul nu este, firește, un calofil al clarității, ci năzuința sa este doar aceea de a obține desenul curat al ideii și al arhitecturii acesteia, utilizând un discurs aproape epurat de ingrediente conotative, lis și rece: pe scurt, aproape a-retoric. În plus, el este ispitit să elimine mărcile subiectivității proprii, iar sub această ispită de-a nu se exprima pare să se ascundă una și mai mare: ispita impersonalității (**Virgil Podoabă**).

Excelent prozator de idei și moderator de dezbateri conceptuale, Gheorghe Perian e, firește, mai întâi un critic aplicat. El își expune (dar nu pe larg) toate abilitările (inclusiv cea de istoric literar), salvând compoziția de amestec printr-o dicțiune răspicată și etalând destulă suplețe (stilistică și de idee) ca să nu poată fi tratat de combatant dogmatic. Documentele lui de pe frontul optzecist, datând de pe vremea când acesta era în ofensivă, îl arată ca pe un susținător sceptic, deși ferm (**Al. Cistelecan**).

Rod al școlii clujene și pedagog de școală nouă ardeleană, Gheorghe Perian este un excentric dogmatic, un eretic ortodox. Ca, probabil, cel mai fidel discipol al lui Mircea Zaciu întru istorie literară, în spiritul restituirilor în filigran, fie ele de raftul doi-trei, Gheorghe Perian practică un rigorism transilvan acribios, disciplinat (rigoare și disciplină în mod obișnuit întâlnite ca mărci ale școlii clujene), dar totuși unul șugubăț. Studiul scolastic e străbătut și însuflețit de o rețea fină de relativism subversiv ce, în loc să degradeze statutul obiectului studiat, îl „upgradează". (**Nicoleta Sălcudeanu**)

Cosmin PERȚA

(n. 5 decembrie 1982, Vișeu de Sus, Maramureș). Student al Facultății de Litere, secția Română-Etnologie a UBB Cluj-Napoca. Debut absolut în *Convorbiri Literare* (2000). **Volume**: *Zorovavel*, poeme, 2002; *Santinela de lut*, poeme, 2006; *Cântec pentru Maria*, 2007; *Întâmplări la marginea lumii,* roman, 2007; *Bătrânul, o divină comedie,* 2009, *Două povestiri*, 2010; *Fără titlu*, 2011; *Introducere în fantasticul de interpretare*, eseu, 2011; *Radu G. Țeposu, rafinament și intuiție*, 2012. Coautor la *Dicționar Echinox A –Z* (coord. Horea Poenar). Prezent în antologiile: *Generația 2000,* 2005, și *Euridice,* vol. III, 2004 (coord. Marin Mincu).

***Iată cum moartea** vine pâș-pâș, / dar ea nu este nici violetă, nici moale, / ea vine seara târziu, / îți reazămă capul de cadă, / te scaldă puțin prin bălegarul mulțimii-*

nholbate / și pleacă. / / Dar ea nu este ceva de dorit, / când vine, vine tăcută, / iar tu ești deja mai departe de tine decât oricare gest. / / Pășești încet, încerci să-ți deschizi pleoapele / și doar sunetul rece al vocilor mai ajunge la tine. / O ciocolată, un vin. O jumătate de oră de somn. / / Ajungi la un punct prea devreme / și nu mai știi să dai înapoi. / Te rezemi puțin de chiuvetă / și speri doar să nu se rupă și ea / să nu te îngrămădești într-o baltă. / / Rușinea și spaima. / / Ajungi la un punct mult prea devreme. / Ești singur și chel, ras în cap. / Cu ai tăi mai vorbești doar câteodată, / deși știi prea bine că pieptul lor tremură toamna / ca o foiță ușoară de plastic, / ca o uitare. / / Spaima, rușinea. / / Proiectele tale nu mai au consistență și spor, / mâinile greblă pavajul, / scarpină pielea uscată a vreunui vecin, / se frământă neputincioase în carne. / Mâinile tale nu mai sunt ce au fost / și larva plutește prin aerul tare. / / Tatăl meu m-a crescut bine. / Mi-a dat creier și corp și merinde. / Mi-a dat cina promisă și niște țigări. / / În capătul gol al orașului, / printre libărci și mortaruri e bine. / Nimic nu ți se poate-ntâmpla, / memoria e scurtă aici / și totul există doar pentru tine. / / Volatil și uscat, moale, pufos, nemeritat

Întîmplări la marginea lumii conține toate ingredientele unui succes literar. Fantastică prin excelență, narațiunea de față își poartă cititorii printr-o lume vag dimensionată și atemporală, printr-o lume guvernată de cu totul alte principii decît cea reală. (**Șerban Axinte**)

Cosmin Perța este un tip sensibil, absorbit total în sfera literara. În roman, însă, în pofida ezitărilor care țin de viteza condeiului, de palpitul intrigii și de anumite formulări obositoare, îi prevăd un viitor mai spectaculos. De ce? Pentru că este un scriitor cu o bună stăpînire a limbii, inclusiv a zonelor lexicale arhaice, cu un subtil simț al umorului și cu imaginație – ceea ce iarăși este rar în peisajul literelor noastre. (**Felix Nicolau**)

Cosmin Perța este un extraordinar poet al stărilor, iar „Fără titlu" e un volum intens de poezie plină de viață, o carte care se zbate între cele mai diverse stări existențial-psihologice care-l macină pe eul liric, chiar și cele două părți stînd cu spatele una față de cealaltă, nu față în față, ceea ce-l face și mai puternic, și mai existențial, și mai neliniștit, și mai autentic. Este interesant cum Cosmin Perța reușește să transforme modernismul de suprafață în existențialism & biografism profund, cum face ca stările aproape contradictorii din cele două părți ale cărții – care au același „personaj", doar că la altă vîrstă, cu alt fel de trăiri – să crească un eu poetic integru, subtil, sigur și în același timp tulburat. Poezie sinceră și voit umilă, în care scriitorul nu încearcă să ascundă nimic, poezie narativă, limpede și curată ca apa unui izvor de munte. Să nu-ți fie frică să intri în ea, dragă cititorule, pentru că doar așa vei simți „strîngerea aceea puternică din spinare" (**Mihail Vakulovski**)

Poetul și poezia sa își împrumută semnalmente într-o foarte incitantă devălmășie. Supunerea recalcitrantă la imperativele lumii face casă bună cu politețea galeșă, învăluitoare, pândită de zâmbete și grimase în aparteuri abia bănuite; un foarte grav simț al umorului și al derizoriului construiește deșirări cu temelii solide, înfiorate. Zidurile poemului exersează fisurări și cutremure, jocul e mereu pe muchie de cuțit și de pagină, lucrurile nu se mulțumesc să fie, ele și par a fi, realitatea e întotdeauna halucinantă, iar visul, alunecat în coșmar, își etalează concretețea, se lasă pipăit și adulmecat. Cel de-al doilea volum, deloc grăbit (2006), confirmă o voce și o partitură. Temele, crepusculare – moarte, rană, deznădejde, angoasă –, nu au nimic din cochetăria teribilistă a tinereții. Ele nu bravează și nu mint. Repetarea lor ține de deprinderea răbdurie, aproape pedantă, a unei științe a trăirii sub amenințare (**Irina Petraș**)

Lucian PERȚA (n. 23 noiembrie 1953, Gâlgău /Sălaj). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1978). Membru fondator al grupului *Ars Amatoria*, Cluj. Debut editorial în volumul colectiv *Cântec de început*, 1967. **Volume**: *Folclor poetic eminamente nou din Țara Maramureșului*. Parodii, 1997; *Rondeluri implementate*, parodii, 2000; *Cuțitul ca o mască. parodii*, 2002; *Groapa cu* (a)*muze. Poeți maramureșeni parodiați,* 2002; *Aventurile lui Cosmin în Țara de Aur,* 2003; *Poveste de iarnă*, 2005; A*pelul de seară*. O panoramă a poeziei românești de la origini pînă în prezent, 2006; *…și am ieșit din vremi râzând… poezia și parodia anotimpurilor*, 2009; *Cât îi Maramureșu' / Nu-i poet ca eu și tu. Poeți maramureșeni din primul deceniu al secolului XXI*, parodii, 2010; *Cartea Nunților. Ghid practic pentru județul Maramureș* 2010; *Literatura română mură-n gură. Pseudo-analize literare la texte din manualele alternative ale claselor V-VIII*, 2010; *Vizita de dimineață – o panaramă a poeziei românești de la origini până în prezent*, 2011; *Poeme paralele*, 2012; *Ședință de consiliu* (teatru de buzunar), 2012; *Vin turcii* (teatru de buzunar), 2012; *De-a școala* (teatru de buzunar), 2012; *Unde dai și unde crapă…* (Pe marginea unor proverbe), 2013.

Parodie la **Statistică**, de Daniel Moșoiu: *Erau mai ieri în Cluj poeți destui / Ce au venit și-aici rămas-au, gata, / Vreo două generații-au făcut pui / Ce au răzbit avîndu-l sus pe tata; / Și-a fost un timp cînd loc la Arizona / Nu mai găseai de atîta poezie, / Ba milițienii ocoleau chiar zona / De teamă să nu înceapă apoi să scrie; / Nu aveai cum nici să respiri de fumul / Pe care-l aruncau jur-împrejur, / În timp ce-și pritoceau la bar volumul / Ce nu mai căpăta nicicum contur – / Noroc cu mine, ăsta-mi este rolu', / De-am apărut și eu în univers, / i-am adunat pe toți jos, la Mongolu, / și le-am luat poemele din mers – / le-am spus să mi le dea că le voi face / la radio local rubrică cultă… / de-atunci în Cluj e liniște și pace – / nimeni nu scrie, toată lumea-ascultă!*

Aparent o specie minoră, parodia e în realitate o probă dificilă atît a recepției textelor poetice ilustrînd diverse registre, cît și a scriiturii proprii. Parodistul își asumă modelele printr-un dublu proces, al asimilării și al „refuzului", al apropierii și al distanțării contopite în același act expresiv. L-am putea asemui cu un clovn care, în ciuda indisciplinei sale hazlii, trebuie să posede o

Mircea Petean, Ioan Mușlea, Lucian Perța, Traian Ștef

dotare multiplă, de actor, mim, acrobat, muzician, om de spirit etc. Facilitatea parodiei e iluzorie, în condițiile în care i se cere să dispună de tehnicile pe care își îngăduie a le lua în derîdere și pe deasupra să aducă fantasma identității lor estetice în cheie burlescă. Cu atari considerații întîmpinăm masivul volum de parodii al lui Lucian Perța, Apelul de seară (aluzie la caracterul crepuscular, alexandrin al actului parodic) subintitulat O panaramă a poeziei românești de la origini pînă în prezent (element ce subliniază caracterul sistematic al întreprinderii). Cu toate acestea aproape nimic pedant nu se strecoară în paginile în cauză, susținute de-o remarcabilă vervă în răspăr ce nu se denivelează, nu se epuizează. Harul de parodist al autorului, prezent de altminteri la modul copios în revistele literare, e indiscutabil. De remarcat un bun simț care-l împiedică a luneca în trivialitate, făcînd ca stihurile hazlii să păstreze, cu o discretă deferență, răsfrîngerea originalului reprodus de fiecare dată spre a îngădui comparația. (**Gh. Grigurcu**)

Iosif PERVAIN (8 ianuarie 1915, Cugir – 16 mai 1982, Cluj). Critic și istoric literar. Facultatea de Litere și Filosofie în 1939; doctorat (1948). Carieră didactică din 1939: decan între 1955 și 1958; șef de catedră între 1958 și 1978; rector al Institutului Pedagogic din Oradea (1963-1966); șef al Secției de istorie literară și folclor a Filialei din Cluj-Napoca a Academiei. Premiul „N. Iorga" al Academiei R.S.R.(1978). **Volume**: *Studii de literatura romana*, 1971; *Corespondenta lui Al. Papiu Ilarian*, 2 vol., 1972; *George Bariț și contemporanii săi,* 4 vol., in colab.; *Secvențe preromantice,* 1999. A colaborat la *Atlasul lingvistic român, Istoria literaturii române*, vol. I.

Se specializase îndeosebi în cultura și literatura transilvană a secolelor XVIII și XIX, dar nu doar ca un cărturar învățat, ci cu un soi de familiaritate obsesivă cu oamenii și cărțile acestor veacuri. Trecut și prin școala ideilor literare și a comparativismului lui D. Popovici, avea acces la subtilitățile ideologiei literare, însă, în esență, vocația sa consta în oralitatea fermecătoare a erudiției „faptelor diverse" ale culturii. Scria greu, cum ai săpa cu mîine goale într-un sol pietros, dar vorbind liber se anima în el o forță evocatoare de o formidabilă concretețe plastică. Știa să dea culoare celor mai insignifiante amănunte de istorie culturală, iar în verva scînteietoare a evocărilor amesteca voluptatea erudiției cu sarcasmul pitoresc la adresa literaților compilatori. Memoria sa stocase un fișier fabulos de date ale istoriei culturale pe care imaginația critică n-a reușit să le pună în expresie scrisă. A încercat, în schimb să construiască o școală de cercetare academică, dezvoltîndu-le cîtorva colaboratori și studenți acribia filologică și pasiunea arhivelor. (**Petru Poantă**)

Doina Curticăpeanu, Ion Șeuleanu, Ioana Em. Petrescu, Gavril Scridon, Zoe Bugnariu, Iosif Pervain, Octavian Șchiau, Dumitru Pop, Mircea Muthu

Mircea PETEAN (n. 2 februarie 1952 Jucu de Mijloc/Cluj). Poet, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca. Debut absolut în 1974 cu poezii în *Echinox*. Premiul pentru debut al editurii Dacia în 1981. **Volume**: *Un munte, o zi,* versuri, 1981; *Cartea de la Jucu Nobil,* I, versuri, 1990; *S-au produs modificări*, versuri, 1991; *Călător de profesie*, versuri, 1992; *Zi după zi,* versuri, 1993; *Lasă-mi, Doamne, zăbava*!, versuri, 1995; *Dincolo de marginea marginii, poezii, 1974-1996*, 1996; *Ploi, zăpezi, felurite* (haiku-uri în ediție trilingvă, română, franceză, engleză), 1998; *Cartea întâlnirilor*, roman epistolar, 1999; *Cartea de la Jucu Nobil II,* 2000; *Folie, cirque, scandale*, Cluj-Bruxelles, 2002; *Cartea de la Jucu Nobil I-II-III*, 2003; *Lovituri de nisip,* 2004; *Drumul spre Nghe An. Patru scriitori români descoperă Vietnamul*, 2004 (în colab.); *Poemele Anei*, 2007; *Câmp minat*, 2009 etc. În traducere: *Folie, cirque, scandale* (anthologie poétique), Cluj-Napoca-Bruxelles, 2002; *Sand Strikes* (trad. de Olimpia Iacob și Virgil Stanciu), 2006; *Annaversek* (trad. de Balázs F. Attila), 2009. În colaborare cu Ana Petean, *Ocolul pământului în 50 de jocuri creative*, 1996; 2004. Ordinul „Meritul cultural", în grad de cavaler. Poeme de-ale sale au fost incluse în diverse antologii apărute în țară și în străinătate, între care: *O mie și una de poezii românești*, alcătuită de Laurențiu Ulici (1997), *Antologia poeziei române de la origini până azi*, alcătuită de Dumitru Chioaru și Ioan Radu Văcărescu (1998), *Umbra libelulei* și *10 ani de haiku*, de Florin Vasiliu (în colaborare cu Mioara Gheorghe, la cea de-a doua; 1993, respectiv 2000), *Antologia poeților ardeleni contemporani* (editată de Eugeniu Nistor și Iulian Boldea), 2003, *Cântecul stelelor. Versuri „Steaua" 50* (2004), *Young Poets of a New Romania* (Forest Books, London, 1991), *Streiflicht* (Dionysos Verlag, Kastellaun, 1994), *Transylvanian Voices* (The Center for Romanian Studies, Iași, 1997), *Gefährliche Serpentinen* (Galrev, Berlin, 1997), *Poeții revistei „Echinox"*. Antologie de Ion Pop (1968-2003), 2004, *Un pahar de lumină. Poeți clujeni contemporanil Pohárnyi Fény. Kolozsvári kortárs kşltők* (2005), *Poeți români de azi/ Poètes roumains d'aujourd'hui*, Bistrița/ Paris, 2007, *Murmurul vocilor/ Murmure des voix/ Murmur of Voices* (Antologie concepută de Ioan Țepelea), 2007, *Szabadulás a gettóból*, 2008; *L'heure astrale. Poètes et peintres roumains contemporains*, Bistrița/ Bruxelles, 2008, *Voices of Contemporary Romanian Poets* (Antologie bilingvă: română-coreeană alcătuită de Dan Brudașcu), 2009, *Egy zacskó cseresznye*, Ab-Art, Bratislava, 2009. Este prezent cu proză în volumele: *Întoarcerea învinsului. Întâlniri cu Mircea Zaciu* (volum omagial realizat în colaborare cu Aurel Sasu), 2001,*Repetiție fără orchestră. Antologie de proză scurtă românească din Mileniul III* (selecție, prefață, prezentări de Horia Gârbea), 2004; *La Beclean pe Someș, cândva…* (antologie de Aurel Podaru), 2004; *În lumea taților*, Biblioteca Apostrof, 2004, *Farse, lacrimi și o găleată de sânge* (selecție, prefață, prezentări de Horia Gârbea), 2008. Premiul pentru debut al Editurii Dacia, 1981; Premiul pentru cea mai bună carte pentru copii și tineret (Salonul Național de Carte, Cluj-Napoca, 1997); Premiul Societății Române de Haiku (1999); Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (2004); Premiul revistei „Convorbiri literare", Iași, 2008; Premiul revistei „Poesis", Satu-Mare, 2008; Premiul „A.E. Baconski" al Filialei Cluj a USR, 2010. Ordinul *Meritul cultural*, în grad de cavaler, 2003.

Au scris despre cărțile sale: Marian Papahagi, Nicolae Manolescu, Constanța Buzea, Ștefan Borbély, Ioan Moldovan, Diana Adamek, Al. Cistelecan, Gh. Grigurcu, Nicolae Oprea, Octavian Soviany, Eugen Simion, Ion Mureșan, Vasile Spiridon, Ruxandra Cesereanu, Viorel Mureșan, Iulian Boldea, Gh. Perian, Irina Petraș, Ioan Pintea, Victor Cubleșan, Ion Pop, Mircea Zaciu, Petru Poantă, Călin Teutișan ș.a.

Bucolic și citadin, ingenuu și livresc, speculativ și direct, ironic și grav, sentimental și tăios, schimbând registre și stiluri cu destulă detașare, M.P. își riscă de fiecare dată, carte după carte, miza intimă, gata totdeauna să și piardă la o adică. (**Mircea Zaciu**)

Mircea Petean are o puternică imaginație a insolitului. Această imaginație a bizarului creează un univers aproape expresionist, populat de personaje rigide, de mecanisme și manechine ca la Delvaux. Nota lui esențială mi se pare o anume îndrăzneală în invenție, insolitul metaforelor care se țin tocmai de aceea minte. (**Nicolae Manolescu**)

…versurile seamănă, dar mai mult nu seamănă, cu acelea ale echinoxiștilor. [...] Poemul său oscilează între solemnitățile limbajului blagian și digresiunea livrescă, ludicul din poezia postmodernistă cultivată de ramura munteneasc a generației '80. Citindu-i cu întârziere pe acești poeți ardeleni, îmi dau seama că ei au mers în altă direcție și vin cu formule lirice diferite de colegii lor bucureșteni mai răsfățați de critica literară (inclusiv de cel care semnează aceste rânduri). (**Eugen Simion**)

Inteligent, cultivat, înzestrat cu spirit de observație și o reală sensibilitate poetică, Mircea Petean izbutește să producă viață și în asepticul mediu textualist. (**Tudorel Urian**)

Aidoma unui fachir, poetul pășește pe cuie și nu pregetă a-și străpunge carnea, păstrând un aer impasibil. [...] E aici o acută luciditate de sine, turnată pe făgașul unei remarcabile intensități petice actualizate, sub semnul acelei ambiții ardelenești de-a deveni, de-a progresa, de-a ajunge, certificată de o pleiadă de intelighenți de ieri și de azi ai pământului transcarpatin. (**Gh. Grigurcu**)

Unul dintre liderii incontestabili ai generației '80, o generație care a încercat și a reușit să schimbe discursul poetic contemporan, este Mircea Petean. Poezia sa reflexivă este însoțită de un profund filon emoțional, ce ne evocă atmosfera anilor de aur ai *Echinoxului*. (**Traian T. Coșovei**)

După debutul cu placheta *Un munte*, *o zi*, din 1981, care asocia o sensibilitate reticentă, ușor crispată, valorizată în registrul grotescului expresionist, dar și cu deschideri spre notația mediatoare a unei ambianțe obiectuale sugestive pentru stări contrastante, oscilând între evocarea unui univers mineralizat și cea a unor senzații delicate, din sfera intimității, *Cartea de la Jucu Nobil* încearcă refacerea unei experiențe originare, evocând universul copilăriei și dând frâu liber memoriei afective, deschise spre geografia și întâmplările satului natal. (**Ion Pop**)

În cazul anume al lui Mircea Petean asistăm la o interesantă operație de transplant din cele mai temerare, organismul rebel și chiar recalcitrant urmând a primi după lungi tatonări și preparative corpul străin, cu rezultatul de a nu putea răspunde finalmente satisfăcător tuturor comenzilor, dar în același timp de a-l face pe cititor să asiste la ivirea «aicea, printre ardeleni», a unui chip neașteptat, nemaiauzit de a fi sensibil. Autorul nostru stăruie pe calea apucată de a da frâu liber sarcasmelor și ironiei, unei viziuni depreciatoare despre lumea ce-l înconjoară, dominată de urât, degradare și abjecție. (**Cornel Regman**)

Sunetul original al lui M.P. stă în gustul său nedisimulat pentru teatralismul grotesc și sarcastic, în care putem ghici imaginea spectacolului derizoriu al realului. *Un munte, o zi* (1981) este volumul unui poet care și-a reprimat deliberat efuziunile în favoarea descompunerii reci și metodice a mecanismelor existenței, pentru a-i denunța fizionomia degradată până la caricatură. Modul său de a renunța ține de o sensibilitate tipic modernă ce constă în transcrierea consternată a degringoladei. Sentimentul inautenticității, al artificialității e nota fundamentală a acestei lirici. Concisă, de o mare economie a mijloacelor, eliptică cel mai adesea, poezia lui M.P. este gravă, acută și lucidă. (**Radu G. Țeposu**)

M. P. face figură aparte prin dezinvoltura cu care se mișcă în toate registrele limbajului. El este hăruit, cum îi place să spună, de-a vorbi fără să se repete, dimpotrivă, frapând de fiecare dată prin prospețimea limbajului. Între metafizic și cotidian este un spectru de teritorii poetice explorate de M. P. cu uimirea care se traduce spontan în emoție lirică, dar și cu știința tuturor trucurilor de-a tempera sentimentalismul prin ironie sau umor și de-a învălui derizoriul într-o atmosferă de melancolie. Dintre toate volumele sale, Mircea Petean a atins maxima altitudine și originalitate în *Cartea de la Jucu Nobil* care ar fi suficientă de-a legitima pentru totdeauna un poet. (**Dumitru Chioaru**)

Andrei Bodiu, Radu Mares, Mircea Petean

Descopăr suficiente argumente pentru a-l socoti un exemplar poet al *locuirii.* Nu doar pentru că scrie despre Jucu Nobil, locul său de baștină. [...] Mai degrabă e o literatură larg recuperatoare, una care caută date eterne în frânturile clipei trecute și în recompunerile celei prezente, care nu se recunoaște pe sine fără acest trecut comunitar, al satului ca matrice. L-aș putea apropia de *Liliecii* lui Sorescu, de *Ieudul* lui Ioan Es. Pop, fiecare construind o mitologie personalizată, dar și cu rădăcini puternice într-un *loc al memoriei* în care se poate regăsi. (**Irina Petraș**)

Mircea Petean are «cultul memoriei, evaziunea într-un trecut personal», și «voința de literatură», ca administrator de «domeniu» și cititor de câteva biblioteci ticsite. Volumul *Poemele Anei* poate deschide o discuție interesantă despre viitorul poeziei erotice, împlinite în cuib domestic. Poetul își „curăță" aici expresivitatea de aluviunile verboase, aducându-și aminte de fragilitatea rostirii, cultivată la începuturi. Petean pleacă de la Rilke, pe care îl adaptează obiectivismului sarcastic, propriu echinoxismului. Poezia lui Mircea Petean a știut să împace spiritul textualist cu chemarea străbunilor și ritualul intimist. (**Cristian Livescu**)

Mircea Petean tinde și el înspre un postmodernism al său: unul care nu vrea să eșueze într-un joc gratuit sau într-o oglindire resemnată a devenirii entropice, ci unul dornic să redescopere, la capătul tuturor experiențelor și experimentelor, adevărul firii uitate și forme poetice capabile să îl exprime cât mai sugestiv. [...] poet al «deznădejdii optimiste», înzestrat cu o energie lirică puțin obișnuită și cu o forță de expresie deloc neglijabilă. (**Ioan Milea**)

Există în aceste poeme [*Cartea de la Jucu Nobil*] un triumf al senzorialului, căldură și o cuceritoare tandrețe. Gesturile au simplitatea, dar și gravitatea marilor revelații, având ca fundal un decor mustind de seve, lumină și miresme. [...] În sărbătoarea memoriei zâmbește un spirit împăcat, refuzând excesul, cum de altfel și dansul acrobat. M.P. se dovedește un poet al acordurilor subtile, cucerind prin siguranța discursului, prin simțul nuanțelor și al proporțiilor. (**Diana Adamek**)

Mircea Petean face tot ce poate pentru a scăpa de un fantasmatic complex al provincialității, când în realitate el are o extraordinară intuiție lirică a provinciei, dar sub raportul unei sentimentalități rafinate. [...] Instabil în plăcerea experimentării/provocării limbajului, poetul este mai curând derutant decât disponibil într-adevăr unor ipostaze (personalități) multiple. Jocurile ingenioase ale eului, deși dinamice în regia imaginarului, nu pot oculta, în cele din urmă, unica obsesie originară, care este aceea a naturii, dar într-un sens special și restrictiv. M.P e când un sofisticat om natural, când un bucolic foarte rafinat. Nu natura «sălbatică» îl interesează în primul rând, ci ofertele ei inițiatice sau spectacolele civilizate, în care omul este un călător, o prezență insolită și efemeră. Peisaje pur naturale, fantasme urbane, târguri fantomatice: totul se conformează subtil unei reverii onirice a organicului. Universul e un fel de delir metamorfotic. (**Petru Poantă**)

Radu Beligan invitat special la lansarea de carte Anamaria Beligan (Limes)

Frumos și nebun, trimbulind, deși o neagă, Mircea Petean a adunat în acest volum (*Câmp minat*) o poezie colțuroasă și colțoasă, în tânăr buiestru, în ciuda maturității temelor. Pe un ton intransigent și feroce, ori meditativ și elegiac, Mircea Petean scrie așa cum vorbește: verde-n față, căci cine scrie se scrie... (**Andrea Hedeș**)

Petean se îndreaptă încet dar sigur spre valorile perene lăuntrice, spre decantare și limpezime, grație asumării unei deveniri, grație recunoașterii faptului că suntem cu toții supuși unei metanoia individuală, la care vrând-nevrând trebuie să aderăm cu toții: ironia, când nu este un feed-back în contextul

strict intelectual, este îndeobște atitudinea unuia adânc rănit, care astfel încearcă să «reziste» în aria socială, unul care își impune ironia ca un scut în fața marii sale vulnerabilități. [...] Raportat la creație, Petean definește foarte adecvat acest lucru prin sintagma memorabilă: *a lega în poezie*. Ori, absolut deschis și simplu, tot el: *în iubire se află izvoarele poeziei*. (**Andrei Zanca**)

Există – spune ironic-doct Petean – patru categorii de poeți în jurul nostru: cei care scriu pentru un public larg; cei care scriu pentru unul restrîns; solitarii introspectivi, adică cei care scriu «pentru ei înșiși și pentru nimeni» și «aristocrații, însingurații, orgolioșii», care, contrar așteptărilor, se simt întotdeauna învinși de poezia pe care o scriu, fiindcă aceasta este întotdeauna mai mult decît se întîmplă ca ei să fie ca oameni. Impersonalizarea de care vorbește T.S. Eliot e de acest tip, construită pe fatalitatea asumată a diferenței: dacă omul are doar «viață», poezia îi propune un «destin», obligîndu-l să se depășească pe sine, să realizeze transcenderea. Libertatea e un «stil» – spune Petean –, pe care doar puțini știu să-l trăiască cu adevărat. În lipsa lui, cei incapabili făuresc adversități: dau de pămînt cu puternicii zilei, demolează autorități, contestă valori și zămislesc «canoane» alternative, opozitive. Petean, din contră, duce o existență pozitivă: trece prin urbe purtînd, zîmbitor, o «aură de poet», trăiește din cărți, nu din deservirea unor instituții, e mereu senin, cu fruntea ridicată (nu prea-plecat și macerat de oportunisme, cum sînt ceilalți), se poartă cu o floare în buzunarul jachetei, vorbește de «minunatele coșmaruri de altădată« (în timp ce alții se plîng de atrocitatea lor opresivă), colecționează iluzii jucăușe și resimte o acută nevoie narcisiacă de iubire și admirație, pe care, însă, nu le ține pentru sine, ci le-o întoarce generos tuturor celor pe care-i iubește și admiră. «Călător de profesie», face multe drumuri, fie la noi, fie spre Liguria, unde îl așteaptă întotdeauna un vin bun și un promotoriu incendiat de soare, de unde poate admira marea. (**Ștefan Borbély**)

Irina PETRAȘ (n. 27 noiembrie 1947, Chirpăr /Sibiu). Critic literar, eseistă, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1970). Doctor în litere (1980). Debut absolut „*Luminița*”, 1957 (versuri). Președinta Filialei Cluj a USR (din 2005). Căsătorită cu Petru Poantă, mama Laurei Poantă. **Volume**: *Proza lui Camil Petrescu*, eseu, 1981; *Un veac de nemurire: Mihai Eminescu, Veronica Micle, Ion Creangă*, eseu, 1989; *Curente literare* – dicționar-antologie, 1992; *Figuri de stil* – dicționar-antologie, 1992; *Ion Creangă, povestitorul*, eseu, 1992; *Genuri și specii literare* – dicționar-antologie, 1993; *Camil Petrescu – schițe pentru un portret*, eseu, 1994; *Literatură română contemporană – secțiuni*, critică literară, 1994; *Metrică și prozodie* – dicționar-antologie, 1995; *Știința morții*, eseu, 1995; *Teoria literaturii* – dicționar-antologie, 1996; *Eminescu* – album-antologie, 1997; *Limba, stăpâna noastră. Încercare asupra feminității limbii române*, eseu, 1999; *Literatura română pentru gimnaziu și pentru examenul de capacitate*, 1999; *Poetes roumains contemporains*, antologie și prefață, Quebec, 2000; Marseille, 2000; *Panorama criticii literare românești. Dicționar ilustrat, 1950-2000*, 2001; *Știința morții*, vol. 2, eseu, 2001; *Teoria literaturii* – dicționar-antologie, ed. a doua, revizuită, 2002; *Feminitatea limbii române. Genosanalize*, 2002; *Liviu Rebreanu,* în *Auteurs européens du premier XX*e *siècle*, vol. 1-2, Editions de Boeck Université, Bruxelles, 2002; *Cărțile deceniului 10*, critică literară, 2003; *Camil Petrescu. Schițe pentru un portret,* eseu, 2003; *Fabrica de literatură,* 2003; *Mic îndreptar de scriere corectă,* 2004; *Ion Creangă. Povestitorul*, 2004; *Despre locuri și locuire*, 2005; *Miezul lucrurilor*. Convorbiri cu Alexandru Deșliu, 2006; *Despre feminitate, moarte și alte eternități*, 2006; *Teme și digresiuni*, 2006; *Cărți de ieri și de azi,* 2007; *Literatură română contemporană. O panoramă*, 2008; *Teoria literaturii*, 2008; *Literatură română contemporană. Prelungiri*, 2010; *Locuirea cu stil,* 2010; *Moartea la purtător. Stări și cuvinte*, 2012; *Divagări* (*in*)*utile. Viață și literatură*, 2012; *Oglinda și drumul. Prozatori contemporani*, 2013. **Traduceri**: Henry James, *Povestiri cu fantome*, 1991; Anatoli Rîbakov, *Copiii din Arbat*, 1991; Marcel Moreau, *Discurs contra piedicilor*, 1993; *Farmecul și groaza*, 1994; Virgil Tănase, *România mea*, 1996; *Poeți din Quebec*, antologie, 1997; Sylvain Rivière, *Locuri anume*, 1997; Marcel Moreau, *Artele viscerale*, 1997; Marcel Moreau, *Celebrarea femeii*, 1998; Jacques de Decker, *Roata cea mare*, 1998; Jean-Luc Outers, *Locul mortului*, 1998; Michel Haar, *Cîntul pământului. Heidegger și temeiurile istoriei ființei*, 1998; G.K. Chesterton, *Orthodoxia sau dreapta credință*, 1999 (ed. a II-a, 2002); *Poeme. Cinci poeți portughezi* (în colab.), 1999; Philip Roth, *Animal pe moarte*, 2001; Jean-Luc Outers, *Compania apelor*, 2002; Michel Lambert, *A treia treaptă*, 2003; Marcel Moreau, *Extaz pentru o domniță romîncă*, 2004; Ștefan J. Fay/ Marcel Moreau, *Epistolar*, 2005; Phillipe Jones, *Proze*, 2005 etc. A semnat traducerea pieselor *Trainspotting*, de Irvine Welsh, Adaptare de Harry Gibson (cu pseudonimul Irina Ganea), *Colonelul și păsările*, de Hristo Boicev, și *Frumoasa din pădurea adormită,* scenariu de Marc Bogaerts, tradus în colab. cu Ursula Wittstock, toate pentru Teatrul Național din Cluj-Napoca. Coordonatoarea volumelor: *Clujul literar 1900-2005*, 2005; *Cuvinte. Almanah literar,* 2006; *Literatură tânără,* 2007; *100 de ani de viață literară transilvană,* 2008; *Starea prozei,* 2008; *Invitație la vers*, 2009; *Clujul din cuvinte*, 2009; *Ion Budai-Deleanu 250*, 2010; *Clujul din povești*, 2011; *Promenada scriitorilor*, 2012, *Viața literară la Cluj*, 2013 etc. A colaborat la: *Dicționarul Scriitorilor Români* (coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), vol. 2, 3, 4, 1995-2002. Prezentă în periodicele: *Steaua, Tribuna, Transilvania, Apostrof, Echinox, Ramuri, România literară, Ateneu, Tomis*, *Orizont, Literatorul, SLAST, Caiete critice, Astra, Contemporanul. Ideea europeană, Luceafărul, Dilema, Dilemateca, 22, Cultura, Bucureștiul cultural, Vatra, Viața Românească, Familia, Paradigma, Philobiblon, Altitudini, Observator cultural, Discobolul, Pro-saeculum, Verso, Vitraliu, Cotidianul, Ziua, Ziarul de duminică, Acolada, Mișcarea literară, Tiuk, Prăvălia Culturală, Însemnări ieșene* etc. etc. Coautor la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005. Prezentă în *îl romanzo rumeno contemporaneo* (*1989-2010*)*. Teorie e proposte di lettura,* Bagatto Libri, Roma, 2010, a cura di Nicoleta Nesu, edizione italiana di Angela Tarantino, premessa di Luisa Valmarin. Ediții din Ion Brad, 1989; Ioana Em. Petrescu, 1999, 2001; Radu Stanca, 2001; Ion Creangă, 1999, 2001; Ioan Pavel Petraș, 2004 etc. **Prezentă în** volume colective: *Camil Petrescu interpretat de...,* 1984; *Meridian Blaga I-XI*, 2000-2012; *Nicolae Balotă 75*, 2000; *Nicolae Breban 75*, 2004; *Cartea tatălor*, 2004; *Problema evreiască*, 2006; *Înapoi la lirism* (coord. Aurel Pantea), 2006; *Scriitorul și trupul său*, 2007; *Cartea cu bunici*, 2007; *Ion Ianoși 80*, 2008; *Antologia prozei scurte transilvane*, 2010; *Ion Pop 70,* 2011; *Marea scriitorilor. De la Olimp la zidul Puterii*, 2012; *Mircea Muthu 70*, 2013; etc., etc. Coordonatoarea Colecției *Akademos*, Editura Didactică și Pedagogică; a Colecțiilor *Biblioteca esențială*, *DA*, *Lecturi critice*, Ed. Casa

Petru Poantă, Irina Petraș, Dinu Flămând

Cărții de Știință; a Colecției bilingve *Bufnița*, Ed. Paralela 45. Ordinul Meritul Cultural în rang de cavaler, categoria A (2004); în rang de ofițer (2010). (vezi www.irinapetras.ro).

Traducerea în cuvinte expresive a existenței umane este un proces deschis, viu, în permanentă modificare. Absolutul îi repugnă, deși un anume miez imuabil, pe care îl numim general-umanul*, se conservă de la o epocă la alta. Lecturi/interpretări succesive propun configurații acceptabile la un moment dat. Valabilitatea lor depinde de coerența intrinsecă a lecturii, nu de evenimentul întotdeauna trecător. De* contextul *uman, nu de* conjunctura *social-politică. Se poate vorbi, în cazul marilor cărți, chiar de o „indiferență la eveniment".*
Lecturile sunt, orice am face, deschise. „Deschiderea" are, pe de o parte, sensul nedefinitivului – lectura mea în funcție de enciclopedia personală a clipei e imperfectă și oricând remaniabilă; dar, pe de altă parte, e și legată, vrând-nevrând, de toate lecturile mele succesive. Fiecare nouă carte se interpretează și în seama cărților deja interpretate de criticul cu pricina, se ivesc conexiuni, interferențe, replici, remake-uri, adevărate (*adică intenționate de autor*) *sau nu* (*adică „văzute" doar de critic*)*. Aici o precizare: toate interpretările sunt „adevărate", dar neapărat în sensul unui adevăr parțial și personalizat, gata să intre în complementarități cu altele, deja formulate.*
Mă simt iremediabil destinată provizoriului, imperfecțiunii deschise. Profesoară prin fire și vocație, adică bună-conducătoare-de-texte, instalată în zumzetul bibliotecii, *am citit mereu cu gândul de a reține ce e de reținut pentru a vorbi/scrie/explica și altora. O carte citită fără creion în mână îmi dă sentimentul că mă dedau unei orgii – plăcerea acestor ore furate lucrului e, tocmai de aceea, uluitoare. Îmi aleg cărțile cu o* subiectivitate istorică *– adică după gustul propriu, dar și impregnată, inevitabil, de liniile de forță ale câmpului literar contemporan. Le degust pe îndelete și aștept să-mi vorbească, să-mi stârnească sau să-mi vindece o neliniște. Câtă vreme nimic nu e scris din «convorbirea» noastră, ea se petrece în siguranța situației comune, e un fel de co-prezență «fizică», de referință de gradul întâi, cum ar spune Paul Ricoeur. Din clipa în care compui un text despre o carte, cazi, însă, în ambiguitatea constrângătoare a țesăturii sale. Cu textul cronicii în gând, îți pierzi inocența. Și iluziile. Alături de cartea comentată, e și el un text* (*o* ficțiune)*. Și-a câștigat autonomia și pretinde, la rândul său, lecturi deschise.* (din interviul cu Stelian Țurlea din ianuarie 2014)

Irina Petraș și Laura Poantă, 1975

Au scris despre cărțile sale: Mircea Mihăieș, Al. Piru, Constantin Cublești, Mircea Popa, Ruxandra Cesereanu, Dan Damaschin, George Vulturescu, Ion Cristofor, Adrian Mihalache, Aura Christi, C. Stănescu, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Ion Pop, Ovidiu Mircean, Constantin Coroiu, Ștefan Borbély, Sanda Cordoș, Mircea Anghelescu, Ion Bogdan Lefter, Gheorghe Grigurcu, Anca Țeudean, Marian Barbu, Alex Ștefănescu, Marius Manta, Ion Simuț, Constantin Stan, Nicolae Stoie, Paul Aretzu, Iulian Boldea, Horia Bădescu, Georgeta Drăghici, Ovidiu Pecican, Simona Vasilache, Florentina Răcătăianu, Gabriel Coșoveanu, Dumitru Micu, Petru Poantă, Diana Adamek, Marius Miheț Ion Brad, Răzvan Voncu, Andreea Răsuceanu etc.

Din promoțiile anilor '70, se va impune în critica și istoria literară Irina Petraș. Pe la sfîrșitul deceniului opt, susține, pentru o vreme, cronica traducerilor la revista „Steaua". Aproape discret, față de ce se va întîmpla ulterior, pînă în 1989 publică *Proza lui Camil Petrescu* (1981), la origine o teză de doctorat, și *Un veac de nemurire: Mihai Eminescu, Veronica Micle, Ion Creangă* (1989). Imediat după 1990, ritmul de apariție a cărților sale crește de la an la an. O fecunditate puțin obișnuită, întreținută de o energie, pentru mulți oarecum enigmatică, dar, în realitate, consecința unei personalități active și coerente, legitimată într-o foarte riguroasă și solidă etică a datoriei. Debordanța Irinei are grația firească a unei naturi în perpetuă rodire. Decontextualizată de mitologia cotidianului derizoriu, însă nu și de domesticul pozitiv, ea se situează exclusiv în spațiul acțiunilor fertile. Vitalitatea îi vine din conștiința lucidă și asumată a „muritudinii", iar nu din vanitatea gloriei. Munca este respirația ei intelectuală și socială. Cine i-a citit confesiunile din *Miezul lucrurilor* a putut descoperi această filosofie practică a existenței, care îi este proprie scriitoarei. (**Petru Poantă**)

Cine a urmărit cronicile Irinei Petraș cunoaște spiritul polemic care animă comentariile sale literare, totdeauna originale și incisive. Când începe să scrie despre o carte, are deja o dispută (mai veche) cu autorul sau contextul cărții și intrarea este pe cât de șocantă, pe atât de incitantă (**Gabriela Adameșteanu**).

Irina Petraș se numără printre critici actuali care scriu *pentru spectacol* permițându-și să facă piruete și să arunce spre spectatorul-cititor *confetti* și jerbe de flori în mijlocul celei mai dificile *disecții* literare. Este un risc asumat cu deplină luciditate, care transformă discursul critic, pe alocuri, în veritabile pasaje de literatură (**Mircea Mihăieș**)

Irina Petraș știe să se bucure de cărțile celorlalți [...], excelența ei datorându-se, pe de o parte, supleței entuziaste cu care abordează fiecare text și, pe de alta, reprimării radicale a negativismelor (**Ștefan Borbély**).

Ne aflăm în fața unui spirit senin și echilibrat, menținând dreapta măsură între noutate și tradiție, solidar cu literatura de calitate și dornic de substanță. Un spirit deloc ardelean prin finețea disocierilor și profund ardelean prin civilitate și responsabilitate. Pentru Irina Petraș, critica nu este un război pentru iluzoria *putere literară*, ci un angajament total în slujba Literaturii, înțeleasă ca *numen* și mod de viață. Criticul este un soldat al literaturii, dar un soldat veșnic insubordonat, conștient că ascunde în raniță bastonul de mareșal (**Răzvan Voncu**).

Irina Petraș e una dintre conștiințele critice importante ale acestui moment. Critic activ, cu o mare capacitate de cuprindere a fenomenului literar, cu perspicacitate estetică și o fină comprehensiune, Irina Petraș reprezintă o personalitate în oglinda căreia actualitatea se reflectă și se regăsește plenar, în toate complicațiile și subtilitățile ei (**Ion Simuț**).

Irina Petraș și Laura Poantă, 2013

Irina Petraș este un critic literar complet. Comentează producția editorială curentă, scrie și despre clasici, pentru a oferi contemporanilor repere, întocmește lucrări de sinteză, face considerații asupra limbii române, participă la colocvii și lansări de cărți și mai și conduce Filiala Cluj a USR, nu ca o funcționară, ci ca un creator de viață literară. Iar toate acestea le face cu talent și inspirație, dându-le celor din jur sentimentul plăcut că se află în raza unei conștiințe critice atotcuprinzătoare și atotpătrunzătoare, că scrisul lor nu este o „invocație adresată nimănui" (**Alex Ștefănescu**).

Impresionează la Irina Petraș polidimensionalitatea textelor sale, recurgând la tehnica proustiană, îmbinând senzații cu memorie, divagări eseistice, complementarități diverse, creând o atmosferă (culturală) destinsă. Alcătuiește câte o poveste critică a fiecărei cărți (**Paul Aretzu**).

Indiferent de genul abordat, cred că în interioritatea ei secretă Irina Petraș este o poetă travestită în critic literar. Altfel nu se explică fascinația morții, a „muritudinii", cum spune ea; e-adevărat că noțiunea, în cazul ei, apare mult mai intim legată de viață, de trăirea dialectică a prezentului. Dacă unii văd muritudinea în singurătate și detașare, Irina Petraș o trăiește plenar, ca un aici și acum dizolvat în scris și citit. De aceea literatura ei este una a prezentului lipsit cu totul de patetism ori bovarisme. E limpede că ea și-a depășit frica de moarte. Iar literatura îi oferă un spectru larg al morții. (**Marius Miheț**)

Dincolo de clasarea precisă, lucidă a autorilor evocați în această carte (un extrem de util instrument de lucru pentru cei interesați de evoluția literaturii postdecembriste), precum și a unui număr important de opere, observațiile Irinei Petraș sunt de amănunt, de rafinament, enunțuri emblematice – uneori notații succinte, sintetice […], asocieri surprinzătoare, puternic revelatoare, alteori răsfățuri semantice care-l fac pe cititor să uite că are de-a face cu un studiu de specialitate și să parcurgă pe nerăsuflate câte un capitol […]Uneori o frază cu veritabil ritm prozastic, alteori o sintagmă puternic vizualizatoare, un cuvânt cu o rezonanță poetică ce rupe monotonia unui pasaj sunt marca scrisului Irinei Petraș, distrăgând cititorului atenția de la complicatul angrenaj teoretic, analitic ce face substanța acestei cărți. (**Andreea Răsuceanu**)

Mircea Petean, Irina Petraș, Constantin Cublești, Ion Mureșan, Petru Poantă, Gheorghe Glodeanu, Mircea Muthu, Mihai Dragolea (mai, 2006)

Ioana Em.(anuela) PETRESCU (28 decembrie 1941, Sibiu – 1 octombrie 1990, Cluj-Napoca). Fiica lui Dimitrie Popovici. Soția lui Liviu Petrescu. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Doctorat în litere, 1974. Debut absolut în *Cercetări de lingvistică*, 1966. Premiul B.P. Hasdeu pentru critică al Academiei Române (1978). Premiul Eminescu (1989). **Volume**: *Ion Budai-Deleanu și eposul comic,* 1974*; Eminescu. Modele cosmologice și viziune poetică,* 1978 (reeditat cu titlul original *Eminescu – poet tragic,* 1994)*,* 2000*; Configurații,* 1981; 2002; *Eminescu și mutațiile poeziei românești,* 1989*; Cursul Eminescu,* 1993*; Ion Barbu și poetica postmodernismului,* 1993*;* 1999*; Molestarea fluturilor interzisă*, 1998; *Modernism/postmodernism. O ipoteză*, 2002; *Jurnal*, 2004; *Studii de literatură română și comparată*, 2005; *Studii eminesciene*, 2009; *Studii despre Ion Budai-Deleanu*, 2011. A îngrijit editarea operei lui D. Popovici (*Studii literare*, 6 volume). Evocată în volumul omagial *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*.

„Spun: simt nevoia să scriu. Simt că am ceva de spus. Trebuie să scriu. Alteori nevoia asta se explică mai precis: nevoie de eliberare. Adică? De fapt, e nevoia de a introduce în experiența informă un sens, de a-i da nu numai explicații, ci și semnificații. Asta înseamnă eliberare" […] *Și-mi dau întâlnire cu cea care voi fi la 40 de ani, convinsă că atunci voi descoperi o Ioană matură, definitiv cristalizată și definitiv convinsă că scrisul e singura formă de existență posibilă pentru noi două".* (din *Jurnal*)

Au scris despre cărțile sale: Mircea Iorgulescu, Ion Vlad, Mircea Zaciu, Dan C. Mihăilescu, Gheorghe Grigurcu, Mihai Zamfir, Dana Dumitriu, M. Scarlat, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu, Al. Cistelecan, Al. Duțu, C. Regman, Florin Manolescu, Diana Adamek, Ioana Bot, Sanda Cordoș, Irina Petraș, Ion Pop, Paul Cornea ș.a.

Un caz rar de istoric literar cu vocație critică și apetit teoretic dezvăluie scrisul Ioanei Em. Petrescu. Rar prin conjuncția celor trei linii ale spiritului literat (sau literar), dar și prin finețea cu care o predispoziție eminamente speculativă se convertește, în practica hermeneutică, în dispoziție ontologică (**Laurențiu Ulici**).

Ioana Em. Petrescu a transformat în profunzime conceptul de critică literară, îndeosebi prin conjuncția lui cu discursul filosofic și cu poetica. Ea configurează, apoi, o viziune personală asupra poeziei românești prin concepția inedită despre metamorfozele poeticului, începînd de la preeminescieni și sfîrșind cu lirica lui Nichita Stănescu. E o *altă* istorie internă a poeziei românești, ale cărei momente „coperniciene" le constituie M. Eminescu, Ion Barbu și Nichita Stănescu. (**Petru Poantă**)

Vocația cercetătorului și a universitarului, defel neglijabilă, determină, la Ioana Em. Petrescu, profesarea riguroasă și exactă a categoriilor disciplinelor angajate în demersul științific întreprins. Refuzându-și „frivolitatea" lecturilor influențate de componenta emoțională a receptorului, chiar și avizat, ea raționează sacrificând impresiile, obținând în schimb o geometrie a interpretării, marca și expresia studiului pasionat, fascinat de conceptele disciplinelor [...], dar și de mesajul textelor chemate să depună mărturie prin semn și semnificație și să dea seama de destinul lor atât de dependent de cititor și de disciplina lecturii sale. (**Ion Vlad**)

Ioana intrase în Universitate cu Universitatea în ea. O simțeam, noi, colegii de an, ca și irigată de îmblânzite seve ale culturii, inițiată, cumva, de la obârșie. Discret, foarte discret marcată de nobila pecete, poate chiar stânjenită de conștiința prestigiului din fundal. A vrut să fie și a fost foarte ea însăși, chiar dacă, într-un chip mai subtil-compensator, ca și inconștient, își va fi reconstruit, citind, Tatăl, recuperând o pierdere timpurie. […] O luciditate, însă pasionată, îi ghida apropierea de teritoriile literaturii, nimic nu se construia ca imaginație critică fără sprijinul, mereu consistent și sigur, al temeliei conceptuale, teoretice. Intuiția se asocia întotdeauna în scrisul său cu disciplina reflecției, cu un har speculativ ce nu uită să menajeze concretul viziunii, carnația universului chestionat (**Ion Pop**).

Iubind ideile și trăind exclusiv în societatea lor […] Ioana Petrescu s-a străduit constant să-și îmbogățească instrumentarul critic. A făcut-o nu numai înainte, prin prospecții, în direcția asimilării inițiativelor științifice de avangardă, dar și înapoi, prin retrospecții, recitindu-i cu ochi proaspeți pe clasicii gândirii, de la Platon și Aristot la Hegel și Nietzsche. Cărțile de căpătâi ale filosofiei și teoriei literare îi furnizau impulsuri, pretexte, sugestii, niciodată clișee ori tipare preluate mimetic. […] Avea calitatea rară de a-și alege fără greș nu numai prietenii, ci și paradigmele. (**Paul Cornea**)

Ioana Em. Petrescu, Irina Petraș, Traian Bradea, Traian Brad 1989 – Centenar Eminescu

Despre extraordinara lecție de rigoare și rafinament și acea sărbătoare a ideii pe care Ioana Em. Petrescu a dat-o criticii românești, depunea, în octombrie 1989, o nouă mărturie apariția studiului intitulat *Eminescu și mutațiile poesiei românești*. în același demers perfect articulat, de o rară eleganță, prin care s-au impus lucrările anterioare, cartea realizează o viziune de ansamblu asupra evoluției liricii românești, conturând în principal trei mari momente (a se citi modele poetice), înțelese ca trei încercări de a institui prin limbaj o schemă dinamică a lumii. Primul dintre acestea este, desigur, momentul eminescian, în care Ioana Em, Petrescu descifrează sensurile unui proces de cristalizare arhetipală a limbajului poetic românesc, pe care îl va adânci, rămânând

însă integrată aceluiași epistem, poetica lui Blaga. Similar din acest punct de vedere e și cazul lui Arghezi, căci „înnoirea pe care critica o proclamă aproape la unison înseamnă o revoluționare a limbajului poetic și a temelor poetice", dar nu implică și o modificare a poeticii însăși, ea rămânând în esență „una de natură romantică". Abia cu revoluționarea discursului poetic și cu acea deschidere spre o nouă accepție a lirismului operată de Barbu se poate vorbi de un al doilea moment în evoluția poeziei românești, de adevărate mutații structurale pe fondul cărora se va afirma „poetica rupturii" al celui de-al treilea moment, de sinteză, reprezentat de opera lui Nichita Stănescu. (**Diana Adamek**)

Din „școala" lui Liviu și a Ioanei Petrescu fiind, am învățat de la ei o „lecție" de care m-am ținut consecvent, deși, reconvertind-o într-o direcție ludică, am ajuns s-o conotez cu câteva ingrediente histrionice și ludice extrase din opera lui Nietzsche. Pentru Liviu și Ioana Petrescu, actul de *impersonalizare* exprima precondiția oricărei manifestări literare sau intelectuale: intelectul – ne sugerau ei – reprezintă mijlocul prin care existența, oricât de tumultuoasă sau ulcerată ar fi ea, se decantează în serenitate, asemenea grafitului care devine diamant. Multe analize pe care le făceam cu ei porneau în mod inevitabil din biografic, pentru a atinge, prin sublimare, tensiunea suprasenzorială, cristalină a ideilor. (**Ștefan Borbély**)

Liviu PETRESCU (17 decembrie 1941, Rîmnicu Sărat – 5 iulie 1999, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1964). Doctorat în 1977, cu teza *Romanul condiției umane*. Debut absolut în *Tribuna*, 1966. **Volume**: *Realitate și romanesc,* 1969*; Dostoievski,* 1971*; Scriitori români și străini,* 1973*; Romanul condiției umane,* 1979*; Vârstele romanului,* 1992*; Poetica postmodernismului,* 1996; 1998*; Studii transilvane*. *Coduri etice și estetice la scriitori transilvăneni*,1997.

„Romanul și literatura postmodernă sunt – prin cele mai caracteristice manifestări sau alegații teoretice – un curent opus modernismelor de orice fel. Să precizăm, înainte de toate, că postmodernismul propune un model epistemologic pe de-a-ntregul diferit de cele de până la el; o paradigmă a pluralismului. Impunerea unei astfel de paradigme nu este lipsită de legătură cu efortul pe care îl depune gîndirea post-structuralistă, de a evalua conceptul de structură și pe acela de structură centrată. Noua paradigmă a cunoașterii va provoca seisme puternice, de care se vor resimți numeroase științe particulare, dar în primul rînd semiologia, unde se cristalizează o nouă teorie a comunicării, care nu se mai întemeiază pe opoziția semnificant / semnificat, ci cu precădere pe conceptul de activitate a limbajului. [...] *Asumându-și funcția de întemeiere a sensului, romanul postmodern își propune totodată să asculte de un principiu al indeterminării sensului. Fiindcă ceea ce urmărește literatura postmodernă este să realizeze un echilibru precar între procesul de construire a sensului, pe de o parte, și unul de deconstruire a lui, pe de alta. Operația de abolire a semnificantului transcendental are să însemne însă, deopotrivă, și dispariția subiectivității auctoriale; gândirea postmodernă încearcă să se rupă, sub acest raport, de pozițiile unei filosofii substanțialiste* (*care definește subiectivitatea printr-o esență originară*)*, în direcția unei filosofii a relației* (*pentru care subiectivitatea nu poate fi definită decât pe baza relațiilor pe care ea le întreține la un moment dat*)*. În virtutea noii orientări, subiectivitatea auctorială este înțeleasă la rândul ei ca o absență, pe care numai procesul muncii reușește să o umple cu determinări. Într-un anumit fel, subiectivitatea auctorială nici nu există în afara textului; ea face parte din text, este un fragment al acestuia. O lectură pripită a textelor teoretice postmoderniste poate lăsa impresia unei tendințe generale negativiste, dacă nu chiar destructive; romanul postmodern contrariază prin definiție așteptările cititorului, majoritatea structurilor tradiționale ale genului fiind supuse unui proces de deconstrucție. De fapt, postmodernismul nu poate fi totuși redus la astfel de trăsături de negativitate, fără anumite riscuri, asupra cărora ne previne de altminteri și Ihab Hassan, în importanta sa Postfață la ediția din 1982 a* Sfâșierii lui Orfeu*: Trăsăturile definitorii sunt dialectice și variate; a alege una singură dintre ele drept criteriu absolut al statutului de postmodernist înseamnă a face din toți ceilalți scriitori niște epigoni. Astfel, nu ne putem mulțumi – așa cum am făcut-o eu însumi uneori – cu afirmația că postmodernismul este antiformal, anarhic sau de-creator; deoarece, cu toate că este într-adevăr așa cum sugerează acești termeni, și în ciuda unui impuls fanatic de a desființa, în același timp el include și nevoia de a descoperi o 'sensibilitate' unitară".*

Critica lui Liviu Petrescu este în fondul său pasională, de o intensitate a trăirii literaturii ce are nevoie în mod reflex, pentru a se proteja, de o disimulare stilistică luând cel mai adesea forma expunerii neutre, distante, impersonală și metodică; iar adevăratul său obiectiv îl constituie spiritualitatea literaturii și nu ipostaza parțială, și prin exces falsificatoare, a literaturii ca spiritualitate. Interesul criticului e, așadar, îndreptat spre existența literară a ideilor, a problemelor și a raporturilor fundamentale, atitudine căreia reducerea literaturii la idei, la probleme și la raporturi generale îi este nu doar străină, ci chiar opusă (**Mircea Iorgulescu**)

Liviu Petrescu lăsa impresia unei rigidități academice „fundamentaliste", vecină cu infatuarea. De o eleganță rece și precisă, îl simțeai că joacă un rol și că exersează un stil. Ochelarii, pe care și-i fixa din cînd în cînd cu arătătorul, dădeau figurii sale adolescentine aerul unei intelectualități severe și definitive. Vocea însăși părea „acordată", denaturalizată, pusă pe o frecvență înaltă. Această seriozitate extremă era deplin adecvată unui intelect superior, obsedat să-și conserve autonomia și disciplina interioară. Impunea prin maturitatea ostentativă și luciditatea spiritului său disociativ, însetat de claritate. Avea o pedanterie analitică de halucinat și a fost, în primul rînd, un foarte perspicace anatomist al imaginarului. L-am numit, într-un articol din anii '70, „detractor amabil al inefabilului", neînțelegînd că frigiditatea sa analitică nu-i decît o aparență și că, de fapt, el se opunea impresionismului post-călinescian. (**Petru Poantă**)

Profesor ilustru al Facultății de Litere din Universitatea Babeș-Bolyai, Liviu Petrescu (1941-1999) este unul dintre cei mai importanți critici literari postbelici, personalitate exponențială pentru ideologia literară românească începând cu deschiderea anilor 60. Cărțile, studiile și articolele sale au intrat de fiecare dată într-un circuit viu al ideilor, fiind prețuite pentru anvergura ideatică și deschiderea teoretică, pentru spiritul de sinteză, ca și pentru precizia analitică. întemeiate adesea pe un demers comparatist (care a antrenat mereu literatura română și a dus la situarea ei onestă, lipsită de iluzii, dar și de complexe, într-un context sau într-o epistemă mai generală), paginile criticului clujean se caracterizează prin desfășurarea pedagogică a argumentației, prin claritate și rigoare, prin interesul pentru calitatea artistică a imaginii, dar și prin convingerea că literatura este o expresie a condiției umane și că, secondând-o, critica lucrează ea însăși, într-un sens mai larg, cu valorile umanului. (**Sanda Cordoș**)

Interesant este că mitul personal al acestei poetici atât de austere și academice se ridică în textul lui Liviu Petrescu tocmai din absența metaforelor individuale. Aș defini acest mit care își refuză formularea unei „fețe din adânc" drept *mitul magistrului*, cu justificarea că autorul *Poeticii postmodernismului* scrie cu conștiința neîntreruptă a faptului că este, în toate discursurile sale, Profesorul care se adresează ucenicilor. (**Mihaela Ursa**)

Discursul prioritar teoretic și cu o finalitate moderat fenomenologică a impus o autoritate critică ce nu excludea totuși o anumită tristețe a erudiției, insinuată de altfel în politețea rece a argumentării, disociativă și echilibrată în siajul scriiturii lui Tudor Vianu. În consecință, atenția lui Liviu Petrescu (1941-1999) s-a centrat pe scoaterea în prim-plan a ideilor, a temelor dar și a „raporturilor fundamentale", începând cu debutul editorial din 1969 (*Realitate și romanesc*) și până la ultimul volum antum, apărut în 1997. O critică teoretică, în esență modelatoare, tentativa reiterată de a concilia tipologia cu istoria, circumscrierea influențelor catalizatoare, în sfârșit, evitarea exceselor în ton și demonstrație încheagă un profil de medalie în viața noastră literară din ultimele decenii. Nu este întâmplătoare, în consecință, alegerea eticului ca temă preferată, aluvionând – subteran sau manifest – demersul exegetic. (**Mircea Muthu**)

Salonul Național de Carte Cluj – Viorel Mureșan, Radu Mareș, Valeriu Anania, Liviu Petrescu

Riguros și controlat în gestică, reținut și metodic, fascinat de simetrii și raporturi matematice, de exactitate și obiecte capabile să măsoare corpul subiectelor, Liviu Petrescu oferă în ansamblul scrisului său imaginea exemplară a unui bijutier fascinat până la o beție întotdeauna rece, de carate. Arabescul și strălucirea sunt mai întâi cântărite, abia apoi acreditate și introduse într-un circuit al valorii. Criticul nu se impune prin performanțe stilistice, el nu are „dicțiune". Are însă metodă, clarviziune și o mână absolut sigură în instrumentarea gramajelor, balanțelor, în fixarea profilelor, adică în cele din urmă în impunerea unor spații critice emblemă. Farmacistul și vrăjitorul se vor confrunta și împăca în paginile cărților sale. (**Diana Adamek**)

Marta PETREU (Pseudonimul Rodicăi Marta Crișan; n. 14 martie 1955, Jucu de Jos/Cluj). Poetă, eseistă. Facultatea de Istorie-Filosofie a UBB, Cluj-Napoca (1980). Debut absolut în 1972 cu poezie în revista *Muguri* (Mediaș). Doctor în filosofie (1992) cu teza *Valențele estetice ale anamnezei logice*. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1991, 1997. **Volume**: *Aduceți verbele*, versuri, 1981; *Dimineața tinerelor doamne*, versuri, 1983; *Teze neterminate,* eseuri, 1991; *Loc psihic,* versuri, 1991; *Poeme nerușinate,* 1993; *Jocurile manierismului logic*, eseuri, 1995; *Cartea mâniei,* poezii, 1997; *Un trecut deocheat sau Schimbarea la față a României,* 1999*; Ionescu în țara tatălui,* 2001; *Vlad Mugur, spectacolul morții*, Dosar Apostrof, 2001 (în colab.), *Falanga*, versuri, 2001; *Filosofia lui Caragiale*, 2003; *Convorbiri cu*..., 2004; *În lumea taților,* 2004; *Filosofii paralele*, 2005; *De la Rășinari la Paris...,* 2005; *Poemes sans vergogne, Franța, Cognac, 2005; An Infamous Past. E.M. Cioran and the Rise of Fascism în Romania, Chicago,* 2005; *Scara lui Iacob,* versuri, 2006*; Despre bolile filosofilor. Cioran* (2008, volum apărut întîi în Serbia, cu titlul *O bolestima filozofa*. Cioran); *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*, 2009; 2010; *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Premiul „Cartea anului 2011" acordat de *Romania literara și* Fundația Anonimul; Premiul pentru cea mai bună carte de ficțiune a anului 2011, decernat la Gala Industriei de Carte din Romania; Premiul „Liviu Rebreanu" acordat la „Zilele Liviu Rebreanu", Bistrița, 2011; Premiul revistei *Poesis* pentru roman, 2011); *Apocalipsa după Marta*, integrala poeziei, Polirom, 2011, serie de autor; *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Polirom, 2011, serie de autor; *Filosofia lui Caragiale*, ediția a doua revăzută și adăugită, 2012, serie de autor; *O zi din viața mea fără durere. Eseuri*, 2012, Serie de autor; *Ionescu în țara tatălui*, 2012, Serie de autor; *Jocurile manierismului logic*, 2013, Serie de autor; *Biblioteci în aer liber*, 2013, *Asta nu este viața mea*, 2014 etc. A gîndit și alcătuit mai multe volume tematice de confesiuni (*În lumea taților*, 2004; *Cele 10 porunci*, 2007; *Scriitorul și trupul său*, 2007). Alte volume, în colaborare: *Vlad Mugur, spectacolul morții* (2001), *Sadovaia 302 bis* (2006). A îngrijit, prefațat, postfațat volume de filosofie românească, a colaborat la volume colective de studii asupra culturii românești; are mai multe volume despre personalități ale culturii române contemporane gândite și alcătuite de ea; prezentă în antologii de poezie apărute în România și în antologii apărute în traducere (franceză, engleză, spaniolă, maghiară) în străinătate. Volumele sale au fost traduse în Franța, SUA, Elveția, Ungaria, Serbia.

„Uneori, destul de des, visez biblioteci. Cărți în legături vechi, chihlimbarii, aliniate frumos în rafturi de lemn la rîndul lor chihlimbarii. Vad rafturile, multe, și știu că sînt în Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, unde m-am simțit acasă încă de la prima mea intrare, prin toamna anului 1972. Uneori, ce-i drept, mai rar, visez o splendidă bibliotecă cu rafturile înalte pînă la cer și așezate direct în iarbă, pe o pantă nu foarte înclinată: rafturile sînt doldora de cărți frumoase, iar eu mă plimb fericită printre stelaje în ritmul voios al muzicii mozartiene – pe care, culmea, o recunosc chiar în vis –, iau în mîini cărți, hărți, sînt multe rafturi cu suluri de hărți vechi, mari, colorate, pe care le desfășor și le privesc ca pe niște pînze pictate: le citesc. Cînd visez biblioteca mea așezată în iarbă, sub cer, într-un aer limpede și plin de făgăduințI, mă trezesc voioasă ca muzica pe care am auzit-o în vis și aproape că aștept să mi se întîmple, din senin, ceva frumos." (din cuvântul înainte la *Biblioteci în aer liber*)

La Teatrul Național Cluj: Marta Petreu, Ovidiu Pecican, Ruxandra Cesereanu, Ion Vartic, Ion Pop, Adrian Popescu

Poeziile ei au, de pe acum, o anumită notă personală, vizibilă deîndată în cerebralitatea laconică și în tăietura exactă și fină a frazei, ca o incizie chirurgicală. Este un lirism rece și intelectual, cultivând apoftegma, definiția, reflecția scurtă, ca o piele bine întinsă pe oasele ideii […] Marta Petreu este o egocentrică prin natură, de o trufie ce se cuvine înțeleasă mai ales ca o lipsă de menajamente față de sine. Orgoliul ei constă în a se lua pe sine ca exemplu negativ, dacă pot spune așa, disecându-se cu un bisturiu ascuțit, spre a-și arăta suferința, frustrarea, lipsa de speranță și eșecul. E vorba de un lirism al deziluziei, care însă nu se maschează, ci se declară: poeta pune degetul pe rană, scormonește în locurile cele mai dureroase, cu o cruzime insuportabilă. (**Nicolae Manolescu**)

Trecem, deocamdată, peste faptul că Marta Petreu este și o remarcabilă poetă, de un gen deloc «feminin»: virilă, aspră, «apocaliptică», pentru a reține doar calitățile sale de critic de idei: independență reală a unui spirit critic foarte acut, capacitate de analiză lucidă, meticuloasă și în adîncime, încadrare comparativă, inclusiv pe un fundal istoric românesc, documentare riguroasă și sistematică, pas cu pas (în contrast mai mult decît evident cu eseismul verbios și deslînat), talentul sintetic și constructiv. Din care cauză, cartea pe care o discutăm trece mult «dincolo» de Cioran: ea rezumă, discută critic și competent, mentalitatea și ideologia întregii sale generații. Un remarcabil exercițiu de luciditate, bine scris din toate punctele de vedere. Se simte o seriozitate, o siguranță și o fermitate a analizelor și concluziilor ce nu pot fi decît subliniate. (**Adrian Marino**)

Un narcisism amar-sarcastic dă măsura alienării ființei și a conștientizării ei dureroase în poezia Martei Petreu (**Ion Pop**)

Citesc *Apostroful* de douăzeci de ani. M-am obișnuit cumva definitiv cu revista, iar prezența ei îmi pare atât de firească, încât nu-mi pot imagina viața literară fără ea. Am crescut și m-am format în orizontul esteticului, iar ea îmi satisface mereu această exigență a prioritații criteriului estetic în evaluarea literaturii. Apostroful este, în fond, actualizarea unui ambițios proiect axiocratic și, tocmai de aceea, lasă impresia unui anume elitism conservator; dar poate chiar în rezistența la módele ostentative constau originalitatea, forța și „avangardismul" său. De fapt, revista e o emergență majoră a echinoxismului și o confirmare a consistenței durabile a acestuia. Nu întâmplător, redacția inițială era formată dintr-un grup compact de echinoxiști consacrați. Marta Petreu conservă puritatea proiectului fondator și reproduce, într-un fel, modelul eroic al revistei Echinox, secondată de o mână de colaboratori loiali și asistată de o „infrastructură" discretă. Implacabilă în dârzenie, Marta Petreu știe să dea un sens eroic acestei publicații a cărei existență stă, astfel, sub semnul unei solemnități grave și nobile. *Apostroful* nu pare destinat consumului imediat, fiecare număr fiind mai degrabă un fragment al unui destin cultural înalt și o piesă rară pentru marea bibliotecă.(**Petru Poantă**)

Cele mai mari suferințe vin, în poezia Martei Petreu, din faptul că, microscopate cum sunt, creierul, trupul și întâmplările lor dobândesc un soi de autonomie perversă, fără să mai intre în morfologia armonică necesară cunoașterii de sine ca interdependență și *acord* (în sens muzical). Fiecare componentă a sinelui pare atacată de un individualism atroce și sfârșește, prin urmare, într-o izolare fundamentală, fiind incapabilă să intre în relație sau să se facă auzită. (**Mihaela Ursa**)

Tratat riguros de sofistică, dar și eseu sclipitor despre relația sofisticii cu manierismul, cartea demonstrează că sofismul nu este doar o simplă figură a manierismului, ci că, dimpotrivă, toate elementele constitutive ale acestuia sunt prezente deja în sofistica greacă originară. Fecunde ca procedee literare în creația artistică, sofismele au fost evaluate multă vreme în cultura europeană drept versantul demonic al cunoașterii, căci ele nu urmăresc adevărul, ci coruperea acestuia prin operații eronate, anamorfotice, în care obiectivității logice i se substituie subiectivismul. Simetric, manierismul a fost și el considerat un fel de *rău* al creației, tocmai prin distorsiunile formale ale realului. […] Dincolo de analizele subtile asupra efectelor estetice ale sofismelor în câteva opere literare majore, lucrarea Martei Petreu are și aspectul unui manifest prin argumentarea extrem de convingătoare a tipologiei sofist-manieriste a creației, cea care satisface disponibilitatea omului pentru varianta irațională, subiectivă, „demonică" și ludică a existenței. O carte de referință, așadar, singulară în cultura noastră. (**Petru Poantă**)

Teze(*le*) *neterminate* (1991) ale Martei Petreu – neterminate fiindcă așezarea noastră față în față cu Textul nu poate fi niciodată definitivă, condiția cititorului, ca specie, este una de nomad, de călător fericit căci liber – sunt, aparent, o culegere de eseuri de dimensiuni și cuprinderi diferite, propunându-și ca obiect teme nu doar variate, ci și divergente. Aparent: o dată ultima pagi-

nă întoarsă, mi se revelează strania unitate subterană a cărții. Stranie, fiindcă pune pe nesimțite în mișcare, tainic, mocnit, pas cu pas, un vârf captivant căruia îi cazi pradă înainte de a mai avea răgazul să-ți iei măsuri elementare de protecție. Jurnal de lectură, într-un anume fel – dezinvolt, rafinat, neînchis în aserțiuni definitive, efervescent, un pic pervers (adică experimentând *atingeri* inedite, mai puțin obișnuite, ale cuvântului cu ideea), *Teze*(*le*) *neterminate* circumscriu, în fond, o unică temă: cuvântul sau „întâmplarea noastră cea de toate zilele", cum ar spune C. Noica. (**Irina Petraș**)

Poate părea deconcertant că o autoare de lirică gravă, tensionată, turnată în forma unor poeme-țipăt, cum este Marta Petreu, alege să se dedice monografic... „filosofiei" unui autor – mucalit și bon viveur – precum Caragiale. Când ajunge să se ocupe de

La Bistrița: Ioan Pintea, Roxana Sicoe-Tirea (Baudouin), Marta Petreu, Ovidiu Pecican, Aurel Pantea, Viorel Mureșan, Vasile G. Dâncu

Cioran, etapa pe care o alege din creația acestuia nu este, cum te-ai aștepta, cea a solitarului dezabuzat, practician al marginalității și al grației de stil, ci, tocmai invers, cea a tribunului furibund, a ideologului profetic. Cât despre Ionesco, el este psihanalizat în virtutea unui complex filial, cu speranța deslușirii mecanismelor complexe de creație ale maestrului dramaturg. Se recunoaște aici, poate, fascinația „Generației 27", curiozitatea față de propulsarea membrilor ei marcanți pe orbita succesului internațional și – în ce îl privește pe Caragiale – interesul pentru un clasic la care Ionesco a făcut școală. Pesemne însă că este legitim să se deslușească în asemenea opțiuni și dorința de a oferi cărți cu vad bun într-o plasare pe piața de carte internațională. (**Ovidiu Pecican**)

Ioan PINTEA (26 octombrie 1961 în Runcu Salvei/Bistrița-Năsăud). Poet, eseist. Facultatea de Teologie Ortodoxă a UBB Cluj-Napoca (1994). Debut absolut în *Limba și literatura română* – seria pentru elevi, 1972. Debut editorial în *Antologia Alpha '85*, 1985. Volume: *Frigul și frica*, versuri, 1992; *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu N. Steinhardt*, 1993, ajunsă la ediția a III-a; *Însoțiri în Turnul Babel,* eseuri și dialoguri, 1995; *Mormântul gol*, versuri, 1999; *Grădina lui Ion*, versuri, 2000; *Bucuria întrebării. Părintele Stăniloae în dialog cu Ioan Pintea*, 2002; *Admirații ortodoxe,* eseuri teologice și literare, 2003; *Mic jurnal discontinuu*, 2005; *Casa teslarului*, poeme, 2009; *Jurnal discontinuu cu N. Steinhardt*, 2007; *Proximități și mărturisiri, Jurnal*, 2012. Prezent în *Antologia 2003* a revistei „*Convorbiri literare"* cu ciclul de poeme *Scara cu îngeri.* Ediții din N. Steinhardt, Radu Săplăcan, Nicolae Bălan etc. Inclus în antologia *Streiflicht,* Simone Reicherts-Schenk și Christian W. Schenk, Germania, 1994. Colaborează la „Luceafărul", „Astra", „Minerva", „Viața românească", „Interval", „Arca", „Cadran", „Convorbiri literare", „Tribuna", „Vatra", „Steaua", „Euphorion" ș.a.

„N-aș vrea să fiu patetic (*deși poezia are nevoie și de un dram de patetism camuflat*), *dar aș vrea să spun că la această oră în Europa ar trebui, în sfârșit, ascultați poeții. Ei sunt mesagerii cu adevărat ai spiritului european* (*gândiți-vă, de pildă, la Novalis*) *cei care comunează contrariile și dau un sens căutărilor de tot felul. Hölderlin vorbea despre timpul ultimei sărăcii. S-ar putea să trăim un asemenea timp din punct de vedere spiritual, din punct de vedere poetic. În acest caz ne întrebăm, tot împreună cu Hölderlin: la ce bun poeții în timpuri sărace? în timpuri de criză, de secetă spirituală? în vremuri în care Europa, rătăcind, își caută rădăcinile?! Ei, poeții, vom răspunde, sunt așa cum am spus, mesagerii Cuvântului, dar și cei care leagă, vindecă sincopele, fracturile, rupturile de care încă mai suferă Europa."*

Aceasta aș vrea să pot enunța, împărtăși: senzația, fidelă de-a lungul citirii poeziilor lui Ioan Pintea, a indisolubilei dedublări: cvasi-existențialistă anxietate și perfect clară neagitație contemplativă a izbăvitului. Tonul e dur, o singură dată nu am găsit în cuprinsul textului amprenta nefastă a unei dulcegării. Poetul e știutor și nu se căinează, nu se autocompătimește, e slobod, e sănătos… (**N. Steinhardt**)

Descopăr în volumul *Casa teslarului* un poet eliberat de vechile crispări și bovarisme stilistice, pe cît de firesc instalat în maturitate, pe atît de copilărit (in sensul arghezian – si, în ultimă instantă, cristic – al cuvîntului), la care pînă și stîngăciile dau bine, avînd ceva de icoană pe sticlă. Pintea își asumă, cu o smerenie vivace și ghidușă, fațetele umanității proprii, „toate ale sale", rămînînd în același timp – și numai astfel! – într-un dialog neconvențional cu Dumnezeu. Poezia sa, de o colocvialitate în care se rătăcesc ecouri de amvon, reușește performanța de a fi totodată transparentă și ermetică, simplă, delicată, fragilă, preaomenească, dar și fastuos bizantină și ortodoxă, departe însă de ipocrizia nesuferită a falselor evlavii. În vremuri sărace și într-un context poetic uniformizat de cîteva trenduri și ticuri, parcă îmi era dor de o poezie precum cea a lui Ioan Pintea. (**Ovidiu Nimigean**)

Ioan Pintea mi-a apărut numaidecît ca întrupare a străvechiului *enthousiasmos*, care-l tulbura pînă la extaz pe Ioan Alexandru în urmă cu aproape patru decenii. De-am avea măcar douăzeci, dacă nu o sută, de astfel de preoți (așa cum dorea Noica tinerii „mîncători de foc" prin care să facem cultură de performanță), cu totul altfel ar arăta dialogul intelectualilor laici cu Biserica Ortodoxă... (**Dan C. Mihăilescu**)

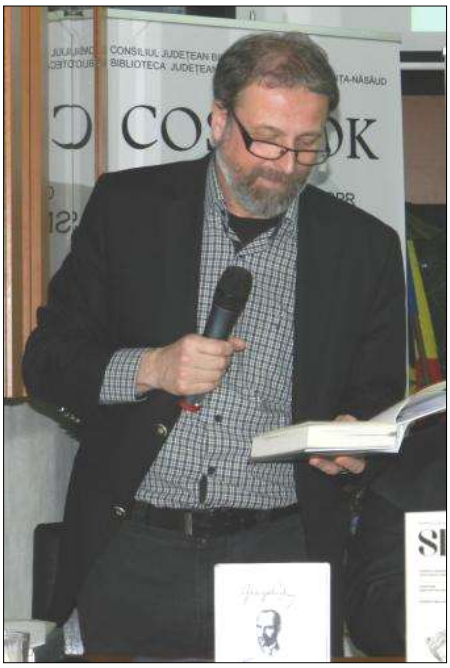

Optzecist atipic, Ioan Pintea se integrează printre „vizionarii" promoției sale (alături de un Ion Mureșan sau de Nichita Danilov) și e promotorul unui „nou lirism metafizic" (cu rădăcini mai îndepărtate în Blaga sau Ioan Alexandru), căruia ii infuzează (fără a cădea însă niciodată în didacticism sau dogmatism) fervorile trăirii duhovnicești. Prin urmare, autorul reacreditează mitul poetului vizionar, iar – din perspectiva lui – actul poetic își redobîndește încărcătura de gravitate, ridicîndu-se la temperatura marilor acte existențiale […] meritul cel mai important poate al lui Ioan Pintea este acela că reușește să evite capcanele „teologiei versificate", rămînînd, în volumele sale de poezie, un admirabil poet, care reușește să transmită nu „cuvinte de învățătură", ci trăiri religioase autentice, din care nu lipsesc tensiunile, dramatismul, paradoxalul, chiar violenta, izvorîte din drama căutării lui Dumnezeu și a adevăratei credințe. Astfel incit, printre poeții grupului '80, autorul constituie o prezență cu totul aparte, iar încercările sale de a pune de acord frămîntările lui *homo religiosus* cu limbajul poeziei actuale sunt mai mult decît meritorii. (**Octavian Soviany**)

Ioan Pintea duce astăzi formula tradițională a poeziei religioase pînă la extrema clasică, într-un fel care amintește nu atît de Ioan Alexandru, cît de Voiculescu. Interesant este că, în acest scop, el se servește de soluția minimalismului optzecist, de poetica derizoriului sau chiar de un oarecare aer textualist. Cu această observație mi-am încheiat lectura din *Casa teslarului,* ultimul său volum de poezie. (**Mihaela Ursa**)

Proximități și mărturisiri este în primul rînd un jurnal de lectură. Ioan Pintea citește enorm – cărți de cult, texte de Novalis, Andrei Pleșu, Kafka, Rilke, jurnalul lui Alexandru Baciu, Radu Petrescu, teologi, filosofi, istorici ai mentalităților –, pare a rătăci printr-o bibliotecă borgesiană, fără strategii de lectură și fără a căuta ceva anume: în pofida diversității deconcertante a cărților și autorilor, însă, autorul jurnalului de lectură din *Proximități și mărturisiri*, asemeni monahilor care s-au nevoit în pustia bogată a bibliotecilor, caută ceea ce el însuși numește meșteșugul riguros al gîndirii și ceea ce monahii, de felul lui Gavriil Uric, numeau tehnica misterioasă a cititului. [...] Ținta acestui jurnal al lui Ioan Pintea: găsirea potecii, unde lucrurile și faptele vieții capătă sens. (**Ioan Holban**)

Oricât de mult s-ar intersecta cele două ipostaze – *părintele* și *poetul* –, ele nu se subordonează una celeilalte și nici nu-și confundă instrumentarul. Ioan Pintea lămurește lucrurile într-un interviu: mama „era o femeie foarte evlavioasă"; în sat „foarte mulți țărani aveau biblioteci"; „citeam *Psalmii*, neștiind că dincolo de rugăciune se află și foarte multă poezie". Așadar, crește firesc în atmosfera casei părintești cu un Dumnezeu îmblânzit sub mângâieri materne, apropiat și înțelegător. La un moment dat, intervine Biblioteca. Psalmii sunt și poezie. Se petrece nu o „ruptură", ci asumarea încă unei modalități fantasmatice de lansare a chestionarului ființei. Cele două își păstrează autonomia, dar își dezvăluie și consubstanțialitatea – sunt locuitoare ale „lumii închipuirii". Sănătos la minte și slobod, cum îl vedea Steinhardt, I.P. începe senin și neliniștit a doua denominație a lucrurilor, cum ar zice „gânditorul năstrușnic" din schițele metafizice blagiene. *Celestitatea* e sublimată, nu exhibată. Divinitatea e lăsată într-un fundal securizant (precum ***casa onirică*** a copilăriei). (**Irina Petraș**)

G. Țărmure, Al. Paleologu, Ioan Pintea

Proximități și mărturisiri (publicată de o editură de prestigiu cum este Cartea românească) m-a frapat întîi de toate prin alegerea, cum nu se poate mai fericită a coperții pe care văd reproducerea unui adorabil tablou de pictorul prin excelență Biedermeier, Carl Spitzweg (1808-1885). Poate nu e plasat Spitzweg printre somitățile

mondiale, dar modestia sa picturala nițel hazoasă prinde și zugrăvește de minune plăcerile cuviincioase ale cărturarului fără de pretenții, dar cu dragoste de lectură, ale poetului sărac și boem, distracțiile blînd-filistine ale micului burghez. Mi-a produs mare bucurie. Pintea este un discipol al lui Steinhardt întîi, pentru că îl citează mereu, îl analizează, îl examinează. Amintirile sînt frumoase și folositoare, comentariile sînt inteligente și pătrunzătoare. Pintea este evident un cititor vorace, cunoaște nu numai literatura română, dar și pe cea franceză, rusă și germană, mereu găsește puncte de referință, citate, imagini din romancieri, din poeți, din eseiști, din autori mai vechi sau mai noi. (**Virgil Nemoianu**)

Fie că este vorba despre legătura dintre ortodoxia română și cultura română, fie că surprinde scene de viață și de moarte din existența unui preot de țară, *Mic jurnal discontinuu* etalează învățături de un umanism originar oferite cu o smerenie care-i estompează micile orgolii. Inițial fragmente publicate în „*Convorbiri literare*", secvențele volumului lui Ioan Pintea nu înregistrează nimic dizolvant. Opiniile și impresiile sale circumscriu arii variate – literatură, pictură, film, credință, cotidian, călătorii sau muzică – și glisează într-un joc discursiv lejer, fragmentar fără a fi haotic, accesibil în ciuda bogăției de repere livrești, o rătăcire elegantă printre sfinți, scriitori, arhierei și oameni de rând, cu un etern punct de întoarcere: Nicolae Steinhardt. Exercițiu anamnetic despre grădini și Paradis, despre chipurile care le populează și le conferă valoare, despre cer și ceruri concrete, livrești sau de credință, în dantelăria cărora autorul jurnalului vorbește despre cărți și scriitură și despre frumusețea de descoperit în lumea pe care toate aceste chipuri și toate aceste ceruri o definesc. (**Constantina Buleu**)

Alexandru PINTESCU (n. 5 februarie 1947, Zalău/Sălaj – 30 aprilie 2003, Satu Mare). Poet, critic literar. Facultatea de Drept (1971) și Facultatea de Filosofie (1977) a UBB, Cluj-Napoca. Debut absolut în *Amfiteatru,* 1965. Echinoxist. Debut editorial în volumul colectiv *Popas printre poeții tineri*, versuri, 1974. **Volume**: *Literatură și eveniment,* 1983*; Colocviile vântului, versuri,* 1985*; Euthanasia,* 1991*; Jocul dragostei și al hazardului,* eseuri*,* 1994*; Ierarhiile pergamentelor, în colab.,* 1995*; Recife,* 1996*; Radiografia zăpezii,* 1997*; Poeta artifex,* 1997*; Prospero și teatrul sărac,* 1997*; Hibernia,* 1999*; Enclave,* versuri, 2000; *Ordalia*, versuri, 2001; *Rusia între dezgheț și transparență,* 2001. A tradus din Boris Pasternak, Anna Ahmatova etc.

Elecțiune: *Ești plin azi de iubire / ca un vis în care / golul e plin / iar plinul / formă n-are / iar pierderea / nu e deloc risipă / ci pură levitație / fără aripă...*

Atâta timp cât a trăit, Alexandru Pintescu a ars intens pe toate planurile, ignorând lutul fragil al ființei sale biologice. Volumul *Calvaria* nu este numai o carte a maturității depline, ci veritabil testament al unui poet de excepție. (**Gheorghe Glodeanu**)

Volumul de eseuri teatrale *Prospero și «teatrul sărac»* datorat lui Alexandru Pintescu este cu atît mai incitant cu cît autorul intră în arena discuțiilor fără complexe, spunîndu-și cel mai adesea opinia tranșant într-un proces de diagnosticare a fenomenelor, deschis polemicilor, dar neadmițînd nici o clipă vreun rabat de la aprecierea valorilor literare. (**Constantin Cubleșan**)

Ion Dragomir PIȚOIU (n. 18 aprilie 1940, București). Licențiat în filologie (Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca). **Volume**: *În răs-cruci*, 1999; *Ana-Teme în cântec*, 2000; *În-crinări. Poeme,* 2001; *La-crima lui Moromete,* 2001; *Tur-nul de viespi,* 2002; *Prin-soare cu șoimii,* 2002; *Fulger de irișe*, 2003; *Săbii nipone de rouă*, 2003; *Samurai de crini*, 2003; *Scor-pioni de cleștar*, 2004; *Fântâna cu flăcări*, 2005; *Panoplia lui Nero,* 2005; *Gheișe de rubin*, 2006; *Cupa lui Socrate*, 2006; *Un roman excepțional, Pescar de oameni* etc. etc. Colaborări la „Familia", „Meridianul" Timișoara, „Scrisul Românesc", „Transilvania", „Orizont", „Vatra", „Silvania", „Tribuna", „Transilvania Jurnal", „Legea Românească", „Caiete silvane" etc.

*Trăim într-o lume bulversată și bulversantă, și una dintre soluțiile de schimbare rămâne arta, poezia în special. Cred în misiunea poetului de a pune pe talgerul timpului câte un strop de lumină. (*într-un interviu cu Daniel Săuca)

La-crima lui Moromete*: „...că stelele sunt, așa, în oglindă mai mult: / una e sus, pe cer, și fratele ei geamăn, omul / e aici, pe pământ // cade o stea – sau pleacă să-i spună lui Dumnezeu / că rugina e gata să ajungă și pe rugăciuni! – se aruncă / în prăpastie și omul intră în pământ, să ducă fraților / colac și colivă // spuneam eu băieților mei să nu împartă pământul, / să-l țină întreg, ca pe-o biserică, și de-ar fi potop, / să aibă steaua unde să pună piciorul și să picure lumină... // când cad stelele aduc și ploi de parfum și ți s-aprind / ochii de lumină, că ning alb și înmiresmat // când plouă cu flori de salcâm nu mai e noapte / și stelele albesc* (*le-am spus eu la toți: Nu tăiați, mă, / salcâmii, că vă tăiați inimile și degeaba vă asfaltați / lacrimile – Dumnezeu nu vă mai vede și / numără mieii fără voi*) *// ninge alb, ne potopește floarea / cu blesteme dragi, cad stele în rochii de mireasă; / ne troienește floarea de salcâm.*

Au scris despre cărțile sale Gheorghe Păun, Carmen Ardelean, Daniel Săuca, Ioan Ciocian, Daniel Hoblea, Marcel Lucaciu, Iuliu Suciu etc.

Deși aparține biologic unei generații anterioare, poetic, Ion Pițoiu-Dragomir este atras de încălcarea convențiilor poeziei tradiționale, demers practicat de generația poeților optzeciști. La nivelul compoziției, cultivă discursul întrerupt, discontinuu, construcția în relief și alte elemente din recuzita tehnicii cinematografice (*La-crima lui Moromete*, *Vernisaj deasupra canionului*, *Val de mare*, *câine-lup* etc.). Ca în volumele anterioare (*În răs-cruci*, Editura „Caiete Silvane", 1999, *Ana-TEME* în cântec, aceeași

editură, 2000, *În-crinări*, idem, 2001), poetul utilizează frecvent în construirea poemelor paranteze, pentru a marca existența mai multor planuri ce se cer percepute simultan: „Clopotele cactușilor îngroapă / roua!" strigă îmblânzitorul de viespi / (am vizitat de curând / o amintire a ta, rugi- / nise ușor, o fisură și / șerpuia pe fruntea ei / de n-ar ploua prea / curând; am vizitat de / curând amintirea ta: într-un / colț chicotea igrasia și /aerul era închis...) –Val de mare, câine lup. O particularitate a liricii lui Ion Pițoiu-Dragomir o reprezintă alternarea vocilor poetice, existența mai multor ipostaze ale eu-lui poetic: „Întreabă-mă să nu-ți răspund / interveni creditorul de răni / să-ți iei durerea / ca pe un sofism... (*În-ge-rări*). (**Iuliu Suciu**)

Împătimit al titlurilor ermetice, inteligent construite, al căror echivoc contrariază adesea, Ion Pițoiu-Dragomir nu se dezminte nici de această dată, dacă avem în vedere cele două părți ale romanului, Uvertura „Lapidaria" și Simfonia „Hadesia", care fixează câteva dintre coordonate simbolice ale cărții. Lapidaria nu e doar o sugestie a laconicei, superficialei existențe a omului de azi; titlul inițial al cărții, „Oglinzi de piatră", mărturisit de autor la întâlnirea din cadrul cenaclului, a devoalat *jocul secund* și a confirmat posibila raportare la lapidariu, mai ales că motivul central al primei părți este cel al pietrei care domină terestrul, conturând o admirabilă parabolă (**Carmen Ardelean**)

Laura Irina POANTĂ (n. 10 martie 1971, Agnita, județul Sibiu). Fiica Irinei Petraș și a lui Petru Poantă. Traducătoare din engleză și italiană, grafician, medic. Liceul de Artă Romulus Ladea Cluj-Napoca (secția grafică), 1989. Facultatea de Medicină, UMF Iuliu Hațieganu, 1995. Medic primar, șef de lucrări la Clinica Medicală II Cluj. Doctor în medicină (2005). Autoare și coautore la peste 15 volume de specialitate (cardiologie, medicină internă, semiologie: *Abecedarul vieții sexuale,* 1999; *Abecedarul sănătății,* 2001; *Sistemul simpatoadrenergic, în Actualități în Patologia Biochimică a bolilor cardiovasculare,* sub redacția Mircea Cucuianu, Dumitru Zdrenghea, 2004; *Stresul profesional și riscul cardiovascular la muncitorii feroviari,* 2005; *Mic dicționar etimologic de termeni medicali, 2005; Electrocardiografie cazuri clinice* (în colab.), *2006; Semiologie medicală în 100 de imagini* (în colab.), 2007; *Medicii și stresul ocupațional,* 2007*; Electrocardiografie cazuri clinice, ediția a doua revizuită* (în colab.), 2008; *Efectele antrenamentului fizic dincolo de creșterea capacității de efort,* în Dumitru Zdrenghea (coord.) *Recuperare și prevenție cardiovasculară,* 2008*; Termeni medicali cu nume propriu. Dicționar de semne, simptome, sindroame,* 2008; *Mâna,* în Daniela Fodor, *Ecografie clinică musculoscheletală, 2009; Viața sexuală. Dicționar de termeni medicali,* 2009; *Scenarii clinice. Cardiologie,* 2012 etc. **Traduceri** (din engleză și italiană): Edmondo De Amicis, *Lift* / *Lift*, 1999; Katherine Mansfield, *The Fly / Musca; Bliss / Fericire,* 2003; Edgar Allan Poe, *Ms. Found în A Bottle / Manuscris găsit într-o sticlă; The Tell-tale Heart / Inima povestitoare*, 2003; Oscar Wilde, *The Happy Prince / Prințul Fericit; The Devoted Friend / Prietenul cel Bun*, 2003; Oscar Wilde, *The Canterville Ghost/Fantoma din Canterville,* 2004; Oscar Wilde, *Poems în Prose / Poeme în proză*; *The Model Millionaire / Milionarul model; The Selfish Giant / Uriașul cel egoist*, 2004; Saki, *The Seven Cream Jugs and Other Short Stories / Cele șapte boluri pentru frișcă și alte povestiri*, 2005; Mark Twain, *How To Tell A Story / Cum să spui o poveste; Luck / Noroc*, 2005; Luigi Pirandello, *Rău de lună/Male di luna* (traducere din italiană și ilustrații), 2009; Oscar Wilde, *Povestiri*, 2014. A tradus piesa lui David Greig, *Ultimul mesaj al cosmonautului către femeia pe care a iubit-o cîndva în fosta Uniune Sovietică.* Premiera: 2 octombrie 2010, Teatrul Național Cluj-Napoca. Regia: Radu Afrim. Prezentă în **volumele colective**: *Cartea mea fermecată*, 2009; *Varză à la Cluj,* 2010; *Invitație la vers*, 2010; *Clujul din povești,* 2011; *Versuri pentru templul său,* 2011; *Promenada scriitorilor. Almanah ilustrat,* 2012; *Marea scriitorilor. De la Olimp la Zidul puterii*, 2012. A colaborat la numeroase reviste de specialitate din țară și străinătate, dar și la *Apostrof, Steaua, Luceafărul de dimineață* etc. (vezi: *www.laurapoanta.ro*)

Medicină şi artă – conexiuni şi interferenţe. *Legăturile dintre medicină şi artă sunt discutate de secole, pornind de la celebra sentință a lui Hippocrate „medicina este o artă", până la folosirea artei în procesul de vindecare* (art-terapie*). Tema avansată în titlu îi poate privi pe medici atât în ipostaza de consumatori de artă, cât şi în cea de producători de artă, de creatori. În ambele situări este vorba, mai mult decât în cazul altor profesiuni, de o* complementaritate *firească. Pasiunea pentru frumos a celor care, prin meseria lor, se confruntă mai ales cu partea urâtă a vieții omenești, cu boala și suferința e de ordinul firescului. Nu e vorba doar de un refugiu în artă, necesar după ore lungi petrecute în teritoriul stresant al bolii, ci de recuperarea unui* echilibru. *Arta de a vindeca, de a ameliora disfuncții ale trupului omenesc în spațiul aseptic al clinicii ori al cabinetului nu exclude, ci presupune imperios admirația pentru trupul omenesc sănătos, pentru peisajul natural exuberant și pentru metafora plastică. Să fii medic și iubitor de pictură/pictor în același timp înseamnă să ocolești perspectiva monotonă și monocordă, să exersezi diversitatea, să păstrezi vii mai multe fețe ale universului uman. Un bun exemplu în acest sens este Salonul de iarnă al medicilor cu cei aproape 300 de expozanți din toată țara de-a lungul a peste 40 de ediții.* (dintr-un articol publicat în *Steaua*)

Laura Poantă și Petru Poantă

Întâlnirea cu un foarte mare scriitor, precum Pirandello, sub un aspect mai puțin cunoscut românilor, ca autor de povestiri, este firește un eveniment literar, mai ales pentru că această traducere a Laurei Poantă, din limba italiană, are o fluență și o plasticitate care lasă impresia unui text scris în românește. Este impresionantă, totodată, acribia traducătoarei care ține să adnoteze uneori valențele stilistice și semantice ale expresiilor din textul originar, precum sunt notele de la pagina 50. La fel de armonic integrate în atmosfera cărții sunt ilustrațiile și coperta volumului, semnate de traducătoarea Laura Poantă, care demonstrează încă o dată cât de talentată plasticiană este, fiecare desen al ei din carte chintesențializând dominanta simbolică a textului respectiv,

într-o reciprocă, fericită, concelebrare a tulburătoarelor adevăruri interioare ale întâmplărilor ce definesc destinele eroilor, în același timp specifice, dar și etern omenești. (**Rodica Marian**)

După ce a absolvit Liceul de Artă din Cluj-Napoca, secția grafică (sub îndrumarea profesorilor, Bárdocz Ludovic, Maria Sârbu, Ion Sbârciu), graficiana Laura Poantă a ales să urmeze Facultatea de Medicină a U.M.F. de aici, rămânând, după absolvire, asistent universitar, doctor în orașul în care s-a format profesional (cu egală măsură) pentru statutul de medic și de plastician. Multe din cărțile plecate în lume au, drept însemn pe copertă, câte una din lucrările sale – pașaport cu semn schimbat în care cuvântul devine imagine limpezită și limpezitoare de sensuri, dar și tablourile de mari dimensiuni – uleiuri reprezentând peisaje, naturi statice, flori – minuni care vin să se adauge corolei de minuni pe care Blaga, numind-o, ne-a și sugerat să n-o strivim, sporindu-i și tainele și tâlcul. Asta și face Laura Poantă – medic, pictor, grafician, ilustrator de carte și de tăceri cântând. (**Paula Romanescu**)

La Turnirul scriitorilor, Sighișoara 2014

Laura Poantă, Aurel Rău, Oana Boc, Vasile Igna

Petru POANTĂ (7 aprilie 1947, Cerișor /Hunedoara – 7 septembrie 2013, Cluj-Napoca). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1970). Echinoxist din prima generație. Debut absolut în *Echinox*, 1968. Căsătorit cu Irina Petraș și tatăl Laurei Poantă. **Volume**: *Modalități lirice contemporane,* 1973*; Poezia lui George Coșbuc,* 1976*; Radiografii I,* 1978; *Radiografii II,* 1983; *Scriitori contemporani,* 1994*; Cercul literar de la Sibiu,* 1997*;* 2006; *Dicționar de poeți*, 1999, 2000; *Efectul Echinox sau despre echilibru*, 2003; *Opera lui George Coșbuc*, 2004; *Clujul meu. Oameni și locuri*, 2006; *Clujul meu. Anii șaptezeci*, 2007; *Clujul meu. Radiografii,* 2011; *Clujul interbelic. Anatomia unui miracol*, 2013; *Memoriale*, 2014. A semnat prefața la antologia *Miniaturas de tiempos venideros. Poesia rumana contemporanea*, Editura Vaso Roto, Madrid, 2013. Ediție de Cătălina Iliescu Gheorghiu. Dintre clujeni, sunt incluși în volum: Ion Pop, Dinu Flămând, Adrian Popescu, Ion Mureșan și Marta Petreu. Ediții din G. Coșbuc, Ion Negoițescu, Radu Stanca. Coautor la *Scriitori Români*, 1978; *Dicționarul Scriitorilor Români*, 4 vol., 1995-2001; *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005. Premiul Uniunii Scriitorilor, 2003.

Deși nu îmi displace confortul civilizației moderne, eu trăiesc mental într-un orizont mitologic, astfel că „muncile" mele sunt în bună măsură conectate la ritmurile cosmice fundamentale. De aceea, scriu mai bine și mai fecund în anotimpurile fertilității vegetale. Îmi prieste căldura naturală a verii. Ea nutrește solaritatea limbajului în care cred, tot așa cum lumina vastă a acestui anotimp îmi întreține reveriile de natură preponderent diurnă. Dar pentru scris, regimul termic privilegiat e răcoarea, care nu-i o antiteză a căldurii, ci succedaneul ei domestic. Așadar, am scris cea mai mare parte din cele două volume Clujul meu *în ambianța răcoroasă a biroului orientat spre nord. În vacanță sau în week-end, scriu dimineața și spre seară, niciodată noaptea târziu. Cel mai fecund e intervalul matinal, când îmi imaginez că foaia de hârtie devine o țesătură vegetală fină și înrourată. Fantasma e posibilă pentru că am rămas un „primitiv" care încă scriu „de mână", iar mâna își are astfel propriile-i reverii tactile. În vara aceasta jubilantă lucrez la al treilea volum din Clujul meu, însă nu va mai fi atât un personaj, cât locul din care privesc în lumea largă. Se pare că de aici multe lucruri se văd altfel decât din alte părți.*

Din istoria culturii, îmi plac îndeosebi momentele aurorale, vremea de început a energiilor explozive și pline de candoare. Prin ele se actualizează reveriile mele esențiale despre frăgezimea originară a lumii. Sînt ca niște imagini afective ale memoriei mele onirice. Dar, în același timp, ele îmi dau și sentimentul locuirii spirituale. Orice început devine spațiu ocrotitor și loc al întemeierii.

Laura Poantă și Petru Poantă văzuți de Marin Sorescu

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici, Al. Dobrescu, Radu G. Țeposu, Mircea Iorgulescu, Mircea Zaciu, Dan C. Mihăilescu, Mircea Tomuș, Gheorghe Grigurcu, Florin Mugur, Tania Radu, Radu Săplăcan, Valentin Tașcu, Ion Vlad, Doina Curticăpeanu, Mircea Muthu, Daniel Cristea Enache, Irina Petraș, Dumitru Micu, Ioan Pavel Azap, Marta Petreu, Nicolae Oprea, Diana Adamek, Aurel Sasu, Al. Cistelecan, Marian Popa, Ion Pop, Adrian Popescu, N. Prelipceanu etc.

Petru Poantă este apoi autorul unui excepțional eseu monografic despre poezia lui George Coșbuc, scoasă cu temeritate din muzeul și din prejudecata istoriei literare și adusă, printr-o valorificare critică inteligentă și profundă, în zona sensibilității estetice actuale. (**Mircea Iorgulescu**)

Articolele lui Petru Poantă sunt de obicei remarcabile prin două însușiri: o pricepere evidentă a poeziei de azi; și un stil personal, de sursă călinesciană prin „ușurință", potrivit cu obiectul. Mulți alții se pricep la poezie, puțini scriu atât de bine despre ea. Distincția aceasta nu e o vană subtilitate. Petru Poantă face parte dintre cei în stare să descrie ori să definească poezia într-un limbaj în același timp critic, exact, și adecvat la textul liric (**Nicolae Manolescu**).

Foto: Dan Bodea

Ca un detectiv ce procedează în răspăr, folosind adică inducția în locul deducției, criticul [Petru Poantă] caută și găsește în particularul unei cărți axul unei opere, recenzia devine astfel portret, aplicarea la obiect e dublată de adâncirea în esențial, iar analiza ratifică sinteza. (**Laurențiu Ulici**)

Exersat mai cu seamă în interpretarea poeziei, Petru Poantă scrie, cu aceeași știință febrilă a decupării detaliului semnificativ și a înscrierii lui într-o *sinteză* memorabilă, despre proză sau critică literară. Figurile scrisului său nu sunt niciodată singure, izolate, ci așezate într-o societate valorantă, cu vecinătăți și interferențe cartografiate meticulos. De aceea, remarcabile, mai ales, *portretele de autor* care trădează o secretă disponibilitate de moralist: un soi de Jiquidi al verbului critic ilustrând „vieți paralele". Biografia autorului comentat este recepționată în datele ei *istorice,* colorată afectiv, cu abia disimulate accente sentimentale – criticul, deși, în varianta orală a manifestării sale, gata oricând să lanseze săgeți acide, este întotdeauna „de partea" autorului: înțelege, cântărește, moralizează fin, împrumută câteodată rădăcini, găsește fiecărui detaliu biografic locul firesc și legitim, ori măcar legitimabil, în opera însăși. O generozitate critică inepuizabilă mascată de ironie și de o „agresivitate" mai degrabă calamburescă, îndrăgostită de propriile performanțe. Petru Poantă are tenacitatea, instrumentele și dăruirea unui explorator. Actul său critic este în stare să implânte fanioane personalizante și în ținuturi care par, la prima vedere, ale nimănui. Ultima secțiune a noii sale cărți reunește câteva pagini excepționale. Mini-eseurile cu pretexte adesea umile – cărarea, iarba, mâna în șold – construiesc grădini suspendate ale ideii, meditații surprinzătoare proiectate în durata lungă a istoriei, crochiuri de ontologie și sociologie. Eliberat de rigorile impuse cronicarului, cel mereu „sub vremi", Petru Poantă este, atunci, scriitorul. Cuvântul său se desfată orânduind fețe ale lumii. (**Irina Petraș**).

Petru Poantă postdecembrist se îndreaptă spre o sociologie culturală a provinciei, ingenioasă în reconstrucția unei atmosfere sau a coerenței unui grup, folosind totodată, într-un context nou, instrumentele criticului literar. Apar astfel, cu această „filosofie" de reconstituire a atmosferei estetice a unui grup literar, două eseuri minunate prin conturarea liniilor de forță, a legăturilor cu epoca și prin detașarea unor portrete: *Cercul literar de la Sibiu. Introducere în fenomenul originar* (1997, cu ediția a doua în 2006) și *Efectul „Echinox" sau despre echilibru* (2003). Din aceleași intenții s-au născut și primele două volume, consacrate de critic orașului în care trăiește din 1965, când devenea student: *Clujul meu. Oameni și locuri*. O istorie subiectivă a Casei de Cultură a Studenților (2006) și *Clujul meu. Anii șaptezeci* (2007). (**Ion Simuț**)

Petru Poantă, Ion Mureșan, Alexandru Vlad, Irina Petraș

Primul cronicar al revistei „Echinox", Poantă și-a exprimat repede preferința pentru critica de poezie, devenind unul dintre comentatorii-reper ai fenomenului poetic la zi. Treptat, însă, activitatea lui s-a desfăcut în trei direcții (nu foarte divergente): critica la zi a poeziei (dar nu numai, deși masiv preferențial), cercetarea literară de tip istoric-eseistic și o literatură confesivă la marginea eseului sau, mai degrabă, o eseistică la marginea confesiunii. Cartea de debut, „Modalități lirice contemporane", e o sinteză care-și propune să contureze principalele direcții în care se structurează poezia română postbelică. […] „Direcțiile" lui Poantă reprezintă, de fapt, niște tipologii de discurs poetic și temperament vizionar (sau doar creativ) și suma lor urmează să dea o imagine coerenta a mișcării poetice, să disciplineze „haosul" efervescent al actualității. Principiul de fond se revendică de la „stabilirea genezei formelor" și, dacă nu o istorie, măcar o dialectică a formelor subîntinde toată expertiza de poezie a lui Poantă (**Al. Cistelecan**).

Efectul Echinox sau despre echilibru, tipărită în 2003, scurtă istorie, dreaptă ca judecată critică, dar și vibrând de o participare afectivă ce se lasă percepută și la suprafața paginii, și în filigranul ei. Despre gruparea Echi-

nox, Petru Poantă scrie cu mintea și cu sensibilitatea participantului la o operă culturală la care se știe părtaș, conștient de însemnătatea ei în contextul cultural național, însă nu cedează nicio clipă tentațiilor părtinirii. Echilibrat este și discursul său critic-evocator, care face încă o dată proba onestității intelectuale, a unei prietenii căreia i-am asociat, toți echinoxiștii, atributul exigenței. O exigență întâi de toate estetică, desigur, dar și una etică, decisivă în peisajul adesea tulburat și poluat al lumii prin care am trecut. Libertatea de a trăi estetic, într-un spațiu protejat de propriile norme intelectuale și morale, evocată în paginile cărții, este emblema sub care se situează aici și s-a așezat mereu scrisul lui Petru Poantă.(**Ion Pop**)

În semantica eseului, focarele persistent iradiante rămân „*starea de urgență*" și „*acțiunea catalitică*". Ultima vizează, după Sibiul propriu-zis, *Universitatea*, *Cenaclul*, *Profesorii* – „figura tutelară" (Blaga), „personalitatea placentară" (H. Jacquier). Criticul recompune o fremătătoare ambianță intelectuală îmbibată de autoritatea câtorva prezențe, „pe cât de inefabile, tot atât de implacabile", făcându-ne părtași la „fierberea" unor „otrăvuri încântătoare de idei". În portretizarea discipolilor, aforismul critic, marca stilului Poantă, concurează cu ironia intelectuală netă […] Fervoarea problematizării, cu accente profesorale discrete, precum și cascada nuanțărilor disociative dau speculației intelectuale avânt iar stilului tranșanță catifelată și-o prestanță cald-comunicativă. E evident că subiectul și-a găsit în dl. Petru Poantă, critic de fibră lovinesciană, interpretul potrivit. Trăsături ale acestui stil critic, recognoscibile pentru cine i-a citit *Radiografiile* încă din 1978 (finețea conturelor de „figurine", pregnanța „ideii centrale", elipticitatea expresiei), se regăsesc în „schițele" rapide din prezenta carte. (**Doina Curticăpeanu**)

Petru Poantă a fost unul dintre principalii fondatori ai revistei *Echinox*, cea mai importantă și longevivă publicație studențească din vremea comunismului. […] Debutează aici ca titular al Cronicii literare (talonat doar în câteva numere de Marian Papahagi) […]Exercită rolul de „judecător" unic în limitele acestei rubrici până la sfârșitul facultății, în 1970, de unde trece, fără alt stadiu intermediar, la cronica revistei *Steaua*, devenind redactor (până în 1990). De pe atunci, el s-a specializat în comentariul poeziei (deși demonstrează că nu-i lipsește aplicația pentru proză sau critică), domeniu unde talentul său se manifestă plenar. Este teritoriul în care criticul se simte în largul său și pe care îl domină fără eforturi deosebite. Exprimarea fluentă, dexteritatea asociațiilor, afirmarea sau infirmarea categorică a valorii/nonvalorii denotă cultura de profunzime a comentatorului, căruia nici unul dintre instrumentele criticii moderne nu-i este străin (**Nicolae Oprea**)

[În *Clujul meu*,] construcția pare să respecte principii orientale, *feng shui*, căci lasă curenții de aer să circule nestingheriți printre plămădirile solide și printre curenții fluizi ai Someșului unei imaginații reconstitutive cu un ton distinct în ambianța culturală actuală. Uneltele arhitectului-constructor, hârtia, stiloul, cerneala, funcționează din plin, inspirat. Iar Petru Poantă știe din plin ceea ce ne lasă și pe noi să aflăm: orașele nu sunt numai zidărie, penumbră a caselor, magistrale și trafic. Orașele sunt și ecoul tipărit al cuvintelor, sau sunetul neauzit, ci văzut, al vocabulei pe care o îngânăm sau care ne îngână mult timp după aceea. De nu cumva ne și precedă, fiindcă, oricum, nu o dată, rămâne și după ce noi am trecut. (**Ovidiu Pecican**)

Aurel PODARU (n. 14 septembrie 1941, Tritenii de Sus/Cluj). Prozator, publicist. Facultatea de Agronomie Cluj (1964). Debut absolut în *Astra*, cu povestirea *Caii* (1968). Autor al mai multor volume de proză. Ediții: *Teodor Murășanu, Un poet care a trăit demult*, evocări, comentarii critice, istorie literară (1998); *Amintiri despre Pavel Dan*, în colab. (2003); *La Beclean pe Someș, cândva*…(coord.), antologie de texte despre Gara Beclean pe Someș (2004); *Anotimpul cailor*, antologie de poezie și proză românească dedicată calului (2006); *Pavel Dan și Blajul*, în colab. (2007); *Pavel Dan, Literatură populară. Caiete*, culegere de folclor din comuna Tritenii de Jos realizată de Pavel Dan în 1932, îngrijită de Aurel Podaru (2007); *Gara Beclean pe Someș. Istorie și cultură* (2008); *Umbletul cuvintelor. Prozatori turdeni* (2009); *Cartea Colocviilor* – Colocviile de la Beclean, 10 ediții (2012). PAVEL DAN, *OPERE*, I – III, ediție critică integrală de Aurel Podaru, *Studiu introductiv* de Andrei Moldovan (2012); *SEVER URSA. Un ziditor* (2013). A colaborat la periodicele: „Astra", „Ateneu", „Bucovina literară", „Cronica", „Dacia literară", „Discobolul", „Hyperion – Caiete botoșenene", „Minerva", „Mișcarea literară", „Steaua", „Tribuna", „Vatra" și altele. Membru al Uniunii Scriitorilor din România (Filiala Cluj) până în anul 2008.

Noua ediție de *Opere* este impresionantă și prin eforul îngrijitorului de a oferi cititorului și specialistului care o consultă tot ce se știe despre autor și despre editarea operei sale, inclusiv în limbi străine. La finalul primului volum aflăm un tablou al edițiilor, în românește și în traduceri, care ne indică sinuozitățile circulației operei, responsabile în bună măsură de ezitările istoriei literare în privința lui Pavel Dan, redus când la un spațiu geografic (Câmpia Transilvaniei), când la un statut de simplă promisiune frântă de destin. [...] Ediția Pavel Dan este un eveniment și un act de cultură ce merită salutat (**Răzvan Voncu**)

Este o muncă de o calificare extremă pe care Aurel Podaru a dus-o la capăt cu maximum de exigență, adunând la un loc întreaga creație a lui Pavel Dan tipărită în volume și periodice, în manuscris, lista traducerilor în limbi străine. Atât editorul cât și prefațatorul și-au dat interesul ca noua formă pe care au adoptat-o să fie și ea care să răspundă la toate cerințele și exigențele publicului sau specialiștilor (**Mircea Popa**)

O ediție ce vine să concureze cu succes apreciata serie coordonată de către Eugen Simion sub auspiciile Academiei. […]. Remarcabila ediție critică realizată de către Aurel Podaru nu numai că readuce în actualitate un scriitor cu destin tragic, dar ne ajută să avem o imagine mult mai complexă asupra personalității lui Pavel Dan (**Gheorghe Glodeanu**).

Virgil PODOABĂ (n. 27 mai 1951, Topa Mică/Cluj). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1976). Echinoxist. Debut absolut *Echinox*, 1973. Doctorat cu teza *Metamorfozele călătoriei. Încercare de fenomenologie și tipologie a călătoriei*. Prezent în antologia *Competiția continuă*, 1998. **Volume**: *Între extreme. Eseu critic despre poezia lui Aurel Pantea*, 2002; *Anatomia frigului. O analiză monstruoasă*, 2003; *Metamorfozele punctului. Studii asupra narativei contemporane*, 2004; *Ultimul latin – Mircea Zaciu. Monografia unei opere*, 2005; *Punctul critic*, 2007; *Secvența inflamată*, 2010 etc. Colaborează la „Echinox", „Familia", „Vatra" „Steaua", „Caiete critice", „Arca", „Tribuna", „Viața românească", „Calende", „Discobolul" etc.

Au scris despre cărțile sale: Ion Pop, Livius Ciocârlie, Nicoleta Cliveț, Al. Cistelecan, Nicoleta Sălcudeanu, Rareș Moldovan ș.a.

Abordând personalitatea marelui său mentor, eseistul reușește să se comporte ca un hermeneut postmodern tip Vattimo sau Rorty ce cultivă critica de identificare, simpatetică, reperând pars pro toto structura tare, stabilă și incoruptibilă, structura metafizică de rezistență a operei, dragostea lui Mircea Zaciu pentru teritoriile „detemporalizate", pentru secvențele de eternitate temporară […] …arta eseistică a lui Virgil Podoabă, de o altitudine și o probitate intelectuală ieșite din comun. Știutor de elină și latină, de limbi romanice, italienizant, superinformat pe textele marilor filosofi ai culturii, autorul nu întoarce spatele anecdoticii, biografismului savuros, făcând din cartea sa un exemplar exercițiu de admirație, analiză și interpretare. (**Geo Vasile**)

Cărțile lui Virgil Podoabă sunt, de fapt, micromonografii privitoare la scriitori optzeciști din Transilvania, concepute dintr-o perspectivă deopotrivă empatică și polemică. Dacă empatia dezvăluie un sistem de afinități elective, polemica țintește două mize complementare, ținând atât de statutul canonic al autorilor comentați, cât și de metoda de lectură a scrierilor acestora. Ambele componente sunt tematizate în introducerea la *Între extreme*. Pe de o parte, autorul denunță „critica tehnică" prin care a fost citită poezia optzecistă, propunând în contrapartidă o „critică de identificare", adică un „gen de lectură fenomenologică și estetică totodată, care combină/ îmbină [...] hermeneutica existențială – vizând experiența revelatoare, originară, a subiectului creator, ca și, apoi, ontopoetica explicită și implicită în operă – cu critica tradițională de judecată estetică"; pe de altă parte, observă că optzecismul poetic camuflează, de fapt, o dualitate – există aici o linie „textualizantă", „postmodernă" (lunedismul), dar și o linie „ontologizantă", „modernă" („neoexpresioniștii" ardeleni Alexandru Mușina, Mariana Marin ș.a.). (**Andrei Terian**)

Ion PODOSU (n. 7 iulie 1953, în Movila Banului județul Buzău). Poet și critic literar. Facultatea de Filologie a UBB (1978). Profesor de limba și literatura română, Președinte al Asociației Nevăzătorilor din România și al Comisiei de Cultură și Educație a Uniunii Europene a Nevăzătorilor (din 2007); colaborator la Radio Cluj. Debut absolut în *Echinox*, 1977, cu poezie. **Volume**: *Poduri peste ceață* (1997), *Universul prozei lui Vasile Voiculescu* (2007), *Ion Vinea – un melancolic al avangardei românești* (2010), *Apa glasului* (2012).

Mâinile (*Tatălui meu, Ștefan Podosu*)*: Mâinile lui încercau / să ridice în cer tot pământul. / Lua în fiecare zi / câte-un vagon, două, / pline cu porumb, cu grâu, / cu sfeclă sau floarea-soarelui, / dar cel mai adesea / cu gunoiul de la sutele / de vaci și de tauri. // Astăzi, Cerul îl trage în sus / de mâinile lui obosite, / neputincioase. // El însă nu vrea să urce acolo, sus, / numai odată cu pământul / pe care îl tot azvârle / spre înaltul infinit. // Acestea sunt mâinile lui, / ale tatălui meu, / care, într-un îndepărtat amurg, / mi-a dat să sorb apa glasului / din auritul clopot.*

Ion Podosu știe „să aleagă esențialul dintr-o bibliografie relativ întinsă, cu care dialoghează inteligent și expresiv, chiar dacă cu o voce menținută în penumbră. Figura acestui „melancolic al avangardei românești" – cum foarte potrivit îl numește pe poetul Ion Vinea – este readusă astfel în circuitul viu al interpretării." (**Ion Pop**)

Horea POENAR (n. 9 decembrie 1973, Buntești/Bihor). Critic literar. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1996). Debut absolut în *Steaua* (1994). Doctorat cu teza *Concepte ale fenomenologiei între estetica generală și estetica aplicată*, 2005. **Volume**: *Cristian Popescu – filmat de îngeri*, 2001; *O plimbare de dimineață pe strada sevandoni. O teorie a atitudinii critice*, 2003; *Dicționarul Echinox. A–Z* (coord.), 2004; *Semnul celor patru. O teorie a interpretării*, 2008. Coautor la *Dicționar analitic de opere literare românești,* vol. I-IV, 1998-2002 (coord. Ion Pop). În lucru *Antologia de texte publicate în Echinox. 1968-2004*. Premiul pentru debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, 2002.

... Dacă privim ierarhiile unei epoci, preferințele unei culturi, ele sînt determinate de viziuni critice ce și-au exercitat seducția, ce continuă să farmece și să manipuleze tăcut lectura, precum și aranjarea cărților pe rafturi. Multă vreme canonul literaturii române a fost impus de o personalitate critică sau de alta, de la Maiorescu și pînă la, eventual, Manolescu. Filonul postmodern (mai ales neconștientizat, nu cel anunțat cu zgomot într-o înțelegere îndoielnică, strecurîndu-se în modul de gîndire actual) obligă la renunțarea la o autoritate centrată, la privilegiul unei unice direcții. Ca atare, vremurile

nu par a fi propice unui Critic. […] *Dacă autoritatea criticii nu mai poate fi identificată în autoritatea unui critic, această acceptare nu elimină o alta, mai importantă: literatura, în continuare, nu poate fi percepută decît prin actul critic* (*acum mai mult ca oricînd, după mutarea accentului de pe adevăr și valoare pe interpretare*). *Un curs de istoria literaturii trebuie să înceapă printr-o istorie a criticii.* (*Echinox*, 2001)

O carte care creează istorie, în sensul în care marchează un moment – cât de important, se va vedea în deceniile viitoare – în istoria disciplinei. în ordinea scrierilor despre literatura și arta de la noi, nu cunosc o încercare mai ambițioasă și, în același timp, mai aproape de realizarea acestor ambiții." (**Mircea Martin** pe coperta volumului *Semnul celor patru. O teorie a interpretării*).

Irina Petraș, Mihaela Ursa, Ioana Bot, Horea Poenar, Adriana Stan

Horea Poenar este mai ambițios, atît metodologic, cît și prospectiv. Pentru el, critica se revendică în principal de la teoria receptării. Lectura, respectiv actul critic ar însemna o „învățare" a unei lumi fictive și o situare în „climatul" ei. „Visez o critică ce își vede scriitorii pe stradă"…: iată o dorință în aparență fezabilă, însă e vorba aici de re-cunoașterea realității ca ficțiune și, prin extensie, de a înțelege că „lumea întreagă e un simbol al unei alte lumi, o expresie a acesteia". Micromonografia *Cristian Popescu* (2001) e scrisă într-o asemenea perspectivă. Horea Poenar e un nonconformist cu substanță. Discursul său critic, plasmatic și imaginant, șochează mereu prin ineditul asociațiilor și prin nonșalanța referințelor la nume celebre ale filosofiei și literaturii. (**Petru Poantă**)

Formula critică a lui Poenar presupune o viziune piramidală asupra domeniului, în cadrul căreia „vârful" figurii l-ar constitui teoria literară, iar „baza" ei – cronica și analiza de text. Semnificația și importanța unui demers critic ar fi conferite de situarea în această ierarhie. Din acest motiv, indiferent de temă sau de miză, criticul vizează atingerea unei perspective teoretizante chiar și atunci când o asemenea poziționare nu e necesară ori este de-a dreptul improprie. (**Andrei Terian**)

Dicționarul are o prefață semnată de Horea Poenar, serioasă și ambiguă în același timp: *Nebunia de a ridica monument Echinoxului. Locul îngust dintre limba istoriei și limba memoriei*. Nu e limpede dacă atacă nebunia autorilor de monumente ori se pregătește să pună chiar el umărul la înălțarea unuia. Oricum, cu subcapitolele sale *La granițele memoriei*, *Reașezări*, *Tentativele de asumare a Echinoxului din mers*, *Definiții posibile*, *Școlile Echinoxului* și *Elegie pentru cei de dinainte*, lucrurile nu promit să fie mai limpezi. Să nu spun decât că „cei de dinainte" n-au prea murit (cei mai vârstnici abia de au 57-60 de ani), așadar elegia e prematură. De altminteri, năucitor e că avem în față două lucruri cu totul diferite, ba uneori de-a dreptul paralele: o prefață și un dicționar. O prefață care se străduiește să identifice o structură de profunzime, să re-constituie/re-construiască desenul din covor al unei mișcări, din fericire, deloc omogene care se revendică de la un același *loc* originar și de la o *atmosferă* (adesea grăbit și superficial definita ardelenitate) culturală. […] Față în față cu textul lui Poenar, dicționarul propriu-zis irumpe contrazicându-l repetat și rebel (**Irina Petraș**)

Gavril POMPEI

(n. 15 august 1950, Târlișua/Bistrița-Năsăud). Poet. Facultatea de Geografie a UBB Cluj (1973). Doctor în geografie, 1980. Premiul Simion Mehedinți al Academiei Române, 1997. Debut absolut în *Familia*, 1973, cu versuri. Debut editorial în *Caietul debutanților*, 1977. **Volume**: *Arcul voltaic*, versuri, 1986; *Jocul cu umbra*, versuri, 1994; *Starea de labirint,* versuri, 1995; *Floarea de rouă,* versuri, 1998; *Deltele memoriei* (antologie), 2004; *Vânt pieziș*, 2006; ***Lăsarea la vatră***, 2010; *Întoarcerea lui Dante* (poezii), 2011; *Noduri și alegorii* (poezii), 2014. A colaborat la periodicele: *Familia, Steaua, Tribuna, Viața Românească, Mișcarea literară, Unu.*

Deltele memoriei: *Sunt nopți care se trag dintr-o tăcere mai adâncă / decât cea a hotarelor părăsite de cântec / apele, vântul, uimirea răzvrătind necuprinsul / și blânda cădere a gândului. / Învinsul. // / Drumuri aparente spintecă abisul / trădați suntem de prinosul osândei / cad frânte corolele șoaptei, / plăpândei. // / Cine presimte întoarcerea umbrei, prologul miresmei / aducerea sfântă a moaștelor iluziei ? Învingători și învinși / deopotrivă, un ochi fără nimb ne absoarbe. Delte-n deriva / triremelor. / Oarbe. // / Ape zidind înălțimea cascadei. Înaltul despicându-și căderea. / Înspre toamnă fructul catalizează exodul. / Război ancestral între munte și vale. / Iarnă și brumă, cărări fără noimă / muguri în coasta cenușii: / petale. // Târziu întrebarea – cameleonul tandru / zar măsluit întru oarbă ispită / porți zăvorâte, zenitul speranței / plutind peste lucruri, uimită. // / Sunt nopți care se trag dintr-o tăcere mai adâncă / decât cea a hotarelor părăsite de cântec.*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Al. Cistelecan, Irina Petraș, Ion Mureșan, Ion Oarcăsu, Ion Bogdan Lefter, Olimpiu Nușfelean, Constantin Cubleșan, Dan Damaschin, Mihaela Ursa etc.

Gavril Pompei se impune de la început prin sobrietatea și eleganța stilului său imagistic; o sobrietate bazată pe severități și constrângeri lexicale, dar și pe o secretă voluptate a comunicării laconice. Imaginea arcului voltaic, frumoasa și științifica sintagmă din titlu, nu este o metaforă întâmplătoare, voit arogantă și emblematică... Nota dominantă a volumului o dă însă comunicarea fină, echilibrată, cu materia, stăpânirea fluxului liric, puterea de a privi în intimitățile lumii fenomenale... Prin *Arcul voltaic*, volum de maturitate, Gavril Pompei ni se dezvăluie ca o voce autentică – și mai aparte – a generației sale (**Ion Oarcăsu**)

Poetul e credincios mai degrabă unui principiu de devoțiune interioară care ignoră metamorfozele rituale și imediate ale poeziei, mizând pe fidelități structurale și pe afinități de tipologie vizionară... Sentimentul unei excursii printre rune apasă pe euforiile senzuale și descriptive, legându-le de o gravitate ceremonială a gesturilor. Și conceptul poetic apasă pe responsabilitate și implicare, refăcând rituri sacrificiale și vizionare de evidentă descendență romantică... O fenomenologie a tainei, dedusă dintr-o ontologie a tainei, e ceea ce și-a propus poetul. Iar declinul tainelor primare, originare, lasă deschisă poarta pentru taina finală. Dar și în orizontul acesteia poetul se mișcă cu un sentiment sacramental. Tot printre rune, așadar. (**Al. Cistelecan**, Prefață la antologia *Deltele memoriei*, 2004).

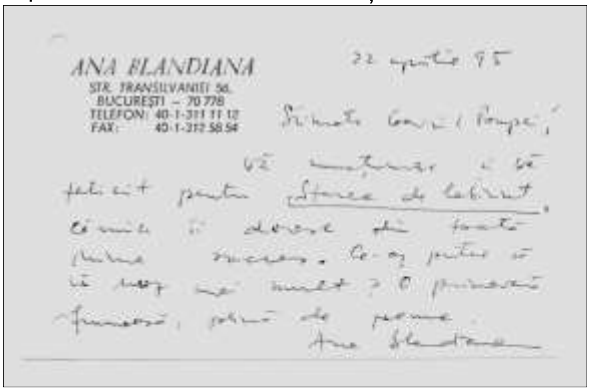
ANA BLANDIANA
STR. TRANSILVANIEI 56.
BUCUREȘTI – 70778
TELEFON: 40-1-311 11 12
FAX: 40-1-312 58 54

Adept al criteriului poetic al unui neomodernism îmblânzit, Gavril Pompei recurge constant la confesiunea mediată și înscenată. Biografismul, mereu transfigurat, se poate totuși bănui în modul de exhibare a unui anume tip de sensibilitate. În volumul precedent, *Lăsarea la vatră* (2010), domină tonalitatea depresivă și sentimentul iminenței, al „descorporării", cum remarcă Ion Mureșan în prefață... Întoarcerea lui Dante este, în schimb, cartea ieșirii de sub teroarea morții. Elegiacul, prezent încă, devine senin. Autorul regăsește în poezie o forță terapeutică. Lumea e reprezentată ca o coexistență a contrariilor; un spațiu saturat de semne ale indicibilului, deopotrivă miraculoase și neliniștitoare. La nivelul mai fiecărui poem spațiul poetic se configurează ca metamorfoză imprevizibilă, într-un limbaj uneori ermetizant sau, câteodată, mizând pe figurile paradoxului și ale sofismului... (**Petru Poantă**).

Semnul, obsesiv, terorizant, sub care stă poezia acestei cărți (*Lăsarea la vatră*, n.n.) este clepsidra... Primul poem al cărții (*Pisc*), și ultimul poem (*Cupa Nadirului*) sunt scrise în așa fel încât redau grafic forma unei clepsidre întoarse... Periodic, într-o cinetică halucinantă, contrariile își schimbă locul. Construcția volumului e ingenioasă. Ea salvează și dă coerență diversității stilistice și tematice a poemelor, căci cartea reunește poeme cu și fără rimă, poeme grave și jucăușe, pentru copii, poeme ample și vitaliste ori strânse în chingile formei fixe, ale expresiei sentențioase, aforistice. Dar, fiecare poem poate fi citit și integrat în intenția poetului de a construi din piese diverse, piese care nu se mai „imbrică", un mare puzzle în destrămare. Astfel că teza generală a cărții trasează prin amalgamul poemelor linii de sens ce-l transformă într-o construcție coerentă și bogată. (**Ion Mureșan**)

Cu Ionel Vitoc

Gavril Pompei ni se prezintă ca un poet matur, cu un profil general schițat pe linii ferme, pe latura unei lirici de meditație (ce nu evită totuși notația lapidară sau sugestiv-metaforică) asupra condiției existențiale într-un spațiu de perspectivă intelectualizat, ușor abstract, unde însăși poezia se definește ca o decantare, ca o rafinare de esențe pure (**Constantin Cubleșan**)

Deloc amatoristic, Gavril Pompei surfizează cu nonșalanță prin imaginarul agitat al liricii moderne. Pare destul de bine familiarizat cu convențiile ei, pe care și încearcă să le deslușească într-o remarcabilă poezie a poeziei... (**Petru Poantă**)

Gavril Pompei e un poet discret, rămas pe dinafara oricărei generații. După vîrstă s-ar fi putut afilia fie seriei '70, fie generației '80; după debut, ar fi căzut în plină ascensiune optzecistă; după poetică, nici o apropiere nu e relevantă. Poetul e credincios mai degrabă unui principiu de devoțiune interioară care ignoră metamorfozele rituale și imediate ale poeziei, mizînd pe fidelități structurale și pe afinități de tipologie vizionară. Singurătatea lui se ridică în umbra lui Blaga, dar nu mai puțin în – și din – siajul somptuoaselor reportaje genezice doinașiene (**Al. Cistelecan**)

Anamaria POP

(n. 7 aprilie 1952, Turda/Cluj). Poetă, traducătoare. Facultatea de ziaristică, București (1979). Debut absolut în *Tribuna*, 1968. **Volume**: *Castelul din siclame albe*, versuri, 1972; *Pasul corbilor*, versuri, 1980; *Corida*, versuri, 1983; *Trăgătorul la țintă,* versuri, 1999. Prezentă în antologiile *Romanian Poems*, 1972, *Questions at the Turn of the Millenium*, 1984. **Traduceri din limba maghiară**: Gizella Hervay, *Amprente*, poeme, 1988; Péter Esterházy, *Verbele auxiliare ale inimii*, roman, 1997, ed. a II-a, revăzută, 2007; Árpád Göncz, *Moștenirea*, nuvele, teatru, eseu, 1998; Endre Kukorelly, *Malul-Memoria*, roman, 1999; GézaSzőcs, *Rănită, sepia,* poeme, 1999; Péter Nádas,*Sfârșitul unui roman de familie*, roman, 2001; László Bitó,*Cheile Raiului* (*Avraam și Isaac – Învățăturile lui Isaac*), roman biblic, 2001; Péter Esterházy, *O femeie*, roman, 2002; ed. a II-a, revăzută, 2008; Béla Pomogáts, *Reconstruirea podurilor – maghiarii și românii*, eseuri, 2002; Magda Szabó, *Abigél*, roman, 2003; György Méhes,*Gina*, roman, 2004; Imre Kertész,*Altcineva*, jurnal-eseuri, 2004; Imre Kertész,*Drapelul englez*, proză scurtă, 2004; Sándor Márai,*Lumânările ard până la capăt*, roman, 2004; ed. a II-a, revăzută, 2011; Katalin Thuróczy,*Anotimpul V*, teatru, 2006,; Attila Bartis, *Tihna*, roman, 2006; Sándor Márai, *Moștenirea Eszterei*, roman,2006; László Bitó, *Eutelia – Eutanasia: o viață mai fericită – o moarte demnă*, studiu, 2007; Péter Esterházy, *Harmonia cælestis,* roman, 2008; Péter Esterházy, *Ediție revăzută*,

roman, 2008; Sándor Márai, *Turneu la Bolzano*, roman, 2008; Péter Esterházy, *Privirea contesei Hahn-Hahn*, roman, 2009; Péter Esterházy, *Cartea lui Hrabal*, roman, 2009; Péter Esterházy, *Rubens și femeile neeuclidiene*, teatru, 2009; Péter Nádas, *Rănile bătrânului continent*, eseuri, 2010; Péter Esterházy, *La început eram încă un om normal – Dialog cyberspațial între Iolanda Malamen și Péter Esterházy*, 2010; András Forgách, *Cheia*, teatru, 2010; Péter Nádas, *Apocalipsa memoriilor* (*I-II*), roman, 2011. Piese de teatru: KatalinThuróczy: *Joisărbătoare*, Radio Târgu Mureș, 2004, premieră radiofonică (regia: Alina Nelega); Katalin Thuróczy, *joi.megaJoy*, Teatrul Odeon, București, 2006, premieră absolută (regia: Radu Afrim); KatalinThuróczy, *Scara pisicii*, Teatrul Național „V. Alecsandri", Iași, 2007, premieră absolută (regia: Irina Popescu-Boieru); Péter Nádas, *Înmormântarea*, Teatrul de Comedie, București, 2008, premieră națională (regia: László Bocsárdi); Katalin Thuróczy, *Cutia Pandorei*, Teatrul „Fani Tardini", Galați, 2010, premieră absolută (regia: Eugen Făt); KatalinThuróczy, *Scara pisicii*, Teatrul Național București, 2010, premiera (regia: Irina Popescu-Boieru). **Traduceri din limba română**: Alina Nelega, *Decalogul după Hess* (*Rudolf Hess tízparancsolata*), Teatrul Național, Pécs, 2004, premiera (regia: József Péter Bodonyi); Teatrul de Cameră din Arad, 2008, premieră (regia: Ernő Tapasztó); Alina Nelega, *Amalia respiră adânc* (*Améli sóhaja*), Teatrul „Aranytíz", Budapesta, 2009, premiera (regia: László Gali). Premiul *Déry Tibor* − acordat de Fundația *Déry Tibor* din Budapesta (pentru traducerea: *Verbele auxiliare ale inimii* de Péter Esterházy), 1998; Premiul *Kosztolányi* (pentru traduceri) – Pen Club din Ungaria, 2004; Premiul Sindbad – pentru prietenii literaturii maghiare, acordat de Liga Scriitorilor Maghiari din Transilvania – Cluj, 2004; Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru traducere din literatura universală (pentru traducerea: *Harmonia cælestis*de PéterEsterházy), 2009.

Poezia de debut a Aneimaria Pop amintește pe cele două mari poete ale veacului nostru: E.L. Schüler și E. Södergran. Debutul ei e surprinzător de matur, pentru că nu mai trece prin acea fază imagist-senzorială pe care, în general, o cunoaște orice poezie feminină. Chiar dacă nu are încă transparența lirismului celor două cîntărețe ale erosului, amintite mai sus, Anamaria Pop se apropie de ele prin sensibilitatea stranie, aproape, în care bucuria erotică primește chipul întunecat al frumuseții. E firească și spontană, pasională și dramatică, somptuoasă și enigmatică. Poemele sînt, în majoritatea cazurilor, ritualuri pline de fast, din care lipsește, însă, artificiul. (Mihai Neagu [**Petru Poantă**])

Poezia Aneimaria Pop, de o senzualitate declamativ-incendiară, e adeseori fermecătoare prin impudoare și cinism, prin aerul de confesiune brutală și nepăsătoare. (**Ion Cristofor**)

Urmărind evoluția Aneimaria Pop, de la *Pasul corbilor* (Ed. Eminescu, 1980), la recenta *Coridă* (Ed. Eminescu, 1983) te surprinde nu atît persistența unor motive lirice coagulate în jurul unor stări ceremoniale, dar mai ales forța sugestivă pe care le-o inculcă poeta. Depășind complexele liricii feminine – sintagmă critică fără valoare operațională – Anamaria Pop creionează cu tușă sigură o anumită stază poetică în care senzitivitatea se conjugă cu reflexivitatea, cu alte cuvinte *passio plus ratio* pare a constitui ecuația critică ideală în ceea ce o privește." […] „Volumul *Trăgătorul la țintă* întrezărește premisele favorabile sub care se așezase lirica Aneimaria Pop, respectiv, acelea ale demitizării, ale asumării condiției de femeie și intelectuală într-un context, la început subversiv, iar în prezent doar subtil persuasiv, spre a-și afirma, apoi, condiția ironică, tipică postmodernilor, autoreferențialitatea și/sau natura livrescă [...] locul tradiționalei inspirații este luat de tehnicile de textuare, elanurile lirice sînt jugulate spre a lăsa loc unei lucidități cu inserturi ludice, arareori crispate, relieful scriiturii este monoton, chiar monocord, tensiunea fiind păstrată prin jocul de iele al ideilor, prin obstinația expierii, prin exhibarea tarelor general-umane. (**Alexandru Pintescu**)

Cu Péter Esterházy

Volumul *Trăgătorul la țintă*, de care ne ocupăm, apare la Editura Paralela 45, Pitești, 1999, în care tensiunea lirică este interiorizată evoluînd de la parabola „speculată filosofic și moral" (Dana Dumitriu) spre enigma sufletească. O astfel de turnură confesivă, ce poate fi concluzia unei vîrste, a unei experiențe lăuntrice de viață. Poeta Anamaria Pop devine în acest volum sensibilă (foarte) la priveliști atemporale, la „spectacole" ritualice prin care se exprimă cu ajutorul parabolei, cultul universal al naturii. Pretutindeni originalitatea provine din prețuirea imaginii poetice, prin ceea ce reprezintă aceasta, într-o trăire autentică în spațiul emoției. [...] Poeta – pare că trece ușor – dar sigur, în poezia sa, de la sensibilitatea de tip meditativ, la o anumită luciditate; însă și aici, într-o exprimare pragmatică, în registru melancolic. Astfel, confesiunea directă sau implicită, devine mult mai deschisă. [...] Poeta Anamaria Pop coboară deseori într-un real vădit printr-o luciditate gravă și rece, printr-o explorare a banalului, a comunului, a imediatului care, atins de un „deget magic" (Doinaș) strălucește ca o incredibilă și inefabilă picătură de rouă. (**Victor Sterom**)

Există mari scriitori ai secolului trecut, a căror revelație cititorul român o are abia acum. E cazul maghiarului Sándor Márai. Când am început lectura romanului pe care vi-l recomand, nu știam despre autor decât ce spune succinta prezentare a editurii. Dar când am terminat-o, cu senzația exaltantă a capodoperei, dorința de a afla mai multe despre el m-a făcut să-i caut numele pe Internet și să mă întreb câte astfel de surprize or mai fi în literaturile din vecinătate, pe care editurile noastre le ocolesc în goana după best-seller-uri occidentale, adesea dezamăgitoare. [...] Până atunci, dacă vreți să-l descoperiți pe Márai în toată vigoarea talentului său, citiți *Lumânările ard până la capăt*, în buna traducere a Aneimaria Pop. [...] Întregul roman e concentrat în noaptea când cei doi prieteni de odinioară, acum bătrâni, se află din nou fața în fața. Ce-și spun ei și mai ales cum spusele lor bat dincolo de destinele particulare, spre dileme etern umane, vă las să aflați singuri din această bijuterie literara, luminată somptuos de crepusculul Imperiului. (**Adriana Bittel**)

Sunt cărți în care, fie și neștiind nimic despre autorul lor, simți încă de la primele rânduri gheara leului. Chiar dacă aparent cât se poate de obișnuite, aceste fraze inaugurale poartă în ele un nu știu ce prevestitor: ești avertizat prin semnale inefabile că ai pătruns în universul unui familiar al marilor altitudini. După care, cu toate antenele desfășurate, anticipezi voluptatea de a-l urma. Secretul acestui gen de seducție cred că e cel divulgat de Marguerite Yourcenar: capacitatea de a afla la timp, adică de la început, tonul just. Este apanajul talentelor genialoide, printre care se numără neîndoielnic și cel al lui Sándor Márai. El ni se revelează deocamdată printr-un roman, *Lumânările ard până la capăt*, deloc voluminos dar de o frapantă profunzime și complexitate. [...] Aminteam la începutul acestor însemnări de gheara leului. Trebuie adăugat că această senzație de forță creatoa-

re ieșită din comun ar fi rămas imperceptibilă fără o traducere pe măsură. Versiunea românească a romanului lui Sándor Márai e semnată de d-na Anamaria Pop, a cărei competentă contribuție la cunoașterea literaturii maghiare în România e de acum de o stimabilă notorietate. (**Radu Ciobanu**)

Romanele lui Péter Esterházy sînt vii, căci scriitura sa nu pierde nici o clipă ritmul bătăilor inimii. Cărți la care ești mereu tentat să revii, romanele lui spun parcă la fiecare lectură o nouă poveste. Șansa noastră, ca cititori români, este de a avea o traducătoare de talia Anamariei Pop care să recreeze, în limba română, un univers al nuanțelor de o universalitate evidentă. (**Carmen Mușat**)

Provocatoare, bogată în idei și polemică la adresa comodităților morale și intelectuale, cartea poate fi citită și ca un manifest al bunului-simț, menit să restabilească limpedea judecată și încrederea în valori. Anamaria Pop, excepționala traducătoare a paginilor de față, a făcut mai mult decît să traducă într-o limbă română impecabilă: ea a selectat din eseistica lui Péter Nádas în așa fel, încît ne-a oferit un portret extraordinar de viu și de coerent al acestui mare autor contemporan, pentru care scrisul este o formă de opoziție și un mod de a se defini pe sine ca intelectual critic. Volumul de eseuri *Rănile bătrînului continent* constituie jurnalul *sui generis* al unui martor incomod, dar imposibil de ignorat, al erodării tuturor valorilor pe care s-a constituit, de-a lungul secolelor, Europa. O carte provocatoare la fiecare pas, imposibil de rezumat, o carte de citit și de recitit periodic. (**Carmen Mușat**)

Lansare de carte Attila Bartis – Adrian Grănescu, Irina Petraș, Anamaria Pop, A. Bartis, Horea Poenar

Augustin POP (n. 13 septembrie 1952 Panticeu/ Cluj – 6 februarie 1998, Cluj). Poet și eseist.. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1976) și Facultatea de Filosofie București (1979). Debut absolut cu poezii în revista școlii, 1971, și în *Echinox*, 1974. **Volume**: *Ceea ce fulgerul amână*, poezii, 1981; *Apropierea,* versuri*,* 1990; *Umbra libelulei*, 1993; *Jocul cu clipa*, 1995; *Telejurnal de la Cluj*, 2000; *Imaginarul incantației. Elemente pentru o poetică a descîntecului*, 2001; *Cântec de mesteceni*, 2003. Inclus în antologiile *Poèmes de Roumanie*, 1990; *Young poets of Roumania,* London-Boston, 1991 etc. A la „Steaua", „Vatra", „Amfiteatru", „Familia", „România literară", „Luceafărul", „Tribuna", „Apostrof", „Tomis", „Astra", „Argeș", „Calende", „Poesis", „Contrapunct" ș.a. În 1990 a scos, împreună cu un grup de tineri scriitori din Cluj-Napoca, publicația „Graffiti".

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Petru Poantă, Lucian Alexiu, Diana Adamek, Radu G. Țeposu, Gh. Perian, Ștefan Borbély, Ioan Milea, Gh. Grigurcu ș**.a.**

O „excesivă sete de a trăi" face însă ca „ritmurile unui picaj / ce nu se mai termină" să fie dublate de cele ale unui zbor „vertical", iar țipătul căderii în clipă să conțină vibrația timpului infinit al ideii: „cazi, te scufunzi, te ivești, te întorci, / orice țipăt ar putea restructura diagonale, / toate fibrele tale vibrează / spre un timp mult mai amplu, mai plin de idee, / cascadă peste triumfuri și roluri efemere" {Diagramă). Poemele lui Augustin Pop exprimă astfel tensiunea dinaintea acestui „salt în inima lucrurilor" {Diagramă), starea de încordare pe care o naște apropierea de sens. (**Diana Adamek**)

Primul său volum, *Ceea ce fulgerul amână*, tipărit în 1981, este expresia unui lirism singular în epocă. Spre deosebire de majoritatea tinerilor poeți care practicau stăruitor personalizarea discursului, implicarea în cotidian, ironia și autoironia ori jocurile textuale, autorul apare mai degrabă ca un ermetic care, respingând provocările realității, se dedă la o tainică *ars combinatoria*. Meticulos elaborate, mizând pe sugestie și pe forța de iradiere a unor simboluri care revin, caligrafiate cu rafinament, poemele iau nu o dată aspectul unor ceremonii de metaforizare a limbajului. Gestul liric este aici mai mult învăluitor decât dezvăluitor și solicită un anume efort de decriptare. (**Ioan Milea**)

Doru POP (n. 3 mai 1970, Baia Mare). Eseist, jurnalist cultural, analist media și prozator. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1993). Masterat de Literatură română și comparată, 1995. Bursier Fullbright, New York, 1995-1996. În 2002 a obținut masteratul în jurnalism și comunicare la Universitatea Chapel Hill, Carolina de Nord, iar în 2003 doctoratul în filosofie, cu o teză despre filosofia culturii vizuale, la Universitatea „Babeș-Bolyai". Senior Fulbright Lecturer la Bard College, SUA, 2013. Fondator și editor al revistei de studii vizuale și de cinema Ekphrasis. Conferențiа universitar doctor la Facultatea de Teatru și Televiziune, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj. **Proză**: *Poveștile bunicuței Nana*, 2003; *O telenovelă socialistă*, 2013. **Studii în volume de autor**: *Obsesii sociale*, 1998; *Mass-media și politica. Teorii, structuri, principii* 2000; *Mass media și democrația*, 2001; *911. Ziua în care a murit democrația: eseu despre limitările libertății, 2003; Ochiul și corpul. Modern și postmodern în filosofia culturii vizuale,* 2005; *Alegerile naibii*. *Fals tratat despre metehnele imaginarului politic autohton*, 2007; Coautor în volume colective: *Tzara mea. Stereotipii românești* (Ruxandra Cesereanu, ed.), 2006; *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma* (Corin Braga, ed.), 2007; *Miturile politice în România contemporană*, 2012 (Sergiu Mișcoiu și Sergiu Gherghina ed.), *Mass-media și democrația în România postcomunistă* (ed. a II-a revăzută și adăugită), Sorin Bocancea și Daniel Șandru, ed.), 2013; **Traduceri**: Giovanni Sartori, *Teoria democrației reinterpretată* (Polirom, 1999). **Volume în străinătate**: *National Mythologies in Central European TV Series: How J.R. Won the Cold War*, 2013; *Romanian New Wave Cinema: An Introduction*, 2014. A publicat în diverse publicații literare și culturale: „Steaua", „Apostrof", „Tribuna", „Observator cultural", „Dilema veche", „Timpul" ș.a. Publică două bloguri: cinemafotomedia.wordpress.com și dorupop.blogspot.com

> *„La întrebarea de ce scriu există un răspuns simplu – pentru că mi-e frică de moarte. Între scriu și sicriu este o distanță de o singură iotă în limba noastră, iar spaima de sicriu mă împinge mereu să las urme în spatele meu, să scrijelesc pe suprafața timpului ceva, poate-poate va rămâne ceva. Ca și oamenii de peșteră, care își imprimau urmele palmelor pe pereții cavernelor, și noi* (de fapt eu) *lăsăm semne despre faptul că am fost aici. Cumva există speranța – deșartă, de altfel – că va veni cineva, o conștiință străină, care va putea să ne înțeleagă, după mai multe generații, că va fi cineva care va spune „Aha! Deci ăștia ați fost voi". Și dintr-o dată să fim iarăși. Iar acest fapt ne face, cu adevărat, nemuritori."* (interviu cu Eli Bădică, pe site-ul bookaholic.ro)

Au scris despre cărțile sale: Corin Braga, Ștefan Borbely, Alex Cormoș, Péter Demény, Alex Goldiș, Sever Gulea, Gelu Ionescu, Liviu Malița, Dan C. Mihăilescu, Liviu Ornea, Ovidiu Pecican, Andrei Simuț, Simona Sora, Claudiu Turcuș ș.a.

În Ochiul și Corpul. Modern și postmodern în filosofia culturii vizuale, Doru Pop face un studiu de istorie a ideilor, propunându-și să panorameze principale concepții filosofice și teoretice prin care a fost definită, în secolul al XX-lea, relația dintre subiect și obiect din perspectiva vizualității. Obiectul cercetării îl constituie așadar teoria vizualului, cu toate ramificațiile sale conceptuale: subiect privitor și obiect privit, vedere, privire, viziune, conștiință și corp, idee și percepție etc., toate rezumabile în cuplul metonimic care dă titlul cărții: Ochiul și Corpul. Tema este extraordinar de complexă, ea implicând o serie de distincții și nuanțe dintre cele mai rafinate și mai speculative. (**Corin Braga**)

Lumini și umbre, Pe aici nu se trece – titlurile astea mi-au venit în minte văzînd recentul volum al lui Doru Pop *O telenovelă socialistă* (Editura Cartea Românească). Nu l-am bănuit pe autor că o să ne dea o carte anostă ca serialele alea, dar m-am gîndit că gri-ul sufocant al socialismului multilateral dezvoltat o să se simtă în romanul lui. Și chiar că se simte, deși telenovela lui Doru Pop e plină de culori, de schimbări de tempo și de ritm. Datorită capitolelor/episoadelor scurte, memoriile lui se aseamănă oarecum cu cele ale lui Vasile Ernu din *Născut în URSS* și ale lui Venedict Erofeev din *Moscova-Petușki*, dar sunt mult mai personale decît ale celui dintîi și mult mai ordonate decît ale celui din urmă (**Péter Demény**)

Probabil că cea mai mare reușită a romanului rămâne, însă, scăldarea așa-ziselor teme comuniste în apele mai largi ale „general-umanului". Deși, numit atât de bombastic, el nu se lipește nicicum imaginarului terre-à-terre din O telenovelă socialistă. Fără a lăsa urâtul sau nostalgia să pătrundă decât rareori, prin crăpăturile acestei lumi extrem de compacte – galopul narațiunii e, fără îndoială, o formă de terapie –, prozatorul scrie pasaje remarcabile despre formatorii săi, personalități bine conturate... De altfel, pe măsură ce avansă m în roman (și eroul se maturizează), nu doar iluzia socialismului glorios e lăsată în urmă, ca una dintre nenumăratele iluzii ale copilăriei, ci și iluzia sensului ultim al lumii. Umorul se transformă pe nesimțite în sarcasm și ură, iar molipsitoarea bună-dispoziție lasă loc depresiei. Încă un semnalment, acesta, că nici măcar în sens (auto)ironic Doru Pop n-a scris o telenovelă, ci un roman complex, capabil să alterneze sensibil registre și să modifice așteptări. (**Alex Goldiș**)

Mihaela Ursa, Doru Pop, Irina Petraș, Valentin Derevlean

Doru Pop, autorul, își împrumută numele atît povestitorului, cît și personajului principal din romanul *O telenovelă socialistă*, un ciclu de secvențe care îi aduc „pe ecran" amintirile din anii primelor imagini de-ne-uitat ale copilăriei și adolescenței, pînă la hotarul celor 19 ani, cîți număra protagonistul în decembrie '89. Tocmai la timp, aș zice, pentru ca vocația sa de intelectual și artist să aibă parte de porțile deschise spre libertate. Nu are rost să repetăm aici subtilele și interesantele distincții teoretice care s-au

făcut în jurul acestei situații a triplului eu și consecințelor adoptării acestei formule narative în varianta dominantă a povestirii; faptul că scenele sau „episoadele“ telenovelei poartă fiecare un titlu (o avertizare dominant ironică asupra faptelor ce vor urma) – cred că așa și trebuia, odată ce a fost adoptată această formă de „discurs“ –, merită menționat, căci procedeul acesta, al intitulării – vechi de cînd lumea, dar contînd pe o anume eficacitate – convine foarte bine tonului general al cărții. „Dialogul“ între intitulare și secvența ce-i urmează instituie o convenție, un ton. Ton asupra căruia autorul însuși ne „avertizează“ chiar înainte de a ajunge la primul text, doar privindu-i chipul de pe coperta a doua: un farmec șăgalnic și zîmbitor, aruncat peste umăr – în consecință, melodia dominantă va fi plăcută; în consecință, tonul povestirii e aproape mereu (aproape!) destins, dar deloc leneș, multă ironie deschisă – mai rar secretă –, deseori cu haz. Privit cu deschisă simpatie peste umăr, cititorul e aproape cucerit: i s-a pregătit o lectură în care nu vor domina sumbrul, suferința. Se va auzi, totuși! și ecoul cîtorva scrîșnete – nu numai cele ale „istoriei“ de la final (Clujul în decembrie ’89), ci venind din adîncul unor traume produse de viața unei familii încercate de drame, tensiuni și promiscuități pe care copilul, mai ales, le-a trăit din plin. Evocarea lor „evacuează“ ceva, destul de mult, din încrîncenare, dar fără tînguiri și milă pentru sine – și nici prea multă pentru toți cei care vin să-i umple viața, de la „vîrstele“ copilăriei la cele ale adolescenței. Doru nu se răfuiește, dar drămuiește menajarea celor ce-i trec prin viață aducîndu-i suferințe menționate cu maximă reticență; și chiar dacă iartă (dar să fim atenți și la ce rămîne neîndurător!) o face sec, fără nostalgii sau reproșuri radicale**.** (**Gelu Ionescu**)

Doru Pop surprinde ingenuitatea și perversiunea copilului, ale adolescentului de oriunde și de oricînd, dar amestecă surîsul tandru cu rînjetul sarcastic, iar autoficțiunea lui nu lasă loc iluziilor. Doru Pop are talentul să extragă urîtul, de nu chiar scîrbosul, din orice. Bancurile, mai ales cele spuse de hîtrul fin Rebeleș, sînt, aproape toate, deșucheate. Mîngîierile adolescenților sînt mozoluri, nimic altceva. Sexualitatea adolescenților trece rapid de la inocență la perversiune, imaginată și practicată pe cît se poate – băieții se masturbează cu sticle de lapte, ba chiar, oroare!, de Brifcor. În afara minții naratorului, aproape totul, oameni și locuri deopotrivă, e contaminat. E șocantă și foarte bine reușită stilistic contrapunerea candorii cu care e văzut timpul acela de copilul narator și a rictusului tăios, bășcălios uneori, cu care descrie maturul aceleași lucruri – așa, de exemplu, episodul tramvaiului, „unu roșu“, în care trecerea dintre cele două registre se face aproape continuu, pe nesimțite. (**Liviu Ornea**)

Doru Pop face o figură singulară, căci, deși folosește cu măiestrie recuzita generației, este – ca ton și ethos – mai aproape de prozatorii central-europeni Attila Bartis și Sasa Stanisic, ori de bulgarul G. Gospodinov din Un roman natural. Autenticitatea pe care o practică în acest roman autobiografic dens și tulburător (e suficient să-i urmăriți „unitatea de timp” și cele două planuri factuale, ca să vedeți cum se destructurează angoasa) e dusă până la documentarea fotografică a unor obiecte, inscripții, figuri estompate. Cu toate acestea, efectul global e unul de stranietate radicală. (**Simona Sora**)

Roman trăit, iar nu făcut, plin de experiențe netransfigurate, fără a rămîne totuși pe de-a-ntregul brute, cu o perspectivă nici complet ironică, nici căutat nostalgică, deloc melancolică, însă infuzată de un comic empatic, *O telenovelă socialistă* propune un existențialism postideologic, un fel de program indirect etic al autenticismului. Nu mă pot abține – luați-o ca deformație profesională! – să nu-l citez pe Norman Manea: „Nu sîntem doar catastrofe colective, nu sîntem doar produsul unei familii sau al unui mediu sau al unei religii sau al unei răni și repudieri […], diferiți unul de altul, sîntem mai mult decît atît, mai mult și altceva“. Sînt sigur că Doru Pop subscrie. (**Claudiu Turcuș**)

Ioan-Aurel POP (n. 1 ianuarie 1955, Sântioana/Cluj) Istoric, eseist. Facultatea de Istorie și Filosofie din Cluj-Napoca, secția istorie (șef al promoției 1979). Doctor în istorie cu o teză despre instituțiile românești din Transilvania în secolele XIV-XVI (după publicare, premiul „George Barițiu” al Academiei Române (1991). Membru al Academiei Române (în 2001, membru corespondent, în 2010, membru titular). Din martie 2012, Rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Membru al Academiei Europene de Știință și Artă de la Salzburg. Membru corespondent al Academiei Europene de Științe, Arte și Litere din Paris. Face parte și din alte organizații istorice naționale și internaționale de prestigiu. **Volume**: *Instituții medievale românești. Adunările cneziale si nobiliare* (*boierești*) *din Transilvania în secolele XIV-XVI*, 1991; *Românii si maghiarii în secolele IX-XIV. Geneza statului medieval în Transilvania,* 1996; *Romanians and Hungarians from the 9th to the 14th Century. The Genesis of the Transylvanian Medieval State*, 1996; *Istoria Transilvaniei medievale: de la etnogeneza românilor până la Mihai Viteazul*, 1997; *Geneza medievală a națiunilor moderne* (*secolele XIII-XVI*), 1998; *Națiunea română medievală. Solidarități etnice românești în secolele XIII-XVI*, 1998; *Românii și România. O scurtă istorie*, 1998; *Romanians and Romania: A Brief History*, New York, Columbia University Press, 1999; *Istoria, adevărul și miturile* (*Note de lectură*), 2002; *Românii și maghiarii în secolele IX-XIV. Geneza statului medieval în Transilvania,* ediția a II-a, revizuită și adăugită, 2003; *Contribuții la istoria culturii românești* (*cronicile brașovene din secolele XVII-XVIII*), 2003; *Romeni e la Romania. Una breve storia*, traducere și note de Giuseppe Munarini, 2004; *Die Rumänen und Rumänien. Eine kurze Geschichte*, Zentrum für Siebenbürgische Studien – Rumänisches Kulturinstitut, 2005; 2007; *Los Rumanos y Rumanía. Una breve historia*, Instituto Cultural Rumano, 2006; *Istoria românilor*, 2010; *"Din mâinile valahilor schismatici…". Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale* (*secolele XIII-XIV*), 2011; *Contribuții la istoria culturii românești* (Cronici brașovene din secolele XVII-XVIII), Ediția a II-a, 2011; *Biserică, societate și cultură în Transilvania secolului al XVI-lea. Între acceptare și excludere*, 2012; *„De manibus Vallacorum scismaticorum…” Romanians and Power in the Mediaeval Kingdom of Hungary* (*The Thirteenth and Fourteenth Centuries*), seria Eastern and Central European Studies IV, editat de Christian Gastgeber și Alexandru Simon, Editura Peter Lang, 2013, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Oxford, Wien; *Cultural Diffusion and Religious Reformation in Sixteenth-Century Transylvania. How the Jesuits Delath with the Orthodox and Catholic Ideas*, The Edwin Mellen Press, 2014, Lewiston – Queenston – Lampeter; *Eminescu și Transilvania* (*sau elogiul culturii naționale ro-*

mânești). *Locul românilor în Europa – la confluența Occidentului latin cu Orientul bizantin. Lecția de românism a românilor de la răsărit* (*sau Cum am devenit moldovean*…), seria „Rostiri Academice Românești”, 2014. Colaborează cu studii și articole la *Cultura, Apostrof, Tribuna, Steaua, România literară, Magazin istoric, Promemoria* etc. Premiul *George Barițiu* al Academiei Române (1991); Premiul de excelență al Institutului Eudoxiu Hurmuzachi pentru Românii de Pretutindeni (2011); Premiul Media de Excelență, din partea ziarului „Gazeta de Cluj” (2011)

„Precum Eminescu – simbolul național – România nu a fost și nu este perfectă, dar există. Putem să fim dezamăgiți de multe realități, tărie, energie, personalitate, onoare și demnitate. Eminescu nu a fost și nu este infailibil și poate fi, natural, criticat. Dar dacă Eminescu a greșit în chestiunea națională, atunci toate spiritele noaste tutelare au greșit, ceea ce este absurd, revoltător și rușinos. Mai ales când o spun unii dintre noi, românii! Blamându-i pentru sentimentul lor național pe Eminescu și Bălcescu, pe Kogălniceanu și Alecsandri, pe Barițiu și Bărnuțiu, pe Iorga și Brătianu – chiar dacă ne vindem ușor panseurile publicate în tiraje generoase și câștigăm ușor banul – ne dăm singuri, până la urmă, certificate de pauperitate intelectuală. Chiar și străinii lucizi și onești, pe aceia dintre noi care facem asta, ne disprețuiesc în adâncul lor, ne desconsideră, ne blamează. Eminescu nu are nevoie de laude sau de elogii... Eminescu este, în sine, elogiul și lauda poporului român!” (în *Rostiri Academice Românești*, 2014)

Ion Pop, doamna Patricia Llosa, Ioan-Aurel Pop, Mario Vargas Llosa, Ioan Chirilă, Basarab Nicolescu

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Dan Berindei, Alexandru Zub ș.a.

Filiala Cluj a USR: Irina Petraș, Philippe Beke (Ambasadorul Belgiei la București), Ioan-Aurel Pop, Rodica Lascu-Pop, Ion Pop

Ioan Es. POP (27 martie 1958, Vărai/ Maramureș). Poet. Facultatea de Filologie a Universității din Baia Mare, secția română–engleză (1983). Debutează, ca student, cu ciclul de poeme *Vid de memorie*, în revista „Nord" (1981). **Volume**: *Ieudul fără ieșire*, 1994; *Porcec*, 1996; *Pantelimon 113 bis*, 1999; *Podul*, postfață Dan Cristea, 2000; *Rugăciunea de antracit – The Anthracite Preyer*, ed. bilingvă, 2002; *Petrecere de pietoni*, postfață Dan C. Mihăilescu, 2003; *Confort 2 îmbunătățit* (împreună cu Lucian Vasilescu), 2004; L*umile livide / The Livid Worlds*, antologie bilingvă, 2004; *Și cei din urmă vor fi cei din urmă*, volum bibliofil, 2007; N*o Exit*, antologie, 2007; *O căruță încărcată cu nimic* (împreună cu Peter Srager, Robert Șerban), ediție bilingvă, 2008; *Unelte de dormit*, 2011; *Căderea-n sus a corpurilor grele*, 2012; *Nicăieri.ro*, 2012. Prezent în *Băutorii de absint*, 2006. Tradus în alte limbi: *Ieud utan utgang*, Stockholm, 2009, traducere în limba suedeză de Dan Shafran; *Sans issue*, Paris, 2010, traducere în franceză de Linda Maria Baros; No Way Out of Hadesburg, Marea Britanie, 2011, traducere în limba engleză de Adam Sorkin și Lidia Vianu; *El Ieud sin salida*, Spania, 2011, traducere în limba spaniolă de Dan Munteanu Colan; *No Exit*, Spania, 2011, traducere în limba spaniolă de Dan Munteanu Colan; *Nem mertem kialtani soha*, Slovacia, 2012, traducere în limba maghiară de Balazs F. Attila; *Ieud bez wyjscia i inne wiersze*, Fundacja Pogranicze, Polonia, 2013, traducere în limba poloneză de Joanna Kornas-Warwas. Colaborează cu poezie la „Nouăzeci", „România literară", „Astra", „Tribuna", „Vatra", „Contemporanul", „Transilvania", „Contrapunct", „Convorbiri literare" ș.a. Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din România (1994). Premiul Academiei Române pentru poezie, Premiul Uniunii Scriitorilor din România, 1999. Laureatul primei ediții (2009) a Premiilor Niram Art de la Madrid. Ordinul Meritul Cultural în grad de ofițer, 2004.

> *…eu cred că poezia este un fenomen care se revelează într-un interval de durata subsecundei. Atunci când izbucnește, ea amintește prin energiile pe care le eliberează de energia originară a Big Bang-ului. Tot ce urmează, adică scrierea ei propriu-zisă, înseamnă o vărsare a poeziei timp. Scrierea este, de fapt, transcriere, iar asta poate fi febril-spontană ori chinuitoare. O carte de poezie veritabilă este replicarea în durată umană a unei erupții subtemporale. O replicare prin aproximare, pentru că transcrierea este aducere-aminte. Urmările cutremurului produs de o revelație poetică pot dura o zi, o lună sau un an. Adică, uneori, o carte.* (într-un interviu acordat Dorei Pavel)

> – … De unde vii și unde te duci, Ioan Es. Pop?
> *– Îmi amintesc de un vers faimos al lui Ruben Dario: «Și nu știm unde mergem / Nici de unde venim", care m-a tulburat teribil în tinerețe și mă tulbură și acum. Ba parcă acum mai mult decât atunci, pentru că, în zecile de ani de când l-am citit și în miile de experiențe pe care le-am trăit ulterior, n-am aflat decât chei aparente la întrebarea ta și a noastră, a tuturor. Poate că răspunsul cel mai apropiat locuiește în inima omului religios, dar credința mea este slabă. Poate că locuiește în mintea matematicianului, dar eu n-am acces la revelația produsă de numere. Sau poate că nu venim și nu mergem, ci suntem doar cablurile prin care circulă evenimente și energii inaccesibile cunoașterii noastre. Uneori, totuși, în momentele de intensă trăire pe care mi le-a adus scrierea unei poezii, am avut impresia că am dat de răspuns, dar, odată cu plecarea inspirației, a plecat și dezlegarea întrebării.*
> – Te rog să încerci să comprimi viața ta de până acum într-o scurtă poveste…!
> *– Am un an și sunt captiv într-un leagăn, am doi și încă sunt prizonierul neputinței de a vorbi, șapte și sunt întemnițat într-o pădure lângă care îmi pasc vacile, doisprezece și sunt închis în catalogul în care profesoara de română mi-a pus media generală 2,93 și m-a lăsat repetent, 16 și încep să devin captivul orbirilor fiziologice, 22 și devin prizonierul unei realități pe care n-o pot pricepe, 25 și ajung în Ieudul fără ieșire, 32 și îmi pun gratii de București, 53 și cred că e destul, dar nu-i așa. La 55, leagănul de la un an pare a se balansa din nou la orizont, doar că deasupra are un capac cât toate zilele.* […]
> *Cât privește felul în care se vede din București ceea ce tu numești „provincie literară", am să-ți răspund că, și astăzi și cu atât mai mult în 1990, de pildă, când am devenit corector la revista* Luceafărul*, dar când încă eram un autor fără vreo carte publicată, pentru mine nume precum Mircea Ivănescu, Emil Brumaru, Nichita Danilov, Aurel Pantea, Lucian Vasiliu, Șerban Foarță, Ion Pop, Ioan Moldovan, Gellu Dorian, Adrian Alui Gheorghe și multe altele mă făceau să freamăt la fel de tare ca numele scriitorilor din București. Eu însumi sunt un provincial din toate punctele de vedere, iar în zona mea de interes intră nu anumite zone sau grupuri literare, ci anumiți autori și anumite cărți.* (din interviul acordat lui Adrian Alui Gheorghe)

Lirica lui Ioan Es. Pop își trage sevele din trupul încă viu al modernismului. Fascinația ar consta într-o asumare a poeziei ca act ontologic, în orfismul ce transformă spațiul liric dintr-un tărâm al artificiului, al convenției, într-unul al existenței; forța poeziei lui P. este forța miraculoasă a limbajului poetic de a se metamorfoza în lume și de a ființa ca atare, în vreme ce rafinamentul postmodern este de a citi și de a transforma lumea în limbaj. Lirica lui aparține unui spațiu al limitei dureroase: nașterea-moarte, cămașa-trup, casa-azil ori blocul de nefamiliști, eternul azi din care nu se poate ieși, acel loc unde „viața se bea și moartea se uită", vers inaugural, dar mai ales emblematic pentru o poetică a damnării, a existenței trăite beckettian – amestec de absurd și revelație – în așteptarea morții. (**Raluca Dună**)

Toată poezia lui Ioan Es. Pop e construită ca pentru a manifesta, cu cea mai mare pregnanță, o puternică voință de autenticitate, de perfectă comunicare dintre viață și texte, dar și aspirația unei comunicări cu lumea, pe care „podul" din titlul volumului o sugerează: numai că e un pod periculos și periclitat de șuvoaie tulburi, tot așa cum, într-o altă accepțiune, „podul întunecat al casei" este spațiul ei înalt și misterios, depozit, de asemenea, al unei conștiințe pline de reziduuri ale timpului revolut. O face recurgând când la confesiunea nemediată de nici un artificiu, când la parabolă, când la o imagerie sumbru-expresionistă cu tentă onirică, ce transmite întotdeauna o tensiune afișată ori subterană, un simț al predestinării tragice a omului marginalizat, obligat să trăiască într-un fel de „azil de noapte" extins la scara întregii sale existențe – cum au notat mai mulți comentatori. Într-

un moment al istoriei poeziei românești în care se vorbește atât de mult despre un reînnoit pact cu realitatea, despre „biografism" ca marcă a autenticității, poetul știe să confere experienței sale particulare o marcă arhetipală, exemplară, menținându-și constant poemul la înălțimea marilor reflecții și viziuni despre condiția omului modern în lumea tragicului degradat. Repere majore ale poeziei moderne – de la Rimbaud și „poeții blestemați", la Esenin și Arghezi – pot servi unei situări aproximative a spațiului său poetic fără să-i știrbească cu nimic puternica originalitate, conferită – cum se exprima cândva Ion Alexandru – și de pecetea unui „loc și timp anume. (**Ion Pop**)

Petrecere de pietoni (2003; excelent titlul cu ambiguitățile sale bogate și sumbru-jucăușe!) își asumă moartea intravitală cu aceeași seninătate neagră, cu o gureșenie taciturnă, cu despicări iuți-încete ale înfățișărilor ființei. Ca, de pildă, în aceste versuri cu încheierea lor ghilotinată, atât de specifică poetului: „*dacă nu mi s-ar fi repetat tot timpul că sunt muritor*,/ poate că n-aș fi murit. Poate/ aș fi înființat o altă moarte./ poate o altă credință, oricât de măruntă,/ mi-ar fi fost destulă pentru a pluti.// dar am crescut, ca orice om îngrozit,/ în religia morții./ o moarte care nu vine din eșecurile noastre/ ci dintr-o proastă deprindere,// din resemnarea că dac-ai învățat să mori/ e musai să mori.// numai că ți-am spus eu, vere,/ e puțin probabil să mori când mori:/ o celulă ori poate mai multe/ rămân să te frământe mult după aceea// și abia când dispar, după cinci mii de ani,/ te vei odihni, ticălosule". (**Irina Petraș**)

Ion Mureșan, Ioan Marchiș, Ioan Es. Pop, Lucian Perța

Este limpede că 1994, 1996 și 1999 *Ieudul fără ieșire*, *Porcec* și *Pantelimon 113 bis* configurează o geografie hipnotică a morții vii și a agoniei ca trăire substanțială. O hartă a suferinței expiatorii de unică forță și frumusețe în poezia noastră de după 1989. Mă întreb: oare se poate merge mai departe? Unde? Și cum? (**Dan C. Mihăilescu**)

Poetul întoarce versurile și imaginile pe toate fețele, cu o dexteritate de invidiat, pentru a prinde cât mai multe dintre nuanțele acestei nenorociri, ale dezastrului individual. (**Daniel Cristea-Enache**)

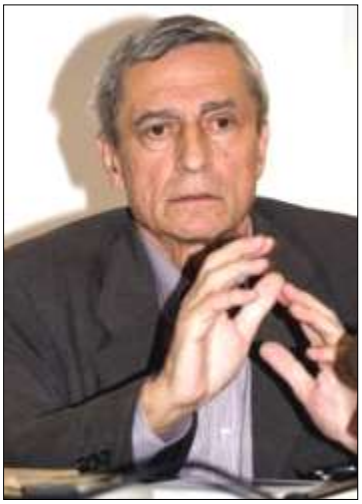

Ion POP (n. 1 iulie 1941, Mireșu Mare/Maramureș). Poet, critic literar, traducător. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1964). Doctorat cu teza *Avangardismul poetic românesc* (1971). Debut absolut cu versuri în *Steaua*, 1959. **Volume**: *Propunere pentru o fîntînă*, versuri, 1966; *Biata mea cumințenie*, versuri, 1969; *Avangardismul poetic românesc,* 1969*; Poezia unei generații,* 1973, critică literară*,; Transcrieri,* critică literară, 1976*; Gramatica târzie*, versuri, 1977; *Ore franceze,* interviuri, 1979*; Nichita Stănescu – spațiul și măștile poeziei,* 1980*; Lucian Blaga. Universul liric,* 1981, 1999*; Lecturi fragmentare,* 1983*; Jocul poeziei,* 1985*; Soarele și uitarea*, versuri, 1985; *Avangarda în literatura română,* 1990, 2000; *Amânarea generală,* 1990*; A scrie și a fi. Ilarie Voronca și metamorfozele poeziei,* 1993*; Ajournement général,* 1994*; Recapitulări,* 1995*; Pagini transparente*, 1997; *Gelu Naum. Poezia contra literaturii*, 2001; *Viață și texte*, 2001; *Descoperirea ochiului*, 2002; *Ore franceze*, II, 2002; *Elegii în ofensivă*, 2004; *Lucian Blaga în 10 poeme*, 2004; *Echinox. Vocile poeziei,* 2008; *Litere și albine*, 2010; *Interviuri. Între biografie și bibliografie*, 2011; *În fața mării*, 2011; *Scara din bibliotecă*, 2013 etc. **Traduceri**: Georges Poulet, *Conștiința critică*, 1979; Jean Starobinski, *Textul și interpretul*, 1985; Ilarie Voronca, *11 povestiri,* 1990; Jean Starobinski, *1789. Emblemele rațiunii*, 1990; Eugène Ionesco, *Note și contranote*, 1992 (2002); Gérard Genette, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, 1993; Tristan Tzara, *Şapte manifeste Dada. Lampisterii. Omul aproximativ*, 1996; Tzvetan Todorov, *Omul dezrădăcinat*, Paul Ricoeur, *De la text la acțiune*, 1999; Paul Morand, *București*, 2001 (în colaborare cu Marian Papahagi); Benjamin Fondane, *Scriitorul în fața Revoluției*, 2005. A colaborat la *Scriitori români. Mic dicționar,* 1978*; Les avant-gardes littéraires au XX-e siècle*, 1984; *Dicționarul scriitorilor români,* 4 vol., 1995-2001*; Dicționar analitic de opere literare românești* (coord.)*,* 4 vol.*.,* 1998-2002 etc. Premiul USR, 1973, 1979, 1985, 2001. Premiul Academiei Române, 1985. Premiul Național USR, 2012. În 2011, i s-au dedicat două volume: *Ion Pop – 70* (coord. Sanda Cordoș) și *Ion Pop – șapte decenii de melancolie și literatură* (coord. Ștefan Borbély).

„regăsim aici ambiguitatea aceea care, cred eu, e singura de voit, de cerut pentru poezie, dintre gândit și trăit, dintre această voință rațională de construcție de sine, care să te așeze ca o ființă înălțată pe teren solid, din materiale solide și, pe de altă parte, celălalt sentiment, ca să nu spun conștiință, a unei precarități care pe mine m-a obsedat întotdeauna". (într-un interviu cu Teodora Stanciu, 2010)

nu am asemenea pretenții și probabil că n-am nici mobilitatea necesară pentru a mă caracteriza drept un poet spontan. Sunt foarte fericit, însă, când, în procesul acesta, al revizuirii textului, apar noi deschideri, îmi dau seama cu un fel de spirit critic, care este totuși îndulcit de ceea ce se poate numi încă inspirație, că am greșit undeva, că sunt alte căi, că este o altă asociere, o altă scânteie care apare, un neprevăzut, un element de hazard, care se introduce. Și atunci, textul se construiește și apare, să spunem, un poem cât de cât rotunjit. (într-un interviu acordat Dorei Pavel)

„Cred, ca dintotdeauna, că orice lectură adevărată este, în ciuda unor aparențe, o lectură lentă, care, dacă vrea să se convingă și să convingă, trebuie să aibă răbdarea întârzierii în text: purul impresionism e

> *agreabil, jucăuș, poate jongla până la subtilități manieriste cu formulele ingenios descoperite ori inventate și va primi pe loc meritatele aplauze. Dar există și o «plăcere a textului» prelungită, un soi de derivat senzual al palpării cuvintelor celuilalt, care le dă și lor dreptul la manifestare, la întruparea fără de care chiar cititorul gloselor din oglindă se poate simți frustrat".* (din Argumentul la *Scara din bibliotecă*)

Ion Pop este un poet, adică un autor de poezii. Ion Pop este un critic literar, adică un autor de texte de critică literară. Aceste atribute ale personalității lui fac, împreună, din autorul *Lecturilor fragmentare,* un remarcabil critic de poezie, plin de înțelegere față de lirismul ca diversă realitate a operelor poetice diverse, nu lesne descifrabile în singularitatea lor. Înțelegere aprofundată și nuanțată prin interesul manifestat de dînsul față de noile metode de abordare critică a textelor de literatură, ca și deosebita atenție ce o dă discursului critic ca atare. Nu mi se pare așadar deloc fortuită împrejurarea că această culegere de *lecturi fragmentare* se ocupă în cea mai mare parte a sa de opere poetice și de opere critice. Iar simpatia evidentă cu care Ion Pop se apleacă asupra scrisului și ideilor critice ale unui Mircea Martin ori asupra unor autori francezi ca Marcel Raymond, Albert Béguin, Roland Barthes, Georges Poulet și Jean-Pierre Richard este cît se poate de grăitoare. Chiar și titlul cărții lui Ion Pop mi se pare semnificativ, căci pe de o parte el consideră viziunea critică fragmentară a operei mai eficientă, deoarece mai aplicată și mai vie, mai proprie *identificării,* iar pe de altă parte acordă momentului lecturii propriu-zise, ca act critic, o importanță reală. E aici, cu toată aprecierea cuvenită metodelor mai riguroase, o distanțare față de saturația conceptuală, «fie că este vorba de consecințele extreme ale unui structuralism predispus la o supremă schematizare, fie de excesul psihanalitic ori – nu în ultimul rînd – de alte excese privind situarea istorico-ideologică a operei». Ținînd seamă de polisemia operei și convins că metoda critică trebuie să fie provocată de textul însuși, Ion Pop nu uită niciodată că, ireductibilă și concretă, opera este deopotrivă obiect și subiect al plăcerii, *unicitatea* ei acordîndu-se unicității lecturii, că operei deschise îi corespunde o critică deschisă. (**I. Negoițescu**)

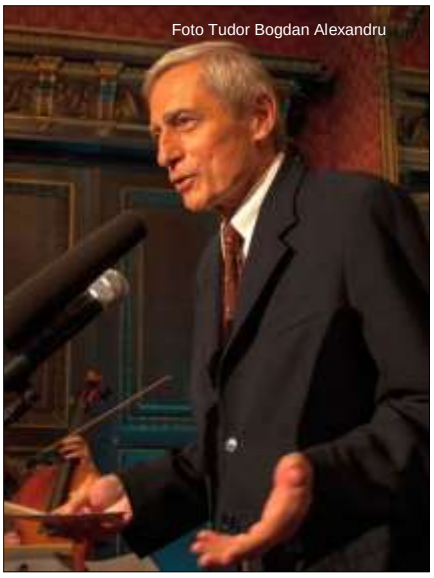
Foto Tudor Bogdan Alexandru

Poet în critică și critic în poezie, Ion Pop este un ingenuu inhibat de universul cărților. Existența sa pare un ceremonial desfășurat după un cod anume, în care naturală nu-i decât pudibonderia. Un melancolic, în fond, omul își regizează până și spontaneitatea, punând un convenționalism manierat, dar și ușor amuzat în toate gesturile sale. Prudent și migălos, provocându-și uneori manifestări de efuziune, subminându-și, altădată, cu o ironie simpatică ingenuitatea, galant din timiditate și din nevoia de a fi sociabil, sobru din ambiția discretă de a impune respect, pur din lipsa complicațiilor sufletești, Ion Pop are un singur viciu, acela al literaturii; un viciu superior, fără îndoială, care este însă o deprindere, în ordinea creației, o provocare. (**Petru Poantă**)

… și în abordarea critică a avangardismului „vehement" și „insubordonat", profesorul Ion Pop nu ezită să rămână fidel unei calme tradiții de promovare a valorilor „cornelliene": rigurozitate, ordine, efort. Credincios modelului francez, eseistul stăruie în perimetrul criticii interne a limbajului interesat de așa-cunoscuta „critică de tatonare a ființei", a „adâncurilor", de interpretarea ce detectează ingenios „schemele, unitățile funcționale și formele semnificative care-i asigură operei dinamism și stabilitate" – în fine, de o critică de amprentă rousettian-starobinskiană (**Doina Curticăpeanu**)

Ion Pop are ceva din înțelepciunea metodică a criticii lui G. Dimisianu și din dicțiunea teoretică al lui Mircea Martin, dar e mai liric. Ca la congenerul lui, Al. Călinescu, se simte fibra galică a „omului revoltat", când se vede confruntat cu inechitatea sau arbitrariul, sau poate este, preponderent, simțul etic al ardelenilor tradiționali, dublat de o mentalitate constructiv-iluministă (**Adrian Popescu**)

Ion Pop, Ion Vartic

Ion Pop găsește, cu fiecare volum publicat, modalitățile optime de racordare la sensibilitatea cititorului, dovedind, prin aceasta, cum s-a mai observat, o capacitate incontestabilă de reînnoire a timbrului liric, de revitalizare a inspirației și de reficționalizare a toposurilor predilecte. De altfel, temele obsedante, recurente în poemele lui Ion Pop sunt timpul, copilăria, jocul, relația instabilă dintre convenție și revoltă, reflexele mitice ale realului etc. Nicolae Manolescu observa, pe drept cuvânt, că „poetul e un caligraf, concis și pregnant, dotat cu un foarte fin umor al ideii". E drept, pe de altă parte, că poemele lui Ion Pop trădează ceva din vocația critică a autorului, prin spiritul livresc care le animă, prin vocația autoreferențialității și prin detenta imaginativă austeră, în beneficiul amplitudinii meditative de care se resimt aceste versuri cu tăietură fermă, cu deschidere spre idee, cu reverberații afective oarecum diminuate. Nu întâmplător, Al. Cistelecan remarca modul în care poetul se transformă dintr-un „prizonier al convenției" într-un „rentier" al acesteia. […] Poezie hrănită „din apolinice înfiorări, din neliniști geometrizate", cum scrie Mircea A. Diaconu, lirica lui Ion Pop ni se revelează atât din perspectiva registrului livresc al imaginarului, cât și din unghiul unei ironii ce relativizează ceremoniile limbajului, redându-le o statură afectivă reculeasă și deloc arbitrară, dimpotrivă, articulată sub specia unei raționalități asumate plenar, codificată în grila memoriei culturale recuperatoare. (**Iulian Boldea**)

În acest context, *Dicționar analitic de opere literare românești* nu este doar rezultatul unui efort de echipă, ci și o reușită de coordonare, Ion Pop având darul rarissim de a comunica eficient dincolo de barierele generaționiste. Entuziasmul său argumentativ și curiozitatea tinerească a investigației sale culturale dublează întotdeauna maturitatea așezată a problematizărilor cărora Ion Pop li se dedică întotdeauna complet investit, fără rest – de acest lucru își dau seama în primul rând privilegiații săi colaboratori. (**Mihaela Ursa**)

…trăsătura definitorie a scrisului lui Ion Pop este tocmai dubla privire pe care o acordă textelor comentate: una dinăuntru, cu recunoașteri ale instrumentarului secret al marii poezii, alta din afară, cu disecări la rece ale aceluiași instrumentar. Oglindindu-se una în cealaltă, cele două priviri promit de fiecare dată o lectură care-și subordonează, deopotrivă, finețea cutremurată a unei stări și tăietura nesovăielnică a unui concept. (**Irina Petraș**)

Litere și albine reprezintă un imn extatic al infinitezimalului din jur, al naturii și al gesturilor firești, cuvântul obsesiv al volumului fiind acela de „risipire". E cu totul altceva aici, de cum găsisem în volumele anterioare ale lui Ion Pop, obsedate de metafore vătuite și de un neomodernism discret, evanescent. Până și moartea, evocată expansiv în mai multe poeme (inclusiv într-un ciclu al „călcării prin moarte", prilejuit de o călătorie la Roma), apare altfel aici decât în volumele anterioare ale poetului: ca iminență eliberată de sentimente de anxietate sa de spaimă, ca o realitate foarte organică, chiar tandră și înviluitoare – aproape la fel de liniștitoare ca în Orient sau ca în poemele lui Blaga. (**Ștefan Borbély**)

La dezvelirea plăcii Echinox 45, cu Primarul Emil Boc, Eugen Uricaru și Ioan Bolovan

Lucian POP (n. 18 septembrie 1953, Panticeu/Cluj). Poet, prozator. Studii tehnice postliceale.

Volume: *Douăzeci de povestiri*, 1990; *Făptura de fum*, 1998; *Vraja galbenă*, 2002; *Prințul cel fricos*, 2004; *Prințul cel fricos*, povești, 2004; *Poezii*, 2006; *Gelozia*, povestiri, 2009; *Baletul cozilor de tigru*, 2010; *Povestiri din ambele secole* antologie povestiri, 2012; *Primul nostru milionar*, povestiri, 2013

***Dedicație**: Își aplecă gândurile flămânde de verde / către ierburi. / Nu suntem pentru gânduri, / suntem pentru tălpi, / strigară îngăduitoare / verzile ierburi. / Atunci i-se făcu foame de lumină. / Suntem pentru vulturii / ce-ți poposesc pe umeri, / surâseră și înalturile de peste piscuri. / Noi, astăzi, îi vizităm cortul / poleit cu aripi, / cu mări verzi, / Și ne minunăm / de îndemânarea foamei lui.*

***Arizona**: Oare / fluviul migrării s-a îndrăgostit / de tavanul cafenelei Arizona / și-a devenit / pâinea noastră cea zilnică? / Suntem cu toții la mese / doar timpul a ieșit gârbovit / pe trotuar / și se roagă trecătorilor: / Nu spuneți nimănui / că mi s-au blocat fălcile / dincolo de ușa asta pâlpâietoare...*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Ovidiu Pecican, Victor Cubleșan, Mircea Popa., Vasile Gogea..

Lucian Pop scrie povești cu candoarea aparentă a povestitorului popular. Efectul constă tocmai în această ingenioasă disimulare prin care literarului i se conferă inocența oralității. Fantasticul este aici pur convențional. (**Petru Poantă**)

Lucian Pop are o artă deosebită a povestirii. Transformând fără fasoane, aproape prin dicteu, povestirea orală în text, autorul face un veritabil tur de forță. Dacă nu există pretenționizități stilistice nu există nici asperități, narațiunea curgând curat și suplu. O voce caldă și hâtră, ținută în frâu de scurte descrieri în care chiar și poezia îndrăznește să-și arate fața, conduce textul cu autoritate. (**Victor Cubleșan**)

Laurențiu Mihăileanu
Lucian Pop

Cea dintîi caracteristică a scrisului lui Lucian Pop este legată de concrețe și de dimensiune. Fabulația sa, chiar dacă dă semne că este inepuizabilă, este redusă de autor la strictul necesar, fiind ținută sub o observație strictă, nedepășind niciodată spațiul de manevră al comunicării unei întîmplări, scopul autorului fiind acela de a se elibera de povara faptelor care-l asaltează, lăsînd deoparte (sau neglijînd cu intenție) tot ceea ce iese practic din stricta povestire, respectiv portretul, descrierea, analogia, caracterizarea psihologică, analiza sufletească, crearea de atmosferă. O altă trăsătură a scrisului său este neverosimilitatea. Oricît ar pleca scriitorul de la fapte și întîmplări reale, ele sînt deviate pe parcurs de la înlănțuirea logică a faptelor, pentru a intra în domeniul multiplicării posibilităților, a schimbării de macaz, a inversiunii de semne epice. Faptele narate devin total incredibile, imposibil de întîmplat în logica firescului, dar absolut coerente și credibile în ordinea metafirească (suprafirească) pe care autorul o dă narațiunii sale. (**Mircea Popa**)

Autor al mai multor culegeri de povestiri, dintre care una pentru copii dar și al unor piese de teatru și poezii, a fost numit „povestașul transilvan" de prietenul nostru comun, poetul Ion Mureșan, care l-a apropiat, astfel, de o anumită dimensiune a *amintirilor* moldoveanului Ion Creangă. Această dimensiune, care nu este numai a scrisului său, dar și a petrecerii sale prin lume, este candoarea. (**Vasile Gogea**)

Ioan POP-CURȘEU (n. 4 februarie 1978, Ocna-Mureș). Eseist, traducător. Facultatea de Litere a UBB Cluj (2000). Masterat de *Literatură română, literatură comparată și teoria literaturii,* 2002. Doctorand la Universitatea din Geneva și la UBB (cu teza *Magie și vrăjitorie în cultura română*). Volume: *Nu știe stânga ce face dreapta*, 2004; *Baudelaire, la plural*, 2008; *Vasile Bologa* (*1859-1944*)*. Studiu monografic,* 2010; *Magie și vrăjitorie în cultura română*, 2013. A publicat de asemenea cronici și articole în reviste de cultura ca *Apostrof*, *Tribuna*, *Steaua*, *Vatra*. **Traduceri** în colaborare cu Ștefana Pop-Curșeu: Jean Cuisenier, *Mémoire des Carpathes. Dans la Roumanie millénaire, un regard intérieur – Memoria Carpaților. În România milenară, o privire interioară*, 2002; Patrick Deville, *La femme parfaite – Femeia perfectă*, 2002; Lucian Blaga, *În marea trecere – Le Grand passage*, Marseille, Editions Autres Temps, 2003; Gustave Thibon, *Diagnostics – Diagnostic*, 2004; Ion Pop, *Descoperirea ochiului – La découverte de l'œil*, Saint Nazaire, Editions MEET, 2005; Gilles Deleuze, *Cinema 1. Imaginea-mișcare,* 2012 etc.

Cartea de față e rodul unei pasiuni vechi și tenace privitoare la magie și vrăjitorie, născută în mine încă de la cele mai timpurii lecturi. Manifestată în forma ludică în volumele anterioare, pasiunea respectivă se concretizează acum într-un studiu de mare anvergură, în care am încercat să sistematizez modalitățile diverse de gestiune a supranaturalului în cultura română, de-a lungul istoriei. Dimensiunea fantasmatică pălește așadar în fata efortului rațional de a înțelege în ce măsură magia și vrăjitoria au fost generatoare de forme culturale, cum au funcționat acele forme, de ce și cînd s-au perimat... Chiar dacă am împrumutat metode din diverse cîmpuri ale cunoașterii (*istoria mentalităților, antropologie, lingvistică, literatură*)*, m-am străduit ca perspectiva propusă asupra fenomenelor studiate să rămînă unitară. Ceea ce nu a „evoluat" față de cărțile precedente e o libertate eseistică a scriiturii.* (dintr-un interviu cu Stelian Țurlea)

Magie și vrăjitorie în cultura română, acest *melting-pot* de metode și de surse, e o reușită din orice unghi l-ai privi, datorită capacității sintetice a autorului. Fostă teză de doctorat, încheiată acum câțiva ani la Cluj, cartea e rodul unei documentări de peste un deceniu. Ioan Pop-Curșeu a citit și a văzut, într-adevăr, totul cu privire la subiectul său. Bibliografia de specialitate, adusă la zi, e depășită doar de curiozitatea (cu totul neobișnuită la un cercetător de azi) pentru documentele vechi, de interes literar-cultural sau istoric-politic, cu privire la „instituția" vrăjitoriei în Evul Mediu românesc. Pe lângă scotocirea prin arhive, volumul atestă impresionanta muncă de teren a unui intelectual tânăr care nu se teme (de) și nu disprețuiește factologicul: Ioan Pop-Curșeu a cules informații din mediul rural (câteva anecdote foarte pitorești își au originea chiar în localitatea natală a cercetătorului, Ocoliș) și a strâns material iconografic din peste 500 de biserici. Toate aceste surse se topesc firesc într-o narațiune dotată cu ritm, nerv și expresivitate. (**Alex Goldiș**)

Ștefana POP-CURȘEU (n. 17 mai 1979, Cluj-Napoca). Traducătoare, eseistă. Fiica lui Ion Pop. Facultatea de Litere a UBB Cluj, secția Franceză-Engleză (2003). Bursieră la Ecole Normale Supérieure din Paris, licențiată 2001. Masterat (2002) cu o lucrare despre Pieter Bruegel cel Bătrân și Michel de Ghelderode. Doctorandă la Universitatea Paris III-Sorbonne Nouvelle. Prezentă în: *Etudes francophones. Variations sur la différence*. **Volume**: *Pour une théâtralité picturale. Brueghel et Ghelderode en jeux de miroirs*, 2012; *Aproape de scenă, George Banu*, 2013 (în colaborare cu Iulian Boldea). Traduceri: Samuel Beckett, *Fin de partie – Sfârșit de partidă*, 2000;. În colaborare cu Ioan Pop-Curșeu: Jean Cuisenier, *Mémoire des Carpathes. Dans la Roumanie millénaire, un regard intérieur – Memoria Carpaților. În România milenară, o privire interioară*, 2002; Patrick Deville, *La femme parfaite – Femeia perfectă*, 2002; Lucian Blaga, *În marea trecere – Le Grand passage*, Marseille, Editions Autres Temps, 2003; Gustave Thibon, *Diagnostics – Diagnostic*, 2004; Ion Pop, *Descoperirea ochiului – La découverte de l'œil*, Saint Nazaire, Editions MEET, 2005; Louis-Ferdinand Céline, *Entretiens avec le Professeur Y – Convorbiri cu Profesorul Y*, 2006. Fragmente din această traducere au fost jucate la Centrul Cultural Fancez București; Pascal Vrebos, *L'Avare II – Avarul II*, precedat de un studiu introductiv, 2010.

*Le XX*ème *siècle a connu de nombreux travaux de recherche dans le domaine du théâtre, qui ont tenté, à juste titre, de cerner et de définir la sphère propre à cet art de la scène, sa spécificité, sa nature profonde, qui lui fait faire figure à part, tout en le rapprochant de la vie, aussi bien que de tous les autres domaines de l'expression artistique. Danse, musique, peinture, littérature sont autant de points d'interrogation quant à leur rapport intime avec l'art du théâtre, autant de pistes à suivre et à déterrer de l'impressionnant mélange que la vie réussit à faire de la réalité et de la fiction, du naturel et de l'artificiel, de l'exprimable et de l'inexprimable. îl est évident que le théâtre puise ses sources dans toute cette réalité, dans ce monde d'êtres et de choses en perpétuel mouvement; îl est évident, qu'en imposant ses propres lois, en formulant, plus ou moins explicitement, ses propres conventions, le théâtre fragmente ses sources et les recompose à travers une nouvelle mise au monde, qui, à la manière dionysiaque, arrive à faire revivre, sous mille formes différentes, un trait essentiel, inhérent à la nature humaine, qui est le besoin d'expression théâtrale.*

Ioan POPA (3 august 1940, Roșia de Secaș, județul Alba) Prozator, publicist. Facultatea de Filologie, Timișoara, 1969. Debut absolut: ziarul *Drumul Socialismului*, Deva, 1965, publicistică. **Volume**: *Pe drumul murgului. Legendă și istorie pe Secaș*, 1996; *Cerul și pământul de acasă*, vol. I – 2000, vol. II – 2002; *Odinioară la Purpura*, 2001; *Patimi și iubiri la Purpura*, 2003; *Amarul fericirii*, 2006; *De sub vălul negurii cărunte*, 2008; *Când eram strengar în lume*…, 2009 (volum colectiv); *De-a râsu-plânsu prin Europa*, 2009; *Cărți, oameni, fapte*…, 2010; *Din ograda lui Ionuț,* 2010; *Înapoi în rai,* 2011; *Drumuri fermecate prin Țara Secașelor,* 2012; *Prin mari și bătrâne capitale,* 2012; *Referințe critice*, 2012; *Noi evocări de la Purpura,* 2013; *Umbre risipite în cuvinte*, 2013; *Destine frânte și înfrânte*, 2013. A publicat numeroase volume de istorie culturală despre Nicolae Brânzeu, Blaj, Țara Secașelor etc. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Discobolul, Acasă, Cultura Creștină, Astra Blăjeană, Gând Românesc*

Hoinar pe cărări pustii, lungi și ostenitoare, în căutarea unui colț al fericirii și-al liniștii pe pământ, poposesc, mai de fiecare dată, pe-aceleași meleaguri înduioșătoare ale vremilor de demult, ale aducerilor aminte cu parfum amețitor, în lupta cu anii, și ei copii neastâmpărați ai timpului, totul făcându-se mai frumos, mai încărcat de iubire și de farmec. Tot ce prețuiesc acum cu atâta tărie începe să mă doară gândind la caierul tot mai împuținat, pe sfârșite, al timpului dăruit de Providență, în încleștare cu care omul, de când îi lumea asta și pământul, n-a avut, nu are și nici nu va avea altă șansă decât cea a învinsului, întreaga existență petrecându-ne-o sub spectrul biruinței finale. Cât de amăgitoare poate fi iluzia asta, atrăgându-ne zi de zi, ceas de ceas, cu proiecțiile ei grandioase, aureolate de culori vii și pastelate! O adevărată fata morgana! Mă văd iarăși cuprins în iureșul atâtor fapte, la care – în ciuda alcătuirii mele defel avantajoase, de arătare hieratică, suplă și lividă, de curând desprinsă parcă dintr-o icoană bizantină – țineam cu tot dinadinsul să iau parte, cei mari oricând fiind în stare să treacă peste mine fără să le pese. Se vede că și eu eram asemenea tuturor celor mici urmând, ori stânjenind?!, pe cei mari în tot ceea ce făceau, încredințat de bună seamă de prețiosul meu folos. Că altminteri, la ce-aș mai fi făcut-o? (Înapoi în rai).

Au scris despre cărțile sale: Ion Brad, Ion Buzași, Vistian Goia, Ironim Muntean, Monica Grosu, Gheorghe Jurcă, Maria Daniela Pănăzan ș.a.

Cartea lui Ioan Popa este și un cântec de dragoste pentru satul natal. Pentru mulți cititori de astăzi aceste pagini pot părea neosămănătoriste sau panteiste, dar argumentarea unor valori moral-creștine ale satului tradițional, ca fundament al *omeniei* copilului în devenire, sunt oricând de luat în seamă. La acestea se adaugă spiritualitatea rurală; căci, pe lângă basm, aici sunt snoave și *povești cu tâlc* spuse cu un farmec deosebit de acei *hâtri ai satului* cu care ne-au obișnuit paginile de literatură ale lui Ion Agârbiceanu și Pavel Dan. Memorabile sunt figurile lui Ilarie și Oana, ale bătrânului Cefea, care spun snoave ce pot sta alături oricând cu cele din ciclul lui Păcală. (**Ion Buzași**).

Cartea recent apărută la Editura Astra Blaj, 2001, *Odinioară la Purpura*, confirmă vocația de prozator a folcloristului Ioan Popa. Volumele anterioare, *Pe drumul murgului*…(1996) și, mai ales, *Cerul și pământul de acasă* (2000), anunțau un povestitor de vocație cu condei alert și frază frumos rostită. Cunoscător avizat al culturii populare din Valea Secașului, pe care a scos-o din anonimat prin cercetările sale, prozatorul de astăzi a făcut un pas curajos și hotărâtor spre literatura ficțională, dar fără să se îndepărteze de izvorul și straturile gândirii și vorbirii săteanului trăitor în mijlocul Transilvaniei. (**Vistian Goia**).

În patternurile lumii tradiționale, Ioan Popa înscrie noi drame sociale, noi confruntări ale omului cu Timpul și Istoria, așa cum făcuse puțin mai înainte Marin Preda în *Moromeții*. Dar sobrietatea notației și tehnica detașării impuse îl apropie pe autor de povestitorii ardeleni, gen Pavel Dan, cu care se întâlnește în pagini de substrat reflexiv, unde, dincolo de evenimente, se întrevede angoasa misterului universal. Pe lângă mecanismele istoriei, o axă a destinului cu imprevizibilitatea-i specifică pare să conducă unele personaje spre o evoluție neașteptată și nedorită (**Monica Grosu**).

Purpura, echivalentul fictiv, imaginar al satului real Roșia de Secaș este un topos aparte, un *axis mundi* în care viața se învârte în jurul problematicii economice, sociale, morale, unde stăpânirea pământului, sau lipsa lui, a averii hotărăște existența. Din posesia pământului, a averii se nasc amănuntele caracteristice, generează paturi năprasnice, drame, zbateri fără leac. Purpura este spațiul epic, topos de manevră pentru imaginație, unicul loc de acțiune al celor nouă povestiri, ce dă coerență, putând considera volumul *De sub vălul negurii cărunte* un nou roman al lui Ioan Popa (**Ironim Muntean**).

Ioan Popa
Ion Dumitrel
Aurel Pantea

O nostalgie grea răzbate din paginile prozei ardeleanului Ioan Popa (*De sub vălul negurii cărunte*, 2008), tipica nostalgie după paradisul pierdut al copilăriei, circumscris unui topos mioritic (metaforic numit Purpura), nu departe de satul natal al lui Lucian Blaga, mai precis pe Valea Secașelor, între culmile domoale ale Blajului și semeția abia întrezărită a Apusenilor. Un spațiu populat de personaje aprige, rebreniene, viguros schițate de pana autorului, în linia clasică a povestirilor lui Pavel Dan și Agârbiceanu (**Ioan Groșan**).

Mircea POPA (n. 29 ianuarie 1939, Lazuri de Beiuș/Bihor). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1960). Doctorat în litere cu o teză despre *Ilarie Chendi* (1970). Debut absolut în *Steaua*, 1963. Premiul „N. Iorga" al Academiei Române. Ordinul „Meritul Cultural" în grad de cavaler (2003). Ordinul „Pentru învățământ" în grad de comandor (2004). **Volume**: *Ilarie Chendi,* monografie, 1973; *Spații literare.* Studii de istorie literară, 1974, *Ioan Molnar Piuariu,* monografie, 1976; *Istoria presei literarei din Transilvania* (în colab.) 1980; *Tectonica genurilor literare,* 1980; *Octavian Goga între colectivitate și solitudine,* 1981; *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu,* 1982; *De la N. Filimon la G. Călinescu* (în colab.) 1982; *Timotei Cipariu – ipostazele enciclopedistului*, 1994; *Estuar,* 1995; *Convergențe europene*, 1995; *Aspecte și interferențe iluministe*, 1997; *Apropieri literare și culturale româno-maghiare*, 1998; *Reîntoarcerea la Ithaca. Scriitori români din exil*, 1998; *Mihai Eminescu – contextul receptării*, 1999; *Mihai Eminescu în Transilvania* (*1866-1918*). *Bibliografie,* 2000; *Presa și ideea națională,* 2000; *Alba Iulia – răscruce de veghe,* 2000; *Homo militans*, 2000; *Figuri universitare clujene,* 2002; *Inserții. Contribuții și precizări documentare*, 2003; *Dicționarul personajelor din teatrul lui I. L. Caragiale* (în colab.), 2002; *Istoria presei românești din Transilvania* (în colab.)*,* 2003; *Pagini bihorene*, 2003; *Presa mehedințeană*, 2004; *Penumbre,* 2004; *Dicționarul cronologic al romanului românesc* (în colab.), 2004; *Dicționarul general al literaturii române, I-II* (în colab.), 2005; *De la iluminism la pașoptism*, 2004; *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga* (în colab.), 2005; *Andrei Veress, un bibliograf maghiar prieten al românilor*, 2006; *Sub semnul Franței*, 2006; *Presa românească și ideea națională*, 2006; *Relații culturale și literare româno-spaniole*, 2007; *Lucian Blaga și contemporanii săi*, 2007; *Spania descoperită de români*, 2007; *Victor Papilian*, 2008; *Dicționarul biografic al literaturii române*, I-II, 2007; *Incursiuni în presa românească,* 2009; *Uleiul din candelă*, 2009; *Cărți, manuscrise, biblioteci*, 2010; *Continuități*, 2010; *De la Est la Vest. Privelişti literare europene*, 2010; *Panoramic jurnalistic*, 2011; *Prezențe literare,* 2013; *Ion Agârbiceanu – constelația realului*, 2013; *Cartea Astrei clujene*, 2013 (în colab.); *Regăsiri creștine*, 2014; *Ferestre clujene*, 2014. A colaborat la volumele: *Probleme de literatură comparată și sociologie literară*, 1970; *Istoria teatrului în România,* vol. III, 1973; *Geo Bogza interpretat de …,* 1976; *Ioan Slavici interpretat de...*, 1977; *Ștefan Meteș la 85 de ani*, 1977; *Scriitori români. Dicționar*, 1978; *Nicolae Iorga interpretat de...*, 1979; *Dicționarele literare*, 1979-1980; *Enghlitenment and Romanian Society,* 1980; *Civilizație românească – civilizație universală*, 1980; *Lectura clasicilor și teoria modernă a textului*, 1981; *Le comparatisme roumain*, 1982; *La culture roumaine à l'époque des Lumières*, 1982; *G. Coșbuc interpretat de …*, 1982; *Magyar-román filológiai tanulmányok,* Budapest, 1984; *La siècle des Lumières et la Biblie,* Paris, 1986; *Sokágú termőfa*, 1986; *Und um alle deine Söhne. Reportagen*, 1986; *Raporturi lingvistice, literare și culturale româno-bulgare*, 1986; *Omagiu Victor Papilian. 100 de ani de la naștere,* 1988; *Teatrul Național din Cluj.* Monografie, 1994; *Dicționarul scriitorilor români,* vol. I-IV, 1994-2002; *Bogdanii – o familie de cărturari*, 1994; *Lucian Blaga – Centenar*, 1995; *G. I. Tohăneanu – 70*, 1995; *Magyar világ lexikon,* Budapest, 1996; *Emil Cioran pe culmile disperării*, 1996; *I.D. Sîrbu – scrisori către bunul Dumnezeu*, 1996; *100 Jahre Rumanistik an der Un. Leipzig, München*, 1996; *G. Coșbuc, Pagini alese*, 1997; *Maramureș – vatră de istorie milenară,* vol. II-V, 1997-2003; *Zilele împăratului Traian și latinitatea românilor*, 1998; *O sută de autori și încă unul*, 1998; *Reviste românești din Transilvania interbelică*, 1999; *Cartea de la Neptun*, 1999; *Ideea de Eminescu*, 2000; *Ion Coteanu – în memoriam*, 2000; *Petőfi. A szomszéd és rokon népek nyelvén,* Budapest, 2000; *Eminescu. Biografii transilvane*, 2000; *Mihai Eminescu în the Wawes of Time 1850-2000,* Berlin, 2000; *Eminescu în actualitate*, 2000; *Meridian Blaga I-V,* 2000-2005; *1956 – un an de ruptură*, 2001; *Omagiu lui Gh. Mihăilă,* 2002; *Omagiu lui Marius Sala*, 2003; *Brâncuși și Transilvania*, 2001; *Caietele Echinox. Postcolonialism/Postcomunism*, 2001; *Eminescu – dimensiunea romantică,* 2002; *Deutsche Regional literatur im Banat*, 2002; *100 – cei mai mari scriitori români. Dicționar*, 2002; *Lumini modelatoare*, 2002; *Iosif Pervain sau cultul exactității*, 2003; *Bădia*, 2003; în *memoriam. Mitropolitul Andrei Șaguna*, 2003; *George Astaloș – 70*, 2003; *Caietele „Mircea Eliade",* I-II, 2004; *Omagiu Liviu Rebreanu*, 2004; *„Tribuna" 120. Studii*, 2004; *Schimbări în Europa, schimbări în mass-media*, 2004; *Jurnalismul cultural în actualitate*, 2005. Ediții îngrijite și prefațate din Octavian Goga, Ioan Slavici, Lucian Blaga, Cezar Petrescu, 1974; *Povestitori ardeleni,* 1975; G. Bariț, Vasile Goldiș, Nicolae Oțălea, Emil Isac, Victor Eftimiu, Victor Papilian, Ion Minulescu, Felix Aderca, Ion Agârbiceanu, Corneliu Coposu, Miron Pompiliu, Vintilă Horia, Const. Nottara, Lucian Boz, Ștefan Manciulea, Florian Ștefănescu-Goangă, Hans Dama, George Coșbuc, Ionel Jianu etc. Coautor la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005.

„Cartea de istorie literară bazată pe document nu numai că nu e la modă în momentul de față, ci este chiar disprețuită, ocolită sau tratată de sus de către orice începător în ale criticii, care preferă să se exerseze în critica foiletonistică decât să răsfoiască vrafuri întregi de reviste sau greoaie și insipide documente arhivistice pentru a corecta o eroare biografică sau cronologică, pentru a revizui o aserțiune de mult încetățenită, pentru a propune o rectificare sau a avansa un nou punct de vedere bazat pe faptul literar controlabil. Pentru noi, însă, istoria literară este înainte de toate o istorie a faptului literar și acest lucru are, în opinia noastră, o importanță tot atât de mare ca actul interpretării critice în sine. O «descoperire» în ordinea exterioară a operei, în biografia scriitorului sau în cronologia operei, identificarea de pseudonime, de noi colaborări ale scriitorului, de noi relaționări ale operelor sale, prin raportare la contextul intern sau extern ni se par tot atât de importante ca un nou punct de vedere critic emis în raport cu o operă sau alta. Ceea ce este, însă, trist este că această muncă benedictină de explorator singuratic, de alergător solitar la mare distanță nu este percepută de confrații literari ca un act cultural de mare rezonanță în sine, fiind de obicei trecut cu vederea, minimalizat, ignorat sau chiar bagatelizat de aceia care cred că știu totul despre un scriitor dacă au la îndemână data nașterii și a morții..." (argument la *Inserții*)

Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Tatiana Costiuc

…un nume care se impune prin calitatea scrisului său, prin diversitatea temelor abordate, prin capacitatea lui de a cuprinde într-o desfășurare, aș zice

fără rival, aproape tot ce este important în literatura română. Cele câteva zeci de cărți pe care le-a scris sunt tot atâtea pietre – câteodată pietre de hotar – pentru ceea ce însemnează spiritualitatea noastră. Mircea Popa știe să păstreze viu gândul vieții noastre românești. (**V. Fanache**)

De fapt toate studiile ample de istorie literară ale lui Mircea Popa au o anume fluență plină de dinamism, obținută în principal prin știința selectării și a montării în discurs a faptelor de cultură, a diverselor evenimente relevante sau a citatelor. Dar dublura cea mai pregnantă a istoricului literar o reprezintă criticul. Această ambivalență devine expresă în *Octavian Goga, între colectivitate și solitudine* 91981), în *Introducere în opera lui Ion Agîrbiceanu* (1982), precum și în alte volume de studii literare, în genere în cele consacrate unor scriitori cu o anume anvergură. În fond, Mircea Popa nu e un pozitivist de factură tradițională și nici nu s-a cramponat de o anumită metodă, după cum nici nu s-a fixat definitiv asupra vreunei epoci literare. Concentrîndu-se o vreme pe iluminismul transilvan, s-a dezlănțuit apoi într-o cuprindere vastă a întregului spațiu literar și chiar cultural. (**Petru Poantă**)

Structura lui Mircea Popa și gesticulația sa față în față cu moștenirea noastră literară/culturală sunt acelea ale unui arheolog împătimit. Pentru el, marile biblioteci doldora de tomuri adesea uitate, colecțiile de periodice îngălbenite de vreme sunt zăcăminte aurifere așteptând răbdător să fie explorate. Cu delicatețea și iubirea de vestigii a unui arheolog – am remarcat nu o dată căldura mângâietoare, aș zice, cu care își scoate în lume odoarele, bucurându-se de orice descoperire, oricât de măruntă în ochii grăbiți ai celorlalți –, el îndepărtează straturi de colb și uitare și scoate la iveală detalii surprinzătoare, nu o dată în stare să modifice perspectiva asupra unei perioade istorice, asupra unei personalități. Pentru Mircea Popa, nu există lucruri fără importanță. Fiecare ciob de informație adus la lumina zilei poate reconstitui poterii mirabile. Mi-aș putea imagina celebra sa servietă burdușită cu documente mirabile ascunzând și vreo minusculă săpăligă ori o perie de arheolog, dacă n-aș ști că ele sunt suplinite de privirea scormonitoare, de curiozitatea neobosită, de memoria care păstrează active fișiere imense privind literatura română. […] Alături de roadele slujbei sale arhivistice, stau sutele de cronici și recenzii la cărțile clujenilor, parte reunite în volume. Sunt o probă a calității degustătorului de literatură la zi, complementară celei de vistiernic atent al trecutului. Informațiile pe care le convoacă în pagină sunt bogate, minuțioase, panoramând abil și focalizând apoi pe câteva puncte fierbinți, cele care i-au provocat intervenția. Ochiul format al căutătorului de semne ascunse slujește perfect comentatorului de literatură. (**Irina Petraș**)

Mircea Braga, Mircea Popa, Constantin Cubleșan, Ion Buzași

Specia istoricului literar, atras de savoarea documentului și fascinat de exigențele exactității, maniac, în sens pozitiv, al bibliografiilor și al factologiei, pare să fi intrat într-un vizibil declin. Sunt tot mai puțini cercetătorii care probează, prin studii și cărți publicate, calitățile unui istoric literar autentic: rigoarea, voința exactității, tensiunea circumscrierii detaliului, obiectivarea ca metodă de lucru și resursă interpretativă, deschiderea spre unele intenții metodologice moderne (istoria mentalităților, comparatismul). Mircea Popa este unul dintre acești puțini cercetători interesați de valorile trecutului, care, prin studii sistematice, caută să recupereze informații, detalii, aspecte ascunse în filele unor publicații mai mult sau mai puțin obscure. Nu de puține ori, istoricul literar luminează un aspect necunoscut al unei opere, reface un profil artistic din câteva trăsături biografice inedite, sugerează analogii și corespondențe de incontestabilă pregnanță documentară. (**Iulian Boldea**)

Adrian POPESCU (n. 24 mai 1947, Cluj). Poet, prozator, eseist. Echinoxist din prima generație. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1971). Debut absolut cu poezii în *Steaua*, 1963. Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor în 1971 pentru *Umbria*; Premiul de poezie al Uniunii Scriitorilor, 1979, pentru *Curtea Medicilor*; Premiul „Mihai Eminescu" al Academiei Române, 1989. **Volume**: *Umbria*, versuri, 1971; *Focul și sărbătoarea*, versuri, 1975; *Câmpiile magnetice*, versuri, 1976; *Curtea medicilor*, versuri, 1979; *Suburbiile cerului*, versuri, 1982; *O milă sălbatică*, versuri alese, 1983; *Proba cu polen*, versuri, 1984; *Vocea interioară*, versuri, 1987; *Călătoria continuă*, versuri, 1989; *Spuma și stânca,* eseu, 1991; *Tânărul Francisc,* roman, 1992; *Lancea frântă. Poezia lui Radu Gyr,* eseu, 1995; *Cortegiul magilor,* roman, 1996; *Italia subiectivă,* note de călătorie, 1996; *Pisicile din Torcello,* poezii, 1997; *Poezii*, 1998; *Fără vârstă*, versuri, 1998; *Umbria*, versuri, 2000; *Drumul strâmt*, versuri, 2001; *Revelații. Cuvinte despre poezie*, eseuri, 2001; *Ucenicul ascultător*, 2002; *Aur, argint, plumb,* 2005; *O dimineață în forul roman,* 2007; – *Academia de pe Gianicolo*, jurnal, 2008; *Adrian Popescu. Poezii religioase*, volum îngrijit de Ion Buzași, 2010; *Ieșirea în larg,* 2011; *Cuibul*, 2012, *Costumul negru*, 2013. **A tradus** din Alessandro Baricco, *Ocean Mare, Mătase,* 2003*; Fără sânge*, 2004; G. Caproni, *Sămânța plânsului*, 2005. A îngrijit, alături de Aurel Rău, antologia *Cântecul stelelor*: versuri *Steaua* 50 (traduceri de Ștefan Damian și Bruno Rombi), 2004. Cărțile i-au fost traduse în limbile germană (Franz Hodjak), franceză (Gerard Bayo), sîrba (Dimo Dimcev și Dumitru M. Ion), maghiară (Farkas Arpad). Ordinul Meritul cultural, în grad de cavaler, 2004. Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor, 1997. Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu.

> *Strada trebuie ascultată. Este titlul unui volum a unui coleg de la revista „Steaua", Aurel Gurghianu „Ascult strada". Sigur, trebuie ascultată strada! Aș îndrăzni să vă propun o metaforă, poezia este mai puțin universul grădinii, universul paradisiac, ci este mai mult universul agorei, a pieței în sensul locului, de mulțime dar și de dezbatere așa cum există la Sibiu marile piețe, în sens civic, monumentele deci, un loc unde de fapt ne întâlnim cu celălalt. E bine când o facem într-o apropiere, într-un dialog, într-o toleranță, unde lucrurile nu sunt foarte clare, ci se clarifică pe parcurs. Deci o poezie deschisă spre ceilalți, așa văd poezia astăzi, deci un dialog care este în progres, așa cum poezia se face într-un fel la tensiunea zilei!* (interviu cu Ioan Mihai Ionescu, 2011)

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Ion Pop, Marian Papahagi, Petru Poantă, Dan Cristea, Al. Cistelecan, Alex Ștefănescu, Irina Petraș, Mircea Iorgulescu, Gh. Grigurcu, Victor Felea, Octavian Soviany ș.a.

Remarcabil poet, într-o limbă de extremă finețe, artist delicat, suav și ardent, Adrian Popescu este îndeosebi în poemele înalt-spiritualiste, deloc descărnate, în pofida focului mistuitor al imaginației religioase. (**Nicolae Manolescu**)

Există o demnitate, niciodată trădată, a expresiei poetice la Adrian Popescu, ce presupune eliminarea trivialităților și a stridențelor, metamorfoza miraculoasă a tot ceea ce rănește ochiul și sensibilitatea în caste imagini rezultate din filtrarea stilistică, dar, în ultimă instanță, și o manifestare a unei etici a scrisului artistic ce conotează, ca pe un adevărat crez superior, în ordine morală, și nu numai estetică, eleganța literară a textelor. (**Marian Papahagi**)

Adrian Popescu se află, iată, în fața unei opere încă deschise, dar care este înscrisă deja pe un drum sigur, unul dintre cele mai originale și clar trasate pe harta valorilor literaturii române de azi." […] „De un franciscanism fraged, poemele lui Adrian Popescu își împart lirismul între emoția palpării obiectului concret, receptat cu simțuri împrospătate, și un orizont de proiecții arhetipale (**Ion Pop**)

Observam cu alte ocazii că una dintre cele mai fertile direcții ale liricii române actuale constă într-o redescoperire a realului, dar nu prin celebrare, prin interogație. Adrian Popescu se înscrie în această tendință printr-o formulă singulară." […] Adrian Popescu este singurul dintre primii poeți echinoxiști a cărui creație, în integralitatea ei, crește și se amplifică dintr-o compactă și substanțială intuiție originară: existența mundană ca teofanie. Imaginarul său se structurează pe această „obsesie revelatoare" cu toate variațiile stilistice și tehnicile de constituire a limbajului poetic. Fantasmatic, inițial, spațiul său poetic se identifică cu o geografie sacră care este Umbria Sfîntului Francisc din Assisi. Prin 1976 face prima călătorie în Italia, cu bursă la Perugia, în apropierea orașului de origine al Sfîntului Francisc. În timp, călătoria aceasta va însemna începutul unui pelerinaj și al inițierii în sensibilitatea și în credința franciscană. Era de fapt începutul unei *consacrări*. Lumea italiană, prin catolicismul și prin întreaga sa cultură, va deveni de acum centrul unei itinerante spirituale permanente. Spațiul poetic al scriitorului se îmbibă de o spiritualitate creștină de tradiție franciscană, în imagistica din ultimii ani e înțesată de locuri și simboluri ale acestei lumi. Italia nu reprezintă pentru Adrian Popescu o pasiune turistică, ci mai degrabă, o credință. Mai mult decît un admirator al miracolelor sale artistice, el este un devotat. (**Petru Poantă**)

Adrian Popescu, Gabriel Chifu

Celestul, purul, suavul, sacrul – sunt, de la început, atributele de căpetenie ale poeziei lui Adrian Popescu și, dacă unele cuvinte n-ar fi fost interzise în 1971, anul de debut în volum al poetului, probabil că s-ar fi vorbit, încă de atunci, despre un lirism al fervorii și entuziasmului mistic, scris evident de un *homo religiosus*. (**Dan Cristea**)

Amintirea a ceva frumos și pierdut pentru totdeauna sau, poate, amintirea a ceva ce nici n-a fost trăit vreodată reverberează mereu în poezia lui Adrian Popescu. (**Alex. Ștefănescu**)

Poezia lui a atins o stabilitate „definitivă" și cu greu ne-ar mai putea contraria. Polenul melancoliei pare mai dens și el și se lasă pînă în bătaia mai gravă a versului… (**Al. Cistelecan**)

Avem aici cîte ceva din toate: geografie și erudiție, faună și floră, sentiment și simț istoric, patimă și credință. (**Dan Cristea**)

Nu există în toată poezia românească de acum un mai împătimit peregrin al acestor ținuturi străvechi, peninsulare și un mai nefericit om că nu i-a fost dat să trăiască pentru totdeauna acolo, printre chiparoși și oleandri. (**Ștefan Borbély**)

O încercare de genosanaliză nu face decât să întărească portretul deja intrat în istoria literaturii. *Oglinda, vocile, vibrațiile*, „subtilele *mișcări* ale dublului astral", traduse prin *fervoare, mânie* (mereu blândă), *pasiune, febră, înfiorare, însoțire, părăsire și împăcare în „candela brațelor"* păstrează tonalitatea feminină a versurilor, cărora ambigenele le adaugă accentul personalizant: *miros* jilav, *nume* uleios, *strat* de aur, dar mai ales „un *susur* de apă curată" și „*mâlul* fierbinte, prefirat printre degete". Aș încheia pe această din urmă diadă. Regăsindu-și oricând adolescența în trupul fără vârstă („Târziu mi-am pierdut inocența adolescentului, / când eliberat mă credeam de ispitele lumii, / acum mai seamăn eu sfântului ce vorbea cu păsările, / sau sunt doar o pasăre pe care o hrănește / din milă Dumnezeu?"), Adrian Popescu este locul comun, cutremurat de o blândă, stăruitoare res-

triste, al celor două fețe, amândouă adevărate și susținându-se reciproc – puritatea și macularea, apa curată și mâlul. De aceea, în versurile: „Căzut în păcatul de-a iubi efemerul, / viața mea e moartea, ca plată a căderii" mi-aș îngădui, în loc de comentariu, o îndreptare: „… ca *răs*platată a căderii." (**Irina Petraș**)

Cel mai de treabă eseist român (cînd este eseist) e fără discuție, poetul Adrian Popescu. Dacă poate fi cineva considerat de o generozitate absolută, atunci el e acela. Adrian n-ar spune/scrie o vorbă rea nici sub tortură. E drept că în Academia de pe Gianicolo nici nu ar avea motive, întrucît și-a ales subiectele în așa fel incit nimic să nu-l supere și nici el să nu supere pe cineva; sînt subiecte de suflet, cum s-ar zice, rezolvate într-un fel de eseuri memorialistice sau festive împărțite în două clase: teme romane și memoria fericită. (**Al. Cistelecan**)

Ceea ce îl singularizează pe Adrian Popescu în peisajul liricii contemporane e o magie a peisajului în care fiecare gest capătă o valoare de efigie. Un „foșnet suav" însoțește de fapt ceremonialul amintirii și delicatele sale texturi și în volumul *Fără vârstă* […] Străin de gestul teatral și dicția răspicată, Adrian Popescu propune un univers fără convulsii, traversat însă cu gravitate de ritmurile universalei curgeri, în care ființa întâlnește planta, spuma mării și a licorilor lumești se amestecă, iar marile texte ale lumii își trimit mesagerii sub chip de „pudică porumbiță". în aceste călătorii interioare pe care le înregistrează volumului lui Adrian Popescu, experiența esențială este cea a atingerii și a îngemănării lucrurilor și ființelor, substanțelor și ritmurilor într-o mare, unică lucrare. (**Diana Adamek**)

Adrian Popescu, Marian Papahagi, Ion Pop

Dumitru Radu POPESCU (n. 20 august 1935, Păpușa/Bihor). Prozator, dramaturg. Studii de medicină (întrerupte) și filologice (1961) la Cluj. Corector, apoi redactor la *Steaua*. Redactor șef la *Tribuna*. Secretar al Asociației Scriitorilor din Cluj. Între 1981 și 1990. Președinte al U.S. din România. Membru al Academiei Române. Debut cu schița *O partidă de șah* în *Steaua* (1954). **Volume**: *Fuga*, schițe și povestiri, 1958; *Zilele săptămânii*, roman, 1959; *Vara oltenilor*, roman, 1964; *Vara imposibilei iubiri,* teatru, 1964; *Somnul pământului*, proză scurtă, 1965; *Duios Anastasia trecea*, 1965; 2001; *Dor*, nuvele și povestiri, 1966; *Cezar, măscăriciul piraților*, teatru, 1968; *Acești îngeri triști,* teatru, 1969; *F*, roman, 1969; 2000; *Maimuța nudă sau războiul de la 8 la 10*, teatru, 1970; *Pisica în noaptea anului nou*, teatru, 1971; *Vânătoare regală,* roman, 1973; *O bere pentru calul meu,* roman, 1974; *Pasărea Shakespeare*, teatru, 1974; *Teatru*, 1974; *Împăratul norilor*, roman, 1976; *Ploile de dincolo de vreme*, roman, 1976; *Virgule*, reportaje, eseuri, 1978; *Viața și opera lui Tiron B.*, roman, 1980; *Leul albastru*, nuvele și schițe, 1981; *Câinele de fosfor,* versuri, 1982; *Galaxia Grama,* 1984*; Dumnezeu în bucătărie*, 1994; *Truman Capote și Nicolae Țic,* 1995*; Eclipsă în cetatea soarelui,* 1995*; Paolo și Francesca și al treisprezecelea apostol*, 1996; *Complexul Ofeliei*, 1998; *Actori la curtea prințului Hamlet* (publicistică), 1999 *Dudul lui Shakespeare*, 2000; *Falca lui Cain*, roman, 2001; *Pușca lui Caragiale, 2003; Anglia,* teatru, 2003; *Cucul de fier sau grădarea raiului*, 2004; *Săptămâna cu 1001 de nopți, 2005; Nopțile săptămânii*, 2005; *Un elefant se leagă-na pe o pânză de păianjen, 2007; Diavolul aproximativ sau ora de metafizică, 2008; Întoarcerea tatălui risipitor*, 2008; *Pastorul sașilor*, 2010 etc.
Au scris cărți despre opera sa: Mirela Roznoveanu, *Dumitru Radu Popescu*, 1981; Valentin Tașcu, *Dincoace și dincolo de „F"*, 1981; Marian Popescu, *Chei pentru labirint*, 1986; Andreea Vlădescu Lupu, *Dumitru Radu Popescu*, 1987; Sorin Crișan, *Circul lumii la D. R. Popescu*, 2002

Biografii vor explica, probabil, cândva că ambiția nemăsurată a scriitorului este oltenească, iar puterea de muncă – ardelenească (tatăl său fiind originar din Dănceu-Mehedinți, iar mama – din Păușa-Bihor). Și că anumite împrejurări i-au accentuat, în timp, trăsăturile de caracter înnăscute. Lipsit de spontaneitate și de umor, tânărul încă traumatizat de tratamentul sever care i-a fost aplicat în liceu (experiența va fi evocată în nuvela Leul albastru) s-a adaptat greu la efervescentul mediu studențesc, a abandonat în anul III Facultatea de Medicină și s-a scufundat în anonimatul muncii de corector la *Steaua*. Ni-l putem imagina corectând taciturn, cu dinții strânși, șpalturile unor scriitori cu statut de vedetă în epocă și întorcându-se seara acasă cu hotărârea neclintită de a scrie până în zori, pentru ca într-o zi să ajungă și el celebru. Cert este că în acea perioadă D.R. Popescu s-a angajat într-o activitate scriitoricească febrilă. (**Alex Ștefănescu**)

Să spunem că proza lui D.R. Popescu descumpănește prin insolit? N-am spune deloc o noutate. Important este să găsim cum și prin ce descumpănește, care e specificul insolitului său. Proza din *F* sau *Vânătoarea regală* (capodoperele scriitorului), ca și aceea din *Viața și opera lui Tiron B.*, aglutinează elementele realului, aglomerează disparitățile frapante și fragmentele dezbinate ireversibil în spații închise și le accelerează neliniștitor mișcarea. Textul e o apă tulbure ca însăși realitatea în care trebuie să faci efort să distingi lucrurile, să scoți la suprafață sensurile. Lipsa transparenței, tendința de a încifra și a ascunde semnificațiile aparține realității înseși. Problemele de conștiință nu sunt simple, principiile morale nu rezolvă totul, unu plus unu fac cu mare dificultate doi, o sumă totuși neomogenă, tristă și problematică. Romanul e o gură de vărsare a realității, ca o deltă; de aici, caracterul său aluvionar: el se formează prin depuneri succesive de straturi din cea mai diversă și îndepărtată proveniență. În peisajul de stuf, mlaștini și ape există puțin pământ nou sigur. (**Ion Simuț**)

F este unul dintre primele romane din literatura română care întrebuințează ca material narativ întâmplări din anii '50 și care, prin intermediul acestora, propune o dezbatere (cu mijloace artistice) despre adevărul comunitar. Datorită acestor aspecte, *F* se integrează în așa-numita *proză a obsedantului deceniu* (cu mențiunea că este una dintre operele fondatoare ale genului), revendicându-se de la o *poetică a adevărului.* Însă, spre deosebire de alți prozatori aparținând aceleiași orientări, care consideră adevărul o valoare imuabilă, eternă, ce poate fi recucerită și afirmată cu fermitate prin discursul narativ, D. R. P. socotește adevărul ca fiind mai degrabă o valoare dilematică, paradoxală, uneori enigmatică. (**Sanda Cordoș**)

Alături de *Dor* și *Leul albastru*, antologica nuvelă *Duios Anastasia trecea* confirmă vocația epică a lui D.R.P., concretizată câțiva ani mai târziu în ciclul romanesc *F*. Această proză poematică și deopotrivă tensionată dramatic, având drept protagonistă o „Antigonă locală" (Vladimir Streinu), validează, în același timp, relevanța estetică a formulei parabolice și a aceleia a realismului magic, respectiv mitologic (amintind de pitorescul exuberant, cu accente fantastice, al literaturii epice sud-americane), reprezentată la noi și de alți autori precum Ștefan Bănulescu, Fănuș Neagu sau Constantin Țoiu. Personajele lui D.R.P. sunt construite nu o dată prin calcul mitologic, și deci redevabile unor arhetipuri ale tragediei antice. Plasate în tipare tragice consacrate livresc (vezi, în acest sens, în *Dor*, complexul Electrei trăit de Lena în raport cu mama sa, o altă Clitemnestră, și iubitul ei, un alt Egist), narativele mitice pe care se axează aceste nuvele se adaptează acum ritualității cu iz arhaic autohton. Triada Anastasia – Costaiche – Emil, din *Duios Anastasia trecea*, pare să rescrie, din perspectiva unei „dimensiuni românești a existenței" și a matricei stilistice a satului autohton, clasica triadă sofocleană Antigona – Creon – Hemon. Dacă în opinia lui Mircea Vulcănescu, însă, românismul presupune noblețe spirituală, dar în lipsa „crispației tragicului", pentru D.R.P. tragicul este intrinsec ființei mioritice. (**Laura Pavel**)

La *Tribuna*, sfârșitul anilor 70: V. Lucaciu, D. Cesereanu, A. Buzura, C. Zărnescu, M. Vaida-Voevod, Dan Rebreanu, Marcel C. Runcanu, Radu Mareș, D.R. Popescu, Negoiță Irimie, N. Prelipceanu, Vasile Grunea, Ion Cocora, Vasile Sălăjan, Tudor Dumitru Savu, Victor Felea, Ion Oarcăsu, A. Beldeanu, Ion Lungu

Tribuna, anii 70: C. Cubleșan, D.R. Popescu, Marin Sorescu în vizită, N. Prelipceanu, Ion Cocora, Radu Mareș, Al. Căprariu, Victor Felea

Titu POPESCU (n. 1 mai 1942, Ciprian Porumbescu/Suceava). Critic literar, estetician, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1965). Doctorat în estetică. Debut absolut în *Tribuna*, 1965. **Volume**: *Mihail Dragomirescu estetician*, 1973; *Idei estetice în scrierile lui Mihai Ralea*, 1974; *Specificul național în doctrinele estetice românești*, 1977; *Necesitatea esteticii*, 1979; *Cărți cu ieșire la mare*, 1980; *Arta ca trăire și interpretare*, 1982; *Concepte și atitudini estetice*, 1983; *D. Caracostea – un critic modern*, 1987; *Un an cât o speranță*, München, Carnetele Observator, 1989; ediția a II-a: Sibiu, 1992; *Radu Maier*, album de artă, Verlag Südostdeutsche Kulturwerk, München, 1989; *Poetul Horia Stamatu*, monografie, München, 1993; ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, 2006; *Povestiri din Italia*, München, Carnetele Observator, 1993; ediția a II-a: *Senzație la Florența*, Sibiu, 1995; *Estetica paradoxismului*, 1995; ediția a II-a, revăzută și adăugită: 2001; *The aesthetics of paradoxism*, 2002; *Calul troian*, povestiri, Verlag Radu Bărbulescu, München, 1996; *Sibiu – album sentimental*, Casa Verlag, Germania / Editura Triton, Sibiu, 1998; *Der steinerne Mensch*, Sammlung DL-Prosa, München, 1999; *Editoriale*, Editura Dorul (Danemarca), 2000; *Nimeni nu-i profet în țara lui, ci în exil*, 2000; *Martin Frei – fascinația culorii*, album de artă, 2000; *Convorbiri despre exil și literatură*, 2001; *Antichitatea mirabilă*, Carnetele Observator, München, 2002; *Din perspectiva exilului*, 2002; *După zece ani*, jurnal de exil, 2004; *Mirela – un paradox*, eseu, Pop Verlag, Ludwigsburg / Editura Marineasa, Timișoara, 2005; *Calul troian – povestiri din lume*, 2005; *Colonia compatrioților*, povestiri, Criterion publishing, Norcross (SUA), 2006; *Sibiu – identitate spirituală* (în colab.), 2007; *Estetica mișcării*, 2007; *Astaloș – valoarea stilistică a întregului*, monografie, 2007; *Autori și climate*, 2009; *Frumosul natural și frumosul artistic*, 2009; *Psihiatrie politică*, 2011; *Estetica Paradisului*, 2011; *Estetica urbană*, 2013. În țară a făcut parte din redacția mai multor ziare și reviste (ultima – revista *Transilvania*), colaborează la mai multe publicații ale românilor din exil, redactor-șef al periodicului *Curentul* (München, 1989-1993); după 1990, și-a reluat colaborarea la reviste de cultură și literare din țară. Premiul Asociației scriitorilor din Sibiu (1983), Premiul Asociației Internaționale a Scriitorilor și Oamenilor de Artă Români, Literart XXI, și al revistei *Origini* (USA) (2002, 2005).

Titu Popescu face un adevărat gest cultural prin punerea în discuție a acestui important și integrat moment al culturii românești, momentul M. Dragomirescu. (**Eugen Uricaru**)

Cartea lui Titu Popescu devine, prin pionieratul ei, un stimulent pentru reluarea discuției în legătură cu unul dinte cele mai interesante momente din istoria gîndirii noastre estetice. (**Florin Mihăilescu**)

Titu Popescu a izbutit o sinteză remarcabilă, ce pune în lumină nouă, edificatoare, contribuția lui Mihai Ralea. (**Constantin Cubleșan**)

Ideea cardinală ce asigură unitatea acestui volum este caracterul istoric și tipologic al sintezei naționalului în gîndirea estetică românească. (**Doina Uricariu**)

...adevărata vocație de estetician a lui Titu Popescu se vădește atunci cînd face critica ideilor estetice. Recenziile sale sunt exacte, instructive, polemice. (**Mirela Roznoveanu**)

Necesitatea esteticii este scrisă de un estetician a cărui valoare a fost de-acum validată de cărțile sale anterioare. (**Ion Pascadi**)

Necesitatea esteticii este o carte substanțială, în cuprinsul căreia esteticianul, criticul și publicistul acceptă fără disparențe regulile unui concordat armonios (**Ioan Adam**)

Există, în felul în care Titu Popescu organizează materialul meditațiilor sale, o fermă preferință pentru rigoare și precizie. (**Mihai Coman**)

Cine citește cărțile lui Titu Popescu are surpriza de a descoperi nu un tînăr specialist, ci un om de știință interesat, la modul cel mai gospodăresc posibil, a recupera teme, idei, cărți rămase în paragină, în uitare datorită absenței specialiștilor. (**Cornel Ungureanu**)

Titu Popescu crede în fidelitatea față de adevărul biografic, în autenticitate deci, respinge alterările care vin din partea mediului social, devierea și falsificarea specificității individuale a expresiei spontane. Este una dintre cele mai bune pledoarii pe această temă. (**Adrian Marino**)

Meritul cărții lui Titu Popescu stă în felul în care definește, sistematic, cu argumente luate din însăși opera gînditorului, adevărata însemnătate, nu numai de precursor, ci și de constructor în unele sectoare ale criticii și esteticii științifice, moderne, a scrierilor lui Caracostea. (**Mircea Ivănescu**)

Sobră și serios documentată, monografia lui Titu Popescu își atinge scopul. Cunoașterea unui însemnat poet al exilului, pentru care dimensiunea religioasă e decisivă. (**Adrian Popescu**)

Cele mai multe narațiuni propuse nouă de Titu Popescu sunt *in nuce* narațiuni fantastice sau detective. (**Jacob Popper**)

Senzație la Florența este una din cele mai seducătoare cărți din seria acelora prin care oamenii de cultură țin să-și comunice experiențele unor călătorii. Ea are farmecul povestirilor din *Decameronul*. (**Nicolae Stoie**)

Atît cartea despre Sibiu, cît și *Calul troian*, sunt scrieri care se situează la confluența dintre literatura de călătorie, eseu și proza de evocare sau de atmosferă, un mozaic ciudat de imagini și impresii sentimentale, văzute cu ochiul netocit și viu al trăirii directe. (**Mircea Popa**)

Cînd, în 1987, Titu Popescu a părăsit țara stabilindu-se la München, criticul literar și esteticianul sibian era pe deplin realizat, fiind un nume important al literaturii române. (**Grigore Scarlat**)

Titu Popescu dovedește stil și comunicare intuitivă, talent de prozator. (**Valentin Tașcu**)

Studiul lui Titu Popescu, *Astaloș – valoarea stilistică a întregului*, cred că întrunește o sumă de elemente care îl fac în continuare actual și interesant într-un grad înalt. (**Victor Cubleșan**)

Horea PORUMB (n. 22 aprilie 1950, Cluj). Publicist și prozator. Profesor universitar, Paris. Liceul „Emil Racoviță", Cluj-Napoca. Facultatea de Fizică, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, și Facultatea de Biofizică, Universitatea din Londra – King's College – licența (B.Sc.). Universitatea din Keele, Anglia – doctoratul în Biofizică (PhD). **Volume**: *Reflecții heteroclite*, 2001; *Fiii lui Ramses*, 2006; *Ca spițele unei roți*, 2010; *Cu oameni în lume*, 2012; *Fapte*, 2014; *Atlas – Prin lume și prin noi înșine***,** 2014**.** Prezent cu publicistică în „Steaua", „Mișcarea literară", „Adevărul de Cluj", „Contemporanul".

Primele mele texte au fost manifestări extrovertite de „reporter", sau de „cetățean" patriot. Apoi, pe nesimțite, am început să caut tot mai des echivalențe istorice la fapte și evenimente din ziua de azi, justificări teologice, comparații cu tradițiile altor culturi. Am simțit nevoia să caut și în jur, să-mi pun și alt fel de întrebări. Scriu ficțiune, dar mă inspir din realitate. Uneori, textele iau înfățișarea unor dialoguri, alteori ele se apropie de reportaj. Câteva dintre texte îmbrățișează și o modalitate eseistică, dar și ele încep cu un capăt de povestire, ori regăsesc modul epic în cele din urmă. Am descoperit că toate tradițiile umane caută să ne conducă spre aceeași lumină-adevăr, că ne incită la elevație spirituală. Îndrăznesc să afirm că ne apropiem de „adevăr" nu numai prin rațiune. Uneori ne lăsăm „inspirați". Trebuie să-i dăm inimii timpul să respire, să călătorească. De aici, povestirea, ca o invitație la călătorie. La o călătorie pe verticală. Atâta doar că acest drum nu trebuie să ducă la înstrăinare. Ca să rămânem noi înșine ca grup, trebuie să parcurgem drumul împreună. Altfel spus, să trecem de la singular la plural; acel cogito, *al lui Descartes, să devină* interrogamus!

Au scris despre cărțile sale: Călin Manilici, Mircea Petean, Cristina Manole, Bedros Horasangian, Aurel Rău, Ovidiu Pecican, Radu Mareș, Liliana Moldovan

Horea Porumb se dovedește un atent cititor al lumii de azi. Și scrie despre ea. E un desăvârșit scriitor din spața celor care nu au astfel de ambiții deșarte, mai ales că autorul are propria carieră universitară la Paris. Scrie cu plăcere și fără crispări. Degajat și senin. Un scriitor demn de a fi urmărit și în viitoarele cărți. (**Cristina Manole**)

Horea Porumb e ardelean și fizician, combinație din care a rezultat o fecundă și foarte interesantă apropiere de literatură. El a absolvit și școala vieții la Paris dar, ca alt personaj julesvernian, a făcut și ocolul pământului, cu rucsacul în spate, în nu știu câte zile. A văzut, adică, și știe foarte multe, nu doar din cărțile fundamentale. Literatura și-a asumat-o tot cu această gravitate de peregrin care își cunoaște calea. Proza sa îmi pare scrisă la foc de tabără, într-un bivuac. Are notații fulgurante de jurnal, lacom să nu-i scape nimic important. Dar și pauze de reculegere în fața misterelor lumii. Pe scurt, are exact ce-i trebuie prozei adevărate. (**Radu Mareș**)

H.P. are marele dar de a transcrie cu mare economie de mijloace și în chip cât se poate de convingător experiențe de viață revelatoare. În acest sens, textele au ceva inițiatic într-însele. (**Mircea Petean**)

Clujean trăind la Paris, unde a rămas din 1988, și desfășoară o activitate de profesor universitar și cercetător într-un institut de ales prestigiu științific, marcată și de lucrări și cărți de specialitate, el parcă este și puțin locuitor pe orice meridian și paralelă, prin evadări succesive, în același timp de căutător și de pelerin în geografii și culturi majore, de referință, cu ceva de arheolog pe cont propriu și de etnolog ezitant, în tradiția unor muntean Constantin Golescu și transilvan Ion Codru Drăgușanu, între vinul recursului la personaj și cititul în cafeaua supoziției eseistice. De un ingenios postmodernism, să spui. În acest an, 2010, a tipărit, la editura Limes, un al treilea volum, în principal de proze, intitulat *Ca spițele unei roți,* care continuă trăsături anterioare, dar marchează, cum este și firesc, și o evoluție; vorbește de o maturitate. Aș menționa ca ilustrative: *În jurul muntelui sfânt, Trei femei se întâlniră, Spre Machu Pichu* și *Moise*. Cu un mai bogat accent al epicului, și cu solicitări dinspre imaginativ sau fantastic. Unele din textele lui pot prezenta interes și pentru un cititor străin, ca o expresie românească, dacă ar fi traduse – date fiind un spirit selectiv în aplecarea asupra unor componente specifice, și un cult al comparației, o proprietate și o economie a termenilor, o preferință pentru exactitate. Ești surprins plăcut să constați și în narațiile lui cum despre lucruri importante, existențiale, ori inefabil, se poate vorbi direct, familiar, simplu, spontan. Nefiindu-le străin nici orizontul moral (**Aurel Rău**).

Un motiv de primă instanță al interesului pentru proza scrisă de Horea Porumb este autenticitatea. Chiar și atunci când aventura autobiografică este abia camuflată de convenția epicului beletristic, metamorfoza scrisului autorului rămâne demnă de interes. Nu orice prozator construiește palate făcute din cărămizi plămădite de el și arse tot de el în cuptoarele din subsolurile pro-

priului atelier. Pentru unii artiști, proza este vehiculul convențional în care își drapează amintirile, peripețiile de-o clipă ale cotidianului. La urma urmei, Maupassant și Cehov în această formulă se ilustrau. Tipologic vorbind, savantul expatriat le seamănă, nu prin mize și formulă, ci ca impuls de a configura în limbaj artistic o vizită, o călătorie, conversația cu cineva anume. Datorită acestui fapt, nu e de căutat în lumea lui de prozator nici vreun tărâm îndepărtat de cele vizitabile – oricât de exotice ar fi, în principiu, acelea (fiindcă, de fapt, exotismul aparține privirii și scrisului, nu peisajului însuși) -, nici o galerie de personaje memorabile. Accentul cade pe evocare, trăirea naratorului, ori ideea care s-ar dori ilustrată. Nu găsesc în această opțiune un neajuns. Regret doar că ea nu conduce la reliefuri mai pregnante și la o punere mai subliniată de sine în lumină, fiindcă adevărata aventură descifrabilă acolo, în pagini, este cea a căutării celei mai bune oglindiri pe seama alter ego-ului artistic al omului de știință (**Ovidiu Pecican**).

Rodica POTOCEANU MATIȘ (21 octombrie 1971, Pipirig/Neamț – 10 decembrie 2013, Huedin/Cluj). Poetă, eseistă. Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, secția română-franceză (1995). Profesoară de Limba și literatură română la Liceul Teoretic „Octavian Goga" din Huedin. Doctor în filologie, cu teza de doctorat „Viața lui Marin Preda" (coord. științific pe prof. univ. dr. Constantin Cubleșan) (2011). A colaborat, articole, studii la periodicele: *Cronica, Dacia literară, Ateneu, Orient latin, Glasul, Cetatea culturală, Excelsior, Terra Griffonis, Tribuna*, *Cafeneaua literară, Orașul*, *Verso*, *Bucovina literară, Convorbiri literare etc.* **Volume:** *Lecțiile de pian ale profetului* (2000); *La ușa cuvântului* (2001); *Luceferi vagabonzi* (2004), *Lacrimile clovnului* (2006), *Viața lui Marin Preda* (2014), *Lacrimă trecută-n veșnicie* (2014). Prezentă în volume colective și antologii.

Flaviu George PREDESCU (n. 4 februarie 1981, Cugir, județul Alba). Poet, eseist. Universitatea 1 Decembrie 1918 Alba Iulia, Facultatea de Drept și Științe Sociale (2004); Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul" București – masterat în Comunicare publică – informații (2008). Doctorat în Științe Militare și Informații și Comunicare (2011). **Volume**: *Răsfoindu-mi adolescența*, 2005, poezie; *Despre cer, iubire și rouă*, 2006, poezie; *Aurul n-are trecere-n rai,* 2009, poezie; *Moartea prematură a unei veri*, 2010, poezie; *Sisifica resemnare*, 2011, poezie; *Chezășie pentru libertate*, 2012, eseuri; *Secretul secretelor*, 2013, poezie; *Poetul merge mai departe*, 2013, eseuri. A colaborat la periodicele: *România literară, Discobolul, Flacăra* lui Adrian Păunescu.

Oare cum va arăta garsoniera mea, / După mine? / Lipsită de biblioteca plină de memorie, / De amintirile care vor fi văruite, / Și lacrimile răzuite de pe pereți cu șpaclu, / De colțul unde am scris, ba oftând, ba zâmbind // O familie dornică de nou va organiza totul / Și va decora, după vrerea ei, / Într-o algebră clasică, într-o simetrie / A necesităților, a mobilierelor / Pe când nici măcar urmele canapelei mele albastre // Nu se vor mai fi simțind / Locul preferat, / Și-al meu, și-al lor, uneori pat de spital, / Alteori baldachin. // Cum vor fugi acei copii / Pe un covor nou și curat / Pus pe parchetul laminat pe care, / În vremea mea, cădea / Ba scrum, ba vin… // Iar ușa, ca o monedă, / Cu două fețe total diferite / Nu va mai vedea / C-o parte, plecarea ta, / Cu cealaltă, tristețea mea… // După mine

Au scris despre cărțile sale: Ovidiu Pecican, Ion Cristofor, Ion Dodu Bălan

Pe Flaviu George Predescu nu îl interesează mărturia memorialistică, ci mai degrabă surprinderea unor stări de spirit și comunicarea lor. Ceea ce la alții – scriitori sau nu – face obiectul unui travaliu interior, aici este împărtășit celorlalți, potențiali prieteni, constituindu-se într-un alt soi de bucurie: aceea de a fi împreună prin intermediul paginii. Aceasta nu înseamnă ca ar lipsi accentele critice sau chiar polemice. (**Ovidiu Pecican**)

Flaviu George Predescu s-a afirmat, impetuos, ca unul din cei mai reprezentativi scriitori ai tinerei generații, în persoana sa conturându-se, după toate semnele, un veritabil șef al unei generații în mișcare. Autor al mai multor volume de versuri, bine primite de critica literară, poetul se dovedește și un eseist neliniștit, pasionat și lucid. Predescu e un spirit realist, un om cu picioarele pe pământ, perfect informat asupra provocărilor timpului său. Cu o surprinzătoare maturitate, eseistul sesizează terenul minat pe care pășește generația tânără, ca și pericolele la care e supusă o promoție ce se cultivă nu în bibliotecă, ci pe Facebook. Scrisul său îmbină divagația savantă cu anecdoticul sau cu meditația gravă. Fără să ambiționeze așa ceva, cu o cuceritoare modestie, tânărul Predescu riscă să devină dacă nu profesorul de înțelepciune al generației sale, atunci, cel puțin, martorul cel mai convingător al faptului că acești oameni tineri au învățat să gândească cu propriul cap. E inutil să adăugăm că autorul eseurilor de față și-a cucerit propriul stil, cuceritor prin echilibrul fragil dintre gravitate și anecdotic, prin refuzul de a participa la dezbaterea problemelor cetății printr-o retorică exclusiv nihilistă. Altfel spus, eseistul știe să fie profund și convingător fără să adopte o morgă profesorală. Fermecătoarele eseuri despre iubire ale lui Flaviu George Predescu pot fi citite cu folos la orice vârstă, aparținând unui „custode neobosit al coerenței între vorbe și fapte, al proprietății cuvintelor", cum, inspirat, se definește autorul însuși."(**Ion Cristofor**)

Poet modern, el evită anecdoticul, narațiunea dezlânată din poezie, verbiajul, falsa filozofie, teribilismele. Pe această coordonată poezia lui bună este o mărturisire, nu o poveste, și a te mărturisi ca poet, e mult mai mult decât a relata, a comunica sau a povesti. Remarcabilă din această perspectivă este de pildă, „Gânduri spre copilărie", pe care am reprodus-o mai înainte. Flaviu George Predescu nu este robul prozodiei tradiționaliste, dar nici al înnoirilor „ifosiste", ultramoderniste. El inovează plăcut, eficient, în structura prozodiei neîncorsetate de repere clasicizante. În Flaviu George Predescu avem un nou poet (**Ion Dodu Bălan**)

Nicolae PRELIPCEANU (10 august 1942, Suceava). Poet, prozator și publicist. Facultatea de Filologie din Cluj (1966). Din 1969, redactor la *Tribuna*. Stabilit la București în deceniul 9. Debut cu poezii în *Contemporanul* (1961). **Volume**: *Turnul înclinat*, versuri, 1967; *Antú*, versuri, 1968; *Arheopterix,* poeme, 1973; *Vara unui fost campion de pian*, proză scurtă, 1973; *Întrebați fumul*, 1975; *Dialoguri fără Platon,* critică literară, 1976; *De neatins de neatins*, versuri, 1978; *Tunelul norvegian*, roman, 1978, *Ieri, azi și mai ales mâine,* reportaje, 1977; *Jurnal de noapte*, versuri, 1980; *Arma anatomică*, 1985; *Scara interioară*, 1987; *Versuri*, 2000; Un teatru de altă natură, 2006; *Odioseea. Un jurnal pe sărite*, 2011; *La pierderea speranței*, 2012; *Fantomateca*, 2013 etc. Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu.

> *Așadar, mă gândesc la scris ca la o călătorie într-un ținut pe care aș vrea să-l ating, nu ca să urlu „este", ci ca să îngân „sunt".* (într-un interviu acordat Dorei Pavel)

Îi lipsește cu desăvîrșire instinctul mutonier și îi repugnă naturile gregare. Este în mod „natural" un om modern, dezinhibat în orice mediu, mereu relaxat și volubil și avînd, cumva în aparent contrast cu sensibilitatea sa fantast-ironică, o riguroasă etică a datoriei și un rafinat simț al confortului domestic. Una peste alta, are personalitate; se remarcă fără ostentație, în orice situație, cu grația și umorul omului de spirit veritabil. Așa îl vedeam și în anii '80, cînd, pentru *Dicționarul scriitorilor români*, i-am desenat acest portret: „În literatura actuală, Prelipceanu reprezintă tipul scriitorului complex: trece cu dezinvoltură de la poezie la proză, de la comentariul critic la reportaj sau interviu. Are mobilitatea spiritului, conștiința relativității, finețea selecției și o vervă adeseori scînteietoare. Omul este jovial și ironic, de o nonșalanță studiată în comportament și, tocmai de aceea, manierat cu naturalețe. A substituit rigiditatea unui cod al bunelor maniere prin spontaneitatea lor; un rafinat așadar, cu simțul cultivat al umorului, dar și cu o reală sensibilitate a dramaticului. (**Petru Poantă**)

E limpede astfel că pentru Nicolae Prelipceanu**,** poet totodată al vibrației civice și deconstrucționist al minciunii sociale, există o «lume a ideilor și a frumosului, a adevărului și a dreptății». […] Dar este la fel de limpede că în viziunea sa sceptică, relativistă asupra lucrurilor, […] o asemenea lume, de esență platoniciană, se intersectează extrem de rar cu lumea noastră terestră. Aceasta este, ține să ne asigure autorul într-una dintre ultimele sale compuneri, o «lume răsturnată cu josul în sus». Mai impresionant e faptul că nu avem de-a face aici, cum s-ar putea presupune, cu o «gândire» ivită dintr-o înțelepciune «negativă», acumulată insidios, odată cu trecerea anilor, ci de o perspectivă profundă, care străbate, precum o falie ce lasă să se vadă abisurile, întreaga poezie a lui Nicolae Prelipceanu. (**Dan Cristea**)

Chiar dacă spectacolul discret al apariției sale între prieteni e însoțit adesea de bună dispoziție și chiar de hohote de veselie, zâmbetul lui Nae Prelipceanu se alintă în sinea sa cu înțelesurile doar de el știute ale vorbelor lui de duh, ale calamburilor, ale jocurilor de cuvinte. Căci deschiderea sa e reticentă, are cotloane și ascunzișuri, voioșia e irizată cu fiorul tristeții. Verticalitatea sa mundană are înclinări interioare, abrupte căderi de ape, învolburări, toate ținute în frâu de un pariu calm pe idealuri și justiție, pe firesc și cumpătare, pe responsabilitate și lege morală. Calmul și înțelepciunea îl feresc și de disperări insolubile, căci visătorul știe prea bine în ce lume visează. Contraforturile principiilor niciodată trădate țin zidirea dreaptă, niciodată clătinată primejdios. Poți să nu fii de acord cu situările sale în taberele zilei, dar nu poți să nu recunoști distincția, acuratețea, onestitatea ieșirilor sale la rampă. Dar, mai ales, valabilitatea ultimă a atitudinilor sale (**Irina Petraș**).

D.R. Popescu, Nicolae Prelipceanu, Mircea Tomuș

Petru Poantă
Nicolae Prelipceanu

Oana PUGHINEANU (n. 26 mai 1977, Iași). Cronicar literar, publicist. Facultatea de Istorie și Filosofie, secția Filosofie (1999), Studii Aprofundate de Filosofia Umanului (1999-2000). Masterat de Comunicare și Relații Publice (2000-2002). Doctorand în Literatură Comparată. Redactor la *Tribuna*. A colaborat la *Apostrof*, *Balkon* (în prezent *Idea*), *Caietele Echinox, Steaua, Transylvanian Review, Tribuna, Vatra, Bucureștiul Cultural, Cultura, Contemporanul, Dilema Veche.* **Volume***: Plictiseală. Ratare. Prostie. Biobibliografie selectivă,* 2006 (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR).

Unica dorință ce a stat în spatele scrierii acestei cărți: aceea de a practica o sinceritate dusă până la masochism. Plictiseala a devenit o pasiune pentru mine, Ratarea, o evidență, iar Prostia, un soi de ingredient uneori util, alteori fatal. Nu pot doar să le arăt cu degetul. Ele nu aparțin doar altora, așa cum își închipuia Ivan Ilici despre moarte. Ele sunt mai vechile și mai noile noastre universalii, cele care ne fac să simțim că viața se scurge ca o injecție cu calciu pe care să o suporți îndelung și nemișcat pentru a ocoli usturimea și senzația de sufocare.

N-am citit în ultimii ani nicio carte mai sinceră, mai apropiată de viața și România noastră de acum, mai abilă și mai inteligentă în felul cum își spune (și ne spune în) povestea ei. Nicio carte mai vie, mai adevărată (oricât de fals ar fi acest cuvânt) și, cu o expresie căreia îi subliniez importanța, mai potrivită. (**Horea Poenar**, text escortă)

Demonstrația Oanei Pughineanu mizează foarte mult pe paradoxuri și pe aporii, manifestate în jocuri aforistice stridente. Ochiul eseistei identifică tipologii inversate la tot pasul. Probabil că cea mai importantă (originală) caracteristică a cărții e formularea unor categorii doar din plăcerea de a le supune, în pasajul următor, unei răsturnări spectaculoase. […] Excelentă analistă, cu o privire formată pe ambiguitățile textului, Oana Pughineanu va trebui să fie mai precaută, tocmai pentru a nu transforma aceste ambiguități în simple convenții stilistice. Deocamdată, ea practică o echilibristică ciudată între aporia ca metodă de interpretare și aporia ca eșec al argumentației. (**Alex Goldiș**)

Oana Pughineanu, Elena Abrudan

Cu lecturi întinse și serioase, oarecum de școală veche, în sensul seriozității și al pariului pe idei, Oana Pughineanu are, pe deasupra, avantajul unei „sictireli" de școală nouă, dar și, pe cale de consecință, al unei remarcabile expresivități care le împacă pe amândouă. De unde, poate, și „potrivirea" despre care vorbește Horea Poenar. Maestră în decriptarea nu doar atentă, ci și surprinzătoare a semnelor lumii contemporane, are acces la *înțelegere* în sens etimologic, ca *intus legere* (citire înăuntru). Situată și situându-se anume, programatic, mereu și deopotrivă înăuntrul și în afara chestiunii, „obscenitatea evidențelor și superficialitatea aparențelor" îi apar la fel de stridente. Dezarmată și gata să atace, buimacă până la leșin și lucidă până la jupuire, dez-încântată și degustând cu voluptate comicul situărilor și situațiilor umane, stăpânește deja arta formulărilor memorabile, dar își arogă și dreptul de a le submina ea însăși, capricios, nestăpânit, suculent. Adesea învingătoare, colecționează asiduu înfrângeri, timiditatea îi e tumultoasă, tristețea exuberantă, lenea harnică. În textele ei, simplitatea plată a lumii începutului de mileniu capătă volum, culoare, țipăt. Tot așa cum încâlcita complexitate a aceleiași lumi își descurcă, îmblânzită, ițele și se dedă la enunțuri cristaline (**Irina Petraș**).

Încă din titlu se poate constata că interesul autoarei se îndreaptă – ca și în unele grupaje tematice ale revistei unde lucrează, propuse de domnia sa – către o zonă tematică frecventată îndeobște de moraliști. Tot titlul lămurește, în partea sa a doua, atitudinea asumată (ori mimată) în raport cu cei trei itemi: frunzăreala alexandrină, cu o superficialitate jucată, a bibliotecii acumulate îndărătul subiectelor sau, dacă se preferă, a triadei. Avertismentul are efect și nu se mai așteaptă nici un soi de monografism de aici încolo. În schimb, devine sesizabilă, din proximitatea literaturii noastre, sastiseala cioraniană a tinerei eseiste. Opțiunea, deloc singulară astăzi printre români – o vedem pe ecrane, cu bolboroseala prestigioasă a lui Octavian Paler, și o citim în *Politicele* lui H.-R. Patapievici –, devine interesantă din două puncte de vedere: întâi pentru că noul Cioran este... o femeie. Apoi, deoarece modalitatea Oanei Pughineanu îmbină mijloacele eseului cu cele ale prozei artistice. Vocea este feminină, cu toată încărcătura de calități pe care o presupune o asemenea scriitură, conținuturile se recrutează din marginalitatea eludată de orice stahanovism, în totalul și declaratul dispreț al muncii („Această carte nu este produsul unei munci."), iar stilul vădește apetență pentru tratarea foucaultiană a metaforei. Ne aflăm, cum s-ar zice, în preajma unui text greu clasabil cu mijloacele taxonomiei tradiționale, dar care devine perfect încadrabil între mostrele de literatură produsă de condeierii antropologiei culturale. (**Ovidiu Pecican**)

Doina RAD (n. 22 martie 1955, Cluj). Critic literar, eseist. Profesor titular de limba și literatura română la Școala „Ion Creangă" (din 1980 până în prezent) din Cluj-Napoca. Între 1991-1999, profesoară de limba spaniolă la Liceul „Nicolae Bălcescu" și cadru didactic asociat la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din Cluj-Napoca, Departamentul de Jurnalistică (1999-2003). Absolventă a Facultății de Filologie din Cluj-Napoca, secția română-spaniolă (licența în 1980, cu lucrarea *Poetica lui Lucian Blaga*, cond. șt.: prof. univ. dr. Mircea Zaciu). Doctor în științe filologice, cu distincția *Cum laudae*, cu monografia *Eta Boeriu* (cond. șt.: prof. univ. dr. Vasile Fanache), lucrare care va fi publicată în 2005 (Premiul pentru debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România). În 1992, a beneficiat de o *bursă de perfecționare* acordată de Ministerul Învățământului și Ambasada Spaniei în România, la Universitatea din Alcalá de Henares. A susținut conferințe la universități din Viena, Sankt Petersburg, Valencia și Helsinki. Secretar de redacție al revistei *Excelsior* (1992-2006). **Volume**: *Eta Boeriu*, 2005; *Viața ca rescriere. Cella Serghi*, 2010; *Dintre oglinzi paralele*, 2012. **Colaborări la** ziare și reviste locale (*Făclia*, *Adevărul de Cluj*, *Vatra românească*, *Perspective* etc.) sau la reviste de largă circulație (*Tribuna*, *Excelsior*, *Limba și literatura română*, *Reporter*, *Al cincilea anotimp, Studia Universitatis „Babeș-Bolyai*", seria *Ephemerides, Jurnalul național*). Colaborări la mai multe volume colective: *Pro didactica* (1981-1982; 1986; 1986-

1987);*Interviuri cu Cella Serghi* (2005); *Secvențe din istoria presei românești* (coordonator Ilie Rad, 2006); *Forme ale manipulării opiniei publice* (coord. Ilie Rad, 2008) etc. Traduceri din limbile franceză și spaniolă.

Prezenta carte, inițial teză de doctorat, semnată de doamna Doina Rad, reconstituie un destin literar cu acribie de istoriograf și vocație critică, ambele subsumate fixării locului obiectiv pe care poeta și traducătoarea Eta Boeriu îl deține în ansamblul literaturii române (**Vasile Fanache**).

Discursul critic al exegetei este precis și mereu la obiect, analitic-demonstrativ, dovedind o siguranță deplină în judecățile de valoare ce se fac întotdeauna din perspectiva evaluării de ansamblu a operei, în dinamica evoluției acesteia, de la o etapă creatoare la alta. Demersul dovedește nu doar o mare înclinare spre descifrarea motivelor, temelor si, mai cu seama, a simbolurilor cu care operează această poezie, dar și o bună cunoaștere a mișcării prozodice românești de azi [...]. Este cu totul remarcabilă disciplina cu care își organizează aplicația critică, într-o formulă ce amintește tehnica structuralistă [...]. Oricum, studiul acesta monografic are menirea de a repune atenției actualității, într-un dens demers evaluator, atât de necesar, de altfel, o personalitate distinctă a liricii românești de după cel de-al doilea război mondial, dar deopotrivă și un cercetător literar de vocație, cu calități deosebite de interpret al poeziei, în persoana Doinei Rad. (**Constantin Cubleșan**)

Constantin Cubleșan, Laura Poantă, Doina Rad, Mircea Popa

Informațiile culese cu acribie de monografistă, atentă până la cele mai mici detalii la elementele care pot defini, influența sau marca existența unei persoane sunt valorificate cu atenție și puse în contextul general. Doina Rad este nu doar un fin observator al vieții sociale românești într-un timp istoric, nu doar un portretist atent la fiecare element definitoriu, ci mai ales un narator cu vocație, care știe să dozeze informația, să o decupeze și să-ii armonizeze formele, fluidizând cuvintele. (**Aurelia Lăpușan**)

Construcția critică a Doinei Rad este demnă de toată atenția, mai întâi pentru acuratețea exemplară a analizei, iar în al doilea rând pentru corpul masiv de documente literare cu care își însoțește demersul critic, cu intenția de a epuiza întreaga problematică avută în vedere. Cartea sa este înainte de toate o monografie, dar și un dosar critic de primă importanță, constând din tabel cronologic, bibliografia operei, referințele critice, interviurile acordate, dosar din Arhiva CNSAS, corespondența primită și corespondența trimisă. Rar (aș putea spune, chiar *deloc*) s-a întâlnit în critica românească o carte de acest tip, care să fie în același timp o exegeză și, în al doilea rând, un corpus documentar de o asemenea întindere și de o asemenea rigurozitate a redactării. Avem în persoana Doinei Rad nu numai un om înzestrat cu antenele sensibile ale înțelegerii și receptării operei, dar și un istoric literar și un documentarist care știe să prețuiască și să pună în valoare o arhivă literară și, la nevoie, chiar să creeze una [...]. Cultul exactității, al invocării argumentului probat sau corelat cu factorul presă, cu interviul sau corespondența elimină din capul locului, într-o epocă vizibilă de anarhie literară și de eseism zgomotos, orice urmă de îndoială și de aproximare biografică. (**Mircea Popa**)

Ilie RAD (Pseudonim: Ilie Radu-Nandra, n. 18 februarie 1955, Nandra /Mureș). Critic și istoric literar, publicist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1979). În studenție, redactor la *Echinox*. Doctorat, 1998, cu teza *Aron Pumnul* (*1818-1866*). Debut absolut *Tribuna*, 1976. Profesor (din 2003) la Catedra de Jurnalism a Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca. Șef al Catedrei de Jurnalism (2001-2007; cancelar al facultății: 1996-2000; 2007 – prezent). Conducător de doctorat (din 2009). **Volume**: *Peregrin prin Europa. File de jurnal: Viena, Praga, Varșovia, Budapesta.* Cuvânt înainte de Constantin Ciopraga, membru al Academiei Române (1998); *Memorialistica de război în literatura română* (1999); *Stilistică și mass-media*. Prefață de prof. univ. dr. G. Gruiță (1999); *Aron Pumnul.* Prefață de V. Fanache (2002); *La un ceai cu Ștefan J. Fay* (2003); Geo Bogza. *Rânduri către tineri scriitori ardeleni*.(Scrisori și telegrame trimise de Geo Bogza lui Teofil Răchițeanu, Ilie Rad și Viorel Mureșan, în anii 1973-1991.) O carte gândită și realizată de Ilie Rad (2003); *De la Moscova la New York*. Note de drum din Federația Rusă și fragmente de jurnal american. Prefață de Mircea Popa (2005); *Cum se scrie un text științific* (2008; ed. a II-a, 2008); *Incursiuni în istoria presei românești* (2009); *De amicitia. [200] de scrisori de la Ștefan J. Fay.* Prefața de Irina Petraș (2009), *Întâlnirile mele cu Iorgu Iordan. Scrisori și interviuri.* Prefață de acad. Marius Sala (2011); *Un ardelean la București* (2011). *Convorbiri cu Ion Brad*, 2013; *Jurnalismul tradițional și New Media,* 2014. Alte ediții: Edgar Papu, *Interviuri* (în colab., 2005); Cella Serghi, *Interviuri* (în colab., 2005); Constantin Ciopraga, *Interviuri* (în colab., 2008); Fănuș Neagu, *Interviuri* (în colab., 2011). Colaborator, cu peste o sută de articole, la monumentalul *Dicționar al scriitorilor români* (coordonat de M. Zaciu, M. Papahagi și A. Sasu, vol. I-IV, 2001-2005), la *Dicționarul esențial al literaturii române* (2001), la *Dicționarul general al literaturii române* (vol. I-V, 2004-2009), la *Encyclopedia of the World's Minorities* (SUA, 2005, cu un eseu despre România), la *Encyclopedia of the Developing World* (SUA, 2005, cu un eseu despre Republica Moldova). Coautor la numeroase volume colective. A organizat zece simpozioane naționale de jurnalism, ale căror lucrări le-a editat și/sau prefațat: *Curente și tendințe în jurnalismul contemporan* (2003); *Schimbări în Europa, schimbări în mass-media* (2004); *Jurnalismul cultural în actualitate* (2005); *Secvențe din istoria presei românești* (2007); *Stil și limbaj în mass-media din România* (2007); *Forme ale manipulării opiniei publice* (2007); *Limba de lemn în presă – ieri și azi* (2008); *Jurnalismul românesc din exil și diasporă* (2009); *Documentarea în jurnalism* (2011); *Cenzura în presă – ieri și azi* (2011);

Cu Andrei Pleșu

I-am remarcat nu o dată, ba chiar i-am invidiat pasiunea de arhivar implicat, adică de intelectual dornic să parcurgă evenimente culturale prin intermediul marilor biblioteci și prin experiență proprie de peregrin în căutare de urme mirabile, deopotrivă. Cărțile sale, dar și asiduele colaborări la reviste literare, la dicționare și volume colective îi probează nu doar hărnicia și ne-starea, nici ele de rând, cât acea dorință febrilă de situare în miezul lucrurilor care merită să fie consemnate. Nu altminteri se comportă în relațiile personale: întâmplător, știu cât de corect și prompt este în vasta corespondență pe care o întreține cu o dăruire cu totul rară azi, am putut cântări atenția prevenitoare cu care îi înconjoară pe cei pe care și-i socotește prieteni... Ilie Rad, ardelean fiind, *duce gândul până la capăt*, asemeni lui Arune Pumnul, cel din descrierea lui Blaga, descriere pe care o reproduce ca moto la capitolul final al monografiei pe care i-a dedicat-o în urmă cu câțiva ani. Întâmpină lumea cu o gesticulație atent strunită, de profesor înnăscut (dascăl de modă veche prin dăruire și pedanterie, de modă nouă prin instrumentele la care apelează dezinvolt). Știe să admire, să asculte, culege întâlnirile memorabile și le lucrează, cu migală de colecționar, chenare de pus în evidență, sipete de păstrat pentru mai târziu. El trăiește în respectul pentru *civilizația urmei*, cum am numit-o altă dată. Trecerile sale și ale celorlalți prin lume nu sunt trecătoare pur și simplu și pentru totdeauna. Ele lasă *urme* dacă le știi așeza în lumina cea bună. Și pot *rămâne*, informând durata lungă a istoriei neamului. Pot asigura prelungiri și rădăcini, pot închipui modele de urmat. În el, Ștefan Fay și-a aflat un bun tovarăș de taifas subțire, ba, poate, și un învățăcel. Unul care ține isonul și duce mai departe zvonuri grele de sens scoase la iveală din documente rare ori din amintire. (**Irina Petraș**, în prefață la *De amicitia*)

Ilie Rad este un don Quijote al jurnalismului. Scriitor, critic și istoric literar, profesor la Departamentul de Jurnalistică al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj–Napoca, el duce o campanie de lungă durată pentru profesionalizarea presei românești. Și, după cum se știe, don Quijote este întotdeauna cel care învinge (fie și peste cinci sute de ani) (**Alex Ștefănescu**)

Aventura se anunță captivantă de la bun început: e vorba de o carte [*De amicitia]* imposibil de categorisit. Epistolar? Da și nu, fiindcă avem de-a face doar cu scrisorile unuia dintre corespondenți. Destinatarul lor, Ilie Rad, nu apare în postură de corespondent, dar își face pe deplin simțită prezența în zona metatextuală, a selecției și editării, a notelor explicative, a documentației meticuloase puse la dispoziția cititorului. Roman? Nu și da. [...] În tiparele „atipice" ale unui epistolar care de fapt e un roman (sau viceversa!), Ștefan J. Fay și Ilie Rad își țes povestea. Care se termină nu în cuvinte, ci într-o enigmatică imagine: autoportretul lui Fay, o siluetă în cerneală, „umbră care nu se știe dacă vine sau pleacă". Cititorul rămâne prins în magica țesătură, fără început, fără sfârșit. (**Anamaria Beligan**)

Cu Horia Bădescu

Ți-am citit *Incursiunile*, măcar că-mi scriseseși doar s-o parcurg. [..] Cartea dumitale nu a fost citită din, ci vrăjit. Am citit-o fierbinte! Ai scris două cărți într-una: Istoria Țării și istoria presei acestei țări, care clocotește, și admirabil amândouă. A Țării, cu un stil clocotitor, economic, precis, desfășurat în fapte stricte, cu o măsură în judecată și rezervă – demne de cele mai inspirate condeie. Am fost cucerit capitol cu capitol, pagină cu pagină și, din banca studenților cărora te adresezi, te aplaud. [...] O Carte mare, dincolo de Cartea dumitale universitară! Cum să te felicit pentru enorma muncă ce ai depus, de la sâmburele ideii de documentare, la ilustrare, la terminare, răscolindu-ne veacul nostru, încărcat de atâtea conflicte, atâtea nădejdi și, mai ales, atâtea dezamăgiri (**Ștefan J. Fay**)

The content of the book represents the material of a course taught by Professor Ilie Rad at the Faculty of Journalism; this feature is obvious în the extremely rigorous structure of the paper, în the richness of examples and the clarity of exposure. The author justifies his approach by lack of unity and coherence as far as designing scientific works is concerned, containing design and drafting errors seized în time. [...] Among other books referring to this topic, I believe that the work *How to Write a Scientific Text*, by Professor Ilie Rad, is distinguished by its complexity, by the rigour of information and the value of provided examples. It represents a milestone for any editor; it is known the fact that publishing supposes taking full scientific responsibility for both content and form. (Dr. **Mădălina Mocanu**)

Au apărut atâtea cărți cu acest subiect în ultima vreme, dar niciuna nu e atât de complexă [precum cea scrisă de Ilie Rad], niciuna nu conține o informație atât de variată, niciuna nu se adresează atât de direct studenților. Și apoi, se citește cu plăcere, aproape ca un roman de aventuri, al cărui erou principal e Textul. (Prof. univ. dr. **Ionel Funeriu**)

Autorul își completează impresiile de călătorie [*De la Moscova la New York]* cu informații enciclopedice și referințe culturale bine alese, dintr-o (rar întâlnită azi) solicitudine față de cititor. [...] Stilul lui Ilie Rad are o eleganță sobră-stranie, provocatoare de nostalgii, într-o epocă a ostentației și vulgarității. (**Alex Ștefănescu**)

Nu aș putea folosi o sintagmă mai potrivită pentru a fixa dimensiunile intelectuale ale lui Ilie Rad, decât aceea de <*energie ardeleană*>. [...] Monografia *Aron Pumnul*, semnată de Ilie Rad, confirmă calitățile unui istoric literar pe deplin format, sigur pe mijloacele oferite de cercetarea modernă, pe care știe să le folosească într-o construcție critică traversată de un mesaj convingător, întru totul favorabil subiectului abordat. [...] Prin monografia consacrată lui Aron Pumnul, Ilie Rad salvează de nedreapta uitare, pentru o durată greu de prevăzut, destinul unei personalități față de care posteritatea este datoare să-și manifeste recunoștința. (**V. Fanache**, în *Prefața* cărții)

Peregrin prin Europa (1998) – „Temperament iscoditor-volubil, înțelegând să exploreze, să verifice, să compare și în special să adauge elemente șocante, Ilie Rad se mișcă dezinvolt atât în plan spațial, cât și în registru temporal, tentat de lectura plurală a realității. Frapează, în tehnicile sale scriptice, o estetică a simpatiei, în modulații ample, adecvate momentului evocat, cu accente mobile pe psihologie, pe moravuri și istorie, totdeauna punctând latura etică. Registrului expresiv principal, lirico-epic, i se asociază voci de subtext în partitura existențială discretă, reverberând o anumită filosofie practică." (Acad. **Constantin Ciopraga**, în prefața cărții)

Fascinat în egală măsură de fiecare nuanță exotică și de fiecare notă familiară din peregrinările sale, Ilie Rad dezvoltă în *O călătorie în Țara Kangurului*, volumul său apărut în 2012 la Editura Tribuna din Cluj-Napoca, un discurs fluid, în care jurnalul propriu-zis se prelungește firesc în eseuri și pagini de istorie culturală, rafinate hermeneutic și îmblânzite de o sensibilitate aparte, activată când de reverii literare – precum ludica referință din titlu la nuvela sadoveniană regăsită într-o bibliotecă de la antipozi și minuțios comentată în paginile cărții, concentrat simbolic al melanjului de voiaj într-un spațiu accentuat diferit de cel autohton și de descoperire a unui suflu românesc aproape utopic –, când de întâlniri cu oameni „*realmente împliniți și fericiți sub toate aspectele*", care sfidează stereotipia comportamentală alocabilă, motivat de cele mai multe ori, Diasporei (**Constantina Buleu**).

Impulsul antologiei de interviuri pe care, prin intermediul Editurii Humanitas, o ofer astăzi cititorilor a venit dinspre Cluj. Fără știrea mea, domnul profesor Ilie Rad, de la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (Secția Jurnalism) din cadrul Universității „Babeș-Bolyai", a avut generoasa idee de a propune unui student al Domniei Sale să-și alcătuiască lucrarea de licență editând o culegere de interviuri ale subsemnatului. Inițiativa domnului profesor Rad m-a mișcat, firește, chiar dacă o notă de melancolie era inevitabilă. A deveni subiect al unei teze de absolvire a facultății poate fi, în definitiv, semnul unei prime alunecări spre postumitate… Ulterior, când l-am cunoscut personal pe profesorul clujean, m-am mai liniștit: nimic solemn, nimic retoric, nimic idolatru în felul său de a fi. Era vorba doar de o superioară cordialitate și de o subtilă decizie pedagogică: dincolo de subiectele „muzeale" propuse, de obicei, studenților, o orientare vie către contemporaneitate, către teme și oameni din ambianța cotidiană nu poate fi decât fertilă. (**Andrei Pleșu**, *Din vorbă-n vorbă*, în prefață)

Profesorul de jurnalism de la Cluj, Ilie Rad, e un amestec ciudat de spirit iscoditor, de cercetător literar și filolog, dotat cu o poftă neistovită de cunoaștere umană, hrănită din dorința de a intra în posesia adevărurilor ultime despre oameni și fenomene literare, politice și sociale, dincolo de afirmațiile preluate sau colportate de conștiința comună, de memoria colectivă și de subiectivitatea inerentă a interpretărilor moștenite în timp care planează deasupra lor. Înzestrat cu un fler special de a depista incongruențe și nepotriviri de fapte și preluări insuficient limpezite, el va purta întotdeauna cu el o listă de astfel de evenimente „problematice" asupra cărora va dori să stăruie, spre înțelegerea lor cât mai corectă și mai aproape de adevăr, pentru care nu se va da înlături nici de la discuții și interviuri clarificatoare, nici de la planificarea unor itinerarii mai mult sau mai puțin obositoare, înțelegând călătoria ca un mijloc modern de instrucție și educație culturală. (**Mircea Popa**)

Olimpia RADU (14 mai 1947, Cluj – 24 iunie 1973, Cluj). Critic literar. Liceul „Gh. Barițiu" (1965) și Facultatea de Filologie a Universității „Babeș–Bolyai" din Cluj (1970). Face parte din grupul originar Echinox. Redactor la Echinox (1968–1973) și unde va debuta, semnând și Lia Negru. Redactor la „Studia Universitatis «Babeș–Bolyai»". Colaborează la „Amfiteatru", „Ateneu", „Steaua", „Tribuna", „Viața studențească". **Volumul** postum *Pagini de critică* (1988), alcătuit de Marian Papahagi.

Au scris despre ea: Dinu Flămând, Marian Papahagi, Eugen Uricaru, Marcel Runcanu, Aurel Șorobetea, Adrian Popescu, Adriana Babeți, Ioana Bot, Val Condurache, Gh. Grigurcu, Laurențiu Ulici, Carmen Varfalvi-Berinde, Irina Petraș, Nicolae Oprea, Petru Poantă, Constantin Hârlav.

Dispariția prematură a frânt evoluția unui talent „de superioară înzestrare" (Ioana Em. Petrescu), Olimpia Radu fiind un critic ce s-a ilustrat convingător prin eseurile, cronicile și recenziile risipite în paginile publicațiilor la care a colaborat. Așa încât restituirea scrierilor sale în volumul *Pagini de critică* (1988), alcătuit de Marian Papahagi, este considerată „o ediție îndelung așteptată", „un act de dreptate" și „un act necesar mișcării ideilor, în critica actuală" (Ioana Bot). Comentatorii observă, pe temeiul textelor, o preferință pentru interpretarea prozei, evidentă atât în eseuri succinte și pătrunzătoare, ca *Spiritul epopeic, Paradoxul povestirii* sau *Arhetipuri ale personajelor sadoveniene*, cât și în studiul, de altă anvergură, intitulat *Surse ale fantasticului în proza românească*. (**Constantin Hârlav**)

În universul masculin al grupării originare, o prezență feminină: Olimpia Radu. […] Venea dintr-o familie de intelectuali clujeni care făcuse parte din lumea bună a orașului. Tatăl fusese deținut politic în anii '50, fapt ce-i conferea tinerei urmașe paradoxalul prestigiu al unui destin ostil. Dar Pia își camuflase acest aspect al biografiei, lipsindu-i psihologia de victimă și vocația melodramei. S-a consacrat cu dezinvoltură unui prezent care-i promitea, ca o revanșă, afirmarea rapidă. Prin anul doi, devenise vedeta Facultății de Filologie și asta îndeosebi și paradoxal printr-un nonconformism care avea principalele ingrediente ale conformismului universitar. În absența unei ideologii feministe, afișa un anume comportament „băiețos", căruia îi dădea chiar o ușoară tentă misogină. Urmărea conștient instituirea unui model de seducție prin inteligență, însă nu negîndu-și feminitatea, ci rezervînd-o unor disponibilități hedoniste. Mereu exuberantă și de o jovialitate ironică, ea a creat în ambianța clujeană a vremii imaginea femeii teribile, avangardiste: decomplexată sexual, anti-sentimentală, „individualistă" și sarcastică; cultivată, în același timp, și cu un dezvoltat simț al parvenirii sociale. Marea ei provocare a fost să le impună celorlalți recunoașterea sa prin superlative. […] Cam tot ce a rămas de la ea a fost adunat de către Marian Papahagi în volumul *Pagini de critică* (1988), aproximativ 200 de pagini de texte ale autoarei: articole, cronici, lucrări de seminar (majoritatea publicate în revistele *Echinox, Steaua* și *Ateneu*) și un amplu studiu inedit (lucrarea de diplomă): *Surse ale fantasticului în proza românească.* Acesta din urmă, elaborat pînă în primăvara lui 1970, e, în tema respectivă, o premieră în istoriografia românească și dezvăluie atît aptitudinea teoretică a criticului, cît și subtilitatea analitică. Dar, recitind-o acum, constat că ceea ce o deosebea net de noi era o foarte sigură conceptualizare a limbajului și cultura subînțeleasă a frazei sale. Aproape nimic din impresionismul unui începător. Moda călinescianismului a lăsat-o indiferentă, însă în rigoarea exemplară a discursului ei regăsesc cu emoție discretul entuziasm al *locuirii* în literatura română, acea vibrație invincibilă a unei ambianțe în care devenise posibilă cristalizarea unor mari reverii creatoare. (**Petru Poantă**)

Zoltan Rostas, Vincențiu Iluțiu, Olimpia Radu, Ion Pop, Peter Motzan, Petru Poantă

Olimpia Radu a fost, în toată scurta ei existență, nu o promisiune, ci o certitudine. Era genul de om în preajma căruia te simți mai nobil și mai inteligent, pentru că mintea și omenia lui sînt iradiante. Avea o înțelepciune fermecător îmbinată cu tinerețea ei cuceritoare, un echilibru matur și reflexiv, o comunicativitate contagioasă și spontană. Adolescenți plini de orgoliu și energie, credeam în același timp că viața înseamnă, mai presus de orice, literatură, cultură, scris. Ne întîlneam zilnic cu toții, în eleganta sală de lectură a Bibliotecii Centrale Universitare (o clădire ce cuprindea și alte încăperi frumoase, trezindu-i unuia din profesorii noștri de mai tîrziu, atunci departe, imaginea unui club englezesc), la cursuri, în jurul meselor de la „Arizona' sau la cenaclu, comentînd evenimentele sau cărțile zilei cu patimă și candoare și avînd sentimentul grizant că lumea începe și se termină cu noi. (**Marian Papahagi**)

Dan-Eugen RAȚIU (n. 10 ianuarie 1964, Cluj). Facultatea de Filosofie-Istorie a UBB Cluj (1988). Studii de filosofia artei la Sorbona. Doctorat în filosofie, specializarea Filosofia valorilor, a culturii și a istoriei, UBB Cluj, 1998; Doctor în filozofie, specializarea estetică, 2005, Universitatea Paris I. Redactor la *Echinox*. Premiul pentru proză al revistei *Amfiteatru*, 1986. **Volume***: Moartea artei? O cercetare asupra retoricii eschatologice,* 2000*; Disputa modernism-postmodernism. O introducere în teoriile contemporane asupra artei*, 2001; 2012*; La Doctrine classique de l'art*, 2007; *Peinture et théorie de l'art au XVII*e *siècle,* 2008 etc. A coord., alături de Ciprian Mihali, vol. ***Artă, comunitate, spațiu public. Strategii politice și estetice ale modernității***, 2003. Prezent în volume colective: *Eonul Blaga. Întâiul veac*, 1997; *La modernitéen Europe Centrale*, 1999, Paris; *Experiență umană, imagine artistică, creativitate vizual-plastică*, 2003 etc.

Virgil RAȚIU (n. 21 martie 1951, Sînmartinul de Cîmpie/Mureș). Poet, prozator, publicist. Debut absolut în 1973 în *Ecoul*, Bistrița. **Volume**: *Atunci când te întorci acasă*, versuri, 1975; *Cărțile cu Alfonz*, roman, 1988; *Carte de bucate colorate*, 1996; *Cartea cu politice*, eseuri, 2001; *Cartea personaelor*, 2005; *Cărțile cu Alfonz* (roman) 2011 – ediție a 2-a, adăugită, cu prefață de Ion Bogdan Lefter); *Profetul de la Duba* (antologie de proză) 2013. Colaborează cu versuri, proză, articole de informație și de opinie la revistele: „Vatra", „Tribuna", „Familia", „Steaua", „Convorbiri literare", „Luceafărul", „Interval", „Contrapunct", „Euphorion", „Timpul", „Minerva", „Cadran" ș.a., la ziare centrale: „România liberă", „Ziua" și locale: „Ecoul", „Răsunetul" și „Mesagerul". A fost corespondent local al postului de Radio Europa Liberă. A îngrijit următoarele ediții: Deliu Iulian Bălan, *Frate de cruce*sau*K-1942* (memorii din detenție, postdetenție, documente, poeme), Ed. Aletheia, Bistrița, 2002; Virgil Săcărea, *Somnoroiu și Somnoroaia* (novelă, proză pentru copii), Ed. Aletheia, Bistrița, 2002; Constantin Brâncuși, *206 dodii*(aforisme, maxime, cugetări, vorbe), Ed. Aletheia, Bistrița, 2002.

Procedeul folosit cu predilecție de prozator dă farmec acestei – cum să-i spun? – lumi a treia a literaturii; Virgil Rațiu adoptă formula întrepătrunderii unui câmp vizual concret cu unul imaginat, reușind pagini remarcabile despre fiziologia provincialului (într-un fragment de studiu comportamental intitulat Servus) sau despre o nuntă în cel mai autentic stil *kitsch*. (**Ioan Holban**)

Din viața personajelor în care se regăsește orice, ca într-un talcioc, lipsește un singur lucru: umorul. Drept urmare, fiecare gest devine de o gravitate ridicolă. Virgil Rațiu a înțeles că nimic nu este mai comic decât un om fără umor. În proza sa se desfășoară o comedie a gravității. (**Alex. Ștefănescu**)

Cel mai mult ne-a impresionat personajul principal, acest memorabil Alfonz. Mai puțin conectat la tehnicile narative moderne, Virgil Rațiu probează, în schimb, un instinct artistic sigur. Ceea ce lipsește adesea prozei care se scrie în ultima vreme la noi este tocmai personajul. Alfonz Carbit, chiar și în ipostaza finală de autor în care apare, rămâne tot personaj. El conferă coerență întregului roman (conceput ca variațiune pe aceeași temă inepuizabilă a ridicolului vieții) și consacră, definitiv credem noi, un prozator înzestrat, până acum necunoscut. (**Cornel Moraru**)

Se poate miza pe orice carte drept centru, ori început al romanului și nu se poate încheia cu nici una (lumea este imposibil de închis într-o carte, este, dacă vreți, o carte fără sfârșit), de aici și avertismentul autorului:Cărțile cu Alfonz sunt de ordinul zecilor de zeci… (**Ion Mureșan**)

Cu o structură flexibilă și cu un principiu hazliu de proliferare, *Cărțile cu Alfonz* dezvoltă o satiră tăioasă la adresa provincialismului. Totul se petrece în orașul Râu Repede și în câteva extensii rurale. Amatorii de descifrări biografice ale ficțiunilor literare nu trebuie decât să apeleze la simpla etimologie a toponimului Bistrița, urbea lui Virgil Rațiu. De fapt, nu sunt perceptibile aluzii directe, autorul țintind către o tipologie universală. Lumea din Râu Repede e ilariant comică, ridicolă în seriozitatea cu care tratează banalitatea vieții cotidiene, drept care merită din plin să fie intens satirizată. Pe lângă umor, îi este servit și sarcasm din belșug. Cu un permanent efect parodic, Alfonz și concitadinii săi părând cu toții să nu fie altceva decât reprezentanții unei umanități caricaturale. Referință istorico-literară în contextul local: Caragiale, cronicarul satiric al urbanismului autohton premodern, de dinainte ca Bucureștiul să se transforme într-o capitală de anvergură europeană, deci de pe vremea când aici domnea tot o speță de provincialism. (**Ion Bogdan Lefter**, din prefață la *Cărțile cu Alfonz*, ediția a 2-a)

Cărțile cu Alfonz este un serial de nuvele dat ca roman; în ambele direcții se justifică încadrarea: fiecare are o autonomie narativă, o decupare fermă în limitele faptului povestit, în același timp tratamentul este unitar, reușit din felul parodic și insinuant al raportării autorului la cazurile narate. El este atent la psihologia maselor, pe care o urmărește cu un ochi expert, surprinzând mișcările care se produc la vorbe fără importanță, rolul stimulilor infinitezimali la degajarea unor atitudini care se generalizează repede și fără o justificare mai adâncă. Este un maestru al psihologiei maselor, al mișcărilor care se iscă fără aparent vreun motiv. (**Titu Popescu**)

Olimpiu Nușfelean, Virgil Rațiu, Alexandru Vlad, Ion Mureșan

Cărțile cu Alfonz nu sunt altceva decât cronicile fragmentate, scrise și rescrise de mai multe ori de Virgil Rațiu, ale *clanului Carbiților* (numele de familie al lui Alfonz fiind Carbit). *Roman modular* (cum cu toată îndreptățirea l-a numit Ion Bogdan Lefter), acesta poate fi deconstruit și reconfigurat mereu altfel, rămânând în esența sa identic. Aș spune că printr-o secretă alchimie, Virgil Rațiu a transferat textului său ceva din proprietățile acestui element fizic (folosit atât la fabricarea electrozilor pentru sudură, cât și a consumabilelor abrasive), reușind să construiască unul dintre cele mai corozive romane din proza românească a anilor optzeci. Și care se poate „activa" la fiecare nouă rescriere sau împrospătare a... *Carbit*-ului! Căci dacă fabrica de carbid de la Deciosînmartin (Târnăveni) nu mai e decât o ruină, *carbiții* ne bântuiesc în continuare realitatea cotidiană. Deși nu e o carte suprarealistă, nu va fi, sper, chiar stingheră pe raftul cu Gelu Naum. (**Vasile Gogea**)

Romanul *Cărțile cu Alfonz* e alcătuit dintr-o suită de povestiri, de întâmplări, de portrete, de dialoguri, de comentarii discret eseistice, de trimiteri livrești ingenioase mascate, de analize ale timpurilor trecute ori prezente, ba chiar și de cele care se întrezăresc. Un joc de puzzle năucitor, plin de umor, asezonat cu sarcasm, dar scurtcircuitat ici colo de puseuri poetice (...*oboseala umbla prin ei ca sângele*..., *timpul țopăia deasupra miezului nopții*...). Ca un adevărat Ulise urban, Alfonz „călătorește" pe străzile, prin birturile și casele unui oraș de provincie, întâlnind tot soiul de personaje și de... întâmplări. Dar asta nu o face într-o singură zi, ci de-a lungul anilor, începând cu prima tinerețe. (**Radu Țuculescu**)

Teofil RĂCHIȚEANU (n. 5 ianuarie 1943, Răchițele/Cluj). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1969). Debut absolut cu poezii, în *Tribuna*, 1964. Volume: *Elegii sub stele*, versuri, 1969; *Somn de Voevod*, versuri, 1980; *Planete de Melancolie*, versuri, 1986; *Poeme-nserate*, 1990; *Poesii de mai demult*, 1994; *Partea mea de dragoste*, versuri, 1996; *Ora singurătății*, versuri, 1998; *Tărâmul de rouă*, versuri" 2002; Efulgurații, versuri, 2002; *Efulgurații*, jurnal, 2002; *Rânduri către tineri ardeleni* (Scrisori ale lui Geo Bogza către Teofil Răchițeanu, Ilie Rad și Viorel Mureșan), 2003; *Din vechi scrinuri adunate*, 2009;

„Mai singur, tot mai singur, în munții mei bătrâni, / Nici o dorință-n mine, nici un îndemn. Doar zvonul / Declinului, cum, parcă, pe cerul altui ev, / Suflând, un zeu ar duce spre orizonturi norii...".

Planete de melancolie *este, în intenția mea, chipul, deocamdată, al Poesiei. văzută, trăită și simțită de dascălul de limbă și istorie românească ce, iată, sînt; chipul Poesiei, deocamdată, sau stropul meu de suflet cu care mă adaug sufletului cel mare al Țării.* Planete de melancolie *e un fruct al muntelui. Dar mă întorc și spun: nu numai. Trăirile mele, viziunile mele generate de conviețuirea cu Muntele, n-ar fi prins consistență fără, în prealabil, trecerea mea prin Istorie, prin Eminescu, prin nesfîrșitul șir de înaintași în ale scrisului, prin Cultură. În general, Sentimentul Muntelui, cu care m-am născut, n-ar fi reverberat decît prin osmoză cu cel al Istoriei, cu* sentimentul românesc al Istoriei*. Mă simt adînc înrădăcinat în Istorie, în acest spațiu geografic, spațiul unui anume suflet – Sufletul Carpatin a cărui parte mă simt. Oriunde în acest spațiu mă aflu – dar cu deosebire la munte – am senzația că pe aceste locuri am mai umblat cîndva, într-o altă existență.*

Au scris despre cărțile sale: Dumitru Micu, Teodor Tihan, Geo Bogza, Zaharia Sângeorzan, Ion Cristofor, Constantin Cubleșan, Mircea Țicudean, Cornel Regman, Adrian Țion, Petru Poantă, L. Ulici ș.a.

Melosul și desenul hieratic al acestei lirici au substanță clasică; poetul tinde să acorde sens cuvântului taumaturgic. De bună seamă, e convins că nimic nu e fundamental în poezie în afara expresivității limbajului. Pe calea aceasta, deliberat retro, acest „*voevod al Melancoliei”,* Teofil Răchițeanu, s-a dedicat, orfevrier, artei bijutierului de modă veche. Dar durabilă, de netăgăduit efect. Grație acesteia, actul poetic, ca agent al comunicării coerente și sensibile, se constituie și într-un act de inițiere: „*Rotinduse, vulturii scriu pe cer,/ În munți, ciudate stihuri ne-nțelese/ Pe care le-așterne Domnul Dumnezeu/ În Cartea Lui cu <Poesii alese>…”.* (**Vladimir Udrescu**)

Horia Bădescu
Teofil Răchiteanu

Dezinteresat de căutările formale ale liricii moderne și, în general, de orice fel de artificiu prozodic, R. este fidel formulei clasice, cultivând versul tradițional, cu pregnante rezonanțe folclorice, într-o atitudine contemplativă, elegiacă [...] Poetul cutreieră ținuturi păduroase, în care trecutul istoric vibrează încă viu în oameni, dar și în frunzele copacilor, în ierburi, unde „și-n aer a rai și a vecie amiroase” și își decantează sentimentele, emoțiile în litanii de o mare discreție pe eternele teme: viața, moartea, ciclicitatea anotimpurilor, istoria neamului. Ardealul se regăsește nu atât în peisaj – deși pastelul stă mereu la îndemână – cât în duhul lui, prin sufletul jelalnic al îngemănării cu natura, cu istoria, ca însemne ale dăinuirii (**Constantin Cubleșan**)

O economie excepțională a mijloacelor expresive, topica arhaizantă, tonul de cronică, prețiozitatea stranie obținută prin repetarea obsesivă, insinuantă, a câtorva constante, cele mai multe de o desuetitudine căutată, vizând, paradoxal, ineditul. Fântâna, lumina, codrul, adâncul, moartea, uitarea, somnul, cornul, înserarea, plânsul – cadențate în ritmul poeziei populare –, o muzicalitate șăgalnică, născută din alintul cuvintelor ca pure sonorități, conferă versurilor lui Teofil Răchițeanu, însinguratul deschis către lume („… Undeva în cer se destramă – o fântână / Undeva în munți închis ca-ntr-un astru / Cineva obosit doar cu sineși se-ngână”), grația firavă, naiv-sentimentală, a florilor uscate între file de carte. (**Irina Petraș**)

Corneliu RĂDULESCU

(n. 25 octombrie 1937, Coșuleni–Hotin – 14 decembrie 2011, Lupeni) Prozator, publicist. Facultatea de filologie a Universității „Babeș–Bolyai” din Cluj, secția rusă (1955–1959) și secția română (1966–1971). Debutează cu o recenzie în revista „Steaua” (1957), apoi publică proză în „Tribuna” (1958). *Colaborează la periodicele „Cariatide”* (*Hunedoara*), *„Abataj”* (*Petroșani*), *„Arhipelag”, „Opinii culturale”, „Semne”* (*Deva*), *„Steaua”, „Tribuna”, „România literară”, „Luceafărul” ș.a.* Volume: *Vara*, 1972; *Prin defileu*, roman, 1975; *Zidul în care s-a tras cu pușca*, 1979; *Uitarea și neuitarea inocenților,* roman, 1983; 2002. *Jocul cu umbre,* roman (oarecum) parodic*,* 2000*; Ta-ram-ta-ta sau cinci băieți și dulcea libertate:, roman în trei povestiri sau trei povestiri într-un roman,* 2000 *etc.*

Au scris despre cărțile sale: Liviu Petrescu, Constantin Cubleșan, Petru Poantă, Mircea Popa, Radu Ciobanu, Ovidiu Moceanu, Mircea Braga, Dumitru Hurubă etc.

Autorul excelează în registrul prozei scurte, de varii dimensiuni, găsind în fragmentarul viziunii subiective a naratorului-actant un mijloc adecvat de recompunere a realului la nivelul limbajului. Deseori apelează la lungi monologuri pigmentate cu rememorări de dialoguri, asumate însă de aceeași voce narativă, ca un gând neîntrerupt transcris în plan literar. Unele reușite ale acestei tehnici sunt certe și au fost confirmate de critică. […] Dreptul la neuitare al „inocenților” capătă accente eroice și sensuri vizibil politice. *Jocul cu umbre*, subintitulat „roman (oarecum) parodic”, redactat în 1988, dar publicat abia în 2000, reia, cu nuanțe kafkiene, problematica reconstruirii identității prin recursul la memorie, în contextul anamnezei (aici, cu justificare terapeutică), al obsedantei vinovății fără vină, înscrisă în codul genetic al lumii căreia R. îi alcătuiește rechizitoriul în jocurile de oglinzi ale memoriei. (**Ileana Mihăilă**)

Aurel RĂU (n. 9 noiembrie 1930, Josenii Bîrgăului/Bistrița-Năsăud). Poet, eseist, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1953). Debut cu versuri în *Lupta Ardealului* (1949).Redactor șef al revistei *Steaua*. **Volume**: *Mesteacănul*, versuri, 1953; *Focurile sacre*, versuri, 1956; *La marginea deșertului Gobi*, 1960; *Unde apele vorbesc cu pământul*, versuri, 1961; *Jocul de-a stelele*, versuri, 1963; *Stampe*, versuri, 1964; *Cele mai frumoase poezii*, antologie, 1967; *Pe înaltele reliefuri, versuri*, 1967; *Elogii,* 1968*; Turn cu ceas*, versuri, 1971; *False proze*, 1972; *Trei poeți Perse, Machado, Kavafis,* 1972*; Zeii asediați*, versuri, 1972; *În inima lui Yamato*, 1973; *Micropoeme și alte poezii*, versuri, 1975; *Cuvinte deasupra vămii*, versuri, 1976; *Întîlniri cu scriitori,* 1976*; Omul de zăpadă*, versuri, 1978; *Grecia – călătorie incompletă*, 1979; *Septentrion*, 1980; 1994; *Versuri*, 1982; *Mișcarea de revoluție*, versuri, 1985; *Ritualuri*, versuri, 1987; *Efigii,* 1989*; Zodiac*, versuri, 1991; *În povești cu Ion Creangă,* 1994*; Gutui japonez*, 1996; *Andrei Mureșanu în răsăririle magicului,* 1996*; Seară cu versuri în lectura autorilor*, 1997; *Expo 99 de la Olahus la Emil Cioran*, 1999; *Școli*, eseuri, 2000; *Piatra scrisă*, 2002; *Lucruri și stele*, 2003; *Alcinous și zarva pețitorilor*, eseuri, 2003;. *Octavian Goga cenzurat*, 2004; *Tesoros*, 2005; *Scriitori, scris, cărți,* 2013. A îngrijit, alături de Adrian Popescu, antologia *Cântecul stelelor*. *Versuri „Steaua".* Traduceri din Antonio Machado, Saint-John Perse, Ghiorghios Seferis, Konstantin Kavafis, Alexandr Blok. Premiul Academiei (1969); Premiul Uniunii Scriitorilor pentru trad. (1971).

„E frumos astfel seara în Ardeal / și vin în casa ta oaspeți / păduri, țări străine, orașe / și stau la masa tăcerii cu tine […] *ca să nu mori de tot, să te pierzi / prin atâta întins nețărm"*

***Corifeii lui Romul Ladea**: „Să-i facă – pe originea romană / Mizând ei, lor, prin nume sorocit – / Sfântă Treime, Școală Ardeleană, / A fost cum doar s-ar fi rugat smerit. // Sau într-o-a șasea zi i-ar fi-nzidit:/ A le găsi un chip, fără prihană./ Au cărți în mână toți, cerească mană. / Din jaruri scos, ce proaspăt răsărit! // Descult, bătrânul Micu? În sandale? / Citind? Maior, răpit de-un gând de zbor. / Un clocot, Șincai, stăpânit, pe cale...// Și-n toate, o Lumină, care-i leagă./ Ești, știi, aici, și prin silința lor./ Nu-l dai, pe bănățean, pe lumea-ntreagă"*

Au scris despre cărțile sale: Repere bibliografice: Mihail Petroveanu, *Victor* Felea, *Eugen* Simion, *Mircea* Tomuș, *Mircea* Martin, *Gh.* Grigurcu, *Petru* Poantă, *I.* Negoițescu, *Al.* Piru, *Gh.* Grigurcu, Nicolae Manolescu, *Ion* Pop, *Valentin* Tașcu, *N.* Steinhardt, Ion Brad, Ion Simuț, Irina Petraș ș.a.

Stăpânind, încă de la debut, versul oricât de nărăvaș, Aurel Rău a ajuns la o virtuozitate demnă de orice maestru consacrat al cuvântului (**Dumitru Micu**)

Socotindu-l pe A.E. Baconsky oarecum excentric, descins de-a dreptul dintr-un spațiu cultural-citadin, credem a nu greși desemnîndu-l pe Aurel Rău drept cel mai reprezentativ poet al grupării Steaua, întrucît, alături de Aurel Gurghianu și Victor Felea, surprinde toposul local în procesul acestuia de adaptare la noile medii de civilizație și cultură. Filonul nostalgic dar și revendicativ pînă la insurgență al lirismului transilvan mai vechi face loc unei alte sensibilități, unui rafinament formal. De fapt, e dezvoltarea acelei mutații pe care a adus-o în poetica provinciei în chestiune Blaga, preludat de Emil Isac, prin perspectivă cosmică dar și prin culoare, prin introvertire dar și prin hieratism. Trecut prin alambicul poeticii moderne, fondul primar dobîndește valențe insolite fără a dispărea. Aurel Rău continuă a-și măsura obsedant, cu ochii întredeschiși, ușor hipnotic, peisajul natal, aplecîndu-se „mult peste izvorul holtei din pădure, de sub un răzor, din copilărie", constatînd că „și ce umblă să se adune în ațe, tremurări de lumină, e ceva depărtat, nedesluşit" […] Aurel Rău, azi aproape octogenar, e în opinia noastră cel mai important poet în viață al Transilvaniei. (**Gh. Grigurcu**).

În creația lui A. R., această carte [*Turn cu ceas*] marchează un moment de cotitură, în măsura în care pune în evidență, mai mult decât în volumele precedente (ultimul fiind *Pe înaltele reliefuri*, 1967) latura livrescă a viziunii, conștientizarea actului scriptural, într-un discurs care-și conține, în chip rafinat, propria „poetică". În cartea imediat premergătoare, eul liric era încă dominat de reveria evocatoare în decor natural, montan sau silvestru, a unor vârste înscrise în peisaj: esențialmente descriptivă, poezia trăia îndeosebi printr-o anume ritualitate a gesticii și rostirii, vădindu-se mai apropiată, sub acest unghi, de lirica neoromantică a colegului de grupare „stelistă", A. E. Baconsky, decât, să spunem, poezia de notație programatic „săracă" a unui Victor Felea.[…] A. R. are încă, în aceste versuri, un puternic sentiment al naturii, văzută în proiecție cosmică și sub protecție astrală. Un „murmur" misterios, venind din moștenirea blagiană, e auzit de ființa numai antene a poetului […] *Turn cu ceas* păstrează și asemenea date ale viziunii, poetul rămânând și aici un pastelist, autor de „stampe" – cum se mai mărturisise cândva – la care „peisajul" se reface în memoria afectivă ce coagulează, din mozaicul de senzații și stări reactualizate, un cadru general de o oarecare stabilitate, – aici de oraș cu urme medievale, propice unei anumite solemnități a trăirilor, sau de spații mai vaste, ale satului situat, cum ar zice Blaga, „în zarişte cosmică". Ipostaza fundamentală a eului e cea de peregrin solitar, recunoscând itinerarii deja înscrise în amintire sau descoperind altele, însă cu conservarea atitudinii contemplative a omului singuratic […] Mai mult decât un lirism al prezenței obiectelor, poezia lui A. R. cultivă unul al construcției poemului, care atrage în cadrul său o figurație văzută prin artă; nu atât o mișcare a materiei, cât a cuvintelor spre poem: poetic e actul numirii lor, al stilizării și „convenționalizării". Într-un anume sens, poetul decorativizează un sentiment caracteristic poeziei ardelene – întoarcerea în timp, către sângele ancestral – al blagianului „norod spălat de ape sub pietre". (**Ion Pop**)

Redacția *Almanahului literar*/*Stelei*, Cluj, anii 50:
G. Tomuța, D.R. Popescu, I. Florea-Rarișteș, Mircea Tomuș, Leonida Neamțu,
G. Munteanu, Victor Felea, Aurel Rău, A.E. Baconsky, Aurel Gurghianu, Teofil Bușecan

Obsesia stilului artist, de descendență manieristă, este în cazul lui Aurel Rău mai evidentă în scrierile sale în proză decît în lirică. Mai bine zis, în proză devine epatantă, căci accentul cade copleșitor pe ornamentația migăloasă și sofisticată a sintaxei. Frazele nu au mai niciodată o fluență liniară și naturală, ci o desfășurare imprevizibilă, cu multe incidentale și ruperi de ritm, cu referințe sau aluzii livrești și intruziuni ale unui lexic arhaic. Textul lasă, astfel, impresia unei lucrături de subtilă finețe a unui orfevrier, căruia nu-i lipsește însă o abia disimulată plăcere ludică. Jocului acesta estetizant cu limbajul îi corespunde o stare de spirit mai jovială. Numai că materia epică pare mai curînd un pretext pentru încîntarea producerii textului, așa cum se poate observa în *Spațiu și timp*. *Ochiul de acvilă*, vol. I. (**Petru Poantă**)

Unul dintre cei mai importanți poeți ai generației noastre, în personalitatea căruia se înscriu și cei 45 de ani în care a condus prestigioasa revistă „Steaua" (căreia ar fi meritat să-i rămână „director onorific" pe viață; din păcate nu s-a întâmplat așa după 1989!) ne oferă acum un volum monumental, de peste 550 de pagini. Înainte de a intra în secretele și capcanele lui, este bine să citim această „Notă asupra ediției", care trece dincolo de canoanele obișnuite unei asemenea explicații, înfățișându-se ca o veritabilă ars poetica, o mărturisire de mare demnitate autobiografică și stilistică: „Acest volum, vorbind în principal despre cărți, se naște dintr-o nostalgie. S-au împlinit peste zece ani de când n-ai mai strâns între aceleași coperți articole literare, tablete, evocări, confesări, eseuri. Cine să le strângă, dintr-o risipire, dacă nu cine le-a scris? Chiar dacă nu sunt o ispravă de critic literar, slujitor la concept, ci una doar de scriitor care își pune pe masă – de dimineața de când se spală pe ochi, spre a primi lumina zilei, până târziu în noapte, când bate la ușa somnului cu un somnifer, lăsând în grija unui îndărătnic zeu Hypnos să mai scarmene el la cuvinte, să le întoarcă pe toate fețele, să le îmbine și să le desfacă prin pietrele și ploile de stele ale unui caleidoscop din vise – un același suflet confruntat cu lumea, nu numai cea trecută printr-o oglindă, căreia-i este parte. (**Ion Brad**)

Egal cu sine, „cu un stil care a lovit, într-un moment necesar, în prejudecățile poeziei tradiționale" (Eugen Simion), poetul avea să–și îmblânzească instrumentele lirice, mai ales de la *Mișcarea de revoluție,* apelând la subiectivizarea deschisă a stărilor și mișcărilor ființei. Cu mijloace de o simplitate albă, aproape inconștiente de subînțelesurile pe care le poartă, poemul se deschide spre univers, pregătind luminișurile trăirii poetice programatice. Corespunderi vaste se întemeiează sub privirea poematică, scăpată de sub autoritatea simțurilor comune. Marea – „uriașa aceasta cu șoapte fierbinți care pleacă mereu / și sosește mereu", – dimineața – „e ora când toate-n mișcare se-ntorc și-n culoare și-n sunet", amiaza clară, noaptea himerelor sunt fantasme ce convin gustului pentru nemărginit și

Gavril Moldovan, Aurel Sasu, Aurel Rău,
Horia Bădescu, Vasile G. Dâncu

ambiguu. Livrescul este administrat poemului în doze suave, din vârful peniței. La toate vârstele, poezia lui Aurel Rău respiră aceeași delicatețe insinuantă, aceeași artă a miniaturalului în stare să acopere/descoperind marile, gravele teme. Dincolo de șăgălnicie, crochiul are și fina derâdere – solemnitatea poemului se construiește în știința surâzătoare a zădărniciei: „Se desprinde un cuvânt dintre cuvinte / și mă arată cu degetul". (**Irina Petraș**)

Aurel Rău nu desfășoară un ceremonial al melancoliei livrești și nici al ironiei circumscriindu-și banalul ca Mircea Ivănescu. El este un melancolic, dar tristețea provine dintr-o supunere față de lucrurile consemnate cu obiectivitate fără subtext ironic. […] Desenul deslușit al poeziei lui Aurel Rău, fără încordare și tușe nervoase, conturează un univers original în care lucrurile au energia „ivirii prime". Poetul nu e un volubil și nici un senzual, ci un contemplativ fără poză, un elegiac desprinzând un sens prin organizarea liniilor într-un „cântec șoptit", pe fondul unei reflexivități discrete. (**Ion Simuț**)

Dan REBREANU (n. 15 dec. 1933, Cluj). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1961). Debut absolut în 1966 cu povestiri în revista *Orizont*. **Volume**: *Dacă vrei să fii bărbat,* schițe și povestiri, 1968; *Iepurele sub acoperiș,* nuvele, 1973; *Împușcătura*, povestiri, 1974; *Un loc printre voi,* roman, 1976; *Miraj,* nuvele, 1986; *Domnul singur și femeia nimănui*, roman, 2003; *Romeo fără Julieta,* roman, 2004; *Dușurile reci, fantezie ireverențioasă în opt episoade*, 2007; *Micile sirene*, roman, 2011; *Va fi seară, va fi bine*, *Cronica unei zile trăite intens*, 2012. Colaborează la „Scrisul bănățean" („Orizont"), „Tribuna", „Steaua", „Luceafărul", „România literară", „Contemporanul", „Cronica", „Vatra" etc.

Au scris despre cărțile sale: Magdalena Popescu, Ion Vlad, Mircea Iorgulescu, Valentin Tașcu, Radu Mareș, Ioana Bot, Mircea Popa, Irina Petraș etc.

Dan Rebreanu excelează în caracterele de tineri a căror inocență sau puritate sufletească constituie mize pentru victorii sau eșecuri în medii care-și fac din culpabilitatea colectivă o scuză sau o justificare nemijlocită sau simulată (**Marian Popa**).

Dan Rebreanu trecea de la condiția de *martor* din proza obsedantului deceniu la cea de *spectator*, înlocuind obiectivitatea implicată a primului cu subiectivitatea detașată a celui de-al doilea, chiar înainte ca optzeciștii să preia cârma. Nu e, totuși, un precursor, căci, scriitor reticent, de o modestie adesea păguboasă, n-a putut fi (re)cunoscut ca atare. Asta nu scade originalitatea sa în absolut. Mai ales caracteristică îi descopeream sensibilitatea la cantitatea de *imagine* semnificantă și semnificativă pe care gestul diurn o poate încăpea. (**Irina Petraș**)

Ovidiu Pecican, Mircea Petean, Dan Rebreanu, Ștefan Borbély La Book Corner

Nora REBREANU-SAVA (n. 15 septembrie 1967, Cluj). Etnolog, traducătoare. Semnează și Eleonora Sava. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1992). Doctorat, 1999, cu teza *Complexul mito-religios al sărbătorilor de peste an.* **Volume**: *Sărbători de primăvară*, 2000; *De la Stretenie la Sângeorz*, studii de etnologie, 2005; *Explorând un ritual*, 2007 etc. A tradus Jean Cuisenier, *Tradiția populară*, 2005. A colaborat la *Dicționar analitic de opere literare românești,* 4 vol., 1998-2002. Premiul pentru debut al Filialei Cluj a USR.

O carte excepțională din noul val a apărut în 2007 la Cluj. Este vorba de *Explorînd un ritual* a Eleonorei Sava, conferențiar la catedra de etnologie și folclor a Facultății de Litere din Cluj. Autoarea descoperă un ritual (obicei) care, deși cu o vechime considerabilă, mai este activ în anumite localități din județele Cluj, Alba, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Mureș, Sibiu, Brașov, Covasna și Vilcea. Obiceiul se numește datul cu ciubărul și constă, în credința populară, în identificarea hoților și criminalilor. Obiceiul n-a fost nici inventariat, nici analizat in etnografia românească, astfel că materialul etnografic pe care lucrează Eleonora Sava este cules de ea pe teren. Este prima performanță, a doua și cea mai spectaculoasă fiind interpretarea propriu-zisă. Avem de-a face cu un exercițiu hermeneutic complex și consistent, în care finețea și perspicacitatea analitică se conjugă cu intuiția și cu o

subtilă știință a analogiilor și conexiunilor. Limbajul e riguros conceptualizat și documentat într-o bibliografie de specialitate la zi. Forța și noutatea metodologică stau in perspectiva interdisciplinară in care este interpretat ritualul. Astfel, analiza etnologică, vizînd structura, funcțiile și semnificațiile ritualului, e întregită cu analize de natură sociologică, psihosociologică și antropologică, pentru ca discursul construit în timpul actualizării ritualului să fie analizat prin metoda pragmaticii narative, adică „observînd modul in care narațiunea personală dă seama de practica simbolică și de eficiența ei in anumite grupuri umane". De la emic la etic și de la concret la abstract: acesta este formidabilul traseu analitic pe parcursul căruia autoarea identifică în ritualul „datului cu ciubărul" cîțiva dintre invarianții constitutivi ai culturii populare. Descrierea etnografică (primară) se face inductiv, pornind de la relatarea unui actant (participant la desfășurarea ritualului). (**Petru Poantă**)

Vasile REBREANU (11 noiembrie 1934, Florești /Bistrița-Năsăud – 28 aprilie 2006, Cluj-Napoca). Prozator, dramaturg.. Facultatea de Filologie București (1957). Debut absolut în *Viața Românească*, 1955. Redactor la Revista Tribuna din Cluj (1958-1969); director al Studioului de Radio din același oraș (1969-1985); din 1985, redactor șef al Editurii Dacia. **Volume**: *În plină zi*, nuvele, 1959; *Casa*, roman, 1962; 1968; 1972; *Dimineață de toamnă*, povestiri, 1962; *Călăul cel bun*, roman, 1965; *Pisica roșcată și îngerii*, 1966; *De chemat bărbatul pe stele*, 1966; *Marșul*, 1967; *Țiganca albă,* povestiri, 1967; *Muntele cărunt*, 1968; *Securi pentru funii,* nuvele, 1970; *Jaguarul*, 1972; *Teatru*, 1972; *Marele prinț*, eseuri, 1972; *A treia zi după război*, 1974; *Iubirile cascadorului*, 1977; Moartea *comandorului*, 1978; *Un caz de iubire la Hollywood*, roman, 1978; *Cu microfonul dincolo și dincoace de Styx*, 2 vol., în colab., 1979-1981; *Fântâna cu patru adevăruri,* teatru, 1980; *Cum o vezi cu ochii verzi,* 1982; *Mireasmă și suspin*, 1985; Marea năpârlire, teatru, 1995; *Legați-vă centurile de siguranță* (roman, ediție îngrijită de Maria Vaida-Voevod), 2003. Două scenarii de film, *Gaudeamus* și *Merii sălbatici*.

Despre Vasile Rebreanu nu poți scrie decât confesiv, el este omul care se mărturisește întotdeauna și într-un dialog cu el trebuie să fii cu sufletul deschis. E, în felul lui, un solitar: iubește oamenii dintr-o dragoste profundă pentru literatură. Cărțile sale sunt în esență niște scrisori de dragoste... Este prețuit deopotrivă de prieteni și necunoscuți, atât pentru generozitate cât și pentru modestia sa dezinvoltă. Cultivă cu subtilitate precum în secolul saloanelor, bârfa subțire și prietenia, ironia benignă și spiritualitatea vinului. Nu și-a provocat și nu și-a forțat gloria, deși este un prozator de mari resurse, de la epica de observație sau parabolică la cea poematică. (**Petru Poantă**)

Scriitorul Vasile Rebreanu, a fost/este un fantast. Naratorul său refuză logica diurnă a existenței, construiește liber și rebel, complică totul în textúri paradoxale, dramatizează fascinat de senzațional, îl provoacă atunci când nu se ivește singur, experimentează neobosit și imprevizibil stări și relații inedite, cel mai adesea în regim nocturn. „Tăcută ca oglinda e fapta omului” – iată argumentul unui stil și al unei atitudini. Realul este citit sub semnul oglinzii, adică răsturnat, diform sau, dimpotrivă, doar așa armonic, încărcat cu alte înțelesuri, pe dos. Fantasticul, extras cu dexteritate și nesfârșită, evidentă, molipsitoare delectare și din cea mai infimă cută a banalului, se propune ca lentilă optimă de citit cotidianul. (**Irina Petraș**)

În 1958 când a intrat în redacția revistei clujene Tribuna, Vasile Rebreanu se prezenta ca un om jovial, ce atrăgea numaidecât atenția asupra chipului său luminos, cu o înfățișare inocent-adolescentină, cu ochii albaștrii ca florile de nu-mă-uita deschiși senin asupra lumii, cu vorba domoală, aproape sfătoasă, ca a unui bătrân țăran ardelean înțelept. Venea de pe băncile Universității bucureștene cu faima deja a unui prozator matur, deși debutul epic, cu o povestire, se produsese abia de doi ani, în paginile revistei *Tânărul Scriitor* (1956), dar cu alte colaborări remarcabile și în *Viața Românească*, încă din 1955. Făcea parte dintr-o generație de scriitori care au rupt, primii la noi, definitiv, normele canonice ale proletcultului, cu toții tineri și gata oricând pentru bătălii literare hotărâtoare, de anvergură, desfășurate în deceniul al șaselea și apoi în toate celelalte până azi. Între aceștia i-aș numi doar pe prozatorii Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Nicolae Velea, Sorin Titel, Ion Băieșu, Ștefan Bănulescu, Nicolae Breban, Teodor Mazilu, Augustin Buzura ș.a. fiecare impunându-se cu individualitatea propriei sale vocații. (**Constantin Cubleșan**)

Romulus Rusan, Miron Scorobete, Negoiță Irimie, Vasile Rebreanu

Vasile Rebreanu alături de Bănulescu, D.R. Popescu, Velea locuiește în timpul, pe colina și-n miracolul darului de a ști să povestească. Pe ochiul ăla de pământ, legănat de ape, înconjurat de brazi, colindat de ninsori, plin de greieri nerozi, bântuit de vuietul salcâmilor, umblat de insomnii albastre, care-s starea de veghe a spiritualității unei generații ce se vrea înscrisă în istoria neamului, cuvintele se încarcă, vrăjite, cu mirare, izbânzi, suferință, cântec și tot ceea ce viața, în inconfundabila ei stăruință de a fi, are mai aproape de inimă și pornesc să se atârne ca umbre sfinte în pacea odăilor, sub ochii îndurerați de frumos, pe când afară trece, prin plaiurile gheții, catargul păunului alb. (**Fănuș Neagu**)

„Un instinct artistic puternic ca un destin situează literatura lui Vasile Rebreanu în acel spațiu extrem,

menit avangardei. De la fereastra sa lumea se vede altfel. Prozatorului și dramaturgului i se înfățișează spre observație, nu simple priveliști, nici peisaje tradiționale, fotografice, ci viziuni. La început el a urmat matricea acelui filon clasic de „Școală Ardeleană" – construind un univers romanesc articulat după toate canoanele genului așa-zis epic. La obârșia tradițională a prozei moraliste, descinsă din Slavici și Agârbiceanu, ceea ce ar corespunde realismului de rocă dură, ca o abatere de la matricea stilistică a ardelenilor înrădăcinați cu solemnă încăpățânare într-o evocare austeră și grea de faptă, autorul, adaugă, ca element inedit, poeticul. (**Mircea Vaida-Voevod**)

Florian ROATIȘ (n. 17 noiembrie 1948 în Băsești, Maramureș). Eseist, istoric literar. Școala de ofițeri din Sibiu; Facultatea de Istorie-Filosofie, Secția Filosofie, a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca. Doctor în filosofie cu teza *Elemente de filosofie a istoriei în opera gânditorilor români de la 1848* (susținută în data de 22 decembrie 1984). Conducător de doctorat: profesor doctor Grigore Drondoe. Debutează publicistic în anul *1973*, în cotidianul *Pentru socialism* cu articolul *O filozofie umanistă: Tricentenar Dimitrie Cantemir.* Colaborează la diverse publicații: *Graiul Maramureșului, Archeus, Pro Unione, Academica, Cele trei Crișuri, Nord Literar*, *Observator cultural*, *Revista istorică*, *Ateneu*, *Idei în dialog*, *Tribuna*, *Cronica*, *Jurnalul literar*, *România literară*, *Mozaicul*, *Revista de filosofie* etc. **Volume**: *Pașoptismul: o filosofie românească a istoriei*, 2001; *De la Dimitrie Cantemir la N. Steinhardt: Studii, recenzii, interviuri*, 2002; *Pledoarie pentru filosofia românească: eseuri aproape polemice*, 2006; *Confluențe filosofico-literare*, 2008. Prezent în volume colective: *N. Steinhardt sau fericirea de a fi creștin*, 1999; Achim, Valeriu. *Scrieri în timp: 1946-2003.* 2003; *Biruirea de sine:* volum omagial Mircea Vulcănescu, 2004; *Națiunea română*: idealuri și realități istorice: acad. Cornelia Bodea la 90 ani, 2006; *Lucian Blaga:* Confluențe filosofice în perspectivă culturală. Coordonatori Angela Botez, Victor Botez, Mihai Popa. București, 2007; *Meridian Blaga*, vol. 7, Tom 2: Filosofie, 2007; *Meridian Blaga*, vol. 8, Tom 2: Filosofie, 2008.

„Nu știu cum îmi imaginam în copilărie Paradisul – relațiile mele cu transcendența fiind foarte vagi, dar un lucru este cert: cu mult înainte ca să-l citesc pe J.L. Borges, în biblioteca din comună printre cele câteva mii de volume m-am simțit fericit. O fericire pe care încerc cu obstinație să o reiterez de mulți ani, de când trăiesc printre cărți – cărțile mele! Eram copil deci când, în pofida lipsurilor materiale și a inerentelor umilințe, am descoperit lumea mirifică și infinită a cărților, în care m-am retras cu voluptate, dar și cu un nedisimulat orgoliu. Cartea avea pentru mine un caracter magic și sacru, dar nu o sacralitate liturgică. Am trăit cu intensitate un sentiment pe care, mult mai târziu, la maturitate, l-am găsit exprimat prin dubla și elocventa metaforă „lumea ca o carte și cartea ca o lume"! Cartea îmi permitea să evadez cu ușurința gândului din cotidianul prozaic, cenușiu, spre alte zări, spre alte tărâmuri... Încă de copil mi-am descoperit apartenența la casta „bibliofagilor", a „mâncătorilor de cărți" (*la figurat, desigur!*) *despre care scria Diodor din Sicilia în a sa Biblioteca istorică. Am ales Cartea și am rămas definitiv sub magia Cărții, acest simbol al eternității mai elocvent decât piramidele egiptene."*

Au scris despre cărțile sale: Alexandru Pintescu, Teodor Vârgolici, Marin Diaconu, Ionel Necula, Maria Cogălniceanu, Constantin Cubleșan etc.

Cartea lui Florian Roatiș, *Pașoptismul. O filosofie românească a istoriei* (Editura Dacia, 2001), apărută în Colecția Discobolul, înscrie pașoptismul în paradigma filosofiei istoriei, înțeleasă nu ca un melanj între filosofie și istorie ci ca o știință de sine stătătoare, cu istoria, cu ontologia și euristica ei... Cartea harnicului universitar băimărean adună într-un chivot contribuția pașoptiștilor la crearea emulației naționale, la afirmarea spiritului libertății, în consonanță cu spiritul epocii, anunțând marile evenimente de la mijlocul și de la finele veacului XIX... O carte, așadar, utilă și compensatoare pentru penuria opurilor dedicate pașoptismului ca întreg ideologic, filosofic, sociologic, istoriologic. Sper că alte exegeze îi vor urma, fapt de natură a fi atât în spiritul filosofiei, cât și al istoriei... (**Alexandru Pintescu**)

Publicată în 2006 la Editura Aius din Craiova... cartea lui Florian Roatiș intitulată *Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice* ne propune o incursiune interesantă, uneori cuminte și de bun simț, alteori critică și lămuritoare, în domeniul în care rațiunea se gândește pe sine, adică al iubirii de înțelepciune... Exegetul ne propune noi abordări ale operei unor gânditori emblematici ai culturii române: Lucian Blaga, Mircea Florian, Mircea Vulcănescu, Titu Maiorescu, Ion Petrovici, Mircea Eliade, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Băncilă ș.a., în contextul larg spiritual al epocii în care au trăit și au creat, al relaționării ideatice cu contemporanii lor, dar și în cel al receptării ulterioare. Cu acribia unui adevărat arheologi, dovedind un acut simț al esențialului și al sensului profund, Florian Roatiș descoperă și ne dezvăluie cu generozitate informații inedite despre biografia și opera amintiților creatori, construind judecăți de valoare de mare rafinament și totală inteligibilitate... (**Ion Munteanu**)

Privită în ansamblul său, cartea lui Florian Roatiș (*Confluențe filosofico-literare*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008), pe lângă tematica bogată și variată, pune în evidență calitățile sale de bun analist, acribia cu care abordează fiecare detaliu în parte. Pentru un cititor mai puțin atent, mulțimea de detalii, de observații ce se desprind din analizele lui Florian Roatiș ar putea duce la concluzia că exegetul face risipă de erudiție, multe din detaliile semnalate fiind neînsemnate sau minore. Dimpotrivă, o astfel de lectură este absolut necesară, mai ales atunci când operăm cu lucrări științifice și de informare generală. (**Săluc Horvat**)

Florian Roatiș, George Ardelean, Virgil Bulat, George Vulturescu

Cornel ROBU (n. 22 septembrie 1938, Sighișoara). Eseist, critic, teoretician literar SF. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. *Debut absolut*: cu o recenzie la cartea lui Victor Kernbach *Enigmele miturilor astrale* (1970), în *Steaua*, Cluj, nr. 1, ianuarie 1971. Debut editorial cu antologia, în colab., *Romanul românesc contemporan. 1944-1974* (1974). **Volume**: *Timpul este umbra noastră. Science-fiction românesc din ultimele două decenii*, antologie comentată, 1991; *TWELVE of the Best Romanian SF Stories*. Selected and introduced by Cornel Robu, 1995; *O cheie pentru science-fiction*, 2004 (Premiul special al juriului Filiala USR Cluj); *Paradoxurile timpului în science-fiction* (2006), *Scriitori români de science-fiction* (2008), *Teoria pierde omenia – Theory Kills Sympathy* (2009). Ediții din Victor Anestin (*În anul 4000 sau O călătorie la Venus*, 1986; *O tragedie cerească*, 2010; *Puterea științei*, 2010). A colaborat la vol. Colective: *Scriitori români* (1978), *The Encyclopedia of Science Fiction* (1993), *Dicționarul scriitorilor români*, I-IV (1995-2002), *St. James Guide to Science Fiction Writers* (1996), *Dicționarul esențial al scriitorilor români* (2001) și *Dicționar analitic de opere literare românești*, I-IV (1998-2003), I-II (2007). A publicat studii și eseuri pe teme de science-fiction în *Foundation*, 42/ 1988; 49, 1990; *Solaris. Science-fiction et fantastique*, Québec, Canada, 92/1990; *The Encyclopedia of Science Fiction*, edited by John Clute and Peter Nicholls, 1993; *St. James Guide to Science Fiction Writers*, Editor Jay P. Pederson, Detroit, 1996; *Almanahul Anticipația,* 1993-2000; *Tribuna*, *Steaua*, *Echinox*, *Helion*, *Biblioteca Nova*, *Anticipația – CPSF* (Colecția „Povestiri științifico-fantastice") etc.

Science-fiction-ul există pentru a ne procura ceea ce Sam Moskowitz și alții numesc „*the sense of wonder*": ceva ce ne lărgește orizonturile minții, nu importă în ce direcție – peisaje de pe alte planete, ori interiorul unei artere văzut cu ochiul unei globule, ori cum e să te simți deodată altceva față-n față cu o pisică... orice trăiri senzoriale inedite, pe care cititorul nu le poate experimenta pe propria-i persoană – astea-s grăunțele pe care le macină moara, asta-i tot ce fac cei care scriu science-fiction." Așa difuz și confuz cum este, acest de două ori intraductibil „*sense of wonder*" reușește totuși să meargă direct la țintă, reușește să surprindă și să spună ceea ce-și propune să spună. Pentru mine, așa cum le văd eu, cu ochelarii teoretici proprii, atât *sense of wonder* cât și *vertijul intelectual* nu sunt altceva decât soluții diluate pentru uz critic ale sublimului teoretic – esență prea „tare", prea concentrată, pentru a se putea administra *tale quale* în cazuri individuale. „Senzația de uimire" din science-fiction dă o expresie mai difuză, mai „îndulcită" și, critic, mai elastică, mai maleabilă, mai utilizabilă deci, aceluiași vechi concept și aceleiași eterne trăiri estetice pe care o cunoaștem sub numele de „emoție a sublimului". În felul acesta, conceptul teoretic „sălbatic" „se domesticește" în instrument critic curent. (Fragment din cuvântul introductiv la antologia comentată *Timpul este umbra noastră*. Science-fiction românesc din ultimele două decenii, 1991)

Au scris despre cărțile sale: Florin Manolescu, Mircea Opriță, Ovidiu Pecican, Irina Petraș, Sanda Cordoș, Ștefan Borbély, Voicu Bugariu, Sorin Antohi, Cătălin Badea-Gheracostea, Bogdan Aldea, Cornel Secu, Lucian-Vasile Szabo, Györfy-Deák György, Mariano Martín Rodríguez, George Slusser, Peter Nicholls, Edward James, Ian Watson, Andy Sawyer, Brian Stableford, Istvan

Csicsery-Ronay Jr., Juha K. Tapio, Brooks Landon, Neil Easterbrook, Jan Johnson-Smith, Darren Jorgensen, Edward O'Brien ș.a.

În geografia literară a S.F.-ului românesc, Clujul revendică unul dintre locurile proeminente în materie de teorie, istorie și critică a genului. Așa cum Weimar-ul are două spirite tutelare, pe Schiller și pe Goethe, legați de o prietenie care a lăsat urme vizibile în cultura germană și în cea universală, Clujul aduce în prim-planul S.F.-ului național un alt cuplu de prieteni, pe Cornel Robu și pe Mircea Opriță. Filologi de formație amândoi, au pus baze solide unei cercetări fastuoase în domeniu, explorându-l în toate punctele sale cardinale. În timp ce primul dintre ei a dat o paradigmă interpretativă originală S.F.-ului, pornind de pe pozițiile unei estetici clasice a sublimului reinterpretată pe materiale specifice, într-un discurs particular amplu și erudit (**Ovidiu Pecican**)

Cornel Robu's essay (*Foundation*, 42) is quite simply one of the most intelligent things I have read on sf for a long time. în fact, it quickens my faith that sf really is an international literature, and one of major philosophical an aesthetic relevance to this century. Robu is producing real theoretical insight – as Schlegel said of Spinoza, he is not just grinding us lenses, but new eyes to see with. How different from the stuff that passes for theory în US universities – mired în reductionist philosophies and ideologies, hence unable even to see (let alone credit) an expansive dynamic like the sublime. Fortunately, there are new things coming from abroad. [...] The sublime then seems to be a fundamental human response to scientist Pascal's dilemma: „Le silence éternel de ces espaces infinis m'effraie." It is a baroque rather than a classical concept – not seeking balance but dynamic imbalance. To give credit, there is some of this dynamic în Suvin's „cognitive estrangement". But Robu's idea goes so much deeper into our Western cultural heritage. It is an idea that forces us to rethink literary and cultural history în the light of science fiction. Looking through the eyes of sf, we do begin to see the things anew, to make connections that were not there before, to challenge old comfortable compartments. It was with this kind of theoretical excitement that I read Robu's essay. May it be a sign of things to come. (**George Slusser**, University of California, Riverside, în *Foundation*, Number 44, Winter 1988/89).

O cheie pentru science-fiction este o construcție teoretică pe cât de amplă, pe atât de temeinic articulată la nivelul ideilor, de unde și o precizie, chiar o frumusețe a demonstrației. Materialul cercetat este imens, iar explorarea lui se face cu o răbdare de benedictin. Selecția textelor de sprijin are mereu în vedere valoarea lor ca literatură, însă și un anume grad de reprezentativitate generică dobândit de autorii discutați. Ideile, argumentele, fragmentele ilustrative se asamblează pe seama planurilor detaliate ale unui edificiu critic rezistent și totodată impunător. Piatra de boltă a acestei „catedrale" închinate SF-ului este, cum am mai văzut, conceptul sublimului, resuscitat din aparenta sa uitare și descoperit cu bucurie, cu uimire chiar, ca fiind apt să explice specificul acestui gen „periferic", dar și relațiile sale complexe cu alte zone de productivitate literară, inclusiv cu domeniul general al literaturii, așa-numitul *mainstream*. În ambițioasa lui întreprindere exegetică, autorul urmează liniile propriei sale intuiții, dar operează dezinvolt și cu instrumentele altora, după ce le-a testat calitățile și rezistența, găsindu-le în cele din urmă potrivite lucrării proprii. Cum iarăși s-a văzut, Cornel Robu urmărește motivul sublimului peste mari abise de timp. El îi aduce pe Kant și pe Edmund Burke la aceeași masă de lucru cu Teilhard de Chardin și Ioan Petru Culianu, pentru ca din contribuțiile disparate dar adesea fundamentale ale acestora să șlefuiască un concept util realității complexe a SF-ului și capabil să proiecteze genul într-un context intelectual superior. (**Mircea Opriță**)

"An idea that goes so much deeper into our Western cultural heritage..." Sf takes delight în probing what most people try not to think about at all. This „pleasure în pain", as Cornel Robu argues în what I regard as the highpoint of this issue, is the essential element not of the Beautiful but of the Sublime. The eighteenth-century concept of the Sublime, modified by later thinkers, is convincingly argued to be the key of sf: at last *that old sensawunda* has been given intellectual respectability and, what is more interesting, a philosophically central position within sf itself. (**Edward James**, „Editorial" to *Foundation*. The Review of Science Fiction, London, Number 42, Spring 1988)

Cornel Robu este un critic și un istoric literar din familia de spirite a lui Perpessicius, amabilitatea sa față de autori și bunăvoința sa față de textele acestora fiind ieșite din comun. El pare predestinat pentru o carieră de antologator entuziast. De remarcat și excelentele sale teoretizări referitoare la condiția literaturii sf. (**Voicu Bugariu**)

Pentru cei care nu-i cunosc îndeajuns activitatea, trebuie spus că universitarul clujean Cornel Robu este unul dintre puținii oameni informați ai domeniului, având în plus atúul de a i se fi consacrat aproape exclusiv. Față de Ion Hobana, Adrian Rogoz (din generația mai veche) sau Mircea Opriță (din generația medie), care sunt „oameni-orchestră" (adică prozatori, teoreticieni, critici, traducători și editori de cărți sau de reviste S.F., în același timp), sau față de Ovid S. Crohmălniceanu, care teoretizează și „compune" din când în când, de la un nivel care poate fi numit academic, Cornel Robu este cu siguranță singurul critic și teoretician consecvent al genului S.F. din România, cu idei extrem de productive (teoria literaturii S.F. ca precipitat al *sublimului*) și cu importante contribuții personale, între care cea mai insolită este desigur realizarea primei ediții critice a unui autor S.F. român (Victor Anestin), la Editura Dacia, în 1986. (**Florin Manolescu**)

1985 – Mircea Opriță și Cornel Robu

Cornel Robu e un erudit subtil, sagace, o minte predispusă la sistematizări și valorizare, care vine înspre *science ficti-*

on dintr-un punct unde entuziasmul s-a decantat în luciditate analitică și *parti pris*-ul, specific mai tuturor practicanților acestui gen, nu întunecă prin exclusivism și intoleranță o necesară distanțare critică, mai oportună în cazul SF-ului decât în orice alt domeniu, înrudit, al literaturii. [...] *Timpul este umbra noastră* (Editura Dacia, 1991) reprezintă o masivă trecere în revistă a anticipației autohtone, de la generațiile mai în vârstă la nume mai puțin cunoscute în universul editorial și în cel al presei. [...] Cornel Robu trebuie să fi lucrat imens pentru a închega această antologie, prima de mari dimensiuni care apare la noi. [...] Criticul e aici în primul rând un arhivar, foarte atent la dinamica internă a fenomenului, dar și posesorul unor referințe excepționale; apoi, un valorizator, capabil să discearnă grâul de neghină și de a stabili ierarhii, rezistente la orice exercițiu estetic sau tematic. Antologia își propune, astfel, să ofere un material reprezentativ, rod al unei prealabile selecții valorice. Simpla lui parcurgere familiarizează cu un gen, în dezvoltarea sa autohtonă, dar îngăduie și o primă interpretare, pe care o eventuală reunire exhaustivă a textelor nu are decât s-o completeze. (**Ștefan Borbély**)

Dat fiind caracterul volumului, comentariul critic se înscrie pe mai multe coordonate. El se consumă mai întâi, în mod inerent unei antologii, în prezentările istorico-literare, lipsite însă de impersonalitatea proprie unor asemenea „fișe", făcute – de această dată – într-un stil alert, foarte personal și nu mai puțin persuasiv, tot atâtea pledoarii în favoarea autorilor nu o dată pe nedrept marginalizați: „tineri scriitori care îmbătrânesc în așteptarea volumului lor de debut, care îmbătrânesc apoi neștiuți în continuare, și se plafonează, unii, în lipsa șanselor editoriale, în lipsa șansei de confruntare adevărată cu publicul și cu critica". [...] Pledoaria în favoarea autorilor este dublată de una, la fel de convingătoare, în favoarea textelor, ce merge de la comentariul propriu-zis pe text până la propoziții critice cu un grad mai mare de valabilitate, la configurarea – să zicem, implicită – a unei poetici *in nuce* a genului. (**Sanda Cordoș**)

O atitudine similară se poate distinge la o altă mare personalitate din România în materie de studii despre science-fiction. Dacă Opriță este marele istoric al genului în România, Cornel Robu este teoreticianul cel mai strălucit pe care l-a dat această țară literaturii științifico-fantastice universale. Cartea sa monumentală, *O cheie pentru science-fiction* (2004), reprezintă o abordare definitorie a acestui gen din perspectiva esteticii sublimului, iar ideile sale sunt citate în bibliografia specializată, dar mai ales prin intermediul rezumatelor în engleză care au apărut în diverse reviste nord-americane. Totodată, pe lângă colaborările la publicațiile tipărite sau electronice specializate, Robu a participat la elaborarea diferitelor istorii și dicționare generale de literatură română, mulțumită cărora a reușit să promoveze către un public literat mai larg un număr considerabil de opere reprezentative din categoria scrierilor speculative românești (**Mariano Martín Rodríguez**)

Persida RUGU (n. 14 decembrie 1950, Pădureni /Timiș). Poetă. Facultatea de istorie-filosofie a UBB Cluj. Debut absolut, versuri, în „Orizont", 1983; debut editorial în vol. Colectiv *Alpha 85*. **Volume**: *Desculță în iubire*, 1990; *Faraonul albastru*, 1993; *Cartea cu arbori*, 2000; *Luntrea de ghindă*, 2001; *Scrisori din singurătate*, 2004; 2005; *Viața după Azelman,* poeme, 2007; 2008; 2010; *Deșertul dintre două respirații,* versuri, 2011. Prezentă în antologiile *Poezia pădurii*, 1999; *Pași în iarba ninsă,* 2000, *Pulbere stelară*, 2002, *Un pahar de lumină. Poeți clujeni contemporani*, 2005; *Peregrini prin timp*, 2006.

Seară mistică sau Despre sărăcia celui mai bogat: Eu nu mai sunt nimic – eu sunt numai iubire / sunt alb-adâncul cel ascuns de vânt / sunt peregrin de abur și descânt / eu nu mai sunt nimic / sunt doar iubire //eu nu mai sunt nimic – eu sunt numai iubire / sunt crud aroma frântă din Cuvânt / sunt pâine și plămadă și frământ / eu nu mai sunt nimic / sunt doar iubire // eu nu mai sunt nimic – eu sunt numai iubire / sunt taină și tăcere fără de mormânt / sunt flacără opaiț din schitul sfânt / eu nu mai sunt nimic / sunt doar iubire

Au scris despre cărțile sale: Cornel Ungureanu, Ion Oarcăsu, Radu Cârneci, Călin Teutișan, Aurel Turcuș, Horia Bădescu, Teohar Mihadaș, Dorin Serghie, Radu Sergiu Ruba, Ioan Holban, Petru Poantă, Mircea Popa, Al. Florin Țene, Ion Popescu-Brădiceni, Rodica Marian, Dumitru Cerna, Ioan Țepelea, Constantin Cubleșan

A încorpora Poezia și a nu mai fi decât un instrument al ei – cel puțin în sensul expansiunii unei sensibilități devorante, gata să trăiască, să fie, să se exprime doar sub semnul ei: *doar sub acest semn* care îi dă o identitate, un nume, o limbă – limba poeziei. Mai mult decât originalitate, discursul liric al Persidei Rugu tălmăcește o solidaritate, o identificare cu cei care-și trăiesc destinul poetic. În această stare de exaltare pe care o rodește credința în rostul scrisului se află sursele și resursele de neobișnuită simțire artistă ale poetei Persida Rugu. (**Cornel Ungureanu**)

Filonul ideatic cel mai tulburător al versurilor semnate de Persida Rugu este ardoarea căutării de sine, o întoarcere spre timpul și spațiul eului profund, al alter-ului dumnezeiesc, al scânteii de cer lăuntric, desprins de persoana reflexivă a creatorului, acel ceva ce-l excede pe om, dar îl și definește mai cu prisosință. Acest alt eu, o alteritate înălțătoare, intimă și necunoscută totodată, conferă poemelor un orizont salvator, o substanță metafizică perenă. […] Căutarea de sine într-o alteritate izbăvitoare se strecoară până în miezul verbului poetic, starea de somnie fiind o regăsire mai adâncă a ființei originare, totuna cu primordialele semne ale vieții... Alteori, depersonalizarea devine o metamorfoză a eului în materia inefabilă a firii. Uitarea de sine, un fel de risipire blagiană a eului poetic, implică o diseminare a eului în armonia lumii, o contopire în alteritatea universală, acel alt eu de dincolo de maya, de dincolo de fum [...]. Procedeul preferențiat de poetica implicită a Persidei Rugu este evident cel al opozițiilor reunite, cuprinzând și aria semantică a arderii = sunete și a acvaticului = tăcere. [...] Poemul este, alteori, pentru Persida Rugu o semnificativă transgresare de regnuri și de orizonturi ontice... (**Rodica Marian**)

Imnică, suavă, delicată, alcătuită din îndelungi tăceri și mirate popasuri la hotarul lucrurilor, din întrebări nerostite și din răspunsuri întârziate sau renunțate, uneori uitându-se în contemplare de sine, alteori cenzurându-se cu severitate, poezia Persidei Rugu e un jurnal liric de o puternică natură impresionistă. Despre Eul liric nu aflăm decât ceea ce ne aduc ecourile stârnite de atingerea-i cu clipa personalizată în fugosul dimprejur. Ca la maeștrii impresioniști ai poeziei, japonezii, starea cea repede trecătoare, viețuindă în „clipa cea repede ce ni s-a dat", are vibrație și vie culoare. Neîndoielnic poeta are înzestrarea necesară haiku-ului. Imaginea, în această postură, are acuitate, pregnanță, capacitate de sugestie, fior. Și nu de puține ori – gnomismul necesar. Pe aleile de la Kyoto, pasul îi este dezinvolt și grațios, purtând cu eleganță chimonoul înstelat al poeziei. (**Horia Bădescu**)

Gabriela Leoveanu, Persida Rugu

Lectura recentului volum (*Scrisori din singurătate,* n.n.) al Persidei Rugu produce revelația întâlnirii cu un poet autentic, cu expresie lirică sugestivă și convingătoare, pentru care poezia nu este un simplu *hobby* sau un demers ocazional, ci un act de responsabilitate socială și existențială. Persida Rugu face parte din clasa poeților anticalofili, cu o retorică bine strunită și simț metaforic înnăscut. [...] Constat că poeta e la fel de inspirată și în poeziile cu rimă ca și în cele cu vers alb, că textul ei propune o lume a contrariilor care valorifică ideea de dualitate fundamentală a lumii. Ea ocolește în general discursul minor-narcisist spre a se cantona în teme majore, în care îndrăzneala expresivă se verifică la fiecare pas. [...] Tema cărții și a scrisului este și ea prezentă, aglomerarea diverselor elemente de notație servind unei construcții iluzorii mizând pe naturalețea expresiei. Modalitatea tonală inconfundabilă ține de sinceritate, rezultând o expresie nudă, directă, în care metamorfozele eului imaginar se contopesc în imagini captivant-sugestive, căci autoarea își modelează poemele în funcție de o idee sau de o metaforă dominantă cu o grație de o debordantă franchețe. (**Mircea Popa**)

Gențiana Groza, Basarab Nicolescu, Persida Rugu

Viorel RUJEA (6 decembrie 1952, Șerghiș /Bihor). Eseist, traducător. Facultatea de Filologie București (1975). Doctor în Filologie cu teza *Literatura italiană și Generația spaniolă de la 1898*, 1998 (publicată în volum, 2000). **Volume**: *Lexicología y semántica del español*, 1999; *Poetas hispanoamericanos del Siglo XX,* 1999; *Antologia modernismului hispanic,* 2003; *Lumea ca proiecție mentală. Proza fantastică hispanoamericană,* 2004; *Mateiu Caragiale și estetica decadentismului*, 2013.. Traduceri din José Luis Reina Palazón, José Marti, Pío Baroja, Rubén Darío etc.

Marcel Constantin RUNCANU (9 august 1947, Prisaca/Olt – 13 aprilie 1987, Cluj-Napoca). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1971). Membru fondator al grupării *Echinox*. Debut cu proză în *Echinox* (1970). **Volume**: *Sepia,* 1973; *Nostalgii secrete,* povestiri, 1976; *Febră vesperală*, roman, 1982; *Vară indiană,* povestiri și capricii, 1987. Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor.

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Ion Marcoș, Valentin Tașcu, Eugen Uricaru, Val Condurache, Aurel Sasu, Constantin Hârlav, Ioan Moldovan, Laurențiu Ulici, Ion Simuț, „Nostalgii secrete", Radu G. Țeposu, Mircea Muthu, Ion Vlad, Marian Papahagi, Ioan Holban, Laura Pavel, Mircea Bențea, Petru Poantă.

Latura autoreflexivă a prozei lui R. este constitutivă romanelor, mai elocvent în *Febră vesperală*. Condiția omului supus unor dramatice limitări existențiale și istorice este, simultan, temă de meditație despre destinul creatorului de literatură și capacitatea lui de a înțelege. Secvențele epice, distribuite în două planuri – lumea surprinsă de „febra vesperală" (metaforă a declinului, a stingerii) și naratorul – sunt ordonate pe traiectele, în contrapunct, ale unei logici autoironice. (**Constantin Hârlav**)

Echinoxiștii primi

Romulus RUSAN (n. 13 martie 1935, Alba Iulia). Prozator, eseist și editor. Căsătorit cu Ana Blandiana. Facultatea de Tehnologie Mecanică a Institutului Politehnic din Cluj. Debut în *Steaua*, 1954. Redactor la *Tribuna* (1957–1967). Redactor la filiala Cluj a Editurii pentru Literatură. Colaborează la „Viața studențească", „Cinema", „Tribuna României", „România literară", „Luceafărul" ș.a. **Volume**: *Râul ascuns*, pref. Al.I. Ștefănescu, 1963; *Expres '65*, 1965; *Convorbiri subiective* (în colaborare cu Ana Blandiana), 1971; *O discuție la Masa Tăcerii și ale convorbiri subiective* (în colaborare cu Ana Blandiana), 1976; *America ogarului cenușiu*, 1977; *La început n-a fost cuvântul*, 1977; *Arta fără muză*, 1980; *Roua și bruma*, 1982; *Cauze provizorii*, 1983; *Filmar*, 1984; *O călătorie spre marea interioară*, I–III, 1986–1990; *Permisul de pieton*, 2000 etc.

Au scris despre cărțile sale: Ion Lungu, *G.* Dimisianu, Ion Vlad, *Liviu* Petrescu, Lucian Raicu, Adrian Popescu, Mihai Dragolea, Aurel Șorobetea, *Mircea* Zaciu, Virgil Podoabă, Mircea Iorgulescu, Marian Papahagi, Ioana Bot ș.a.

Tribuna la începuturi: Vasile Grunea, Pavel Aioanei, Negoiță Irimie, Grigore Beuran, Romulus Rusan, Domițian Cesereanu, Teofil Bușecan, Ion Oarcăsu, Miron Scorobete, Ion Lungu, Vasile Rebreanu, Dumitru Mircea

Gheorghe Constantin RUSU (n. 21 mai 1945, Brăila). Poet. Institutul politehnic Cluj-Napoca (1968). Facultatea de Științe economice Cluj – curs postuniversitar – informatică; Școala Populară de artă – secția canto classic. Debut absolut în Cetatea Culturală, în 2003, poezie. **Volume**: *Poesii*, 2003; *Atât aș zice*, 2004; *La marginea vârtejului*, 2005; *Ecouri în cascade*, 2005. *Drumul către rugăciune* (2007), *Paralele aproape paralele – Almost Parallel Parallels* (volum român-englez 2008), *O lăcrămioară fără lacrimi*, 2010; *O sută de lumini*, 2010; *Rânduri pentru gânduri*, 2011; *Imagini din ecoul vieții*, 2012. A colaborat la periodicele:: *Cetatea Culturală, Gazeta de Maramureș, Tribuna, Steaua, Familia, Revista mea* (Tel-Aviv), *Observatorul* (Toronto), *Axioma, Străinul* și altele.

Poezia lui Constantin Rusu este rodul simțirii unui suflet de rară sensibilitate. În ea întâlnim tulburătoare adâncimi de cugetare, reflecții profunde și uneori scânteietoare, un spirit neaservit niciunei dogme, prospețime, libertate de expresie și libertate de interpretare. Gândirea lui nu este speculația abstractă a minții aventurate în metafizic, ci învestirea cu universalitate a propriei experiențe umane; trăirile omului trecute prin imaginația poetului, devin adevăruri generale, într-un amestec unic de experiență și fantezie, adică devin poezie. (**Mihai Zdrenghea**)

Constantin Rusu, Mircea Petean, Ioan Chirilă, Adrian Popescu

Constantin Rusu prinde în cuvânt energiile infinite ale verbului care definește ființarea întru căi nemuritoare. Iar aceste cuvinte rostite de mine nu sunt simple rostiri de complezență, sunt reflexia exactă a deschiderii ființului meu spre lirica celui care vrea cu tot dinadinsul să-și pună sufletul pe hârtie. (**Ioan Chirilă**)

Rareori am întâlnit oameni care să investească atâta încredere în poezie precum Constantin Rusu. O descoperă în imediata proximitate, o venerează și i se încredințează aidoma celui ce stă cu ochii pironiți în absolut, o practică cu bucuria uimită a celui căruia i se îngăduie să întrezărească misterul unei arte suverane și o înzestrează cu puteri magice căci el este convins că poezia îi poate face pe oameni mai buni. (**Mircea Petean**)

Aurel SASU (n. 21 iulie 1943, Oarda/Alba). Critic literar, eseist, traducător. Facultatea de Filologie la Cluj (1968). Doctorat cu teza *Retorica ficțiunii*, 1974. Debut absolut în *Tribuna*, 1968. **Volume**: *Progresii,* critică literară, 1972; *Retorica literară românească,* 1976; *Liviu Rebreanu. Sărbătoarea operei,* 1978; *În căutarea formei,* eseuri, 1979; *Textul ipotetic,* eseuri, 1984; *Cultura română în Statele Unite și Canada,* 3 vol. 1993 – 2002*; Eul suveran,* 1994*; George Pomutz. The Legend Lives On, 1996; Strategia disperării,* jurnal american, 1999*; Dicționarul Scriitorilor români din Statele Unite și Canada,* 2001*; Cazul Policarp Morușca*, 2002; *Comunitățile românești din Statele Unite și Canada,* 2003; *Breviter. Întâlniri cu mine însumi*, 2003; *Cartea mea de muncă. Atelier critic*, 2007; *Dicționarul limbii române de lemn*, 2008; *Despre noi și despre alții* (interviu cu Valeriu Anania) 2009*, Noapte după noapte*, 2010, *Elegiile răscumpărării*, versuri, 2011; *Dragostea și vântul. Glose la Memoriile lui Valeriu Anania,* 2011; *Mihail Sebastian. Dincoace de bine și de rău*, 2012; *Starea de excepție. Valeriu Anania, omul și destinul; Amiaza cea mare* – corespondență cu Mircea Zaciu; etc. Coautor la *Probleme de literatură comparată și sociologie literară,* 1970*; Românii în periodicele germane din Transilvania, vol. I, 1976; vol. II, 1983; De la N. Filimon la G. Călinescu,* 1982*; Eul suveran paradigme lovinesciene,* 1994*; Căile luminii. Istoria unui deceniu de cultură în Statele Unite,* 2005*; Întâlnirile de vineri,* 2005. Coordonator, împreună cu Mircea Zaciu și Marian Papahagi, al *Dicționarului scriitorilor români*, 4 vol. 1995-2000 și al *Dicționarului esențial al scriitorilor români,* 2000 etc. În colab. cu Mariana Vartic, antologiile: *Romanul românesc în interviuri*, 4 Volume, fiecare în două părți, 1985-1991; *Dramaturgia românească în interviuri*, 5 vol., 1995-1997; *Bătălia pentru roman*, 1997. Coautor la *Dicționarul cronologic al romanului românesc*, 2004¸ *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005. **Traduceri** din Northrop Frye, Susan Sontag, Leonard W. Taylor etc. Premiul Titu Maiorescu al Academiei, 1994. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1995, 2001.

> *Un critic fără informațiile istoricului literar nu se va descurca niciodată în hățișul erorilor trecutului. Așa cum un istoric literar fără simț critic, un om adică numai al trecutului, nu va înțelege niciodată misterul dialogului dintre operă și cititori. Fiindcă, în fapt, nu citim cărți, ne citim pe noi, ne căutăm pe noi în titlurile pe care le cumpărăm, le căutăm și le facem cu dragoste un loc în sufletul nostru.* (dintr-un interviu cu Augustin Cozmuța)

Au scris despre cărțile sale: Mircea Zaciu, Radu G. Țeposu, Nicolae Manolescu, Ion Vlad, Dan C. Mihăilescu, Daniel Cristea-Enache, Mircea Iorgulescu, Doina Modola, Irina Petraș etc.

Scriitor realist, mare creator de viață, bolovănos până la rafinament, Rebreanu a falsificat el însuși actele de identitate ale operei sale prin multele și suspect de exactele „însemnări de atelier" care explică nașterea fiecărei noi cărți, chiar dacă mărturisește, totuși: „Creatorul poate explica numai ceea ce face conștient; partea cea mai importantă a creației însă se petrece în subconștientul lui și deci îi rămâne și lui însuși inexplicabilă". Această ultimă frază pare să-l fi incitat pe autorul eseului *Liviu Rebreanu – sărbătoarea operei*. Aurel Sasu urmează chemarea misterioasă a textului, renunță la admirația de la distanță (de aici pericolul de a nu vedea pădurea de copaci) și cercetează „împrejurările subiective ale operei". Din dorința (aproape sportivă) de a nu călca poteci bătute, totul este reconstruit din punctul de vedere al personajului și al autorului-personaj, într-un comentariu abstract, contradictoriu uneori, bazat pe psihanaliză și pe simpatia nereținută pentru noua critică: „Eseul de față s-a vrut într-un fel o întoarcere la text (nu altul este obiectivul noii critici)". Undeva către sfârșit citim: „mai important este însă uneori decât demonstrația, chiar punctul de vedere". Aici stau deopotrivă șansa și nesansa cărții comentate. Aurel Sasu construiește o lume, alta, pornind de la textul lui Rebreanu, așa cum autorul însuși închipuise una, firește alta, pornind de la viață. Cu o privire aținti-

tă spre tainele operei, face un „pact cu necunoscutul”, personajele făcându-l pe rând cu propria lor existență ambiguă. Rezultatul este o remarcabilă *propunere* de lectură liberă, fără prejudecăți, a textului. Dar rămâne o propunere. (**Irina Petraș**)

Obligația ducerii la bun-sfârșit a unei opere imprevizibile și anii de conviețuire culturală decantată în dragoste și respect reciproc nu sunt singurii care îi apropie pe cei doi [Mircea Zaciu și Aurel Sasu, în corespondență]. Ambii sunt, structural vorbind, sentimentali eficienți, ținuți deasupra liniei de plutire de „munca” a cărei valoare terapeutică Zaciu o mărturisește în repetate rânduri. Sasu e ceremonios, chiar emfatic uneori, cu predispoziții subite pentru literaturizare: Zaciu se plânge în repetate rânduri de rândurile „poetice” pe care i le trimite din America; le-ar dori mai descriptive, mai bogate în detalii (deși știe foarte bine că cenzura corespondenței funcționează impecabil „la primire”). Sasu e mai melancolic […] Bun cunoscător de oameni și foarte obiectiv judecător al aurei lor personale, nu intră, în schimb, în jocurile psihologice adversative propuse de către preopinent, Zaciu având, în această privință, obsesii corozive recurente (**Ștefan Borbély**)

Vasle Dâncu, Aurel Sasu, V. Fanache, Irina Petraș

Lansare Dumitru Zdrenghea: Irina Petraș, Adrian Popescu, Aurel Sasu, MIron Scorobete

Voichița SASU (n. 5 ianuarie 1964, Turda/Cluj). Istoric literar, eseistă, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1968). Doctorat cu teza *L'amour dans le lyrisme féminin du Moyen Age et de la Renaissance en France,* 1977. **Volume**: *Littérature et civilisation françaises – Le Moyen Age,* 1982*; Destinul ideilor literare,* 1996*; Dossiers du professeur de français* (*en coll.*), 1983*; Repères de lecture* (*en coll.*), 1986*; Anne Hébert – Încăperile cu lambriuri* (*Les Chambres de bois; Le Torrent*), 1992 (trad. et préface)*; Anne Hébert – Héloise* (trad.), *1992; Anne Hébert – Prima grădină* (*Le Premier Jardin*), 1993 (Chronologie et trad.); *Constante în literatura medievală*, 1997; André Carpentier – *Acvila va zbura prin soare* (*L'aigle volera à travers le soleil*), trad., 1998*; Antonin Artaud – Teatrul și dublul său* (*Le théâtre et son double*) – în colab., 1997; *L'Amour dans le lyrisme féminin* (*Moyen Age – Renaissance*), 1997*; Littérature et civilisation françaises – Moyen Age,* 1997; *Constante în literatura medievală franceză,* 1997*; Voix du texte* (*Moyen Age-Renaissance*), 1999*; Eva Le Grand – Kundera sau memoria dorinței* (*Kundera ou la mémoire du désir*), 2003*; Madeleine Ouellette-Michalska – Femeia de nisip* (*La Femme de sable*), 2003*; Lectures Québécoises,* 2005*; De'l amour de l'aventure à l'aventure de l'amour* (Moyen Age – Renaissance), 2006; *L'Afrique par elle-même*, 2008.

Faptul că principii și arhetipuri comune se manifestă în mituri, epopei și basme i-a determinat pe cercetători să stabilească un raport de condiționare reciprocă, mergînd pînă la identitate, între acestea. V. Propp (*Las reices historicas del curento, Madrid, Editorial Fundamentos, 1974*) *consideră basmele drept o reflectare istoricește localizabilă a concepțiilor mitice anterioare lor, o raționalizare a acestora. Mourey* (*Grimm et Perrault*) *vede basmele de o diversitate și răspîndire greu egalabile înscriindu-se în coordonatele mitului prin valoarea lor implicită de povestiri inițiatoare, prin re-crearea obstacolelor, întrebărilor* (*existențiale*) *sau angoasei omului care încearcă să-și definească locul, valoarea și misiunea în raport cu natura și societatea. […] Basmele românești* (*ca și romanele medievale franceze*) *prezintă o tematică asemănătoare, o compoziție identică, un același caracter oral, glorificarea acelorași calități morale la eroi întru același scop moralizator* (*didactic*)*; «romanelor antice» franceze le-ar corespunde astfel «romanele antice» românești* (*«cărțile populare»: Roman d'Alexandre – Alixăndria; Roman de Troie – Troada*), *iar romanelor curtenești și de aventuri, basmele populare.* (din *Destinul ideilor literare*)

Voichița Sasu, Rodica Lascu-Pop

Ioana SASU-BOLBA (n. 13 februarie 1949). Traducătoare, eseistă. Absolventă a Facultății de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca., Secția engleză-germană. Doctor în Filologie, 1981, cu teza *Receptarea poeziei engleze în România, în perioada interbelică*. **Volume**: *Florilegiu de poezie religioasă engleză din secolul al XVII*-lea, Traducere, studiu introductiv, note: Ioana Sasu-Bolba; Prefața: Mihaela Mudure, 2006; *Preromantismul*, 2006; ***Poezie religioasă în Anglia medievală***, Traducere, studiu introductiv, Prezentări și note Ioana Sasu-Bolba, 2008; *Alexander Pope: eseu despre Om și alte versuri*, Traducere, studiu introductiv, prezentări și note Ioana Sasu-Bolba, Prefață: Mihaela Mudure; *PRO MEMORIA 1940-1945, A Selective Volume în English, A Review of the Romanians Who Were Persecuted, Exiled or Deported for Ethnical Reasons*, Traducere: Ioana Sasu-Bolba, 2009; *Poemele lui Jonathan Swift*, Traducere, studiu introductiv, prezentări și note:..., Cu o prefață de Mihaela Mudure, 2010; Discover the diamond within you, (psih.) translated by…, 2013 etc. Prezentă în Virgil Stanciu, *Dicționar de angliști și americaniști români*, 2008.

Poemele lui Swift în limba română sunt ușor de citit, textul este fluent și lipsit de artificii care să agreseze cititorul român, iar tonul și intenția textului în limba engleză sunt redate integral. Cum spunea și Dryden, traducerea de poezie este un act de creație în sine prin care sufletul poetului este transpus în alt trup lingvistic. … îndrăznesc să afirm că acest volum îmbogățește poezia de limbă română (**Amelia Nan**)

Ioana Sasu-Bolba, „mare iubitoare de poezie, cititoare și traducătoare empatică a lui Alexander Pope și a poeților metafizici", așa cum aflăm din prefața semnată de Mihaela Mudure, s-a aventurat, cu îndrăzneală, în „jocul" traducerii operei poetice a lui Swift. Și îndrăzneala a dat roade […] Dublul efort creator al traducătoarei e completat de notele de subsol ce vin în întâmpinarea cititorilor cu explicații ample legate fie de tematica poemelor, de contextul social, cultural, politic zugrăvit de acestea, fie de rima sau ritmul folosit de Swift (**Camelia Teglaș**)**.**

Lucia SAV (semnează și Lucia S. Retegan; n. 29 decembrie 1949, Constanța). Poetă, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1972). Debut absolut cu traduceri în *Steaua* (1984). Volume: *Imagini reale*, versuri, 2002; *Rosa Mystica*, versuri, 2003; *Testimonii*, versuri, 2004; *Suwannaphumi-Avataruri* (versuri), 2006; *Revelație* (versuri), 2009; *Symposionul astrelor și rozelor*, 2011; *Lumina melancoliei*, antologie de versuri, 2011; *Flori de migdal* (versuri), 2013. Traduceri: Montri Umaviyani, *Călătorii prin tranziții*, în colab. cu Vasile Sav, 1997; Montri Umaviyani, *Călătorie în Împărăția Tang,* în colab. cu Vasile Sav, 2004; Prințul Thammatibes, *Cântecele bărcilor regale*, 2005. **Ediții** îngrijite: Sf. Prosper al Aquitaniei**,** *Sentințe alese din Sf. Augustin.* Traducere, note introductive, note și comentarii de Vasile Sav. Ediție îngrijită de Lucia Sav, 2005; *Vasile Sav – în memoriam*. Ediție realizată și îngrijită de Lucia Sav, 2010. Colaborări în reviste: *Steaua*, *Tribuna, Echinox, Luceafărul, Poesis, Euphorion, Minerva, Vatra veche, Cetatea culturală* etc.

O, „Frumusețe atât de veche și atât de nouă", */ nu Te invoc / doar când mă pierd / și nu-mi aduc aminte că exiști / doar când îmi sunt povară mie. / Nu doar târziu eu Te-am iubit / și nu pe căi deșarte Te-am găsit: / cuvântul Tău, Lumină, mie dar, / în inimă statornic mi-a rodit. // Ai fost cu mine de la început / și semn mi-ai dat că ești cu mine, / m-ai înălțat când am căzut / în adâncimi de spaime și suspine. // Când ochii mei s-au limpezit / și-n frumusețea lumii Te-am găsit, / drept mărturie, cuvânt de bucurie am rostit: / O, „Frumusețe atât de veche și atât de nouă", / nu doar târziu eu te-am iubit.*

Au scris despre cărțile sale: Adrian Popescu, Dan Damaschin, Mircea Popa, Adrian Țion, Ștefan Manasia, Ștefan Damian, A.I. Brumaru, Horia Muntenuș, Ioan Negru, Alexandru Jurcan, Gavril Moldovan, Nastasia Maniu, Viorel Tăutan, Dan Brudașcu, Michaela Bocu, Ion Cristofor, Adrian Grănescu, Constantin Zărnescu

Dacă, într-un mod maniheist, oamenii s-ar împărți în *poeți* și *ne-poeți*, dau în scris că Lucia Sav ar fi repartizată fără ezitare în acea parte a lumii destinată a fi locuită de poeți. Și i-ar fi repartizată acea parte a limbajului destinată poeziei. „Din lumea reală, / mă voi muta / cu totul în vis" – scrie poeta și se ține de cuvânt. Pentru că aripa versurilor sale atinge rar partea întunecată a lumii în cele șapte volume de poezie publicate până acum. […] Privirea Luciei Sav e congenital condamnată să caute și să găsească Frumosul și Binele oriunde s-ar ascunde ele. Și totuși, poezia ei nu lunecă în „siropos". Iar asta pentru că versurile au marea calitate de a avea o indiscutabilă limpezime, o tăietură rece. În acest echilibru între cald și rece, între frumusețea excesivă și excesiva claritate, între ambiguu și exact stă secretul poeziei Luciei Sav. (**Ion Mureșan**)

Vasile Sav, Lucia Retegan-Sav

Deși consistent impregnată cu elemente provenind din mitologie (creștină în speță, dar și grecoromană ori exotică), lirica profesată de Lucia Sav nu e circumscrisă religiosului propriu-zis, aspirația acestei poezii se orientează, mai curând, spre o *religie a frumosului*, astfel că hieratismul imaginilor deține o funcție mai degrabă decorativ-estetizantă, decât revelatorie. Tăietura concisă a versurilor, șlefuirea obstinată, pândită de o anume răceală a emoției, țintește spre rigoarea și perfecțiunea cristalelor, împrumutând ceva din glacialitatea lor (**Dan Damaschin**)

Volumul Luciei Sav, destul de singular în peisajul literar de azi, caută sursele orfice ale poeziei și imaginile care dau solemnitate ritualică gesturilor poetice. Fascinația unor cuvinte: roza, lira, purpura, aura, cenușa, hotare

stelare, armonia celestă etc., selectate din alte poetici decât cele contemporane, se păstrează „peste mode și timp" intactă în cazul autoarei. Există un anumit risc aici, dar și o nostalgie a acestei pendulări între mister și meșteșug, între orfism și parnasianism, între cald și rece, care ne-ar putea da cheia poemelor sale. (**Adrian Popescu**)

Poetă a umbrei și a tonurilor estompate, ea preferă un ritual al spunerii dominat de luciditate, și nu de impresia imediată, robită elementarului. [...] Thanatosul e mai prezent decât Erosul, devenirea existențială a omului trebuind să parcurgă acele praguri înfiorate ale probelor care ne vor asigura credința din urmă. Căci un fior cristic de pură extracție poate fi descifrat din subtextul acestei permanente zbateri, îmbrățișând mersul omului cu taina sa metafizică. (**Mircea Popa**)

Cartea dezvoltă o lirică a inefabilului și a fragilității care – între demoni și himere, între viciu și/sau boală – pare calea regală a supraviețuirii ființei. Imaginile amplificate sunt, de preferință, din registrul infernal și agonic, vesperale, reci. Lupta ființei pentru transparență și purificare devine nu o dată hăituire și căutare îndurerată, aducând, la final, versul transfigurat: sînt cascade de *metamorfoze ale răului*, ca în Trakl. [...] Fără a exersa scriitura lucidă și cinică, violentă, la modă azi, *Imagini reale / Real Images* propune o lirică a stărilor liminare ce duce însă spre o re-spiritualizare, spre o re-împrietenire cu ființa noastră deschisă către universul poetic și religios. (**Ștefan Manasia**)

Sub măști felurite, provenind din mitologii străvechi, ni se propune privirilor și, mai ales, imaginației, încercând să trezească în sufletul nostru stări inefabile, o lume mirifică și ciudată, păstrătoare a unei neperisabile credințe în puterea frumosului, a artei și a iubirii. Iar, în acest context, bărcile regale plutind aievea pe apele Orientului, de care se lasă purtată, devin tot atâtea luntri ale lui Caron care desprind prezentul de trecut, făcându-l să devină amintire (**Ștefan Damian**)

Vasile SAV (27 noiembrie 1949, Șoimuș/Sălaj – 3 septembrie 2003, Cluj-Napoca). Poet și traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, secția română-latină (1972). Debut absolut cu poezii la *Echinox*., 1969. **Volume**: *Elogii,* versuri, 1986; *Solilocvii*, versuri, 1989; *Catulliene: poemații oane symphatice, simultanee,* 2002. Traduceri din Propertiu, *Elegii*, 1992. Traduceri din literatura universală*:* Tibul*, Elegii: Albius Tibullus și autorii Corpusului tibulian*, 1988; Properțiu, *Elegii: SextiPropertii Opera Omnia,* 1992; Montri Umavijani,*Călătorii prin tranziții (*în colaborare cu Lucia Sav), 1997; Sf. Augustin, *De Musica* (Despre muzică), 2000; *S. Aurelii Augustini Opera Omnia* (șase volume, 2002). Colaborări în reviste*: Echinox, Tribuna, Steaua, Vatra, Poesis, Luceafărul, Orizont, Astra, Ateneu, Ramuri, Familia, Amfiteatru, Viața studențească, Făclia, Cahiers roumains d'études littéraires etc.* Postume: Montri Umavijani, *Călătorie în Împărăția Tang* (poezie), IDC Press, Cluj-Napoca, 2004 (traducere în colaborare cu Lucia Sav); Sancti Prosperi Aquitani, *Sententiae ex Augustino Delibatae* (Prosper al Aquitaniei, *Sentințe alese din Sfântul Augustin*). Ediție îngrijită de Lucia Sav, 2005

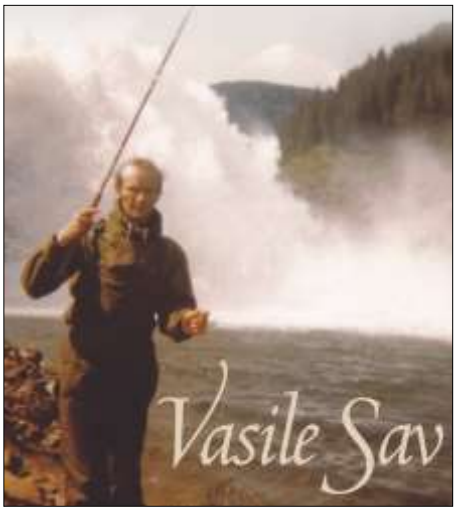

***Elogii – XXIV**: „O clipă te-am întrezărit, pe când nu erai decât gând / risipit în ivoriu și vis înălțat înspre formă. / Câte milenii s-au scurs și câte împărății zac sub / munții de scrum? / Poate încă n-a încolțit sămânța îngropată în țarini și / ciutele mai poartă poverile toamnei. / Acum te cuprind în priviri și, din făptura ta, străbate, -n / mine, frigul. / Din moarte te-am chemat, ca dintr-o răcoroasă stea / înnegurată, dar tu nu ești făptura mea. / Prin goluri de-ntuneric, s-a-nstrăinat o rază, iar tu / te-ai întrupat și-mi stărui în simțuri și-n cuget ca o prea / mare tăgăduire."*

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Ion Pop, Marian Papahagi, Adrian Popescu, Adrian Marino, Dumitru Radu Popescu, Al. Cistelecan, Ion Mureșan, Dan Damaschin, Irina Petraș, Laurențiu Ulici, Aurel Rău, Horia Bădescu, Ioan Negru, Ion Cristofor, Ioan Milea, Mircea Popa, Mihail Nasta, Grete Tartler, Ion Papuc, Ștefan Damian, Adrian Grănescu, Adrian Țion, Constantin Zărnescu, Titu Popescu, Virgil Teodorescu, Eugen Axinte, Ion Aurel Brumaru, Viorel Mureșan, Claudiu Groza, Dan Brudașcu, Nastasia Maniu, Gavril Moldovan, Nicolae Diaconu, Artur Silvestri, Victor Cubleșan, Andrei Simuț, Vianu Mureșan, Viorel Tăutan, Michaela Bocu, Lucia Sav.

La Vasile Sav, pathosul e alimentat cerebral, lirica nu autentifică trăiri personale decât într-un chip mediat, ceremonialul și emfaza nu lasă nici un spațiu simplității expresive. (**Marian Papahagi**)

O carte singulară, deopotrivă bufă și patetică, pamfletară și encomiastică, epigramatică și substanțial lirică. Sub uimitoarea performanță de natură ludică a discursului, pulsează mânii întunecate împotriva unor defecte profesionale și morale ale unor scriitori și politicieni, dar și sentimentul unui patriotism originar. Recursul la mitologie și la modele poetice consacrate, mai mult sau mai puțin parodic, amestecul de injurie groasă – de subtile imagini idilice sau de consistente filosofeme –, toate participă la configurarea unei distopii umoristice și totodată grave. (**Petru Poantă**)

La Echinox

Erudiția de latinist și verva amintesc de *Țiganiada* lui I. Budai-Deleanu, dar Vasile Sav are, în plus, umorul, ironia și simțul polemic-deconstructiv al postmodernilor. O lucrare poetică de mare originalitate, unde cultura clasică și simțul contemporaneității fuzionează în versuri memorabile, o excepțională epopee a timpului nostru. (**Adrian Popescu**)

La apariția în 1986 a volumului de debut târziu al lui Vasile Sav, *Elogii,* remarcam originalitatea unui discurs liric rostit în „penumbra antică", sărbătorind „triumful imaginar al gândului" și aspirând la naturalețe printr-o foarte migăloasă, pedantă uneori elaborare a frazei lirice. […] Ediția, pentru prima dată, integrală a *Elegiilor* lui Tibul, bilingvă și, deci, înlesnind confruntarea pas cu pas a celor două versiuni este, fără îndoială, o lucrare de excepție. […] Rod al unei trude pe care firescul limbii o ascunde, traducerea realizată de Vasile Sav izbutește să afle „ce spune sub chipuri înscrisul". Pedanteria, acribia, obsesiva revenire la surse și izvoare rarisime își alătură o paradoxală libertate a frazării asigurată de starea poetică în care se petrece „extazul sălbatic" față în față cu textul clasic. Toate acestea sunt valabile atât în cazul integralelor elegiace *Tibul* (1988) și *Propertiu* (1992), cât și al fragmentelor din *Sfântul Augustin* apărute în presă ori, desigur, al proiectatului *Catul*. […] Traducerile sunt însoțite de un „aparat științific" tulburător. Epitetul nu-i nicidecum impropriu: știința lui Vasile Sav este atât de cuprinzătoare, totală, încântată de sine și nesățioasă, exactă și dezinvoltă încât cititorul acceptă cu emoție și reconfortat o astfel de călăuză în teritorii, orice s-ar spune, aride. Traducerile, apoi, reușesc un lucru cu totul miraculos, ele exaltă nu știu ce dimensiune uitată, ațipită a limbii române, îi redau solemnitatea și o convertesc la cadențe somptuoase mereu firești, uimitor de firești. (**Irina Petraș**)

George SAVU

(29 octombrie 1923, Pianu de Jos/Alba). poet. Facultatea de Silvicultură (1948) și Facultatea tehnico-economică (1965) din Cluj. Între 1944-1948, cursuri audiate la Facultatea de Litere și Filosofie din București. Debut absolut în *Universul literar*, 1942. **Volume**: *Maluri înalte*, 1974; *Ce nu vindecă vremea*, 1978; *Cultura de fosfor*, 1982; *Discursul îndrăgostit*, 1986; *Mic tratat de miresme*, 1989; *Vedere de pe Olimp*, 1993; *Circe și păunul*, 1991; *Soluția fericirii*, 1997; *Închisoarea liberă*, 1998; *Cocoșul metalic*, 1999; *Dintr-un potop de cuvinte*, 2001; *Fals tratat de melancolie,* 2006 etc.

Au scris despre cărțile sale: Daniel Dimitriu, Petru Poantă, Laurențiu Ulici, Dan C. Mihăilescu, Constantin Cubleșan, Ion Lungu, Traian Vedinaș.

George Savu face parte din „promoția amânată", cum o numește Laurențiu Ulici. Întrerupând contactul cu viața literară în anii imediat următori celui de-al doilea război mondial, revine la poezie abia în 1957, când redebutează în „Tribuna" și continuă să publice în „Steaua" și „Familia". Nu reușește să recupereze „codurile unui imaginar" în care se impusese inițial, ci „se situează, deloc mimetic, pe sensul de adâncime al liricii contemporane" (Petru Poantă) […] Ulterior lirica lui S. evoluează spre un discurs încărcat metaforic, unde cotidianul capătă rezonanță și fior, într-o stare de contemplație cumva dramatică, mereu întoarsă spre trăiri latente. Astfel, „sensul lucrurilor lăcrimează/ Ca o corabie ce se depărtează/ Cu fructele dulci ale existenței" (*Toporașii*), poetul ținând să își declare despărțirea de orice aroganță în fața spectacolului lumii și să își definească implicarea în viață cu o robustețe ce amintește de misionarismul propriu liricii ardelenești de esență tradițională. (**Constantin Cubleșan**)

Tudor Dumitru SAVU

(1 februarie 1954, Râmnicu Vâlcea – 19 octombrie 2000, Cluj-Napoca). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1977). Debut cu versuri în 1970, în cotidianul „Orizont" din Râmnicu Vâlcea. Redactor la *Tribuna*. **Volume**: *Marginea Imperiului*, nuvele, 1981; *Treizecișitrei*, roman, 1982; *De-a lungul fluviului*, roman, 1985; *Fortul*, roman, 1988; *Cantacuzina*, 1995; *Eclipsa Generalului*, 2001. Redactor la „Tribuna". Colaborează la „Echinox", „Napoca universitară", „România literară", „Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului", „Cronica", „Vatra", „Steaua" etc.

Au scris despre cărțile sale: Dana Dumitriu, Ion Vlad, Al. Dobrescu, Nicolae Prelipceanu, Marian Papahagi, Mircea Muthu, Irina Petraș, Valeriu Cristea, Eugen Simion, Daniel Cristea-Enache, Mircea Popa etc.

Brunet, mic de statură și îndesat, cu o mustață tăiată scurt, care-i accentua figura luminoasă, Tudor avea în societate farmecul indicibil al unui histrion rafinat și cultivat. Spațiul public chiar și cel domestic devenea un soi de scenă în care el juca cu strălucire un rol, de predilecție pe cel de colportor de povești și snoave savuroase. […] Avea harul oralității expresive și al imitației scînteietoare. Verva lingvistică, mereu cu surprinzătoare jocuri intertextuale și cu ingenioase juxtapuneri de limbaje, era modul său „natural" de a vorbi, dar fără a lăsa impresia de artificialitate. Nu-i plăceau atît ambiguitățile calamburului ori finețea ironică a sofismului, cît expresia sățioasă și mirobolantă, abundența scintilantă a lexicului imaginant, metamorfozele spontane și briliante ale cuvîntului. Cu toate că nu există un clivaj radical între omul oral și cel scriptural, e de spus că universul fictiv al scriitorului, structural baroc, n-are tangențe cu realitatea imediată și e construit după un ceremonial și un cod complicat al povestirii (**Petru Poantă**)

De la o carte la alta, nu se va produce, ca urmare, o evoluție în sensul modificării esențiale a instrumentarului, ci o creștere și o adâncire rezultate din privirea dintr-un alt unghi a aceleiași zone, autorul fiind călăuza capricioasă și imprevizibilă, gata oricând să deseneze o hartă complicată, „barocă", niciodată explicită în sens matematic, mereu expresivă în sens existențial. Motoul lui Cornel Nistorescu la *Paradisul provizoriu*: „Într-o zi am privit lumea. / A doua zi am descris-o / A treia zi am privit-o din nou / Era altfel", poate conveni genului de proză frecventat de T.D.S. Spre deosebire de majoritatea colegilor de generație, atrași de cotidianul i-mediat, față de care se situează într-o poziție tensionată, vulnerați de cenușiu și fără-sens și transferând interesul asupra procesului producerii textului după formule cât mai inedite, dar și mai blazate, mai critice, T.D.S. găsește resurse inepuizabile în vechiul, tradiționalul ceremonial al povestirii, nu renunță la magia și eminența condiției sale de povestitor, pe care o descoperă liberă, generoasă, implicat-autonomă. Lumea pe care a creat-o – cu orgoliul unor Faulkner sau Márquez – este cu fiecare povestire alta și altfel, privirea fiind în cel mai înalt grad creatoare. Cantacuzina și împrejurimile/succedaneele ei, niciodată îndepărtându-se de Marele Fluviu decât pentru a veni dinspre pustiul câmpiei, al realului încă nerostit și, deci, fără consistență, constituie o zonă în care lucrurile și lucrările omenești ascultă de legi proprii. Pătrundem într-o altă lume, în care cotidianul pur și simplu nu are acces, omenescul fiind interogat exclusiv dinspre fața sa tainică, misterioasă, cea în care stăpânește simbolul

și pâlpâie semnele. Viața este un labirint, orice întâmplare este „ca o peșteră”, omul apelează la oglinzi de tot felul pentru a afla drumul adevărat și este împiedicat în expediția sa interioară de imixtiunea unei Puteri, a unei Ordini cazone, adică lipsită de atributul esențial, acela al întâmplării, al poveștii, al lecturii originale a semnelor. Labirintul, Oglinda și Ordinea sunt coordonatele în ne-limitele cărora se înscriu enunțurile prozatorului. (**Irina Petraș**)

Fiind un produs al fanteziei expansive, în căutare de sensuri transcendente, proza lui Tudor Dumitru Savu n-are detașare ironică față de propriile canoane și, tocmai de aceea, inflația livresculului nu are un sens superior. [...] De cele mai multe ori, vigoarea, indiscutabilă, a talentului de povestitor pe care-l arată autorul explodează în cadrele strâmte ale influențelor, deși acestea sunt manipulate abil, până la insinuarea impresiei de originalitate. Ce contrariază la acest prozator e faptul că el nu calchiază un stil anume, o manieră, și nu s-ar putea spune că e tributar, în chip hotărât, unui scriitor, lăsând la o parte rădăcinile înfipte în literatura lui Ștefan Bănulescu. De toți afinii săi, Tudor Dumitru Savu se desparte prin temperamentul impulsiv și exuberant, dar mai ales prin absența rafinamentului manierist, prin lipsa preocupărilor pentru exercițiul parodic. Fondul prozei sale vine din ingenuitatea basmului. (**Radu G. Țeposu**)

Marius Jucan, Radu Ţuculescu, Tudor Dumitru Savu

Prozatorul este un fabulant înnăscut. Există în cărțile sale un manierism vizibil, care trimite la filiera latino-americană, prin sudura perfectă a observației realiste și a închipuirii nestrunite. Cu excepția primului roman, celelalte se situează într-un teritoriu fabulos, cvasimitic (un comitat Yoknapatawpha sui-generis), localizat la vărsarea Dunării în mare. Metacomentariul lipsește aproape cu totul, deși ficțiunea nu este lipsită de o dimensiune autoreflectantă. Specularitatea cantonează însă în limitele exprimării cu mijloace simbolice, fără a se etala enunțiativ în materia epică, așa cum se întâmplă la ceilalți optzeciști (chiar la Ștefan Agopian). (**Monica Spiridon**)

Vasile SĂLĂJAN

(n. 27 ianuarie 1947, Tătărești /Satu-Mare). Prozator și publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1970). Debut absolut cu proză în *Steaua* (1968). **Volume**: *Coborând spre nord-vest*, 1972; *Vine istoria*, reportaje, în colab., 1972; ***Săptămâni de dragoste***, roman, 1975; *Rodeo*, roman, 1983. A colaborat cu proză, reportaje, însemnări și interviuri la „Steaua”, „Orizont”, „Echinox”, „Luceafărul”, „Vatra”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Transilvania”, „Cronica”, „Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului”, „Flacăra”, „Ateneu” ș.a.

Au scris despre cărțile sale: Mirela Roznoveanu, Ion Vlad, Nicolae Manolescu, Zaharia Sângeorzan, Marcel Pop-Corniș, Ion Vlad, Dumitru Micu, Dinu Flămând, Anton Cosma, Valeriu Cristea, Al. Călinescu, Tania Radu, Valentin Tașcu, Nicolae Oprea, Irina Petraș ș.a.

În *Coborând spre nord-vest* (1972)*,* Vasile Sălăjan alegea modalitatea compoziționlală a vocilor reunite într-un spațiu ad-hoc al rememorării și somate de o instanță implacabilă să se justifice. În fragmente sincopate, uneori vecine cu delirul, eroii săi vorbesc „ca să aibă dovada că mai sunt oameni”. Fraza înfoiată gata să se spargă pentru a elibera un sens ascuns, la care aspiră incitată, ironică, încântată de nesiguranța pe care o instituie, învățată de la Faulkner, e exersată în decorul autohton. Literatura devine un *proiect* niciodată atins, tatonat cu instrumentul nobil al povestirii. Arborescența limbajului se mulează pe absența unei experiențe veritabile, cuvântul ornamentat suplinește deficitul de viață. În romanul istoric *Rodeo* (1984), istoria rămâne, inevitabil, un pretext pentru o construcție epică suficientă sieși. (**Irina Petraș**)

Vasile Sălăjan, George Vulturescu, Victor Cubleșan, Ion Mureșan, Vasile Tarta, Gh. Glodeanu, Mircea Opriță

Călătoria lor în timp e subiectivă și urmează meandrele unei imprevizibile memorii afective, care îngăduie evocării să se lase impregnată de un lirism subteran. Mecanismele trăirii acestui timp interior, deprinse din scrierile lui Marcel Proust, William Faulkner, James Joyce ori D.R. Popescu, ies în evidență chiar în romanul *Coborând spre nord-vest*, unde își află cea mai adecvată expresie. Tema descendenței, care răzbate în mai toate scrierile prozatorului, se va deschide aici unui înțeles existențial mai profund. Căci, purtat de nostalgia originilor, protagonistul, un tânăr inginer, specialist în hidroameliorații, parcurge, în patruzeci și două de minute de agonie într-un avion sanitar, nu doar un drum spre miticii lui strămoși, ci și calea înțelegerii prea scurtei sale vieți. (**Teodor Tihan**)

Virgil Ardeleanu, Mircea Tomuș, Vasile Sălăjan, Ion Arcaș, Petru Poantă, Horia Bădescu

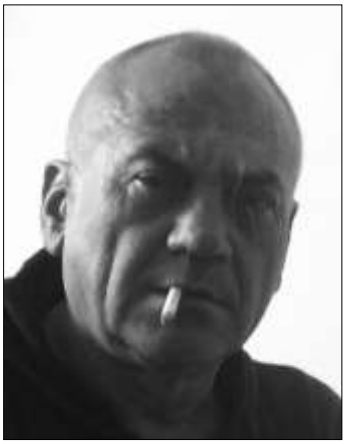

Ilie SĂLCEANU (29 august 1946, Orșova, jud. Mehedinți – 16 februarie 2014, Satu Mare). Facultatea de Istorie-Filosofie (1969). Doctorat pe o temă de arheologie. Debut absolut cu proză, în *Steaua* (1976). **Volume***: Umbra slugerului Theodor*, 1988; *Cămașa morții. Theodor Vladimirescu*, 1999; *Ada Kaleh, roman de dragoste*, 2008; *Gelin, mireasa din Ada Kaleh*, 2010.

Sălceanu excelează nu doar în structurarea perfectă a romanului, dar el este un impresionant povestitor. […] De la Eugen Barbu și Fănuș Neagu nu prea mai știu prozator român care să aștearnă narațiuni atât de luxuriante stilistic, presărate de cuvinte cu rezonanță orientală" (**Dumitru Augustin Doman**).

Ilie Sălceanu scrie nu doar despre iubire, el scrie despre sentimentul specific femeii, despre dăruirea acesteia și despre neînțelegerea unui destin, scrie cu puterea unei înțelegeri mai puțin întîlnite, cu cuvinte care spun mult mai mult decît simpla lor articulare... (**Constantin Dram**).

Fraze alunecoase, șerpești, electrizante, lucrate în semitonuri, în umbra amurgului, când granițele dintre aici și dincolo se subțiază, alcătuiesc un poem în proză dispunând de toate argumentele pentru afirmarea unui cu totul remarcabil talent de povestitor. Exploatând, într-o partitură originală, șoapta insinuant-catifelată a povestirii sadoveniene, Ilie Sălceanu îi adaugă o doză, încă, de magie, de vrajă, de îndelung reverberată ambiguitate amintind de felul în care își citesc istoria sud-americanii... Ilie Sălceanu își scrie romanul cum ar lucra o migăloasă broderie: alegere îndelungată a firelor, cântărire a nuanțelor, rotunjire a desenului. Culoarea de epocă este sugerată de discreta melodie a frazei, de vorbele cu moliciuni de secol leneș, de ritmul aproape senzual al perioadelor. Fără a încărca textul cu arhaisme și fără a silui sintagma cu imitații ieftine, prozatorul are un farmec subtil. Bunul simț al limbii românești, darul de povestitor sunt practicate cu o siguranță neobișnuită pentru un debutant. (**Irina Petraș**).

Puțini sunt autorii care reușesc să recreeze la nivel emoțional și estetic o realitate. Ilie Sălceanu este unul dintre aceștia. Realitatea dispărută, în acest caz dispărută în sensul propriu al cuvîntului, se cheamă Ada Kaleh. Făcînd parte din geografia și istoria românilor, insula Ada Kaleh a fost coborîtă sub apele marelui lac de la Porțile de Fier. N-au mai rămas în memoria colectivă decît puține urme. o baladă cîntată de Gigi Marga, un reportaj scris de Brunea-Fox și amintirea lui Ali Kadri, stăpînul recunoscut al exotismului și al halviței, cafelelor ori lukum-ului care, ca și el, nu mai există decît în povești ori în paginile acestei cărți de o originalitate convingătoare și cu o putere de evocare pe măsură... [...] Nu pot să recomand această carte de o izbitoare originalitate, un adevărat labirint de întîmplări, un caleidoscop de imagini și un turbion de senzații, fără a atrage atenția asupra bogăției lingvistice și asupra talentului de mare prozator cu care Ilie Sălceanu dă culoare acestei fantasme care este Ada Kaleh, o culoare atît de convingătoare, încît citind-o ai credința că undeva sub apele Dunării se află nu o așezare scufundată ci o lume încă vie, către care duce un tunel secret ce face legătura între lumea noastră și lumea dispărută (**Eugen Uricaru**)

La circa 40 de ani de la submersiune, romancierul Ilie Sălceanu ne propune povestea reală a unei iubiri pentru Ada Kaleh și povești fictive de dragoste pe insula Ada Kaleh (*Ada Kaleh*, 2008) [...] scrierea se remarcă prin calitatea și expresivitatea relatării, prin exactitatea punerii în discurs a unor experiențe umane de netransmis într-o altă modalitate de exprimare și prin capacitatea de a controla tehnici narative cu o amplă deschidere în relevarea specificității trăirii artistice. În plus, de valoarea cărții ne încredințează evaluările pertinent-pozitive ale lui Eugen Uricaru, cel care-i semnează o prefață edificatoare (**Ștefan Vlăduțescu**)

Măiestrită, construcția lui Ilie Sălceanu pare să închidă cercul. Dar la prima vedere. Căci dacă suntem atenți acest „roman-epilog" deschide nu închide cercul. Deschide prin meandrele întoarcerii în timp, prin inserțiile și comentariile lui Theodor, prin amalgamările undelor concentrice care se suprapun, *acum*, cu fapte din vechiul roman, peste „povestirile"/ vocile dinainte. Povestirea despre Theodor este înlocuită cu povestirea lui Theodor. Și, simțim asta la tot pasul, autorul pare a spune că numai împreună, vocile, sunt textul adevărat – adevărul (**George Vulturescu**).

Inspirat din viața de pe Ada Kaleh, insula dispărută pe care a cunoscut-o în copilărie, autorul o readuce în actualitate prin miracolul povestirii... De altfel, una din cheile remarcabilului har narativ al autorului constă în priceperea de a deschide, atrăgător și provocator, orizonturi de așteptare pe care le suspendă pentru un timp, întreținând astfel curiozitatea diegetică, și le închide târziu, după ce le încarcă abundent cu reflecții dintre cele mai substanțiale. În intervalul așteptării autorul plasează alte povestiri, la fel de atrăgătoare, toate însă cu subiect erotic, variațiuni și nuanțări ale temei romanului, pe marginea cărora adaugă profunde reflecții. (**Alexandru Zotta**).

Nicoleta SĂLCUDEANU (n. 21 februarie 1960, Tîrgu Mureș). Critic literar. Liceul "Al. Papiu Ilarian", Tîrgu Mureș (1979), Facultatea de Litere a Universității "Al. Ioan Cuza", Iași (1990). Debut absolut: *"Vatra",* 1995. În 2003 își susține doctoratul la Universitatea „Babeș–Bolyai" din Cluj-Napoca, cu teza despre *Exilul literar românesc* (*1944–1989*). **Volume**: *Graffiti*, critică literară, 1999; *Patria de hârtie. Eseu despre exil*, 2003; *Pasiențe*, 2005; *Asupra criticei de azi*, 2011. Colaborează cu articole și eseuri la *revistele Vatra, Cultura, Viața Românească,*

…dacă, la limită, ar trebui ales între un adevăr (critic) fără șarm și un șarm (critic) fără adevăr e mai mult ca sigur că autoarea ar miza pe cel din urmă. (**Al. Cistelecan**)

În tot ce scrie – o urmăresc (destul de) sistematic în *Vatra* –, Nicoleta Sălcudeanu are o atitudine, i-aș zice, romanescă. Ea nu descrie în primul rând concepte și fenomene literare, ci personaje. Scriitorii sunt priviți ca oameni și ca ficțiuni ale propriilor scrieri, de unde și senzația de viu a scrisului ei. […] Cartea se deschide cu un foarte fin studiu asupra exilului ca dimensiune funciară a ființei, vorbind despre surghiunul metafizic, despre rătăcire și înstrăinare, despre viitorul „deșurubat" al operei depeizate. Să spun, într-o paranteză, că recursul aproape sistematic la expresii și sintagme libere și dezinhibate nu-mi displace nicidecum, ba, mai mult, îmi pare că slujește structura sa fundamental „epică". Lecturile sale sunt mereu foarte implicate și pun la bătaie toate simțurile, aș zice, așa încât sobrietatea excesiv academică le-ar fi neîncăpătoare. (**Irina Petraș**)

Cîștigătoare a «Concursului național de debut» organizat de editura Cartea Românească (în anul 1999) Nicoleta Sălcudeanu este un critic de-acum bine cunoscut, o prezență care iese de departe în evidență în peisajul cam aplatizat al criticii românești mai recente. Volumul premiat este rezultatul cîtorva ani de publicistică literară intensă în paginile revistelor *Vatra* și *Discobolul*. Izbitor este deocamdată «stilul» criticii Nicoletei Sălcudeanu, modul său nuanțat de a scrie, în esență analitic, captînd interesul prin acuratețea disociațiilor și farmecul unei ironii și sensibilități acute, intrînd într-o relație sinestezică – dacă putem spune așa – cu textul. Semnificațiile sînt potențate la maximum și reformulate, adeseori mai fericit decît în original. Oricum, mai pregnant și mai concis (procedeu specific unei lecturi în racursiu pe care autoarea o practică cel mai adesea). Miza acestei critici (deocamdată) e mai puțin stabilirea unei ierarhii de valori originale, cît experimentarea unei formule critice distincte, izvorîtă din propria disponibilitate creatoare. (**Cornel Moraru**)

Identitatea literaturii critice semnate de Nicoleta se instituie în primul rând la nivelul expresiei. Autoarea vine din școala calofilă, personalizată stilistic și ironică, a lui Cornel Regman sau Al. Cistelecan. Textele ei violează precauțiile stilului tranzitiv, autonomizându-se narcisist ca literatură până acolo încât comentarea unei cărți devine uneori un simplu pretext. (**Mihai Iovănel**)

Radu SĂPLĂCAN (1 aprilie 1954, București – 15 aprilie 2002, Cluj-Napoca). Poet, critic literar. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj (1979). Debut absolut în *Echinox*, 1975. **Volume**: *Livada Roentgen*, versuri, 1995; *Ușor deasupra lumii*, versuri, 1999; *Factorul șarpe*, versuri, 2000; *Memorial cu păianjeni și fructe*, versuri, 2002; *Exerciții de balistică*, articole de critică literară, 2003; *Poezii,* 2003. Colaborează cu articole, cronici literare, eseuri la revistele: *Echinox, Tribuna, Steaua, Astra* (cu rubrica proprie „Literatura futilă"), *Transilvania, Convorbiri literare, Viața Românească, România literară, Cronica, Poesis, Minerva* etc. Vezi volumul *Radu Săplăcan, evocări și radiografii,* 2014.

***Cortina**: „Respirația cicatrizată / printre sceptre și oase colorate / abandonează pieptul despuiat / asemeni unui ciocan uitat în ploaie – / râul negru mi se refugiază în obraji / și sub stern – / dintr-un clopot uriaș, / fără limbă, / cad pisici roșietice – / prin mine trece tata fluierând / o melodie veselă …".*

Au scris despre cărțile sale: Ion Mureșan, Petru Poantă, Gh. Grigurcu, Mihai Dragolea, George Vulturescu, Lucian Alexiu, Mircea A. Diaconu, Raluca Dună etc.

Lirica lui Radu Săplăcan. se remarcă dintru început prin forța de sugestie a limbajului și a imaginii și, în același timp, prin lipsa totală de ostentație, printr-o „autenticitate" aproape copilărească. Fără să violenteze limbajul, fără să șocheze, poetul sugerează cu naturalețe și simplitate, comunică semne-simboluri ale realității, oferind o percepție sincretică a lumii, de o concretețe și o acuitate senzorială extreme. Poemele sunt scurte, concentrate, materia poetică se strânge într-un nucleu de masă minimă și densitate maximă. În fond, S. este un (neo)modernist vizionar al „esențelor", în descendență simbolistă, o structură lirică tensionată, atrasă când de expresionism, când de un imagism de tip oniric, cu metafora cel mai adesea oximoronică. (**Raluca Dună**)

Poet autentic, critic literar de mare finețe, jurnalist de prim rang, un intelectual pur-sînge. Cu o cultură vastă, fără să știi cînd a avut timp s-o așeze atît de bine, dublată de o sensibilitate artistică neconvențională. Un temperament plin de contradicții: afectuos și irascibil. Fermecător și afurisit. Inteligent, ferm, cinic, tandru. Artist. Desprins de șabloane. Îndrăgostit de cuvînt, de iarbă, de cer. De frumos. De viață. (**Aurel Podaru**)

Ion Horea, Ioan Pintea, Radu Săplăcan, Ion Mureșan

Articolele din *Exerciții de balistică* sunt amestecate, și ca temă și ca apreciere critică. Remarc faptul că a scris câteva texte esențiale, printre primii, despre cărțile lui Emil Hurezeanu, Gheorghe Crăciun, Ion Mureșan, Matei Vișniec, Aurel Pantea, Ioan Groșan, Ioan Holban, Ioan Moldovan, Ion Stratan, Traian T. Coșovei, Irina Petraș, Aurel Dumitrașcu, Daniel Corbu, Virgil Mihaiu, Vasile Dan, Radu Călin Cristea, Mircea Nedelciu, Cornel Cotuțiu, Horia Bădescu, Mariana Bojan. În mod special, Radu Săplăcan a pus umărul, prin texte cu un vădit caracter generaționist, la ieșirea la suprafață a scriitorilor optzeciști. A scris, de asemenea, texte remarcabile despre Augustin Buzura, Nicolae Breban, Adrian Marino, N. Steinhardt, Cezar Ivănescu, în general despre autori grei, consacrați prin scrierile lor drept opozanți ai regimului comunist. Cu N. Steinhardt, pe care l-a scos pentru prima dată după călugărire din „pustia înverzită a Rohiei" în lume, la Dej și la Beclean, a realizat în 1986-'87 un interviu temeinic, din care nu lipsește subiectul obsesiv: generația '80. A scris pagini exacte despre Gheorghe Grigurcu, Alex. Ștefănescu, Cornel Ungureanu și Laurențiu Ulici. S-a aplecat și asupra clasicilor: Liviu Rebreanu, Gala Galaction, Ion Minulescu. (**Ioan Pintea**)

În mare parte experimentală, lirica lui Radu Săplăcan a săltat peste marginile creuzetului optzecist ca o reacție violentă la poezia declamatorie a epocii, pe care, de altfel, o vitriola și seria de articole a criticului omonim. Având o indiscutabilă combustie existențială, poezia aceasta reușește să rămână și de o extremă concentrare a limbajului. Multe poeme au structura lapidară, dar și radiație semantică a haiku-ului. (**Viorel Mureșan**)

Daniel SĂUCA (n. 31 august 1973, Zalău). Poet, editor, publicist. Facultatea de Filosofie, Cluj-Napoca. Debut absolut: revista „Tribuna", 1996. Redactor șef al revistei Caiete Silvane (din 2005) și director al Centrului de Cultură și Artă Sălaj. **Volume**: Poezie: *Gândacul cu cinci pene roz* (1999); *Cartierul vestic al iadului* (2009); *Clopotele raiului* (2012). Publicistică: *Tranșee & șantiere* (2012); *România mea nu mai există* (2011); *Secera și pixul. Propagandă în presa scrisă din județul Sălaj înainte și după decembrie 1989* (2010), Voi chiar vorbiți și în numele meu? (2010); Rotisorul politic (2010); Homo Silagenssis (2006, 2007, 2008). Editor al Anuarului Presei Sălăjene (2009, 2010, 2011, 2012) și a numeroase cărți apărute la Editura „Caiete Silvane". A colaborat la periodicele: „România literară", „Steaua", „Poesis", „Familia", „Caiete Silvane" „Mișcarea literară", „Citadela".

Înainte, țineam minte sute de numere de telefon. Eram un robot telefonic ambulant. Mi-am șters din memorie toate numerele de telefon. Am crezut că memoria umană e bună pentru altceva. Astăzi nu mai țin minte niciun număr de telefon. Nu mai țin minte aproape nimic. Dintr-un robot telefonic ambulant am ajuns un termometru ambulant. Sau chiar o stație meteorologică ambulantă. Când plouă, nu mai funcționez. Când ninge, aș vrea să plouă. Când e frig, aș vrea să mă exilez, pentru întotdeauna, într-un robot telefonic. Să fiu apelat de pe miliarde de numere de telefon. Și să răspund invariabil, cu o voce suavă, dar demnă: „Numărul apelat nu este disponibil pentru moment. Vă rugăm reveniți după sfârșitul lumii!"

La *Insomnia* cu Vasile G. Dâncu, Mircea Muthu, Viorel Mureșan, János Szántai

Au scris despre cărțile sale: Constantin Butunoi, Irina Petraș, Al. Cistelecan, Florea Miu, Viorel Mureșan, Imelda Chința, Carmen Ardelean, Marcel Lucaciu.

Poate că naturalul lui Daniel Săuca e unul de delicatețe imaginativă, de tandrețe expresivă și doar dorința lui de a evita un eventual anacronism de viziune și atitudine complică lucrurile. Când însă amestecul de ironie cu patetism sublimat sau clandestin îi reușește, când delicatețea își asumă și-și interiorizează ironia de sine și poemele pot merge pe firul parabolic întins de poet, Daniel Săuca se autoperformează (**Al. Cistelecan**).

Al. Cistelecan vorbește pe bună dreptate despre răsturnarea absolută de la text la context, dar și despre fețele contradictorii (prețios și barbar, delicat și expresionist, grav și glumeț) cu care Daniel Săuca jonglează calm, vag morocănos (Oricum, sunt prea serios / În orașul în care nici mă-

car/ Moartea nu-i moarte / În orașul în care nu te-am cunoscut niciodată / În orașul în care nu vei ajunge niciodată / În orașul în care nici nu vom trăi / Nici nu vom muri), cu o pedanterie impenetrabilă și șugubeață. (**Irina Petraș**).

Douămiiștii – printre care și Daniel Săuca – și-au asumat relativismul ca unghi de vedere mai cuprinzător decât cel al ochiului magic în care se reflectă doar ceea ce este peren și miraculos. În Cartierul vestic... se văd chiar și măruntaiele realului: cineva răsfoiește oglinda, altul cioplește flori, iarba plânge, doamna care spală geamurile iadului fumează liniștită / sodă caustică, bătăile inimii erau prăfuite... Proiecțiile metaforice susțin un nonconformism funciar, un refuz al clișeelor și o natură atitudinală contradictorie (vezi omul paradigmatic, însumând valențe existențiale foarte diverse). Dacă Dumnezeu este exilat în insula din mijlocul cerului, realitatea imundă își desemnează ea însăși protagonistul pe măsură, insectivor și caricatural, incompatibil cu marile idealuri la care aspiră (vânătoarea de eter) (**Florea Miu**).

Aurel Rău, Daniel Săuca, Viorel Mureșan

S-a vorbit tot mai apăsat în ultima vreme despre o nouă generație (sau numai promoție) literară – cea a *douămiiștilor*, unde cred că e încadrabil și Daniel Săuca, nu doar ca vârstă biologică. Sociologic și strict literar, acest poet corespunde noii paradigme: s-au succedat circa 10 ani de când revista Vatra a găzduit programele și manifestele acelor tineri veniți să se ia la trântă cu precursorii lor nemijlociți, optzeciștii, timp egal cu cel scurs și de la debutul în volum al lui Daniel Săuca. Apoi, venind dinspre gazetărie, acesta se arată interesat și de relația sa cu un public, nu neapărat numeros, dar inițiat, pentru care își clădește atât de scrupulos utopia întunecată a *Cartierului vestic al iadului* (**Viorel Mureșan**).

Gheorghe SĂSĂRMAN

(n. 9 aprilie 1941, București). Prozator, dramaturg. Institutul de Arhitectură Ion Mincu. Doctorat în Teoria Arhitecturii. Stabilit în Germania în 1983. Președinte de onoare al Ligii Asociațiilor Româno-Germane din Germania. A debutat în 1962. Volume: *Oracolul*, povestiri (1969); *Cuadratura cercului*, proză fantastică (1975, 2001, 2013); *Himera*, povestiri (1979); *Funcțiune, spațiu, arhitectură*, eseu (1979); *2000*, roman (1982); *Cupa de cucută*, roman (1994); *Sud contra Nord*, roman (2001); *Cupa cu cucută*, roman (2002); *Vedenii*, proză scurtă (2007); *Între oglinzi paralele*, publicistică (2009); *Nemaipomenitele aventuri ale lui Anton Retegan și ale dosarului său*, roman, 2011; *Cunoaștere și credință*, eseu, 2014. Volume traduse în alte limbi: *Die Enklaven der Zeit* (*2000*) (München 1986); *La quadrature du cercle* (Paris 1994); *La cuadratura del círculo* (Madrid 2010); *Squaring the Circle* (Seattle 2013), scrieri traduse în germană, engleză, franceză, italiană, spaniolă, japoneză, polonă, maghiară. Teatru: *Deus ex machina*, în repertoriul Teatrului C.I. Nottara; piesă pusă în scenă și în limba germană, la Gasteig/München. Premii: *Premiul internațional* la concursul de povestiri SF (1962); *Premiul Uniunii Arhitecților* pentru eseu (1979); *Premiul Europa* la Convenția Europeană EUROCON V (Stresa/Italia, 1980). A colaborat la periodicele: Tribuna, Viața Românească, Vatra, Steaua, Luceafărul, România literară, Observator (München), Apoziția (München), Dorul (Danemarca), Conexiuni (New York), Antarès (Franța), Fiction (Franța), Die Horen (Germania), Grande Enciclopedia della Fantascienza (Italia), Arche Noah (München)

„*Dumnezeule bun și milostiv, ascultă ruga mea de ateu și dă-le oamenilor minte, fă-i toleranți și iubitori, deschide-le ochii, arată-le cum pot vieții pe acest pământ în armonie și înțelegere, peste hotarele limbilor și raselor și religiilor! Căci tu ești unul și, atotputernic cum ești, n-are de ce să te supere dacă oamenii ți se închină citind fie din Evanghelie, fie din Coran, fie din Talmud, ba aș zice că nici chiar dacă unii nu ți se închină deloc, cu condiția să trăiască în pace cu ceilalți și cu propria lor conștiință.* [...] *Dumnezeu cel Omniprezent nu aparține nimănui ci, dacă există cu adevărat, este al tuturor, al musulmanilor și al evreilor, al ortodocșilor și al catolicilor, al credincioșilor și al necredincioșilor. Amin!*" („Al cui este Dumnezeu" – în *Între oglinzi paralele*)

Au scris despre cărțile sale (numele criticilor mai importanți): Ion Pop, Cornel Robu, Irina Petraș, Cornel Ungureanu, Marian Popa, Florin Manolescu, Mircea Opriță, Voicu Bugariu, Mihai Iovănel, Mariano Martín Rodríguez

Volumul memorabil este *Cuadratura cercului*: 36 de texte având ca titluri toponime ficționate (unul constă chiar în lipsa toponomastică), realizate prin deformarea unora notorii și prin adaptări de rădăcini, obținându-se astfel „caracterologii" [...]. Autorul, care nu-i propriu-zis un ficționar, ca Italo Calvino, își depășește profesiunea prin filosofie, morală și politică: orașele lui sunt configurații cu destin efemer, reunind aroganța, inutilitatea și absurdul, suprapersonaje cu caracteristici interne și supracoordonări ignorate, determinând procesele existenței de masă. [...] Unele bucăți sunt poeme în proză, altele par niște pastișe tacitiene dominate de perfectul compus și corelatele sale, în fine, rezumate și dări de seamă ale vreunui explorator din secolele 16-19 (**Marian Popa**)

Nimic nu mai este simplu și linear la acest nivel, la acest grad de intricație: ceea ce era univoc a devenit acum echivoc, plurivoc, ceea ce era transparent a devenit translucid, ceea ce era denotație și dizertație a devenit conotație și sugestie, ceea ce putea rămâne un simplu pamflet politic, oricât de vitriolant și de defulant, a devenit literatură – tot satirică, tot „angajată", dar nu numai atât: literatură autentică, vizând, pe lângă o firească miză imediată, și o altă miză, mai durabilă, estetic majoră (**Cornel Robu**)

Lectura noii cărți a lui Gheorghe Săsărman oferă cititorului, în majoritatea pieselor componente, satisfacții reale: prozatorul scrie cu evidentă ușurință, manevrând subtil registrele stilistice și mai ales regizând expresiv jocul ambiguităților ce asigură scrisului său acel aer de stranietate tulburătoare a evenimentelor, care saltă din imediatul cotidian, familiar, pe palierul visului ori al reveriei, propunând contraste și tranziții revelatoare. Dacă e să-i găsim „familia" de spirite în care s-ar putea situa, ea e desigur cea a unor cultivatori ai fantasticului cotidian, cu uneori baze livrești, a unor Dino Buzzati sau Julio Cortazar (**Ion Pop**)

Nuvela *Puțin mai devreme* operează cu instrumente din panoplia comicului grotesc, deși în esență problema e gravă, invitând la un tratament adecvat. Teoretic, un registru comic riscă să compromită subiectul. Gheorghe Săsărman demonstrează însă contrariul, dar el nu ia virtuala dramă în răspăr, ci găsește tonurile potrivite unei caricaturi a cinismului politic. Ironia sa incisivă decupează situații de un grotesc imens, fără ca detaliul amuzant să deturneze spre facil implicațiile majore ale subiectului. Textul mizează pe complicitatea unui cititor dispus să recunoască ușor situații contemporane și, în genere, sătul de falsitățile unei diplomații de fațadă, sub care presimte colcăiala intereselor meschine. (**Mircea Opriță**)

Măiestria autorului se oglindește, printre altele, în faptul că a izbutit o astfel de carte fără să fi renunțat în prealabil la dreptul la libera imaginație. Ne oferă, așadar, ocazia să visăm la societăți diferite de cele care ne fac nefericiți (sau poate fericiți, cine știe), înzestrându-le cu capacitatea de convingere și cu forța reprezentării pe care doar marii creatori de peisaje metafizice moderne le-au mai atins în scrierile lor: Kafka, Borges, Calvino și, de ce nu, alături de ei, Săsărman însuși. (**Mariano Martín Rodríguez**)

În literatura sa, Gheorghe Săsărman este secondat de arhitect și de ziarist. Cel dintâi știe să construiască, să oblige materiale diverse să se supună planurilor sale, dar uită adesea însemnătatea materialelor înseși și cade în plasa unor stereotipii, a amestecurilor inabile de limbaje. Pe de altă parte, ziaristul e atras de senzațional, îl caută, îl fabrică, cu exagerări de ton care pun în pericol armonia estetică a textului. Una peste alta, *Vedenii*-le se citesc ușor și cu plăcere. Ambiguitatea lor e incitantă, tot așa cum sfătoșenia ardelenească strecurată pe nesimțite în pagină dă sentimentul reconfortant al unei posibile așezări în firesc, dincolo de toate devierile și inserțiile coșmardești. O undă de umor, fie el și galben, se infiltrează în interstiții, iarăși spre binele lecturii. (**Irina Petraș**)

Irina Petraș, Gheorghe Săsărman, Ion Pop, Virgil Stanciu

Grigore SCARLAT (n. 7 martie 1942, Gârbovi/Bihor). Poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1965). Debut absolut în *Steaua*, 1965. **Volume**: *Cercuri de aur*, 1986; *Ora crepusculară*, 1993; *Rouă medievală*, 1996; *Țărmul himerei*, 1998; *A doua parantează*, 1999; *Dialoguri crude și insolite,* interviuri cu Gh. Grigurcu, 1999; *Prizonier în deșert*, versuri, 2000. A colaborat la „Steaua", „Ramuri", „Familia", „Convorbiri literare", „Poesis", „Unu", „Aurora", „Viața românească", „Vatra", „România liberă", „Cotidianul", „Curentul".

> ***Veți spune:*** *Drumul acesta are capăt, / Poate să sfârșească lângă trunchiuri rotunde / Ale bătrânei, secularei păduri. / De-acolo, știu, pornește un altul / Cunoscut de vânători, / Poate că și acesta / Se va sfârși în cristalul izvorului de munte. // Viața aceasta are un capăt, / A ta, a mea, a celor din jur, / Alungindu-se ca un tren în câmpie / Ori șerpuind printre pietrele fierbinți / Asemenea reptilei ce caută ouăle de pasăre. / Viața aceasta, veți spune, / A mers pe drumul ei până la capăt.*

Au scris despre cărțile sale: Nae Antonescu, Al. Pintescu, Titu Popescu, Mircea A. Diaconu, Constantin Cublesan, Ștefan Melancu, Gheorghe Grigurcu, Augustin Cozmuța, Alex. Ștefănescu ș.a.

Încă de la prima carte, *Cercuri de aur,* S. se dovedește un intimist melancolic, o voce lirică temperată, în bună tradiție ardelenească, postblagiană, filtrată prin elegiile lui A. E. Bacon-

sky. Un scepticism domol răzbate din versuri […] Odată cu trecerea timpului se observă că poetul glisează dinspre modelul Ahile către cel al lui Ulise, asumându-și pe parcurs paradigma orfică […] Însingurarea devine din ce în ce mai intensă, la fel și insinuarea regretului marii treceri. Nostalgia și blazarea se înstăpânesc: „Îmbătrânisem absurd, dintr-o dată, / Ca o frunză prelungă de nuc" (*Cotidian*). Poetul nu pare preocupat de originalitatea limbajului, ci obține performanțe în linia discursului șaizecist: „Un bulgăre, / Un meteorit, ciudat, de oseminte, / Plesnind pe scoarța pământului". El se rostește în termeni esențiali, grav și împăcat cu destinul. (**Alexandru Farcaș**)

Grigore Scarlat, Aurel Rău, Negoiță Irimie

Dieter Schlesak
cu Mariana Gorczyca în 2005

Dieter SCHLESAK (n. 7 august 1934, Sighișoara). Poet, prozator, traducător. Studii de germanistică la Universitatea din București. Redactor la *Neue Literatur*. În 1969 a emigrat în Germania, s-a stabilit la Stuttgart, ulterior alegând să trăiască în Italia, la Camaiore. **Volume**: *Proza austriacă modernă*, I–II, pref. edit., 1968; *Vaterlandstage, roman autobiografic* (tradus la Ed. Fundației Culturale cu titlul *Zile acasă*; postfață de Norman Manea, 1986; *Transilvania mon amour,* antologie, 2009 etc. Traduceri (unele în colaborare) din Francisc Munteanu, Nichita Stănescu, Magdalena Constantinescu, Norman Manea, Gheorghe Pituț. *Sunt lacrimae rerum*, grupaj de versuri traduse din lirica lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, 1969. *Gefährliche Serpentinen*, 1998 (antologie de „lirică românească actuală" în traducerea sa și a altora).

… această moliciune catifelată și ondulată a ținutului transilvan, ca și cum ar imita, în verde, fenomenul primordial al cosmosului, acest ținut al copilăriei…, amplasat în afara timpului și a lumii. Până ce am terminat această carte, am trăit o neliniște ca la o nouă dragoste. Era totuși cea veche, cea care era adormită. Ca și cum exilul meu de-o viață ar fi fost anulat drăgăstos pentru câteva ore. (din *Transilvania, mon amour*)

Dieter Schlesak s-a simțit și el, în exil, nedesprins de România natală. Îmi amintesc de o scrisoare din 1993, cînd eram frecvent și cu furie atacat în țară, și ezitam dacă să aleg soluția lui Thomas Bernhard de a interzice publicarea cărților mele în țara (și limba) natală. El îmi scria, la 7 mai 1993 (traduc din germană, limba noastră de corespondență și comunicare): „Ca și la tine, nevroza exilului nu s-a stins; un emigrant la pensie, așa mă simt și chiar așa sînt, ca și cum mi s-ar trage zilnic pămîntul de sub picioare. Este uimitor că eu, ca și tine, am aparținut țării lui Ceaușescu, nu și celei de azi, atît de apatrizi am devenit... (O paranteză: tu ai vrea, ca și Bernhard, să nu mai fii publicat acasă; nu ar fi asta schizofrenie? Noi toți, inclusiv eu, existăm numai pe temeiul acestei țări – și datorită ei! Recunoștința, chiar dacă sună paradoxal, rămîne și în negativitate!)". (**Norman Manea**)

Scriitor care și-a asumat exilul, valorificînd provocările și reciclînd neajunsurile, vede actul creației ca pe un fel de telescop „care pătrunde în locuri ce nu pot fi înțelese și percepute cu ochiul liber sau prin intermediul trăirii nonverbale. Iar invizibilul reprezintă mai mult decît oricînd sinapsele istoriei". Dieter Schlesak a fost contemporan cu evenimentele majore care au marcat secolul al XX-lea, iar raportarea la ele a fost din interiorul contextului în care s-a aflat sau în răspăr cu ideologia unui partid, curent de opinie al unui grup etnic... Creatorul este prin definiție un inadecvat la magma vremurilor, tocmai datorită acelui telescop prin care are acces la ceea ce cu ochiul comun nu se poate vedea. (**Mariana Gorczyca**)

Aura-Elena SCHUSSLER (n. 17 mai 1986, Hunedoara). Eseistă. Licențiată în Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, Specializarea Filosofie (2008). Masterat de Filosofie, Cultură, Comunicare, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, Catedra de Filosofie Sistematică. Doctorandă cu frecvență în cadrul Universității „Babeș-Bolyai", Facultatea de Istorie și Filosofie, domeniul Filosofie, Școala doctorală: *Argumentare critică și reconstrucție filosofică*, conducător de doctorat: Prof. Univ. Dr. Aurel Codoban. Redactor la periodicul Cultur'ALL. **Studii în volume colective:** *Iubirea erotică și iubirea sexuală*, în: *Explorări*, coord. Grațian Cormoș, 2010; *Artă pornografică?* în: *Studii umaniste*, 2010; *Sex și seducție virtuală,* în: *Studii umaniste*, 2010. Studii în reviste internaționale: *Le corps et la pornographie* în nr. 4/2011 al Revistei Internaționale *The Scientific Journal of Humanistic Studies*, 2011; *Éros, entre séduction et sexualité* în nr. 3/2010 al Revistei Internaționale *The Scientific Journal of Humanistic Studies*, 2010. **Volume**: *Dintre ale corpului și minții. Despre Seducție, Erotism și Pornografie*, 2011 (volum câștigător al Concursului de debut al Uniunii Scriitorilor – Filiala Cluj; Biblioteca tânărului scriitor, nr. 16); *Obscenul ca valoare postmodernă*, 2013. Participă la Salonul de primăvară al scriitorilor plasticieni.

La salonul scriitorilor

În lumea noastră de acum, distanța dintre generații devine abisală. Și dacă vrei să știi ce se mai întâmplă în lumea celor foarte tineri, ai nevoie de curajul expresiei cuiva pe care ei îl recunosc ca fiind de al lor. Aura Schussler este un astfel de eseist curajos, pe care l-am văzut câștigându-și foarte rapid forța de expresie, alături de un curaj care mi s-a părut că îl are dintotdeauna. Ea își desfășoară cercetarea ca pe un sondaj efectuat sub ideea lui Ruwen Ogien, „Pornografia de azi este erotismul de mâine". Idee pe care cred că și cititorii și-o vor însuși după lectura acestui curajos și lucid eseu. (**Aurel Codoban**)

Stăpînă inteligent pe experiența sa livrescă și de interpretare, pe cont propriu, fără inhibiții, a realității, Aura Schussler scrie un eseu captivant („curajos și lucid" apreciază Aurel Codoban) pe care trebuie să-l citim cu aceeași suplețe și libertate de gîndire și expresie responsabilă cu care a fost conceput. Se adeverește astfel că pentru gîndirea autentică (adică profundă și personală), nu există „interdicții" definitive (în limitele adevărului), ci mai curînd niște revanșe îndelung amînate. Aceasta este – sau măcar pare a fi – situația actuală. Nu este exclus ca prin dialectica denumirii, societatea să (re) descopere valoarea aspectului spiritual în relațiile intraumane în general și, în cadrul acestora, a celui inter-sexe. (**Eugen S. Cucerzan**)

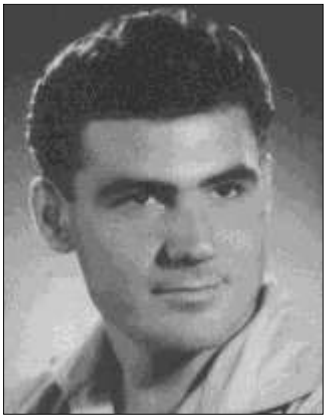

Miron SCOROBETE (1 mai 1933, Răchitova/Hunedoara). Poet, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1957). Debut absolut în *Almanahul literar*, 1954. **Volume**: *Manuscris*, versuri, 1962; *Fântâni*, versuri, 1966; *Drumul Gomorei*, 1967; *Ultima vânătoare de toamnă*, versuri, 1969; *Comoara din peștera scheletelor*, 1969; *Femeia venită din sus*, 1971; *Meduza*, roman, 1976; *Cu microfonul, dincoace și dincolo de Styx*, 2 vol., în colab., 1979-1981; *Povești din curtea mea*, 1980; *Trofeul*, povestiri SF, 1980; *Sus în satul de argint*, versuri pentru copii, 1981; *Marile vacanțe*, 1984; *Imperiul unei singurătăți*, versuri, 1985; *Scrisori din Isihia*, versuri, 1987; *Valahia în Cartea Genezei*, studiu, 1996; *Norul de martori*, eseu religios, 2003; *Dacia edenică* (studiu interdisciplinar), 2006. Teatru radiofonic difuzat la Postul de Radio-Televiziune Cluj: *Pe culmea cea mai înaltă a Munților Carpați*, *Străinul fioros*. Teatru pentru copii reprezentat la Teatrul „Puck" din Cluj-Napoca. Tradus în engleză, franceză, germană, rusă. maghiară etc.

Au scris despre cărțile sale: Victor Felea, Ion Oarcăsu, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Marian Popa, George Pruteanu, Florin Manolescu, Anton Cosma, Constantin Cubleșan, Petru Poantă, V. Tașcu, Cornel Robu, Mircea Opriță, Irina Petraș etc.

Infuz în orice pagină de proză pe care-o scrie poetul Miron Scorobete, lirismul își pune în valoare virtuțile mai ales în nuvela *Cosmina* – piesa care exprimă cel mai convingător afinitatea scriitorului pentru un science-fiction de sublimare lirică a ipotezei insolite și a „motivului" canonic abordat. Acest motiv este, în *Cosmina*, „călătoria în timp", deturnată însă *ad hoc* mai mult înspre o „rătăcire în timp", căci inginerul de mine îngropat printr-un accident în fundul unei saline, încă pe când meleagurile noastre mai erau provincie romană, rămâne acolo „*uitat de timp*" secole și milenii, pentru a se trezi apoi vorbind „nativ" latinește în mijlocul agitației pestrițe și lărmuitoare a unei stațiuni de vilegiatură din zilele noastre. Reveria meditativ-melancolică și, mai ales, predispoziția de a intra fără efort în rezonanță cu tremurul liric al contururilor realului – îi servesc scriitorului pentru a se înfiora privind de la ambele capete de-a lungul acestui „tunel al timpului", pentru a capta și transmite acest fior al timpului dislocat pentru un moment din aderențele-i istorice indislocabile, acest tremur și cutremur al ființei noastre istorice, scurt-circuitată liric prin atingerea, pentru un moment, a capetelor firului temporal pe care și-a înșirat, irevocabil, existența. (**Cornel Robu**)

Doar la o evaluare cantitativă Miron Scorobete apare înclinat mai degrabă spre proză decât spre poezie. Fiindcă structura sa interioară se dovedește fundamental lirică și în romane, povestiri s.f. ori literatură pentru copii, precum *Drumul Gomorei*, *Marile vacanțe*, *Meduza*. *Trofeul* etc. (**Irina Petraș**)

O poezie tradițională, nu lipsită de delicatețe scrie Miron Scorobete și în *Imperiul unei singurătăți* (1985), carte în care sentimentalismul este dublat de umor, iar evocarea nostalgică se împletește cu livrescul. Orientarea, cu ecouri din G. Coșbuc, I. Pillat sau V. Voiculescu, revine în *Scrisori din Isihia* (1987), unde reperele rămân natura, erosul**,** satul copilăriei, eroii martiri ai Transilvaniei. În ipostaza de prozator, Miron Scorobete confirmă înclinația fantezistă, ca și umorul. Povestirile din *Drumul Gomorei* (1967), unde se regăsește ceva din spontaneitatea și verva demistificatoare a lui Marin Sorescu, pornesc de la simbol pentru a dezvolta o concluzie insolită sau umoristică. În proza științifico-fantastică din *Femeia venită de sus* (1971), *Crâncena luptă dintre „Ate"și „Abile*" (1976), *Trofeul* (1980) se păstrează, cu intenții polemice, recuzita genului, dar accentul nu cade pe inventivitate, ci pe meditația existențială, pe satirizarea hipertehnicizării sau pe reconstituirea unei atmosfere poetice. (**Anton Cosma**)

Carte poștală
de la Constantin Noica

Cu Grigore Beuran și Romulus Rusan

Vasile Rebreanu, Miron Scorobete, Negoiță Irimie

Gavril SCRIDON (16 mai 1922, Feldru /Bistrița-Năsăud – 6 septembrie 1996, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar. Universitatea Ferencz Jozsef și Universitatea Regele Ferdinand din Cluj (1946). Debut absolut în *Tribuna Ardealului,* 1941. Debut editorial *Pagini despre Coșbuc*, 1957. Doctor în filologie cu o teză despre George Coșbuc. **Volume**: *Pagini despre Coșbuc*, 1957; George Coșbuc pe pământul natal, 1966; *Liviu Rebreanu pe plaiuri năsăudene*, 1967; *Ecouri literare universale în poezia lui Coșbuc*, 1969; *George Coșbuc în locurile anilor de ucenicie*, 1975; *Liviu Rebreanu între „Oameni de pe Someș"*, 1976; *Confluențe literare românești și europene,* 1988*; Istoria literaturii maghiare din România 1918-1989*, 1996; *Viața lui George Coșbuc*, 2003. A îngrijit ediția critică G. Coșbuc, *Opere*, 4 vol., 1966-1982.

„Literatura maghiară din România" (formulare introdusă în 1926 de către profesorul Kristóf György) a făcut obiectul unor lucrări de sinteză în limba română sau maghiară, apărute în România, dar și în Ungaria, lucrări în galeria cărora se așează firesc cea a profesorului clujean. Iată-le pe cele mai importante, în ordine cronologică: Ion Chinezu, *Aspecte din literatura maghiară ardeleană*, 1919-1929 (Cluj, 1930); Söni Pál, *Istoria literaturii maghiare din România*, în limba maghiară (1969); Kántor Lajos, Láng Gusztáv, *Literatura maghiară din România între 1944-1970*, tot în maghiară („Kriterion", 1971 și 1973); Dávid Gyula, Marosi Péter, Szász János, *Istoria literaturii maghiare din România*, manual pentru clasa a XII-a, în limba maghiară (1977); Nicolae Balotă, *Scriitori maghiari din România*, 1920-1980 („Kriterion", 1981). În *Istoria literaturii maghiare*, apărută la Budapesta, este inclus capitolul „Literatura maghiară din România", iar Pomogáts Béla semnează lucrarea *Prezent în literatura maghiară ardeleană* (Budapesta, 1987), și un capitol despre „Literatura maghiară din România" în volumul *Literatura maghiară mai nouă, 1945-1981* (Budapesta, 1982). […] *Istoria literaturii maghiare din România a lui Gavril Scridon,* se cuvine spus de la început, nu este neapărat și în primul rând o *istorie* a literaturii, ci, mai degrabă, un dicționar de scriitori maghiari din România, o panoramă de personalități, destine, opere, nu de idei. Perspectiva istorică este sumară și cumva exterioară, marile răsturnări istorice sunt arareori privite în profunzimea consecințelor lor în plan spiritual, cultural, rolul nuanțat pe care l-au avut asupra evoluției unei literaturi este aproape trecut cu vederea, tot așa cum criteriul este-

Gavril Scridon în mijlocul studenților (Virgiliu Florea, Ion Pop, Justin Ceuca etc.)

tic este aplicat parțial, fragmentar, monoton ca formulare și expediat în stereotipii. Reacția profesorului față în față cu viața și opera celor aproximativ 125 de scriitori maghiari inventariați este, aș spune, una de îndrăgostit ori de colecționar împătimit. Reține orice detaliu biografic, fără deosebire, totul e important până la nivelare. […] Voința neînrolării („Neutralitatea mea a fost, astfel, aproape absolută și, tocmai de aceea, rămâne, în chip paradoxal, subiectivă; procesul critic și de evaluare istorico-literară nu scutește pe nimeni de un anumit subiectivism") duce la detașare excesivă. Nici o *problemă* – și literatura maghiară, cu precădere cea din România, este una problematică – nu e atacată frontal, tranșant. Simplele aluzii, multe cu totul obscure pentru un necunoscător al istoriei Ardealului, sunt insuficiente pentru a lămuri un *caz* de o însemnătate greu de ignorat. Efortul de a privi dinăuntru – ca un îndrăgostit, cum spuneam –, lăudabil în multe privințe, fiindcă umanizează seaca avalanșă documentară, disimulează nepermis de mult și eludează piscurile. Magma caldă, disimulatorie, mereu în quasi-ilegalitate, a scrisului maghiar din România este străpunsă de câteva constante și obsesii de o importanță covârșitoare pentru înțelegerea lui. Ele stăruie fantomatic în fundalul lucrării, e adevărat, dar nu-i devin niciodată obiect de studiu. (**Irina Petraș**)

Rodica SCUTARU-MILAȘ

(10 decembrie 1942, Buzdugeni, Hotin). Poetă. Pictor. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Debut absolut în *Tribuna*. Debut editorial în volumul colectiv *Cărări spre oameni*. **Volume**: *Fulguiri de seară*, 1996; *Într-o seară*, 1997; *Labirint*, micropoeme în stil haiku, 2001; *Lacrima unui mugur*, versuri, 2003; *Oglinda de fum*, versuri, 2005; *Descătușarea zăpezilor*, 2007; *Secreta petrecere a nepetrecutului*, 2014. A coordonat, în colab., antologiile *Pași în iarba ninsă*, *Pulbere de stele* etc.

***Dincolo de timp**: Singurătăți curg prin noapte / oglindindu-se-n voalul ei mătăsos. / Prin oase de lemn spirite alunecă, / onctuoase / se pierd în trupuri bântuind a iubire, / nepotolite iubiri / ce se topesc în oglinzi fumurii. / Și ele, singurătățile, / șterg cu lunga lor poală / praful sufletului / ajuns pradă croncănitoarelor ciori. // Dincolo de timp / Cerul / acoperă marea cu trupul lui cald.*

***Alteritate:** Prezentul acut sfâșie... / Aștchii de oglindă / îmi răsfrâng chipul / în repetabile fațete / zdrențuind timpul / aruncat prin mine / spre un tine / ascuns în spatele măștii. / Întregul, / într-o formă nedefinită, / propagă un început de poveste // obsesiv mărunțită de răbufniri / convertite fragil și somnoros /spre o altă poveste.*

O poezie ezitând între expresia transparentă și metaforismul abstractizant, cu prețiozități datorate mai degrabă unui mimetism livresc stângaci asimilat, decât rafinamentului. Sensibilitatea e însă autentică și stă sub semnul unei presante dorințe de jubilație naturistă. Dar autoarea nu are propriu-zis o imaginație materială vibrantă. Ea „descântă" elementele naturale cumva magic, apotropaic, în încercarea de a-și suprima propriile neliniști și de a izgoni răul (durerea) din lume. Imaginea cosmică a „cântului" e adeseori de un fantezism suav-bombastic […] Reveria dominantă rămâne aceea a unei armonii cosmice. (**Petru Poantă**)

Rodica Scutaru Milaș este o veche membră a Cenaclului de poezie al cadrelor didactice „Octavian Goga", în cadrul căruia a activat ani în șir, desăvârșindu-și și perfecționându-și arta poetică. […] Volumul [*Labirint*] e o înșiruire de trei cicluri de haiku-uri, rezultat al unei concentrări și esențializări a limbajului până la eliminarea oricărui cuvânt de prisos. (**Mircea Popa**)

Rodica Scutaru Milaș este o poetă a revelației lumii prin îngemănarea percepției senzitive cu resemnarea senină, de esență transparent mioritică, în fața tragismului existențial. Emisia verbală urmează un ritm firesc, fără sfâșieri lăuntrice răsunătoare. Mersul egal cu sine al timpului, ciclicitatea anotimpurilor, etapele vieții prinse în sintagme inventive, gingașe, elocvente, picturalitatea florilor, tabloul unor trăiri mirabile în fața miracolelor existențiale se oglindesc candid și pertinent în poezia sa din acest volum. Un extaz surdinizat oximoronic în expresie se organizează discret sub forma unor reflecții generalizatoare (**Adrian Țion**)

Cu Rodica Marian

Metafora-cheie a volumului – *„cele nefăcute care petrec în așteptare"* – recomandă o voce poetică autentică și încă promițătoare, cu fulgerări de profunde stări meditative, cu o patetică fervoare a pledoariei pentru adevărul trăirilor și autentică condamnare a minciunii, „hâdă hârcă", dimensiune care dă poemelor Rodicăi Milaș din acest volum o consistență particulară. O dominantă specială a sensibilității sale se relevă a fi aici filonul introspecției, care cuprinde sufletul poetic în marea taină a „petrecerii" din lume și, totodată, a accesului întrevăzut spre lumea de dincolo, unde stau și cele „nepetrecute". (**Rodica Marian**)

Alexandru SEREȘ

(n. 1957, Oradea). Publicist, poet, traducător. Facultatea de filologie (franceză-engleză), Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj (1981). Redactor la revista de cultură *Familia* din Oradea. A fost redactor și a colaborat la periodicele *Gazeta de Vest Oradea, Jurnalul de dimineață, Vest Expres, Vest Magazin, Jurnal bihorean*. **Volume**: *Trăirea geometriei*, versuri, 1992; *Infernul nostru cel de toate zilele*, publicistică, 1998 etc.

Alexandru SFÂRLEA (n. 22 iunie 1947, Cihei, Bihor). Poet și publicist. Studii medii. Debut absolut în ziarul județean *Crișana,* în anul 1967. **Volume**: *Dezvăluiri*, versuri, 1989; *Către Sing*, 1995; *Către Sing* – scrisorile XVII – XXXVIII, 1997; *Strigătul de siliciu*, 1997; *Flame degerate*, versuri, 2001; *Les visions avec Sing: poèmes /Viziunile cu Sing: poeme*, 2001; *Către Sing*, 2005; *Rac săgetat,* 2007; *Verde de... Oradea*, eseuri, 2009; *Nume și chip,* versuri, 2013; *Imprecizia de a fi intrus,* versuri, 2013. Publică versuri, recenzii, articole, proză, reportaje, pamflete în: „Luceafărul", „Familia", „România literară", „Convorbiri literare", „Orizont", „Ramuri", „al cincilea anotimp", „Caietele Oradiei", „Unu", „Aurora", „Informația de Vest", „Cele trei Crișuri", „Crișana", „Crișana plus", „Vestul românesc", „Munții Apuseni", „Bihorul".

Poate că ai dreptate să te îndoiești de mine, Sing, / poate știi încotro bat aceste răvășite cuvinte, / dar dacă a existat vreodată un alt"eu însumi", / ca acum, / atunci zăpezile cu gust de sălcii împupite / au viscolit ca niște enigme nupțiale / și au coborât îmbrățișate pe vara înnegrită / de fumul veșnicelor afronturi: / acolo unde tot ce se naște împinge în sus / forma de barcă cu motor a mormântului, / încât pin orice fisură violacee / sticlește obrăznicia tandră a unei semințe – / că dacă a fost vreodată"înlăuntrul cuiva" / prăbușit / dacă a fost călcat în picioare / de privighetori și orătănii / și de turmele de mistreți ale ipocriziei, / atunci răstiți-vă fericiți la umbra imprecisă / a unei emoții / care se sprijină de rădăcina firului de iarbă, / atunci rotiți-vă privirile uscătive și arse / prin găvanele celor cu ochii scurși în cuvinte – / dar să nu regretați amarnic un plânset înnăbușit / la distanța astronomică dintre țipenia ostilă / și visul incinerat în metaforă – / mai apoi, dacă un alt"noi înșine" există / într-un dedesupt aurifer / ori înnegrit de cărbune, atunci dă Doamne / ca peștii / să vorbească în toate limbile Pământului / că timpul trăit e o moarte aparentă intrată / scâncind / cu capul înainte în viață, / că neputința însăși nu-i decât o elegie / trufașă / care râde în homerice hohote / de plânsul satisfăcut al unui început de mileniu, / că timpul încă netrăit / – dacă nu ne certăm la cuțite cu blândețea / de pe urmă – / e-această lacomă viață aparentă intrată surâzând / cu capul înainte în moarte [...]

Au scris despre cărțile lui Alexandru Sfârlea: Alex Ștefănescu, Ștefan Borbély, Ion Simuț, Ioan Moldovan, Raluca Dună, Horea Poenar, Constantin Cubleșan, Adrian Țion, Florin Lazăr, Horea Gârbea, Ioan Țepelea, Miron și Octavian Blaga, Lucian Scurtu, Mihai Vieru ș.a.

Poemul *Către Sing*, un poem amplu, format din 26 de părți, reprezintă o performanță în materie de *întreținere* a arderii lirice. Pe parcursul a șaizeci de pagini, poetul nu devine niciodată tern. El se adresează unei iubite imaginare, cu un nume exotic și simbolic, Sing, recurgând la toate registrele stilistice posibile: al chemării, al implorării, al istorisirii, al interogării" al mărturisirii, al rememorării etc., și izbutește să fie mereu convingător și emoționant, datorită autenticității mesajului. Poemul este de fapt un discurs, dar ce discurs! Poetul vorbește nu ca să se audă, ci ca să se facă auzit. În locul spectacolului de narcisism pe care ni-l oferă atât de mulți autori contemporani, Alexandru Sfârlea ne înfățișează o dramă a celui ce vrea cu adevărat și cu orice preț să comunice. În discursul său – sinteză lirică învolburată, lipsită de orice retorism – se fac referiri la suferința ancestrală a ființei umane, dar și la calvarul vieții din România de azi. (**Alex Ștefănescu**)

Nume și chip conține un singur poem, împărțit în douăzeci și șase de fragmente, reprezentând monologul interior al unui autor atins, cu certitudine, de aripa diafană a poeziei autentice. De-a lungul poemului, Sfârlea e matur, delicat, melancolic, modern, ironic și chiar postmodern în doze îngăduite, desuet în alte locuri, atunci când situația o impune, toată această metamorfoză ducând în cele din urmă la un fel de intensitate mateină a existenței, în care artificiul e prelungit subtil în decadență, pe fondul sugerării unui ideal cu neputință de atins vreodată. Modul de construcție al poemului confirmă ipoteza de mai sus, întrucât ne aflăm în fața unei singurătăți de rătăcitor, ipostaziate în două registre complementare: pe de o parte se află poetul, ființă precară, umbratică, hălăduind retractil printre obiectele profane ale lumii, și pe de alta „Sing", ființa diafană căreia îi este adresat întreg poemul, ca un ceremonial mai degrabă de îndepărtare, decât de apropiere. În consecință, poetul construiește simultan pe două paliere, unul masculin și altul feminin, alchimia acestei oglinzi adesea aburite convertindu-se în fraze bine drămuite, atent conduse, lipsite de verbozitate sau de excese. Astfel, în *Nume și chip,* remarcabilă e dexteritatea de a construi o enigmă, așa cum alții, în alte vârste, construiau mituri. (**Ștefan Borbély**)

În *Către Sing*, monologul epistolar permite o profundă reliefare a individualității și o extindere a înțelesurilor eului asupra lumii. Într-o asemenea concepție, lumea poeziei lui Alexandru Sfârlea poate fi rezumată astfel: < Chipul pe care îl ia sufletul/ în vremuri șubrede și bolnave>. (**Horea Poenar**).

Roxana SICOE-TIREA (n. 10 aprilie 1981, Hunedoara). Poetă. Stabilită în Franța (căsătorită Baudouin). Facultatea de Litere a UBB Cluj și Facultatea de litere din Artois /Franța. Echinoxistă. Coautoare la *Dicționarul Echinox. A – Z,* 2004 (coord. Horea Poenar). Prezentă în antologia *Poeții revistei Echinox*, 2004, îngrijită de Ion Pop. Marele premiu pentru poezie la concursul literar anual organizat de Liga pentru Drepturile Omului la Paris,1998, 1999. **Volume**: *A șaptea dimineață a lumii*, versuri, 2005 (Premiul pentru debut al USR – Filiala Cluj); *Okii*, 2009, ilustrații Mihai Morărescu.

„mai ales că eu nu îmi doresc libertatea ci dreptul de-a ști cine sunt"
„ești / închegata ninsoare care îl spală; / flori despicate miros pe ciment / nucile verzi fermentează în aer cei / care te-au lovit își curăță carâmbul cizmei / de zăpadă // plictisit își așterne păianjenul pânza / astăzi ai fost de apă mâine vei fi de oțel / fierbinte în mâinile lor apoi ieși din / temniță / închizi ușa înghiți cheia și / pleci…"

„Mișcarea *nervoasă* de căutare a *fisurii*, ferestrei, *ușilor* de către un subiect chemat în mai multe direcții", înregistrată de Ion Pop (*Echinox. Vocile poeziei*, 2008), continuă în *Okii* (carte care, dacă nu mă înșel, ar fi trebuit să se cheme *Delta iubirilor profunde*). Poeta alege să încorporeze versurilor sale și experiențe receptate la mâna a doua. O modalitate specială, calm tensionată și expresivă, de asumare a trecutului familial, național, istoric, scriptural. În calitate de moștenitoare de destin („greu să trăiești în chingile altor gene…"), devine purtătoare de cuvânt, descrierea de sine încercând să împace rădăcini felurite și inconfortabile. De aici senzația de uruit continuu din fundalul poemelor. Depărtarea nu înseamnă ruptură, distanța nu vindecă. […] Pasta groasă, neo-expresionistă, deprinsă de la optzeciști, acceptă mici frontoane metaforale cu iz modernist, devieri suprarealiste, dar și o libertate a rostirii negre ținând de generația douămiistă a angoaselor fără nume. (**Irina Petraș**)

Poezia Roxanei Sicoe-Tirea este precum imaginile formate într-un caleidoscop. Formele se schimbă la cea mai mică rotație, imaginile sunt superbe, dar ele au semnificații ambigue, greu de descris în cuvinte. Firește, este vorba de un caleidoscop care funcționează pe bază de cuvinte. Sensurile se extind și se restrâng, combinațiile sunt dintre cele mai neașteptate, les incertitudes du langage (limbajul, spune Jean Paulhan, reprezintă cheia tuturor problemelor care ne preocupă) se manifestă în toată splendoarea lor. Cuvintele devin materialul, dar și obiectul poeziei […]Spre deosebire de congenerii ei, Roxana Sicoe-Tirea nu este câtuși de puțin preocupată să o rupă cu poezia scrisă înainte de ea. Dimpotrivă, într-o viziune intens intelectualizată, ea recuperează totul, de la Nichita Stănescu, până la textualismul optzecist. […] Cultivată și sensibilă, Roxana Sicoe-Tirea este una dintre poetele tinerei generații căreia critica ar trebui să îi acorde o mult mai aplicată atenție. (**Tudorel Urian**)

SIGMOND István (31 iulie 1936, Turda – 18 ianuarie 2014, Cluj-Napoca). Prozator, dramaturg, traducător. Facultatea de Drept Cluj (1959). **Volume**: *Árnyékot eszik a víz* (Apa mănâncă umbre), nuvele, 1969; *Egy panaszgyűjtő panaszai* (Plângerile colecționarului de plângeri), roman, 1971; *Valaki csenget* (Cineva sună la ușă), nuvele, 1971; *A kútbamászó ember* (Omul care a coborât în fântână), nuvele, 1978; *Szerelemeső* (Ploaia de dragoste), roman, 1979; *Vétó* (Veto), piesă de teatru, 1980; *Félrevert harangok* (Clopot bătut în dungă), roman, 1987, 1990; *Mi a sötétben is látjuk egymást* (Noi ne vedem și în întuneric), nuvele, 1993; *Ugassak magának, Rezső?* (Doriți să latru, Domnule Rezső?) nuvele, 1995; *Gyászhuszárüvöltés* (Urlet de gropar), nuvele, 1996; *Minden nap halottak napja van* (Toate zilele sunt zilele morților), nuvele, 1998; *Keselyűcsók* (Sărutul condorului), nuvele alese, 2003; *És markukba röhögnek az égiek* (Ființele cerești râd de noi), nuvele, 2003; *Csókavész- Teroarea ciorilor* (nuvele, 2006) Volume de traduceri din Anton Holban, Constantin Cublești, Laurențiu Fulga. Piese jucate la Satu Mare (1978), Cluj (1989), Debrecen, Ungaria (2005). Premiul pentru Volumul Anului, acordat de Uniunea Scriitorilor din Ungaria (2003). Premiul internațional SOROS pentru întreaga activitate literară (1997).

Andrei SIMUȚ (n. 2 august 1981, Cluj-Napoca). Eseist și prozator. Fiul lui Ion Simuț. Facultatea de Litere a UBB Cluj. Masterat *Istoria ideilor - Istoria imaginilor* (2005). Doctorat 2011. Debut absolut în *Echinox*, 2001. Debut editorial în *Dicționar Echinox A – Z*, 2004 (coord. Horea Poenar). Din 2007, doctorand al Facultății de Litere din Cluj-Napoca, Catedra de literatură comparată, cu o teză despre romanul apocaliptic. În 2009, beneficiază de o bursă de cercetare în Elveția, la Universitatea din Fribourg. **Volume**: *Literatura traumei. Războiu, totalitarism și dilemele intelectualilor în anii 40,* 2007 (volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, nominalizat la premiile *Cuvântul* și *Observator cultural* și câștigător al premiului pentru debut al revistei *România literară*); *Calvarium*, roman, 2009. A publicat studii, eseuri, cronici literare și interviuri în *Echinox, Familia, Euphorion, Steaua, Tribuna, Caiete Echinox, Observator cultural, Dilemateca, Vatra, Cuvântul, Caiete critice, Timpul* și în volume colective (*Dicționar Echinox*, 2005; *Literatura tânără*, 2007; *Valențe europene ale literaturii române contemporane*, 2007; *Antologia Colocviului tinerilor scriitori*, 2008; *Starea prozei*, 2008; *Orașul și literatura*, 2008, *Identitatea românească în context european*, 2009).

„Secolul XX a dovedit mai mult ca oricare altă perioadă din istoria omenirii că, pe lângă capacitățile sale de creator al unei civilizații avansate, omul posedă și mijloacele de a deveni „demiurgul cel rău", având puterea de a pune capăt întregii sale evoluții, instaurând cel mai teribil sfârșit dintre toate, cel al propriei specii, implicând anihilarea sa ca entitate biologică (*bio-apocalipsa*)*, a umanului, prin experimentul totalitar* (*distrugerea valorilor, a conștiinței și a identității umane*) *sau anihilarea totală a lumii* (*apocalipsa nucleară*)*. Totodată, secolul XX a fost perioada în care omul a rivalizat cu natura în a genera catastrofe. În istoria umanității, secolul XX inaugurează o nouă paradigmă în care va fi pusă la îndoială însăși noțiunea de om, în care umanitatea este în căutarea umanului. Dacă în prima jumătate a secolului trecut această dorință de a reforma umanul se va manifesta prin intermediul ideologiilor* (*rezultate în utopiile totalitare*)*, a doua jumătate actualizează o tendință similară, dar axată pe remodelarea palierului biologic, corporal* (*cercetările asupra genomului uman*)*. Secolul XX a fost unul apocaliptic deoarece catastrofele sale au dezvăluit câteva elemente esențiale și tulburătoare despre om și civilizația sa, răsturnând toate principiile sale călăuzitoare. Spiritul apocaliptic, care a modelat întreaga istorie a Occidentului de la creștinism încoace, a devenit astăzi însăși textura Zeitgeist-ului, afirmație care se transformă ea însăși într-un truism, raportată la realitățile contemporane. Faptul este simptomatic, astfel că a scrie azi despre apocalipsă pare un gest deopotrivă redundant și necesar totodată. Asupra oricărei manifestări a lumii noastre planează spectrul apocalipsului, și, cu toate acestea, observăm dispariția sentimentului iminenței, al regimului temporal al anticipării, atât de caracteristic pentru apocaliptic. James Berger, alături de Baudrillard și alți critici importanți observau indiferența cu care a fost întâmpinată trecerea spre noul mileniu* (*un Non-eveniment*) *și raritatea așteptărilor, astfel că trecerea spre noul mileniu arăta o situație inedită pentru spiritul apocaliptic*

milenarist, care a furnizat energia pentru nenumărate schimbări radicale în decursul istoriei Occidentului: pentru prima oară sentimentul milenarist era golit de speranțele și sensurile tradiției apocaliptice. Un motiv important pentru această mutație care survine în cadrul apocalipticului contemporan este sentimentul acut al martorilor istoriei secolului XX că apocalipsa a avut deja loc. Cultura occidentală trăiește într-un orizont al postumității, dezvoltând o acută conștiință a sfârșiturilor, ce se va regăsi inclusiv în teoretizările noii paradigme postmoderne. Apocalipsa nu mai este situată în viitor, ci fie în trecut, prin imaginile ororilor istoriei, care, chiar dacă nu au adus Apocalipsa, reprezintă o oglindire perfectă a ei, la scară redusă, fie în prezentul lui „aici și acum". Sloterdijk vorbește de o cultură a panicii ca versiune postcreștină, neopăgână a apocalipticului (*o mutație care lasă în urmă apocalipticul religios, implicând pierderea dimensiunii profetice, mesianice și o senzorialitate a catastrofei*)*. Care sunt motivele unei asemenea fascinații pentru complexul apocaliptic?- iată o întrebare ce revine mereu pentru cercetătorul temei. Să fie o răzbunare în avans pentru moartea proprie, o încercare de a „îmblânzi" sfârșitul personal? Să fie plăcerea de a stăpâni timpul prin intermediul conceperii finalului posibil? Să fie împlinirea unei căutări a sensului, a ordinii, a structurii, vizibile doar din perspectiva unui final, așa cum sugera Frank Kermode? Pe lângă acestea, mai există și fascinația pentru inimaginabil: faptul că niciodată nu suntem propriu zis martorii Apocalipsului, fapt ce este compensat prin imaginar, unde romancierul are un statut privilegiat, ficționalizând scenariile posibile, depășind o imposibilitate fundamentală, precum și condiția eternei amânări ce pare să caracterizeze Apocalipsa. Oricâte sfârșituri de lume concepem, Apocalipsa rămâne în umbră, la fel de misterioasă și inaccesibilă ca un vis. Fie că e vorba de film sau roman, singura modalitate prin care putem asista la sfârșitul lumii este ficțiunea*." (Fragment din *Ficțiunea sfârșitului amânat*, în curs de apariție.)

Au scris despre cărțile sale: Irina Petraș, Ștefan Borbély, Liviu Antonesei, Nicolae Bârna, Bianca Burța-Cernat, Marius Miheț, Claudiu Turcuș, Victor Cubleșan, Dana Sala, Alexandru Jurcan, Grațian Cormoș.

Prețuiesc la Andrei Simuț atitudinea comprehensivă, atenția pentru nuanță, subtilitatea analizei de text, claritatea expresivă a limbajului critic. Pe lângă aceste însușiri, volumul său de debut evidențiază o altă calitate rară și (tocmai de aceea) remarcabilă: plecând de la literatură, autorul are forța să însuflețească un deceniu crucial (anii 40) din convulsiva istorie a secolului XX, să aducă la viață „o lume bastardă în care nu mai este loc pentru actul literar, dar totodată acesta rămâne o strategie unică de refugiu în fața terorii războiului". Literatura traumei devine astfel un eseu pasionant ce dovedește înzestrarea specială a acestui tânăr critic ce trăiește febril și exprimă epic ideile (**Sanda Cordoș**)

Plecând de la scrierile autobiografice – câteva și de ficțiune – ale unor autori precum Zweig, Orwell, Julien Green, Jünger, Eugen Ionescu, Milosz, Voiculescu, Eliade, Sebastian etc., Simuț-Cel-Tânăr, ca să-l disting de maturul său tată!, izbutește o frescă istorico-intelectuală convingătoare și pasionantă a unuia din cele mai complicate decenii ale secolului trecut, deceniu care a cuprins, la început, extinderea fascismelor, apoi războiul, pentru a se încheia cu accederea la putere a extremii stângi în spațiul est-european. Incredibil cât de multă informație, analiză și interpretare a putut să încapă în ceva mai mult de 150 de pagini! Pentru că, dincolo de calitățile de critic și istoric literar ale lui Andrei Simuț, dincolo chiar și de excelența stilului, pe care l-aș numi controlat febril, trebuie să semnalez cunoștințele sale de istorie politică și ceea ce aș numi un simț al istoricității care îi permite să interpreteze mereu corect abundenta informație (**Liviu Antonesei**)

Andrei Simuț e un analist al suprafețelor integratoare și un ponderat raționalist de factură obiectivistă, făcut să meargă pe terenuri ferme, prin evitarea scrupuloasă a nisipurilor mișcătoare. [...] Andrei Simuț e un clasic cu nostalgia manierismului ponderat, a cărui evoluție către sinteze obiective poate fi întrevăzută încă de pe acum. [...] îl interesează modul în care literatura și memorialistica decantează în apocalipsă prea-plinul istoriei atroce și modul în care ea surmontează militant deznădejdea prin distopia 1984 a lui George Orwell, „obsesie" pentru autorul nostru, convertită apoi în subiect exegetic (cele mai substanțiale capitole din carte îl au ca subiect pe Orwell). (**Ștefan Borbély**)

Andrei Simuț practică scrisul concentrat, fraza bogată în informații dense și diverse. Un alt plus al lucrării constă în lizibilitatea atractivă a modului nesofisticat în care sunt analizate și reactualizate aceste realități ale deceniului cinci al secolului trecut. De altfel, se vede că problema l-a preocupat de mult și că stăpânește o bibliografie aproape exhaustivă asupra temei (inclusiv excelentele volume de eseuri ale lui Orwell, netraduse încă în limba română).(**Grațian Cormoș**)

Incitant și actual deopotrivă, subiectul ales de Andrei Simuț – literatura anilor patruzeci – este abordat din unghi comparatist, căutându-se un permanent echilibru între contextualizarea perioadei – istoria „mare" și restituirea autobiografică, (uneori literaturizată) a traumelor intimității creatoare – istoria intimă. Cu un real talent descriptiv, cronicarul de la „Cuvântul" își surprinde într-un tablou sintetic personajele narațiunii sale critice. (**Claudiu Turcuș**)

O *privire* extrem de atentă și creatoare e simțul predilect de punere în contact cu lumea. A.S. *vede* și descrie. Vorbește el singur, în interviu, despre vizualizare – „orice scriu se cere vizualizat mai întâi" –, e o metodă a celor mai puțin atenți la semnale auditive. Chiar dacă muzici de tot felul traversează cartea [*Calvarium*], nu urechea e scutierul căutătorului de sensuri, ci ochiul. De aceea punctele nevralgice ale romanului sunt *vocile* (puține) prinse în dialogurile zilei. Monologurile auto-descriptive, în schimb, merg ca unse, sunt rezultatele unei vizualizări interioare și se întemeiază pe capacitatea de a face conexiuni a omului cu biblioteci în spate. (**Irina Petraș**)

Pentru mine, romanul a început să strălucească în momentul în care am descoperit în Andrei Simuț geograful fascinat de această urbe atât de ciudată, nesuferită și dragă – Clujul. […] Poate că Andrei Simuț nu este un mare romancier al istoriilor de amor, dar este un foarte fin și înzestrat peisagist urban. […] reușește să găsească și să anime chiar spiritul orașului, și este imposibil să nu participi afectiv la această circumscriere. […] Celălalt merit pe care *Calvarium*-ul îl are în ochii unui cititor deloc tipic este cel de poligon în care se pot vedea și încerca variate procedee stilistice. Andrei Simuț este fără îndoială extrem de bine pregătit teoretic. Dar acest roman dovedește că știe să transpună și în practică trucurile meseriei. (**Victor Cubleșan**)

Andrei Simuț este un stilist desăvârșit. Cartea de debut, *Literatura traumei* (2007) exact acest atribut îl transmitea, dincolo de finețea interpretărilor și siguranța verdictelor. În privința prozei, el are un imens avantaj: tipul de roman, prin construcție și intenționalitate, nu-și găsește, deocamdată, o circumscriere adecvată între confrați. Atent la fiecare detaliu al susținerii textului, Andrei Simuț revarsă în proza lui toată încărcătura ludică, simbolică și analitică, cu o rară știință a discursului. *Calvarium* este o hartă a memoriei – cum suntem avertizați parțial în fragmentul de mai sus. Nu însă una obișnuită. Este memoria unui oraș devorator, o memorie care palpită seismologic asemeni unui supra-personaj […] Roman de dragoste, autobiografic, inițiatic, roman eseu, metaroman, roman de idei, oricum l-am eticheta, *Calvarium* este o carte solidă, cu minime fisuri, având o extraordinar de bine cimentată inginerie a detaliului și a structurii. Cu siguranță derutant pentru unii, labirintic până la refuz pentru alții, *Calvarium* este un roman scris să incite și să fascineze. (**Marius Miheț**)

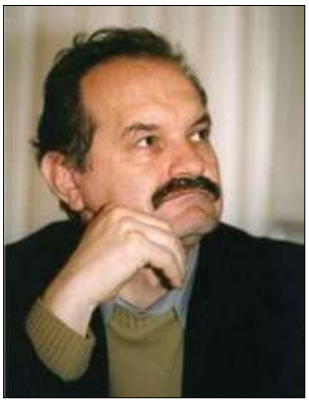

Ion SIMUȚ (n. 26 august 1953, Hotar/Bihor). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1978). Echinoxist. Debut absolut în *Echinox*, 1975. Doctorat în filologie cu o teză despre Liviu Rebreanu, 1997. Premiul Uniunii Scriitorilor 1994, nominalizat în 1997, 2000, 2004. **Volume**: *Diferența specifică,* 1982*; Incursiuni în literatura actuală,* 1994*; Revizuiri,* 1995*; Confesiunile unui opinioman,* 1996*; Critica de tranziție,* 1996*; Rebreanu dincolo de realism*, 1997; *Arena actualității*, 2000; *Augustin Buzura*, monografie, 2001; *Liviu Rebreanu*, monografie, 2001; *Realitatea ficțiunii*, 2004 (Premiul „Titu Maiorescu" al Academiei Române); *Simptomele actualității literare*, 2007; *Europenitatea romanului românesc contemporan*, 2008; *Liviu Rebreanu și contradicțiile realismului*, 2010; *Vămile posterității. Secvențe de istorie literară*, 2012. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1994, nominalizat, 2004. Ediții îngrijite, antologii și prefețe sau postfețe la volume de Ion Agârbiceanu (1978), Teodor Scorțescu (1982), Octavian Goga (1985), Mihail Sadoveanu (1987), I. Peltz (1989), George Bacovia (1994), Tudor Arghezi (1994 și 2004), Mircea Streinul (1995), Liviu Rebreanu (1998 și 2004), Mircea Nedelciu (1999), Paul Georgescu (1999), Dinu Nicodin (2000), Eugen Uricaru (2002), E. Lovinescu (2003), Alexandru Ecovoiu (2004 și 2005), *Literatura din Basarabia în secolul XX. Romanul, vol. 1-4* (2004). Prezent în volumele colective *Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu*, 1982; *Liviu Rebreanu după un veac*, 1985; *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*, 1991; *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice*, 1994; *Canon și canonizare*, 2003 etc. Coautor la *Dicționarul Scriitorilor Români,* 4 vol., 1995-2001. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Familia", „Steaua", „Tribuna", „România literară", „Vatra", „Luceafărul", „Cuvântul", „Contemporanul-Ideea europeană", „Ziua literară", „Apostrof".

„Dacă nu rezultă din necesitatea de a înțelege valoarea și de a interpreta opera, dacă nu rezultă din urgența unei mărturisiri și dacă nu sfidează anumite prejudecăți sau inerții, critica literară riscă să devină un act intelectual ratat. Scriu pentru că așa înțeleg mai bine ceea ce am citit. Scriu cu sentimentul unei mărturisiri necesare: o confesiune despre ceea ce am înțeles. Criticul nu trebuie să-și uite menirea de mediator; de aceea, acțiunea lui (interpretarea unei opere, promovarea unei cărți) include necesarmente o subtilă complicitate cu cititorul, pentru a-și câștiga încrederea, pentru a se bucura de o anumită priză de comunicare și pentru a satisface o febrilă așteptare, pe care e decent să o presupună că există. Fără sentimentul unei confidențe, fără ambiția deconspirării unui secret, care poate să țină de viața intimă a unei opere sau de penumbrele biografiei unui autor, ori de zona defecțiunilor de logică estetică dintr-o construcție, ori de zona carențelor de moralitate din istoria unei vieți de creator, critica literară se transformă într-un doctoral și prăfuit document de arhivă, își pierde rațiunea de existență. Pentru a interesa, ea trebuie să se implice în expertiza culturală a actualității, depășindu-și adesea, cu un risc asumat care face farmecul meseriei, restrânsa competență estetică, pentru a se îndrepta cu toată îndrăzneala și dezinvoltura intelectuală spre domeniile politicii, ale psihologiei colective, ale antropologiei imaginarului, ale simptomelor sociale sau ale conștiinței morale ce caracterizează o epocă. Un critic trebuie să fie omul timpului său, un intelectual – adică un participant activ (prin incisivitatea gândirii critice) la construcția unei societăți și la gestiunea bunurilor ei simbolice. Cantonarea în estetic predispune critica la o criză de autoritate, o conduce spre un eșec al eficienței și spre un deficit de audiență. Ea trebuie să fie un ferment novator în arena actualității și, prin reprezentanții ei de marcă, de la Titu Maiorescu și

Mircea Zaciu, Ion Vartic, Marian Papahagi, Ion Simuț, Ioan Groșan, Radu G. Țeposu, Lucian Perța etc. (1978)

E. Lovinescu până la G. Călinescu și Nicolae Manolescu, și-a asumat întotdeauna o astfel de misiune, dincolo de literatură."

Au scris despre cărțile: Z. Ornea, Ion Pop, Nicolae Manolescu, Alex. Ștefănescu, Gheorghe Grigurcu, Cornel Ungureanu, Irina Petraș, Mircea Popa, Radu G. Țeposu, Ștefan Borbély, Dan C. Mihăilescu, Nicolae Oprea, Ion Bogdan Lefter, Marian Victor Buciu, Iulian Boldea, Paul Cernat, Antonio Patraș, Mihai Iovănel, Alex. Goldiș etc.

Serios fără morozitate, sistematic fără ticuri, bine informat, criticul este și un glosator subtil și malițios, cu o plăcere a scrisului și a lecturii decadentistă, încât, închipuindu-ni-l abstras și înconjurat de cărți rare, precum Des Esseintes al lui Huysmans, probabil n-am greși prea mult. Cititul îi provoacă delicii nebănuite, literatura e savurată în substanța ei cea mai intimă. Acest lucru se vede bine fie în stilul rafinat, cu răsuciri de frază studiate și truvaiuri fericite, fie în efuziunile discrete pe care le învăluie în haina somptuoasă a formulării. (**Radu G. Țeposu**)

Deși a debutat cu articole despre literatura contemporană, care i-a rămas până astăzi o preocupare statornică, Ion Simuț pare, de la o vreme, tot mai interesat de perspectiva istoricului literar. Specialitatea lui sunt sintezele, indiferent dacă obiectul lor este o generație, un curent literar, o problemă sau un autor. Observațiile cele mai originale privesc lucrurile în plan mare. [...] Simuț este cel mai aplicat comentator al simptomatologiei literare de astăzi. [...] Fără sclipire, însă temeinic informate, studiile lui Simuț au toate însușirile școlii ardelene de critică și niciunul din defectele ei. (**Nicolae Manolescu**)

Ion Simuț, criticul de o rigoare semantică „frigidă"; un anti-impresionist, pentru care nici o intuiție nu-i valabilă fără o verificare logică, obiectivă, în universul operei literare. Este, probabil, cel mai anti-călinescian dintre echinoxiști și un polemist de forță din stirpea maioresciană. După 1989, are ambiția nobilă de a pune ordine în literatura română, cea contemporană în special, angajîndu-se într-un proces de „revizuiri", adesea scandaloase, și fiind în centrul discuțiilor despre canon. El a denunțat, printre altele, „prejudecata" superiorității valorice a poeziei contemporane față de proză. Dar, deocamdată, studiile sale cele mai substanțiale sînt cele despre literatura română modernă, excelînd în sinteza monografică asupra operei lui Liviu Rebreanu, ca și Al. Cistelecan în cea despre poezia lui Ion Pillat. (**Petru Poantă**)

Ion Simuț înțelege critica literară ca avanpost voluntar și de încredere în teritoriul tot mai pestriț și mai haotic al literaturii de azi. Orgoliul asumării responsabile a unei asemenea slujbe este secondat de rara umilință a celui care își cunoaște limitele – Exist prin ceea ce înțeleg și, în același timp, prin ceea ce sunt capabil să exprim. Cât și cum scriu atâta și așa sunt, dar și de înclinarea de a *umaniza* actul critic. (**Irina Petraș**)

Cu *Rebreanu dincolo de realism* paradigma scrisului profesat de dl. Ion Simuț […] se nuanțează vizibil la ceasul maturității criticului. Fără să-și fi diminuat percutanța accentelor polemice, recunoscute de comentatori drept mărci stilistice definitorii, această formulă câștigă astăzi în sensul relaxării tensiunii discursului și în direcția diversificării gamei ceremonialului critic. De asemenea, diferit apare acum […] modul conceperii eclerajului – factor hotărâtor în crearea expresivității imaginii critice. (**Doina Curticăpeanu**)

Ioan Moldovan, Ion Simuț, Ion Pop, Ștefan Borbély

Că Ion Simuț este un istoric literar în primul rând – și unul de prim-plan – se vede la tot pasul în ceea ce scrie. Întoarcerile în timp, până la cronicari, retraversarea întregii literaturi române, considerată ca fiind crescută pe un sol romantic de mare fertilitate, urmărirea creșterii și afirmării ei în vremurile modernității și ale postmodernității au adăugat noi argumente pentru caracterizarea sa ca cititor al literaturii dotat cu un instrumentar variat și eficient. O vedere și o viziune foarte mobile se pot deduce din întreprinderile sale necontenit atente la contextele în mișcare a faptului literar – o dovadă clară este particulara orientare a interesului său spre revizuirile de valori în ecuația lor dinamică cu timpul. Este o linie evident lovinesciană a scrisului său, și frecventarea pasionată a operei criticului modernist cu precădere în această zonă de mobilități și metamorfoze spune mult despre felul cum concepe el însuși evoluția fenomenelor literare. (**Ion Pop**).

Ion Simuț pare a ilustra în modul cel mai convingător tipul criticului ardelean marcat de spirit metodic, riguros, aplicat oarecum obedient asupra „obiectului" de studiu, ba chiar înclinat să-și estompeze cu bună știință afectivitatea, să-și pună în umbră pro-

pria personalitate, desigur în beneficiul exactității observației, al obiectivității. Există însă, în cadrele unei astfel de – inevitabil aproximative – clasificări, dincolo de acest gen proxim al solidarismului de stirpe ardelenească, grav și precis, și o netă „diferență specifică", prin care criticul se detașează în peisajul literar contemporan. E vorba, în primul rând, alături de caracterul aplicat al analizelor, susținute cu argumente extrase din textul propriu-zis al operelor, de o indubitabilă ambiție – și chiar vocație – a sintezei; adevărata identitate critică a lui Ion Simuț își extrage substanța din paginile de istorie literară, căreia autorul pare a-i acorda o atenție privilegiată, aproape exclusivă ("criticul trebuie să poarte în sine întreaga istorie cel puțin a unei literaturi. Un autentic critic, secondat întotdeauna de un istoric literar, trudește o viață la sinteza de istorie a literaturii, chiar dacă nu o scrie în întregime, ci numai pe porțiuni"). […] „Echilibrat prin natură, dar și prin formație" (Ștefan Borbély), „critic sever, înzestrat cu simțul valorii" (Nicolae Oprea), Ion Simuț posedă capacitatea – rară – de a distribui corect accentele axiologice, de a discerne valoarea de nonvaloare și de a recepta cu aproape egală disponibilitate scriitori și opere din cele mai diverse epoci literare. (**Iulian Boldea**)

Între puținii critici și istorici literari autentici pe care-i avem la ora de față, universitarul orădean Ion Simuț a intrat cu forță și energie constructivă în plutonul istoricilor literari care și-au câștigat un loc în primele rânduri ale generației de mijloc. El a luat, încet și sigur, locul rămas liber prin dispariția prematură a istoricului literar de bună tradiție Mircea Zaciu, ca un discipol de prim rang al acestuia, așa cum s-a situat la vremea respectivă Pompiliu Constantinescu față de Lovinescu, de exemplu. (**Mircea Popa**)

Mihai SIN (n. 5 noiembrie 1942, Făgăraș/Brașov – 6 mai 2014, Recea/Mureș). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB din Cluj-Napoca (1965). Doctorat în 2003. Debut literar în 1966, în revista *Steaua* din Cluj-Napoca, cu o schiță. **Volume***: Așteptând în liniște,* povestiri, 1973; *Viața la o margine de șosea,* roman, 1975; *Bate și ți se va deschide,* roman, 1978; *Terasa,* povestiri, 1979; *Ierarhii,* roman 1981; 1991 *Cestiuni secundare, chestiuni principale,* publicistică, 1983; *Schimbarea la față,* roman, 1985; 1991*; Rame și destin,* proză scurtă, 1989; *Quo vadis, Domine*, 2 vol.,1993-1996; *Marea mizăː teme și obsesii ale romancierului român contemporan*, 2008; *Ispita izbăvirii,* în curs de publicare la editura Nemira. Din proza sa au fost publicate traduceri în Germania, Suedia, China, Iugoslavia, Ungaria, Rusia, Armenia.

„Senzația de bine" apare, într-adevăr, uneori, când sunt cu adevărat mulțumit. Dar „oboseala" înseamnă cel mai adesea „epuizare", „sfârșeală", chiar un fel „convalescență" prelungită în care am intrat, de pildă, aproape de fiecare dată când am pus punctul final la o carte. Mai sunt însă atâtea alte stări, atâtea alte trăiri, complicate, complexe, încâlcite sau chiar confuze pe care ți le oferă scrisul… (într-un interviu despre scris)

Au scris despre cărțile sale: Dana Dumitriu, Laurențiu Ulici, Mircea Iorgulescu, Dan Culcer, Cornel Moraru, Valeriu Cristea, Ioan Holban, Alex Ștefănescu, Eugen Simion, Lucian Raicu, Ion Vlad, Tania Radu, Ștefan Borbély, Caius Dobrescu, Dan C. Mihăilescu, Irina Petraș, I. Negoițescu, Ion Simuț, Gheorghe Perian, Gabriel Dimisianu, Dumitru Micu, Bianca Burța-Cernat ș.a.

Nume de referință în proza psihologizantă a „promoției '70", S. intră în atenția criticii chiar de la prima carte. Proza din *Așteptând în liniște* e „comprimată, învăluitoare și febrilă, realistă fără adjective, dramatică fără scrâșnete inutile, subtilă pentru că e simbolică dincolo de aparența aridă a cotidianului" (Dan Culcer). Povestirile impun prin seriozitatea scriiturii și înverșunarea introspectivă, mai puțin prin anvergură și efecte spectaculoase.[…] Morocănos, sucind și răsucind fără încetare frustrări și nostalgii țepoase, omul la S. este în chip constant convins că „dincolo de adevărul faptelor există și un alt adevăr, și acesta îmi scapă. Poate e doar un adevăr psihologic, dar și pe acesta îl știu, deci nici el nu ajunge ca să-mi explic…". Din acest unghi trebuie citite cele trei cărți principale ale scriitorului, romanele *Bate și ți se va deschide* (1978; Premiul Uniunii Scriitorilor), *Ierarhii* (1981) și *Schimbarea la față* (1985; Premiul Uniunii Scriitorilor), aproape o trilogie a înfrângerii, interpretabile inclusiv din perspectiva subversivă a umilirii individuale în ramele totalitarismului. (**Tania Radu**)

Mihai Sin, Ioan Pintea

Toate aceste schițe fumurii, studii de psihologie socială, anunță o epică mai întinsă, aceea din romane [...], indiscutabil superioare estetic. Aici talentul prozatorului se vede mai bine și stilul, asemănător în unele privințe cu acela al lui Nicolae Breban (interesul pentru psihologia senectuții sau pentru naturile energice care se consumă în întreprinderi derizorii, utopice), se desfășoară mai liber și capătă mai mare relevanță estetică. [...] Mihai Sin face, cu liniște epică, un studiu al alienării morale și, iarăși, fără mari variații de accent, o proză de observație a mentalității sociale. (**Eugen Simion**)

O dată cu *Schimbarea la față* (1985), se adâncește impresia că pentru Mihai Sin „literatura nu reprezintă viața, ea este un fel de a trăi și de a gândi" (cum credea un Ph. Sollers, de pildă). Individul ca „imens teritoriu părăginit" nu se mai complace în simpla contemplare, chiar dacă disecantă, a condiției sale precare, ci își asumă riscul analizei lucide a textelor și contextelor vinovate de „somnolența fulgerată de coșmaruri" căreia îi este prizonier. […] Tensiunea și suspansul romanului se nasc din logica excepțională, adâncă, subtilă a unor secvențe de o derutant de compozită, aleatorie alăturare. Cauza și efectul se conturează

cu o claritate violentă, agresivă, deși înlănțuirea lor rămâne, deocamdată, implacabilă, singura putere, operantă doar teoretic, fiind cea a cuvântului. Cuprinderea este uluitoare, realitatea este captată cu un ochi căruia nu-i scapă nici un detaliu, secondat de capacitatea remarcabilă a sintetizării, a extragerii tipicului, generalului. […] Mihai Sin lansează, de fapt, o nouă formulă romanescă – am numito-o provizoriu raport și jurnal de front cotidian. Apelând la tonul celui care gândește viața, o interpretează și are ambiția să-i înțeleagă cele mai secrete resorturi, naratorul întreprinde „experimente pentru o nouă fericire a omului" într-o proză cu cărțile pe față în care realitatea și ficțiunea nu se mai concurează, ci colaborează pașnic în folosul umanului. (**Irina Petraș**)

Marea miză este profesiunea de credință a unui prozator de școală veche, imun la cîntecele de sirenă ale doctrinarilor postmodernismului autohton. Într-o epocă în care cuvintele de ordine sînt „relativizarea", „contingența", „ironia", Mihai Sin rămîne pe redutele unei concepții despre literatură taxabile (de către unii...) ca desuete, dacă nu chiar reacționare. În contra curentului, Mihai Sin definește literatura ca valoare „tare", ca expresie a general-umanului și revelator al devenirii istorice, îngăduindu-și luxul de a insista cu obstinație asupra echivalenței dintre ceea ce numim (încă!) literatură mare și literatura cu mize/teme „mari". Că în absența unei problematici de substanță (ce vizează, în toată complexitatea ei, „condiția umană") romanul se vădește un produs minor, perisabil, asta este, sau ar trebui să fie, o evidență. Că experimentul romanesc își are rolul său, fără îndoială important, dar în același timp limitat, este, iarăși, o afirmație de bun simț. Așijderea, că excesul de experiment și de artificiu au dus într-o fundătură (lipsa de audiență fiind numai unul dintre efectele crizei), că specia romanului presupune – vrem, nu vrem –, dincolo de orice subtilități „tehnice", investigarea (în variate formule) a multiplelor paliere ale umanului. (**Bianca Burța-Cernat**)

Pledoaria pentru reevaluarea locului și rolului romanului ca gen în ansamblul unei literaturi și al unei culturi, ca și situarea de partea tradiției naționale, și nu a sincronizării etern decalate la evoluții din spațiile mai ample ale tendințelor literare europene și universale fac din Mihai Sin una dintre vocile mai degrabă izolate în contextul actual. Și asta nu atât pentru că autohtonismul nu și-ar avea propriii partizani, cât pentru că aceștia sunt, cel mai adeseori, sub valoarea estetică a producțiilor literare datorate scriitorului târgumureșean. Singularizantă printre celelalte voci de protagoniști ai tradiționalismului românesc se dovedește și argumentarea pe criterii exclusiv estetic-morale a poziționării respective, fără apel la cunoscutele refrenuri patriotic retorice, susceptibile de falseturi și alimentate de clișee. […] Apelul lui Mihai Sin dobândește argumente de „teren". El caută reazemul pentru un astfel de program și îl identifică într-o anumită tradiție românească și romanescă a seriozității. Principalul exponent al acestui concept în arealul romanului nostru îi apare a fi Liviu Rebreanu. „Opera lui Rebreanu nu poate fi considerată doar din punct de vedere strict literar. Ea are, fără îndoială, o exemplaritate și sub alte aspecte – morale, civice, poate chiar și etico-filosofice. Oricât aș vrea să fiu de «generos», nu pot să văd alte personalități românești care i-ar fi urmat «lecția» în ce privește, în primul rând, realizarea unor proiecte de mare anvergură" […] Etosul seriozității nu poate fi ignorat și stă la baza culturilor majore, ca unul ce se întemeiază pe principiul realului, raportarea neabătută la acesta. […] La Mihai Sin, „ardelenismul" capătă conotații etico-estetice semnificative […] Pentru Mihai Sin, ca pentru Eliade, creația majoră, cu valențe universale, dar cu amprentă națională, este criteriul necesar a fi avut în vedere, atât de către creator – romancier, în cazul dat –, cât și de publicul, specializat ori nu, al acestuia. De aceea, pentru autorul Marii mize, criteriile unei evoluții valorice sunt de căutat acasă, și nu în racordarea la modele de împrumut, omologate de mode și de festivități literare. (**Ovidiu Pecican**)

Mihai Sin, Ovidiu Pecican

Daniela SITAR-TĂUT (n. 7 noiembrie 1972, Baia Mare/ Maramureș). Eseist, critic literar. Licențiată a Facultății de Litere din Baia Mare, specializarea română-franceză. Doctor în filologie al Universității de Vest, Timișoara (2006), cu teza *Estetica donjuanismului. O analiză a fenomenului autohton*. A debutat în 2002 în revista *Poesis.* A colaborat cu studii, articole, cronici literare și interviuri la revistele: *Poesis, Viața Românească, Nord Literar*, *Feed-back, Mișcarea literară, Pages.litteraires.ro, Orizont, Cronica, Hyperion, Școala Maramureșeană, Familia română, Atitudini.* reunite în volumul V*alori și prezențe conjuncturale. Cronici literare 2002-2008, I*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2009. Autoare a unei tetralogii exegetice referitoare la mitul seducătorului în literatura română și în cea universală. **Volume**: *Don Juan – Mitografia unui personaj*(premiul pentru debut – critică literară, *la Festivalul Internațional „Frontiera Poesis*", septembrie, Satu Mare, 2003); *Don Juan – O mitografie a seducției*, 2004; *Estetica donjuanismului. O analiză a fenomenului autohton*, 2007; *Avatarurile seducătorului. Ipostaze ale donjuanismului în literatura universală,* 2007, (premiul al II-lea la *Festivalul Național „Liviu Rebreanu"*, Bistrița, 2008);*Valori și prezențe conjuncturale. Cronici literare 2002-2008, I*, 2009; *Interviuri*, I, 2010. A coordonat volumele colective *Memorialistica închisorilor. Diasporă. Disidență și Lyceum*, 2009, precum și revistele *Kratos* și *Universalis.*

Cunoscută drept cronicar literar, cu contribuții publicate cu precădere la revistele Nord Literar și Poesis, dar și la alte reviste transilvane, Daniela Sitar-Tăut este acum lector la Bratislava. Atenția ei vie față de fenomenul literar contemporan s-a manifestat nu numai prin cronici literare foarte exacte și extinse, cu o mare bucurie de a cultiva amănuntul descoperit în volumele despre care scrie, ci și în interviuri luate unor scriitori români și străini. Și în interviurile sale, ca și în critică, Daniela Sitar-Tăut nu este o interlocutoare prea comodă sau reverențioasă ceea ce desigur că stîrnește pofta de replică a intervievaților. Întrebările sînt lungi și amănunțite, dovedind o cunoaștere foarte atentă a operei celor chestionați. De aceea cartea sa de interviuri neconvenționale poate interesa cititorii de literatură. (**Horia Gârbea**)

Cu D. Țepeneag și Gheorghe Pârja

Adriana STAN (26 august 1982, Baia de Criș/ Hunedoara). Critic literar, eseistă. Facultatea de Litere din Cluj. Masterat la aceeași facultate. Doctor în Litere din Cluj, 2012, cu o teză despre structuralism în studiile literare românești. Colaborează cu recenzii, cronici și eseuri în *Vatra, Cultura, Dilemateca, Tribuna* etc. Prezentă în volumul dedicat în 2011 lui Liviu Petrescu (coord. Sanda Cordoș), în cel dedicat în 2014 lui Mircea Muthu (cord. Iulian Boldea) etc.

În forme tot mai șlefuite, chiar sofisticate, pe un fond lipsit de brutalitate și încrâncenare, nu o dată evazionist, de pe la jumătatea anilor 2000, literatura noastră s-a întors la imaginar, poveste, viziune. În cadre de realism mai tradițional sau pe poteci postmoderne, au apărut câteva romane arborescente, cu ambiții de lume totală, autosuficientă, de obicei nezgâriată de acul prezentului; în poezie, filonul vizionar a tins să înglobeze stream-ul biografist sau pe cel prozaic. Am câștigat în felul acesta destule individualități creatoare cu adevărat valoroase, în nici un fel datoare vreunei poetici standard de grup sau vreunei generații (*cum fusese clar optzecismul și cum păruse să fie douămiismul*). *Dar tocmai în măsura în care sistemul* (*editorial, de promovare și traduceri*) *s-a stabilizat suficient încât să încurajeze și chiar să creeze „autori", au dispărut urgența și acuitatea prezenteistă caracteristice mișcărilor mai compacte underground – poate nu integral valoroase, dar importante în scuturarea de inerții.* (dintr-un text din CriticAtac, 2013)

Dominic STANCA (31 ianuarie 1926 Cluj – 26 iulie 1976, București). Poet, prozator și dramaturg. Actor. Facultatea de Drept Sibiu (1948) și Academia de Muzică și Artă Dramatică din Cluj (1949). Debut absolut în 1936, cu versuri, în *Patria*. **Volume**: *Roata cu șapte spițe*, povestiri, 1957; *Pentr-un hoț de împărat*, nuvele, 1968; *Hurmuzul jupâniței*, pseudocronici moldovenești, 1968; *Balade*, 1971; *Itinerar dacic*, 1972; *O sălbatică floare*, versuri, 1976; *Strada care urcă la cer,* balade, 1977; *Timp scufundat*, 1981; *Un ceas de hârtie*, versuri, proză, jurnal, 1984; Opera omnia: *Timp scufundat* și *Un ceas de hârtie*, 1999, ediție Sorana Coroamă Stanca, Doina Uricariu și Mariana Vartic.

Ruine reci *„O fereastră cu licăr anemic / își reazemă fruntea de-un singur copac. // Amurgul revine. Cuvintele tale / îngheață pe arbori. Disperarea lor mută / fulgeră aerul ca o sârmă ghimpată.// Cuvintele mele, mereu mai puține, / se opresc între azi, între mâine...// Ruine reci, orașul curge-n ceață, / pe când această piatră seamănă cu mine".*

La cei trei poeți „canonizați" ai „Cercului literar din Sibiu" (Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și Ioanichie Olteanu) peisajul natural, ca fundal al desfășurării „actului liric și ca fundament al sensibilității poetice, poate fi definit ca impregnat de un decorativism pronunțat, ca o stilizare estetizantă, propriu fiecăruia: „atmosferă de mister, de ritualitate cvasi-magică, de butaforie și figurație de burg medieval, la Radu Stanca; orizont simbolic și comportament solemn, eroico-tragic, de inspirație antică, la Ștefan Aug. Doinaș; reflexe fruste, aproape elementare, de o anume bizarerie, în zarișe de ciudățenii și simțire genuină de tip sătesc, la Ioanichie Olteanu. Ceea ce aduce nou în această ecuație Dominic Stanca este o precizare realistă a peisajului, în cadrul căruia se petrece actul liric. În ce privește tematica, Dominic Stanca iese din sfera subiectelor antice (Doinaș), medievale (Radu Stanca) sau rustice (I. Olteanu), pentru a ancora în orizontul bine determinat al istoriei naționale, eroii baladelor sale, de pildă, nu mai sunt nici figurile mitologice ale Antichității, nici siluetele misterioase ale unor burguri din Evul de Mijloc, nici personajele de extracție socială modestă, ci chiar profilurile reprezentative ale unei societăți românești identificabilă istoricește. Prin lirica sa, Dominic Stanca face ca poezia „Cercului literar" să evadeze din ceea ce aș numi „rezervația lingvistică" a unui vocabular „nobil", „clasicizat", cult și pretențios (poate chiar prețios aș zice), pe care-l foloseau Radu Stanca sau Doinaș, pentru a se afirma ca o arie extrem de diversificată lexical. Poetul Dominic Stanca este stăpân pe toate cuvintele limbii sale natale, utilizând cu rafinament expresivitatea lor, de la regionalismele cu circulație restrânsă până la vocabulele care acoperă sfera limbii culte. Nimeni n-a manipulat asemenea lui aria vocabularului românesc de pretutindeni, conferind uneori lirismului său o tentă folclorică. (**Ștefan Aug. Doinaș**)

Radu STANCA (5 martie 1920, Sebeș – 26 decembrie 1962, Cluj). Poet, dramaturg, eseist și regizor. Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj/Sibiu (1942). Teza de licență: *Problema cititului*. Asistent al lui Lucian Blaga la Catedra de filosofie a culturii și membru al Cercului literar de la Sibiu. Debut absolut în *Universul copiilor* (1932). **Volume**: *Problema cititului*, 1943; *Ștefan Braborescu*, monografie, 1965; *Versuri*, 1966; 1980; *Teatru*, 1968; 1985; 2002; *Acvariu*, eseuri, 1971; *Poezii*, 1973; *Un roman epistolar* (corespondența cu Ion Negoițescu), 1978. *Poezii – Gedichte*, ed. bilingvă, tr. Wolf von Aichelburg, pref. Ștefan Aug. Doinaș, 1979; *Versuri*, îngr. și pref. Monica Lazăr, 1980; *Teatru*, îngr. și introd. Ioana Lipovanu, 1985; *Aquarium*, îngr. Ion Vartic și Marta Petreu, pref. Ion Vartic, 2000; *Turnul Babel*, îngr. și pref. Irina Petraș, 2000; *Balade și alte poeme – Ballads and Other Poems*, ed. bilingvă, tr. Cristina Tătaru, pref. Petru Poantă, 2001; *Doti*, îngr. și pref. Petru Poantă, 2001. Tradus în maghiară și germană.

"Trebuie să scriu, să scriu, să scriu. Aceasta este mântuirea" (scrisoare către I. Negoițescu)

În condițiile socio-politice ale deceniului cinci, voința manieristă de a șoca se limitează, însă, aproape integral, la programul estetic. Dar dacă I. Negoițescu, criticul, se camuflează în pasiunea, greu de înțeles atunci, pentru „ideea" manieristă, cel care plăsmu-

iește figura manieristă, arcimboldiană, a literaturii noastre, este Radu Stanca. Balada *Corydon* rămâne manifestul existențial-estetic al „omului cerchist", imagine extremă a proiectelor sale fantasmatic-deformatoare. (**Petru Poantă**)

Surprinzătoare e, la Radu Stanca, sinceritatea poemelor, deși punerea în scenă nu lipsește. Balada erotică, începută în chip tradițional cu o notă fantastică, galopantă, e întoarsă spre motive intime, încât Pierrot-ul care se preface că plânge pentru a ne amuza plânge la sfârșit cu adevărat. Convertirea lirismului trubaduresc, fantastic până la macabru, în lirism intim, terorizat de ideea morții, e, aici, actul poetic hotărâtor. (**Eugen Simion**)

Actor, regizor, poet dramatic, Radu Stanca joacă toate rolurile cu credința că oricare i-ar fi putut fi destinat și cu graba celui care trebuie să parcurgă într-o singură viață, în rezumat, mai multele vieți posibile. Obsesia fundamentală – aceea a realizării unui „anume transport sufletesc" cu sinceritate totală. Mai importantă decât expresia e mereu autenticitatea ei. Chiar cu riscul aglomerării excesive a frazei: „Dacă literar lucrările mele de teatru sunt discutabile, adevărul e că *subiectele* mele sunt destul de interesante. Eu *nu* sunt dublat de un *literat* suficient de cu adresă pentru ingeniozitatea mea teatrală. Acesta e adevărul. Și atunci mi-am încărcat subiectele cu artificii literare care le-au îngreunat scenicitatea." *Subiectele* pomenite sunt cel mai adesea anecdote împrumutate, în seama cărora țese „adevărate parabole filosofice", „drame profane ale cunoașterii" (Ion Vartic). „Nobilul păpușar" (Romulus Vulpescu) trage din nou, cu autoritate absolută, sforile unor povești spuse de mult. Livrescul stă în această mereu reluată lectură a întâmplărilor existențiale. Asumarea lor ca spectacol imaginar le transformă în tot atâtea, repetate, inițieri. Teatrul poetic al lui Radu Stanca este unul al începutului continuu. (**Irina Petraș**)

Toată tevatura iscată în jurul acestei revigorări a artelor minore, cu atracția lor înspre decorativ, gratuitate, meșteșug, este o consecință a înțelegerii denaturate a artelor majore; înainte de a fi un veritabil homo artisticus, aspirând la marea artă și la deschiderile ei axiologice, scriitorul trebuie să fie și un iscusit homo artifex […] Asigurând artelor minore un statut axiologic, comparabil cu cel al artelor majore, prin relevarea rostului lor socio-uman, de satisfacere a gustului pentru estetic al individului, Radu Stanca rămânea fidel idealului său de homo aestheticus, neabdicând nici de la principiile esteticii axiologice. (**Dragoș Varga-Santai**)

Virgil STANCIU (4 noiembrie 1941, Blaj). Traducător, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj. (1964). Doctorat, 1974. Carieră universitară la Cluj. Debut absolut în *Steaua,* 1965. **Volume**: *Orientări în literatura sudului american,* 1977; *A History of English Literature – From Pater to Wells*, 1981; *Studies în the 18th and 19th century English Novel* (coord. și coautor), 1987; *Studies în the British Novel of the First Half of the 20th Century* (coord. și coautor), 1988; *Studies în the Contemporary British Novel* (coord. și coautor), 1989; *Engleza cu lacrimi* (cu Ileana Galea), 1998; *Războiul gândului cu literele. Eseuri de literatură engleză și americană*, 2004; Coautor la *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I-IV, 1995 – 2003; *Dicționarul biografic al literaturii române*, vol. I și II, ed. Aurel Sasu, 2006; *The Transition to Modernism în English Literature*, 2007; *Dicționar de angliști și americaniști români*, 2008. **Traduceri**: Charles și Mary Lamb, *Povestiri după Shakespeare*, 1977; Tobias Smollett, *Aventurile lui Peregrine Pickle,* 2 vol., 1987; Joseph Conrad, *Corsarul. Falk*, 1988; Iris Murdoch, *Mașina de iubit, cea sacră și profană*, 1991; Joseph Conrad, *Trăsnaia lui Almayer*, 1992; Larry Watts, *O Cassandră a României: Ion Antonescu și lupta pentru reformă* (cu Liliana Pop), 1993; William Styron, *Sophie a ales,* 1994; Dorothy L. Sayers, *Cele cinci piste false,* 1994; Wilfried Bion, *Seminarii braziliene*, 1995; David Lodge, *Schimb de dame*, 1995; 1999; 2001; *Twelve. A Romanian Science Fiction Anthology,* Edited by Cornel Robu, 1995. Traducerea nuvelelor *Igor s Mannequin* de V. Papilian și *Algernon s Escape* de Gh. Săsărman; Adrian Marino, *The Biography of the Idea of Literature* (Cu Charles M. Carlton), 1996; Julian Barnes, *Papagalul lui Flaubert*, 1997; Ian McEwan, *Cîinii negri,* 1999; William Trevor, *Călătoria Feliciei,* 1998; E.L. Doctorow, *Cartea lui Daniel,* 2000; Valentin Marica, *Alluvia*, translated by Virgil Stanciu, 2000; Ian McEwan, *Amsterdam*, 2000; Călinic Argatu, *Peace and Rejoicing with Brâncuși,* translated by Virgil Stanciu, 2001; David Lodge, *Gânduri ascunse*, 2003; Thiery de Duve, *Kant după Duchamp*, 2003; Ian McEwan, *Ispășire*, 2003; Matei Călinescu, *A citi, a reciti*, 2003; Ian McEwan, *Inocentul*, 2004; George Steiner, *Maeștri și discipoli,* 2005; F. Scott Fitzgerald, *Dincoace de Paradis*, 2005; F. Scott Fitzgerald, *Un diamant cât Hotelul Ritz*, Polirom, 2006; Julian Barnes, *Arthur & George*, Nemira, 2007; Margaret Atwood, *Ochi de pisică*, Ed. Leda, 2007; William Trevor, *Tăcerea din grădină*, Leda, 2009; A.S. Byatt, *Pasiune*, Nemira, 2009; Mihai Spăriosu, *A șaptea scrisoare. O enigmă filosofică la Academia lui Platon*, Humanitas, 2010; Ian McEwan, *Inocentul*, 2011; William Styron, *Dați foc acestei case*, 2011; A.S. Byatt. *Cartea copiilor*, 2012; V.S. Naipaul, *Enigmatica sosire*, 2013 (*The Enigma of Arrival,* Penguin Books, 1987); T.S. Eliot, *Eseuri alese* (critică literară), 2013, ediție revizuită. Membru în European Association for American Studies (EAAS), European Society for the Study of English (ESSE), Southern Studies Forum Premiul Consiliului Britanic pentru traducere, 2000; Premiul Uniunii Scriitorilor pentru traduceri pe anul 2001, 2004.

Au scris despre cărțile sale: Liviu Petrescu, Eugen Uricaru, Mircea Ivănescu, Nicolae Manolescu, Sorin Titel, Mircea Mihăieș, Alexandru Vlad, Grete Tartler, Mihaela Mudure, Constantin Cublești, Irina Petraș etc.

Traducerea este, așa cum o arată și numele, o ducere de sens prin traversarea hăului dintre diferite sisteme comunicaționale. Traducerea este meșteșug, ea presupune cunoștințe aprofundate din domenii diferite: lingvistică, istorie, literatură, teoria culturii, filosofia limbajului. Traducerea este și creație căci croirea drumului de la o limbă la altă limbă necesită inovație, soluții neașteptate, înțelegere nuanțată și capacitate de a exprima această comprehensiune în variante unde ideal este ca traducătorul să se întâlnească cu autorul undeva pe la jumătatea hăului dintre original și traducere. Marii traducători au fost și mari cunoscători ai culturii și limbii de origine, ai culturii și limbii țintă. Un astfel de traducător este și profesorul clujean Virgil Stanciu. Deși extrem de semnificativă, traducerea nu este singura fațetă a activității profesorului Virgil Stanciu, personalitate a vieții universitare clujene. Activitatea științifică îl îndreptățește pe profesorul Virgil Stanciu la revendicarea unui loc de primă importanță în anglistica și americanistica românească. (**Mihaela Mudure**)

Virgil Stanciu premiat… și alături de doi colegi de generație: Ion Pop, Gheorghe Săsărman

Mircea STÂNCEL (n. 22 octombrie 1947, în satul Meșcreac, jud. Alba) Poet, prozator, eseist, jurnalist. Liceul „Avram Iancu", din Aiud, secția real. Studii de filologie, teologie, jurnalism și istorie (nefinalizate). Debut absolut în 1972, în revista *Familia.* **Volume**: Versuri: *Cămașa de Sare* (1), 1981; *Cămașa de Sare 2*, 2004, *Cămașa de sare 3*, *Neliniștea ordonată*, 1987, *Antiorientalia 1,* 2001; *Antiorientalia 2*, 2002; *Antiorientalia 3,* 2006*; Neuralice*, 2003, *Lucruri și limbaje*, 2009. *Dincolo de melancolie*, 2013. Roman: *Biblioteca interzisă*, 2001. Publicistică: *În căutarea timpului trăit*, 1987. Eseu: *Omul gândirist*, 2003. Interviu: *Alături de Iuliu Maniu prin infernul istoriei*, 1993. Premiul pentru poezie al Editurii *Cartea Românească*, 1979, Premiul revistei *Luceafărul,* 1978.

„sunt îmbrăcat, după cum vezi, în cămăși răbdătoare;/ de vei aprinde un chibrit, ele ar putea brusc lumina/ trupul acestor vișini ieșiți din istorie, e un bal milenar,/ îmbrăcat în iederile vienei;/ moșul meu a venit parcă numai ieri din armata regală,/ și acum uite că nu mai e de un secol printre noi,/ eu tocmai acum mi-am găsit să trec prin livada cu vișini,/ când n-o mai păzește nimeni, e uitată puțin,/ prin ierburile ei înalte vișinele putrezesc imediat/ dacă nu sunt adunate" (din poemul ***la pas prin livada cu vișini***).

„Până la urmă, aș vrea să cred că pot să ofer idei și delectare! E adevărat, nimeni nu mă obligă să stârnesc atenția cititorului, iar cititorul de azi, la rândul său, nu are obligația de a mă citi pe mine, sau și pe mine. Pot spune că nu scriu din „plăcere", că nu plăcerea stă întotdeauna la baza scrisului meu. Este vorba de o anumită „constrângere", care nu prea știu de unde vine. La început, pe la 19 ani, a fost o „revoltă". Toate lucrurile bune încep cu o revoltă! Nu am prea multe explicații pentru această revoltă. Cred că am simțit din plin tensiunea anilor '60, în Aiud, unde îmi făceam liceul. Sau, probabil, a venit de undeva din străfundurile mele, neprotejate istoric. Atunci, nu am știut că ea, revolta, se poate răzbuna, și povara „imaginii" ei va fi din ce în ce mai mare. Multă vreme, nu am găsit metonimia potrivită pentru a-mi justifica modul de a înțelege revolta cu pricina. Când am găsit-o a fost cea mai mare bucurie din viața mea; puteam să-mi public revolta. Apoi, am vrut să știu totul despre lumea aia tulbure, despre istoria acelor ani, dar cu timpul lucrurile se complică și mai mult, și „neînțelesurile" devin și mai mari. Din această pricină sunt adeptul eului lărgit, nu numai în scris, pentru că eu cred în acest eu, care este diferit de cel privat, îngust și leneș, cultivat tot mai mult. Aș vrea să ajung să spun: „Știu cine sunt!", dar cred că această certitudine se lasă așteptată. […] Cred în scrisul de dimineață! Dimineața i se văd textului toate fisurile; atunci apar la orizont cuvinte ce mint, care au învățat să mintă; atunci apar mai clar clișeele. Paginile scrise dimineața nu-mi iau prea mult timp. Și este perioada în care mă pot conecta bine la sursă. În acest interval, emoțiile sunt atent controlate. Dacă aceste dimineți sunt corelate cu un timp liber, în care nu mai am nicio problemă socială de rezolvat, atunci bucuria mea se amplifică și mai mult. Mă scol, nu vorbesc cu nimeni, îmi fac o cafea tare, mai citesc ceva să intru în atmosferă, și apoi vine textul către mine și eu merg către el. Tot ce scriu în timpul zilei, trebuie să revăd dimineața.

Aurel Pantea, Cornel Nistea, Mircea Stâncel

Cu Mircea Stâncel tînăra, cea mai tînără poezie a noastră, se înnoiește cu o dimensiune nouă. Se înnoiește cu un timbru original, pentru că Mircea Stâncel a asimilat foarte bine poezia de dinaintea lui; atît de bine, încît aproape nu se mai pot depista influențe în versul său plin de promisiune… (**Nichita Stănescu**)

A venit un bărbat tînăr; avea un braț de caiete mari, și-a întrebat de mine. Cînd l-am văzut cu atîta materie m-am neliniștit în aceste vremuri în care producția de versuri devine test medical; [...] Mărturisesc azi că nu

mi s-a întîmplat în lunga mea muncă de redactor să citesc cu plăcere, cu interes și folos, 70 de pagini cu autorul de față… (**Ion Gheorghe**)

Pe drept cuvînt vine, la urmă, după atîta „scriitură a dezastrului", întrebarea pe cine mai vrea să salveze Mircea Stâncel. Dacă mai e ceva-cineva de salvat, înseamnă că asasinatele n-au fost izbutite iar asasinii s-au bizuit prea mult pe fascinația ideologiei. O istorie sumbră și o elegie funebră, asta ar fi, pe scurt, cartea lui Mircea Stâncel. Nu-i de mirare că ea e explozia unei crispări (**Al. Cistelecan**)

Partea cea mai consistentă (și liric și dramatic) a volumului e chiar cea care face reportajul acestei agonii a singurului loc paradisiac prin care a trecut poetul. Acesta e, de fapt, și sîmburele iradiant al cărții, cel din care răsare o nostalgie ca agonie. (**Al. Cistelecan**)

Poetica lui Mircea Stâncel, în care se recunosc câteva modele lirice prestigioase, consecventă cu sine însuși, înțelege să fie sincronă cu metamorfozele spiritului poetic de ultimă oră [...] În intimitatea cea mai profundă a spiritului poetic al lui Mircea Stâncel trăiește un copil ce încearcă beatitudini paradisiace și, în egală măsură, plasează judecăți aspre la adresa unei lumi ce și-a pierdut vectorii mântuitori, supusă cu totul marasmului. Această carte a lui Mircea Stâncel este expresia akmeică a vocației sale, mai presus de toate îndoielile. (**Aurel Pantea**)

A preciza cât este de modern și cât este de postmodern Mircea Stâncel reprezintă – ca în cazul lui Aurel Pantea, o falsă problemă; el trece discret universuri lirice vechi prin filtre culturale personale, solid fixate în contemporaneitatea lui… (**Ioan Nistor**)

Dincolo de ritmul de scris/publicat, Mircea Stâncel poate fi perceput în fond ca un discipol al poeților transilvani (inclusiv al conjudețeanului său Lucian Blaga, pe care de altfel îl evocă subtil), dar uzând în formă de mai toate mijloacele modernismului târziu. Efectul este, dacă nu spectaculos, notabil (**Dumitru Augustin Doman**)

Mircea Stâncel scrie agreabil, inteligent, cu un umor ardelenesc. Culegerea de față, cu texte din 1983 dar și din 2008, subînțelege prin selecția autorului egalitatea cu sine a unui poet destul de sobru ca să inspire încredere, destul de glumeț ca să ne destindă (**Horia Gârbea**)

Purtând o asumată notă biografică, poezia lui Mircea Stâncel se raliază indubitabil orientării postmoderniste, fără a se crampona totuși într-o formulă fixă, ci întorcându-se ritualic, ori de câte ori are ocazia, spre versul simbolist, muzical, spre tradiția clasică a unei rime sau spre filonul expresionist al agitatelor căutări. Procedeele postmoderne ale parafrazei și ironiei funcționează, în poezia lui Mircea Stâncel, la alți parametri, purtând accesoriile blândeții (**Monica Grosu**)

Nicolae Manolescu și Gabriel Chifu
la Filiala Alba-Hunedoara a USR

Adrian SUCIU (n. 21 decembrie 1970, Năsăud). Poet, publicist. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1995). Echinoxist. Debut absolut în *Tribuna*, 1990. **Volume**: *E toamnă printre femei și în lume*, 1993; *Singur*, versuri, 1996; *Nopți și zile*, versuri, 1999; *numai poeme/just so poems*, în colab., 2000; *Din anii de secetă,* 2005; *Viața fără urmări*., 2010; *Mitologii amânate*, 2012.

> *Viața literară românească în care trăiesc eu e frumoasă, pentru că o construiesc eu. În viața literară românească în care trăiesc eu, există generozitate, bine, adevăr și frumos. În viața mea literară, oamenii au suflete vii, poezia e rudă de gradul I cu Divinitatea și oamenii pot să bea împreună la masă privindu-se în ochi. Am descoperit secretul unei vieți literare românești perfecte: mă înconjur doar de oameni vii, care îmi plac și în prezența cărora mă transform permanent și, în privința celorlalți, îmi trăiesc viața ca și cînd ei ar fi murit deja. În viața mea literară românească sînt scriitori interesați de devenirea lor umană, nu de tinichele și căcaturi. Disprețuiesc profund orice alt orgoliu decît cel creator. Am fost toată viața un lup singuratic și detest găștile. Dar, mai presus de toate, îi ignor cu mare voluptate pe toți cei care afirmă public că ei știu ce e literatura și cum se face ea!* (din interviul cu Alexandru Petria, *Tribuna* 2013)

Ca niște acte de înnobilare, primele două cărți ale lui Adrian Suciu sînt publicate cu girul cîtorva eminențe. Mai întîi, prefețele semnate de Mircea Zaciu și Ion Pop, autorități în critica literară. Apoi, primul volum, avîndu-l ca redactor pe poetul Ion Mureșan, apare în colecția "Biblioteca de poezie" (coordonată de Adrian Popescu) a editurii Echinox, al cărei director este Marian Papahagi. Prin această mobilizare de prestigii este consacrat un poet într-adevăr excelent. Deși contextul diferă total, debutul lui Adrian Suciu amintește de cel al primilor echinoxiști (Adrian Popescu, Ion Mircea și Dinu Flămând) din 1971. În ambele cazuri avem de-a face cu o erupție discretă a originalității care se integrează criteriului poetic dominant al fiecărui moment in parte, perturbîndu-l totuși, dar nu printr-o radicalizare a convențiilor, ci prin îmblînzirea și resemantizarea lor, prin infuzia unei sensibilități virginale, concomitent cu efortul stilizării rafinate. (**Petru Poantă**)

Daniel Corbu, George Vulturescu, Adrian Suciu, Alexandru Vlad

Intemperanța senzuală a lui Adrian Suciu, exersată în metafore voltaice pe un scenariu mai curînd donjuanesc decît madrigalesc, n-a luat calea lejeră și imediată a limbajului provocator, pus pe epatarea pudibonderiei și pe aclamarea lascivității ori orgiei. Poetul n-a făcut din falocrație o religie și din erotomanie o mistică, deși în poemele sale explodează ori doar iradiază, de fiecare dată, un buchet senzorial de o fragranță intempestivă. Firea sa iubeață, de meteor erotic („*prin viața ta trec numai, ca focul prin grîul fierbinte!*", exclamă un vers din volumul de debut, *E toamnă printre femei și în lume*, Editura Echinox, 1993), se disciplinează în ritualuri melancolice, rememorînd învățăierea într-o dicțiune elegiacă mai degrabă agonică decît agonistică. *Flash*-urile senzuale agită, de fapt, o sintaxă ce e mai curînd a neliniștii și resemnării decît a ardenței, căci vivacitatea erotică stă în iminența narcozei funebrale. (**Al. Cistelecan** în prefața la *Nopți și zile*)

Tălmăcit grafic (excelent!) de Vlad Ciobanu și prefațat de Daniel Cristea-Enache, noul volum de versuri al lui A.S. îmi e, în mare, cunoscut, căci poetul provoacă neobosit lecturi de subscriere în *progress*. Ca și Ion Mureșan, dar cu o alertețe și o ritmicitate a aparițiilor editoriale în plus, le anunță cu lanț de buzdugane lirice, parțiale și incitante. Echinoxist rebel, nomad modern cu o tușă goliardescă a portretului, „e-mailează" poem după poem, bătând la porți cunoscute ori nu. „Mirosind a trenuri de noapte", își poartă zgomotos – și nu de puține ori nesăbuit – singurătatea în mulțime („Ajungi să fii singur și nu mai încapi de tine în singurătatea ta"), propovăduind, cu o directețe adesea foarte expresivă, minore adevăruri tăcute despre orașul „indiferent / ca mărunțaiele unei păsări de noapte înjunghiate", sexul ca premoniție a morții, iubirea ca minciună inutilă. Receptat ca un senzual melancolic preocupat să-și țină sub control răbufnirile, îl descriam altădată, și pot relua aici cu, încă, îndreptățire, ca pe un copil precoce (bătrân?) rătăcit în decorul maturității apatice și degustându-și precocitatea oarbă în lumea atinsă de senectute. De la *E toamnă printre femei și în lume* la *Viața fără urmări,* au trecut 17 ani, legea „inspirațiilor minore" expiră, majoratul cel „greu de suportat" stă la pândă. Volum după volum, îmbufnările s-au rărit, alintul s-a subțiat, senzualitatea și-a tocit acutele, aripa morții e mai aproape și sfidările sunt precaute: „E sigur că nu voi trăi până la moarte. Te văd stingheră deja, / ca o femeie pentru stângaci"; „Promit că voi afla de ce murim. Nu o explicație vagă. Motivul exact"; „Mă plâng de viu și râd în hohote de mine..."; „Cu mult efort vom deveni cândva / exact ceea ce suntem". Se poate identifica în continuare o vână vag sorescianâ, de răspăr grav, de ușurătate cu bătaie lungă („scriu ca și când ar interesa pe cineva. Dacă / ar fi citit mama, pe ea cred că ar fi interesat-o"; „toți supraviețuim unui număr / de întâlniri neprevăzute"…), dar sunt tot mai dese intrările neoromantice, discret-meditative, de *blues* ironic cu arome retro de bună calitate, „facerea" poemului răsucindu-și gesticulația spre interioare delicate, înfiorat-șăgalnice: „a fost o zi și o noapte și le-am numit pe cele două. / am văzut că e un lucru bun și n-am

Ioan Groșan, Adrian Suciu, Ion Mureșan

ieșit din casă.[…] să nu mă ții prea aproape mai bine / știi că vin oricând mă chemi. că plec oricând mă alungi. / îți voi mirosi oricând vei vrea pliul urechii / precum un înger tras cu cheița. // ne vom găsi vom vedea că e un lucru bun / și vom râde împreună câteva ceasuri"; „Te văd și-n ochii mei se coc struguri vinețiі". (**Irina Petraș**)

Ceea ce aduc nou textele din *Din anii cu secetă* este senzația de urgență a mesajului, ca și cum, sub presiunea unei imediate nevoi de comunicare, poetul lasă la o parte orice artificiu de construcție poetică, renunță la promisiunile atractive ale imaginației și la virtuțile expansive ale energiilor ei și transcrie doar ceea ce consideră a fi liniile de strictețe ale poemului. Ceea ce rămâne este un concentrat, dar nu unul abstract, mohorât și arid, ci unul purtând semnele unei certe vocații poetice. (**Ioan Moldovan**)

Iuliu SUCIU (30 august 1938, Cluj – 12 iunie 2012, Zalău) Profesor, publicist. Școala Normală Gherla (1951-1955). Absolvent al Facultății de Filologie – Istorie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj (1962). Profesor de limba și literatura română la Liceul Pedagogic Zalău (1970-2000) la pensionare (2000). A susținut cursuri și seminarii de „Limba română și literatură pentru copii" și „Metodica predării limbii române în învățământul primar" în cadrul Colegiului Universitar Pedagogic Zalău, secție a Facultății de Psihologie și Științe ale Educației de la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (2000-2005). Secretar al Societății de Științe Filologice, Filiala Zalău (1962-1990). Redactor-șef al revistei „Silvania – cultură, culte, patrimoniu" – serie nouă (2002-2004) și membru în colegiul redacțional al revistei „Școala noastră". A colaborat cu articole la revistele „Tribuna" (Cluj-Napoca); „Transilvania" (Sibiu), „Silvania", „Școala noastră" și „Caiete Silvane" din Zalău, precum și la ziarele județene „Năzuința" și „Graiul Sălajului". A îngrijit (și prefațat vol. II) două antologii de poezie și proză ale membrilor Cenaclului literar județean „Silvania"; trei antologii de poezie și proză din creațiile elevilor de liceu premiate la Concursul literar organizat de Casa de Cultură a Sindicatelor și Cenaclul „Silvania" Debut în antologia de proză scurtă „Arpegii" (1970). **Volume**: „Limba română. Exerciții și teste" (două părți; 2005); „Poeți sălăjeni ai Cenaclului Silvania" (2008); „Liceul Pedagogic Gheorghe Șincai Zalău – Monografie 1969-2009" (volum colectiv, 2009)

SZÁNTAI János (n. 5 martie 1969, Cluj). Poet, prozator. Facultatea de Medicină Cluj. Volume: *Kis csigák s nagyok* (Melci mici și mari), versuri pentru copii, 1997; *Az igazi meg a márványelefánt* (Elefantul real și cel din marmură), versuri, 1998; *Utazások az elefánttal* (Călătorii cu elefantul), versuri, 1999; *Beszélyek* (Epopee), versuri, 2000; *Sziszüphosz továbblép* (Sisif trece mai departe), nuvele, 2005. Distins cu premiul USR – filiala Cluj (2000). Patron al Cafenelei *Insomnia*.

***Plângerile lui Ahile**: După-mesele trec peste noi / ca litera t printr-o cameră goală. / Acum-ul așteaptă, dinadins. / Existăm, dezgoliți de timp.*
***Versiune*:** apoi vor fi plângeri *După-amiezele vor traversa cu noi/ camera goală ca venirea-înapoi. / Dar crucea t-ului, pe celălalt mal sec / prin găuri de chei false mă vor mai lăsa să trec.*(Trad. Gabriela Leoveanu)

Seri de literatură la *Insomnia* –
Ion Mureșan, Mihai Goțiu. Gazda: Szantai János. Moderator: François Breda

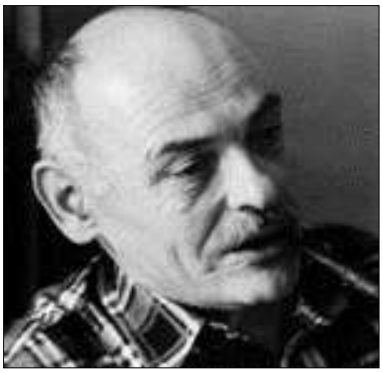

SZILÁGYI István (n. 10 octombrie 1938, Cluj). Prozator. Facultatea de Drept Cluj (1963). Debut în *Utunk* cu proză (1963). **Volume**: *Sorskovács* (Făurarul sorții), nuvele, 1964; *Ezen a csillagon* (Pe această planetă), nuvele, 1966; *Üllő, dobszó, harang* (Forjă, tobă, clopot), roman, 1969; *Jámbor vadak* (Fiare blânde), nuvele, 1971; *Kő hull apadó kútba* (Cad pietre în fântâna seacă), roman, 1975; *Agancsbozót* (Tufișul din coarne), roman, 1990; *Hollóidő* (Vremea corbului), roman, 2001; *Bolygó tüzek* (novellák, 2009). *Cad pietre în fântâna seacă* a apărut și în limbile română, germană, poloneză, slovacă. Membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1968, și membru al Consiliului Uniunii din 1976 și în prezent. Premiul Uniunii Scriitorilor 1976, 1991, 2002. Ordinul Național Steaua României în gradul de Cavaler (2000). Premiul Kossuth (Ungaria) 2001 pentru opera și activitatea literară.

SZILÁGYI Júlia (n. 1 august 1936, Cluj). Eseistă. Facultatea de Litere din Cluj (1960). Debut absolut 1959. **Volume**: *Jonathan Swift és a huszadik század* (Jonathan Swift și secolul 20), monografie, 1968; *A helyszín hatalma* (Puterea locului), eseuri, 1979; *Mit olvas ön, Hamlet herceg?* (Ce citește prințul Hamlet), eseuri, 1993; *Versenymű égő zongorára* (Concert pe un pian în flăcări), eseuri, 2002; *Eseul – o metodologie a trăirii* – curs de eseistică vol. I, 2007; *Jegyzetek az akváruimból* (Însemnări din acvariu), 2010; *Álmatlan könyv (Carte fără vise), memorii,* 2014. Premiul Bethlen Gabor 1990, Ordinul *Crucea de Aur* a Republicii Ungare pentru merite culturale deosebite – 1997. (foto Kaiser Otto)

SZŐCS Géza (n. 21 august 1953, Tg. Mureș). Poet, dramaturg. Facultatea de Litere UBB Cluj (1978). **Volume**: *Te mentél át a vízen?* (Tu ai trecut apa?), versuri, 1976; *Kilátótorony és környéke* (Turnul și împrejurimile), versuri, 1977; *Párbaj avagy a huszonharmadik hóhullás* (Duelul), versuri, 1979; *A szélnek eresztett bábu* (Păpușa izgonită), versuri, 1986; *Az uniformis látogatása* (Vizita uniformei), versuri, 1987; *A sirálybőr cipő* (Pantofii din piele de pescăruș), versuri, 1989; *Históriák a küszöb alól* (Istorii de sub prag), teatru, 1990; *A vendégszerető avagy Szindbád Marienbadban* (Ospitalierul sau Sindbad la Marienbad), versuri alese, 1992; *A kisbereki böszörmények* (Pecenegii de la Kisberek), piesă de teatru, 1995; *Ki cserélte el a népet?* (Cine a preschimbat poporul), piesă de teatru, 1996; *Passió*, texte, 1999; *A magyar ember és a zombi* (Ungurul și creatura), teatru, 2003; *Az allegóriás ember* (Omul alegoric), versuri, 2003. Versuri apărute în românește, în traducerea lui Mircea Dinescu. Traduceri din Charles Olson ș. a. Distins cu premiul USR (1976), premiul József Attila (1992), premiul Déry Tibor (1992).

Szöcs Géza este cel mai apropiat, prin sintaxa sa poetică, epurată în mare de tentațiile discursive ale altor poeți maghiari, de congenerii lui români. Scrie o poezie, nu o dată subtil-esopică, anecdotică, subversivă mai la tot pasul, cu referințe la realitățile zilei: politice, în primul rînd, dar și naționale. Este foarte apropiat prin felul în care scrie, simte și ține în zona extra-literară, politică, națională, socială de poezia primei generații echinoxiste clujene (promoția '70): „Într-o noapte de noiembrie, temându-mă de percheziție, / am aruncat în râu o bandă de magnetofon. Vocea ta / era pe ea; desigur, știi care bandă putea / să fie. // O bună bucată de vreme după aceea, de câte ori treceam / pe acel pod peste Someș, întotdeauna pe tine te auzeam / din apă." (*Horror clujean*). (**Vasile Dan**)

SZŐCS István (n. 2 august 1928, Tg. Mureș). Prozator, critic literar. Facultatea de Psihologie–Pedagogie Cluj (1951). **Volume**: *Kritikus holdtölte* (Lună plină critică), roman, 1965; *Rovarcsapda* (Capcană pentru insecte), roman, 1969; *Üvegfedő* (Capac de sticlă), roman, 1971; *Más is ember* (Și alții sunt oameni), articole, 1975; *Selyemsárhajó* (Nava de mătase), studiu, 1979; *Félrejáró ingák* (Pendulații greșite), articole, 2005 etc.

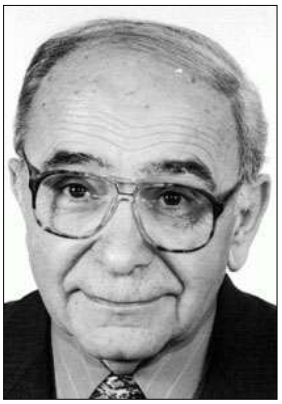

Octavian ȘCHIAU (n. 10 martie 1930, Coroisînmărtin/Mureș – 22 noiembrie 2013, Cluj). Istoric literar. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj-Napoca (1953). Doctorat cu teza *Circulația vechii cărți românești*, 1971. Volume: *Cărturari și cărți în spațiul românesc medieval,* 1978*.* Co-autor la *Istoria literaturii române de la origini pînă la scriitorii pașoptiști inclusiv,* 1965*; Literatura română în secolul al XVII-lea,* 1964*; Învățămîntul românesc în Transilvania în perioada 1550-1774,* 1965*; Istoria literaturii române. Epoca veche,* 1975*; Istoria literaturii române. Epoca premodernă,* 1980*; Rumänische Studierende în Leipzig um die Jahrhundertwende*, 1996; *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2002. Ediții: Ioan Slavici, *Opere*, I, pref. D. Vatamaniuc, București, 1967 (în colaborare cu Dumitru Pop și Ion Șeuleanu); Radu Tempea, *Istoria sfintei besereci a Șcheilor Brașovului*, introd. edit., București, 1969 (în colaborare cu Livia Bot); *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament,* coordonator I. C. Chițimia, București, 1988 (în colaborare); Nicolae Drăganu, *Istoria literaturii române din Transilvania de la origini până la sfârșitul secolului al XVIII-lea – Histoire de la littérature roumaine de Transylvanie dès origines à la fin du XVIII-e siècle*, ed. bilingvă, pref. edit., Cluj-Napoca, 2003 (în colaborare cu Eugen Pavel).

Au scris despre cărțile sale: Mircea Moț, Doina Curticăpeanu, Irina Petraș, Serafim Duicu, I.D. Lăudat, Gheorghe Buluță, Ion Vlad, Teodor Tihan.

Cu studenții de la Litere

Volumul *Cărturari și cărți în spațiul românesc medieval* (1978) reia și dezvoltă subiectul din teza de doctorat. Bazată pe o bogată documentație, lucrarea valorifică cercetările anterioare în domeniu, precum și propriile investigații în bibliotecile și depozitele de carte din țară. Reconstituind sistematic itinerariile parcurse de-a lungul veacurilor de tipărituri, istoriograful probează, cu noi argumente și fapte, ideea conștiinței de neam, desprinsă deopotrivă din mereu reluata „referință la unitatea dacică a teritoriului locuit de români" și din „efortul păstrării nestirbite a credinței ortodoxe". În această privință, Transilvania îi apare ca o „excelentă sursă de informare, deoarece aici s-au păstrat, mai bine decât în oricare altă regiune, sute și mii de exemplare din vechile tipărituri românești". Rigoarea și probitatea științifică vin în sprijinul unui demers critic care accentuează faptul că între cele trei provincii românești nu a existat niciodată, în plan lingvistic și cultural, vreun zid „despărțitor" (**T. Tihan**).

Ion ȘEULEANU (n. 7 octombrie 1939, Tîrnăveni/Mureș – 4 decembrie 2011, Cluj-Napoca). Folclorist. Facultatea de Filologie a UBB, Cluj (1961). Doctoratul cu teza *Poezia de nuntă în folclorul românesc* (1997). Debutează în „Steaua" (1961). Bursier Fulbright la University of Washington, Seattle (1976-1978) și University of California, Los Angeles (1984-1986); specializări la Budapesta (1981), Roma (1994) și Szeged (2000). A fost secretar de redacție (1971-1976, 1986-1990) și apoi redactor-șef la „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", seria Philologia. Face parte din colegiul de redacție al „Anuarului Arhivei de Folclor". A mai colaborat la „Tribuna", „Familia", „Vatra", „Revista de etnografie și folclor" **Volume:** *Poezia populară de nuntă*, București, 1985; ediția *Nunta în Transilvania* (*în contextul ceremonialului nupțial românesc*), București, 2000; *Dincoace de sacru*, *dincolo de profan*, Târgu Mureș, 1994; 1995; *„Pururea întineritor"*, *izvorul*, București, 2001. **Ediții:** Ioan Slavici, *Opere*, I, prefață de D. Vatamaniuc, București, 1967 (în colaborare cu Dumitru Pop și Octavian Schiau). **Antologii:** *Cântecul de cătănie*, I-II, Cluj-Napoca, 1997-2002 (în colaborare). Coautor la *Dicționar analitic de opere literare românești,* 4 vol., 1998-2002; *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005.

Au scris despre cărțile sale: Ion Cuceu, Ion Taloș, Mihai Coman, Nicolae Bot, Paul H. Stahl, Joel P. Marrant, Iordan Datcu, Mircea Muthu, Lionel Roșca, Ruxandra Ivăncescu etc.

Prin studiul tematic, tipologic și poetic, lucrarea *Poezia populară de nuntă* (1985, reeditată în 2000 sub titlul *Nunta în Transilvania* (*în contextul ceremonialului nupțial românesc*) depășește stadiul literaturii anterioare de specialitate, care a abordat doar unele secvențe ale folclorului nupțial și s-a limitat, cu excepțiile de rigoare, la descrierea lor. Ș. este interesat deopotrivă de poetica și stilistica textelor nupțiale, convingerea sa fiind că în această perspectivă tematică „există o poezie de puternice și adânci rezonanțe, care se cere analizată cu toată atenția", ca și semnificațiile arhaice ale ceremonialului, nunta concentrând „atitudini existențiale și convingeri fundamentale ale poporului nostru privitoare la individ și la menirea sa în lume". (**Iordan Datcu**)

Aurel ȘOROBETEA (8 septembrie 1946, Brașov). Poet, prozator și publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1969). Stabilit în Suedia (1988). Debut absolut în *Tribuna*, 1967. Face parte din prima generație de echinoxiști. Redactor la Steaua (1971-1987). Debut editorial în volumul colectiv *Eu port această ființă*, 1972. **Volume**: *Apărătorii*, versuri, 1975; *Privire de pe cetățuie*, reportaj-eseu, 1978; *Altminteri*, versuri, 1979; *Anotimpuri*, versuri, 1986; ÖlÅ, (poezii suedeze, sub numele Aurelius Șorobetea), Trelleborg, 2003. Traduceri: Balla Zsófia, *Așa cum trăiești*, pref. Grete Tartler, 1983; Kenéz Ferenc, *Zeu cu picior de lemn*, pref. Andrei Roman, 1985; *Vi äro musikanter* (Cântece suedeze, adaptate și traduse în românește de Aurelius Șorobetea), Trelleborg, 1991.

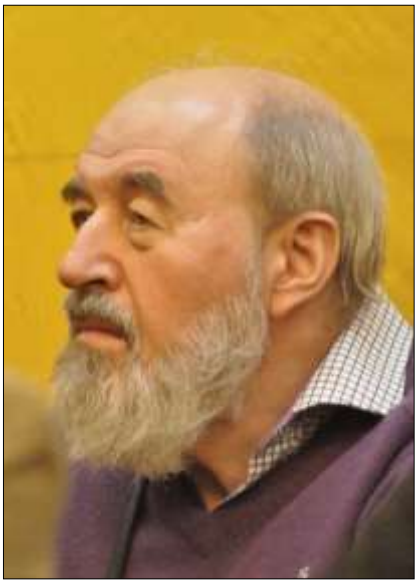

DAR DEAL SPUNÂND, ARDEAL AI ZIS, ȘI RĂSUNĂ IAR DEAL: Oriunde-aș fi, mă duce gându mereu în Ardeal... / mărgând pe văi, în lung de rîuri, dar nu! în aval, / în sus, în contra lor – mustrare că ies din Ardeal –... / suind mereu pe munți, pe măguri, pe coame de deal, / urcând mereu pe culmi, să-mi văd minunatu Ardeal. / La vale nu pornesc, decât înapoi spre Ardeal, / trecând vrun pas înalt, de pildă, prin pasu' Predeal, / atunci cu drag în jos, altmintrelea numa' la deal; / la vale-i prea ușor, vârtutea se-ncearcă la deal, / la vale margă alții, noi, ardelenii, la deal! // Dar deal spunând, Ardeal ai zis, și răsună iar deal, / Ardealu' are-n nume numele însuși de deal, / conceptu, prima schiță, planu, modelu de deal, / Ardealu-i dealu cosmic, lumea formată ca deal. / Dovezi? Întreg Ardealu, deal-lângă-deal-lângă-deal, / Câmpia chiar! – a noastră-i deal-după-deal-după-deal, / privești în patru zări și vezi piramide, dar deal, / pornești în sus, spre cer, și urci zigurate, dar deal, / Ardealu-i dealu-deal, cerescu, mirificu deal, / Ardealu-i dealu pur, suprem, impecabil, total! // Ardealu-i tot ce este, fost-a, și fi-va pe deal: / cetăți, orașe,

târguri, sate pe umeri de deal, / crescând spre cer biserici, temple pe tâmple de deal, / mireni ce stau de veghe-n vechi țintirime pe deal, / păduri, cărări și drumuri, lanuri de aur pe deal, / grădini și vii, fânețe, stâne și turme pe deal, / și-lung-sunând-cu-jale-buciume-sara-pe-deal; / și ruguri mari pe culmi, coroane de flăcări pe deal, / arzând din deal în deal, strigând năvăliri în Ardeal, / și moși-strămoși, în furci, să-i sfârtece corbii pe deal, / plătind – cumplit de crunt! – un vis, un sublim ideal. / De-aceea spun: cucută dracu de-mi dă, un pocal, / să beau – că, altfel, varsă foc și urgie pe-Ardeal – / îl iau, și – fără ghionți sau brânci de la nimenea: bea-l! – / închin, și-l dau pe gât, să-mi cruțe iubitu Ardeal; / și nu mă plâng că mor, m-or pune-n mormântu-mi pe deal, / cu-ai mei părinți iubiți, și-om fi laolaltă pe deal, / sub ierbi foșnind duios, doinindu-ne doine de-Ardeal, / încet și lin, frumos... visându-ne dragu Ardeal, / în somnu-adânc, de veci, în veșnicu nostru Ardeal.

La Galeriile *Tribuna*, 1980 - Livia Eromnimon, Aurel Șorobetea, Ilie Călian, Petru Poantă, Constantin Cubleșan, Marian Papahagi, Liviu Petrescu

Au scris despre cărțile sale: Nicolae Manolescu, Constantin Țoiu, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Marcoș, Mihai Dinu Gheorghiu, George Țâra, Mircea Iorgulescu, Petru Poantă, Irina Petraș, Cornel Regman, Laurențiu Ulici, Lucian Alexiu, Constantin Hârlav, Al. Piru, Valentin Tașcu, I. Rotaru, Marian Papahagi, Ion Pop, Marian Popa, Nicolae Oprea etc.

Originalitatea, aproape ostentativă, se manifestă în primul rând la nivelul limbajului și, întrucâtva, la cel al tehnicii formale […] Jocurile lexicale, recursul la stilizări sofisticate ale poeziei populare, spectaculoase ingeniozități prozodice, arhaizarea rafinată a sintaxei năstrușnice combinații pur fonice, amestecul strident dintre expresia colocvială și cea criptică ori savantă – iată principalele procedee prin care se articulează un imaginar foarte expresiv și, totuși, uneori, de o artificiozitate extremă (**Petru Poantă**)

O poezie de o robustețe delicată, melancolică, sentimental-agresivă, gravă în răspăr, în care dimensiunea ludică e, totuși, secundară, chiar dacă perfecta, insinuanta sonoritate incantatorie poate înșela. Jocul poetului e unul de-a viața și de-a moartea, înalta rânduială a lumii e contemplată cu migală, cu umilință și calmă răzvrătire. O stare de neliniște, surdinizată prin ritmul obsedant, de descântec al unora dintre poeme, stăruie în marginea fiecărei pagini. Aflat la cumpăna apelor, Aurel Șorobetea transcrie momente de angoasă diurnă cu timbru bacovian, uneori, dar cu un zâmbet ardelenesc mijit în colțul gurii întotdeauna […] Condiția figurantului într-o eră grăbită, dezumanizantă este negată ori măcar ameliorată de o statornicire prin vers, printr-o situare în prim-plan, insistentă, a nevoii de temelii. Aurel Șorobetea ambiționează o ancorare originală în tradițional, o lectură a acestuia în traducere modernă. (**Irina Petraș**)

Poeme istorice, primul ciclu din *Apărătorii,* figurează, într-o stilizare subtilă, o mitologie în care eroii naționali obiectivează ipostaze ale umanului. Sentimentul duratei este transpus într-o ordine simbolică și evocatoare, într-o tonalitate înalt-elegiacă.[…] Al doilea ciclu, conceput contrapunctic, proiectează sentimentul fragilității ființei, iluziilor și amintirilor pe un fundal biografic. Poetul cultivă „pastelul" intelectualizat, meditația, elegia, incantația, în transcrieri notabile prin finețea imaginilor și simțul limbii. Această direcție a liricii continuă în volumele *Altminteri* (1979) și *Anotimpuri* (1986), unde modul imnic este adaptat la o formulă elegiacă fie suav melancolică, fie liric eroică, sub semnul virtuozității formale. Reportajele din *Privire de pe Cetățuie* (1978) sunt, de fapt, poeme în proză, în care observația se întemeiază pe sentimentul duratei și al apartenenței la un topos mitic. (**Constantin Hârlav**)

Leonida Neamțu, Octavian Bour, Aurel Gurghianu, Aurel Rău, Teodor Tihan, Aurel Șorobetea, în curtea *Stelei*, pe str. Horia, anii 70

Aurel Șorobetea și Aurel Gurghianu

Traian ȘTEF (23 iunie 1954, Brădet/Buntești/ Bihor) Poet, prozator și eseist. Facultatea de Filologie a Universității „Babeș–Bolyai” din Cluj-Napoca (1979). Redactor la revista „Echinox”. Debutează în „Familia” (1974), cu poezie. **Volume**: *Călătoria de ucenic*, 1993; *Femeia în roz*, 1997; *Despre mistificare*, 1998; *Ridicolul*, 1998; *Tandrețea dintre noi*, 1999; *Despre calitatea umană*, 2000; *Leonid Dimov* (în colaborare cu Viorel Mureșan), 2000; *Orbul și dintele de aur* (*povestire eseisticopoematică*), 2002; *Didascaliile*, poeme, 2007; *Holgy rozsoszinben*, poeme în traducere maghiară la Editura Ab-Art, Bratislava, 2009; *Deficitul de prezent*, eseuri, 2009; *Povestirea Țiganiadei*, 2010; traducerea în maghiară de Demeny Peter, *Ciganyiasz*, 2011; *Ceremoniile*, antologie, 2011. Colaborează la „Amfiteatru”, „Vatra”, „Steaua”, „Tribuna”, „Poesis”, „Arca”, „Orizont”, „Ramuri”, „Interval”, „Convorbiri literare”, „Observator cultural”, „Calende”, „Paralela 45”, „22” ș.a.

Cred că scriitorul trece prin mai multe ucenicii. Ucenicia percepută în sensul comun ar fi aceea a începuturilor, a tatonărilor, a debutului. Asta ține, din experiența mea, zic, până în momentul în care deprinde tehnica. Precum orice meseriaș, și scriitorul trebuie să învețe să dea formă și funcționalitate mașinăriei lui. Ion Pop îmi spunea, la „Echinox", ia un scaun, uită-te la el și scrie un poem. Îl scriam. Sunt multe de învățat și nu întotdeauna talentul și intuiția sunt suficiente. Trebuie să treci pe la mai mulți maeștri, asemeni calfelor din Evul Mediu. La asta face trimitere și titlul cărții mele de debut, Călătoria de ucenic. (într-un interviu cu Dimitrie Bălan)

Traian Ștef, Ioan Moldovan, Petronela Moldovan, Ștefan Borbély, Mircea Petean

Au scris despre cărțile sale: Ioan Moldovan, Gh. Grigurcu, Al. Cistelecan, Andrei Bodiu, Iulian Boldea, Octavian Soviany, Doina Curticăpeanu, .Mircea A. Diaconu, Ștefan Borbély, Ion Pop, Vasile Dan, Nicolae Oprea, Ovidiu Pecican etc.

Scrierile lui Ștef stau sub semnul „modelului odiseic”, desfășurat în toată complexitatea sa: ca mască literară îndărătul căreia se întrevede figura autorului, întoarcere la formula epopeii (și la scriitura „naivă” în genere), etalon de moralitate sau *polytropos* capabil să surprindă diversitatea condiției umane. […] Cel mai reușit text rămâne însă *Despre calitatea umană* (2000): având în centru figura lui Ulise, împletește analiza textelor homerice cu „filarea” posterității personajului (la James Joyce, Jean Giraudoux sau Eyvind Johnson, de pildă), comparatismul cu problematizarea etică și erudiția cu decolările ficționale (capitolul final imaginează chiar un ipotetic solilocviu al lui Odiseu). (**Andrei Terian**)

Dorin ȘTEFĂNESCU (17 septembrie 1953). Eseist, critic și istoric literar. Universitatea din Timișoara, Facultatea de Filologie (1978); Universitatea din Timișoara, Facultatea de Litere și Filosofie (1991); Doctorat (2004); Abilitare (2013). Debut absolut: „Orizont”, 1978, eseu. **Volume**: *Hermeneutica sensului*, eseuri, 1994; *Sensul și imaginea. Eseuri de hermeneutică a imaginarului*, critică literară, 1997; *Desfundarea fântânilor. Eseu despre filosofia lui B.P. Hasdeu*, eseu filosofic, 1998; *Prezență și înțelegere. Reflecții asupra fenomenului religios*, eseu, 2000; *Creație și interpretare. Studii despre arta cuvântului*, teoria literaturii, 2003; *Metafizică și credință*, studii și eseuri – filosofie, 2005; *Heliade necunoscutul. Ontologie și poetică*, critică și istoria literaturii, 2007; *Spiritul de finețe. Cincisprezece meditații*, studii și eseuri – filosofie, 2009; *Celălalt Hasdeu. Doctrina esoterică*, eseu, 2009; *Probleme ale interpretării*, teoria literaturii, 2011; *Înțelegerea albă. Cinci studii de hermeneutică fenomenologică*, studii și eseuri, 2012; *Crossing Paths: Philosophy, Theology, Poetry. Studies în Phenomenological Hermeneutics*, studii și eseuri, 2014. Volume coordonate: *B. Fundoianu sau încercarea paradoxului. Pentru o hermeneutică existențială / Benjamin Fondane ou l'épreuve du paradoxe. Pour une herméneutique existentielle*, 2010; *Deschiderea poemului. Exerciții hermeneutice*, 2012. Traduceri: Gabriel Marcel, *Jurnal metafizic*, 1995; Pierre Teilhard de Chardin, *Mediul divin*, 2007. A colaborat la periodicele: *Orizont, Vatra, Familia, Discobolul, Amphion, Poesis, Apostrof, Idei în Dialog.*

Trebuie deschis poemul, pentru ca trupul poetal să fie văzut ca imagine a inaparentului. Nearătându-se pe sine, ea strălucește în ființarea ce crește în perspectiva ființei, arată spre ființa pe care nu o avem în vedere, dar care cheamă vederea. A deschide perspectiva dinspre poem înseamnă a deschide poemul în înțelegerea propriei sale pro-puneri comprehensibile, a-l înțelege din punctul de vedere al orizontului pe care el însuși îl deschide. Dacă el se prezintă prin manifestarea semnificabilului într-un cuprins de limbaj, în relație cu discursul care îl constituie ca text, nu e mai puțin adevărat că ceea ce el spune – și lucrează spunând – trebuie înțeles pe cuvânt și chiar dincolo de cuvântul care arată mai mult – și uneori altceva – decât spune. O aceeași perspectivă hermeneutică subîntinde interpretarea internă preocupată de sensul acelui a fi originar care dă fenomenul poetic, conturând o altă cale a exegezei. O cale de acces prin care poemul nu nu-

mai că se deschide în cuvântul care îl mărturisește, dar cheamă la găsirea acestei deschideri comprehensibile, se așază în orizontul interpretării.

Au scris despre cărțile sale: Cornel Moraru, Iulian Boldea, Dan Stanca, Mircea Muthu, Ștefan Afloroaei, Corneliu Mircea, Andrei Terian, Robert Lazu, Marius Țepeș ș. a.

O carte precum *Hermeneutica sensului* a lui Dorin Ștefănescu se înscrie printre puținele realizări teoretice, de hermeneutică, de la noi în ultima vreme [...]. Interpretările ce s-au dat aici sensului sunt complexe, de o deconcertantă multiplicitate. Eseurile de anvergură din acest volum dovedesc, în bună măsură, stăpânirea informației masive pe care autorul a folosit-o, precum și o abilă știință a argumentării, orchestrată într-un limbaj suplu. (**Iulian Boldea**)

Încorporând un efort exegetic deosebit, studiul semnat de Dorin Ștefănescu este [...] un reper fundamental pentru cunoașterea sistematică a operei lui Ion Heliade Rădulescu. Autorul fructifică observațiile despre ontopoetica romantică în gramatică germană din *Creație și interpretare*, detectabile fiind și alte puncte de plecare (în *Prezență și înțelegere. Reflecții asupra fenomenului religios*), ca să extragă apoi – printr-un remarcabil discurs hermeneutic – liniile constitutive unității în diversitate a filosofiei lui Heliade. (**Mircea Muthu**)

Ideologic vorbind, perspectiva pe care o susțin și o afișează eseurile lui Ș.[tefănescu] se află în descendența filosofiilor care concep interpretarea ca restaurare a sensului. Ea asociază viziunea hermeneuticii filosofice (de la F.D. Schleiermacher la H.G. Gadamer și Paul Ricœur) cu modurile de abordare furnizate de fenomenologia religiei și de poetica imaginarului (Mircea Eliade, Carl Gustav Jung, Gaston Bachelard, Gilbert Durand ș.a.). [...] Sintezei disciplinare i se adaugă alta, prin care interpretul transgresează granițele dintre diferitele tipuri de discurs. În consecință, literatura e citită nu numai cu instrumentele filosofiei, ci și ca un text care tematizează, în egală măsură, categorii ale filosofiei. (**Andrei Terian**)

Preocupările hermeneutice din ultimii ani ale lui Dorin Ștefănescu sunt dintre cele mai însemnate în acest domeniu, mai ales în ce privește interferențele constante cu literatura. Autorul a atins un anumit nivel de virtuozitate în practicarea demersului de tip hermeneutic, într-un limbaj critic autoconstituit, nelipsit de pregnanță și originalitate. Elaborarea de concepte noi, argumentația strânsă și inspirată, rigoarea analizelor pe un registru întins și nuanțat al semnificațiilor [...], pornind dintr-o înclinație specială de adâncire infinitezimală în text [...] – iată numai câteva dintre trăsăturile esențiale etalate de iscusitul hermeneut. (**Cornel Moraru**)

Veronica ȘTIR

(27 noiembrie 1952, Cubleșul Someșan, comuna Panticeu/ Cluj). Poetă, traducătoare. Facultatea de filologie, secția franceză-română a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, absolvită 1975. Debut absolut: În 1965 cu poezia *Noapte senină*, în *Scânteia pionierului* din București. Volume: Clar de caprifoi (poezii, 2008, Mugur de iarnă (poezii), 2010; Ninge (poezii), 2013. Traduceri: Sartre, *Existențialismul este un umanism*, filosofie 1994; *Focul de artificii al poeziei*, antologie de poezie japoneză tradusă din franceză împreună cu Victor Știr, 2005; Karl Jaspers, *Introducere în filosofie*, 2006; *Frunze de arțar* (antologie de poezie canadiană), 2010. A colaborat la periodicele: *Minerva, Mesagerul literar și artistic, Litera Nordului, Conexiuni, Mișcarea literară, Atlas-Clujul liber, Renașterea*, *Interval* și altele.

***Calendar**: Iar mă apasă duminică, / zi scrobită, pusă la naftalină, / fată roșie de țăran / spălată cu săpun de rufe / și înțepenită lângă strană / de frigul predicii / de strânsoarea bocancului cu scârț / domnișoara simandicoasă / cu ochi miopi / și buzele tivite cu venin / Duminica e soră cu noaptea, / sora cu moartea / Păsările uită să mai zboare / când cerul cade pe gânduri / și fiecare floare / își ascunde culorile în muguri // Vântul umblă tăhui pe străzi / Soarele-și înăbușă un căscat / Mecanismele jucăriilor s-au stricat! // Vom supraviețui, oare, până luni / Luni, fior de lună nouă, / piatră de temelie, / miez de pâine aurie / tăiată-n două de cuvânt*

Cu Grigore Vieru

Au scris despre cărțile sale: Alex. Ștefănescu, Virgil Rațiu, Viorel Mureșan, Valentin Marica

Traducerea se remarcă prin competență filosofică și stilistică. Exemplele din domeniul literaturii folosite frecvent și cu dezinvoltură de filosoful-literat nu pierd nimic în urma transferului din franceză în română. (**Alex. Ștefănescu**)

Traducerea Veronicăi Știr este elaborată, limpede, evitând orice echivoc. Substantivele sunt articulate când trebuie, paragrafele se ordonează cu dezinvoltură... (**Alexandru Jurcan**)

Atracția poetei pentru spațiul pastoral este frecventă și conturată de tendințe conservatoare, de evocare, invocare și reașezare pentru posteritate... a unei unități de măsură mai vechi și evident mai pură. (**Virgil Rațiu**)

Victor ȘTIR (21 septembrie 1956). Poet, prozator, traducător, jurnalist. Facultatea de Autovehicule Rutiere a Universității din Brașov 1977-1982. Debut absolut cu poezia *Drumul tău* publicată de Constanța Buzea în *Amfiteatru,* 1987. **Volume**: Poezie – *Cavalerul norilor*, 1993; *Adulter cu moartea*, 1994; *După trecerea stelei*, 1994; *Cinetica iluziei*, 1997,; *Alcool și sânge*, 2008, *Bolile bătrâneții* 2012, *Adulter cu moartea* (antologie de poezie) 2012, *Apocalipsa cărnii* 2013. Romane – *Clepsidra lui Cela*, 2008; *Palimpsestul dimineții*, 2012; *Cercul scalen*, 2013. Traduceri: *Drumul Crucii* ("Le chemin de la croix") de Paul Claudel, 2001; *Focurile de artificii ale poeziei* (trad. Împreună cu Veronica Știr) Antologie de poezie japoneză, 2005; *Frumoasa zi de 27 septembrie*, de Thomas Brasch, 2006; *Tremur* de Hilde Domin; *Urme pe nisip*, Nelly Sachs 2008; *Umor german la zi,* 2009; *Poeme incandescente*. Antologie a scriitorilor din Kansai, 2005; Matsuo-Basho, *Miresme de orhidee* (haiku-uri), 2006; *Poezii de iubire* de Emily Dickinson; *Poezii alese* de Jorge Luis Borges, 2005; *Trei interviuri cu Heidegger* (apărute în presa de limbă spaniolă); *Zorii pe mormânt* de Leopoldo Maria Panero, 2013. Publicistică: *Spectacol derizoriu*, 2010; *Miza pe nimic,* 2013. A colaborat la periodicele: *Convorbiri Literare, Vatra, Luceafărul, Poesis, Tribuna, Mesagerul literar și artistic, Litera Nordului, Mișcarea Literară, Poezia, Cronica, Răsunetul cultural, Conexiuni* și altele.

***Ea un ocean**: Ne-am amăgit cu popasuri / Cu candele care așteaptă / Să lumineze / Fericirea simplu rotunjită // Ceva de fiecare dată / Scăpa ca un fir nevăzut / Între degetele / De nespus fine // Până departe / Locuri mai cernite / Mai albe deopotrivă / Halucinant promițătoare // Cum toate sunt niște / Treceri și șoldul și zulufii / Și lumina din ochii tăi / Numai mintea receptacul / De sfârșit // Ea ca un ocean / Cu malul numai estuare / Culegând cadavre de nuferi / Ce topesc frumusețile / Uitate în vise*

Au scris despre cărțile sale: Gh. Grigurcu, Laurențiu Ulici, Alex Ștefănescu, Iulian Boldea, Al. Cistelecan, Olimpiu Nușfelean, Mihaela Ursa, David Dorian, Virgil Rațiu

Victor Știr cultivă o poezie a contrariilor. Fapt ce denotă o libertate morală propice captării unui dramatism care se ferește a capota în luminiscența extazului ori a se supralicita în tenebrele compacte ale deznădejdii. E un soi de echilibru în dezechilibru ce îngăduie discursului a se nutri cu propriile-i tensiuni, a-și cultiva expresivitățile așa „cum îi vin". Niciun artificiu programatic, nicio aderență la o manieră de școală ori generaționistă nu-l impietează. Textul decurge nestînjenit, mulîndu-se pe accidentele stărilor de suflet, ficționalizînd în contul varietății lor. Amestecul de lirism și „proză" e curent. la naștere astfel un contrast care potențează tabloul poetic precum alăturarea nudului de un alb dominant de chipul negresei în Olympia lui Manet. Notele poeziei în cauză: o dezinvoltură strînsă în chingi stilistic-temperamentale, un elan mai mereu jugulat de melancolie, o sinceritate sentimentală, nemilos biciuită de cea expresivă. Puțin cunoscut din pricina izolării d-sale bistrițene, Victor Știr e neîndoios unul dintre cei mai înzestrați poeți ai generației '80. (**Gh. Grigurcu**)

Cu Barbu Cioculescu

Victor Știr a selectat cu bun-gust textele și le-a tradus în limba română cu talent literar. Angela Merkel are astfel prilejul să afle că în România există și un altfel de Victor. (**Alex. Ștefănescu**)

Prin acest roman (*Palimpsestul dimineții*) Victor Știr confirmă calitatea de prozator și constructor de structuri prozastice bine articulate și conduse inspirat în lumea pe care a creat-o ca o frescă a unei societăți a descompunerii intelectuale și fizice, dominată doar de instincte, de vorbire în argou studențesc și băscălie, de violență și stări de nesiguranță alimentate de zvonistica bine controlată de organismele statului. (**Virgil Rațiu**)

Prin noul său roman, Victor Știr confirmă calitățile sale de romancier, dovedite și în „Clepsidra lui Cela", debutul său romanesc, înscriindu-se printre autorii de referință ai noului val. „Palimpsestul dimineții" reprezintă una dintre cele mai ample și mai reușite fresce ale lumii comuniste din literatura noastră. (**David Dorian**)

Ion TALOȘ (n. 22 iunie 1934, în Prodănești, județul Sălaj). Etnolog, eseist. Facultatea de Filologie a Universității din Cluj (1953-1957). În anul 1957 este angajat la colectivul de folclor al Institutului de Lingvistică din Cluj. Lucrează la alcătuirea *Bibliografiei folclorice românești* (1891-1918), devenind, mai tîrziu, colaborator pentru România la Internationale Volkskundlische Bibliographie, Bonn (1979-1984). Bursier al Fundației Humboldt la Deutsches Volksliedarchiv din Freiburg im Breisgau (1966-1967; 1970-1971). Secretar științific al Centrului de Științe Sociale al Filialei Cluj a Academiei Române (1968). Șeful Secției de etnografie și folclor din cadrul aceluiași centru (1969-1985). Doctor în filologie al Universității din București, conducător prof. dr. doc. Mihai Pop (1970). Lector de limba și literatura română la Universitatea din Köln (1978-1983). Profesor asociat și apoi definitiv la Universitatea din Köln (din 1985). Doctor docent (Privatdozent) și profesor la Facultatea de Filosofie a Universității din Köln (din 1993). Profesor invitat al Facultății de Studii Europene, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (2001-2004). **Volume**: Meșterul Manole. *Contribuție la studiul unei teme de folclor european,* vol. I-II, 1973; 1997; *Gîndirea magico-religioasă la români*, 2001; *Petit dictionnaire de mythologie populaire roumaine.* Traduit par Anneliese et Claude Lecouteux, Grenoble, 2002; *„Cununia fraților" și „Nunta Soarelui" sau incestul zădărnicit în folclorul românesc și universal. Studiu monografic și corpus de texte*, 2004; *Lupta voinicului cu leul. Mit și inițiere în folclorul românesc*, 2007; *Izvoarele Răscoalei lui Horea. Seria B. Izvoare narative.* Vol. V (în colab. cu N. Edroiu, V. Florea, L. Gyémant), 2007; *Valea Gurghiului*. Monografie etnologică (în colab. cu Ion Mușlea și Dumitru Pop), 2008; *Omul și Leul*. Studiu de antropologie culturală, 2013. **Traduceri**: Lucian Blaga: *Antologie de*

poezie populară. Volksdichtung (în colaborare cu A. Greive și G. Schüler), 1995; *Brancaflôr. Märchen aus der Romania* (în colab. cu A. Greive), 2009; Franz Obert: *Basme și legende românești din Ardeal*, 2011. Ediții: Ion Mușlea, *Cercetări etnografice și de folclor*, vol. I-II, 1971, 1972; Arthur und Albert Schott, *Rumänische Volkserzählungen aus dem Banat. Märchen, Schwänke, Sagen*, 1971 (în colaborare); Demetriu Boer, Mircea Vasile Stănescu Arădanul, Ștefan Cacoveanu, *Povești din Transilvania,* 1975 (în colaborare); Alexiu Viciu, *Flori de cîmp. Doine, strigături, bocete, balade*, 1976 (în colaborare); Pauline Schullerus, *Rumänische Volksmärchen aus dem mittleren Harbachtal*, 1977 (în colaborare). Peste 150 de studii și articole în periodice: „Revista de Etnografie și Folclor" (București), „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei" (Cluj), „Fabula" (Göttingen), „Anuar de Lingvistică și Istorie Literară" (Iași), „Cahiers roumains d'études littéraires" (București), „Anuarul de Folclor" (Cluj), „Schweizerisches Archiv für Vokskunde" (Heft), „Folclor Literar" (Timișoara), „Jahrbuch für Volksliedforschung" (Freiburg), „Der Donauraum" (Viena), „Nyelv-eš-irodalomtudomanyi közlemenyek", „Romanistisches Jahrbuch", „Limbă și Literatură", „România Literară", „Steaua", „Vatra" etc. Colaborări la lucrări internaționale: *Enzyklopädie des Märchens*, editată de Kurt Ranke și Rolf Wilh. Brednich; *The Encyclopedia of Religion,* editată de Mircea Eliade; *Märchen und Märchenforschung în Europa. Ein Handbuch*, editat de Dieter Röth și Walter Kahn. Membru în Societăți științifice internaționale: Société Internationale d'Ethnographie et Folklore (Paris); Kommission für Volksdichtung (Freiburg-Edinburgh); Deutsche Gesellschaft für Volkskunde (Göttingen); International Society for Folk Narrative Research (SUA).

> *Cine cunoaște folclorul nostru știe că el este deținătorul unor valori inestimabile. A le ignora înseamnă a te lipsi de o parte a avuției tale, chiar de o parte a ființei tale. Faptul că primele documente în limba română sunt târzii și nu au caracter literar, sau numai unele au, nu înseamnă că în acea vreme noi nu aveam literatură. Am arătat altădată că baladele* Miorița, Soarele și Luna *ori colinda* Junelui bun *conțin motive comune operelor literaturii medievale europene create în sec. al XII-lea – al XIV-lea:* Chanson de Roland, Divina Commedia, *literatura* cavalerilor mesei rotunde. *Faptul ne arată că în secolele în care au fost create aceste opere occidentale, românii creau întocmai ca neamurile care au păstrat în scris comoara lor de gândire și imaginație. Această creație n-a fost păstrată însă pe un suport de hârtie, de lemn, de piatră sau metalic, ci în tradiția orală. Căci nu e vorba de influențe literare târzii, ci de* coincidențe literare, *adică de motive apărute în aproximativ aceeași vreme, ceea ce demonstrează unitatea culturală a Europei. Vârsta nu-mi va permite să insist pe această temă, dar o las moștenire viitorilor cercetători.*

Au scris despre cărțile sale: Ovidiu Bîrlea, Adrian Fochi, Ion Cuceu, Otilia Hedeșan, Nicolae Constantinescu, Iordan Datcu, Ovidiu Bîrlea

Recenta monografie despre Meșterul Manole reprezintă o piatră unghiulară în problematica temei printr-o serie de aspecte neașteptate care vin să corecteze substanțial unele aserțiuni cu care ne-au obișnuit investigațiile anterioare. Cea mai de seamă noutate este existența temei sub formă de colind în nordul și vestul Transilvaniei..., care reprezintă stratul cel mai arhaic din țara noastră, pe aceeași treaptă cu variantele grecești, unanim apreciate a fi cele mai vechi ca țesătură și mesaj poetic (**O. Bîrlea**).

Après un travail assidu de recherche et de méditation, soldé le long des années par différentes études partielles ([....]), Ion Taloș entreprend cette fois-ci un ample travail de synthèse sur toute la problematique de cette très intéressante et passionante ballade populaire. Le livre se recomande ainsi comme le résultat des efforts comprenant à peu près 15 années de minutuieuse enquêttes faites sur le terrain et de fouilles patientes réalisées dans les archives du pays et de l´étranger, représentant tout ce que notre science d´aujourd´hui peut donner de meilleur, de plus complet, de plus compétent, sur ce sujet. L´auteur, avec une admirable passion, dominée par une remarcable lucidité, réussit à maîtriser un matériel documentaire immense, autant en ce qui concerne la quantité que sa variété (pensons seulement au fait que le matériel se présente en 5 langues sud-est européennes: l´albanais, le bulgare, le néo-grec, le serbo-croate et le hongrois); îl réussit avec une minutie de bénédictin à faire de l´ordre dans un vrai chaos, à systématiser ce qui paraissait ne pouvoir ętre systématisé et a présenter, dans une forme courante et parfaitement accessible, des conclusions qui paraissent inébranblable... (**A. Fochi**)

Ion Taloș, Mircea Popa, Constantin Cubleșan

So kann man das Werk von Taloș mit gutem Recht als ein Handbuch der Balladenforschung bezeichnen und als das wichtigste Buch über das Manole-Thema. Es bedeutet zweifellos eine Station în der Balladenforschung (**Felix Karlinger**, în Jahrbuch der Volks-liedforschung 19, 1974).

Carte de excepție, una dintre cele mai prețioase monografii apărute în folcloristica românească de până acum, adevărată piatră de hotar în istoria cercetărilor acestei teme, cum o aprecia O. Bîrlea, Meșterul Manole, consacra la apariție un cercetător de mare talent, înzestrat cu o metodologie riguroasă, de o probitate științifică exemplară, căruia i se poate prevedea un destin luminos în știința pe care cu strălucire o ilustrează (**Ion Cuceu**).

Teodor TANCO (n. 22 aprilie 1925, Monor/Bistrița-Năsăud). Istoric literar, prozator, dramaturg. Facultatea de Drept a Universității clujene. Doctor în științe juridice cu teza *Sociologia dreptului în opera lui Eugeniu Speranția* (1975). Debut absolut cu critică literară în *Orizonturi literare*, I/1946. Debut scenic cu piesa *Cetatea Unirii*, 1978. Volume: *Oameni în halat vișiniu*, jurnal, 1968; *Cui îi bate inima*, povestiri, 1970; *Virtus Romana Rediviva,* I-VII (*Însemnări și portrete*, 1973; *Urme peste veacuri*, 1974; *Rădăcini adânci*; 1977; *Memoria istoriei*, 1981; *Memoria prezentului,* 1984; *Memoria viitorului*, 1987; 1997); *Soldați fără arme*, roman, 1973; *Trilogie transilvană*, teatru, 1985; *Prea tineri pentru amintiri,* povestiri studențești, 1987; *Lumea transilvană a lui Ion Creangă,* excurs istoric-literar, 1989, 1999*; Jurnalul unui scriitor candidat independent în parlament, 1992; Basarabia, numele tău e Maria! însemnări de peste Prut,* 1992; 1994; *Sociologul Eugeniu Sperantia, studiu,* 1993*; Fana,* roman*,* 1995*; Studenta*, roman, 1995; *Însemnări și portrete,* 1995*; Dicționar literar 1639-1997 al județului Bistrița-Năsăud,* 1998*; Desdemona, roman* 2000; *Despre Liviu Rebreanu*, 2001; *Pagini alese din istoria Monorului*, Cluj-Napoca, 2001; *Andrei Mureșanu contra biografilor*, Cluj-Napoca, 2002; *George Coșbuc în viață și în documente*, 2003; *1872, Graz. Paul Tanco, primul român doctor în matematică*, Cluj-Napoca, 2003; *Istoria presei din județul Bistrița-Năsăud*, 2004; *Cândva mă voi întoarce acasă*, roman, 2005; vol. 2, 2007; vol. 3, 2009; vol. 4, 2010; *Vară canadiană*, jurnal, 2006; *Sfântul și cartea,* biografice 2007; *Trei întâlniri cu Constantin Noica*, amintiri, 2009; *Viață și literatură. Autobibliografica. 85.* 2010, ed. II, 2010; ed. III, 2011; *Panegirice și omagii postume,* despre scriitori și cărturari, 2011; *Sfinți și securiști,* memoriale, 2013. A colaborat la periodicele: „Steaua", „Tribuna", „Scrisul bănățean",„Revista muzeelor",„România literară",„Viața Românească", „Jurnalul Literar-artistic și social-cultural", „Samus", „Vatra",„Ramuri", „Luceafărul", „Îndrumătorul cultural", „Tribuna românească", „Tribuna Ardealului", „Contemporanul", „Cosânzeana", „Plai Românesc", Cernăuți, „Virtus Romana Rediviva", Cluj-Napoca, „Cetatea culturală", Cluj-Napoca, „Astra blăjeană", „Aiudul literar", „Familia Română". Premiul „George Barițiu" al Academiei. I s-a dedicat un volum omagial în 2011.

Cred în ceea ce fac. Pentru oricine drumul vieții și al lucrului meu era și este vizibil. Dar pentru toți care scriu sau nu scriu despre cărțile mele. Neaparținând unei grupări redacționale, editoriale, cenacliere, de generație, de promoție, de curente literare, fără legături de prietenie, de familie sau de vreun serviciu apropiat domeniului, nici măcar într-o gașcă de birt sau cafenea, de turnători și slujbași securiști, ci mai mult într-o boemie singuratică, dar cel mai exact opus: izolare în lucru recuperator. […] *Eu am rămas tot în singurătatea de viață* (*deși nu mi-e firea*)*, dar acum îmi impun aceeași viață independentă și pe principii severe: să lucrezi mult și să trăiești modest, „că te menții în vigoare și nici nu trebuie să faci cură de slăbire".*

Au scris despre cărți și autor: Mircea Ghițulescu, Marian Popa, Alina Mungiu, Dumitru Micu, Petru Poantă, Valentin Tașcu, Irina Petraș, Aurel Sasu, Iordan Datcu, Valeriu Cristea, V. Fanache, Constantin Cublești, Nae Antonescu, Vasile Netea, Octavian Ruleanu, Ion Marcoș, Ioan Chindriș, Ion Oarcăsu, Gavril Scridon, Zaharia Sângeorzan, Andrei Marga (ps. Adrian Alexandru), Ion Lungu, Titu Popescu, Traian Vedinaș, Ion Buzași, Cornel Cotuțiu, Ion Moise, Dorin Serghie, Ioan Aurel Pop, Teohar Tihan, Mircea Popa, Grigore Găzdac, Mircea Opriță, Stelian Mândruț, Ion Lăpușneanu, Vasile Tărățeanu, Dorul Burlacu, Michaela Bocu, Ioan Pavel Azap, Vasile Tutula, Icu Crăciun, Gavril Moldovan, Aurel Podaru, Aurel Rău, Zigu Ornea, Victor Știr, Alex Ștefănescu, Vistian Goia, Ilie Rad, Constantin Zărnescu, Constantin Mustață, Doina Cetea, Hanna Bota, Ion Brad, Emil Dreptate, Ion Bogdan Lefter.

Teodor Tanco și-a atras prețuirea mai cu seamă pentru demersul său devotat, îndelungat și erudit, de evocare a istoriei literaturii și culturii spațiului năsăudean, preocupare al cărei rod se află în primul rând în lucrările *Virtus Romana Rediviva* (I–VII, 1973– 1993; Premiul „George Barițiu" al Academiei Române) și în *Dicționar literar* (*1639–1997*) *al județului Bistrița-Năsăud* (1998). Unică în felul ei, reconstituire a valorilor bistrițene și năsăudene, în fapt o veritabilă enciclopedie, ampla monografie, ieșită de sub tipar în două decenii, este structurată pozitivist, propunându-și să reconstituie toate componentele culturii locale, de la personalități la modești dascăli și țărani fruntași, de la instituții, școli grănicerești, tipografii la reuniuni învățătorești și muzee, de la scriitori la condeieri, de la memoria istoriei la memoria prezentului, de la reviste cu impact cultural la efemere publicații școlare ș.a.m.d. (**Iordan Datcu**)

Aurel Rău și Teodor Tanco

Un om în halat vișiniu de Teodor Tanco este un jurnal de spital emoționant, ce înregistrează o perioadă de aproximativ doi ani, impregnat de atmosfera de suferință și claustrare a clinicilor pe cât e personajul cărții injectat cu medicamente, deschizând asupra lumii din jur o nouă și mai aspră perspectivă, nelipsit de observații interesante și de episoade notabile. Felul cum bolnavul caută prietenia și solidaritatea obiectelor, puterea de adaptare, aproape înfricoșătoare, a omului, e atras, după o anumită perioadă de spitalizare în mai mare măsură de salonul comun devenit acum familiar decât de propria sa casă; punctualitatea și zelul cu care bolnavul se supune tratamentului, adeseori

ineficace, și care-i absoarbe toată atenția, toată viața sa afectivă, tenacitatea cu care oamenii în halate vișinii imită viața de afară în forme fără fond, sau mai bine zis cu un cu totul alt fond, constituit din frica de moarte și din dorința de a o uita (în incinta spitalului bolnavii înființează un club) sînt numai câteva aspecte, surprinse de autor, ale lumii de tranziție, pe care o reprezintă boala și spitalul." (**Valeriu Cristea**).

Piesele istorice ale lui Teodor Tanco și în mod deosebit *Calvaria* și *Cetatea Unirii* se ocupă cu minuțiozitate documentară de același proces al memorandiștilor, respectiv de împlinirea aspirațiilor de unitate națională în decembrie 1918. Specific pentru dramatizarea istoriei la Teodor Tanco este echilibrul evocării care îl îndepărtează de metoda actualizărilor forțate, apropiindu-l de reconstituirea propriu-zisă. Autorul nu caută cu tot dinadinsul corespondențe în actualitate, fiind convins de semnificația perenă a evenimentelor dramatizate. Suntem de părere că evocările dramatice ale celor doi autori reprezintă un început promițător pentru dramatizarea unui eveniment care încă își așteaptă capodopera. (**Mircea Ghițulescu**).

Autorul imaginează un verosimil conflict pe tema *părinții și copiii,* plasându-l în ambianța timpului nostru, schimbându-i termenii tradiționali (fiu contra tată) și modelându-l cu ingeniozitate, în verosimile desfășurări epice și memorabile portrete. Mai complex decât celelalte, portretul Fanei întrunește trăsături fizice și morale, aspirații contradictorii, specifice vârstei și un mobil existențial derivate dintr-o emancipată mentalitate, care o face să nu se simtă inferioară altora și să fie ea însăși, în profesie, ca și în dragoste. Raportul mamă-fiică ocupă un loc preponderent, iar subtilitatea cu care se înfățișează dezacordul ivit produce sensul adânc al romanului. O mamă, cum este Melinda Stroiu, convinsă că are destulă forță pentru a „programa" după gustul său destinul Fanei, prea sigură de sine, de frumusețea, cunoștințele și autoritatea ei, pierde treptat iubirea amantului, foloasele de pe urma soțului (un inginer agronom înghițit de furia apelor Dunării) și iubirea copilei, rămânând singură. Excesiv de orgolioasă, Melinda suportă urmările închipuirii că totul e posibil. Romanul *Fana* înscrie un moment în destinul prozatorului Teodor Tanco, aflat acum la a patra carte, cea mai bună, și conturează un profil de autor familiarizat cu disponibilitățile formelor epice. (**V. Fanache**)

Dl. Tanco polemizează cu acele opinii care acreditează ideea că Ștefan Creangă s-ar fi stabilit, odată pornit în bejenie, mai întâi la Botoșani și, apoi, coborând, a ajuns la Pipirig. Argumentul că așa-numitul „drum împărătesc" peste Carpați, din Năsăud și Bucovina s-a deschis, de fapt, mai târziu e bine utilizat și, de aceea, creditabil. Incursiunile în istoria altor Crengești (Vasile, Chirilă) ni se par, în ordinea chestiunii urmărite, cam bine inutile. Dar temeiurile încuscririi a lui David Creangă și Petrea Ciubotariul, prin căsătoria lui Ștefan (al treilea după fondatorul Ștefan) cu Smaranda sunt bine surprinse, în 1796, în satul Pipirig. [...] Ne-am dezobișnuit cu astfel de investigații la istoriografie literară, plasate în pură biografie și chiar genealogie. Încât cartea d-lui Teodor Tanco ne oferă un exemplu pentru utilitatea lor documentară. Îl felicit și îi mulțumesc. Poate – cine știe? – reînnoadă o tradiție azi cu totul pierdută. (**Z. Ornea**)

Probabil că apariția acestei cărți va avea ecou, normal ar fi să aibă, și pe scena națională, dar cu atât mai mult la Cluj, pentru că punerea în discuție pe asemenea criterii etice și politice a biografiei lui Valeriu Anania e un subiect cu potențial exploziv și cred că, așa cum e bine să se întâmple atunci când e vorba de orice subiect discutabil, discutat, e bine să se aducă argumente, să se aducă finalmente clarificări. Pentru că abia după ce lucrurile se lămuresc, când sunt documentate, abia atunci când ele devin indiscutabile, putem formula judecăți drepte, calme, detașate despre orice, inclusiv despre lucrurile foarte neplăcute, grave, biografiile pătate, despre profilurile uneori de mari cărturari, înalți prelați sau mari personalități de orice alt fel, care și-au trăit viețile și cu bune și cu mai puțin bune, probabil ca noi toți, căci sfinți sunt puțini, sau nu știu dacă în termeni mireni putem accepta că ei există efectiv. „*Sfinți și securiști*", vă reamintesc, se intitulează cartea lui Teodor Tanco, o carte cu care cred că domnia sa va atrage din plin atenția și comentariile, și cu care cred că editura Ecou Transilvan dă o mică lovitură, ceea ce pentru o casă de editură e un lucru foarte bun. (**Ion Bogdan Lefter**, prezentare la lansare, București „Gaudeamus", 21 nov.. 2013).

Hanna Bota
Teodor Tanco, Irina Petraș

Teodor Tanco rămâne reprezentativ pentru un anumit tip de mentalitate a scriitorului din Ardeal a cărui formație era încă puternic marcat de spiritul iluminist al Școlii Ardelene. Este, deopotrivă, prozator și autor al unor cărți pasionate de istoria culturală și literară. Opera sa a crescut din experiența vieții și din obsesia luminoasă a bibliotecii și a arhivelor. Dacă adolescența și tinerețea s-au consumat sub semnul aventurosului dramatic, anii maturității și bătrâneții sunt ai așezării fecunde, ai unui fel de claustrări într-o muncă tenace, vecină cu salahoria. Puțini scriitori contemporani au disciplina monahală a lui Teodor Tanco. El n-a frecventat boema și n-a frizat doar pe harul inspirației. Este produsul unei munci ritualizate și al efortului cu pasiune, având, într-o asemenea perspectivă, calitățile unui model. (**Petru Poantă**).

Efim TARLAPAN (n. 17 mai 1944 Măgurele-Bălți, Basarabia). Epigramist. Autor de literatură satirică și pentru copii. Facultatea de Filologie – ziaristică, Chișinău (1970) și a Școlii Superioare de literatură din Moscova (1987). Debut absolut în *Tinerimea Moldovei* (1968). **Volume**: *Scuzați pentru deranj...*, 1974; *Zâmbete cu supliment...*, 1987; *Atlas comic*, 1990; *Buturuga mică...*, 1993; *Dioptrii pentru ochelari de cai*, 1995; *Stihuri marțiale*, 1999; *Alfabetul ghicitoare*, 1999; *Toporul taie închinându-se...,* 2000; *Îngerii din cerul gurii*, 2003; *Cu poante pre moarte călcând*, 2005; *Epigrama daco-română contemporană,* 2005; *O antologie cronologică a aforismului românesc de pretutindeni*, 2005; *Pro-scris*, 2005; *Marea antologie a epigramei românești, de la bijuterii folclorice la performanțe clasice*, 2005; *Câte-o poantă de căciulă...*, antologie cronologică de epigramă românească și universală, 2007; *Cupidon – copil de... țâțe*, râsete epigramatice de dragoste și divorț, 2008; *Cu muza altora în brațe...*, o antologie a parodiei românești de pretutindeni, 2008; *Cu mâța-n carte...*, antologia parodiei românești, de la începuturi până azi, 2009; *Râsul lumii, la români*, antologie de epigramă străină, 2010; *Cu tămâia în Infern*, 2014. Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Subcultura: *În democrația pură, / Guvernată de pitici, / Nu e kitsch-ul subcultură, / Ci cultura e sub kitsch…*

Teiul: *La Eminescu versu-mi place, / Dar și-acel tei nemuritor, / Căci știu: nicicînd nu se va face / Din ramu-i… coadă de topor.*

Cu Zina Cenușă

Efim Tarlapan [*O antologie cronologică a aforismului românesc de pretutindeni*, prefață de Constantin Zărnescu, 2005] a selectat, cu bun-gust, aforisme nu numai din cărțile autorilor de aforisme (Valeriu Butulescu fiind cel mai valoros dintre ei), ci și din acelea ale unor poeți, prozatori, dramaturgi care au frecventat genul accidental (Eminescu, Caragiale, Arghezi, Marin Preda, Nichita Stănescu ș.a.). Aforismele lui Nichita Stănescu (extraordinare, ca tot ce a scris poetul) au, ca să parafrazăm titlul unui roman celebru, parfum de idee:‚Să nu uităm că singura exagerare suportabilă în adunarea lui unu cu unu nu e aceea că fac doi, ci aceea că se pot aduna unu cu unu.";‚Un ceas oprit, un ceas stricat, un ceas cu limbile moarte – de două ori pe zi arată ora adevărată." (**Alex Ștefănescu**)

Genul umorului practicat de Efim Tarlapan e mai aproape de învățătura morală decît de cauza morală; rîzînd, el de fapt povățuiește, dă sfaturi practice, întocmește o carte de învățătură, o nouă Poveste a vorbei (**Mihai Cimpoi**)

Vasile TARȚA (14 decembrie 1940, Lipău, județul Satu Mare – 16 octombrie 2013, Satu Mare) Poet. A urmat cursurile unei Școli profesionale agricole și ale Liceului economic. A debutat cu poezie în ziarul *Cronica Sătmăreană* în 1974 și a colaborat la ziarele *Munca, România liberă*. A publicat versuri în revistele literare *Tribuna, Steaua, Viața Românească, România literară, Luceafărul, Familia, Transilvania, Poesis, Pleiade* etc. Volume de poezie: *Imagini*, 1980; *Priveliști interioare*, 1983; *Călătorie prin scorbura teilor*, 1986; *Desene pe umbre,* 1988; *Vrăjitori și ghicitori,* versuri pentru copii, 1991; *Călătorie prin orașul aerian*, 1995; *Cartea cu vipere*, 1988; *Capricii*, 1999; *Obosit de rod*, 1999; *Galben de lună*, 1999; *Piatra aerului,* 2001; *Păcălindu-mă cu depărtările*, 2001; *Someșul*, 1999;. *Schimbă-ți umbra*, 2001; *Ceruri neștiute,* 2002; *Pasărea cu cioc de rouă*, 2001; *Autodafe*, 2002; *Sub povara cuvintelor*; 2003; *Hora Mortului*, 2003; *Hore Mortului*, 2005; *Versuri de bun rămas*, 2006; *Drumul Vieții,* 2006; *Vârstele poemului,* 2007; *Ode preabunului ceresc*, 2008; *Pricesne și rugăciuni ortodoxe*, 2009; *Orații funebre*, 2009; *Stihuri divine*, 2010; *Viperiada și alte poeme*, 2010; *Praguri*, 2010; *Scrisori nimănui,* 2010; *Vârsta de argint,* 2011; *Fericirea copacilor*, 2011; *Patrimoniul nefericirii*, 2013.

Poezie*: Construită din cuvinte / din așchii / din rebuturi / din cărămizi / din garduri / din haos / din ochiul nopții trecute / din minciuni gogonate / din idei nesăbuite/ din zgomote neînțelese/ din certuri între poeți / din tot ce nu se cuvine / poezie a adevărului".*

Au scris despre cărțile lui Petru Poantă, Alexandru Zotta, George Vulturescu, Grigore Scarlat, Radu Ulmeanu, Dorin Sălăjan, Valentin Tașcu, M.N. Popa, Romul Munteanu, Eugen Evu.

Ca un foarte meticulos autor de jurnal, cred că Vasile Tarța își notează, aproape zilnic, reacțiile emoționale fie la întîmplări din realitatea imediată, fie la reveriile și amintirile sale spontane. O face însă în versuri, adoptînd, de regulă, maniera crochiului, prin care intensitatea unei emoții sau a unei senzații e mai ușor de surprins. Deși, lasă, deseori, impresia elaborării de tip manierist, această stilistică a *blitz*-ului este expresia unor sentimente puternice și naturale. Figurile limbajului nu sunt mai deloc niște convenții premeditate și emergente ale sensibilității genuine. Totul e spontan și autentic în acest imaginar fluid al visceralității (**Petru Poantă**)

Valentin TAȘCU (23 ianuarie 1944, Petroșani – 26 noiembrie, 2008, Târgu Jiu). Critic și istoric literar, poet, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1966). Debut absolut în *Tribuna* (1968). Premiul CC al UTC în 1981. Doctorat în filologie, *magna cum laude,* cu teza: Ritm și valoare în poezia populară românească (2000). **Volume**: *Incidențe,* critică literară, 1975; *Presa literară românească din Transilvania până în 1918,* istorie literară, 1980 (în colab. cu Mircea Popa); *Alexandru Cristea dincolo de alb și negru*, critică de artă, 1979; *Dincoace și dincolo de „F",* monografie despre Dumitru Radu Popescu, 1981; *Paul Sima,* critică de artă, 1982; *Poezia poeziei de azi*, critică literară, 1985; *Dimineața amurgului,* poezie, 1994; *Școala morții,* poezia, 1997; *Defăimarea bătrâneții,* poezie, 1998; *Elogiul tinereții*, poezie, 2000; *Istoria culturii și civilizației*, 2001; *Ritm vertical*, teorie literară, studii de versificație, 2001; *Studii literare*, 2002; *Tratat despre iubire,* verseuri, 2003; *Elogii*, eseuri, 2003; *Istoria presei românești din Transilvania*, ed. a doua, revăzută și adăugită, 2003; *Miluța*, roman, 2004. A colaborat la Dicționarul *Scriitori români,* coord. Mircea Zaciu, 1978; *De la N. Filimon la G. Călinescu – studii de sociologie a romanului românesc,* 1982; *Dicționarul 100 cei mai mari scriitori români*, 2003; *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la începuturi până în 1989*, 2004. Coautor la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005. Traduceri: *Cuba – o jumătate de veac de poezie și singurătate,* ed. bilingvă româno-spaniolă, 1997; Dostena, *Exist, deci visez,* 2000; Nedim Gursel, *Cuceritorul*, 2000; Anton Doncev, *Straniul cavaler al cărții de taină*, 2000; Kiril Topalov, *Nervi*, 2000; Predrag Matveievici, *Breviar mediteranean,* 2003. Ordinul „Meritul Cultural", categoria A, în grad de Cavaler (2004).

„Tot ce era cât se poate de simplu: / curtea și lațul, locul și brațul, / inima caldă, culcușul, tăierea, / vraja diversă, ritmul, plăcerea, / vinul și vina, omorul încet, / pasărea duhului vânată pe piept, / pipa și pacea, versul molatic, / umărul dulce pus pe jăratic, / palma fluidă, gâtul zglobiu, / venele arse în tocul cel viu, / geana deșartă și glasul scăzut – / totul, chiar totul pe rând s-a pierdut"

„Cât nu începi să uiți pe unde ești / și nici nu-ți faci iluzii că te afli / în altă parte decât adesea ți se pare / e foarte, FOARTE BINE, / și poți să-ți zici că nu e PREA TÂRZIU, / deși târziul… VINE!"

Au scris despre cărțile sale: Liviu Petrescu, Virgil Mihaiu, Ion Marcoș, Lucian Alexiu, Mircea Iorgulescu, Mircea Muthu, Ion Istrate, Radu G. Țeposu, Gheorghe Grigurcu, Vlad Sorianu, Sultana Craia, Petru Poantă, Costin Tuchilă, Constantin Cublești, Laurențiu Ulici, Adrian Popescu, Irina Petraș, George Vulturescu etc.

Partizan, în subsidiar, al «criticii creatoare», Valentin Tașcu urmărește, în principal, situarea actului critic în completitudine, cu alte cuvinte prezența concomitentă – într-o critică totală sau completă – a istoricului literar, a teoreticianului și a criticului propriu-zis. (**Laurențiu Ulici**)

Asupra a două teme de atât de largă „audiență", moartea și bătrânețea (*Școala morții,* 1997; *Desfăimarea bătrâneții,* 1998), Valentin Tașcu adastă cu sfătoșenia cuceritoare a celui care, doar el, știe totul și-i poate învăța și pe alții. Acest ton de mic tratat, de îndreptar, de *școală* atrage în primul rând cititorii: ți se spune ceva tainic, ți se vinde un „pont" despre o „meserie" inevitabilă. Elegia erotică latină – cea a unor Tibul, Properțiu, Ovidiu – este o alegere excepțională. Are reguli, strâmtorări, organizări, dar și o libertate învăluitoare a topicii. Sintaxa poate pirueta cu învolburări de dans gitan, o cadență scurtă te poartă implacabil de la un vers la altul, ca o viitură. E un vuiet armonic, hipnotizator în fiecare poem. O puritate tulbure. Sfătoșenia, vechimea grea a frazei țin și de, să zicem, Ilisafta lui Sadoveanu ori de Neagoe Basarab. Oricum, filele foșnesc a papirus, e un miros de pivniță veche, aromată, ori de pod miraculos. Amândouă, moartea și bătrânețea, vin de foarte departe, își pierd trăsăturile accidentale și intră în istoria firească a ființei. sunt, iată, ambele intravitale. Să scrii despre moarte și bătrânețe pe melodia elegiilor antice, pe partitura la *Ars amandi* e o soluție uimitoare ca efect scriptural și ca forță a mesajului. Față în față cu două teme atât de grave, chiar posomorâte, Valentin Tașcu alege domesticirea lor în ritmuri. Litania strunită a hexametrilor și pentametrilor echivalează cu o îmblânzire. (**Irina Petraș**)

Valentin Tașcu se manifestă dezinvolt în domenii diferite ale scrisului, fără a părăsi total vreunul dintre ele când dominanta preocupărilor se schimbă, încât studiul doct, aplicat și auster stă alături de însemnarea ocazională, iar cronica unui spectacol de teatru alături de profilul critic al unui scriitor important. […] În *Poezia poeziei de azi* (1985; Premiul Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca) sunt inserate profiluri dedicate unor poeți clujeni și ieșeni. Abia după un deceniu va reveni în peisajul editorial, întâi în ipostază de poet, cu volumele *Dimineața amurgului* (1994), *Școala morții* (1997), *Defăimarea bătrâneții* (1998), *Elogiul tinereții* (2000) și *Tratat despre iubire* (2003). Poemele vădesc un liric reflexiv substanțial, o voce nouă, cu personalitate. Experiența existențială directă și meditația asupra marilor teme lirice fuzionează într-o expresie poetică dezinvoltă și de o mare claritate, o adevărată „demonstrație de dexteritate" (Petru Poantă). Comentatorii au remarcat că poetul își exploatează inteligența și cultura artistică, că „și-a pus la încercare virtuțile literare făcând apel la cele mai variate teme și forme ale limbajului literar" (Romul Munteanu).(**Constantin Hârlav**)

Cartea lui Valentin Tașcu – *Ritm vertical*, 2001 – este, în fond, o încercare de a ieși, teafăr și îmbogățit, dintr-o obsesie a teoriei versului: aceea a versificației, prozodiei și metricii academice (academizante). Punctul de plecare îl constituie convingerea că acestea sunt instrumente moarte din perspectiva limbilor moderne; a românei, cu precădere. „Demolarea" propusă, e de precizat, e una constructivă, urmată fiind de identificarea unor ritmuri mai expresive, mai vii, mai adecvate comentariului poetic. Aici încape și doza de noutate, de inedit a cercetării. Deși pornește de la o axiomă acceptată de un Roman Jakobson – „Nu limba este stăpâna poetului, ci poetul este stăpânul limbii" –,Valentin Tașcu demonstrează, de fapt, contrariul, aliniindu-se mai degrabă enunțului eminescian: „Nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră". Căci analiza pe care o aplică ritmurilor din poezia populară românească argumentează tocmai existența unei miraculoase autonomii a ritmului, acesta comandând ființei limbii/poemului. Lucrând *sub ritm*, poezia populară și-a asigurat dăinuirea. Toate devierile sunt imediat vizibile, inovațiile având a se supune schemei arhetipale. (**Irina Petraș**)

Viorel Gheorghe TĂUTAN (n. 30 aprilie 1943, Bocșa-Română/Caraș-Severin) Poet, prozator, publicist. Facultatea de Filologie, Secția Limba și literatura română, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj (1969). Debut absolut: martie 1965 – în *Viața Studențească*, eseu epistolar; 16 decembrie 1982 – Debut poetic în revista *Tribuna* din Cluj; Publică versuri, proză, teatru, eseu, cronică literară la revistele literare și/sau de cultură: *Tribuna, Transilvania, Echinox, Silvania, Școala noastră, Steaua, Aurora, Unu, Zburătorul, Familia, Poesis, Discobolul, Vatra, Poezia, Viața Românească, Arca, Limes, Origini/ Caiete Silvane, Bilet de voie, Hepehupa* (*în traducere*), *Singur.* **Volume**:*Jurnal în răspântii*, poeme, 1997; *Gesturi în oglindă*, poeme, 2002; *ELEGIA Civis Transilvaniae Viorel-Gheorghe*, poeme, 2010; *Liceul Teoretic „Ion Agârbiceanu" Jibou – 50* (Vârstele școlii, 1957-2007, monografie sentimentală), 2007; *Impresiile unui călător tomnatic*, 2011; *Speranță renăscută,* versuri, 2011 (în colab. Cu Doina Ira); *Poeme – Versek*, 2012. Poeme traduse: în limba maghiară, în Antologiile *Fehér Fekete/ Alb negru* (1998), *Poeme, Versek, Gedichte* (2004), *Zece poeți – Tiz költő: Poeme, Versek* (2006), *Primăvara poeziei, A koltészet tavasza* (2009), *Primăvara poeziei, Koltészet Tavasza – 10* (2010); în limba germană, în Antologia *Poeme, Versek, Gedichte* (2004); în limba engleză, în Antologia *Voices of contemporary Romanian Poets* (2007), idem în limba coreeană (2009);

Meditație: *neîncetat / între două diluvii hârjonindu-se / pești minusculi tatonează febril pietre / și încâlcesc șuvițele râului // fără încetare / salcia de pe mal croiește năucă / umbre pentru rănile deschise-ale apei / pregătind invazia de noapte // mă țin greu în șa / pe spinarea ultimului anotimp / încerc să opresc apusul din curgerea-i / cabrată printre nori // dacă am fost sau nu fericit / am s-o recunosc vreodată? /*

Au scris despre cărțile sale: Viorel Mureșan, Maria Irod, Adrian Costache, Radu Țuculescu, Vianu Mureșan, Carmen Ardelean, Imelda Chința, Marcel Lucaciu ș.a.

Jurnal în răspântii este volumul unui temperament de artist cu sensibilitatea exacerbată, solitar, neafiliat decât întâmplător vreunei generații. Izului romantic i se alătură strania ipostază de trubadur îmbrăcat în „mantaua" poeziei moderne, abia descins în preajma definitivelor tranziții. (**Marcel Lucaciu**)

Al doilea volum al autorului se înscrie pe linia căutărilor formale, mergând până la violarea topicii și a dispunerii grafice a versurilor, a verbului, a semnelor – experimente a căror incipiență poate fi detectată și în volumul de debut. Față de prima carte, textele de acum atestă un plus de particularizare a timbrului liric și un proces de substanțializare în planul expresiei. (**Dan Damaschin**)

Nevoia de transcendență, încrederea în Poezie, cu majusculă, sunt elemente definitorii ale majorității poemelor prezente în volum („Gesturi în oglindă" n.n.) Viorel Tăutan practică un lirism al esențelor, în descendența lui Blaga și Nichita Stănescu (**Maria Irod**)

Ezitarea ființei, autoculpabilizarea, căutarea alcătuiesc universul liric al lui Viorel Tăutan care se catalizează ca o simfonie a trăirilor, a neliniștilor, iar comunicarea poetică se concentrează într-un discurs, coerent articulat, aflat sub semnul discontinuității, al fragmentarismului, al dicteului automat, al frazei cu amplitudine în structura căreia sunt recognoscibile trăsături ale unor direcții literare distincte, valorificate cu exigență și originalitate. (**Imelda Chința**)

Cu Horia Bădescu și Florin Horvath

Flavia TEOC (n. 13 mai 1971, Cluj-Napoca). Poetă, prozatoare, traducătoare, publicistă. Facultatea de Filosofie a Universității Babeș-Bolyai. Masterat în Filosofia Culturii. Debut absolut cu poezie în *Steaua* (1989). **Volume**: *Înzeire*, versuri, 1992; 1997; *Semn către cetate*, versuri, 1994; *Din casa lui Faust*, versuri, 1998; *Trestie și plumb*, interviuri, 2001; *Brațul pierdut*, versuri, 2001; *Din capitala provinciei*, interviuri, 2002; *Cronograf*, versuri-antologie, 2004, *The Dice*, proză, Norcross-USA, 2005; *Povestea lui Theodor/ La storia di Teodoro*, versuri [volum bilingv]. Traducere de dr. Francesco de Bari, 2006; *Kyrie Lex*, roman, 2009; *Calendar românesc în 12 cronici și o precuvântare*, 2009; *Perugia – colaje și măști*, jurnal, 2011; *Fiord*, 2014; Naim Araidi, *Oameni din Galilea* (traducere din limba engleză), 2014. Prezentă în dicționare și antologii de poezie. A colaborat la periodicele: *Atheneum*, *Contrapunct*, *Apostrof*, *Familia*, *Tribuna*, *Steaua*, *Poesis*, *Transylvanian Review*, *Observator cultural*, *Nord literar, Limba română,* etc.

Mă prăbușisem pe culmea gorganului ca o dihanie cu botul de grindină / Mă topeam celulă cu celulă în gesturile jilave ale vieții de-acum / Sub pământ – întuneric și busuioc tânărul mut mă jelea cu furie / Totul se terminase și eu nu-mi aminteam. Treceam cu plugul prin moșiile noastre / În formă lichidă singurele care se pot dizolva, singurele care ne pot urma / Nimeni nu aruncase pe el lapte de var oasele lui erau albe și dulci / Pe culmea gorganului am învățat aruncarea umbrei peste umbră

și-o formă / De beatitudine intrată în alcătuirea arșiței verii. El părea obosit / Își agățase falangele de rădăcinile micșunelei de baltă o vedeam cum dispare.

Au scris despre cărțile sale: Ștefan Borbély, Victor Cubleșan, Claudiu Groza, Rodica Marian, George Neagoe, Olimpiu Nușfelean, Petru Poantă, Alexandra Olivotto, Ovidiu Pecican, Mircea Petean, Tudorel Urian, Aura Țeudean.

Într-o tonalitate vag-elegiacă, de tristețe luminoasă, autoarea caligrafiază cu finețe <idei> poetice ale unui repertoriu de purități și neliniști elementare. Flavia Teoc este o sensibilitate contemplativă, <obsesia> ei revelatoare fiind lumina. Miracolele existenței sunt esențial transparente. (**Petru Poantă**)

Spre deosebire de majoritatea congenerilor săi, Flavia Teoc nu cultivă discursivitatea, cotidianul, expresia frustă, brutală, decupată colocvial. Dimpotrivă, asistăm în poezia ei la o atentă construcție a metaforei și a unei imagerii picturale, în tușe uneori delicate, alteori grotești, mai totdeauna încărcate de sugestii. [...] Flavia Teoc este, aș spune, o poetă pătimașă. Nemulțumindu-se cu coaja lucrurilor, ea le caută mereu miezul, sâmburele ascuns, chiar dacă gustul acestuia nu este întotdeauna dulce. (**Claudiu Groza**)

Vasile G. Dâncu, Flavia Teoc, Ion Mureșan, Maria Pal

Sensibilitatea poetei Flavia Teoc se simte la tot pasul în această primă încercare majoră de proză [...]. Avem de-a face cu poeticitatea de factură mitteleuropeană a unei lumi care se sfârșește de nostalgia după niște rosturi ale vieții care nu vor mai fi niciodată aceleași. Inteligenta, bine informata, posesoare a unei siguranțe stilistice de invidiat, Flavia Teoc se anunță drept una dintre prozatoarele de mare perspectivă din literatura română a noului val. Romanul *Kyrie Lex* oferă o măsură a indiscutabilelor sale posibilități narative. (**Tudorel Urian**)

Șarmul acestui roman istoric este dat în principal de vocea narativa, Flavia Teoc dovedindu-se un povestitor înzestrat. S-ar putea spune ca aici confluează experiența poetica a scriitoarei, în capacitatea de a realiza în cîteva tușe rapide tablouri veridice și vii, încărcate de emoția celui care transcrie.[...] Tot arsenalul faptic nu este decît un fundal peste care se spune o poveste, o istorie umană decupată de istorie. (**Victor Cubleșan**)

Flavia Teoc valorifică excelent misterul evenimentelor din preajma anului 1000, redescoperind o lume dispărută, greu recuperabilă din arhive. Al doilea este talentul prozatoarei de a întârzia finalul. Textul își schimbă direcția inițială, pare ca divaghează fără noimă, apoi revine în punctul de maxim interes. Narațiunea se dilată, crescând astfel nerăbdarea de a ajunge la ultima pagină. (**George Neagoe**)

Dincolo de titlul – poate puțin sarcastic – al celui de-al doilea volum de interviuri cu scriitori clujeni întocmit de poeta Flavia Teoc (*Din Capitala Provinciei*) cititorului i se oferă o frescă a unei vieți literar–artistice de o efervescență remarcabilă. Pluralitatea preocupărilor celor intervievați șochează deopotrivă prin eclectism [...]. Dintre acestea, cea pe care Flavia Teoc o urmărește constant e raportarea reverentă a acestor scriitori la viața culturală din anii '70 – '80, viață culturală pe care ea o vede cel mai bine exprimată de către revista *Echinox*. Desigur, nu e o asociație întâmplătoare, această revistă – ce debutează, simbolic aproape, în 1968 – constituind rampa de lansare pentru mulți din scriitorii intervievați și având un impact major. (**Alexandra Olivoto**)

Poetă înzestrată, Flavia Teoc plămădește, atunci când scrie proză, un coridor între trecutul uitat și prezentul imediat; un culoar în care miresmele istorice se îmbină cu dogoarea clipei de adineaori. Trec prin tunelul de arome războinici uitați prin sângele nostru, ziduri fortificate și umbrele unor manuscrise miniate a căror amintire – nu și evidență – plutește printre nori. În textul autoarei clujene suntem din nou acasă, deși răsfirați pe mai multe meridiane ale lumii, de unde s-au adunat luptători pecenegi și cumani, dar și varegii Septentrionului. Alegrețea acestei narațiuni dibace despre bătălii și căutări îndepărtat-apropiate mă face să recunosc, cu bucurie, și eu, unul dintre chipurile mele posibile.(**Ovidiu Pecican**)

Adriana Georgia TEODORESCU (n. 9 decembrie 1982, Alba Iulia).

Poetă, eseistă. Absolventă a Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea română-franceză. Lucrarea de licență: *Carnavalul în opera literară caragialiană sau despre posibilitățile peștilor de a zbura* (coord.: prof. univ. dr. V. Fanache). Masterat Istoria imaginilor, istoria ideilor, la aceeași facultate. Lucrarea de dizertație: *Două feluri de a aștepta viermii – sinucidere incompletă în Oblomov și Străinul* (coord.: prof. univ. dr. Ștefan Borbely). Doctorandă la Universitatea Babeș-Bolyai cu teza: *Poetica morții ca principiu dialogic în opera lui Camus și a lui Sartre* (coord.: prof. univ. dr. Ștefan Borbely). A colaborat cu studii și eseuri la periodicele: *Discobolul*, *Dorul*, *Observator-München, Galateea*, *Evrika*, *Apostrof*, *Verso* etc. **Volume**: *Carnavalul în opera literară caragialiană sau despre posibilitățile peștilor de a zbura*, 2009 (câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj a USR, Colecția *Biblioteca tânărului scriitor* nr. 11); *Aproape memorie*, versuri, 2013. Prezentă în volume colective: *Cele 4 dimensiuni ale feminității românești* (coord. Monica Tatoiu), 2010; *Invitație la vers* (antologie), 2010 (coord. Irina Petraș); *Caietele de poezie Lucian Blaga*, 2010.

„Nu știu dacă am să găsesc vreodată Sensul: / aud zilnic că e mic și viclean, cameleonic și proteic, / că doarme când nu-l caut și urlă când îl ocolesc, / dar mi-i dor de el și milă ca de un dumnezeu ucis de propria enormitate. / Până la sens irup puzderii de dacă / de care mă feresc să nu mă târască în vreo carte”.

Scrisă cu dezinvoltura tinerească a unui spirit fără inhibiții, cartea *Carnavalul în opera literară caragialiană sau despre posibilitățile peștilor de a zbura*, semnată de Adriana Teodorescu, se definește prin relevarea unor componente de maxim interes, exis-

tente în textul marelui scriitor. Este o reală satisfacție să se observe că în „imensul carnaval" imaginat de lumea caragialiană se operează cu deschideri critice pe cât de actuale, pe atât de pertinente. Acuitatea exegezei este semnul unui talent critic incontestabil. Cartea se înscrie ca o seducătoare promisiune pe cale să confirme o certitudine. (**V. Fanache**)

Adriana Teodorescu se apropie de tematismul existențial al lui Maurice Blanchot – pe care-l și citează – îi plac concretețurile, e atrasă de materialitatea literaturii, scriind cu o efervescență imaginativă preluată parcă din Jean-Pierre Richard, cu o deschidere spre poezie care-i trădează și preocupările în respectiva direcție. (**Ștefan Borbély**)

Adriana Teodorescu propune un demers mai apropiat de critical fiction decât de interpretările tradiționale. Arsenalul bibliografic dovedește că autoarea realizează cu adevărat muncă de creație. Opera caragialiană este indiscutabil „trăită". Lucrarea nu abandonează rigoarea științifică, dar o plasează pe un eșafodaj complex și personalizat. Privirea este din interiorul textului – un veritabil „înot" prin „carnea" acestuia. Tonul este, prin urmare, departe de a fi impersonal dar, fapt remarcabil, textul are numai de câștigat dintr-o asemenea abordare. (**Alexandru Ciocan**)

Aproape memorie… încapsulează o tensiune existențială paradoxal transcrisă de neutralitatea observației și intensitatea copleșitoare din sondările și analizele interiorității, scindată între concret și fantasme intelectuale rafinate, marcată obsesiv de Scris și Carte, scurtcircuitată de o sfâșiere continuă a cuvintelor, străine de contururile ființei și totuși absolut vitale fiecărei ipostaze ale existenței sale. Fantomatică reiterare a unui subiect de studiu academic (lucrarea de disertație a Adrianei Teodorescu fiind consacrată romanelor lui Goncearov și Camus), Oblomov monopolizează dedicația poemului cu care se deschide volumul – *Lui Oblomov, din frică, cu somn* – și împrumută ludic tipica-i torpoare existențială, necesară în fiecare exercițiu de atenuare a terifiantelor experiențe generate de febra cunoașterii. (**Constantina Buleu**)

După o clasificare pe care am schițat-o eu însămi în *Moartea la purtător*, Adriana Teodorescu interpretează (așa cum se face cu un text ori cu o partitură) moartea cugetată, ca la Eminescu sau Blaga, „privilegiul de-a fi disperat", cioranesc, adulmecarea prematură a morții, proprie vârstelor crepusculare, *moartea parafină* a vârstei tinere și chiar moartea umăr la umăr, priveghind stingeri apropiate. Finitudinea își revelează astfel și disciplina, și haosul, într-o poezie răsucită în sine, de creștere și recunoaștere. Poemul ca „spațiu de adunare dintre mine și eu", atins de o difuză orfanitate („sunt un copil lung ca o lumânare arsă. / Iar de aici nu mai știu"), recurge și la imagini teribile, mizere, evocând, cu o gesticulație de copil supărat pe lume, în pas cu poezia douămiistă, *puroaie, viermi, bube, gunoaie* („mintea fără vlagă îți stă în cap ca-ntr-un coș de gunoi plin de hârtie / creierul s-a copt și e deja o nucă"), *fracturi* întunecate și însângerate. Dar, dincolo de toate astea, frica, oroarea, reticența, replierea în sine sunt îngânate subteran de irepresibila speranță (**Irina Petraș**)

Andrei TERIAN (n. 30 noiembrie 1979, Sibiu) Critic literar. Facultatea de Litere a Universității din București (1998-2000), apoi Facultatea de Litere, Istorie și Jurnalistică de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu (2000-2002). Doctor în litere (2008) cu teza *G. Călinescu – teorie și metodă în critica și istoria literară* (coord.: Prof. univ. dr. Nicolae Manolescu). Cadru didactic la Facultatea de Litere și Arte de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu (Departamentul de Studii Romanice). **Volume**: *G. Călinescu. A cincea esență*, 2010; *Critica de export. Teorii, contexte, ideologii,* 2013. Coautor la *Dicționarul general al literaturii române* (coord. general: Acad. Eugen Simion); *Cronologia literaturii române postbelice: 1944-1964* (coord. general: Acad. Eugen Simion), 2008-; 2012; *Il romanzo romeno contemporaneo tra teoria e proposte di lettura* (director: lector univ. dr. Nicoleta Neșu, Università "Sapienza" di Roma), 2010 etc. Premiul pentru Critică Literară al Colocviului Tinerilor Scriitori, acordat de Uniunea Scriitorilor din România (ediția a II-a, Cluj-Napoca, 2007); Marele Premiu „Prometheus" al Fundației „Anonimul", categoria Opera Prima (2010); Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor din România (2010); Premiul pentru Debut al revistei „România literară" (2010). Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler, categoria A, Literatură (2009).

Au scris despre cărțile sale: Al. Cistelecan, Paul Cernat, Cosmin Borza, Horia Gârbea, Gabriel Coșoveanu, Mircea A. Diaconu, Nicoleta Sălcudeanu, Liviu Antonesei, Alex Goldiș, Mircea Popa, Șerban Axinte, Gh. Grigurcu, Mihaela Ursa.

Călin TEUTIȘAN (n. 9 octombrie 1969, Lechința/Cluj). Critic literar și istoric literar, eseist. Facultatea de Litere Cluj (1994). Debut absolut în *Tribuna*, 1991. Doctor în Filologie, magna cum laude, în 2005, cu teza *Temă și convenții. Poezia erotică românească*. **Volume**: *Fețele textului*, 2002; *Eros și reprezentare. Convenții ale poeziei erotice românești*, 2005; *Textul în oglindă. Reflexii ale imaginarului eminescian*, 2006. Coautor la *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2001. Coautor la *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2003; *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005; *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989*, 2005; *Meridian Blaga,* vol. V, tom 1: *Literatură* (2005). *Hortensia Papadat-Bengescu – vocația și stilurile modernității*, 2006; *Poetica dell'immaginario*, 2010; *Spiritul critic la Liviu Petrescu*, 2011; *Ion Pop – 70*, 2011; *Dicționarul cronologic al romanului românesc. 1990-2000*, 2011; *Mircea Muthu. În orizontul sintezei*, coord. Iulian Boldea, 2014. A colaborat la periodicele: „Tribuna", „Apostrof", „Steaua", „Viața românească", „Contemporanul-Ideea europeană", „Limbă și literatură", „Synergies Roumanie", „Studii literare", „Vatra", „Altitudini", „Discobolul", „Mișcarea literară", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai". *Philologia* și altele, cu studii și cronici literare. Premiul Salonului Internațional de Carte (Cluj-Napoca, 1992); Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj (2003); Premiul „Ioana Em. Petrescu" al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj (2005); Premiul „Mircea Zaciu" al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj (2006); Premiul pentru critică literară al revistei „Mișcarea literară", Bistrița (2012)

Asupra ficțiunii literare și a modurilor ei se cade oricând a reveni. Biblioteca literaturii propune, în fond, o vastă geografie a posibilului, halucinantă ca deschidere, care-și conține cifrul său specific – esteticul. Natura fascina-

torie a acestor lumi posibile naște, la rândul ei, o bibliotecă secundă, câteodată doar parazitară, alteori revelatorie, printre rafturile căreia suntem chemați fără răgaz, câtă vreme, prizonieri ai propriilor obsesii de lectură și pierduți uneori în magma vitală a acesteia, ne strecurăm mereu printre «clăile de fire stângi» ale discursului critic, în căutarea dreptului Adevăr. Dacă limitele interpretării țin, în ultimă instanță, de forța subiectivă de proiecție a sensurilor posibile, facem sens mereu în relație cu textul. Glosele critice mărturisesc despre asemenea obsesii. Ele vor "să facă sens" pe marginea (*de nu în interiorul*) *câtorva semețe arhitecturi textuale, văzute mai degrabă "sub specia eternității". Ceea ce nu înseamnă o decontextualizare a lor, ci dimpotrivă, o punere a lor în contextul unei epoci căreia îi sunt oglinzi adesea fidele. Și, mai ales, în contextul unei dialectici naturale a formelor literare, a căror istorie exclude accidentul. Ele decurg unele dintr-altele, chiar dacă uneori aceste procese sunt discrete, subtile și se ascund privirii grăbite. În uriașa bibliotecă ce le conține, ele se fac posibile unele pe altele. Istoria literară e datoare, poate în primul rând, să facă lumină asupra unor astfel de întâmplări. Sensul ultim, până la urmă, e însăși evoluția organismului care este obiectul literar. Cu atât mai mult cu cât el e nu atât un obiect al lumii, cât un obiect al ființei, dator a-și păstra integritatea organică, în ordinea unei fascinații necesare pe care o degajă, dar și menit a sta "la locul lui din cer", ca obiect etern al contemplației. Făcând teoria mutației valorilor estetice, Eugen Lovinescu exila în "osuariile" literaturii textul care nu aparținea strictei contemporaneități. Această teorie avant la lettre a receptării punea deci într-un fel de paranteză o întreagă istorie a literaturii, din care doar schema ideologică mai rămânea accesibilă unui cititor din posteritatea*

Călin Teutișan, Laura Pavel

textului. Principiul sincronismului dus la extrem scotea la iveală un "cavou" al literaturii. Însă teoria lovinesciană nu nega nici o clipă principiul (*și conceptul*) *în sine al valorii. Ea se revendica așadar de la aceeași obsesie a axiologiei, de la aceeași proiecție a necesarului canon – cel care face din opere* (*și din autorii lor*) *noduri esențiale în structura de relații a edificiului literaturii. Formele interpretării vin astfel să se verifice în oglinzile textului. Fețele lui, fluide, alunecoase, fascinante și neliniștitoare, nasc atunci imagini, alcătuiesc sensuri, arată măști sau devoalează chipuri, dar niciodată adevăruri definitive, niciodată certitudini. Textul joacă astfel, exasperant, o carte a libertății. El se sustrage mereu finalităților de orice fel și lasă loc, cu generozitate, mirării perpetue și recompunerii lui la infinit.*

Călin Teutișan a debutat editorial cu volumul de studii *Fețele textului* (2002) al căror subiect, zice autorul, îl constituie canonul, desigur cel estetic, înțeles ca "mare zeu al oricărei axiologii". În fond, sînt comentarii despre opere și scriitori, unele consacrate (canonizate), altele în curs. Metodic, expresiv, conceptualizat fără prețiozitate: sînt caracteristicile unui limbaj critic îmblînzit de modul universitar. (**Petru Poantă**)

Mostre edificatoare pentru calitățile observației critice, studiile cuprinse în acest volum (*Fețele textului*) vădesc destinația lor inițială și, poate, precumpănitoare – amfiteatrul. De aici, acuratețea taxonomică, stringența demonstrativă, fermitatea unui discurs „inițiatic" lipsit de ticuri orale, deși adresat unor ascultători. (**Doina Curticăpeanu**)

Excelează în *Fețele textului* de Călin Teutișan jocul subtil al informației și al ideilor, directețea discursului critic, profunzimea coborârii în geografia textului. Este o carte care ne propune un discurs literar-critic autentic și convingător, aplicat și fascinant, a cărui evoluție ascendentă o așteptăm cu încredere. (**Olimpiu Nușfelean**

Limes cauționează un debut insolit prin substanța ideatică grea, prin maturitatea scriiturii, ca și prin rigoarea profesionistă a abordărilor critice [...]. Dar criticul nu este doar un profesionist al ideii, un împătimit al lecturii, el este și un inițiator în problematicile abordate, dotat cu o incontestabilă carismă... stilistică. (**Ioana Both**)

Discursul critic își ia în stăpânire universul prin puterea denominativă care imprimă o exactitate aproape matematică demersului argumentativ. Un text critic orgolios, care, pe de o parte, nu riscă termeni nuli și pe de altă parte își păstrează încrederea în capacitatea limbajului de a delimita problematici complexe. Critica lui Călin Teutișan aduce importante soluționări pe plan terminologic acolo unde discursul tradițional a rămas în suspensie. Fenomenul estetic e asimilat în procesualitatea sa într-un discurs critic care nu admite accidentalul, ci conjugă mereu, închipuie continuități.... A face sens, procesual, e, în ultimă instanță, pretextul dar și miza finală a unui atare stil critic. (**Alex Goldiș**)

Eros și reprezentare. Convenții ale poeziei erotice românești „E – de fapt – o excelentă teză de doctorat, un studiu cu care Călin Teutișan confirmă o promisiune. [...] Foarte universitară, adică adaptată la formula sa doctorală, cartea are – totuși! – o plăcută cursivitate, demonstrația e atractivă și convingătoare. În fond și la urma urmei, e o subtilă transpunere în limbaj savant a interesului mult mai larg al momentului actual pentru tematicile dezinhibate... Călin Teutișan e o promisiune onorată, transformată în certitudinea unui critic remarcabil. (**Ion Bogdan Lefter**)

Cu o strategie a lecturii bine pusă la punct, Călin Teutișan redescoperă și desțelenește acest ținut plin de arome și întocmește o hartă pedantă și convingătoare a canonului erotic românesc, identificând teme, motive, variante, acții și re-acții poetice. [...] O

carte despre credința în „autoritatea și perenitatea valorilor", dar și despre nevoia stringentă de a pune, mereu, *semne de mare* în acest teritoriu mișcător și durabil, deopotrivă. (**Irina Petraș**)

Nu trebuie uitată intenționalitatea volumului, înscrisă în aria studiilor al căror principiu este privirea integratoare de la distanță, lucidă, rece și eficientă. Călin Teutișan este un istoric literar cu apetențe speculative pe care le marginalizează însă în favoarea certitudinilor ce-i vin din imaginea globalizantă a cărții. (**Vlad Roman**)

The essay offers a panoramic outlook on Romanian poetry from the Văcărescu brothers to Ion Mureșan. [...] The critic focuses on the discourse of the imaginary, on poetic motifs, and on the manner în which they are organized [...] and Teutișan seeks to indicate those *topoi* which come to define the poetic canon. [...] în fact, throughout this examination of Romanian love poetry, the critic focuses not on the individual authors, but rather on their emblematic nature, on their representativeness. Teutișan's approach is inspired by Foucault, whose *Archeology* presents the effort of individual thinkers as determined entirely by an epistemic configuration. în *Eros and Representation*, the critic does not write a history of poets but, as he puts it, a map of poetic conventions. (**Alex Goldiș**, în *Transylvanian Review*, nr. 4, 2005)

Cu Dora Pavel la Book Corner

Adept al ideii tradiționale că o interpretare trebuie să se construiască pe baza a ceea ce s-a certificat despre obiect, iar nu pe histrionice demolări de perspectivă, Călin Teutișan expune cu seriozitate o *istorie* critică a liricii de dragoste din ultimele două secole ale literaturii române [iar] perspectiva sa se dovedește funcțională, întrucât se întemeiază pe simț critic în alegerea surselor, coroborat cu răbdarea de a orchestra analize inductive ale unor poeme necanonice. (**Claudiu Turcuș**)

Criticul literar Călin Teutișan urmărește să repereze semnele și semnificațiile oglinzii din opera eminesciană [...] Organizându-și cartea ca o panoramă de tip mozaic sau vitraliu, în nouă secvențe tematice, universitarul clujean angajează două forme de cercetare: una hermeneutică, vizând vădite inflexiuni filosofice și științifice (trimiterile la studiile de fizică optică sunt elocvente în această direcție), și alta de ordin critic, în care exactitatea observațiilor și incursiunile comparatiste conferă o tonalitate echilibrată demersului analitic [...] Grila de interpretare se desfășoară seducător la nivelul jocurilor oglinzilor eminesciene. Este de altfel și miza eseului semnat de Călin Teutișan, cel care ne incită la o nouă lectură a operei lui Eminescu, văzută ca un *text în oglindă*. (**Mihai Lisei**)

Teodor TIHAN (n. 7 septembrie 1944, Galații-Bistriței/Bistrița-Năsăud). Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Debut absolut în *Steaua,* 1966. Doctorat cu o teză despre Perpessicius (2012). **Volume**: *Apropierea de imaginar,* critică și istorie literară, 1988*; Umanități și valori*, 2000; 2011; *Ora cărților deschise. Lecturi contemporane*, 2003; *Figuri și forme critice contemporane*, 2004; *Prin anotimpurile lumii de azi,* 2013. Coautor la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005.

> *„Critica foiletonistă e privită… ca un gen minor. Când eforturile ei sunt, totuși, evaluate mai aproape de justa lor valoare, este admisă ca o «digitație» necesară pentru o posibilă operă de sinteză"* […] *„… foiletonismul critic corespunde însuși ritmului alert de dezvoltare al literaturii moderne. Criticul este provocat de excesiva ei proliferare să apeleze la spațiul pe care i-l oferă cu generozitate periodicele culturale sau strict literare pentru a-și insera rapid și eficace opinia pe care, altădată, în alte condiții, o putea amâna pe seama unui studiu tihnit, exhaustiv"*

Au scris despre cărțile sale: Constantin Hârlav, Constantin Cubleșan, Valentin Ciucă, Ioana Bot, Ilie Radu-Nandra, Grigore Scarlat, Diana Câmpan, Claudiu Groza, Florin Mihăilescu, Iuliu Pârvu, Nicolae Oprea, Ovidiu Pecican ș.a.

Sub un titlu inspirat, *Ora cărților deschise* însumează, în partea-i introductivă, câteva considerații generale pe tema metamorfozelor prozei contemporane, reliefând „motive și obsesii ale romanului", trăsăturile prozei rurale situate „între mit și realitate" sau tipologia „intrusului" la Marin Preda și – forțată comparație – Corneliu Ștefanache. Sunt, în genere, *Reacții și atitudini*, cum le denumește autorul, provocate de situația literaturii la momentul respectiv – Momentul '70, sa-i spunem – exprimate pe un ton echilibrat, cu rare inflexiuni polemice. (**Nicolae Oprea**)

Teodor Tihan ilustrează, prin prestația lui de o viață, instituția criticului literar realizat în întregime în spațiul periodicelor culturale. Specia – așa cum se prezintă ea în „stare pură" – merită o anumită insistență, nefiind prea frecvent ilustrată în literatura noastră. Într-o viață dedicată degustării literare, vehiculul exercitării meseriei și cel al ajungerii în conștiința publicului a fost prezența – consecventă – în revistele de profil; rar, numai câteodată, și mai ales la orele de bilanț provizoriu, cărțile care, la rândul lor, recoltau antologic mierea textelor presărate în reviste. Activitatea de comentator al fenomenului literar s-a desfășurat, aproape de la absolvirea Literelor clujene și cu întreruperi datorate seismelor publice ale epocii tulburi în care trăim, aproape exclusiv, în paginile revistei clujene *Steaua*. (**Ovidiu Pecican**)

Sanda TOMESCU BACIU (n. 20 noiembrie 1955, Cluj). Eseistă, traducătoare. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1978), *Candidata Philologiae* a Universității din Oslo, 1980. Creează la universitatea clujeană specializarea limba și literatura norvegiană (1991) și pune bazele Catedrei de limbi și literaturi scandinave (2001). Doctorat în 1999 cu teza *Mitologia nordică și reflexele ei în literatura norvegiană*. Ordinul Norvegian Regal de Merit în grad de cavaler clasa 1, 2003. **Volume**: *Peer Gynt și miturile nordice*, eseu; 2000; *Istoria literaturii norvegiene de la începuturi și până în secolul al XIX-lea*, 2001; *Velkommen*, manual de limbă norvegiană, 2006; *Portrete din Nord*, eseuri, 2008; Traduceri: Jan Mårtenson, *Natură moartă pentru flașnetă mecanică*, 1984; Knut Hamsun, *Copii ai timpului lor*, 1989; Lars Saabye Christensen, *Beatles*, 1995; *Nuvele norvegiene*, 2005. Henrik Ibsen, *Cînd noi, morți, înviem*, 2009; Lars Saabye Christensen, *Vizionare,* 2014.

Cred că un element definitoriu al spiritului norvegian – care se remarcă și în plan internațional – este respectul și corectitudinea față de sine și de celălalt, cultivarea valorilor umane, ajutorarea celor slabi. Mai mult ca oricînd, toate acestea asumă ideile pe care poetul și omul politic Henrik Wergeland – de la a cărui naștere se împlinesc 200 de ani – le punea mai presus de orice: adevărul, libertatea și iubirea. (într-un interviu din 2008)

Dacă există un autor sau o carte de suflet între traducerile făcute de mine? Cred că pot numi aici antologia Nuvele norvegiene.ro (*Ed. Casa Cărții de Știință, 2005*) *deoarece am putut să mă apropii de mare parte din autorii mei preferați, selecția scriitorilor aparținîndu-mi: 11 autori, de la Knut Hamsun la Unni Lindell* (*1905-2005*). *Iar unii dintre scriitorii preferați au devenit temă de cercetare pentru studenții mei doctoranzi: Lars Saabye Christensen, Jon Fosse, Jan Erik Vold și mă bucur să văd că pot transmite celor mai tineri pasiunea pentru literatura norvegiană. Privind înapoi îmi pare o poveste de succes în sistemul academic românesc datorită sprijinului universității și al unor instituții norvegiene.*

– Cine sunt studenții dumneavoastră? Dar colegii profesori?

Sunt studenți de pe tot cuprinsul țării deoarece este singurul program de acest fel din România. Timp de peste două decenii am construit împreună cu studenții și colaboratorii mei o specializare solidă și un colectiv tînăr de cadre didactice. Toți colegii mei de departament mi-au fost studenți iar ei vor asigura continuitatea acestui program.

fascinează tot, și mit și literatură și muzică, acel ceva „norvegian" ce se regăsește în toate acestea și în fiecare, separat. Un exemplu fascinant este poemul dramatic Peer Gynt (*1857*) *despre care Ibsen spunea că poate fi înțeles doar de cel ce cunoaște în profunzime natura și cultura populară norvegiană. Din acest punct de vedere Peer Gynt este cea mai norvegiană operă dintre toate operele literare norvegiene. Peer Gynt însă este mereu actual. Poemul dramatic vizează și eternul uman, esența eternă a umanității, avîndu-l pe Peer drept model exemplar de umanitate în căutarea febrilă a sinelui, aflat într-un proces de individuație.* (din interviul cu Stelian Țurlea, în *Ziarul de duminică*)

În spiritul aceleiași fidelități față de text – care a impus o riguroasă abordare filologică a surselor – vin și cîteva sugestii cu privire la anumite probleme de natură traductologică. Propuneri care vădesc o nuanțată înțelegere a valențelor originalului și necesitatea de a-l seconda cît mai îndeaproape și al nivel de traducere (**Anamaria Molcsan**)

După știința noastră, o singură altă limbă germanică, norvegiana, și-a găsit un interpret profesionist la Cluj, pe Sanda Tomescu Baciu, traducătoare a lui Knut Hamsun. (**Virgil Stanciu**).

Prozele din volum [*Nuvele norvegiene*], excelent slujite de versiunea românească (Sanda Tomescu Baciu a mai tradus: Jan Mårtenson, *Natură moartă pentru flașnetă mecanică*, 1984; Knut Hamsun, *Copii ai timpului lor*, 1989; Lars Saabye Christensen, *Beatles*, 1995. Este și autoarea unui eseu despre *Peer Gynt și miturile nordice*, 2000), taie până la os evenimentul mărunt, cu o scriitură dezîncântată și încântătoare. Marca cea mai personală a perspectivelor auctoriale e aceea a privirii: un ochi atent, insistent și lacom, căci lumina e avară în tărâmurile nordice, mărește detaliile cotidianului și izbutește să acorde din nou importanță vieții pure și simple în plină eră a minimalizării/micșorării omului. (**Irina Petraș**)

Irina Petraș, Sanda Tomescu-Baciu, Lars Saabye Christensen

Nicolae-Marian TOMI (6 mai 1950, Brașov – 13 aprilie 2013, Vișeul de Sus). Poet. Facultatea de Istorie-Filologie din Sibiu (1973). Debut editorial în volumul colectiv *Popas în Hiperboreea*, 1980. Volume: *Clipele, cuvintele...*, versuri, 2001; *Tripticul mielului pașnic*, versuri, 2002; *Pe țeava puștii*, proză scurtă, 2002; *Dinspre Soare răsare*, haiku și tanka, 2003; *Nostalgii intermediare*, haiku și tanka, 2003; *Despre supliciile perfecte*, versuri, 2003; *Mereu se întâmplă ceva pe drumul spre rai*, roman, 2004; *De-a'ndoaselea/De-a v-ați ascunselea*, 2004; *Zburând spre Kumamoto*, haiku și tanka, 2005; *Maramureșul Istoric în date, 2005; Invitație otrăvită, versuri, 2006; Viața asta inventată, proza scurtă, Cluj-Napoca, 2007; În căutarea celuilalt, proza scurtă, 2007; Jogging, versuri, 2008; Ghilgameș, teatru, 2008; Copilăria cea de toate zilele, proză scurtă,2009; La margini de împărății, proză scurtă, 2010;Oameni sub vremi,proză scurtă, 2010; Cartea de povești, basme, 2011; Impromptu, roman, 2011; Aceasta este calea, haiku și tanka, 2011; Ferestre deschise de vânt, antologie, vol. I* (*proză scurtă*)*, vol. II* (*poezie*)*, 2011.* Inclus în antologii de haiku (2003, 2005). Prezent în: *Apus de soare,* antologie româno-franceză de haiku, 2010; *Când greierii tac…,* antologie română de haiku, 2010; *Antologia prozei scurte transilvane actuale,* 2010.

Cerul e țăndări: după aceea nu-i decât o pauză / toți au plecat de-acum / frunze galbene și flori multe flori / vorbe frumoase și oarbe // nu se mai vede decât umbra / pe alee nimeni / după aceea urmează altă pauză / poate e nimicul poate e altceva / poate e un om / în locul tăcerii noastre / un interludiu etern // cerul un caier de lână nespălată

Există în textele sale o amăgitoare prospețime, tonul grav, insinuat cu dibăcie, deconspiră o angoasă deloc străină omului contemporan: întâlnirea cu necunoscutul și frica de moarte. (**Gavril Ciuban**).

Ca și cum terținele din prima sa carte de poezie se dovedeau a fi nu îndestul de încăpătoare pentru lucrarea poetică, autorul procedează în (volumul) *Tripticul mielului pașnic* la aglutinarea în poem a mai multor secvențe [...] după un plan, nedat pe față, dar sugerat de simbolizarea creștină… ceara cuvintelor se înmoaie de căldura umană spre exasperarea spiritului poetului, care visează arhitecturi incoruptibile. În această situație chiar și cumpătarea verbală pe care o practică i se pare un dezmăț al vorbirii. (**Ioan Moldovan**).

Printr-un joc oximoronic deloc gratuit își alege Marian Nicolae Tomi titlul apariției sale recente *Invitație otrăvită*… Distingem în carte cel puțin două direcții tematice concurente: căutarea disperată a divinului și nu mai puțin dramatica încleștare a separării cuvântului de tăcere… Din alte texte se desprinde viziunea unui psalmist laic… Trecând la *Invitație în patul lui Procust* nu poți să nu observi cum crește picturalitatea poeziei, diminuând o dinamică multidirecțională ce caracteriza prima parte. Din arsenalul de simboluri vizuale se detașează *cercul alb,* care leagă între ele toate cele trei fascicule ale cărții și care nu e decât o cămașă metaforică a neantului… (**Viorel Mureșan**).

Spre deosebire de cărțile sale de proză, cu tentă existențialistă, de explorare a cenușiului, dar și a firelor de lumină din noi, cartea recent apărută (*Copilăria cea de toate zilele*) se vrea o transpunere a copilăriei văzută prin ochii unui matur. Și totuși nu este o carte pentru copii. Peste tot autorul dă cu bobârnace meditative lumii narate…Tonul textelor e pe undeva profesoral, sfătos, bine articulat. (**Ion Burnar**).

TOMPA Gábor (8 august 1957, Tg. Mureș). Regizor, poet, eseist. Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale" (1981). Volume: *A hűtlen színház* (Teatrul infidel), eseuri, 1987; *Óra, árnyékok* (Oră, umbre), versuri, 1989; *Készenlét* (Alertă), versuri, 1990 *României magyar négykezesek* (Versuri la patru mâini), versuri, coautor: Visky András, 1992; A késdöfés gyöngédsége (Blândețea cuțitului), eseuri, 1995; *Aki nem én*, 1996; *Depressio Transilvaniae* (Sonete la patru mâini cu A. F. Kovács, 1998; Noé Színháza (Teatrul lui Noe), 2004; *A tatu hozománya*, versuri pentru copii, 2007; *Címke-függöny* (Dicționar privat de teatru), 2010; *Transylván pót-depressziók* (Sonete la patru mâini cu A.F. Kovács), 2011.

Nu simt eu o afinitate excesivă pentru teatrul absurdului, dar, probabil, textele pe care le-am ales vorbesc cu o forță teatrală puternică despre lumea noastră, care, în absurditatea ei, a depășit cu mult absurditatea teatrului absurdului. La ora actuală, nu mă interesează Beckett sau Ionesco pentru că sunt autori de teatru absurd, ci pur și simplu pentru că au scris niște capodopere teatrale care, până acum, exprimă într-o formă perfectă, pentru mine, cel puțin, mai mult decât o fac textele noi, acele probleme ale existenței umane și întrebările care cred eu că trebuie puse. […] În primul rând, subiectele care rămân eterne, moartea și dragostea. Apoi, locul omului în această lume a valorilor întoarse cu capul în jos. Se pune întrebarea ce poate face individul în această lume, în care ne paște pericolul dispariției culturii, al dispariției tragediilor individuale, al dispariției întregii lumi. Pentru că trăim o vreme apocaliptică (dintr-un interviu cu Cristina Rusiecki)

Într-adevăr, scena și pagina par să fie sortite dispariției, în aceeași măsură ca splendida Livadă cehoviană. […] Personajele au înțeles foarte bine că pactul propus presupune sacrificarea valorilor simbolice în favoarea valorilor economice, recunoscând totuși că, fără „Livada de vișini" și fără ceea ce înseamnă ea ca încărcătură fantasmatică și rezervă simbolică, le e cu neputință să supraviețuiască. Frumos scrie George Banu: „Ce-i de făcut atunci când, asemeni lui Liubov, care mărturisea «viața mea n-are sens fără Livada de vișini», spunem și noi viața mea n-are sens fără teatru". (dintr-un interviu cu Magdalena Popa Buluc)

Mircea TOMUȘ (n. 9 ianuarie 1934, Mociu/Cluj). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie din Cluj (1955). Debut absolut în 1955 în *Steaua*. Premiul „Bogdan Petriceicu Hașdeu" al Academiei Române, 1965. Premiul de critică al Uniunii Scriitorilor, 1973. **Volume**: *Gheorghe Șincai, viața și opera* monografie, 1965; *Cincisprezece poeți*, critică literară, 1965; *Carnet critic*, 1969; *Efigiile naturii*, antologia pastelului românesc, 1971 (în colab.); *Răsfrângeri*, critică literară, 1973; *Istorie literară și poezie*, 1974; *Opera lui I.L. Caragiale*, vol. I, 1977; *Mihail Sadoveanu. Universul artistic și concepția fundamentală a operei*, 1978; *Mișcarea literară*, 1981; *Întoarcerea*, roman, 1983; *Romanul romanului românesc*, 1999, 2000; *Teatrul lui Caragiale dincolo de mimesis*, 2002; *Caragiale după Caragiale*, 2004; *Aripile demonului*, roman, 1-4, 2007-2013; *Pentru un alt Caragiale*, 2013 etc. Traduceri: Pierre Francastel, *Realitatea figurativă* (*Elementele structurale de sociologie a artei*), pref. Ion Pascadi, 1972.

Au scris despre cărțile sale: Al. Săndulescu, Gheorghe Grigurcu, Ov.S. Crohmălniceanu, Nicolae Manolescu, Radu Enescu, Petru Poantă, Mircea Iorgulescu, Gabriel Dimisianu, Mircea Zaciu, Cornel Ungureanu, Ioan Groșan, Ion Simuț, Cornel Regman, Victor Felea, Mircea Popa, Irina Petraș ș.a.

Ceea ce trebuie subliniat [...] cu deplină adeziune – față cu tentația unora de a dilata sensurile operei, ori de a-i atribui, pe baza unor postulate ale noii critici, intenționalități imaginare – este reîntoarcerea la text propusă ferm de Mircea Tomuș. (**Mircea Zaciu**)

La începutul anilor nouăzeci circula zvonul că Mircea Tomuș, retras la Avrig, lucrează la o istorie a literaturii române, de la origini și până în prezent. Zvonul părea foarte plauzibil, criticul/istoricul cutreierase prin vremurile Școlii Ardelene când elaborase monografia despre Șincai, stăruise în secolul clasicilor nu doar printr-o incitantă deschidere către Caragiale, scrisese studii importante despre cei mari ai deceniilor interbelice, fusese, câteva decenii, cronicar literar al revistei Steaua și, apoi, al revistei Transilvania. Istoria literaturii părea aproape gata, retragerea în satul lui Gheorghe Lazăr garanta liniștita ei împlinire. În locul istoriei literaturii, Mircea Tomuș propune o istorie a Transilvaniei: *Aripile demonului* este o carte a locurilor pe unde au trecut Mircea Tomuș și ai săi. Dar, pentru cine vrea să scrie o istorie a literaturii române, *Aripile demonului* nu este mai puțin și o panoramă a literaturii transilvane, așa cum s-a împlinit ea „până azi". O carte fundamentală. (**Cornel Ungureanu**)

Tăietura netă și oarbă a evenimentului istoric este umanizată într-o proză de extraordinară știință a reconstituirii. Personaje reale, altele imaginare, date extrase din documente, verificabile, și altele avansate ca variante valabile ale realului sunt fixate sub lupa măritoare a descrierii. Povestirea lucrează, declarat și îndrăzneț, în descendența prozei ardelene gen Slavici, Agârbiceanu, Pavel Dan, chiar Blaga, dar și cu o vagă ritmare sadoveniană a detaliului. Toate semnele memorative ale propriei biografii, amintirile copilăriei și cunoașterea de mai târziu a oamenilor din mai toate zonele Ardealului, la care, firesc, se adaugă biblioteca imensă, consultată cu un ochi în stare să vadă palpitul vieții dincolo de documentul uscat și neutru, concură într-o proză acaparatoare. E atât de mărunțit fiecare detaliu al acelor zile de răscruce, încât încape în pagină istoria unui neam, cu datini, obsesii, spaime, cu povești și legende, cu un peisaj asumat cu toate culorile, miresmele și formele sale. Fiecare scenă e secționată ca la un tomograf scriptural, felie cu felie, gest cu gest, aromă cu aromă, sunet după sunet. […] Ca la un *inventar* al neamului, cu tot trecutul său, cu zestrea materială și spirituală acumulată în secole prelungi de românii ardeleni, se enumeră *ființa* însăși a Transilvaniei, cu toate fețele ei. Nu întâmplător, cuvântul *ființă* apare ca un refren chiar și în cazuri mai puțin solemne, când utilizarea lui poate părea inabilă. Cititorul află ori rememorează, prin intermediul *povești* îngemănate cu *istoria*, despre toată *averea* și toată *firea* puse în pericol de Diktatul de la Viena […] Roman istoric și politic, etnografic și autobiografic, de dragoste și de atmosferă, *Aripile demonului* are ambiția să fie, dar și toate șansele de a fi un roman modern al Ardealului. În Valea Imbuzului sunt reconstituite datele unui sat ardelean mitic, în care dascălii Școlii Ardelene, Coșbuc, Goga, Agârbiceanu, Rebreanu, Blaga sunt referințe asumate. Romanul are calitatea de a suspenda oarecum decizia Istoriei prin readucerea la suprafață a celor mai adânci și mai durabile resorturi umane. De a coborî adevărul la nivelul omenescului, acolo unde cuvintele lui Avram Iancu, invocate de unul dintre personaje, au rezonanță destinală: „între unguri și români, niciodată, da' niciodată!, auzi dumneata ce-o spus el?, niciodată, între unguri și români, nu va putea hotărî sabia! Niciodată!" (**Irina Petraș**)

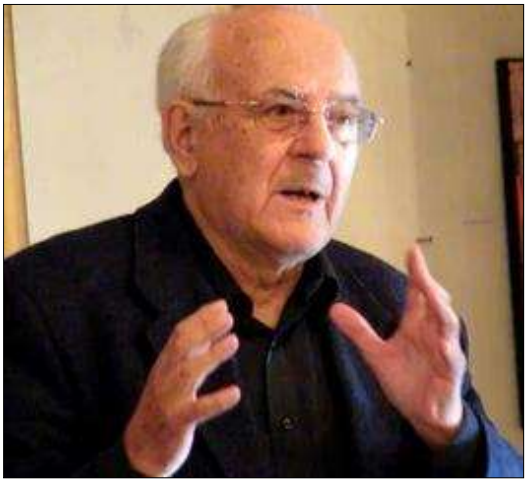

Dintre toate monografiile dedicate marilor corifei ai Școlii Ardelene în ultima jumătate de secol, cea închinată lui Gh. Șincai de Mircea Tomuș rămîne cea mai bine scrisă […] Efortul tînărului autor era acela de a da consistență figurii lui Șincai; una care să îmbine știrile sigure, faima mitică, trăsăturile portretului pictural păstrat pînă astăzi, printr-un mare noroc istoric, și firea care răzbate din operă și din faptele lui consemnate și știute. Rezultatele sînt pe măsura încercării […] Cele patru volume de pînă acum din romanul *Aripa demonului* demonstrează cu strălucire vocația de evocator, în convenție ficțională, a unor realități trăite și uneori preluate din tradiția de familie și chiar din istoria locurilor de baștină. Astăzi pare mai ușor de spus că talentul prozatorului se vedea limpede încă din vremea cînd, la abia douăzeci și cinci de ani, publica prima lui monografie, cea dedicată lui Gheorghe Șincai. Numai că acolo, în acel roman nonficțional dedicat marelui istoric iluminist, se mai lăsa observat un dar: acela al portretizării în efigie și al înălțării, cu măiestrie, de statui pe seama eroismului intelectual. Cu întregul lui talent plural, de critic literar și de redactor de revistă, de dascăl universitar și de romancier, de monograf și de biograf, Mircea Tomuș are șansa unei dezvăluiri fără grabă a darurilor prin care înzestrează cultura română actuală, în genul serios, de constructor, caracteristic stirpei tenace a transilvănenilor. (**Ovidiu Pecican**)

Unul dintre reperele conceptuale pe care își fundamentează demersul critic Mircea Tomuș este acela de valoare, concept în care se întrevede un nexus problematizant, atât în domeniul criticii literare, cât și în acela al istoriei literaturii: „Nicio perspectivă istorică asupra literaturii nu poate ignora factorul valoare; actul de istorie literară cel mai elementar este unul de consemnare a unei valori [...]. Calitatea operei literare, respectiv a valorii, de a reverbera fără încetare sensuri și aspecte noi reprezintă, apoi, o altă înfățișare a conținutului problematizant, dinamic al acesteia; ea se reazimă pe structura complexă a operei, pe organizarea ei multiplă". […]Critic de factură „birocratică" (Gh. Grigurcu), datorită protocolului și a frazeologiei ceremonioase care obturează adesea accesul la intimitatea esențială a textului literar, Mircea Tomuș este, cum s-a mai spus, un interpret convingător și legitim al literaturii, atent la nuanțe și la argumente, riguros și metodic; altfel spus, e un critic ce nu ocolește nici beneficiile, dar nici provocările propriei sale profesiuni. (**Iulian Boldea**)

O frescă transilvană este ciclul epic *Aripile Demonului* (în primele trei tomuri imprimate la Editura Limes în 2007, 2009 și 2011), în care Mircea Tomuș oferă o panoramă impresionantă a Transilvaniei imediat postbelice, dar și cu numeroase intarsiuri în istoria relațiilor româno-maghiare, de neocolit, abordate frontal și din unghiuri diegetice diferite. Meritul exemplar al acestei „totalități extensive", cum definea Georg Lukacs epopeea, rezidă în modul cum naratorul prelungește și mai ales împletește performanțele de viziune din triada clasică (Pavel Dan – Ion Agârbiceanu – Liviu Rebreanu) și apoi în urzeala de-a dreptul poetică a unui tablou altfel intens vizualizat al spațiului colinar asimilat de o biografie născută și crescută în miezul provinciei.[…] *Aripile Demonului* desenează și, implicit, restituie – pe tencuiala încă umedă a istoriei (nu numai) postbelice – o veritabilă geografie umană la intersecția imaginarului cu documentul și eseul. Romanul, de respirație epopeică, va fi un reper important pentru o analiză spectrală a Transilvaniei din ultimul secol. (**Mircea Muthu**)

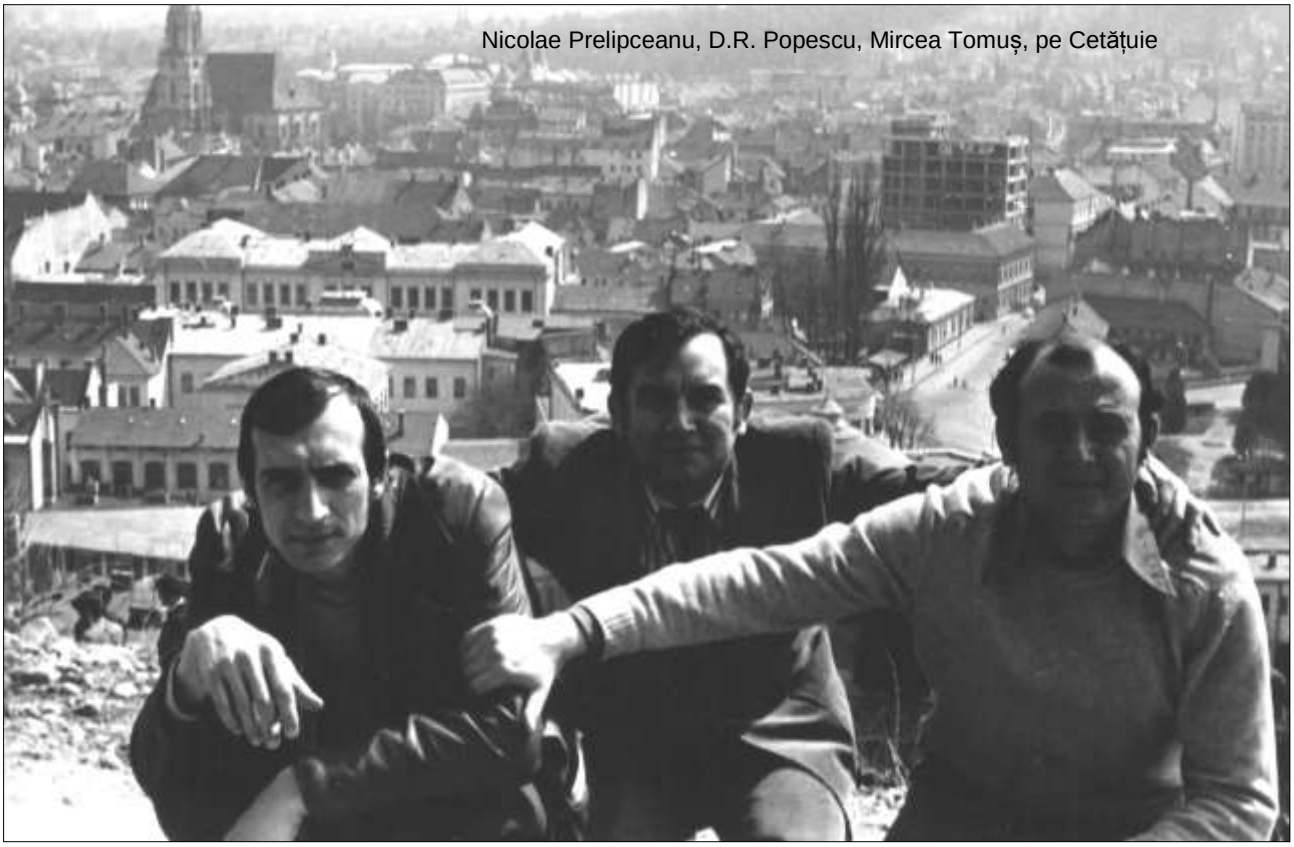

Nicolae Prelipceanu, D.R. Popescu, Mircea Tomuș, pe Cetățuie

Dan TRIF (n. 17 noiembrie 1955 Beliș/Cluj). Prozator. Debut absolut cu proză în *Tribuna*, 1982. **Volume**: *Din copilăria unui hoher*, 1995; *Din copilăria unui hoher*, cartea a doua, 2000; 2010; *Revoluția trăită*, roman, 2001; *Din copilăria unui hoher*, 2005; *Strada Gardbou*, 2009.

– *Din copilăria unui „hoher"* memorialistică?
– *Este „memorialistică" în măsura în care face apel la memorie. Nu este „memorialistică" atunci când de la fereastra memoriei mă joc cu cuvintele, cu situațiile, cu întâmplările și cu noianul de stări prin care trece copilul-hoher. Nu cred că aceste povestiri ar plăcea mai puțin dacă, spre exemplu, aș „decreta" una din cele două ipostaze posibile.* (într-un interviu cu Ioan-Pavel Azap)

Din copilăria unui „hoher". Iată un titlu surprinzător și, probabil, enigmatic pentru un cititor din afara geografiei lingvistice ardelene. *Hoher* e un regionalism provenit din maghiară și desemnează două meserii tenebroase: hingher și călău. În lumea rurală, el a suferit o deviere metaforică, devenind un calificativ al individului nonconformist, al *outsiderului*. Altfel spus, un echivalent „moale" și alintător pe dos al vagabondului sau al *techergheului*, tot cuvânt de origine maghiară și acesta, cu circulație în nordul Ardealului mai ales.

În proza lui Dan Trif, *hoherul* numește, înainte de toate, copilul etern, cel „sturlubatic și copilăros ca vântul în turburarea sa”, „tigoare” sau „pughibală spurcată”, dacă vreți: fiind vorba de „amintiri din copilărie”, trimiterea e aproape inevitabilă. Însă „hoheria” este nu doar marca esențială a unui teritoriu ținând de *illo tempore,* de un mod de existență specific unei anumite vârste, ci și, totodată și cu precădere, o emblemă a diferenței sociale și temperamentale. Personajul-narator care, până la un punct, se identifică cu autorul, e un astfel de „hoher”. Aventurile sale inițiatice se consumă în diverse medii, atât rurale, cât și citadine, dar configurează și un perimetru prin el însuși inedit, conținând deja aventura și diferența și scoțându-l, inevitabil, de sub eticheta tradiționalei copilării fericite. Eroul e diferit, mai întâi, prin condiția sa de defavorizat (orfan), cu posibile (și nenumărate) modele în imaginarul romantismului social. Se adaugă, apoi, un psihologism preponderent imaginativ, atipic mediului său originar. (**Petru Poantă**)

Petru Poantă, Dan Trif

Adrian TUDURACHI (n. 25 decembrie 1974, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1997). Debut absolut (revista, anul, genul): „Echinox”, 1993, critică literară. Masterat la Cluj cu dizertația *Poetica lui E. Lovinescu* (1998) și la Geneva (2002). Doctorat cu teza *Poetica lui Mihail Dragomirescu*. Colaborează la editarea volumului Dosoftei, Viața și petrecerea sfinților (1996). Prezent în volumul colectiv *Eminescu – poet național român*, 2001 (coord. Ioana Bot). Îngrijește, alături de Ioana Bot, ediția Ioana Em. Petrescu, *Studii de literatură română și comparată*, 2005. Volume: *Destinul precar al ideilor literare*, 2006 (volum câștigător al concursului de debut al Filialei Cluj a USR); *V. Fanache. Schiță biobibliografică însoțită de comentarii critice* (format electronic), 2014. A colaborat la periodicele: „Echinox”, „Studia Universitatis Babeș-Bolyai” „Transylvanian Review”, „Studii literare”, „Limbă și literatură”, „Convorbiri literare”, „Euresis”.

„Particularitatea fiecărei epoci și fiecărei opere, spune Auerbach, trebuie să fie înțelese prin aprofundare și devotament, o datorie infinită care pe care fiecare trebuie să o asume, acolo unde se găsește. E aici un relativism extrem, dar nu ar trebui să ne fie teamă. Spațiul în care ne mișcăm e acela al oamenilor, și lui îi aparține chiar și cel care înțelege. Pare atât de simplu. Să asume fiecare, acolo unde se găsește. Ar ajunge ca fiecare dintre noi să vorbim despre formele de viață și de umanitate pe care ni le oferă literatura noastră – acolo unde ne găsim. Așa cum francezii, sau germanii, sau italienii pot să citească în cărți despre stilurile vieții lor, să ne ocupăm și noi de ale noastre. În realitate, pare că istoria e nemiloasă și ne dă mereu noi teme insulare, noi fundături, noi trasee care nu spun nimic în afara noastră; după naționalismul pașoptist, a fost cel de început de secol, apoi totalitarismul, apoi tranziția. Parcă n-am mai putea scăpa de datoriile de memorie și de contextele intraductibile. Și măsor timpii lungi care se scurg între „umanismele” culturii noastre, de la Odobescu la Vianu, de la Vianu la Balotă, de la Balotă la... Încă un deșert. Cum să ne revendicăm, scriitori și critici la un loc, partea noastră de umanitate? Când?” (*Literatura mondială și partea noastră de umanitate, „Convorbiri literare”,* 4/2014).

Au scris despre cărțile sale: Paul Cernat, Ion Simuț, Andrei Terian.

Cred că Adrian Tudurachi se dovedește un foarte bun teoretician al actului critic, analizat în cele mai mici detalii prin exemplul lui Mihail Dragomirescu. Pe exeget nu îl interesează sistemul estetic, ci articulațiile lui genuine. Nu ideologia critică normativă, ci producția conceptuală, adecvarea, vulnerabilitățile, instabilitățile, glisările spre echivalările metaforice ale discursului critic teoretizant. Domeniile în care se înscriu explorările lui metodice sunt subsumabile în principal esteticii și teoriei literare, dar își adjudecă și spațiile complementare din comparatism și critica ideilor literare. (**Ion Simuț**)

Situat în zona criticii ideilor literare..., volumul de față se află la ani lumină distanță de critica leneșă a tinerilor cronicari de zgomot și advertising. Cu care de altfel nici nu concurează, „înscris“ fiind la altă categorie. Chiar dacă audiența îi va fi inevitabil limitată la cercul strîmt al cunoscătorilor în materie, soliditatea formației, acuratețea conceptuală, eleganța dicțiunii, finețea și maturitatea reflecției, în fine – curajul de a asuma problemele-limita ale disciplinei îi pot asigura lui Adrian Tudurachi un loc sigur în elita teoreticienilor noștri literari. Cu condiția să continue la (cel puțin) același nivel. (**Paul Cernat**)

Ligia TUDURACHI (n. 1975). Critic literar.. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1997). Masterat la Cluj (1998) și la Geneva (2001). Colaborează la volumul colectiv *Eminescu – poet național român*, 2001 (coord. Ioana Bot). Debut absolut (revista, anul, genul): „Echinox", 1996, critică literară. A colaborat la periodicele: „Echinox", „Limbă și literatură", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Transylvanian Review", „Studii literare", „Convorbiri literare", „Euresis", „România literară", „Viața Românească", „Ex Ponto**". Volume**: *Cuvintele care ucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu*, istorie și teorie literară, 2010 (volum câștigător al concursului de debut al Filialei Cluj a USR).

„Anonimatul nu este așadar o figură întâmplătoare și accesorie a reprezentării prin care Lovinescu încearcă să edifice comunitatea de la Sburătorul. Nu este eticheta rezervată câtorva minori din cerc, caracudei. Dimpotrivă, poza celui fără de nume identifică condiția scriitorului în regimul democratic al literaturii. Geniul este excepționalul, cel fără egal, însă numai cu condiția de a fi fost mai înainte Oricine. Orice scriitor talentat, orice temperament extra-ordinar este la origine un John Doe, cetățeanul oarecare, primul venit. Aceasta este intuiția pe care o transcrie anonimul: faptul că orice geniu e dublat de un fără nume. Oricine i-ar fi intrat pe ușă – spune Ada Orleanu – era un mare talent, dacă nu – și spre gloria literaturii române -, chiar geniul așteptat! *Suporta din partea unor tinere și a unor imberbi orice atitudine, cu un calm olimpian, întrebându-se interesat dacă nepoftitul nu are în buzunar niște file cu conținut uluitor. E, în fond, o recunoaștere a unei predeterminări politice egalitare a elitei de scriitori pe care Lovinescu încearcă să o construiască la Sburătorul. Succesul lor în societate nu e datorat unei aristocrații a sângelui, sau vreunui alt privilegiu de clasă, ci tocmai unei egalități sociale originare, care permite manifestarea unei calități distribuite prin hasard – talentul. Numai înțelegând aceste lucruri se poate explica circulația paradoxală a pozei anonime între centrul și periferia cercului sburătorist, împrumutul de valori între categoriile minore ale evreității sau feminității și poziția autorității supreme a Criticului"* (*Poetul X. Figura anonimului în comunitatea de la Sburătorul*, în *România literară*, Nr. 13/ 2013).

Au scris despre cărțile sale: Antonio Patraș, Ion Simuț, Angelo Mitchievici, Bianca Burța-Cernat.

Demascarea imposibilității lecturii „lenește" este realizată printr-o lectură critică neașteptată, cu final violent […] Cuvintele care ucid e o demonstrație în patru pași, de o geometrică limpezime, a funcției destabilizatoare a ilizibilității în poetica romanelor lovinesciene: tema romanescă devine – într-un efect vertiginos de comunicare inversată – cutia de rezonanță a unei puneri în act a forței cuvântului, a cărei violență retorică își supraîncarcă materialitatea, irupând în narațiune, monstruoasă, destabilizatoare, ucigașă. (**Ioana Bot** în prefață)

Ligia Tudurachi își alege calea mai dificilă în abordarea romanelor, și anume cea care presupune o situare pe intervalele problematice ale textului, cele cu determinări contradictorii sau absente, lectura romanelor în golurile lor de justificare, înlocuind o lectură cu goluri prin lectura golurilor (cum explică într-un fel de postfață). Exegeta s-a situat în mod programatic, după cum declară în final, nu pe intervalele de lizibilitate a textului, ci pe cele de ilizibilitate, încercând să explice comportamentele aberante ale personajelor lovinesciene prin existența unei prescripții livrești. Abordarea hermeneutică pornește astfel de la suprafața textului, însumându-i semnele și trecând lin spre concluziile interpretării, care nu precedă niciodată demersul analitic, inserându-se corect și firesc într-o demonstrație care reușește să confere textului lovinescian o interpretare inedită, proaspătă, eliberându-se treptat de dosarul receptărilor critice (**Ion Simuț**).

Este vorba despre o microlectură a circuitelor integrate ale acestei proze pornind de la soft-urile utilizate de Lovinescu pentru personajele sale, vorbire arhaică, proverb, citat prestigios, autocitare, decupaj lingvistic, leitmotive etc., pentru a ajunge la hardul viziunii sale romanești. Și ceea ce constată este bulversant, și anume că personajele lovinesciene se încarcă, sunt programate și se deschid într-un anumit fel cu anumite parole. Aceste parole acționează personajele până la un conformism programatic bine camuflat, nu personajele se mișcă cu adevărat, ci cuvintele mișcă personajele, au asupra lor o putere magică, pentru a utiliza o altă metaforă decât cea informatică. Iar pentru a decripta această stranie programare a personajului lovinescian, Ligia Tudurachi apelează pe rând la propriile softuri hermeneutice, teoria sugestivității a lui Fr. Pauhlan, filosofia limbajului aplicat proverbului a lui Jean Pauhlan, teoria formelor simple și a gesturilor verbale elementare a lui André Jolles, observațiile pragmatice asupra frazelor performative la J.L. Austin, o hermeneutică avansată a formelor interiorității ca dispozitive de anulare a ei la Laurent Jenny etc., cu o economie impresionantă a cheii potrivite fiecărei situații. (**Angelo Mitchievici**).

Claudiu TURCUȘ (1 septembrie 1981, Beiuș) Critic literar, eseist. Licență și master la Facultatea de Litere a UBB Cluj. Doctor al Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca cu o teză despre estetica lui Norman Manea. Iulie-septembrie 2010 – *Fellowship research* la New York (Columbia University-Bard College). A colaborat cu cronică literară și eseu la *Vatra, Cultura, Steaua, Verso, Dilema veche* etc. **Volume**: *Estetica lui Norman Manea*, 2012. În colaborare cu Cosmin Borza, lucrări didactice (*Cum se scrie un eseu*).

Mă încăpățânez să cred că nu sunt deloc provincial. Trăind la Cluj, mă alint, adesea, cu gândul că sunt un cosmopolit marginal. Nu resimt Bucureștiul ca centru decât în sensul foarte particular al audienței. Frustrarea cea mai mare ar fi că,

inevitabil, devin inaccesibile anumite evenimente culturale. Altfel, criticul nu depinde decât de calibrul său intelectual, de puterea de muncă. Iar dacă "provincialul", inclusiv cel bucureștean, urcă în avion spre bibliotecile din Londra, Roma, Paris sau New York descoperă că viața noastră literară – amestecată și cu totul insignifiantă de la distanță – se cere permanent reinventată. Bătrânul sincronism lovinescian nu-i doar o snoavă teoretică. (dintr-un interviu acordat lui Stelian Țurlea în *Ziarul de duminică*)

Victor ȚARINĂ (n. 9 mai 1960 Cluj-Napoca). Poet și prozator. Facultatea de Geologie a UBB Cluj. Debut absolut în 1986 cu poezii în *Tribuna*. Volume: *Nisipuri cu pelerini*, versuri, 1991; *El și cel?!, scenariu absurd,* în colab. cu Nicolae Dudaș, 1995; *Ploua aseară*, în colab. cu Nicolae Dudaș, 1996; *Aureole*, versuri, 1997; *Statuile disperării*, 1998; *Ultimul cuvânt*, versuri, 1999, *Veghe și somn*, 1999; *Dialog cu hârtia*, versuri, 2000; *Sfârșit de coridă*, versuri, 2001; *Încercare de bust*, 2002; *Cântecul Toreadorului*, 2005; *Jucării made în China*, 2005; *Încercare de bust*, 2007. Inclus în *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, antologie bilingvă româno-maghiară, 2005.

***Despre Timp**: Se apropie uneori de inimă / Să-i asculte zvâcnirile / Curgerea caldă a sângelui îl odihnește. / Nu-l tulbura // S-ar putea mânia și atunci fiecare venă / S-ar schimba într-un șarpe, fiecare hematie / Într-o gură carnivoră și inima ta ar fi / O sepie ce-și împrăștie în creier cerneala // Lasă-l să se apropie / Cu el vin berzele, își clădesc din oase / Cuiburi de îngeri și un ochi mirat de Zidire / Coboară, curios privește spre chipul tău // Ai grijă, lasă-l să plece când vrea / Ca să nu rămâi singur /*

O poezie simplă, pe jumătate ludică, pe jumătate gravă, explorează parcă în treacăt universul familiei și al copilului.... E în poemele sale un mod particular de a privi lucrurile vieții, fie cu o „cruzime de copil", fie cu un umor „nevinovat", ce vizează grotescul. (**Victor Felea**)

Poezia lui Victor Țarină se caracterizează prin lapidaritate și prospețime. Fiecare poem se constituie dintr-o succesiune de enunțuri care, uneori, n-au legătură logică între ele, dar creează, prin însumare, o atmosferă poetică. Ambiția autorului este de a concentra o cât mai mare încărcătură lirică în cât mai puține cuvinte. Caracterul eliptic al poemelor creează impresia că ele sunt mesaje transmise într-un regim de urgență. Sau, altădată, că sunt fantezii capricioase, ca fragmentele de melodii generate de trecerea întâmplătoare a degetelor pe clapele unui pian. Și într-un caz, și în celălalt, poetul ne face să înțelegem că are de spus mai mult decât spune. Această sugerare a existenței unui potențial liric mult mai mare decât lirismul revelat este de efect (**Alex Ștefănescu**)

La nivelul limbajului liric, Victor Țarină nu inovează și nici nu imită, el își structurează discursul în funcție de sentimentul creștin al iubirii. O poezie care, în simplitatea sa, are ceva din adâncimea sfinților anonimi care, de multe ori trăiesc printre noi, și pe care strălucirea Harului ni-l arată, în anumite momente în măreția lor. (**Adrian Popescu**)

Tânărul Victor Țarină este unul dintre cei mai neliniștiți, mai iscoditori poeți din generația sa, fiecare volum de până acum prezentându-l într-o altă ipostază, a căutării de sine printr-o ascendență vizibilă în varii game și tonalități lirice, tematice dacă se poate spune. „Aureole" este un exercițiu elevat, de o pedantă exaltare în perimetrul poeziei religioase, aducând un aer proaspăt, frust, încărcat de accente dramatice autentice. (**Constantin Cubleșan**)

Există, în aparență, două moduri disjuncte de manifestare a afectivității poetului: unul deceptiv, cu tentă sarcastică; altul evlavios, parcă în preajma unei revelații religioase. în realitate, ele constituie fața și reversul aceleiași sensibilități esențial melancolice... Cele două „fețe" au drept punct de convergență o atitudine de natură morală. (**Petru Poantă**)

Victor Ţarină, Viorel Cacoveanu, Laurențiu Mihăileanu, Lucian Pop, Cornel Udrea, Iulia Cubleșan

Poetul n-a fost niciodată un verbios, un discursiv, un ins cucerit de debitul diform și contorsionat al rostirilor delirante, ci mai degrabă, un retractil, înaintând sfios, ceremonios, cu o fragilitate caracteristică, pas după pas, spre o construcție dominată de sens. Ceea ce-l definea până acum pe poet era imagistica arcadică și pitoresc naturistă a unei lumi structurate după legi conceptuale foarte precise (**Mircea Popa**)

Confesiunea sa are ceva din impersonalitatea cronicarului ce notează pe răboj întâmplările mărunte ale unei vieți sub semnul candorii, al împăcării înțelepte cu dramele inerente destinului uman. Atitudinea sa obișnuită se exprimă sub forma unor meditații calme. Poetul este indiscutabil, un ins urban, a cărui civilitate se manifestă și prin discreția confesiunilor sale (**Ion Cristofor**)

Victor Țarină (care a mai publicat o placheta de versuri bine primită de critica literară) și Nicolae Dudaș reușesc împreună, o carte experiment, incitantă ca o formulă literară și situată în

zona de interferență dintre parabola absurdă și șarja grotescă. „El și Cel", personaje-schiță și personaje-sinteză în același timp, evoluează pe fundalul unei fresce sociale recognoscibile, propunînd un timp real și un spațiu concret, dar sublimate într-o impersonalitate aproape generalizată. Scenariu de film (însă nu în sensul tehnic al noțiunii), textul celor doi tineri autori clujeni este scris într-un registru abstract, de factură preponderent suprarealistă și cu proiecții în postmodernismul ultimilor ani. (**Nicolae Mocanu**)

Există cărți care se scriu în jurul unei formule și există cărți care se scriu fugind de formule, încercând să propună un cod nou, o modalitate diferită de construcție și viziune. în rândul acestora din urmă se înscrie și volumul de față. Autorii propun un text sub forma unui scenariu de film. în definitiv, nimic nou, doar că ideea este sabotată din momentul în care a fost pusă pe hârtie – ca subtitlu se notează: „film bărbătesc". Atmosfera este de teatru absurd. Imagisticul suprarealist ține în primul rând de recuzită, de un grotesc asumat conștient, cartea fiind articulată subteran într-un joc fin de parabolă. Autorii clujeni reușesc să propună un volum-experiment interesant. (**Victor Cubleșan**)

Al. Florin ȚENE (n. 13 iun. 1942, Drăgășani/Vâlcea). Poet, prozator. Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic din Baia-Mare. Debutează cu versuri în 1959 la „Tribuna". Colaborează cu poezie, articole, critică literară și eseu în revistele: *Luceafărul, Gazeta Literară, Familia Română, România Literară, Argeș, Secera și ciocanul, Orizont, Scrisul Bănățean, Iașul Literar, Convorbiri Literare, Confluențe, Cronică, Ramuri, Mozaic, Agora Literară, Cetatea Culturală, Ardealul Literar, Curierul Primăriei Cluj, Flagrant, Poștașul, Orient Latin, Heliopolis, Rusidava Culturală, Poezia, Oglinda literară, Esteu, Columna, Citadela, Aurora, Al cincelea anotimp, Pietrele Doamnei, Climate Literare, Viața de pretutindeni, Napoca News, Făclia, Adevărul de Cluj, Mesagerul transilvan, Radix* (Belgia), *Românian VIP* (Dallas, Texas), *Iosif Vulcan* (Australia) ș.a. Autor a circa 50 de volume: poezie, roman, proză onirică, eseu și critică literară. Membru al Uniunii Scriitorilor din România (Filiala Cluj) până în anul 2000. Este președintele Ligii Scriitorilor din România.

Ionuț ȚENE (pseudonimul lui Ioan Vasile Țene; n. 23 februarie 1972, Drăgășani /Vâlcea). Poet, istoric, publicist. Facultatea de istorie a UBB din Cluj-Napoca (1995). Masterat 1996. Doctorat în istorie. Debutează cu versuri în „Tribuna" (1983). **Volume**: *Bal ca-n iad*, poezii, 1993; *Roși de lună*, poezii, 1997; *De izvoare*, versuri, 1999; *Manifestații studențești anticomuniste la Cluj în 1946*, istorie, 1999; Suflet dac, versuri, 2001; *Reflecții critice despre o Teologie a Istoriei*, 2001; *Elegie omului simplu*, versuri, 2002; *Capitala în Ardeal*, 2002; *Cronici de istorie românească*, istorie, 2003; *Poezia noastră cea de toate zilele*, critică literară, 2004 etc. Inclus în *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, antologie bilingvă româno-maghiară, 2005. Colaborează la „Magazin istoric", „Steaua", „Apostrof", „Cele trei Crișuri", „Tribuna Ardealului", „Zalmoxis", „Noesis", „Cetatea culturală" ș.a. Premiul revistei „Steaua" la Festivalul Național „Lucian Blaga" (1993).

Noaptea poeților: *Am scris ultima poezie cu sângele memoriei / S-a cuibărit câinele negru al uitării / Am scris ultima metaforă din plasticul verbelor // Am mestecat în plăsele ultimul țipăt de cuvânt / Noaptea ne dă târcoale – femeie îndrăgostită / de ochii copți în mărul lunii // Am scris ultima poezie cu sare din lacrima iubirii / dimineața când poeții își spală fețele pe iarba mormintelor / dimineața când tramvaiele duc ciorchine de roboți / spre viața unsă pe felia de pâine*

Trandafirul lui Rilke*: Poezia e o brunetă despletită de zefir / sau păpădie în bătaia dimineții / Poezia poate fi blonda fatală și platinată / Singură pe brațul întrebării sau mirării / Poezia sigur e femeia frumoasă / Plămădită în cuvintele despărțite de mare / cu metaforele încărcate de soare / cu pieptul rotund de lună plină / Poezia vorbește în silabe lungi și adânci / cât podul unui râu de munte / cât genele nopții de mătase / cât un pahar plin de uitare / Poezia aleargă firavă cum dragostea adolescența / Buzele ei sunt trandafirii lui Rainer Maria Rilke*

Au scris despre cărțile sale: Ioan Moldovan, Ion Roșioru, Ion Cristofor, Mircea Popa, Alexandru Sfârlea, Petru Poantă, Marian Barbu, Liliana Corobca ș.a.

Ionuț Țene, Vasile Lechințan, Petru Poantă, Dumitru Cerna

Evoluția poetică a lui Ionuț Țene înregistrează două etape: una rebelă, suprarealistă, nonconformistă, avându-l ca model pe François Villon, ilustrată de plachetele *Bal ca-n iad* (1993) și *Roși de lună* (1997); alta sobră, tradiționalistă, elogiind personalități istorice, ca în volumele *De izvoare* (1999) și *Suflet dac* (2000). Exersând inițial în umbra poeziei avangardiste sau folosind un discurs frust și direct, tânărul poet deplânge moartea omului la oraș, singurătatea, pustiul citadin […] Și versurile din *Roși de lună* se pliază pe criza ieșirii din adolescență, cu primele căutări erotice, când ludicul, absurdul și gratuitatea stăpânesc conștiința poetică (culoarea roșie, intensă, puternică, domină sub diverse forme), dar – așa cum s-a remarcat – „opacizarea nu e gratuită, iar hazardul constituie o alternativă la logica realității convenționale" (Petru Poantă). (**Liliana Corobca**)

Ioan ȚEPELEA (n. 3 iunie 1949, Oradea – 26 martie 2012, Oradea). Poet, istoric, eseist. Școala militară de ofițeri, Sibiu. Facultatea de istorie-filosofie a UBB Cluj. Doctorat în istorie, 1995. Debut absolut cu versuri în *Familia*, 1974. **Volume**: *Semnul mișcării,* versuri, 1986; *Miresmele fulgerului*, versuri, 1988; *Naufragiu în limita bunului simț,* versuri, 1991; *Poverile din oglindă*, versuri, 1992; *Trup rătăcind printre părți de vorbire*, versuri, 1994; *Îndreptățit la căderea în gol*, versuri, 1996; *Noaptea esențială/La nuit essentielle,* 1996; *Discursuri în partea de însuflețire artistică,* versuri, 1997; *Oasele minții,* versuri, 1997; *Exilat pe tăișul de sabie,* versuri, 1998; *Prolegomene în lăuntrul iluziei*, versuri, 2000; *Ochiul din cer/The Eye above*, versuri, 2003; *Spiritul lui Nicolaus Olahus*, 2003. Prezent în antologii: *Voix de la Roumanie*, Marsilia, 1992; *Vânătoarea de vise*, 1992; *Vid tystnadeus bord*, Stockholm, 1998; *Antologia copilăriei,* 1998; *De dragoste*, 2001; *Ars poetica*, 2003; *Voix croisées. Roumanie/France*, Marsilia, 2005 etc. A colaborat la numeroase Volume colective pe teme de istorie, cultură, civilizație.

Au scris despre cărțile sale: Radu Enescu, Aurel Martin, Al. Andrițoiu, Ion Simuț, Al. Cistelecan, Ioan Moldovan, Grigore Scarlat, Mihaela Ursa, Mircea Popa, Viorel Mureșan, Valentin Chifor, Constantin Cublești, Iulian Boldea, Mircea A. Diaconu, *Ștefan* Borbély, Radu Voinescu, *Gh.* Grigurcu, Nicolae Oprea etc.

Odată cu *Miresemele fulgerului* (1988), autorul renunță la poezia circumstanțială. Apar figuri mitologice și livrești, peisajul se spiritualizează în viziuni (neo)expresioniste, tonalitatea senină, jubilatoare face adesea loc decepției și interogației, iar discursul liric devine, dacă nu neapărat mai profund, cel puțin mai opac. (**Andrei Terian**)

Adrian ȚION (n. 16 octombrie 1949, Turda). Prozator, dramaturg, publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1974). Debut absolut în *Tribuna*, 1968. **Volume**: *Patru piese de teatru într-un act*, 1997; *Alfa juvenil*, în colab., 1997; *Un apel disperat*, 1998; *Exerciții de toleranță*, proză, în colab., 2000; *Zeul Video*, 2005; *Flash-back teatral,* 2006; *Prezent literar,* 2006; *Finișel – un sat românesc din Ardeal*, monografie (în colab. cu istoricul Vasile Lechințan), 2009; *Ieșirea în decor*, roman, 2009; V*ânătorii de imagini*, 2011; *Lita – odinioară și azi* (în colab.), 2011*; Marcel Mureșeanu*, monografie, 2013. **Prezent în antologii**: *Vârstă în sărbătoare*, 1966; *În muguri cântă primăvara*, 1969; *Constelații*, 1969. *Clujul din cuvinte*, 2009; *Umbletul cuvintelor – prozatori turdeni* (coord. Aurel Podaru), 2009; *Antologia prozei scurte transilvane actuale*, coordonator Ovidiu Pecican, 2010; *Vlad Țepeș-Drăculea – istorie și mit*, 2010. În volume de interviuri: Flavia Teoc: *Din capitala provinciei, interviuri cu scriitori clujeni*, 2002; Dumitru Velea: *Camera cu pereți de oglinzi, convorbiri elective*, 2006; Ioan Pavel Azap: *Coperta a patra, interviuri cu scriitori clujeni*, 2010. Colaborări cu proză, poezie, articole și cronici de critică literară, cronică teatrală, cronică cinematografică, cronică tv, reportaje, jurnale de călătorie la „Tribuna", „Steaua", „Luceafărul", „Vatra", „Vatra veche", „Poesis", „Viața românească", „Dacia literară", „Pro Saeculum", „Mișcarea literară", „Acolada", „Filarmonia", „Orașul", „Contrapunct", „Zburătorul", „Cele trei Crișuri", „Al cincilea anotimp", „Gazeta de Cluj-Napoca", „Teatrul românesc", „Cetatea culturală", „Patria", „Tribuna Ardealului", „Monitorul de Cluj", „Informația de Cluj", „Crișana plus", „Făclia (Cluj)", „Adevărul de Cluj", revista „Limba și literatura română"), „Zodii în cumpănă" (Oradea), revistele electronice „LiterNet" „Agonia", „Agero" (Stuttgart) etc.

În viziunea mea, romanul (*ca și orice specie narativă*) *nu poate fi lăsată la voia întâmplării. Metamorfozele prin care a trecut și trece mereu nu-l scutesc de păstrarea unor canoane care țin de construcția lui. Sunt reguli, etape și o anume organizare a epicului care nu pot fi ignorate, dacă vrei ca textul să aibă o anume coerență și credibilitate. Fiecare narațiune își creează propria albie pentru a curge. Chiar dacă uneori, dus de val, debitul naratologic sporește și se revarsă peste maluri, revenirea la matcă e obligatorie. În curgere poți să inventezi orice. Nu mă apuc să scriu o proză de mai mică sau mai mare întindere decât atunci când subiectul își găsește propria albie, conturată nebulos. Dacă asta înseamnă să fii cerebral, da, sunt cerebral și îmi place să-mi concep în minte structura textului. E adevărat, uneori constat, scriind, că am ajuns departe de imaginea ideală avută în față drept țintă. Dar asta se întâmplă adesea oricărui scriitor*. (interviu cu Ioan Pavel Azap)

Adrian Ţion, Ion Cristofor, Lucian Pop, Viorel Dădulescu, Flavius Lucăcel, Ion Simuț, Iulian Dămăcuș

Au scris despre cărțile sale Mircea Popa, Constantin Cublești, Cristian Livescu, Bogdan Ulmu, Dumitru Velea, Ion Cristofor, Simona-Grazia Dima, Victor Cublești, Augustin Cozmuța, Rodica Marian, Constantin Zărnescu, Ion Beldeanu, Mariana Criș, Ion Moise

„Prozator superior înzestrat, Adrian Țion dă dovadă că poate păși cu dreptul în lumea prozei contemporane, atât prin viziunea sa originală și ingenioasă, cât și prin expresivitatea stilului și a tehnicilor narative, pe care se dovedește stăpân de la început până la sfârșit." (**Mircea Popa**)

„Personajele sale, preluate din fauna obsedantei noastre tranziții, traversează situații grotești – unele

amintind de fervoarea amăgirilor și decepțiilor din celebra *Două loturi* a lui Caragiale – tratate cu umor sticlos, rafinat, cu unde melancolice." (**Cristian Livescu**)

„Volumul de nuvele, povestiri și schițe datorat lui Adrian Țion, în condițiile unei normalități a fenomenului literar ar atrage atenția cititorilor și a criticilor literari ca unul din cele mai fidel angajate în radiografierea mediului social românesc, beneficiind de o scriitură elevată, de o frumoasă limbă curentă, de un discurs epic fluent, foarte ușor de receptat." (**Constantin Cubleșan**)

Nu este locul aici de regândiri și expuneri estetice, dar criticul și prozatorul Adrian Țion – trebuie spus de la început – a perceput și percepe un asemenea moment critic al conștiinței estetice și trăiește „practic", la nivelul realității artistice, al prozei sale, o experiență a atingerii artei de viață ca *răsfrângere zămislitoare* – păstrând cuvântului sensurile de a fi zămislită (răsfrântă) și de a se zămisli (ca răsfrângere). (**Dumitru Velea**)

Prozator cu vocație „pedagogică", în linia unei tradiții ardelenești ce debutează cu Ioan Slavici, Adrian Țion nu e totuși un moralist întârziat, ci un spirit ironic, trecut prin școala lui Caragiale și Mazilu, capabil să utilizeze cu finețe trucurile unui rețetar postmodernist, fiind la curent cu tehnicile de ultimă oră ale prozei moderne. (**Ion Cristofor**)

Marius ȚION (n. 8 iulie 1977, Cluj-Napoca). Poet. Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, secția Pastorală. Debut absolut cu poezie, în 1997, în revista *Tribuna*. **Volume**: *La poarta umilinței*, versuri, 1998: *Vecernia iubirii*, versuri, 2005; *Dimineața salvată*, 2008.

Septembrie: Petalele nopții învinse / învăluie văzduhul străveziu; / suspendat între două vise, / chipul îmi tremură… și-i pustiu. // E numai câmpie și tăcere împrejur / aburi de ceață încătușează răsăritul târziu, / doar bruma singurătății prin cotloanele trupului: / totuna mi-e, de-s mort ori de-s viu. // Fantastice umbre cad – anotimpul uitării… / Dumnezeu a suspinat din cer.

Marius Țion este descendentul unei familii de cărturari, bunicul său, pictorul și poetul Al. Țion, fiind membru al „Cercului Literar de la Sibiu". Tînărul poet, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă, debutează în 1998 cu volumul La poarta umilinței, urmînd ca abia în 2005 să publice Vecernia iubirii și în 2008 Dimineața salvată. Distanțele acestea sînt dovezi ale exigenței. Creșterea e constantă de la o carte la alta, atît stilistic cît și sub raportul intensității lirice. De fapt, rămîne impresia că autorul scrie doar sub presiunea unei experiențe afective coagulante, ultimele două volume avînd astfel o anume coerență a „obsesiilor revelatoare". Apoi, să precizez din capul locului că poezia lui nu consonează cu tendințele dominante din cîmpul literar actual; nici o intersecție cu mizerabilismul, biografismul prozaic, respectiv cu „autenticismul" promoției 2000. El se află în siajul unui neomodernism îmblînzit prin întoarcerea eului confesiv și conectat la sensibilitatea metafizicului […]Nu lipsesc nici aici cîteva referințe biblice, cu speculații asupra unor anume motive, însă poezia, în ansamblul său, nu e una religioasă, în sensul tare al cuvîntului. Însuși „crezul" poetic pare mai curînd eretic: „Iubesc poezia / ca pe o curtezană/ la care mereu mă întorc/ istovit". (**Petru Poantă**)

Al(exandru) T.(raian) ȚION (10 aprilie 1922 Cluj – 17 septembrie 1982 Cluj-Napoca). Poet și pictor. Facultățile de Litere și Filosofie a UBB Cluj/Sibiu (1945). Debut absolut în *Vremea*, 1945. Apropiat Cercului de la Sibiu. **Volume**: *Restituiri*, versuri, 1968; *Ierburi și raze*, versuri, 1974. Au scris despre cărțile sale: Dumitru Micu, Victor Felea, Adrian Popescu, Eugen Dorcescu, Victor Felea, Petru Poantă, Ion Bogdan Lefter etc.

Lirica lui Țion păstrează ecouri evidente din Lucian Blaga în poemele erotice de început, în care îndrăgostiții, departe de oraș, rătăcesc într-o natură edenică: „Trăim pe tărâmul unor poetice magii, / Ne clătinăm printre plante, printre stânci, / aici gesturile au înțelesuri adânci / și lucrurile ne-mpresoară și sunt vii. / Și toate făpturile nopții se află pe aproape; / vin să-și ascundă teama de moarte în ape, / se culcă apoi la picioarele noastre/ la fel cu apa și cerul; tăcute, albastre..." (*Tărâmul magic*). Aventura echivalează cu o „intrare în junglă", ca în textul omonim, poetul exultă, dominat de sentimentul plenitudinii vieții și al bucuriei de a trăi, în care se infiltrează o undă de reverie, elegiacă și meditativă, dar echilibrată, calmă. În genere, Ț. uzează de motive livrești, de reminiscențe dintr-o bună tradiție, cizelându-le adesea în vers clasic. (**Gabriela Dancțiș**)

Gheorghe ȚIPLEA (30 septembrie 1933, Dragomirești /Maramureș – 2007). Poet. Facultatea de drept, București (1958). Debut în volumul colectiv *Strune din Nord*. **Volume**: *Vis vegetal*, 1978; *Cântați, preacuvinte*, 1982; *Curgere în cerc*, 1984; *Gravuri pe inimă*, 1988; *Luminați, Magnitudini*!, 2001; *Curcubeul nopților,* 2002; *Culegător de stele căzătoare*, 2003. Prezent în volumele colective *Trepte de lumină*, 1974; *Veghe în septentrion,* 1977; *Popas în hiperboreea*, 1980 etc.

Radu ȚUCULESCU (n. 1 ianuarie 1949, Tg. Mureș). Prozator, dramaturg, publicist. Conservatorul „Gh. Dima", secția vioară (1972). Redactor și realizator la TVR Cluj. Volume: *Portocale și cascadori*, proză scurtă, 1978; *Grădina suspendată*, proză scurtă, 1981; *Vînzătorul de aripi*, roman, 1982; *Ora păianjenului*, roman; *Degetele lui Marsias*, roman, 1985; *Portrete în mișcare*, proză scurtă, 1986; *Umbra penei de gîscă*, roman, 1991; *Cuptorul cu microunde*, proză scurtă, 1995; *Uscătoria de partid*, proză scurtă, 1997; *Aventuri în anticameră*, jurnale, 2001; *Lifben*, proză scurtă, Ungaria, 1996 (trad. Szlafkay Attila); *Ce dracu se întîmplă cu trenul ăsta?,* teatru, 2004; *Teatrul transilvan la începutul mileniului III*, cronici dramatice, 2004 (ultimele două. și sub formă electronică la editura Liternet); *Povestirile mamei bătrâne*, roman, 2006; *Stalin cu sapa-nainte*, roman, 2009; *Bravul nostru Micsa*, teatru, 2010; *Românul erectil*, publicistică, 2010; *Femeile insomniacului,* roman, 2012;. Tradus în Ungaria, Rusia, Elveția, Austria, Franța, Italia. Traduceri din opera sa: *Der Mikrowellenherd* (Cuptorul cu microunde-romanul unui bloc în zece secvențe; traducere de Zorin Diaconescu), Verlag Lehner, Viena 2008; *Mere-vieille racontait* (Povestirile mamei bătrîne), Gingko editeur, Paris, 2012; *Stalin, con la zappa în spalla* (Stalin, cu sapa-nainte, roman), Aracne editrice, Roma, 2013. În ianuarie 2008, premieră la teatrul ORFEUS din Praga cu piesa *Grădina de vară sau Hai să-i batem* (traducere Ladislav Cetkovsky) lucrare intrată în repertoriul teatrului. Prezent în antologiile: *Proza satirică română contemporană*, 1982; *Generația 80, proza scurtă*, 1998; *Plaja nudiștilor, cele mai bune proze ale anului,* 1999; *Reforma umorului*, 2001; *Proza mileniului trei*, 2004; *Antologie de proză umoristică*, 2005. Traducător din literatura elvețiană germană și din literatura austriacă contemporană (poezie și proză scurtă).: Werner Lutz, Tadeus Pfeifer, Alois Bischof, Rainer Brambach, Gerhard Meier, Rudolf Bussmann, Frank Geerk etc.

> – Ai în față un personaj cu numele tău. Cum l-ai descrie și contextualiza?
> *– Un ins puțin năuc, parcă mereu pus pe șotii, gata să sară în ajutorul vreunui semen, dacă acesta are nevoie de așa ceva… Un ins colerico-melancolic, căruia îi sare țandăra repede dar, la fel de repede, se domolește… Un ins mereu curios de ceea ce se întîmplă în jurul său, încercînd să vadă și dincolo de aparențe… Un rebel care mai este în stare să viseze… Un ins pe care cel mai tare-l deranjează prostia agresivă… Un ins care i-a detestat, încă din perioada grădiniței, pe pîrîcioși…Un veșnic îndrăgostit, de una de alta… Un mare iubitor de animale pe care le consideră mai bune, mai integre, mai sensibile decît mulți dintre cei ce se numesc oameni… Un ins care-și maschează, constant, singurătatea ce-l însoțește chiar și atunci cînd se află în mijlocul prietenilor…Un ins ale cărui spaime și neliniști se domolesc doar atunci cînd scrie… Și cînd se poate ascunde printre rafturile unei biblioteci… Un ins a cărui cea de a doua mare pasiune este… arta culinară!* (dintr-un interviu cu Alexandru Petria)

Au scris despre cărțile sale: Petru Poantă, Constantin Hârlav, Mircea Iorgulescu, Ioan Holban, Dana Dumitriu, Marian Papahagi, Ion Simuț, Vasile Chifor, Al. Călinescu, N. Steinhardt, Tania Radu, Ioana Bot, Monica Spiridon, Adrian Oțoiu, Irina Petraș, Claudiu Groza etc.

Radu Țuculescu este un spirit calofil și un cititor subțire, privind literatura de sus, pe deasupra frontierelor care o despart de celelalte produse ale spiritului. Povestirile și romanele sale suferă de o anume supradeterminare culturală, ceea ce le face dificile pentru neavizați. Există în ele o rezistență subterană, o inerție moale ce se împotrivește unei lecturi sprintene și superficiale. Rețeta ficțiunii se modifică în mai multe etape, pe măsură ce, în narațiune, balanța dintre fabulație și reflecție se echilibrează într-un fel sau altul […] Imposibil de țintuit într-o formulă oarecare, Radu Țuculescu se lasă greu sedus de programe sau rețete în vogă. Chiar cînd aparent o face, nu cedează niciodată definitiv, continuînd să se miște, neliniștit, între opțiuni divergente... făcînd echilibristică pe lama fină de cuțit între normal și anormal, grav și hilar, patetic și zeflemitor, real și fantastic, umorul negru și cel bonom... (**Monica Spiridon**)

Prin performanțele sale, Radu Țuculescu se alătură plutonului fruntaș al generației sale, chiar dacă discreția l-a împiedicat să defileze întotdeauna alături de campioni. (**Radu G. Țeposu**)

Explorînd cu precădere zone de umbră ale unei umanități compozite, multiculturale, de periferie central-europeană, Radu Țuculescu trece cu dezinvoltură de la parabola istorică la hiperealism, de la fabulația „medievalistă" de tip Eco la un realism magic transilvan, de la proza scurtă și jurnalul de călătorie la romanul de largă respirație... (**Paul Cernat**)

Traduse, romanele *Umbra penei de gîscă* și *Povestirile mameibătrîne* ar concura de pe poziții de forță jucăriile estetice ale lui Miorad Pavic și, mai ales, romanele de inteligentă promovare a Orientului turc elaborate de Orhan Pamuk. Transilvania lui Țuculescu, Istanbulul lui Pamuk, conturează spații și timpuri din care decurg povești expuse măiestrit. Radu Țuculescu este un autor de talie europeană. (**Cristina Balinte**)

Prozator talentat, cursiv, expresiv, Radu Țuculescu e și un tehnician abil, dovadă fineturile de construcție și de stil. Îndeajuns de prolific, nu s-a aflat niciodată în delict de inconsistență. Variate, cărțile lui dovedesc versatilitate (in sensul cel mai bun al cuvîntului), capacitatea de alternare a formulelor. Plăcut-realiste, savuros-portretistice și bogate epic, povestirile și romanele sale etalează deopotrivă trăsături complementare sau opuse, de la gustul experimental și pînă la alunecarea în fabulos și în fantastic. A atins excelența și pe spații mici, în volumele de proză scurtă, cu o serie de titluri savuros-sarcastice din *Portrete în mișcare* (1986), *Cuptorul cu microunde* (1995) sau *Uscătoria de partid* (1997), și în romane, mai ales în *Povestirile mameibătrîne* (2006), extraordinara recuperare a unui spațiu și a unei lumi multiculturale ardelenești romano-maghiare, mixaj de ruralitate frusta și urbanitate livresca, de trecut tradițional și ironie contemporană, de pastă epică și experimentalism formal: o capodoperă, una dintre cărțile mari ale literaturii noastre de după 1990 și dintotdeauna. Excepțional prozator, Radu Țuculescu e o prezență impunătoare în literatura română actuală, un scriitor european. (**Ion Bogdan Lefter**)

Și la Radu Țuculescu, prozator ce a debutat în 1978, unul dintre optzeciștii ce și-au continuat, după 1990, cariera literară, se

întrevede aceeași preocupare pentru recuperarea dimensiunii magic-fantastice a realității cotidiene. *Umbra penei de gîscă*, *Povestirile mameibătrîne* și *Stalin, cu sapa-nainte* sînt incursiuni fascinante în zonele de mister și întuneric ale realității și istoriei. Prozatorul surprinde, într-un demers narativ plin de intens dramatism, dezagregarea progresivă a spațiului cunoscut și dezumanizarea personajelor, ca efect al spaimei paralizante pe care o induce Puterea. (**Carmen Mușat**)

Nu sînt mulți scriitori care au talentul reinventării de la o carte la alta. Radu Țuculescu are un asemenea sistem, iar *Stalin, cu sapa-nainte* confirma aceasta ambiție. Romanul este deopotrivă o cronică secvențială a copilăriei în comunism și o confesiune despre neputințele unei actualități degradante în era libertății. Radu Țuculescu scrie una dintre cele mai frumoase elegii dedicate tatălui și copilăriei. O istorie a simulacrelor unei istorii fatidice din care se naște gîndirea apocaliptică. *Stalin, cu sapa-nainte* este mărturia unei realități evanescente în care spectrele singurătății cîștigă pariul cu istoria de ieri și de azi. Dintotdeauna. Un roman clasic pentru literatura mitteleuropeană. (**Marius Miheț**)

Povestirile mameibătrâne operează cu un univers real pe care îl impregnează, adeseori livresc, de fantastic, un univers pe care îl receptează în registre care merg de la profunzimea și luciditatea observatorului rafinat al spectacolului lumii și al naturii umane la ironia unei instanțe care trăiește aproape cu voluptate jocul cu semnele lumii, dar și cu instrumentele romancierului. (**Constantina Buleu**)

Parabola lui Radu Țuculescu este de o rară frumusețe și adâncime, scrisă aproape canonic și conducând către tipurile și arhetipurile unei lumi al cărei conținut s-a revărsat numai în parte, ocultat, în noi. Reinventarea ei printr-un basm cu mari valențe răsfirate în mai multe direcții este un succes care face din *Umbra penei de gâscă* un roman cu destin unic până și în ansamblul cărților lui Țuculescu. (**Ovidiu Pecican**)

Radu Țuculescu scrie o proză inconformistă, incomodă, incisivă, ambițioasă prin tendința ei de a depăși o critică socială conjuncturală, vizînd defecte umane și carențe intelectuale permanente, între care prostia, îngîmfarea, egoismul, cupiditatea, cabotinismul, mirajul puterii nu au odihnă și astîmpăr în nici o epocă istorică. E de ajuns să amintesc doar două romane Ora păianjenului (cu Miș Dron, memorabil personaj în negativitatea sa, singular în proza noastră contemporană) ori Degetele lui Marsias, unul dintre cele mai frumoase romane ale literaturii actuale. (**Ion Simuț**)

Original, inovator, mereu atent la zgomotele lumii în care trăiește, excelent constructor narativ, Radu Țuculescu este unul dintre prozatorii foarte importanți de astăzi. Romanul său Stalin cu sapa-nainte o dovedește fără putință de tăgadă. (**Tudorel Urian**)

În *Pana de gâscă* Radu Țuculescu reușește această performanță: eroii de tot rangul, poveștile, divagările bogate, tablourile de epocă sumare comunică între ele discret și trainic prin chiar una dintre posibilele carențe ale cărții sale – aceea a utilizării unui limbaj contemporan cu noi, nu cu povestea, și a unei atitudini deloc solemne. Suspansul e subminat, dar și, în mod paradoxal, întărit de ușurătatea colocvială a vorbelor de secol 20. Disponibilitatea ludică și fantezistă slujește perfect proiectul ambiguu și subversiv al cărții despre Carte. Fantezia și adevărul istoric fac casă bună, ca în lumea reală, pitorescul e oricând mai credibil decât un „adevăr" cenușiu, născocirile vorbelor meșteșugite pot concura litera legii, dogma, iar partitura muzicală pe care se sprijină tot ce scrie R.Ț. exersează sim-fonii cu ecou prelung. (**Irina Petraș**)

Cornel UDREA (27 martie 1947, Gheorghieni/Harghita). Prozator, poet, dramaturg. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1969). Debut absolut în ziarul *Făclia*, 1962.. Volume: *Iasomia*, versuri, 1972; *Respirația ceasornicelor*, versuri, 1975; *Cu alte cuvinte,* proză scurtă, 1975; *Obiceiuri de nuntă la cangurii șchiopi*, proză umoristică, 1979; *Duminică la iarbă verde,* proză umoristică, 1985; Mersul pe jos, 1988; *Verișori siamezi,* proză umoristică, 1994; *Marele zid chinezesc german*, proză umoristică, 1995; *Privighetoarea ciocușă*, 1997; *Cufărul pandorei*, teatru, 1997; *Transsiberianul de Fetești*, teatru, 1997; *Ciroza la țințari*, proză umoristică, 2002; *Cu fața la perete*, teatru, 2004; *Amintește-mi să te uit, Ed. Viandart; Românul brusc-Romanul unui jurnal,* 2006*; Cu peștele în lesă,* 2006*; Rasputineria,* 2007*; Umbra verbului A fi,* 2007*; Dincolo, de malu-acesta,* 2007*; Măgarul troian – Antologie umoristică vol. III,* 2007*; Domnișoara Aviara – Antologie umoristică vol. II,* 2007*; Destăinuirile fazanului Rudolf – Antologie umoristică vol. I,* 2007*; Destine în custodie,* 2007*; Ilfov și Petrov,* 2007*; Fericiți cu procura – Teatru pentru Europa,* 2007*; Sodomel și Gomorița,* 2007*; De cine se teme Virginia Woolf?,* 2008*; Aut, Caesar, ofsaid nihil,* 2008*; Vișinată cu afine,* 2008*; Eu, cel Ego,* 2008*; Ciuperci potabile,* 2009*; Oameni de unică folosință,* 2009*; Antologie de proză umoristică,* 2009; *Titlu nepreciza*t, 2012 etc. etc.

Cel mai cunoscut și mai subtil autor de proză umoristică din spațiul transilvan. (**Petru Poantă**)

Felul în care vorbește, cu flori și zîmbete mici, îl face al naibii de interesant și în cărțile lui regăsești umorul românilor. (**Fănuș Neagu**)

Poetul, scriitorul, umoristul Cornel Udrea nu este acel trecător… prin lume, ci un STATORNIC, care lasă-n urmă o imensă operă culturală, umoristică, poetică pentru generațiile care sînt și vor veni! (**Dumitru Fărcaș**)

Că avem lîngă noi, în persoana lui Cornel Udrea, un scriitor adevărat, nu se îndoiesc nici aceia care nu l-au citit, atît de veritabilă este recunoașterea literară a numelui său. (**Marcel Mureșeanu**)

Are în sînge acel histrionism superior, care separă adevărații arnoteni ai umorului de ciocoii de vreme nouă ai genului satiric. Căci scrierile acestui maestru al paradoxului sînt un festin trimalchionesc al umorului, o risipă de inteligență, o bucurie a spiritului care se veselește sărbătorindu-se și care ne încîntă sărbătorindu-ne. (**Horia Bădescu**)

Cornel Udrea este starostele umoriștilor români (**George Corbu**)…

Cornel Udrea este un umorist încadrabil prozei satirice românești alături de nume precum Valentin Silvestru, Dumitru Solomon, Viorel Cacoveanu, Teodor Mazilu, Ion Băieșu etc., numărul celor care frecventează genul umoristic-satiric, al „apostolilor normalității", cum îi numește Valentin Silvestru, fiind impresionant și simptomatic. […] el construiește stufoase forme lingvistice pe scheletul unor situații stereotipe. În *Obiceiuri de nuntă la cangurii șchiopi,* ca și în *Duminică la iarbă verde,* lasă cuvântul să înmugurească „de la sine" în ramificații inedite, ca la Boris Vian, să zicem. Textul capătă imponderabilitate, comicul este forțat să se declanșeze uneori în aglomerări verbale inutile, pedante. Tonul își pierde atunci naivitatea, inocența, asistăm, ca urmare, la o scădere a tensiunii comice. Structura fragilă a limbajului (și a lumii, implicit) este luată ca atare, sunt asumate excrescențele ei hilare, puse în evidență prin intermediul vulnerabilului Ahile Bilă. O bună parte a schițelor lui Cornel Udrea reușesc să fie texte citabile într-o antologie a umorului românesc „ponderabil". (**Irina Petraș**)

Ionel Vitoc, Cornel Udrea

Irina UNGUREANU (n. 16 mai 1980, Târgu-Jiu) a absolvit Facultatea de Litere (secția Română-Engleză), Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, promoția 2003 și Masteratul Literatură română, modernitate și context european. Perspectivă interdisciplinară din cadrul aceleiași facultăți în 2004. În perioada 2006-2008, a beneficiat de o bursă de cercetare și formare postuniversitară Vasile Pârvan la Accademia di Romania în Roma, Italia, cu un proiect despre neo-avangarda teatrală a anilor 50. Doctor în filologie din decembrie 2009 cu o teză despre absurd și utopie în opera lui Eugène Ionesco. A publicat articole și studii în *Bucureștiul cultural, Tribuna, Tabor, Vatra, Studia Universitatis Babeș-Bolyai* etc. Volume: *Eugene Ionesco – absurdul ca apocalips al utopiei,* 2010 (Volum câștigător al Concursului de debut al Filialei Cluj a USR). Mircea Muthu o escortează fără reticențe: „studiul de față este unul de referință în exegeza contemporană (nu numai autohtonă) despre opera lui Eugène Ionesco".

Decomplexându-se progresiv de vastitatea exegetică a „ionescologiei", cum mărturisește de la început, Irina Ungureanu se angajează într-o relectură, „pornind de la coliziunea a două concepte care definesc universul tensional al creației ionesciene: absurdul și utopia" și convocând un instrumentar multi- și interdisciplinar, împrumutat din critică și semiotică teatrală, teoria literaturii, estetică, din vocabularul filosofic sau din cel al istoriei ideilor și mentalităților. În alternativa salvării terminologice a „teatrului absurdului" în termeni ca „teatrul nou", „noul teatru" sau „teatrul deriziunii", vede semnele unui disconfort terminologic, agravat de „poziția vehement contestatară cu care Ionesco însuși – fiind, de altfel, dintre absurzi, singurul teoretician consecvent al noului teatru – a primit termenul, repudiindu-l ca reducționist și echivoc". Analizând raportarea ionesciană la categoria absurdului, autoarea conchide: „Ionesco valoriza absurdul în afara categoriilor esteticului. Pentru autorul Scaunelor, absurdul era inoperant la nivel estetic și îi admitea valabilitatea prin raportare la un Weltanschauung, în sens metafizic sau moral". „Absurdul" ionescian decurge din spiritul structural avangardist al lui Ionesco și ar putea fi definit ca formă de igienizare intelectuală, o modalitate de a menține spiritul în gardă, un refuz de a se preda sensurilor prestabilite, adevărurilor manipulatoare, condițiilor impuse din exterior. Distanța critică și suspiciunea constantă față de diversele „rețete de interpretare" a pieselor sale și de ideologiile de toate soiurile conduc spre insolitarea perspectivei și sunt un efect al impulsului antiutopic. De aici mutarea interesului pe absurdul moral („unul voit de om") declanșat de inflația utopică a imaginarului contemporan, cu o prefigurare subtextuală a necesității unui nou umanism. Ionesco nu este nicidecum un creator clasic de ficțiuni antiutopice, crede autoarea, ci trecerea utopiei în antiutopie e o „normalitate" a gândirii ionesciene, informată de reveria utopiilor „remediabile", Ionesco „imaginând o comunitate ideală în care singura lege ar fi dată de libertatea spiritelor". O patrie culturală, abstractă, asumabilă prin distanțarea critică a „omului de oriunde și de nicăieri", nomadul intelectual „constrâns la universalitate". Excelente capitolele Un homo utopicus à rebours: idiotul sau Despre realism și cruzime: lecturi ionesciene din literatura română – cu trimiteri la Caragiale și Urmuz, în care Ionesco citea un „absurd" *in nuce*. (**Irina Petraș**)

Ion URCAN (n. 21 septembrie 1955, Luna/ Cluj). Critic și istoric literar. Liceul la Câmpia Turzii, secția umanistă (1974). Facultatea de filologie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, specialitatea Limba și literatura română – Limba franceză (1979). Redactor la revista *Echinox* (1976-1979). Între 1990 și 1994, activitate publicistică în presa locală (Bistrița). Doctor în filologie la UBB, cu o teză dedicată lui Ion Budai-Deleanu (2002 – îndrumător, V. Fanache). Între 2004 și 2008, lector asociat la Universitatea de Nord Baia Mare. **Volume**: *Ad usum Delphini*, 1994 (versuri); *Opera literară a lui Ion Budai-Deleanu*, 2004; *Contexte ale Țiganiadei*, 2010. Semnează versuri, eseuri, cronici literare și interviuri în revistele *Echinox*, *Apostrof, Vatra, Tribuna, Familia*. Profesor de liceu la Bistrița.

Deloc intimidat de bibliografia critică relativ bogată a temei sale, Ion Urcan reia lectura operei lui Ion Budai-Deleanu încercând să facă un important pas mai departe, abordând-o dintr-o

înnoită perspectivă interdisciplinară, ce profită de pe urma celor mai noi cercetări privitoare la societatea și cultura ardeleană a epocii, din perspectiva duratei lungi, a unei istorii a mentalităților. (**Ion Pop**)

O lucrare minuțioasă, în care profesorul Urcan atinge foarte multe puncte neexploatate până acum, de la lirismul solar la cel bucolic, erotic, magic, la recuperarea originilor și obsesia inițiatică a epocii. Amplul studiu se încheie cu un text în care este zugrăvit, așa cum poate nu l-am cunoscut niciodată, portretul lui Herr Landrath Johannes Buday […] Studiul lui Ion Urcan este unul dintre cele mai bine integrate în domeniul criticii, fiind fără doar și poate un reper pentru studierea operei *Țiganiada.* (**Menuț Maximinian**)

Ion Urcan realizează o abordare completă a celor două poeme, *Țiganiada* și *Trei viteji*, fără a fi tentat, din fericire, de tipicul monografic. Acesta ar fi solicitat un alt tip de discurs istorico-literar. Opțiunea are drept parametri centrali, mai întîi, un studiu asupra imaginarului românesc din Ardealul epocii, întregit cu o sumă de considerații pe marginea statutului elitei intelectuale (scriitoricești) tot de atunci. Acestea sînt premisele, dispuse în chip de introducere. […] Cel mai original capitol este acela dedicat tradițiilor, modelelor și ideologiilor *Țiganiadei*. Aici, Ion Urcan abordează probleme esențiale pentru situarea istorico-literară și comparatistă a operei lui Budai-Deleanu, precum modalitățile de raportare la eroi și la eroic, la exemplul oferit de Tasso ș.a.m.d. Mai mult decît în alte capitole, se remarcă familiarizarea cu multitudinea de probleme pe care le ridică exegeza textelor. Secolul al XVIII-lea păstra încă o puternică încărcătură de trimiteri la imaginarul și la mentalitatea feudală, chiar la acelea ale Evului Mediu, de care autorul *Țiganiadei* se folosește atît în cheie serioasă, cît și în cheie parodică. Era nevoie de un adevărat hermeneut, priceput nu numai în jocuri și aluzii filologice, dar și în heraldică, istorie, ezoterism, teologie, masonerie, etnologie. Se pare că Ion Urcan este un astfel de cercetător al țesăturii și urzelii care constituie cheia de înțelegere adecvată a capodoperei ardelene. (**Dan Mănucă**)

Eugen URICARU

(1 noiembrie 1946, Buhuși). Prozator și publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj, secția română-italiană (1971). Membru fondator al grupării și revistei *Echinox*. Debut absolut cu proză în revista *Ateneu* (1965). Președinte al USR. **Volume**: *Despre purpură,* proză fantastică, 1974; *Rug și flacără*, roman, 1977; *Antonia*, nuvele, 1978; *Mierea*, roman, 1978 (Premiul Uniunii Scriitorilor); *Așteptându-i pe învingători*, roman, 1981; *Vladia*, roman, 1982; *Memoria*, roman, 1983; *1784 – Vreme în schimbare*, 1984; *Stăpânirea de sine*, roman, 1986; 2003; *Glorie*, roman, 1987; *La anii treizeci…,* roman, 1989; *Complotul sau Leonard Bâlbâie contra candidatului Cocoș*, roman, 1990; 1998; *Pentimento*, roman, 2000; *Navigare*, eseuri, 2001; *Supunerea*, roman, 2005; *Cât ar cântări un înger*, roman,2008; *Plan de rezervă,* roman, 2011; *Beniamin,* roman, 2014 (ultimele patru alcătuiesc un ciclu)

> *Nu trebuie să te împotrivești răului, dacă o faci, îi dai putere, îi dai posibilitatea să te atingă, să fie lângă tine, lipit, chiar să fie o parte a ta.* (Supunerea)

De numele lui Eugen Uricaru se leagă – în literatura română contemporană – un nou mod de a înțelege romanul istoric. În acțiunea lui reformatoare, scriitorul nu a abandonat complet tradiția. Ca și Mihail Sadoveanu – care se revendica din cronicari -, el este sensibil la poezia trecutului. Camil Petrescu, cu toată tehnica lui narativă sofisticată, nu avea această sensibilitate: masivul roman Un om între oameni, bazat pe o documentație imensă, îi creează cititorului impresia că vizitează un muzeu, fără să-l transporte cu adevărat în altă epocă. Eugen Uricaru însă, ca și Mihail Sadoveanu, reușește să ne dea, pe parcursul lecturii, senzația că întreprindem o călătorie în timp. El face din evocare o stare de reverie care atenuează precizia datării, relativizează, în conștiința noastră, conceptul de verosimilitate și ne pregătește astfel pentru translație. Dacă l-ar fi cunoscut pe Eugen Uricaru, H. G. Wells și-ar fi dat seama că există o „mașină a timpului" mai subtilă decât aceea imaginată de el într-un roman științifico-fantastic devenit celebru. Scriitorul nu a abandonat complet tradiția, dar a dat o nouă linie romanului istoric, intelectualizând viziunea asupra trecutului. Într-o perioadă în care era la modă actualizarea forțată (sub forma parabolei) a realității istorice, el descria această realitate în desuetudinea ei; și tocmai această voluptuoasă acceptare a istoricității însemna o depășire a convenționalismului. La Eugen Uricaru trecutul este înfățișat ca trecut; și chiar și prezentul pare trecut, datorită unei tratări livrești a realității. Caracterul livresc al prozei sale este dat de existența – fie și doar presupusă de către cititor – a unei bibliografii, care cuprinde cărți rare: vechi atlase, cronografe, regulamente ale unor organizații secrete etc. În plus, personajele se mișcă într-o atmosferă fantastică difuză – invenție a lui Eugen Uricaru, căreia i se datorează și farmecul, dar și o anumită monotonie a cărților lui. Totul pare scăldat într-o misterioasă lumină roșie, ca în laboratorul unui fotograf. Putem presupune că în această lumină scriitorul developează mai bine semnificațiile unor întâmplări de altădată. (**Alex Ștefănescu**)

Eugen Uricaru răstoarnă obișnuita relație dintre ficțiune și realitate: iluzia e potrivnică vieții, împingerea existenței în iluzoriu este o formă de mortificare. Vladia apare astfel ca o ipoteză morală a mistificației și înțelesul programatic al acestor proze constă în acțiunea de devalorizare a invenției printr-un realism îndreptat spre destrămarea realității confecționate, a imaginarului absolutist". (**Mircea Iorgulescu**)

Eugen Uricaru era, însă, în primul rînd, prozatorul grupării. Povestirile sale aveau rafinamentul fantast și estetizant pe care noua literatură și-l exhiba orgolioasă. Ficțiuni de atmosferă, în proximitatea straniului, cu accent pe evenimente insolite și pe proiecția narcisistă a expresiei. În acea perioadă prindea contur „provincia" utopică Vladia, care îi va aduce consacrarea în volumul de debut *Despre purpură* (1974). Dar mai mult decît stilul artist, fascinantă rămîne în aceste proze relația dintre iluzie și libertate sau dintre ficțiune și realitate. Voi reveni asupra problemei în comentariul despre imaginarul echinoxist, dar mai e de observat aici că Eugen Uricaru se detașează de modelele de constituire a ficțiunii specifice generației '60, promovînd o poetică de tip reflexiv, conform căreia imaginarul este produsul unei individualități. Ficțiunea se instituie în autonomia ei compactă, fiind mai degrabă o „stare a poeziei", ca *loc* inexistent, dar „recunoscut" de memoria abisală. În aparență „evazioniste", prozele ascund de fapt o semnificație polemică, de natură politică, la rigoare. Prin chiar bizareria și estetismul său, universul acestora se confi-

gurează ca metaforă a iluziei carcerale. Iluzia, închipuirea, visul instaurează o realitate ireală (unde personajelor „nimic" nu li se pare imposibil) și tocmai de aceea inumană. (**Petru Poantă**)

Romanul de dragoste, cel istoric, romanul politic ar putea fi delimitate convențional și contabilizată ponderea lor în întreg. *Stăpânirea de sine* este înainte de toate un foarte bun roman pur și simplu, adică o operă complexă deschisă conotațiilor, în care Iubirea, Istoria, Viața și Moartea, Puterea sunt simplificate metaforic pentru a sugera, într-o scriitură pe deplin stăpână pe sine, complicată, inefabilă, îngăduitoare față de orice nouă interpretare a textului existențial. Adică, o tentativă verbală de a aproxima, de a prevesti prin povestire Adevărul. (**Irina Petraș**)

Forța epică dovedită de Eugen Uricaru în toată proza sa nu stă doar în știința construcției narative, a explorării timpului-epoca și a analizei raporturilor tensionale, toate cu miez, dintre individ și istorie, victimă și călău, omul fără suflet și sufletul însuși, ci și în identificarea mecanismelor psihologiei oamenilor și a comunităților pe care aceștia le constituie oricînd în istorie și oriunde în societățile totalitare, trecute și viitoare." (**Ioan Holban**)

Romanul lui Eugen Uricaru examinează și descompune mecanismele puterii, pentru a observa acut manifestările organismului monstruos al societății. A „salva" lumea prin privirea extrem de severă și de riguroasă a copilului predestinat – simbolic – acestei misiuni înseamnă, în cele din urmă, sublimarea în conștiință a postulatelor ne-supunerii prin cunoaștere și prin experiență tragică. […] Laitmotivul lumii ca închisoare și ca spațiu închis, precum și acela al „supunerii" își asociază printr-o dramatică a tramei motivul memoriei suferinței și a sacrificiului. […] *Supunerea* reconfirmă atributele unui romancier autentic. Conformîndu-se poeticii tragediei/tragicului, proza compune destine memorabile, raporturi articulate și simboluri imaginate în regimul unei tensiuni narative din mărturiile celei mai greu încercate perioade din istoria societății românești de după cel de-al Doilea Război Mondial. (**Ion Vlad**)

Supunerea (2006) intra în rîndul celor mai valoroase volume de gen, punînd în umbră realizări anterioare deloc neglijabile. La primul nivel accesibil și fluent, destinul personajelor centrale este plauzibil, deși neobișnuit, și prezintă interes pentru cititor. Acțiunea se desfășoară lent și egal, zguduirile, cînd apar, sînt și mai puternic marcate. Alte puncte tari: reconstituirea atentă, minuțioasă, a perioadei istorice, nu scurtă, nici simplu de înfățișat (1945-1990), cu grijă pentru detaliul inedit ce devine spectaculos nu prin imaginație, ci prin simpla sa revelare și prezența unui plan fantastic perfect întrepătruns realității. Ca reconstituire istorică din perspectiva unor personaje umile, *Supunerea* ar fi fost oricum un roman de forță. Sensul său mai înalt atrage și dă ocazia unei confruntări cu o problema mai grea decît condiția celor căzuți și măcinați fără vină intre valțurile istoriei. (**Horia Gârbea**)

Eugen Uricaru, Doina Cetea, Octavian Cosman, Horia Bădescu

Fundamentală, pentru o lectură anti-ideologizantă a romanului [*Rug și flacără*], este parabola lui Hinom, arhitectul ce moare ucis pentru că nu a dezvăluit imaginea completă a Templului lui Solomon, înainte de încheierea lucrărilor. Taină descoperită doar pe măsură ce este creată, ea nu poate fi osificată într-un proiect anterior, îngrădită într-un tipar procustian. Dubla trimitere a alegoriei, intrareferențial la masonerie, și extrareferențial, la comunism, se înscrie într-o critică anti-utopică, ce își însușește ca argumente necesitatea libertății, existența aleatorului, a imprevizibilului, a devenirii eterogene și particularizate. Construcția templului, așa după cum o înțelege Hinom, este fundamental narativă, dar trimiterea se face indirect la o narațiune care refuză un tipar prescris, o îngrădire a libertății creatoare în chingi ideologice. (**Ovidiu Mircean**)

Proza lui Uricaru caută în permanență un mod de refugiu sau unul de explicație prin prisma mitologicului și poeticului, a simbolicului și a parabolei (**Ion Simuț**, coperta a IV-a a *Supunerii*)

Luminița URS (n. 9 iunie 1969, Luduș/Mureș). Poetă. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1995). Masterat la Sorbona. Debut absolut în *Echinox*, 1991. **Volume**: *Singurătatea tatălui meu*, versuri, 1997; *Live*, versuri (bilingv, român-francez), 2008. Colaborează cu poezie și traduceri la revistele: „Vatra", „Echinox", „Poesis", „Arca", „Steaua", „Zburătorul", „Familia", „Tribuna" s.a., precum și la publicații maghiaro și canadiene. Este prezenta în antologiile Streiflicht. Eine Auswahl zeitgenossischer Rumanischer Lyrik (Dyonisos Verlag, Kastellaun, Germania, 1994; traduceri de Christian W. Schenk și Simone R. Schenk) și Bestiarium (Ministerul Culturii, Covasna). Este inclusa în *Dicționarul poeților clujeni* coordonat de Petru Poantă (1998).

Prima impresie pe care o lasă lectura cărții de debut este de tensiune abia mascată, în ciuda unui oarecare exces de spectacol, de aparenta exhibare a eului. Intrarea în scenă e nervoasă, gesticulația abundentă, discursul liric apare dominat de verbe ale voinței imperative, propunînd o imagine boemă a subiectului, în care nonconformismul proclamat își asociază un anumit gust pentru poză, pentru un fel de regie a mișcărilor și mimicii în fața presupusului spectator (**Ion Pop**)

Cu Luminița Urs pătrundem în zona infernala a experienței lirice, poeta transcriind, așa cum ne mărturisește, melodii infernale. Autoportretul său e demonic, printr-o blocare totală a armoniei, a rațiunii, a comunicării, prin imposibilitatea oricărei izbăviri. Totul e potrivnic, irezolvabil […] nu ateismul poetei se impune, ci o obsesie a credinței *a rebours*, căci înverșunarea ei satanică poartă, cum scria Hugo Friedrich, referindu-se la Baudelaire, stigmate creștine, mustește de purulențele unui creștinism muribund. (**Gh. Grigurcu**)

Trudnic, cu poticniri jucate ori reale, Luminița Urs mimează desprinderea crizică și oarecum întârziată de copilărie. Cu răzvrătiri „expresioniste" (ghilimelele sunt obligatorii), nesigur de propriul demers, copilul („eu trec prin șiruri de porumb / cu un cor negru îndărăt, am gustul / frunzei crude în minte și pe corp / relicvele deșertăciunii") are mereu un „sex în plus". Ori unul în minus. Tânăra poetă e când El, când Ea, măștile pot fi și unul, și alta, iar „cuvintele îmi par prea largi deși rotunde...". „Sminteala rotirii", pomenită încă din primul poem, se răsfrânge în rotunduri repetate în poemele următoare, versura răspunzând cu *hore, ochi, globuri* unui vertij existențial detectabil de la un capăt la altul al cărții de debut (*Singurătatea tatălui meu*). Balansul în pragul domesticirii încă refuzate aglomerează cuvinte, stări, senzații, sexe. […] Spiritul de frondă nu reușește să se transforme în manifest liric coerent, iar strigătul de sfidare a lumii nu depășește sonoritatea unui scâncet abia subminat de nenumăratele reminiscențe livrești. Cuvintele sunt încă prea largi, nu se mulează pe o statură recognoscibilă. […] „Rău călător", începător într-ale nebuniei, poetul/poeta locuiește vremelnic în cuvinte bizare, vocalizând în așteptarea „stărilor dibace", care poartă „uneori nume de femeie". În fundal, încâlcit anume, un desen autobiografic psihanalizabil, poemul fiind atunci verbalizare cu efect terapeutic: „Și-aveam în sânge-un fel de / nebunie rară". (**Irina Petraș**)

Mihaela URSA (n. 25 septembrie 1971, Sîngeorz-Băi). Critic și teoretician literar, eseistă. Facultatea de Litere a UBB Cluj (1995). Doctorat, *magna cum laude*, 2004, cu teza *Înainte și după structuralism: subiectul auctorial în teoria americană a anilor 80*. Bursier postdoctoral al Academiei Române în cadrul unui proiect al Uniunii Europene (2011-2013). Debut absolut în *Tribuna*, 1990. **Volume**: *Optzecismul și promisiunile postmodernismului*, 1999; *Gheorghe Crăciun*, monografie, 2000; *Scriitopia*, 2005; *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*, 2012*; Identitate și excentricitate. Comparatismul românesc între specific local și globalizare*, 2013. Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România și Premiul pentru debut al Filialei Cluj a USR (1999, 2005, 2012). **Coautor în volume colective**: *Dicționar analitic de opere literare românești* (Ion Pop, ed.), Vol. I-IV, 1999-2003, respectiv 2006 pentru ediția finală. *Tzara mea. Stereotipii românești* (Ruxandra Cesereanu, ed.), 2006; *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma* (Corin Braga, ed.), 2007; *Starea prozei*, (Irina Petraș ed.), 2007; *Literatura tânără 2007* (Irina Petraș ed.), 2007; *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism*, (Dan Lungu și Radu Pavel Gheo, eds.), 2008 (în italiană *Compagne di viaggio*, 2011, ed. Sandro Teti di Roma); *Spiritul critic la Liviu Petrescu*, (Sanda Cordoș ed.), 2011. A coordonat *Divanul scriitoarei* (2010), a colaborat la diferite publicații literare: „Steaua", „Apostrof", „Vatra", „Cultura", „Observator cultural", „Dilema veche" ș.a. http://mihaelaursa.wordpress.com.

„„Ani de zile m-am străduit, ca profesor și critic literar, să-mi deprind studenții să vadă în cărți literatură, și nu viață. Nu de-spre viață și persoane citim noi în cărți, ci de-spre literatură și personaje – iată mantra pe care le-am repetat-o (*cu succes variabil*)*, încercînd să-i conving că, neștiind mare lucru despre «realitate», ne putem pricepe totuși la ficțiuni. Ceea ce profesorii de literatură sînt obligați să admită, trăind pe pielea lor atașamentul pasional al lectorilor față de carte-ca-viață, naratologia a trebuit să reintegreze studiului literar, respectiv puterea ficțiunii de a acționa ca lume alternativă. /.../ Marea rezistență a ficțiunii se explică prin puterea ei de a invoca viață – un clișeu naratologic depreciat de moda estetizantă din teoriile lecturii, dar care se întoarce în studiul literaturii cu o forță înnoită".* (din argumentul la *Eroticon*)

Au scris despre cărțile sale: Diana Adamek, Iulian Boldea, Al. Cistelecan, Paul Cernat, Sanda Cordoș, Péter Démeny, Horea Poenar, Mircea Popa, Dan C. Mihăilescu, Andrei Terian, Claudiu Turcuș, Simona Popescu, Irina Petraș ș.a.

Mihaela Ursa e interesată cu precădere de fenomenul optzecist, pe care urmărește să-l supună unei contemplări de „a doua zi". Cu toate acestea, evită conceptualizările autosuficiente, după cum rămâne imună la tentația impresionismului liricoid sau militant. Dimpotrivă, buna așezare teoretică și deschiderea comparatistă îi permit să demareze, dintr-o perspectivă holistă, situată dincolo de partizanatele generaționiste, o dezbatere privitoare la perspectivele pe termen mediu ale literaturii române actuale. (**Andrei Terian**)

Aș putea spune că am citit *Scriitopia* ca pe un roman, dacă mi-ar plăcea așa de mult romanul. Este o carte care creează scenarii (teoretice), personaje care doar prin numele lor sînt purtătoare de povești (filozofice, teoretice), multe trasee, circuite, intersectări, linii de fugă, specifice literaturii care-mi place mie – roman sau altceva. [...] O carte, așadar, nu doar despre întoarcerea fantasmatică a autorului în text, ci și despre cum se întoarce criticul în text. Nu prin autoficțiuni (începutul cărții este doar o capcană), ci prin anvergură teoretică, erudiție, arta interpretării, privirea critică vie (*l'oeil vivant*, ca să-l citez pe Starobinski), prin refuzul oricărui exercițiu de putere, prin luminozitatea gîndirii sale. O autobiografie intelectuală. [...]O carte exemplară, de la care mulți critici tineri și mai puțin tineri au ce învăța. Exemplară nu doar prin anvergura ei teoretică (pe care atît de puțini o au), dar și prin felul în care Mihaela Ursa înțelege critica literară ca pe un mod de a fi într-o literatură: nu ca judecător, nu ca jucător autoritarist, nu ca unic deținător al unicului adevăr, al verdictului, într-o rețea de relații de putere, ci ca un creator de idei și de ficțiuni cu valoare de adevăr. (**Simona Popescu**)

Cărțile Mihaelei Ursa beneficiază, dincolo de armătura teoretică solidă, de „bibliografia" asimilată cu naturalețe, de o scriitură suplă și expresivă, fiind dominate, înainte de toate, de o luciditate pe cât de responsabilă, pe atât de nuanțată. O luciditate care face din îndoială un instrument hermeneutic inconturnabil, repunând în discuție ipostazele și instanțele textului literar." (**Iulian Boldea**)

Înzestrată cu multă știință, cu remarcabile aptitudini de cercetare în câmpuri diferite (istoria literaturii și a criticii universale, teorie literară și comparatistică), dar și cu o rară capacitate de construcție teoretică, Mihaela Ursa propune cu Scriitopia o carte puternică, o ficțiune critică provocatoare care sper să fie – cu un termen ce revine frecvent în scrisul autoarei – germinativă în critica românească. (**Sanda Cordoș**)

Printre puținele nume din critica noastră tânără pe care aș paria fără ezitare se numără Mihaela Ursa. Practicând fără aplomb critica de întâmpinare (și, poate de aceea, mai puțin cunoscută publicului larg), ea pare să confirme mai degrabă vocația sintetică și academizantă a școlii ardelene. Antiimpresionistă și raționalizantă, simțind în categorii și gândind cu sistemă, Mihaela Ursa dovedește mai puțină priză la palpitul textului, având, în schimb, o mână sigură pentru proiectele cu bătaie mai lungă. (**Andrei Terian**)

Mihaela Ursa vede în ficționalizarea unei proiecții a lui eu însumi ca celălalt nevoia criticului de a anula solitudinea inerentă demersului său și de a comunica, fie și fictiv, nu iluzoriu, cu o subiectivitate creatoare. Fidelă demonstrației sale, autoarea încarnează viziunea sa asupra actului critic chiar în acest discurs despre cum construiește criticul-autor imaginea celuilalt, recurgând la o ultimă fantasmă: specularitatea actului critic, remediu insidios al solitudinii. (**Delia Ungureanu**)

Cel mai sistematic studiu teoretic al noii generații de critici îi aparține, fără echivoc, Mihaelei Ursa. Cultivarea iluziei critice conform căreia scrisul (despre textele altora) facilitează întâlnirea cu autorul din spatele ideilor, coroborată cu „manipularea" unei bibliografii impresionante fac din Scriitopia un proiect-pledoarie pentru reabilitarea subiectivității auctoriale. [...] Cartea e excelentă! Și nu doar în contextul discuției despre critica tânără. (**Claudiu Turcuș**)

Captivă în revizuiri încruntate sau în bătălii canonice pe viață și pe moarte, critica noastră din ultimii ani și-a cam pierdut umorul și gustul pentru speculație. Astfel încât un volum precum Eroticon-ul Mihaelei Ursa trece cu siguranță drept o apariție exotică. În filigranul micului tratat despre ficțiunile amoroase consacrate de literatura lumii (un tur interpretativ de forță, de vreme ce perspectiva comparatistă face casă bună cu istoria ideilor și chiar cu teoria literaturii) se ascunde o miză majoră: redescoperirea lecturii de plăcere și a relației nemediate între critic și operă. Atât de proteică și de expresivă e vocea autoarei pe tot cuprinsul cărții, încât, vorbind tot timpul pe limba lui Longos, Dante, Cervantes sau Shakespeare, ea reușește să atingă inflexiunea rară în care discursul despre amor se transformă el însuși într-un discurs amoros. O carte căreia îi va cădea robit, sunt convins, chiar și cititorul fără tragere de inimă spre critică. (**Alex Goldiș**)

Savuroasa carte a Mihaelei Ursa (*Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*) vine pe fondul unei prea lungi „încruntări" (cum bine o numește Alex Goldiș) a criticii românești, fixată de o bună bucată de vreme pe subiecte negre și datate. Nici în cărțile precedente, Mihaela Ursa nu făcea rabat de la farmecul comentariului avizat și *descruntat*. Intervențiile sale sunt de fiecare dată, pe cât de coerente conceptual, de o proprietate uluitoare a termenilor chiar și când sunt inventați, pe atât de libere, personalizate, calde. […] Foarte mobilă și cuceritor dezinhibată, cu o *înțelegere* largă față în față cu textul […] Arhitectura cărții împacă excelent țintele profesoral-academice ale temei cu plăcerea taifasului subțire. […] Amestec de inteligență, bună situare față în față cu sine și cu ceilalți, deschidere fără fasoane, dar și deloc îngăduitoare cu alunecările de spirit. Intervențiile sale în câmpul scriptural și în cel existențial se petrec în seama unui livresc jucăuș, fără a fi ușuratic, cu o ancorare în cel mai concret real niciodată atinsă de banalitate. (**Irina Petraș**)

Adrian Popescu, Irina Petraș, Mihaela Ursa

Cu *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă,* Mihaela Ursa se instalează confortabil în elita teoretică a generației sale, după ce, în Scriitopia (2005) universitara clujeană arătase că e și o autoare capabilă de creativitate și imaginație conceptuală./.../ Fără a face rabat de la rigorile academice, acest mic „tratat despre ficțiunea amoroasă" nu e defel genul de lectură tehnic-erudită, aridă, „pentru specialiști" (care, totuși, sînt și ei oameni), ci una dintre nu foarte numeroasele cărți apărute la noi în care teoria de performanță devine seducătoare, imaginativă și captivantă, oferind echipamentul necesar unor lecturi hermeneutice „de plăcere" și „de cunoaștere". De altfel, autoarea însăși afirmă undeva că prezentul volum a fost scris în afara oricăror obligații universitare. /.../ Însă pînă la eventuala adăugare a dimensiunii „autohtone", volumul de față – nu doar delectabil, doldora de idei și sugestii, ci și exportabil în cel mai înalt grad – ar merita tradus în una sau mai multe limbi de circulație internațională. (**Paul Cernat**)

Igor URSENCO (n. 9 februarie 1971, Nisporeni, Republica Moldova). Poet, prozator, traducător. Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova (Chișinău). Studii doctorale în curs la Universitatea „Petru Maior" din Tîrgu Mureș (conduc. prof. Al. Cistelecan). Debut absolut: cu poezii în ziarul „Tineretul Moldovei" și în revista „Limba noastră" (1990). **Volume**: *„Lωgωs", tatăl meu: mama mea „Iμagω",* 1997; 2009; *Clauza poeziei celei mai favorizate în lirica maramureșeană și basarabeană contemporană* (antologie internațională), 2009; *Teo-e-retikon*, 2009; *apoptosium*, „Franc Tireur USA" Publishing House, USA, 2010; *S.T.E.P.* (proză scurtă), 2011; *EgoBesTiaR*, 2011; *Alertă de grad zero în proza scurtă românească actuală* (antologie internațională), 2011; *Kaïros Moldav* (thriller menipeic), 2012; *Monstrul Spaghetelor Zburătoare"* (poeme thriller), 2012. Traduceri: Din Yuri Tynianov, Umberto Eco, Juan Manuel de Prada, Attila F. Balázs, Mihai Pascaru, Virginiei Zean

Mi-e prieten Cuvîntul, dar răspundem la Nume și Sorți diferite! (*„Circum-stanțe ateniene”*)
Condamnat deja să port dintotdeauna, în trupul meu trecător, funcțiile estetice și valoarea structuratoare a cezurii (*„Curriculum Vitae Prosodic”*)
Nu știi încă poemul care te va supraviețui (*„Omnes vulnerant, Ultima necat"*)
Toți te rănesc, numai versul tău nemimat pe masca mortuară a lui Aius te va ucide cu sînge la fel de rece (*„Omnes vulnerant, Ultima necat"*)

Igor Ursenco a citit mult și vrea să ne arate asta și în poeziile lui, care exploatează adesea un cîmp tematic clasic cu instrumente moderne. Discursul acesta extrem de mobil are avantajele și dezavantajele lui: mișcîndu-se iute, te copleșește cu mulțimea de flash-uri pe care le trimite înspre tine hipnotic; însă alergînd prea zigzagat și pe prea multe paliere, fură din depozitul central de energie al mesajului și îl slăbește. Totuși, clocotitorul Igor Ursenco este poet adevărat și ne poate surprinde oricînd cu o nouă față. Una singură și copleșitoare. Acum sunt mai multe și fiecare vrea să dea marea lovitură, marea replică. Merită ascultate. De cele mai multe ori, ele anticipează bine. (**Ioan Es. Pop**)

Igor Ursenco este un rebel temperat de rațiunea care – în cazul lui – nu exclude o sensibilitate remarcabilă. Versurile sale înfiorate și dure îl așează convingător în șeaua unei motociclete Harley Davidson alergînd nebunește pe autostrada de metafore numită, pînă la urmă, Ideal. Pentru că poemele adunate între cele două coperți se disting numaidecît prin senzualitatea zgomotoasă ce-mi amintește de „trupa” de motocicliști rămasă în Istorie sub numele de Hell’s Angels. „Monstrul Spaghetelor zburătoare” este o carte care promite, poetic vorbind, o revoluție a dicteului suprarealist în formula postmodernă a aceluiași sentiment perpetuu (*teamă, iubire, frică, dezamăgire* și *încredere*), dar într-o rebeliune totală față de formulele poetice deja osificate. Prin șansa acordată Istoriei alternative ca *second life*, volumul trezește la viață mumii și entități virtuale dînd naștere unor piramide de spaimă și îndoieli pe care numai poeții autentici le trăiesc cuvînt cu cuvînt, piatră cu piatră în insomnia unui veac al „spaghetelor zburătoare”. Igor Ursenco, bine ai venit în „clubul” nostru: cel al mîncătorilor de poezie și de „spaghete zburătoare” necomestibile! La cea mai înaltă tensiune poetică! (**Traian T Coșovei**)

Cu Mircea Petean

Printre scriitorii veniți din Basarabia, dar continuînd să exprime, prin multe fibre, ethosul basarabean al literaturii noastre, se numără și Igor Ursenco. […] Dar abordarea sa literară nu mai este interesată de seria consacrată a deconstrucțiilor retroactive ale unui univers sovietic evanescent, ci se arată interesată de proiectarea ficțională a Basarabiei ca șansă istorică integratoare în sistemul umanist mondial. [...] Originalitatea autorului se alcătuiește, în acest fel, ca rezultat al unei sensibilități specifice care aglutinează și lecturi, și experiențe de viață, și un spirit al epocii, și căutări foarte personale, atît în poezie, cît și în proză sau teoretizare critică, după principiul unei ars combinatoria. Pariul celui angajat la scrierea romanului de față se înscrie în domeniul accidentat al unui narator actanțial suprem, dar subversiv totodată: se poate scrie din perspectiva exterioară și totalizantă a lui Dumnezeu? Sîntem, cum se vede, dincolo de privirea șoimului planînd în înalturi, și chiar deasupra orizontului S.F. clasic. Ceea ce se vizează este absolutul sau, în orice caz, una dintre posibilele sale interpretări. [...] Dacă anvergura pariului dă valoarea romanului, atunci cititorii vor întîlni literatura ajunsă la superlativul ei. Dar și în asemenea condiții tot mai rămîn destule lucruri care să îl recomande pe Igor Ursenco printre creatorii actuali de cultură românească în plină ebuliție. (**Ovidiu Pecican**)

Numai într-un thriller menipeic n-au mai fost puse problemele Republicii Moldova. Dar și cele românești în general, de oriunde ar fi ele! Lecturînd năucitor-năzbîtioasa carte, realizezi că Igor Ursenco e un nesățios cititor, clocotind de imaginație ezoterică. Noroc că poftele culturale nu i-au secătuit umorul! Satira lui nu e mai puțin divină ca cea a marilor antici: lectura ba îți pune creierul pe bigudiuri, ba te gîdilă și te pișcă de te ia chicotitul. Pariul este cîștigat – utile et dulci −, citind înveți, învățînd te delectezi numai și numai cu finețuri. Și așa ajungi să te simți pe măsura minții puternice a autorului! (**Felix Nicolau**)

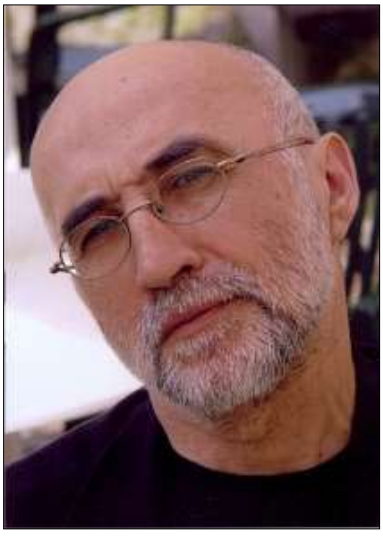

Horia URSU (n. 1 august 1948, Măhăceni/Alba). Prozator, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1971). Debut absolut în *Echinox*, 1977. Debut editorial în volumul colectiv *Debut 86.* Prezent în antologia *Generația 80 în proza scurtă*, 1998. **Volume**: *Anotimpurile după Zenovie, povestiri,* 1988*; Marea chemare*, 1987; *Anotimpurile după Zenovie și alte proze,* 2001*; Asediul Vienei,* roman, *2*007 (Premiul USR pentru proză, Premiul Ion Creangă al Academiei Române); *Milan Kundera – Teme, variațiuni și paradoxuri terminale*, 2008; Ursu, Horia, Ilea, Letiția, *O istorie europeană a Europei*, volum bilingv cu o prefață de Andrei Marga, 2008 (traducere din limba franceză)

Romanul *Asediul Vienei* este expresia unei noi scriituri, cel puțin după părerea mea, cea a unui realism de Mitteleuropa sau, mai bine zis, de Zwischeneuropa. Aici nu mai exista decît urme ale unei civilizații multiculturale (să fiu și eu modern), locul fiindu-i preluat, mai în glumă, mai în serios, de inscripții: *Gol iudaic*, *Gol germanic*. Procesul este cît se poate de tragic. Autorul surprinde cu o acribie de om de știință și cu un umor negru à la Švejk atmosfera de amurg a acestei lumi în momentul dezagregării caracterului ei de Zwischeneuropa. Ne aflam la răscruce! – sugerează autorul. Iată un nou tip de realism al întîmplărilor mărunte și al sensurilor pe măsură care a cîștigat de mult teren în lumea întreagă, după oboseala evidentă a postmodernismelor. (**Farkas Jenö**)

Un estet preocupat de „întâmplările mici” și de „sensurile pe măsură”, un raisonneur livresc dar îngăduindu-și și delicii mai plebee, Horia Ursu nu oferă o cale ușoară de acces spre poveștile din roman. El e preocupat în aceeași măsură de reconstituirile analeptice ale acestora ca și de destabilizările tardo-moderne ale cronologiilor, astfel încât abia o a doua lectură lămurește toate relațiile. Ocolind programatic „focurile de artificii”, spectaculosul la nivelul poveștii sau al scriiturii, scriitorul urmărește o coerență internă a cărei revelare e mereu în parvo, dar ale cărei ecouri concentrice se întind asupra întregii cărți, și care e la rându-i un ecou al stratificării lente, îndelungate a poveștilor. (**Rareș Moldovan**)

Ceea ce îl individualizează pe Horia Ursu și face din Asediul Vienei un mare roman (cel mai bun, după gustul meu, din tot ce a apărut în ultimii ani) – e virtuozitatea cu care folosește toate registrele narative, de la comic la tragic, de la poetic la burlesc, de la realism la fantastic, nu într-o – cum se zice – frescă, ci într-o lume multidimensională, coerentă și incoerentă ca viața însăși. Deși umorul, cu toate nuanțele lui, inclusiv negru și absurd, impregnează textul, punctul de vedere al romancierului nu e unul caricatural, satiric, ci comprehensiv față de toate creaturile lui. (**Adriana Bittel**)

Deși întâmpinată cu entuziasm de doi tineri cronicari înzestrați cu talent și cu probitate (Bianca Burța-Cernat, respectiv Alex. Goldiș), cartea lui n-a avut până acum, nici pe departe, impactul pe care l-ar fi meritat. Menținându-se pe coordonatele discreției publicistice, ale unei „marginalități" asumate și puțin ostentative, Horia Ursu își arată cota reală prin acest roman cu majuscula, una dintre cele mai importante apariții în proza ultimilor ani. Dacă încerc să compar *Asediul Vienei* cu un roman românesc apropiat ca structură epică, problematică și atmosferă, realizez că precedentele sunt sublime, dar lipsesc cu desăvârșire. La rigoare, aș putea invoca *Matei Iliescu* al lui Radu Petrescu (prin finețea analizei psihologice și imponderabilul liric al scenelor) ori *Povestea Marelui Brigand* al lui Petru Cimpoeșu (prin analepsele și complicarea voită a construcției romanului), însă astfel de exemple autohtone, căutate cu tot dinadinsul, sunt insuficiente pentru a contura o serie și, apoi, numără prea multe diferențe între ele pentru a putea vorbi despre o categorie prozastică. Modelul lui Horia Ursu este unul străin și totodată extrem de familiar părții noastre de lume istorică și identitară: *Omul fără însușiri*, narațiune complicată și stratificată a ratării.. (**Daniel Cristea-Enache**)

Asediul Vienei de Horia Ursu. Romanul acesta, care își soarbe grandoarea din pîlpîirea oamenilor, lucrurilor și întîmplărilor mici, este uimitoarea frescă a unei Transilvanii pre- și mai ales postrevoluționare în care prezențele cele mai puternice sînt absențele, golurile, cum le numește autorul: golul germanic, golul iudaic și, politic vorbind, golul estic. (**Ioan Es. Pop**)

După două decenii, Horia Ursu împlinește predicțiile criticii și dă un roman în care forța epică, rafinamentul limbajului, umorul, subtilitatea livrescă, deschiderile gogoliene spre fantasmagorie, fluenta narațiunii se îmbină într-o frumusețe densă, crepusculară. (**Sanda Cordoș**)

Horia Ursu a ales pentru *Asediul Vienei* o scriitură pe care aș numi-o de tip glissando, căreia a reușit performanța de a-i păstra unitatea de-a lungul celor treisprezece ani de elaborare. Tot timpul narațiunea alunecă insidios și ambiguu, de la un palier la altul, de la o temă sau motiv la altele, de la un realism consacrat la o imagistică frizînd fantasticul chagallian, de la un loc și un timp la alte locuri și în alt timp, în fine, de la cazul particular al cutărui personaj la generalizarea definitorie pentru o comunitate într-un anume moment... (**Radu Ciobanu**)

Mitologie fabuloasă a periferiei în general, dar și parabolă tragi-comică despre România postrevoluționară proaspăt redescoperită ca provincie a Europei, *Asediul Vienei* nu e doar unul dintre romanele redutabile ale anului, ci o carte care îl consacră pe Horia Ursu drept unul dintre cei mai puternici prozatori actuali. (**Alex Goldiș**)

C| e are, totuși, special cartea lui Horia Ursu? Cred că, simplu spus, scriitura. Nu cred să existe în literatura română o carte de proză mai bine șlefuită, mai atent scrisă. *Asediul Vienei* este o operă de bijutier, un text scris sub lupă, căci are adesea claritate, densitate și rezolvări de poezie de înaltă ținută (**Ion Mureșan**)

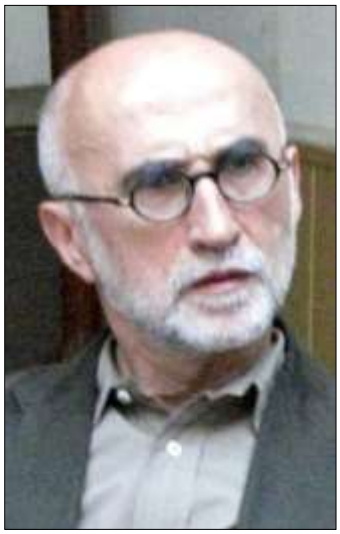

Horia Ursu pare să fi așteptat ca lumea să se așeze și să reacționeze din nou la farmecul povestirii, la umorul fin, la ironia cu bătaie lungă. „Întâmplări mărunte, sensuri pe măsură” se constituie ca instrument de răspuns la un chestionar la zi al ființei, pe un fundal de discretă/prefăcută jovialitate, de ironie bonomă sub masca unei obiectivități în răspăr, de o impartialitate implicată în stare să împingă totul în parabolă și mit. Povestirile alcătuitoare sunt microscenarii de o simbolistică densă, demonstrații ale științei privirii regizorale de a sugera infinit în subtexte abile. Asistate de narator (autorul însuși ținând foarte aproape cu inserții de un farmec „autohton” al interpretării – cum își intitulase cele câteva fragmente publicate în 1996, în „Vatra” –, cu enciclopedia personală și „zonală” în alertă și cu firele jucate inteligent în culise), personajele povestesc, scriu lungi scrisori, citesc manuscrise, angrenate într-o panoramă naratoare, veritabil tratat de existență „povestitoare” într-o largă orchestrație a vocilor și registrelor, împinse uneori până la grotesc, cu tușe de un tragism adânc căci minor, în stare să înfioare prin „adevărul” omenesc pe care îl demască. Nu o insolitare a realului prin tehnici ficționale, ci insolitare a ficțiunii însăși prin recursul la recuzite „reale”, de o exactitate a gestului omenesc și scriptural suprareală. (**Irina Petraș**)

Horia Ursu înscrie proza ardelenească – și, desigur, românească – într-un alt cerc decât o făcuseră Slavici, Rebreanu și Pavel Dan, dar se și separă net de tentațiile încercate de congenerii săi literari. Tehnic vorbind, Ursu este un optzecist, după cum o atestă nu numai anul debutului său (1986) ori prieteniile literare, ci și prezența într-un volum de referință al contingentului, *Generația 80 în proza scurtă* (1988). Practic, însă, ca și maramureșeanul Ioan Groșan – recuperatorul altui filon central-european, mai apropiat de Hasek și Bohumil Hrabal -, el nu pariază pe módele momentului (textualism, postmodernism), preferând replierea printre maeștrii interbelici ai pulberii imperiului. Reușita stă mai cu seamă în construcția riguroasă, foarte elaborată, a romanului. (**Ovidiu Pecican**)

La peste un deceniu de la exercițiile epice din *Anotimpurile după Zenovie* (apărute în 1988 și reeditate, cu amplificări, în 2011), romanul *Asediul Vienei* (Cartea Românească, 2007) atinge pragul de excelență în proza contemporană românească, mai întâi prin refuzul, programatic, al hemoragiei diegetice. Apelul la povestire, ce trădează, de fapt, paternalismul, încă viu, al culturii noastre orale, este înlocuit acum cu fuziunea celor două principii cu funcție constructivă, anume *variațiunea* unor teme constan-

te, obsesive chiar, cu *polifonia* ca dezvoltare simultană a mai multor discursuri eterogene – biografeme, descrieri ekphrastice (cu exemplul tablourilor scoase la licitație), așa-numitul *Caiet cu vise și însemnări*, dar și analepsele din *Pregătiri de Anul Nou*. (**Mircea Muthu**)

VALLASEK Júlia (n. 13 octombrie 1975, Cluj). Critic, eseistă, traducătoare. Facultatea de Litere, UBB Cluj (1998). Doctor în filologie, Universitatea din Debrecen (2003). Debut absolut cu eseu, *Helikon* (1996). **Volume**: *Sajtótörténeti esszék* (Eseuri din istoria presei), eseuri, 2003; *Elváltozott világ* (Lumea preschimbată), studiu, 2004; *Lassú utazások könyve* (Cartea călătoriilor lente), eseuri, critică, 2005. Traduceri: volume de Mircea Iorgulescu, Nicolae Balotă etc. Distinsă cu premiul USR – filiala Cluj pentru traducerea volumului *Marea trăncăneală* de Mircea Iorgulescu (2000), premiul de debut al USR (2003), premiul Arany János al Academiei din Ungaria (2005).

Radu VANCU (n. 13 iulie 1978, Sibiu). Poet, critic literar. Facultatea de Litere a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, secția română-engleză (2000); Masterat la aceeași facultate, finalizat cu o teză despre poezia lui Mircea Ivănescu (2000-2001); Doctor în filologie (2005), cu teza *Mircea Ivănescu. Poezia discreției absolute*. Eseuri și cronici publicate în *Transilvania, Vatra, Cuvântul, Paradigma, Contemporanul, Litere, Arte & Idei, Caiete critice, Timpul, Dialog, Cafeneaua literară, Tribuna*, *Steaua*, *Dilema*) etc. **Volume***: Provocări. O antologie de texte*, în colaborare cu Mircea Ivănescu, 2001; *Punți. O antologie de texte*, în colaborare cu Mircea Ivănescu, 2001; *Epistole pentru Camelia* (versuri), 2002; *Antologia pieselor-lectură prezentate la Festivalul Internațional de Teatru din Sibiu, 2002* (traduceri), 2002; *Mâine. O antologie de texte*, 2002; *Moșteniri. O antologie de texte*, 2003; *Biographia litteraria* (versuri), 2006; *Mircea Ivănescu*, 2007; *Monstrul fericit*, 2009; *Sebastian în vis,* 2010 (Premiul revistei *Observator cultural* și Premiul filialei Sibiu a USR), *Amintiri pentru tatăl meu*, 2010; *Eminescu. Trei eseuri*, 2011; *Frînghia înflorită*, 2012 (Premiul *Republica* al Salonului Internațional de Carte de la Chișinău); *Mistica poeziei. Lecturi în literatura contemporană***,** 2013. Lector la Facultatea de Litere și Arte din Sibiu și redactor la revistele *Poesis internațional* și *Transilvania.*

„Sebastian în vis îl vede pe Sebastian din realitate / jucându-se cu zornăitoare din plușuri bălțate. Suzeta / germană anticolici e leoarcă de fericire și Sebastian / zâmbește subțire, știind că realitatea nu există, / chestie de altfel nu foarte tristă – dacă realitatea ar / avea prostul gust să fie reală, treaba ar fi nasoală".

„Sebastian, ținut pe genunchi și legănat întâia oară, / face Frumusețea ținută pe genunchi amară, iar Elocința / peltică. Față de ochișorii lui visând, Arta e pitică".

Dincolo de faptul că e unul dintre cei mai fini și erudiți cititori de poezie de azi, Radu Vancu își asumă, pe acest teritoriu, funcția unui mediator permanent. *Mistica poeziei. Lecturi în literatura contemporană* dă, în primul rând, seama de capacitatea criticului-poet de a suprima bariere: dintre concepte generale și poetici individuale, dintre generațiile vechi și cele mai noi, dintre spațiul românesc și cel de aiurea. Ceea ce înseamnă că, pentru Radu Vancu, „un mistic relaxat, lucid & apostat", cum se autocaracterizează, poezia a rămas, într-adevăr, spațiul privilegiat al Utopiei intelectuale. (**Alex Goldiș**)

La Radu Vancu asistăm la o re-învățare trudnică și foarte expresivă a vieții. Nu întâmplător, calea e a visului. O teorie mai nouă asupra mecanismelor onirice susține că visele sunt zone de antrenament în care oamenii repetă și exersează comportamente fundamentale pentru supraviețuirea în stare de veghe. Privarea de vis pe care o introduce, metaforic vorbind, sinuciderea tatălui golește de sens chiar gesturile vieții cotidiene. Frânghia e ani în șir verticală, în cădere perpetuă, alunecoasă, sălbăticită. E nevoie de intervenția atent construită a visului pentru a re-pune în funcțiune legături rupte, pentru a „înflori" frânghia. Ea poate fi acum orizontală și prelungă, căderea e oprită; la distanță egală de veghe și vis se poate construi viața însăși. Prins în *stringuri/corzi* – R.V. vorbește de „captivitatea în traumă" ca formă de loialitate față de mortul drag –, poetul înăsprește nodurile nete ale realului sub tratament oniric, așa încât se pot agăța frânturi de sens în cârligele lor, iar trauma cântă dacă știi de unde-i să-i ciupești corzile: „un musical cu un cimitir care începe să vorbească prin somn". Realitatea *string*-entă poate fi *interpretată* în infinite moduri, nu există o *adevărată* realitate, ci doar una dependentă de modelul avansat la un moment dat (**Irina Petraș**)

Maria VAIDA-VOEVOD (n. 8 mai 1943, Șardu, Cluj). Poet, prozator, publicist. Facultatea de Filologie UBB Cluj. Activitate publicistică la Studioul de Radio și Televiziune Cluj și „V-V Press General Consulting" Cluj. Debut absolut cu versuri în Tribuna – 1986, debut editorial „Steaua și piatra", în volumul colectiv „Alpha'87" – 1987. **Volume**: *Pedepsiți din generozitate*, roman – 2005; *Mai devreme cu un gând*, poeme – 2008; *Azilul regilor. Povestiri* – 2010; *Umbra Îngerului* (povestiri), 2013. A colaborat la periodicele: *Tribuna, Luceafărul, Steaua* ș.a.

Mă întorc la casa mamei*: Mă-ntorc la casa mamei, / călcând pe urmele pașilor mei, de copil. / Și pentru că nu mai încap în ele / merg în vârful picioarelor. / E chiar mai înțelept așa, altfel / cine știe ce bucurie, / părăsită la cotitura drumului, / aș trezi / cine știe ce dorință uitată / m-ar trage de mânecă. / Îmi spun: / Chiar dacă-i greu de păstrat echilibrul, / e mai bine să mă-ntorc / în vârful picioarelor, la casa mamei.*

Au scris despre cărțile sale: Mircea Popa, Constantin Cubleșan, Mihai Dragolea, Ion Buzași ș.a.

Lucrând ani de zile în calitate de redactor la Radio Cluj, Maria Vaida-Voevod a adunat de-a lungul anilor o colecție impresionantă de „cazuri" umane, povești și situații dintre cele mai neverosimile. […] Autoarea are un bun simț al observației, excelează în surprinderea scenelor de detaliu, a reacțiilor și comportamentului oamenilor cu care vine în contact. Mitul „Madonei cu pruncul" motivul maternității și al Mamei, se reliefează tocmai pe fondul luptei dintre adevăr și impostură, dintre renunțare și asumarea condiției de luptător și aceea de martor pasiv la evenimente […] În *Azilul regilor* „Cu un ascuțit simț de observație, cu pătrundere psihologică de mare efect, urmărind desfacerea cutelor celor mai intime ale sufletului uman, Maria Vaida-Voevod recompune tablourile unei lumi aflate în disoluție, o lume populată de spirite șterse, apăsate de multiple nevoi, bântuită de spectrul unor speranțe pierdute. […] Cartea Mariei Vaida-Voevod valorifică la maximum detaliul caracteristic, intarsiile psihologice asezonate unui timp al gravității și trăirilor dramatice niciodată gratuite sau ludice. Avem de-a face cu un foarte bun povestitor, cu o marcă proprie, originală, legitimând o scriitoare cu o scriitură de calitate, de care sigur vom mai auzi (**Mircea Popa**)

Portret de Virgil Svinţiu

Angoasele unei lumi fără orizont, apăsătoare, minată de spaime, se insinuează din paginile prozei Mariei Vaida-Voevod. Într-o vreme de confiscare a intimității (de anulare a ei, de fapt), autoarea romanului *Pedepsiți din generozitate* (2005) încearcă să contureze ideea de feminitate, pândită de primejdii și capcane triviale. Observator rafinat, naratoarea reușește să dea viață împrejurărilor, rumorii de gând și sentimente, care animă pulsul unui ziar de provincie. Pagini consistente pun în evidență mecanismele, inclusiv cu stridențe și ciudățenii, care hrănesc existența unei redacții, surprinsă ca portret de grup, într-o înlănțuire dramatică de evenimente care creionează sugestiv autoportretul povestitoarei. E o imagine construită cu multă migală și onestitate epică. […] Cartea Mariei Vaida-Voevod e deopotrivă pasională și de un sincer firesc al introspecției psihologice. Crezând în simboluri, prozatoarea percepe în *Trăgătorul la țintă* un aliat, vânător de fiare și de fantasme, pentru că în cele din urmă el vânează Centaurul și caută ieșirea din labirint. (**Mihai Dragolea**)

Povestirile din volumul *Umbra îngerului* de Maria Vaida-Voevod sunt de o varietate a temelor ce configurează prin „fragmentele de viață umană" aspecte pregnante ale existenței cotidiene, cu neștiutele ei drame individuale. Dominante sunt în aceste povestiri ratările, eșuările, existențele nefericite. Dincolo de această diversitate a temelor, evidentă este apoi în multe povestiri densitatea sau concentrarea epică, unele dintre acestea putând fi considerate niște microromane. […] Modernitatea povestirii este evidentă și prin frecventele pasaje „intertextuale". [...] Volumul de povestiri *Umbra îngerului* arată o prozatoare ce stăpânește modalități narative moderne, analiză subtilă a stărilor sufletești și un remarcabil simț al sugestiei în desfășurarea narațiunii. (**Ion Buzași**)

Povestirile din volumul *Umbra îngerului* al Mariei Vaida-Voevod se așează confortabil într-o linie ascendentă a prozei ardelenești, căreia îi adaugă nu numaidecât un plus de modernitate, ceea ce făcuseră la rândul și la vremea lor Pavel Dan, Ion Vlasiu și mai recent Augustin Buzura, Ion Brad, Vasile Rebreanu ș.a., ci și o notă de sentimentalism discret, de afectivitate, cu care își construiește și își conduce personajele, notă ce lipsește la *clasicii* acestei linii epice din literatura română. Autoarea vine, după o mai îndelungată prezență scriitoricească, pe linia construcției realiste, să surprindă o anume tipologie de înstrăinați, de însingurați ai mediilor rustice, ca și ai celor citadine, învăluiți într-o poeticitate, chiar într-o unduire lirică pe care unii ar putea-o numi ca fiind specifică viziunii feminine. Maria Vaida-Voevod nu este însă o feministă. Proza ei se naște dintr-o sensibilitate a observatorului de finețe al stărilor sufletești ale contemporanilor, oameni oarecare, pe care îi surprinde în situații și în conjuncturi evenimențiale dramatice. [...] Povestirile Mariei Vaida-Voevod au în substrat acea linie moralizatoare specifică misionarismului prozei ardelenești. Nu este însă o proză cu teză, ba dimpotrivă. Domnia sa excelează printr-un discurs epic elevat, cu o caligrafie fină în desenarea unor portrete vii, fixate pe sugestiva canava a epocii actuale. Diversitatea tematică este aparentă. Pentru că toate povestirile se înșiruie pe un fir ideatic subiacent, unitar, ca într-o salbă de mărgele, lucrate în piatră prețioasă. (**Constantin Cubleșan**)

Cu Vasile Rebreanu

Mircea VAIDA-VOEVOD (n. 9 decembrie 1941, Timișoara). Poet, romancier și publicist. Facultatea de Filologie la Cluj (1965). Debut absolut cu versuri în *Steaua* (1963). **Volume**: *Cenușa verde*, poezii – 1969; *Ospățul lui Trimalchio.* Eseuri literare – 1970; *Influențe străine în opera literară a lui Lucian Blaga*, teză de doctorat – 1971, *Sextil Pușcariu, Critic și istoric literar* – 1972; *Marginea lacrimei*, poezii – 1974; *Lucian Blaga. Afinități și izvoare* – 1975; *Ion Budai Deleanu. Monografie* – 1977; *Introducere în opera lui Șt. O. Iosif* – 1977; *Cetăți și călătorii*, poeme – 1977; *Soarele la miezul nopții*, roman – 1978; *Mitologii critice* – 1978; *Poveste despre pământul țării*, teatru pentru copii – 1979; *Zile în cuibul păsării*, roman – 1980; *Pe urmele lui Lucian Blaga* – 1982; *Extaze*, poezii – 1983; *Vânătoare de vrăjitori*, roman – 1986; *Corinda*, roman – 1988; *Brocarturi și pănură*, poeme – 1988; *Das Testament des Letzten Grafen* (Testamentul ultimului conte), Olms Presse Hildesheim – Zürich – New York – 1989; *Lucian Blaga. Ein rumänischer Dichter und die deutsche Literatur* (Lucian Blaga. Un poate român și literatura germană), Olms Presse Hildesheim – Zürich – New York – 1992; *Pod în Balcani. Poeme sumbre* – 1999; *Conjurația împotriva Iugoslaviei* – 2001; *Ca o rană cunoașterea*, poeme – 2001; *Turnul de fildeș. Însemnări solitare despre literatura română* – 2003; *De la Inorog la Pașadia. Filonul balcanic în literatura română* – 2004; *Prag de lume*, poeme – 2005; *Oameni din Babilon*, roman – 2010; *Corinda,* roman, ediție definitivă, 2011. Dramaturgie: *Execuția se repetă*, Teatrul Național Cluj – 1984. Piese pentru copii – Teatrul de păpuși Cluj. Traduceri din literatura universală în volum: *Cântece de la izvorul Dunării. 51 de autori germani contemporani, traducere din limba germană* – 1991; Markus Manfred Jung, *Durch lange Schatten – Prin umbre lungi*. Poeme, ediție bilingvă – 2002. Ediții critice, prefață, pos-

tfață, bibliografie: Ion Vinea, *Opere*, vol. I-V (în colaborare cu Gh. Sprințeroiu) – vol. I – 1971, II – 1971, III – 1973, IV – 1974, V – 1978; Ion Agârbiceanu, *Fefeleaga*, antologie – 1972; Mateiu I. Caragiale, *Craii de Curtea Veche* – 1972; Panait Istrati, *Chira Chiralina* – 1973; Nicolae Iorga. *Teatru* – 1974; Lion Feuchtwanger. *Falsul Nero* – 1974; Edgar Allan Poe, *Masca Morții Roșii* – 1992; Mateiu I. Caragiale, *Remember* – 1992; Alexandru Vaida Voevod, *Scrisori de la Conferința de Pace*. Paris – Versailles 1919-1920 – 2003; Vasile Rebreanu. *Legați-vă centurile de siguranță* – 2003; Vasile Rebreanu. *Călăul cel bun* – 2004; *1 Decembrie 1918. Mărturii ale participanților* (în colaborare cu Gelu Neamțu) – vol. I – 2005, vol. II – 2008; Teofil Răchițeanu, *Efulgurații* – 2008. Ordinul Național „Pentru Merit" în grad de Cavaler – 2002.

Au scris despre cărțile sale: Dumitru Micu, Nicolae Manolescu, Ov.S. Crohmălniceanu, Eugen Barbu, Rodica Chiriacescu, Mircea Popa, Adrian Marino, George Gană, Zaharia Sângeorzan, Petru Poantă, Wilhelm König, Tudor Dumitru Savu, Heinz Werner-Seger, V. Fanache, Mircea Pop, Constantin Cubleșan, Titu Popescu, Ion Lungu, Mihai Ungheanu.

Iată un debut ieșit din comun. Bătrânul Ardeal, țara în întregul ei, și-au găsit în Mircea Vaida un nou cântăreț, nou nu doar în ordine cronologică, ci, și în aceea mai subtilă, a sensibilității și a expresiei. Autorul *Cenușii verzi* stăpânește [...] un limbaj ce-l diferențiază atât de precursorii transilvăneni cât și de toți confrații de generație. Fânul proaspăt cosit este [...] „Cenușa verde". Cenușă vie, însuflețită [...] Sper a nu mă înșela socotind cartea lui Mircea Vaida cel mai frumos debut al unui poet format în Ardeal în cursul anilor ce s-au scurs de la apariția volumelor prin care ni s-au revelat Ana Blandiana și Ion Alexandru! (**Dumitru Micu**);

Mircea Vaida a scris până astăzi mai ales critică, așa că debutul lui cu o carte de poezie are de ce să surprindă [...] Ca poet, el este aproape excepțional [...] Ceea ce rămâne profund și inanalizabil în *Cenușa verde* este această senzație de „transcendent care coboară" [...] Fânul din livezi e sufletul morților [...] În universul rural și tradițional al poetului simțim permanent adierea metafizică. (**Nicolae Manolescu**);

Mircea Vaida-Voevod, Victor Felea, N. Prelipceanu, Ștefan Damian, Doina Cetea, Petre Bucșa, Constantin Cubleșan

Că aceste divagații critice vădesc talent, nu încape îndoială; tânărul autor posedă o incontestabilă putere evocatoare [...] Nu-i lipsește lui Mircea Vaida nici darul de a-și strânge reflecțiile în formulări aforistice [...] Spiritul lui Mircea Vaida e nutrit de bune lecturi și, fapt relevabil, multe din ele aparțin antichității clasice. (**Ov.S. Crohmălniceanu**);

Un aer baladesc sublim stăpânește versurile lui Mircea Vaida [...] În *Singurătăți* găsim un vers de mare calibru: „Rămân singurătății/ Mari mănăstiri de fân,/ Totemuri românești ale verii". Excepțional mi se pare și *Pomul miraculos*. În alt poem (*Bogomilică*) o uriașă pană de pictor zugrăvește câmpia Ardealului cu ce are ea silvan și mitologic. Că Mircea Vaida este un poet, fără nici o discuție, ne putem da seama și la lectura antologicei poezii *Bunica* [...] Asimilarea simplității brâncușiene, aș zice, transmutată în arta poetică naște sublime lucruri de care mă bucur ca un căutător de diamante [...] Din eternitate, Valéry poate fi gelos pe acest ardelean. (**Eugen Barbu**);

Mircea Vaida a realizat *Calvar românesc* (mă gândesc la cartea lui Alexei Tolstoi) privind problema „facerii lumii" din interior, fără skepticism și fără extazieri inutile, ca un proces sinuos, complicat și adeseori nedrept, dar necesar. E un roman matur, de certă factură politică, care-l propulsează pe autor în plutonul fruntaș al romancierilor actuali, un roman care dă din plin seama despre calitățile indubitabile de prozator ale autorului său. (**Mircea Popa**);

Mircea Vaida oferă în (romanul *Zile în cuibul păsării*) o viziune realistă, neconvențională, nealterată de prejudecăți și de sentimente personale despre evoluția unei familii românești transilvane de mare suprafață socială [...] Personalitatea tutelară – Inocențiu Corinda – figură abia romanțată este o foarte importantă personalitate politică transilvană, dinainte și de după Unire, a cărei viață Mircea Vaida o cunoaște evident bine, din interior și ca să spunem astfel „din familie". Sociologia romanului este solidă, greu contestabilă, nutrită din bune documente. Uneori autorul pare să transcrie chiar acte autentice și de familie. (**Adrian Marino**);

Admirabil e la Mircea Vaida sentimentul de continuitate, evocat, intuit, valorificat în viața personajelor [...] Mircea Vaida creează un univers epic de o mare identitate estetică și psihologică, debordând de fapte. Romanul *Corinda* este de fapt o superbă saga transilvană oglindindu-și viața și destinul în lumina neobișnuit de puternică a evenimentelor cruciale, în forța de a supraviețui istoriei. (**Zaharia Sângeorzan**);

Cu Marin Preda

... face critică, se dedică o vreme studiilor de istorie literară, scrie romane, teatru [...] colaborează la o ediție Vinea; așadar o cuprindere totală a literaturii, care divulgă ambiția excepționalului, este ambiția animată de conștiința unei eredități „grele", care, în poezie cel puțin are uneori aparența unei amintiri onirice. Literatura devine pentru Mircea Vaida singurul substitut posibil al unor însemne heraldice pierdute. Punctul ei originar se află într-un dramatism al frustrării." (**Petru Poantă**);

Testamentul ultimului conte a apărut în aceste săptămâni la Editura Olms din Hildesheim. [...] Neîndoielnic este vorba cu întâietate mereu de un anume fapt: despre istoria Vaida-Voevozilor, des-

pre moștenirea, ce-a mai rămas din ei în România socialistă de azi. Este familia lui Mircea Vaida-Voevod aflată în avangarda luptei pentru drepturile naționale ale românilor în 1918 (**Wilhelm König**, Germania)

Mircea Vaida-Voevod are în el o boierie înnăscută, bine șlefuită și de aceea neostentativă (**Tudor Dumitru Savu**)

Am văzut în Mircea Vaida-Voevod, căci despre el este vorba, întotdeauna un ales al spiritului. Coborâtor direct dintr-o veche familie ardeleană, el continuă să se implice în freamătul evenimentelor cu harul său de scriitor, în arta romanului, a eseului, a publicisticii, a poeziei. Fiecare gen pe care-l cultivă atrage luarea aminte prin două calități exemplare: vibrația organică la dramele naționale și confesiunea de aed modern [...] Poemele antologate în volumul *Ca o rană cunoașterea* (2001) confirmă un talent excepțional de reconstituire, secvențe revelatoare, a generațiilor petrecute de-a lungul vremurilor. (**V. Fanache**)

E romanul peripețiilor dramatice ale unui corespondent de război. (Gândul ne duce numaidecât la evocările lui Hemingway sau Ehrenburg) este romanul unui angajament de cunoaștere [...] *Oamenii din Babilon* al lui Mircea Vaida-Voevod e un roman aparte al unei epoci de restriște, din toate punctele de vedere ale istoriei contemporane: romanul unei autentice conștiințe de scriitor în veacul său. (**Constantin Cubleșan**)

Mircea Vaida-Voevod scrie o *saga* necronologică a familiei Corinda (numele ei provine, prin rotacism, din *colinda*, iar autorul este nepotul lui Alexandru Vaida Voevod), atât documentară [...] cât și de ficțiune. Asumarea stilistică se vede și în disponibilitățile, etalate, de interpretare personal a datelor de artă, imaginate de autor, verosimile în cadrul general al evocării [...] În ciuda viziunii de ansamblu a unei cronici de familie, Mircea Vaida-Voevod se dovedește foarte sensibil la a evidenția amănuntele, de a da fiecăruia un relief memorabil, prin poezia pe care știe să o descifreze la fiecare caz în parte. Acest fapt îi dă un aer stăpânitor asupra întregului material faptic și încrederea în biruința din urmă. *Corinda* are o patină renascentistă prin reliefarea *umană* a personajelor și prin raportarea acestora la o condiție ideală a umanității. (**Titu Popescu**).

Poet, prozator, critic și istoric literar, eseist, traducător, Mircea Vaida-Voevod este *om al ruinei*, în toate sensurile pe care le acceptă cuvântul: blazon, emblemă, semn ori monument, dar și părăsire, abandon, moarte. „Cine nu are ruine nu are trecut, nu are istorie" spunea altădată un personaj al său din *Corinda*. Îndrăgostit de cuvinte, le pune la lucru în texturi colorate și calde, indiferent de cerințele tradiționale ale speciei întâmplător acoperite. Istoria însăși îl preocupă înainte de toate ca întrețesere a cuvintelor despre om. Nu cronologia strictă îl interesează, ci destinele împletite, extenuarea unor neamuri și a unor idei. Ardelean cu rădăcini serioase în istoria locului, nu se întoarce spre istorie în căutare de amuzament, ci o reconstituie din *sânge*, *durere*, *luptă*, *moarte*. Memoria cuvintelor este ispitită în abordări în flux și reflux, răbdătoare și insistente. (**Irina Petraș**)

Constantin Cubleșan, Ilie Călian, Mircea Vaida-Voevod, Petru Poantă, Mircea Popa

Echim VANCEA (n. 19 octombrie 1951, Nănești /Maramureș). Poet, eseist. Studii postliceale de biblioteconomie. Debut absolut în *Cronica*, februarie 1973. **Volume**: *Fotografie după un original pierdut*, versuri, 1990; *Doctor fără arginți*, versuri, 1997; *Abatere de la dialog*, versuri, 1998; *Mâța pe spini,* versuri, 2001; *Cititorul de drept comun*, versuri, 2002; *Portret de grup cu Laurențiu Ulici*, în colab., 2002; *Ningă-l-ai*, versuri, antologie, 2004; *Ocupantul provinciei,* versuri, 2004; *Ocupantul provinciei,* versuri, 2004; *eu, celălalt*, versuri, 2005; defăimarea liniștii, haiku, 2006; Stă să plouă, 2006; Domeniu public, 2007; Șearpele când îl doare capul, 2007; o fi și cum zici d.ta, 2007; Усмішка кочовика/ *Surâsul călătorului,* 2007 (traducere în limba ucraineană de Paul Romaniuc); *portret restant, după o noapte albă*, 2008; *Titlul mai târziu,* 2009; *Hramuri*, 2010; *Afară de unu singur*, 2010; O *noapte de umbre,* 2011; *Lecturi filantropice și alte strânsuri*, 2011; *Ochii umbrelor*, 2011; *Să nu spui niciodată „noapte bună!",* 2012; *Pricină și martor absenței,* 2013. Tradus în maghiară și ucraineană. Prezent în antologiile *Nord 75*; *Veghe în Septentrion*, 1977; *Popas în Hiperboreea*, 1980; *Un sfert de veac de poezie*, 1998; *La Beclean pe Someș cândva...*, 2004; *Antologia poeților ardeleni contemporani*, 2004; *Anotimpul cailor*, 2005 etc. etc. A colaborat la periodicele: *Pentru socialism, Maramureș, Graiul Maramureșului, Graiul de Duminică, Clipa, Clipa zilei, Glasul Maramureșului, Tribuna Marmației, Crainicul Maramureșului, Jurnalul de Sighet, ALMAR, Archeus, Pro Unione, România kilometrul 0, Nord literar, Bibliotheca septentrionalis*, *Cronica, Convorbiri literare, Tribuna, Steaua, Astra, Familia, Argeș, Luceafărul, Contemporanul, Orizont, Hyperion, Poesis, Transilvania, Poezia, Balada* și *Agora* (Germania)*, Viața Românească, Dacia literară, Biblioteca Bucureștilor, Naș Holoș* (Ib. ucraineană)*, Cafeneaua literară, Cetatea literară, Citadela, Mesagerul literar și artistic* (Bistrița), *Actualitatea literară* (Lugoj), *Mantaua lui Gogol*

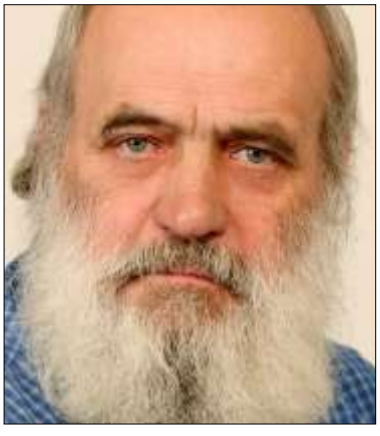

în tăcere și-n van / de foarte departe trupul se-agită / somnul / lumina / își strigă noaptea în nord / jurându-și să afle răspunderea șearpelui / pentru apusul supus îndoielii // bărbatul aflat în mijlocul tăcerii / se autoinvită la cina de taină / din prima noapte rămasă necunoscută // există o zi care se crede cuvânt / există o noapte de care nu mai ascultă nimeni /

Au scris despre cărțile sale: George Vulturescu, Horia Gârbea, Mircea Petean, Ion Burnar, Dragomir Ignat, Geo Vasile, V.R. Ghenceanu, Gellu Dorian, Lucian Vasiliu, Ioan Romeo Roșianu, Vasile Morar, Adrian Alui Gheorghe, Ionel Savitescu, Dina Dehelean, Nicolae Panaite, Carmelia Leonte, Alexandru Lungu, Tit Liviu-Pop, A.I. Brumaru, Carla Bratu, Ruxandra Cesereanu, Laurențiu Ulici, Ion Pop, Gheorghe Pârja, Eugen Evu, Ion M. Mihai, Tamási Attila, Nicoale Coande, Ion Zubașcu, Cassian Maria Spiridon, Valentin Tașcu, Lucian Alecsa, Emilian Marcu, Augustin Cozmuța, Andrei Moldovan, Radu Țuculescu, Mariana Criș, Mihail I. Vlad, Marian Dopcea, Carletta Elena Brebu, Vasile Dobra, Adrian Suciu...

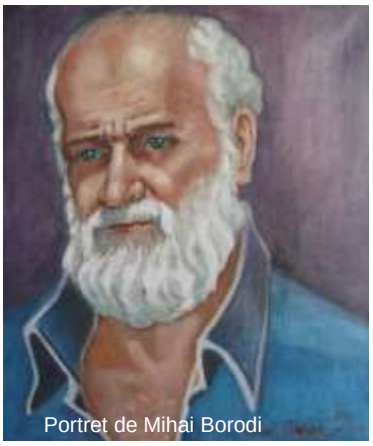
Portret de Mihai Borodi

... Echim Vancea – maramureșean în literă și în spirit – izbutește să-și găsească tonul propriu în interpretarea partiturii optzeciste, revelându-se ca un poet al locului – prin atașamentul față de natura dramatic-lirică a poeziei moderne maramureșene – și, deopotrivă, ca un poet al timpului – prin apelul la gramatica post-modernismului românesc, în vogă la acest sfârșit de mileniu. Vag ironic sau insinuant liric, discursul său mizează pe figurile imaginarului, fără a fi numaidecât metaforizant, și pe oralitate, fără a fi numaidecât colocvial, urmărind mai curând echilibrul contrariilor înțeles ca sursă a sugestiei. (**Laurențiu Ulici**)

Maramureșean prin origine și s-ar zice că și prin fibră morală, Echim Vancea e un contemplativ. Contemplația fiind un compromis al eului cu lumea, poetul se proiectează asupra priveliștilor lumii în măsura în care se lasă cuprins de ele într-o dulce, îmbătătoare osmoză. Unei interiorizări pacifice îi corespunde o extază într-un climat al înrudirilor silvestre, al unduirilor angelice, al tăcerii sinestezic văzătoare [...]. „Lumina povestindu-și copilăria", „liniștea pleoapei", „rugăciunea ce silește mâna copilului să numere seară de seară", „grădina lovită de somn" compun reperele unui monolog al fragilității (inclusiv fragilitatea vechimii), al unei incantații ce asociază eul cu noneul, întru potențarea ambelor entități. Fiecare își păstrează relativa autonomie spre a se putea liric confrunta. Căci o atare confruntare a termenilor alterității favorizează o poezie neînfeudată rutinei, cu o largă deschidere productivă. [...]. O altă caracteristică a producției lui Echim Vancea o constituie tonul elegiac, blânda deplângere a derizoriului, consemnarea unei „decăderi" line, a unei tranziențe puse în surdină. Nimic irezolvabil, nimic morbid într-o asemenea manifestare a conștientizării „marii treceri", ci doar o altă celebrare, din unghiul inevitabilei extincții, a ființării tuturor celor ce ne împrejmuie, ființe și obiecte solidare cu noi în melancolie (**Gh. Grigurcu**)

Urcat de la sat, Echim Vancea coboară în orașul cu străzile lui, numite și nenumite, în orașul cu femeile lui, iubite și necunoscute, în orașul cu bisericile și cimitirele lui, inclusiv cel numit pur și simplu „echim", în orașul cu blocurile lui, în care pătrunzi prin gură de peșteră, în orașul cu hulubii lui, veritabile însemne ale morții. E o întreagă poveste aceasta, pe care poetul, în ipostază de *rostitor*, o deapănă pe un ton oralizant, misterios, uneori de-a dreptul sibilinic. Naturistă și livrescă, totodată, oralizantă și criptică, arhaizantă și modernă, rostirea sa poeticească este a unui revoltat aflat în căutarea acelui *sunet originar* pe care-l aud, la răstimpuri, doar aleșii din neamul fântânarilor de altădat'. (**Mircea Petean**)

Pe o direcție care este vădit influențată de Virgil Mazilescu, Echim Vancea a grefat poetica optzecistă și nouăzecistă mergând, adesea într-un același text, de la gravitate la ironie și apoi la autoironie, de la febra viziunii la luciditatea demontării unui context poetic din care să rămână doar ghilimelele. Poezia lui Echim Vancea nu este surprinzătoare cât exactă /…/. Se poate vedea cum Echim Vancea construiește cu rigoare într-o atmosferă voit cețoasă /…/, taie versul cu rafinamentul actualității într-o atmosferă menținută voit retro. Poezia sa, foarte premeditată, se face în cunoștința intimismului său inevitabil și, ca în jocul de șah, complică pe liniile teoriei cunoscute poziția pentru a-și concura maeștrii. (**Horia Gârbea**)

Echim Vancea este un poet din prima linie a ardelenilor insurgenți, dedat cu rafinamentul celei mai proaspete și neconvenționale viziuni oferite de poezia europeană la zi. (**Geo Vasile**)

[...] antologia de autor [...] conturează profilul unui poet ale cărui texte nu mai păstrează aproape nimic din așa-zisa „tradiție a liricii ardelene"; născut în satul Nănești, trăitor în Sighetul Marmației, Echim Vancea filtrează un spațiu geografic și propria-i biografie într-o manieră și în interiorul unei paradigme poetice departe de siropurile indigeste ale neosămănătorismului de până mai ieri și, deopotrivă, departe de „poezia rădăcinilor" care a făcut să curgă multă cerneală în legătură cu liricii de peste munți [...]; poetul e un braconier pe propriul teren de vânătoare – interioritatea și geografia locului -, un spațiu fără personalitate, compact în *întunericul* său care doare și care, cum spune altundeva, „se strecoară în poem", iar oamenii de aici sunt „ai nopții". (**Ioan Holban**)

Cu
Cezar Ivănescu

Sub un titlu jucăuș și ironic, Echim Vancea scrie, de fapt, versuri grave și foarte concentrate în expresia lor metaforică, împinsă uneori până în pragul unui fel de ermetism. E și inspirat și (mai ales) meșteșugar, construindu-și imaginile într-un echilibru ce se dorește cât mai strict, al asociației spontane (nestrăină de unele cutezanțe avangardiste) și al calculului combinatoriu ingenios, de tradiție manieristă, prin care expresia directă, ca notație și confesiune, e ocolită, cel mai adesea inteligent și fin. Rezultă din acest demers destule versuri memorabile, ce atestă o mobilitate a fanteziei nu tocmai comună. Abstracțiunea își alătură, de multe ori, în chip îndrăzneț, concretele când nu își este – se mai întâmplă – chiar trup și hrană sieși, scăpând de sub controlul imaginației plastice. Cu cât înaintăm spre mijlocul volumului, ajungând îndeosebi la paginile ce poartă titlul *jurnal*, limbajul își regăsește libertățile, împrumutând sprinteneala expresiei cotidiene, se dedă intertextualității, repune în drepturi o ironie rafinat aplicată locului comun, notează, cu o anumită detașare, derizoriul. O metaforă ce se ține minte – *rana lecției de anatomie* – ar putea defini acest lirism, alimentat în doze aproape egale de stratul frust al senzației surprinse în notații fulgurante și de cel prețios-conceptual, vădind încă un gust accentuat pentru artificiu și jocul atent supravegheat al cuvintelor." (**Ion Pop**)

Echim Vancea, Radu Cârneci, Horia Zilieru

Ion VARTIC (n. 4 octombrie 1944, Sibiu). Critic literar, eseist. Facultatea de Litere a UBB Cluj. (1967). Doctorat cu teza *Ibsen și teatrul modern*, 1988. Debut absolut în *Tribuna,* 1968, cu un eseu despre Radu Stanca.. Premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut în 1977. Premiul „G. Călinescu" al USR pentru critică în 1982. **Volume**: *Spectacol interior,* 1977*; Radu Stanca, poezie și teatru,* 1978*; Modelul și oglinda,* 1982*; Ibsen și teatrul invizibil,* 1995*; Cioran naiv și sentimental,* 2000*;* 2011; *Vlad Mugur, spectacolul morții.* Dosar Apostrof, 2001 (în colab.)*; Clanul Caragiale,* 2003*; Bulgakov și secretul lui Koroviev*, 2004. A colaborat la *Scriitori români,* 1978*; Dicționarul scriitorilor români,* I-IV, 1995-2001; *Adolfo Bios Casares* – Album, 1990. *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2002; *Sadovaia 302 bis*, 2006 etc. Ediții îngrijite din: Vasile Pârvan, Emanoil Bucuța, Dominic Stanca, Alexandru Sever, Adolfo Bioy Casares, I. L. Caragiale, Eugen Ionescu, Mihail Bulgakov, Nicolae Steinhardt, Ion D. Sârbu, Ramiro de Maeztu, Petru Dumitriu, Alexandru Vona etc.

„Momentele *constituie o multiplă concretizare a fațetelor prin care omul are felul de a fi al faptului-de-a-fi-unul-împreună-cu-altul. Aici e și marea intuiție a lui Caragiale. Această constantă reprezintă un dat originar, determinant nu numai, în particular, pentru perechea Mache și Lache – unul și același în două fețe, doime de o ființă și nedespărțită –, ci și pentru existența umană în genere. De aceea, individul* Momentelor *își trăiește, în permanență și cu febrilitate, sentimentul fundamental care nu e altul decât acela al așteptării celuilalt, fiindcă spectrul singurătății îl umple de panică. Sugestiile de interpretare a* Momentelor*, venite din direcția filozofiei existențiale* (*în special a lui Heidegger*)*, ne explică deplin și cauza vitalității lor neîntrerupte, și motivul pentru care ele transcend statutul de proză ocazională. În acest context, reproșul lui Caragiale la adresa incapacității contemporanilor săi de a-l recepta adecvat devine perfect justificat: De* Momente *n-a spus nimeni un cuvânt, deși e o carte europeană."* (Ion Vartic)

Eseistica lui Ion Vartic are esență teatrală, oferindu-se mici spectacole de idei, pline de ritm, cultivând efectul și surpriza și amânând abil deznodământul. Reîntâlnim spiritul ludic, predilecția pentru păpușărie și farsă, pentru mască și metamorfoză (**Nicolae Manolescu**)

Pe cît de palidă și cronic lenevoasă cantitativ, pe atît de strălucită și acut războătoare în dicțiune, critica marcat eseistică a «echinoxistului» Ion Vartic este un exemplu, printre cele mai înalte din promoție, de «teribilă potrivealã», sub cerul deplinei transparențe, a scriiturii artistice la gîndirea speculativă […] De la Ion Vartic ne putem aștepta la orice, numai la un singur lucru nu: să intre într-un cor. El e mereu contra, nu din orgoliul originalității – ci din – luate împreună, inteligență, spirit ludic, nostalgie dandystă, modestie superioară, bună-cuviință introspectivă… (**Laurențiu Ulici**)

Neașteptată e la acest cărturar temeinic, la acest strălucit eseist cu o scriitură marcată de un subadiacent lirism melancolic care este Ion Vartic puternica atracție către teatru. E ca un soi de aspirație a introvertitului către extrovertire, ca un lăuntric protest împotriva unicității fatale a eului. Nesatisfăcut de ipostaza de spectator, Ion Vartic definește teatrul, cu o înfiorată relaxare speculativă, drept „o trecere de la starea de spectator către cea de actor și invers". De unde rezultă dorința de-a fi activ prin asumarea unui rol (sau a mai multora), de-a se suspenda din calitatea de actor, chiar in miezul prestației acestuia, până la autocontemplație. Masca, înscenarea îl atrag magnetic din capul locului pe Ion Vartic, primele d-sale volume intitulându-se Spectacol interior, Radu Stanca, Poezie și teatru, Modelul și oglinda, teza de doctorat fiind închinată relațiilor dintre Ibsen și teatrul modern, iar o scriere importantă având ca obiect Clanul Caragiale. Natural, intre ego și persona funcționează raporturi de comunicare mai mult ori mai puțin perceptibile, un joc al unui dinamism vital, o ambiguitate a identității in căutare de sine. Apelând la o hermeneutică fenomenologică, Vartic face uz de conceptele de fanic și criptic, spre a încerca o reducție a măștilor care să atingă esențele din spatele lor, id est

structurile personalităților creatoare. Câteva categorii de scriitori își poartă figura actoricească drept un blazon: histrionul care înșală deliberat, regizează spumoase feerii, rămânând el însuși un incredul (Minulescu, Radu Stanca), bufonul care parodiază convențiile, automatismele sociale dintr-un impuls nihilist (Urmuz, G. Ciprian). Dar n-am putea extinde o asemenea perspectivă și asupra altor tipuri? Oare proiectilul care substituie percepțiile reale prin produsele intense ale imaginarului (Cervantes), dandy-ul (Baudelaire, Wilde, Huysmans, Mateiu Caragiale) care-și estetizează înfățișarea și comportamentul, mutantul care are aerul a-și schimba radical identitatea, suprarealiștii, lucidul sceptic, devorat de autoscopie (Proust, Holban), omul in carapace (Cehov, Ibrăileanu) nu sunt, la rândul lor, purtătorii unor figuri stilizate, ai unor măști? In gradul in care presupune fixarea într-o postură stilistică distinctă, oare nu-și asumă orice act de creație, până la un punct, condiția teatralității? Nu-l putem socoti la rigoare pe orice creator un fel de comediant sublimat? Cu toate că nu afirmă explicit acest lucru, Ion Vartic ne îngăduie să deducem o atare concluzie a demersului d-sale panteatral, coerent, ingenios, susținut de un impresionant aparat de referințe. (**Gh. Grigurcu**)

Ion Vartic este campionul criticii detectivistice românești. Nu lucrează cu scafa și mistria, ci cu lupa și penseta. Maestru al răzuirii palimpsestelor, pasionat de psihanaliză, de tot ce tine de aburosul metafizic, capcanele fantasmelor și feericul nevropatiei, el este familiar cu Ibsen, Bulgakov, Thomas Mann, Kierkegaard, Hesse, Kafka, Musil, Ionesco, Beckett & Co. Forfotind cu sagacitate în biografia și măruntaiele gîndirii celui pentru care filosofia nu era decît *le passe-temps d'une vipère elegiaque*, Vartic descoperă în ființa lui Cioran complexul lui Fiesco (România: un fleac față de pantheonul din vinele mele!), legături sufletești cu anarhismul rus (înainte de hitlerism), captivante filiații cu scrisorile din Berlin ale lui Mateiu Caragiale și afinități cu fabuloasa lume a Romantismului. O încîntare pentru inițiați. (**Dan C. Mihăilescu**)

Vartic are psihologia artistului manierist: pornește de la o analogie ingenioasă și stupefiantă (sau ajunge la ea), însă demonstrația se desfășoară într-un limbaj de un paradoxal *firesc scînteietor*, unde nu există redundanță, apatie sau derapaje poetizante. Imaginația își satisface marile impulsuri la nivelul ideilor pe care le domesticește în această expresivitate miraculoasă. Mereu mă uimește, însă, și altceva la Ion Vartic: memoria imaginilor esențiale ale literaturii române și universale. Dai aici peste un alt firesc, acela al *locuirii* unui vast spațiu cultural în care erudiția devine imaginativă și extrem de activă. Referințele livrești au o naturalețe dialogală, sînt consecințe ale iminenței textuale și nicidecum niște sofisme ale autorității. Nimic forțat, de pildă, în lectura *Momentelor* lui I.L. Caragiale prin concepția lui Heidegger despre relația cu celălalt și "omul-în-lume". Cred că secretul ultim al eseisticii lui Vartic constă în raționalizarea fără rest, definitivă, a intuiției originare printr-o analiză care epuizează toate sugestiile posibile ale acestei intuiții. […] Cu toate că n-am avut intenția unei ierarhizări a valorilor echinoxiste, familiarizarea îndelungă cu acestea, lecturile comparative, precum și propriile mele satisfacții intelectuale mă obligă să recunosc în Ion Vartic emergența literară cea mai consistentă a *Echinoxului*… s-ar putea să nu-i accept integral ideologia literară, eu păstrînd, de exemplu, rezerve active de sensibilitate pentru cultura tradițională, în timp ce el este tipul exemplar al citadinului cosmopolit, însă mi-e imposibil să admit adversitatea ca o consecință a unor asemenea eventuale incompatibilități. Tocmai prin diferență, am descoperit în eseistica lui Ion Vartic o solidaritate în nostalgie, o nostalgie de natură paradisiacă, dar cu scenografii diferite: a lui este aceea a unui oraș fantasmatic, cu o ambianță mai curînd civilizat-burgheză decît snob-aristocratică, iar a mea una arhaică, vegetală și acvatică. (**Petru Poantă**)

Ion Vartic, Liviu Malița, Marian Papahagi

Ion Vartic își mărturisește cu insistență programatică, de altfel, opțiunea pentru un anume manierism – stilistic și conceptual deopotrivă – al construcției critice în cartea sa *Clanul Caragiale*. Descoperind în enigmaticul text matein Remember „o profesiune de credință în spirit manierist (luînd termenul în accepția lui Gustav René Hocke)", care constă în „potențarea tainei prin taină" și în elaborarea unei estetici și chiar etici a tainei așadar, Ion Vartic își face de fapt propria profesiune de credință. În eseurile sale dedicate clanului Caragiale, misterul din care apare și în care dispare mateinul dandy Aubrey de Vere rezonează cu misterul destinelor parcă la fel de impenetrabile ale unor Anghelache, Lefter Popescu și Cănuță. Singurul care se poate situa în perspectiva misterului ficțional este, în opinia lui Ion Vartic, hermeneutul comparatist: „...cred – scrie eseistul – că nenea Iancu face parte dintre creatorii privilegiați în care, uneori, coboară harul și care, atunci, cufundă în inconștientul textelor lor mesaje și revelații transestetice, transindividuale. (Dacă el nu știe de ce s-a sinucis Anghelache, textul său însă știe. În acest sens, Caragiale nu e autor, ci transmițător)". […] Polemizînd – cu o savuroasă vervă ironică, ce pare a-i reclama mai degrabă vocația de memorialist decît pe aceea de critic universitar – cu istoria interpretărilor succesive date celebrei „enigme" a sinuciderii ciudatului nenea Anghelache, casierul din Inspecțiune, Ion Vartic revoluționează în fond întreaga caragialeologie. Scopul criticului este de a ajunge la intuiția întrebării hermeneutice corecte, aceea chemată să provoace, ca într-o maieutică de tip socratic realizată cu presupusul cititor (unul „leneș la pricepere" cel mai adesea), răspunsul explicativ cel mai plauzibil: „De ce se sinucide Anghelache? Pentru că e un anxios frustrat de frică! Și pentru a se sustrage febrei anxietății fără obiect, care îl face să aibă, în casa de bani, mai mult decât trebuie [...] acel „De ce?...de ce, nene Anghelache?" nu ascunde nici o enigmă. Alta este, după mine, întrebarea corectă, adecvată, pe care trebuie să ne-o punem: s-ar mai fi sinucis sau nu Anghelache, aflînd, în noaptea aceea, că a doua zi urmează o inspecție (mai exact, inspecția), că, în fine, inspectorul sosește?". Metoda critică sintetizată aici de către Ion Vartic – aceeași ca în excelentul său eseu din 2000, Cioran naiv și sentimental – are afinități cu teza lui Matei Călinescu privind relectura hermeneutică de tip cvasidetectivist, menită să descopere secretele semantice pe care textul le ascunde abil în el însuși, uneori chiar împotriva intenției auctoriale de a face sens. (**Laura Pavel**)

Orientată radial, în toate direcțiile, cu un apetit interpretativ debordant pus într-o proză de idei rafinată și captivantă, ghidată subteran de obsesii romantice, critica lui Ion Vartic tinde să devină totală, iar polimorfismul ei are un caracter „artistic" marcat, afină gîndirii lui Cioran, pe care-o fixează în formule intense: „nemaiputînd fi naiv, profund organic, precum arhetipul, Cioran rămîne, cum singur se definește, un Iov anemiat de scepticism, un avorton elegiac, adică sentimental, în sensul schillerian al cuvîntului". O carte splendidă a unui autor căruia nimic din ce-i cioranian nu-i e indiferent. (**Paul Cernat**)

Spirit subtil, atent la nuanțe, de o mobilitate a privirii de invidiat, Ion Vartic e unul dintre cei mai înzestrați eseiști de azi. Rafinamentul expresiv și precizia observației par să fie mărcile distinctive ale unei scrieri critice alerte, aflate, s-ar spune, într-o permanentă „stare de urgență“, scriitură care, nemulțumită funciar de tabuurile și poncifele literare moștenite fără discernământ, supune cu dezinvoltură reexaminării critice scriitori, opere, genuri literare, pledând, în același timp, pentru o atitudine de inconfort metodologic ce singularizează, în fond, un astfel de demers. […] Repudiind cronologia, istorismul și demonia factologicului, Ion Vartic este un comparatist de elită, ce își asumă, cu subtilitate și rigoare a erudiției, „viețile paralele“ ale operelor literare. […] Eseist strălucitor, prin vervă a asocierilor și disocierilor, Ion Vartic este, totodată, un comparatist de primă mărime în literatura română de azi. (**Iulian Boldea**)

Ion Vartic nu e nicidecum un eseist comod. Vreau să spun că cititorul lui nu se poate scufunda într-o reverie leneșă, purtat de frumusețea frazelor, de fluența lor. Acestea – frumusețea și fluența – există și sunt egalate de puțini mânuitori de limbă românească. Dar, mai presus de ele, stă atitudinea cercetătorului față de subiectul ales. Toate exegezele semnate de Ion Vartic sunt, cum să spun, responsabilități totale. Fie că scrie despre Caragiale (*Clanul Caragiale*, 2003), Ibsen (*Ibsen și teatrul „Invizibil”*, 1995), Radu Stanca, Dumitru Țepeneag ori Cioran, textul său nu se mulțumește cu rememorarea grăbită a câtorva cadre generale (locuri comune) în marginea cărora să-și țeasă propria, libera interpretare. Lectura sa nu e de descriere detașată, ci de *substituire*. Citește totul de și despre autor, până la scrisori, ediții prime, ultime sau rare, mărturisiri, și devine, pentru un număr de pagini – mare sau mic, tehnica și strategia sunt aceleași, halucinant de implicate și de cuprinzătoare –, Caragiale, Ibsen, Cioran. Cititorul are de-a face *deodată* cu amândoi – scriitorul comentat și exegetul – într-o singură rostire. Sunt amândoi *în scenă*. Pentru Ion Vartic, teatrul lumii și al scriiturii constituie marea provocare, marea aventură și metafora ultimă. Textele sale *înscenează* cu o migală de împătimit. Cel cercetat prinde viață, iese sub reflectoare, afirmă, se apără, dialoghează. Cu exegetul implicat – aș zice chiar „împielițat” (cu un termen repus în circulație și de Mircea Ghițulescu, și el om de teatru, „împielițarea” însemnând și deghizare, disimulare, dar păstrându-și și nuanța extrem de activă, de fertilă, *drăcească*, a capacității de a fi mai mulți, de a fi altul, ubicuu și deschis la toate semnele fondatoare) –, dar și cu înaintașii, contemporanii și urmașii săi. Decorul nu se construiește niciodată doar din recuzită literară, scripturală, ci își adaugă priviri sociologice, psihanalitice, psihologice. Are un trecut și plănuiește discret un viitor. Regia vine să păstreze tensiunea, suspansul. Ca în binecunoscutele „dosare” apostrofice, Ion Vartic are mereu un as în mânecă, poate aduce o lumină nouă, știe despica un perete fals pentru a se întrezări inevitabilele și atât de utilele inepuizabile culise. Mai mult decât atât, e vizibilă în scrisul său plăcerea *spectatorului*. Eseul său e, atunci, teatru total, iar Ion Vartic, om-orchestră. Ca spectator, degustă toate detaliile spectacolului chiar de el pus la cale și nu-și iartă nici o ezitare, nici o deviere de ritm. Oricum – deși de o indiscutabilă și largă actualitate în scrisul său, am senzația că Ion Vartic aparține unei alte lumi, una care, poate, nici n-a existat vreodată decât ca ideal. O lume a responsabilității totale, sfâșietoare aproape, față de lucrul care se face prin mâinile sale. Și el știe că e așa, altfel n-ar fi ales pentru aripa copertei a IV-a acest fragment dintr-o scrisoare primită de la Adolfo Bioy Casares în 1987: „Cred că sunteți cel mai atent dintre cititori (și dintre critici). În timpul ședерii mele la țară, m-am îndeletnicit cu scrierea unui capitol autobiografic despre capacitatea de atenție, cheia magică a inteligenței...” (**Irina Petraș**)

Ion Vartic, Constantin Cubleșan

Nucleul generator al criticii lui V. îl constituie spectacularul. Nu e vorba însă de gustul pentru patetism și melodramă, pentru declamație și verbozitate, cu care se asociază teatrul în percepția comună. Dimpotrivă, încă de la debutul cu *Spectacol interior* criticul se grăbește să opereze, pornind de la Luigi Pirandello, o disjuncție esențială: „Dramă și teatru nu coincid. [...] Am putea spune că drama e un fel de *spectacol interior*, unic, din care iese șirul neîntrerupt de spectacole teatrale exterioare, ipostaze concrete, inferioare celei pe care o reflectă. Textul dramatic este *posibilitățile*, transpunerea scenică este *una* din posibilități”. Prin urmare, V. nu va fi atât un critic de teatru, cât un critic al dramatismului inerent oricărui text literar, fie el dramatic sau nu. De altfel, pe lângă afinitatea cu genul în cauză, definitorie pentru criticul clujean apare tratarea oricărui text ca o psihodramă pirandelliană, în care autorii devin personaje, iar personajele se comportă, măcar din când în când, ca niște autori. De aici, o firească privilegiere a indivizilor (reali sau imaginari) în detrimentul structurilor și substituirea fixării în concept prin încadrarea în contextul unei familii de spirite care poate fi uneori un adevărat „clan”.(**Andrei Terian**)

Ion Vartic este, fără îndoială, unul dintre maeștrii histrionismului manierist clujean, încă de pe vremea redutabilului volum de eseuri *Modelul și oglinda*, unul dintre cele mai bune publicate la noi în perioada postbelică. Față de neoromantismul blagian al lui Ion Pop sau medievismul erudit, cu deschidere mediteraneană, al lui Marian Papahagi (ambele fiind, de fapt, atitudini culturale dictate de echilibru), Ion Vartic a adus în economia spirituală a *Echinoxului* un pronunțat spirit hermeneutic de sorginte manieristă și ludică, bazat pe jocul adesea imprevizibil al sincretismelor culturale. Ca tipologie transilvană, profesorul clujean i-a continuat, în acest sens, pe Radu Stanca (despre care a și scris o carte incitantă) sau pe Nicolae Balotă, de care e structural apropiat nu numai prin fundalul preponderent german al culturii sale, dar și prin rafinamentul – inclusiv vestimentar – al ritualisticii cotidiene sau prin gustul intelectual pentru speculația abisală, de extracție existențială. (**Ștefan Borbély**)

Mariana VARTIC (numele la naștere: Maria-Ana Lungu) (6 iunie 1944, Abrud/Alba). Critic, istoric literar, prozator, dramaturg și traducător. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967). Debut absolut în *Studii și cercetări de lingvistică*, 1970. Premiul Perpessicius al Muzeului Literaturii Române. **Volume**: *Anton Holban și personajul ca actor*, 1983; *O lume fără mine*, roman, 1991; 2003 (fragmente traduse: *Eine Welt ohne mich*, 1998; *A világ nélkülem*, 2007); *Prăpastia de hîrtie*, roman, 2003; *Crimă cu înlocuitor*, 2009. Dramaturgie: *Lorelei*, libretul operei de Valentin Timaru, premieră Opera Română din Cluj, 1993; *Recviem la ghișeu,* 1999 (premieră Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, 1996); *La răscruce de vînturi* (Teatrului Național din Cluj, 2011). Critică literară: *De la N. Filimon la G. Călinescu. Studii de sociologie a romanului românesc,*1982 (în colaborare); *Anton Holban și personajul ca actor*, eseu, 1983. Antologii (în colab. cu Aurel Sasu): *Romanul românesc în interviuri*, 4 volume, fiecare în două părți, 1985-1991; *Dramaturgia românească în interviuri*, 5 vol., 1995-1997; *Bătălia pentru roman*, 1997. Ediții îngrijite: Dominic Stanca*, Timp scufundat*, 1981; 2000 (în colaborare cu Sorana Coroamă-Stanca); Sandra Cotovu, *Vijelie*, 1985; Emil Cioran, *Revelațiile durerii,* 1990 (în colaborare cu Aurel Sasu); Eugen Ionescu, *Eu*, 1990; Eugen Bălan, *Într-o duminică de august*, 1991; Eugen Ionescu, *Război cu toată lumea,* vol. I-II, 1992 (în colaborare cu Aurel Sasu). Dicționare (colaborare): *Dicționarul limbii române* (*Dicționarul Academiei*), 1975-1990; *Dicționarul scriitorilor români,* vol. I-IV, 1995-2002; *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, 2000; *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini pînă la 1989*, 2004; *Dicționarul general al literaturii române*, 2004-2009; *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România*, 2004-2005. Traduceri: Adolfo Bioy Casares, *Celălalt labirint*, 1987; Adolfo Bioy Casares, *Jurnal din „Războiul porcului". Visînd la eroi*, 1991, 2009; Adolfo Bioy Casares, *Aventura unui fotograf în La Plata*, 1997; Ramiro de Maeztu, *Don Quijote, Don Juan și Celestina*, 1999; Mario Vargas Llosa, *Odiseu și Penelopa*, 2010; Roberto Arlt, *Jucăria furioasă*, 2013. A colaborat la periodicele: *Echinox*, *Tribuna*, *Familia*, *Revista de istorie și teorie literară*, *Apostrof.*

Mă așez pe scări, sprijinită de balustradă. Sub întunericul veșted și pîslos, ca un ghemotoc de bumbac răscopt la soare, nici măcar cimentul nu e rece. Printre vrejurile de clematis ale pergolei, stelele mă ațintesc liniștite și înalte, pentru ca, în clipa cînd mă zăresc mai bine, să se azvîrle în nimicnicie, oglindindu-se pe obrajii mei uzi. Iar cînd pasărea neagră ce le dădea tîrcoale întunecate și-a înfipt triunghiul ciocului în cer, căutînd pentru ultima oară răcoare, m-am ridicat tremurînd. Era semnalul; știam, pentru că îl mai primisem... Ziua mea cea lungă și fierbinte era departe de a se fi încheiat. În cele din urmă, însă, cînd, prin ploile toamnei, mi s-au năzărit ultima oară fluturi aprinși, a venit vremea să știu că, pentru a se sfîrși ceva cu adevărat, trebuie ca altceva să înceapă.(din *O lume fără mine*)

Au scris despre cărțile sale (numele criticilor mai importanți): Ș. Cioculescu, Z. Ornea, M. Papahagi, L. Ulici, M. Anghelescu, Al. Călinescu, N. Manolescu, Fl. Manolescu, D.C. Mihăilescu, Irina Petraș, I. Simuț, O. Soviany, M. Zamfir.

O analiză pătrunzătoare, deopotrivă logică și intuitivă, a personajelor holbaniene [...], o desfășurare analitică pe cît de largă și scotocitoare, pe atît de nuanțată, cu fine disocieri și argumentări; tehnica e acumulativă, în jurul ipotezei critice crescînd strivitor un munte de dovezi, de la citatele bine alese la trimiterile comparative spre situația personajelor lui Camil Petrescu; în cel mai bun spirit logic, personajul lui Holban e definit prin gen proxim și diferență specifică (**Laurențiu Ulici**)

Mariana Vartic alege tehnica aisbergului [...]. Piscurile vizibile sunt incitante și mereu nesatisfăcătoare, păstrîndu-te în stare de curiozitate activă, de uimire, de surpriză, obligîndu-te să simți, să intuiești, să retrăiești ceea ce se ascunde sub văl [...]. O urzeală romanescă strunită cu artă în toate segmentele sale, de o densitate sublimată, spunerile avînd bătaie lungă și magnetizînd tăcerile... (**Irina Petraș**)

O lume fără mine se nutrește dintr-o viziune care, ștergînd fruntariile dintre lucruri, le conferă acestora o frăgezime aproape paradisiacă. Scăldat într-o baie de lumină, ca în tablourile impresioniștilor, universul prozatoarei se compune din pete mirifice de culoare [...]. Refuzînd felia de viață naturalistă, Mariana Vartic optează pentru narațiunea încifrată, alegorică și simbolică (în accepția lui Albérès), căreia, și acesta este poate principalul său merit, reușește să-i infuzeze un remarcabil suflu de autentic. (**Octavian Soviany**)

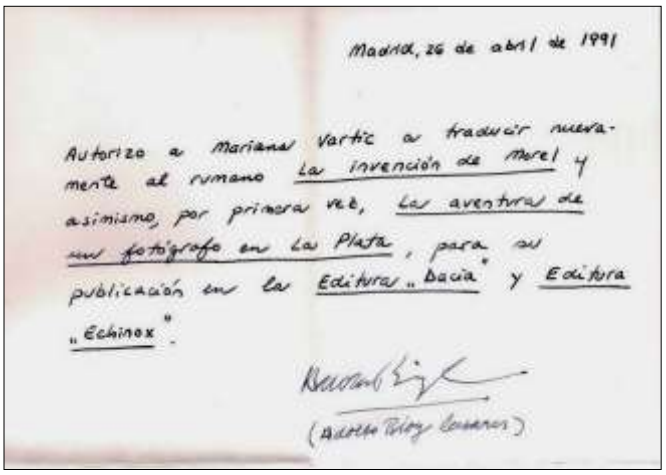
Madrid, 26 de abril de 1991

Autorizo a Mariana Vartic a traducir nuevamente al rumano La invención de Morel y asimismo, por primera vez, Las aventuras de un fotógrafo en La Plata, para su publicación en la Editura „Dacia" y Editura „Echinox".

(Adolfo Bioy Casares)

O lume fără mine este un micro-roman neobișnuit, chiar bizar și misterios, chiar sibilinic. Neobișnuit prin temă: viața interioară a unei fetițe, povestită de ea însăși, cu tot amestecul imprevizibil de real și imaginar propriu copilăriei, cu un apetit al confesiunii scormonitoare denotînd precocitate afectivă și intens exercițiu fabulatoriu. Misterios prin scriitură, mereu echivocă, cultivînd inefabilul și imprecizia [...] În cele din urmă, tot farmecul acestui roman, originalitatea sa chiar, derivă din ezitarea cititorului. O ezitare provocată abil printr-o veritabilă strategie a ambiguității... (**Laurențiu Ulici**)

Romanul românesc în interviuri [...], o întreprindere onestă, dificilă și de prima însemnătate pentru oricine dorește

să cunoască, în chiar viul nașterii și creșterii ei, literatura română modernă (**Marian Papahagi**)

Ideea de a da cuvîntul scriitorului asupra propriei opere este cu atît mai bine venită pentru critic în investigațiile sale asupra creatorului. Criticul, istoricul literar are, astfel, posibilitatea, neprețuită, la drept vorbind, de a cunoaște, dintr-o singură ochire, omul din creator... (**Șerban Cioculescu**)

... dincolo de valoarea pe care o are pentru specialiști, antologia lui Aurel Sasu și a Marianei Vartic constituie și o instructivă lectură pentru oricine dorește să cunoască o parte din secretele scriitorilor sau moravurile literare dintr-o anumită epocă, fiind, așadar, un roman *sui-generis*, făcut din opinii despre romane sau despre realitatea care le inspiră. (**Nicolae Manolescu**)

Recviem la ghișeu este o piesă bogată în notații, rod al unei observații pătrunzătoare [...]. O satiră amară, a mizelor umane mărunte și inutile, a irosirii vieții într-o așteptare fără sens. (**Natalia Stancu**)

Recviem la ghișeu este un text a cărui metaforă înglobează o teatralitate plină de viață. Personajele au contururi bine delimitate și identități sociale care le fac să formeze o societate adevărată, o lume. (**Ionela Liță**)

Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini pînă la 1989 [...] este o lucrare de proporții vaste, însumînd aproape 1.300 de pagini, marea ei însemnătate și funcționalitate constînd în faptul că este prima cercetare exhaustivă consacrată apariției și evoluției romanului în literatura română. (**Teodor Vârgolici**)

Bătălia pentru roman [...] carte extrem de vie – adevărat *thriller* al conștiinței de sine a speciei. (**Ioana Pârvulescu**)

Valeriu VARVARI (8 martie 1934, Rebrișoara /Bistrița-Năsăud – 30 ianuarie 2012 Cluj-Napoca). Prozator, poet. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1957). Debut absolut în *Tribuna* (1958). Redactor la *Tribuna*. **Volume**: *1100 de zile risipite*, povestiri, 1975; *Soarele de pe Ararat*, roman, 1981, *Colina zorilor*, povestiri, 1986; *La steaua singurătății*, sonete, 2003; 2004; *Când vin apele mari...*, nuvele și povestiri, 2005; *Prin grădina lui Dumnezeu*, 2007; Printre vecii și ore, 2008. Prezent cu proză, reportaje, profiluri de scriitori români și străini în „Steaua", „Tribuna școlii", „Contemporanul", „Adevărul de Cluj", „Cetatea culturală", în diverse almanahuri și volume colective. Emisiuni la Radio Cluj.

„Pentru mine scrisul este o artă de excepție. Arta de a reda viața în imagini cu o forță artistică de mare sugestie, cu o impresie de mare adevăr, în așa fel încât să-l cucerească pe cititor, să-l convingă, iar acesta să se regăsească în unele din întâmplările și trăirile personajelor. Nici un subiect, nici o întâmplare, nici un episod din viață nu sunt tabu pentru literatură, dacă autorul este un artist autentic și știe să re-creeze viața într-un nou spațiu, acel al artei. Astfel literatura, ca și pictura, muzica,sculptura devin cele mai minunate zone de refugiu și de regăsire a omului, întocmai ca natura".

Ioan VĂDAN (n. 1 octombrie 1949, Gelu/Satu Mare – 22 octombrie 2012, Satu Mare). Poet, prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1973). Debut absolut în *Drapelul roșu*, 1967. Debut editorial în volumul colectiv *Popas printre poeții tineri,* 1975. **Volume**: *Borgum centenarium*, 1983; *Izvor regăsit*, 1988; *Laudă pământului*, 1990; *O trăsură cu pitici*, 1992; *Litera T*, 1996; *Don Juan în provincie*, 1996; *Iarba magnetică*, 1997; *Fuga din urbe*, 1997; *Elegii din cariera de marmură*, 1998; *Lupta cu îngerul,* 1999; *Scrisori către Edith Södergran,* 2 vol., 2000; *Week-end în infern*, 2000; *Elegii din Nordburg*, 2001; *O poveste cu pictori*, 2005; *Elegii din Nordburg*, Ed. Dacia 2002; *Alfabetul buclucaș*, 2009; *Aventurile pisoiașului Orlando*, 2010; *Prapur*, 2010; *Noapte cu Fernando Pessoa*, 2010; *De la nord la sud*, 2012.

Au scris despre cărțile sale: Victor Felea, Laurențiu Ulici, Alexandru Ștefănescu, Gh. Grigurcu, Ion Pop, Ștefan Borbely, Alexandru Pintescu, Gh. Glodeanu, George Vulturescu, Aurel Sasu, Radu C. Țeposu, Mihai Ungheanu, Alexandru Cistelecan și alții.

Martor cândva al unei realități preexistente, pe care se străduia s-o ia drept decor semnificativ pentru propriile-i „ieșiri" afective sau reflexive, Ion Vădan a descoperit, însușindu-și-o treptat, „Arta" de a-și construi, din cuvinte, realitatea care să-l încapă și în care calitatea de martor să cedeze locul calității de implicat. În fond, asta e chiar proprietatea dintâi a Poeziei (**Laurențiu Ulici)**

Pe sub ritualitatea dicțiunii, la Ion Vădan se simte încă pulsul frenetic al imaginarului, trăgând această lirică de tihnă nostalgică în vârtejuri dramatice și amenințând cu un expresionism de subtext hieratica de suprafață. (**Al. Cistelecan)**

Definitorie pentru poezia lui Ion Vădan, e contextualitatea paradoxală, în regim spasmodic, violent, a unor clișee de exprimare din limbajul comun. Tratamentul e, întotdeauna, același: mai întâi, poetul materializează ceea ce nouă ne apare ca fiind demonetizat, o formă fixă de exprimare doar pentru a supune apoi noua imagine unei descompuneri igrasioase. (**Ștefan Borbély)**

Poezia lui Ion Vădan se revendică, neclamoros, din aceea *echinoxistă*. Inclus în antologia lui Victor Felea (care a impus în epocă) – „Popas între poeți tineri" (Ed. Dacia, 1975), autorul, fire iconoclastă, fiu de moți, incomod pentru egocentrismul său gâlgâitor, nu se lasă „prins", integrat unui grup sau altul, rămânând nu *un practicant* cât *purtătorul unei conștiințe echinoxiste*. – (**George Vulturescu)**

Traian VEDINAȘ (n. 15 septembrie 1947, Lazuri/Sălaj). Critic și istoric literar. Facultatea de Filologie (1972) și Istorie-Filosofie (1981) a UBB Cluj. Debut absolut în *Tribuna*, 1971. Doctor în filosofie cu teza *Structuri arhaice în cultura populară românească din Transilvania*, 1996. **Volume:** *Onisifor Ghibu, educator și memorialist,* 1983*; Coresi*, 1985; *Timotei Cipariu. Arhetipuri ale permanenței românești*, în colab., 1988; *Sistemul culturii țărănești*, 2000; *Introducere în sociologia rurală*, 2001; *Proiecte și paradigme în gândirea socială românească*, 2004; *Echinoxismul*, 2005; *Revista Echinox în texte*, 2006 etc. Colaborează la „Steaua", „Familia", „Telegraful român", „Cercetări de lingvistică", „Studia Universitatis «Babeș–Bolyai»" (e secretar de redacție din 2000), „Cercetări sociale", „Sociologie românească", „Caiete silvane", „România literară", „Făclia"), „Sălajul", „Piața literară", „Datina" (Constanța) ș.a.

Echinoxismul. Dicționar sintetic și antologie. Critică. Filosofie. Sociologie (2005), carte pe cât de utilă, pe atât de originală. Titlul deja arată că interesul autorului se îndreaptă către condeiele echinoxiste care s-au ilustrat în domeniul gândirii critice, exprimată cu mijloace literare, dar și în câmpul științelor sociale. Este, fără îndoială, o noutate ce nu poate fi trecută cu vederea într-o discuție care, așa cum s-a purtat ea până acum, i-a privilegiat în mod clar pe creatori, preferându-i, din rândurile acestora, pe poeți. Or *Echinoxul* nu a însemnat numai poezie și cu atât mai puțin doar literatură, chiar dacă vizibilitatea maximă și-a cucerit-o în această zonă, indiscutabil. După cum atrage atenția Traian Vedinaș, numeroase nume de echinoxiști au angajat un dialog al ideilor, fără inhibiții în fața marilor domenii ori teme ale „umanioarelor". Bine informați, erudiți, nu o dată, comentând cu acuratețe idei și propunând perspective, criticii și analiștii *Echinoxului* au împrospătat aerul viciat de dictatul ideologic, profitând de o anumită marginalitate a revistei – conferită de apariția ei în provincie, de tirajul limitat și de distribuirea preponderentă în mediile studențimii – pentru a se abate de la linia înțepenită a comentatorului oficial. Grație străduinței lui Traian Vedinaș, oricine poate vedea acum mai limpede cine ce tip de analize a emis și în jurul căror subiecte. (**Ovidiu Pecican**)

Radu VIDA (n. 6 ianuarie 1952, Cluj). Poet. Facultatea de Jurnalistică București. Masterat filosofie la UBB Cluj, 2000. Doctorat în sociologie, 2004. **Volume**: *Harfa de ziuă*, versuri, 1997; *Albastrul ne chemărilor*, versuri, 2001; *În vraja iubirilor, anii...*, versuri, 2005; *Preumblare în Occitania,* 2008.

Cristina VIDRUȚIU (n. 8 august 1984, Cluj-Napoca). Eseistă. Absolventă a Facultății de Litere a UBB. Doctorat în Filologie în cadrul Universității „Babeș-Bolyai", Facultatea de Litere, cu teza *Imaginarul epidemic. Reprezentări istorice și metaforice ale ciumei în literatură* (coord. Prof. Dr. Corin Braga). Masterat „Istoria Imaginilor – Istoria Ideilor", cu dizertația *Imaginarul ciumei, o investigație literară, iconografică și coregrafică*. Câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj a USR. **Volume**: *Imaginarul epidemic. Reprezentări istorice și metaforice ale ciumei în literatură,* eseu. A publicat studii în volume colective din țară și din străinătate, a colaborat cu recenzii, articole și studii în reviste științifice (*Caietele Echinox*, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Philologia*, *Philobiblon*, *Steaua*, *Tribuna*, *Perspective contemporane asupra lumii medievale, Aldine*, *Language and literature. European landmarks of identity*) și a apărut în cadrul unor volume colective de proză (*Poveștile Duniazadei, ale sclavei sale Rașazada și ale regelui Șahzaman*, 2012; Claun Grup, *Anunțuri mortuare în Re major*, 2008) și poezie (*Tonomat de vise*, *liceeni poeți*, 2002).

După un demers tematist, în care Cristina Vidruțiu panoramează mitul ciumei atât în varianta realistă, cât și în cea alegorică, deschiderea cea mai incitantă propusă de autoare este extinderea conceptului de epidemie de la nivel tematic la nivel de dinamică a ideilor și a culturilor. Ea face o propunere care are o valoare metodologică: este posibil ca migrația și difuzia temelor literare și imaginare (inclusiv tema ciumei) să aibă loc după un pattern epidemiologic? Între cele două teorii actuale, cea a influențelor și cea a epigenezei imaginilor și simbolurilor, sugestia ei merită să fie serios meditată de către teoreticienii comparatismului (**Corin Braga**).

Pot să afirm fără ezitare că lucrarea Cristinei Vidruțiu a fost pentru mine personal una dintre cele mai stimulative experiențe de lectură din ultima vreme. O lectură într-adevăr contaminantă. Aflată la convergența cercetării literare cu medicina, istoria culturală, antropologia culturală, studiile politice, teza autoarei este de o temeritate notabilă, iar efortul său de documentare, sistematizare, descriere și analiză a diferitelor tipuri de discursuri consacrate precumpănitor ciumei (una din ipostazele epidemicului) este dublat de logica argumentării ideilor, eleganța stilului și acribia filologică. (**Adriana Babeți**)

În registru grotesc-umoristic, excelează Cristina Vidruțiu cu *Povestea burdihanului și a mîncătorului de hașiș*, o istorie cu accente absurde despre un negustor robit pîntecului care nu se poate abține de la a degusta din bunătățile pe care le cară în spate măgarul său, în drum spre cuveniții destinatari: transportînd odată o încărcătură de hașiș, din care se înfruptă din plin, negustorul are o halucinație în care măgarul, vindicativ, îi cere socoteală pentru necumpătarea lui, fapt ce îi provoacă acestuia o adevărată criză de conștiință. (Cristina Vidruțiu se mai afirmă, de altfel, și prin alte cîteva povești, precum *Povestea lui Asif și Wasif sau a cufărului luminat* și *Povestea fecioarei Riha sau a trupului de aromă*). (**Andreea Răsuceanu**)

Dinu VIRGIL (pseudonimul literar al lui Ureche-Niculai Dinu) (n. 30 septembrie 1974, Năsăud, Bistrița-Năsăud) Poet, prozator. Facultatea de Informatică, Universitatea Babeș-Bolyai (1997). Începe studii la Facultatea de Litere, Secția Română-Etnologie, UBB. **Volume**: *Dincolo de oglindă* (versuri, panseuri, povestiri), 1996 (prefață de Teohar Mihadaș, postfață de Teodor Tanco); *De dragoste de Dumnezeu* (poezii),1998; *Curcubeul iluziilor* (versuri, panseuri, teatru),1998; *Abecedarul ghicitoare* (versuri pentru copii), 2000; *Jurnal de idei pentru mileniul trei. Z(iln)icere sau picături de speranță* (jurnal), 2002; *Tata. Cărticica de lângă inimă* (in memoriam), 2004; *Trilogia luminii: Sângele crucii* (roșu, pseudoteatru), *Verticalitatea ierbii* (verde, proză scurtă), *Cântecul cerului* (albastru, poezie), 2006; *De devenit* (O juma' de sută de poezie), 2007; *Exerciții de suflet* (Pastile provoca(n)te), 2008; *Cale-n dar* (Promisiuni de zi cu zi / într-un an de poezii), 2009. Prezent în: *Dicționar de poeți. Clujul contemporan* (autor Petru Poantă; 1998); *Dicționar literar* (*1639-1997*) *al Jud. Bistrița-Năsăud* (autor Teodor Tanco, 1998); *Pași în iarba ninsă* (Antologie a cenaclului O. Goga Cluj, 2000); *Patruzeci. Poeți bistrițeni contemporani* (antologie de Ioan Cioba, 2001); *Poem pentru orașul natal, Bistrița* (antologie de Dumitru Munteanu și Al. Cristian Miloș, 2002). A colaborat la: *Steaua, Tribuna, Cetatea Culturală, Orașul, Almanahul cultural-științific „Virtus Romana Rediviva", Adevărul de Cluj, Informația de Cluj, Curierul Primăriei Municipiului Cluj-Napoca, Astra blăjeană* (Blaj), *Poezia, Revista română* (Iași), *Cuget liber* (Târgu Jiu), *Cuvântul românesc, Tibiscus* (Iugoslavia), *Paralela 45* (Timișoara), *Răsunetul, Mesagerul de Bistrița-Năsăud*, *Cuibul visurilor* (Maieru), *Plaiuri năsăudene, Tribuna ideilor* (Năsăud), *Glasul* (Huedin) etc. www.dinuvirgil.ro

Au scris despre cărțile sale: Ioan Pavel Azap, Vasile Barbu, Dan Brudașcu, Ioan Buzași, Dumitru Cerna, Ion Cristofor, Constantin Cublești, Ioana Gligor, Gavril Istrate, Florin Lazăr, Teohar Mihadaș, Ioan Mititean, Ioan Moise, Horia Muntenuș, Mircea Petean, Petru Poantă, Mircea Popa, Ion Popescu-Brădiceni, Adrian Dinu Rachieru, Teodor Tanco, Ionuț Țene, Sever Ursa, Aurel Sasu, Constantin Zărnescu etc.

Proza lui Dinu Virgil ne spune că, totuși, lumea adevărată a devenit poveste, că mereu în modelul utopic pătrunde ceva perturbator: ba Natas (Satan), ba Timpul, ba Moartea, ba Șarpele/Mărul, aspect ce-mi sugerează oarecum postmodernismul. Însă sprijinindu-și demonstrația pe cifra trei, pe înfrățirea dintre știință și religie, pe recunoașterea lui Dumnezeu cel viu, pe dragoste și armonie, pe revoluțiile, teoretice sau practice, prezentate și justificate ca recuperări/renașteri/reîntoarceri […], pe prezența terțului inclus *dragoste*, între creație și credință, Dinu Virgil anticipează și fundamentează transmodernismul în România de azi și de mâine, cu voia sau fără de voia sa. (**Ion Popescu-Brădiceni**)

Această oscilație a rostirii, între denunțul grav și alintul melodic, pe un ton baladesc ori de romanță trădată, dau poeziei lui Dinu Virgil o personalitate aparte în corolarul de voci tinere, ivite cu atâta spontaneitate în ultimul deceniu și jumătate. Recunoaștem aici un timbru proaspăt, curat, și un suflet neliniștit, căutându-și febril o finalitate nobilă în această lume terifiant-modernă, cheltuită între un „beep" și un „buzz", în care poetul se simte „prea sărac să-mi plătesc fericirea" cu „mobilul și internetul" (Iubirea). (**Constantin Cublești**)

Peste întreg volumul *De devenit* plutește aura unui splendid colind. Prin această a opta carte a sa, *De devenit* (*Juma' de sută de poezie*), Dinu Virgil Ureche și-a redimensionat și amplificat viziunea sa de esență biblică, întru căutarea unui nou fundament al credinței creștine, dramatic tulburată, astăzi, de acei „demoni ai arginților". (**Constantin Zărnescu**)

Descendent, pe linie paternă, al cronicarului Grigore Ureche, informatician prin educație, cu acces la tehnica editorială modernă, cultivat, manifestând un bun simț al altui veac și o discreție care dau farmec și consistență fragilității sale aparente, Dinu Virgil nu a avut parte de o receptare corectă, metodică din partea criticii literare, ci doar de una sporadică, triumfalistă, lăsând impresia că recenziile sunt emanația unei înțelegeri. Suav-meditativă, poezia lui Dinu Virgil este bizantin-răcoroasă, pe alocuri posacă, fragilă, inhibată oarecum de încărcătura de semnificații biblice, baladescă, utilizând, cu dexteritate, limbajul vechilor colinde, reînviind, astfel, cuvinte de o frumusețe semeață, o poezie a jelaniei, atinsă de lentoarea doinei, cu conotații filosofice. Performanța sa notabilă se află, în cele din urmă, într-un comportament social senin, luminos, care-i contaminează poezia, manifestând împreună vocația împăcării în vasta tematică a iubirii. (**Dumitru Cerna**)

VISKY András (n. 13 aprilie 1957, Tg. Mureș). Poet, eseist, dramaturg. Facultatea Tehnică din Timișoara (1982). **Volume**: *Partraszállás* (Ajuns la mal), versuri, 1984; *Fotóiskola haladóknak* (Școală de fotografie), versuri, 1988; *Hóbagoly* (Bufnița de nea), versuri, 1992; *României magyar négykezesek* (Versuri la patru mâini), versuri, coautor: Tompa Gábor, 1994; *Hamlet elindul* (Hamlet pornește la drum), eseuri, 1996; *Reggeli csendesség* (Liniște de dimineață), eseuri, 1996; *Goblen*, versuri, 1997; *Ha megH* (Dacă M), versuri, 2003; *Fals tratat de convietuire* (în colab. cu Daniel Vighi și Alexandru Vlad), 2002; *Julieta, un dialog despre iubire,* trad. Paul Drumaru, 2003; *A cui e Ardealul?,* 2004; *Cel ce vede glasul – Márti Sipos de vorbă cu András Visky,* Traducere din limba maghiară de Alexandru Skultéty; Prefață de Péter Esterházy; 2013 etc.

Pentru mine, teatrul este, poate, singura artă care are ca temă fragilitatea umană, ca valoare intrinsecă a actului teatral. În foarte multe alte domenii, arta se asociază cu perfecțiunea, poate chiar cu titanismul, dar nu cu această fragilitate. Acesta este, cred eu, un argument foarte important, care face ca teatrul să fie pentru noi o nevoie obiectivă. Nu o nevoie mondenă, de week-end ori de festival. Cel puțin pentru mine. Această imperfecțiune este imperfecțiunea perfectă a umanului sau perfecțiunea imperfectă a umanului (din interviul cu Eugenia Sarvari în *Steaua 3-4 2014*)

"Dumnezeu e iubire" – aceasta este concluzia, previzibilă, la care ajunge Julieta, personajul principal al piesei cu acest titlu aparținându-i dramaturgului maghiar Visky András. Fascinant este însă modul în care acest "dialog despre iubire", cum și-a intitulat autorul piesa, demonstrează, punct cu punct adevărul acestei definiții, începând prin a o nega. Personajul unic al piesei, aflat în dialog revoltat cu Dumnezeu, îl face pe acesta vinovat de toate nedreptățile suferite de ea. Mamă a șapte copii, soție a unui preot arestat de comuniști, ea însăși deportată în Bărăgan împreună cu "vrăbiuțele", cum le spune copiilor, nevoită să rămână în viață pentru a nu-i lăsa în voia nimănui. Adresarea directă, uneori chiar lipsită de respect, fiindcă femeia îi aruncă în față divinității povestea întâmplărilor prin care a trecut, întrebându-l mereu pentru ce i-a dat atâtea încercări, este unica sursă de teatralitate a acestui, tehnic vorbind, monolog destul de întins.(**Cristina Modreanu**)

George Ardeleanu, Visky András, Ioan Pintea

Cartea bună e imprevizibilă. Cititorul poate fi sigur că va ajunge să-și pună întrebări pe care, în absența acestei cărți [*Cel ce vede glasul]*, nu și le va fi pus niciodată. (**Péter Esterházy**)

La Visky, toate se leagă. Opera și fapta îi sunt unite sub semnul aceleiași exigențe (**George Banu**)

Un joc al afirmațiilor și al negațiilor se desprinde la suprafață. A fi sau a nu fi proprietar, e al meu ba e al tău, dă-mi-l mie, ia-ți-l ție etc. Și te poți întreba, la sfîrșitul lecturii, de fapt, al cui este Ardealul? Final deschis... și nu prea. Căci autorul, dincolo de aparențe, are o convingere cu care nu poți să nu fii de acord. Ardealul nu e al nimănui și e al tuturor. Ori invers. E al celor care-l trăiesc, care-l respiră, care-l au de drept și de fapt, indiferent de "culoare", al celor care-l locuiesc, îl frămîntă, îl cultivă, îl îngrașă cu morții lor cei dragi, îl populează cu copiii lor la fel de dragi. Nu e mai mult al unora și mai puțin al altora. Ci în egală măsură îl are fiecare, primit de la Dumnezeu. Cartea lui Visky András se citește fără poticniri, cu interes, indiferent dacă este vorba de un cititor "în cunoștință de cauză" ori de unul care pur și simplu are plăcerea lecturii și curiozitatea unui individ lipsit de ranchiună și resentimente. (**Radu Țuculescu**)

Dorel VIȘAN (n. 25 iun. 1937 Tăușeni/Cluj). Poet, actor. Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică București. Debut absolut în 1995, cu poezii, în revista *Steaua*. **Volume**: *De vorbă cu Domnul*, versuri, 1997; *Vremea cireșelor amare*, 1998; Voi veni cu fluxul (*1998*), *Păcate*..., 2000; *Psalmi,* 2003; *Cine îi păzește pe paznici*, 2012; Salmos*, traducere în limba spaniolă de Christian Tămaș, 2012,* Psaumes*, traducere în limba franceză de Christian Tămaș, 2013*). Inclus în *Poeți clujeni contemporani*, 1997, *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, antologie bilingvă româno-maghiară, 2005.

Este o șansă de a supraviețui. Umorul este fundamental pentru un om, ca el să poată privi lucrurile cu o oarecare detașare, fiind implicat în același timp. Eu am trăit și trăiesc cu credința că Descartes a avut dreptate când a spus că un om nu are nici o valoare, dacă nu este folositor nimănui. Și atunci, mă străduiesc tot timpul să fiu folositor cuiva. Dacă nu este cineva din afară, măcar mie să-mi fiu de folos, deci să-mi păstrez un anumit echilibru al minții într-o lume total dezechilibrată. Vor exista unii care vor afirma că invidia este ignoranță, dar eu n-am pe cine să fiu invidios. Ar trebuie să fiu invidios pe cineva care face mai mult decât încerc eu să fac. Nu pot să fiu invidios pe cineva care face mai puțin. Sunt tot mai puțini confrați care fac mai mult și care își păstrează acest echilibru care, după părerea mea, este o problemă de educație. Educația, în credința mea, este instrucția intelectului în cunoașterea legilor naturii. În momentul în care ai cunoscut legile naturii și te supui lor, atunci nu poți să trăiești decât în armonie cu ele. Cam asta e viața… […] *Eu am scris poezie… cum să spun?… Poate m-am săturat de vorbele altora cât le-am tot rostit, dar poate și vorbele altora mi-au sedimentat niște lucruri care m-au făcut să-mi formulez propriile mele gânduri și propriile mele sfătoșenii – să zic așa ca ardeleanul –, care pot să sensibilizeze pe cineva*. (într-un interviu cu Pușa Roth)

Aurel Rău, Ion Antoniu, Dorel Vișan

Alexandru VLAD (n. 31 iulie 1950, Suceag /Cluj). Prozator, traducător. Facultatea de filologie a UBB Cluj (1974). Debut absolut în *Echinox*, 1973. **Volume**: *Aripa grifonului*, povestiri, 1980; *Drumul spre Polul Sud*, proză scurtă, 1985; *Frigul verii*, roman, 1985; *Fals tratat de convietuire: trei tablouri din secuime și un malaxor* (în colaborare cu Daniel Vighi, András Visky, într-o versiune concepută și editată de Marius Lazăr), 2002; *Sticla de lampă,* 2002*; Viața mea în slujba statului,* povestiri, 2004; *Iarna, mai nepăsători ca vara*, 2005; *Curcubeul dublu*, 2008; *Măsline aproape gratis* (proze asortate), 2010; *Ploile amare*, roman, 2011. Prezent în antologiile *Nuvela și povestirea românească în deceniul opt*, 1983; *Chef cu femei urâte*, 1997; *Generația 80 în proza scurtă*, 1998; *Competiția continuă*, 1994; 1998. Traduceri din Joseph Conrad, W.H. Hudson, Vladimir Tismăneanu. Tradus în germană. Premiul USR pentru debut, 1980. Meritul Cultural în grad de Cavaler, 2004; grad de Ofițer, 2010

„Mi-am dat seama cât seamănă coala goală și albă cu un ceas deșteptător; pare să numere secundele și minutele cât stai cu stiloul în aer asupra ei, te blochează cu mecanismul ascuns al unui ceasornic fără minutare și îți dă senzația că la un moment dat ar putea să sune – timpul alocat s-a scurs”. (din *Sticla de lampă*)

Alexandru Vlad este atent, deopotrivă, la viața paginii și la miraculoasa emisie de semne a vieții. [...] Amploarea autentică a personajului problematic, libertatea ludică și gravitatea interogativă potențează, credem, energia spirituală a realului, absorbit și focalizat prin tensiune epică, prin acuitatea și rigoare stilistică, prin voluptatea livrescului și magia compoziției (**Norman Manea**)

Profunzimea reflecției e, prin urmare, cea dintâi remarcă ce trebuie făcută când vorbim de Aripa grifonului (1980), *Drumul spre Polul Sud* (1985) și *Frigul verii* (1985). Prozatorul nu pare, în scrisul său, deloc străin de un anume clasicism al meditației, trăsătură vizibilă în efortul de a sonda în adâncime stările și sentimentele fundamentale. Preocuparea pentru reacția spontană și imprevizibilă a comportamentului e minimă, autorul nefiind un psihologist, așa încât nu vom avea o radiografie a mișcării vii, autenticiste. [...] Vlad nu are apetit sau vocație pentru acțiune, fapte, întâmplări. Situațiile devin pretexte pentru rememorarea analitică ori pentru reverii meditative în marginea destinului fragil al ființei. Rolul central îl joacă personajul, care e o entitate coagulantă, un loc geometric al reflectărilor exterioare. Universul epic e o proiecție a cazuisticii dezvoltate în jurul cazurilor de conștiință, o recuzită evenimențială pentru disertație. În natura meditației își are originea și stilul ales, cizelat până la hipercorectitudine, adesea pedant. În astfel de digresiuni rafinate autorul dă la iveală și o latură intelectuală a scrisului său, preocupată de comentariul elevat, erudit. (**Radu G. Țeposu**)

… în persoana lui Alexandru Vlad, Grădina botanică din Cluj a pierdut ocazia de a număra printre herbarizanții săi un pasionat al descripției exacte cum puțini se întâlnesc în preajma cataloagelor... (**Cornel Regma**n)

Al. Vlad este un ingenios experimentalist al formelor, dar și un subtil stilist al detaliului. Alexandru Vlad a fost, însă, în deceniul nouă, un foarte dinamic creator de ambianță literară. Se informa aproape numai din cultura engleză și americană, făcînd senzație în cafeneaua „Arizona” cu lecturile sale „conspirative”. Acest occidentalism intelectual atlantic distona cumva dramatic cu biografia sa socială, de slujbaș mărunt și marginal, însă tocmai de aceea avea o consistență iradiantă îndeosebi în boema clujeană. (**Petru Poantă**)

Cu Mircea Muthu

Frazele lui Alexandru Vlad sunt lucrate până la ultimul cuvânt cu o rigoare ieșită din comun, lăsând impresia – cum se exprimă unul din personajele sale – că sunt „răsucite cu cheia". Controlul expresiei nu duce însă la crispare, cum s-ar putea crede, pentru că el se exercită dimpotrivă în vederea unor fluențe aproape muzicale. [...] Dintre prozatorii „optzeciști" nu mulți stăpânesc la fel de bine ca Alexandru Vlad știința de a scrie o povestire sau o schiță respectând câteva principii compoziționale ferme, transmise din trecutul îndepărtat al speciilor și impuse prin reluări succesive până în zilele noastre (**Gheorghe Perian**)

Însușirile esențiale scriitorului de proză le stăpânește ferm: e sobru, concis, îmbină mereu detaliile scenografice (spațiale, meteorologice, vestimentare, temporale, cinetice etc. etc.) cu expunerea stărilor psiho-sensibile ale personagiilor, păstrând totodată neabătut firul narațiunii. Altă proprietate de seamă e capacitatea (rar întâlnită și la cei mai mari dintre scriitori) menținerii misterului enunțiativ (**N. Steinhardt**)

În cele mai bune pagini ale sale, scriitorul clujean scrie o proză uimitoare, subtilă, acut personalizată, în care nimic nu este fără loc și nimic nu este supus ștergerii. Înțelegerile prinse de proza sa se conservă, au puterea eternității, a esențelor (**Horea Poenar**)

Ceea ce individualizează scrisul lui Alexandru Vlad este, banal spus, formidabila adecvare a stilului la conținut. Cu eleganță naturală, fără nici un pic de ostentație, prozatorul reușește să transpună în scris toate octavele vieții. Finețea observației, subtilitatea analizei, moralismul implicit sau explicit, umorul abia schițat își găsesc formulele ideale de a fi puse în pagină. Fiecare cititor urmărește cu sufletul la gură dezvoltările epice de sub semnătura acestui autor al cărui stil foarte intim de comunicare îi lasă impresia că este singurul interlocutor privilegiat (**Tudorel Urian**).

Melancolic în sensul atenției fixate obsesiv asupra obiectelor acestei lumi, Alexandru Vlad îmbracă realitatea în cuvinte complicate, într-un ceremonial al rostirii pedant, prețios, cu o mișcare amplă și, paradoxal, firească. Totul depinde de cuvânt, lumea se creează *acum,* în fiecare clipă, prin contemplare verbalizată – „mi-am concentrat toată privirea asupra…" Cele mai banale evenimente sunt comentate grav, cu orgoliul descoperitorului absolut. O plăcere exclusivistă de a conferi realului semnificațiile conținute latent, exploatarea largă, dar, câteodată, prea atent supravegheată a libertății interpretărilor. „Adună senzații și imagini cu lăcomia și hărnicia dezlănțuită a veveriței" citesc undeva în volumul *Drumul spre Polul Sud*. Literatura nu demască, ea identifică măștile, le interpretează, le disecă resorturile ascunse, le prospectează sensurile neapărat general-umane. Istoria nu se *învață* din literatură, ci se *înțelege*. Așadar, *Ploile amare* e un roman realist-parabolic. Ochiul atent și „leneș" (ca al pictorilor care văd petele de culoare alcătuitoare de volume și le reproduc ignorând a treia dimensiune) al prozatorului vede lucrurile așa cum sunt/cum erau, dar nu le închide sub formule de unică folosință. Prin intermediul *ralenti*-ului metaforal, pledează, cum ar spune Valéry, pentru o înțelegere în care „a spune că plouă" să echivaleze cu o afirmație de extremă gravitate existențială. În parabola sa – în sensul cel mai bun al termenului, acela de expresie cu toate latențele în alertă, cu infinite zvonuri de potențialități și deschisă unor lecturi multiple și polifonice –, chiar asta ne spune A.V., că plouă. Amar. Avem de-a face cu romanul în straturi al unei comunități pestrițe aflate într-o situație limită. […] Pe acest fundal se consumă *intermitențele* ploilor amare. Totul a devenit un fel de negoț la negru, rezolvat în clipă, fără viitor. Sub amenințarea albă și oarecum teoretică a morții, personajele se adaptează (chiar și murind de boli cu bătaie simbolică, precum cancerul), trăiesc; dar, mai ales, nu-și pierd speranța, de nimic susținută, că, până la urmă, potopul se va opri. (**Irina Petraș**)

Viața se compune din gesturi retezate. Din cărări care nu duc nicăieri, presărate cu uimiri, naivități și extaze menite a face uitată neîndurata trecere a timpului necesar străbaterii lor. E nevoie de puțină îndemânare ca să facem din capete de frânghii o plasă, dintr-un snop de nuiele un coș, dintr-un mănunchi de încercări împrăștiate peste timp un destin. Și e nevoie poate de puțină artă, pentru ca nodurile slăbite de curgerea vremii, legăturile destrămate să mai aibă atâta putere câtă trebuie pentru a nu ne vedea trecutul risipit ca un pumn de cenușă. Arta ar fi, precum în splendida Roză a lui Paracelsus de Borges, să găsești cuvântul cu care, aplecat asupra ei, să poți reface din mâna de cenușă un trandafir. Cam asta văd eu în „prozele asortate" ale lui Alexandru Vlad – *Măsline aproape gratis*. O întoarcere ceremonială asupra câtorva momente din irepetabila lui biografie – al cărei unic element spectaculos este că-i aparține exclusiv, iar prin asta e ireductibilă – pentru a face din cenușa ei, cu câteva șiruri de semne așternute pe hârtie, un lucru nou și închegat, o poveste. (**Vianu Mureșan**)

Gabriela Adameșteanu, Alexandru Vlad, Ion Moise, Florina Ilis, Sanda Cordoș, Ruxandra Cesereanu

Carmen VLAD (n. 5 februarie 1936, Cluj). Filolog, semiotician. Facultatea de Filologie **a** UBB, Cluj (1960). Doctorat în filologie, 1980 cu teza *Limbajul critic literar. Perspectivă semiotică*. Debutează în 1966 la „Cercetări de lingvistică" cu studiul *Neologismul în proza lui Gala Galaction.* **Volume**: *Semiotica criticii literare,* 1982*; Sensul, dimensiune esențială a textului,* 1994*; Textul-aisberg. Elemente de teorie și analiză discursivă,* 2000; 2003*.* Colaborează la „Tribuna", „Steaua", „Studii și cercetări lingvistice", „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", „Revue roumaine de linguistique" (face parte din colegiul de redacție), „Cahiers roumains d'etudes litteraires", „Dacoromania", „Degres" (Belgia), „Linquistics and Language Behavior Abstracts" (Statele Unite), „Signo" (Spania), „S-European Journal for Semiotic Studies" etc. A coordonat cinci Volume de *Semiotică și poetică* (1984-1993). Prezentă în lucrări colective, între care *Studii de stilistică*, *poetică și semiotică* (1980), *Semiotique roumaine* (1981), *Lecture ei interpretation* (II, 1989), *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu* (1991), *Limbaje și comunicare* (1995). Traduceri: Jacques Moeschler, Anne Reboul, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, prefața traducătorului, Cluj-Napoca, 1999 (în colaborare).

Au scris despre cărțile sale: Smaranda Vultur, Felicia Șerban, Maria Vodă Căpușan, Daniela Fulga, Olimpiu Nușfelean, Liana Pop, Mariana Neț, Irina Petraș, Eugenia Bojoga *etc.*

Textul aisberg e o metaforă chiar mai fericită decât pare: etimologic, *aisberg* înseamnă munte, deal, morman de gheață. Dar *bergen* mai înseamnă și *a* (*se*) *ascunde*, *a* (*se*) ***pune la adăpost***. Partea invizibilă numește suma de potențialități ale textului, amenințarea pe care prea libera sa manipulare o poate conține (prin topire, deci manipulare incorectă, abuzivă, se poate revărsa, poate provoca inundări, sufocări ale sensului). El, textul, își apără chiar disponibilitatea, o gospodărește prin limitări ascunse. Ascunderea ține și de enciclopedia personală mereu imprevizibilă. Ea e presupusă în chip latent de text, acesta mai bogat decât l-a conceput autorul său (*m-ai înțeles greșit* nu-i un reproș prea rar între oameni!). Cum bine remarca Liana Pop în prefață, această demascare a vizibilului secondat de invizibil e neliniștitoare și infinit incitantă. E adevărul nouă la îndemână. Un adevăr care se încheagă în dialog, acesta înțeles ca „tensiune niciodată anulată dintre două orizonturi de cunoaștere și sensibilitate ce tind să se pună reciproc de acord în și prin actul comunicativ, scopul comunicării fiind, în general, acela de a spori mutualitatea mediului cognitiv și nu de a garanta o imposibilă copie a gândurilor." […] Aici e marea frumusețe a cărții de față: specialistul găsește hrană pentru dorința sa de regulă strictă și ultimă, poate număra, cataloga, inventaria cu privirea fixă și încântată de sine a unui contabil/socotitor. Dar, la fiecare pagină, cel dispus să viseze liber – căci conștient de limitele sale – în/la limba sa, cum ar spune Bachelard, o poate face. La fiecare cotitură va găsi descoperiri cu rest pe urma cărora poate face un pas în lături după bunul plac și după puterile visului său verbalizat. Ba poate distinge și semne ale omului de ultimă oră. (**Irina Petraș**)

Cu Ion Vlad, 1976

Apariția unui grupaj de studii cu genericul Panorama semioticii în Romania în revista Signa (Nr. 12/2003) a Asociației spaniole de semiotică constituie un adevărat eveniment științific și cultural. […] *Semioza textuală și modelul lui Peirce*, pornind de la premisa că valoarea semiotică a textului rezidă în natura semnică a unităților sale verbale, Carmen Vlad se focalizează asupra statutului semiotic al textului. Valoarea semiotică a acestuia nu se deduce doar din natura semnică a unităților sale verbale, de rang inferior, ci și din trăsăturile pe care textul le dobîndește prin funcția sa comunicativă și prin relația sa, ca entitate distinctă, cu un univers semnificat. În consecință, din punct de vedere semiotic, textul se caracterizează printr-o ambivalentă constitutivă. A tine cont de această ambivalenta nu înseamnă a examina procesele de natură sintactică, semantică și pragmatică, ci a urmări funcționarea textului (ca entitate globală) atît în rețeaua de relații obligatorii ale procesului comunicativ (unde se validează ca obiect semnic), cît și în procesul de cunoaștere în care și pentru care textul se instituie ca semn. O dată cu asumarea textului ca obiect supus examinării semiotice, precizează autoarea, s-a produs o nouă resurecție a opticii semiotice în cercetarea verbală, cercetări textologice mai recente conferind calitatea de semn textului în general, nu doar celui literar. Prin urmare, asumarea acestei premise fundamentale – a textului ca semn – implică recunoașterea și existenta unei ambivalențe semnice a textului, ceea ce înseamnă a-l recunoaște ca parte a unui proces semiotic complex. În acest context, cadrul semiotic cel mai concludent pentru perspectiva de investigație propusă îl constituie modelul elaborat de Ch.S. Peirce. (**Eugenia Bojoga**)

Deși activitatea pe care o desfășoară Carmen Vlad intră cu precădere în câmpul lingvisticii, studiile sale interesează deopotrivă cercetarea literară, fie prin perspectiva interdisciplinară de abordare, fie prin analiza anumitor practici și obiecte proprii beletristicii. Astfel, *Semiotica criticii literare* are un dublu statut de pionierat, atât prin explorările metodologice în semiotică și în teoria textului, cât și prin tentativa de a fixa statutul comunicativ al discursului critic. (**Andrei Terian**)

Rodica Baconsky, Carmen Vlad

Ion VLAD (n. 26 noiembrie 1929, Archiud /Bistrița-Năsăud). Critic și teoretician literar. Facultatea de Filologie a Univ. Cluj (1952). Doctor în științe filologice cu teza *Povestirea. Destinul unei structuri epice* (1971). Debut absolut în *Lupta Ardealului* (1950). Volume: *Între analiză și sinteză*, 1970, *Descoperirea operei*, 1970, *Povestirea. Destinul unei structuri epice*, 1972; *Convergențe*, 1972; antologia *Romanul românesc contemporan*, 1944-1974, 1974; *Lecturi constructive*, 1976; *Lectura – un eveniment al cunoașterii*, 1977; *„Cărțile" lui M. Sadoveanu,* 1981; *Lectura romanului*, 1983; *Pavel Dan. Zborul frânt al unui destin*, 1986; *Lectura prozei*, 1991 *Aventura formelor. Geneza și metamorfoza genurilor,* 1996*; În labirintul lecturii,* 1999*; Romanul universurilor crepusculare,* 2003; *The Novel of Crepuscular Universes: Thomas Mann, Robert Musil, Hermann Broch, Witold Gombrowicz, Günter Grass, Curzio Malaparte, Heinrich Böll, L.-F. Céline*, în engleză Delia Drăgulescu, East European Monographs, Boulder,Co, Distributed by Columbia University Press, New York, NY, 2010. Studii incluse în volume colective despre Marin Preda, Zaharia Stancu, Ion Barbu, Ion Agârbiceanu, Ioana Em. Petrescu etc. Premiul pentru critică al Uniunii Scriitorilor, 1972. Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu" al Academiei Române, 1983.

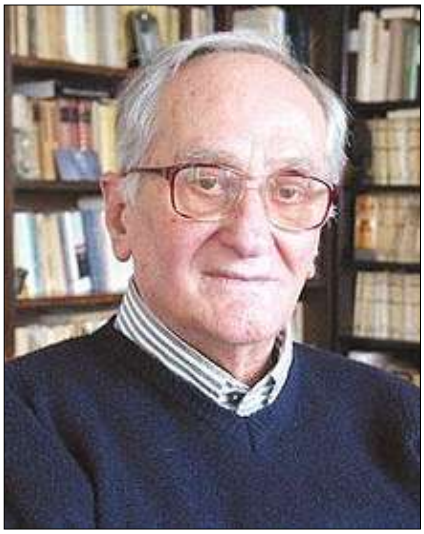

Lectura ca amînare a morții: Este incredibil de frumoasă și de plină de miez această moștenire culturală lăsată nouă de Miron Costin, care, în De neamul moldovenilor, spune despre lectură „că nu este alta și mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decît cetitul cărților". Afirmația aceasta este mai mult decît un citat – și acesta revelator – pus în ramă în sălile de lectură ale bibliotecilor. Să ne gîndim că aplecarea peste carte este răgaz, odihnă, trecere de vreme, amuzament, petrecere, distracție, interval de liniște între două perioade de activitate intensă, folosire plăcută a timpului, dar și, mai ales, întârziere, încetineală, tărăgăneală, zăbovire... În această „tărăgăneală" stă slăbiciunea și forța cititului cărților. De cîte ori cei care zăbovesc deasupra cărților – și mai ales scriitorii – nu sunt socotiți oameni slabi, pierduți „în noaptea unei lumi ce nu mai este", deconectați de la timpul fierbinte al contingentului, incapabili să se adapteze iluziilor prezentului. Numai că însăși această aparentă ieșire din contingent îi „închide"/implică de fapt în tainele acestuia. Prind mai bine timpul în plasa cuvintelor. Încercînd să-l înțeleagă cu ajutorul cărților, îl țin pe loc, îl „amînă". Amînă moartea. Se împotrivesc acesteia, printr-o modalitate lăsată în seama omului: cititul". (dintr-un text apărut în *Mișcarea literară* nr. 3-4/2009)

Au scris despre cărțile sale: Liviu Petrescu, Radu Enescu, Ov.S. Crohmălniceanu, Ion Pop, Victor Felea, Dumitru Micu, Mircea Iorgulescu, Constantin Hârlav, Ion Simuț, Mircea Zaciu, Gh. Grigurcu, Valentin Tașcu, Cornel Ungureanu, Romul Munteanu, Valeriu Cristea, Mircea Braga, Mircea Muthu, I. Negoițescu, Petru Poantă, Irina Petraș, Diana Adamek ș.a..

Practicând cu fervoare și deosebită perseverență actul critic, Ion Vlad nu este îndeobște un teoretician abstract, ci, dimpotrivă, unul foarte aplicat, care-și configurează și mărturisește punctul de vedere pornind de la o carte despre care scrie. (**Florin Mihăilescu**)

În anii '65–'70 l-am avut profesor pe Ion Vlad la teoria literaturii. Cursurile sale, atunci cu siguranță cele mai pasionante, erau înțesate cu informații de prima mână. Pentru cel care voia într-adevăr să se inițieze, profesorul impunea modelul unei fervori intelectuale autentice, cu exigențe nu lipsite de o anumită cruzime, dar care, în fond, constituiau semnele unui nou mod de receptare a literaturii. [...] Prelegerile seducătoare ale lui Ion Vlad instruiau despre puterea ficțiunii și rigorile creației. Cei dotați au înțeles cu uimire că literatura înseamnă o extraordinară aventură a formelor. (**Petru Poantă**)

Citindu-i cărțile, nu m-am putut niciodată desprinde de imaginea Profesorului în sala de curs din vremea studenției mele și nici n-am putut impersonaliza textele amuțind vocea inconfundabilă, în stare să simfonizeze și șfichiuiri amuzate. Modelul catedratic pe care Ion Vlad (*În labirintul lecturii,* 1999) îl reproșează lui Liviu Petrescu (cel care alegea – îmi amintesc seminariile de literatură comparată – ipostaza unei obiectivități avare, cu gesturi minime și surdinizarea efectelor umorale) e regăsibil și în scrisul său de la *Între analiză și sinteză* la *Aventura formelor.* Dar cu adaosuri și divagări efervescente, spumoase, gata să spargă limitele, personalizat și imprevizibil. Iată, observ acum, că se poate valora portretul și doar demontând cele două titluri de mai sus – refuzul perspectivei unice și definitive, deschiderea lacomă pe care *între* o face posibilă convocând toate creșterile și remanierile ulterioare, și *aventura,* a formelor și a spiritului care le definește, deopotrivă, schimbând mereu perspectiva și bucurându-se fastuos de fiecare nouă privire, mereu avertizată, însă și autonomă față de propria erudiție, lipsită de prejudecăți și exuberantă. Spectacolul lecturii și plăcerea desfășurării lui sunt copleșitoare în *Labirint*. […] Cititor împătimit înainte de toate, Ion Vlad alunecă de la o mască la alta, pe o arenă imaginară devenită sub ochii auditoriului, ai spectatorilor (Profesorul nu e doar *citit* în cărțile sale, ci, cum spuneam, *ascultat* și *privit*) palpabilă. Comentariul te scapă rareori din vedere. O retorică fină ține în frâu atenția cititorului ipotetic, îl personalizează și-l ia părtaș la descoperirile mereu uimitoare din labirintul Bibliotecii… Labirintul e de străbătut pe îndelete. Ciceronele e unul de vocație, iar spectacolul, provocat de „inteligența și patima acestui critic care construiește cu firesc și voluptate o istorie vie a literaturii române". Sunt cuvintele sale despre Ion Negoițescu, care-l descriu cu totul nimerit și pe Profesor. (**Irina Petraș**)

Cunoscut din manifestările de viață universitară cotidiană drept un „om cu vlagă", întruchipare a lui „degrabă", cu trăiri „intense și repezi", spre a relua aici calificativele măsurii socratice din *Charmides*, Profesorul Ion Vlad își întemeiază scrisul pe o normă

de reținere. Tensiunea din ființa criticului între afectivitate, emoții, pasiuni și prudența „reflectată" dă întâietate în ipostaza scripturală virtuții echilibrului și măsurii ferm strunite, fără ca prin asta scrisul să-și diminueze însuflețirea (**Doina Curticăpeanu**)

Romanul universurilor crepusculare reprezintă un voiaj inițiatic în operele câtorva din prozatorii cei mai reprezentativi ai secolului XX, uniți prin predilecția lor pentru reflexivitate și formula romanului-eseu. Ion Vlad se dovedește, o dată în plus, un cititor de aleasă vocație, care surprinde trăsăturile marcante ale fiecărui scriitor și care știe să îmbine în mod subtil cunoștințele teoreticianului cu investigația în profunzime a textului. (**Gheorghe Glodeanu**)

Înaintând în secvențe ritmice atent controlate, comentariul profesorului Ion Vlad impune prin amplitudinea lecturii ca și printr-o calitate specială a scriiturii (aceeași pe care o făceau transparentă și cursurile ținute la Facultatea de Litere); ar fi vorba despre o retorică spectaculoasă, cu multiple desfaceri în sertare și recadrări insolite, cu trădări ale firului principal al discursului în favoarea unor neașteptate paranteze-ferestre ce nu uită însă niciodată să se reașeze în logica și ordinea ansamblului. Există apoi un răspuns imediat pe care textura învăluitoare și o anume carnație a comentariului îl aduc geometriei ce prezidează construcția. Vorbind despre un spațiu privilegiat al asumării textului, criticul Ion Vlad propune de fapt scene de joc în care granița dintre spectator și actor se șterge, distanța dintre personaj și cititor se dizolvă, făcând posibil scenariul unor reciprocități fecunde sau a ceea ce autorul numește „un teritoriu 31 deschis jocului liber al imaginației" (**Diana Adamek**)

Într-o necesară evaluare sintetică a științei literare românești, cărțile semnate de către Ion Vlad, de la debutul editorial, într-un fel programatic (*Între analiză și sinteză* 107), și până la studiile mai recente108), ocupă un loc distinct prin pledoaria, argumentată și reiterată, pentru cunoașterea conceptelor și a categoriilor literaturii, mai exact, pentru *actul lecturii*, văzut „ca o analiză funcțională care face universul creat al operei și dispune de virtualitatea unei interpretări plurivoce" (*Alegerea criteriilor în examenul creației literare*). Alături de valorizările aparținând *criticului*, îndreptate cu predilecție spre proză, textele articulează o concepție unitară despre literatura văzută ca „limbaj specific", considerată, mai mult, drept *un mod specific de comunicare în timp*. Metodologic vorbind, discursul critic și, în egală măsură, teoretic, e determinat la început de structuralismul învestit cu funcție formativă. Din perspectiva stilului ce personalizează, pagina lui Ion Vlad conjugă rigoarea informației cu fervoarea, meridională și orală, a unui dascăl de vocație. (**Mircea Muthu**)

Ședință la Filiala Cluj, anii 80 – Victor Felea, Vasile Lucaciu, Domokos Géza, Ion Noja, Ion Vlad, Fodor Sándor, Negoiță Irimie ș.a.

Tudor VLAD (25 mai 1959, Cluj). Prozator, publicist. Facultatea de Filologie Cluj-Napoca (1979) și București (1982). Debut absolut cu proză în *Tribuna* (1978). Volume: *Al cinsprezecelea*, roman, 1981; *Ascensiunea nocturnă*, roman, 1984; *Porțile serii*, roman, 1987; *Adunarea și scăderea zilelor*, roman, 1988; *Interviul de la Platon la Playboy*, eseuri, 1997; *Fascinația filmului la scriitorii români (1900-1940),* 1997. Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor, 1981.

Au scris despre cărțile sale: D. R. Popescu, Dumitru Micu, Irina Petraș, Marian Papahagi, Valentin Tașcu, Ioan Holban, Valeriu Cristea, Gheorghe Schwartz, Eugen Simion, Ioana Bot, Petru Poantă, Radu G. Țeposu, I. Negoițescu, Claudiu Groza, Anton Cosma, Gh. Glodeanu, Daniel Cristea-Enache ș.a.

Întregul roman e construit cu o supravegheată tehnică a impreciziei. Dacă în prima parte discursul narativ (ascunzător de enigme) e continuu, cea de-a doua și preambulul conțin monologuri fragmentare, care nu numai că relativizează adevărul spuselor, dar îl comunică doar parțial, fără să dezvăluie identitatea vorbitorilor și făcând referiri la personaje încă neintroduse în narație, ca și cum ele ar fi cunoscute. Tehnica susține un climat de semirealita-

te sau chiar irealitate, halucinant, analog celui din proza lui Gabriel García Márquez, a lui Vargas Llosa, nu fără asemănări și cu cel din romanele lui D.R. Popescu. […] Demonstrația de virtuozitate devine ostentativă în *Ascensiune nocturnă* (1984), relatarea fiind însoțită de comentarii auctoriale destinate să releve caracterul de facere, de literatură. Declarându-se „cronicar" al activității de pe un șantier, naratorul anunță că va înfățișa o faptă de eroism, dar amână mereu începerea istorisirii, introduce preliminarii, digresiuni, intercalează chiar un episod fantastic (ridicarea cuiva în văzduh, legat de piciorul unui vultur uriaș) și își motivează insistent procedările. […] Principalul obiectiv al prozatorului este parodierea falsei literaturi a șantierelor socialiste, ceea ce învederează implicit deplina stăpânire a unei diversități de mijloace. *Porțile serii* (1987) e un roman de tip flaubertian […] De o factură aparte chiar în contextul prozei autenticiste, inclusiv în varianta ei postmodernă, este romanul *Adunarea și scăderea zilelor* (1988), unde formula e jurnalul în jurnal. (**Dumitru Micu**)

Romanul de debut al lui Tudor Vlad, *Al cincisprezecelea* (1981), impunea prin maturitatea cu care era supusă materia epică voinței auctoriale, prin excelentul simț al compoziției, prin acuitatea privirii înregistrând semne grele de înțelesuri cu două sau mai multe muchii. Reținem atunci drept motiv fundamental al cărții confuzia subtilă a fețelor diurne, banale ale lumii cu cele mitice, eterne și decupam, fără a-i presimți însemnătatea, un rând ca acesta: „pe-aici e o oarecare lipsă de eroi". Acum, la al patrulea roman, constatarea lapidară de mai sus se propune drept temă romanescă esențială. *Ascensiunea nocturnă* (1984), *Porțile serii* (1987) și *Adunarea și scăderea zilelor* (1988) sunt etape ale aprofundării ei, formule de abordare marcând totodată faze succesive ale drumului de „întoarcere a autorului". Altfel, spus, „obiectivitatea" în sensul tradițional al omniscienței și imparțialității naratorului suferă o evidentă scădere în folosul tonului tot mai subiectiv, mai confesiv, mai autobiografic. Ficțiunea își asociază mărturisirea și mărturia într-un proces de „veridicizare" a prozei specific ultimilor ani. Aura de magie se rarefiază, dar se adâncește greutatea cuvântului implicat. Scriitorul care-și etalează sub ochiul public instrumentarul își subminează doar aparent poziția, autoritatea lui crescând, în fond, o dată cu proclamarea condiției sale de martor „obișnuit" însă înzestrat cu darul rostirii. Tehnici demitizatoare ale ficțiunii tradiționale consolidează statutul social al prozei de astăzi, care, în întregul ei, proclamă eroismul cotidian reacordând însemnătate dimensiunilor la scară umană ale existenței. Frontul comun nu pune în primejdie originalitatea enunțurilor. (**Irina Petraș**)

Biblioteca Județeană Cluj – Tudor Vlad, Horia Bădescu, Negoiță Irimie, Traian Brad

Gelu VLAȘIN (n. 30 august 1966, Telciu / Bistrița – Năsăud). Poet, eseist. Studii universitare la București și Paris. Fondator și director de proiect al revistei „Origini Românești" editată la Madrid într-un tiraj de 100.000 exemplare, freelancer, inițiatorul Manifestului Deprimist și al proiectului Poetry Performance 2007 (audio și videopoeme). A debutat în revista *România literară* nr 16 din 1999 cu o prezentare făcută de Nicolae Manolescu. **Volume**: *Tratat la Psihiatrie* (versuri), 1999, prefață de Nicolae Manolescu și postfață de Paul Cernat, volum premiat de Asociația Scriitorilor din București la secțiunea debut și nominalizat la premiile Uniunii Scriitorilor din Romania tradus și în franceză); *Poemul turn* (versuri), 2001, publicată în format electronic la Ed. Liternet – 2003; *Atac de panica* (versuri), 2002; *Ultima suflare* (versuri), 2005; *Don Quijote Rătăcitorul* , 2009; *Omul decor*, 2009; *Ayla*, 2011; *douăzecișișapte*, 2013. A publicat versuri, eseuri și comentarii critice în: *România literară, Viața românească, Luceafărul, Dilema, Poesis, Convorbiri literare, Euphorion, Familia, Vatra, Cronica, Arca, Mișcarea literară, Tomis, Facla literară, Dacia literară, Poezia*. I-au fost traduse și publicate versuri și eseuri în Spania, Italia, Franța, SUA, Canada, Germania, Rusia, Ungaria. Ordinul Meritul cultural în grad de Cavaler.

Au scris despre cărțile sale:: Nicolae Manolescu, Daniel Cristea-Enache, Marin Mincu, Octavian Soviany, Nicoleta Cliveț, Paul Cernat, Liviu Antonesei, Irina Petraș etc.

Versurile au o grafică delicată, semănînd cu niște caligrame expresive din vremea computerului. Postmodernistă este senzația de prozaic cotidian – nici transparentă cu totul, nici de tot opacă – peste care atîrnă umbra unei femei pierdute (în două sensuri diferite ale cuvîntului: plecată fizic și abandonată moral). Cea mai mare calitate a acestei poezii, care nu pare a unui începător, este egalitatea cu sine, tonul neschimbat, nivelul pretutindeni înalt al emoției lirice. (**Nicolae Manolescu**)

Minimalistă prin excelență, poezia lui Gelu Vlașin nu își propune să rupă, cum se spune, gura tîrgului; în schimb impune printr-o distincție specială, ca un jucător de renz care, neputînd concura pentru punctajul maxim, își asumă deliberat alternativa "jocului la zero". Aparenta ei fragilitate, rarefiată și nepretențioasă, e un precipitat de discreție sentimentală (fără sentimentalism) și rezistență interioară "textualizat" cu un instinct poetic sigur. Trebuie spus că tînărul autor probabil, a ajuns la această formulă poetică biografist-minimalistă postmodernă, în definitiv – pe o "scurtătură" proprie, evitînd prudent capcanele intertextuale. Efectul de familiaritate, de naturalețe provine și din asumarea firească a respectivei condiții. 0 simplitate înșelător-monotonă pune în ecuație, cu eleganță tinerească și acuratețe a frazării, expresia concentrată, economicoasă a clar-obscurului singurătă-

ții boeme sau domestice, gesturile banale, angoasele și întîmplările mărunte ale intimității cotidiene – materia primă. (**Paul Cernat**)

Dedublată, atinsă de un sindrom verbal al personalității multiple e poezia lui Gelu Vlașin din *Tratat la psihiatrie* (1999). Sigur, titlul ambiguu e „făcătură" menită să te pună pe gânduri, dar și să te prindă în capcană. Numește și vindecatul trecut printr-un tratament („fabulatoriu", îmi vine să spun), dar și aparent-sănătosul informându-se doct și suficient la fața locului. ori chiar dedicația, „la", unei instanțe feminine dominând veacul 20 și uniformizând prin tocmai hărnicia cu care individualizează („tu ești / un coșmar dintr-un vis / de mulți ani / rătăcit / într-o groapă / comună"). Depresiile, sindromurile, ipohondriile, amneziile și celelalte psiho-stări care-și împrumută, cam forțat, numele poemelor sunt, majoritatea, efecte ale senzației de strâmtoare – un soi de cămașă de forță a realului: „vitrina-i cam strâmtă", „ochiul îngust", „mansarda prea strâmtă", „patul îngust", privirea strivită, coapsele zdrobesc stăpânite de instincte primare. Privirea încețoșată – ochii sunt mereu prăfuiți, îngușți, întorși, răzvrătiți în uimire, bolnavi de mirare etc. – își alătură firesc sufocarea, sacadarea transcrisă simplu în frângerea excesivă a versului. (**Irina Petraș**)

Maria VODĂ CĂPUȘAN (n. 30 decembrie 1940, Timișoara). Teatrolog, eseistă. Facultatea de Filologie a UBB Cluj-Napoca (1956). Debut absolut în *Tribuna*, 1968 cu un articol despre Jean Cocteau. Doctorat în Litere cu o teză despre teatrul francez contemporan.. **Volume**: *Teatru și mit,* 1976; *Dramatis personae*, 1980; *Despre Caragiale*, 1982; *Teatru și actualitate,* 1984; *Pragmatica teatrului,* 1987; *Camil Petrescu – Realia*, 1988; *Accente,* 1991*; Mircea Eliade spectacolul magic*, 1991; *Marin Sorescu sau Despre tânjirea spre cer*, 1993; *Caragiale*?, 2002; *2011; Dictionnaire des relations franco-roumaines* (în colaborare cu Marina Mureșanu-Ionescu și Liviu Malița), 2003. **Traduceri**: Marcel Brion, *Homo pictor*, prefață de Dumitru Matei, București, 1977 (în colaborare cu Victor Felea); Petru Dumitriu, *Zero sau Punctul plecării*, București, 1992 (în colaborare cu Horia Căpușan); Mihai Eminescu, *Poezii – Poemes*, ediție bilingvă, prefață de Mircea Zaciu, postfață de Tudor Ionescu, Cluj-Napoca, 1999 (în colaborare cu Ariadna Combes). Colaborează la „Tribuna", „Steaua", „România literară", „Contemporanul", „Ramuri" etc.

Au scris despre cărțile sale: Victor Felea, Vasile Avram, Mihai Coman, Dan C. Mihăilescu, Marian Popescu, Florin Manolescu, Eugen Simion, Val Condurache, Ileana Berlogea, Mircea Ghițulescu, Constantin Cublești, Mircea Morariu, Elisabeta Lăsconi, Irina Petraș etc.

Teoretician și analist al literaturii dramatice, Maria Vodă-Căpușan. concepe o poetică teatrală modernă, originală sub multe aspecte, axată îndeosebi pe metodele de investigare oferite de semiotică, teoria textului și estetica receptării. Interpretarea „semnelor" dramatice într-o viziune semiologică, panoramică, comparatistă îi prilejuiește un excurs critic nuanțat, menit să surprindă specificul, structura și modalitățile teatrului, privit ca „fenomen complex, constituit din semne diverse" (*Accente*). Studiile sale vădesc o certă orientare către teoretizarea fenomenului, organizându-se într-un „discurs asupra metodei" ilustrat printr-o varietate de modele exegetice preluate din literatura română și universală, comentate cu rigoare demonstrativă și cu fervoare interpretativă. (**Magda Wächter**)

Scriitura elegantă, adeseori memorabilă în segmentele sale de concizie plastică, se întemeiază pe o lectură lucid asumată. Dimitrie Cantemir, Shakespeare, Caragiale, A. Jarry, Cehov, Pirandello sunt câteva din *locurile* explorate, comparabile prin prezența a două realități ireale: teatrul lumii și teatrul din teatru. Reprezentația dramatică e receptată dincolo de text; cuvântul, instrument al literaturii și primă treaptă de descifrare codificată a umanului, este supus în teatru unei decantări secunde; gestul, acompaniat de muzică, pictură și dans, este sinonim cu dubla rafinare a esențelor, ambiționând să substituie viața însăși. Lumea ca teatru urcată pe scenă și teatrul coborât în stradă, vulgarizat în cel mai nobil înțeles al cuvântului, prin artificii mereu redescoperite de autorii dramatici, accentuează inefabila interferență a realului cu imaginarul. (**Irina Petraș**)

În încercarea de a demonstra teatralitatea teatrului, autoarea pune la contribuție o bibliografie temeinic asimilată, precum și instrumente analitice de ultimă oră. Eseurile au un caracter preponderent teoretic, referindu-se mai puțin la o anume piesă sau la un anume spectacol, cât la fenomenul teatral, cu dimensiunile și conceptualizările sale fundamentale. Autoarea consideră că, în dramaturgia secolului XX, scenariile mitice își conservă funcția modelatoare și integratoare, în ciuda pasiunii negatoare a diferitelor mișcări literare, avangardiste sau moderniste pur și simplu.[…] În cărțile sale, Maria Vodă-Căpușan oferă sinteze teoretice demne de interes, din perspectiva unor noi abordări metodologice și epistemologice, aplicate cu discernământ critic și erudiție neostentativă. (**Iulian Boldea**)

Vasile VOIA (n. 29 octombrie, Slatina-Nera/Caraș Severin). Critic literar, eseist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1963) Doctorat în litere, 1978. Volume: *Novalis,* 1981*; Proza românească în perioada dintre cele două războaie mondiale, antologie comentată, Ungaria,* 1995*; Tentația limitei și limita tentației. Glose la mitul faustic,* 1997*; Literatură comparată. Principii teoretice și studii aplicate*, 1998; *Aspecte ale comparatismului românesc*, 2002. Traduceri: Hans Georg Gadamer, *Heidegger și grecii. Addenda: Walter Biemel despre Heidegger*, 1999. prezent în Volume colective: *Studii despre Coșbuc*, 1966; *Cercetări de literatură comparată*, 1976; *Le comparatisme roumain*, 1982; *Hugo Meltzl und die Anfange der Komparatistik*, Tübingen, 2005 etc.

„Obiectul de studiu al literaturii comparate l-a constituit dintotdeauna cercetarea relațiilor literar-spirituale internaționale. Trebuie să avem în vedere diferența dintre perspectiva națională a filologiilor tradiționale și perspectiva supranațională reclamată imperios de comparatismul actual. Opera sau autorul sunt studiați ca fenomen transnațional sau transfrontalier. Interesul literaturii comparate se centrează nu pe literatura unei singure ambianțe lingvistice, ci pe o macrostructură multinațională și multilingvală. În cazul acesta, s-a vorbit de poziția unei neutrali-

tăți culturale. Ceea ce presupune nu a ignora particularitățile literaturii proprii, ci a nu le exacerba și privi unilateral. Literatura comparată nu se opune disciplinelor filologice, în general, și filologiilor naționale, în special, ci se disociază de acestea prin crearea unor metode și principii proprii. Adoptarea punctului de vedere supranațional reprezintă condiția sine qua non a existenței literaturii comparate, a perenității ei în timp și a formării spiritului european, a transformării ei, pe o anumită direcție, într-o disciplină specifică de cercetare a continentului pe care-l locuim. Relativizarea gândirii naționale, afirmă Hugo Dyserinck în studiile sale, creează conștiința europeană, întoarcerea la sentimentul unității literaturii europene și al vieții spiritului european. Cercetarea raporturilor existente între literaturile individuale constituie baza înțelegerii atât a deosebirilor cât și a concordanțelor, posibilitatea de a acționa împreună în vederea creării unei doctrine proprii cu privire la construcția unei noi gândirii europene. Sarcina majoră a literaturii comparate în momentul de față este participarea la ceea ce se numește Europa-forschung, la cercetarea unei Europe definite ca laborator spiritual sau cultural. Acest Laboratorium Europa devine, îndeosebi în optica comparatismului german și francez actual, un spațiu al interrelațiilor literare care face posibilă analiza ideologiilor din perspectivă istorică, se substituie ideii de națiune și se transformă într-o știință numită imagologie. Această disciplină, ca cercetare a imaginii pe care popoarele si-o fac unele despre altele, este în așa fel gândită, încât să nu regreseze către spiritul naționalismului secolului trecut și nici să nu se afirme în formele noi ale gândirii naționaliste actuale".

Comparatist de ținută, cu un îndelung exercițiu al scrisului și autor al unor studii născute dintr-o dublă apetență, analitică și sintetică, Vasile Voia revine în atenția cititorilor cu un demers incitant, de ample deschideri, dedicat fenomenologiei moderne a mitului faustic. […] Adept al unui comparativism nonfactologic, cu deschideri spre filosofie și estetică, Vasile Voia nu-și rezumă cercetarea la aria tematologiei, intenția sa fiind aceea de a reface, împreună cu textura, dinamica unui mit ce s-a dovedit unul „constitutiv al omului modern", un arhetip cu disponibilități spre metamorfoze și insolite reeditări în imaginarul secolului XX. (**Diana Adamek**)

Volumul *Comparatism și germanistică* (2008) reunește studii și eseuri care circumscriu relația dintre cele două concepte, punându-se un accent deosebit asupra noii paradigme unificatoare intitulată semnificativ „germanistica interculturală". Regăsim în prim-plan analize consacrate scriitorilor germani mai vechi și mai noi sau unor probleme de estetică a creației și receptării. Demne de interes sunt perspectivele deschise de investigarea fenomenologiei faustice în hermeneutica lui Ernst Bloch și Constantin Noica precum și investigațiile pertinente asupra operei lui Lucian Blaga în context german, ca și cele consacrate lui Heidegger și avatarurilor biografiei sale politice. Cartea este, în fapt, întâlnirea fericită a comparatismului ideilor cu estetica și filosofia, unificate de un stil critic riguros, fără a fi pedant, erudit și atent la nuanțele textului, dar și la amplitudinea unor teme majore ale culturii și literaturii universale. (**Iulian Boldea**)

George VULTURESCU (n. 1 martie 1951, Tireac/Satu Mare). Poet. Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca. Debut absolut în *Familia*, 1973. Debut editorial în *Caietul debutanților*, 1979. Este fondator, editor și realizator al revistei *Poesis*, Satu Mare (din 1990 până în prezent) și al *Festivalului Internațional „Frontiera Poesis"*din Satu Mare. **Volume**: *Frontiera dintre cuvinte*, versuri, 1988; *Poeme din Ev-Mediul odăii*, versuri, 1991; *Orașul de sub varul pereților*, versuri, 1994; *Saeculum. Metafizică și polemică*, eseuri, 1995; *Tratat despre Ochiul Orb*, versuri, 1996; *Femeia din Ev-Mediul odăii,* versuri (antologie), 1996; *Gheara literei*, versuri, 1998; *Scrisul agonic,* versuri (antologie), 1999; *Cultură și literatură în ținuturile Sătmarului. Dicționar: 1700-2000*, 2000; *Nord, și dincolo de Nord*, versuri, 2001; *Stînci nupțiale*, versuri, 2003; *Monograme pe pietrele Nordului*, versuri, 2005; *Aur și iederă*, 2011; *Nordul. O gnoză a pietrei* (antologie) 2011; *Grota și literele*, 2013. Ediții bilingve – *Augenlieder*, gedichte, trad. Christian W. Schenk și Simone Reicherts-Schenk, Dionysos, Germania, 1996; *Tratat despre Ochiul Orb*/*Traite sur l'Oeil Aveugle*, trad. Sabrina Russo, Fundația Culturală Libra/Editura Humanitas, Montreal, 2004; *The North and beyond the North*, trad. Olimpia Iacob, Libra, 2006; *Do severe I dalše od severa*, trad. de Miljurko Vukadinovič și Adam Puslojič, Belgrad, 2007; *Poezii / Versek,* trad. de Balázs Boróka, 2010; *Alte poeme din Nord*/*Other Poems from the North*, trad. de Adam Sorkin și Olimpia Iacob, Iași, 2011. A colaborat la volumele colective *La ce bun poeții*, 1994; *Eonul Blaga. Întîiul veac*, 1997; *Amurgul idolilor*, 1999; *Secunda zero – 2000,* 2000. A fost tradus în slovacă, franceză, germană, engleză, maghiară, letonă, sârbă, chineză, suedeză. Ordinul Meritul Cultural, categoria A, literatură, în grad de Cavaler (2004). Ordinul Meritul Cultural, categoria A, literatură, în grad de Cavaler (2004); Ofițer (2010).

"*Scriu cu febră în trup / sau poate cu diavolul hohotindu-mi / prin vene: Scrisul agonic nu repetă / conștiincios; punerea în pagină precum / așezarea în mormînt.... // Mă las răscolit de febră / sar dintr-un cuvînt în altul / ca și cucul în cuiburi străine / mă văd copil sărind pe sloiurile rîului/ din sat / pe margini corurile voastre de pupile // Pot oricînd să opresc/ procesiunea și să închin un pahar / cu cioclii lecturii: / vă las singuri pe pagină: / n-am chef să mai vîslesc în locul vostru!"* (*Scrisul agonic*).

Aflat mereu în goană după „mierea literei", poetul se așează, în continuare, pe pietrele Nordului ca într-o strană de biserică. Muntele rămâne un loc simbolic, un veritabil *axis mundi,* un templu natural ce sugerează aspirația la sacru a scriitorului. Spre deosebire de contemporanii care văd scrisul ca o osândă, Vulturescu proclamă necesitatea scrisului ce se naște din „*adorația locului unde scrisul e legea după care scrii"* (*Litera n-are martori*). Alteori, asemenea lui Vasile Voiculescu, autorul *Scrisului agonic* descrie semnificațiile mitice ale nopții Sfântului Petru, când jivinelor Nordului li se atribuie tainul de jertfă pentru acel an. Pe poet nu îl interesează însă jertfa atribuită sălbăticiunilor, ci jertfa acordată literei, fiara neagră din creierul său. Vârvele Muntelui îl cheamă mereu pe poet, care se dovedește a fi, în continuare, un prestidigitator ce se joacă cu literele și cuvintele. Temele și motivele se dovedesc recurente, marcând legătura organică dintre un ciclu și celălalt. Cunoscută deja din volumele prece-

dente ale poetului, metafora ochiului orb revine și ea în mod obsedant: „*Ochiul orb e o vizuină în care se retrag fulgerele să-și stingă solzii de / șerpi. Fulgerele se hrănesc cu beznă / ca și poemul acesta care-mi spintecă/ noaptea"* (*Fulgerele se hrănesc cu beznă*). Chemat la Judecata de Apoi a locuitorilor Nordului, poetul își justifică demersul artistic printr-un dialog imaginar purtat cu Moș Achim, unul din înțelepții locului: „*Și dacă litera e cuțitul? Râd eu. / Cum crește stânca din lut, măseaua din / gingie, Moș Achim, personajele sunt / fantomele și erorile mele, nebunii mei în / care râd și plâng, continuu să mă apăr eu"* (*Numele, ca un scalp*)*..."* (**Gh. Glodeanu**)

Între poeții care s-au apucat – de voie, de nevoie – de critică, George Vulturescu nu e o excepție, ci chiar Excepția. Nu pentru că ar fi mai priceput și mai potrivit sau mai apt pentru comentariu decît ceilalți (toți poeții improvizați în recenzenți spun lucruri interesante, adesea de percepție proaspătă și din unghiuri neașteptate), ci pentru că e singurul cu comportament de critic (ba chiar, cînd are vreme, cu purtări de exeget); e singurul care nu face critică doar după ureche și ascultînd doar de impresiile lui personale și imediate; e singurul care e convins că receptarea și interpretarea sînt chestii de dialog, nu de simplă inspirație la lectură și de norocoase sau ghinioniste intuiții. […] Lîngă cele deja în circulație, își face loc pentru propriile nuanțări și completări, ceea ce nu poate fi considerat decît gest eminent pozitiv și... conlucrativ... (**Al. Cistelecan**)

Daniel Cristea-Enache, George Vulturescu

Poetul ne propune în volumul *Nord, și dincolo de Nord* (*Editura Dacia*) o tragedie scripturală, ce se desfășoară în tonalități oraculare, cristalizându-se în viziuni care au ceva din mișcarea Iluminărilor rimbaldiene sau a poemelor vizionare ale unui William Blake. Desfășurată pe mai multe voci, într-o bine strunită orchestrare de oratoriu care încearcă să ilustreze devenirea textului, cu momentele sale de plenitudine și de cădere, poema Mâna care scrie și mâna de pe cuțit (ocupând partea cea mai însemnată a volumului) pleacă de la circumscrierea, într-o suită de interogații anxioase, a stării de „Nord" care se identifică, într-un fel la George Vulturescu cu starea de poezie, Nordul reprezintă astfel mai întâi o ipostază tenebroasă a ființei, e figurarea unui fel de inconștient colectiv în care colcăie prezențele animalității amorfe și agresive, asociindu-se scrierii,, nămoloase" (prin urmare opace) care face să țâșnească la suprafață florele infernurilor interioare. „Nordul e / o mlaștină, o iarbă cleioasă, continua să/ bolborosească Ion // (Pe străzile burgului nu poți bufni în râs. / Nordul nu e o temă, nu poate deveni proiect; el nu / se lasă peste terase ca un lințoliu; nu atârnă / peste vârfuri de brad ca o ceață: nu se / zdrențuiește peste acoperișuri precum amurgurile. /Pieziș, Nordul stă peste litere și prin / nămolurile scrisului își târăște animalele / diforme ale Nopții)... (**Octavian Soviany**)

Saga nordică a atins treptat, cu fiecare nou volum de versuri, o armonie tăioasă, întunecat-arzândă. Poetul și-a marcat definitiv teritoriul și oficiază, fie și sub negrul cenușii, solemn, cu o voce de-acum inconfundabilă, din chiar pragul proprietății sale. *Grota și literele* marchează o continuare și o stranie creștere. Prima secțiune, *Scaunul gol de lângă foc*, e una a evocării nostalgice, a reveriei. Divinitatea, prietenii dispăruți, felia de pâine din mâna mamei, copilăria, vârstele bântuite de fantasme cu călărești, urmele de copite din lumea cea mică a insului, dar și din lumea cea mare a Istoriei își află încă lăcașul potrivit „sub calota craniului", unde „e cald și bine". Tot ceea ce se petrecea până acum la nivelul pietrei, cu obstinate, dar firave, totuși, scrijeliri ale lutului și ale stâncii, capătă o scrâșnită profunzime în secțiunea a doua a volumului: *Viespe de grotă*. Poemul, viața, moartea, gândul răsucit în sine sunt unghere misterioase ale grotei, sunt chiar ele Grota care se lasă explorată trudnic, cu o încercare repetată de potrivire a literelor și a semnelor. Poemul își este sieși vizuină și viziune. „Scrierea e un drum", dar nu unul care respectă tradiționale ritualuri ale inițierii, ci unul răzvrătit, reluat, refăcut, cu variante, voci și ecouri. Dincolo de tonalitatea imnică, surdinizată acum, se silabisește stupoarea de a fi, eșuarea într-un labirint fără ieșire, în vacarmul de răspunsuri incomplete. Poemul care încheie volumul rostește însă și un manifest de sfidare a limitelor și a zădărniciei, de apărare a Poeziei: „poetul nu are nici o apărare în afara versului… (**Irina Petraș**)

[*Nord și dincolo de Nord*] este una din cele mai frumoase cărți (dacă nu cea mai frumoasă) ale autorului care oferă și el o revelație: aceea de a se schimba. Vulturescu apare diferit de cum îl știam din cele șase volume anterioare. în cartea lui despre Nord, îi descoperim o fantezie dezlănțuită, el creează o lume mitică, stranie, cu personaje numeroase clocotind de fraze contradictorii, toate definiții ale Nordului. S-ar zice că Satu Mare însuși e un Pol-Nord-Locuit, un fel de cetate interzisă, înghețată, prin care trece axa lumii și asta-i dă o gravitate cumplită: fiecare cărămidă aduce o revelație și fiecare pas presupune o inițiere. Metaforele poetului sunt surprinzătoare, tonul e grav, de poem dramatic. Poezia are o luciditate încleștată de băutor care-și refuză delirul. Personajele sunt

lăsate să vorbească pentru autor, care se înfățișează pe sine scriind apăsat de o răspundere de demiurg care nu că descrie lumea, ci, prin frazele lui, o constituie. Exact la împlinirea a 50 de ani, George Vulturescu are curajul să devină altul și își marchează vârsta rotundă cu o carte într-adevăr puternică, insolită, substanțială... (**Horia Gârbea**)

Dintre speciile expresioniste ardelene, George Vulturescu o alege, în primul rând, pe cea pietroasă și terifică a lui Aron Cotruș, cu primitivități deopotrivă de limbaj și atitudine și cu o retorică a violenței care dă în emfază. Asemenea lui Cotruș, și Vulturescu exaltă un expresionism de temperament, de sânge învăpăiat și de gesturi aprige; un expresionism al lui Pătru Opincă, de stihii și instincte iuți, în care idealitatea se joacă dur și tranșant, pe cuțit; rezultă un lirism de cuțitar al inefabilului, la care străbunii participă în direct, transmițându-și mandatul de violență scurtă și definitivă. Cuțitul ancestral, cu scriitura lui de destine, e înlocuit însă la urmaș, de cuvânt; dar cuvântul nu e mai puțin teribil decât străvechiul cuțit. Devoțiunea față de cuvânt reprezintă o etică la fel de imperativă ca și cea a cuțitului; nici el nu e o armă mai puțin primejdioasă și letală. Aceasta e, de fapt, religia poetică a lui George Vulturescu: versuri de primejdie, versuri degrabă vărsătoare de sânge nevinovat; versuri vampirice la urma urmei, care trăiesc, de fapt, exclusiv cu sânge, vorbind astfel de terifianta poemului... (**Al. Cistelecan**)

Aur și iederă îți lasă impresia unui delir. Acest *Smintitule,* repetat, mi-a adus aminte de cuvintele lui Socrate din *Phaidros: „*Cele mai mari binefaceri ajung la noi pe calea nebuniei, cu condiția ca nebunia să fie un dar divin”. Iar în lumea lui George Vulturescu e un dezmăț de lucruri și înțelesuri, o viermuială de vedere și orbire, de lupi și șerpi, de biserici și cârciumi, de morți și vii, de litere și pietre, de mlaștini și munți, de subterane și păsări, de ochi și albine, de vrăjitori păgâni și profeți, de oameni și animale etc. Un univers halucinant în care imaginația par a-și fi ieșit din țâțâni. Ei, bine, tocmai ca să evit un astfel de discurs, am zis că această carte mi-a produs „o puternică impresie"'. Se știe prea bine că George Vulturescu și-a creat și asumat o întreagă provincie poetică: Nordul. Nordul lui Vulturescu e un ținut pietros, cu pietre care au coajă și pe care „poți rătăci toată viața" și mlăștinos totodată, cețos („lumina cade ca o burniță / cu așchii metalice ce se înfig, greu, în copaci”), populat de lupi și șerpi și de legendarii costoboci (trib de daci liberi, de oameni aspri) ce văd lumea la lumina fulgerată a lamei cuțitului, ținut ce emană miasme otrăvitoare și mituri păgâne, panteiste, însă nu geografia lirică îl interesează de data asta pe poet. Obsesia dintâi din *Aur și iederă* îmi pare a fi *scrierea.* […] Se poate scrie un întreg eseu relația dintre *lume* și *text* în poezia lui George Vulturescu... (**Ion Mureșan**)

Poezia lui George Vulturescu este poezia unei mari angoase. De aici și șansele ei de a rezista. Pentru că reușește să nu fie doar angoasa celui care scrie... (**Radu Voinescu**)

Se zbate în versurile lui George Vulturescu o formidabilă energie neagră, o demonie substanțială din care derivă un discurs de o relevanță pe măsură. De regulă, poeții îmbină moraliile negative cu cele pozitive, oscilează între poli, fac compromisuri afective etc. Unii aspiră declarat spre elevație, beatitudine, sacralizare. La antipodul lor, autorul *Scrisului agonic* dă glas unei frustrări la un mod absolut, se pune, hotârît, sub emblema damnării. Specificul său îl reprezintă respingerea oricărei medieri, a oricărei departajări morale. De unde un discurs dur, compact în natura sa rebarbativă, ca un pat de fachir, așternut cu ascuțișuri de cuie. Atenția cititorului e orientată, clipă de clipă, spre performanțele negației, căci ansamblul e țesut cu minuție, întreținut cu surprizele imagistice ale sarcasmului […] Starea de veghe a lui George Vulturescu e cea a unui posedat. Febricitant, declarîndu-și demonizarea, poetul se exprimă prin acuități sumbre, care dau glas unui simțământ definitoriu al inapetenței, al sleirii, al limitei. Acesta nu exclude însă forța trasării contururilor, aidoma gestului unui sinucigaș ce-și împlîntă cu tărie cuțitul în inimă (**Gh. Grigurcu**)

Poesis 2007 - George Vulturescu, Marin Mincu, Iolanda Malamen, Ioan Es. Pop

Magda WÄCHTER (n. 12 decembrie 1968, Sibiu). Eseistă. Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, secția engleză-română, 1992; Facultatea de Istorie și Filosofie a aceleiași universități, secția Filosofie, 2000. Doctor *Magna cum laude* al Universității din București, specialitatea Literatură română, cu o teză despre A.E. Baconsky, coord. Acad. prof. Eugen Simion, 2006. Cercetător științific la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară Sextil Pușcariu din Cluj-Napoca, din anul 1997. Debut absolut „Tribuna“, 1995, critică literară. Studii și articole în *Tribuna*, *Vatra*, *Steaua*, *Contemporanul.* Traduceri în și din limba engleză. Coautoare la *Dicționarul General al Literaturii Române*, București, 2004 (vol. I-VII) și la *Dicționarul Cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989*, Editura Academiei, 2005. **Volume**: *A.E. Baconsky. Scriitorul și măștile*, 2007 (Colecția de debut – *Biblioteca tânărului scriitor* – a Uniunii Scriitorilor din România Filiala Cluj).

Poezia, proza, eseistica lui A.E. Baconsky poartă întotdeauna însemnele unei situări dincolo de sine și de timpul imediat, printr-o deliberată atitudine frondistă, dar și în virtutea unei structurale vocații polemice a autorului. Tributară inițial măștilor conformiste, realist-socialiste, sortite să ascundă „adevăratul chip“ al poetului, lirica lui A.E. Baconsky se conturează prin transformarea acestora în măști anticonformiste,

dar și prin convertirea lor în măști menite să-l dezvăluie pe autor printr-o expresie autentică. Pentru a se confesa, Baconsky are nevoie de un artificiu artistic, de o atmosferă poetică „lucrată", de o pregătire pentru poezia privită ca ceremonial. Confesiunea este întotdeauna mediată prin estetizarea și intelectualizarea trăirilor și printr-o desăvârșită eleganță a expresiei. Poetul, pentru a fi el însuși,are nevoie de o poză, de un chip lustruit anume pentru ritualul poetic. Nu este însă vorba de un chip de împrumut, ci de una din variantele dublului inerent propriei naturi./.../ Travestirea artistică a identității într-o alteritate mai revelatoare decât expresia sa inițială este însuși modul confesiv baconskian, o tehnică disimulativ-constitutivă. Mai convingător uneori în măștile sale poetice decât în însuși gestul demistificării, și acesta tributar artificiului artistic, poetul accede la sine nu atât prin dezvăluiri, cât prin învăluiri revelatoare. Așadar măștile nu sunt doar expresii conformiste ori anticonformiste ale timpului, ci și structuri constitutive, inseparabile de ceea ce scriitorul numește „adevăratul" său chip.

Au scris despre cărțile sale: Eugen Simion, Dumitru Micu, Nicolae Mecu, Dania-Ariana Moisa.

A.E. Baconsky. Scriitorul și măștile este o lucrare eminentă, un studiu atent, competent, cu multe date noi despre debutul lui A.E. Baconsky.[…] Remarc buna calitate a analizei, limbajul fluent și expresiv, în fine, amploarea cercetării și informației istorico-literare (**Eugen Simion**)

Monografia *Baconsky*, prezentată de Magda Wächter ca teză de doctorat, e, după estimarea mea, o realizare deosebită, și nu doar la nivelul superior al lucrărilor de abilitare academică, ci în întregul context al criticii și istoriei literare românești.[…]Prin întregul cuprins, studiul relevă o personalitate critică de primă clasă, în care spiritul științific și talentul literar fac un tot inseparabil (**Dumitru Micu**)

Monografia *A.E. Baconsky* este rezultatul unei cercetări temeinice și al unui simț critic autentic, susținut și de o judicioasă plasare deontologică față de obiectul cercetării. Studiul desenează în linii ferme profilul personalității și al operei în toate compartimentele sale, distribuind accente credibile și promovând puncte de vedere exegetice valabile, nu o dată de o remarcabilă finețe ideatică și stilistică (**Nicolae Mecu**)

Scris cu talent, adoptând un discurs aidoma cercurilor acvatice infinitezimale stârnite de întâlnirea violentă cu un obiect greu, cu o fluență a limbajului artistic cuceritoare, volumul are o foarte bună distribuție a liniilor de forță convergente (**Dania-Ariana Moisa**)

Volumul de debut este o foarte serioasă, aproape pedantă, dar nicidecum seacă monografie. Statura omului și a scriitorului este reconstituită prin apel la documente, la bibliografie, la textele înseși. Radiografia este pe cât de sobră, pe atât de deschisă la interpretări inedite, gata să incorporeze portretului „tradițional" detalii rebele, uneori stridente. Un scurt excurs biografic este urmat de secțiuni inteligente în operă. (**Irina Petraș**)

Mircea ZACIU (27 august 1928, Oradea – 21 martie 2000, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar, poet., Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1952). Debut absolut în *Ecoul*, 1944. **Volume**: *Masca geniului*, 1967; *Ion Agârbiceanu*, 1964; 1972;; *Nuvela românească,* 1965*; Glose*, 1970; *Colaje*, 1972; *Ordinea și aventura*, 1973; *Bivuac*, 1974; *Lecturi și zile*, 1975; *Teritorii*, 1976; *Alte lecturi și alte zile*, 1978; *Lancea lui Achile*, 1980; *Cu cărțile pe masă*, 1981; *Ion Agîrbiceanu – 100 de ani de la naștere,* 1983*; Viaticum*, 1983; 1998, *Jurnal*, 1993; *Clasici și contemporani,* 1994; *Scrisori nimănui,* 1995*; Ca o vastă scenă, Transilvania…,* 1996*; Departe/Aproape*, 1998. Coordonator al *Dicționarului Scriitorilor Români* (alături de Marian Papahagi și Aurel Sasu), 4 vol. 1995, 2000. Editor al colecției *Restituiri* la editura Dacia (1972-1985). Îngrijitor de ediții și prefețe.

„M-am dezvăluit arareori și cu parcimonie. Poate și din această pricină am fost judecat cu măsuri aproximative";
„Sunt superstițios, recunosc. Lumea e în adevăr plină de semne*, ea e, parcă mai mult ca oricând, dominată de irațional. Paradoxul e că eu rămân o persoană care crede în* rațiune *și în necesitatea ei, fiind totodată obligat să mă confrunt cu imperiul iraționalului, care nu e numai împrejurul meu, în afara mea, dar în mine însumi, chiar";*
„Revenind la creația propriu-zisă, ea nu poate să fie revigorată decât din interioritatea noastră, din pasiunea noastră, din dragostea noastră pentru ethosul românesc [...] *Fără a iubi cu adevărat lumea noastră românească, fără a ne identifica pasional cu ea, nu vom reuși să-i făurim imaginea* (*de ieri și de azi*) *în materia eternă a artei";*
„Suntem un popor care supraviețuiește prin speranță. Sperăm mereu în mai bine, chiar când în locul lui vine mai-răul. La urma urmelor, speranța e o formă a decenței noastre. E indecent să disperi!"; „Venerez spiritul transilvan, ale cărui manifestări – de la Școala Ardeleană la Blaga – au însemnat adevăratul proces de

modernizare, occidentalizare și integrare a noastră într-o Europă a spiritului." (fragmente decupate din *Departe/Aproape*)

Mircea Zaciu, Ion Brad

Ardelean prin origine și spirit, Mircea Zaciu e mai deschis către noutate și actualitate decât alții dintre colegii lui. Deși, cum singur a remarcat, e greu astăzi să regăsim intacte la cineva însușirile de străveche reputație (și bune și rele) ale ardelenilor: lumea s-a mai amestecat. Rămâne totuși o coardă sufletească al cărei sunet e inconfundabil. Spune undeva că Ardealul i se pare leagănul culturii noastre mari. Citând fraza, Mircea Zaciu tresare. Iar când evocă de-a dreptul Transilvania, imensă scenă de teatru istoric, ca odinioară Bălcescu, tot sentimentalismul, reprimat de exercițiul catedratic și de obligațiile sociale, țâșnește la suprafață într-o pagină emoționantă și patriotică: (**Nicolae Manolescu**)

Cam după o jumătate de secol de la apariția Enciclopediei „Minerva", în Cluj renaște pasiunea lexicografică, dar sub forma unui dicționar al scriitorilor români. Proiectul îl are ca protagonist pe Mircea Zaciu, secondat de Marian Papahagi și Aurel Sasu. După un profesorat în Germania occidentală, Mircea Zaciu revine în Cluj pus pe fapte mari. Acum, la începutul anilor '70, criticul și istoricul literar se află la anii fecundei maturități. Scrisul său își găsește, în sfîrșit, un stil, iar profesorul visează, într-o paradigmă iluministă, la mari reforme în cultură și educație. Este entuziasmul ușor utopic al sintezelor, de care se contaminase pe cont propriu și Marian Papahagi. Cei doi s-au întîlnit la Roma, unde Marian era student din 1968. S-a legat acolo între ei o prietenie profundă, care a înflorit într-un *amor intelectualis* singular în epocă. Erau două energii complementare, cu moduri diferite de manifestare: comprimată și sobră la Zaciu, explosivă și jubilantă la Marian. (**Petru Poantă**)

În *Jurnal* „se lasă descifrată amprenta tenace a unei epoci și inefabila ei percepție subiectivă ce capătă prin timp valența unei mărturii indispensabile"[…] „Mircea Zaciu știe prea bine că sub un anumit unghi chiar trăirile noastre, atitudinile, tăcerea, frămîntările, reflecția, gesturile trădând o mentalitate, o obișnuință (sau blestemul ei) devin documente pentru reconstituirea unui timp istoric: altfel spus, însemnările private, intime, nu sunt niciodată atât de individuale încât să rămână semnificative numai pentru personalitatea celui ce le așterne pe hârtie". (**Marian Papahagi**)

O întâlnire cu Profesorul, oricât de scurtă, de „domestică" și fugară în aparență, lasă urme. Subțirimea de lamă de oțel a staturii sale, ochiul, care nu abdică vreodată de la îndatorirea privirii lucide, *prezente,* despică platoșe și subterfugii, fisurează complaceri de sine, *întreabă.* Întâlnirile, aievea ori prin mijlocirea cursurilor și a cărților sale, nu înseamnă nicidecum complicitate, cârdășie. Nu vindecă de singurătate („A cunoaște, a înțelege, a iubi, a apăra – cobori toate aceste trepte mereu singur?"), nu te absolvă de neliniști și îndoieli, ci le pune într-o lumină proaspătă, pură, sticloasă și incomodă, te reîncarcă, așadar, cu toate răspunderile […] în anii studenției mele, nu izbutisem să bănuiesc, în spatele ochelarilor fumurii și dincolo de răceala aristocrată a vestimentației, o adevărată vocație a dialogului și a dăruirii, o tensiune molipsitoare, o nevoie ardentă și atent întreținută de exod și de, iarăși, înrădăcinare, o existență în cumpănă, „fără spaimă salutând orele viclene", dar trăind-o pe fiecare într-o strădanie exemplară de a iubi viața „când toate sunt cu susu-n jos". (**Irina Petraș**)

Ion Mureșan, Mircea Zaciu, Vasile Gogea

După cincizeci de ani – îmi este foarte greu să evoc în câteva pagini luminișurile și, rare, ascunzișurile unei prietenii de 50 de ani. Da, atât a risipit timpul între prima mea întâlnire, din primăvara lui 1949, cu Mircea Zaciu pe atunci student în anul II la Filologia clujeană, eu fiind încă „balic" la această facultate, și stingerea subită, după numai două zile de la ultima noastră întâlnire la București [...]. Admirația și grija noastră comună pentru cei trei mari „bătrâni" ai Clujului (Ion Agârbiceanu, Emil Isac și Lucian Blaga) ne-a apropiat, ne-a legat și mai multe sufletește." (**Ion Brad**)

Carte a gândului dus până la capăt, Ca o imensă scenă, Transilvania…, redesenează așadar, cu mișcări precise, figuri și scene definitorii pentru spațiul cu modulații aparte, al cărui miez îl constituie sentimentul istoric. O sensibilitate aproape muzicală pentru cadențele timpului se trădează din chiar paginile de deschidere ale volumului, în care autorul vorbește despre un potențial de sensibilitate propriu structurii ardelenești, despre ritmuri în care se convertesc conceptele unui dialog, ca și despre mișcările de identificare, parte într-un peisaj ale cărui valențe se descoperă cu

adevărat doar prin prisma dimensiunilor sale temporale. Sentimentului spațiului îi răspunde de fiecare dată un foarte acut simț istoric, identitatea celor două axe făcându-se sensibilă la mai toți marii creatori ai spațiului românesc. Dar mai cu seamă în spațiul transilvan, în care conștiința istorică devine o componentă dominantă, de unde și „darul constructiv" al artiștilor săi. (**Diana Adamek**)

Cartea lui Mircea Zaciu [*Teritorii*] nu vrea să fie – o spune încă în *Avertisment* – un „memorial de călătorie în tradiția veacului romantic reluată până în zilele noastre de turism maniacal". Autorul refuză formula de „ghid de voiaj", cu date despre muzee și monumente mai mult sau mai puțin amplificate prin confruntarea subiectivă. „Privirea semnifică aici tocmai contrariul vechilor impresii de călătorie, fiind adesea întoarsă înăuntru, mai atentă la reacțiile, mutațiile, delimitările intime ale privitorului, decât la priveliști. [...] În interiorizarea călătoriei, ca experiență intimă, își confundă și cartea de față granițele cu ale confesiunii, refuzându-se, pe cât a putut, substituirii, doar mai înflorite stilistic, a ghidurilor Michelin". Este o foarte exactă autocaracterizare, căci însemnările lui M. Z. nu sunt deloc convenționale, atenția fiind concentrată asupra unor momente din viața universitară germană, a unor întâmplări cotidiene asociate impresiilor de lectură cu care le confruntă. Îndeosebi „viața din jur" și „anumite stări de suflet" îl interesează pe observatorul și (auto)analistul ce-și amintește de atitudinea similară din *Șantier*, „romanul indirect" al lui Mircea Eliade.[…] *Teritorii* este, mai mult decât o carte-jurnal sau una de memorii, una pur și simplu de ***proză***, foarte bine scrisă, revelatoare în primul rând pentru autoportretul *sui generis* pe care autorul și-l conturează ca adevărat protagonist al universului și întâmplărilor trăite. (**Ion Pop**)

Grigore ZANC

(n. 26 ianuarie 1940, Șigău/Cluj). Prozator, eseist, om politic. Facultatea de Filosofie a UBB Cluj-Napoca (1969). Doctor în filosofie (1981), cu teza „*Politicul în concepția lui Petre Andrei*". *Prefect al județului Cluj* (iulie 1990-august 1996), Ministru al culturii (august-decembrie 1996), fiind schimbat în urma pierderii alegerilor de către PDSR. Senator PDSR pentru județul Cluj, vicepreședinte al Comisiei pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă (2000-2007). Numit, prin votul Parlamentului, secretar de stat, membru al Consiliului Național al audiovizualului, pentru un mandat de 6 ani (2004-2010). Debut absolut cu proză scurtă în revista *Amfiteatru*., în 1969. **Volume**: *Conul de umbră*, 1975; 1992; *Etica spiritului revoluționar*, studiu, 1975; *Cădere liberă,* roman, 1978; 1995; 2010 (postfață Petru Poantă); *Probleme personale*, scenariu cinematografic ecranizat, 1981; *Careul de fugă*, roman, 2 vol., 1985-1990; 2002; *Hamlet – între vocație și datorie morală*, eseuri, 1998; 2002; *Alb*, 2000; *Să-i faci pe alții să vadă ceea ce nu știu că văd*, interviuri, 2010. Colaborează la „Luceafărul", „Tribuna", „Steaua", „Utunk", „Korunk", „România literară", „Vatra", „Viitorul social", „Studia Universitatis «Babeș–Bolyai»" ș.a**.** Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor, 1975. Medalia „Meritul cultural" cls. II, 1972; Ordinul muncii cls. III, 1974, Ordinul „Serviciul Credincios", în grad de cavaler, 2007.

Sepia: *O bolnăvicioasă iritabilitate solicitase până la epuizare glanda secretoare a sepiei, așa încât efortul ei de a mai înnegri apele din jur devenise derizoriu. De altfel, efortul îi repugnase întotdeauna, doar pentru că prin repulsie reușea mereu să-și facă negru înaintea ochilor. Dezarmată și, deci, constrânsă la o strategie a resemnării, cefalopoda s-a orientat spre stâncile golfului – aceleași pe care altădată, plutind aiurea, le sfidase prin abundente emanații de cerneală. Dar, cum avea o falsă perspectivă a distanțelor* (*tot din motive de emanații*)*, nu reușise să distingă decât simetria a vreo trei-patru stânci, pe care le considera apte să-i protejeze ființa, contând pe faptul că, spre lauda lor* (*disimula cu o simpatică emfază*)*, adesea au schimbat direcția curenților, după ce ele însele s-au pus la curent cu experiențe și tehnici de peste mări și țări, împinse până la ultimele consecințe, sau aduse de valuri* (*important era să nu aparțină apelor teritoriale, astea nu-i inspiră încredere*)*. Alunecând, așadar, spre cele câteva stânci unde spera să-și fortifice glanda cu pricina, prin mucilaginoasele țesuturi de moluscă i-au pătruns anumite zvonuri despre monologul interior* (*nu prea certe*)*, care ar veni, cică, așa, ca un bombardament de senzații... din afară, de la unul Ulysses, meșter vestit* (*deși cam pișicher*) *în reconstituirea destinului prin memorie. Spre surprinderea vlăguitelor ei tentacule, cefalopoda a simțit și ea dorința de reconstituire a destinului și, amintindu-și că nu și-a schimbat punctul de vedere* (*împrumutat și confuz*) *despre sensurile și finalitatea vieții* (*și ce viață: stând sub razele Stelei polare, cu ambulacrele în ape tulburi*)*, mai pipăind, mai lipăind, s-a pregătit din nou să vegeteze. Brusc, însă, a cuprins-o deruta: numărul și varietatea stâncilor de care i se izbeau ventuzele, după intrarea în golf, depășind cu mult pragurile ei senzoriale, o intrigau, iar curenții proaspeți, în care nu se mai putea ascunde, o alungau către mal. Aici, niște smârcuri i-au creat iluzia că glanda secretoare își reluase funcțiile ca pe vremuri și s-a opintit din toate puterile să scuipe negru peste tot ceea ce puținele-i simțuri n-o ajutau să perceapă, copleșindu-i așteptările de aiurea. A reușit doar să-și mascheze cochilia calcaroasă – acel substitut vertebral ...*

Au scris despre cărțile sale: Ion Vlad, Ion Simuț, Laurențiu Ulici, Petru Poantă, Dan C. Mihăilescu, Irina Petraș, Cornel Moraru, Cornel Ungureanu, Anton Cosma, Tania Radu, Diana Adamek, Tudor Dumitru Savu, ș.a..

Grigore Zanc se formează și se afirmă în atmosfera echinoxistă din anii 68-70, ca student și apoi ca asistent la filosofie. El aparține, de drept, primei generații de scriitori intrată în scenă imediat după 1970 și care se impune în primul rând printr-o intelectualitate autentică, sensibilitate gravă și cosmopolitism luminat. Este o generație cultă, născută din bibliotecă nu din focul luptei de clasă. Ea se situează într-o paradigmă eminamente culturală și optează decisiv pentru o „bibliografie de dreapta". Când fiii bravei burghezii franceze mergeau în mașini de lux la demonstrații, isterizați de ideologia marxisto-maoistă, aici erau descoperiți cu încântare Eliade, Cioran, Ionescu, Blaga, Noica, Nietzsche, Unamuno, Ortega y Gasset, Malraux etc. Prozatorul scrie și debutează, așadar, într-un asemenea mediu intelectual, aflându-se, însă, la nivelul creației propriu-zise, și sub presiunea temei de succes a momentului, aceea a „obsedantului deceniu". „Conul de umbră" explorează, în principal, lumea satului supusă colectivizării forțate. Perspectiva este în esență satirică și subtil-defetistă. (**Petru Poantă**)

O justă măsură între alb și negru în reflectarea (transfigurarea) realității exterioare (istorice) și interioare (psihologice) păstrează de la început până la sfârșit romanul lui Grigore Zanc, *Conul de umbră* (Editura Dacia). Într-un fel, raportul dintre pozitiv și negativ în acțiunea socială constituie, prin variantele lui particularizante (gândire-acțiune, vorbă-faptă, intenție-finalitate, scop-mijloc) și prin varianta sa generalizantă (eu individual-eu social), chiar tema romanului, „conul de umbră" nefiind decât o metaforă pentru analiza lucidă și obiectivă a acestui raport. Prozatorul pune cu finețe dialectică problemele și folosește, pentru descrierea din mai multe unghiuri a temei, când procedeele prozei de tip obiectiv, când pe acelea ale narațiunii subiective, în așa fel ca analiza faptului epic să coincidă în timp, cu desfășurarea epicului însuși. (**Laurențiu Ulici**)

Problema reală, conștientizată ca atare de Grigore Zanc în eseul „Hamlet între vocație și datorie morală", e în ce măsură intelectualul își poate armoniza vocația sa cu exigențele politicului, fără a rata această vocație, însă, și fără a derapa de la principiile modelului ideologic asumat. Interpretarea asupra lui Hamlet oferă o explicație posibilă. În viziunea lui Zanc, prințul danez are vocația „omului de reflecție" care e sfâșiat între lupta a două contrarii: conștiința lucidă și dramatică a absurdității vieții, pe de o parte, iar pe de alta, voința biologică de a trăi. „Omul de gândire" ezită între a fi și a nu fi, iar „ajuns pe punctul de a se suprima, bate în retragere acceptând greul vieții-suferința ca mod de a ne percepe eul".„Omul de acțiune", în schimb stă sub imperiul vitalității active, care, necenzurată de conștiința reflexivă, ar degenera în gregar și inuman. Disocierile autorului sunt subtile și nuanțate. Aici interesează doar faptul că pentru Grigore Zanc destinul lui Hamlet repune în discuție relația dialectică între omul reflexiv și omul de acțiune, respectiv dintre intelectual și politician, căutând o soluție a împăcării acestor contradictorii prin introducerea în ecuație a responsabilității morale. (**Petru Poantă**)

Adrian Păunescu, Sergiu Nicolaescu, George Pruteanu, Grigore Zanc

Supraveghindu-se, urmărindu-și reacțiile și traiectiile memoriei într-un monument al deciziilor, personajul lui Grigore Zanc se construiește potrivit cu cerințele, chiar și aproximative, ale romanului „autobiografic". E în analiza elaborată de prozator un mod de a cerceta (nu lipsesc incursiunile unui ins familiarizat cu textul filosofic și cu termenii eticii) direct, intens, acut, sincer – o sinceritate convertită în „expertiză" de natură etică, socială și morală, având implicații în plan psihologic-și de a provoca fenomene, raporturi, mentalități, pentru a observa diagrama reală a proceselor ce au loc în societatea noastră. Autoanaliza, plăcerea de a restitui și de a pune în ordine ceea ce ar putea fi arhiva de fapte și de sentimente a personajului din „Conul de umbră", recurge la un sistem foarte larg de referințe, semne, impulsuri, toate observate atent, clinic, cu minuție și răceală. (**Ion Vlad**)

Fără a fi o reușită integrală, „Cădere liberă" este însă o foarte elocventă carte de vizită a calităților de narator ale autorului. Ca ansamblu, romanul este, în natura evenimențială, compozit, cu legături artificiale între componente, cu dese scăderi, aglomerări obositoare de planuri, cu succesiuni rapide și rezolvări superficiale de situații. Calitatea rezidă în latura introspectivă, unde puterea de pătrundere și caracterizare, rafinamentul dirijării ritmicii interioare a personajului (romanul este scris la persoana I) și în iscusita – și plăcerea – vădită de a înnoda și răsnoda nesfârșitele fire sufletești ale acestuia. Numind cartea un roman al memoriei afective, am numit și partea problematicii și tehnica narării. Cea dintâi constă în istoria personajului, pus dintr-o dată în fața unei realități nevoite (aceea de a se ști tată), care declanșează vasta țesătură a dilematicii interioare. Iar tehnica narării reprezintă tocmai capacitatea memoriei afective de a readuce și repune în prim plan evenimentele care au condus la această stare și care generează tot fluxul epic. (**Dan C. Mihăilescu**)

Ignorând curajul mărunt al rememorării unui trecut de care nu se mai teme nimeni, Grigore Zanc construiește sub ochii noștri un roman politic al prezentului [*Cădere liberă*], o proză „fierbinte", interogativă, neconfortabilă; întreprindere riscantă, care pretinde nu curaj, ci responsabilitate. Iar literele sunt atât de proaspete, cu un atât de incitant miros de cerneală tipografică, încât ne oferă, în pagini de bună aventură intelectual-detectivistă, plăcerea unică, neliniștită, surprinzătoare a privirii printr-o fereastră întredeschisă în propria noastră existență în mers. (**Irina Petraș**)

Mi-aduc aminte că-n ultimii doi, trei ani de ceaușism, adunasem într-un raft toate cărțile (și crede-mă, erau vreo douăzeci) în ale căror dedicații apărea formula „cu solidaritate intelectuală", fie că erau de la Octavian Paler, Ana Blandiana și Mircea Zaciu, fie de la Buzura, Bedros Horasangian și Grigore Zanc... (**Dan C. Mihăilescu**, interviu cu Daniel Cristea-Enache)

Andrei ZANCA (n. 13 septembrie 1952, Sighișoara). Poet, traducător. Academia Comercială din București (1974). Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1982). Universitatea din Freiburg (1992-1995).). Debut absolut în *Echinox*, 1978. Debut editorial în *Caietul debutanților*, 1983. Stabilit în Germania. **Volume**: *Poemele Nordului*, 1984; *Un străin în bârlogul lupilo*r, 1994; *Elegiile din Regensburg,* 1995; *Euroblues*, 1995; *După-amiază cu Branduardi*, 1997; *Suitele transilvane*, 2000; *Nopțile franciscane*, 2001; *Ce-i ce-n inimă-s desculți*, 2003; *Viața și moartea din glas*, 2003; *Maranatha*, 2005; *după ani, după no*i, 2003 (volum de interviuri eseuri); *Minuturi*, 2005 (proză scurtă); *Abis*, 2007; *Improvisation pour la marche sur l'eau*, poeme în trad. Letiției Ilea, 2007; *Lumea, un limbaj al invizibilului* – eseuri, 2008; *Oprirea*, 2009; *Zicudul*, 2011; *Cartea surâsului*, eseuri, 2011; orient, versuri, 2012; *Crucea Nordului* (poeme), 2012; *Insula orelor lungi*, 2013. **Prezent în antologii:** În limba germană: 1994 Streiflicht, 81 de autori români, ediție bilingvă, traducere Christian W. Schenk; 1994 Am supraviețuit; 1995 Orte; 1998 Călătorie spațială; 1998 Gefährliche Serpentinen; 2000 Bis zur sanften Behauptung der Dunkelheit; 2002 Lyrik von heute – Eine Auswahl neuerer deutscher Lyrik (sub pseudonimul Carl Landau). În limba română: 1980 Caietul debutanților; 1999 Antologia poeziei românești moderne de la origini până azi; 2004 Poeții revistei „Echinox". **Traduceri**. Autori germani transpuși în limba română: *Franz Kafka,*

Hans Magnus Enzensberger, Reiner Kunze, Paul Celan, Werner Dürrson, Michael Krüger, Ingrid Bachèr, Richard Wagner, Richard Reschika, Kurt Drawert, Dieter Schlesak. Lichtenberg, Rilke, Anette von Droste-Hülshoff ș.a., apăruți în volume separate la editurile Paralela 45-Pitești, Dacia și Grinta-Cluj. Poeme, eseuri, traduceri (din 1978) în: *Echinox, Vatra, România Literară, Contemporanul, Viața Studențească, Amfiteatru, Tribuna, Napoca Universitaris, Discobolul, Poesia, Convorbiri literare, Poesis, Euphorion, Semenicul, Pagini corvine, Argo/Bonn, Observator/Muenchen, Arca lui Noe/Muenchen, Agora/Blois, Franța, Orte/Elveția, autre temps/Marsilia. Alternante-München. Trilce* /Chile etc.

Cu Letiția Ilea

Au scris despre cărțile sale: Laurențiu Ulici, Cezar Ivănescu. Marian Papahagi, Alex. Ștefănescu, Al. Cistelecan, Iulian Boldea, Tudorel Urian, George Vulturescu, Gheorghe Crăciun, Cornel Moraru, Titu Popescu, Dumitru Chioaru, Al. Pintescu, Octavian Soviany, Ion Pop, Mircea Ivănescu etc.

Este ca și cum am răsuci distrați butonul unui aparat de radio și am auzi dintr-o dată, venind din mari depărtări, o voce stinsă: Aici, Andrei Zanca... (**Alex. Ștefănescu**)

Un crepuscular profund, învăluitor, rafinat în expresie, fără nici un dram de ostentație, Andrei Zanca e în toate poemele din acest volum un impecabil artist. (**Cezar Ivănescu**)

Andrei Zanca, un poet în toată puterea cuvântului, aflat, deși nu are încă nici o carte, în prima linie a generației tinere și al cărui debut editorial va avea, sper – ca unul care i-am citit mai toate poeziile – ecoul meritat. (**Laurențiu Ulici**)

Andrei Zanca nu doar scrie poemul, el se și luptă cu acesta. Această tensiune compozițională e câteodată scontată, dar cel mai adesea ea e o persecuție a viziunii, o coerciție exercitată de exigența coerenței. Limbaj tare, vehement, poemul lui Zanca e însă destul de , sălbatic' pentru ca, atunci cînd poetul ține să vireze într-o direcție prestabilită, el să fie silit să rup brusc un elan în desfășurare și să-l ambaleze forțat pe altă pistă, căci poemul lui rulează mereu cu motoarele în extaz. Până și depresiunile sunt parcurs vertiginos, mutând decepția însăși în frenezie […] Andrei Zanca este unul dintre înțelepții rătăcitori, însă mereu acasă, în patria unică a poeților – Poezia. Deopotrivă un cartezian și un magician, aidoma lui Umberto Eco, dar și sfidând vrăjmășia dintre zodii, pe lizierele stranii ale misterului universal uman/extrauman, Andrei Zanca***,*** îmi (ne) este mesagerul de rang al unor întâlniri neîntâmplătoare, o lume abia bănuită dar care va fi… (**Al. Cistelecan**)

E o arta poetică foarte modernă, care face din Andrei Zanca unul din cei mai înzestrați reprezentanți ai generației sale lirice, probabil un moment al literaturii române de azi (**A.I. Brumaru**)

Andrei Zanca, Ion Pop

Există o mare continuitate de la un volum la altul în construcția lirică niciodată epuizată, deși aparent domolită prin construcții hölderliniene, ritmate vizual și sonor într-un dispreț față de rimă, dar cu o infinitezimală cântărire a developărilor de stare din cutia de rezonanță a subiectivității. Într-un fel – s-a spus deja – despre zicud vorbeau și prozele, nu o dată, anecdotice, din *Minuturi*. Dar ceea ce captează mănunchiul de poeme (de nu cumva poemul alcătuit din multiplele piese/ fațete lirice incluse în carte) este latura cealaltă, îndelung spiritualizată, decantabilă, clinchetitoare a avatarilor unei existențe umane pentru care emblematice pot fi socotite versuri precum acestea: „DEPARTE de metropolele plesuve/ se-ntinde tundra, umbrele lui El Greco/ unduind orizonturi:// când ți se ia totul/ nu-ți mai rămâne decât eternitatea, *tu*/ mereu prezent în absența majorității…" (p. 14). Alunecarea zicudului înafara rotunjimii perfecte a stărilor de împlinire este neechivoc afirmată: „ȘI DACĂ AI IUBIT DEPLIN, o ființă/ tocmai stingându-se, orice// ai fi făcut, oricât te-ai fi dăruit/ te sfâșie o neîmplinire un gol// în durerea// de nerostit// aproape// palpabilă// la un pas de smintire. irecuperabil. totul." (p. 15). Starea de grație nu mai pare posibilă, ultimul bastion, iubirea însăși, rămâne la o infinitezimală distanță la fel cum în gândirea eleatului Zenon avansul săgeții către țintă lasă mereu loc unui rest de spațiu intermediar, continuând la infinit pentru a nu ajunge niciodată… (**Ovidiu Pecican**)

Constantin ZĂRNESCU (24 martie 1949, Lăpușata/Vâlcea). Prozator, dramaturg și publicist. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1972). Debut absolut în *Tribuna*, 1971. Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din România (1975). **Volume**: *Clody Primus*, roman, 1974; *Aforismele și textele lui Brâncuși*, 1980; *Regina Iocasta*, tragedie politică, 1981; *Ieșirea la mare*, roman, 1985; *Teii înfloresc pentru Irina*, roman, 1992; *Brâncuși și Transilvania,* 2001; *Brâncuși, cioplitorul în duh/le ciseleur de l âme /the spirit carver,* aforisme comentate de..., 2001; *Brâncuși și civilizația imaginii,* 2001;*Dracula în Carpați*, operă dramatică (în trei acte), 2002; *1 Decembrie 1918 – Ziua Zilelor,* roman, 2003; *Patimile lui Dracula*, 2004; *Revoluția română din 17-22 decembrie 1989, la Cluj-Napoca*, 2005; *Codul operei lui Brâncuși*, eseuri, 2007; *Aforismele și textele lui Brâncuși*, ediția a V-a revăzută și adăugită, 2007; *Revoluția română la Cluj*, ediția a II-a revăzută și adăugită, 2007. Colaborează la „Echinox", „Steaua", „Vatra", „Korunk", „Luceafărul", „Ramuri", „Transilvania", „România literară", „Teatrul", „Contemporanul", „Apostrof", „Orașul" ș.a., precum și la publicații din Ungaria („Magyar hirlap"), Israel („Minimum"), Grecia, Iugoslavia.

Au scris despre cărțile sale: Aurel Sasu, C. Stănescu, Ion Lungu, Voicu Bugariu, Laurențiu Ulici, Mircea Popa, Cornel Ungureanu, Ioana Em. Petrescu, Val Condurache, George Pruteanu, Irina Petraș, Adrian Dinu Rachieru, Ioan Holban, Anton Cosma, Ion Cocora, Valentin Silvestru, Ovidiu Pecican, N. Steinhardt, Constantin Cubleșan ș.a.

Pentru cine îl cunoaște pe Titel Zărnescu, nu numai din cărți, ci și din viața de toate zilele, nu poate rămâne invizibilă larga disponibilitate a artistului și alimentarea ei de la cele mai diverse izvoare. Revendicându-se de la spiritul mediteranean într-un înțeles foarte larg și chiar arhaic, Zărnescu rămâne, în același timp, admiratorul și exegetul neobosit al modernității în ipostaza ei cea mai ambițioasă și mai sfidătoare: avangarda. (**Ovidiu Pecican**)

Dincolo de excepționala dezinvoltură a limbajului, de grotescul în sine, de povestirea gratuită (și de aceea neconvingătoare) vibrează discret avertismentul. Lumea fără cap, scăpată din frâu, mai poate fi salvată. Ieșirea la mare, împărtășirea din „eternitatea clipei" sunt încă posibile: „O lume prea senină, naivă, încrezătoare în om și în care viața gâlgâie copilăroasă și veselă, plină de sănătate și lină ca un pârâiaș cu apă liniștită și liberă…" (**Irina Petraș**)

Constantin Zărnescu, Horia Muntenuș

Constantin Zărnescu s-a format, așadar, ca prozator și intelectual clujean, în cadrul revistei studențești Echinox și în jurul scriitorului Dumitru Radu Popescu, mentorul de pe atunci al Tribunei, debutînd cu romanul *Clodi primus* (1974), alături de alți prozatori din generația sa, printre care Radu Mareș, Marcel Constantin Runcanu, Vasile Sălăjan și Tudor Dumitru Savu. Apartenența la exploziva „generație 70" avea să-i motiveze într-un fel surprinzător evoluția sa ulterioară, aflată sub semnul unei neliniști creatoare, mereu roditoare, în zona experimentelor specifice și a expansiunii tematice. A îmbrățișat, cu aceeași fervoare comunicațională prezentă în proză, de sorginte orală, genuri și specii literare diferite, însumînd azi o operă, pe cît de diversă compozițional, pe atît de complexă și bogată în ideatica formelor de problematizare și transfigurare artistică. Căutările prozatorului s-au îndreptat constant spre ilustrarea marilor teme și configurarea lor în interiorul eternelor mituri ale culturii europene. (**Adrian Țion**)

Iustinian Gr. ZEGREANU

(n. 16 martie 1970, Cluj-Napoca). Poet. Facultatea de Medicină a UMF Cluj-Napoca (1996). Doctor în Științe Medicale. Debut absolut în *Steaua*, 1997. **Volume**: *Popas în necunoscut*, 1998; *Pornind de la un gest*, versuri, 2002; *Cuvinte nerostite,* 2004; *Chemarea amintirii*, 2004; *Între iubire, viață și destin*, 2005. Apariții în volume colective: *Pe undeva,* 1997; *85 epigramiști clujeni,* 1999; *Clipa cea repede...,* 1999; *O antologie a epigramei românești actuale,* 1999; *Pe masa de lucru,* 2000; *Epigrame medicale românești,* 2000; *Pași în iarba ninsă,* 2001; *Șoaptele muzelor,* 2001; *Pulbere Stelară,* 2002; *Miresme de orgă,* 2004.

E în toată această lirică de început a lui Iustinian Gr. Zegreanu o tentație meditativă în marginea faptelor concrete de viață, ce asigură interesul real al cititorului, mai ales că el se și regăsește ușor în frământările pe care poetul le denunță, punându-l parcă sufletul deschis înaintea tuturor: "Trec prin mine cortegii de întrebări/ Le privesc și meditez în noapte/ Dincolo de vise sunt simple încercări/ Învelite-n șoapte/ Mai târziu s-au răzvrătit/ Împotriva mea/ Știu, am fost sortit/ Necuvântare grea" – Trec prin mine. (**Constantin Cubleșan**)

Iustinian Gr. Zegreanu vine dintr-o familie cu îndelungată tradiție poetică, el fiind reprezentantul celei de a patra generații de poeți în familie, fapt care egalează astfel celebra dinastie a Văcărești lor… Departe de a se lăsa împovărat de această impresionantă tradiție, tânărul debutant dovedește o știință sigură a spunerii și a comunicării, prin intermediul imaginii artistice, un poet care are poezia în sânge, cum s-ar zice – stilul său poetic e de o modernitate cuceritoare, în general, poezia sa dovedind o frumoasă fibră meditativ-elegiacă, o candoare și o ingenuitate autentică, o formă personală de interogație a lumii și a tainelor nesfârșite care ne înconjoară (**Mircea Popa**)

Iustinian Gr. Zegreanu se încredințează poeziei cu o fermecătoare convingere că aceasta îl poate ajuta să dezlege taina însingurării. De altfel s-a petrecut un miraculos transfer de încredere între autor și poezia sa. Deopotrivă osândă și întrebare, flămândă de el și netămăduită rană, poezia pare să-și fi așezat nădejdea în făptura neliniștită, însemnată de hărnicie, plină de candoare a autorului ei. (**Dumitru Cerna**)

Octavian Gr. ZEGREANU

(17 octombrie 1938, Dej – 31 ianuarie 2004, Cluj-Napoca). Poet. Facultatea de Drept și de Biologie a UBB Cluj. Doctor în Drept (1982). Debut absolut cu reportaje în ziarul *Făclia* (1971). **Volume**: *Amfore stelare*, poezii, 1991; *Iubește clipa de față,* poezii, 1994; *Pe scara unui gând*, 2000. Inclus în antologiile *Arc peste timp*, 1977; *Semnul că ne cunoaștem eclipsa*, 1978; *Alpha '87*. *Chemarea amintirii*, volum dedicat lui de Iustinian Gr. Zegreanu, 2004.

Octavian Gr. Zegreanu ar fi avut dreptul de mai mult la un debut, fiind des întâlnit în paginile revistelor literare din țară, beneficiind de o îndelungată "educație poetică" (în familia sa, tatăl, Aurel Gr. Zegreanu semnând de asemenea versuri). Astfel se explică și se justifică aspectul poeziei sale mai aproape de generația sa decât aceasta în care debutează de fapt. El practică așadar "ieșirea din epic", trecerea de la poezia "cu mesaj" la lirismul deceniului . E obsedat de metaforă, în forța

căruia crede, mai ales în capacitatea ei de a cuprinde totul: "Există în spațiul ochilor / Un necuprins / Năpădit de furtună / Și înălțimi necucerite / O lumină / Dintr-o altă plămădire / Și brațe de izvoare" (**Valentin Tașcu**)

Octavian Gr. Zegreanu este un confesiv prin excelență. Poezia nu reprezintă pentru el o problemă tehnică ci un mod de împlinire în ordinea existenței. Meseriei de scriitor i se substituie, în cazul lui, meseria de a trăi plenar, dar nu zgomotos, ci reflectând cu discreție și modestie… (**Petru Poantă**)

Mereu tânăr, de o bonomie cuceritoare și contagioasă, Dr. Octavian Gr. Zegreanu – trăiește într-o relație oficializată cu POEZIA de foarte multă vreme, urmând parcă îndemnul testamentar al înaintașilor săi, constituiți deja într-o dinastie respectabilă, de a nu lăsa Timpul să-l scoată de sub zodia frumosului. (**Mircea Popa**)

Eugen ZEHAN (27 iulie 1938, Gândiți/Neamț – 3 februarie 2013, Cluj). Prozator. Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1962). **Volume**: *Cerul de dincolo*, nuvele, 1969; *Mlaștina*, roman, 1971; *O partidă de remi*, 1974; *Studenții*, 2 vol., 1977-1981; *Tăcutele neliniști*, roman, 1979; *Pasul de cadril*, roman, 1980; *Prins în capcană,* jurnal, 1989. Traduceri**:** Frank Norris, *McTeague. O întâmplare din San Francisco*, 1973**.**

Au scris despre cărțile sale: Mircea Vaida, Aurel Sava, Alex. Ștefănescu, Nicolae Balotă, Liviu Petrescu, Val Condurache, Traian Vedinaș, Pavel Aioanei, Dana Dumitriu,

Alexandru ZOTTA (n. 26 februarie 1942, Silișteː comuna Todirești/Vaslui). Critic literar, eseist. Debut absolut în *Cronica sătmăreană*, 1971. Doctorat cu teza *Parabola în literatura contemporană* (*română și universală*). **Volume**: *More geometrico*, 1996; *Câțiva pictori și amici în eseuri foarte mici*, 2001; *Comentarii de teorie literară*, 2006; *Lecturi parabolice din proza românească*, 2006; *Lecturi parabolice din proza rusă postbelică*, 2006; *Intermitențe critice*, 2007; *Parabola literară. O definire a conceptului*, 2007; *Reflecții la un festival multicultural*, 2008; *Eseuri de imaginație lingvistică*, 2010; *Însemnări despre dramaturgie și teatru,* 2011.

Mi se pare că meritul principal, ținând de deontologia investigației științifice, e de a fi convocat, printr-o prezență masivă în dezbatere, savanți de certă reputație și de a fi privit parabola din perspectiva hermeneuticii textului narativ, neuitând că relația definitorie mit-parabolă decide metamorfozarea în povestire a semnificațiilor parabolei, indiferent de natura sa. Studiul în diacronie al genezei și întemeierii parabolei reface itinerarii cunoscute altminteri, puse însă în relații multiple cu diverse doctrine. Eposul indian și, mai apoi, Vechiul Testament inaugurează exegeze de referință; importantă rămâne, de fiecare dată, punerea în operă a dimensiunii literare a parabolei, de unde studiul ordonat potrivit cu principiile retoricii, poeticii, semioticii și, bineînțeles, cu experiența formelor.[...] Alexandru Zotta a izbutit în cercetările sale, sinteză remarcabilă și lectură a unor modele elocvente, să statuteze „gramatica" parabolei, s-o supună verificării unor discipline consacrate cuvântului și să o restituie acum într-o viziune globalizantă, definită prin convergența soluțiilor interpretative. Altfel spus, vocația etică și estetică a parabolei, statutul și sursele acesteia, devenirea din mit și interferențele (alegorie, metaforă) cele mai edificatoare sunt puse în lumină prin itinerariile parabolei-povestire, totdeauna înțeleaptă și încărcată de semnificații. Este meritul lui Alexandru Zotta de a redescoperi istoria și contemporaneitatea parabolei și de a-i fi reconstruit dimensiunea ei exemplară. (**Ion Vlad**, Cuvânt înainte la *Parabola Literară. O definire a conceptului*, 2007)

Viziunea procesuală" asupra literaturii la Al. Zotta este preponderent generativistă (de la mimesis-ul descriptiv la abordarea explicativă și interactivă) cu deplasarea reflecțiilor și asupra dimensiunii existențiale a ființei. Apologet al teoriei ca reflecție (gândire despre gândire) care-și dezvăluie mecanismul prin care se produce, (procesul ei de creație, poetica sa), Al. Zotta scoate în evidență importanța limbajului și (pe urmele unor reputați teoreticieni precum R. Rorty, P. Ricoeur, N. Frye) deplasează activitatea criticului de la descrierea operei la analiza și descrierea procesului de producere a operei de artă, invitând lectorul de a participa la „lucrul textului." (**G. Vulturescu**)

În cartea în discuție, Alexandru Zotta povestește, citează, interpretează, compară, clasifică mai toată opera parabolică pe care o invocă, făcând aprecieri, descrieri, comentarii originale, de multe ori chiar incitante. În aprecierile pe care le face parabolei în literatura noastră autorul se referă la multe aspecte literare relevante, cu precădere la postmodernism, la textualism, la neorealism, la grupul scriitorilor de la Târgoviște, subliniind specificul lor și aspectul acronic și atopic al parabolei. El nu omite nici parabola optzeciștilor, mai ales a celor din gruparea „Desant -83" – Gheorghe Crăciun, Mircea Nedelciu, Nicolae Iliescu, George Cușnarencu, Ioan Groșan, cărora li se adaugă Ștefan Agopian, Alexandru Vlad ș.a. Scrisă cu profesionalism, într-un stil elevat și elegant, făcând o adevărată radiografie a literaturii române, cartea lui Alexandru Zotta se citește cu multă plăcere, cu mult interes și cu mult folos." (**Ion T. Mihai**)

Alexandru Zotta și-a consolidat atât statutul său profesional cât și pe cel de critic, exersat în toate genurile literare, ambele fundamentate pe erudiție și un rafinat gust estetic. Cărțile lui vor revela în permanență un spirit critic întemeiat pe valori estetice și filozofice, contribuind astfel la promovarea valorilor spirituale autentice (**Aurel Pop**)

Alexandru Zotta și-a exersat vocația pe parcursul unor decenii întregi risipindu-și cronicile literare prin revistele vremii (Steaua, Familia, Tribuna, Pleiade, Poesis, Ramuri, Nord literar etc.), adunându-le în volum destul de târziu, confirmând diagnosticul pus corect și provocator. Critica lui de întâmpinare a validat scriitori importanți, contribuind la impunerea lor. Dar Alexandru Zotta este și un excelent teoretician literar care a urmat modelele prestigioase ale Ioanei M. Petrescu, ale lui Ion Vlad ori Eugen Simion, cât și un eseist remarcabil, abordând subiecte nu doar în premieră, ci și de o stringentă actualitate. Născut într-un spațiu binecuvântat [...] ce stă sub semnul tutelar al lui Garabet Ibrăileanu, Alexandru Zotta preia și dezvoltă un spirit critic și de analiză literară cu totul și cu totul aparte, exact și eficient. (**Ion Vădan**)

Addenda

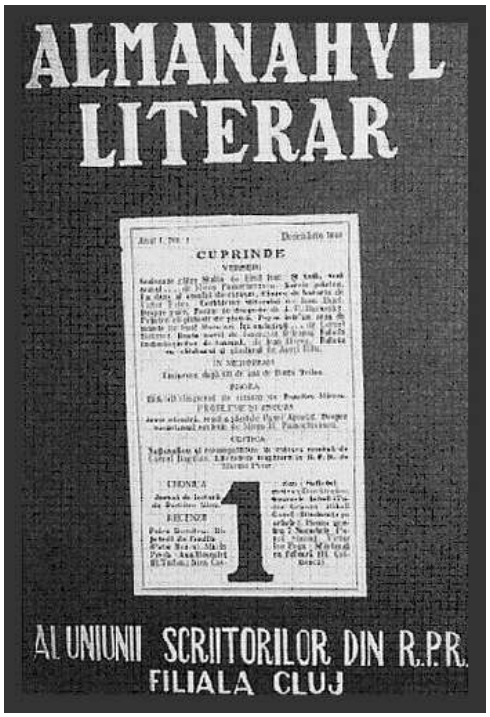

Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Victor Felea, A.E. Baconsky, Mircea Zaciu, Ion Brad, la București, 1953

Cornel Regman, Ion Brad, Mircea Zaciu, Cluj 1954

Lucian Blaga, Ion Mușlea și D.St. Petruțiu, la Biblioteca Universitară Cluj

Ion Agârbiceanu și Mircea Zaciu

Ion Brad
Victor Felea
Mircea Zaciu
Aurel Rău
în anii 50

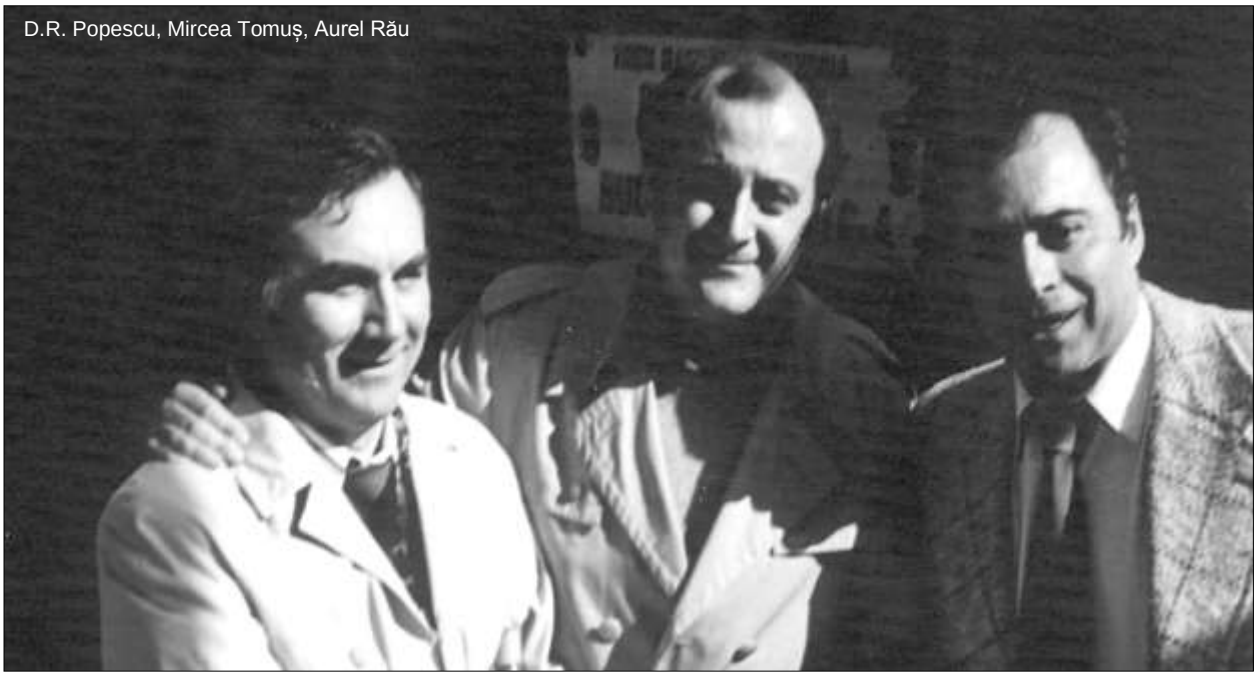

D.R. Popescu, Mircea Tomuș, Aurel Rău

Radu Boureanu, Nicolae Breban, Ion Brad

D.R. Popescu și Ion Vlad (1978)

Mircea Tomuș, Aurel Gurghianu, Aurel Rău, Victor Felea, Virgil Ardeleanu

Victor Felea, Negoiță Irimie, Dinu Daicoviciu, Mircea Zaciu

În fața sediului revistei *Steaua*, pe strada Horia nr. 17 – Aurel Rău, Victor Felea, Doina Vasilescu-Păcurariu, Ion Lungu

Ion Vlad, Radu Mareș, Nicolae Prelipceanu, anii 70

Aurel Rău, Virgil Nistor, Létay Lajos, la sediul revistei *Forrás*, în Ungaria, anii 60

1975, la Filiala Cluj a USR – D.R. Popescu, Ion Oarcăsu, Bazil Gruia, Iosif Pervain, Heredi Gusztáv

La Asociația Scriitorilor Cluj, anii 70: Dan Rebreanu, Aurel Gurghianu, Constantin Cubleșan, Achim Mihu, Virgil Ardeleanu, Vasile Sălăjan, Horia Bădescu, Ion Oarcăsu, Nicolae Prelipceanu, Negoiță Irimie, Ștefan Damian ș.a.

Vernisaj 1980 – Vasile Radu, Mircea Ghițulescu, George Savu, Constantin Cubleșan, Adrian Popescu, Eugen Uricaru, Petru Poantă, Traian Brad, Aurel Rău, Doina Savu (pictorița), Irina Petraș, Octavian Bour

Negoiță Irimie sărbătorit
Vasile Sălăjan,
Marcel Constantin Runcanu,
Tudor Dumitru Savu,
Horia Bădescu,
Nicolae Prelipceanu,
Miron Scorobete,
Dumitru Mircea

Gavril Scridon, Ion Vlad, Silvia Tomuș, Livia Grămadă, Maria Protase, Romulus Tudoran
și studenții generației XX (1964), Tudor Cătineanu, Virgiliu Florea etc.

La aniversarea generației 1964 Litere: Octavian Șchiau, Silvia Tomuș, Ion Pop, Liviu Petrescu, Elena Neagoe, Smaranda Lelutiu,
Mircea Borcilă, Virgiliu Florea, Ion Mării, Traian Bradea, Ioan Mariș, Justin Ceuca etc.

Grigore Zanc, Marin Sorescu, Liviu Petrescu, Eugen Simion

Dinu Flămând și Ion Pop

Gelu Ionescu, Gheorghe Pârja, Dinu Flămând, Laurențiu Ulici, Aurel Pantea

Facultatea de Filologie (decanat), ianuarie 1978: Edgar Papu, Liviu Rusu, Octavian Șchiau, Gavril Scridon, Ilie Rad

Zaharia Stancu
vorbind la aniversarea *Steaua 20*,
în 1969
(Foto Ion Miclea)

Aurel Rău cu Dinu Flămând

Adrian Popescu și Aurel Șorobetea

Laurențiu Ulici
Eugen Uricaru
Dinu Flămând

La **Gala Poeziei Române Contemporane**, București, Ateneu: ediția I, 2011; ediția a II-a, 2012:
Ion Mureșan, Adrian Popescu, Ana Blandiana, Robert Șerban, Nichita Danilov, Adrian Alui Gheorghe, Vasile Dan, Ioan Es. Pop, Leo Butnaru; Dinu Flămând, Aurel Pantea, Gabriel Chifu, Nicolae Prelipceanu, Varujan Vosganian, Liviu Ioan Stoiciu, Horia Gârbea și Nicolae Manolescu…

La **Gala Poeziei Române Contemporane**, ediția a III-a, 2013, Alba Iulia, Sala Unirii:
Rita Chirian, Vasile Dan, Gellu Dorian, Adrian Alui Gheorghe, Vasile Igna, Ion Tudor Iovian, Márko Bela, Ioan Moldovan, Vlad Moldovan, Ion Mureșan, Aurel Pantea, Ion Pop, Aurel Rău, Arcadie Suceveanu, Petre Tănăsoaica, Lucian Vasiliu și Nicolae Manolescu

Lansare de carte Irina Petraș (65 de ani)

Centenar N. Steinhardt la Bistrița: Ioan Chirilă, Ioan Pintea, Irina Petraș

Marcel Mureșeanu, Virgil Bulat, Horia Bădescu, Aurel Rău, Adrian Popescu, Ion Pop; Ion Pitoiu-Dragomir, Ioan-Pavel Azap, Adrian Țion, Ștefan Borbély, Constantina Buleu

***Rondul poeților* la Muzeul de Artă** (martie-mai 2014)

Irina Petraș și Călin Stegerean

Recital la Muzeul de Artă: Ion Pop, Ruxandra Cesereanu, Florina Ilis, Rodica Marian, Flavia Teoc, Oana Boc, Dumitru Cerna, Hanna Bota, Ion Noja, Viorel Tăutan, Carmen Ardelean, Olimpiu Nușfelean, George Vulturescu, Alexandru Jurcan, Adrian Popescu, Florica Bud, Ion Cristofor, Mircea Goga, Maria Pal, Doina Cetea, Mariana Bojan, Ilie Rad, Flavius Lucăcel, Ion Mureșan, Gabriel Bota, Lucian Pop etc.

Emil Boc, Ion Pop, Horia Bădescu, Hanna Bota, Ruxandra Cesereanu

Alexandru Vlad, Ion Mureșan, Oana Boc, George Vulturescu

Marcel Mureșeanu,
Dumitru Cerna,
Adrian Popescu,
Ion Cristofor,
Ioan Marinescu,
Persida Rugu,
Doina Cetea,
Mariana Bojan,
Ilie Rad,
Ion Mureșan,
Lucian Pop,
Liviu Mircea,
Mircea Popa,
Constantin Rusu

Elena Abrudan, Hanna Bota, Mariana Gorczyca, Ștefan Borbély, Ion Cristofor,
Ioan-Pavel Azap, Lucian Pop

Irina Petraș, Gheorghe Glodeanu, Mircea Popa, George Vulturescu, Ion Pop

Sărbătoarea seniorilor: Aurel Rău, Mircea Ioan Casimcea, Ion Pop, Constantin Cubleșan, Virgil Nistor, Teodor Tanco,
Vistian Goia, Marcel Mureșeanu

Salonul scriitorilor plasticieni: Mircea Muthu, Irina Petraș, Doina Cetea, Flavia Teoc, Laurențiu Mihăileanu, Lucian Pop

Ion Cristofor,
Irina Petraș,
Marta Petreu,
Petru Poantă
la Biblioteca Județeană Cluj

Colocviile Liviu Rebreanu, Bistrița: Ion Simuț, Cornel Ungureanu, Nicolae Breban, Ioan Pintea, Aura Christi, Constantin Cublești, Cornel Cotuțiu

Festivalul de carte Transilvania, iunie 2013

Aurel Rău, Dinu Flămând,
Adrian Popescu, Irina Petraș,
Ioan Aurel Pop, Marcel Mureșeanu, Sorina Stanca, Flavia Teoc,
Vasile G. Dâncu, Florina Ilis

Turnirul poeților, Gyula, 2014: Ion Cristofor, Ioan Pintea, Vlad Moldovan, Virgil Mihaiu, Adrian Popescu
Nicolae Manolescu, Mihai Zamfir, Traian Ștef, Gabriel Chifu

Aurel Rău, Nicolae Breban, Cornel Cotuțiu, Gavril Moldovan, Andrei Bodiu, Ion Mureșan, Olimpiu Nușfelean, Al. Cristian Miloș, Constantin Cublești, Teodora Stanciu, Aurel Podaru, George Vulturescu, Vasile Gogea, Ioan Negru ș.a.

Baia Mare 2013: Mircea Măluț, Olimpiu Nușfelean, Gh. Glodeanu, Florica Bud, Ioan Groșan, Săluc Horvat, Vasile Igna, Mircea Popa, George Vulturescu, Al. Zotta, Ioan Pintea, Nicolae Goja ș.a.

Ovidiu Moceanu, Gheorghe Glodeanu, Ion Simuț, Mihai Zamfir, Mihai Cimpoi, Ioan Pintea, Constantin Cubleșan, Andrei Moldovan

Lansare de carte Rodica Marian: Irina Petraș, Constantin Cubleșan, Mircea Borcilă, Călin Teutișan, Ion Pop, Vasile G. Dâncu, Marcel Mureșeanu, Mircea Popa

Lansare de carte Horia Bădescu: Dorel Vișan, Aurel Sasu, Irina Petraș, Ioan-Aurel Pop, Mircea Popa, Eugen Uricaru

Lansare de carte Mircea Tomuș: Vasile G. Dâncu, Irina Petraș, Mircea Petean, Petru Poantă, Constantin Cubleșan

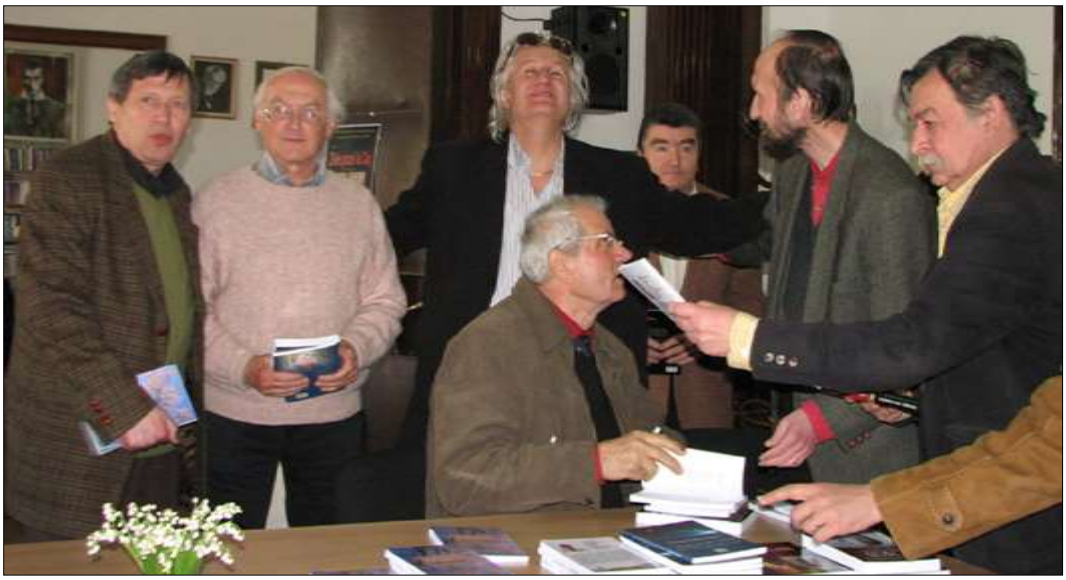

Adrian Popescu, Mircea Opriță, George Vulturescu, Vasile Tarța, Vasile Gogea, Mihai Dragolea, Vasile Sălăjan

Claudiu Groza, Victor Cubleșan, Ioan–Pavel Azap, Ion Mureșan

Mircea Muthu, Săluc Horvat, Ion Pop, Gheorghe Glodeanu, Horia Bădescu

Lansare de carte Filip Florian: Karácsonyi Zsólt, Sanda Cordoș, Irina Petraș, Mihaela Ursa

Mircea Popa, Ovidiu Pecican, irina Petraș, Marcel Mureșeanu,
Ion Cristofor, Dumitru Cerna, Constantin Cublești, Adrian Ţion

Gheorghe Pârja,
Andrei Moldovan,
Ion Vartic,
Vasile Fanache,
Valentin Chifor

Adrian Popescu
Ion Pop
Ion Mureșan
George Vulturescu

Irina Petraș, Ion Cocora, Ion Pop, Rodica Baconsky, Hanna Bota, Marcel Mureșeanu, Sorina Stanca, Mircea Popa

Nicolae Manolescu *Doctoris honoris causa* UBB Cluj. Rector: Ioan-Aurel Pop; Laudatio: Marta Petreu

Ion Pop, Doina Cetea, Ion Vartic, Irina Petraș, George Vulturescu, Petru Poantă, Mariana Gorczyca, T. Tanco, Adrian Popescu

Sus: Aurel Codoban, Dumitru Cerna, Al. Cistelecan, Florina Ilis, Irina Petraș

Jos: Lansare de carte Horia Bădescu la Bistrița, cu Petru Poantă și Mircea Oliv

Săluc Horvat, Lucian Perța, Ion Mureșan, Ioan Groșan

Radu Preda, Călin Stegerean, Horia Bădescu, Petru Poantă, Irina Petraș, Adrian Popescu, Ioan Pintea

Ion Mureșan,
Adrian Popescu,
Mircea Muthu,
Horia Bădescu

Echinox 45

echinox
45

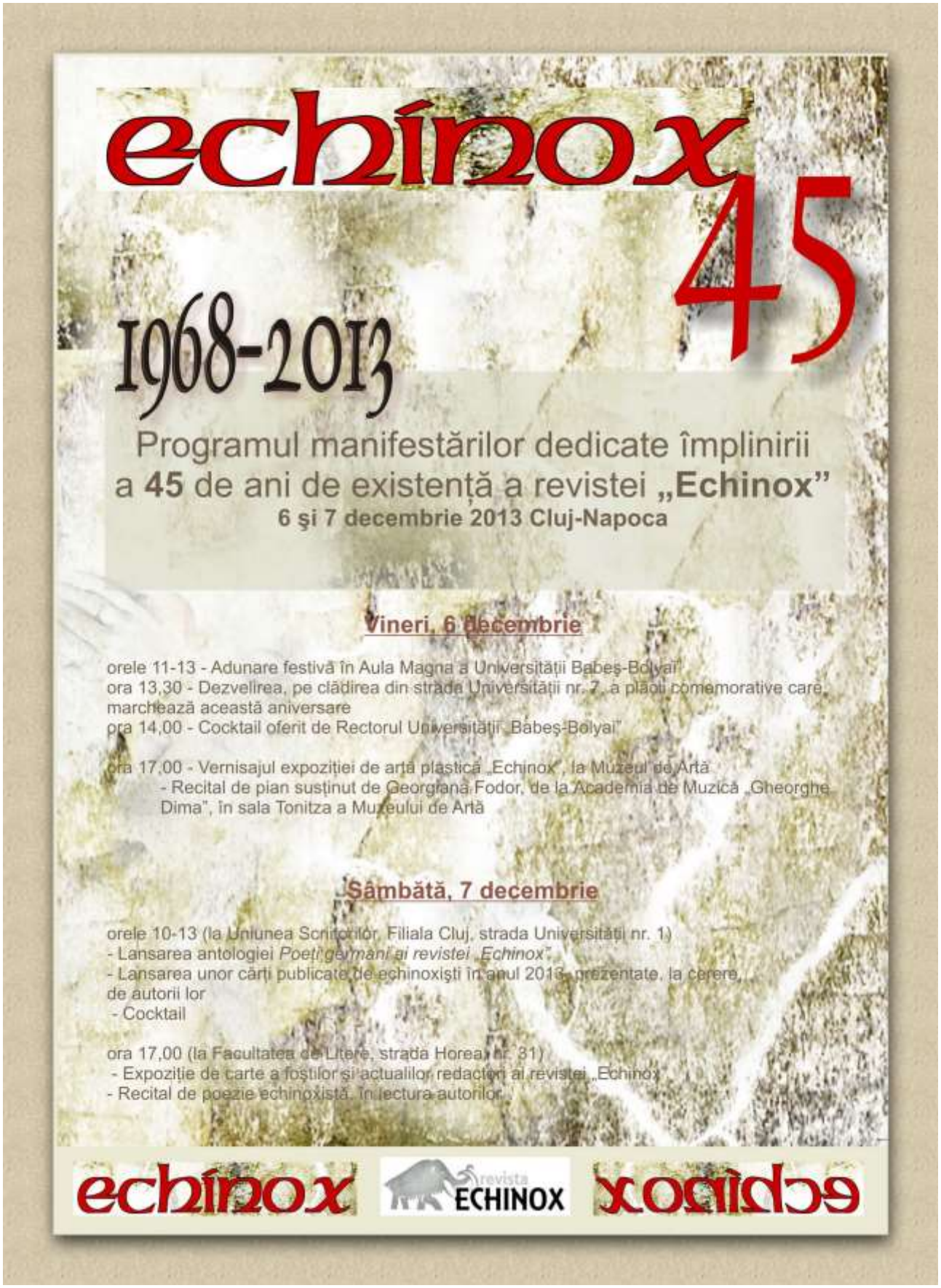
echinox
45
1968-2013
Programul manifestărilor dedicate împlinirii
a 45 de ani de existență a revistei „Echinox”
6 şi 7 decembrie 2013 Cluj-Napoca
Vineri, 6 decembrie
orele 11-13 - Adunare festivă în Aula Magna a Universității Babeş-Bolyai”
ora 13,30 - Dezvelirea, pe clădirea din strada Universității nr. 7, a plăcii comemorative care marchează această aniversare
ora 14,00 - Cocktail oferit de Rectorul Universității „Babeş-Bolyai”
ora 17,00 - Vernisajul expoziției de artă plastică „Echinox”, la Muzeul de Artă
- Recital de pian susținut de Georgiana Fodor, de la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, în sala Tonitza a Muzeului de Artă
Sâmbătă, 7 decembrie
orele 10-13 (la Uniunea Scriitorilor, Filiala Cluj, strada Universității nr. 1)
- Lansarea antologiei Poeți germani ai revistei „Echinox”
- Lansarea unor cărți publicate de echinoxişti în anul 2013, prezentate, la cerere, de autorii lor
- Cocktail
ora 17,00 (la Facultatea de Litere, strada Horea, nr. 31)
- Expoziție de carte a foștilor și actualilor redactori ai revistei „Echinox”
- Recital de poezie echinoxistă, în lectura autorilor
echinox
revista ECHINOX
echinox

Festivalul Național de Literatură (prima ediție) **– *FestLit Cluj 2014*** (5-7 octombrie)

Utilizarea acestei cărţi electronice e permisă doar în scop strict personal.

Dreptul de folosință a cărții nu este transferabil.

Fără acceptul scris, în prealabil,
al S.C. Cartea Ardeleană S.R.L. din Cluj-Napoca,
este interzisă reproducerea parțială sau integrală, sub orice formă
şi prin orice mijloc.

Pentru orice alt gen de utilizare, cu scop comercial sau necomercial,
vă rugăm să ne contactați.

www.scoalaardeleanacluj.ro

Acest prim volum al dicţionarului de Scriitori ai Transilvaniei numără, fără pretenţii de exhaustivitate, scriitori activi în zona Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor în perioada 1949-2014 (este şi un volum aniversar, sărbătorind cei 65 de ani ai Filialei clujene). Acoperă, aşadar, judeţele Cluj, Bistriţa-Năsăud, Maramureş, Sălaj şi Satu Mare; parţial, Mureş, Bihor, Alba. Am invitat să răspundă la chestionar scriitorii din Filialele Alba-Hunedoara şi Mureş (deocamdată), pentru ca aria transilvană să fie şi mai cuprinzătoare. Fiindcă am reţinut şi scriitori legaţi de Cluj prin naştere, rădăcini, perioade de viaţă sau prin moarte, există şi un număr de reprezentanţi ai judeţelor Sibiu, Braşov, Harghita şi Covasna (pe care le are în vedere mai pe larg volumul al doilea al Dicţionarului). Apoi, am adăugat scriitorii care au debutat prin Concursul de debut al Filialei Cluj, pe cei care au primit Premiul de debut sau alt premiu al Filialei. Nu lipsesc nici alte nume, de toate vârstele, cu participare consistentă la scrisul transilvan, chiar dacă nu neapărat legate de USR.

Dicţionarul este întâi de toate un inventar şi, nu în ultimul rând, un album de familie. Un dicţionar „de casă", ilustrat cu extrase critice şi cu imagini, cu profesiuni de credinţă (unele decupate din interviuri), cu fragmente reprezentative (de unde şi calitatea de mică antologie). Se numeşte critic fiindcă reţine la fiecare autor referinţe critice. Nu ierarhizează, nu alege, ci, pur şi simplu, numără, cu accent neevitat şi inevitabil pe scriitorii de azi ai Filialei (Filialelor).

Irina Petraş

www.uniuneascriitorilor-filialacluj.ro

www.irinapetras.ro

www.scoalaardeleanacluj.ro
ISBN 978-606-797-109-5